Sekpele

Sekpele: Onanto eto kakle fɔfɔ; Sɛkpɛle New Testament

Sekpele

Sekpele: Onanto eto kakle fɔfɔ; Sɛkpɛle New Testament

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Sekpele

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-10

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 9 May 2025 from source files dated 10 May 2025
5fc03d2a-3cf8-5607-a6e0-9e1e197140bd

Contents

MATEO 1
MARKO 37
LUKA 61
YOHANES 101
KEYIFO 129
ROMAFƆ 166
1 KORINTOFƆ 183
2 KORINTOFƆ 200
GALATIAFƆ 211
EFESOFƆ 217
FILIPIFƆ 223
KOLOSEFƆ 227
1 TESALONIKAFƆ 231
2 TESALONIKAFƆ 235
1 TIMOTEO 237
2 TIMOTEO 242
TITO 246
FILEMON 248
HEBRIFƆ 249
YAKOBO 261
1 PETRO 265
2 PETRO 270
1 YOHANES 273
2 YOHANES 277
3 YOHANES 278
YUDA 279
KƎLƎKƎ KATE 281

MATEO
Ditiki Sɛɛ Nə Mateo Lɛwɔni

1 Aye nyamfo ni bana ba əsuə Yesu Kristo
wə ni Oka David eto ufluflu lɛbɔ utsyi, nya
David ni ufluflu wə lɛbɔ utsyi Abraham eto
kafo.
2 Idu lə Abraham ibə Oka David əsuəə,
nnyə antomə ba ntəkə lə bətsyuə əsuə.
Abraham léle Isak wə léle Yakob wə léle
3 Yuda ku wə bayimisani.
Yuda ku wə usiə Tamai léle Perez ku
Zera, nya Perez léle Hezron.
Hezron léle Aram, nya wuntsya léle
Aminadab.
4 Aminadab léle Naheson wə léle
Salmon.
5 Salmon ku Rahab léle Boaz, nya Boaz
ku Rut léle Obed. Obed léle Isai,
6 nya Isai léle Oka David.
Nya idu lə Oka David əsuə isu lefe
nə Babiloniafɔ dítsyi lema lə Israel bebi
əsuə nya bəmuə mə bésuko mə kasɔɔ, mə
antomə ba dítəkə lə betsyuə əsuə ni mba
ləəbə mfo nɛ.
Oka David ku usio wə lídi Uria eto usiə wə
ɔ́lɛ ófo úfii, ále Salomo.
7 Salomo ále Rehoboam wə léle Abiya.
Abiya tsya léle Asa,
8 nya Asa léle Yosefat. Yosefat léle
Yoram wə léle Uziya.
9 Uziya léle Yotam wə léle Ahaz wə léle
Hezekiya wə léle Manase.
10 Manase léle Amon, nya Amon léle
Yosiya wə léle
11 Yekoniya ku wə bayimisani lə Ba-
bilonia lɛkɛfe.
12 Idu lefe nə Israel bebi ditsyi Babilonia
bəbə isu ese lefe nə bále Yesu, mba bále ku
mə antomə eto aye ni mba ləəbə mfo nɛ.
Yekoniya léle Sealtiel wə léle Zerubabel wə
léle
13 Abihud, nya wuntsya léle Elyakim.
Elyakim léle Azur,
14 nya Azur léle Sadok wə léle Akim
wə léle Elihud.
15 Elihud léle Eleazar, nya Eleazar léle
Matan, nya wuntsya léle
16 Yakob wə léle Yosef wə dífi Maria
wə léle Yesu wə baakpo Nwə Onanto
Lékpo Ɔhile Utsyə.
17 Itə eso idu lə Abraham isu Oka David
eto lelefe eyifo alefe lefosi ana, nya idu
lə Oka David əsuə isu lefe nə Babiloniafɔ
dímuə Israel bebi besuko mə kasɔ lə Ba-
biloniaa, eyifo alefe lefosi ana. Nya isi idu
lefe nəmfó ibə lefe nə bále Nwə Onanto
Lékpo Ɔhile Utsyə, eyifo alefe lefosi ana.

Yesu Eto Lelefe Eto Etiki.

18 Nnyə mə ɛyɛ fɛ bále Yesu Kristo. Bátɔ
Maria bətə Yosef, tsya fɛ bookpa wəə,
Maria ənyə nkə ufi ɔlɛ kafo. Onanto eto
Lɛwɔnɔ eto əsuəale dítə íbə itə nko.
19 Yosef eyifo utidi sɛɛ lə Onanto eto
ənəmi. Fɛɛ se wóanla nkə woakpo Maria
eto ənəmi kasɔ lə kusə komə eto ənəmi
esoo, úbu disi nkə lə oyani wə kpoo
kalɔkalɔ.
20 Lefe nə úfi nsusu bomfoo, Onanto eto
ɔtɔnkpe utsyuə ələkə əsuə óte wə lə kola
kəmiə, nya ɔ́tɛyi wə nkə, “Yosef, Oka David
eto kafo eto ubi, mante sikpi ku fə usiə
Maria bokpa kesuko fə ɔflɔ. Itsyise kafo ka
ɔnlɛ mfoo, Onanto eto Lɛwɔnɔ eto əsuəale
əsuə itsyi.
21 Nya woole ubisaibi. Nya fə Yosef
luutəkə wə diye fə Yesu, itsyise wə ni nwə
luuləkə wə betidi utsyiko lə abua əsuə nɛ.”
22 Asa nyamfo əbə itə lə Maria əsuə
fe kase Onanto lɛtɛyi utsyə ɛyɛ lə wə
unyɛləkətidi əsuə nkə yuubə itə sitinti.
Ɔtɛyi nkə,
23 “Kebitɛ kətsyuə ka lenyi osani əbɔlɛ
kafo nya woole ubisaibi. Nya betidi lookpo
wə bənkə Imanuel.” Nnya kasɔ ni bənkə
Onanto si ko bo.
24 Lə nyaso se Yosef lésanklii, ókpa
Maria, úyifo wə usiə fe kase Onanto eto
ɔtɔnkpe əmə lɛtɛyi wə.
25 Fɛɛ Yosef ku Maria mánte bətsyuə fe
usə ku usiə isu ese lefe nə óle wə ubisaibi
əmə. Nya Yosef dítəkə wə diye nkə Yesu.

2

Babesibe Bətsyuə Etsyi Kofekatokɔ Bəbə.

1 Bále Yesu lə umə wə baakpo Betlehem
lə Yudea eto kasɔ lə lefe nə Oka Herodes
díkedi seka lə ke əsuə. Nya lə lefe nəmfó
əsuəə, babesibe bətsyuə ba léte asa ɛyɛ
lə olalɛlɛ befandebi eto ətsyəbi əsuə etsyi
kofekatokɔ bəbə Yerusalem.
2 Nya bátɔ bənkə, “Sieti bále ubi wə
luudi Yudafɔ eto oka əmə? Búnyə wə
sefandebi lə kofekatokɔ. Nya búbə boə
boesumu wə.”
3 Lefe nə Oka Herodes lɛnɔ ditiki
nəmfoo, difufu əmuə wə ku betidi ba
kenke lɛkɛ lə Yerusalem mfó.
4 Nyaso ókpadi Onanto eto besunyə ninə
ku afi eto bateasa nya ɔ́tɔ mə nkə, “Si-
eti boole Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə
əmə?”
5 Mfó nya bátɛyi wə bənkə, “Betlehem
lə Yudea eto kasɔ, itsyise nko Onanto eto
Unyɛləkətidi lɛwɔni útsyə nkə,
6 ‘Fə Betlehem lə Yuda eto kasɔ,
emenyifo ɔkɛkɛ lə Yuda eto
kəmənkplɛ nti.

Itsyise lə fəə, nya nwə luudi ɔtɔnkotɔnko wə lɔɔyɛnko
mɔ betidi Israelfɔɔ, lɔɔbɔ utsyi nɛ.’ ”
7 Nyaso Oka Herodes ákpadi bafɔ ba
dítsyi kofekatokɔ bamə bəbə mfó nya ókpe
disi ku mə kabiɔ əsuə, nya ɔ́tɔ mə ɔ́nɔ lefe
nə tutuutu sefandebi siamə lɛbɔ bənyə.
8 Mfó fɛ útə mə kusu nya bédu bésu
Betlehem. Nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Bisu lə
bisu bɛbɛbɛ dikpefi nəmə kukɔnɔ. Nya lə
binyə wəə, lə bisinkli bibə bɛtɛyi mɛ, bə lə
mintsya lə nsu nsumu wə.”
9-10 Nyamfo eto kamaa, bafɔ bamə áyifɛ
kusu bédu. Nya se bántɔɔ, besi bənyə
sefandebi siamə fe nsia bənyə lə kofeka-
tokɔ mfó ke. Nya se bənyə see, bənyə
disuəyuə tinti. Sefandebi siamə áyɛnko mə
sisu síńyə lə kaka ubi əmə nlabe.
11 Nya se bédufə diyo nəmə kafo nya
bənyə ubi əmə ku wə ambe Mariaa, báse
akonki nya básumu wə. Nya basini mə
kabɔtɔ nya bətə wə ətəsa nnya lefo koya,
nnya ni sika ku lufui ku uyudu.
12 Lə nnya kamaa, Onanto ələkə óte mə
lə kola kəmiə nkə bénsisinkli bayɛ Oka
Herodes ɔflɔ. Nyaso báyɛ kusu bamba
bésinkli bésu mə kasɔ.

Yosef Étsyetsyiko Maria Ku Yesu Bésu Egipte Eto Kasɔ.

13 Se babesibe bamə dísinkli bédu eto
kamaa, Onanto eto ɔtɔnkpe utsyuə ələkə
əsuə óte Yosef lə kola kəmiə. Nya ɔ́tɛyi wə
nkə, “Oka Herodes ebutə nkə bati dikpefi
nəmə kama lə balo wə. Nyaso taka, lə
etsyetsyiko dikpefi nəmə ku ni ambe esuko
Egipte eto kasɔ. Bisiə mfó isu ese lefe nə
mɔɔtɛyi fə minkə bisinkli bibə.”
14 Ketsye kamfoo, Yosef átaka úfi ubi
əmə ku wə ambe útsyetsyiko bésu Egipte
eto kasɔ.
15 Nya bəsiə mfó isu ese lefe nə Oka
Herodes díkpə. Kase bákɛ mfó əbə itə
lə asa nnya Onanto lɛtɛyi utsyə ɛyɛ lə
wə bɛnyɛləkətidi əsuə nkə, “Egipte kee,
mínkpadi mɔ ubi míntsyiko.”

Oka Herodes Ǝtə Bálo Bebisaibi Kenke Lə Betlehem.

16 Lefe nə Oka Herodes dínyə nkə bafɔ
ba dítsyi kofekatokɔ mfó áwɛ wə bákpee,
kafo ányi wə tinti. Nyaso útə nkə wə ba-
mamanyə su Betlehem ku kaka letsyilama
mfó kenke lə balo bebisaibi ba díkafo alɛ
ənuə ku ibə kasɔ lə kase bafɔ bamə léte
lefe nə sefandebi siamə díləkə əsuə séte.
17 Mmə ibə bə Onanto eto Unyɛləkətidi
Yeremiya eto lesa nə ɔ́tɛyi útsyəə, əbə itə
nko sitinti, nnya nlɛ bɔtɛyi nkə,
18 “Bánɔ bofa butsyuə lə Rama
ini kekuwiwi ku kaminsə eto kɔsɔ
kekleke.
Rahel lɛ keku buwi itə wə bebi.
Nya ɔnnlɛ bɔtɔnɔ nkə bammansə wə
lɛkɔ,
itsyise bebi bamə əkpə eso.”

Yosef Ku Maria Ku Yesu Esinkli Bétsyi Egipte Bəbə Nasaret.

19 Se Oka Herodes díkpə eto kamaa,
Onanto eto ɔtɔnkpe utsyuə ələkə əsuə óte
Yosef lə kola kəmiə lə Egipte.
20 Nya ɔ́tɛyi wə nkə, “Taka, lə efi ubi əmə
ku wə ambe lə bisinkli bisu Israel eto kasɔ,
itsyise mba léla bə baalo ubi əmə ébukpə.”
21 Lə nyaso Yosef átaka nya ókpa dikpefi
nəmə ku ni ambe nya bédu bésu Israel eto
kasɔ.
22 Fɛɛ lefe nə Yosef lɛnɔ nkə Arkelao,
wə ni Oka Herodes eto ubi, béfi bətsyə
seka lə Yudea lə wə anto eto kɛnyɛɛ, óte
sikpi ku mfó busu. Nya se Onanto eto
ɔtɔnkpe utsyuə díkə wə ato lə kola kəmiə
nkə wensu mfoó, ófloma kusu údu úsu
Galilea eto lɛkpɔ mfo.
23 Nya se úsu mfoó, úsu úsiə lə umə
wə baakpo Nasaret. Nya mə eto mfó
busiə ətə bə Onanto eto Bənyɛləkətidi eto
ditiki nə bátɛyi bətsyə bə, “Bookpo wə bə
Nasaretnyə,” əbə ítə sitinti.

3

Ntufləsətidi Yohanes Ábe Letsya.

1 Lə lefe nəmfó əsuəə, Ntufləsətidi
Yohanes ésu mfiminti lə Yudea eto kasɔ,
nya útsyiko letsya bobe katɛyi
2 nkə, “Bítsyi mi akɔɛsi bɛwuninsə lə
abuayifoyifo əsuə, itsyise Onanto eto Seka-
didi eboyo selo.”
3 Yohanes əmfo ni utidi wə Onanto eto
Unyɛləkətidi Yesaya lɛtɛyi útsyə nkə,
“Utidi utsyuə lɛ bofa bembembe lə mfim-
inti katɛyi nkə,
‘Bɛlɔ Bonamute eto kusu bitsyə.
Bɛtsyɔnsə wə kusu bitsyə itə wə bɔyɛ!’
”
4 Nya awu nnya Yohanes lékpee, ɔtɔmini
ku lekoko eto bise béfi bédi nnya. Nya úfi
kubukikue eto abɔsu ókle nkɛ. Nya wə
didisa dídi bekpəsə ku bablɔ.
5 Nya betidi dítsyi Yerusalem eto umə
ku Yudea eto kasɔ ku Yordan eto Ketu eto
lekpake mfó kenke bəbə wə ɔflɔ.
6 Bələkə mə asa bua kasɔ nya úfləsə mə
ntu lə Yordan eto ketu kafo.
7 Se Yohanes dínyə Farisifɔ ku Sadukifɔ
kpə ba díbə wə ɔflɔ bə lə ufləsə mə ntuu,
ɔ́tɛyi mə nkə, “Mi mba nte fe bawa eto
befluflu! Owoe lɛlɛ mi kɔlɛ nkə bitsyetsyi
lə Onanto eto kotonənə ko nlɛ bubə eto
kɛnyɛ?
8 Beté lə mi eyifosa əsuə biənkə bɛtsyi
bɛwuninsə lə mi abua əsuə.
9 Nya biembu biə se ini Abraham eto
befluflu bini esoo, Onanto embunə mi

koto. Bɛlɔ bɛnɔ biə Onanto ebofo befluflu buləkə ketsyiko aba nyamfo əsuə kətə Abraham.
10 “Bebe se banlɛ kefiebi bəńyə bə baala eyi nyamə taa keyudu ke. Kuyi saa ko laanwɔ ebibi sɛɛ, boola ko befi bakpe lə ditefɛnku kəmiə.
11 “Mɔɔ, ntu məəfləsə mi nnya nlɛ bote bə bɛtsyi bɛwuninsə lə mi abuayifoyifo əsuə. Fɛɛ nwə ntəkə mɛ kama ɔnlɛ bubəə, wə ebufi Onanto eto Lɛwɔnɔ ku ute ufləsə mi ntu. Ɔmɔ oso mɛ, nya mənńyə ntə bə nyifo wə keyifo kulaa tsya.
12 Utsyi wə kɔfɛ ko wuufi ɔflɛ wə kamɔ uləkə kofo fɛ lə ufi ke okpo lə unwu. Fɛɛ kofo ko luubuu, wootonsə ko lə utə wə laanni kulefe kulefe, kəmiə!”

Yohanes Ǝfləsə Yesu Ntu.

13 Lefe nəmfoó, Yesu etsyi Galilea eto kasɔ úbə Yohanes ɔflɔ lə Yordan eto Ketu nkə lə Yohanes lə ufləsə wə ntu.
14 Fɛɛ se Yohanes mánla nkə lə ufləsə Yesu ntu esoo, ɔ́tɛyi wə nkə, “Mɔ bomu ele bə mbə fə ɔflɔ, nya inni fə ele bə bə mɔ ɔflɔ fə mfləsə fə ntu.”
15 Fɛɛ Yesu ətə wə mbuayɛ nkə, “Fəə, tɔnɔ lə eyifo nnya nko te mɔmɔ. Itsyise nko fɛ yuutə buyifo lesa nə ni Onanto eto lelabi nɛ.” Nyaso Yohanes átɔnɔ útə wə.
16 Nya se Yohanes dífləsə Yesu ntu ólosə koo, ɔ́bɔ lə ntu bomə əsuə, nya mfó əmə kato léna nwaa nya úńyə Onanto eto Lɛwɔnɔ nlɛ bɔyifə kəbə kasɔ fe lɛblɛkpa seka díbə dísiə lə wə əsuə.
17 Nya bánɔ ɔkɔɛ dítsyi kato ɔnlɛ bɔtɛyi nkə, “Nwəmfo ni mɔ Ubi Lala wə mankeko, wə eto asa leedufə mɛ ənə tinti nɛ.”

4

Obonsam Áto Yesu Óbe.

1 Nyamfo eto kamaa, Onanto eto Lɛwɔnɔ ákpa Yesu dísuko mfiminti bə lə Obonsam lə oto wə obe.
2 Nya se Yesu lékle kɛnyɛ itə eyifosi anaa, kukpɛnsɛ álɛ wə.
3 Mfó nya olontidi əmə díbə wə ɔflɔ nya ɔ́tɛyi wə nkə, “Lə Onanto eto Ubi fenii, tɛyi abambi nyamfo lə efiani didisa.”
4 Mfó Yesu dítə mbuayɛ nkə, “Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue lə bɔtɛyi nkə, ‘Inni didisa mate ləəntə utidi nkpə. Bomu ditiki saa nə laabɔ ketsyi lə Onanto eto kɛnyɛ, ni ləətə nkpə sitinti nɛ.’ ”
5 Mfó nya Obonsam əmə lékpa Yesu úsuko Yerusalem, Umə Kɛnkɛ əmə. Nya úfi wə úsu útəkə lə Yudafɔ eto Disumuyo eto kaka nso botaka eto disinti.
6 Mfó ɔ́tɛyi wə nkə, “Lə Onanto Kosate eto Ubi fenii, sa əbə əńyə lə kasɔ. Itsyise Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue lɛ bɔtɛyi nkə,

‘Onanto ebotsyese wə batɔnkpe
nkə bakɔbe fə lə ani
bə lə fə kokpa lə kɔyɛ butusə lə abambi
əsuə.’ ”

7 Yesu ətə wə mbuayɛ nkə, “Fɛɛ Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue komə ke lɛ bɔtɛyi nkə, ‘Manto fə Onamute Onanto abe.’ ”
8 Mfó nya Obansam əmə lékpa Yesu úsuko kɔtini ko letaka eto disinti nya óte wə kawunsiə eto sekakedikɔ kenke ku ke diyənde.
9 Nya ɔ́tɛyi Yesu nkə, “Muufi asa nnyamfo kenke ntə fə, lə ebose akonki esumu mɛ.”
10 Mfó nya Yesu dítə wə mbuayɛ nkə, “Satana, du mɛ lə ɔflɔ! Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue lɛ bɔtɛyi nkə, ‘Fə Onamute Onanto hã ele bə se akonki ətə, esumu.’ ”
11 Mfó nya Obonsam dídu lə Yesu ɔflɔ, nya Onanto eto batɔnkpe díbə bawunsə ko wə.

Yesu Ǝtsyə Wə Keyifo Kasɔ Lə Galilea.

12 Se Yesu lɛnɔ nkə bəmuə Yohanes béti bákpe lə diyoo, údu úsu Galilea.
13 Wənsiə lə Nasaret, bomu údu úsu úsiə lə Kapernaum, ni umə wə nkpe lə Galilea eto Ditumbu kplɛ ɔflɔ lə Sebulon ku Naftali eto lekpake mfó.
14 Úsiə mfo nya Onanto eto Unyɛləkətidi Yesaya eto kɛnyɛ ka ɔ́tɛyi útsyə díbə kətə nkə,
15-16 “Sebulon eto kasɔ ku Naftali eto kasɔ
eto betidi
ba nkpə lə ketuntu əsuə,
lə lekpo eto kusu ɔflɔ lə Yordan eto
Ketu eto ditukpenkpe nə nse
lə Galilea eto kasɔ kaka betidi
ba lenni Yudafɔ
luunyə diyənde kplɛ!
Nya mba nkpe lə ukpə eto bulə kəmiə,
Onanto eto diyənde ebuyənde lekpo
mə lə əsuə.”
17 Ídu lə lefe nəmfó Yesu étsyiko letsya bobe katɛyi nkə, “Bisinkli lə mi abua kama itsyise Onanto eto Sekadidi ebɔfi.”

Yesu Ákpadi Mba Laata Asabu Ena Nkə Bətəkəko Wə.

18 Nya se Yesu lɛyɛ lə Galilea eto ditumbukplɛ ɔflɔ ɔntɔɔ, únyə bayimisani inuə ba ni mba laata asabu. Mə ni Simon wə baakpo Petro ku wə ɔyimisani Andrea ba díkata asabu lə ditumbukplɛ nəmə.
19 Yesu átɛyi mə nkə, “Bibə bitəkəko mɛ, idu mɔmɔ ɛntɔɔ, moote mi kase biuləkə betidi bitə Onanto.”
20 Mfó báyani mə asabu bətsyə nya bətəkəko wə bédu.
21 Nya se ɔ́yɛ sɛkɛ úsu sɛtɔɔ, usi únyə bayimisani inuə ba baakpo Yakobo ku Yohanes ba ni Sebedeo eto bebi. Mə ku mə

anto Sebedeo əmə ákɛ lə ɔklɔ kafo bákalɔ
mə asabu fɛ Yesu lékpadi mə.
22 Lamfolamfoo, báyani mə anto ku ɔklɔ
əmə bətsyə nya bətəkəko wə bédu.

Yesu Átsya Efimbi Akpa Akpa Lə Mə Nti.

23 Yesu áyɛ lə Galilea eto kasɔ kenke nya
óte asa lə Yudafɔ eto ntsyakɔ. Nya óbe
Onanto eto Sekadidi eto Ditiki Sɛɛ nəmə
letsya. Nya ótsya betidi ba efimbi ate ate
nlɛ bulə kenke.
24 Nyamfo ətə bə wə diye ku ditiki nəmə
áyɛ éfia Siria eto kasɔ kenke. Nyaso betidi
ákpa mə befimfi ba efimbi ate ate nlɛ bulə
báboko wə ɔflɔ. Mə bətsyuəə, awɔnɔ
bua dísiə mə lə əsuə kakpe mə bulə.
Bətsyuə kəkpəkasankli eto bufi díkələ nya
bətsyuəə, ani ku akpa díkpə mə. Yesu
átsya məmblɛ kenke.
25 Sitiditu kplɛ sia ditsyi Galilea eto kasɔ
ku Kəmə Lefosi ka nkpe mfó ku Yerusalem
ku Yudea eto kasɔ ku nsɔ bo nkpe lə
Yordan eto Ketu eto lekpake nə nse əbə
bətəkə ko wə.

5

Yesu Áte Betidi Asa Lə Kɔtini Ǝsuə.

1 Se Yesu dínyə sitiditu sia dítəkəko wəə,
óbe úsu kɔtini kato nya úsiə kasɔ. Mfó nya
wə bakasebi díbə wə ɔflɔ.
2 Nya útsyiko mə asa bote nkə,
3 "Onanto ákpo atsyɔ betidi ba nyi bə
beyifo bakombo lə lɛwɔnɔ əsuə,
itsyise Onanto eto sekakedikɔ eyifo mə
sele.
4 Onanto ákpo atsyɔ betidi ba leewi
kaminsəku.
Mə Onanto loomansə lɛkɔ nɛ.
5 Onanto ákpo atsyɔ betidi ba laabokosə
əsuə kasɔ.
Məə ni mba luudi sɛkplɛ lə kasɔ kamfo
eto bikə əsuə.
6 Onanto ákpo atsyɔ betidi ba laakplat-
sya keklekle bə bəəsiə nkpə sɛɛ lə
Onanto eto ənəmi.
Mə ni mba luunyə asa nnya luuyuəsə
mə kafo nɛ.
7 Onanto ákpo atsyɔ betidi ba ləənyə mə
bətsyuə kaminsə.
Onanto ebunyə mə kaminsə.
8 Onanto ákpo atsyɔ betidi ba eto ketu
lekpa kɛnkɛ.
Mə luunyə Onanto nɛ.
9 Onanto ákpo atsyɔ betidi ba laalɔ
bətsyuə nti kaboko diyuə.
Onanto ebokpo mə wə bebi tinti.
10 Onanto ákpo atsyɔ betidi ba eto kama
baati kate ohiã se bensi nkpə sɛɛ
ekeyifo lə Onanto lelabi əsuə eso.
Onanto eto sekakedikɔ eyifo mə sele.
11 "Onanto ákpo mi atsyɔ lə betidi aaka
mi, kate mi ohiã nya baatɛyi bidia saa lə
mi əsuə se bitəkəko mɛ eso.
12 Binyə disuəyuə lə beto keyudu, itsyise
mi kayofofo fui lə Onanto eto kato. Nko ke
ete báte Onanto eto bənyɛləkətidi ba lɛtɔ
mi sɛtɔ ohiã nɛ.

Mba Ntəkəko Yesu Eyifo Fe Mmba Ku Diyənde.

13 "Bite fe mmba bitə betidi ba kenke.
Fɛɛ lə kamini ábɔ lə mmba bomə əsuəə,
ənsiəmbofo kamini bokpe lə mu bio. Nya
se bunsibə kutəkə saa esoo, buwui hã ele
bə befi mu bewui lə betidi lə bayɛ lə mu
əsuə bafe.
14 "Biyifo fe diyənde bitə kawunsiə
kenke. Umə wə bála bətəkə lə kɔtini
əsuəə, ambiɔ.
15 Kuutsyuə saa anto okandiɛ kefi asa
keti wə. Bomu bufi beefi wə kətəkə lə wə
kətəkəkɔ əsuə kaka wuutə diyənde utsyuə
saa wə nkpe lə diyo nəmə.
16 Nko ke ele bə mi okandiɛ yənde utə
lə betidi lə bənyə nɛ. Bə lə bənyə asa sɛɛ
nnya bieyifo lə befi atɛsə bətə mi Anto wə
nkpe kato."

Yesu Ǝbə Kawunsiə Bə Lə Ubə Ɔflɔsə Asa Nnya Moses Léte.

17 Yesu esi ɔ́tɛyi nkə, "Biembu biə mbə
miə maninsə Moses eto afi nnya ókpe, nye
Onanto eto bənyɛləkətidi léte. Məmbə
miə maaninsə nnya kon. Bomu mbə miə
lə mbə mflɔsə nnya.
18 Nya nla miə bete sitinti minkə, lə kase
kato ku kasɔ nsi nkpee, kulesa saa embɔbɔ
lə kɔfi komə əsuə isu ese lefe nə lesa saa
luubə elo.
19 Lə nyaso lə utsyuə ataka uńyə lə kɔfi
komə eto lesa sɛkɛ ditsyuə əsuəə, nya ote
betidi bamba nkə mə tsya yifo nkoo, boofi
wə fe ɔfɛfɛ lə Onanto eto sekakedikɔ. Fɛɛ
utidi wə ke luuyifo lə kɔfi komə əsuə nya
woote betidi bamba tsya nkə beyifo nkoo,
boofi wə fe ɔkplɛnyə tinti lə Onanto eto
sekakedikɔ.
20 Nyaso nlɛ mi bɔtɛyi wuee minkə, fɛ
biofo Onanto eto sekakedikɔ budufəə, ele
bə bisiə nkpə sɛɛ lə Onanto eto ənəmi
bo lɛlɛkɛ bonso kase kɔfi eto bateasa ku
Farisifɔ kulaa tsya nsi.

Yesu Áte Asa Itsyi Lə Lɛblɔfi Ǝsuə.

21 "Kɔɔ bɛnɔ bátɛyi betidi bənkə, 'Manlo
utidi.' Nya utidi wə leeyifo nkoo, ele bə
bakponko wə lekpo.
22 Fɛɛ mɔmɔɔ, mɔ lɛ mi bɔtɛyi minkə,
utsyuə saa ke luunyə ɔblɔ lə wə ɔyimi
əsuəə, bookponko wə lekpo. Nya utidi wə
tsya lɔɔtɛyi wə ɔyimitsyuə nkə, 'Eyifo utidi
bimbaa,' bookpa wə besuko beninə eto
ənəmi. Nya utidi wə lɔɔtɛyi wə ɔyimitsyuə

nkə, ‘Eyifo ubukii,’ Onanto ebunə wə koto
lə ditefɛnku manlo kəmiə.
23 Nyaso lə ibə bə efi fə ətəsa atɔnko lə
Onanto kedikətəkɔ eto leba əsuəə, nya fak-
loma fə lesatsyuə kpe lə fə ku fə ɔyimitsyuə
lenti,
24 yani fə kedi kamə ətsyə lə Disumuyo
mfó lə esu lə fonko fə ɔyimitsyuə lə bekpo
ntu lə bətsyuə nti fɛ lə efi fə kedi kamə esu
ətə Onanto.
25 “Lə utsyuə aala nkə weefi fə usuko kɔfi
ɔflɔɔ, bɛbɛ lefe lə fonko wə lə bɛlɔ bətsyuə
nti. Lenni nkoo, lə fonko wə esu lekpo etii,
utidi əmfo ebufi fə okpe lə okponkpo eto
ani. Nya wuntsya luufi fə okpe mba lɛmuə
betidi eto ani nya bookpe fə lə diyo.
26 Nya nlɛ fə bɔtɛyi kasini minkə ebɔkɛ
lə mfó isu ese lefe nə foofo kayo ka fensi
alosə.

Yanle Bə Bəsə Ku Bəsiə Fe Bətsyuə Kama.

27 “Bɛnɔ bátɛyi bənkə, ‘Yanle bə bəsə ku
bəsiə fe bətsyuə kama.’
28 Fɛɛ mɔ lɛ mi bɔtɛyi minkə utsyuə saa
kee loobe usionko nya wɔɔkɛ wə ɔkɔɛɛ,
ókpo wə lə wə utu kəmiə koko.
29 Nyaso lə fə kodiani eto dinəmi əətə
nkə dufə lə lebua əsuəə, ləkə ni ato akpe.
Ɛlɛkɛ itə fə bə nyansə fə əsuə eto lekpa
ditsyuə enso bə befi fə utidi əmə kenke
bato bakpe lə utemanlo kəmiə.
30 Nya lə fə kodiani əətə fəəyifo lebuaa,
la ko ato akpe. Ɛlɛkə itə fə eso bə nyansə
fə əsuə eto lekpa lɔni enso bə fə utidi əmə
kenke dufə lə utemanlo kəmiə.

Yesu Áte Asa Itsyi Lə Kusənini Ku Kusiənini Ƒsuə.

31 “Bátɛyi bənkə, ‘Utsyuə saa ke lɔɔni wə
usiəə, ele bə utə wə kukue nkə ɔ́ni wə.’
32 Fɛɛ nlɛ mi bɔtɛyi minkə, lə osani
utsyuə áni wə usiə, nya yanyɛ lə disenkpo
əsuə esoo, osani əmə dítə usio əmə lekpo
kusə. Nya dimanyɛ lə osani wə ke luufi
usio əmə tsya ákpo kusiə.

Yesu Áte Asa Itsyi Lə Asakpadikpadi Ƒsuə.

33 “Kɔɔ bɛnɔ tsya bátɛyi betidi bənkə,
‘Mankpadi asa esi etudi kɛnyɛ lə nnya
əsuə. Bomu yifo lə ntamu bo faka fətə
Bonamute əsuə.’
34 Fɛɛ mɔmɔɔ, nlɛ mi bɔtɛyi minkə
mankpadi asa ətsyə kɛnyɛ saa. Mankpadi
asa nnya nkpe kato itsyise Onanto eto
lekankpomɛ ni mfó.
35 Mankpadi asa nnya nkpe lə kasɔ tsya
itsyise Onanto eto akpa eto kətəkɔ ini. Nya
mankpadi Yerusalem, itsyise mfó ni baka
eto Oka wə ni Ƒsuəalenyə Kenke eto umə
nɛ.
36 Mankpadi fə disi tsya itsyise əmbə
əsuəale foofo fə disi eto sɛwɔni eto lɛ ɔni
buyifo uflubi lee ona.
37 Tə lə mi ee lə iyifo ee, nya lə mi oowo
lə iyifo oowo ete. Lesa bamba sa enso
nyamfo eto bɔtɛyii, etsyi lə olontidi əmə
ɔflɔ.

Yesu Áte Bo Nkə Boantisə Oko.

38 “Bɛnɔ bátɛyi bənkə, ‘Bafo dinəmi lə
dinəmi eto kɛnyɛ, nya lɛnyi lə lɛnyi eto
kɛnyɛ.’
39 Fɛɛ mɔmɔɔ, mɔ lɛ mi bɔtɛyi minkə,
mantisə fə ɔyimitsyuə eto kabua ka úyifo
eto oko. Lə utsyuə ásɔ fə lə kodianitosii,
tsyi nkonse tsya ətə wə.
40 Nya lə utsyuə aala nkə woasama fə lə
ofo fə awu katoo, wuninsə fə kafia tsya ətə
wə.
41 Nko ke lə əsuəalenyə eto utsyuə
anyikə fə okpe nkə tsyi wə bikə lə bɛyɛ
disunkpo lɔnii, yɛnko wə nnya ənuə.
42 Lə utsyuə atɔ fə lesatsyuə, fi ni ətə wə.
Nya lə utsyuə tsya atɔ nkə dia lesa ətə wə,
dia ni ətə wə.

Yesu Áte Bo Nkə Bola Bo Balo.

43 “Bɛnɔ bátɛyi bənkə, ‘La fə bayɛtsyuə
lə ekisi fə olo!’
44 Fɛɛ mɔmɔɔ, nlɛ mi bɔtɛyi minkə bela
mi balo lə beto ola lə mba leekisi mi eto
disi.
45 Bə lə befiani Onanto wə nkpe kato
eto bebi tinti. Itsyise wə ləətə kofe laafa
kətə betidi bua ku mba leeyifo kasɛɛ kenke
tsyɛtsyɛɛtsyɛ. Nya ɔsɔmi tsya laani kətə
betidi ba leeyifo kasɛɛ ku mba leenyifo
kasɛɛ ta.
46 Lə betidi ba laala mi ete mi tsya laalaa,
nte kayofofo ka Onanto luutə mi. Nko ke
te mba laafo umənko kula tsya leeyifo nɛ.
47 Nya lə mi bayɛtsyuə mate ete
biəsiəsəə, nyalɛ bienyifo tɔ kulesa nə eto
ani ele bə basɔ mi. Mamfokanɔfɔ tsya
eyifo nko ke.
48 Bomuu, bɛflɔ fe kase mi Anto wə nkpe
kato lɛflɔ seka.

6

Yesu Áte Asa Itsyi Lə Kafoɛkpɛyifoyifo Ƒsuə.

1 “Bebe kukɔnɔ biə bienyifo kesumu
eto kasɛɛ ka ele bə biyifo biləkə bete lə
betidi lə bənyə. Itsyise lə biyifo nkoo,
biensiembunyə kayofofo saa itsyi lə mi
Anto wə nkpe kato ɔflɔ.
2 Nyaso lə ətə okombo utsyuə lesatsyuəə,
mambe nya letsya lə betidi lə banɔ fe kase
ənəmi ənəmi eto betidi leeyifo lə ntsyakɔ
ku lə umə eto kabia. Beeyifo nko bə lə
betidi lə batɛsə mə. Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti
minkə boonyə mə kayofofo koko.

3 Nyaso fəə, lə awunsəko okomboo, yifo
nko bə fə ɔyɛtsyuə kulaa tsya embote lesa
nə feyifo.
4 Itə bə iyifo abiɔnsa nya kuutsyuə saa
lembunyə enso fə Anto Onanto wə ləənyə
asanyata, bə lə ofo fə nya kayo.

Yesu Áte Asa Itsyi Lə Olatoto Ǝsuə.

5 "Lə bɛlɛ ola botoo, bienyifo fe kase
ənəmi ənəmi eto betidi leeyifo. Baala
buńyə lə Yudafɔ eto kalakatokɔ ku lə obia
bə lə utsyuə saa lə unyə mə. Nlɛ mi bɔtɛyi
sitinti miə, boofo mə kayofofo saa koko.
6 Fɛɛ lə alɛ ola botoo, dufə lə fə diyo
kəmiə lə eti siku lə ato ola ətə fə Anto
wə kuutsyuə saa ləənnyə. Nya fə Anto wə
ləənyə fə eyifosa kulakula saa, ebofo fə nya
kayo.
7 "Lə bɛlɛ ola botoo, biendi etiki
kpenkpenkpe katɛyi, kalɔ bɔtɛyi fe kase
bamamonyə leeyifo. Beebu bə lə batɛyi
etiki kpenkpenkpee, nya mə bəfiə loofo mə
olatoto nɛ.
8 Bienyifo fe mə, itsyise Mi Anto Onanto
yi asa nnya behiã fɛ biatɔ wə.
9 Nyaso nnyə mmə ele bə beto ola,
'Boanto wə nkpe kato,
tə lə bakpasə fə diye.
10 Fə sekakedidi lə sibə.
Beyifo lə fə lelabi əsuə
lə kasɔ mfo fe kase inte kato.
11 Tə bo bo mmi eto didisa.
12 Fi bo abua atsyɛ bo
fe kase bo tsya leefi katsyɛ mba laata
bo kebu.
13 Məntə lə budufə lə botokabe əsuə,
ləələkə bo etsyiko lə abua əsuə.
Itsyi sekadidi ku əsuəale
ku diyənde eyifo fə ale lefe saa.
Ibə itə.'
14 "Nya lə bifi mi bətsyuə eto botakebu
bɛtsyɛ məə, mi Anto Onanto tsya ebufi mi
ale tsya ɔtsyɛ mi.
15 Fɛɛ lə biemfi mi bətsyuə eto botakebu
bɛtsyɛ məə, mi Anto Onanto tsya embufi
mi botakebu ɔtsyɛ mi.

Yesu Áte Asa Itsyi Lə Kɛnyɛklekle Ǝsuə.

16 "Nya lə békle kɛnyɛɛ, mənyənkisə
ənəmi eyifo fe kase ənəmi ənəmi eto betidi
leeyifo seka. Beenyənkisə ənəmi sekasit-
syuə bə lə utsyuə saa luunyə mə nkə balɛ
kɛnyɛ bokle. Nlɛ mi bɔtɛyi wuee minkə
boofo mə kayofofo saa bálosə.
17 Lə bɛlɛ kɛnyɛ bokle nɛ, biflə ənəmi lə
besadi disi.
18 Nyamfo luutə bə betidi embote bənkə
bɛlɛ kɛnyɛ bokle. Bomu bə lə mi Anto wə
boənnyə hã lə ote. Bə lə mi Anto wə ləənyə
lesa saa, lə ofo mi nya kayo.

Yesu Áte Asa Itsyi Lə Onanto Eto Sekakedikɔ Eto Bikenyənyə Ǝsuə.

19 "Bianlɔ əsuə eto bikə bitsyə lə kasɔ
kamfo, kaka balɛ ku kosansa laabiasə bikə
nya beyu tsya laaba biku kedufə ayo keyu
mi.
20 Bomu bɛlɔ mi bikə bitsyə lə Onanto
eto. Mfoo, balɛ embobiasə mi nye beto
kosonsa nya beyu tsya lemboba siku beyu
mi.
21 Itsyise kaka fə bikə bia lefo koya ntee,
mfo fuufi fə ənəmi ətəkə nɛ.

Yesu Áte Asa Lə Kase Ǝnəmi Diyifo Diyənde Itə Utidi.

22 "Ǝnəmi eyifo fe okandiɛ itə utidi. Lə
fə ənəmi alɛkɛɛ, fə əsuə kenke ebokpa fe
okandiɛ.
23 Fɛɛ lə fə ənəmi annlɔ kənyəə, fə utidi
eto umu əmə kenke ebɔkɛ lə ketuntu əsuə.
Nyaso lə diyənde nə nkpe lə fə afiani
ketuntuu, fə ketuntu kamə ebɔkɛ ale tinti.

Yesu Áte Asa Itsyi Lə Onanto Ku Bikə Kamabutəkəko Ǝsuə.

24 "Kuutsyuə saa embofo banamute inuə
busumu. Woola ɔni, ukisi unuəfə. Uutsyue
ɔni koto nya wɔɔni unuəfə. Ǝmbofo
Onanto ku atabi bɔkɔ kesumu.
25 Nyamfo eso minlɛ mi bɔtɛyi minkə
bianso mi nsusu bufi kətəkə lə lesa nə
biudi nye biunə nye asa nnya biɔlɛ lə mi
əsuə. Itsyise nkpə afo koya eso didisa. Nya
əsuə eto uyi tsya lefo koya eso asa nnya
biɔlɛ.
26 Bebe baklɔbɛ, baamfo kakuɛ nya
bəmləkə edisa nye eyibibi kətsyə əsuə lə
kewũ, fɛɛ mi Anto Onanto aabe mə! Nya
ntsyə fə woombobe mi enso mə, lefe nə eto
lefe befo koya benso mə.
27 Nya mi utsyuə ebofo nkpə busiə diyi
lɔni kasonsə kaso kase elee, lə ufi nya okpe
lə wə nsusu əsuə kekleke nko?
28 "Bibu bebe kase dituwinimi lə dimə
laanɔ bobee. Kaanta olokotutu nya keendi
kafia kefi keti əsuə.
29 Fɛɛ nlɛ mi bɔtɛyi minkə Oka Salomo
kulaa tsya lə wə kɔlɔkɔ eto diyənde əsuəə,
mánnɔ bobe fe dituwinimi nə ləəmə mfó.
30 Lə nko Onanto ləətə sefa kɔlɔkɔ
komfo eto oklee, sefa sia ləəńyə mmi ete
nya kəsiəsə ete baala se kato kakpé lə
ditefɛnku kəmiəə, ntsyə Onanto lembutə
bo alɛsa kpə enso sefa eto ale? Ntsyə
wəmbutə mi kɔlɔkɔ enso? Bimbə bo-
fokanɔ kpə!
31 "Lə nyaso biensisiə bikebu disi katɔ
biənkə, 'Sieti buunyə lesaatsyuə budi nye
lesaatsyuə bunə nye lesaatsyuə bɔlɛ lə
əsuə?'
32 Asa nyamfo eyifo asa nnya bama-
monyə ləəsiə kebu disi ketsyiko. Mi Anto
wə nkpe kato yi nkə asa nyamfo kenke
ebohiã mi.

33 Bomu bitə lə mi abɛbɛsa tutɛ lə idi
kase Onanto luudi seka lə mi əsuə le
befiani basɛɛ. Nya wuufi asa bamba nya
kenke loofe itə mi tsya, utə mi.
34 Nyaso biənsiə bikebu disi itsyi lə kusɛ
ko nlɛ bubə əsuə. Diyi nəmfó tsya ebubə
ku ni bulə. Yanle bə bufi bulə bamba
bokpe lə mi eto bole əsuə.

7

Yesu Áte Asa Itsyi Lə Utidi Bamba Eto Lekpo Bokponko Ɜsuə.

1 "Mankponko betidi bamba lekpo bə lə
Onanto tsya lə ɔyɛ fə lekpo bokponko.
2 Kase faaklá asa yeeyi kaba kakpo kətə
utidii, nko ke eto okle Onanto looklá utə
fintsya nɛ!
3 "Ntsyə fɛ fanlɛ dikubi kɛkɛ nə ntəkə
fə ɔyimitsyuə eto dinəmi bobe fɛ fannlɛ
dikubi kplɛ nə ntəkə lə fə léle bunyə?
4 Ntsyə fɛ foofo fə ɔyimitsyuə bɔtɛyi
fənkə, 'Lekpakpa, tə lə nləkə dikubi kɛkɛ
nə ntəkə fə lə dinəmi,' se dikubi kplɛ ntəkə
lə fə kosate eto lele əsuə?
5 Fə ənəmi ənəmi eto utidi! Ka dikubi
kplɛ nə ntəkə fə lə dinəmi buləkə fɛ lə ənyə
kusu ələkə fə ɔyimitsyuə eto lele kɛkɛ nə
ntəkə wə lə dinəmi.
6 "Biemfi asa nnya diyifo kɛnkɛ beto bitə
bakpa. Lə bifi bitə məə, mə bomu ebɔtsyi
bawuninsə bənə mi. Biemfi mi atsyabi nya
lefo koya beto bekpe bakplako. Lə bifi bitə
məə, bɔɔnwɔ nya ku mə akpa bakpe lə
kota.
7 "Bɛtɔ asa lə befi bətə mi. Bɛbɛbɛ asa lə
binyə. Bɛsɔ siku lə basini mi.
8 Itsyise utsyuə saa wə laatɔ asaa, bəətə
wə. Nya utsyuə saa wə laabɛbɛɛ, wəənyə.
Nya utsyuə saa, wə lɛsɔ sikuu, bɔɔsini wə.
9 "Minti eto Owoe lə wə ubi atɔ wə abolo,
wuufi lebambi utə wə?
10 Nye lə ɔtɔ wə lɛkpɛ, wuufi owa utə
wə?
11 Mimba ni babuayifo kulaa yi kase
buifi asa sɛɛ bitə mi bebi. Nya ntsyə
yuutsyə ku Boanto wə nkpe kato itə bo?
Ntsyə yoofo bubə bə weembufi wə asa, asa
sɛɛ, utə betidi ba laatɔ wə?
12 Asa nnya biala biə betidi bamba yifo
bətə mii, mitsya yifo nnya bitə mə nko.
Nyamfo ete Moses eto kɔfi ku Onanto eto
bənyɛləkətidi nlɛ bote nɛ.

Bɛyɛ Lə Kesie Ka Nso Bɔfɛ Befe.

13 "Bɛyɛ lə kesie kɛkɛ befe bidufə kəmiə.
Itsyise lə bɛyɛ lə kesie ka lɛmɔ ku kusu
ko disensə ko diyuə ku bɔyɛɛ, yookpa mi
isuko katsyləkɔ ka ni ute kəmiə. Nya ko
əsuə betidi kpə nyɛ nɛ.
14 Fɛɛ nkpə eto kusu afɛ, nya ko bɔyɛ
kesu mfó kpe ale, nya betidi esiani hã
ləənyə ko.

Kuyi Saa Ku Ko Ebibi.

15 "Bebe mi əsuə sinini lə bidiabidia
eto bənyɛləkətidi əsuə. Bəəbə mi ɔflɔ fe
basamu seka lə dinyəbi əsuə. Fɛɛ lə mə
kəmiəə, baso bekiti.
16 Biunyə mə bitsyə lekpo lə mə eyifosa
əsuə. Kanyi aannwɔ eyibibi nnya bedi.
Nya otonkpa anwɔ nnya bendi.
17 Nko ini bə kuyi sɛɛ saa aanwɔ ebibi
sɛɛ. Nya kuyi bua saa aanwɔ ebibi bua.
18 Kuyi sɛɛ saa aannwɔ ebibi bua nko ke
kuyi bua saa laannwɔ ebibi sɛɛ nɛ.
19 Kuyi saa ko laannwɔ ebibi sɛɛ, baala
ko kefi kakpe lə ute.
20 Nyaso badiantidi ba ləələkə Onanto
eto Ditiki Sɛɛ nəmə kɛnyɛɛ, biunyə mə
bitsyə lekpo lə mə eyifosa əsuə.

Bikeyifo Onanto Eto Alasa.

21 "Inni utsyuə saa ke laakpadi mɛ nkə,
'Bonamute, Bonamutee,' luudufə Onanto
eto sekakedikɔ. Bomu betidi ba leeyifo mɔ
Anto wə nkpe kato eto alasa luudufə mfó.
22 Lə diyi fɛfɛ ayoo, betidi kpə bɔtɛyi mɛ
bə, 'Bonamute, Bonamute! Lə fə diye əsuə
nya búdi fə Ditiki Sɛɛ nəmə nya búyifo
ayanisa kpə bóla awɔnɔ bua kpə búləkə lə
betidi əsuə.'
23 Mfó nya mɔɔtɛyi mə minkə, 'Minyi mi
kulaa o-o! Bidu mɛ lə ɔflɔ, mi babuayifo-
tidi.'

Yesu Ate Asa Itsyi Lə Bayoto Inuə Bətsyuə Ɜsuə.

24 "Nyaso utidi wə ke laanɔ mɔ etiki nya
weeyifo lə nnya əsuəə, wə ni obesibe nɛ.
Ute fe utidi wə léto wə diyo uńyənsə lə
koba əsuə.
25 Ɔsɔmi áni nya ntu díyi boba bokpo,
nya ufiebi kekleke lɛsɔ ɔyɛ lə diyo nəmə
əsuə ófe. Fɛɛ díamba itsyise óto ni utəkə
lə koba əsuə.
26 Fɛɛ utsyuə saa wə laanɔ mɔ etiki fɛ
woanyɛ lə nnya əsuəə, okateko ubuki. Ute
fe utidibuki wə léto wə diyo uńyənsə lə
kɔwinimi əsuə.
27 Ɔsɔmi áni nya ntu díyi bóba bókpo
mfó, nya ufiebi kekleke lɛsɔ óyɛ lə diyo
nəmə əsuə ófe, nya léba kploo lékpo lə
kasɔ."

Yesu Áte Asa Ku Ɜsuəale.

28 Se Yesu léte asa nyamfo kenke ólosəə,
wə asatete eyifo məmblɛ yanii.
29 Wə asatete ményifo fe kase afi eto
bateasa laate. Bomu óte asa fe nwə nkpe
əsuəale lə asa nnya óte əsuə.

8

Yesu Átsya Osani Utsyuə.

1 Lefe nə Yesu lɛyifə kɔtini komə úbə
kasɔɔ, betidi kpə ətəkəko wə.

2 Mfó nya osani utsyuə wə nlɛ bufi sía
bufi díbə óse akonki lə wə ənəmi ɔ́tɛyi nkə,
“Bonamute! Lə alaa, ebofo butə bə mɔ
əsuə le.”
3 Yesu ənə wə kɔni útidi wə, nya ɔ́tɛyi
wə nkə, “Nla. Fə əsuə le.” Lamfolamfo
bufi bomə əyuə utidi əmə.
4 Mfó əmə nya Yesu lɛtɛyi wə nkə, “Be
kukɔnɔ, nya mensu atɛyi kuutsyuə saa
kulesa. Bomu fi fə əsuə esu ate Onanto eto
usumunyə wə luudi fə adansiɛ nkə fə bufi
əyuə fə sitinti. Nya lə efi kedi ka Moses eto
kɔfi lɛtɔ ətə. Bə lə utsyuə saa lə ote nkə
bufi bomə əyuə fə sitinti.”

Yesu Átsya Romafɔ Eto Omamanyə Ninə Eto Uyifoyifo Utsyuə.

5 Se Yesu dídufə Kapernaun eto uməə,
Romafɔ eto Omamanyə Ninə utsyuə əbə
ɔ́lɛ wə lekpakpa nkə,
6 “Bonamute! Mɔ uyifoyifo lɛ bufi kek-
leke. Olabe lə diyo ɔnnlɛ bofo botaka.”
7 Yesu átɛyi wə nkə, “Muusu lɛ nsu ntsya
wə.”
8 Omamanyə ninə əmə ətə wə mbuayɛ
nkə, “Bonamute, oolo! Yəńyə itə bə mɔ
diyo. Tɛyi ditiki lɔni ete mɔ uyifoyifo əmə
eto bufi ebuyuə wə.
9 Mintsya eyifo nwə nkpe lə beninə eto
kalɔ, nya bamamanyə bətsyuə tsya nkpe
mɛ kalɔ. Lə ntɛyi utsyuə miə, ‘Suu’
weesu. Nya lə ntɛyi obamba tsya miə,
‘Bəə,’ wəəbə. Nya lə ntɛyi mɔ uyifoyifo
miə, ‘Yifo nəmfoo,’ weeyifo ni.”
10 Se Yesu lɛnɔ etiki nyamfoo, íyifo wə
yanii nya ɔ́tɛyi betidi ba dítəkəko wə mfó
nkə, “Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə lə Israel-
bebi nti kulaa tsyaa, mənnyə tɔ bofokanɔ
kplɛ bomfo eto okle!
11 Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə betidi kpə
ebutsyi kofekatokɔ ku ko diyokedufəkɔ
bəbə bəsiə kasɔ bedi lesa ku Abraham,
Isak ku Yakob lə Onanto eto sekakedikɔ.
12 Fɛɛ mimba ni sekakedikɔ siamə eto
bebii, boofi mə batobakpe lə ketuntu ka
nkpe lə se kama mfo. Mfó boowi nku
bayimi anyi.”
13 Nya kamaa, nya Yesu lɛtɛyi bama-
manyə eto uninə əmə nkə, “Du esu diyo,
yuubə itə fə fe kase fáfo fánɔ əsuə.” Nya
omamanyə ninə əmə eto uyifoyifo eto əsuə
dímuə wə ale lə lefe nəmfó əsuə ke.

Yesu Átsya Betidi Kpə Bufi.

14 Se Yesu dísu Petro eto diyoo, únya nkə
atikesi əmuə Petro eto usiəambe kekleke,
nya onlabe.
15 Mfó əmə nya Yesu lɛkɔbe wə lə kɔni
nya atikesi nyamə léyani wə nya ótaka úsu
úyifo wə afɔ.
16 Se ditsyitsyo lefe léyoo, bákpa betidi
kpə ba awɔnɔ bua díkələ báboko Yesu ɔflɔ.
Yesu lə ditikididi lɔni əsuəə, óla awɔnɔ
bua nyamə úləkə lə mə əsuə. Nya ótsya
befimfi bamə kenke mə efimbi.
17 Úyifo nyamfo bə lə ditiki nə Onanto
eto Unyɛləkətidi Yesaya lɛtɛyi utsyə lə ibə
itə nkə,
“Wə kosate átsya bo kəsuəfi,
nya ótsya bo efimbi kenke.”

Betidi Inuə Ba Léla Bə Bəətəkəko Yesu.

18 Lefe nə Yesu dínyə betidi kpə ba ńyə
wə lə ɔflɔɔ, ɔ́tɛyi wə batɔnkpe bamə nkə,
bətə lə bayila ditumbukplɛ nəmə besu ni
lekpake nənse.
19 Afi eto oteasa utsyuə əbə wə ɔflɔ mfó.
Nya ɔ́tɛyi Yesu nkə, “Oteasa, muutəkəko fə
nsu kaka ke fantɔ.”
20 Mfó nya Yesu lɛtɛyi wə nkə,
“Nkpaflɔbɛ kpe əbiə nnya eto kafo
baalabe, nya baklɔbɛ nkpe ayo. Fɛɛ Utidi
Eto Ubii, əmbə kaka wuuluə wə disi.”
21 Nya utidi bamba utsyuə wə ni okasebi
lɛtɛyi nkə, “Bonamute, tə mɛ kusu lə nsu
mbikə mɔ anto fɛ.”
22 Yesu ətə wə mbuayɛ nkə, “Təkəko mɛ.
Tə mba nsi nkpə fe bekpənkpə lə besu
bebikə mə bekpənkpətsyuə.”

Yesu Éti Ufiebi Wə Lɛsɔ Kekleke Kusu.

23 Yesu ku wə bakasebi édufə lə ɔklɔ
utsyuə kafo.
24 Yanklɛ ufiebi étsyiko bɔsɔ kekleke lə
ditumbukplɛ nəmə əsuə. Nya ɔnlɛ ntu
bɔsɔ kakpo lə ɔklɔ əmə kafo, nya íyifo fe
woonya udufɔ lə ntu kasɔ. Fɛɛ Yesu wəə
lábe selabe.
25 Bakasebi bamə ésu básanklisə wə nya
bátɛyi wə bənkə, “Bonamute, ləkə bo!
Boəbə bukpə lo.”
26 Mfó nya Yesu lɛtɔ mə nkə, “Beso bɛnlɛ
sikpi bote nko? Mi mba eto bofokanɔ
lemfui!” Mfó nya ótaka úúnyə nya ókpe
ufiebi ku ntu bomə kɛnyɛ nkə bəyuə kɛnyɛ.
Nya lesa saa díyuə kɛnyɛ kananana.
27 Iyifo utsyuə saa mfó yanii. Nya bátɔ
əsuə bə, “Nte utidi wə eto okle ni nwə mfo?
Ufiebi ku ntu kulaa tsya eetsyue wə koto!”

Yesu Átsya Betidi Inuə Bətsyuə Ba Ǝsuə Awɔnɔ Bua Dísiə.

28 Se Yesu lɛyila ditumbukplɛ úsu ni
lekpake nənse údufə Gadara eto kasɔɔ,
betidi inuə ba əsuə awɔnɔ bua nsi ábɔ
betsyi lə edi nti bəbə bátsyako wə. Nya
se bakɛ sikpi tinti esoo, kuutsyuə saa
mánkatɔnɔ nkə woayɛ kusu komfo ofe.
29 Lamfolamfo, báfa ku ɔkɔɛ bembembe
nya bátɔ wə bənkə, “Fə Onanto eto Ubi,
be nkpe lə bonko fə lenti mfo? Bubə fəbə
fə etsyiko bo koto bunə katɔnsə fɛ lə lefe
nəmə lə leyoo?”
30 Bakplako eto lekpa kplɛ ditsyuə əńyə
lə mfó ɔflɔ békedi lesa.

31 Nyaso awɔnɔ bua nyamə álɛ Yesu
lekpakpa bənkə, “Lə ebola bo ələkə lə
mfoo, nyalɛ la bo esu akpe lə bakplako eto
lekpa kplɛ nə ńyə mə əsuə.”
32 Mfó Yesu dínyənki ókpe mə ɔ́tɛyi nkə,
“Bidu bisu.” Nyaso bédu mfó bésu bédufə
lə bakplako bamə əsuə. Nya bakplako
bamə kenke dítsyetsyi báwunini lə kɔtini
komə eto kotosi bésu bédufə lə ditum-
bukplɛ nəmə əsuə nya bənə ntu bəkpə.
33 Lə nyaso mba laase bakplako bamə
étsyetsyi besu umə. Bátɛyi lesa saa nə
díbə lə bakplako bamə ku betidi ba awɔnɔ
bua disiə lə əsuə əsuə.
34 Nyaso utsyuə saa lə umə əmə ésu nkə
wəənyə Yesu. Nya se bənyə wəə, bálɛ wə
lekpakpa bə udu lə mə kasɔ.

9

Yesu Átsya Utidi Utsyuə Wə Leba Onkpo Lə Kasɔ.

1 Yesu édufə lə ɔklɔ nya usinkli ɔ́yɛ lə
ditumbukplɛ əsuə úsu wə umə.
2 Mfó nya bákpa osani utsyuə wə léba
onkpo kasɔ lə belabekə əsuə báboko wə
ɔflɔ. Se Yesu dínyə nkə báfo bánɔ tinti
esoo, ɔ́tɛyi nwə léba onkpo kasɔ əmə nkə,
“Ubi, kpe utu. Mfi fə abua ntsyɛ fə.”
3 Mfó afi eto bateasa bətsyuə ba díńyə
mfó lɛtɛyi bənkə, “Utidi əmfo lə mbusiotiki
budi.”
4 Yesu ənyə mə nsusu bomfo utsyə lekpo
nya ɔ́tɔ mə nkə, “Beso bɛnlɛ nsusu bua
bomfo eto okle bufi?
5 Nya nte etiki nnya eto bɔtɛyi diyuə
enso, ‘Mfi fə abua ntsyɛ fə,’ lee batɛyi bə
‘Taka, lə ayɛ edu’?
6 Bə lə nləkə nte mi miə Utidi Eto Ubi kpe
əsuəale bə lə ufi abua ɔtsyɛ lə kawunsiə
mfoo,” ɔ́tɛyi utidi əmə léba onkpo kasɔ
mfó nkə, “Taka əńyə, lə efi fə belabekə lə
edu esu diyo.”
7 Mfó nya osani əmə létaka nnya úfi wə
belabekə nnya údu úsu diyo.
8 Lefe nə betidi bamfó dínyə nyamfoo,
sikpi əmuə mə nnya bátɛsə Onanto bə úfi
əsuəale nyamfo eto okle útə betidi.

Yesu Ákpadi Mateo Nkə Utəkəko Wə.

9 Yesu édu mfó nya se ɔnyɛ ɔntɔɔ, únyə
nwə laafo umənko utsyuə wə baakpo Ma-
teo wə nsi lə wə keyifokɔ. Nya ɔ́tɛyi wə
nkə, “Təkəko mɛ.” Mfó əmə nya Mateo
létaka útəkəko wə.
10 Lefe nə Yesu nsi ɔnlɛ lesa budi lə
Mateo eto diyoo, mba laafo umənko kpə
ku babuayifo bətsyuə əbə bákɔ ku Yesu ku
wə bakasebi əsuə lə lesakedikɔ mfó.
11 Mfó nya Farisifɔ ba dínyə nyamfoo,
lɛtɔ wə bakasebi bənkə, “Beso mi oteasa
ku mba laafo umənko ku babuayifo leedi
lesa kakɔ?”
12 Yesu ánɔ lesa nə bátɛyi nyaso útə
mbuayɛ nkə, “Betidi ba nkpe əsuəale
manhiã ofanyə enso mba ni befimfi hã.
13 Bisu lə bisu bɛbɛbɛ nnya báwɔni
bákpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue eto
kasɔ bənkə, ‘Kaminsənyənyə maabɛbɛ,
nya inni bebukilolo kətə kedi.’ Məmbə miə
məəbə nləkə betidi sɛɛ, bomu babuayifo
eso mimbə.”

Bátɔ Yesu Etiki Itsyi Lə Wə Asatete Fɔfɔ Ǝsuə.

14 Mfó nya Ntufləsətidi Yohanes eto
bakasebi díbə bátɔ Yesu bənkə, “Beso
bonko Farisifɔ laakle kɛnyɛ lə lefe lefe
əsuə, fɛɛ fə bakasebi laankle kɛnyɛ?”
15 Yesu ətə mə mbuayɛ nkə, “Bibubibu
biə okafɔsə eto baklobo ba nkpe lə wə ɔflɔ
yifo mə əsuə yooyooyoo ku kaminsə lə lefe
nə eto lefe onkpe lə mə ɔflɔ? Yanle bə ibə
nko kulefe! Fɛɛ diyi ditsyuə ebubə nə əsuə
bookpa okafɔsə əmə bedunko lə mə ɔflɔ.
Lə lefe nəmfó əsuəə, bookle kɛnyɛ bəsiə.
16 “Kuutsyuə saa emfi kafia eto lefianku
fɔfɔ katale kətəkə lə kakoko əsuə. Itsyise
lefianku fɔfɔ nəmə ebunə ni əsuə diləkə lə
lekoko nəmə əsuə itə bə dibiə koko nəmə
ebola disensə lekpe.
17 “Nko ke kuutsyuə saa leemfi nte fɔfɔ
kakpo lə kubukikuetobe koko kafo itsyise
nte bomə ebɔkpɔ itə otobə əmə eboba nya
nte bomə luuwi nya otobe əmə loobia.
Bomu beefi nte fɔfɔ kakpo lə kubukikue-
tobe fɔfɔ kafo. Nya asakpa ənuə nyamə
ebutsyə kukɔnɔ.”

Yesu Áwunsəko Usio Utsyuə Ku Yairo Eto Ubi Ɔni Tsya.

18 Lefe nə Yesu nlɛ mə etiki budinkoo,
Yudafɔ eto katsyakɔ eto uninə utsyuə əbə
wə ɔflɔ nya óse akonki, ɔ́lɛ wə lekpakpa
ɔ́tɛyi nkə, “Mɔ ubisiobi əkpə mɔmɔmɔmɔ,
tsya bə lə əbə efi fə ani ətəkə wə lə əsuə lə
otaka.”
19 Nyaso Yesu átaka útəkəko wə ku wə
bakasebi.
20 Se ɔntɔɔ, usionko utsyuə wə kɔtɔ
díkakpo lə lefosi alɛ ənuə sɔ̃ɔ̃ əsuə tsya
ətəkəko Yesu kama nya útidi wə awu eto
kotosi.
21 Úyifo nko nya ɔ́tɛyi wə əsuə lə bo-
fokanɔ əsuə nkə, “Lə ntidi wə awu koo,
mɔ bufi ebɔyɛ mɛ.”
22 Yesu átsyi ɔ́wuninsə únyə wə nya ɔ́tɛyi
wə nkə, “Muə utu alɛ, mɔ ubi. Fə bofokanɔ
átsya fə.” Lə lefe nəmfo əsuə tututuu, bufí
bomə əyuə wə.
23 Nnya kamaa, Yesu ésu katsyakɔ eto
uninə əmə eto diyo nya se únyə mba leefe
nkpatsyaku ku mba nlɛ bofa kewi nkuu,
24 ɔ́tɛyi mə nkə, “Utsyuə saa bɔ usu
lekple, disiobi nəmə mənkpə, bomu selabe
ete onlabe.” Mfo bétsyiko wə bumə.

25 Nya se bála betidi bamə babɔsɛɛ, Yesu
édufə diyo nə ubisiobi əmə nlabe, nya
ɔ́kɔbe wə lə kɔni, nya ótaka úsiə.
26 Ditiki nəmfo ésensə léba lékpo lə kasɔ
kamə eto lekpake nəmfó kenke.

Yesu Átsya Bənəmba Inuə Bətsyuə.

27 Se Yesu dídu mfó ɔnyɛ ɔntɔɔ,
bənəmba inuə bətsyuə átaka bətəkəko wə
ku kudu bembembe bátɛyi bənkə, "Oka,
David eto ubi! Nyə bo kaminsə!"
28 Nya se Yesu dísu údufə diyoo,
bənəmba inuə bamə edufə mfó. Nya Yesu
lɛtɔ mə nkə, "Befo bɛnɔ biə moofo mi
botsya?"
Mfó bəmənkli kɛnyɛ bátɛyi bənkə, "Ɛɛ!
Bofo bɔnɔ."
29 Mfó nya Yesu dítidi mə ənəmi nya
ótɛyi mə nkə, "Tə lə ibə itə fe kase befo
bɛnɔ."
30 Nya ete mə ənəmi lɛsini. Nya Yesu
díkə mə ato kekleke nkə, "Biantɛyi kuut-
syuə saa nyamfo."
31 Fɛɛ se bédu mfóo, bábe ditiki nəmfo
letsya utidi sa anɔ lə lɛkpɔ nəmfó kenke
itsyi lə Yesu əsuə.

Yesu Átsya Utidi Utsyuə Lendi Etiki.

32 Se betidi bamfo dídu bantɔɔ, betidi
bətsyuə ákpa osani utsyuə wə lɛwɔnɔ bua
dítə ɔnnlɛ etiki bofo budi báboko Yesu ɔflɔ.
33 Óla lɛwɔnɔ bua nəmə úləkə lə wə
əsuə. Mfó nya utidi əmə dítsyiko etiki
budi. Nyamfo éyifo betidi ba ńyə mfó
yanii, bátɛyi bənkə, "Boənnyə tɔ nyamfo
eto okle bunyə kulefe lə Israel eto kasɔ!"
34 Fɛɛ Farisifɔ bətsyuə átɛyi bənkə,
"Awɔnɔ bua eto oka wə ləətə wə əsuəale,
nya úfi ɔnlɛ awɔnɔ bua nyamfó bola
kələkə nɛ."

Betidi Eto Asa Ǝnə Yesu Kafo.

35 Yesu áyɛ ótsyilama kəmə ku mbuto
bo nkpe lə lekpake nə lɛfi mfó. Óte asa
lə Yedafɔ eto ntsyakɔ. Óbe Ditiki Sɛɛ
nəmə letsya óte asa itsyi lə Onanto eto
sekakedikɔ əsuə. Nya ótsya betidi efimbi
efimbi kenke.
36 Nya se únyə sitiditu siaməə, mə asa
ənə wə kafo itsyise əsuə ába mə, nya
bánkɛ ɔwɔnsəkotsyuə saa, nya beyifo fe
basamu ba ləmbə obebe.
37 Nyaso ɔ́tɛyi wə bakasebi nkə,
"Bɛkuɛnke bia díkayo buləkə fui, fɛɛ
beyifoyifo bamə emfui.
38 Nyaso bɛlɛ ɔkuɛnsate əmə lekpakpa
lə otsyese beyifoyifo lə bəbə bawunsə lə
bələkə bɛkuɛnkə biamə."

10

Yesu Ǝtə Wə Batɔnkpe Lefosi Inuə Bamə Ǝsuəale.

1 Yesu ákpadi wə batɔnkpe lefosi inuə
bamə ɔ́kɔ nya útə mə əsuəale nkə bala
awɔnɔ bua bələkələ betidi əsuə nya lə
batsya mə efimbi, efimbi saa tsya.
2 Batɔnkpe lefosi inuə bamə eto aye ni
Simon wə bensi baakpo Petro ku wə ɔyimi
Andrea
ku Yakobo ku wə ɔyimi wə baakpo
Yohanes baa ni Sebedeo eto bebi
3 ku Filipo ku Bartolomeo ku Toma
ku Mateo wə laafo umənko
ku Yakobo wə ni Alfeo eto ubi ku Tadeo
4 ku Simon wə ditsyi Kana
ku Yuda Iskariot wə dídu Yesu útə.

Bisu Bebe Ditiki Sɛɛ Nəmə Letsya.

5 Yesu ətsyə lefosi betidi inuə bamfo
kusu nya ótsyese mə nya úkə mə ato nkə,
"Biensu betidi ba lenni Yudafɔ eto kasɔ
nye bidufə Samariafɔ eto umə saa tsya
kafo.
6 Bomu bisu Israel bebi ba diyifo fe
basamu ba lénya kusu ɔflɔ.
7 Bisu bebe letsya biənkə, 'Onanto eto
Sekakedidi eboyo selo.'
8 Betsya befimfi lə betakasə mba díkpə.
Betsya mba nlɛ bufisia bufi, lə bela awɔnɔ
bua bitsyiko lə betidi əsuə. Bíanya əsuəale
nyamfo bitsyiko mɔ ɔflɔ nyaso mi tsya
biemfi nnya bete befo atabi.
9 Bientsyi atabi saa lə mi katobe.
10 Mi kuutsyuə mentsyi otobe fe mba
laatɔ asa, awu nuəfə, afɔkpa nye ɔlɛ uyi
ɔyɛ kusu. Uyifoyifo əńyə utə lesa nə
wuudi.
11 "Lə bidufə umə nye kebuto kətsyuəə,
bɛbɛbɛ utidi sɛɛ wə loola nkə woafo mi.
Bɛsɔnɔ lə wə ɔflɔ lə bɛkɛ mfo isu ese lefe
nə biudu.
12 Lə bidufə diyo ditsyuə, bisiəsə mə
biənkə, 'Diyuə itə mi.'
13 Lə báfo mi ku kafo faa, bitə lə mi diyuə
eto kəsiə kamfó lə kəsiə ku diyo nəmfó
kenke eto utsyuə saa. Nya lə bamfo mii,
diyuə eto kəsiə kamfó bə mi ɔflɔ.
14 Nya lə diyo nye umə əmə eto betidi
mámfo mi nye báni bámfo mi ditikii, nyalɛ
bidu mfó lə bɛflɛ mi nkpafo eto site bekpo
lə umə əmə.
15 Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə lə diyi fɛfɛ
nə Onanto lookponko kawunsiə eto betidi
lekpo əsuəə, wuunyə Sodom ku Gomora
eto betidi kaminsə kulaa tsya oso umə
əmfo eto bale.

Betidi Bətsyuə Ǝəbɔkpɔ Mi Bəńyə Mi Lə Ǝsuə.

16 "Bɛlɔ bɛnɔ! Nlɛ mi botsyese fe basamu
lə bekiti eto nti. Bitəkə ənə fe bawa seka,
nya bɛlɛ mi əsuə kukɔnɔ fe ablonima.
17 Bebe mi əsuə kukɔnɔ, itsyise
betidi ebumuə mi, bakpa mi besuko

akpokakpokɔ. Bɔɔblɛ mi lə Yudafɔ eto
ntsyakɔ.
18 Lə mɔ disi esoo, bookponko mi akpo
lə Aba eto beninə ku baka eto ənəmi.
Lə mfóo, bɛtɛyi mə ku mba lenni Yudafɔ
Ditiki Sɛɛ nəmə.
19 Lə bákpa mi bésuko lekpokakpokɔɔ,
biembu disi lə lesa nə biɔtɛyi, nye kase
biɔtɛyi nnya. Lə lefe nəmfo ayoo, boote
mi lesa nə biɔtɛyi.
20 Itsyise inni mi loote etiki nnya buidi,
bomu mi Anto Onanto eto Lɛwɔnɔ luudi
etiki ɔyɛ lə mi əsuə.
21 "Betidi ebudu mə bayimi bətə bə balo.
Nya antomə tsya luuyifo nko ke ku mə
bebi. Bebi ebotaka bəńyə lə mə antomə
əsuə bedu mə bətə bə balo.
22 Utsyuə saa ebukisi mi lə mɔ disi eso.
Fɛɛ utsyuə saa wə luuńyə kekleke lə wə
bofokanɔ əsuə isu ese kalosəkɔɔ, boofo wə
lə nkpə.
23 Lə bati mi kama lə umə ɔnii, bitsyetsyi
bisu umə bamba. Nya nlɛ mi bɔtɛyi sitinti
minkə, biembuyifo mi keyifo belosə lə
Israel eto kəmə ka kenke fɛ mɔ, Utidi Eto
Ubi luubə.
24 "Okasebi saa aanso wə oteasa.
Odomunyə saa tsya aanso wə onamute.
25 Nyasoo, ele bə imi, okasebi saa nkə
wuubə utsyə fə wə oteasa seka. Nya ndo-
munyə tsya luubə utsyə fe wə onamute.
Nya lə bákpadi oyosate utsyuə bə Awɔnɔ
bua eto ɔtɔnkotɔnko nyaalɛ nte aye bua
nya eto okle bembokpo diyo nəmə eto
bebi?

Mante Betidi Sikpi.

26 "Nyaso biante betidi sikpi, itsyise lesa
saa nə əsuə béti asa bakulaa, bɔɔsini asa
lə nnya əsuə, nya asakulakula saa ebɔbɔɔ
lekple banɔ.
27 Lesa nə minlɛ mi bɔtɛyi lə ketuntu
lefee, bɛtɛyi nnya lə kalekpakpa əsuə. Nya
lesa nə batɛyi mi lə kawɛ əsuə, bebe nya
letsya lə utsyuə saa lə ɔnɔ.
28 Biante mba ini etidisuə ete boofo bolo
fɛ bembofo okla bolo sikpi. Bomu bete
Onanto wə loofo utidi eto əsuə eto sinə ku
lɛwɔnɔ bolo lə ute wə laatonsə asa sikpi.
29 Lə efi kablɛ kanii, foofo ntsyuɛ nnuə
boya tsyaa, ke kani kplo embukpə lə inni
Boanto Onanto eto lelabi.
30 Nya mimii, Onanto yi mi disi eto
sɛwɔni eto leklabi kenke.
31 Nyaso biante sikpi, itsyise befo koya
beso bakləbɛ kpə.

Kɛnyɛbuləkə Kate Lə Yesu Eto Dikiti Sɛɛ Ɜsuə Ku Wə Bɔni.

32 "Utsyuə saa wə luuləkə kɛnyɛ lə betidi
nti ɔtɛyi nkə uyifo mɔ olee, mintsya ebofo
wə fe moole lə mɔ Anto Onanto eto ənəmi
kato.
33 Fɛɛ lə utsyuə áni mɛ lə betidi ba tã eto
ənəmii, mintsya ebɔni wə lə mɔ Anto wə
kato eto ənəmi.

Betidi Ebusənsə Lə Mɔ Disi.

34 "Biembu biə mbə diyuə kabokokɔ
lə kawunsiə. Owo lo! Məmbə diyuə
kabokokɔ, bomu kabia!
35 Mbə miə məənə kabia nkpe
'lə bebisaibi ku mə antomə lenti,
lə bebisiobi ku mə ambemə lenti,
lə bebisiə ku mə bese ambe mə lenti.
36 Nya utidi eto olo sitintii, ebutsyi wə
kosate eto diyo kafo.'
37 "Nya utsyuə saa wə laala wə anto nye
ambe oso mɛɛ, məńyə itə bə uyifo mɔ
okasebi. Nko ke ini bə utsyuə saa ke laala
wə ubisaibi nye ubisiobi kulaa tsya oso
mɛɛ, yənńyə itə bə uyifo mɔ okasebi.
38 Utsyuə saa ke dímentsyi wə uyikabie
ɔyɛ mɔ kayɛkɔ utəkəko mɛɛ, mənńyə utə
bə uyifo mɔ okasebi.
39 Utsyuə saa ke lela nkə waata wə nkpə
eto disii, ebonyansə mu. Fɛɛ utsyuə saa ke
loonyansə wə nkpə lə mɔ butəkəko esoo,
wuunyə nkpə manlo sitinti.

Onanto Ebofo Betidi Ba Lefo Yesu Banɔ Kayo.

40 "Utsyuə saa ke loofo mii, mɔ ofo. Nya
utsyuə saa ke loofo mɛɛ, ofo nwə létsyese
mɛ tsya.
41 Utsyuə saa ke loofo Onanto eto
unyɛləkətidi nkə uyifo Onanto eto
unyɛləkətidi esoo, ebunyə kedikɔ lə
unyɛləkətidi eto kayofofo ka woofo lə nnya
əsuə. Utsyuə saa ke loofo utidi wə ni ɔsɛɛ
itsyise uyifo ɔsɛɛnyə esoo, wə ku utidi əmə
ebofo kayofofo itsyi lə keyifo ka úyifo eso.
42 Bebe nyamfo kukɔnɔ bə utsyuə saa
wə luutə ntu yududu eto lɛkɔbetɔ mɔ
bakasebi bamfo eto utsyuə lə mə nti lə
mɔ disii, ebunyə kayofofo lə nnya eso
kokooko."

11

Ntufləsətidi Yohanes Átsyese Batɔnkpe Yesu Ɔflɔ.

1 Lefe nə Yesu díləkə wə bakasebi lefosi
inuə bamfo útsyə mə kusu ólosəə, údu
mfó úsu óte asa nnya óbe nnya letsya lə
kəmə kamə ku nka letsyilama mfó.
2 Lefe nəmməə, se Ntufləsətidi Yohanes wə
nkpe lə Aba eto diyo lɛnɔ asa nnya Yesu nlɛ
buyifoo, ókpe wə bakasebi bətsyuə Yesu
ɔflɔ.
3 Bésu bátɔ Yesu bənkə, "Tɛyi bo. Fə ni
utidi wə Yohanes lɛtɛyi nkə əəbə bubəə,
lee bobe obamba kusu?"
4 Mfó nya Yesu dítə mə mbuayɛ nkə,
"Bisinkli bisu bɛtɛyi Yohanes asa nnya
bɛnlɛ bɔnɔ ku nnya bɛnlɛ bunyə.

5 Bənəmba lɛ bunyə, nya mba leba
bankpo lə kasɔ lɛ bɔyɛ. Mba nlɛ bufisia
bufi eto əsuə lɛ bokpa, batoti lɛ bɔnɔ, balɛ
bekpənkpə botakasə kənyənsə, nya banlɛ
bakombo Ditiki Sɛɛ nəmə bɔtɛyi.
6 Diyuə itə mba dimənyə kabua saa lə mɛ
əsuə."
7 Se Yohanes eto bakasebi bamə dídu
bantɔɔ, Yesu édi betidi bamə etiki itsyi lə
Yohanes əsuə ɔ́tɛyi nkə, "Se bísu Yohanes
ɔflɔ lə mfimintii, be béfo bɛnɔ biə biunyə?
Lefanto nə ufiebi nlɛ bɔsɔ kafe lee?
8 Be bísu kabekɔ fɛɛ? Utidi wə nkpe
bikə lə əsuə bia laanɔ bobe lee? Betidi
ba laakpe bikə biamfo eto oklee, Lekayo
baakɛ.
9 Bɛtɛyi mɛ lesa nə kon bísu kabekɔ! Biə
biesu bebe Onanto eto unyɛləkətidi lee?
Ee, lə sitinti wə uni nɛ. Fɛɛ nwə bínyəə,
so Onanto eto unyɛləkətidi kulaa tsya.
10 Itsyise Yohanes ni nwə əsuə báwɔni
bákpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue bənkə,
Onanto átɛyi nkə,
'Mootsyese mɔ ɔtɔnkpe ntɔnsə fə bubə
lə ubə ɔlɔ fə kusu utsyə.'
11 Nya nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə Ntu-
fləsətidi Yohanes amɔ oso utsyuə saa wə
usio léle lə kawunsiə kamfo. Fɛɛ nwə nso
bɔfɛ lə Onanto eto sekakedikɔɔ, amɔ oso
Yohanes əmə.
12 Idu lə Ntufləsətidi Yohanes eto lefe ibə
ese mɔmɔɔ, balɛ bota kekleke ku kənəmisɛ
lə kato eto sekakedikɔ siamə əsuə. Fɛɛ
mba ńyə lə se əsuə ku kənəmisɛ tinti lɛ
bokplatsya bə beeti se bubə kusu.
13 Ibə ese lə Yohanes eto lefee, Onanto eto
bənyɛləkətidi ku Moses eto afi edi etiki
itsyi lə sekakedikɔ siamə əsuə.
14 Nya lə bela biə biafo mɔ dítiki bɛnɔɔ,
Yohanes ni Elia, wəə eto bubə bátɛyi
bətsyə.
15 Nwə ato nkpee, utsyue ato lə ɔnɔ.
16 "Nya mɔmɔɔ, be muufi mmi eto betidi
nkatesə ko? Beyifo fe bekpefi ba laakpe
kɔyɛ lə asi. Lekpa lɔni afa kakpadi mə
bətsyuə katɛyi nkə,
17 'Búse kusiəkpakpa eto ese butə mi,
Fɛɛ bɛni kewui buwui.
Bóto keku eto ese butə mi,
Fɛɛ bienwi nku.'
18 Itsyise lefe nə Yohanes díbəə, ókle kɛnyɛ
nya wənnə nte. Nya utsyuə saa lɛtɛyi nkə,
'Utsyi lɛwɔnɔ bua.'
19 Fɛɛ se Utidi Eto Ubi díbəə, údi únə. Nya
utsyuə saa lɛtɛyi nkə, 'Be utidi əmfo! Uyifo
udikpuu ku utenə, mba laafo umənko ku
babuayifo eto ɔyɛtsyuə!' Fɛɛ utidi eto
eyifosa əsuəə, nya woələkə Onanto eto
kobe ko nkpe wə kate nɛ."

Kəmə Kətsyuə Eto Betidi Mamfo Yesu Banɔ.

20 Kəmə ka əsuə Yesu díyifo ayanisa kpə
eto betidi mántsyi báwuninsə bafo banɔ.
Nyaso ílə wə itə mə.
21 Ɔtɛyi nkə, "Mbɔbɔɛ məətə fə Korasim!
Nya mbɔbɔɛ məətə fə Betsaida! Lə ayanisa
nnya béyifo lə mi ete béyifo lə Tiro ku
Sidon innii, eni mfó eto betidi ebɔtsyi
bawuninsə kokoko, befi atoku eto mfia
beti, bediki ntɔ lə əsuə ete bə bani mə
abua.
22 Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə, lə Lekpoyi
Fɛfɛɛ, Onanto ebunyə Tiro ku Sidon eto
kəmə kaminsə eso mi.
23 Nya fə Kapernaum, bubu fanlɛ fə
Onanto ebobesə fə katɔ? Boobokosə fə
kasɔ bato fə bakpe lə ditefɛnku kəmiə ke!
Lə ayanisa nnya minyifo lə fə ete mínyifo
lə Sodom, eni usi okpe eyo mmi!
24 Nlɛ fə bɔtɛyi sitinti minkə lə lekpo yi
fɛfɛɛ, Onanto ebunyə Sodom kaminsə tinti
oso fə!"

Yesu Ákpadi Betidi Nkə Bəbə Bətsyə Ɔwɛ Lə Wə Ɔflɔ.

25 Lə lefe nəmfoo, Yesu átɛyi nkə, "Anto,
kato ku kasɔ eto Onamute. Maasɔ fə ani,
itsyise ələkə asa nnya lɛkula babesibe ku
bekuente áté mba lennyi kulesa.
26 Ee, Anto, sitinti, nko fála fə ibə itə nɛ.
27 "Mɔ Anto éfi asa nnya kenke útə mɛ.
Kuutsyuə saa enyi Ubi əmə enso Anto. Nya
kuutsyuə saa enyi Anto əmə enso Ubi əmə
ku mba Ubi əmə laala nkə wəələkə wə oté.
28 "Bibə mɔ ɔflɔ mimba ntsyi bike
kinkinki bia nlɛ mi bulə, lə ntə lə bitsyə
ɔnwɛ.
29 Bibə lə busie mɔ bitsyike butə bətsyuə
lə bekase asa bitsyiko mɔ ɔflɔ, itsyise nkpe
lefonə nya mimbokosə əsuə kasɔ lə lɛwɔnɔ
əsuə.
30 Itsyise bitsyikə bia muutsyisə mi əyuə,
nya bitsyikə bia muutsyisə mi tsya eyifo
fomfloo."

12

Yesu Ku Farisifɔ Akɛ Kənə Lə Ɔnwɛditsyəyi Ɜsuə.

1 Lə lefe kliminti ditsyuə kamaa, Yesu
ku wə bakasebi ésu báyɛ akpa eto
ɔkuɛ utsyuə kafo báfe lə Ɔnwɛditsyəyi.
Se kukpɛnsə lɛlɛ wə bakasebi baməə,
bétsyiko edisa nyamə bufəsə kayimi.
2 Se Farisifɔ bamə dínyə nyamfoo, bátɛyi
Yesu bənkə, "Fə bakasebi éyifo lesa nə
díńyə lə bo Ɔnwɛditsyəyi eto afi əsuə!"
3 Mfó Yesu dítə mə mbuayɛ ɔ́tɔ mə nkə,
"Bíankla lesa nə Oka David díyifo lə lefe
nə kukpɛnsɛ lɛlɛ wə ku wə betidi?
4 Údufə Onanto eto diyo, nya wə ku wə
betidi difi lesa nə bákpo atsyɔ bətə Onanto
bédi, lə lefe nə eto lefe kɔfi məntə kusu

nko, ini mba ləətə Onanto kedi hã nkpe
kusu beedi lebolo nəmə.
5 Nye bíankla lə Moses eto afi biənkə
lə Ɔnwɛditsyəyi saa, besumunyə ba nkpe
lə Onanto eto Disumuyo ékeyifo asa nnya
díńyə lə diyi nəmə əsuə, tsya fɛɛ bánlo mə
dikpi lə nnya əsuə?
6 Nlɛ mi bɔtɛyi minkəə, lesaatsyuə kpe
mi lenti mfo nə lɛmɔ lenso Disumuyo Kplɛ.
7 Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue nkə,
'Kaminsənyənyə ni lesa nə maabɛbɛ, inni
bebuki eto keditətə.' Lə bə bɛnɔ nyamfo
kasɔ tutuutuu, eni biembokpo akpofukutu
belo betidi ekpi.
8 Itsyise Utidi Eto Ubi ni Ɔnwɛditsyəyi eto
Onamute."

Yesu Átsya Utidi Wə Eto Kɔni Díkpə.

9 Mfó nya Yesu dídu úsu Yudafɔ eto
Katsyakɔ kətsyuə.
10 Mfóo, úsu únyə osani utsyuə wə eto
kɔni, kɔni díkpə. Betidi bətsyuə ákɛ mfó
ba léla bə bábɛbɛ etiki bətə wə bə óta kɔfi
ubu, nyaso bátɔ wə bənkə, "Kɔfi ətə kusu
bə batsya ufimfi lə Ɔnwɛditsyəyi?"
11 Yesu átɔ mə nkə, "Lə ibə bə mi utsyuə
eto osamu ákpia údufə lə dibiəku əsuə lə
Ɔnwɛditsyəyii, wəmbunə wə uləkə?
12 Fɛɛ utidi afo koya oso osamu! Nyalɛ,
bo kɔfi məntə bo kusu nkə bɔwunsəko
kuutsyuə lə Ɔnwɛditsyəyi."
13 Mfó nya ɔ́tɛyi osani wə eto kɔni díkpə
nkə, "Nə fə kɔni etsyue." Únə ko útsyue,
nya kɔni komə disi kótsya wə fe kase
kunuəfə komə nte.
14 Nya Farisifɔ ba díńyə mfó dídu nya
béfi nsusu bə boolo Yesu.

Yesu Ni Uyifoyifo Wə Onanto Díləkə.

15 Se Yesu lɛnɔ nkə bákle kɛnyɛ lə wə
əsuəə, údu mfó, nya betidi kpə dítəkəko
wə. Ótsya befimfi kenke.
16 Nya úti mə kusu nkə bəntə lə betidi lə
bate bə wə uni.
17 Ɔ́tɛyi nyamfo nko bə lə Onanto eto
nnya ɔ́tɛyi útsyə ɛyɛ lə wə Unyɛləkətidi
Yesaya əsuə lə ibə itə sitinti nkə,
18 "Nwə mfo ni mɔ uyifoyifo wə mínləkə
mintsyə,
nwə maala, nya məənyə disuəyuə lə
wə tinti.
Muutə mɔ Lɛwɔnɔ lə dibə disiə lə wə əsuə,
nya woobe mɔ lekpokponkpo letsya
utə kawunsiə kenke.
19 Weembunə etiki ku betidi nye ofã kuut-
syuə,
nya bəmbɔnɔ wə etiki ku bofa lə obia.
20 Wɔɔkɛ dibusə utə mba ləmbə əsuəale.
Nya wuunyə mba diyifole saa ləmbə lə
əsuə kaminsə.
Wɔɔlɛnko nko kekleke isu ese lefe nə mɔ
ɔnukualɛ eto lekpokponkpo luutəkə
kato.
21 Nya betidi ba kenke luufi mə
kusubebe bətəkə lə wə."

Bátɛyi Bənkə Yesu Eto Ɜsuəale Ábɔ Itsyi Wo Buti Lə Awɔnɔ Bua Eto Ɔtɔnkotɔnko Ɔflɔ.

22 Mfó nya betidi bətsyuə lékpa osani
utsyuə wə awɔnɔ bua nlɛ bulə, wə ni
unəmba nya uyifo nwə lendi etiki tsya
báboko Yesu ɔflɔ. Yesu átsya wə itə ófo
etiki budi, kənyə asa tsya.
23 Ayanisa nnya Yesu díyifo mfó éyifo
betidi bamfó yanii, nya bátɔ bənkə, "Inni
nwəmfo ni Oka David eto ufluflu wə bákpo
ɔhile bətsyə?"
24 Se Farisifɔ lɛnɔ nyamfoo, bátɛyi
bənkə, "Woala ɔwɔnɔ bua kələkə ɛyɛ lə
əsuəale nya awɔnɔ bua eto ɔtɔnkotɔnko
Beelsebul dítə wə əsuə."
25 Yesu áte mə nsusu nyaso ɔ́tɛyi mə
nkə, "Sekakedikɔ saa sia laama akpa akpa,
kəńyə lə bətsyuə əsuəə, ebɔkɛ sɛklɛ. Nya
umə nye diyo saa nə laama akpa akpa
kəńyə lə bətsyuə əsuəə, eboba lə akpa.
26 Nyaso lə lekpa lɔni lɛ lekpa nuəfə
bɔkpɔnko lə Obonsam eto sekakedikɔɔ, ete
bənkə dioba akpa, nya diəmbɔklɛ fɛ dioba
lekpo lə kasɔ.
27 Lə bɛlɛ bɔtɛyi biə awɔnɔ bua eto
ɔtɔnkotɔnko eto əsuəale əsuə maayɛ kala
awɔnɔ bua kələkə lə betidi əsuəə, nyalɛ
bawe eto əsuəale əsuə mba ntəkəko mi
laayɛ kala mə kələkə? Lesa nə mi kosate
eto mba ntəkəko mi leeyifoo, lə bote bə
bɛnlɛ sitinti bɔtɛyi.
28 Inni Beelsebul bomuu, Onanto eto
Lɛwɔnɔ ni ləətə mɛ əsuəale bə nla awɔnɔ
bua lə betidi əsuə. Nyamfo lɛ bote bə
Onanto eto Sekadidi ébutsyə kasɔ lə mi nti
koko.
29 "Kuutsyuə saa embofo botaka kedufə
lə əsuəaletidi eto diyo ete utsyiko wə
bikə butsyi, lenni bə ófo əsuəaletidi əmə
bumuə kakle fɛ woofo budufə lə diyo nəmə
ketsyi wə bikə.
30 "Utidi wə ke lentəkəko mɛɛ, uńyə mɛ
lə əsuə. Nya nwə ke lanwunsəko mɛ lə
bɔsɛketsyue əsuə eesensə nnya.
31 Lə nyamfo esoo, nlɛ mi bɔtɛyi minkə,
boofi abua saa béyifo ku etiki bua saa bédi
batsyɛ mə, fɛɛ nwə ke luudi etiki nnya
diíyə lə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ əsuə alɛɛ, bembufi
nnya batsyɛ wə.
32 Nya utsyuə wə ke luudi etiki uńyə
lə Utidi Eto Ubi əsuəə, boofo bufi katsyɛ
wə, fɛɛ utsyuə saa ke luudi etiki uńyə lə
Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ əsuəə, bembufi batsyɛ wə
lə nkpə bomfo lee mbo luubə əsuə tsya.

Kuyi Saa Kuyi Eto Ebibi Ǝsuə Baayɛ Kənyə Nko Eto Okle Kuni.

33 “Kuyi sɛɛ saa aanwɔ ebibi sɛɛ, nya
kuyi bua saa tsya aanwɔ ebibi bua.
Bəətsyə kuyi lekpo ɛyɛ lə ebibi nnya
koanwɔ əsuə.
34 Mimba lɛbɔ bitsyi lə bawa eto kafo
əsuə! Asa sɛɛ aambɔ ketsyi lə mi kɛnyɛ!
Itsyise lesa nə diyi mi ketu əsuəə, nnya mi
kɛnyɛ ləələkə katɛyi nɛ.
35 Utidi sɛɛ, asa sɛɛ laabɔ ketsyi lə wə
nya ini nnya wəələkə katɛyi nɛ. Nya utidi
bua tsyaa, abua nnya nkpe lə wəə, nnya
wəələkə katɛyi nɛ.
36 Nla miə ekpa ko mi wee bə, lə Lekpoyi
Fɛfɛɛ, utsyuə saa ebutə etiki bimba saa
nnya lɛbɔ lə wə kɛnyɛ eto nkunta.
37 Itsyise fə kosate eto etiki nnya lɛbɔ
fə lə kɛnyɛɛ, nya buufi bakponko fə lekpo
balofə dikpi lee bətə fə lɛbɛ nɛ.”

Yesu Áni Nkə Weembuyifo Ayanisa Saa Ote.

38 Mfó nya afi eto bateasa ku Farisifɔ
bətsyuə lɛtɛyi Yesu bənkə, “Oteasa, bola
boə yifo ayanisa ətsyuə até lə bobe.”
39 Mfó nya Yesu dítə mbuayɛ nkə, “Bebe,
mi mmi eto betidi ba leesumu bəfiə ku asa
bimba. Bela biə biənyə ayanisa itsyi mɔ
ɔflɔ, fɛɛ biembunyə ayanisa saa enso nnya
dítsyi Onanto eto Unyɛləkətidi Yona ɔflɔ.
40 Fe kase Yona dísiə eyi ətsyə ku ntsye
ntsyə lə lɛkpɛ kplɛ ditsyuə eto kafoo, nko
ke Utidi Eto Ubi tsya lɔɔkɛ lə eyi ətsyə ku
ntsye ntsyə əsuə lə kasɔ kəmiə nɛ.
41 Lə Lekpoyi Fɛfɛɛ, Ninive eto be-
tidi ebuńyə balo mi dikpi itsyise bátsyi
bawuninsə se bánɔ Yona lébe Ditiki Sɛɛ
nəmə letsya. Nya lə ntɛyi mi, utsyuə kpe
mi lenti mfo wə lɛmɔ onso Yona.
42 Lə Lekpoyi Fɛfɛɛ, Besio eto Oka wə
dítsyi Ɔnwɛdikue ebotaka uńyə olo mi
dikpi, itsyise ɔ́yɛ utsyi taa mfó úsu Oka
Salomo ɔflɔ nkə lə usu ɔnɔ Oka Salomo eto
abesibetiki. Fɛɛ nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə,
lesatsyuə nə nso Oka Salomo eto kobe kpe
mi lenti mfo.

Lɛwɔnɔ Bua Esi Disinkli Dibə Lɛlɛ Kəsiəkɔ Bɔbɛbɛ.

43 “Nlɛ mi bɔtɛyi minkə, lə bala lɛwɔnɔ
bua bələkə lə utidi əsuəə, diesukayɛ nlebe
nlebe bo lekoe kabɛbɛ kasɔnɔkɔ. Nya lə
diənnyə kedufəkɔ saa,
44 diatɛyi ni əsuə nkə, ‘Muusinkli nsu
kaka mínsiə kɔ.’ Lə dibə dinyə nkə mfó te
fufuu, bákpa mfó nya betsyue bikə kukɔnɔ
lə ni kafoo.
45 Diesinkli kesu kakpa awɔnɔ bua
akuanse bamba nnya nkpe ale enso ni nya
beesinkli kesu kəsiə mfó. Nya lə kalokɔɔ,
utidi əmə eto asayifoyifo aabia kaso nnya
kɔ. Nko yuutsyə itə mi mmi eto betidi bua
bamfo nɛ.”

Báwoe Ni Yesu Eto Batokpenyə Tinti?

46 Lefe nə Yesu nsi nlɛ etiki budi ku betidi
baməə, wə ambe ku wə bayimisani əbə
bəńyə lə lekple mfó nya bála bə bedinko
wə etiki.
47 Nya betidi ba díńyə mfó eto ɔni dísu
ɔ́tɛyi Yesu nkə, “Bebe, fə ambe ku fə bay-
imisani ńyə lə lekple bə bala bə beedinko
fə etiki.”
48 Yesu ətə wə mbuayɛ nkə, “Owoe ni mɔ
ambe nya bawe ni mɔ bayimisani?”
49 Nya óté wə bakasebi kɔni ɔ́tɛyi nkə,
“Nnyə mɔ ambe ku mɔ bayimisani!
50 Utsyuə saa wə leeyifo mɔ Anto wə
nkpe kato eto lelabii, wə ni mɔ ɔyimisani
ku mɔ ɔyimisio ku mɔ ambe nɛ.”

13

Yesu Átɛyi Lekpá Itsyi Lə Nwə Dísə Eyibibi Ǝsuə.

1 Diyi nəmfó kee, Yesu édu lə diyo úsu
lekpo kɛnyɛ. Úsiə lə kasɔ útsyiko asa boté.
2 Betidi ba díbə bátsyilama wə efui tinti
eso údufə lə ɔklɔ utsyuə nya úsiə lə kasɔ,
nya sitiditu siamə díńyə lə utuflɔ mfó.
3 Údi mə etiki kpə ɔ́yɛnko lə akpá əsuə
nkə, “Lefe nə léfe məə, utsyuə uni ésu úsə
eyibibi lə ɔkuɛ.
4 Se ɔnlɛ eyibibi nyamə busəə, ətsyuə álo
ékpo lə kusu ɔflɔ nya baklɔbɛ díbə básɛ
nnya bámini.
5 Eyibibi nyamə ətsyuə tsya álo ékpo lə
abanse əsuə, kaka sitə lemfui. Íkə mlə
itsyise site siamə memfui.
6 Fɛɛ se kofe lefaa, eyibibi nyamə díkəə,
áblobe nya íkpə itsyise nnya keyudu
méndufə isu kasɔ etsyo.
7 Eyibibi nyamə eto ətsyuə álo ékpo lə
biyu nti. Nya se íkee, biyu biamə áto íti
nnya.
8 Fɛɛ eyibibi nyamə eto ətsyuə álo ékpo
lə kasɔ sɛɛ əsuə nya se íkə ébee, ɛnwɔ
ebibi. Ǝtsyuə anwɔ kolofa, ətsyuə tsya
awosi akua, nya ətsyuə tsya lɛnwɔ awosi
ətsyə.”
9 Nya Yesu lɛtɛyi mə nkə, “Fə ke ato nnya
laanɔ asa nkpee, nɔ!”

Onanto Ǝləkə Wə Sekakedikɔ Eto Asakulakula Óte Mi.

10 Nya Yesu eto bakasebi díbə Yesu ɔflɔ
nya bátɔ wə bənkə, “Beso feedi betidi etiki
kayɛnko lə akpá əsuə?”
11 Yesu ətə mə mbuayɛ nkə, “Mimii, béfi
kato eto sekakedikɔ eto asakulakula bətə
mi, fɛɛ inni betidi bamba.
12 Utidi wə ke asa ntee, buusi bətə wə
bawunsə nya wɔɔkɛ kpə. Nya utidi wə

kulesa lentee, nnya nte wə tsyaa, bɔɔlɛ
nnya bafo wə lə ani.
13 Nnya eso meedi mə etiki kayɛnko
lə akpá əsuə ni nkə, balɛ asa bunyə ku
ənəmi, fɛɛ bəənnyə kətsyə lekpo. Balɛ
bɔnɔ, tsya fɛɛ baannɔ nye banɔ kasɔ.
14 Nyaso Unyɛləkətidi Yesaya eto nnya
ɔ́tɛyi utsyə əbə itə nko bə,
'Betidi bamfo ebɔnɔ bãã, fɛɛ bəmbɔnɔ
kasɔ!
Boonyə asa bãã, fɛɛ bəmbunyə ek-
panko mə
15 Itsyise disi əkpə betidi bamfó.
Lenni nko inii, eni mə ənəmi ebunyə asa
wuee.
Mə ato tsya ebɔnɔ asa nnya mə nsusu
tsya lɔɔnɔ asa kasɔ,
nya bɔɔtsyi mə ənəmi bətə mɛ, nko
Onanto lɛtɛyi nɛ, nya mootsya mə
bufi.'
16 Fɛɛ mii, disiɛkpɛ kpe mi tinti, itsyise mi
ənəmi əənyə asa nnya mi ato tsya laanɔ
asa.
17 Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə, Onanto eto
bənyɛləkətidi ku basɛɛ kpə ábɛbɛ bə lə
bənyə asa nnya bɛnlɛ buunyə, fɛɛ bənyə
nya lə banɔ asa nnya bɛnlɛ bɔɔnɔ, fɛɛ
bánnɔ."

Yesu Ǝləkə Nwə Dísə Eyibibi Eto Lekpá Kasɔ Óte.

18 Yesu átɛyi wə bakasebi nkə, "Bitsyue
ato lə bɛnɔ lə nləkə nwə dísə eyibibi eto
lekpá eto kasɔ nte mi.
19 Utsyuə saa wə laanɔ Ditiki Sɛɛ nəmə
itsyi lə Onanto eto Sekadidi eto letsyabebe
fɛ woannɔ ni kasɔɔ, eyifo fe eyibibi nnya
lélo ékpo lə usunte ɔflɔ nya olontidi əmə
ləəbə kənə nnya báto mfó kələkə lə mə
akɔɛsi.
20 Eyibibi nnya lélo ékpo lə kabansesɔɔ,
ńyə itə betidi ba laanɔ ditiki nəmə nya
baafo ni ku disuəyuə lamfolamfo.
21 Fɛɛ se dianyɛ kedufə lə mə ketu kesu
kəmiə esoo, diənsiə lə mə kaklɛ. Nyaso
lə bulə nye kamatiti kətsyuə əbə lə mə
əsuə iku lə ditiki nəmə esuəə, yealo mə ani
lamfolamfo nya bəətə disi.
22 Eyibibi nnya dídufə lə biyu nti ni
betidi ba laanɔ ditiki nəmə. Fɛɛ disibubu
lə kawunsiə kamfo eto bikə ku ke setabikɛ
sia laawɛ utidi kakpee, aato keti ditiki
nəmə, itə diannwɔ ebibi.
23 Nya eyibibi nnya lélo ékpo lə kasɔ sɛɛ
əsuə ni betidi ba laanɔ ditiki nəmə nya
baanɔ ni kasɔ. Nya dianwɔ ebibi, ətsyuə
kolofa, ətsyuə awosi akua, nya ətsyuə tsya
awosi ətsyə."

Yesu Átɛyi Lekpá Itsyi Sefa Wunyɛwunyɛ Ǝsuə.

24 Yesu átɛyi mə lekpá bamba nkə,
"Onanto eto sekakedikɔ ale utsyuə wə díse
eyibibi sɛɛ lə wə ɔkuɛ.
25 Lə ketsye eto lefe nə utsyuə saa nlabe
selabee, olontidi utsyuə ésu úsə eyibibi
wuliwuli ókpo lə akpa nyamə nti nya údu.
26 Se eyibibi nyamə lébe itsyiko bɔnwɔɔ,
sefa sia olontidi əme dísu úse ókpo lə ɔkuɛ
əmə tsya étsyiko əsuə buləkə kate.
27 "Mfó nya ɔkuɛnsate eto beyifoyifo
dísu bátɔ wə bənkə, 'Boanto, búnyə boə
eyibibi sɛɛ fesə lə fə ɔkuɛ əmə. Nya se sefa
siamfo dítsyi?'
28 "Útə mə mbuayɛ nkə, 'Olontidi utsyuə
díyifo nyamfo nɛ.'
"Bátɔ wə bənkə, 'Ala fə busu busu sefa
siamə buləkə?'
29 "Útə mə mbuayɛ nkə, 'Owo, itsyise lə
bisu sefa siamə kesukɔ kələkəə, biofo akpa
eto ətsyuə tsya busu kələkə ku sefa siamə.
30 Bitə lə sefa siamə ku akpa nyamə lə
ińyə isu ese diləkəfe. Lefe nəmfóo, muutə
beyifoyifo bamə tõ baka sefa siamə buləkə
kakle etsyu, etsyu batonsə fɛ lə batɔ bələkə
akpà nyamə. Nya lə bekpa ebibi nyamə
bekpo lə mɔ kenwu əsuə.' "

Yesu Átɛyi Lekpá Úfi Diyibibi Nə Nso Bɔfɛ Ókatesə Ko Onanto Eto Sekakedikɔ Busənsə Ǝsuə.

31 Yesu esi ɔ́tɛyi mə lekpá bamba ditsyuə
nkə, "Onanto eto sekakedikɔ ale utidi wə
léto diyibibi kɛkɛ ditsyuə lə wə kasɔ.
32 Diyifo diyibibi nə nso bɔfɛ lə ni
bətsyuə nti. Fɛɛ lə díkə lébee, diamɔ
kafiani kuyi ko laaso bɔmɔ lə ko bətsyuə
kenke nti. Diesense kalɛ nya bakləbɛ ləəbə
kato ayo lə ko kalɛ əsuə."

Yesu Átɛyi Lekpá Itsyi Lə Ǝyənkisəsa Nnya Beefi Katsyakasə Ku Nnamfo Ǝsuə.

33 Yesu esi ɔ́tɛyi mə lekpa bamba nkə,
"Nyə mə Onanto eto sekakedikɔ nte. Site
fe usio wə dífi əyənkisəsa otsyakasə ku
ntabinamfo eto utu utsyuə isu ese lefe nə
nnamfo wɔwɔ bomə kenke letaka."

Yesu Áte Asa Ɛyɛ Lə Akpa Ǝsuə.

34 Yesu éfi akpá óte betidi bamə asa
nyamfo kenke. Wéndi mə etiki saa nnya
dímanyɛ lə akpá əsuə.
35 Úyifo nko itə lə ditiki nə Onanto eto
Unyɛləkətidi lɛtɛyi utsyə lə ibə itə nkə,
"Muudi mə etiki nyɛnko lə akpá əsuə.
Muudi mə etiki nnya nkpe lə kakula
əsuə idu lə kawunsiə eto kasɔ ket-
syikokɔ ke."

Yesu Ǝləkə Lekpá Nə Ɔ́tɛyi Itsyi Lə Sefa Wunyɛwunyɛ Ǝsuə Eto Kasɔ.

36 Yesu édu lə betidi bamə ɔflɔ nya úsu
diyo. Nya wə bakasebi díbə wə ɔflɔ bátɛyi
wə bənkə, "Ləkə lekpá nə fátɛyi bo itsyi

lə sefa wunyɛwunyɛ sia lɛkɛ lə ɔkuɛ əmə
kasɔ ate bo.”
37 Yesu átɛyi mə nkə, “Nwə dísə eyibibi
sɛɛ nyamə ni mɔ, Utidi Eto Ubi.
38 Ɔkuɛ əmə ni kawunsiə. Nya eyibibi
sɛɛ nyamə ni mba nkpe lə sekakedikɔ
siamə. Sefa siamə ni betidi ba ni olontidi
əmə eto bale.
39 Nya olontidi wə dísə sefa bua siamə ni
Obonsam. Bidikə diləkəfe ni kawunsiə eto
kalosəkɔ. Nya mba ləələkə bidike biamə
ni Onanto eto batɔnkpe.
40 “Fe kase baakpa sefa kətsyə ditsyu
katonsəə, nko ke yuubə lə kawunsiə eto
kalosəkɔ nɛ.
41 Mɔ, Utidi Eto Ubi, ebotsyese mɔ
batɔnkpe lə bələkə asa nnya ləətə boeyifo
abua ku babuayifo kenke betsyiko Onanto
eto sekakedikɔ.
42 Boofi məmblɛ bato bakpe lə ditefɛnku
manlo kəmiə. Mfó boowi nku bayimi
animi!
43 Nya Onanto eto betidi luuyənde fe
kofe lə mə Onanto eto umə. Mba ato
nkpee, tsyue ato lə banɔ!

Yesu Átɛyi Lekpá Itsyi Lə Bike Bia Lefo Konya Bia Béfi Bákula Ǝsuə.

44 “Onanto eto sekakedikɔ ale bikə bia
lefo koya béfi bákula lə ɔkuɛ utsyuə, nya
utsyuə dísu ɔ́kɛ nnya nya úsi úfi ɔ́kula.
Únyə disuəyuə tinti, nyaso úsu úfi wə lesa
saa óte nya úfí úsu óya ɔkuɛ əmə.”

Yesu Átɛyi Lekpá Itsyi Lə Otsyabi Wə Léfo Koya Utsyuə Ǝsuə.

45 Yesu esi ɔ́tɛyi nkə, “Onanto eto
sekakedikɔ ale nwə laate bikə wə nlɛ
atsyabi nnya laanɔ bobe tinti bɔbɛbɛ.
46 Se úsu únyə ɔni wə lefo koya tinti
onsoo, úfi lesa saa nə nte wə úsu óte nya
úsu óya otsyabi əmə.”

Yesu Átɛyi Lekpá Itsyi Lə Mba Laata Asabu Ǝsuə.

47 Yesu átɛyi nkə, “Onanto eto
sekakedikɔ esi sele asabu nnya báta bákpo
lə lekpo, nnya bələkə akpɛ ate ate kpə.
48 Nya lefe nə asabu nyamə díyii, bənə
nnya bábɔnko lə ntu báboko ditukpenkpe
nya bəsiə lə kasɔ nya básɛ akpɛ nyamə
bələkə. Básɛ edidi bákpo lə etsyitsya, nya
básɛ nnya beendi béwui.
49 Nko ke yuutsyə lə kawunsiə eto kalokɔ
nɛ. Onanto eto batɔnkpe ebubə bələkə
betidi sɛɛ betsyiko lə babua nti.
50 Nya booto babuayifo bakpe lə
ditefɛnku manlo kəmiə. Mfó nya nkuwiwi
ku anyiyimiyimi lɔɔkɛ.”

Yesu Áte Asa Itsyi Lə Asa Fɔfɔ Ku Akoko Ǝsuə.

51 Yesu átɔ mə nkə, “Bɛnɔ asa nyamfo
kasɔ?”
Bətə mbuayɛ bənkə, “Ee.”
52 Nyaso Yesu átɛyi mə nkə, “Nyalɛ,
nyamfo lɛ bote nkə, afi eto oteasa saa wə
léfiani Onanto eto sekakedikɔ eto okasebi,
ale Onamute utsyuə wə ləələkə bike fɔfɔ
ku bekoko lə mi kakulakɔ kaboko lekple.”

Nasaretfɔ Áni Yesu.

53 Nya se Yesu lɛtɛyi akpá nyamfo kenke
ólosəə, údu mfo.
54 Úsinkli úsu mə umə, nya óte asa lə mə
katsyakɔ. Nya betidi ba lɛnɔ wə asatetee,
íyifo mə yanii, nya bátɔ bə, “Sieti nwə
mfo lékase kobe komfo eto okle útsyiko?
Nya sie únyə əsuəale nnya ufi ɔnlɛ ayanisa
nyamfo buyifo kate?
55 Inni wə ni nwə laawoe keyi eto ubi
əmə lee? Nya eni Maria tsya ni wə ambe,
nya wə bayimisani tsya ni Yakob, Yosef,
Simon ku Yuda, nya wə bayimisio kenke
tsya nkpe bo lenti mfo lee?
56 Nya lə sieti ɔkɛ wə kobe ku əsuəale
nyamfo eto okle utsyiko?”
57 Nko ini bə wə asa eyifo mə kɛnyɛlele,
nyaso báni wə.
Mfó nya Yesu lɛtɛyi mə nkə, “Onanto eto
Unyɛləkətidi kpe dibu lə kalebe saa, enso
wə umə ku wə batokpenyə hã eto nti bə
beembu wə.”
58 Se bámfo bánɔ esoo, Yesu ményifo
ayanisa kpə lə mə nti.

14

Herodes Ǝtə Nkə Balo Yohanes Ntufləsətidi.

1 Lə lefe nəmfóo, Herodes wə dídi Seka
Lə Galilea eto kasɔɔ, ánɔ etiki itsyi lə Yesu
əsuə.
2 Ɔ́tɛyi wə beyifoyifo nkə, “Utidi emfo ni
Ntufləsətidi Yohanes wə bátakəsə betsyiko
ɔkɔmə úbə nkpə, nyaso onkpe əsuəale
weeyifo ayanisa kate nɛ.”
3 Ɔ́tɛyi nko itsyise Herodes ni nwə dítə
bəmuə Yohanes bákpe lə Aba eto diyo.
Úyifo nko lə Herodia wə ni wə ɔyimi Filipo
eto usiə eso.
4 Itsyise Ntufləsətidi Yohanes átɛyi
Herodes nkə, “Onanto eto kɔfi məntə kusu
bə fi fə ɔyimi eto usiə Herodia.”
5 Nyamfo eso Herodes ála nkə lə balo
Yohanes. Fɛɛ óte Yudafɔ eto betidi
sikpi, itsyise bébu Yohanes fe Onanto eto
Unyɛləkətidi.
6 Diyi lɔnii, se Herodes nlɛ wə leleyi
budii, ókpadi betidi bəbə. Nya Herodia
eto ubisiobi díbə uwi kewi lə betidi kpə
bamə eto ənəmi. Nyamfo ákpe Herodes
disuəyuə tinti.

7 Mfó útsyə kɛnyɛ útə wə nkə, “Ekpe lə
lesa saa bə muutə fə lesa nə ke fatɔ!”
8 Wə ambe ətə ɔ́tɔ nkə, “Tə mɛ mɔmɔ
mɔmɔ mfoo, Ntufləsətidi Yohanes eto disi
nə béfi bətəkə lə ɔkpɛ tɛnklɛ əsuə.”
9 Lesa nə disiobi nəmfo lɛtɔ ələ Herodes
efensɛ. Fɛɛ lə kɛnyɛ ka úkətsyə lə wə
beninə ku mba ókpadi óboko mfó eto
ənəmi esoo, útə nkə beyifo lə disiobi nəmə
eto nnya ɔtɔ əsuə bətə wə.
10 Nyaso ókpe utidi úsu óla Yohanes wə
lɛkɛ lə Aba eto diyo eto disi.
11 Béfi disi nəmə nkpe lə ɔkpɛ tɛnklɛ
əsuə bətə disiobi nəmə nya wuntsya dífi
ni úsu útə wə ambe.
12 Yohanes eto bakasebi əbə bétsyi wə
ɔkɔ əmə bésu bébike, nya bésu bátɛyi
Yesu.
13 Lefe nə Yesu lɛnɔ nkə bálo Yohanes,
úsiə lə ɔklɔ údu mfó úsu kaka lɛbiɔ. Fɛɛ
se betidi lɛnɔ nkoo, bédu lə mə kəmə, báyɛ
akpa bésu kaka onkpe.
14 Mfó nya Yesu lɛbɔ lə ɔklɔ əmə kafo.
Nya se únyə sitiditu siamə, mə asa ənə wə
kafo nya ótsya mba ni befimfi.

Yesu Ɜtə Betidi Akpi Anɔ Lesa Bédi.

15 Ditsyitsyo nəmfóo, wə bakasebi əbə
wə ɔflɔ nya bátɛyi bənkə, “Kale ebolo, nya
mfo tsya atsyo ku umə. Nyaso yani betidi
bamfo lə besu mbuto bo nkpe mfó lə besu
baya lesatsyuə bedi.”
16 Yesu ətə mə mbuayɛ nkə, “Yanle bə
bedu. Mi kosatee, bitə mə lesatsyuə lə
bedi.”
17 Bátɛyi wə bənkə, “Lesa nə nte bo ete
ni abolo anɔ ku akpɛ ənuə.”
18 Mfó nya Yesu lɛtɛyi mə nkə, “Bifi nnya
beboko mɛ mfo.”
19 Ɔtɛyi betidi bamfó nkə bəsiə kasɔ lə
sefa əsuə. Nya ufi abolo anɔ ku akpɛ ənuə
nyamə, nya óbesə wə ənəmi kato nya ɔ́sɔ
Onanto ani. Úbudi abolo nyamə nya úfi
útə wə bakasebi. Nya bakasebi bamə tsya
dífi nnya bətə betidi bamə.
20 Utsyuə saa édi úmi. Nya se wə
bakasebi lɛsɛ nnya bédi díbuu, íyi etsyit-
sya lefosi ənuə.
21 Basani ba dídi lesa nəmə eyifo fe
basani akpi anɔ. Fɛɛ bánkla besio ku
bekpefi bákpe lenti.

Yesu Áyɛ Lə Galilea Eto Ditumbukplɛ Ɜsuə.

22 Mfó nya Yesu dítə wə bakasebi lébe
bédufə lə ɔklɔ nya ɔ́tɛyi mə nkə bákatɔ lə
ditumbukplɛ nəmə eto lekpake nə nse. Wə
akɛ mfó nkə lə utsyə betidi bamə kusu.
23 Se útsyə betidi bamə kusu olosəə, wə
mate ábe úsu kɔtini kato úsu óto ola. Se
ketsye lefe léyoo, wə mate hã ákɛ mfó.
24 Lə lefe nəmfóo, ɔklɔ əmə ébɔyɛ ótsyo.
Ufiebi lɛ bɔsɔ kekleke ketinkəsə kufuə
komə, nya ntu nlɛ bɔsɔ kedufə lə ɔklɔ əmə
kafo fe wuufusə.
25 Nya fe kolensiəntu kplɛ eto abombo
ətsyə ku olosiə eto abombo akua nti
sekaa, Yesu áyɛ lə ntu əsuə úbə údufə wə
bakasebi bamə ɔflɔ.
26 Lefe nə bənyə bə ɔyɛ lə ntu əsuə mfóo,
báte sikpi nya bátɛyi bənkə, “Ɔkɔ uni!”
Nyaso bétsyiko bofa ku sikpi bembembe!
27 Fɛɛ Yesu édi mə etiki lamfolamfo ɔ́tɛyi
nkə, “Bekpe utu! Mɔ uni! Biante sikpi!”
28 Mfó nya Petro lɛtɛyi nkə, “Bonamute,
lə fə uni sitintii, tə lə nyɛ lə ntu əsuə mbə
ntu fə.”
29 Yesu átɛyi wə nkə, “Bə!”
Nya Petro lɛbɔ lə ɔklɔ əmə kafo nya
útsyiko bɔyɛ lə ntu bomə kesu Yesu ɔflɔ.
30 Fɛɛ se únyə kase ufiebi əmə nkpe
kɛnyɛ alee, sikpi əmuə wə nya útsyiko
bonya kedufə lə ntu bomə kəmiə. Mfó
nya Petro lefã ɔ́tɛyi nkə, “Bonamute, fo ətə
mɛ!”
31 Lamfolamfo Yesu ənə kɔni útsyue,
ɔ́kɔbe wə nya ɔ́tɛyi wə nkə, “Fə bofokanɔ
lə mɛ əmbə ale! Beso fáyaki?”
32 Se mə inuə bamə dídufə lə ɔklɔ əmə
kafoo, ufiebi əmə ko lɛyɛ bɔsɔ.
33 Mfó nya bakasebi bamə lése akonki
básumu wə. Nya bátɛyi wə bənkə,
“Onanto eto ubi feni sitinti!”

Yesu Átsya Befimfi Lə Genesaret.

34 Se báyila ditumbukplɛ nəmə báyo
ditukpenkpe nə nsee, báyifə lə Genesaret
eto kasɔ.
35 Mfoó, betidi bamə ənyə Yesu bətsyə
lekpo. Nyaso bésu bákpa befimfi ba kenke
nkpe lə lekpake nəmfó báboko Yesu ɔflɔ.
36 Bálɛ wə lekpakpa bə lə utə lə befimfi
lə betidi wə awu eto atosi ete. Nya mba
kenke dítidi wə awu eto atosii, mə bufi
əyuə mə.

15

Bɛni Onanto Bə Lə Bítəkəko Mi Batekoko Banakoko Eto Asatete Kama.

1 Nya Farisifɔ bətsyuə ku afi eto bateasa
bətsyuə ba dítsyi Yerusalem díbə Yesu ɔflɔ
nya bátɔ wə bənkə,
2 “Beso fɛ fə bakasebi leenyifo lə bo
banamə eto akpa əsuə? Bəəmflə mə ani
kukɔnɔ fe kase bo akpa laate fɛ beedi
lesa!”
3 Yesu átɔ mə nkə, “Nya beso biani
nya bienyifo lə Onanto eto afí əsuə fɛ
biətəkəko mi batekoko, banakoko eto
asatete kama?
4 Itsyise Onanto átɛyi nkə, ‘Bu fə anto ku
fə ambe. Nya utidi wə laakpadi wə anto ku
ambe diye bua ditsyuəə, ele bə balo wə.’

5 Fɛɛ mi átə biə utidi nwə lesatsyuə nte
nkə woofo ni bufi kawunsəko wə anto nye
ambe fɛ ɔ́tɛyi nkə, ‘Mfi lesa nəmfo ntsyə
kɛnyɛ miə muufi ni ntə Onanto.’
6 Ɛyɛ lə nyamfo əsuəə, yensi fe bə bebu
mə anto mə. Kusu komfo əsuə nya biayɛ
kani Onanto eto kɔfi itə lə bitəkəko mi
kosate eto asatete kama nɛ.
7 Mi ənəmi ənəmi eto betidi! Asa nnya
Onanto eto Unyɛləkətidi Yesaya lɛtɛyi
útsyə lə mi əsuə əbə itə nko sitinti.
8 Onanto átɛyi nkə,
‘Betidi bamfo efi mə kɛnyɛ eto etiki fufu
balɛ mɛ dibu butə.
Fɛɛ lə mə utu kəmiəə, baanla mɛ.
9 Bimba ete beeyifo mɔ keyifo.
Itsyise kawunsiə eto betidi eto asa ete
baate lə mɔ ale eto kɛnyɛ.’ ”

Asa Nnya Leetsyi Utu Kəmiəə Nnya Laanansə Utidi Nɛ.

10 Mfó nya Yesu lékpadi sitiditu siamə
oboko wə ɔflɔ nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Bitsyue
ato lə bɛnɔ asa nyamfo kasɔ!
11 Inni lesa nə leedufə utidi eto kɛnyɛ
laabiasə wə, bomu etiki nnya laabɔ ketsyi
lə wə kɛnyɛɛ, nnya laabiasə wə nɛ.”
12 Nya wə bakasebi díbə wə ɔflɔ bátɛyi
wə bənkə, “Eyi fənkə se Farisifɔ lɛnɔ asa
nnya fátɛyii, éla mə kɛnyɛ lele tinti?”
13 Yesu ətə mə mbuayɛ nkə, “Kuyi saa
kuyi ko mɔ Anto wə nkpe Kato dímantoo,
boosu ko bewi.
14 Nyaso biankpe mə kɛnyɛ. Bete fe
bənəmba ba nyɛnko bənəmba bamba.
Nya lə unəmba ɔni yɛnko unəmba bam-
baa, mə inuə ba tã ebudu banɔ bedufə lə
kubiə kafo.”
15 Petro átɛyi wə nkə, “Ləkə lekpa nəmfo
kasɔ ate bo.”
16 Nya Yesu lɛtɛyi mə nkə, “Nyalɛ betidi
ba laannɔ asa kasɔ ete binsi binii?
17 Binyi biə lesa saa nə didufə utidi lə
kɛnyɛ, ayɛ kedufə wə lə kafo, nya weesie
ni kabɔsə fe ɔflɔ kewi?
18 Fɛɛ etiki nnya laabɔ ketsyi lə wə
kɛnyɛ, aabɔ ketsyi lə wə utu kəmiə. Nya
nyamfo ləətə utidi laanansə əsuə lə ke-
sumu eto kusu əsuə nɛ.
19 Itsyise itsyi lə wə utu kəmiə nya diətə
weeyifo asa bua fe ditidilo, sɛsɔnɔdi nye
disenkpo, setsyetɔ, kuyu ku bidiatɛyitɛyi
ku betidi eto ayebiasəbiasəə, laabɔ ketsyi
nɛ.
20 Asa nyamfo eto kakle laanansə utidi
nɛ. Fɛɛ lə utidi məmflə kɔni fɛ udi lesa
fe kase Farisifɔ laatee, nyamfo aannansə
utidi.”

Yesu Átsya Usio Utsyuə Eto Ubi.

21 Yesu édu mfó úsu lekpake nə lɛfi
kəmənkplɛ inuə ka ni Tiro ku Sidon ɔflɔ.
22 Mfó nya Kana eto usio utsyuə díbə
Yesu ɔflɔ, nya ókafã bembembe kalɛ wə
lekpakpa nkə, “Mɔ Onamute, Oka David
eto kafo eto ubi, nyə mɛ kaminsə! Lɛwɔnɔ
bua əbə disi lə mɔ ubisiobi əsuə nya dítə
ɔnlɛ kanyi bunyə fefe!”
23 Fɛɛ Yesu ménfe kɛnyɛ ɔtɛyi wə kulesa.
Mfó nya wə bakasebi lɛnyi besu balɛ wə
lekpakpa bátɛyi wə bənkə, “La wə lə udu,
itsyise utəkəko bo ɔlɛ bofã ketisə bo ato!”
24 Nya Yesu dítə mə mbuayɛ nkə, “Israel
bebi nte fe basamu ba lénya ɔflɔ hã
Onanto lékpe mɛ nkə nsu.”
25 Mfó nya usio əmfo díbə óse akonki
lə wə ɔflɔ ɔ́tɛyi wə nkə, “Mɔ Onamute,
wunsəko mɛ!”
26 Yesu ətə wə mbuayɛ nkə, “Yanlɛkɛ
bə befi bekpefi eto didisa bato bakpe mə
bakpa.”
27 Usio əmə ətə mbuayɛ nkə, “Mɔ Ona-
mute, ite nko sitinti. Fɛɛ bakpa bamə tsya
aafo didisa wɛlɛwɛlɛ nə lélo lékpo kasɔ lə
mə onamute eto ɔpunu kalɔ budii.”
28 Mfó nya Yesu dítə wə mbuayɛ nkə,
“Eyifo usio wə nkpe bofokanɔ tinti! Lesa
nə fanlɛ bɔbɛbɛɛ, lə ibə itə fə.” Nyaso lə
lefe nəmə tutuutu wə ubisiobi əmə əmuə
ale.

Yesu Átsya Betidi Kpə Bufi.

29 Yesu édu mfó, nya ɔyɛ lə Galilea eto
ditumbukplɛ ɔflɔ óbe kɔtini kutsyuə nya
úsiə kasɔ.
30 Betidi kpə əbə wə ɔflɔ nya bákpa
mba léba bankpoo kasɔ, bənəmba, abafa,
bamumu, ku befimfi bamba kpə báboko
wə ɔflɔ, nya ótsya mə bufi.
31 Iyifo betidi bamə yanii se bənyə ba-
mumu nlɛ etiki budi, mba léba bankpoo
kasɔ nlɛ botaka kayɛ, abafa nlɛ bɔyɛ,
bənəmba nlɛ asa bunyə nya bátɛsə Israel
eto Onanto.

Yesu Ɜtə Betidi Akpi Ana Lesa Bédi.

32 Yesu ákpadi wə bakasebi óboko wə
ɔflɔ nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Sitiditu siamfo eto
asa lɛ mɛ kaminsə, itsyise bəbə mɛ ɔflɔ
diyi tsyəfə sɔ̃ɔ̃ nɛ, nya kulesa ente mɔmɔ
boodi. Manla miə lə yani mə lə bedu ku
kafo fufu, lə ənəmi lə isu enako mə lə
kusu.”
33 Wə bakasebi átɔ wə bənkə, “Sieti
buunyə didisa butə mə lə mfimnti mfo bə
lə betidi ba kpenkpe mfo lə bedi bemi?”
34 Yesu átɔ mə nkə, “Didisa lesia nte mi?”
Nya bátɛyi wə bənkə, “Abolo akuanse ku
akpɛ kɛkɛ asiani ete nte.”
35 Nyaso Yesu átɛyi sitiditu siamə nkə
bəsiə kasɔ.
36 Úfi abolo akuanse ku akpɛ nyamə, nya
ɔ́sɔ Onanto ani, nya úbudi nnya nya úfi útə
wə bakasebi bamə. Nya bésie nnya bətə
betidi bamə.

37 Məmblɛ édi lesa nəmə bemi. Nya
se básɛ nnya wɛlɛwɛlɛ nnya díbuu, íyi
etsyitsya akuanse.
38 Basani ba dídi lesa nəmə eboyo akpi
ana. Fɛɛ bánkla besio ku bekpefi bakpe
lenti.
39 Se Yesu dítsyə betidi bamə kusu
olosəə, údufə lə ɔklɔ nya údu úsu Maga-
dan eto lekpake eti.

16

Farisifɔ Ku Sadukifɔ Bətsyuə Átɔ Yesu Bənkə Uyifo Ayanisa Ǝtsyuə Ote Mə.

1 Farisifɔ ku Sadukifɔ bətsyuə əbə Yesu
ɔflɔ bə lə bato wə babe. Nyaso bátɛyi wə
bənkə, "Yifo ayanisa ətsyuə ate bo lə bote
boə etsyi Onanto ɔflɔ sitinti."
2 Fɛɛ Yesu ətə mə mbuayɛ nkə, "Lə kofe
lɛ diyo budufə nya binyə asɔmiloku lɛsɛ
həə, biatɛyi biənkə kalesɛ ebusiə kusɛɛ.
3 Nya kolesiəntu lə kofe lɛ boto nya
kawunsiə ditsyiko bona tüü, biatɛyi biənkə
ɔsɔmi əbə bɔni. Bialɛ ola akafo bote kase
kawunsiə luubə kətsyə lə binyə asɔmiloku
eto ditsyəbi. Fɛɛ beso biəmbofo asa nnya
luubə lə lefe nəmə bote!
4 Mi mmi eto betidi bua ba leesumu
bəfiə! Bela biə nyifo ayanisa nte mi lə
binyə? Kulefe, membuyifo! Ayanisa nnya
eto okle boote mi ete ni nnya díbə lə Yona
əsuə." Nyaso ótaka údu lə mə ɔflɔ.

Etiki Itsyi Lə Farisifɔ Ku Sadukifɔ Eto Asatete Ǝsuə.

5 Se bakasebi bamə lɛyila ditumbukplɛ
nəmə bésu ni lekpake nə nsee, bənyə bə
báta əsuə béntsyi dídisa saa bésuko.
6 Yesu átɛyi mə nkə, "Bebe sinini lə
Farisifɔ ku Sadukifɔ eto əyənkisəsa nnya
baakpe lə asa əsuə."
7 Mfó nya bétsyiko mə əsuə bɔtɔ bənkə,
"Nnya bóentsyi didisa saa eso ɔnlɛ bɔtɛyi
mməə."
8 Yesu áte lesa nə banlɛ bɔtɛyi, nyaso
ótɔ mə nkə, "Beso bɛnlɛ bɔtɛyi lə mi nti
itsyi lə didisa nəmə bíentsyi eso əsuə? Mi
bofokanɔ emfui!
9 Nyaso biannɔ tɔ asa kasɔ? Biankloma
tɔ lefe nə mínsie abolo anɔ míntə betidi
akpi anɔ dídi bémi? Nya etsyitsya asia
nnya wɛlɛwɛlɛ dibu díyi?
10 Nya abolo akuanse nya mímfi míntə
betidi akpi anaa, etsyitsya asia díyi se
békpa nnya díbu?
11 Ntsyə ibə fɛ biannɔ kasɔ biə inni didisa
əsuə míndi mi etiki mintsyiko? Bebe sinini
lə Farisifɔ ku Sadukifɔ lə mə əyənkisəsa
əsuə!"
12 Nyamfo əsuə fɛ bakasebi bamə lɛnɔ
kasɔ bə inni əyənkisəsa əsuə ɔnlɛ mə kɔlɛ
bɔlɛ nɛ. Bomu lə asa nnya Farisifɔ ku
Sadukifɔ laate əsuə ɔnlɛ.

Petro Ǝləkə Ɔtɛyi Nkə Yesu Ni Utidi Wə Bákpo Ɔhile Bətsyə.

13 Yesu ésu lekpake nə lɛfi Kaisarea Filipi
eto umə. Mfó nya ɔ́tɔ wə bakasebi nkə,
"Owoe betidi laatɛyi bə mɔ, Utidi Eto Ubi,
ni?"
14 Bətə mbuayɛ bənkə, "Bətsyuə bə fə ni
Ntufləsətidi Yohanes. Bətsyuə tsya bə fə ni
Elia, nya babamba tsya bə Yeremiya nye
Onanto eto Unyɛləkətidi bamba utsyuə
feni."
15 Mfó nya Yesu lɛtɔ mə nkə, "Nya mi
nkpə? Owoe biatɛyi biə wə mini?"
16 Simon Petro ətə mbuayɛ nkə, "Fə ni
Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə. Fə ni
Onanto wə nsi nkpə eto Ubi."
17 Yesu ətə mbuayɛ nkə, "Simon, Yona
eto ubi, átɛyi nnya ɛlɛkɛ. Itsyise ɔnukualɛ
əmfo mámbɔ utsyi lə utidinini saa eto
kɛnyɛ. Bomu mɔ Anto wə nkpe katoo, wə
díləkə nnya óte fə nɛ.
18 Nyaso nlɛ fə bɔtɛyi minkə fə Petro,
fə diye ni leba. Nya leba nəmfo əsuə
mooto mɔ bafokanɔfɔ eto ditsyukpa nəmə
ńyənsə, nya ukpə eto əsuəale kulaa tsya
embutəkə ni kato.
19 Muufi Onanto eto sekakedikɔ eto kasa-
fui ntə fə. Lesa saa nə fookle lə kasɔ mfoo,
bookle ni kato. Nya lesa saa nə foonyankli
lə kasɔ mfoo, boonyankli ni tsya kato."
20 Mfó nya Yesu lékpe wə bakasebi kɔfi
nkə, "Biantɛyi kuutsyə saa biənkə mɔ ni
Nwə Bákpo Ɔhile Bətsyə əmə."

Yesu Édi Etiki Itsyi Lə Wə Kanyinyənyə Ku Wə Ukpə Ǝsuə.

21 Idu lə lefe nəmfó ɛntɔɔ, Yesu étsyiko
wə bakasebi etiki bɔtɛyi kakpasə wuee
nkə, "Ele bə nsu Yerusalem lə nsu nyə
kanyi lə beninə, besumunyə ninə ku lə afi
eto bateasa eto ani. Boolo mɛ. Fɛɛ lə diyi
tsyəfə əsuəə, Onanto ebotakasə mɛ utsyiko
ɔkɔmə nsinkli mbə nkpə."
22 Petro ákpa wə úsuko lɛkpɔ, nya
utsyiko buyənki kakpe wə katɛyi nkə,
"Kulefe, Bonamute! Nyamfo eto okle
okakaaka! Yəmbə fə lə əsuə kulefe,
kulefe!"
23 Yesu átsyi ɔ́wuninsə ɔ́tɛyi Petro nkə,
"Obonsam, du mɛ lə ɔflɔ! Eyifo nwə eto
eyifosa dińyə mɛ lə əsuə, itsyise fə nsusu
bomfo menyifo Onanto eto nle, bomu
utidinini eto nle."
24 Nya Yesu lɛtɛyi wə bakasebi nkə, "Lə
utsyuə aala nkə wəətəkəko mɛɛ, ele bə ɔni
wə əsuə lə utsyi wə uyikabie utəkəko mɛ.
25 Utsyuə saa wə laala nkə waata wə
nkpə eto disii, woonyansə mu. Nya utsyuə
saa wə loonyansə wə nkpə lə mɔ butəkəko
əsuəə, wuunyə mu.
26 Nte kutəkə ko utidi luunyə lə kawunsiə
eto bikə kenke afiani wə bele nya ónyansə

wə nkpə. Nye be utidi luufi oflomako bə lə
unyə nkpə manlo?
27 Itsyise Utidi Eto Ubi ebubə ku Onanto
eto batɔnkpe lə Onanto eto diyənde əsuə,
nya moofo utsyuə saa kayo lə keyifo ka
úyifo əsuə.
28 Nlɛ mi bɔtɛyi kakpasə wuee minkə,
betidi bətsyuə kpe mi lenti mfo ba lem-
bukpə isu ese lefe nə bənyə Utidi Eto Ubi
dibə fe Oka."

17

Yesu Eto Ditsyəbi Áfloma.

1 Eyi akua kamaa, Yesu ákpa Petro ku
Yakobo ku wə ɔyimi Yohanes mate úsuko
kɔtini ko letaka eto disi kato.
2 Se bəńyə mfóo, bənyə bə Yesu eto əsuə
áfloma. Wə ənəmi lɛ buyənde fe kofe, nya
awu nnya onkpe diflubi futututu ɛnlɛ boto
lə ənəmi.
3 Mfó nya bakasebi itsyə bamə dínyə
Moses ku Elia banlɛ etiki budi ku Yesu.
4 Nya Petro lébesə ɔkɔɛ kato ɔ́tɛyi Yesu
nkə, "Bonamute, ɛlɛkɛ tinti bə búbə mfo!
Lə aalaa, mooto ebu ətsyə. Fə lɔni, Moses
lɔni nya Elia tsya lɔni."
5 Se ɔnlɛ nyamfo bɔtɛyii, lɛsɔmiloku
nə nlɛ buyənde ábɔ díti mə, nya bánɔ
ɔkɔɛ lɛbɔ utsyi lɛsɔmiloku nəmə kəmiə nlɛ
bɔtɛyi nkə, "Nyə mɔ Ubi lala, wə əsuə
məənyə disuəyuə. Bitsyue wə koto!"
6 Se bakasebi itsyə bamfo lɛnɔ ɔkɔɛ
əmfoo, sikpi əmuə mə tinti nya béfi ənəmi
béfusə kasɔ.
7 Yesu ésu mə ɔflɔ nya útidi mə ɔ́tɛyi
nkə, "Betaka bińyə! Biante sikpi!"
8 Se bátakasə ənəmi bábe katoo, bənnyə
kuutsyuə saa enso Yesu mate hã.
9 Se banlɛ bɔyifə lə kɔtini komə kəbə
kasɔɔ, Yesu əkə mə ato nkə, "Biantɛyi
kutsyuə saa lesa nə bínyə mfo isu ese lefe
nə batakasə mɔ, Utidi Eto Ubi, bətsyiko
ɔkɔmə mimbə."
10 Mfó nya bakasebi bamə lɛtɔ Yesu
bənkə, "Beso afi eto bateasa laatɛyi bənkə
ele bə Elia ka bubə ɔtɔnsə?"
11 Yesu ətə mbuayɛ nkə, "Sitinti ele bə
Elia ka bubə ɔtɔnsə bə lə ɔlɔ lesa saa utsyə.
12 Fɛɛ nlɛ mi bɔtɛyi minkə Elia ébubə
koko, tsya bənyə wə bətsyə lekpo, nya
béyifo wə disale nə kee bála. Nko ke
booyifo mɔ, Utidi Eto Ubi tsya disiale nɛ."
13 Mfó bakasebi bamə léte bə Ntu-
fləsətidi Yohanes ɔnlɛ.

Yesu Ála Lɛwɔnɔ Bua Ditsyuə Utsyiko Lə Osaibi Utsyuə Ǝsuə.

14 Lefe nə Yesu ku wə bakasebi díbə báyo
sitiditu siamə ɔflɔ, osani utsyuə əbə óse
akonki lə Yesu ɔflɔ.
15 Nya ɔ́tɛyi wə nkə, "Bonamute, nyə mɔ
ubisaibi əmfo kaminsə! Ɔlɛ budukanɔ eto
bufi bufi nya ɔnlɛ kanyi bunyə tinti. Lefe
kpə weedu kanɔ kedufə lə ute nye ntu əsuə
tsya.
16 Nkpa wə mboko fə bakasebi ɔflɔ, fɛɛ
bámfo wə botsya."
17 Yesu ətə mbuayɛ nkə, "Mii, mmi eto
betidi, beso biamfo mɛ kanɔ nya bitidi ato
mə? Nte lefe nə eto okle ele bə nkɛ mi lə
ɔflɔ? Nte lefe nə eto lefe ele bə mfi nnə mi!
Bekpa osaibi əmə beboko mɛ mfo!"
18 Mfó Yesu léto ɔkɔɛ ókpe lɛwɔnɔ bua
nə nlɛ dikpefi nəmə bulə nya lɛbɔ wə lə
əsuə! Nya bufi bomə díyuə wə lamfo-
lamfo.
19 Kamaa, bakasebi bamə mate əbə Yesu
ɔflɔ nya bátɔ wə bənkə, "Beso bóamfo
lɛwɔnɔ bua nəmə bola kələkə?"
20 Yesu ətə mbuayɛ nkə, "Mi bofokanɔ
məmmuə ale. Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə lə
mi bofokanɔ te fenkə diyibibi nə nso bɔfɛ
kenkee, ele bə ibə itə bə biofo kɔtini komfo
bɔtɛyi biənkə, 'Nyi mfo, esu mə!' Nya
yuubə itə. Kulesa əmbə biəmbofo buyifo.
21 Fɛɛ ɛyɛ lə olatoto ku kɛnyɛklekle əsuə
hã fɛ biofo lɛwɔnɔ bua nəmfo eto okle bola
kələkə."

Yesu Esi Údi Etiki Itsyi Lə Wə Ukpə Ǝsuə.

22 Lefe nə bakasebi bamə kenke díbə
bátsya lə Galilea, Yesu átɛyi mə nkə, "Boofi
Utidi Eto Ubi bakpe betidi lə ani,
23 nya boolo wə. Fɛɛ lə diyi tsyəfə əsuəə,
Onanto ebotakasə wə utsyiko ɔkɔmə oboko
nkpə." Nyamfo álo bakasebi bamə ani.

Báfo Oko Lə Onanto Eto Disumuyo.

24 Lefe nə Yesu ku wə bakasebi díbə
bédufə Kapernaum, Yudafɔ eto mba laafo
Disumuyo eto oko əbə bátɔ Petro bənkə,
"Mi oteasa tsya aafó Disumuyo eto oko
əmə?"
25 Petro ətə mbuayɛ nkə, "Ee, woafó."
Nya se Petro dísu údufə diyo, Yesu áka
wə bɔtɔ nkə, "Simon, be ni fə nsusu? Ba-
woe eto ani ele bə bafo oko bətə kawunsiə
eto baka? Bəmənyə eto ani lee bafɔ?"
26 Petro ətə mbuayɛ nkə, "Bafɔ."
Yesu ətə mbuayɛ nkə, "Nyalɛ ete bə
yanle bə bəmənyə fo oko saa nɛ.
27 Fɛɛ se boanla boə boata kuutsyuə saa
bubu esoo, su ditumbukplɛ eto kɛnyɛ lə
ata osakɛ. Lɛkpɛ tutɛ nə fuuləkəə, ebunyə
atabi lə ni kɛnyɛ nnya looyo afo boofə eto
oko əmə. Ləkə nya, lə esu afo bokufə eto
oko."

18

Yesu Ǝləkə Nwə Ni Ɔkplɛnyə Kenke Óte.

1 Lefe nəmfóo, bakasebi bamə əbə
Yesu ɔflɔ nya bátɔ wə bənkə, "Owoe
ni ɔkplɛnyə kenke lə Onanto eto
sekakedikɔ?"

2 Lə nyasoo, Yesu ákpadi dikpefi kɛkɛ
ditsyuə úbə úńyənsə lə mə nti.
3 Nya ɔ́tɛyi nkə, “Nlɛ mi bɔtɛyi sit-
inti minkə, lə biamfloma mi ditsyəbi biy-
ifo fe bekpefii, biembudufə Onanto eto
sekakedikɔ.
4 Utidi wə ni ɔkplɛnyə kenke lə Onanto
eto sekakedikɔɔ, wə ni utidi wə laabokosə
wə əsuə kasɔ fe dikpefi nəmfo eto okle.
5 “Nya utsyuə saa wə loofo bekpefi
bamfo eto utsyuə lə mɔ disii, mɔɔ ini ɔ́fo.

Məntə Lə Kuutsyuə Lə Udufə Lə Lebua Ǝsuə.

6 “Fɛɛ lə utsyuə ebutə bekpefi ba léfo mɛ
bánɔ mfo eto ɔni kplo lə onya kusu lə mɔ
wə bofokanɔ əsuəə, yɔɔlɛkɛ itə wə eso lə
befi ukue batsyasə lə kukuə kplɛ bakpe wə
lə simuə bato wə bakpe lə lekpo eto kaka
letsyo, lə unə ntu ukpə.
7 “Mbɔbɔɛ itə kawunsiə kamfo eto asa
nnya loofo butə utidi dufə lə lebua lə onya
kusu! Asa nyamfo eto okle ebubə kokooko.
Fɛɛ mbɔbɔɛ itə nwə əsuə nyamfo lɔɔyɛ
ibə.
8 Lə fə kɔni nye kokpa əətə feeyifo lebua,
la ko ələkə ato akpe. Ɛlɛkɛ itə fə bə yɛ
edufə lə nkpə kəmiə kɔni kɔnwɛ nye kokpa
kɔnwɛ enso bə yɛ ani ənuə nye akpa ənuə
lə befi fə bato bakpe lə ditefɛnku manlo
kəmiə.
9 Nya lə fə dinəmi əətə feeyifo lebua, ləkə
ni ato akpe! Ɛlɛkɛ itə fə bə nyə nkpə ku
dinəmi lɛwɛ enso bə kɛ ənəmi ənuə lə befi
fə bato bakpe lə ditefɛnku manlo kəmiə.

Yesu Áte Asa Itsyi Lə Osamu Wə Lenya Ǝsuə.

10 “Bebe kukɔnɔ biə biemfi ekpefi kɛkɛ
bamfo eto kuutsyuə fe mba dimanle
kulesa. Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə bakpe
Onanto eto batɔnkpe kato ba ləənyə lə mɔ
Anto eto ənəmi lefe saa lə mə kutsyə.
11 Itsyise Utidi Eto Ubi əbə nkə lə ofo
betidi ba lénya kusu lə nkpə.
12 “Lə utsyuə kpe basamu kolofa kɔni,
nya ɔni lénya lə mə ntii, be bibu biə
wuuyifo? Weemboyani awosi ɔwɔnɔmbə
ɔwɔnɔmbə bamə utsyə lə kɔtini əsuə mfó
bekedi, nya wuusu ɔbɛbɛ ɔni əme lénya?
13 Nya lə únyə wəə, mɔtɛyi mi miə wu-
unyə disuəyuə tinti lə wə əsuə enso awosi
ɔwɔnɔmbə ɔwɔnɔmbə ba dímanya mfó
əsuə.
14 Nko ke inte itə mi Anto wə nkpe kato
nɛ, nkə woannla nkə bekpefi kɛkɛ bamfo
eto kuutsyuə lə onya.

Yɛnko Fə Ɔyimitsyuə Wə Léta Fə Úbu Lə Kusu Ǝsuə.

15 “Lə fə ɔyimitsyuə áta fə úbuu, su wə
ɔflɔ, lə ələkə wə botakebu ate wə. Nya tə
lə nyamfo lə ɛkɛ lə fonko wə eto nti ete. Lə
ɔ́nɔ fə kasɔɔ, te fə esinkli eyifo lɔni ku fə
ɔyimi nɛ.
16 Fɛɛ lə wəmbɔnɔ fə kasɔɔ, tə lə betidi
inuə nye itsyə lə banɔ ko mi lə adansiɛ
seka eso, fe kase Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue
lɛtɛyi.
17 Nya lə mfó tsya ɔni woannɔ kasɔɔ,
nyalɛ tə lə bafokanɔfɔ eto ditsyukpa nəmə
lə banɔ. Nya lə mfó tsya woannɔ kasɔɔ,
ləkə ato lə wə əsuə fe utidi wə ləmbə
bofokanɔ nye nwə laafo umənko.
18 “Nyaso nlɛ mimblɛ bɔtɛyi minkə lesa
saa nə biokle lə kasɔ mfoo, bookle ni kato.
Nya lesa saa ke bionyankli lə kasɔ mfoo,
boonyakli ni kato tsya.
19 “Nya nsi nlɛ mi bɔtɛyi tsya minkə, lə
mi inuə eto kɛnyɛ eyifo kani lə kasɔ mfo
bɛnlɛ lesaatsyuə bɔtɔɔ, mɔ Anto wə nkpe
kato ebuyifo ni utə mi.
20 Itsyise kaka mi inuə nye itsyə letsya lə
mɔ diye əsuəə, nkpe mi lenti.”

Ele Bə Bukefi Bo Bayimitsyuə Eto Botakebu Bukatsyə Mə Lefe Saa.

21 Nya Petro lɛnyi ɔ́fi Yesu nya ɔ́tɔ wə
nkə, “Bonamute, lə mɔ ɔyimitsyuə ata mɛ
ubuu, sesia ele bə mfi ntsyɛ wə? Sekuanse
lee?”
22 Yesu ətə wə mbuayɛ nkə, “Inni
sekuanse ete! Bomu awosi akuanse eto
sekuanse.
23 “Itsyise Onanto eto sekakedikɔ te fe
Oka wə lela nkə weebu nkunta ku wə
beyifoyifo.
24 Kase útsyə kasɔ koo, bákpa osani
utsyuə wə nsi wə kayo kplɛ báboko wə
ɔflɔ.
25 Kulesa ente wə wuufi ofo kayo kamə
esoo, oka əmə ətə nkə bate wə ku wuusiə
ku wə bebi ku lesa saa nə nte wə lə befi
bafo kayo kamə.
26 “Itə uyifoyifo əmfo áse akonki lə oka
əmə ənəmi ɔ́lɛ wə lekpakpa ɔ́tɛyi nkə,
‘Tsyə əsuə ko mɛ, moofo fə kayo kamə
kenke.’
27 Wə asa ənə oka əmə kafo, nyaso úfi
kayo kamə kenke ɔ́tsyɛ wə nya ɔ́yani wə
údu.
28 “Nya se uyifoyifo əmfo díduu, ótsyako
wə uyifotsyuə, wə dísiə wə sika flubia sɛkɛ
eto kayo. Mfó nya úmuə wə lə ale əsuə lə
simuə ku lɛkɔɛlonlobi ɔ́tɛyi wə nkə, ‘Fo mɛ
kayo ka fensi mɛ!’
29 “Wə uyifotsyuə əmə álɛ wə lekpakpa
ɔ́tɛyi wə nkə, ‘Tsyə əsuə ko mɛ, moofo fɛ
kayo ka kenke minsi fə!’
30 “Fɛɛ ɔ́ni nya útə nkə beti wə bakpe lə
Aba eto diyo isu ese lefe nə woofo kayo ka
kenke unsi wə.
31 Se wə beyifotsyuə dínyə lesa nə díbəə,
ílə mə tinti nya bésu bátɛyi Oka əmə lesa
saa nə díbə.

32 “Nyaso ókpadi wə uyifoyifo əmə
óboko wə ɔflɔ nya ɔ́tɛyi wə nkə, ‘Fə
ndomunyə bua! Mfi fə kayo ka fensi mɛ
kenke ntsyɛ fə itsyise álɛ mə lekpakpa eso.
33 Kase mínyə fə kaminsəə, nko ke ele
bə eni fintsya nyə fə ɔyimitsyuə uyifoyifo
kaminsə nɛ.’
34 Kafo ányi Oka əmə tinti nya útə nkə
bənə wə koto bakpe wə lə diyo isu ese lefe
nə woofo kayo kamə kenke olosə.”
35 Mfó Yesu lélosə nkə, “Nko ke mɔ Anto
wə nkpe kato luuyifo utsyuə saa lə mi nti
wə lembufi ɔtsyɛ wə ɔyimitsyuə itsyi taa
wə lɛkɔɛsi ke nɛ.”

19

Yesu Áté Asa Itsyi Lə Kusənini Ku Kusiənini Ǝsuə.

1 Se Yesu lɛtɛyi asa nyamfo ólosəə, údu
lə Galilea úsu Yudea eto lɛkpɔ nə nkpe lə
Yordan eto ketu eto lekpake nə nse.
2 Betidi kpə ətəkəko wə nya ótsya mə
efimbi, efimbi mfó.
3 Mfó nya Farisifɔ bətsyuə díbə wə ɔflɔ
bə baato wə babe, nya bátɔ wə bənkə, “Bo
kɔfi ətə kusu nkə osani ni wə usiə lə kusu
saa ola əsuə?”
4 Yesu ətə mbuayɛ nkə, “Biankla tɔ lə
Awɔnisa Kɛnkɛ bə taa ketsyikokɔɔ, nwə
díyifo kawunsiəə, usio ku osani úyifo
betidi?
5 Nya Onanto lɛtɛyi nkə, ‘Lə nyamfo eso
osani luudu lə wə anto ku ambe utsyə nya
wuufi kusiə, nya mə inuə bamə loofiani
utidi ɔni.’
6 Itsyise lə nnya kamaa, bensiyifo betidi
inuə. Bomu bafiani utidi ɔni. Nyaso yanle
bə utidi sense lesa nə Onanto dífi ɔ́kɔ lə
bətsyuə.”
7 Farisifɔ bamə átɔ wə bənkə, “Nyalɛ
beso Moses dítə kusu nkə ele bə osani tə
wə usiə kukue nkə ɔlɛ wə bɔni fɛ lə ɔni
wə?”
8 Yesu ətə mbuayɛ nkə, “Mi letotidi eso
Moses dítə kusu nkə bɛni bese ku bəsiə nɛ.
Yɛntsyə nko lə kasɔ ketsyikokɔ.
9 Nyaso nlɛ mi bɔtɛyi minkə osani wə ke
lɛni wə usiə, nya inni lə disenkpo eso nya
úsu úfi usio bambaa, ókpo kusiə.”
10 Wə bakasebi átɛyi wə bənkə, “Lə nko
usə ku usiə eto nti eto etiki ntee, nyalɛ
ɛlɛkɛ eso lə bemfi kusiə nye bənsiə kusə.”
11 Yesu átɛyi mə nkə, “Inni utsyuə saa
loofo asatete nyamfo bofo nko, enso mba
Onanto dítə nnya nko hã.
12 Esu kpə kpe nyaso betidi leemfi bəsiə.
Bətsyuə nko bále mə nɛ. Bətsyuəə, betidi
díyifo mə nko. Bətsyuə tsya emfi bəsiə
itsyise bala bə beefi mə əsuə bətə Onanto
eto sekakedikɔ eto keyifo. Nwə loofo wə
əsuə bufi kətə asatete nyamfoo, tə lə uyifo
nko.”

Bákpa Bekpefi Baboko Yesu Ɔflɔ.

13 Betidi bətsyuə ákpa bekpefi báboko
Yesu ɔflɔ bə lə ufi ani utəkə lə mə, lə oto
ola utə mə, fɛɛ wə bakasebi ényenki bákpe
betidi bamə.
14 Mfó nya Yesu lɛtɛyi wə bakasebi bamə
nkə, “Bitə bekpefi kusu lə bəbə mɛ ɔflɔ,
nya bienti mə kusu, itsyise Onanto eto
sekakedikɔ eyifo fə mba laabokosə əsuə
kasɔ fe ekpefi bamfo eto okle eto kale.”
15 Nya Yesu dífi wə ani útəkə lə mə ókpo
mə atsyɔ, nya údu lə mə ɔflɔ.

Yɔɔkɛ Ale Itə Batabinyə Bə Bedufə Onanto Eto Sekakedikɔ.

16 Osani utsyuə əbə Yesu ɔflɔ diyi lɔni
nya ɔ́tɔ wə nkə, “Oteasa, nte lesa sɛɛ nə
ele bə nyifo fɛ lə nnyə nkpə manlo?”
17 Mfó Yesu dítə wə mbuayɛ nkə, “Beso
fanlɛ mɛ kasɛɛ ka ele bə beyifo bɔtɔ? Utidi
ɔni hã nkpe wə ni ɔsɛɛ. Lə ala fə əənyə
nkpə manloo, yɛ lə Onanto eto afi nyamə
əsuə.”
18 Ɔ́tɔ nkə, “Nte afi nnya?”
Yesu átɛyi wə nkə, “Manlo utidi, mendi
sɛsɔnɔ, menyu, manla fuutsyuə kɛnyɛ,
19 bu fə anto ku fə ambe, nya lə ala fə
ɔyimitsyuə fe kase faala fə əsuə.”
20 Mfó nya okosobi əmfo dítə mbuayɛ
nkə, “Mbuyifo lə afi nyamfo kenke əsuə.
Be disi ibu bə nyifo?”
21 Yesu átɛyi wə nkə, “Lə aala fə aaflɔɔ,
su lə esu efi fə lesa saa nə nte fə ate. Nya
lə efi atabi nnya fənyə esu ətə bakombo,
nya fuunyə bikə ətsyə kato nɛ. Nyamfo eto
kamaa, sinkli əbə ətəkəko mɛ.”
22 Fɛɛ se okosobi əmə lɛnɔ nyamfoo, údu
ku bulə lə lɛkɔɛsi. Itsyise bikə kpə akɛ wə.
23 Mfó nya Yesu lɛtɛyi wə bakasebi nkə,
“Nlɛ mi bɔtɛyi kakpasə wuee minkə, yɔɔkɛ
ale itə batabinyə bə bedufə Onanto eto
sekakedikɔ.
24 Nsi nlɛ bɔtɛyi bio minkə, iyuə itə
ɔtɔmini ku lekoko bə ɔyɛ lə okabikə eto
ofo ofe enso bə otabinyə dufə lə Onanto
eto sekakedikɔ.”
25 Lefe nə bakasebi bamə lɛnɔ nyamfoo,
íyifo mə yanii, nyaso bátɔ bənkə, “Nyalɛ
owoe ko luunyə nkpə manlo?”
26 Yesu ábe mə tũũ nya ɔ́tɛyi mə nkə,
“Kawunsiə eto utidi saa əmbofo nyamfo
buyifo. Fɛɛ Onanto, wə ebofo lesa saa
buyifo.”
27 Mfó nya Petro lɛtɛyi wə nkə, “Bee!
Bóayani lesa saa bútsyə bə lə butəkəko fə.
Be bo luunyə?”
28 Yesu átɛyi mə nkə, “Nlɛ mi bɔtɛyi
sitinti minkə, lefe nə mɔ, Utidi Eto Ubi,
luubə lə mɔ diyənde əsuə mbə nsiə lə mɔ
lekankpomɛ əsuə lə kawunsiə fɔfɔ kaməə,

mi lefosi inuə ba dítəkəko mɛ tsya ebusiə
lə akankpomɛ əsuə bə lə bekponko Israel
bebi eto lefosi mmfo nnuə bomə lekpo.
29 Nyaso utsyuə saa wə léyani diyo nye
bayimisani nye bayimisio nye anto nye
ambe nye bebi nye kakuɛ utsyə nkə lə
utəkəko mɛ esoo, ebunyə nnya kayofofo
kolofa ku kama. Nya Onanto ebutə wə
nkpə bo ləmbɔkɛ kalosəkɔ.
30 Fɛɛ betidi kpə ba ntɔ sɛtɔ mɔmɔɔ,
ebubə bafe kama. Nya mba ntəkə kama
mɔmɔɔ, ebubə bafe batɔ sɛtɔ.

20

Diyi Diyi Eto Beyifoyifo Bətsyuə Lə Eyibibi Eto Ɔkuɛ.

1 "Onanto eto sekakedikɔ ale eyibibi eto
ɔkuɛmfo utsyuə wə létaka ku olesiətu nkə
weesu ɔbɛbɛ diyi eto beyifoyifo bətsyuə lə
beyifo keyifo bətə wə lə ɔkuɛ.
2 Ɔkuɛmfo əmə ku beyifoyifo bamə
átɔnɔ lə diyi eto keyifo eto kayofofo əsuə,
ini sika flubia sɔni eto atabi, nya bédu bésu
eyibibi eto ɔkuɛ əmə.
3 "Se ɛsɔ abombo ɔwɔnɔmbəə, osani
əmə esi úsu asi nya únyə se basani bətsyuə
ńyə mfó banlɛ kulesa buyifo.
4 Nyaso ɔ́tɛyi mə nkə, 'Mi tsya su biyifo
keyifo lə mɔ eyibibi eto ɔkuɛ lə mfo mi
kayo ka dińyə itə.'
5 Nyaso bésu ɔkuɛ əmə.
"Nya lə lefosi abombo ənuə ku lə kakɔmi
eto abombo ətsyə eto lefee, usi úyifo nko
ke.
6 Se ibu sɛkɛ lə abombo anɔ lə ɛsɔɔ, usi
úsu asi mfó nya únyə betidi bətsyuə nsi
ńyə mfó. Ɔ́tɔ mə nkə, 'Beso binyə mfo diyi
wɔlɔlɔlɔ bɛnlɛ diyi bobiasə keyifo menyifo
menyifo?'
7 "Bətə wə mbuayɛ bənkə, 'Kuutsyuə saa
məntə bo keyifo nkə buyifo.'
"Nyaso ɔ́tɛyi mə nkə, 'Nyalɛ, mi tsya su
mɔ eyibibi eto ɔkuɛ bisu biyifo keyifo.'
8 "Se ditsyitsyo lefe léyoo, ɔkuɛnsate
əmə átɛyi beyifoyifo eto uninə nkə, 'Kpadi
beyifoyifo bamə lə afo mə kayo, tsyiko lə
mba díbə fɛfɛ əsuə, lə esu alosə lə mba
leka bubə əsuə.'
9 "Báfo betidi ba díbə keyifo ku ditsyitsyo
eto abombo anɔ eto utsyuə saa sika flubia
sɔni sɔni.
10 Nya se éyo mba leka keyifo bubə ku
olesiəə, bébu bə boofo mə kayo baso mə
bətsyuə. Fɛɛ mə tsya eto utsyuə saa áfo
diyi eto kayofofo kani kamə, ini sika flubia
sɔni.
11 Se báfo atabi nyaməə, betsyiko bun-
yenki kakpe ɔkuɛnsate əmə bənkə,
12 'Betidi fɛfɛ ba báfo éyifo keyifo lebom-
bosɔsɔ lɔni hã, nya bomba mfo díńyə
lə kofe buyifo keyifo diyi wɔlɔlɔlɔ tsyaa,
kayofofo kani ete bətə bo!'
13 "Mfó ɔkuɛnsate əmə lɛtɛyi mə ɔni nkə,
'Ɔyimitsyuə, nɔ. Mántafa fə. Lee, inni
diyi lɔni eto keyifo eto kayofofo ka ni sika
flubia sɔni əsuə bókpe asi?
14 Nyaso fo fə kayofofo lə edu esu diyo.
Iyifo mɔ lelabi miə məətə utidi fɛfɛ əmfo
kayofofo fe kase mínkətə fə ke.
15 Lee, mimbə kusu meeyifo ku mɔ atabi
kase maala? Lee, mɔ kafoɛkpɛ ka meeyifo
nlɛ fə ənəmi bɔsɛ?' "
16 Nyaso Yesu álosə ɔtɛyi nkə, "Betidi ba
ni bafɛfɛ ebofiani betutɛ nya mba ni betutɛ
loofiani bafɛfɛ."

Yesu Esi Údi Etiki Ditsyəfə Itsyi Lə Wə Ukpə Ǝsuə.

17 Se Yesu ku wə bakasebi lefosi inuə
bamə lɛyɛ bantɔ lə Yerusalem, ókpa mə
úsuko lɛkpɔ nya ɔ́tɛyi mə nkə,
18 "Bɛnɔ, bɔtɔ lə Yerusalem kaka
boomuə Utidi Eto Ubi bakpe lə besumunyə
ninə ku afi eto bateasa eto ani. Nya boolo
wə dikpənkpi.
19 Nya boofi wə bakpe lə mba lenni
Yudafɔ eto ani bə bakpe wə kofani, bablɛ
wə, basɔ wə bamanklasə lə uyikabie əsuə
bə lə ukpə. Fɛɛ lə diyi tsyəfə əsuəə, Onanto
ebotakasə wə utsyiko ɔkɔmə ubə nkpə."

Yakobo Ku Yohanes Eto Ambe Átɔ Yesu Nkə Ɔwunsəko Wə Bebi.

20 Nya Sebedeo eto usiə lékpa wə bebi
inuə óboko nya base akonki lə Yesu ɔflɔ
nya ɔ́lɛ wə lekpakpa nkə ɔwunsəko mə.
21 Nya Yesu lɛtɔ wə nkə, "Be fanlɛ
bɔbɛbɛ?"
Mfó usio əmə dítə mbuayɛ nkə, "Tsyə
mɛ kɛnyɛ fənkə lə edufə lə fə sekakedikɔɔ,
ebusiəsə mɔ bebisaibi inuə bamfo, ɔni lə
fə kodiani nya unuəfə lə fə kəməni."
22 Yesu átɛyi mə nkə, "Biante lesa nə
bɛnlɛ bɔtɔ. Kanyi ka məəbə bunyəə, mi
tsya ebofo ke butsyi?"
Bətə mbuayɛ bənkə, "Ee, boofo."
23 Mfó Yesu lɛtɛyi mə nkə, "Sitinti, biofo
butsyi. Fɛɛ mimbə kusu məələkə futsyə
luusiə lə mɔ kodiani nye kəməni. Nsiəkɔ
bomfo te ítə betidi ba mɔ Anto lɛlɔ utsyə
itə mə."
24 Lefe nə bakasebi lefosi fɛfɛ lɛnɔ bay-
imi inuə bamfo eto etiki nyamfoo, kafo
ányi mə tinti!
25 Nyaso Yesu ákpadi mə ɔkɔ nya ɔ́tɛyi
mə nkə, "Biyi biə betidi ba lenni Yudafɔ
eto baka kpe əsuəale kenke lə mə be-
tidi əsuə nya mə batɔnkotɔnko tsya nkpe
əsuəale kekleke lə mə əsuə.
26 Fɛɛ inni nko ele bə itsyə lə mimba lefo
bɛnɔ nti. Lə utsyuə lə mi nti aala nkə
weeyifo ɔkplɛnyə, ele bə uyifo uyifoyifo
utə bafɛfɛ.

27 Nyaso lə utsyuə lə mi nti aala nkə
weeyifo ututɛɛ, ele bə uyifo wə əsuə uyi-
foyifo utə bafɛfɛ kenke.
28 Nko ke ini nɛ bə mɔ, Utidi Eto Ubi,
məmbə miə besumu mɛ. Bomu bə lə
nsumu nya lə mfi mɔ nkpə ntə lə betidi
kpə eto disi."

Yesu Átsya Bənəmba Inuə.

29 Kase Yesu ku wə bakasebi nlɛ budu lə
Yeriko eto umə, betidi kpə ətəkəko mə.
30 Bənəmba inuə ba nsi lə kusu ɔflɔɔ, ánɔ
bə Yesu əbə ɔlɛ bofe, nyaso bétsyiko bofa
katɛyi bənkə, "Bonamute, Oka David eto
ubi! Nnyə bo kaminsə!"
31 Betidi bamə átɛyi bənəmba bamə
bənkə bedika. Fɛɛ mfe bomu báfa bembe-
mbe enso bátɛyi bənkə, "Bonamute, Oka
David eto ubi! Nyə bo kaminsə!"
32 Yesu əkənə únyə nya ókpadi mə nkə
bəbə nya ɔ́tɔ mə nkə, "Be bela biə nyimfo
ntə mi?"
33 Mfó bətə mbuayɛ bənkə, "Anto, bola
boə tə lə bunyə asa."
34 Mə asa ənə Yesu kafo nya utidi mə
ənəmi. Lamfolamfo, mə ənəmi ásini nya
bənyə asa, nya bətəkəko wə.

21

Yesu Édufə Yerusalem Fe Oka Seka.

1 Se Yesu ku wə bakasebi lɛnyi bafi
Yerusalem nya bédufə Betfage lə Nnuəbi
eto Eyi eto Kɔtini əsuəə, Yesu ála wə
bakasebi inuə ɔ́tɔnsə.
2 Nya ɔ́tɛyi mə nkə, "Bikatɔ lə kebuto ka
nkpe sɛtɔ mfó. Mfóo, biunyə ɔflimu wə
nńyə lə ukuə nya wə ubi nńyə wə lə akɔ.
Nyankli wə ku ukuə lə akpa mə aboko mɛ.
3 Nya lə utsyuə átɔ mi lesaatsyuəə, bɛtɛyi
wə biənkə, 'Bonamute lɛ mə bohiâ.' Ete
booyani mə lamfolamfo bətə mi."
4 Nyamfo əbə itə fe kase Onanto eto
unyɛləkətidi utsyuə lɛtɛyi utsyə nkə,
5 "Bɛtɛyi Sion eto umənkplɛ eto betidi
biənkə,
'Bebe, mi Oka lɛ mi ɔflɔ bubə!
Obokosə əsuə kasɔ nya unsi lə ɔflimu
ku ubi əsuə ɔnlɛ bubə.' "
6 Nyaso bakasebi inuə bamfó ésu nya
béyifo fe kase Yesu lékpe mə nkə beyifo.
7 Bákpa ɔflimu ku ubi əmə báboko, nya
béfi mə mfia bésensə bákpo lə mə əsuə
nya Yesu lébe úsiə lə mə əsuə.
8 Betidi bətsyuə lɛ keyudu boto. Nya
bətsyuə tsya léla sekabe ku keyilɛ bésensə
bákpo lə kusu.
9 Nya betidi ba ntɔ ku mba ntəkə kenke
nlɛ bofa katɛyi bənkə,
"Yuu, yuuduu, itə Oka David eto ubi wə nlɛ
bubə o-o!
Atɛsə itə nwə nlɛ bubə lə Bonamute eto
diye usuə!
Yuu, yuuduu itə Onanto!"
10 Lefe nə Yesu dídufə Yerusalem, umə
əmə kenke ko dítinkə. Nya betidi lɛtɔ
bənkə, "Owoe uni?"
11 Betidi bətsyuə ətə mbuayɛ bənkə,
"Nwə mfo ni Onanto eto Unyɛləkətidi Yesu
wə dítsyi Nasaret lə Galilea eto kasɔ nɛ!"

Yesu Ála Mba Laate Bikə Úləkə Lə Onanto Eto Disumuyo.

12 Yesu ésu údufə Disumuyo Kplɛ nya óla
betidi ba kenke nlɛ bikə bote ku booya mfó
úləkə lə diyo nəmə. Úkə kapunu ka betidi
nlɛ atabi bofloma ku mba laate ablonima
eto akpomɛ uwui.
13 Nya ɔ́tɛyi mə nkə, "Báwɔni bákpe lə
Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue bə Onanto átɛyi
nkə, 'Bookpo mɔ diyo nkə, ola katokɔ.' Fɛɛ
mi efi ni bíyifo beyu eto kabiɔkɔ!"
14 Nya bənəmba ku abafa díbə wə ɔflɔ lə
Disumuyo mfó nya Yesu létsya mə bufi.
15 Se besumunyə ninə ku afi eto bateasa
dínyə ayanisa nya Yesu nlɛ buyifo ku
bekpefi ba nlɛ kudu bokpo katɛyi bənkə,
"Atɛsə itə Oka David eto ubi," lə Disumuyo
mfóo, kafo ányi mə tinti.
16 Nyaso bátɔ Yesu bənkə, "Alɛ lesa nə
bekpefi bamə nlɛ bɔtɛyi mfó bɔnɔ?"
Nya Yesu dítə mbuayɛ nkə, "Nlɛ bɔnɔ.
Nya nyi tsya minkə békla nyamfo lə
Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue bə,
'Ǝtə bekpefi ku bebisambi fə befi atɛsə
nnya lɛflɔ tinti bətə fə.' "
17 Lə nyamfo eto kamaa, Yesu édu lə
besumunyə ninə ku afi eto bateasa bamfó
ɔflɔ nya úsu údufə Betania eto umə kaka
úsu ólabe.

Yesu Ékudi Kudiyi Kutsyuə.

18 Se kale dísiə nya se úsinkli ɔnlɛ umə
bubə ku olesiəə, kukpənsɛ álɛ wə.
19 Únyə kudiyi kutsyuə lə kusu ɔflɔ mfó
nya ɔ́tsyi úsu ko ɔflɔ. Fɛɛ wənnyə kulesa lə
ko enso ko afanto. Nyaso ɔ́tɛyi kuyi komə
nkə, "Ensiembɔnwɔ ebibi kulefe tsya."
Lamfolamfo kudiyi komə áblobe.
20 Se bakasebi bamə dínyə nkoo, éyifo
mə yanii. Nya bátɔ bənkə, "Be dítə bə
kudiyi komfo léblobe nko mmə?"
21 Yesu ətə mbuayɛ nkə, "Sitinti minlɛ mi
bɔtɛyi minkə lə bekpe bofokanɔ bo ləmbə
kayakii, biofo nnya mínyifo kudiyi komfo
buyifo. Fɛɛ inni nyamfo mate. Bomu biofo
kɔtini komfo bɔtɛyi biə, 'Nyi lə mfo esu
edufə lə lekpo kafo,' nya yuubə itə nko.
22 Nya lesa saa nə biɔtɔ Onanto lə olatoto
əsuə lə bofokanɔ əsuəə, biunyə ni."

Bátɔ Yesu Ǝsuəale Nnya Onkpe.

23 Se Yesu dísinkli úbə Disumuyo Kplɛ
mfó nya ɔnlɛ asa botee, besumunyə ninə
ku Yudafɔ eto beninə bamə əbə bátɔ wə
bənkə, "Nte əsuəale nnya fankpe feeyifo

asa nyamfo eto okle? Nya owoe dítə fə əsuəale nyamfo?”

24 Mfó nya Yesu dítə mə mbuayɛ nkə, “Mintsya mɔɔtɔ mi ditiki lɔni hã nnɔ. Nya lə bitə mɛ mbuayɛɛ, mɔɔtɛyi mi əsuəale nnya minkpe meeyifo asa nyamfo eto okle.

25 Owoe ɔflɔ Yohanes léfo əsuəale fɛ úfləsə betidi ntuu? Onanto ɔflɔ lee, nye lə utidi ɔflɔ?”

Mfó bétsyiko mə əsuə bɔtɔ kanɔ bə, “Be ele bə bɔtɛyi? Lə bɔtɛyi boə Onanto ɔflɔɔ, wɔɔtɔ bo nkə, ‘Nyalɛ beso biamfo Yohanes bɛnɔ?’

26 Fɛɛ lə bɔtɛyi boə utidi ɔflɔɔ, bɔlɛ sikpi bote lesa nə betidi luuyifo, itsyise məmblɛ áfo bánɔ bə Yohanes eyifo Onanto eto unyɛləkətidi.”

27 Nyaso bətə Yesu mbuayɛ bənkə, “Bunyi kaka ófo əsuəale utsyiko.”

Nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Nko ke mintsya lɛmbɔtɛyi mi kaka mímfo əsuəale mintsyiko fɛ meeyifo asa nyamfo eto okle nɛ.”

Yesu Áte Asa Itsyi Lə Bayimisani Inuə Bətsyuə Ǝsuə.

28 “Ntsyə bibu itsyi lə ditiki nəmfo əsuə? Utidi utsyuə ákɛ wə lɛkɛ bebisaibi inuə. Ɔ́tɛyi uninəle nkə, ‘Ubi, su eyifo keyifo lə mɔ eyibibi eto ɔkuɛ mmi.’

29 “Útə mbuayɛ nkə, ‘Məmbə busu.’ Fɛɛ kamaa, ɔ́tsyi wə nsusu ɔ́wuninsə nya úsu.

30 “Anto əmə ésu wə ubi nuəfə ɔflɔ nya ɔ́tɛyi wə nko ke. Wə átɔnɔ nkə, ‘Yo o-o, nto, muusu.’ Fɛɛ wénsu.

31 “Mə inuə bamə eto ntii, mə owoe díyifo lə mə anto eto lelabi əsuə?”

Bətə mbuayɛ bənkə, “Uninəle əmə.”

Nyaso Yesu átɛyi mə nkə, “Nlɛ mi bɔtɛyi kakpasə minkə beyu ku basɔnɔdi lɛ mi bofe kaaka mi Onanto eto sekakedikɔ budufə.

32 Itsyise Ntufləsətidi Yohanes əbə mi ɔflɔ nkə wəəbə ote mi kusu sɛɛ ko biɔyɛ, fɛɛ bíamfo wə bɛnɔ. Fɛɛ beyu ku basɔnɔdi bomu áfo wə bánɔ. Nya se bínyə nyamfo bítsyə lekpo tsyaa, bíamfloma mi nsusu biə biafo wə bɛnɔ.

33 “Bɛnɔ lekpa bamba nəmfo. Ɔkuɛmfo utsyuə əsiə wə léfo eyibibi eto ɔkuɛ, nya ókpe ɔkpɔ otsyilama wə. Óto kaka beeke eyibibi eto nte kələkə nya óto nwə laase ɔkuɛ əmə eto kəsiəkɔ. Nya úfi ɔkuɛ əmə ókpe beyifoyifo bətsyuə lə ani nkə bakase wə, nya údu úsu kusu.

34 Se lefe léyo bə balɛ eyibibi nyaməə, ɔkuɛnsate əmfo ákpe wə ndomufɔ nkə besu bafo wə kedikɔ baboko wə.

35 “Ɔkuɛmfo eto beyifoyifo bamfo əmuə wə ndomufɔ bamfo nya báblɛ ɔni, bálo ɔni, nya bákpɔ ɔni tsya aba.

36 Nyamfo eto kamaa, osate əmə esi ótsyese ndomufɔ bamba ba nso mba kɔ utu. Nya beyifoyifo bamə disi béyifo mə tsya nko ke.

37 Kalosəkɔɔ, óla wə kosate eto ubi ótsyese mə. Nya ɔ́tɛyi nkə, ‘Mfo nnɔ miə boobu mɔ ubi babe.’

38 “Fɛɛ se beyifoyifo bamə dínyə wə ubi əmfoo, bátɛyi mə əsuə bənkə, ‘Nnyə ɔkuɛmfo eto ubi wə ləəkə bikə biamə budii. Bibə lə bolo wə lə bɔlɛ wə kedikɔ bofo.’

39 Nyaso bəmuə wə nya báto wə bakpe lə ɔkpɔ əmə eto kama, nya bálo wə.”

40 Mfó nya Yesu lɛtɔ mə nkə, “Mɔmɔɔ, lə eyibibi eto ɔkuɛnsate əmə əbəə, be wuuyifo beyifoyifo bamə?”

41 Bətə mbuayɛ bənkə, “Woolo betidi bua bamfó kaminsə mənyəmənyə, ufi eyibibi eto ɔkuɛ əmə okpe beyifoyifo bamba ba luutə wə, wə kutsyə lə balɛ eyibibi nyamə.”

42 Yesu átɛyi mə nkə, “Bíankla tɔ lesa nə nkpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə bənkə,

‘Leba nə mba laato ayo lɛni bə dimbə kɔnɔɔ,
ni bomu díbə lefiani nə nso bofe lə afɛfɛ kenke nti.
Bonamute ni nwə díyifo nyamfo.
Sitintii, iyifo lesa nə laanɔ bobe tinti!’ ”

43 Nya Yesu disi ɔ́tɛyi mə nkə, “Nyaso nlɛ mi bɔtɛyi minkə boofo Onanto eto sekakedikɔ lə mi ani befi bətə betidi ba lɔɔnwɔ ebibi nnya lɛlɛkɛ.

44 Nya utsyuə saa ke lɔɔtsyinini udu ɔnɔ lə leba nə báni mfó əsuəə, wuufəsə blublublu. Nya lə ibə bə leba nəmə tsya asɔ utsyuə lə əsuəə, dioba wə dikuə wə blublublu.”

45 Lefe nə besumunyə ninə ku Farisifɔ lɛnɔ Yesu eto akpá nyamfoo, báte bə mə ɔnlɛ.

46 Nyaso bála bə bəmuə wə. Fɛɛ báté sitiditu siamə sikpi, itsyise məmblɛ kenke ébu Yesu fe Onanto eto Unyɛləkətidi.

22

Yesu Átɛyi Lekpá Itsyi Lə Kusiəkpakpa Eto Diyikedikɔ Ǝsuə.

1 Yesu esi óté mə asa ɛyɛ lə akpá əsuə nkə,

2 “Onanto eto sekakedikɔ te fe mmə. Lefe lɔnii, Oka utsyuə édi kusiəkpakpa eto diyisɛɛ útə wə ubisaibi.

3 Óla wə beyifoyifo ókpe nkə besu bakpo betidi ba ókla utsyə nkə bafe bəbə diyisɛɛ nəmə kedikɔ. Fɛɛ bánla bə bəəbə.

4 “Nyaso óla wə beyifoyifo bamba ókpe
nkə batɛyi betidi ba ókla utsyə nkə, ‘Lesa-
lidife nəmə eboyo! Bálo mɔ banantsyui ku
banatsyui eto akpɔ nnya nkpe ayinkua bufi
bɔlɛ mi kama bobe. Nya búkalɔ lesa saa
bútsyə. Nyaso bibə kusiə komə kakpakɔ!’
5 “Fɛɛ mbamə bákla eto kuutsyuə saa
mémbu wə úbə. Bomu bédu bésu nlebe
bamba bo bála. Ɔni édu úsu wə ɔkuɛ, nya
obamba tsya dídu usu wə bikəkatekɔ.
6 Nya babamba tsya dímuə beyifoyifo
bamə nya báblɛ mə nya bálo mə.
7 Oka əmə ənyə ɔblɔ tinti, nya ótsyese
wə bamamanyə nya bésu bálo bewudifɔ
bamə kenke nya bátonsə mə umənkplɛ
əmə.
8 “Nyaso ókpadi wə beyifoyifo nya ɔ́tɛyi
mə nkə, ‘Mɔ ubi eto kusiəkpakpa eto
diyisɛɛ didi nəmə eto lefe éboyo. Fɛɛ
betidi ba mínkla miə bəbə diyi nəmə
kedikɔ mənńyə itə diyisɛɛ nəmə.
9 Nyaso mɔmɔɔ, bisu umə eto kesunte lə
bekpadi utsyuə saa wə ke biunyə biə bəbə
diyisɛɛ nəmə kedikɔ mfo.’
10 Mfó nya beyifoyifo bamə dísu kesunte
nya bákpadi utsyuə saa wə bənyə, babua
ku basɛɛ kenke nya kusiəkpakpa eto diyo
nəmə díyi kenke.
11 “Nya se Oka əmə díbə diyo nəmə
nkə wəəbə obe betidi ba díbə mfóo, únyə
osani wə dímankpe awu nnya baakpe kesu
kusiəkakpakɔ.
12 Oka əmə átɔ wə nkə, ‘Ɔhɔ, ntsyə ibə
bə əbə mfo se fəmankpe kusiəkakpa eto
awu?’ Fɛɛ wámfo kɛnyɛ buləkə.
13 “Mfó nya ɔ́tɛyi wə beyifoyifo nkə,
‘Bekpe wə amla lə ani ku akpa, lə beto
wə bekpe lə ketuntu ka nkpe lekple. Mfó
wuuwi keku ɔyimi animi nɛ.’ ”
14 Nya Yesu lélosə nkə, “Onanto ákpadi
betidi kpə, fɛɛ esiani ete úləkə lə mə nti.”

Yesu Édi Etiki Itsyi Lə Umənkofofo Ǝsuə.

15 Farisifɔ bətsyuə ésu bákpe disi lə kase
bɔɔyɛ bəmuə Yesu ɛyɛ lə wə kɛnyɛ eto
etikididi əsuə.
16 Nyaso bátsyese mə bakasebi bətsyuə
ku betidi ba ntekeko Herodes eto dit-
syukpa kama lə Yesu ɔflɔ. Nya se bésuu,
bátɛyi wə bənkə, “Oteasa, buyi boə eyifo
ɔnukualɛtidi nya faate Onanto bofokanɔ
eto asa lə kusu əsuə sitinti, itsyise aambe
utidi eto ənəmi keyifo lesa saa. Nya
ememfi kukətsyuə lə betidi eto etikididi
əsuə tsya.
17 Nyaso tɛyi bo lesa nə febu. Bo kɔfi ətə
bo kusu nkə bofó umənko butə Romafɔ eto
Okankplɛ lee, yəntə kusu nko?”
18 Fɛɛ se Yesu mfe nyi mə nsusu bua
esoo, ɔ́tɛyi mə nkə, “Mi ənəmi ənəmi eto
betidi! Beso biala biə biato mɛ bebe?
19 Bete mɛ atabi nnya biefi kafo umənko
əmə lə mbe.” Béfi atabi nyamə báboko wə.
20 Mfó nya Yesu lɛtɔ mə nkə, “Owoe báta
bətəkə mfo, nya owoe eto diye báwɔni
bətəkə mfo?”
21 Bətə mbuayɛ bənkə, “Okankplɛ
Kaisare eto ale ini.”
Nyaso Yesu átɛyi mə nkə, “Bifi lesa nə ni
Kaisare eto ale bitə Kaisare. Lə bífi lesa nə
ni Onanto eto léle bitə Onanto.”
22 Se bánɔ nyamfo, íyifo mə yanii nya
bédu wə lə ɔflɔ.

Yesu Áte Nkə Bekpənkpə Si Bootaka.

23 Diyi nəmfo kee, Sadukifɔ ba laatɛyi bə
bekpənkpə ensiembotaka betsyi ɔkɔməə,
əbə Yesu ɔflɔ ku etiki ətsyuə.
24 Bátɛyi wə bənkə, “Oteasa, Moses átɛyi
bo nkə, lə osani utsyuə əkpə nya óyani wə
usiə utsyə nya wonko wə dímanle bebii,
elebɛ osani əmə eto ɔyimisani fi ɔkɔsiə
əmə ufi. Lə wonko wə ale bebii, boofi bebi
bamə fe osani əmə díkpe eto bebi.
25 Mɔmɔɔ, ibə bə bayimisani ekuanse
əsiə lə bo nti mfo. Ɔyimisani ninə kenke
éfi usio, nya wonko wə mánle fɛ osani əmə
díkpə. Nya wə ɔyimisani wə ntəkə wə
kama dífi ɔkɔsiə əmə.
26 Nko ibə ɔyimisani nuəfə ku utsyəfə isu
ese okuansele məmblɛ dífi usio əmə bafia
nya mə nti kuutsyuə ku usio əmə mánle fɛ
békpə.
27 Lə kalosəkɔɔ, usio əmə tsya əbə úkpə.
28 Mɔmɔɔ, lə diyi nə bekpənkpə lootaka
betsyi ɔkɔməə, owoe eto usiə wuudi se
məmblɛ kenke díkefi wə bənyə?”
29 Yesu ətə mə mbuayɛ nkə, “Bénya
kusu tinti. Itsyise biannɔ Awɔnisa Kɛnkɛ
eto Kukue komə kasɔ, nya binyi kulesa lə
Onanto eto əsuəale əsuə.
30 Lə bekpənkpə esi bataka bəbə nkpəə,
bootsyə fe Onanto eto batɔnkpe ba nkpe
lə Onanto eto kato, nya bembufi bəsiə nye
bəsiə besə tsya.
31 Nya bíankla asa nnya Onanto lɛtɛyi mi
itsyi lə bekpənkpə eto botaka ketsyi ɔkɔmə
əsuə? Ɔtɛyi nkə,
32 ‘Mɔ ni Abraham eto Onanto ku Isak
eto Onanto ku Yakob eto Onanto!’ Uyifo
mba nkpe nkpə eto Onanto inni mba
díkekpə.”
33 Se sitiditu siamə lɛnɔ asa yamfoo, íyifo
mə yanii, lə wə asatete əsuə.

Yesu Édi Etiki Lə Kɔfi Ko Nso Bofe Ǝsuə.

34 Se Farisifɔ lɛnɔ bə Yesu asɔ Sadukifɔ
kasɔɔ, bésu bátsya.
35 Nya mə ɔni wə ni afi eto oteasa, ála
nkə lə ɔtɔ Yesu etiki ətsyuə lə umuə wə lə
wə etiki əsuə. Ɔtɛyi nkə,
36 “Oteasa, nte kɔfi ko nso bofe lə afi
nyamə kenke nti?”

37 Yesu ətə mbuayɛ nkə, “La fə Onamute
wə ni fə Onanto ku fə utu kenke ku fə
lɛwɔnɔ kenke ku fə nsusu kenke.
38 Kɔfi komfo ni kɔkplɛ kenke ko nso
bofe tsya nɛ.
39 Kunuəfə ko lefe lele ko ni, ‘La fə
ɔyimitsyuə fe kase faala fə əsuə.’
40 Moses eto kɔfi komə ku Onanto eto
bənyɛləkətidi eto asatete kenke kpəsə lə
afi ənuə nyamfo əsuə.”

Owoe Ni Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə?

41 Se Farisifɔ bətsyuə létsyaa, Yesu átɔ
mə nkə,
42 “Ntsyə ni mi nsusu lə Nwə Onanto
Lékpo Ɔhile Utsyə Ǝsuə? Owoe eto ubi
uni?”
Bətə mbuayɛ bənkə, “Oka David eto ubi
uni.”
43 Mfó nya Yesu lɛtɔ mə nkə, “Lə nko
inii, ntsyə fɛ Oka David ɛyɛ lə Onanto eto
Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ eto əsuəale əsuəə, lékpadi
wə nkə Onamute. Oka David átɛyi nkə,
44 ‘Bonamute átɛyi mɔ Onamute nkə,
“Siə mfo lə mɔ kodiani
isu ese lefe nə muutə
efi fə akpa ətəkə fə balo lə disinti.” ’
45 Nya lə Oka David ákpo Nwə Onanto
Lékpo Ɔhile Utsyə nkə Onamutee, ntsyə
ibə bə Nwə əmə esi uyifo Oka David eto
ubi?”
46 Mə nti eto kuutsyuə mámfo Yesu
mbuayɛ butə. Nya idu dinəmfo entɔɔ, mə
kuutsyuə ménsifo wə ditiki saa bɔtɔ.

23

Yesu Ǝləkə Afi Eto Bateasa Ku Besumunyə Ninə Eto Asəyifoyifo Óte.

1 Nyamfo eto kamaa, Yesu édi sitiditu
siamə ku wə bakasebi etiki.
2 Ɔtɛyi nkə, “Afi eto bateasa ku Farisifɔ
kpe əsuəale, bə baté Moses eto kɔfi komə.
3 Nyaso ele bə biyifo lə lesa nə ke batɛyi
mi əsuə kukɔnɔ. Fɛɛ biəntəkəko mə
eyifosa kama itsyise bəənsiə nkpə lə asa
nnya baate əsuə.
4 Baakle bikə bia nkpe kalende ku nkpe
ale ku butsyi ketsyisə betidi, tsya fɛɛ bem-
bokpe fə lɛ kɔni etsyi bikə biamə.
5 “Beeyifo lesa saa bə lə betidi lə bənyə
mə. Be Awɔnisa Kɛnkɛ eto etiki nnya
báwɔni bákpe lə mə nto ku anii, be
kase báwɔni nya ɛmɔɔ, ku kase bankpimi
nnyaa! Be kase tsya aboyo nnya mfaka lə
mə awu nnya bankpe eto nyɛ əsuə dikuləə!
6 Baala nkplɛkɔ sɛɛ busiə lə eyi kedikɔ ku
nsiəkɔ bo bebu bətsyə bakplɛnyə lə Yudafɔ
eto ntsyakɔ.
7 Baala bə betidi kəsiəsə mə kəbə kasɔ
ku dibu lə asi bakpadi mə bə Oteasa.
8 “Yanle bə bakpadi mi bə Oteasa it-
syise mimblɛɛ, bayimi bini lə bətsyuə nya
Oteasa ɔni kplo nkpe mi.
9 Nya yanle bə bekpadi kuutsyuə saa lə
kasɔ mfo biə mi Anto, itsyise Anto ɔni hã
nkpe mi lə kato.
10 Biəntə bakpadi mi Ɔtɔnkotɔnko, it-
syisee Ɔtɔnkotɔnko ɔni hã ete nkpe bo, wə
ni Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə.
11 Nwə ni ɔkplɛnyə lə mi nti yifo nwə ni
mi uyifoyifo.
12 Utsyuə saa wə laabesə əsuə katoo,
boobokosə wə kasɔ. Nya nwə laabokosə
wə əsuə kasɔɔ, boobesə wə kato.

Boonə Ǝnəmi Ǝnəmi Eto Betidi Koto Kekleke.

13 “Mbɔbɔɛ məətə mi, afi eto bateasa ku
Farisifɔ! Mi ənəmi ənəmi eto betidi! Mi
díti Onanto eto sekakedikɔ eto kusu bekpe
betidi, nya mi kosate endufə mfó, nya bieti
betidi bamba ba nlɛ bokplatsya kekleke
tsya kusu biə bendufə.
14 Mbɔbɔɛ məətə mi afi eto bateasa ku
Farisifɔ! Mi ni ənəmi ənəmi eto betidi.
Biesu bakɔbəsiə ɔflɔ biə biawunsəko mə,
fɛɛ biawɛ mə kalɛ mə lesa saa kafo. Nya
biato kala kɛntsyɛ bimba. Lə nyamfo esoo,
mi kotonənə ebɔkɛ ale eso!
15 “Mbɔbɔɛ məətə mi afi eto bateasa
ku Farisifɔ! Ǝnəmi ənəmi eto betidi bini!
Biayila lekpo akpa akpa ku biayɛ kafe lə
nsɔ nsɔ əsuə lə biləkə utidi ɔni eto okla
bitə Onanto. Nya lə befo utsyuə buyifo
nkoo, biatə woabia nnya ləətə bə udufə
lə ditefɛnku nəme kəmiə enso mi kosate
kulaa tsya!
16 “Mbɔbɔɛ məətə mi, bənəmba ba ni
batɔnkotɔnko! Biatɛyi biə, ‘Lə utsyuə
akpadi Disumuyo eto diyee, yeambiasə
kulesa. Fɛɛ lə okpadi sika sia nte lə
Disumuyo mfóo, nnya akle wə bə uyifo lə
akpadi nyamə əsuə kokooko.’
17 Bənəmba eto bamumu! Nte nnya nso
bofe, sika siamə lee, Disumuyo ka dítə sika
siamə díyifo kɛnkɛ?
18 Biate tsya biə, ‘Lə utsyuə ataninko Dis-
umuyo eto lebaa, kataninko kamə mankle
wə, fɛɛ lə otaninko ətəsa nnya ntəkə lə
Disumuyo eto leba nəmə əsuəə, nnya akle
wə.’
19 Nya ntsyə béba ənəmi mmə! Nte nnya
nso bofe, ətəsa nnyamə lee, Disumuyo eto
leba nə dítə ətəsa nnyamə díyifo kɛnkɛ.
20 Nyaso lə utidi éfi Disumuyo eto leba
nəmə óka ntamuu, ɔlɛ mu boka ɛyɛ lə
keditətə eto leba nəmə ku keditətə kenke
ka ntəkə lə leba nəmə əsuə.
21 Nya lə óka ntamu okpadi Disumuyo
Kplɛɛ, ɔlɛ mu boka kakpadi Disumuyo ku
Onanto we nsi lə mfó tsya.

22 Nya lə utsyuə ákpadi katoo, ɔlɛ
Onanto eto lekankpomɛ ku nwə ləəsiə lə
ni bokpadi.
23 “Məətə mi mbɔbɔɛ, mi afi eto bateasa
ku Farisifɔ! Mi ənəmi ənəmi eto betidi!
Biefi kayoma eto bekolenkə bia laanyi fififi
bia biakpe eto lekpafosile kətə Onanto, fɛɛ
bɛni nya bienyifo lə kɔfi eto asa tete nnya
nso bofe əsuə, nnya ni bɔyɛ lə kusu əsuə,
kaminsənyənyə, ku ɔnukualɛdidi. Nyamfo
ele bə biyifo bifi bekpe lə afɛfɛ nyamə
əsuə.
24 Mi batɔnkotɔnko ba ni bənəmba!
Biayɛ ekubi kələkə lə nte əsuə, fɛɛ asa
nnya biamini amɔ eso ɔtɔmini ku lekoko.
25 “Mbɔbɔɛ məətə mi afi eto bateasa ku
Farisifɔ! Ǝnəmi ənəmi eto betidi! Biəflə mi
akɔbe ku kakpɛ eto kama, fɛɛ nnya kafoo
eyi ku asa bua fe kase mi tsya lebia nya
biyi ku asa nnya béfo lə əsuəale ku lə mɔ
hã ete eto lɛlɛkɛsə əsuə.
26 Fə Farisinyə unəmba, tsyiko fə lɛkɔbe
buflə lə kafo, ete ni kama tsya ebole
kɛnkɛnkɛ.
27 “Mbɔbɔɛ məətə mi afi eto bateasa ku
Farisifɔ! Ǝnəmi ənəmi eto betidi bini! Bite
fe edi nnya bákua bəńyənsə laanɔ bobe.
Fɛɛ nnya kəmiə eyi ku bakɔ bubu ku ekubi
biabia.
28 Nko ke bele betidi ba lɛlɛkɛ lə betidi
eto ənəmi, fɛɛ biyi ku kawɛ ku ditsyəbi
bua.

Yesu Átɛyi Afi Eto Bateasa Ku Farisifɔ Eto Kotonənə Utsyə.

29 “Mbɔbɔɛ məətə mi afi eto bateasa ku
Farisifɔ! Ǝnəmi ənəmi eto betidi! Bieku
edi sɛɛ kətə Onanto eto bənyɛləkətidi ba
dísiə nkpə sɛɛ nya bialɔ nnya kukɔnɔ.
30 Nya biatɛyi biə, ‘Lə nnya ete busiə
nkpə lə lefe nə bo banamə dísiəə, eni
bienyifo lesa nə béyifo, balo Onanto eto
bənyɛləkətidi.’
31 Nyaso befo nnya sitinti biə, mi eyifosa
afo nnya ekpe bə biyifo mba lélo Onanto
eto bənyɛləkətidi eto befluflu.
32 Nyaso bisukosə lə belosə lesamə mi
banamə dítsyə kasɔ.
33 “Mi betidi bua, biyifo fe bawa eto bebi
eto bebi! Bibu biə biofo butsyetsyi kedu
lə Onanto eto kotonənə lə ditefɛnku manlo
əsuə?
34 Lə nyamfo esoo, nlɛ mi bɔtɛyi minkə,
mootsyese mi Onanto eto bənyɛləkətidi,
babesibe ku bateasa, Biolo mə bətsyuə,
bɛsɔ bətsyuə lə uyikabie, nya biɔblɛ
bətsyuə lə Disumuyo, nya biutəkəko mə
idu lə umə isu umə.
35 Lə nyamfo esoo, kotonənə itə mba lélo
betidi ba dímenyifo kabua saa ebutəkə mi
lə əsuə, idu lə Abel wə dímenyifo ɔsɛɛ nyə
lə Onanto eto ənəmi eto kɔtɔ, isu Sakaria,
Barakia eto ubi, nwə belo lə Disumuyo ku
kedikətəkɔ eto leba eto nti eto kɔtɔ.
36 Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə kɔtɔ komfó
kenke təkə mmi mba nsi nkpə mmi lə əsuə.

Yesu Eto Lelabi Amɔ Itə Yerusalem.

37 “Yerusalem, Yerusalem, fə lélo Onanto
eto bənyɛləkətidi nya fákpɔ Onanto eto
batɔnkpe ba ótsyese aba! Nla sesia sesia
miə maasɔ fə betidi lebo lə mɔ akɔ, fe
kase ukusɛsiəle laakpa wə bebi kakpe lə
wə mbamba kalɔ, fɛɛ biəntə kusu nko.
38 Lə nnya esoo, fə Disumuyo ebubu
kətsyə fufu.
39 Idu mɔmɔ ɛntɔɔ, nlɛ mi bɔtɛyi miə,
biensi embunyə mɛ bio isu se lefe nə
bɛtɛyi biə, ‘Onanto kpo nwə nlɛ bubə lə
Bonamute eto diye əsuə atsyɔ.’ ”

24

Yesu Átɛyi Kase Booba Yudafɔ Eto Disumuyo Kamə.

1 Se Yesu lɛbɔ lə Disumuyo mfo ɔntɔɔ,
wə bakasebi əbə wə ɔflɔ bə baaté wə kase
báto Disumuyo nəmə ku ke ayo kenke.
2 Fɛɛ ótɛyi mə nkə, “Bɛlɔ bebe nyamfo
kukɔnɔ. Itsyise nlɛ mi bɔtɛyi minkə booba
ayo nyamfo kenke, bə lɛ leba lɔni em-
bubu ditəkə lə ni utsyuə əsuə. Boosensə
nyamblɛ bewui.”

Yesu Átɛyi Wə Bakasebi Lefe Nə Bulə Ku Kamatiti Duutu Mə.

3 Se Yesu dísu unsi lə Nnuəbi eto Eyi
eto Kɔtini əsuəə, wə bakasebi əbə wə ɔflɔ
buɛɛ nya bátɔ wə bənkə, “Tɛyi bo lefe nə
kawunsiə eto kalosəkɔ luubə ku lesa nə
luubə nnya loote bə fə businkli kəbə eto
lefe eboyo.”
4 Yesu átɛyi mə nkə, “Bebe kukɔnɔ biə
kuutsyuə saa manwɛ mi okpe.
5 Betidi kpə ebubə ba luufi mɔ diye bəbə
batɛyi mi bənkə, ‘Mɔ ni Nwə Ǝmə Bákpo
Ɔhile Bətsyə,’ bə lə bawɛ betidi kpə bakpe.
6 Biɔnɔ ama eto kudu ku ama eto etiki lə
katsyontsyokɔ ku kaka lɛfi. Fɛɛ bíəntə lə
nyamfo lə ekpe mi sikpi. Ele bə asa nyamfo
bə, fɛɛ yante bə kalosəkɔ eboyo tɔ.
7 Nsɔ eto betidi ebɔkpɔ ama ku mə
bətsyuə. Nya sekakedikɔ ebotaka sińyə lə
se utsyuə əsuə. Nya kukpɛnsɛ luubə lə
nlebe kpə. Nya nsɔ tsya luutinkə lə nlebe
nlebe.
8 Nyamfo kenke ebuyifo fe kase kalelefo
ləətsyə usio kasɔ ku bunə.
9 “Lə lefe nəmfóo, boomuə mi befi mi
bakpe lə ani bətə bə bate mi ohiã, nya
boolo mi kulaa tsya. Kawunsiə eto betidi
kenke ebukisi mi lə mɔ disi eso.
10 Betidi kpə ebonyansə mə bofokanɔ.
Boofi mə bətsyuə bakpe lə ani bətə balo
nya bookisi mə bayimi bətsyuə.

11 Betidi kpə ebɔbɔ batɛyi bidia bənkə
mə ni Onanto eto bənyɛləkətidi nya bɔɔwɛ
betidi kpə bakpe.
12 Abuayifoyifo ebufui ekpe nya mba
dikafo banɔ kpə eto lelabi itə bətsyuə
lɔɔni.
13 Fɛɛ nwə luunyə kekleke isu ese
kalosəkɔ, ebunyə nkpə manlo.
14 Boobe Onanto eto sekakedikɔ eto Di-
tiki Sɛɛ nəmə letsya lə kawunsiə bafia, itə
lə utsyuə saa lə uńyə kusu ɔnɔ ni, nnya
kama fɛ kalosəkɔ luubə nɛ.

Kanyinyənyə Kplɛ Ka Eto Okle Diməmbə Tɔ Kənyə Ebubə.

15 "Buinyə ekpinsa nyamə luubə ińyə
lə kakɛnkɛkɔ kamə fe kase Onanto eto
unyələkətidi Daniel lɛtɛyi útsyə. Yuuńyə
lə kakɛkɛnkɔ kamə. Nya fə ke lékla kukue
komfoo, nɔ nyamfo kasɔ wuee.
16 "Nya lə lefe nəmfóo, mimba nkpe lə
Yuda eto kasɔ, tsyetsyi bəsu atini əsuə.
17 Utidi wə ntəkə lə diyo disi, wanyifə
ubə kasɔ nkə wəəbə ufi kulesa lə wə diyo
kafo.
18 Utidi wə nkpe lə ɔkuɛ mensi sinkli ubə
oto nkə wəəbə ufi wə kafia.
19 Fɛɛ mbɔbɔɛ məətə bafonlɛ ku bebi-
ambe ba nlɛ bebisambi bɔyimisə lə lefe
nəmfo əsuə.
20 Bɛlɛ Onanto lekpakpa biə mmi dit-
syetsyife nəmə məntəkə lə lɛyɔ lefe nye
Ɔnwɛditsyəyi əsuə.
21 Itsyise kayinyənyə kekleke ka luubə lə
lefe nəmfóo, ke okle məmbə tɔ kənyə itsyi
lə kawunsiə eto ketsykokɔ ke. Nya ke okle
tsya ensiembubə kənyə.
22 Fɛɛ Onanto ébose nnya uyi útsyə nkə
wuuləkə eyi nyamə ubu. Lenni nko esoo,
eni utidi sa embubu usiə lə nkpə. Fɛɛ
lə betidi ba Onanto díkələkə utsyə esoo,
wuuləkə eyi nyamə ubu.
23 "Nyaso lə utsyuə átɛyi mi nkə, 'Bebe!
Nnyə Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə nkpe
mfo o-o,' nye 'Nnyə wə nkpe mməə,'
mamfo wə anɔ.
24 Itsyise badia ba laatɛyi bə mə ni mba
Bákpo Ɔhile Bətsyə ku mba tsya bə mə
ni Onanto Eto Bənyɛləkətidi ebotaka bəbə.
Nya booyifo ayanisa kplɛ kplɛ kpə bate,
bə lə boofo kulaa tsya, bɔɔwɛ betidi ba
Onanto díləkə utsyə bakpe.
25 Bɛnɔ biə mbɔtɛyi mi nyamfo ntɔnsə fɛ
lə lefe nəmə lə leyo.
26 "Nye lə betidi átɛyi mi bənkə, 'Okpe lə
mfimintii,' biensu bebe. Nye lə bátɛyi mi
bə 'Okpe lə diyo kafo mfoo,' biamfo bɛnɔ.
27 Itsyise Utidi Eto Ubi eto bubə ebut-
syə fe kase kato laato ɔsi mia mia, lə
kofekatokɔ kənyəndə kakpo lə kofe eto
diyokedufəkɔ seka.
28 Kaka lesakpənkpə ntee, mfo ebintsyə
ləəsiə nɛ.

Asa Ǝtsyuə Ebote Lefe Nə Kalosəkɔ Nlɛ Boyo.

29 "Lə kanyinyənyə kamfo eto kamaa,
kofe ebona tũũ, nya kofande tsya ensiem-
buyənde, nya befandebi loolo bitsyi kato,
nya kato eto əsuəale luutinkə nya yɔɔnyi
lə nnya ńyənkɔ.
30 "Nya Utidi Eto Ubi eto ditsyəbi nəmə
lɔɔbɔ bənyə ɔnlɛ bubə lə asɔmiloku əsuə.
Nya kawunsiə eto betidi kenke luuwi nku
lə bənyə Utidi Eto Ubi ntəkə lə asɔmiloku
əsuə ɔnlɛ bubə lə diyənde ku əsuəale kplɛ
əsuə.
31 Buufe kakpatsyaku kplɛ nya woot-
syese wə batɔnkpe kawunsiə eto akpɔ ana
nyamə, nya bookpa betidi ba úləkə útsyə
idu lə kawunsiə eto disi lɔni isu disi nə.

Yesu Áte Asa Itsyi Lə Kudiyi Ǝsuə.

32 "Bekase asa itsyi lə kudiyi əsuə lə kase
koata kabɔ afanto fɔfɔ. Lefe nə binyə
kudiyi ditsyiko bota kələkə afantoo, biate
biə kasɔminte boyo kalo.
33 Nko ke lə binyə asa nnya kenke
mínkatɛyi míntɔnsəə, bete biə kalosəkɔ
kamə eboyo kalo.
34 Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə asa nyamfo
kenke ebubə fɛ mba nsi nkpə mfo luukpə
balo.
35 Kato ku kasɔ ebubə kafe, fɛɛ mɔ etiki
embubə efe kulefe.

Kuutsyuə Saa Enyi Lefe Nə Yesu Nsi Luubə Bio.

36 "Kuutsyuə saa enyi diyi nye lefe nəmə
kalosəkɔ luubə. Onanto eto Batɔnkpe nye
Ubi əmə kulaa tsya enyi. Anto hã nyi.
37 Utidi Eto Ubi eto bubə ebuyifo fe kase
íbə lə Noa eto lefe.
38 Lə lefe nə lɛtɔ ntu eto buyi bomməə,
betidi ékedi, bəkənə, basani ku besio
ákakpa bətsyuə isu ese diyi fɛfɛ nə Noa
dídufə lə kufue komə kafo.
39 Fɛɛ bánte lesa nə nlɛ bubə isu ese
lefe nə ɔsɔmi lɛni, ntu díyi bókpa məmblɛ
kenke búdunko. Nko ke yuutsyə lə Utidi
Eto Ubi eto dibəfe tsya nɛ.
40 Lə lefe nəmfóo, basani inuə ebuńyə
lə ɔkuɛ bekeyifo keyifo fɛ wookpa ɔni
udunko nya uubu ɔni bətsyə.
41 Besio inuə ebuńyə bəkəkuə antabi, fɛɛ
Onanto ebutsyi ɔni udunko nya uubu ɔni
utsyə.
42 "Nyaso bitəkə ənə, itsyise binnyi diyi
nə mi Onamute luubə.
43 Lə oyosate áte dinə uyu luubə wə
keyukɔ, eni wuutəkə ənə ukase ni. Nya
weembutə kusu nkə uyu əmə dufə, oba wə
diyo uyu wə.

44 Nko ke ele bə fintsya muə əsuə ətsyə,
itsyise Utidi Eto Ubi əmə ebubə lə lefe nə
fannlɛ wə kusu bobe.

Ele Bə Uyifoyifo Yifo Asa Lə Kusu Ǝsuə.

45 "Owoe ni uyifoyifo sɛɛ wə ni obesibe?
Wə ni uyifoyifo wə, wə Onamute difi útsyə
lə wə beyifotsyuə eto kɛnyɛ, nkə úkətə mə
lesa lə lefe əsuə.
46 Nte disuəyuə nə eto okle yuudi itə
uyifoyifo əmfo lə wə Onamute əbə unyə
wə ɔnlɛ buyifo lə kusu əsuə!
47 Nlɛ fə bɔtɛyi sitinti minkə Onamute
əmfo ebufi uyifoyifo əmfo utsyə lə wə bikə
kenke eto kɛnyɛ.
48 Fɛɛ lə uyifoyifo bua unii, wɔɔtɛyi wə
əsuə nkə, 'Mɔ Onamute embubə mɔmɔ!'
49 Nyaso wuutsyiko wə beyifoyifotsyuə
bɔblɛ, nya ukedi, ukənə ku betekpe.
50 Nya wə Onamute əmə ebubə lə diyi
lɔni nə ɔnlɛ wə kusu bobe ku lefe nə unnyi.
51 Onamute əmə ebunə wə koto sitinti.
Nya wuunə wə koto kekleke fe kase ińyə
itə ənəmi ənəmi eto betidi seka! Mfó nya
wuuwi keku wɔɔyimi animi!

25

Ele Bə Bumuə Ǝsuə Busiə Bukabe Kusu.

1 "Lefe nəmfóo, mmə seka Onanto eto
sekakedikɔ luutsyə nɛ. Yuutsyə fe mbitɛ
lefosi ba léto mə kakandiɛ bə beesu bat-
syako ɔkafɔse utsyuə.
2 Mə nti eto ɛnɔ eeninə, nya ɛnɔ fɛfɛ tsya
eyifo babesibe.
3 Ɛnɔ ba leeninə étsyi kakandiɛ, fɛɛ
béntsyi nnuəbi lə asa əsuə báwunisə.
4 Nya babesibe bamə alɛɛ, mə étsyi
nnuəbi báwunsə lə mə asa əsuə ku
kakandiɛ kamə.
5 Se Okafɔse əmə léfe kama ku bubə
esoo, mbitɛ bomə étsyiko selabe butinkə
nya bálabe selabe.
6 "Ntsyenti lefee, bánɔ kudu bənkə,
'Nnyə okafɔse əmə nlɛ bubə! Betaka, bibə
betsyako wə!'
7 "Mfó nya mbitɛ bomə létaka nya
bábesə mə kakandiɛ eto ute kato.
8 Nya mba leeninə lɛtɛyi babesibe bamə
bə, 'Bitə bo mi nnuəbi bomə eto ntsyuə
itsyise bo kakandiɛ lɛ bɔni.'
9 "Nya babesibe bamə lɛtɛyi mə bənkə,
'Bo nnuəbi emboyo itə bo ku mi, nyaso
bisu mba laate ɔflɔ, lə bisu beya butsyuə
bitə əsuə.'
10 "Nya kase bésu mu kayakɔ koo,
okafɔse əmə əbə údufə. Mbitɛ ɛnɔ ba
dímuə əsuə əkəko wə bédufə lə kaka banlɛ
kusiə komə bokpa mfó nya béti siku.
11 "Kamaa, mbitɛ fɛfɛ bomə tsya əbə
bédufə nya bétsyiko siku bɔsɔ katɛyi nkə,
'Boanto, Boanto! Sini bo lə budufə!'
12 "Nya okafɔse əmə lɛtɛyi mə nkə,
'Kulefe, minnyi mi!' "
13 Mfó nya Yesu lélosə ɔ́tɛyi nkə, "Nyaso
bimuə əsuə bitsyuə, itsyise binyi diyi nye
lefe nə muubə.

Ele Bə Bɔlɛ Asa Nnya Onanto Dífi Ókpe Bo Lə Ani Kukɔnɔ.

14 "Lefe nəmfóo, Onanto eto sekakedikɔ
ebutsyə fe mmə. Lefe lɔnii, Osani utsyuə
akɛ, wə léla nkə lə usu kusu kutsyuə nyaso
ókpadi wə beyifoyifo nya úfi wə bikə ókpe
mə lə ani.
15 Útə utsyuə saa lesa nə wuukefi keyifo
lə wə əsuəale əsuə, nya ɔnii, útə wə sika
eto atabi akpi anɔ. Nya obambaa, útə wə
akpi ənuə. Utsyəfəə, útə wə kɔkpi kɔni.
Nya údu úsu wə kusu komə.
16 Uyifoyifo wə léfo atabi eto akpi anɔɔ,
ésu ɔ́tsyi ɔ́wuninsə lə nnya əsuə nya únyə
akpi anɔ útəkəsə.
17 Nko ke nwə bətə akpi ənuə tsya dínyə
akpi ənuə útəkəsə.
18 Fɛɛ uyifoyifo wə bətə sika eto atabi
kɔkpi kɔnwɛɛ, úsu úku dibiə nya úfi wə
Onamute eto atabi nyamə ɔ́kula mfó.
19 "Lə lefe kɛntsye eto kamaa, beyifoyifo
bamfo eto Onamute əmə ésinkli úbə nya
údufə lə nkunta ku mə.
20 Uyifoyifo wə léfo sika eto atabi akpi
anɔ, éfi akpi anɔ bamba óboko nya ɔ́tɛyi
nkə, 'Bonamute, ətə mɛ sika eto akpi anɔ,
nya mínyə akpi anɔ bamba mínkpe.'
21 "Wə Onamute əmə átɛyi wə nkə, 'Alɔ
éyifo, uyifoyifo sɛɛ. Éyifo asa lə kusu əsuə
nya fálɛ asa sɛkɛ ola, nyaso muufi fə ntsyə
lə asa kpə eto kɛnyɛ. Dufə əbə lə əbə
ənyənko mɛ disuəyuə!'
22 "Nya uyifoyifo nuəfə wə bətə sika
eto akpi ənuə tsya díbə nya ɔ́tɛyi nkə,
'Bonamute, ətə mɛ sika eto atabi akpi ənuə
nya mínyə akpi ənuə bamba mínkpe.'
23 "Wə Onamute əmə átɛyi wə nkə,
'Uyifoyifo sɛɛ, éyifo lesa saa lə kusu əsuə
tinti! Se fálɛ asa sɛkɛ ola lə kusu əsuə esoo,
muufi fə ntsyə lə kpə eto kɛnyɛ. Bə lə əbə
ənyənko mɛ disuəyuə!'
24 "Mfó nya uyifoyifo wə léfo sika eto
atabi kɔkpi kɔnwɛ tsya díbe nya ɔ́tɛyi nkə,
'Bonamute, nyi minkə eyifo utidi wə eto
asa nkpe ale nnya fəəfəsə asa lə kaka
fámanto kuətsyuə. Nya faalɛ asa lə kaka
fémense kulesa.
25 Nya se mínte sikpi esoo, mfi fə
atabi nyamə nya mínku dibiə mímfi nnya
mínkpe. Nyaso nyə fə atabi ni nyamfo.'
26 "Wə Onamute əmə átɛyi wə nkə, 'Fə
uyifoyifo bua, ɔflɔ́. Eyi fə meefi lesa kaka
lə mánkpe nya məəfəsə asa lə kaka mánto
kulesa.

27 Nyalɛ beso fémemfi mɔ atabi ésuko
atabi kətsyəkɔ bə lə mbəə, lə nnyə nnya
kutəkə?'
28 "Mfó nya onamute əmə lɛtɛyi nkə,
'Mɔmɔ, lɛ atabi nyamfo afo lə wə ani lə
befi nnya bitə nwə nkpe akpi lefosi.'
29 Itsyise utidi wə nkpe asaa, wə ke bonsi
boofi ditsyuə bakpe bawunsə nɛ. Nya utidi
wə kulesa lentee, sɛkɛɛ nte wə tsyaa, bɔɔlɛ
ni bafo wə lə ani.
30 Nya uyifoyifo bimba əmfo alɛɛ, beto
wə bekpe lə ketuntu ka nkpe lə lekple.
Kaka mfóo, wuwi keku unə wə animi.

Utidi Eto Ubi Ebokponko Kawunsiə Eto Betidi Lekpo.

31 "Lefe nə Utidi Eto Ubi əmə luubə lə
wə diyənde əsuə ku Onanto eto batɔnkpe
kenkee, wuusiə lə wə lekankpomɛ əsuə.
32 Nya kawunsiə eto ese eto betidi kenke
lɔɔbɔ bəńyə lə wə ənəmi. Nya wuusənsə
mə lə akpa ənuə fe kase nwə laayɛnko
bebuki leesənsə basamu kələkə lə bate nti.
33 Wuuńyəsə betidi sɛɛ lə wə kodiani,
nya wuutə mba ni betidi bua ńyə lə wə
kəməni.
34 "Nya Oka əmə lɔɔtɛyi mba ńyə wə
lə kodiani nkə, 'Bibə, mi mba mɔ anto
lékpo atsyɔ! Bibə bidufə lə sekakedikɔ ka
bálɔ bətsyə itə mi idu taa kawunsiə eto
ketsyikokɔ ke.
35 Kukpɛnsɛ álɛ mɛ nya bítə mɛ lesa
míndi, utukuɛ álɛ mɛ, nya bítə mɛ ntu
mínnə. Nyifo ɔfɔ nya béfo mɛ békpe lə
mi ayo.
36 Lefe nə mínyɛ leyaa, bítə mɛ kafia nti.
Nya lefe nə mínlɛ bufii, bɛlɛ mɛ ola. Lefe
nə bákpe mɛ lə diyo, bíbə bebe mɛ.'
37 "Mfó nya betidi sɛɛ bamə lɔɔtɔ
wə bənkə, 'Bonamute, dimanfe búnyə
kukpɛnsɛ nlɛ fə fɛ bútə lesa fédi, nye bútə
fə ntu fənə?
38 Dimanfe búnyə fə ɔfɔ fɛ bófo fə nye
fányɛ leya bútə fə kafia féti?
39 Dimanfe bónɔ bə alɛ bufi nye bə akɛ
lə diyo fɛ búbə bóbe fə?'
40 "Mfó nya Oka əmə luutə mbuayɛ
nkə, 'Nlɛ mi bɔtɛyi minkə, lefe saa nə
fáwunsəko utsyuə wə ləmbə dibu saa lə
mɔ bayimi bamfo ntii, mɔ féyifo fətə.'
41 "Mfó wɔɔtɛyi mba ńyə lə wə kəməni
nkə, 'Bidu mɛ lə ɔflɔ, mi mba Onanto
díkudi! Bisu bidufə lə ditefɛnku manlo
nə Onanto létsyaka útə Obonsam ku wə
batɔnkpe!
42 Kukpɛnsɛ álɛ mɛ, fɛɛ bɛni bíəntə mɛ
lesa ndi. Utukuɛ álɛ mɛ, fɛɛ bíəntə mɛ ntu
nko ke.
43 Nyifo ɔfɔ wə díbə ɔ́sɔnɔ mi, tsya
bíamfo mɛ. Nyɛ leya tsya bíenti mɛ kafia.
Nnɔ bufi, bákpe mɛ lə diyo, fɛɛ bíəmbə
bisiəsə mɛ.'
44 "Mfó buutə wə mbuayɛ bənkə,
'Boanto, lemanfe búnyə kukpɛnsɛ lɛlɛ fə,
nye ututkuɛ lɛ fə, nye féyifo ɔfɔ, nye fányɛ
leya, nye fanlɛ bufi, nye fakɛ lə diyo fɛ
bóəmbə bobe nye bɔ́wunsəko fə?'
45 "Oka əmə ebutə mbuayɛ nkə, 'Nlɛ
mi bɔtɛyi minkə, lefe nə eto lefe bíenyifo
kasɛɛ bítə betidi ba bíembu kulesa lə mɔ
bətsyuə bamfo ntii, mɔ uni bíenyifo kulesa
bitə!' "
46 Yesu átɛyi ólosə nkə, "Nyaso boofi
mba mfo batsyese kanyi kənyəkɔ itə manlo
manlo. Nya betidi sɛɛ bamfóo, mə ebunyə
nkpə bo ləmbɔkɛ kalokɔ kulefe kulefe."

26

Yudafɔ Eto Beninə Ákpe Disi Bə Baalo Yesu.

1 Se Yesu lɛtɛyi asa nyamfo kenke ólosəə,
ɔ́tɛyi wə bakasebi nkə,
2 "Iyifo mi bote bənkə ibu eyi ənuə lə
Ukpə Asa Bo Ɔyila eto Diyi nəmə lə leyoo,
nya boofi Utidi Eto Ubi bətə bə basɔ wə
bamanklasə lə kuyi əsuə."
3 Nya besumunyə ninə ku umə eto ben-
inə dísu bátsya lə Usumunyə ninə Kenke
Kayafa eto diyo.
4 Befi nsusu bə boomuə Yesu kalɔkalɔ lə
balo wə.
5 Bátɛyi tsya bənkə, "Yanle bə bumuə wə
lə diyi nəmə budi kəmiə, lenni nko betidi
bamə ebunyənki bataka bəńyə bo lə əsuə."

Usio Utsyuə Édiki Yesu Nnuəbi Fifi Lə Betania.

6 Yesu ésu Simon wə dífi bufi sia eto diyo
lə Betania.
7 Lefe nə Yesu nsi ɔnlɛ budii, usio utsyuə
əbə wə ɔflɔ, wə dítsyi nnuəbi alabasta eto
dituntu nə ókpo nnuəbi tɔ bo laanyi fififi,
bo léfo koya tinti óboko mfó, nya úfi mu
ókpo Yesu lə disi.
8 Se Yesu eto bakasebi dínyə nyamfoo,
kafo ányi mə. Bátɔ əsuə bənkə, "Beso
óbiasə nnuəbi bomfo nko?
9 Boofo nnuəbi bomfó boté itə koya kplɛ,
befi atabi nyamə bətə bakombo!"
10 Se Yesu lɛnɔ lesa nə banlɛ bɔtɛyii, ɔ́tɛyi
mə nkə, "Beso bɛnlɛ usio əmfo bule? Lesa
sɛɛ dini úyifo útə mɛ.
11 Bakombo kpe mi lenti lefe saa. Fɛ,
mɔɔ inni lefe saa mɔɔkɛ mi lə ɔflɔ.
12 Se usio əmfo dífi nnuəbi bomfo ókpo
mɛ lə əsuə, ɔ́lɔ mɛ utsyə itə mɔ bubike.
13 Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə kawunsiə
eto kaka ke boobe Ditiki Sɛɛ nəmfo letsyaa,
boofi nnya usio əmfo díyifo bakakloma
wə."

Yuda Iskariot Átɔ Atabi Nkə Lə Ulə̀kə Yesu Utə.

14 Mfó nya bakasebi lefosi inuə bamə
eto ɔni, wə baakpo Yuda Iskariot dísu
besumunyə ninə ɔflɔ.
15 Nya úsu ɔ́tɔ mə nkə, “Be biutə mɛ lə
ndu Yesu ntə mi?” Bákla sika flubia fosi
ətsyə béfi bətə wə.
16 Idu lə lefe nəmfóo, útsyiko esu bɔbɛbɛ
kase wuudu Yesu utə mə.

Yesu Ku Wə Bakasebi Édi Ukpə Ása Bo Ɔyila Eto Diyi.

17 Lə Abolo Menyenki eto Eyididi eto
diyi tutɛ əsuəə, bakasebi bamə əbə Yesu
ɔflɔ nya bátɔ wə bənkə, “Sie faala fə bɔlɔ
butsyə butə fə itə Ukpə Ása Bo Ɔyila eto
diyi nəmə budi?”
18 Ɔtɛyi mə nkə, “Bisu osani utsyuə əmə
ɔflɔ lə umə əmə lə bɛtɛyi wə biə, ‘Oteasa
nkə, “Mɔ lefe éboyo. Mɔ ku mɔ bakasebi
ebudi Ukpə Ása Bo Ɔyila eto didisa nəmə
lə fə diyo.” ’ ”
19 Bakasebi bamə éyifo fe kase Yesu
lɛtɛyi mə, nya bánwa Ukpə Ása Bo Ɔyila
eto didisa nəmə bətsyə mfó.
20 Se ditsyitsyo lefe léyoo, Yesu ku wə
bakasebi lefosi inuə bamə əbə bəsiə kasɔ
itə lesa budi.
21 Lə lesa nəmə kedikɔɔ, Yesu átɛyi mə
nkə, “Nlɛ mi bɔtɛyi minkə, mi nti eto ɔni
ebudu mɛ utə.”
22 Ditiki nəmfo ələ bakasebi bamə tinti
nya bétsyiko wə bɔtɔ ɔni ɔni bənkə,
“Bonamute, mɔ fanlɛ lee?”
23 Yesu ətə mbuayɛ nkə, “Utidi wə bonko
wə nlɛ kɔni bokpe lə ɔkpɛ ɔni kedi uni
luudu mɛ utə.
24 Mɔ, Utidi Eto Ubi, ebukpə fe kase
báwɔni lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə.
Fɛɛ mbɔbɔɛ itə utidi wə luudu Utidi Eto
Ubi utə. Lə nnya ete bánle utidi əmə eni
ɛlɛkɛ itə wə eso.”
25 Yuda wə ləəbə Yesu budu kətə tsya átɔ
nkə, “Oteasa, sitinti inni mɔ fanlɛ, lee?”
Yesu ətə mbuayɛ nkə, “Fə lɛtɛyi.”

Bedi Kakle Fɔfɔ Eto Lesa.

26 Se banlɛ lesa budii, Yesu éfi abolo,
nya ɔ́sɔ ani nya úbudi wə nya úfi útə wə
bakasebi ɔ́tɛyi nkə, “Befo lə bidi. Nyamfo
ni mɔ əsuə eto sinə nɛ.”
27 Nya úfi lɛkɔbe ku nte nya ɔ́sɔ Onanto
ani, nya úfi útə mə nkə, “Mimblɛ fo binə.
28 Nyə mɔ kɔtɔ ko ni kakle lə Onanto
ku wə betidi eto nti. Kɔtɔ ko minfi minlɛ
bokpo kasɔ lə betidi kpə eto disi, bə lə
Onanto lə ufi mə abua ɔtsyɛ mə.
29 Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə, mensiem-
bunə nte bomfo eto okle isu ese lefe nə
mɔ ku mi luunə nte fɔfɔ lə mɔ Anto eto
sekakedikɔ.”
30 Nyamfo eto kamaa, bésə kusə bátɛsə
Onanto, nya bédu bésu Nnuəbi eto Eyi eto
Kɔtini əsuə.

Yesu Átɛyi Utsyə Nkə Petro Ɛbɔni Wə.

31 Nya Yesu lɛtɛyi mə nkə, “Mmi eto
ketsye kamfoo, mimblɛ ebutsyetsyi bidu
mɛ lə ɔflɔ, nya mɔ mate luubu. Itsyise
Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue átɛyi nkə,
‘Onanto ebolo nwə ləətsyə basamu bamə
nya basamu bamə luusənsə.’
32 Fɛɛ lə batakasə mɛ betsyiko ɔkɔməə,
mɔɔtɔ mi sɛtɔ nsu Galilea.”
33 Petro éfe kɛnyɛ ɔ́tɛyi Yesu nkə, “Lə
bafɛfɛ kenke ani fə tsyaa, memboyani fə
ntsyə kulefe!”
34 Mfó nya Yesu lɛtɛyi Petro nkə, “Nlɛ fə
bɔtɛyi minkə ketsye kamfo fɛ ukusɛ luutə
kɛnyɛ, əbɔtɛyi sitsyə fənkə enyi mɛ.”
35 Petro ətə mbuayɛ nkə, “Məmbɔni fə
kulefe, lə ibə bə bonko fə kpe kulaa tsya.”
Nya bakasebi fɛfɛ kenke tsya lɛtɛyi nko.

Yesu Áto Ola Lə Getsemane.

36 Nya Yesu ku wə bakasebi dísu kaka
baakpo Getsemane, nya ɔ́tɛyi mə nkə,
“Bisiə mfo lə nsu sɛtɔ mə nsu nto ola.”
37 Ókpa Petro ku Sebedeo eto bebi inuə
bamə ɔ́yɛnko. Údufə lə kawɛndo əsuə, nya
útsyiko butinkə kekleke.
38 Nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Kanyi ka nkpe mɛ
lə utu fui tinti bə kába mɛ əsuə. Bisiə mfo
lə bikase ku mɛ.”
39 Ɔyɛ úsu sɛtɔ sɛkɛ nya ókpo lə kasɔ
úfusə ənəmi, nya óto ola nkə, “Mɔ Anto,
lə yɔɔlɛkɛɛ, takasə bulə bomfo lə mɛ əsuə.
Fɛɛ menyifo lə mɔ lelabi əsuə bomu lə fə
lelabi əsuə.”
40 Se úsinkli úsu bakasebi itsyə bamə
ɔflɔ, únyə nkə bálabe selabe, nya ɔ́tɔ Petro
nkə, “Nyaso mi basini bamfo embofo ənə
butəkə ku mɛ itə lebombosɔsɔ lɔni hã ete?
41 Bitəkə ənə lə beto ola bə biembudufə
lə botokabe əsuə. Lɛwɔnɔ nəmə lɛ bola,
fɛɛ əsuə eto sinə ayɔkpɔ.”
42 Yesu esi úsu dinuəfə úsu oto ola ɔ́tɛyi
nkə, “Mɔ Anto, lə kanyi eto lɛkɔbe nə
məəbə bunə mfo embofe mɛ, nya iyifo fə
lelabi bə nnə ni kokooko, nyalɛ tə lə ibə itə
nko.”
43 Se úsinkli úbə bioo, únyə nkə bakasebi
bamə si balɛ selabe ko, nya bannlɛ ənəmi
bofo buminkli kulaa tsya.
44 Yesu esi údu lə mə ɔflɔ ditsyəfə úsu
óto ola fe kase óto ibə éfe.
45 Nya úsinkli úbə bakasebi bamə ɔflɔ
nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Bisi belabe selabe bɛlɛ
ɔnwɛ butsyə? Bebe! Lefe nəmə eboyo bə
befi Utidi Eto Ubi əmə bakpe lə betidi bua
eto ani.
46 Betaka lə budu. Bebee, nwə nlɛ mɛ
budu kətə ebɔfi.”

Yudafɔ Eto Beninə Ǝmuə Yesu.

47 Yesu əńyə ɔlɛ mə etiki budinko fɛ
Yuda wə ni lefosi inuə bamə eto ɔni díbə
údufə. Betidi ba ni besumunyə ninə ku
batɔnkotɔnko ba bələkə ətəkəko wə, nya
béntsyi nlande ku keyi.
48 Udundukətə əmə ətə báte batɔnsə bə,
"Utidi wə mɔɔbuta nsiəsəə, wə ni utidi wə
bɛnlɛ bɔbɛbɛ nɛ. Bimuə wə."
49 Yuda ésu Yesu ɔflɔ nya lə kase únyə
wə koo, ɔ́tɛyi wə nkə, "Oteasa, diyuəsə itə
fə." Mfó nya ɔ́buta wə.
50 Yesu ətə wə mbuayɛ nkə, "Ɔhɔ, kɔse
lə eyifo lesa nə fəbə keyifokɔ!"
Mfó nya betidi bamə díbə Yesu ɔflɔ nya
bəmuə wə nya bákɔbe wə kekleke.
51 Mba ntəkəko Yesu eto ɔni ələkə wə
kalande nya ɔ́we Usumunyə Ninə eto ndo-
munyə eto koto.
52 Mfó nya Yesu lɛtɛyi wə nkə, "Fi fə
kalande akpe lə ke kakpekɔ. Betidi ba
leetsyi kalande lə betidi əsuəə, kalande
əsuə baayɛ kəkpə.
53 Biante biə moofo bɔwunsəko bɔtɔ ket-
syiko mɔ Anto ɔflɔ lee, nya lamfolamfoo,
wootsyese wə batɔnkpe eto bamamanyə
eto akpa lefosi ənuə itsyi kato?
54 Fɛɛ lə ibə nkoo, ntsyə fɛ nnya báwɔni
bákpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue luubə
itə?"
55 Nya Yesu dítsyi ənəmi útə sitiditu
siamə nya ɔ́tɔ mə nkə, "Beso ele bə bitsyi
keyi ku nlande bibə biə bibə mɛ kəmuəkɔ
fe nwə ńyə lə Aba əsuə? Diyi saa, nkɛ lə
Onanto eto kesumuyo mfó nkate asa, fɛɛ
bíəmmuə mɛ.
56 Asa nyamfo kenke əbə nko bə lə
asa nnya bənyələkətidi lɛtɛyi bətsyə lə
Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə lə ibə
itə nko." Mfó nya wə bakasebi kenke
dítsyetsyi bédu lə wə ɔflɔ.

Bákponko Yesu Lekpo Lə Yudafɔ Eto Lekpokakpokɔ Kplɛ.

57 Mba dímuə Yesu ákpa wə bésuko
Usumunyə Ninə Kenke Kayafa eto diyo
kaka besumunyə ninə ku umə eto beninə
ku afi eto bateasa létsya bensi.
58 Petro ətəko mə kama kama úsu taa
Usumunyə Ninə Kenke eto lekpata kafo.
Úsu úsiə lə bamamanyə bamə ɔflɔ nkə lə
obe kase ditiki nəmə dubə ibə.
59 Besumunyə ninə ku bakponkpo ba
dísiə mfó kenke ábɛbɛ betidi ba luubə bala
etiki bətəkə Yesu lə bənyə kusu balo wə.
60 Fɛɛ bənnyə kulesa saa, ite bə betidi
kpə əbə bála bidia bətəkə wə lə əsuə
tsyafɛ.
Betidi inuə bətsyuə əbə
61 nya bátɛyi bənkə, "Utidi əmfo átɛyi
nkə, 'Mooba Onanto eto kesumuyo nəmfo,
nya lə eyi ətsyə əsuəə, muusinkli nto ni
nńyənsə.' "
62 Usumunyə Ninə Kenke átaka úńyə nya
ɔ́tɔ Yesu nkə, "Anlɛ etiki nnya banlɛ bɔtɛyi
kətəkə fə lə əsuə mfo bɔnɔ? Ǝmbə Kulesa
fɔɔtɛyi lə nnya əsuə?"
63 Fɛɛ Yesu édi bi, wóantɛyi kulesa.
Usumunyə Ninə Kenke əmə esi ɔ́tɛyi wə
nkə, "Lə Onanto wə nsi nkpe eto diye
əsuəə, nlɛ fə bɔtɛyi minkə tɛyi bo lə fə
ni Onanto eto Ubi wə Bákpo Ɔhile Utsyə
əmə."
64 Mfó nya Yesu dítə mbuayɛ nkə, "Ee,
ite fə kase fátɛyi. Fɛɛ nlɛ mi bɔtɛyi minkə
idu mɔmɔ ɛntɔɔ, buinyə Utidi Eto Ubi se
unsi lə Ǝsuəalenyə Kenke eto kodiani. Nya
biunyə se unsi lə asɔmiloku əsuə utsyi kato
ɔnlɛ bubə!"
65 Lə nyamfo əsuəə, Usumunyə Ninə
Kenke əmə áfuadi wə awu ku lɛblɔfi nya
ófa ɔ́tɛyi nkə, "Édi mbusiotiki! Boensihiã
badansiɛ saa! Bíɔnɔ mbusiotiki nnya údi
mfo!
66 Ntsyə bibu?"
Məmblɛ ətə mbuayɛ bənkə, "Údi dikpi
nya uńyə utə ukpə!"
67 Nya bétufə ntufə bákpo wə lə ənəmi
nya báblɛ wə. Nya mba lɛsɔ wə lə atosi,
68 átɛyi bənkə, "Lə Nwə Onanto Lékpo
Ɔhile Utsyə fenii, tɛyi bo futsyə lɛsɔ fə!"

Petro Étudi Nkə Únyi Yesu.

69 Petro əsiə lə lekple lə kpakpaakpe mfó
fɛ Usumunyə Ninə Kenke eto usumubi-
siobi díbə mfó nya ɔ́tɛyi wə nkə, "Fintsya
ətəkəko Yesu wə ditsyi Galilea eto kasɔ."
70 Fɛɛ ɔ́ni nnya lə betidi bamfo kenke
eto ənəmi ɔ́tɛyi nkə, "Mante lesa nə fanlɛ
bɔtɛyi mfo!"
71 Nya údu mfó úsu úńyə lə diyo nəmə
eto kesie. Usumubisiobi bamba tsya
ənyə Petro nya ɔ́tɛyi mba díńyə mfó nkə,
"Wuntsya ətəkəko Yesu Nasaretnyə əmə."
72 Bio Petro esi ɔ́ni nya óka ntamu ɔ́tɛyi
nkə, "Minyi osani əmə ko!"
73 Yanklɛ fɛ mba ńyə mfo díbə bátɛyi
Petro bənkə, "Ɛkpɛ mə ɔni feni, itsyise fə
etikididi əələkə fə kate wuee."
74 Nya Petro lɛtɛyi nkə, "Ekpe lə lesa saa
bə ɔnukualɛ minlɛ bɔtɛyi minkə Onanto lə
unə mɛ koto lə sidia minlɛ bɔtɛyi!"
Lefe nəmfo tutuutu nnya ukusɛ dítə
kɛnyɛ.
75 Nya Petro lékloma lesa nə Yesu lɛtɛyi
nkə, "Fɛ ukusɛ luutə kɛnyɛɛ, əbɔtɛyi sitsyə
fənkə enyi mɛ." Ɔbɔ úsu lekple nya úwi
keku kekleke.

27

Yudafɔ Eto Beninə Ákpa Yesu Bésuko Pilato Ɔflɔ.

1 Se kale dísiə ku olesiətu, Besumunyə
ninə ku umə eto beninə kenke átsya nya
báse uyi bə boolo Yesu.
2 Bákpe wə lə amena nya bákpa wə bésu
bákpe Romafɔ eto Aba eto Uninə Pilato lə
ani.

Yuda Álo Ǝsuə.

3 Se Yuda, wə dídu Yesu lɛnɔ nkə bálo
wə dikpənkpii, ífi wə tinti, nya úsinkliko
sika flubia awosi ətsyə nyamə úsuko be-
sumunyə ninə ku umə eto beninə bamə.
4 Ɔtɛyi nkə, "Nyifo kabua bə mfi utidi wə
dímenyifo kabua ntə miə balo!"
Bətə mbuayɛ bənkə, "Nyamfo manka bo
nkpə. Fə etiki ni nyamfó!"
5 Yuda éfi atabi nyamə óto ókpe lə
Onanto eto Disumuyo mfó, nya usu ókpe
ukuə úkpe.
6 Nya besumunyə ninə bamfó lɛsɛ atabi
nyamə nya bátɛyi bənkə, "Atabi nyamfo
eyifo kɔtɔ eto atabi, nya iyifo lesa nə ńyə
lə bo kesumu eto kɔfi əsuə bə bufi atabi
nyamfo bokpe lə bo kesumu eto otobe. Bo
kɔfi eti nyamfo kusu."
7 Se bákpe disii, báse nya uyi bənkə befi
atabi nyamə bésu báya Asa eto Otonto eto
Kasɔ itə bafɔ eto kebikekɔ.
8 Nyamfo esoo, bətəkə kasɔ kamə diye bə
Kɔtɔ eto Kasɔ ibə ese lə mmi.
9 Itə lesa nə Onanto eto unyɛləkətidi
Yeremia lɛtɛyi útsyə díbə itə nkə, "Béfi
sika flubia eto atabi fosi ətsyə, nya Israelfɔ
lɛtɔnɔ bə boofo lə wə disi
10 béfi báya Otonto eto Kasɔ, fe kase
Bonamute léla nkə nyifo."

Pilato Átɔ Yesu Etiki.

11 Bákpa Yesu báboko Romafɔ eto Aba
eto Unyɛsiə Ninə Pilato eto ənəmi. Nya ɔ́tɔ
wə nkə, "Fə ni Yudafɔ eto Oka əmə?"
Yesu ətə mbuayɛ nkə, "Ee. Átɛyi
kukɔnɔ."
12 Fɛɛ wántɛyi kulesa itsyi lə besumunyə
ninə ku umə eto beninə eto nyɛ bo banlɛ
bola kətəkə wə əsuə.
13 Mfó nya Pilato lɛtɔ wə nkə, "Etiki nnya
banlɛ bɔtɛyi lə fə əsuə mfo manka fə lee?"
14 Fɛɛ íyifo Aba eto uninə əmə yani tinti
se Yesu lɛni wémfe kɛnyɛ útə mbuayɛ saa.

Pilato Álo Yesu Dikpənkpi.

15 Ídi Aba eto uninə lesa nə úkeyifo lɛlɛ
saa lə bəəbə Ukpə Ásə Bo Ɔyila eto diyi
budi, bə oyani mba béti bákpe lə Aba eto
diyo eto ɔni wə betidi kpə bamə lɛtɔ, utə
mə.
16 Lə lefe nəmfóo, mba bákpe lə diyo
mfó eto ɔni akɛ, wə betidi nyi kukɔnɔ nya
baakpo wə bə Baraba.
17 Nyaso lefe nə betidi kpə díbə bátsyaa,
Pilato átɔ mə nkə, "Owoe biala biə nyani
ntə mi? Baraba lee, lee Yesu wə betidi
laakpo bə Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Ut-
syə?"
18 Úyifo nko itsyise óte nkə kekisi
eso Yudafɔ eto beninə bamfo lékpa wə
báboko.
19 Lefe nə Pilato nsi ɔnlɛ lekpo nəmə
bokpoo, wə usiə átsyese wə ɔtɔnkpe nkə,
"Ləkə fə ani lə utidi wə dímenyifo kabua
saa mfo eto etiki əsuə, itsyise nsiə kola
kənə eto ketsye itsyi lə wə əsuə, nnya dítə
sikpi dímuə mɛ tinti!"
20 Besumunyə ninə ku umə eto beninə
ábiasə betidi ba létsya mfo eto ato bənkə
batɔ Pilato lə oyani Baraba utə mə lə balo
Yesu.
21 Fɛɛ Pilato átɔ betidi ba létsya mfó nkə,
"Betidi inuə bamfo eto nti, nte nwə bela
biə nyani ntə mi?"
Bətə mbuayɛ bənkə, "Baraba!"
22 Nya Pilato dísi ɔ́tɔ mə nkə, "Nyalɛ, be
ele bə nyifo ku Yesu wə baakpo bə Nwə
Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə mɔmɔ?"
Məmblɛ kenke ətə mbuayɛ bənkə, "Sɔ
wə amanklasə lə kuyi əsuə!"
23 Fɛɛ Pilato átɔ mə nkə, "Nte kabua ka
úyifo?"
Mfóo, bétsyiko bofa bembembe katɛyi
bənkə, "Sɔ wə amanklasə lə uyikabie
əsuə!"
24 Se Pilato dínyə nkə wensiembofo
kulesa buyifo lenni bulə ebubəə, úfi ntu
nya úflə ani lə sitiditu nəmə eto ənəmi nya
ɔ́tɛyi nkə, "Nnyə mɔ ani, nnyə mɔ akpa,
mɔ ani əmbə lə osani əmfo eto bolo əsuə!
Mi etiki ini."
25 Sitiditu siamə kenke ətə mbuayɛ
bənkə, "Wə ukpə bə utəkə lə bo ku bo bebi
lə əsuə!"
26 Mfó nya Pilato léyani Baraba útə mə.
Nya se útə bábIɛ Yesu bálosə, óyani wə útə
nkə básɔ wə lə uyi əsuə.

Romafɔ Eto Bamamanyə Ákpe Yesu Kofani.

27 Nya Pilato eto bamamanyə lékpa Yesu
bésuko Aba eto uninə eto diyo, nya bama-
manyə ba kenke díbə bátsyilama wə.
28 Bələkə wə awu lə əsuə nya béfi awu
sia bákpe wə.
29 Nya béfi biyu bédi lekpakpa bétsyisə
wə lə disi fɛ béfi uyi bákpe wə lə kodiani.
Nya báse akonki lə wə ənəmi fe oka seka
nya bəmə wə bátɛyi bənkə, "Yuu, yuuduu,!
Yudafɔ eto Oka lə usiə nkpə kɛntsyɛɛ!"
30 Bétufə ntufə bákpo wə lə əsuə nya
bálɛ uyi əmə báfo básɔ wə lə disi.
31 Se bəmə wə bálosə nkoo, bələkə wə
awu sia nyamə lə əsuə nya besi béfi wə
awu nyamə bákpe wə. Nya bákpa wə
báyɛnko bésu wə kasɔkɔ lə uyikabie əsuə.

Básɔ Yesu Bamanklasə Lə Uyikabie Ƒsuə.

32 Lefe nə bédu lə umə báyɛ bantɔɔ,
bátsyako osani utsyuə wə ditsyi Kirene wə
baakpo Simon. Bamamanyə bamə áhiɛ wə
bə ofo Yesu eto uyikabie komə utsyi.
33 Nya bésu báyo kaka baakpo Golgata
eto kasɔnɔnɔ ni Ditidisikɔbe ku kalua.
34 Bətə Yesu nte bo bátsyakasə ku kofa
ko nkpe kalo bə unə. Fɛɛ se útu mu óbee,
ɔ́ni wənnə mu.
35 Mfó nya bamamanyə bamə lɛsɔ wə
bamanklasə lə uyikabie əsuə, nya bákpo
asa basɛɛ fɛ bésie wə awu bətə bətsyuə.
36 Nya kamaa, bəsiə mfó bákase wə.
37 Lə wə disi katoo, báwɔni asa
bámanklasə lə uyi əmə əsuə. Nnya
báwɔni bənkə lesa nə eso bálo wə ni bə,
"Nnyə Yesu, Nwə Ni Yudafɔ Eto Oka."
38 Básɔ beyu inuə bətsyuə tsya lə uyika-
bie əsuə bákɔ lə Yesu əsuə. Ɔni áfaka lə wə
sediani nya ɔni tsya léfaka lə wə siməni.
39 Betidi ba kenke lɛyɛ mfó étinkəsə mə
esi nya báka Yesu fefe.
40 Bátɛyi bənkə, "Fə ni nwə lɛtɛyi fənkə
eboba Desumuyo Kplɛ akpo lə kasɔ, esinkli
ato ni əńyənsə lə eyi ətsyə əsuə nɛ! Ləkə
fə əsuə, lə Onanto eto Ubi feni! Yifə lə
uyikabie komə əsuə əbə kasɔ."
41 Nko ke besumunyə ninə ku afi eto
bateasa ku umə eto beninə tsya dímə wə
bátɛyi bənkə,
42 "Ófo betidi bamba lə nkpə, fɛɛ
wəmbofó wə əsuə buləkə! Lə Yudafɔ eto
Oka unii, ɔyifə lə kuyi əsuə mɔmɔ ubə, lə
bofo wə bɔnɔ!
43 Ófó Onanto ɔ́nɔ, nya waakpadi wə
əsuə nkə Onanto eto Ubi. Nyaso bitə lə
bobe lə Onanto aala wəə, lə uləkə wə
mɔmɔ lə bobe!"
44 Nko ken beyu ba ku wə básɔ lə kuyi
əsuə tsya léka wə nɛ.

Yesu Ƒkpə.

45 Idu lə kakɔmi eto abombo lefosi
ənuəə, kawunsiə kenke ána tũũ isu ese lə
ketsyitsyokɔmi eto abombo ətsyə.
46 Fe abombo ətsyə etii, Yesu áfa bembe-
mbe ɔ́tɛyi nkə, "Eli, Eli, lama sabaktani?"
Nyamfo eto kasɔ ni, "Mɔ Onanto, mɔ
Onanto! Beso fáyani mɛ fətsyə?"
47 Betidi bətsyuə díńyə mfó ánɔ lesa nə
ɔ́tɛyi, nya bátɛyi bənkə, "Ɔlɛ Elia bok-
padi!"
48 Mə ɔni étsyetsyi nya úfi okosa wə
bákpe lə nte eto sonkpe, nya úfi mu ku uyi
úsuko nkə lə utə wə lə unə.
49 Fɛɛ betidi bamba átɛyi bənkə, "Bińyə
lə bobe! Bitə lə bobe lə Elia ebubə uləkə
wə utsyiko kuyi komfo əsuə."
50 Yesu esi ófa bembembe nya úkpə.
51 Lamfolamfoo, Disumuyo Kplɛ eto
kafia kplɛ dísie lə akpa ənuə itsyi kato ibə
kasɔ. Nya kasɔ kamə kenke dítinkə, nya
aba léba.
52 Edi ásini, nya Onanto eto betidi kɛnkɛ
kpə ba díkekpə létaka bəbə nkpə.
53 Bábɔ lə mə edi kafo nya se Yesu létaka
útsyi ɔkɔmə úbə nkpəə, bésu Yudafɔ eto
Umə Kɛnkɛ əmə kafo kaka betidi kpə dínyə
mə.
54 Se Omamanyə ninə ku bamamanyə ba
díńyə bákase Yesu dínyə kase kasɔ dítinkə
ku asa nnya díbə mfó kenkee, sikpi əmuə
mə tinti! Nya bátɛyi bənkə, "Sitintii, utidi
əmfo éyifo Onanto eto Ubi."
55 Besio kpə ba dítsyi Galilea ba
díkawunsəko Yesu əńyə lə kɔsɛsɛ bákabe
asa nnya díbə.
56 Mə bətsyuə ni Maria Magdalene, ku
Maria wə ni Yakobo ku Yosef eto ambe ku
Sebedeo eto usiə.

Yosef Wə Dítsyi Arimatea Ébikə Yesu Eto Ɔkɔ.

57 Se éyo ditsyitsyo lefee, otabinyə ut-
syuə wə baakpo Yosef, nya úyifo Yesu eto
okasebi wə ditsyi Arimatea əbə.
58 Úsu Pilato ɔflɔ nya ɔ́tɔ wə nkə lə ofo
Yesu eto ɔkɔ. Pilato ətə kusu nkə befi ɔkɔ
əmə bətə Yosef.
59 Nyaso Yosef áfo ɔkɔ əmə nya úfi kafia
flubia kətsyuə úmli wə.
60 Nya úfi wə úsu úbikə lə kebikekɔ lə
wə kosate eto kudi fɔfɔ ko bələkə lə koba
kəmiə. Nya ominansə leba nə lɛmɔ úti ko
kɛnyɛ nya údu.
61 Maria Magdalene ku Maria nuəfə əsiə
mfó balɛ kudi komə bobe.

Bamamanyə Ése Yesu Eto Kudi.

62 Nya se kale disiə nya ini Ɔnwɛditsyəyii
esoo, usumunyə ninə ku Farisifɔ ésu Pilato
ɔflɔ.
63 Nya bátɛyi wə bənkə, "Uninə, lefe nə
odiantidi əmə dísiə nkpəə, ɔ́tɛyi nkə, 'Lə
nkpəə, bootakasə mɛ betsyiko ɔkɔmə lə eyi
ətsyə eto kama.'
64 Nyaso tə lə bamamanyə lə base kudi
komə kukɔnɔ isu ese diyi tsyəfə nəmə,
kase wə bakasebi lembusu beyu ɔkɔ əmə
bedunko batɛyi betidi bənkə ótaka utsyi
ɔkɔmə. Lə ibə nkoo, sidia sia bɔɔtɛyi
əbɔkɛ seso nsia kɔ."
65 Mfó nya Pilato lɛtɛyi mə nkə, "Bitə
lə bamamanyə lə besu base kudi komə fe
kase boofo."
66 Nyaso bésu bálɔ béti leba nə béti lə
kudi komə kɛnyɛ kekleke bətsyə ko lekpo,
bə lə utsyuə etidi ni lə bənyə bətsyə lekpo,
nya bətsyə bamamanyə bə base ko.

28

Onanto Átakasə Yesu Utsyiko Ɔkɔmə.

1 Lə Ɔnwɛditsyəyi eto kamaa, əni Kɔsida
eto kolensiəntoo, Maria Magdalene ku
Maria nuəfə ésu bə besu babe kudi komə.
2 Lamfolamfoo, kasɔ étinkə kekleke.
Onanto eto Ɔtɔnkpe utsyuə áyifə utsyi kato
úbə ɔ́minansə leba kplɛ nəmə nya úsiə lə
ni əsuə.
3 Wə ditsyəbi ékeyənde fe kase ɔsi laato
nya wə awu diflubi futututu fe aklala seka.
4 Sikpi əmuə mba nlɛ mfó bose nya
bétinkə tinti, nya bákpo kasɔ mfó fe bukpə
békpe.
5 Onanto eto Ɔtɔnkpe əmfó édinko besio
bamə etiki nya ɔ́tɛyi mə nkə, "Biante sikpi!
Nnyi miə Yesu wə básɔ bámanklasə lə kuyi
əsuə bɛnlɛ bɔbɛbɛ.
6 Umbə mfo! Bátakasə wə fe kase ɔ́tɛyi
ɔtɔnsə. Bibə bebe kaka ólabee.
7 Mɔmɔɔ, bisu mlə lə bisu bɛtɛyi
wə bakasebi biə, 'Bátakasə wə betsyiko
ɔkɔmə úbə nkpə, nya ɔntɔ mi sɛtɔ úsu
Galilea. Mfó biunyə wə nɛ.' Bekloma nnya
míntɛyi mi mfo."
8 Nyaso bédu lə kudi komə ɔflɔ lə
sikpitete ku disuəyuə tsya əsuə. Nya
bétsyetsyi bə beesu batɛyi wə bakasebi.
9 Lamfolamfoo, Yesu átsyako mə, nya
ɔ́tɛyi mə nkə, "Diyuə itə mi." Báyɛ bétu
wə bábokosə əsuə kasɔ bákɔbe wə lə akpa
nya bésumu wə.
10 Yesu átɛyi mə nkə, "Biante sikpi. Bisu
bɛtɛyi mɔ bayimi biə besu Galilea, mfó
buunyə mɛ nɛ."

Bamamanyə Ba Lése Kudi Komɛ Átɛyi Lesa Nə Bənyə.

11 Lefe nə besio bamfó dísinkli bantɔɔ,
bamamanyə ba lése kudi komə ésu umə
nya bátɛyi besumunyə ninə bamə asa
nnya kenke díbə mfó.
12 Besumunyə ninə bamə ku umə eto
beninə ákpe disi béfi nsusu. Bətə bama-
manyə bamə atabi eto akplɛ,
13 nya bátɛyi mə bənkə, "Bɛtɛyi biənkə
lefe nə bélabe selabe ku ketsyee, wə
bakasebi əbə béyu wə ɔkɔ əmə bédunko.
14 Nya lə Romafɔ eto Aba eto uninə
anɔ nyamfoo, buutə ɔnɔ kasɔ boə inni
mi díyifo kulesa, nyaso yanle bə balo mi
dikpi."
15 Bamamanyə bamə áfo atabi nyamə
nya béyifo fe kase bátɛyi mə. Nyaso
nyamfo ni ditiki nə lɛyɛ létsyilama Yudafɔ
ntii taa mmi nɛ.

Yesu Ǝləkə Ǝsuə Óte Wə Bakasebi.

16 Lə nnya eto kamaa, bakasebi lefosi
ɔnwɛ bamə ábe bésu kɔtini ko nkpe lə
Galilea əsuə kaka Yesu lɛtɛyi mə utsyə.
17 Se bənyə wəə, bésumu wə, ite bə mə
bətsyuə áyaki tsya.
18 Yesu ányi ɔfi mə nya ɔ́tɛyi mə nkə,
"Onanto éfi kato ku kasɔ kenke eto əsuəale
útə mɛ.
19 Nyaso bisu kawunsiə eto betidi kenke
ɔflɔ lə biyifo mə mɔ bakasebi. Bifləsə mə
ntu lə Anto ku Ubi ku Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ eto
diye əsuə,
20 nya bete mə bə betsyue lesa saa nə
mínte mi koto. Nya lə sitintii, mɔɔkɛ ku mi
lefe saa, isu ese lə kawunsiə eto kalosəkɔ."

MARKO
Ditiki Sɛɛ Nə Marko Lɛwɔni

Ntufləsətidi Yohanes Ábe Letsya Itsyi Lə Ditiki Sɛɛ Nəmə Ǝsuə.

1 Nyamfo ni Ditiki Sɛɛ itsyi lə Yesu Kristo
wə ni Onanto kosate eto ubi əsuə eto
ketsyikokɔ.
2 Lə lefe kɛntsyɛ nə léfe məə, Onanto
eto unyələkətidi Yesaya áwɔni utsyə nkə
Onanto átɛyi wə ubi nkə,
"Mootsyese ɔtɔyɛ ntɔnsə.
Wə lɔɔlɔ betidi utsyə itə fə bubə.
3 Ǝbɔnɔ se nkomə eto utidi əmfo luusu
kabe letsya lə mfiminti akatɛyi nkə,
'Bimuə əsuə bitsyə itə Bonamute əmə.
Bimuə əsuə kukɔnɔ itə wə bubə.' "
4 Nko eto ɔtɔyɛ əmə ni Yohanes. Wə ni
díbə ɔkɛ lə mfiminti kaka úkəfləsə betidi
ntu lə ketu fe kase Yudafɔ leeyifo. Nya
ɔnlɛ bofa kabe letsya nkə ele bə betidi
tsyi mə akɔɛsi bawuninsə lə bayɛ asa bua
buyifo lə bafo ntu fləsəfləsə eto lekpa lə
Onanto lə ufi mə abua ɔtsyɛ mə. 5 Betidi
kpə etsyi Yudea eto kasɔ ku mə umənkplɛ
wə baakpo Yerusalem nya bésu mfiminti
bomfó bə lə banɔ Yohanes eto kɔtɔ ko
bákpe wə eto etiki. Bələkə mə abua báte
Onanto nya Yohanes dífləsə mə ntu lə ketu
ka baakpo Yordan.
6 Yohanes ákpe ɔflimu eto bisə eto
awudindi nya úfi kubukikuə eto abɔsu
ókle wə nkɛ. Didisa nə úkədi didi bablɔ
ku bəkpəsə.
7 Wə etiki nnya ɔnlɛ ditsya bobe ni nkə,
"Utidi wə ntəkə mɛ kama ɔnlɛ bubəə, so
mɛ famfamfa nya yəńyə itə bə ńyə lə wə
kɛnyɛ nyifo wə keyifo blɛmblɛ.
8 Mɔɔ, ntu eto bufləsə eto lekpa ete
maafo buyifo. Fɛɛ wə ebufi Onanto eto
Lɛwɔnɔ ufləsə mi ntu."

Yohanes Ǝfləsə Yesu Ntu.

9 Yanklɛ fɛ Yesu ditsyi umə wə baakpo
Nasaret lə Galilea eto kasɔ, ubə udufə, nya
Yohanes díyifo wə ntufləsəfləsə eto lekpa
lə Yordan.
10 Lə kase Yesu nlɛ bɔbɔ lə ntu bomə
əsuə kabe katoo, únya nkə Onanto eto kato
lɛ bɔsini nya Onanto eto Lɛwɔnɔ lɛyifə
dísiə lə wə əsuə lə lɛblɛkpa eto ditsyəbi
əsuə.
11 Nya bánɔ ɔkuɛ ditsyi kato ɔnlɛ bɔtɛyi
nkə, "Fə ni mɔ ubi wə mankeko, nya
məənyə disuəyuə lə fə."
12 Lamfolamfo, Onanto eto Lɛwɔnɔ ákpa
Yesu úsuko mfiminti bomə kafo.
13 Wə mate əsiə mfó eyifosi ana. Lə lefe
nəmfó əsuəə, Obonsam áto Yesu óbe. Nya
Onanto eto batɔyɛ díbə bawunsə ko wə.

Yesu Ǝləkə Wə Bakasebi Tutɛ.

14 Lə lefe nə bəmuə Yohanes bákpe lə
Aba eto diyoo, Yesu édu mfó úsu Galilea
úsu údi Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə mfó.
15 Ɔkɛ mfó katɛyi nkə, "Lefe sɛɛ nəmə
eboyo. Onanto eto sekakedikɔ eto lefe
əbɔfi. Bisinkli lə mi asa bua eto kama lə
befo Ditiki Sɛɛ nəmfo bɛnɔ."
16 Se Yesu nlɛ botsyilama lə ditumbukplɛ
nə nkpe lə Galilea eto kasɔ ɔflɔɔ, únya
mba ləələkə akpɛ inuə, ba ni Simon ku wə
ɔyimisani Andreas, ba nlɛ mə asabu bota
mfó.
17 Nya Yesu lɛtɛyi mə nkə, "Bibə bitəkəko
mɛ idu mɔmɔ ɛntɔɔ, nya moote mi kase
biuləkə betidi bitə Onanto."
18 Lamfolamfo báyani mə asabu bətsyə
nya bátaka bətəkəko wə.
19 Ɔyɛ úsu sɛtɔ sɛkɛ nya únyə bayimisani
inuə bətsyuə ba ni Sebedeo eto bebi ba ni
Yakobo ku Yohanes. Besi mə ɔklɔ kafo balɛ
mə asabu bɔlɔ.
20 Kase Yesu dínyə mə koo, ókpadi mə
nkə bətəkəko wə. Mə tsya átaka akpa
akpa báyani mə anto Sebedeo ku wə bey-
ifoyifo bətsyə lə ɔklɔ əmə kafo bətəkəko
Yesu.

Yesu Ála Lɛwɔnɔ Bua Lə Osani Utsyuə Ǝsuə.

21 Yesu ku mba ntəkəko wə ésu bédufə
umə wə baakpo Kapernaum. Nya lə
Yudafɔ eto Ɔnwɛditsyəyi nə ntəkə lə mə
mfó eto busu əsuə eto kamaa, Yesu ésu
Yudafɔ eto katsyakɔ nya útsyiko mə Anan-
totiki bote.
22 Iyifo mba kenke lɛnɔ wə asatete
nyamə yanii, itsyise ɛbɔ lete lə mba laate
asa itsyi lə Yudafɔ eto afi əsuə. Bomu wə
asatete eyifo nnya nkpe kalende nya itsyi
taa wə utu kəmiə.
23 Lə lefe nəmə tutuutuu, osani utsyuə
lɛwɔnɔ bua nsi wə lə əsuə akɛ lə katsyakɔ
kamə mfó,
24 nya ófa bembembe ɔ́tɛyi nkə, "Yesu
Nasaretnyə, be fanlɛ bɔbɛbɛ ketsyiko lə bo
ɔflɔ mfo? Bubə fəbə fə əəbə atsylɔsə bo
lee? Nyi futsyə feni. Fə ni Onanto eto
Ɔkɛnkɛnyə wə ótsyese nɛ."
25 Yesu éti lɛwɔnɔ nəmə kusu nya ókpe
ni kɔfi nkə, "Dika, nya lə abɔ lə osani əmə
əsuə."
26 Lɛwɔnɔ nəmfo étinkəsə osani əmə
keklekle nya dítə ófa bəmbəəmbə fɛ lɛbɔ
lə wə əsuə.
27 Itə iyifo mba kenke díńyə mfó yanii,
nya bátɔ mə əsuə bənkə, "Nte asatete
fɔfɔ nnya eto okle nɛ? Utidi əmfo kpe
əsuəale woafo etiki budi ku awɔnɔ bua
nya beetsyue wə etiki ato."
28 Itə esoo, Yesu eto diye áyɛ letsyo lə
Galilea eto kasɔ kenke.

Yesu Átsya Betidi Kpə Bufi.

29 Yesu ku wə bakasebi ku Yakobo ku
Yohanes édu lə katsyakɔ kamə nya bésu
Simon ku Andreas eto diyo.
30 Se bésu bédufə mfóo, betidi bətsyuə
átɛyi Yesu bənkə, Simon eto usiəambe
áyila, atikesi əmuə wə olabe.
31 Nyaso Yesu ésu wə ɔflɔ, nya ɔ́kɔbe wə
lə kɔni ótakasə úńyənsə. Lamfolamfo wə
bufi bomə áyɛ wə nya ótaka útə mɛ lesa
bédi.
32 Se ditsyitsyo lefe léyoo, betidi ákpa
befimfi kenke ku mba awɔnɔ bua díkakpe
bulə kpə báboko Yesu bə lə otsya mə bufi.
33 Nya umə əmə kenke eto betidi díbə
bəńyə lə kesie mfó bánlɛ bobe.
34 Yesu átsya betidi kpə ba nlɛ bufi ateate
bufi nya óla awɔnɔ bua lə betidi kpə əsuə
ku mba awɔnɔ bua nsi lə əsuə, itsyise
Yesu yi nkə awɔnɔ bua nyamə yi futsyə
uni, nyaso wántɔnɔ nkə awɔnɔ nyamə tɛyi
kulesa itsyi lə wə əsuə.

Yesu Ábe Ditiki Sɛɛ Nənə Letsya Lə Galilea Eto Kasɔ.

35 Kolensiənto fɛ kale luusiəə, Yesu
átaka ɔ́bɔ lə diyo nəmə. Úsu kaka kutsyuə
saa ləmbə nya óto ola útə Onanto.
36 Kamaa, Simon ku wə bayɛtsyuə ésu
bábɛbɛ Yesu.
37 Lə lefe nə bənyə wəə, bátɛyi wə
bənkə, "Utsyuə saa əbə ɔlɛ fə bɔbɛbɛ."
38 Fɛɛ Yesu átɛyi mə nkə, "Bitə lə busu
umə bamba. Efe bə ndi Anantotiki lə mfó
tsya, itsyise nyamfo ni mɔ keyifo ka mimbə
keyifokɔ lə kawunsiə nɛ."
39 Nyaso ɔ́yɛ ótsyilama Galilea eto kasɔ
kenke, nya úkedi Anantotiki nyamə lə
Yudafɔ eto ntsyakɔ kpə nya óla awɔnɔ bua
ɔ́bɔsə lə betidi əsuə tsya.

Yesu Átsya Osani Utsyuə Wə Nlɛ Bufisia Bufi.

40 Osani utsyuə wə nlɛ bufisia bufi əbə
Yesu ɔflɔ. Óse akonki ɔ́lɛ wə lekpakpa nkə
lə ɔwunsəko wə. Ɔtɛyi wə nkə, "Lə alaa,
ebofo mɛ botsya nya yuuyuə mɛ tsya."
41 Wə etiki nyamə ənə Yesu kafo, nyaso
únə wə kɔni nya útidi wə. Nya ɔ́tɛyi wə
nkə, "Nla nko. Fə əsuə kenke lə yele."
42 Lamfolamfo bufi bomə əyuə wə.
43 Mfó nya Yesu lɛtɛyi wə nkə udu, nya
ókpe wə kɔfi keklekle nkə,
44 "Mənńyə lə kusu atɛyi betidi nnya
dibə, bomu su lə efi fə əsuə esu ate Onanto
eto Usumunyə. Lə efi nkpata bo Mose eto
kɔfi lɛtɔ esuko. Nyamfo luuləkə ete bənkə
bufi bomə əyuə fə nɛ."
45 Tsya lefe nə nwə əmə dídu ɔntɔɔ,
útsyiko bofa katɛyi kase Yesu létsya wə.
Lə nnya esoo, Yesu ménsifo umə saa busu,
itsyise betidi kpə lɛ wə ɔflɔ bubə. Nyamfo
esoo, Yesu kosate átsyimɛ lə uməmflɔ kaka
kuutsyə ləmbə. Nya betidi ditsyi nlebe
nlebe kpə, bəbə wə ɔflɔ mfó.

2

Yesu Átsya Abafa Wə Léba Onkpoo Kasɔ.

1 Lə eyi ətsyuə eto kamaa, úsinkli úsu
Kapernaum nya lə wə businki kəbə əsuəə,
betidi ánɔ bə úsinkli úbə oto.
2 Nya betidi kpə díbə diyo nə ɔkɛ, ku
ni kayoma kenke. Nya ɔkɛ mfó úkedi mə
etiki.
3 Mfó nya betidi ena léboko ufimfi wə
léba onkpo kasɔ wə ɔflɔ.
4 Nya se banlɛ kusu bunyə lə bayɛnko
wə lə kesie bedufənko wə diyo kafo lə
kase betidi mfui esoo, bésu bábe letsya
bələkə ofo nya báyɛnko ufimfi əmə ku wə
belabekə báyifəsə bətsyə le Yesu eto akɔ.
5 Se Yesu dínyə kase sɔ̃ɔ̃ báfo bánɔ bə
woofo ufimfi əmə botsya esoo, Yesu átɛyi
nwə léba onkpo kasɔ əmə nkə, "Ubi, mfi
fə abua ntsyɛ fə."
6 Fɛɛ afi eto bateasa ba lɛkɛ mə lenti mfó
ebu lə mə akɔɛsi əsuə bátɛyi bənkə,
7 "Beso woatɛyi nko? Ɔlɛ mbusiotiki
budi. Onanto hã laafo abua bufi katsyɛ!"
8 Yesu áte mə nsusu nyaso ɔ́tɛyi mə nkə,
"Beso ele bə nyamfo lə mi?
9 Nte nya diyuə enso bɔtɛyi, 'Mfi fə abua
ntsyɛ fə,' lee 'Taka lə efi fə belabekə lə ayɛ
edu'?
10 Nyaso lə itə bə befo bɛnɔ biə Utidi Eto
Ubii, nkpe əsuəale bə mfi betidi eto abua
ntsyɛ le kawunsiə kamfo. Bɛnɔ?" Mfó
əməə, Yesu esi útsyi wə ənəmi útə ufimfi
əmə nya ɔ́tɛyi wə nkə,
11 "Taka lə efi fə belabekə lə esu diyo."
12 Nya osani əmfo létaka lamfolamfo úfi
wə okla nya údu lə betidi bamə ńyə mfó
nti. Nyamfo éyifo betidi ba kenke nyə mfó
yanii. Nya ítə béfi atəsə banlɛ Onanto
butə. Məmblɛ átɛyi bə bənnyə tɔ nyamfo
eto okle bənyə.

Yesu Ákpadi Lewi Nkə Utəkənko Wə.

13 Nya Yesu disi údu úsu Galilea eto
Ditumbukplɛ kɛnyɛ nya betidi bamə kenke
díbə wə ɔflɔ mfó, nya óte mə Anantotiki.
14 Kase ɔ́nlɛ bɔyɛ kafe lə ditumbukplɛ
nəmə ɔflɔ mfóo, úsu únyə Lewi wə
ni Alfeo eto ubi wə nsi lə kaka woafo
umənko. Nya Yesu lɛtɛyi wə nkə, "Taka lə
ətəkəko mɛ!" Nyaso Lewi átaka kpla nya
útəkəko wə.
15 Ketsyitsyokɔmii, Yesu ku wə bakasebi
ku betidi kpə ba ntəkəko wə, ésu Lewi eto
bə lə besu bedi lesa ku wə. Mba dítəkəko
wə eto bətsyuə éyifo mba laafo umənko ku
babuayifo.

16 Nya afi eto bateasa ba ni Yudafɔ
eto lekpa nə baakpo Farisifɔ tsya akɛ
mfó. Nyaso lefe nə afi eto bateasa ba ni
Farisifɔ bamə dínyə bə Yesu si ɔ́lɛ lesa budi
ku babuayifo, bátɔ wə bakasebi bənkə,
“Ntsyəso wonko mba laafo umənko ku
babuayifo nsi banlɛ lesa budi?”
17 Se Yesu lɛnɔ etiki nnya bánlɛ budii,
ɔ́tɛyi mə nkə, “Betidi ba nkpe əsuəale
manhiã ofanyə enso mba ni befimfi hã.
Məmbə miə məəbə nləkə betidi sɛɛ, bomu
babuayifo eso mimbə.”

Yesu Áte Asa Itsyi Lə Asatete Koko Ku Afɔfɔ Ǝsuə.

18 Lə lefe ditsyuə se Yohanes ku wə
bakasebi ku Farisifɔ lɛkɛ lə kɛnyɛkekle
əsuəə, betidi bətsyuə əbə Yesu ɔflɔ nya
bátɔ wə bənkə, “Beso fɛ fə bakasebi laan-
kle kɛnyɛ fe kase Yohanes eto bakasebi ku
Farisifɔ laakle?”
19 Yesu ətə mə mbuayɛ lə lekpa seka
ɔ́tɛyi nkə, “Nyalɛ Okafɔsə eto bakloboo,
bani lesa budi lə kusiə kakpakɔ kamə?
Lee, yanle bə bənyə disuəyuə ku okafɔsə
əmə nkpe mə lentii?
20 Yuubə diyi ditsyuə bə lə bələkə
okafɔsə əmə lə mə nti, baklobo bamə
ebokle kɛnyɛ beyifo yoyoyo.
21 Kuutsyuə saa emfi lefianku fɔfɔ kaka
kama lə kafia koko ka nlɛ bola əsuə,
lefianku fɔfɔ nəmə ebunə kafia koko kamə
kala lə bəflə kə, nya luutə dibiə koko nəmə
sənsə lɛmɔ leso kɔ.
22 Nnya kamaa, bankpo ntə fɔfɔ lə
kubukikuətobe koko wə bákakpo ntə
bənyə kafo. Ntə fɔfɔ bomə ebɔkpɔ bobe
kato itə bə kubukikuetobe koko əmə ebola
itə bə ntə ku kubukikuətobe əmə ebuyifo
asɔsɔ. Bomu ntə fɔfɔɔ, ubukikuətobe fɔfɔ
əsuə baakpo mu.”

Yesu Ni Ɔnwɛditsyəyi Eto Onamute.

23 Lefe lɔni lə Ɔnwɛditsyəyii, se Yesu
ku wə bakasebi nyɛ lə anta eto ɔkuɛ
utsyuə banlɛ bofee, bəfəsə anta ətsyuə
balɛ bɔyimi.
24 Nyaso Farisifɔ bətsyuə átɔ Yesu
bənkə, “Beso fə bakasebi ləəyifo nko?
Bo kɔfi məntə kusu bə beyifo nko lə
Ɔnwɛditsyəyi.”
25-26 Lə nnya əsuə Yesu átɔ mə nkə,
“Biankla lə Onanto eto Kukuə Kɛnkɛ eto
Awɔnisa lesa nə Oka David díyifo? Lə lefe
nə kukpənsɛ lɛlɛ wə ku wə bayɛtsyuəə,
Oka David ésu kaka bəətə Onanto kedi lə
Usumunyə Ninə Kenke wə baakpo Abiatar
eto lefe. Úləkə didisa kɛnkɛ nə ntə mfó itə
mba ləətə wə kedi hã lə Disumuyo údi nya
útə wə bayɛtsyuə tsya ditsyuə bédi. Moses
eto kɔfi məntə nkomə eto diyifobi nəmfo
kusu, tsya bántɛyi mə kulesa.”
27 Nya Yesu lɛtɛyi mə nkə, “Onanto ətsyə
Ɔnwɛditsyəyi itə utidi eto lɛlɛkəsə. Inni
utidi bətsyə itə diyi nəmə eto lɛlɛkɛsə.
28 Nyaso mɔ, Utidi Eto Ubii, mɔ ke ni
Ɔnwɛditsyəyi eto Onamute.”

3

Yesu Átsya Nwə Eto Kɔni Díkpə Lə Ɔnwɛditsyəyi.

1 Lə lefe bamba əsuəə, Yesu esi úsu
Yudafɔ eto katsyakɔ. Utsyuə akɛ mfó wə
eto kɔni díkpə konyoma.
2 Betidi ba lɛkɛ mfó eto bətsyuə ńyə balɛ
bobe lə wootsya utidi əmə lə ɔnwɛditsyəyi
nəmə əsuə lə babe lə buunyə etiki lə wə
əsuə.
3 Yesu ákpadi utidi əmə eto kɔni díkpə
útsyə lə betidi ba kenke eto ənəmi.
4 Nya útsyi wə ənəmi útə betidi bamə
kenke nya ɔ́tɔ mə nkə, “Ɛlɛkɛ bə utidi yifo
kasɛɛ lə Ɔnwɛditsyəyi, lee Ɔnwɛditsyəyi
eyifo diyi nə utidi loobiasə asa? Iyifo diyi
nə bəətə nkpə, lee iyifo diyi nə baa biasə
nkpə?” Fɛɛ bámfo wə kulesa bɔtɛyi.
5 Yesu étsyi ɔ́wuninsə nya óbe mə ku
lɛblɔfi itsyise ílə wə lə lɛkɔɛsi se bánla bə
baawunsəko mə bətsyuə eso. Nya ɔ́tɛyi
ufimfi əmə nkə, “Nə fə kɔni etsyue.” Únə
ko útsyue. Nya ete kɔni komə létsya wə.
6 Lə nnya əsuəə, Farisifɔ bamə édu nya
bésu bátsya ku Herod eto betidi nya bákpe
disi lə kase bɔɔyɛ balo Yesu.

Yesu Átsya Betidi Kpə Lə Galilea Eto Ditumbukplɛ Ɔflɔ.

7-8 Nya Yesu ku wə bakasebi lɛyɛ bésu
Galilea eto ditumbukplɛ ɔflɔ. Nya sitid-
itu kplɛ sia ditsyi Galilea ku Yudea ku
Yerusalem ku Idumia eto kasɔ ku mba
ditsyi Yordan eto ketu eto lekpake nə nse
ku mba ditsyi Tiro ku Sidon tsya ətəko wə
bəbə. Nnya ni bənkə wə ayanisa nnya ɔnlɛ
buyifo əbɔyɛ etsyo nyaso betidi kpə ála bə
befi mə ənəmi bənyə wə.
9-10 Lə lefe nəmfó se Yesu díkatsya betidi
kpə esoo, befimfi kpə lɛ bokplatsya bə
lə betidi wə ko lə bəmuə ale. Nyaso
Yesu átɛyi wə bakasebi nkə babɛbɛ ɔklɔ
bəńyənsə lə utuflɔ, itə bə lə betidi bamə
əbə befuii, woofo bobe kədufə lə wə kafo.
11 Lɛwɔnɔ bua əsiə lə betidi bətsyuə ba
díbə mfó əsuə. Lə bənyə, bənyə Yesu koo,
békedu kanɔ nya bákafa katɛyi bənkə, “Fə
ni Onanto eto Ubi.”
12 Nya Yesu káninko mə nkə bəntə lə
betidi lə bate futsyə uni.

Yesu Ǝləkə Lefosi Batɔnkpe Inuə Itə Wə Ǝsuə.

13 Nyamfo eto kamaa, Yesu ábe úsu
kɔtini disi. Nya mfóo, ókpadi mba óla nkə
bakɛ ko wə.

14 Betidi bamfo əbə wə ɔflɔ nya úləkə
lefosi inuə lə mə nti. Nya útəkə mə diye
nkə batɔnkpe. Ƒtɛyi mə nkə, "Nləkə mi
minkə bɛkɛ mɛ lə ɔflɔ lefe saa. Mootsyese
mi lə bisu bidi Anantotiki.
15 Nya biɔkɛ əsuəale bela awɔnɔ bua
bitsyiko lə betidi əsuə."
16-19 Betidi lefosi inuə ba úləkə eto aye
ni Simon wə Yesu dítə diye nkə Petro
ku Yakobo ku wə ɔyimisani kɛkɛ Yohanes
ba ni Sebedeo eto bebi ba Yesu dítəkə
diye nkə Boanerges eto kasɔ ni nkə, beedi
etiki ku utə fe kase kato laafa kekumi
bembembe, bafɛfɛ ni Andreas ku Filipo ku
Bartolomeo ku Mateo ku Toma ku Yakobo
wə ni Alfeo eto ubi ku Tadeo ku Simon wə
lə lefe ditsyuə nə lefe léta mə kasɔ disi ku
Yuda Iskariot, nwə luubə uləkə Yesu utə.

Afi Eto Bateasa Áka Yesu.

20 Se Yesu dídu mfóo, údu úsu diyo
ditsyuə. Nya betidi kpə esi bəbə mə ɔflɔ
mfó. Itə bə ibə ɛkɛ ale itə Yesu ku wə
bakasebi bə bánkɛ lefe kulaa tsya lə bedi
lesa.
21 Se wə kosate eto betidi lɛnɔ nkoo, bésu
bə lə besu bənə wə besuko diyo, itsyise
bátɛyi bənkə, "Disi abia wə."
22 Nya afi eto bateasa ba ditsyi Yerusalem
lɛtɛyi bənkə, "Lɛwɔnɔ bua əbə disi lə Yesu
əsuə. Nya awɔnɔ bua eto ɔtɔnkotɔnkoo,
ni nwə dítə wə əsuəale fɛ ɔnlɛ awɔnɔ bua
nyamfó bola kabɔnko lə betidi əsuə."
23 Nyaso Yesu ákpadi betidi bamə nya
údi etiki ko mə lə lekpa əsuə nkə, "Ntsyə
yuubə bə Obonsam ebofo wə əsuə bola
ketsyiko lə utidi əsuə?
24 Lə ibə bənkə sekakedikɔ áma se əsuə
lə akpaa, nya akpa akpa nyamə nlɛ bɔkpɔ
lə mə əsuə ntii, nkomə eto sekakedikɔ
siamə əmbofo buńyə.
25 Lə diyo ditsyuə eto betidi əsənsə lə
mə bətsyuə əsuəə, anto ku anto nlɛ bɔkpɔ
lə mə bətsyuə əsuəə, diyo nəmfó əmbofo
buńyə.
26 Nyaso lə Obonsam ataka uńyə ɔnlɛ
bɔkpɔ ku wə əsuə ku wə sekakedikɔ
sia lema akpa akpaa, sekakedikɔ siamfó
ebusənsə nya wə sekakedidi ebolo.
27 "Iyifo etiki eto ɔnukualɛ bə utidi
əmbofo botaka kesu ketu əsuəaletidi lə wə
diyo, ketsyi wə bikə. Fɛ woofo budufə lə
wə diyo nəməə, tsyisɛ umuə əsuəaletidi
əmə okle.
28 "Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə Onanto
ebufi lebua saa nə betidi díyifo ku diye bua
saa nə baakpadi Onanto ɔtsyɛ.
29 Fɛɛ diye bua saa nə utidi look-
padi Onanto eto Lɛwɔnɔ Kɛnkɛɛ, Onanto
əmbufi ni ɔtsyɛ wə kulefe. Itsyise wuufi
lebua nəmfo fenkə lebua nə wembotasuə."
30 Yesu átɛyi nyamfo nko itsyise betidi
bənkə lɛwɔnɔ bua kpe lə wə əsuə.

Bawoe Ni Yesu Eto Batokpenyə Tinti?

31 Lə lefe nəmə əsuəə, Yesu eto bay-
imisani ku wə ambe əbə mfó. Bəńyə lə
lekple nya bákpe wə utidi bə bahiã wə.
32 Nyaso betidi ba létsyilama wə átɛyi
Yesu bənkə, "Be, fə ambe ku fə bayimisani
ńyə lə lekple bə bə."
33 Nyaso Yesu átɔ mə nkə, "Owoe ni mɔ
ambe? Bawoe ni mɔ bayimisani?"
34 Nya ótsyilamasə ənəmi nya óbe betidi
ba nsi letsyilama wə mfó nya ɔ́tɛyi nkə,
"Bee, nyə mbamfo ni mɔ ambe nye mɔ
bayimisani.
35 Utsyuə saa wə leeyifo Onanto eto
lelabii, wə ni mɔ ɔyimisani nye mɔ
ɔyimisio, nye mɔ ambe nɛ."

4

Yesu Átɛyi Lekpa Itsyi Lə Eyibisense Ƒsuə.

1 Yesu esi ésu Galilea eto ditumbukplɛ flɔ
nya ɔnlɛ Ditiki Sɛɛ nə mə bote. Nya lə kase
betidi ba létsyilama wə mfui esoo, údufə lə
ɔklɔ kafo lə ntu bomə əsuə, nya úsiə kasɔ.
Nya betidi bamə díńyə lə ntu kɛnyɛ fɛ Yesu
dídi ko mə etiki.
2 Lefe kpə lə wə asatete əsuəə, údi etiki
ɔ́yɛnko lə akpa əsuə lə ufi uləkə asa nnya
óla nkə loote mə kasɔ. Asa nnya óte mə ni
nkə.
3 "Bɛnɔ! Lefe lɔnii, ɔkuɛmfo ɔni ésu
ɔkuɛ nkə lə usu usiə eyibibi ətsyuə.
4 Lə lefe nə ɔnlɛ eyibibi nyamə busəə,
íbə bə ətsyuə álo ékpo lə usunte ɔflɔ, nya
bakləbɛ díbə básɛ nnya bámini.
5 Ƒtsyuə álo ékpo lə aba əsuə, kaka sitə
lemfui. Nyaso eyibibi nyamfo əkə mlə.
6 Fɛɛ se kofe lébe kɛnyɛɛ, éblobe nya
íkpə. Nnya ni bə, nnya keyudu mənnyə
didisa itsyi lə aba nyamə eso.
7 Eyibibi nyamə eto ətsyuə ésu ékpo lə
biyu nti. Nya kanyi kamə léto kéti nnya.
Nyaso yámfo bɔnwɔ.
8 Nya íbə bə ətsyuə álo ékpo lə kasɔ
sɛɛ əsuə. Nya íkə, nya yébe kukɔnɔ nya
yɛnwɔ ebibi. Nya ətsyuə lɛnwɔ ebibi
fosi ətsyə, ebibi fosi akua, ətsyuə lɛnwɔ
kolofa."
9 Lə kalosəkɔɔ, Yesu átɛyi mə nkə,
"Nyaso fə ke nkpe atoo, tsyuə ato kukunɔ
lə anɔ."

Yesu Ƒləkə Lekpa Nəmə Kasɔ Óte Mba Ntəkəko Wə.

10 Lə lefe nə Yesu mate insii, wə bakasebi
lefosi inuə bamə ku mba ləətəkəko wə əbə
wə ɔflɔ nya bátɔ wə bə uləkə lekpa nəmə
kasɔ ote mə.

11 Nya Yesu lɛtɛyi mə nkə, “Mimii, béfi
Onanto sekakedikɔ eto akulasa bətə mi.
Fɛɛ mba díbuu, nye bafɛfɛ ba lentəkəko
mɛ, əbɔnɔ mɔ asatete nyamə ɛyɛ lə akpa
əsuə hã.
12 Nyaso íbə itə fe kase Onanto eto
unyɛləkətidi lɛwɔni útsyə nkə,
‘Buukabe tsyaa, bəəmbunyə bətsyə lekpo.
Buukətsyue ato tsyaa, bəəmbɔnɔ kasɔ.
Nnya ni bə lə banɔ nye bənyə tsyaa,
bəəmbɔnɔ kasɔ.
lə betsyi mə ənəmi bətə Onanto,
bə lə ufi mə abua ɔtsyɛ məə.’ ”
13 Nya Yesu lɛtɔ mə nkə, “Biannɔ lekpa
nəmfo eto kasɔ? Ntsyə fɛ biofo lekpa
bamba saa kasɔ bɔnɔ?
14 Ɔkuɛmfo əmə lɛ Onanto eto etiki
busənsə.
15 Betidi bətsyuə ale kase eyibibi ətsyuə
luubə ekpo lə kusu ɔflɔ. Lə kase banlɛ
bɔnɔɔ, ete Obonsam əəbə nya wəənwə
nnya kələkə lə mə nsusu əsuə.
16 Betidi bamba tsya ale eyibibi nnya
ləəbə kakpo lə aba əsuə. Lə lefe nə banlɛ
nnya bɔnɔɔ, yeakpe mə disuəyuə.
17 Tsya ditiki nəmə eto keyudu ənńyə
kasɔ kukɔnɔ. Baafo kanɔ itə lefe kliminti
ete. Nya lefe nə ke kənə nye bulə sɛkɛ díbə
lə mə əsuə lə ditiki nəmə esoo, beesinkli
kama.
18 “Nya betidi bətsyuə tsya te fe eyibibi
nnya díbə íkə lə kanyi nti. Nya mbamfó ni
betidi ba laanɔ ditiki nəmə.
19 Fɛɛ kawunsiə kamfo eto bulə ku atabi
bɔbɛbɛ kekleke ku əsuə eto lɛlɛkəsə ku
kawunsiə eto kamini bɔbɛbɛ aafo mə ketu.
Nyamfo laakle kemli ditiki nəmə itə bə
diamfo ebibi bɔnwɔ.
20 “Nya betidi bətsyuə te fe eyibibi nnya
lélo ékpo lə kasɔ sɛɛ əsuə. Baafo etiki
nyamə ku utu faa, nya baanwɔ ebibi kpə.
Ǝtsyuə aanwɔ ebibi fosi ətsyə, nye awosi
akua nye kolofa.”

Okandiɛ Eto Keyifo Ndi Bə Utə Diyənde.

21 Yesu esi ɔ́tɔ mə nkə, “Utidi aato
okandiɛ kefi kakpe lə ditsyitsya kalɔ nye
lə mpa kalɔ? Inni okandiɛ eto kətəkəkɔ
baato okandiɛ kətəkə?
22 Lesa nə ke nkpe lə kakula əsuəə,
əbɔbɔ lə lekple utidi saa nyə. Lesa nə ke
nkpe lə kakula əsuə əbɔbɔ tɛnklɛ utsyuə
saa nyə.
23 Nyaso lə bekpe atoo, bɛnɔ kukɔnɔ!”
24 Yesu esi ɔ́tɛyi nkə, “Bifi mi ato bekpe
kukɔnɔ lə lesa nə bɛnlɛ bɔnɔ əsuə. Kase
faakla asa yeeyi kaba kakpo kətə utidii,
nko ke eto okle Onanto lookla utə fintsya
nɛ!
25 Utidi wə ke asa ntee, buusi bətə wə
bawunsə. Nya utidi wə kulesa lentee, nnya
nte wə tsyaa, bɔɔlɛ nnya bafo wə lə ani.”

Yesu Átɛyi Lekpa Itsyi Lə Eyibibi Boto Ǝsuə.

26 Yesu esi ɔ́tɛyi mə nkə, “Onanto eto
sekakedikɔ ale osani wə laato eyibibi.
27 Diyi saa woalabe kataka, nya nkomə
eto eyibibi nyamə nlɛ bukə kabe. Fɛɛ
unnyi kase asa nlɛ butsyə nkomə.
28 Nnya ni bənkə kasɔ ka báto diyibibi
nəməə, ke laalɛ ni ola nko. Tutɛ, lə díkəə,
díabɔ afanto, nya uyi laabɔ. Nya lə ébee,
yeawɔ ebibi kpə.
29 Lə ebibi nyamə ábe ɛsɛɛ, ɔkuɛmfo
əmə əbə kala nnya. Itsyise nnya lɛlɛfe
eboyo.”

Lekpa Itsyi Lə Diyibibi Kɛkɛ Ǝsuə.

30 Yesu átɔ nkə, “Be muufi nkatesə ku
Onanto eto sekakedikɔ. Nte lekpa nə ele
bə mfi nləkə nyamfo eto kasɔ?
31 Ite fenkə utidi éfi diyibibi nə nso bɔfɛ
lə kawunsiə úsu óto.
32 Lefe ditsyuə eto kamaa, diəkə kafiani
kuyi. Nya nkomə eto kuyi komfo laamɔ
kaso ɔkuɛ eto ediyi fɛfɛ kenke. Koata kalɛ
kpə. Nya baklɔbɛ laato ayo lə kuyi komə
eto kalɛ əsuə.”
33 Yesu édi mə etiki nyamfo lə kase
utsyuə sa loofo kasɔ bɔnɔ.
34 Etiki saa wuudi məə, woatɛyi nnya
kayɛ lə akpa əsuə. Lə lefe nə itə kusu bə
wonko wə bakasebi bamə hã sii, nya fɛ
wəələkə nnya kasɔ kate mə nɛ.

Yesu Éti Ufiebi Eto Ǝsuale Kusu.

35 Diyi nəmfó eto ditsyitsyo lefee, Yesu
átɛyi wə bakasebi nkə, “Bitə lə bɔyila
ditumbukplɛ nəmfo busu ni lekpake nə
nse.”
36 Nyaso bédu lə betidi əto ditsyukpa
nəmfo ɔflɔ bésu bedufə bəsiə lə ɔklɔ wə
Yesu dísiə əsuə, nya bétsyiko ditumbukplɛ
nəmə bɔyila. Kaklɔ bamba tsya əńyə mfó.
37 Yanklɛ fɛ ufiebi ko dítsyiko bɔsɔ bem-
bembe nya ɔ́sɔ ntu ókpo lə ɔklɔ əmə kafo,
nya ibu sɛkɛ lə ntu lə buyi ɔklɔ əmə lə onya
udu fə lə ntu kasɔ.
38 Lə lefe nəmfóo, Yesu əsiə lə ɔklɔ əmə
eto kama, úfi wə disi útəkə lə esunde əsuə
nya ɔnlɛ selabe. Nyaso básanklisə wə nya
bátɛyi wə bənkə, “Oteasa, ɛnlɛ fə bulə
bənkə boəbə bukpə?”
39 Yesu átaka úńyə nya ófa ɔ́tɛyi nkə,
“Ufiebi, yɛ bɔsɔ!” Nya ɔ́tɛyi ntu bomə
tsya nkə, “Ntu yɛ bonwa!” Nya ufiebi əmə
disinkli ɔ́yɛ bɔsɔ, nya ntu bomə eto ənəmi
disinkli búyuə buɛɛ kananaa.
40 Nya Yesu lɛtɔ wə bakasebi nkə, “Beso
biate sikpi mmə? Bíamfo tɔ bɛnɔ?”
41 Sikpi əmuə mə sefensə, nya bétsyiko
mə bətsyuə bɔtɔ bənkə, “Owoe ko ni utidi
əmfo? Bə ntu bomə ku ufiebi kenke etsyue
wə etiki koto!”

5

Yesu Ála Awɔnɔ Bua Lə Osani Utsyuə Ƒsuə.

1 Nyamfo eto kamaa, Yesu ku wə bakasebi édu bésu Galilea eto Ditumbukplɛ eto situma sia nse lə Gerasefɔ eto kasɔ.
2 Le kase Yesu lɛbɔ le ɔklɔ əmə kafo koo, osani utsyuə wə lɛwɔnɔ bua nsi lə əsuəə, əbə ótsyako wə. Osani əmfo ábɔ lə edi nnya lɛfi mfó nti.
3 Itsyise mfó úkəsiə nɛ. Lə lefe nə lefe mməə, betidi ba kenke mámfo wə bumuə kakpe lə amana.
4 Lə lefe kpə əsuəə, bákafo wə ani ku akpa bokle. Fɛɛ wókala nnya bufəsə kabɔ. Utidi əmfo akɛ əsuəale tinti, itə bə kutsyuə saa mánkamfo wə bumuə kətsyə.
5 Kətsyə ku kakɔmi kenke úkatsyilama lə betidi eto edi ku atini nyamə nti, nya úkakpo kudu, ékefi abambi katsya wə əsuə.
6 Utidi əmfo əńyə kɔsɛsɛ fɛ únyə Yesu. Nyaso útsyetsyi úsu óse akonki lə Yesu eto ənəmi.
7 Nya ófa bembembe ɔ́tɛyi nkə, "Onanto Fanlonlo eto Ubi! Be nkpe lə mɔ ku fə lenti mfo? Nlɛ fə lekpakpa, se mɛ uyi lə Onanto eto diye əsuə fənkə embunə mɛ koto!"
8 Ƒtɛyi nkomə, itsyise ɔ́nɔ bə Yesu Yesu áto ɔkuɛ nkə, "Lɛwɔnɔ bua bɔ lə osani əmfo əsuə."
9 Nya Yesu lɛtɔ wə nkə, "Ntsyə baakpo fə?"

Nya útə mbuayɛ nkə, "Mɔ baakpo omantsya itsyise bomba nkpe lə nwə mfo əsuəə, bufui."
10 Nya ɔ́lɛ Yesu lekpakpa nkə woanla mə lə kasɔ kamə.
11 Lə lefe nəmfó əsuəə, bakplako kpə əńyə lɛ kɔtini komə ɔflɔ balɛ budi.
12 Nya awɔnɔ nyamfo lɛlɛ Yesu lekpakpa bənkə, "La bo akpe lə bakplako ba ńyə lə mmə, lə budu budufə lə mə əsuə."
13 Nya ɔ́tɔnɔ útə mə, nya awɔnɔ nyamə lɛbɔ lə osani əmfo əsuə nya bédu bésu bédufə lə bakplako bamə əsuə. Nya bakplako bamə kenke, ba eto utu luuyifo fe akpi ənuəə, dítsyetsyi bésu báwunini lə kɔtini komə eto kotosi bésu bédufə lə ditumbukplɛ nəmə nya bánya bátsylɔ kenke.
14 Nya mba nlɛ bakplako bamə bobee, dítsyetsyi bésu umə əmə ku mba lɛkɛ lə wə ɔflɔ mfó, nya bésu batɛyi betidi ba kenke lesa nə díbə. Mba bátɛyi ésu mfó, bésu bábe lesa nə díbə.
15 Nya lefe nə bəbə Yesu ɔflɔɔ, bənyə utidi wə awɔnɔ bua kpə dísiə lə əsuə mfó. Nya únsi lə kasɔ, ónkpe awu, íkakpa ko wə. Nya sikpi dímuə məmblɛ kenke.
16 Betidi ba leka wə búnyəə, átɛyi lesa saa nə díbə lə utidi əmə ku bakplako bamə əsuə.
17 Nyaso bálɛ Yesu lekpakpa bə udu lə mə kasɔ.
18 Lefe nə Yesu nlɛ budufə lə ɔklɔ əmə əsuəə, osani əmə əsuə awɔnɔ bua dísiəə, alɛ wə lekpakpa nkə, "Tɔnɔ lə ntəkəko fə lə bukayɛ katsyilama."
19 Fɛɛ Yesu mántɔnɔ. Bomu ɔ́tɛyi wə nkə, "Sinkli esu fə betidi ɔflɔ lə atɛyi mə kase Onamute əmə lɛwunsə ko fə ku kase únyə fə kaminsə."
20 Nyaso osani əmfo édu úsu ótsyilama Kəmə Lefosi kamə nya ɔ́tɛyi betidi bamə lesa saa nə Yesu díyifo útə wə. Nya íyifo mba lɛnɔ nnya yanii.

Yesu Átsya Yairo Wə Ndi Yudafɔ Eto Katsyakɔ Eto Uninə Eto Ubisiobi Nya Ótsya Usio Fimfi Utsyuə Tsya.

21 Yesu əsiə lə ɔklɔ úsinkli úsu ditumbukplɛ nəmə eto Yudafɔ eto lekpake nə nse. Se úsu údufə ditumbukplɛ nəmə eto kɛnyɛ mfóo, betidi kpə əbə bátsyilama wə.
22 Nya Yudafɔ eto katsyakɔ eto uninə ɔni utsyuə wə baakpo Yairo əbə mfó. Se únyə Yesuu, óse akonki lə wə akɔ.
23 Nya ɔ́lɛ wə lekpakpa kekleke nkə, "Mɔ ubisiobi kɛkɛ lɛ bufi kekleke. Nyaso bə lə əbə efi fə kɔni ətəkə lə wə bə lə əsuə lə imuə wə ale lə ɔkɛ nkpə."
24 Nyaso Yesu átaka útəkəko wə.

Nya lə kase betidi ba díkəko Yesu difui esoo, bátsyilama wə se bántɔ.
25 Nya usio utsyuə akɛ lə mə nti, wə kɔtɔ díkakpo lə lefosi alɛ ənuə sɔ̃ɔ̃ əsuə.
26 Ɔkɛ lə kanyi əsuə lə lefe nə eto lefe mba leeyifo afa díkətə wə afa kulaatsya. Wóbiasə wə atabi kenke ótsya bufi bomfo, tsya bufi bomə mányuə wə. Kato bomu bóbe.
27 Ƒnɔ etiki itsyi lə Yesu əsuə, nyaso útəkəko betidi ba dítəkəko Yesu kama.
28 Ƒtɛyi wə əsuə nkə, "Lə mfó wə awu butidi koo, eni bufi bomə əbɔyɛ mɛ."
29 Nyaso lefe nə útidi Yesu eto awuu, kɔtɔ komə díkakpo wəə, ála kplo lamfolamfo! Nya únyə utsyə lekpo lə wə əsuə nkə wə bufi bomə áyɛ wə, nyaso kanyi ka ɔnlɛ bunyəə, álo.
30 Lamfolamfo Yesu áte nkə əsuəale ətsyuə ábɔ wə lə wə əsuə. Nyaso úkənə úńyə, nya ɔ́tsyi ɔwuninsə, nya ɔ́tɔ betidi bamə ntəkəko wə nkə, "Owoe ni futsyə dítidi mɛ awu?"
31 Wə bakasebi bamə átɔ wə bənkə, "Be kase betidi bamfo letsyilama fə. Beso faatɔ fə, owoe ni futsyə dítidi fə?"
32 Tsyaa, Yesu esi úkənə úńyə ɔlɛ ənəmi botsyilamasə kabe lə woofo futsyə dítidi wə bunyə.

33 Usio əmə mfó ənyə utsyə lekpo nkə
lesatsyuə əbə wə lə əsuə. Nyaso lə
sikpitete ku ketinkə əsuəə, ɔ́bɔ úbə óse
akonki lə Yesu eto akɔ. Nya ɔ́tɛyi wə lə
ɔnukualɛ əsuə, lesa nə díbə.
34 Yesu átɛyi wə nkə, "Mɔ ubisiobi, fə
bofokanɔ átsya fə. Su lə diyuə əsuə. Fə
kanyi ensiəmbu sinkli kəbə bio."
35 Lə lefe nə Yesu nlɛ nyamfo bɔtɛyii,
batɔnkpe bətsyuə étsyi Yudafɔ eto kat-
syakɔ kamə eto uninə əmə eto diyo bəbə
nya bátɛyi wə bənkə, "Fə ubi əmə ébukpə
koko. Beso fensi fanlɛ Oteasa əmfo bulə?"
36 Yesu méntsyue ditiki nə mba nlɛ
bɔtɛyi mfó ato. Bomu ɔ́tɛyi Yairo nkə,
"Mante sikpi, fo anɔ ete."
37 Nya Yesu lékpa Petro ku Yakobo ku
wə ɔyimisani Yohanes mate hã, nya bésu
Yairo eto diyo.
38 Nya lefe nə bédufə diyo nəmə, nya
Yesu dínyə kase banlɛ kanyi bunyə kakpo
edu kewi nkuu,
39 údufə lə mənti nya ɔ́tɔ mə nkə, "Be
léboko kudu komfo bokpo? Beso bɛnlɛ
nku? Dikpefi nəmfó ménkpə. Selabe ete
onlabe."
40 Se ɔ́tɛyi nkoo, betidi ba ńyə mfó
étsyiko wə bumə.
Nyaso Yesu ətə nkə məmblɛ bɔ besu
lekple, nya útə ubi əmə eto anto ku ambe
ku wə bakasebi itsyə bamə nkə bedufə
kaka ubi əmə díkpe ónlabe lə kasɔ.
41 Yesu ákɔbe usiobi kɛkɛ əmə lə kɔni
nya ɔ́tɛyi wə nkə, "Talita Koumu." Nya
kasɔ lə sele siamə ni nkə, "Disiobi, nlɛ fə
bɔtɛyi minkə, taka əńyə!"
42 Lamfolamfo, disiobi nəmə nə dikafo
lefosi alɛ ənuəə, átaka úńyə nya útsyiko
bɔyɛ katsyilama. Se íbə nkoo, íyifo
məmblɛ yanii.
43 Nyaso Yesu əkə mə ato kekleke nkə
bantɛyi kuutsyuə saa. Nya kamaa, ɔ́tɛyi
mə nkə, "Bitə wə lesatsyuə lə udi."

6

Yesu Eto Umə Eto Betidi Áni Wə.

1 Yesu édu mfó úsu wə umə kaka úsiə
óbe, ku wə bakasebi.
2 Nya lə Yudafɔ eto Ɔnwɛditsyəyi əsuəə,
úsu ɔlɛ Anantotiki búdi lə Yudafɔ eto
katsyakɔ mfó. Nyaso íyifo betidi ba kenke
lɛnɔ wə asatetee yanii.
Bátɔ bətsyuə bənkə, "Sieti ókase etiki
nyamfo eto okle utsyiko? Nte kobe ko eto
okle nkpe wə bə woafo ayanisa nyamfo eto
okle buyifo?
3 Inni wə ni Maria eto ubi wə ni nwə
laawe keyi? Lee inni wə ni Yakobo ku Yose
ku Yuda ku Simon eto ɔyimisani? Nya wə
bayimisio tsya nkpe mfo!" Nyaso betidi
bamfo mámfo wə.
4 Yesu átɛyi mə nkə, "Onanto eto
unyələkətidi kpe dibu lə nlebe kpə. Fɛɛ
lə wə kosate eto uməə, lə wə betidi ntii, ku
lə wə kosate eto diyo eto betidi eto ənəmii,
umbə dibu saa."
5-6 Nnya ni bənkə wə kosate eto umə eto
betidi mámfo wə banɔ, etiki nyamfo éyifo
Yesu yanii tinti. Lə nyamfo eso wóamfo
ayanisa kpə buyifo mfó enso nnya úfi wə
ani útəkə befimfi bətsyuə lə əsuə nya mə
bufi díyuə mə.

Yesu Ákpe Lefosi Bakasebi Inuə Bamə Kɔtɔ.

Lə nyamfo eto kamaa, Yesu átsyilama
mbuto bo letsyilama mfó, kate Anantotiki
nyamə.
7 Nya ókpadi wə bakasebi lefosi inuə
bamə utsyə, nya óla mə ótsyese inuə inuə.
Útə mə əsuəale nkə baso awɔnɔ bua ani.
8 Nya ɔ́tɛyi mə nkə, "Mi kuutsyuə saa
manlɛ kulesa usuko kusu komə, enso uyi
wə baalɛɛ kɔni hã. Bientsyi didisa nye
otobe fenkə mba laatɔ asa kafe. Bientsyi
atabi lə mi katobe.
9 Bekpe mi afɔkpa, tsya bientsyi akpesa
bamba saa enso nnya benkpe."
10 Usi ɔ́tɛyi mə nkə, "Kaka kee bafo mii,
bɛkɛ mfó isu ese lefe nə biuudu.
11 Lə bídufə umə utsyuə nya betidi
bamfó dímamfo mi nye báni bə beem-
butsyue mi ditiki kotoo, bidu lə bɛflɛ mi
nkpafo eto sitə bekpo mfó. Nyamfo loote
Onanto eto kotonənə eto ditsyəbi nə ləəbə
bubə itə mə lə umə əmə."
12 Nyaso bakasebi bamə édu bésu
bátsyilama bédi Anantotiki nyamə budi
kafe bə utsyuə saa sinkli lə abuayifoyifo
kama.
13 Bála awɔnɔ bua kpə lə betidi əsuə.
Nya bédiki befimfi kpə nnuəbi itə bəmuə
ale.

*Oka Herodes Ɜtə Bála Yohanes Ntu-
fləsətidi Eto Disi.*

14 Lə lefe nəmfóo, Oka Herodes ákanɔ
asa nnya kenke nlɛ búbə bɔ́nɔ, itsyise
Yesu eto diye áyɛ letsyo ésu kalebe saa.
Betidi bətsyuə ákatɛyi bənkə, "Yohanes
wə ni ntufləsətidi ésinkli úbə nkpə! Nyaso
onkpe əsuəale ɔnlɛ ayanisa buyifo nɛ!"
15 Bətsyuə tsya ákatɛyi bənkə, "Wə ni
Onanto eto Unyɛləkətidi Elia."
Betsyuə tsya bə, "Wə ni Onanto eto
Unyɛləkətidi, itsyise útə fe Onanto eto
bənyɛləkətidi eto ɔni."
16 Lefe nə Herodes lɛnɔ nyamfóo,
wuntsya átɛyi nkə, "Yohanes wə útə bála
disi uni disi ósankli utsyi ɔkɔmə úbə!"
17 Ɛtɔnsəə, Herodes kosate dítə kusu nkə
bəmuə Yohanes, nya útə kusu nkə bakle
wə, befi wə bakpe lə diyo. Herodes éyifo

nyamfo itsyi lə Herodia wə úsu úfi, wə dídi wə ɔyimi Filipo eto usiə eso.
18 Yohanes ákatɛyi Herodes nkə, “Yanlɛkɛ bə fo fə ɔyimisani eto usiə efi.”
19 Nyaso Yohanes eto etiki əkələ Herodia, nyaso úkəkisi wə. Nya ɔ́bɛbɛ kusu nkə lə olo wə.
20 Tsyaa, wámfo kusu bunyə lə Herodes eso. Itsyise Herodes áte Yohanes sikpi se unyi nkə Yohanes éyifo ɔnukualɛtidi ku utidi wə díyifo kɛnkɛ eso. Nyaso úkase wə. Lefe kpə, óla nkə lə úkanɔ wə asatete, ite bə wə etiki nyamə káto wə lə lɛkɔɛsi lɛ ɔ́nɔ nnya tsya fɛ.
21 Lə kalosəkɔɔ, íbə bə Herodia ənyə kusu ko ɔnlɛ bɔbɛbɛ. Diyi nəmfó didi Herodes eto leleyi. Herodes ákpadi wə beninətidi lə wə sekakedikɔ ku wə bamamanyə eto beninə ku Galilea eto kasɔ eto beninə kplɛkplɛ lə wə lesakedikɔ.
22 Herodia eto kebitɛ əbə mfó úwi kewi ókpe disuəyuə nya Oka Herodes ku wə bahɔ lə lesakedikɔ mfó tinti.
Nyaso Oka Herodes átɔ kebitɛ kamə nkə, “Be faala fə lə ntə fə?”
23 Nya usi ɔ́tɛyi wə tsya nkə, “Ekpe lə mɔ lekankpomɛ, minkə muutə fə lesa nə ke fɔɔtɔ mɛ, lə mɔ sekakedikɔ eto kutsyə kulaa tsya!”
24 Nyaso usiobi əmfo átaka úsu ɔ́tɔ wə ambe nkə, “Be ele bə ntɔ?”
Nya wə ambe lɛtɛyi wə nkə, “Tɔ wə Yohanes Ntufləsətidi eto disi.”
25 Disiobi nəmfo ésinkli kpla dísu diyo nəmə kafo nya ɔ́tɛyi Herodes nkə, “Nla minkə la Yohanes Ntufləsətidi eto disi ətəkə lə ɔkpɛ tɛnklɛ əsuə ətə mɛ mɔmɔmɔmɔ!”
26 Nyamfo ába oka Herodes lɛkɔɛsi, fɛɛ wənsiəmbofo ntamu bo óka utsyə lə beninətidi bamfó eto ənəmi butu.
27 Lə nyaso ókpe wə oblafɔ lamfolamfo nkə usu ola Yohanes eto disi lə ufi oboko. Nya oblafɔ əmfó dídu úsu Aba eto diyo nə baakpe betidi, mfó úsu óla Yohanes eto disi.
28 Kamaa, úfi disi nəmə útəkə lə ɔkpɛ tɛnklɛ əsuə nya úfi ni oboko disiobi nəmə. Nya wuntsya dífi ni úsu útə wə ambe.
29 Lefe nə Yohanes eto bakasebi lɛnɔ ditiki nəmfoo, bésu báfo wə ɔkɔ bésu bébikə.

Yesu Ɜtə Betidi Akpi Anɔ Lesa Bédi.

30 Batɔnkpe ba Yesu lékpe nkə besu batsyilama lekpake mfóo, ésinkli bəbə bátɛyi wə nnya kenke bésu beyifo ku asa nnya báte.
31 Nya kaka mə ku Yesu lɛsɔnɔ eto betidi kpə ba nlɛ búbə kédu étsyiko bufui. Nyaso Yesu ku wə bakasebi mánkɛ lefe lə bedi lesa kula tsya. Nyaso Yesu átɛyi mə nkə, “Bitə lə bo hã lə busu kaka lɛbiɔ lə busiə mfó butsyə ɔnwɛ sɛkɛ.”
32 Nyaso bésu bédufə lə ɔklɔ lə besu kaka betidi ləmbə.
33 Fɛɛ lefe nə bántɔɔ, betidi kpə ənyə mə bətsyə lekpo, nya bétsyetsyi bátɔ sɛtɔ bésu baka mfó budufə fɛ Yesu ku wə bakasebi dísu bédufə mfó.
34 Se Yesu lɛbɔ lə ɔklɔ əmə únyə sitiditu siaməə, mə asa ənə wə kafo itsyise bətsyə fe basamu ba ləmbə obebe. Nyaso útsyiko mə asa kpə bote itsyi lə Onanto əsuə.
35 Lefe nə ditsyitsyo léyoo, wə bakasebi ányi bésu wə ɔflɔ nya bátɛyi wə bənkə, “Kale bolo. Nya kase mfo diyifo ntɛntii, bəəmbunyə kulesa bedi.
36 Nyaso ləkə məmblɛ kusu lə bedu. Lə bedufə kəmə ku mbuto bo lɛfi mfoo, boofó lesatsyuə bunyə kaya kedi.”
37 Yesu átɛyi mə nkə, “Mi kosatee, bitə mə lesatsyuə lə bedi.”
Nya bátɛyi wə bənkə, “Nyamfó ebofo fe utsyuə eto afa mflamfla eto kayofofo! Ala fə bobiasə nyamfo lə mə budi əsuə?”
38 Nya Yesu lɛtɔ mə nkə, “Abolo asia bɛnlɛ? Bisu bebe!”
Nya se bésu bábee, bátɛyi wə bənkə, “Abolo anɔ ku akpɛ ənuə ete ntə.”
39 Yesu átɛyi wə bakasebi nkə bətə lə betidi bamə kenke lə bəsiə kasɔ lə sefa siamə əsuə mfó lə etsyukpa etsyukpa əsuə.
40 Nyaso betidi bamfo kenke əsiə kasɔ lə etsyukpa etsyukpa əsuə ətsyuə fe betidi kolofa nya ətsyuə fe betidi awosi anɔ.
41 Nya Yesu dífi abolo ku akpɛ nyamə, nya se óbe kato, nya ɔ́sɔ Onanto ani. Nya úbudi abolo nyamə nya úfi nnya útə wə bakasebi nkə bəsiə bətə etsyukpa etsyukpa nyamə. Nya úsiə akpɛ nyamɛ tsya nko útə mə.
42 Mba kenke lɛkɛ mfó édi bémi.
43 Nya se wə bakasebi lɛsɛ didisa nə díbu bakɔɔ, díyi lefosi etsyitsya kplɛ ənuə.
44 Nya mba dídi lesa nəmfo eto basani mate éyifo betidi akpi anɔ.

Yesu Áyɛ Lə Ntu Ɜsuə.

45 Lamfolamfo Yesu átɛyi wə bakasebi nkə bedufə lə ɔklɔ əmə lə besu umə wə baakpo Betsaida, lə ditumbukplɛ nəmə eto lekpake nə nse. Nya útə nkə sitiditu siamə sənsə sidu.
46 Nyamfo eto kamaa, wuntsya édu óbe kɔtini komə nkə lə usu oto ola.
47 Se éyo ketsyee, ɔklɔ əmə áyo ditumbukplɛ nəmə eto ntinti, Yesu mate hã díbu uńyə mfó.
48 Únyə nkə wə betidi édufə lə bulə əsuə ku kase bánlɛ ɔklɔ əmə bofo bonwa itsyise ufiebi lɛ bɔsɔ kələ mə. Nyaso lə kolensiənto kplɛɛ, Yesu áyɛ lə ntu bomə əsuə úsu mə ɔflɔ eti nkə lə ɔyɛ ofe.

49 Nya se bənyə wə lə ntu bomə əsuəə,
báfa bátɛyi bənkə, “Ɔkɔ ni.”
50 Məmblɛ áte sikpi se bənyə wə.
Nyaso Yesu átɛyi mə lamfolamfo nkə,
“Biante sikpi! Mɔ uni! Bimuə utu bɛlɛ!”
51 Nya óbe údufə lə mə ɔklɔ əmə kafo,
nya ete ufiebi əmə lɛyɛ bɔsɔ. Nyamfo éyifo
wə bakasebi yanii ku kafɔsu.
52 Itsyise bánte kase ko íbə fɛ útə betidi
akpi anɔ bamfo lesa bédi banɔ. Mə nsusu
mánkpa ko mə lə nyamfó əsuə, itsyise
bámfo wə bánɔ.

Yesu Átsya Befimfi Lə Genesaret Eto Kasɔ.

53 Se bédufə ditumbukplɛ nəmə eto lek-
pake nə nsee, báyifə lə Genesaret eto kasɔ.
Nya bátsyasə mə ɔklɔ əmə mfó.
54 Kase báyifə lə ɔklɔ əmə koo, betidi
ətsyə Yesu lekpo.
55 Nyaso betidi bamə étsyetsyi bésu
bátɛyi mə betidi kenke lə kasɔ kamə. Nya
kaka ke bánɔ bə Yesu kpee, bétsyi befimfi
lə mə belabekə əsuə báboko wə ɔflɔ.
56 Nya kaka ke Yesu dísu koo, umə ni
o-o, kebuto keni o-o, betidi ko díketsyi
mə befimfi kaboko obia nya bánlɛ wə
lekpakpa bənkə utə lə betidi wə awu eto
atosi ete. Nya mba dítidi nnyaa, əmuə ale.

7

Bianklɛnko Anasa Bɛni Onanto.

1 Farisifɔ ku afi eto bateasa ba dítsyi
Yerusalem əbə bátsyilama Yesu.
2 Bənyə bə wə bakasebi si balɛ lesa
budi nya bətsyuə məmflə mə ani fe kase
Farisifɔ laate betidi bə ele bə bəflə.
3 Bənyə nyamfo bətsyə lekpo itsyise
Farisifɔ ku Yudafɔ fɛfɛ kenke eeyifo lə mə
batekoko, banakoko eto akpa nnya báyani
bətsyə nya báte mə əsuə.
4 Nya lə báya lesa saa betsyiko
bikəkatekɔ tsyaa, ele bə bəflə mə ani fɛ
lə bedi. Nya ele bə beyifo lə afi kpə nnya
bəbə bétu, fe kase bəəflə akɔbe ku ekplíbi
ku kalɔtsyi.
5 Lə nyaso Farisifɔ ku afi eto bateasa
átɔ Yesu bənkə, “Beso fə mba ntəkəko fə
ləənyifo lə bo batekoko ku banakoko eto
akpa əsuə? Nya banlɛ asa budi lə mə ani
məfləmfləmflə əsuə?”
6 Yesu ələkə kɛnyɛ ɔ́tɛyi nkə, “Ǝnəmi
ənəmi eto betidi bini! Lesa nə Onanto eto
Unyɛləkətidi Yesaya lɛwɔni ɔ́tɛyi utsyə lə
mi əsuəə, íbə ítə sitinti! Ɔtɛyi bo nkə,
Onanto átɛyi nkə,
‘Betidi bamfoo, ənəmi ənəmi eto dibu ete
bəətə mɛ,
banla mɛ itsyi lə mə akɔɛsi.
7 Bimba ete ini bə bálɛ mɔ lelabi buyifo.
Baate kawunsiə eto afi nnya betidi
dítsyə fenkə mɔ afi ini.’
8 Nnya lete bə bifi mɔ kɔfi bɛkula nya bɛnlɛ
mi kawunsiə mfo eto akpa boté.”
9 Yesu esi ɔ́tɛyi mə nkə, “Bekpe awɛsu
ətsyuə nnya biefi akayɛ lə nnya əsuə kani
Onanto eto kɔfi budi, keyifo batekoko ku
banakoko eto akpa.
10 Onanato eto Unyɛləkətidi Moses
áwɔni útsyə nkə, ‘Bu fə anto ku fə ambe.
Ɔtɛyi tsya nkə fəə ke léka fə anto ku fə
ambee, ele bə balo fə.’
11 Fɛɛ biatɛyi biənkə ɛlɛkɛ bə utidi ebofo
lesa bɔni butə wə anto ku ambe ba lesa
lehiã, ku nsusu bə lesa nəmə eyifo kɛnkɛ,
kato taflatsyə ku nsusu bə wuufi lesa nəmə
utə Onanto bomu eso.
12 Nya ɛyɛ le bo akpa əsuəə, boata
Onanto eto kɔfi kebu.
13 Nko ini bə biefi mi bana eto akpa
kaninsə Onanto eto afi. Nya bieyifo asa
bamba kpə tsya fe nyamfo eto okle.”

Asa Nnya Laabɔ Ketsyi Utidi Eto Lɛkɔɛsi Ləətə Weeyifo Lebua Nɛ.

14 Lə nnya kamaa, Yesu esi ókpadi sitid-
itu siamə nkə bányi bafi wə. Nya ɔ́tɛyi mə
nkə, “Mimblɛ kenke bitsyue mɛ ato lə bɛnɔ
kasɔ.
15 Lesa nə ke utsyuə dídi ókpe lə kafo
əmbutə obiasə wə əsuə. Bomu lesa nə ke
ditsyi lə wə lɛkɔɛsi ɔtɛyii, nnya ni lesa nə
ləətə weeyifo lebua nɛ.
16 Mimblɛ kenke bitsyuə ato lə bɛnɔ mɛ
kasɔ.”
17 Lə nyamfo eto kamaa, se údu lə mə
ɔflɔ úsu diyoo, wə bakasebi átɔ wə bənkə
uləkə lekpa nəmə eto kasɔ ote mə.
18 Yesu átɛyi mə nkə, “Lə biannɔ lekpa
nəmfo kasɔɔ, nyalɛ mi nsusu əmbə kulesa
kasɔ bofo bɔnɔ! Ekpa bənkə lesa nə didufə
lə utidi kafoo, əmbutə utidi əmə yifo lebua,
19 itsyise yeendufə lə wə utu kəmiə. Wə
kafo bomu yuudufə nya yɔɔyɛ ɛbɔ lə wə
kafo fe lesa biabia.” Nyaso nnya Yesu
lɛtɛyi mfoo, ate bənkə didisa saa alɛkɛ itə
budi.
20 Nya úsukosə ɔ́tɛyi nkə, “Lesa nə lɛbɔ
itsyi lə utsyuə eto lɛkɔɛsii, ni laabiasə utidi
nɛ.
21 Itsyise nsusu bua saa aabɔ ketsyi
lə utidi eto lɛkɔɛsi kəmiə nya mu ləətə
wəəyifo asa bua nɛ. Asa nyamfó ni fenkə,
lɛsɔnɔdi ku kuyu ku ditilo ku disənkpo,
kusiə kamafefe ku sidikpuu,
22 ku nsusu bua fifi ku kawɛ ku disiale,
sidia tɛyitɛyi kabiasə utidi eto diye ku
nsusu bua kekleke fifi lə sisə ku sisiə
əsuə, nya ləənə utidi kakpe lə kofani əsuə,
ənəmi sɛsəsɛsə lə utidi bamba eto bikə
əsuə, diye biasəbiasə, əsuə kato bobesə,
ebukisa yifoyifo, koto mentsyue mentsyue.
23 Asa bua nyamfo kenke aabɔ ketsyi lə
utidi eto lɛkɔɛsi, nya laabiasə utidi nɛ.”

Usio Wə Lenni Yudanyə Áfo Yesu Ɔnɔ.

24 Nyamfo eto kamaa, Yesu édu úsu umə utsyuə lə Tiro eto kasɔ. Úsu diyo ditsyuə kaka wóanla nkə kuutsyuə saa te nkə okpe mfó, tsyafɛ wóamfo bɔbiɔ.
25 Mfóo, se usio utsyuə wə lɛwɔnɔ bua nlɛ wə ubi bulə lɛnɔ nkə Yesu kpe lə mfóo, úbə wə ɔflɔ akpa akpa nya óse akonki lə wə ənəmi.
26 Usio əmfo enni Yudanyə. Bále wə lə umə wə baakpo Foinike lə Siria eto kasɔ. Nya ɔ́lɛ Yesu lekpakpa nkə ola lɛwɔnɔ nəmə ɔbɔnko lə wə ubi əsuə.
27 Nya Yesu lékpasə wə nkə, "Tutɛɛ, tə bekpefi lesa etɔ. Yanlɛkɛ bə befi bekpefi eto lesa bətə bakpa."
28 Lə nnya əsuə usio əmfo ətə wə mbuayɛ nkə, "Ao, mɔ Onamute, bakpa bamə lə ɔpunu kalɔ lə lesakedikɔ mfóo, ebunyə lesa nə bekpefi bamə nlə budi eto nə lookpoo kasɔ bedi."
29 Nya Yesu lɛtɛyi wə nkə, "Lə kase fətə mbuayɛ mfo esoo, du esu diyo. Ebunyə se lɛwɔnɔ nəmə díkayani fə ubi əmə."
30 Nyaso usio əmfo édu úsu diyo. Lə mfóo, únyə nkə wə ubi labe lə wə kalabekɔ, nya lɛwɔnɔ bua nəmə lénsisi wə lə əsuə.

Yesu Átsya Osani Wə Ni Ototi Ku Ɔmumu.

31 Se Yesu lídu lə Tiro eto lekpake mfóo, ɔ́yɛ lə Sidon úsu Galilea eto Ditumbukplɛ kama kaka Kəmə Lefosi kamə nkpe eti.
32 Nya mfóo, betidi bətsyuə ákpa utidi utsyuə wə ni ototi ku ɔmumu báboko wə ɔflɔ nya bálɛ wə lekpakpa bə utəkə ani lə wə əsuə.
33 Nyaso Yesu ákpa wə usuko lɛkpɔ kaka betidi ku kudu ləmbə, nya úfi wə animi ókpe wə lə ato. Útufə ntufə ókpo lə wə animi nya ɔ́kɔbe utidi əmə eto odiakami.
34 Nya Yesu lébesə wə ənəmi óbe kato nya ɔ́wɔnɔ fũũ, nya ɔ́tɛyi osani əmə nkə, "Hefata," eto kasɔ ni bəə, "Sini!"
35 Lamfolamfo, osani əmə eto ato ásini nya wə odiakami tsya lényankli nya ófo etiki budi.
36 Yesu ákpe betidi ba dinyə mfó kɔfi nkə bántɛyi utidi saa kulesa, itsyi lə lesa nə bənyə mfó. Fɛɛ bimbaa ete ɔ́ninko mə, itsyise kase ókpe mə kɔfii, nko kə banlɛ nnya bokpantsyasə nɛ.
37 Nya betidi ba kenke lɛnɔ asa nyamfóo, iyifo mə naa efensə! Nya bátɛyi mə əsuə bə, "Wəəyifo lesa saa kukɔnɔ. Wəətə bamumu leedi etiki, nya batoti tsya laanɔ asa!"

8

Yesu Ɜtə Betidi Akpi Ana Lesa Bédi.

1 Lə eyi nyamfó əsuəə, betidi kpə əbə bátsya mfó. Nya se kulesa díməntsyə boodi esoo, Yesu ákpadi wə bakasebi óboko wə akɔ nya ɔ́tɛyi mə nkə,
2 "Betidi bamfo eto asa lɛ mɛ kaminsə, itsyise eyi ətsyə sɔ̃ɔ̃ ni nyamfo se bəbə mɔ ɔflɔ nɛ. Nya mɔmɔɔ, kulesa ente boodi.
3 Lə nyani mə beluu, kukpɛnsɛ ebɔlɛ mə kola disi lə kusu itsyise mə bətsyuə etsyi katsyontsyokɔ."
4 Nya wə bakasebi lɛtɔ wə bənkə, "Se utidi luunyə lesa utə betidi bamfo lə mfiminti mfo bə bedi bemi?"
5 Mfó Yesu lɛtɔ mə nkə, "Abolo asia nte mi?"

Bátɛyi wə bənkə, "Abolo akuanse."
6 Yesu átɛyi məmblɛ nkə bəsiə kasɔ. Nya úfi abolo akuanse nyamə, nya ɔ́sɔ Onanto ani, nya úbudi nnya úfi útə wə bakasebi nkə befi bətə betidi bamə kenke. Nya mə tsya dífi nnya bésiə bətə mə.
7 Akpɛ asiani tsya ətsyə. Yesu éfi nnya tsya nya ɔ́sɔ ani. Nya úfi nnya útə wə bakasebi nkə besiə nnya tsya bətə mə.
8-9 Betidi bamfó kenke édi bémi. Betidi bamə eto utu ebuyifo akpi ana. Se bédi bálosəə, bakasebi bamə ásɛ abolo wɛlɛwɛlɛ nnya díbu nya íyi etsyitsya kplɛkplɛ akuanse. Nnya kamaa, Yesu ələkə betidi bamfo kenke kusu nya bédu.
10 Nya Yesu ku wə bakasebi dídufə lə ɔklɔ báyila ditumbukplɛ bésu Dalmanuta eto lekpake.

Farisifɔ Átɔ Yesu Bənkə Uyifo Ayanisa Ote Mə.

11 Farisifɔ bətsyuə əbə Yesu ɔflɔ nya bétsyiko wə etiki bunənko lə befi bato wə babe. Nyaso bátɛyi wə bə uyifo ayanisa ətsyuə ote mə lə bate bə Onanto ɔflɔ útsyi úbə.
12 Nyamfo ələ Yesu tinti nya óla ɔwɔnɔ nya ɔ́tɔ mə nkə, "Beso kon mmi eto betidi laabɛbɛ bə bəənyə ayanisa fɛ lə bafo banɔ? Kulefe, nlɛ mi bɔtɛyi minkə, membuyifo ayanisa nnya eto okle bela biə biənyə mfo!"
13 Nya údu lə mə ɔflɔ, nya úsinkli údufə lə ɔklɔ nya ɔ́yila ditumbukplɛ nəmə úsu ni lekpake nə nse.

Yesu Ɜkə Mə Ato Lə Bidia Eto Asatete Ɜsuə.

14 Kase banlɛ ditumbukplɛ nəmə bɔyilaa, wə bakasebi bamə áta əsuə béntsyi abolo kpə.
15 Nya Yesu lɛtɛyi mə nkə, "Bekpe kobe lə bitsyue ato lə bɛnɔ etiki itsyi lə oka Herodes ku Farisifɔ eto əyənkisəsa əsuə."
16 Lefe nəmfóo, mə sɔ̃ɔ̃ dínyə mfó bánlɛ etiki búdi katɛyi bə, "Lee nnya buuntsyi abolo kpə eso ɔnlɛ bɔtɛyi nkoo?"

17 Fɛɛ se Yesu nyi etiki nnya bɑnlɛ bɔtɛyi
esoo, ɔ́tɔ mə nkə, “Beso bɛnlɛ etiki lə abolo
butsyi əsuə? Ibə ese mɔmɔɔ, biənyətɔ nye
bɛnɔ kasɔ? Bitidi ato ko!
18 Bekpe ənəmi, tsya fɛ biənnyə! Bekpe
ato, tsya fɛ biannɔ!
19 Bíankloma lefe nə ménsie abolo anɔ
míntə betidi akpi anɔ dídi? Etsyitsya kplɛ
asia nnya wɛlɛwɛlɛ díbu díyi?”
Bátɛyi wə bənkə, “Lefosi etsyitsya
ənuə.”
20 Yesu esi ɔ́tɔ mə nkə, “Nya lə lefe nə
mínsiə abolo akuanse míntə betidi akpi
anaa, nnya wɛlɛwɛlɛ díbuu, etsyitsya asia
íyi?”
Bátɛyi wə bənkə, “Akuanse.”
21 Nya ɔ́tɔ mə nkə, “Ibə ese mɔmɔɔ,
biante tɔ futsyə mini?”

Yesu Átsya Unəmba Utsyuə Lə Umə Wə Baakpo Betsaida.

22 Se Yesu ku wə bakasebi dídufə Bet-
saida, betidi bətsyuə ákpa unəmba utsyuə
báboko Yesu ku wə bakasebi ɔflɔ nya bálɛ
wə lekpakpa bə lə ufi wə kɔni utəkə lə wə.
23 Yesu ákɔbe nwə əmə lə kɔni nya ókpa
wə ɔ́bɔnko lə umə nti. Se útufə ntufə
ókpo lə unəmba əmə eto ənəmii, úfi wə
ani útəkə lə wə əsuə, nya ɔ́tɔ wə nkə, “Alɛ
lesatsyuə bunyəə?”
24 Nya utidi əmə létakasə wə ənəmi
óbe kato nya ɔ́tɛyi nkə, “Ee, nlɛ betidi
bunyə, tsya beyifo fe eyi. Fɛɛ balɛ bɔyɛ
katsyilama.”
25 Nya Yesu disi útidi wə ənəmi. Lə lefe
nuəfə nəmfoo, utidi əmə ásini wə ənəmi
kukɔnɔ, nya wə ənəmi lékpa, nya únyə
lesa saa kukɔnɔ.
26 Nya Yesu díləkə wə kusu nkə udu usu
wə diyo, wensisinkli usu umə əmə nti.

Petro Átɛyi Nkə Yesu Ni Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə.

27 Lə nnya kamaa, Yesu ku wə bakasebi
édu mfó bésu kebuto kətsyuə ka lɛfi
Kaisarea Filipi eto kasɔ eti. Nya lefe nə
bányɛ lə kusu bantɔɔ, Yesu édi mə etiki
ɔ́tɛyi nkə, “Bɛtɛyi mɛ, futsyə betidi laatɛyi
bə wə mini?”
28 Bátɛyi wə bənkə, “Bətsyuə lɛ bɔtɛyi
bə fə ni Ntufləsətidi Yohanes. Nya bətsyuə
tsya nlɛ bɔtɛyi bənkə fə ni Onanto eto
Unyɛləkətidi Elia. Nya bətsyuə tsya nlɛ
bɔtɛyi bənkə fə ni Onanto eto mba ləələkə
wə kɛnyɛ eto mba kɔ eto okle ɔni.”
29 Nya Yesu disi ɔ́tɔ mə nkə, “Mimi nkpə,
owoe biebu biə wə mini?”
Petro átɛyi wə nkə, “Fə ni nwə Onanto
lékpo ɔhile útsyə.”
30 Nya Yesu díkə mə ato nkə bántɛyi ku
utsyuə saa, lesa nə benyi itsyi lə wə mfo.

Yesu Édi Etiki Itsyi Lə Wə Kanyinyənyə Ku Wə Ukpə Ku Wə Businkli Kataka Ɜsuə.

31 Nya Yesu dítsyiko wə bakasebi asa
ətsyuə bóte, ɔ́tɛyi mə nkə, “Ele bə ibə
itə bə Utidi Eto Ubi nyə kanyi lə Yudafɔ
eto beninə ku besumunyə ninə ku afi eto
bateasa eto ani, bani wə. Boolo wə, tsya lə
diyi tsyəfəə wootaka.”
32 Ɔtɛyi mə nyamfo ókpasə, bə lə banɔ
kasɔ. Nya Petro lékpa wə usuko ɔflɔ
wonko wə inuə, nya ɔ́ninko wə.
33 Tsyaa, se Yesu díkənsə óbe wə bakase-
bii, údi etiki ku lɛblɔfi ókpe Petro nkə,
“Obansam, du mɛ lə ɔflɔ!” Nya ɔlɔ bɔ́tɛyi
nkə, “Anla asa nnya Onanto lala, bomu
nnya betidinini lala!”
34 Nyaso Yesu ákpadi betidi eto dit-
syukpa nəmə ku wə bakasebi óboko wə
ɔflɔ nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Lə utsyuə ala nkə
wəətəkəko mɛɛ, ele bə uləkə wə ato ku wə
əsuə utsyiko lə wə alasa əsuə nya lə utsyi
wə uyikabie utəkəko mɛ.
35 Itsyise nwə ke lela nkə wəələkə wə
nkpəə, woo nyansə mu. Nya utidi wə ke
loonyansə wə nkpə lə mɔ disi ku lə Ditiki
Sɛɛ nəmfo esoo, wuunyə nkpə manlo.
36 Nte kutəkə ko utudi luunyə lə kawun-
siə kamfo eto bikə kenke afiani wə bele fɛ
wənnyə nkpə manlo?
37 Nye be utidi luufi ofloma ko bə lə unyə
nkpə manlo?
38 Mɔmɔ mfoo, betidi kpə lə asa bua
buyifo ketsyi kama kakpe Onanto. Nyaso
lə utsyuə efi mɔ ku mɔ asatete fe afanisa
mɔmɔɔ, wuuntsya ebudi kofani lə mɔ,
Utidi Eto Ubi, ɔflɔ lə lefe nə muubə ku
Onanto eto Batɔnkpe kɛnkɛ ku lə Onanto
eto diyənde əsuə.”

9

1 Nya Yesu disi ɔ́tɛyi mə nkə, “Nlɛ mi
bɔtɛyi sitinti minkə mi bətsyuə əmbukpə
isu ese lefe nə biunyə Onanto əmə eto
sekakedikɔ luubə ku əsuəale.”

Yesu Eto Ɜsuə Bofloma.

2 Eyi akua eto kamaa, Yesu ákpa Petro,
ku Yakobo ku Yohanes bésu kɔtini kutsyuə
əsuə. Mə hã dísu bəsiə mfó. Lefe nə
bakasebi bamfo ńlɛ bobee, bənyə bə Yesu
eto ditsyəbi áfloma.
3 Nya wə awu nnya onkpe léfloma íflubi
futututu enso kase utidi luuflə wə bikə ku
ntu biole nya bɛnlɛ buyənde.
4 Nya bənyə Onanto eto bənyɛləkətidi ba
koko, Mose ku Elia lɛbɔ bánlɛ etiki budi ku
Yesu.
5-6 Sikpi əmuə bakasebi bamə kenke
itsyise bánte lesa nə bánlɛ bɔtɛyi. Nya
Petro wə dímante lesa nə woatɛyi, lɛtɛyi
Yesu nkə, “Oteasa, bo mfo eto bubə alɛkɛ

tinti. Tə lə boto ebu ətsyə. Lɔni itə fə, lɔni itə Mose, nya lɔni tsya itə Elia.”
7 Nya lɛsɔmiloku ditsyuə díbə díti
məmblɛ kenke, nya bánɔ ɔkɔɛ lɛbɔ utsyi
lə asɔmiloku nyamə əsuə nlɛ bɔtɛyi nkə,
“Nwə mfo ni mɔ ubi lala wə mankeko.
Bitsyue wə koto.”
8 Akpaakpa mfóo, bátsyilamasə ənəmi
tsya bənyə kuutsyuə saa enso Yesu hã ńyə
ku mə mfó.
9 Lefe nə bésinkli banlɛ kɔtini komə
bɔyifə kəbə kasɔɔ, Yesu əkə mə ato nkə,
“Biantɛyi kuutsyuə lesa nə bínyə mfo isu
ese bə, mɔ, Utidi Eto Ubi, ataka ntsyi
ɔkɔmə mbə.”
10 Béti etiki nyamfo bákpe lə mə nti, fɛ
lə mə mate sii, nya bákatɔ mə əsuə bənkə,
“Be ni bə wootaka utsyi ɔkɔmə ubə eto
kasɔ?”
11 Nya bátɔ Yesu bənkə, “Beso afi eto
bateasa bamə laatɛyi bənkə ele bə ibə bə
Onanto eto Unyɛləkətidi Elia tɔ Kristo eto
bubə?”
12 Yesu átɛyi mə nkə, “Sitinti baatɛyi.
Ele bə Onanto eto Unyɛləkətidi Elia tɔ
Kristo eto bubə lə ubə ɔlɔ lesa saa utsyə.
Fɛɛ báwɔni bákpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ Eto
Kukuə tsya bə Utidi Eto Ubi ebudi ohiã tinti
nya bɔɔni wə. Be bibu biə nyamfo tsya lɛ
bote?
13 Nlɛ mi bɔtɛyi minkə Onanto eto
Unyɛləkətidi Elia búbə koko. Fɛɛ betidi
mámfo wə ku dibu. Bomu béyifo wə kase
ke bála. Nyamfo əbə itə fe kase Onanto eto
bɛnyɛləkətidi lɛwɔni bətsyə lə Awɔnisa
Kɛnkɛ eto Kukue əsuə.”

Yesu Ála Lɛwɔnɔ Bua Nə Dísiə Lə Osaibi Utsyuə Ǝsuə.

14 Lefe nəmfóo, se Yesu ku bakasebi itsyə
bamə dísinkli bəbə bakasebi fɛfɛ ɔflɔɔ,
bənyə bə betidi kpə ńyə bátsyilama mə,
nya afi eto bateasa bətsyuə nlɛ mə etiki
bunə nko.
15 Se betidi bamfó kenke dínyə Yesu nlɛ
bubəə, íyifo mə yanii, nya bétsyetsyi bésu
bátsyako wə bəsiəsə wə.
16 Yesu ɔ́tɔ wə bakasebi bamə nkə, “Nte
kənə ka mi ku mə nlɛ?”
17 Nya osani utsyuə wə ńyə lə betidi
bamə nti lɛtɛyi Yesu nkə, “Oteasa, nkpa mɔ
ubi mboko fə ɔflɔ, itsyise lɛwɔnɔ bua si wə
lə əsuə itə waamfo etiki budi.
18 Lefenə ke lɛwɔnɔ bua nəmfo nlɛ wə
buləə, dietsyi wə kasɔ lə kasɔ, nya efu
laabɔ wə lə kɛnyɛ nya woayimi anyi,
nya wə əsuə kenke laasie kəkləkə. Nya
mínkpa wə mimboko fə bakasebi minkə lə
batsya wə, fɛ bamfo.”
19 Nya Yesu lɛtɛyi mə nkə, “Ei! Mii, mmi
eto betidi, mi bofo kanɔ əmbə ale! Nte
lefe nə eto okle ele bə bonko mi yɛ fɛ lə
befo bɛnɔ? Nye nte lefe kɛntsyɛ nə ele bə
nyɛnko mi fɛ lə bɛnɔ asa kasɔ? Bekpa ubi
əmə beboko mɛ!”
20 Nya bákpa wə búsuko Yesu. Nya
kase lɛwɔnɔ bua nəmfo dínyə Yesu ko,
dítinkəsə ubi əmə nya dínə wə lɛɛsɔ lə
kasɔ lɛnlɛ bowaninsə, akaminansə lə kasɔ,
nya efu nlɛ bɔbɔ lə wə kɛnyɛ.
21 Nya Yesu lɛtɔ wə anto nkə, “Se ítsyiko
wə buyifo məə, yɔ́ɔ klɛ?”

Osani əmə átɛyi wə nkə, “Ítsyə wə kasɔ
lə wə sikpefi lefe ke.
22 Lɛwɔnɔ nəmə aakplatsya sesiasesia
nkə lə lelo wə, lə ibə nkoo, dietə nkə lə
udu ɔnɔ udufə lə utə nye ntu əsuə. Nlɛ
fəə lekpakpa, nyə bo kaminsə, lə ebofo lə
awunsə ko bo!”
23 Yesu átɛyi wə nkə, “Beso faatɛyi mɛ
fənkə lə moofo? Lesasa ebofo bubə kətə lə
afo mɛ ɔnɔ.”
24 Lamfolamfo, ubi əmə eto anto átɛyi
bembembe nkə, “Mfo nnɔ, tsyaa bumbə
ale kpə. Wunsəko mɛ lə mɔ bofo kanɔ lə
bumuə ale.”
25 Nya lefe nə Yesu dínyə nkə betidi kpə
lə bɔkpɔ lə banyi bafi məə, údi lɛwɔnɔ
nəmfo etiki nkə, “Lɛwɔnɔ bua nə ləətə
betidi lannɔ ku leendi etiki, nlɛ fə bɔtɛyi
minkə bɔ lə ubi əmfo əsuə, nya mensi
sinkli edufə lə wə kulefe kulefe bio!”
26 Lɛwɔnɔ nəmfo áfa bembembe, nya
dítinkəsə wə kekleke nya lɛbɔ wə lə əsuə.
Ubi əmfo álabe mfó fe bukpə ukpə. Nya
utsyuə saa wə ńyə mfó nlɛ bɔtɛyi nkə,
“Ukpə!”
27 Nya Yesu lɛkɔbe ubi əmə lə kɔni nya
ótaka úńyə.
28 Lə nyamfo eto kama se Yesu dídufə
diyo ditsyuəə, wə bakasebi átɔ wə buɛ
bənkə, “Beso bo dímamfo lɛwɔnɔ nəmfo
bola kələkə lə ubi əmə əsuə?”
29 Nya Yesu lɛtɛyi mə nkə, “Siankpa utidi
əmə éboto ola sesia sesia sesia nya ókle
kɛnyɛɛ, nya fɛ woofo lɛwɔnɔ nəmfo eto
okle bola kələkə lə utidi əsuə nɛ.”

Yesu Esi Údi Etiki Itsyi Lə Wuukpə Ǝsuə.

30 Yesu ku wə bakasebi édu mfó báyɛ lə
Galilea eto kasɔ. Yesu mánla nkə kuutsyuə
saa te kaka onkpe,
31 itsyise úkate wə bakasebi asa. Ɔtɛyi
mə nkə, “Osani utsyuə ebufi Betidi kenke
eto Ubi utə, nya wuufi wə utə betidi nkə
balo. Nya lə diyi tsyəfə əsuəə, wuusinkli
otaka ubə nkpə.”
32 Tsya bánnɔ lesa nə ɔ́tɛyi mə mfo eto
kasɔ, nya báte sikpi ku kase bɔɔtɔ wə ditiki
nə ɔ́tɛyi mfo eto kasɔ.

Yesu Áte Asa Itsyi Lə Nwə Ndi Ɔkplɛnyə Kenke Ǝsuə.

33 Se bésu bédufə Kapernaum eto uməə,
bésu bédufə diyo lɔni. Mfóo, Yesu átɔ wə
bakasebi nkə, “Nte ditiki nə bɛnlɛ bunə lə
mi nti se bɔ́nlɛ bubə?”
34 Tsya bəntə wə mbuayɛ saa. Itsyise se
bánlɛ bubəə, bəkənə etiki bə bala bə baate
utsyə wə ni ɔkplɛ kenke lə mə nti.
35 Nya Yesu dísiə lə kasɔ nya ókpadi wə
bakasebi lefosi inuə bamə, nya ɔ́tɛyi mə
nkə, “Mi futsyə lela nkə weedi ɔkplɛnyə
kenke lə mi ntii, ele bə uyifo wə əsuə fenkə
nwə ləmbə kulesa nti, nya wuusumu wə
bətsyuə.”
36 Nya útə dikpefi díbə únyə lə mə sɛtɔ.
Nya útsyi dikpefi nəmfo útəkə lə wə akpa
nya ɔ́tɛyi mə nkə,
37 “Utsyuə saa léfo dikpefi lə mɔ disii,
mɔ ni ófo. Nya utsyuə saa loofo mɛɛ, inni
mɔ mate ete ofo. Bomu ófo mɔ Anto wə
létsyese mɛ tsya.”

Utsyuə Saa Wə Leenkisi Mii, Uyifo Lɔni Ku Mi.

38 Nya, okasebi wə baakpo Yohanes
lɛtɛyi Yesu nkə, “Oteasa, búnyə osani
utsyuə wə nlɛ awɔnɔ bua bóla lə fə diye
əsuə. Nya búti wə kusu buə usinkli ɔyɛ,
itsyise umbə lə bo nti.”
39 Yesu átɛyi mə nkə, “Bienti wə kusu,
itsyise utsyuə saa wə leeyifo ayanisa lə mɔ
diye əsuəə, əmbudi mɔ etiki bua.
40 Nya utsyuə saa wə ləənnyə lə bo
əsuəə, bonko wə eyifo bani.
41 “Nya mətə lə bete biə utsyuə saa wə
luutə mi ntu nkə binə itsyise biyifo mɔ
balee, Onanto ebofo wə nnya kayo.

Biəntə Kulesa Saa Lə Iti Mi Bofokanɔ Kusu.

42 “Lə ibə bə utidi utsyuə ətə bə dikpefi
nə díkənyə bofokanɔ lə mɛ ésinkli kama
lə nnya əsuəə, wuunyə kotonənə tinti. Lə
befi ukuə bátsyasə lə lebambi kplɛ əsuə
befi bakpe wə lə simuə befi wə bato bakpe
lə ditumbukplɛ, yɔɔlɛkɛ itə wə eso.
43-44 “Nyaso lə fə kɔni kɔni abiasə fə
bofokanɔɔ, tɔnɔ lə ala ko ələkə! Ɛlɛkɛ bə
yɛ kɔni kɔwɛ esu nkpə manlo kəmiə enso
bə kɛ ani ənuə lə Onanto lə oto fə okpe lə
ditəfɛnku əsuə kaka baatonsə asa bua.
45-46 Nyaso lə fə kokpa kɔni laabiasə fə
bofokanɔɔ, la ko ələkə. Ɛlɛkɛ eso bə kɛ
kokpa kɔwɛ lə ənyə nkpə manlo, enso bə
akpa ənuə kɛ fə lə bato fə bakpe lə utə əmə
kəmiə.
47 Nya lə fə dinəmi aakpa fə kesuko asa
bua kəmiəə, nə ni ələkə. Ɛlɛkɛ eso lə
akpe dinəmi lɛwɛ nya fedufə lə Onanto eto
sekakedikɔ enso bə kɛ ənəmi ənuə lə befi
fə bato bakpe lə utə manlo kəmiə,
48 wə eto asa bátɛyi bənkə,
‘Ekuklubi nnya laabiasə asa mfóo, əənkpə
kulefe.
Nya ute wə laatonsə asa mfóo, aanni
kulefe.’
49 Itsyise fe kase beefi mba kakpe lə didisa
dialɛkɛɛ, nko kə Onanto leefi kanyinyənyə
eto utə kakpasə wə betidi əsuə nɛ.
50 “Mba alɛkɛ. Fɛ lə bóyansə mu
kamini, ənsiəmbofo kamini bokpe lə mu
bio. Nyaso, tə mba eto lɛlɛkəsə lə bɔkɛ
mi lə əsuə. Lə bisiə lə diyuə əsuə ku mi
bətsyuə.”

10

Yesu Áte Asa Itsyi Lə Kusə Ku Kusiənini Ƒsuə.

1 Nya se Yesu dídu mfó, ɔ́yila Yordan eto
ketu úsu Yudea eto kasɔ. Betidi kpə esi
bəbə bátsyilama wə mfó tsya, nya úkate
mə asa mfó itsyi lə Onanto əsuə fe kase
úkala buyifo.
2 Farisifɔ bətsyuə əbə wə ɔflɔ bə lə itə
kusuu, lə bənyə kusu lə wə əsuə. Bátɔ Yesu
bənkə, “Nyalɛ Onanto eto kɔfi ətə kusu
bənkə osani ɔni wə usiə?”
3 Nya Yesu tsya lítə mbuayɛ ɔ́tɔ mə nkə,
“Nte kɔfi ko Mose lékpe mi?”
4 Bətə mbuayɛ bənkə, “Mose ətə kusu
nkə osani wə ke lensianla wə usiəə, ɔwɔni
kukuə lə utə wə bote fɛ lə oyani wə.”
5 Yesu átɛyi mə nkə, “Moses wəə ni
Onanto eto Unyɛləkətidi áwɔni nyamfo
nko útə mi itsyi lə mi letotidi eso.
6 Taa kawunsiə eto diyifofee, Onanto
éyifo osani ku usio, fe kase báwɔni bákpe
lə Kukue Kɛnkɛ əsuə.
7 Awɔnisa Eto Kukuə Kɛnkɛ átɛyi nkə,
‘Lə nyamfo eso osani du lə wə anto ku
ambe ɔflɔ usu ɔkɔ ku wə usiə,
8 nya mə inuə bamə loofiani əsuə eto
sinə sɔni.’ Nyaso lə Onanto eto ənəmii,
bafiani utidi ɔni. Inni inuə!
9 Nyaso betidi ba Onanto lɛkɔ banii,
kawunsiə kamfo eto utidi saa əmbə kusu
wəəsənsə mə nti.”
10 Kama se bésu bédufə lə diyo kəmiəə,
wə bakasebi átɔ wə asa itsyi lə ləsanə ɔ́tɛyi
lə kɔfi komfó əsuə.
11 Yesu ələkə kasɔ óte mə nkə, “Osani wə
looyani wə usiə usu nya úfi obambaa, udi
kɔsɔnɔ, ota wə usiə koko əmə ubu.
12 Nko ke lə usio ani wə usiə nya usu
usiəko úsiə kusə bamba tsyaa, wuntsya
akpo kusə óta wə usiə koko əmə úbu.”

Yesu Ákpo Bekpefi Bətsyuə Atsyɔ.

13 Lə lefe nəmə tutuutuu, betidi bətsyuə
ákpa mə bebi báboko Yesu ɔflɔ bə lə ufi wə
ani utəkə mə lə əsuə okpo mə atsyɔ. Fɛɛ
wə bakasebi ənyənki bákpe mə.
14 Se Yesu dínyə nyamfoo, kafo ányi
wə nya ɔ́tɛyi wə bakasebi nkə, “Bitə lə
ekpefi lə bəbə mɔ ɔflɔ, bienti mə kusu.
Itsyise Onanto eto sekakedikɔ tə itə mba

laabokosə mə əsuə kasɔ fe kase ekpefi kɛkɛ bamfo leeyifo.
15 Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə utidi wə ke ləmbofo Onanto eto Sekadidi fe kase dikpefi kɛkɛ laabokosə wə əsuə kasɔɔ, wəmbudufə Onanto eto sekakedikɔ kulefe.”
16 Nya ɔ́buta dikpefi saa, útəkə wə kɔni nya ɔ́kpo mə atsyɔ.

Otabinyə Utsyuə Átɔ Yesu Kusu Ko Wɔɔyɛ Lə Unyə Nkpə Manlo.

17 Lefe nə Yesu létaka úńyə lə uluu, osani utsyuə étsyetsyi úbə óse akonki lə wə ənəmi, nya ɔ́tɔ wə nkə, “Oteasa Sɛɛ, be ele bə nyifo fɛ lə nyə nkpə manlo?”
18 Yesu átɔ wə nkə, “Eyi lesa nə eso fakpadi mɛ fə, ɔsɛɛ? Utidi saa meenyifo ɔsɛɛ, enso Onanto.
19 Eyi Onanto eto afi nnya kenke. Manlo utidi, mankpo kusə nye mamfe fə usiə kama, menyu, mantɛyi sidia lə fuutsyuə əsuə nye ala wə kɛnyɛ, manwɛ utidi lə afo wə bikə, bu fə anto ku fə ambe.”
20 Osani əmfo esi ɔ́tɛyi wə nkə, “Oteasa, idu lə mɔ sikpefi ibə ese lə mii, nlɛ afi nyamfo kenke budi.”
21 Yesu ábe wə ku lelabi nya ɔ́tɛyi wə nkə, “Lesakpa lɔni hã dibu ele bə yifo. Su lə esu efi fə bikə bia kenke nte fə ate, lə efi atabi nyamfó efi ətə bakombo. Lə nnya əsuəə, ebofiani otabinyə lə Onanto eto. Nyamfo eto kamaa, du lə əbə ətəkəko mɛ lefe saa!”
22 Se osani əmfo lɛnɔ ditiki nəmfoo, élo wə ani nnya údu ku nkuɛnlo, itsyise bikə kpə kpe wə.
23 Yesu átsyi ɔwininsə nya ɔ́tsyilamasə ənəmi óbe wə bakasebi nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Ekpe ale tinti fɛ batabinyə loofo Onanto eto sekakedikɔ budufə.”
24 Ditiki nəmfo ábiasə wə bakasebi bamfo eto nsusu. Fɛɛ Yesu esi átɛyi mə nkə, “Mɔ bebi, bɛnɔ kase enkpe ale itə batabinyə bə bənyə kusu bedufə Onanto eto sekakedikɔ!
25 Mə mfó budufə kpe ale eso kase ɔdɔmini ku lekoko lɔɔyɛ lə okaasa eto ofo ofe!”
26 Se ɔ́tɛyi mə ditiki nəmfoo, isi ébiasə mə nsusu ekpe blɛmblɛ! Nya banlɛ mə əsuə bɔtɔ bənkə, “Nyalɛ owoe ko luunyə nkpə manlo?”
27 Nyaso Yesu ábe mə tũũ, nya ɔ́tɛyi nkə, “Utidi saa əmbə loofo nyamfo buyifo. Fɛɛ wə Onantoo, wə ebofo lesa saa buyifo.”
28 Nya Petro dídi etiki ɔ́tɛyi nkə, “Bóyani bo lesa saa butsyə bubə butəkəko fə!”
29 Nya Yesu lɛtɛyi nkə, “Nlɛ mi bɔtɛyi minkɛ mimi ebunyə bikə kpə enso mbia béyani bitsyə. Itsyise utidi saa wə léyani wə oto nye bayimisani nye bayimisio, nye ambe, nye anto, nye wə bebi, nye wə ɔkuɛ útsyə lə mɔ butəkəko esoo, nya lə usənsə Ditiki Sɛɛ nəmfoo,
30 wuunyə asa nyamfó eto nnya kolofa ku kama lə kasɔ kamfo. Wuunyə kato ku bayimisani ku bayimisio, ku ambemə ku bebi ku kakuɛ kpə. Fɛɛ betidi ebokpe wə bulə tsya. Nya nyamfo eto kamaa, wuunyə nkpə manlo lə kawunsiə fɔfɔ ka luubə.
31 Fɛ betidi kpə ba ntɔ sɛtɔ mɔmɔɔ, ebubə bafe kama. Nya mba nkpe kama mɔmɔɔ, mə loofe batɔ sɛtɔ nɛ.”

Yesu Esi Údi Etiki Itsyi Lə Wuukpə Ƒsuə.

32 Lə lefe nə bányɛ lə kusu baatɔ lə Yerusalem eeto uməə, Yesu átɔ sɛtɔ fɛ wə bakasebi dítəkə. Nya bulə butsyuə eto okle dídufə lə bakasabi bamfó əsuə nya sikpi dímuə betidi ba ntəkəko mə tsya. Yesu esi ókpadi wə bakasebi nya ókpa mə úsuko kaka kudu ləmbə nya ɔ́tɛyi mə asa nnya ləəbə wə butu.
33 Ɔ́tɛyi mə nkə, “Bɛnɔ! Bɔtɔ lə Yerusalem eto umə kaka boomuə mɛ, mɔɔ ni Utidi Eto Ubi, nya boofi mɛ bakpe lə besumunyə ninə ku afi eto bateasa eto ani. Boolo mɛ dikpəkpi nya buufi mɛ bakpe lə mba lenni Yudafɔ eto ani.
34 Nya bookpe mɛ kɔfiɔ, nya bootufə ntufə bakpo mɛ lə əsuə, bablɛ mɛ, balo mɛ. Fɛɛ lə diyi tsyəfə əsuəə, muusinkli ntaka mbə nkpə bio.”

Yakobo Ku Yohanes Álɛ Yesu Lekpakpa Bə Utsyə Mə Lə Nkplɛkɔ.

35 Nya Sebedeo eto bebi ba ni Yakobo ku Yohanes díbə Yesu ɔflɔ nya bátɛyi wə bankə, “Oteasa, bokpe kətsyuə boə boatɛyi lə eyifo ətə bo.”
36 Yesu átɔ mə nkə, “Be ini?”
37 Bátɛyi wə bənkə, “Lə əsiə lə fə lekankpomɛ lə fə sekakedikɔ eto diyənde əsuəə, bo tsya aala boə lə bubə busiə lə fə akɔ mfó. Bo ɔni lə usiə lə fə kodiani nya unuəfə tsya lə usiə lə fə kəməni.”
38 Yesu átɛyi mə nkə, “Biante lesa nə bɛnlɛ bɔtɔ! Befo bɛnɔ biə biofo ntu bunə lə kanyi eto lɛkɔbe nə məənə əsuə? Nya biofo ntufləsəfləsə eto lekpa nə moofo lə kawunsiə mfo bofoo?”
39 Nya bətə mbuayɛ bənkə, “Boofo.”
Yesu átɛyi mə nkə, “Ee, biofo bunə lə lɛkɔbe bua nə eto okle məənə, nnya biofo ntu fləsəfləsə eto lekpa nə eto okle maafo mfo.
40 Fɛɛ mimbə kusu bə nləkə utidi wə luusiə lə mɔ kodiani nye kəməni. Mɔ Anto wə ni futsyə luutə betidi ba úkalɔ mfó utsyə útə.”
41 Lefe nə bakasebi lefosi fɛfɛ lɛnɔ etiki nyamfoo, bənyə ɔblɔ bákpe Yakobo ku Yohanes.

42 Nyaso Yesu ákpadi məmblɛ kenke
utsyə nya ɔ́tɛyi mə nkə, "Biyi biənkə Aba
eto beninə kpe əsuəale lə mə betidi ba
nkpe lə mə kalɔ əsuə. Nya nkomə eto
beninə tidi bamfó akɛ ale əkələkə kayinkə
mba nkpe mə kalɔ.
43 Fɛɛ yanle bə itsyə nko lə mi nti.
Lə mi nti eto utsyuə aala nkə weedi
ɔtɔnkotɔnkoo, ele bə obokosə əsuə kasɔ
usumu bafɛfɛ.
44 Nya lə mi nti eto utsyuə aala nkə
woafo diye kplɛɛ, ele bə uyifo nwə ləənnə
əsuə, laabokosə əsuə kasɔ kabɛbɛ bafɛfɛ
eto lɛlɛkəsə.
45 Itsyise Utidi Eto Ubi kulaa tsya məmbə
nkə besumu mɛ. Bomu bə lə usumu betidi
lə ufi wə nkpə utə lə betidi kpə eto diləkə."

Yesu Átsya Unəmba Bartimeo.

46 Nnya kamaa, Yesu ku wə bakasebi ésu
Yeriko. Nya se banlɛ budu lə umə əmməə,
betidi kpə ətəkəko mə. Nya lefe nə bányɛ
kusuu, báfe unəmba utsyuə wə baakpo
Bartimeo eto kasɔ ni Timeo eto ubi. Nya
unsi mfó ɔnlɛ asa bɔtɔ.
47 Se ɔ́nɔ nkə Yesu Nasaretnyə uni nlɛ
bofee, ófa bembembe ɔ́tɛyi nkə, "Yesu!
David eto ubi! Be mɛ lə ənyə mɛ kaminsə!"
48 Betidi kpə ba nlɛ bofe mfó ənyənki
bákpe wə bənkə usinkli ɔyɛ kudu komə.
Tsya mfe fɛ usi ófa bembembe nkə, "David
eto ubi! Be mɛ lə ənyə mɛ kaminsə!"
49 Nya se Yesu lɛnɔ nkoo, úkənə úńyə nya
ɔ́tɛyi nkə, "Bekpadi wə bitə mɛ."
Nyaso bákpadi unəmba əmfo bátɛyi bə,
"Nyə disuəyuə! Taka mlə, itsyise ɔlɛ fə
bokpadi."
50 Lamfolamfo, úləkə wə awu kato óto
ókpe, nya ótaka úńyə, nya úsu Yesu flɔ.
51 Yesu átɔ wə nkə, "Be faala fə nyifo ntə
fə?"
Unəmba əmə átɛyi wə nkə, "Oteasa, tə
lə mɔ ənəmi lə ɛsini lə nkənyə!"
52 Nya Yesu lɛtɛyi wə nkə, "Su. Fə
bofokanɔ átsya fə." Nya lamfolamfo, wə
ənəmi lɛsini nya útsyiko asa bunyə. Nya
útəkəko Yesu, nya məmblɛ lídu.

11

Báfo Yesu Fe Oka Lə Yerusalem.

1 Lefe nə bányi bafi Yerusalem nya
bédufə Betfage ku kaka letsyilama Betania
mfóo, báyo Nnuəbi eto Eyi eto Kɔtini.
Nya mfó Yesu lékpe wə bakasebi inuə nkə
beákatɔ.
2 Nya ɔ́tɛyi mə nkə, "Lə bidufə umə
tutɛɛ, biunyə biənkə bátsyasə ɔflimubi wə
ku ukuə, wə ku utsyuə saa díməsiə tɔ
unyə. Benyankli wə lə ukuə lə bifi wə
beboko mɛ.
3 Nya lə utsyuə átɔ mi nkə, 'Beso bɛnlɛ
wə buləkə?' bɛtɛyi wə biə mi Onamute
ahiã wə, nya businkli bufi wə boboko mlɛ."
4 Nyaso betidi inuə bamfo ésu nya bənyə
bə ɔflimubi ńyə lə ukuə, úńyə lə futsyə eto
kəsiə. Nya bələkə wə ku ukuə əmə.
5 Betidi bətsyuə ba ńyə mfó átɔ mə
bənkə, "Be bɛnlɛ wə bonyankli keyifo ko?"
6 Bátɛyi mə fe kase Yesu lɛtɛyi mə. Nya mə
tsya dítə mə kusu bə banyankli wə.
7 Se báboko Yesu ubuki əmfoo, béfi mə
mfia bətəkə lə ubuki əmə əsuə nya Yesu
lébe úsiə lə wə.
8 Betidi kpə éfi mə mfia bətsyə lə kasɔ,
bətsyuə tsya əfəsə kalɛ ku afanto lə kaflɔ
bésense bákpo lə kusu bə lə ɔyɛ ofe.
9 Betidi ba kenke ntɔ sɛtɔ ku mba ntəkə
kamaa káfa bembembe kákatɛyi bə,
"Hosiana!
Bɔlɛ atɛsə butə nwə nlɛ bubə lə Onanto eto
diye əsuə.
10 Bifi atɛsə bitə bo ona Oka David eto
sekakedikɔ sia nlɛ bubə.
Hosiana itə Onanto wə nkpe kato fanlo-
fanlo."
11 Se údufə Yerusalem, Yesu ésu Yudafɔ
eto Disumuyo. Nya ótsyilamasə ənəmi ɔ́lɛ
ola óbe lesa saa nə nkpe mfó. Fɛɛ se kale
mfe nlɛ bolo esoo, údu úsu Betania ku wə
bakasebi.

Yesu Ékudi Kudiyi Kutsyuə.

12 Se kale dísiə, bédu lə Umə Betania
bánlɛ bubəə nya kukpɛnsɛ étsyiko Yesu
bɔlɛ.
13 Únyə kɔsɛsɛ nkə kuyi kutsyuə ko
laawɔ eyibibi baakpo fiki ko léta afanto
kpə nyə mfó. Nyaso úsu nkə weesu obe lə
kɔ́nwɔ ebibi. Fɛɛ se úsu údufə kuyi komə
kalɔɔ, únyə nkə kóanwɔ ebibi saa. Afanto
hã kóto. Lefe nə ele bə kusi kɔnwɔ tsya
mányo tɔ.
14 Nyaso Yesu édi kuyi komə etiki ɔ́tɛyi
nkə, "Ensiembɔnwɔ ebibi bio." Wə
bakasebi ánɔ se ɔ́tɛyi nko.

Yesu Ála Mba Nlɛ Bikə Bote Lə Disumuyo.

15 Se bésu bédufə Yerusalem, Yesu ésu
Yudafɔ eto Disumuyo, nya útsyiko betidi
ba nlɛ asa bote ku mba nlɛ bikə bote lə
diyo nəmə bola, úkə mba nlɛ atabi bofloma
eto kapunu úwi. Nya úkə mba nsi banlɛ
ablonima tsya bote eto akpomɛ úwi itsyise
wóanla nkə kuutsyuə saa ubə ukayɛ lə
Disumuyo ɔflɔ mfó kafe ku mə bikə.
16 Nya wóantɔnɔ nkə kuutsyuə saa fi
kulesa úbə katekɔ lə kesumukɔ eto diyo
nəmə mfó.
17 Nya óte betidi bamfó asa ɔ́tɛyi mə nkə,
"Bawɔni lə Awɔnisa Kɛnkɛ Eto Kukuə əsuə
bə, Onanto átɛyi nkə,
'Bookpo mɔ diyo,

diyo nə kawunsiə kenke eto bətidi
luubə bato ola bətə Onanto.'
Fɛɛ mimi éfi ni bíyifo bəyu eto kabiɔkɔ
katafa bətidi."
18 Besumunyə ninə ku afi eto bateasa ba
lɛkɛ mfó ánɔ etiki nnya Yesu lɛtɛyi. Nyaso
bábɛbɛ kusu ko bɔɔyɛ balo wə. Tsyaa balɛ
sikpi bote ɛyɛ lə kase bətidi ba tã laala wə
asatete eso.
19 Se éyo ditsyitsyo lefee, Yesu ku wə
bakasebi édu lə Yerusalem eto umə əmə.

Bənyə Bə Kudiyi Komə Yesu Díkudi Ǝkpə.

20 Se kale dísiə eto olesiəə, nya se bányɛ
lə kusu bánlɛ bubəə, bənyə bə kudiyi komə
ébukpə koko kenke taa ko keyudu ke.
21 Petro ákloma lesa nə díbə, nya ɔ́tɛyi
Yesu nkə, "Oteasa, be kuyi komə fékudii,
kúkpə!"
22 Yesu átɛyi mə nkə, "Befo Onanto bɛnɔ.
23 Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə, utsyuə
saa wə lɔɔtɛyi kɔtini komfo nkə kɔnyi
kusu kudufə lə lekpoo, nya wanyaki lə
wə lɛkɔɛsi, nya ɔ́fo ɔ́nɔ nkə lesa nə ɔ́tɛyi
ebubə itəə, Onanto ebuyifo nnya utə wə.
24 Nyaso nlɛ mi bɔtɛyi minkə, lesa nə
ke biɔtɔ Onanto ɛyɛ lə olatoto əsuəə, bəfo
bɛnɔ biə dioka mi kɔni. Onanto ebuyifo
lesa nə mə utə mi.
25 Nya lə bibə ola katokɔ kətə Onanto
nya bəkloma biə utidi utsyuə áta mi úbuu,
bifi bɛtsyɛ wə itə bə mi Anto wə nkpe kato
tsyaa, lə ufi mi asa bua ɔtsyɛ mi.
26 Fɛɛ lə biemfi bɛtsyɛ wəə, mi Anto wə
nkpe kato tsya əmbufi ɔtsyɛ mi."

Betidi Ákpe Kədiə Ku Yesu Itsyi Lə Kaka Wə Ǝsuəale Ditsyi.

27 Yesu ku wə bakasebi édufə Yerusalem.
Nya Yesu nyɛ lə kesumukɔ mfó botsyil-
amaa, nya besumunyə ninə ku afi eto
bateasa ku umə eto beninə bətsyuə díbə
wə ɔflɔ.
28 Nya bátɔ wə bənkə, "Owoe dítə fə
əsuəale fɛ feeyifo asa nyamfo? Nya owoe
tsya dítə fə kusu nko?"
29 Yesu ətə mbuayɛ nkə, "Tutɛɛ, mɔɔtɔ
mi ditiki lɔni hã. Nya lə bitə ni mbuayɛɛ,
mɔɔtɛyi mi nwə eto əsuəale əsuə minlɛ
asa nyamfo buyifo.
30 Bɛtɛyi mɛ kaka Yohanes léfo əsuəale
utsyiko fɛ úfləsə bətidi ntu? Ǝsuəale
nyaməə, Onanto ɔflɔ itsyi lee utidi ete dítə
wə kusu?"
31 Bétsyiko etiki nyamfo bunə lə mə
nti, nya bátɔ mə əsuə bənkə, "Ntsyə ele
bə bɔtɛyi kɛɛ? Lə bɔtɛyi boə nkomə eto
əsuəale nyamə etsyi Onanto ɔflɔɔ, wɔɔtɔ
bo nkə, 'Lə nko inii, beso bíamfo Yohanes
bɛnɔ?'
32 Fɛɛ lə bɔtɛyi wə boə, utidi ete letsyese
wə tsyaa!" Balɛ sikpi bote kase bɔtɛyi nko
tsya itsyise utsyuə saa áfo ɔ́nɔ nkə Yohanes
eyifo Onanto eto unyɛləkətidi.
33 Nyaso bátɛyi Yesu bənkə, "Bunyi."
Nya Yesu lɛtɛyi mə nkə, "Mintsya
əmbɔtɛyi mi itsyi lə əsuəale nnya minkpe
eso fɛ maafo nyamfo buyifo!"

12

Yesu Átɛyi Lekpa Únyə Lə Yudafɔ Eto Beninə Ǝsuə.

1 Nya Yesu lɛtɛyi mə lekpa nkə, "Lefe
lɔnii, osani utsyuə áfo nte eto eyi eto
ɔkuɛ. Nya ókpe ɔkpɔ ótsyilama wə. Nya
úləkə dibiə lə koba əsuə kaka wuukəkə
eyibibi nyamə eto ntu ukakpo. Nya óto
kalebe kani letaka kaka bookənyə bakase
ɔkuɛ əmə. Nya úfi ɔkuɛ əmə ókpe lə wə
beyifoyifo bətsyuə eto ani nkə bakase wə,
lə lesa nə ke bənyə lə ɔkuɛ əmməə, lə bəfi
baboko lə besie bətsyuə. Nya údu úsu
kusu.
2 Se lefe léyo bə balɛ eyibibi nyamməə,
osani əmə ákpe mə wə uyifoyifo ɔni nkə
lə bɔɔlɛ eyibibi nyamməə, lə batsyɛ nya lə
akpa ənuə lə osani əmə lə ofo wə lekpa
oboko wə.
3 Fɛɛ beyifoyifo bamfo ko dímuə wə
uyifoyifo əmfo báblɛ nya bála wə bátsyese
nya údu anifufu.
4 Nya osani əmfo disi ótsyese uyifoyifo
bamba. Nya se úsuu, beyifoyifo bamfo
lɛblɛ wə nya ófo lefabe lə disi, nya bákpe
wə kofani tinti.
5 Nya osani əmfo disi ótsyese wə uyi-
foyifo bamba bio, nya báblɛ wuntsya nya
bálo wə. Nnya kamaa, usi ótsyese wə
beyifoyifo kpə. Nya báblɛ bətsyuə nya
bálo bafɛfɛ.
6 "Utidi wə dibu wə bio wootsyese wə
ni osani əmfo kosate eto ubi lala. Lɛfɛfɛɛ,
ótsyese wə. Nya ɔ́tɛyi wə əsuə nkə, 'Mfo
nnɔ miə boobu mɔ ubi.'
7 "Fɛɛ beyifoyifo bamə átɛyi mə əsuə
bənkə, 'Nyə nwə luudi Bonamute eto bikə.
Bibə lə bumuə wə bolo, lə bɔlɛ wə kedikɔ
bofo bofianinsə bo kale.'
8 Nyaso bəmuə ubi əmfo. Nya bálo wə.
Béfi wə bəduə lə ɔkuɛ əmə eto kama."
9 Nya Yesu lɛtɔ mə nkə, "Be befo bɛnɔ
biə osani əmfó ebuyifo? Mɔɔtɛyi mi minkə
wuusu mfó usu olo beyifoyifo bamfó, ɔlɛ
ɔkuɛ əmfo ofo okpe betidi bambaa kɔni.
10 Ntɔ bíankla lə Awɔnisa Kɛnkɛ Eto
Kukuə kaka bátɛyi bənkə,
'Leba nə mba laato ayo lɛni bə dimbə
kɔnɔɔ,
ni bomu díbə lefiani nə nso bofe lə
afɛfɛ kenke nti.
11 Bonamute ni nwə díyifo nyamfo.
Iyifo lesa nə laanɔ bobe sitinti!' "

12 Nya se bánɔ nyamfoo, Yudafɔ eto
beninə ákplatsya kekleke bə lə bəmuə
Yesu. Itsyise bənyə bə lekpa nəmə ɔ́tɛyi
itsyi lə mə əsuə. Fɛɛ báte sitiditu sia ńyə
mfó sikpi. Nyaso bédu lə wə ɔflɔ.

Yudafɔ Eto Beninə Ábio Yesu Uyibi Lə Etiki Ǝsuə.

13 Kamaa, bátsyese Farisifɔ ku Herodes
eto betidi bətsyuə lə Yesu ɔflɔ bə lə besu
betsyue wə etikididi ato lə bənyə kabua lə
wə esuə.
14 Se bésu wə ɔflɔɔ, bátɛyi wə bənkə,
"Oteasa, buyi boə fəə, ɔnukualɛtidi feni.
Nya eentsyi fə etiki kawuninsə lə ədufə
betidi ənə. Aante betidi eto ənəmi sikpi,
ɔkplɛ lee, ɔkɛkɛ. Nya ni bə Onanto eto
kusu sɛɛ əsuə hã faate saa kayɛnko. Nyaso
tɛyi bo lə ɛlɛkɛ bə boko oko butə Romafɔ
eto Okankplɛ Kaisare
15 Bofo lee boamfo?"
Fɛɛ Yesu yi mə nkə ənəmi ənəmi eto
betidi beni, nya ɔ́tɔ mə nkə, "Beso biala biə
biato mɛ bebe? Beboko mɛ atabi lə mbe."
16 Báboko wə ani. Nya ɔ́tɔ mə nkə,
"Owoe eto disi ku diye ntəkə lə nnya əsuə
mfo?"
Mfó bətə mbuayɛ bə, "Okankplɛ Kaisare
ni."
17 Nya Yesu lɛtɛyi mə nkə, "Nyaso bifi
lesa nə ni Okankplɛ Kaisare eto lele bitə
wə. Lə bifi lesa nə ni Onanto eto lele bitə
Onanto."
Lə nyamfo esoo, iyifo mə naa.

Ditsyukpa Bamba Áto Yesu Bábe Lə Bəkpənkpə Ǝsuə.

18 Sadukifɔ bətsyuə əbə Yesu ɔflɔ. Mə
laate bənkə lə utidi əkpəə, woensibusinkli
otaka ubə nkpə. Bəbə bə bátɔ Yesu ditiki
ditsyuə.
19 Bátɛyi wə bənkə, "Oteasa, Moses
áwɔni lə afi nnya útə bo nkə, 'Lə osani
utsyuə əkpə nya óyani wə usiə utsyə nya
bánle bebi saa, nyalɛ ele bə osani əmfo
eto ɔyimisani, fi usio əmə ufi. Nya wə ku
ɔkɔsiə əmə lə bale bebi. Nya bebi bamfóo,
betidi ebunyə mə fe osani wə dimankɛ ubi
saa eto bale.'
20 Nya íbə lefe lɔni bə, bayimisani
ekuanse əsiə. Ututə éfi kusiə nya úkpə le
lefe nə bánle ubi saa.
21 Nya unuəfə tsya dífi wə, nya wuntsya
díkpə lefe nə eto lefe wonko usio əmfo
dímanle ubi saa. Nko kə íbə lə wə əsuə
bə banle ubi saa.
22 Nko íbə bə mə ekuanse ba kenke éfi
usio emfo bafia. Fɛɛ məmblɛ kenke əkpə
lefe nə mə ku usio əmfo dímanle bebi saa.
Nnya kama kamaa, usio əmfo tsya əkpə.
23 Mɔmɔɔ, nnya ni bənkə lə lefe nə
bəkpənkpə kenke lootaka betsyi ɔkɔmə
bəbə nkpəə, mə nti eto owoe luudi usio
əmfo eto usə se mə betidi ekuanse bamə
lə lefe ditsyuəə, dikefi wə fe kusiə?"
24 Nya Yesu dítə mbuayɛ nkə, "Inni
nko ini kulaa. Nnyə minkə bíannɔ ditiki
nəmfo kasɔ, itsyise biannɔ etiki nya nkpe
lə Awɔnisa Kɛnkɛ Eto Kukuə eto kasɔ nya
binyi Onanto eto əsuəalɛ. Nyaso beta wə
bibu.
25 Lə lefe nə bəkpənkpə lootakaa, boot-
syə fe Onanto eto batɔnkpe, nyaso bembufi
bəsiə nye bəsə.
26 Nya lə bəkpənkpə eto businkli kataka
əsuə, Moses áwɔni lesatsyuə lə Awɔnisa
Kɛnkɛ Eto Kukuə əsuə itsyi lə biyu eto eyi
kpufɛɛ nnya díńyə utə əsuə. Onanto lídi
wə etiki. Lee biankloma? Mfó ɔ́wɔni nkə
Onanto átɛyi wə nkə, 'Mɔ ni Abraham eto
Onanto ku Isak eto Onanto ku Yakob eto
Onanto tsya.'
27 Nnya kasɔ ni bənkə betidi ba díkəkpə
ebusinkli bəbə nkpə, nya wə kə ni mə
Onanto. Fɛɛ mi bíonya ɔnukualɛsu komfo
koko!"

Kɔfi Eto Oteasa Ɔni Átɔ Yesu Nkə Nte Kɔfi Ko Nso Bofe Lə Afi Nnya Kenke Nti?

28 Afi eto oteasa wə díńyə mfó ánɔ etiki
nya banlɛ bɔtɛyi. Nya ánɔ nkə Yesu ətə
etiki nyamə eto mbuayɛ kukɔnɔ. Nyaso
ɔ́nyi úsu Yesu ɔflɔ nya ɔ́tɔ nkə, "Nte kɔfi
ko ni nko nso bofe lə afi nnya kenke nti?"
29 Mfó Yesu lɛtɛyi wə nkə, "Kɔfi ko nso
bofe ni nko báwɛni bənkə, 'Israel eto
betidi, bɛlɔ bɛnɔ kukɔnɔ! Onanto ni bo
Onamute, nya Onanto ɔni hã nkpe.
30 Nyaso ele bə ala Onanto wə ni fə
Onamute ku fə utu kenke, ku fə lɛwɔnɔ
kenke ku fə nsusu kenke, ku fə əsuəale
kenke.'
31 Nya kɔfi ko nsi ntəkə lə nkomfo eto
kama ni bə, 'La fə ɔyimitsyuə fe kase faala
fə əsuə.' Kɔfi saa ensibə ko ntəkə afi
nyamfo kato."
32 Nya osani əmə dítə mbuayɛ nkə,
"Oteasa, átɛyi nnya kukɔnɔ! Lesa nə fátɛyi
eyifo ɔnukualɛ bə Onanto ni bo Onamute,
wə kama Onanto saa ensibə.
33 Nya ele bə Utidi saa la Onanto itsyi lə
wə utu ku wə nsusu kenke ku wə əsuəale
kenke. Nya ele bə ola wə utiditsyuə fe kase
woala wə əsuə. Ɛlɛkɛ eso bə utidi di afi
ənuə nyamfo, eso bə ufi bebuki ku keditətə
bamba utə Onanto."
34 Se Yesu dínyə kasɔnɔnɔ ka əsuə osani
əmfo lɛyɛ útə mbuayɛɛ, ɔ́tɛyi wə nkə, "Fə
alɛɛ, ibu sɛkɛ ete lə edufə Onanto eto
sekakedikɔ." Nyamfo eto kamaa, kuutsyuə
saa mensi kpe ɔkɔɛ nkə woatɔ Yesu kulesa
tsya.

Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə.

35 Lefenə Yesu lɛkɛ lə Yudafɔ eto Disumuyo ɔnlɛ Anantotiki bote mfóo, ɔ́tɔ nkə,
"Ntsyə ibə fɛ afi eto bateasa bamə nlɛ
bɔtɛyi bənkə Utidi wə Nlɛ Bubəə, ábɔ utsyi
Oka David eto kafo?
36 Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ áwunsəko Oka David
átɛyi nkə,
'Onanto átɛyi mɔ Onamute nkə,
"Siə mfo lə mɔ kodiani isu ese lefe nə
muutə efi fə akpa ətəkə fə balo lə
disinti." '
37 Nyalɛ lə David kosate lə Utidi wə Nlɛ
Bubə bokpo nkə wə Onamutee, nyalɛ ntsyə
ibə fɛ wə kosate loofo David eto kafo eto
ubi budi?"
Nya betidi kpə dínyə banlɛ etiki nnya
Yesu nyə ɔnlɛ budi bɔnɔ ku disuəyuə.

Yesu Ǝkə Betidi Ato Lə Afi Eto Bateasa Ǝsuə.

38 Se Yesu nlɛ betidi bamfó asa botee,
ɔ́tɛyi mə nkə, "Bebe sinini lə afi eto
bateasa əsuə. Baala awu kplɛ bokpe nya
baala bɔyɛ kafe kaka betidi luunyə mə
bəsiəsə ku dibu.
39 Bala nsiəkɔ kplɛ busiə lə Yudafɔ eto
ntsyakɔ ku lə asakedikɔ.
40 Bələkə bakɔbəsiə kɔhɔ. Kamaa, baalɛ
mə bikə kafo. Nya bato kala kɛntsyɛɛ kate
əsuə bə beyi Onanto. Mə kotonənə əbɔkɛ
ale eso betidi fɛfɛ eto ale!"

Ɔkɔsiə Okombo Utsyuə Ǝtə Asa Nnya Dídufə Onanto Ǝnə.

41 Nya Yesu díkənə úsiə lə kedi kətəkɔ lə
Disumuyo kaka banlɛ atabi boko, nya únsi
ɔnlɛ bobe kase betidi nlɛ bofe kesu kako
asa. Batabinyə kpə áko atabi kpə.
42 Nya ɔkɔsiə okombo utsyuə tsya díbə
ófe nya úfi atabi sɛkɛ úsu óko.
43 Nya Yesu lékpadi wə bakasebi utsyə
nya ɔ́tɛyi mə nkə, "Nlɛ mi bɔtɛyi sit-
inti minkə lə Onanto eto ənəmii, ɔkɔsiə
okombo əmfo eto atabi nnya ókoo, édufə
ənə eso nnya betidi bamfo kenke léko.
44 Sitintii, betidi bamfo kpe kɔni kalende.
Fɛɛ nnya nte mə eto sɛkɛ ete baboko. Nya
usionko əmfo alɛɛ, ite bə okombo ni tsyaa,
ufi lesa nə ntə wə kenke úbə óko. Lesa nə
ele bə wuufi oya lesa udii, nnya ni lesa nə
úfi úbə óko mfo nɛ."

13

Yesu Átɛyi Etiki Ɔtɔnsə Utsyiko Lə Yerusalem Eto Disumuyo Eto Boba Ǝsuə.

1 Se Yesu lɛbɔ lə Yudafɔ eto Disumuyo
mfóo, wə bakasebi eto ɔni átɛyi wə nkə,
"Oteasa, be aba nnya laanɔ bobe mfo beefi
báto diyo kplɛ nəmfo ku kase baato nii!
Dianɔ bobe!"
2 Yesu átɛyi wə nkə, "Bɛlɔ bebe diyo kplɛ
nəmfo kukɔnɔ, itsyise aba nya béfi báto
ni eto lɛɛ lɔni embubu ditəkə lə ni utsyuə
əsuə! Diyo nəmfo kenke eboba lekpo lə
kasɔ nnya aba nyamfó kenke looba isensə
ekpo."

Yesu Átɛyi Mba Ntəkəko Wə Nkə Buubə Bənyə Kanyi Balo Mə.

3 Yesu édu úsu úsiə lə Nnuəbi eto Eyi
eto Kɔtini komə əsuə. Nya mfóo, úsiə ɔnlɛ
Disumuyo nəmə bobe katsyese. Nya Petro
ku Yakobo ku Yohanes ku Andreas hã díbə
wə ɔflɔ nya bátɔ wə bənkə,
4 "Onamute, dimamfe ayo nyamfó
looba? Tɛyi bo asa nnya luubə lə bote
boə lefe nəmə eboyo bə nkomə eto asa
nyamfo ebubə?"
5 Nya Yesu lɛtɛyi mə nkə, "Bebe sinini,
nya biəntə lə kuutsyuə saa lə ɔwɛ mi okpe.
6 Betidi kpə ebubə lə mɔ diye əsuə nya
bɔɔtɛyi mi bənkə, 'Nnyə mɔ ni nwə bákpo
ɔhile əmə,' nya bɔɔwɛ betidi kpə bakpe.
7 Nya yenyifo mi bulə lə bɛnɔ ama eto
kɔsɔ lə mi ɔflɔ nye lə katsyontsyokɔ. Ele
bə asa nyamfo eto kakle bə. Tsya inni nnya
kasɔ ni bənkə kawunsiə eto kalokɔ eboyo.
8 Kasɔ ka ebotaka nka lema. Nya
sekakedikɔ ka ebotaka nka lema. Nsɔ
ebutinkə lə kalebe saa, nya kukpɛnsə lu-
ubə. Asa nyamfo ebuyifo fe kase kalefo
ləənə usionko.
9 "Ele bə ibə bə lə mi kosate bimuə
əsuə bitsyə. Boomuə mi bakpa mi besuko
Yudafɔ eto beninə eto ənəmi. Bɔɔblɛ mi lə
ntsyakɔ. Booləkə mi bəńyənsə lə baka ku
nsɔ eto beninə eto ənəmi lə mɔ disi eso,
nya biɔtɛyi mə ditiki itsyi lə mɛ əsuə.
10 Tsya fɛ kalosəkɔ luubəə, yuubə bə
batɛyi kawunsiə eto əsə kenke eto betidi
Onanto eto ditiki nəmfo.
11 Nya lə lefe nə bəmuə mi besuko
lekpokakpokɔɔ, biembu disi bɛtɔnsə itsyi
lə lesa nə biɔtɛyi əsuə. Lə lefe nəmə
ayoo, lə bɛtɛyi ditiki nə Onanto eto Lɛwɔnɔ
lookpe mi kɛnyɛ nkə bɛtɛyi. Itsyise inni mi
kosate ləəbə etiki budi. Bomu Onanto eto
Lɛwɔni loote mi lesa nə biɔtɛyi.
12 "Ɔyimi ebudu ɔyimi utə bə balo. Nya
antomə tsya luuyifo nko ke ku mə bebi.
Bebi ebotaka bəńyə lə mə antomə əsuə
bedu mə bətə bə balo.
13 Bookisi mi lə mɔ disi. Fɛɛ utsyuə saa
wə luunyə kekleke lə wə bofokanɔ əsuə isu
ese kalosəkɔɔ, Onanto ebuləkə wə utsyiko
lə kotonəne ko bətsyə itə babuayifo əsuə.

Yesu Ǝkə Mə Ato Lə Bule Bo Ləəbə Bubə Ǝsuə.

14 "Mɔmɔɔ, bifə ato lə bɛlɔ bɛnɔ kukɔnɔ.
Lə binyə lesa nə Onanto leekisi nlɛ bubə
lə wə Disumuyo kɛnkɛ, ka nlɛ mfo kɔfiɔ
bokpe nya dimanle bə ɛkɛ mfoo, betidi ba
nkpe lə Yuda tsyetsyi besu babiɔ lə atini
əsuə.

15 Nwə ntəkə lə wə ditsya əsuəə, mensi
bu disi nkə woayifə ubə ufi kulesa lə wə
diyo.
16 Utsyuə wə nńyə lə ɔkuɛ membu disi
nkə wəəsinkli ubə oto nkə wəəbə ufi wə
kafia.
17 Lefe nəmfó ebɔkɛ ale tinti itə besionko
ba ni bafondɛ, nye mba nlɛ bebisambi ba
nlɛ bɔyimi.
18 Bɛlɛ Onanto lekpakpa bə lefe nəmə
məntəkə lə lɛyɔ lefe!
19 Itsyise bulə bo luubə lə lefe nəmfóo,
əbɔkɛ ale leso mbo ke díkəbə bófe saa idu
lə kawunsiə eto kasɔ ketsyikokɔ ibə ese mi
eto lefe nəmfo. Nya bulə bomfo eto okle
ensiembubə inyə kulefe.
20 Fɛɛ Onanto əbɔtɛyi utsyə nkə wuuləkə
eyi nyamə ubu. Itsyise lenni nkoo, kuut-
syuə saa embubu usiə. Tsya lə wə betidi
ba úkələkə utsyə esoo, wuuləkə lefe nəmə
ubu.
21 "Nyaso lə utsyuə atɛyi fə nkə, 'Bebe!
Nnyə Kristo mfo,' nye utsyuə tsya nkə,
'Nyə wə nkpe mməə,' mamfo anɔ!
22 Itsyise mba luuyifo mə əsuə fe Kristo
nye Onanto eto bənyɛləkətidii, kpə ebo-
taka bəńyə. Booyifo ayanisa kpə ku asa
nnya nkpe sikpi, itə bə lə boofoo, bɔɔwɛ
Onanto eto betidi ba úkələkə utsyə taa kɔ
kulaa tsya bakpe.
23 Nyaso bimuə əsuə bitsyə! Ńtɛyi mi
lesa saa ntɔnsə fɛ lə lefe nəmə lə leyo.

Yesu Átɛyi Kase Utidi Eto Ubi Luubə Bio.

24 "Nya lə eyi nnya luutəkə lə bulə bomfo
eto kamaa,
'kofe əmbofa bio,
nya kofande tsya lembuyənde.
25 Befandebi ebuyifo fe bofankli bɛnlɛ
ketsyi kato kəbə kasɔ,
nya kato eto asa kenke luutinkə.'
26 "Lefe nəmfóo, betidi ebunyə mɛ, Utidi
Eto Ubi, nlɛ bubə lə asɔmiloku əsuə. Nya
muubə ku Onanto eto əsuəale lə diyənde
kplɛ əsuə.
27 Nya mootsyese mɔ kato eto batɔnkpe
kawunsiə eto akpɔ ana nyamə lə nsu nləkə
mɔ betidi ba mínkələkə míntsyə itsyi lə
kawunsiə eto lekpake nəmfo isu ese lə
kalosəkɔ ka nse.

Yesu Nkə Kuutsyuə Saa Enyi Lefe Nə Wuusinkli Ubə.

28 "Bekase asa itsyi lə koto əsuə. Lə
ibə bə binyə se kuyi komfó lɛ afanto fɔfɔ
buləkəə, eté mi bə kasɔmite əbɔfi.
29 Nko ke lə ibə bə binyə asa nnya
míntɛyi mi mfo lɛ kasɔ butsyə ku bubəə,
ete biote biə kawunsiə kamfo eto kalosəkɔ
əbɔfi nnya ikəbə eyo fə kəsiə pɛɛ!
30 Sitinti nlɛ mi bɔtɛyi minkə asa nyamfo
kenke ebubə itə fɛ efe nəmfo eto betidi
luukpə balo.
31 Kato ku kasɔ kenke ebubə kafe. Fɛɛ
mɔ ditiki embubə lefe kulefe.
32 "Tsyaa, kuutsyuə saa enyi diyi nye
lefe nə asa nyamfo luubə itə, Onanto eto
batɔnkpe ku mɔ, Onanto eto Ubi kulaa tsya
enyi, enso mɔ Anto hã nyi.
33 Bebe kukɔnɔ lə bimuə əsuə bitsyə
itsyise binyi lefe nə nyamfó luubə itə.
34 Mɔ bubə ebuutsyə fe kase osani utsyuə
luudu lə wə umə nkə wəəsu kusu, nya
óyani wə beyifoyifo utsyə lə diyo. Útə
utsyuə saa keyifo ka wuukeyifo. Nnya
kamaa, ɔ́tɛyi nwə laase wə diyo nkə ɔlɔ ose
wə diyo kekleke.
35 "Nko kə ele bə mi tsya muə əsuə binyə.
Itsyise binnyi lefe nə mi Oyosate luubə
udufə. Yoofo bubə bə wuubə ku kakɔmi
lefe, nye ntsyetsyi, nye kolensiənto kplɛ ko
bekusɛ ləətə kɛnyɛ, nye olesiə.
36 Lə ibə bə ubə ofuaa, yanle bə ibə bə
ubə unyə mi bɛnlɛ selabe.
37 Lesa nə minlɛ mi bɔtɛyi mfoo, nlɛ
nnya bɔtɛyi itə betidi ba ta. Nnya ni bə
bimuə əsuə bitsyə."

14

Yudafɔ Eto Batɔnkotɔnko Ákle Bə Bəəmuə Yesu.

1 Ibu eyi ənuə fɛ lə Yudafɔ lə bedi mə
eyi nnya baakpo Ukpə Ása Bo Ɔyila ku
Nnamfokuã Eto Abolo Eto Eyi, nyna beefi
kakloma mə budu lə Egipte. Besumunyə
ninə ku afi eto bateasa bətsyuə ákɛ mfó
békebu disi lə kusu ko bɔɔyɛ kalɔkalɔ
bəmuə Yesu balo.
2 Bátɛyi lə mə nti bənkə, "Yanle bə ibə
nko lə eyisɛ nyamə eto lefe. Itsyise lenni
nkoo, betidi ebunyə ɔblɔ bataka bəńyə bo
lə əsuə ibə ekpe bule."

Usionko Utsyuə Éfi Nnuəbi Bo Laanyi Fififi Ókpo Yesu Lə Disi.

3 Yesu ésu Betania eto umə lə Simon
wə díkefi bufisia únyə eto diyo. Lə lefe
nə Yesu nsi mfó ɔ́nlɛ lesa budii, usionko
utsyuə wə nlɛ nnuəbi bo laanyi fififi eto di-
tuntu nə baakpo alabasta əbə mfó. Baakpo
nnuəbi bomfó, bo lefo koya tintii bə naadi.
Usionko əmfo ásini dituntu nəmə nya
ɔ́wuninsə nnuəbi bomə ókpo Yesu lə disi.
4 Nyamfo ələ betidi ba díńyə mfó. Nya
kafo lɛnyi mə bátɛyi bətsyuə bənkə, "Beso
woabiasə nnuəbi bomfo nko?
5 Eni ofo mu bote kənyə fe lɛlɛ wɔlɔlɔ
eto kayo, ufi usu utə bakombo." Nyaso
béyənki bákpe wə bákpo wə kudu.

6 Nyaso Yesu átɛyi mə nkə, “Beyani wə
kpoo! Be so biayani wə lə bɛyɛ wə bulə?
Lesa sɛɛ úyifo útə mɛ.
7 Bakombo kpe mi lenti lefe saa. Nya
biofo mə bɔwunsəko lə lefe nə ke beela.
Mɔ alɛɛ, inni lefe saa mɔɔkɛ mi lenti.
8 Usionko əmfo éyifo lesa nə wofo buyifo.
Úfi nnuəbi bomfo ókpo mɛ lə əsuə ɔ́lɔ mɛ
utsyə itə muukpə fɛ buubikə mɛ.
9 Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə kaka ke
boobe Onanto eto ditiki sɛɛ nəmə letsya
lə kawunsiə kamfoo, bɔɔtɛyi nnya usionko
əmfo tsya díyifo mfo kefi kakloma wə.”

Yuda Átɔnɔ Nkə Wuudu Yesu Utə.

10 Nyaso Yuda Iskariot wə ni Yesu eto
bakasebi lefosi inuə bamə eto ɔnii, ésu
besumunyə ninə bamə ɔflɔ nkə woote Yesu
udi utə mə.
11 Ǝsuə əyuə mə tinti se bánɔ etiki nnya
úbə ɔ́tɛyi mə, nya mə tsya lɛtɛyi bə buutə
wə atabi. Nyaso Yuda ákabɛbɛ kusu ko
wɔɔnyɛ ote mə kase boomuə wə.

Yesu Ku Wə Bakasebi Édi Ukpə Ása Bo Ɔyila Eto Lesa.

12 Lə diyi tutɛ lə Nnamfokuã eto Diyididi
nə baalo Ukpə Ása Bo Ɔyila Eto Asamubi lə
mə lekpa əsuəə, Yesu eto bakasebi átɔ wə
bənkə, “Se faala fə bɔlɔ butsyə itə Ukpə
Ása Bo Ɔyila eto diyisɛ nəmə eto budi?”
13 Nyaso Yesu ələkə bakasebi inuə lə mə
bətsyuə nti nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Mi bisu
umənkpɛ əmə nya biotsyako utsyuə wə
ntsyi ntu ku ɔlɔtsyi. Bitəkəko wə bisu diyo
nə əsuə wuudufə.
14 Nya lə bɛtɛyi Oyosate əmə biənkə,
‘Oteasa əmə lɛ bɔtɛyi nkə, te bo diyo nə
kafo wonko wə bakasebi luubə bedi mə
lesa lə Ukpə Ása Bo Ɔyila Eto Diyisɛ nəmə
əsuə.’
15 Mfóo, woote mi diyo nə lɛmɔ kafo
lə diyo nəmə eto abanslo kaka bálɔ asa
bətsyə kukɔnɔ itə bo.”
16 Bakasebi bamfo édu búsu umə, nya
bənyə lesa saa fe kase Yesu lɛtɛyi mə. Nya
béyifo Ukpə Ása Bo Ɔyila əmfo eto lesa
nəmə bətsyə mfó.
17 Se ditsyitsyo lefe léyoo, Yesu ku wə
bakasebi lefosi inuə bamə ésu mfó.
18 Nya lə lefe nə bénsi bánlɛ búdii, Yesu
átɛyi nkə, “Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə mi
ɔni wə bonko wə nlɛ kɔni bokpe lə ɔkpɛ
kedi lesa mfoo, ebote mɛ udi.”
19 Ditiki nəmfo éyifo mə buɛɛ ku sikpi,
nya bétsyiko wə bɔtɔ ɔni, ɔni, bənkə,
“Sitinti, nyi miə inni mɔ ni fanlɛ, lee mɔ
ni?”
20 Yesu ətə mbuayɛ nkə, “Mi lefosi inuə
eto ɔni ni. Nya ni bə bonko wə nlɛ kɔni
bokpe lə ɔkpɛ ɔni mfo kedi.
21 Mɔ, wəə ni Utidi Eto Ubi ebukpə fe
kase báwɔni bákpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ Eto
Kukuə əsuə. Fɛɛ ilə mɛ itə futsyə əmə
itsyise woəbə ohiã bunyə fefe. Lə nnya ete
bánle utsyə əmfóo, eni yɔɔlɛkɛ eso!”

Bonamute Eto Ditsyitsyosa Fɛfɛ.

22 Lə lə lefe nə bánlɛ lesa búdii, Yesu éfi
abolo ətsyuə. Nya lefe nə úkasɔ Onanto
anii, úbudi nnya wɛlɛwɛlɛ nnya úsie ni
útə wə bakasebi. Nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Befo
nyamfo lə bidi. Nyamfo ni mɔ usuə eto
sinə nɛ.”
23 Nya úfi lɛkɔbe ku nte, nya se ɔ́sɔ
Onanto anii, úfi útə mə nya bənə.
24 Nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Nyamfo ni mɔ
kɔtɔ ko muufi ntə lə betidi kpə eto disi, ko
Onanto luufi uyifo ketsyue fɔfɔ lə wə ku
wə betidi eto nti.
25 Lə ɔnukualɛ əsuəə, mensiəmbunə nte
fɔfɔ bomfo bio, isu ese lefe nə muunə
nte fɔfɔ bomfo eto okle lə Onanto eto
sekakedikɔ.”
26 Nya bése kusə béfi bátɛsə Onanto nya
bédu bésu Nnuəbi eto Eyi eto Kɔtini.

Yesu Átɛyi Utsyə Nkə Petro Ebɔni Wə.

27 Mfó Yesu lɛtɛyi wə bakasebi nkə, “Mi
utsyuə saa ebutsyetsyi óyani mɛ utsyə.
Itsyise Onanto átɛyi lə Awɔnisa Kɛnkɛ Eto
Kukuə əsuə nkə, fe kase báwɔni bətsyə bə
‘Moolo nwə laase basamu bamə,
nya wə basamu luusənsə.’
28 Fɛɛ lə ntaka ntsyi lə ɔkɔmə mbəə, mɔɔtɔ
mi nsu Galilea.”
29 Nya Petro lɛtɛyi wə nkə, “Mɔ alɛ
məmbutsyetsyi ndu fə lə ɔflɔ kulefe, lə ibə
bə bafɛfɛ kenke ebuyifo nko kulaa tsya.”
30 Yesu átɛyi Petro nkə, “Nlɛ fə bɔtɛyi
sitinti minkə fɛ ukusɛ luutə kɛnyɛ dinuəfə
lə kətsyə kamfoo, fə kosate əbɔni mɛ
sitsyə.”
31 Petro esi óse wə uyi óka ntamu ɔ́tɛyi
nkə, “Lə ibə bənkə balo bonko fə tsyaa,
məmbɔni fə ntɛyi minkə minyi fə.” Nnya
ke wə bakasebi bamə tsya lɛtɛyi nɛ.

Yesu Áto Ola Lə Bulə Ǝsuə Lə Getsemane.

32 Nya bédu Getsemane. Nya Yesu lɛtɛyi
wə bakasebi nkə, “Bisiə lə kasɔ mfo lə nsu
nto ola.”
33 Nya ókpa Petro ku Yakobo ku Yohanes
ɔ́yɛnko. Nya se lesa nə nlɛ wə bubə lə əsuə
nlɛ wə bulə esoo,
34 ɔ́tsyi ɔ́wininsə nya ɔ́tɛyi mə nkə,
“Nyamfo lɛ mɛ bulə lə utu ku kanyinyənyə
itə ukpə. Bianlabe selabe. Biḿyə bisəkə mɛ
mfo.”
35 Se ɔ́nyi úsu sɛtɔ sɛkɛɛ, ókpo lə kasɔ
nya óto ola ɔ́lɛ wə anto lekpakpa nkə, “Lə
yuuyifo fə lelabii, nyalɛ tə bulə bomfo lə
bofe mɛ.”

36 Nya ɔ́tɛyi nkə, “Mɔ Anto, Onanto!
Aafo lesa saa buyifo. Lə aalaa, nyalɛ takasə
bulə bomfo lə mɛ əsuə. Tsya inni lə mɔ
lelabi əsuə bomu lə fə lele əsuə.”
37 Lefe nə úsinkli úbə wə bakasebi itsyə
bamə ɔflɔɔ, úbə únyə nkə bálabe selabe.
Nya ɔ́tɔ Simon Petro nkə, “Simon, selabe
fanlɛɛ? Ǝmbofo ənə butəkə lebombosɔsɔ
lɔni kplon tsya ete?”
38 Nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Bitəkə ənə bisiə
bikato ola bə biəmbudufə lə botoo kabe
əsuə. Lɛwɔnɔ nəmə lɛ bola, fɛɛ əsuəale
əmbə.”
39 Úsinkli úsu bio nkə weesu oto ola fe
ditutɛ ke.
40 Úsinkli úbə wə bakasebi ɔflɔ bio nya
usi úbə únyə nkə besi bálɛ selabe. Bánlɛ
mə ənəmi bofo buminkli. Nya bánte lesa
nə bɔtɛyi wə lə nnya əsuə.
41 Se úsinkli úbə ditsyəfəə, ɔ́tɔ mə nkə,
“Bola bela biə bialabe bitsyə ɔnwɛ? Isiə,
betaka! Lefe nəmə eboyo. Bebe! Ubə mɔ,
Onanto eto Ubi, bufi kakpe babuayifo eto
ani. Bebe məə, se baankpee kusu banlɛ
bubə.
42 Betaka lə busu botsyako mə. Bebe
nwə dífi mɛ ókpe mə lə ani nlɛ bubəə.”

Bəmuə Yesu.

43 Mə ku Yesu si bəńyə mfó bálɛ etiki
fɛ Yuda wə ni lefosi bakasebi inuə bamə
eto ɔni díbə. Besumunyə ninə ku afi
eto bateasa ku umə əmə eto beninə kpə
ətəkəko wə bəbə. Bétsyi keyi ku nlanle.
44 Nwə dídu wə útə mfóo, ébɔtɛyi be-
tidi bamfo utsyə nkə, “Utidi wə biunyə
muusiəsə mfiɔ lə kolaa, wə ni nwə əmə nɛ.
Bimuə wə, lə bekpa wə bidunko.”
45 Nyaso se Yuda lɛyɛ úsu útu Yesu,
ókpadi wə nkə, “Oteasa!” Nya ɔ́fiɔ wə lə
kola.
46 Nyaso bəmuə Yesu nya bákɔbe wə
kekleke.
47 Nya mba díńyə lə Yesu ɔflɔ eto ɔni
díləkə wə kalanle nya óla Usumunyə Ninə
Kenke eto odomunyə eto koto.
48 Nya Yesu lɛtɔ mə nkə, “Beso ele bə
bitsyi keyi ku nlanle fɛ lə bibə bimuə mɛ
lə əsuale əsuə fe uyu mini?
49 Bo ku mi ete lɛkɛ lə Disumuyo mfó diyi
saa, nya minkɛ mfó mínkate Anantotiki
nyamə mfó tsya bíəmmuə mɛ. Bə lə
kase Onanto eto Awɔnisa Kɛnkɛ Eto Kukuə
lɛtɛyi utsyəə, lə ibə itə nko.”
50 Nya wə bakasebi kenke dítsyetsyi
báyani wə bətsyə.
51 Lə lefe nəmə mfoo, okosobi utsyuə
wə nti kafia əsuə ntəkəko wəə, ənyə lesa
nə kenke díbə. Bamamanyə bamə ála lə
bəmuə okosobi əmfo. Fɛ ini wə kafia ete
bákɔbe, nya ɔ́kpɔ
52 ɔ́bɔ mə lə ani. Nya útsyətsyi údu
leyaleya. Nya óyani wə kafia ókpe mə lə
ani.

*Bákpa Yesu Bésuko Yudafɔ Eto Beninə
Eto Ǝnəmi.*

53 Nya bákpa Yesu bésuko Usumunyə
Ninə Kenke eto diyo. Mfó nya besumunyə
beninə bamə ku umə eto beninə ku afi eto
bateasa létsya bénsi. Mə ni Yudafɔ eto
beninə.
54 Petro ətəkəko mə kama kama nya úsu
údufə lə usumunyə ninə eto diyo nəmə.
Nya úsu úsiə lə bamamanyə bamə ɔflɔ
ɔ́nlɛ ute bɔyifə.
55 Besumunyə ninə ku Yudafɔ eto beninə
kenke ba dísiə mfó ákplatsya babe lə
boofo kabua kətsyuə bunyə lə Yesu əsuə
lə bayɛ bəmuə wə balo. Tsya bámfo kabua
saa bunyə lə wə əsuə.
56 Betidi kpə əbə bedi etiki bátɛyi bidia lə
wə əsuə, tsyaa mba díbə eto etiki áta ibu
lə bətsyuə əsuə.
57 Nya bətsyuə létaka bátɛyi nya bála wə
kɛnyɛ bənkə,
58 “Bɔnɔ bə ɔ́tɛyi nkə, ‘Mooba Onanto
eto Disumuyo nə báto mfo, tsya lə diyi
tsyəfə əsuəə, muusinkli nto lebamba nə
bémfi betidi eto ani báto.’ ”
59 Fɛɛ mə tsya eto etikididi mánkate ku
mə bətsyuə eto ale.
60 Usumunyə ninə kenke átaka úńyə lə
mə nti nya ɔ́tɔ Yesu nkə, “Anlɛ etiki nnya
banlɛ bɔtɔ bɔnɔ? Embutə mbuayɛ? Be
nkpe fə fɔɔtɛyi?”
61 Tsya Yesu édi bi, wémfə kɛnyɛ ɔ́tɛyi
kulesa.
Usumunyə ninə kenke əmfo esi ɔ́tɔ wə
nkə, “Fə ni Nwə mə Bákpo Ɔhile, Onanto
əmə boatɛsə eto Ubi?”
62 Yesu átɛyi wə nkə, “Mɔ ni. Nya biu-
unyə Utidi Eto Ubi se unsi lə Ǝsuəaletidi
Onanto eto kodiani. Nya biunyə se unsi lə
asɔmiloku utsyi kato ɔnlɛ bubə!”
63 Lə lefe nəmfó tututuu, Usumunyə Ninə
Kenke əmfo kosate ko léfuadi wə awu ku
lɛblɔfi ɔ́tɛyi nkə, “Fənkə bee? Badansiɛ
sa nńsife itə bo bio itsyi lə mba ńyə mfo
kama!
64 Údi mbusiotiki úńyə lə Onanto əsuə!
Ntsyə binyə lə wə əsuə?”
Nya məmblɛ lɛtɔnɔ bálo wə dikpi bə ele
bə ukpə.
65 Mə nti eto bətsyuə étsyiko ntufə
butufə kákpo Yesu. Nya bákle wə ənəmi
nya bétsyiko wə bɔsɔ. Nya bánlɛ wə
bɔtɛyi bənkə, “Tɛyi bo futsyə lɛsɔ fə!” Nya
bamamanyə bətsyuə lékpa Yesu bédunko,
nya básɔ wə lə atosi.

*Petro Étudi Kɛnyɛ Lə Yesu Ǝsuə Nkə
Unyi Wə.*

66 Lə lefe nəmfóo, Petro ébubə úsi lə
Usumunyə Ninə Kenke əmə eto diyo fɛ
usiobi wə nkpe wə lə ɔflɔ díbə.
67 Lefe nə únyə Petro nsi lə uté ɔflɔ
ɔnlɛ wə bɔyifəə, ɔ́tɛyi wə nkə, "Fintsya
ébutəkəko Yesu Nasaretnyə əmə ənyə!"
68 Nya Petro dítudi kɛnyɛ ɔ́tɛyi nkə,
"Bee? Mánnɔ lesa nə fanlɛ bɔtɛyi mfo eto
kasɔ!" Nya ótaka údu úsu úńyə lə kesiə
ɔflɔ. Kase óyo kəsiə kamə ko ukusə ko dítə
kɛnyɛ.
69 Usiobi əmfo esi úbə mfó úbə óbe wə,
nya usi útsyiko betidi ba díńyə mfó bɔtɛyi
nkə, "Osani əmfo eyifo mə nti eto ɔni!"
70 Tsya Petro esi útudi kɛnyɛ nko ke.
Yanklɛ fɛ mba ńyə mfó lɛtɛyi wə bənkə,
"Yanle bə ani fə enni mə ɔni, itsyise fintsya
etsyi Galilea eto kasɔ."
71 Nya Petro léfa ɔ́tɛyi nkə, "Ekpe lə
Onanto bə lə sidia minlɛ bɔtɛyii, lə unə mɛ
koto! Minyi utidi əmə əsuə bɛnlɛ etiki budi
ketsyiko mfo!"
72 Lamfolamfo, ukusɛ ko disi útə kɛnyɛ
dinuəfə, nya Petro lékloma nkə Yesu átɛyi
wə nkə, "Fɛ ukusɛ luutə kɛnyɛ dinuəfəə,
əbutudi kɛnyɛ sitsyə fə enyi mɛ." Nya ílə
Petro lə utu nya úwi keku.

15

Bákpa Yesu Bésuko Pilato Ɔflɔ Lə Bakponko Wə Lekpo.

1 Olesiənto əmfóo, besumunyə ninə,
átsya ku Yudafɔ eto beninə ku afi
eto bateasa ku Yudafɔ eto batɔnkotɔnko
kenke. Se béfi nsusu lə etiki nyamə əsuə
ku kase bɔɔyɛ ku nnya. Bákle Yesu nya
bákpa wə bésuko Aba eto Unyɛsiə Ninə itə
Romafɔ eto Aba wə baakpo Pilato ɔflɔ.
2 Mfóo, Pilato átɔ Yesu nkə, "Fə ni
Yudafɔ eto Oka?"
Yesu átɛyi wə nkə, "Ee, lə kase fanlɛ
bɔtɛyi."
3 Besumunyə ninə bamə ála etiki kpə
bətəkə Yesu.
4 Nyaso Pilato esi ɔ́tɔ wə nkə, "Ɜmbuləkə
kɛnyɛ lə etiki saa əsuə? Tsyue koto lanɔ
etiki nnya banlɛ bɔtɛyi lə fə əsuə!"
5 Tsya, Yesu ménsitɛyi kulesa, nyaso
íyifo Pilato yanii!
6 Lefe saa lə eyo nkomə eto diyididi
əsuəə, íyifo Pilato eto lekpa nə ókayani
betidi bua ba bákpe lə diyo eto ɔni wə bála
kətə mə.
7 Lə lefe nəmfóo, bəmuə osani wə
baakpo Baraba bákpe le diyo. Úyifo futsyə
lɛkɛ lə betidi ba létaka bənyə lə Romafɔ
eto Aba əsuə nti. Nya lə kudu ko bákpo
bələ betidi ku betidi ba bálo esoo, bəmuə
wə ku mba dítəkəko wə bákpe lə a Aba eto
diyo.
8 Nyaso se betidi kpə díbə bátsyaa,
bátɛyi Pilato bənkə okloma kase wəənyə
mba baakpe lə ayo kaminsə fe kase wókala
buyifo lɛlɛ saa.
9 Ɔtɔ mə nkə, "Bela biənkə nyani Yudafɔ
eto Oka əmə ntə mi?"
10 Pilato átɔ mə nko itsyise óte nkə
kekisi əsuə eso besumunyə ninə lékpa
Yesu báboko wə ɔflɔ.
11 Nya besumunyə ninə bamə lídi betidi
bamə bákpe bənkə bátɛyi Pilato bənkə,
óyani Baraba bomu utə mə.
12 Pilato esi údi betidi eto ditsyukpa
nəmə etiki nya ɔ́tɔ mə nkə, "Be bela biə
nyifo ku utidi əmə biakpo biə Yudafɔ eto
Oka mfo?"
13 Nya báfa bátɛyi wə bənkə, "Sɔ wə lə
uyikabie əsuə!"
14 Pilato átɔ mə nkə, "Nte kabua ka úyifo
eso?" Tsya, məmblɛ esi báfa bembembe
bátɛyi bənkə, "Sɔ wə amanklasə lə uyika-
bie əsuə!"
15 Se Pilato léla nkə weeyifo lə mə lelabi
əsuə esoo, óyani Baraba útə mə. Nya útə
béfi kekuefiofio báblɛ Yesu, nya úfi wə
ókpe lə bamamanyə eto ani nkə besu basɔ
wə bamanklasə lə uyikabie əsuə.

Bamamanyə Bamfó Ákpe Yesu Kofani.

16 Bamamanyə bamə ákpa Yesu bésuko
Aba eto Unyɛsiə Ninə eto diyo nya bákpadi
bamamanyə fɛfɛ bə bəbə mfó.
17 Nya béfi kafia sia eto awu bákpe Yesu
fe Oka nya béyifo biyu eto lekpakpa béti
wə lə disi fe lekankpakpa.
18 Nya banlɛ wə kɔfiɔ bokpe ákatɛyi
bənkə, "Yuu, yuuduu,! Yudafɔ eto Oka lə
usiə nkpə kɛntsyɛɛ!"
19 Básɔ wə lə disi ku lekete nya bétufə
ntufə bákpo wə lə əsuə. Nya báse akonki
lə wə ɔflɔ bákpe disi kasɔ ku dibu bətə wə.
20 Se bəmə wə nya bákpe wə kofani
bálosəə, bələkə awu sia nyamə lə əsuə nya
bésinkliko nnya ókpe kɔ bákpe wə. Nya
bákpa wə bésuko kaka bɔsɔ wə baman-
klasə lə uyikabie əsuə.

Básɔ Yesu Bámanklasə Lə Uyikabie Ɜsuə.

21 Lefe nə bántɔɔ, bátsyako osani wə
baakpo Simon wə ditsyi dibutu ɔ́ntɔ lə
Yerusalem. Nyaso bamamanyə bamə áhiɛ
wə bənkə ɔwunsəko Yesu lə utsyinko wə
uyikabie əmə. Simon əmfó etsyi Sireni eto
kasɔ, nya wə bebi ni Aleksandra ku Rufo.
22 Bákpa Yesu bésuko kaka baakpo Diti-
disikɔbe.
23 Mfó bətə wə nte bo bátsyakasə ku
kofa ko loobokosə kanyinyənyə kamə kasɔ
bə unə, fɛɛ Yesu áni wənəə.
24 Nnya kamaa, bamamanyə bamə ásɔ
wə bámanklasə lə uyikabie əsuə. Nya béfi
afetu bákpo básɛ lə bate lekpa nə luutu

utsyuə saa fɛ bésense awu nyamə bətə bətsyuə.
25 Básɔ wə bamanklasə lə uyikabie əsuə lə olesiə əmfó eto abombo ɔwɔnɔmbə lefe.
26 Nya báwɔni asa lɛ otabo kɛkɛ əsuə básɔ lə wə disi kato nnya nlɛ bote lesa nə eso bálo wə ni bənkə, "Ǝnyə Yudafɔ Eto Oka."
27-28 Nya básɔ beyu inuə tsya lə eyi əsuə báwunsə lə Yesu əsuə. Ɔni áfaka lə wə kodiani eto kutsyə nya ɔni tsya léfaka lə kəməni.
29 Mba kenke lɛyɛ mfó bafe étinkəsə mə esi bákpe Yesu kɔfiɔ bátɛyi bənkə, "Ɛhɛɛ! Inni fə lɛtɛyi fə eboba bo Disumuyo kplɛ akpo lə kasɔ esinkli ato kə lə eyi ətsyə əsuə kɛɛ?
30 Yifə əbə kasɔ lə ələkə fə əsuə etsyiko ukpə eto ani lə bobe!"
31 Nko kə basumufɔ ninə ku afi eto bateasa bamə tsya dímə wə bátɛyi mə bətsyuə bənkə, "Úləkə betidi bamba utsyiko lə ukpə əsuə, fɛɛ wembofo wə əsuə buləkə ketsyiko lə ukpə əsuə!
32 Lə wə baakpo Israelfɔ eto oka, wə ni Kristo əmə̈ə, wə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə sitintii, uləkə wə əsuə lə ɔyifə lə uyikabie əsuə ubə kasɔ bə lə bofo bɔnɔ!" Betidi inuə ba básɔ bafakasə lə eyikabie əsuə ku Yesu mfóo, tsya áka wə.

Yesu Ǝkpə.

33 Se éyo kakɔmi lefee, kasɔ mfó kenke ko léna. Nya ítsyə nko ísu ése abombo etsyə.
34 Nya lə lefe nəmfóo, Yesu áfa bembembe ɔ́tɛyi nkə, "Eli, Eli, lama sabaktani?" Etiki nyamfo eto kasɔ ni bə, "Mɔ Onanto, mɔ Onanto! Beso fáyani mɛ fətsyə?"
35 Betidi bətsyuə díńyə mfó ánɔ lesa nə ɔ́tɛyi, nya bátɛyi bətsyuə bə, "Ɔlɛ Onanto eto Unyɛləkətidi Elia bokpadi."
36 Mə ɔni étsyetsyi úsu úfi okosa wə bákpe lə ntə eto sonkpe əsuə nya óbesə wə kato ku uyi útə Yesu nkə unə. Nya ɔ́tɛyi bafɛfɛ nkə, "Bińyə lə bobe! Bitə lə bobe lə Onanto eto Unyɛləkətidi Elia ebubə uləkə wə utsyiko lə uyikabie komfo əsuə!"
37 Nya Yesu léfa bembembe nya úkpə.
38 Lə lefe nəmfó əsuə tutuutuu, kafia kplɛ ka léfakanya kéti Yudafɔ eto Disumuyo eto Kakɛnkɛkɔ Kenke eto ənəmii, léfuadi lə akpa ənuə itsyii kato ibə kasɔ.
39 Nya se omamanyə ninə wə díńyə lə uyikabie əmə ɔflɔ lɛnɔ Yesu eto bofa nya únyə kase úkpəə, ɔ́tɛyi nkə, "Sitinti utidi əmfo eyifo Onanto eto Ubi."
40 Besionko bətsyuə tsya əńyə kɔsɛsɛ bákabe. Maria Magdalene ku Salome ku Maria nwə eto bebi ni Yakobo kɛkɛ ku Yosef, akɛ mə lenti.
41 Lefe nə Yesu lɛkɛ lə Galileaa, mə dítəkəko wə bákawunsə ko wə nɛ. Besionko bamba kpə ba dítəkəko wə bésu Yerusalem tsya əńyə mfó.

Bébikə Yesu.

42 Asa nyamfo əbə lə diyi nə bəəmuə əsuə itə bə lə kofe edufə diyoo, lə bedi Ɔnwɛditsyəyi eto diyi. Nya se kale nlɛ boloo,
43 Yudafɔ eto okponkpo ɔni wə baakpo Yosef wə ditsyi Arimatea eto uninə, ákpe ɔkɔɛ úsu únyə Pilato. Yosef éyifo Yudafɔ eto Uninə kplɛ wə lɛkɛ dibu nya úkabe kusu itə Onanto eto Sekakedidi eto bubə. Se óyo Pilato ɔflɔɔ, ɔ́lɛ wə lekpakpa nkə utə wə kusu lə usu uləkə Yesu eto ɔkɔ əmə usu ubikə fɛ lə eyo Ɔnwɛditsyəyi əmə.
44 Se Pilato lɛnɔ nkə Yesu ébukpə kokoo, íyifo wə naa. Nyaso ókpadi wə omamanyə ninə wə díńyə lə etsyuesa nyamfó eto kɛnyɛ, nya ɔ́tɔ wə lə sitinti ini bə Yesu ébukpə koko.
45 Nya se uninə əmfo lɛtɛyi wə nkə ɔnukualɛ inii, Pilato ətə Yosef kusu nkə usu uləkə ɔkɔ əmə.
46 Nya Yosef dísu úləkə Yesu eto ɔkɔ nya úfi kafia kpaa fɔfɔ ka óya úmli wə. Nya úfi wə úsu úbikə lə kudi ko bələkə lə koba kəmiə bətsyə koko lə kɔtini ɔflɔ. Nya útə nkə baminansə leba kplɛ lɔni beti lə kudi komə eto kɛnyɛ.
47 Lə lefe nəmfóo, Maria Magdalene ku Maria wə ni Yosef eto ambe əńyə mfó nya bábe kaka bébikə Yesu eto ɔkɔ əmə.

16

Yesu Átaka Utsyi Ɔkɔmə.

1 Kəsiəsə eto ditsyitsyoo, lefe nə békedi Ɔnwɛditsyəyi bálosəə, Maria Magdalene ku Maria wə ni Yakobo eto ambe ku Salome ésu báya nnuəbi bo laanyi fififi bənkə beesu bediki Yesu eto ɔkɔ.
2 Nyaso se kale dísiə kɔsida eto olesiəə, bátaka bésu kudi komə eti.
3-4 Se bántɔɔ, bákatɔ mə bətsyuə bənkə, "Owoe buunyə lɔminansə leba kplɛ nəmə lə kudi komə eto kɛnyɛ utə bo?" Bátɔ mə əsuə nko itsyise leba nəmə amɔ tinti. Nya se bésu bédufə mfóo, bənyə bənkə futsyə ébubə ɔ́minansə leba nəmə lə mfó.
5 Nyaso se bédufə kudi komə kafoo, bənyə okosobi utsyuə se únsi lə kodiani. Nya ónkpe awu nnya diflubi futututu! Difufu əmuə mə.
6 Nya okosobi əmə lɛtɛyi mə nkə, "Biante sikpi! Nyi minkə Yesu Nasaretnyə əmə bɛnlɛ bɔbɛbɛ, nwə básɔ báfakəsə lə uyikabie əsuə. Umbə mfo! Ótaka okpe nkpə! Bebe! Mfo bálabesə wə nɛ.

7 Nyaso bisu bɛtɛyi wə bakasebi ku Petro
tsya biənkə, 'Yesu tɔ mi sɛtɔ, ɔtɔ lə Galilea.
Mfó ti biunyə wə fe kase ɔ́tɛyi mi utsyə.' "
8 Nyamfo ákpe besionko bamə difufu,
nya bédu lə kudi komə ɔflɔ ku ketinkə,
bánte lesa nə beeyifo, nya bákpe etsyi
ani. Kase bánkpe lə kusu bántɔɔ, bántɛyi
kuutsyuə kulesa, itsyise sikpi əmuə mə.

Yesu Ǝləkə Ǝsuə Óte Maria Magdalenyə.

9 Se Yesu létaka utsyi ɔkɔmə Kɔsida
komfo eto olesiəə, utidi tutɛ wə úləkə
əsuə óte ni Maria Magdalenyə, nwə əsuə
óla awɔnɔ bua akuanse utsyiko lə lefe nə
ditsyuə əsuə.
10 Úsu ɔ́tɛyi Yesu eto bayɛtsyuə ba nlɛ
nku buwi lə wə ukpə əmə eso.
11 Nya se Maria lɛtɛyi mə nkə Yesu kpe
nkpə nya únyə wəə, bámfo wə bánɔ.

Yesu Ǝləkə Ǝsuə Óte Bakasebi Inuə Bətsyuə Lə Kusu.

12 Nyamfo eto kamaa, Yesu ələkə əsuə
óte bakasebi inuə lə lefe nə bányɛ lə kusu
bántɔ. Fɛɛ bənnyə wə betsyə lekpo mlə.
13 Kama se bésu bátee, bésinkli bésu
bátɛyi bafɛfɛ. Tsyaa, mbamə mámfo mə
bánɔ.

Yesu Ǝləkə Wə Ǝsuə Óte Bakasebi Lefosi Ɔnwɛ Bamə.

14 Fɛfɛfɛɛ, Yesu ələkə wə əsuə óte wə
lefosi bakasebi ɔnwɛ lə lefe nə bénsi bánlɛ
budi. Nyaso únyenki ókpe mə lə kase mə
bofokanɔ ləmbə ale, nya betidi ato fefe, se
bamfó betidi ba díkənyə wə se ótaka utsyi
ɔkɔmə úbə nkpə bofo kanɔ.
15 Ɔ́tɛyi mə nkə, "Bisu kawunsiə kenke
lə bebe Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə ditsya
bitə betidi ba kenke.
16 Utidi wə lefo Ditiki Sɛɛ nəmfo ɔnɔ
nya utə bəəfləsə wə ntuu, Onanto ebufi
wə abua ɔtsyə wə. Nya utidi wə dimamfo
ɔnɔɔ, Onanto embofo wə.
17 Nya Onanto ebutə bafokanɔfɔ lə mɛɛ,
əsuəale beyifo ayanisa kpə. Boola awɔnɔ
bua lə mɔ diye əsuə. Bɔɔtɛyi belebele kpə
bia benyi.
18 Nya lə bəmuə owa nye bənə kenii,
yembuyifo mə kabua saa. Lə bətəkə
befimfi anii, boomuə ale."

Onanto Akpa Yesu Usuko Kato.

19 Lefe nə Bonamute Yesu dídi mə etiki
ólosə mfó eto kamaa, Onanto étsyi wə
úsuko kato kaka wuunsi lə kakplɛkɔ lə wə
Anto ɔflɔ lə kodiani.
20 Nya wə batɔnkpe létsyilama nlebe
saa kenke bátɛyi Ditiki Sɛɛ nəmə. Nya
Onamute əmə dísiə ko mə ɔ́wunsəko mə
nya béyifo ayanisa nnya lete bə mə ditiki
nəmə eyifo ɔnukualɛ ɛyɛ lə ayanisa kpə
nnya béyifo əsuə.

LUKA
Ditiki Sɛɛ Nə Luka Lɛwɔni

1 Mɔ ɔyimisani Tiofilo, betidi kpə
ákplatsya kase boofo, lə bawɔni lesa saa
nə díbə lə bo nti bətsyə.
2 Báwɔni nnya fe kase betidi ba dínyə
asa nyamfó lɛtɛyi bo idu lə nnya kasɔ
ketsyikokɔ nya bábe Onanto eto Ditiki
nəmə letsya báte tsya.
3 Nyaso, Tiofilo lala, se míndufə lə asa
nyamfo mínto nnya mímbe kenke idu lə
kasɔ ketsyikokɔ ke esoo, mfi nsusu lə nnya
əsuə minkə ɛlɛkɛ bə nwɔni asa nyamfo lə
ekpa ɛyɛ lə kusu əsuə mfi ntə fə.
4 Nlɛ nyamfo buyifo nko bə lə ənyə
ɔnukualɛ eto ditiki nəmə bə lə ate asa nnya
báte fə.

Bátɛyi Yohanes Ntufləsətidi Eto Bole Bətsyə.

5 Lə lefe nə Herodes lídi seka lə Yudea
eto kasɔ əsuəə, Onanto eto usumunyə
utsyuə wə baakpo Sakaria akɛ mfó. Ɔbɔ
utsyi lə besumunyə ba ləətə kedi eto dit-
syukpa nə baakpo Abia əsuə. Sakaria eto
usiə wə baakpo Elisabet tsya ábɔ utsyi lə
Onanto eto Usumunyə wə baakpo Aaron
éto kafo əsuə.
6 Usə ku usiə bamfo əsiə nkpə sɛɛ lə
Onanto eto lelabi əsuə. Nya béyifo lə wə
afi kenke əsuə kukunɔ.
7 Ubi saa mankɛ mə, itsyise Elisabet anle.
Nya mə inuə bamə tsya ébobe báfe.
8 Diyi lɔnii, Sakaria akɛ lə Yudafɔ eto
Kedikətəkɔ ɔlɛ wə Kesumuyifo buyifo it-
syise wə ditsyukpa ítu.
9 Nya lə mə kesumu eto lekpa əsuəə,
bákpo básɛ bənyə bə Sakaria ni nwə əsuə
ítəkə. Nyaso wə ni nwə bələkə bə usu
otonsə elufui utə Onanto lə Kedikətəkɔ eto
leba nəmə əsuə. Mfó nya údufə Yudafɔ eto
kedikətəkɔ kamə.
10 Nya lefe nə ɔkɛ mfó ɔnlɛ elufui boton-
səə, betidi fɛfɛ əńyə lə lekple balɛ ola boto.
11 Mfó Onanto eto ɔtɔnkpe utsyuə wə
díńyə lə kaka ɔnlɛ elufui botonsə eto
sediani díləkə əsuə óte wə.
12 Se Sakaria dínyə wəə, óyakla nya óte
sikpi tinti.
13 Fɛɛ Onanto eto ɔtɔnkpe emfó átɛyi wə
nkə, “Sakaria, mante sikpi! Onanto ánɔ fə
olatoto, nya fə usiə Elisabet ebole ubisaibi
utə fə. Nya fuutəkə wə diye fənkə Yohanes.
14 Lə wə bole əsuəə, ebunyə disuəyuə
tinti. Nko ke tsya betidi kpə luunyə
disuəyuə nɛ.
15 Woofiani utidi kplɛ lə Bonamute eto
ənəmi. Yanle bə unə ntə bo nkpe ale nye
ntə saa eto okle tsya. Nya idu lə wə lelefee,
Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ ebusiə ko wə.
16 Nya ɛyɛ lə wə əsuəə, Israel bebi
ebusinkli bəbə mə Onamute Onanto ɔflɔ.
17 Wə ni nwə lɔɔtɔ Bonamute eto bubə
lə əsuəale ku utu bokpe əsuə fe kase
Onanto eto Unyɛləkətidi Elia dítsyə. Nya
wuutə diyuə luubə bebi ku antomə nti.
Nya wuunə koto tsyuetsyue okpe lə betidi
ba ditidi ato əsuə bə lə bekefi nsusu sɛɛ
bayɛ lə kusu əsuə lə mə asayifoyifo əsuə.
Nyamfo luutə Bonamute eto betidi lə bəsiə
bakabe kusu itə wə bubə.”
18 Mfó nya Sakaria lɛtɔ ɔtɔnkpe əmfó
nkə, “Be luutə bə mfo nyamfo nnɔ? Itsyise
mbobe mfiani uninəsə nya mɔ usiə tsya
díkafiani uninəsiə.”
19 Lə nnya əsuə ɔtɔnkpe əmə ətə mbuayɛ
nkə, “Mɔ ni Gabriel wə ləəńyə lə Onanto
eto ənəmi. Wə létsyese mɛ nkə ntɛyi fə
Ditiki Sɛɛ nəmfo.
20 Fɛɛ ámamfo mɔ kɛnyɛ eto dikiti nəmfo
ánɔ. Ite bə ámamfo anɔ tsyaa, yuubə
itə lə lefe nə Onanto dítsyue útsyə əsuə.
Se fámamfo ánɔ eso ebofiani ɔmumu isu
ese lefe nə diyi nəmə léyo fɛ fə odiakami
looyankli edi etiki.”
21 Lə lefe nə asa nyamfo kenke díbəə,
íyifo betidi ba kenke díńyə bensekə
Sakaria lə lekple mfó yanii, itsyise bánte
lesa nə eso éfo wə lefe kpə nko lə Yudafɔ
eto kedikətəkɔ kamə nko.
22 Se ɔ́bɔ úbə lekplee, wénsifo mə etiki
budinko. Nyaso bənyə bə únyə buləkəkate
butsyuə lə Yudafɔ eto kedikətəkɔ mfó.
Nyaso ɔ́nnlɛ etiki bofo budi nɛ, ini ani ete
úfi ɔ́nlɛ mə etiki budi.
23 Se Sakaria eto kesumu eto lefe léloo,
úsinkli úsu diyo.
24 Nyamfó eto kamaa, Elisabet ésu ɔ́lɛ
kafo, itə eso wénsikabɔ kesu umə bio. Nya
ɔ́kula əsuə itə afa anɔ sɔ̃ɔ̃.
25 Lə nnya eso Elisabet átɛyi nkə,
“Mɔmɔɔ, be asa nnya Bonamute díyifo útə
mɛɛ, nya úləkə kofani lə mɛ əsuə lə betidi
ba kenke eto ənəmi.”

Bátɛyi Yesu Eto Bole Bətsyə.

26 Lə Elisabet eto kafolɛlɛ eto kofa
kuande əsuəə, Onanto átsyese wə ɔtɔnkpe
Gabriel nkə usu umə wə baakpo Nasaret lə
Galilea eto kasɔ.
27 Onantɔ eto Ɔtɔnkpe əmfo étsyi kɛnyɛ
úsuko kebitɛ ka bátɔ bətə osani wə baakpo
Yosef wə ditsyi Oka David eto kafo. Kebitɛ
kamə eto diye ni Maria.
28 Onanto eto Ɔtɔnkpe əmfo əbə Maria
ɔflɔ nya ɔ́tɛyi wə nkə, “Nsiəsə fə lə diyuə
əsuə! Fəə bənə kafo! Bonamute si ko fə.”
29 Ɔtɔnkpe əmfo eto kɛnyɛ ka óboko
éyifo Maria yanii, nya itə wə disibubu lə
kəsiə kamə əsuə.

30 Lə nnya əsuə ɔtɔnkpe əmə átɛyi wə
nkə, “Maria, mante sikpi. Onanto ənə fə
kafo tinti.
31 Ebɔlɛ kafo nya foole ubisaibi, nya
fuutəkə wə diye fə Yesu.
32 Woofo diye tinti nya bookpo wə bə
Onanto wə ni Ǝsuəalenyə Kenke eto ubi.
Nya Boanto Onanto luutə nkə ubi əmə di
seka fe wə ona Oka David ke.
33 Nya wuudi seka lə Yakob eto kafo
eto bebi əsuə isu manlo manlo. Nya wə
sekakedikɔ embolo kulefe kulefe.”
34 Lə nnya əsuəə, Maria átɔ Ɔtɔnkpe əmə
nkə, “Ntsyə nyamfo loofo bubə kətə, se
minyi osani?”
35 Onanto eto ɔtɔnkpe əmə ətə mbuayɛ
nkə, “Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ ebɔyifə disiə lə fə
nya Ǝsuəalenyə Kenke eto əsuəale loola
disiə lə fə. Nyaso ubi wə foole ebuyifo
Ɔkɛnkɛnyə nya bookpo wə bə Onanto eto
Ubisaibi.
36 Mɔmɔɔ, nla miə lə ate fə, fə otokpenyə
wə baakpo Elisabet wə ni uninəsiə wə
baakpo okonɔ, fe ɔ́lɛ kafo kofa kuande nɛ.
37 Itsyise kulesa əmbə ale itə Onanto eto
buyifo.”
38 Nya Maria lɛtɛyi wə nkə, “Bee, Boanto
Onanto eto uyifoyifo mini. Utə ibə itə mɛ
lə əsuə fe kase fátɛyi.” Lə nnya əsuə nya
Onanto eto ɔtɔnkpe əmə dídu.

Maria Ésu Elisabet Ɔflɔ.

39-40 Lə lefe nəmə əsuəə, Maria əmuə
əsuə mləmləmlə nya ɔ́kɔse úsu Yudea eto
umə wə nkpe lə atini nti. Usu Sakaria eto
diyo nya úsiəsə Elisabet.
41 Se Elisabet lɛnɔ Maria eto kəsiə
kaməə, ubi wə lɛkɛ wə lə kafo ko lɛkpɔ,
nya Elisabet díyi ku Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ kenke.
42 Mfó nya óbesə ɔkɔɛ kato ɔ́tɛyi nkə,
“Bákpo fə atsyɔ lə besio kenke nti, nya
bákpo ubi wə fəəbə bole tsya atsyɔ!
43 Fɛɛ ntsyə minyə disi ɛkpɛ mmə bə mɔ
Onamute eto ambe lə ubə mɔ ɔflɔ?
44 Akpa akpa se mínɔ fə kəsiəə, ubi wə
nkpe mɛ lə kafo ábe ósa ku disuəyuə.
45 Disuəyuə itə fə sitinti, itsyise áfo kɛnyɛ
ka Bonamute létsyese fə ánɔ bə yuubə itə
nko.”

Maria Ǝsə Atɛsə Eto Kusə.

46 Lə nnya əsuəə, nya Maria lɛtɛyi nkə,
“Mɔ okla lɛ mɔ Onamute bɔtɛsə.
47 Nya mɔ lɛwɔnɔ nlɛ disuəyuə bunyə
lə fə Onanto wə ni mɔ Ofomfokətə
əsuə,
48 itsyise ɔ́kloma únə mɛ kafo,
mɔ, wə uyifoyifo wə dimanle kulesa.
Nya idu mɔmɔ ɛntɔɔ, kawunsiə eto betidi
kenke ebokpo mɛ bə nwə bákpo
atsyɔ.
49 Itsyise Ǝsuəalenyə Kenke éyifo asa
kplɛ útə mɛ,
nya wə diye eyifo kɛnkɛ.
50 Wə kaminsənyənyə kpe lefe saa
itə wə bebi eto bebi ba kenke ləətə wə
dibu.
51 Wə kɔni éyifo asa kplɛ,
nya úsensə mba laabesə əsuə kato lə
mə nsusu əsuə.
52 Óbokosə baka kplɛ kasɔ lə mə
akankpomɛ əsuə,
nya óbesə mba laabokosə mə əsuə
kasɔɔ, kato.
53 Útə nkə betidi ba kukpɛnsɛ nlɛ kenke lə
bənyə asa sɛɛ bedi bemi tɔ,
nya óla batabinyə ótsyese ani fufu.
54 Ókloma kɛnyɛ ka
útsyə útə bó bana eto bana,
nya úbə ɔnlɛ Israel eto kuse eto betidi
kenke bɔwunsəko.
55 Ókloma ɔlɛ kaminsənyənyə bufi kətə
Abraham
ku wə bebi eto bebi isu manlo manlo!”
56 Maria ákɛ lə Elisabet ɔflɔ fenkə afa
ətsyə fɛ úsinkli úsu oto.

Bále Yohanes Ntufləsətidi.

57 Se Elisabet eto ubi eto lelefe léyoo, óle
ubisaibi.
58 Nya Elisabet eto bayotsya ku wə ba-
tokpenyə lɛnɔ asa sɛɛ nnya Bonamute əmə
díyifo útə wə. Nya məmblɛ dínyənko wə
disuəyuə tinti.
59 Se ubi əmə léfo eyi mflamflaa, bəbə
bənkə baala wə lelo nya bála bə lə befi wə
anto eto diye Sakaria bətəkə wə.
60 Fɛɛ wə ambe mántɔnɔko mə nko nya
ɔ́tɛyi mə nkə, “Kpa o-o! Bifi diye Yohanes
bitəkə wə.”
61 Mfó bétsyiko etiki bunə ku wə katɛyi
bənkə, “Fə otokpenyə saa əmbə baakpo
nko.”
62 Nya bátɔ wə anto lə ani eto eyifosa
əsuə bə ote diye nə woala nkə bəfi bətəkə
wə ubi əmə.
63 Mfó nya Sakaria léfo leba nə əsuə
baawɔni asa kətəkə nya ɔ́wɔni nkə, “Wə
diye ni Yohanes.” Nya íyifo məmblɛ yanii.
64 Lamfolamfo Sakaria étsyiko etiki budi
nya ɔ́tɛsə Onanto.
65 Sikpi əmuə mba wonko mə nsi lə
koyotsya nya ítə ditiki nəmfo dísensə dísu
kəmə kpə lə Yudea eto atini əsuə mfó
kenke.
66 Betidi ba kenke lɛnɔ asa nyamfo et-
syiko disi bubu katɔ mə əsuə bənkə, “Nte
utidi wə eto okle ubi əmfo luubə ofiani?”
Itsyise íləkə ete wuee bə, Bonamute eto
kɔni təkə lə wə əsuə.

Sakaria Ǝləkə Onanto Eto Katɛyikətsyə Óte.

67 Mfó nya Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ lɛyifə dísiə
lə ubi əmə eto anto Sakaria əsuə nya údi
Onanto etiki ɔ́tɛyi utsyə nkə,
68 “Atɛsə itə Bonamute, Israel eto Onanto,
itsyise úbə nkə woawunsəko wə kuse
nya lə uləkə mə.
69 Úləkə Ofomfokətə Kplɛ útə bo lə Oka
David
wəə ni wə eto uyifoyifo eto kafo eto
ubi.
70 Útsyə kɛnyɛ kamfó kokooko ɛyɛ lə wə
bənyɛləkətidi kɛnkɛ əsuə nkə,
71 wuuləkə bo utsyiko lə balo
ku mba leekisi bo kenke eto ani.
72 Ɔ̃tɛyi útsyə nkə wuunyə bo banamə
kaminsə
nya wookloma kɛnyɛ ka ókle ku mə.
73 Nya ɔ́tɛyi bo anto Abraham kɛnyɛ klekle
kamfo utsyə nkə,
74 wuuləkə bo utsyiko lə bo balo eto
ani,
nya wookpe bo əsuəale busumu wə
sikpi manté manté.
75 Nya wuuyifo bo kɛnkɛ bə lə buyifo mba
nyɛ lə kusu sɛɛ əsuə lə wə ənəmi lə
bo nkpə kenke əsuə.
76 Nya fə, mɔ ubi, bookpo fə bənkə Onanto
wə nso kenke eto Unyɛləkətidi.
Ɛbɔtɔ̃ Onamute əmə eto bubə nya fɔɔlɔ
kusu ətsyə itə wə.
77 Nya ebutə wə betidi te bə boonyə bo-
fokətə
itsyise boofi mə abua batsyɛ mə.
78 Bo Onanto kpe lefonə nya woabe bo ku
kaminsənyənyə.
Wuutə bofokətə eto diyənde bə itə bo
itsyi kato.
79 Nya wuutə diyənde nəmfo nkə dibə
ditə lekpasə itə mba nkpe lə ketuntu
əsuə
ku mba nkpe lə ukpə eto sikpitete əsuə
bə lə okpa bo ɔyɛnko udufənko diyuə eto
kusu əsuə.”
80 Nya ubi əmə lébe nya ɔkɛ ale lə əsuə
ku lɛwɔnɔ əsuə. Nya úsiə lə mfiminti isu
ese lefe nə ɔ́bɔ úbə Israel eto kuse eto
ənəmi.

2

Bále Yesu.

1 Nya lə lefe nəmfoo, Romamfɔ eto
Okankplɛ Kaisare Augusto ətə əsuəale nkə
bawɔni betidi ba kenke nkpe lə Roma eto
sekakedikɔ eto kasɔ eto aye.
2 Nya ni betidi eto aye wɔniwɔni tutɛ nɛ,
lə Aba eto uninə wə baakpo Kirenio eto
Sekadidi lə Siria eto kasɔ əsuə.
3 Nyaso utidi saa ésu wə umə lə usu
ɔwɔni wə diye.
4 Lefe nəmfo nya Yosef tsya létaka útsyi
Nasaret eto umə lə Galilea eto kasɔ úsu
Betlehem eto umə lə Yudea eto kasɔ lə
kaka bále Oka David. Yosef ésu mfó itsyise
uyifo Oka David eto kafo eto ubi.
5 Ókpa Maria wə bátɔ bətə wə nya ɔnlɛ
kafo tsya ɔ́yɛnko nkə lə ɔwɔni wə diye.
6 Nya lefe nə bakɛ lə Betlehem mfóo, lefe
áyo Maria bə ole.
7 Óle wə ubi tutɛ wə ni osaibi lə diyo nə
bebuki laalabe. Nya úfi kafia úmini wə,
nya úfi wə ólabesə lə lesa nə əsuə bebuki
bamfó leedi lesa, itsyise kasɔnɔkɔ mánkɛ
lə bafɔ eto kedufəkɔ.

Onanto Eto Batɔnkpe Áboko Mba Laabe Basamu Kɛnyɛtsyətsyə Eto Ditiki Sɛɛ.

8 Lə kasɔ kamə əsuə mfóo, mba laabe
basamu bətsyuə akɛ mfo kabe mə bebuki
ketsye ka kenke.
9 Onanto eto ɔtɔnkpe utsyuə ələkə əsuə
óte mə nya Onanto əmə eto diyənde
əyənde ekpo mə lə əsuə. Lə nyamfo eso
bate sikpi tinti!
10 Fɛɛ Onanto eto ɔtɔnkpe əmə átɛyi mə
nkə, “Biante sikpi. Mboko mi Ditiki Sɛɛ nə
looboko disuəyuə ku diyuə tinti itə betidi
ba kenke.
11 Nya lə mmi eto diyi nəmfoo, bále
Ofomfokətə wə ni Bonamute Kristo bətə
mi lə Oka David eto umə.
12 Nya lesa nə biufi binyə bitsyə lekpoo,
ni bə biunyə ubisambi wə béfi kafia bémli
nya onlabe lə bebuki eto kedikɔ.”
13 Lefe nəmfo tutuutu, Onanto eto
batɔnkpe eto ditsyukpa kplɛ lɔni étsyi
kato díbə bələkə əsuə báte, nya bákɔ ku
ɔtɔnkpe ɔni əmfó nya banlɛ Onanto bɔtɛsə
katɛyi bənkə,
14 “Dibu ku atɛsə itə Onanto wə nkpe kato
fanlofanlo,
nya diyuəsə itə kasɔ eto betidi ba
kenke ləədufə Onanto ənə!”
15 Nya lə lefe nə Onanto eto batɔnkpe
bamfo dídu lə mə ɔflɔ bésinkli bésu katoo,
mba laabe basamu bamə átɛyi mə əsuə
bənkə, “Bitə lə busu Betlehem lə busu
bobe asa nnya díbə fe kase Boanto díləkə
óte bo.”
16 Nyaso bákɔse bésu nya bənyə Maria
ku Yosef ku ubisambi wə nlabe lə bebuki
eto kedikɔ mfó.
17 Nya se bənyə wə nkoo, bátɛyi lesa saa
nə Onanto eto ɔtɔnkpe əmə lɛtɛyi mə itsyi
lə ubi əmə əsuə.
18 Lefe nəmfo se betidi ba kenke lɛnɔ
mba laabe basamu bamə eto etiki nyam-
foo, íyifo mə yani tinti.
19 Maria ákloma asa nyamfo kenke nya
úkebu disi ketsyi lə nnya əsuə ɛyɛ etsyo.
20 Lefe nəmfóo, se mba laabe basamu
bamə dísinklii, bátɛsə Onanto lə lesa
saa nə bánɔ ku bənyə tsya əsuə, itsyise

nyamblɛ kenke əbə itə pɛpɛɛpɛ fe kase Onanto eto ɔtɔnkpe əmə lɛtɛyi mə.

Bətəkə Ubisambi Ɜmə Diye.

21 Nya lə diyi mflamflale əsuə, se lefe léyo bə bala ubi əmə leloo, bətəkə wə diye bənkə Yesu fe kase Onanto eto Ɔtɔnkpe əmə lɛtɛyi utsyə fɛ bálɛ wə kafo.

Bákpa Yesu Bésuko Yudafɔ Eto Disumuyo.

22 Lefe áyo itə bə Yosef ku Maria yifo əsuə eto okla buflə eto lekpa fe kase Moses eto kɔfi lɛtɔ. Nyaso bákpa ubisambi əmə tsya bésuko Yerusalem bə lə befi wə bakpe Bonamute lə ani.

23 Nko ini báwɔni bətsyə lə Onanto eto kɔfi eto kukue əsuə bənkə, "Ubisaibi tutɛ ku ubuki sende tutɛ saa, ele bə bələkə wə bətsyə kutsyə befi bakpe Bonamute lə ani."

24 Nyaso bésu Yerusalem bə lə befi kedi bətə Bonamute lə kase kɔfi lɛtɔ əsuəə, ablonima ənuə nye ablɛkpa ənuə beefi kətə kedi kamə.

25 Nya lə lefe nəmfoo, osani utsyuə wə baakpo Simeon ákɛ lə Yerusalem. Nya úyifo utidi sɛɛ wə laate Onanto sikpi nya uńyə ɔnlɛ kusu bobe itə Israel eto buləkə. Nya Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ dísiəko wə,

26 nya lése wə uyi nkə weembukpə isu ese lefe nə eto lefe uunyə Onanto eto Nwə Bákpo Ɔhile Bətsyə, wə eto etiki Onanto lɛtɛyi utsyə.

27 Lefe nəmfoo, Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ nəmə ákpa Simeon úsuko Yudafɔ eto Disumuyo mfó. Nya se anto ku ambe bamə lékpa ubisambi Yesu əmə bésukoo, bátɛyi bə bəbə bə beyifo lesa saa nə ele bə beyifo bətə wə fe kase kɔfi létee,

28 Simeon áfo ubisambi əmə ɔ́lɛ lə wə ani, nya ɔ́tɛsə Onanto ɔ́tɛyi nkə,

29 "Boanto Onanto, mɔmɔɔ, se fékeyifo lə fə kɛnyɛtsyətsyə əsuə esoo,
ebofo mɛ kusu buləkə, mɔ fə usumunyə, bə lə nsu lə diyuə əsuə.

30 Mɔ kosate ébufi mɔ ənəmi nnyə Ofomfokətə əmə

31 fətə fə ubə lə kusə komə eto betidi kenke lə bənyə wə ku dinəmi.

32 Wə ni diyənde nə luuləkə lesa nə faala lə lekple lete betidi ba lenni Yudafɔ.
Nya wuufi dibu oboko fə kusə Israel eto betidi eto nti."

33 Asa nnya Simeon lɛtɛyi mfo éyifo Yosef ku Maria yanii.

34 Nya Simeon lékpo mə atsyɔ nya ɔ́tɛyi ubi əmə eto ambe Maria nkə, "Ubi əmfo eyifo Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə. Nya wə ni Ofomfokətə nye budukanɔ itə Israel bebi kpə. Uyifo lekpotsyətsyə itsyi lə Onanto ɔflɔ, nya betidi kpə lootaka bənyə lə wə əsuə.

35 Nya wuutə nkə betidi kpə ləkə mə nsusu bo bakula bate utsyuə saa nyə. Nya ɛyɛ lə nyamfo əsuə esoo, ebunyə kanyi fe kase lesiabi laase utidi eto utu kedunsə."

36-37 Mfó əmənə, usio ɔni utsyuə wə ni Onanto eto Unyɛləkətidi ákɛ mfo baakpo bə Hana. Nya wə anto Fanuel étsyi Aser eto kafo. Alɛ akuanse hã úsiə ku wə usə fɛ usə əmə díkpə. Nya úyifo ɔkɔsiə wə lébe bembembe. Ófo alɛ fosi mflamfla alɛ ana. Úkesu Yudafɔ eto Disumuyo mfo lefe saa, ákatɛsə Onanto ketsye ku kakɔmi nya úkato ola kákle kɛnyɛ tsya.

38 Lə lefe nəmfó tutuutuu, wuntsya əbə ɔ́sɔ Onanto ani, nya ɔ́tɛyi itsyi lə ubi əmə əsuə útə betidi ba kenke ńyə banlɛ Onanto kusu bobe bə wuləkə Yerusalem.

Bésinkli Bésu Nasaret.

39 Nya se Yosef ku Maria lélosə mə lekpa nəmə buyifo fe kase Onanto eto kɔfi letee, bésinkli bésu mə umə Nasaret lə Galilea eto kasɔ.

40 Ubi əmə ábe ɔ́bɔ disi nya ɔ́kɛ əsuəale, nya óte kobe tinti. Nya Onanto dínyə disuəyuə lə wə əsuə.

Yesu Ésu Yudafɔ Eto Disumuyo.

41 Lɛlɛ saa lɛlɛɛ, Yesu eto anto ku ambə ékesu Yerusalem késu kédi diyi nə baakpo Ukpə Ása Bo Ɔyila.

42 Nyaso se Yesu léfo lefosi alɛ ənuəə, bési bésu Yerusalem fe kase békeyifo kɔ seka.

43 Nya se bédi diyi nəmə bálosə nya banlɛ businkli kesu mə umməə, Yesu wə esi ɔ́kɛ kama lə Yerusalem mfó. Fɛɛ wə anto ku ambe mánte nko.

44 Mə ébu bənkə ɔkɛ lə betidi bamə nti nyaso bédu báyɛ diyi wɔlɔlɔlɔ eto kusu fɛ bétsyiko wə bɔbɛbɛ lə bahɔ ku batokpenyə nti.

45 Nya se bənnyə wə esoo, bésinkli bésu Yerusalem bésu balɛ wə bɔbɛbɛ.

46 Nya lə diyi tsyəfəə, bésu bənyə wə lə Yudafɔ eto Disumuyo kaka wə ku Yudafɔ eto bateasa nsi. Mfó úsiə ɔnlɛ mə asa nnya bánlɛ bɔtɛyi ato butsyue nya ɔnlɛ mə etiki bɔtɔ lɔni lɔni kanɔ.

47 Nya mba lɛnɔ asa nnya díkabɔ lə wə kɛnyɛɛ, íyifo mə yanii lə wə asa kasɔnɔnɔ kpə ku kase úfi ɔnlɛ asa nnya bátɔ wə kasɔ buləkə eso.

48 Íyifo wə anto ku ambə mə yanii se bənyə wə lə mfo nko. Nya wə ambe lɛtɔ wə nkə, "Ubi, ntsyəso féyifo bo nyamfo eto okle? Mɔ ku fə nto kenke ákɛ lə bulə əsuə nya búsu bɔnlɛ botsyilama kabɛbɛ fə."

49 Mfo nya Yesu dítə mbuayɛ ɔ́tɔ nkə, "Beso ibə bə bísu bɛlɛ botsyilama kabɛbɛ mɛ? Binyi biə mɔ Anto eto diyo ele bə nkɛ lee?"

50 Fɛɛ məə, bánnɔ lesa nə ɔ́tɛyi mə mfó
eto kasɔ.
51 Mfó nya Yesu dítəkəko mə nya bédu
bésu Nasaret, nya óbokosə əsuə kasɔ útə
mə. Nya asa nyamfo kenke lɛkɛ lə wə
ambe eto nsusu kəmiə ɛɛyɛ etsyo.
52 Nya Yesu lebe ɔ́bɔ disi lə kobetete ku
lə əsuə eto sinə əsuə, nya ófo diye lə betidi
kenke ku lə Onanto eto ənəmi.

3

Ntufləsətidi Yohanes Ábe Ditiki Sɛɛ Nəmə Letsya.

1-2 Íyifo lɛlɛ lefosi nɔnde se Okankplɛ
Kaisare Tiberio lídi seka, Unyɛləkətidi
Yohanes wə ni Sakaria eto ubi wə léfo
kɛnyɛ utsyiko Onanto ɔflɔ lə lefe nə ɔ́kɛ
lə mfiminti. Nya Pontio Pilato lídi Aba
eto unyɛsiə lə Yudea eto kasɔ əsuə. Nya
Herodes díkedi seka lə Galilea eto kasɔ.
Nya lə lefe nəmə mfóo, Herodes eto
ɔyimisani Filipo tsya lídi seka lə kasɔ
ka baakpo Iturea ku Trakoniti eto lek-
pake əsuə. Nya Lisania tsya díkedi seka
lə Abilene eto kasɔ əsuə. Nya lə lefe
nəmfoo, Annas ku Kayafa ni Onanto eto
Besumunyə Ninə Kenke.
3 Nyaso Yohanes áyɛ ótsyilama Yor-
dan eto Ketu eto ditukpenkpe ku lekpake
mfó kédi Anantotiki kátɛyi nkə, "Bitsyi
bɛwuninsə lə mi abua əsuə lə befo ntu-
fləsəfləsə eto lekpa lə Onanto lə ufi mi
abua ɔtsyɛ mi."
4 Nya nko seka ini báwɔni lə Onanto
eto Unyɛləkətidi Yesaya eto kukue banlɛ
bɔtɛyi bənkə,
"Utidi utsyuə kpe lə mfiminti ɔlɛ bofa
katɛyi nkə,
'Bińyə bikabe kusu itə Bonamute.
Bimuə mi əsuə bitsyə kukɔnɔ itə wə
bubə.
5 Biti okplo saa okplo
nya beba atini ku akpenkpe kenke
bekatesə.
Lə bɛtsyɔnsə esu nya lebo.
Nya nlebe bo diyifo kplobi kplobii,
biyifo mu tsyɛtsyɛtsyɛ.
6 Nya betidi kenke luunyə Ofomfokətə wə
Onanto letsyese nɛ!' "
7 Betidi kpə əbə bə Yohanes fləsə mə ntu.
Fɛɛ Yohanes átɛyi mə nkə, "Mi mba nte
fe bawa eto befluflu! Owoe lɛlɛ mi kɔlɛ
nkə bitsyetsyi lə Onanto eto kotonənə ko
nlɛ bubə eto kɛnyɛ?
8 Bete lə mi eyifosa əsuə biənkə bɛtsyi
bɛwuninsə lə mi abua əsuə. Nya biembu
biə se ini Abraham eto befluflu bini esoo,
Onanto embunə mi koto. Bɛlɔ bɛnɔ biə
Onanto ebofo befluflu buləkə ketsyiko aba
nyamfo əsuə kətə Abraham.
9 Bebe se banlɛ kefiebi bəńyə bə baala
eyi nyamə taa keyudu ke. Kuyi saa ko
laanwɔ ebibi sɛɛ, boola ko befi bakpe lə
ditefɛnku kəmiə."
10 Nyaso betidi bamə átɔ wə bənkə,
"Nyalɛɛ, be ele bə buyifo mɔmɔ?"
11 Mfó nya útə mə mbuayɛ nkə, "Mi
utsyuə wə nkpe awu leyo lekpe sinuəə, ufi
lekpe lɔni utə utidi wə ləmbə kuətsyuə.
Nya utidi wə didisa nte tsyaa, usie ni nko
ke."
12 Mba laafo umənko bətsyuə tsya əbə
bə bəfləsə mə ntu. Bátɔ wə bənkə,
"Oteasa, be ele bə buyifo?"
13 Mfó nya Yohanes lɛtɛyi mə nkə, "Bi-
amfo umənko besonsə kase kɔfi dítə mi
kusu nkə befo."
14 Bamamanyə bətsyuə tsya átɔ wə
bənkə, "Nya bo nkpə? Be ele bə buyifo?"
Mfó ɔ́tɛyi mə tsya nkə, "Bitə lə mi kayo
ka banlɛ mi bofo lə kemi mi. Nya lə
nyamfo eto kamaa, biensu bɛnyinkə utidi
kuutsyuə bekpe lə əsuəale lə befo wə atabi
saa, nye bela utidi kuutsyuə kɛnyɛ lə kusu
bua əsuə belo wə dikpi."
15 Betidi bamfo eto kusubebe esi ébe
kato ekpe nya békebu bə Yohanes nkpa ni
Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə, wə bəńyə
banlɛ kusu bobe.
16 Nyaso Yohanes ákpasə məmblɛ nkə,
"Mɔɔ, ntu ete meefi kəfləsə mi. Fɛɛ utidi
utsyuə təkə mɛ kama ɔlɛ bubə wə lɛmɔ nya
onkpe əsuəale onso mɛ famfamfa! Məńyə
tsya kon ntə bə mbə kasɔ miə maanyankli
wə afokpa eto kekue lə akpa əsuə ntə wə
tsya. Nya utidi əmfo ebufi Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ
ku uté ufləsə mi fe ntu.
17 Ɔlɛ wə kɔfɛ ko wuufi ɔflɛ wə kamɔ
uləkə kofo uwí nya wookpa kamɔ kosate
okpo lə unwũ. Fɛɛ kofo saa kofoo,
wootonsə ko lə ute wə lɛmbɔni kulefe
kulefe."
18 Nya Yohanes lídi betidi Anantotiki
lə esu kpə əsuə, nya ɔ́lɛ mə kɔlɛ nkə
batsyi mə ditsyəbi ku mə nkpə bo bensi
bawuninsə.
19 Nya se Oka Herodes wə ni Aba eto
Unyɛsiə lɛlɛ wə ɔyimi eto usiə wə baakpo
Herodia ófo lə əsuəale ku lə asa bua kpə
nya úyifo esoo, Yohanes ənyənki okpe wə.
20 Idu ɛkɔ lə nyamfo əsuəə, útə bəmuə
Yohanes béti bákpe lə diyo.

Yohanes Ǝfləsə Yesu Ntu.

21 Se Yohanes dífləsə betidi kenke ntu
ólosəə, úfləsə Yesu tsya ntu. Nya se Yesu
nlɛ ola botoo, kato ásini.
22 Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ nə eto ditsyəbi nte fe
lɛblɛkpaa, áyifə díbə dísiə lə wə əsuə. Mfó
nya bánɔ Onanto eto ɔkɔɛ wə dítsyi kato
díkatɛyi nkə, "Fə ni mɔ Ubi lala. Fə asa
eedufə mɛ ənə tinti."

Nyə Betidi Bamfo Ni Yesu Eto Bana.

23 Yesu áfo fe alɛ fosi ətsyə fɛ útsyə wə
keyifo kasɔ. Betidi eto nsusu ni bə wə anto
ni Yosef
wə eto anto ni Eli
24 wə eto anto ni Mata
wə eto anto ni Lewi wə eto anto ni Melki
wə eto anto ni Yanai wə eto anto ni Yosef
25 wə eto anto ni Matatia wə eto anto ni
Amos
wə eto anto ni Nahum wə eto anto ni Hesli
wə eto anto ni Nagai
26 wə eto anto ni Mahat
wə eto anto ni Matatia wə eto anto ni
Semein
wə eto anto ni Yosef wə eto anto ni Yoda
27 wə eto anto ni Yohanan wə eto anto ni
Resa
wə eto anto ni Sorobabel wə eto anto ni
Sealtiel
wə eto anto ni Neri
28 wə eto anto ni Melki
wə eto anto ni Adi wə eto anto ni Kosam
wə eto anto ni Elmadam wə eto anto ni Er.
29 wə eto anto ni Yosua wə eto anto ni
Elieser
wə eto anto ni Yorim wə eto anto ni Matat
wə eto anto ni Lewi
30 wə eto anto ni Simeon
wə eto anto ni Yuda wə eto anto ni Yosef
wə eto anto ni Yonam wə eto anto ni
Eliakim
31 wə eto anto ni Melea wə eto anto ni
Mena
wə eto anto ni Matata wə eto anto ni Natan
wə eto anto ni David
32 wə eto anto ni Isai
wə eto anto ni Obed wə eto anto Boas
wə eto anto ni Salmon wə eto anto ni
Naheson
33 wə eto anto ni Aminadab wə eto anto ni
Admin
wə eto anto ni Arni wə eto anto ni Hesron
wə eto anto ni Peres wə eto anto ni Yuda
34 wə eto anto ni Yakob wə eto anto ni Isak
wə eto anto ni Abraham wə eto anto ni
Tara
wə eto anto ni Nahor
35 wə eto anto ni Serug
wə eto anto ni Regu wə eto anto ni Peleg
wə eto anto ni Eber wə eto anto ni Sala
36 wə eto anto ni Kainan wə eto anto ni
Arfaksad
wə eto anto ni Sem wə eto anto ni Noah
wə eto anto ni Lamek
37 wə eto anto ni Metusala
wə eto anto ni Henok wə eto anto ni Yared
wə eto anto ni Mehaleel wə eto anto ni
Kainan
38 wə eto anto ni Enos wə eto anto ni Set
wə eto anto ni Adam wə eto anto ni
Onanto.

4

Obonsam Áto Yesu Óbe.

1 Se Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ dísiə lə wə əsuəə,
Yesu édu lə Yordan eto Ketu mfó. Nya
Lɛwɔnɔ nəmə lékpa wə dísuko mfiminti
kaka kuutsyuə ləmbə.
2 Mfo nya Obonsam lékplatsya óto wə
óbe lə eyifosi ana sɔ̃ɔ̃ əsuə. Nya lefe
nəmfó kenke, Yesu méndi kulesa nyaso lə
kalosəkɔɔ, kukpɛnsɛ álɛ wə.
3 Mfó nya Obonsam lɛtɛyi wə nkə, “Lə
Onanto eto Ubi fenii, tɛyi lebambi nəmfo
lə efiani didisa.”
4 Fɛɛ Yesu átɛyi wə nkə, “Awɔnisa Kɛnkɛ
Eto Kukue átɛyi nkə, ‘Inni didisa mate
ləətə utidi nkpə.’ ”
5 Lə nnya kamaa, Obonsam esi ókpa wə
úsuko kaka letaka fanlofanlo. Nya óte
wə kawunsiə eto asa ku nnya sekakedikɔ
kenke lə lefe kliminti əsuə.
6 Nya ɔ́tɛyi wə nkə, “Muufi kawunsiə eto
əsuəale ku ke setabikɛ ntə fə, itsyise bɛfi
nnya bətə mɛ, nya moofo nnya bufi kətə
nwə ke minla.
7 Nyaso asa nyamfo kenke ebofiani fə ale
lə akpe disi kasɔ esumu mɛ.”
8 Mfó nya Yesu lɛtɛyi wə nkə, “Awɔnisa
Kɛnkɛ eto Kukue lɛ bɔtɛyi nkə, ‘Bonamute
Onanto hã ele bə utidi fi dibu utə, okpe disi
kasɔ usumu.’ ”
9 Nyamfo eto kamaa, Obonsam ákpa
Yesu úsuko Yerusalem lə Yudafɔ eto Dis-
umuyo eto kaka nso bɔtaka nya ɔ́tɛyi wə
nkə, “Lə Onanto eto ubi fenii, yani fə əsuə
əbə asɔ lə kasɔ.
10 Itsyise Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue lɛ
bɔtɛyi nkə,
‘Onanto ebutə nkə wə batɔnkpe
ńyə bakase fə.’
11 ‘Bɔɔkɔbe fə lə ani,
itə bə embutusə kokpa lə leba əsuə
kulaa tsya.’ ”
12 Fɛɛ Yesu átɛyi wə nkə, “Awɔnisa
Kɛnkɛ eto Kukue átɛyi nkə, ‘Manto fə
Onamute Onanto abe.’ ”
13 Se Obonsam léto Yesu óbe nko ólosəə,
údu wə lə ɔflɔ nya ɔ́yɛ wə bulə itə lefe
ditsyuə.

Yesu Étsyiko Wə Keyifo Kasɔ Lə Galilea.

14 Nya Yesu dísinkli úsu Galilea eto kasɔ
nya Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ eto əsuəale lɛkɛ wə lə
əsuə. Nya wə diye dísensə isu lekpake
nəmfó kenke.
15 Óte asa lə Yudafɔ eto ntsyakɔ nya utidi
saa lɛtɛsə wə asatete.

Báni Yesu Lə Nasaret.

16 Lə nyamfó eto kamaa, Yesu ésu
Nasaret eto umə wə úsiə óbe. Nya lə
Ɔnwɛditsyəyii, úsu Yudafɔ eto katsyakɔ fe

kase woala buyifo. Nya ótaka úńyə nkə lə
okla asa lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə.
17 Mfó nya béfi Onanto eto unyɛləkətidi
Yesaya eto kukue bətə wə. Ɔsini kukue
komə nya útsyiko bokla lə kaka báwɔni
bənkə,
18 “Onanto eto Lɛwɔnɔ si mɛ lə əsuə,
bédiki mɛ nnuəbi,
itsyise úləkə mɛ nkə
mfó Ditiki Sɛɛ nəmfo mboko bakombo.
Nya ótsyese mɛ nkə nsu mbe buləkə eto
letsya ntə betidi ba bəmuə bakpe lə
diyo.
Nya mba eto ənəmi lébaa, lə bənyə
asa.
Nya betidi ba báyinkə bakpe lə kasɔ nlɛ
kanyi bunyə, lə bənyə bɔbɔkafe.
19 Nya lə ntə lə bate bə Onanto eto lefe
nə wuuləkə wə betidi eboyo.”
20 Nya Yesu díti kukue ko mə, nya úsinkli
ko útə wə ɔwunsəkotsyuə nya úsiə kasɔ.
Betidi bamə kenke éfi mə ənəmi bətəkə lə
wə əsuə nya bəńyə banlɛ wə bobe kpoo.
21 Nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Awɔnisa Kɛnkɛ
nnya eto etiki bɛnɔ mínkla mfoo, ibə itə
lə mmi eto diyi nəmfo.”
22 Nya wə etiki nnya údi əmuə mə lə
utu tinti nya kase odiakami tsya létaka wə
mləmləmləə, ətə iyifo mə yanii. Nya bátɔ
mə əsuə bənkə, “Inni Yosef eto ubi ni nwə
mfo, fɛɛ?”
23 Nya Yesu lɛtɛyi mə nkə, “Nyi miə
biɔtɛyi mɛ lekpa lə nnya minlɛ bɔtɛyi mfo
əsuə biə, ‘Ofate, tsya fə əsuə.’ Nya binsi
biɔtɛyi mɛ tsya biə, ‘Asa nnya eto okle
bɔ́nɔ bə éyifo lə Kapernaum, yifo nnya lə
fə kosate eto umə mfo tsya.’ ”
24 Nya Yesu disi ɔ́tɛyi mə nkə, “Fɛɛ
nlɛ mi bɔtɛyi minkə, bəəntə Onanto eto
unyɛləkətidi kuutsyuə dibu lə wə kosate
eto umə.
25 Ɛkpɛ ini bə bakɔbəsiə kpə ákɛ lə Israel
eto kasɔ lə lefe nə Onanto eto Unyɛləkətidi
Elia lɛkɛ. Nya ɔsɔmi lɛyɛ bɔni itə alɛ ətsyə
ku kutsyə. Nya kukpɛnsɛ kplɛ díbə lə kasɔ
kamə kenke əsuə.
26 Fɛɛ Onanto mánkpe Elia kɔtɔ nkə
usu kutsyuə saa ɔflɔ lə Israel, enso ɔkɔsiə
utsyuə lə Sarep eto umə lə Sidon eto kasɔ.
27 Nya tsyaa, betidi kpə ákɛ ba díkefi
bufisia lə Israel eto kasɔ lə Onanto eto
Unyɛləkətidi Elisa eto lefe. Fɛɛ wántsya
mə kuutsyuə enso Naeman wə ditsyi Siria
eto kasɔ mate hã.”
28 Se betidi ba lɛkɛ mfó lɛnɔ nyamfoo,
kafo ányi mə tinti.
29 Nya bátaka bəńyə nya bála Yesu
bələkə lə umə əmə kafo bésu bəńyənsə lə
umə əmə eto kɔtini ko əsuə bála umə əmə
eto kotosi ku nsusu bə lə bəkə wə bakpe lə
kukpio kafo.
30 Fɛɛ Yesu áyɛ lə mə nti ɔ́bɔ údu.

Yesu Ála Lɛwɔnɔ Bua Lə Utidi Utsyuə Ɜsuə.

31 Lə nyamfo eto kamaa, Yesu édu
úsu Kapernaum eto umə lə Galilea eto
kasɔ. Mfó nya útsyiko betidi asa bote lə
Ɔnwɛditsyəyi əsuə.
32 Nya lə wə etikididi ku əsuəale esoo,
wə asatete éyifo betidi bamə yanii.
33 Osani utsyuə ákɛ lə Yudafɔ eto kat-
syakɔ mfó wə əsuə lɛwɔnɔ bua dísiə. Nya
ófa ku ɔkɔɛ bembembe ɔ́tɛyi nkə,
34 “Yesu Nasaretnyə, be fanlɛ bɔbɛbɛ
ketsyiko lə bo ɔflɔ mfo? Bubə fəbə fə əəbə
atsylɔsə bo lee? Nyi futsyə feni. Fə ni
Onanto eto Ɔkɛnkɛnyə wə ótsyese nɛ!”
35 Mfó nya Yesu léla Lɛwɔnɔ bua nəmə
ɔ́bɔsə lə wə əsuə ɔ́tɛyi nkə, “Yɛ kudu
bokpo! Lə abɔ lə utidi əmə əsuə!” Lɛwɔnɔ
bua nəmə étsyi osani əmə ɔ́sɔ lə kasɔ lə mə
ənəmi, nya lɛbɔ lə wə əsuə dídu. Fɛɛ utidi
əmə mámfo lefabe saa.
36 Iyifo betidi bamfó kenke yanii nya
bátɔ bətsyuə bənkə, “Nte etiki nnya eto
okle ni nyamfo? Utidi əmfo kpe əsuəle
nya wəəkumi kakpe awɔnɔ bua kələkə lə
betidi əsuə.”
37 Nya asa nnya bátɛyi lə Yesu əsuə
mfóo, dísensə ɛyɛ ísu kuse komfó kenke.

Yesu Átsya Betidi Kpə.

38 Yesu édu lə Yudafɔ eto katsyakɔ mfó
úsu Simen eto diyo. Atikesi əmuə Simon
eto usiəambe élabesə kekleke. Nya bətə
Yesu léte.
39 Lə nnya əsuəə, úsu úńyə lɛ wə ɔflɔ lə
wə kalabekɔ, nya óla bufi bomə úləkə lə
wə əsuə. Nya lefe nə bufi bomə lɛyɛ wəə,
ótaka nya útsyiko lesa bonwa kətə mə.
40 Nya se kofe nlɛ diyo budufəə, bákpa
befimfi ba nlɛ bufi ate ate kenke báboko
Yesu ɔflɔ. Nya úfi ani útəkə mə lə əsuə
ɔni, ɔni nya ótsya məmblɛ bufi.
41 Awɔnɔ bua kpə eto kakle tsya ábɔ lə
betidi kpə əsuə nya báfa bátɛyi bənkə,
“Fə ni Onanto eto Ubi kosate əmə!” Fɛɛ
Yesu éti awɔnɔ bua nyamə kusu nya wəntə
kusu nkə batɛyi kulesa, itsyise béyi bə wə
ni Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə.

Yesu Áte Asa Ótsyilama.

42 Se kale disiəə, Yesu édu lə umə əmfó
úsu kaka lɛbiɔ. Mfó nya betidi dítsyiko
wə bɔbɛbɛ katsyilama. Nya se bənyə wəə,
bákplatsya bə lə ɔyɛ budu lə mə ɔflɔ.
43 Fɛɛ ɔ́tɛyi mə nkə, “Ele bə nsu ndi
etiki lə kəmə bamba tsya itsyi lə Onanto
eto Sekakedidi əsuə, itsyise nyamfo eso
Onanto létsyese mɛ nɛ.”
44 Nyaso údi Anantotiki lə Yudafɔ eto
ntsyakɔ kenke lə kasɔ kamə.

5

Yesu Ákpadi Wə Bakasebi Tutɛ.

1 Diyi lɔnii, se Yesu díńyə lə ditumbukplɛ nə baakpo bə Genesaret ɔflɔɔ, betidi kpə ákpɔ bə lə banyi bafi wə lə banɔ Anantotiki nnya ɔnlɛ budi.

2 Yesu ənyə nkə kaklɔ inuə ńyə lə ditumbukplɛ nəmə ɔflɔ mfó nya mba laata asabu kələkə akpɛ ébudu bésu mə asabu kəfləkɔ.

3 Nya Yesu lébe údufə lə Simon eto ole kafo, nya ɔ́tɛyi wə nkə, onwa ɔklɔ əmə usuko ntu bomə əsuə sɛkɛ. Yesu əsiə lə ɔklɔ əmə kafo nya óte betidi bamə asa.

4 Se óte mə asa ólosəə, Yesu átɛyi Simon nkə, "Nwa ɔklɔ əmə esuko kaka ntu letsyo sɛkɛɛ, lə fonko fə bayɛtsyuə lə beta mi asabu lə biləkə binə."

5 Nya Simon dítə mbuayɛ nkə, "Bonamute, ketsye kamfo kenke búyifo keyifo kekleke tsya bóənləkə kulesa. Fɛɛ lə kase fátɛyi esoo, muutə lə bota asabu nyamə."

6 Se báta asabu nyaməə, bələkə akpɛ kpə itə bə asabu nyamə étsyiko bola.

7 Lə nyamfo esoo, básɔ ani bákpadi mə bətsyuə ba nkpe lə ɔklɔ nuəfə bátɛyi bənkə bəbə bawunsəko mə. Bəbə nya bənə asabu nyamə bələsə nya binə biamə díyi kaklɔ inuə kamə kinkinki ibu sɛkɛ lə kanya kedufə lə ntu əsuə.

8 Se Simon Petro dínyə nnya díbə mfoo, óse akonki lə Yesu eto ənəmi nya ɔ́tɛyi wə nkə, "Bonamute, mannyi əbə mɛ ɔflɔ, itsyise obuayifo mini."

9 Binə kpə bia bələkə mfó esoo, íyifo wə ku wə bətsyuə yanii.

10 Nko ke íyifo Simon eto bayɛtsyuə, Yakobo ku Yohanes ba ni Sebedeo eto bebi tsya nɛ.

Mfó əmə nya Yesu lɛtɛyi Simon nkə, "Mante sikpi. Idu mɔmɔ ɛntɔɔ, mfe betidi fuukələkə."

11 Se báyo ditukpenkpee, báyani lesa saa bətsyə nya bédu bətəkəko Yesu.

Yesu Átsya Ufimfi Utsyuə Wə Nlɛ Bufisia Bufi.

12 Lefe lɔnii, Yesu ésu umə utsyuə kaka utidi utsyuə nlɛ bufisia bufi. Nya se utidi əmfo dínyə Yesu, ókpo kasɔ lə Yesu eto ənəmi nya ɔ́lɛ wə lekpakpa ɔ́tɛyi nkə, "Bonamute! Lə aalaa, ebofo butə mɔ bufi bomfo yuə mɛ."

13 Yesu ənə kɔni útidi wə nya ɔ́tɛyi osani əmə nkə, "Nla nko. Lə nyasoo, bufi bomə yuə fə." Lamfolamfo, bufi bomə əyuə wə.

14 Mfó nya Yesu lékpe wə kɔfi nkə, "Mantɛyi utidi sa nyamfo. Bomu yɛ tentente lə edu lə efi əsuə esu ate Onanto eto usumunyə. Wə loobe fə unyə nkə əmuə ale nya uudi fə adansiɛ itə utidi saa nkə sitintii, bufi bomə əyuə fə. Nya lə efi lɛninsɔ ətə fe kase Moses eto kɔfi lɛtɔ."

15 Fɛɛ Yesu eto etiki nyamfo ésensə ɛyɛ etsyo. Nya betidi kpə díbə bə lə banɔ wə asatete nya lə ótsya mə bufi bo nlɛ mə bulə.

16 Fɛɛ ɔ́kabɔ kesu kaka lɛbiɔ úsu úkato ola.

Yesu Átsya Nwə Léba Ónkpo Kasɔ.

17 Diyi lɔni se Yesu lɛkɛ mfó ókaté asaa, Yudafɔ eto ditsyukpa lɔni nə baakpo Farisifɔ ku afi eto bateasa bətsyuə ba ditsyi nlebe nlebe lə Galilea ku Yudea eto nsɔ ku Yerusalem əbə mfó. Nya Onanto eto əsuəale nnya Yesu leefi katsya befimfi tsya əsiə wə lə əsuə.

18 Nya mfóo, betidi bətsyuə étsyi utidi wə léba onkpo kasɔ lə belabekə əsuə báboko wə ɔflɔ. Nya bábɛbɛ kusu ko bɔɔyɛ befi wə bedufənko diyo kafo lə befi wə bətsyə lə kasɔ lə Yesu eto ənəmi.

19 Fɛɛ betidi bamə eto etu esoo, bámfo kusu bunyə. Nko esoo, bétsyi wə báyɛnko lə diyo eto letsya. Nya bələkə ofo lə letsya əsuə nya báyifəsə wə ku wə belabekə bətsyə lə kasɔ lə Yesu eto ənəmi lə betidi bamə eto nti lə diyo kafo mfó.

20 Nya se Yesu dínyə mə bofokanɔ esoo, ɔ́tɛyi utidi əmə nkə, "Osani, mfi fə abua ntsyɛ fə!"

21 Mfó nya Farisifɔ ku afi eto bateasa dítsyiko mə əsuə bɔtɔ bə, "Owoe ni nwə mfo leedi mbusiotiki kefi wə əsuə kakatesə ko Onanto nko! Onanto hã ni futsyə wə loofo utidi eto abua bufi katsyɛ wə!"

22 Nya se Yesu dínyə mə nsusu útsyə lekpo esoo, ɔ́tɔ mə nkə, "Beso bɛnlɛ nsusu bomfo eto okle bufi?

23 Nte nnya nso buyuə ku bɔtɛyi, 'Befi fə abua bátsyə fə,' lee 'Taka əńyə lə ayɛ edu'?

24 Muuləkə nte mi miə Utidi Eto Ubi kpe əsuəale lə kawunsiə kamfo bə ufi abua ɔtsyɛ." Nyaso ɔ́tsyi ɔ́wuninsə nya ɔ́tɛyi nwə léba oonkpo kasɔ nkə, "Nlɛ fə bɔtɛyi minkə taka lə efi fə okla lə esu diyo!"

25 Mfo əməə, osani əmə átaka uńyə lə betidi bamə eto ənəmi nya úfi wə okla, nya údu ɔ́ntɔ lə diyo ɔnlɛ Onanto bɔtɛsə.

26 Nyamfó éyifo betidi bamfó kenke yanii! Nya se sikpi dímuə məmblɛ kenke lə nnya əsuə esoo, bátɛsə Onanto nya bátɛyi bənkə, "Nte ayanisa nnya búnyə mfo mmi məə?"

Yesu Ákpadi Lewi.

27 Nyamfo eto kamaa, Yesu ábɔ útsyi lə diyo nəmə kafo nya únyə utsyuə wə laafo umənko wə baakpo Lewi nkpe lə wə keyifokɔ. Mfó nya Yesu lɛtɛyi wə nkə, "Taka lə ətəkəko mɛ."

28 Lewi áyani lesa saa útsyə nya ótaka útəkəko wə.

29 Lewi ətə bánwa lesa kən nya úfi útsyue ɔpunu ókpe Yesu disuəyuə lə wə

diyo. Nya betidi kpə díbə mfó ku mba laafo
umənko tsya.
30 Farisifɔ ku afi eto bateasa ba díbə
katsyakɔ mfó étsyiko etiki bunə ku Yesu
eto bakasebi katɛyi bə, "Beso biedi kənə ku
mba laafo umənko ku babuayifo bamfo?"
31 Mfó nya Yesu dítə mbuayɛ nkə, "Betidi
ba nkpe əsuəale manhiã ofanyə enso mba
ni Onanto hã.
32 Məmbə miə məəbə nləkə betidi sɛɛ,
bomu babuayifo eso mímbə."

Yesu Édi Etiki Itsyi Lə Kɛnyɛklekle Ɜsuə.

33 Betidi bətsyuə átɔ Yesu bənkə, "Ntsyə
ibə bə Yohanes eto bakasebi aakle kɛnyɛ
nya baato ola, nya mba ntəkəko Farisifɔ
tsya leeyifo nko, fɛɛ fə bale leedi kənə lefe
saa?"
34 Yesu ətə mbuayɛ nkə, "Bubu bibu
biənkə baklobo ebofo kɛnyɛ bokle lə lefe
nə eto lefe okafɔsə əmə nkpe lə mə lenti?
Kulefe! Yembubə itə nkomə!
35 Fɛɛ diyi ditsyuə ebubə ni lefe nə
bookpa okafɔsə əmə bedunko lə mə ɔflɔ.
Nya lə lefe nəmfó əsuəə, insini utidi saa
luubə ɔtɛyi mə fɛ bookle kɛnyɛ."
36 Lə nyamfo eto kamaa, Yesu esi ɔ́tɛyi
mə lekpa nəmfo nkə, "Utidi kuutsyuə
embofuadi kafia fɔfɔ ufi otale kakoko. Lə
utsyuə éyifo nkoo, ebunyə fə obiasə kafia
fɔfɔ kamə. Nya kakoko kamfó tsya ku
kafɔfɔ kamə əmbɔlɛkɛ itə boka kətəkə lə
bətsyuə əsuə.
37 Nya bemfi nte fɔfɔ kakpo lə
kubukikuetobe. Lenni nkoo, nte fɔfɔ
bomə ebɔkpɔ bobe kato nnya luutə
kubukikuetobe komə la nya nte bomə tsya
luuwui buyifo nsɔsɔ.
38 Nyasoo, ntə fɔfɔ beefi kakpo lə
kubukikuetobe fɔfɔ əsuə.
39 Nya mɔmɔ tsyaa, utidi kuutsyuə ənnə
nte koko kesi kala nkə wəənə mfɔfɔ lamfo-
lamfo, etsyisee, wɔɔtɛyi nkə, 'Ntutɛ, bo ni
nkokoo, alɛkɛ boso!' "

6

Yesu Ku Farisifɔ Ákpe Kənə Itsyi Lə Ɔnwɛditsyəyi Ɜsuə.

1 Lə Yudafɔ eto Ɔnwɛditsyəyi lɔnii, Yesu
ku wə bakasebi ákayɛ lə kusu kutsyuə ko
lɛyɛ lə anta eto ɔkuɛ utsyuə kafo kafe. Mfó
nya wə bakasebi dítsyiko anta nnya ńyə
mfó bufəsə kəfə akayimi.
2 Mfó nya Farisifɔ bətsyuə lɛtɔ mə
bənkə, "Beso bɛnlɛ lesa nə bo kɔfi dimə̀ntə
bo kusu nkə buyifo lə Ɔnwɛditsyəyi əsuə
buyifo?"
3 Nya Yesu dítə mbuayɛ ɔ́tɔ mə nkə,
"Bíanklə lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue
əsuə lesa nə Oka David díyifo lə lefe nə
kukpɛnsɛ lɛlɛ wə ku wə betidi ba dítəkəko
wə?
4 Oka David ésu údufə Onanto eto
kedikətəkɔ úsu úfi lesa nə béfi bətə Onanto
kedii, údi. Nya útə wə bətsyuə tsya ni
ditsyuə bédi lə lefe nə iyifo botakebu lə bo
kɔfi əsuə bə utidi bamba lə udi lesa nəmfo.
Kuutsyuə sa əmbə kusu enso Onanto eto
Usumunyə hã."
5 Lə nnya kalosəkɔɔ, Yesu átɛyi mə
nkə, "Utidi Eto Ubii, wə ni Onamute itə
Ɔnwɛditsyəyi nɛ."

Yesu Átsya Osani Wə Eto Kɔni Kɔní Díkpə Konyoma.

6 Lə Ɔnwɛditsyəyi bamba əsuəə, Yesu
ésu Yudafɔ eto katsyakɔ nya ɔnlɛ asa bote.
Osani utsyuə ákɛ mfó wə eto kodiani díkpə
konyoma.
7 Nya se kɔfi eto bateasa ku Farisifɔ
bətsyuə díkabɛbɛ kusu ko əsuə bɔɔyɛ
bəmuə Yesu bə óta kɔfi ubu esoo, béfi
ənəmi bətəkə lə wə kekleke balɛ bobe lə
wootsya bufi lə Ɔnwɛditsyəyi.
8 Fɛɛ se Yesu dínyə mə nsusu utsyə lekpo
esoo, ɔ́tɛyi osani əmə nkə, "Taka əńyə, lə
abɔ əbə sɛtɔ mfo." Nya osani əmə létaka
úbə úńyə lə mə ənəmi.
9 Nya Yesu lɛtɔ mə nkə, "Be kɔfi dítə
bo kusu nkə buyifo lə Ɔnwɛditsyəyi əsuə?
Ɛlɛkɛ bə buyifo kasɛɛ lə Ɔnwɛditsyəyi lee
bə buyifo kabua? Nye, ɛlɛkɛ bə bafo utidi
lə nkpə lee babiasə mu bomu?"
10 Yesu átsyilamasə ənəmi óbe mə nya
ɔ́tɛyi osani əmə nkə, "Nə fə kɔni etsyue,
nya úyifo nko." Nya wə kɔni komə létsya
wə.
11 Nyaso məmblɛ kenke éyenki ku lɛblɔfi
nya bétsyiko nsusu bufi lə lesa nə boofo
Yesu buyifo əsuə.

Yesu Ɜləkə Lefosi Batɔnkpe Inuə Bamə.

12 Lə lefe nəmfóo, Yesu ábe úsu kɔtini
disi. Ɔ̀kɛ mfó óto ola útə Onanto ketsye
kamfó kenke.
13 Se kale dísiəə, ókpadi wə bakasebi
kenke útsyə nya úləkə lefosi inuə ba útəkə
diye nkə wə Batɔnkpe.
14 Mə ni Simon wə útəkə diye nkə Petro
ku wə ɔyimi Andreas ku Yakobo, Yohanes
ku Filipo ku Bartolomeo,
15 ku Mateo ku Tomas, ku Alfeo eto ubi
Yakobo ku Simon wə baakpo bə utidi wə
laakpɔ kətə wə umə
16 ku Yakobo eto ubi Yuda ku Yuda
Iskariot wə léfiani nwə lídu Yesu útə.

Yesu Átsya Betidi Kpə Bufi.

17 Lə lefe nə Yesu ku wə batɔnkpe lɛyifə
bétsyi kɔtini koə eto disi bəbəə, bəbə
bəńyə lə kaka diyifo tsyɛ tsyɛ tsyɛ nya mba
dítəkəko wə eto bətsyuə kpə ákɛ mfó nya
sitiditu kplɛ sia dítsyi Yudea eto kasɔ əsuə

kenke ku Yerusalem eto kəmə ka lɛfi lekpo kɛnyɛ ka ni Tiro ku Sidon.
18 Bəbə bə lə banɔ asa nnya Yesu díkate
ku lə otsya mə efimbi kpə nnya banlɛ.
Betidi ba awɔnɔ bua díkelə tsya əbə nya
ótsya mə bufi.
19 Betidi bamfo kenke ákplatsya bə lə
betidi Yesu lə mə efimbi lə ɛyɛ mə, it-
syise əsuəale ətsyuə eto okle ákabɔ ketsyi
lə Yesu əsuə nnya díkatsya betidi bamə
kenke.

Atsyɔkpokpo Itə Bətsyuə Ku Kanyinyənyə Itə Bətsyuə.

20 Yesu átakasə ənəmi óbe wə bakasebi,
nya ótɛyi mə nkə,
"Ǝsuə ebuyuə mi bakombo,
itsyise Onanto eto sekakedikɔ eyifo mi
kale!
21 Ǝsuə ebuyuə mimba kukpɛnsə nlɛ
mɔmɔ,
itsyise biumi!
Ǝsuə ebuyuə mimba nlɛ nku mɔmɔ,
itsyise biumə simə!
22 Ǝsuə ebuyuə mi lə betidi eekisi mi,
nya baani mi, nya baaka mi,
nya baatɛyi mi bənkə bekpe ditsyəbi
bua lə mɔ wə ni Utidi Eto Ubi eso!
23 "Binyə disuəyuə lə nyamfo kenke əbə,
lə biwi kewi ku disuəyuə, itsyise Onanto
ebutə mi kayofofo kplɛ lə Onanto eto oto
kato. Itsyise asa nyamfo eto okle mə bana
díyifo Onanto eto bənyɛləkətidi ba lɛkɛ kɔ
kenke nɛ.
24 Fɛɛ mbɔbɔɛ itə mi batabinyə,
itsyise bíofo mi disuəyuə eto kayofofo
lə kasɔ mfo!
25 Mbɔbɔɛ məətə mimba díkedi bími
mɔmɔ,
itsyise kukpɛnsɛ ɛbɔlɛ mi!
Mbɔbɔɛ məətə mimba nlɛ simə bumə
mɔmɔ,
itsyise mi asa ebɔkɛ kaminsə nya bi-
uwi nku!
26 Mbɔbɔɛ məətə mi mba betidi kenke
laatɛsə mɔmɔ,
itsyise nko ke ibə bə mə banamə
lɛtɛsə betidi ba lɛwɛ betidi bə mə ni
Onanto eto bənyɛləkətidi nɛ.

Bela Mi Balo.

27 "Fɛɛ mimba nlɛ mɔ etiki bɔnɔɔ, nlɛ mi
bɔtɛyi minkə bela mi balo lə biyifo kasɛɛ
bitə mə.
28 Nya betidi ba leekudi mii, bekpo mə
atsyɔ. Nya betidi ba laalo fə sɛsi nye
beeyifo disialee, to ola lə mə disi.
29 Nya lə utsyuə ásɔ fə lə kotosii, tsyi
nkonse tsya ətə wə. Nya lə utidi utsyuə
éfi fə awu katoo, tə lə ufi nnya kalɔ tsya lə
woala.
30 Utidi saa wə laadia asa lə fə ɔflɔɔ,
tə wə. Nya lə utsyuə éfi fə ləsatsyuəə,
mantɛyi fə usinkliko ni oboko.
31 Lesa nə faala fə beyifo bətə fəə, ni ke
ele bə fintsya yifo ətə betidi nɛ.
32 "Lə ibə bə betidi ba laala mi ete mi
tsya laalaa, nte atɛsə nye lɛninsɔ nə biunyə
bitsyiko lə nnya əsuə? Mba ni babuayifo
tsya aala betidi ba laala məə.
33 Nya lə betidi ba díyifo fə kasɛɛ ete
fintsya leeyifo kasɛɛ kətəə, nte lɛninsɔ nə
ele bə befi bətə fə? Mba ni babuayifo tsya
eeyifo nkoo.
34 Nya lə betidi ba ni mba leesinkli kəbə
kətsyə fə lə nnya kɛnyɛ hã faadia asa
kətəə, beso faala fə batɛsə fə? Babuayifo
tsya aaba kətə mə bayɛtsyuə bə lə bətsyə
mə nnya lə kɛnyɛ!
35 Bomuu, bela mi balo lə biyifo mə
kasɛɛ. Beba asa bitə mə, nya biambe kusu
biə besinkliko kulesa bəbə bətsyə lə nnya
kɛnyɛ kokooko. Lə biyifo nkoo, biunyə
kayofofo kplɛ lə nnya disi. Nya bookpo
mi bə Onanto wə ni Onanto Fanlofanlo eto
bebi. Itsyise Onanto kpe kafoɛkpɛ itə mba
ləənnyə kasɛɛ kətsyə lekpo ku mba nkpe
disiale kulaa tsya.
36 Biyifo mba ləənyə asa kaminsə fe kase
mi Anto Onanto ləənyə kaminsə.

Yesu Áte Asa Itsyi Lə Ɔyimitsyuə Dikpi Bolo Ǝsuə.

37 "Biankponko betidi bamba akpo lə
Onanto tsya lə ɔyɛ mi lekpo bokponko.
Bianlo betidi dikpi, lə Onanto tsya lə ɔyɛ mi
dikpi bolo, bifi asa bɛtsyɛ betidi lə Onanto
tsya lə ufi ɔtsyɛ mi.
38 Ele bə bitə betidi asa bə lə Onanto tsya
lə utə mi asa. Lə sitintii, Onanto ebuyisə mi
kenwu keyi kaba kakpo ɛyɛ lə wə lefonə
eso. Kase faaklá asa yeyi kaba kakpo kətə
utidii, nko eto okle ke Onanto looklá utə fə
nɛ."
39 Mfó nya Yesu lɛtɛyi mə lekpa nkə,
"Unəmba anyɛnko wə unəmbatsyuə.
Lenni nkoo, mə inuə ba tã ebudu banɔ
bedufə lə dibiə kafo.
40 Okasebi saa ante kaso wə oteasa. Fɛɛ
lefe nə okasebi əmə lelosə asa bokasee,
wəətsyə fe wə oteasa ke.
41 "Ntsyə fɛ fanlɛ dikubi kɛkɛ nə ntəkə fə
ɔyimitsyuə lə dinəmi bobe fɛ fannlɛ dikubi
kplɛ nə ntəkə lə fə lele bunyə?
42 Ntsyə fɛ foofo fə ɔyimitsyuə bɔtɛyi
fənkə, 'Lekpakpa, tə lə nləkə dikubi kɛkɛ
nə ntəkə fə lə dinəmi' se dikubi kplɛ ntəkə
lə fə kosate eto lele əsuə? Fə, ənəmi ənəmi
eto utidi! Ka dikubi kplɛ nə ntəkə fə lə
dinəmi buləkə fɛ lə ənyə kusu ələkə fə
ɔyimitsyuə eto lele kɛkɛ nə ntəkə lə wə
lele.

Kuyi Saa Ku Ko Awɔnsa.

43 “Kuyi sɛɛ aannwɔ ebibi bua, nya kuyi
bua tsya laannwɔ ebibi sɛɛ.
44 Kuyi saa eto ebibi əsuə beefi kətsyə
ko lekpo. Banlɛ koto eto awɔnsa lə kanyi
əsuə, nya banlɛ awɔnsa nya beedi lə
otonkpa tsya əsuə.
45 Utidi sɛɛ saa, asa sɛɛ laabɔ ketsyi lə
wə asayifoyifo əsuə nnya leetsyi lə wə utu
kəmiə. Nya utidi bua tsya ləələkə asa bua
kate ketsyiko lə wə utu kəmiə. Itsyise asa
nnya nkpe lə utidi eto utu kəmiəə, nnya ni
lesa nə laabɔ ketsyi lə wə kɛnyɛ nɛ.

Nɔ Yesu Eto Ditiki Lə Ayɛ Lə Ni Ǝsuə.

46 “Beso biakpadi mɛ biə Bonamute,
Bonamute, fɛ bienyifo lə lesa nə maatɛyi
mi əsuə?
47 Utidi saa wə ləəbə mɛ ɔflɔ nya wəəbə
nkə wəəbə ɔnɔ lesa nə maatɛyi nya weey-
ifo lə nnya əsuəə, moote mi futsyə eto okle
uni.
48 Ute fe utidi wə laato diyo nya óba
kakplo nya óse ni unyənsə lə aba əsuə
fɛ óto diyo nəmə unyənsə. Se ketu díyi
nya káyɛ mfó káfee, kulesa ményifo diyo
nəmə, itsyise dińyə lə kəńyəkɔ sɛɛ.
49 Fɛɛ utidi saa wə laanɔ mɔ ditiki nya
woenyifo lə ni əsuəə, uyifo fe utidi wə léto
diyo nya wánse ni lə kasɔ ka nkpe ale əsuə
nya wénku kasɔ fɛ útsyiko ofatiə əmə bose
lə umuə sui. Nyaso lefe nə ketu díyi kába
káyɛ lə diyo nəmə ɔflɔ káfee, léba kenke
lékpo lə kasɔ!”

7

Yesu Átsya Romafɔ Eto Bamamanyə Eto Uninə Eto Uyifoyifo.

1 Se Yesu lɛtɛyi betidi bamfo asa nyamfo
kenke olosəə, údu úsu Kapernaum.
2 Romafɔ eto omamanyəninə utsyuə akɛ
mfó nya ɔkɛ uyifoyifo wə eto asa óla tinti.
Uyifoyifo əmə ánɔ bufi kekleke, nya ɔkɛ lə
ukpə ku menkpə eto nti.
3 Se uninə əmfo lɛnɔ Yesu eto kɔsɔɔ,
ókpe Yudafɔ eto beninə bətsyuə nkə batɛyi
wə lə ubə otsya wə uyifoyifo əmə utə wə.
4 Bəbə Yesu ɔflɔ nya bálɛ wə lekpakpa
kekleke bənkə, “Utidi əmfo əńyə utə bə
wunsəko wə,
5 itsyise woala bo kuse eto betidi. Nya
wə kosate léto bo katsyakɔ útə bo.”
6 Lə nyamfo eso Yesu átaka útəkəko mə.
Yesu ménsitsyonko diyo nəmə fɛ uninə
əmfo lékpe wə bayɛtsyuə bətsyuə nkə
besu batɛyi wə bənkə, “Boanto, mensilə
əsuə fə əəbə. Itsyise mɔɔ, mənńyə ntə bə
lə əbə mɔ diyo.
7 Nya mənńyə ntə tsya bə mbə ntsyako
fə, nńyə lə fə ənəmi. Nyasoo, fə tɛyi ditiki
ete, mɔ uyifoyifo eto əsuə ebumuə ale.
8 Mintsya nyifo uninə wə nkpe lə beninə
ba nsi nso mɛ eto əsuəale eto kalɔ. Nya
nkpe bamamanyə ba nkpe mɛ kalɔ. Lə
ntɛyi nwə miəkə, ‘Su,’ woesu. Nya lə
ntɛyi obamba tsya miə, ‘Bə,’ wəəbə. Nya
lə ntɛyi mɔ uyifoyifo miə, ‘Yifo mməə,’
woəyifo.”
9 Se ɔ́tɛyi nkoo, íyifo Yesu yanii. Mfó
əmə nya ɔ́tsyi ɔ́wuninsə ɔ́tɛyi sitiditu sia
ba dítəkəko wə mfó nkə, “Nlɛ mi bɔtɛyi
minkə mənyə tɔ bofokanɔ bomfo eto okle
lə Israelfɔ nti tɔ kulatsya!”
10 Mfó əmə nya betidi ba bátsyese mfó
dísinkli bésu oto nya bənyə bə uyifoyifo
əmə eto bufi əyuə wə.

Yesu Átakasə Ɔkɔsiə Utsyuə Eto Ubi Wə Díkpə.

11 Nyamfo eto kamaa, Yesu ésu umə wə
baakpo Naim, nya wə bakasebi ku betidi
kpə bətsyuə dítəkəko wə bésu.
12 Lefe nə óyo umə əmə eto kabɔsiee,
ótsyako bətsyuə ba nlɛ keku nya banyɛ
banlɛ bɔbɔ lə umə əmə. Ɔkɔsiə eto ubi ɔni
kplo eto ɔkɔ ni wə béntsyi banlɛ bɔbɔnko
bantɔ kebikəkɔ nɛ. Nya umə eto betidi kpə
dítəkəko wə.
13 Se Yesu dínyə usio əmfoo, wə asa álɛ
wə kaminsə. Mfó nya ɔ́tɛyi wə nkə, “Sinkli
ayɛ keku.”
14 Yesu édufə mə lenti nya útidi ɔkɔ əmə,
nya mba ntsyi wə əmə díńyə. Mfó Yesu
lɛtɛyi nkə, “Okosobi! Nlɛ fə bɔtɛyi minkə
taka!”
15 Nya ɔkɔ əmə létaka úsiə nya útsyiko
etiki budi. Nya Yesu dífi wə ókpe wə ambe
lə kɔni.
16 Íyifo betidi bamfó kenke yanii ku sikpi
tinti, nya bátɛsə Onanto. Lə nyamfo eso
bátɛyi bənkə, “Onanto eto Unyɛləkətidi wə
nkpe kɛnyɛ ale tinti əbə údufə bo lenti!
Onanto áyifə úbə nkə lə ubə uləkə wə
betidi!”
17 Yesu eto etiki nyamfó esensə éba ékpo
lə Yudea eto kasɔ ku lekpake nəmfo kenke.

Yohanes Ntufləsətidi Átsyese Batɔnkpe Yesu Ɔflɔ.

18 Lefe nəmfóo, se Yohanes eto bakasebi
lɛtɛyi Yohanes asa nyamfoo, ókpadi inuə
lə mə nti,
19 nya óla mə ótsyese Bonamute Yesu
ɔflɔ ku kɛnyɛ kamfo nkə, “Fə ni utidi wə
bə ɔlɛ bubə lee, lee buńyə bukabe utidi
bamba kusu?”
20 Nyaso se bəbə Yesu ɔflɔɔ, batɛyi wə
bənkə, “Ntufləsətidi Yohanes ni nwə lékpe
bo nkə bubə bɔtɔ fə nkə, ‘Fə ni utidi wə
bə ɔlɛ bubə lee, lee buńyə bukabe utidi
bamba kusu?’ ”
21 Lə lefe nəmfó əsuəə, Yesu átsya betidi
kpə bufi nya óla awɔnɔ bua, nya útə
bənəmba kpə dínyə asa.

22 Mfoti əmə nya útə mbuayɛ ɔ́tɛyi
Yohanes eto batɔnkpe nkə, “Bisinkli bisu
bɛtɛyi Yohanes asa nnya bínyə ku nnya
bɛnɔ banlɛ bɔtɛyi bənkə bənəmba lɛ
bunyə, mba léba bankpoo kasɔ lɛ bɔyɛ
kafe, mba nlɛ bufisia bufi eto əsuə lɛ
bokpa, batoti lɛ asa bɔnɔ, bəkpənkpə lɛ
botaka kəbə nkpə, nya maatɛyi bakombo
Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə.
23 Disuəyuə itə utidi wə dímənnyə kabua
lə mɛ əsuə.”
24 Se Yohanes eto batɔnkpe dídu eto
kamaa, Yesu étsyiko etiki budi ketsyiko lə
Yohanes əsuə kate betidi bamfó nkə, “Lə
lefe nə bɛbɔ bisu kaka Yohanes nkpe lə
mfiminti mfóo, be ni lesa nə bibu biə biusu
binyə? Utidi wə nte fe lefanto nə ufiebi nlɛ
bɔsɔ ketinkəsə lee?
25 Be tutuutu ni lesa nə bísu kabekɔ?
Lee Utidi wə nkpe awu nnya laanɔ bobe?
Betidi ba laakpe awu nnya lefo koya nya
beedi nkpəə, mə kakɛnkɔ ni bakankplɛ eto
ayo.
26 Bɛtɛyi mɛ lesa nə bísu kabekɔ! Onanto
eto unyɛləkətidi utsyuə bísu kabekɔ? Lə
sitintii, nlɛ mi bɔtɛyi minkə oso Onanto eto
unyɛləkətidi.
27 Itsyise Yohanes əsuə eto etiki nya
Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue lɛtɛyi ni nkə,
‘Mootsyese mɔ ɔtɔnkpe ntɔnsə fə bubə,
nya wɔɔtɔ ɔlɔ kusu utsyə utə fə bubə.’ ”
28 Yesu esi ɔ́tɛyi mə nkə, “Yohanes so
utidi saa wə bale lə kawunsiə kamfo. Fɛɛ
utidi wə ni ɔkɛkɛ kulaa tsya lə Onanto eto
sekakedikɔ, so Yohanes.”
29 Ɛtɔnsəə, betidi bamə kenke ánɔ
Yohanes eto Ditiki Sɛɛ nə údi nya titlu mə
ku mba laafo umənko tsya áfo lesa nə
Onanto nlɛ bɔbɛbɛ ketsyiko mə ɔflɔɔ, ku
mə ketu kenke nya Yohanes dífləsə mə ntu.
30 Fɛɛ Farisifɔ ku afi eto bateasa kplɛ áni
lesa nə ni Onanto eto ketsyue itə mə nya
bántɔnɔ bə Yohanes fləsə mə ntu.
31 Yesu ésukosə wə etiki sɛtɔ nya ɔ́tɛyi
mə nkə, “Mɔmɔɔ, be ele bə mfi mi mmi eto
betidi nkatesə ko kɛɛ? Ntsyə bente kɛɛ?
32 Bete fe bekpefi kɛkɛ ba laakpe kɔyɛ lə
obia. Mə bətsyuə lɛ kudu bokpo katɛyi mə
bətsyuə bə,
‘Búsə kusiəkpakpa eto əsə bútə mi,
fɛɛ bíenwui kewui!
Búsə keku eto əsə bútə mi,
tsya bíenwi nku.’
33 Ntufləsətidi Yohanes əbə, nya ókle
kɛnyɛ, nya wənnə ntə saa tsya, fɛɛ bɛlɛ
bɔtɛyi biə, ‘Lɛwɔnɔ bua si wə lə əsuə.’
34 Nya Utidi Eto Ubi tsya díbə nya wəə,
údi únə. Nya bɛnlɛ bɔtɛyi biənkə, ‘Bebe
udikpu ku utənə əmfoo! Uyifo mba laafo
umənko ku babuayifo eto ɔyɛtsyuə!’
35 Fɛɛ betidi ba kenke ləətəkəko Onanto
eto kobe kamaa, balɛ buləkə kate lə mə
eyifosa əsuə bə nnya ni kobe tinti nɛ.”

Yesu Ésu Simon Eto Diyo.

36 Farisinyə utsyuə ákpadi Yesu nkə ubə
udi lesa lə wə diyo. Nya se Yesu dísu mfóo,
úsiə kasɔ lə ɔpunu ɔflɔ nkə lə udi lesa.
37 Usio wə dísiə nkpə bua utsyuə akɛ
lə umə əmə. Nyaso se ɔ́nɔ nkə Yesu əbə
Farisinyə əmə eto diyo lesakedikɔɔ, úfi
nnuəbi bo laanyi fififi bo nkpe lə dituntu
nə laanɔ bobe əsuə úsuko mfó.
38 Úsu úńyə lə Yesu ɔflɔ nya úwi binəntu
okpo wə lə akpa. Nya usio əmə dífi wə disi
eto sɛwɔni ɔ́si binəntu bia lékpo lə Yesu
eto akpa mfoo, nya ɔ́kɔbe wə akpa ɔnlɛ
bɔfiɔ ku lelabi. Nya úfi nnuəbi bomə ókpo
lə Yesu eto akpa tsya.
39 Se Farisinyə wə lékpadi Yesu dínyə
nyamfoo, úbu disi ɔ́tɛyi nkə, “Lə utidi
əmfo ete ni Onanto eto Unyɛləkətidi tintii,
eni ele bə ote usio wə eto okle díbə ɔnlɛ wə
butidi mfo, eni óte nkpə bua bo tsya unsi!”
40 Nya Yesu lɛtɛyi wə nkə, “Simon, nkpe
lesatsyuə nə minla miə matɛyi fə.”
Nya Simon lɛtɛyi nkə, “Oteasa, tɛyi mɛ.”
41 Yesu ətsyə kasɔ ɔ́tɛyi Simon nkə,
“Utidi utsyuə ákɛ mfo wə díkaba atabi
ukətə betidi, nya betidi inuə bətsyuə dísiə
wə kayo. Ɔni dísiə wə sika eto atabi akpi
alofa anɔ. Nnya unuəfə dísiə wə atabi akpi
fosi anɔ.
42 Se kulesa dímətsyə mə boofo kayo
kamə esoo, úfi kayo kamə kenke ɔ́tsyɛ mə.
Nya betidi inuə bamfo eto ntii, owoe fafo
fanɔ fə woola otabinyə əmfo oso?”
43 Nya Simon lɛtɛyi wə nkə, “Mfo nnɔ
miə utidi wə úfi kayo ka nso utu ɔ́tsyɛ.”
Mfó nya Yesu lɛtɛyi wə nkə, “Átɛyi
ɛlɛkɛ.”
44 Yesu étsyi ɔwuninsə óbe usio əmə nya
ɔ́tɛyi Simon nkə, “Alɛ usio əmfo bunyə?
Se mímbə fə ɔflɔɔ, əməntə mɛ ntu fə mflə
akpa. Fɛɛ usio əmfo éfi wə binəntu úflə mɛ
akpa, nya úfi wə disi eto sɛwɔni ɔ́si nnya.
45 Ámamfo mɛ ku disuəyuə abuta mɛ alɛ.
Fɛɛ idu lə lefe nə mímbə mfo, wóanyɛ tɔ
mɔ akpa bɔlɛ kafiɔ.
46 Fəə, əməntə mɛ nnuəbi saa fə mfi
nkpo lə disi. Fɛɛ wə éfi nnuəbi bo laanyi
fififi ókpo mɛ lə akpa.
47 Nyaso nlɛ fə bɔtɛyi minkə, lelabi nə
úləkə óte mɛ esoo, ófo abua kpə nya úyifo
kenke eto bufikatsyɛ. Nya utidi wə díyifo
abua sɛkɛ béfi bátsyɛ wə, nko ke wə lelabi
tsya lɛfɛ nɛ.”
48 Mfó nya Yesu lɛtɛyi usio əmə nkə,
“Befi fə abua batsyɛ fə.”
49 Se betidi ba tsya dísiə lə kedikɔ mfo
lɛnɔ Yesu eto asa nnya ɔ́tɛyii, batɔ mə əsuə

bənkə, “Owoe ni nwə mfo wə laafo betidi eto abua kulaa tsya bufi katsyɛ?”
50 Mfó əmə nya Yesu lɛtɛyi usio əmə nkə, “Fə bofokanɔ ələkə fə, nyaso du esu lə diyuə əsuə.”

8

Besio Ba Dítəkəko Yesu.

1 Nya lefe ditsyuə eto kamaa, Yesu átsyilama nti bomfo úsu kəmə ku mbuto ntsyuə. Nya úkedi Ditiki Sɛɛ nəmə itsyi lə Onanto eto sekakedikɔ əsuə. Batɔnkpe lefosi inuə ba úləkə tsya ətəkəko wə.
2 Besio ba Yesu létsya bufi akpa akpa ku mba óla awɔnɔ bua úləkə lə mə əsuə eto bətsyuə tsya əkətəkəko wə. Nya utsyuə wə lɛkɛ lə mə nti ni Maria wə baakpo Magdalanyə nwə əsuə Yesu léla awɔnɔ bua akuanse úləkə.
3 Usio bamba tsya ákɛ lə mə nti mfó wə baakpo bə Yohana nwə eto usə baakpo Kusa wə díyifo keyifo lə Oka Herodes eto lekpokakpokɔ nya údi uninə utsyuə wə díkabe mfó. Besio kpə bətsyuə ku nwə baakpo Susana tsya ətəkəko Yesu nya banlɛ mə asa bufi kawunsə ko wə ku wə bakasebi.

Yesu Átɛyi Lekpa Itsyi Lə Nwə Dísə Eyibibi Ǝtsyuə Ǝsuə.

4 Betidi kpə éketsyi kəmə ate ate ate kəbə Yesu ɔflɔ. Nnya lə lefe nə betidi kpə díbə bátsyaa, Yesu átɛyi mə lekpa nəmfo nkə,
5 “Ɔkuɛmfo utsyuə ésu nkə wəəsə eyibibi ətsyuə. Nya lefe nə ɔnlɛ eyibibi nyamə busəə, íbə bə ətsyuə álo ekpo lə kusu nya betidi lémankli nya, nya baklɔbɛ lɛsɛ nnya bamini.
6 Ǝtsyuə tsya álo ekpo lə akpankplamboe əsuə. Nya se íkəə, yənyə ntu ku sitə sɛɛ. Nyaso yɛylɔbe nya íkpə.
7 Eyibibi nyamə ətsyuə édufə lə biyufa nti. Nya biyufa biamə lébe bíti eyibibi nyamə, nya békle nnya kenke itə íkpə.
8 Nya abamba dísu ékpo lə kasɔ sɛɛ əsuə. Nya se íkəə, ɛnwɔ ebibi alofa, alofa.”
Mfó əmə nya Yesu lɛtɛyi mə nkə, “Nyaso fəə ke ato nnya laanɔ asa nkpee, tsyue ato lə anɔ!”

Lesa Nə Eso Yesu Lídi Mə Etiki Lə Akpa Ǝsuə.

9 Yesu eto bakasebi átɔ wə lekpá nəmfó eto kasɔ.
10 Mfó ótɛyi mə nkə, “Onanto éfi wə sekakedikɔ eto asakulakula eto kobe útə mi. Fɛɛ betidi bambaa, akpá əsuə bɔɔnɔ nnya itə bə,
‘balɛ bunyə tsyaa, bembunyə.
Nya balɛ bɔnɔ tsyaa, bəmbə kasɔ bɔnɔ.’

Yesu Ǝləkə Lekpá Lə Nwə Dísə Eyibibi Eto Kasɔ.

11 “Lekpá nə míntɛyi eto kasɔ ni bə, eyibibi nyamə ni Onanto eto ditiki.
12 Nya eyibibi nnya díbə ekpo lə kusu ɔflɔ te fe betidi ba laanɔ, fɛ Obonsam əbə kələkə ditiki nəmə lə mə akɔɛsi. Nya wəətə nkə bembofo bofo kanɔ bə lə Onanto lə ofo mə buləkə.
13 Nya, nnya díbə ékpo lə akpankplamboe əsuəə, te fe betidi ba lɛnɔ ditiki nəmə nya báfo ni ku disuəyuə lamfolamfo, fɛɛ díendufə lə mə akɔɛsi sitinti. Nyaso baafo kanɔ itə lefe kliminti hã. Nya lə lefe nə botokabe sɛkɛ díbə mə lə əsuəə, bəətə disi.
14 Eyibibi nya lékpo lə biyufa ntii, te fe betidi ba laanɔ ditiki nəmə, fɛɛ kawunsiə eto bulə ku kə asa eto bɔbɛbɛ ku kawunsiə kamfo eto kamini eesensə keti mə, nya yəəntə kusu bə ebibi nyamə be, ɛsɛ lə balɛ nnya.
15 Nya eyibibi nnya díbə ékpo lə kasɔ sɛɛ əsuəə, te fe betidi ba laanɔ ditiki nəmə nya baafo ni kakpe lə utu kəmiə. Nya baabokosə əsuə kasɔ nya bəəńyə kekleke isu ese lə kalosəkɔ itə bə baawɔ ebibi kpə.

Tə Lə Fə Okandiɛ Lə Uyənde Utə Betidi.

16 “Utidi kuutsyuə anto okandiɛ kefi asa keti wə nye ufi wə usu okpe lə lesa kalɔ. Bomu weefi wə kətəkə lə wə kətəkəkɔ kaka betidi ba ləəbə mfó luunyə asa wuee.
17 Lesa saa nə béfi bákula lə kalebe saa, ebɔbɔ lə lekple bənyə. Nya lesa nə ke béti bákpee, ebɔbɔ lə lekple bənyə.
18 “Bebe əsuə kukɔnɔ lə etiki nnya bianɔ əsuə. Utidi wə ke asa ntee, buusi bətə wə bawunsə. Nya utidi wə ke kulesa lentee, nnya úbu nkə ite wə tsyaa, bɔɔlɛ nnya bafo wə lə ani.”

Owoe Ni Yesu Eto Ambe Ku Wə Bayimi?

19 Yesu eto bayimi ku mə ambe əbə wə ɔflɔ, fɛɛ bamfó kusu bunyə bənyə Yesu itsyi lə sitiditu sia eso.
20 Utidi utsyuə ésu ɔ́tɛyi Yesu nkə, “Fə ambe ku fə bayimi ńyə lə lekple balɛ fə bɔbɛbɛ.”
21 Mfó nya Yesu lɛtɛyi məmblɛ nkə, “Mɔ ambe ku mɔ bayimi ni mba laanɔ Onanto eto ditiki nya beeyifo lə ni əsuə.”

Yesu Éti Ufiebi Kusu.

22 Diyi lənii, Yesu édufə ɔklɔ kafo ku wə bakasebi. Mfó nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Bitə lə bɔyila ditumbukplɛ nəmə busu lekpake nə nse.” Nyaso bédu bésu.
23 Se bányɛ lə ntu bomə əsuə bantɔɔ, Yesu álabe selabe. Nya lə lefe nəmə əsuəə, ufiebi étsyiko bɔsɔ kekleke nya ntu dítsyiko bɔsɔ kedufə lə ɔklɔ əmə kafo itə bə bédufə lə ukpə ku mənkpə eto nti.

24 Bakasebi bamə ésu básanklisə Yesu
nya bátɛyi wə bənkə, “Boanto! Boanto!
Boəbə bukpə!”
Mfó nya Yesu létaka úńyə nya óto ɔkɔɛ
uti ufiebi ku ntu bo nlɛ bonwa kakpanka,
nya nyamblɛ díyuə kɛnyɛ nya lesa saa
diyuə kanana.
25 Nya ɔ́tɔ bakasebi bamə nkə, “Beso
bimbə bofokanɔ?”
Fɛɛ iyifo mə naa, nya sikpi tsya dímuə
mə. Nya bátɔ mə bətsyuə bənkə, “Owoe
ko ni utidi əmfo? Woedi ufiebi ku lekpo
etiki nya yetsyue wə koto!”

Yesu Ála Awɔnɔ Bua Úləkə Lə Utidi Utsyuə Ɜsuə.

26 Yesu ku wə bakasebi áyila bésu bédufə
Gadara eto kasɔ lə ditumbukplɛ eto lek-
pake nə nkpiɔ Galilea eto kasɔ.
27 Se Yesu lɛbɔ lə ɔklɔ əmə əsuə koo,
osani utsyuə wə awɔnɔ bua nsi lə əsuə
étsyi umə əmə úbə ótsyako wə. Yóofo
lefe kpə se utidi əmfo díkayɛ leyaleya
katsyilama. Nya wóakatɔnɔ nkə woəsiə lə
diyo enso lə edi nti.
28 Se únyə Yesuu, ófa nya óto wə əsuə
ókpo lə kasɔ lə Yesu eto akɔ. Nya ɔ́tɔ wə
bembembe nkə, “Yesu, Onanto Fanlofanlo
eto Ubi! Be nkpe lə bonko ku fə lenti mfo?
Nlɛ fə lekpakpa, mənnə mɛ koto!”
29 Utidi əmfo átɛyi nyamfo, itsyise Yesu
áto ɔkuɛ ókpe lɛwɔnɔ nə nsi lə wə əsuə
mfó, nya ɔ́tɛyi ni nkə, “Bɔ wə lə əsuə!”
Lefe kpə lə lɛwɔnɔ nəmə əsiə utidi əmə
lə əsuəə, lə bákle wə ani ku akpa kulaa
tsya bákpe wə lə amanaa, úkəfəsə amana
nyamə nya lɛwɔnɔ nəmə díkənə wə ke-
suko mfiminti.
30 Yesu átɔ wə nkə, “Ntsyə baakpo fə?”
Mfó nya útə mbuayɛ nkə, “Mɔ baakpo bə
Omantsya.” Ɔtɛyi nko itsyise awɔnɔ bua
kpə dídufə ísiə wə lə əsuə.
31 Mfóo, awɔnɔ bua nyamə álɛ Yesu
lekpakpa yənkə woanla nnya otsyese kaka
awɔnɔ bua ləəsiə kənyə kanyi.
32 Mfóo, bakplako kpə əńyə lə kɔtini
əsuə békedi. Nya awɔnɔ bua nyamə
lɛlɛ Yesu lekpakpa bənkə utə lə bedufə lə
bakplako bamə əsuə. Nya Yesu dítə mə
kusu.
33 Nyaso bábɔ lə utidi əmə əsuə nya
bédufə lə bakplako bamə əsuə. Nya
məmblɛ dítsyetsyi báwunini lə kɔtini
komə eto kotosi nya bédufə lə ditumbukplɛ
nəmə nya bánya bátsylɔ kenke.
34 Lefe nə betidi ba díkabe bakplako
bamə dínyə asa nnya díbə mfóo,
bétsyetsyi bésu bátɛyi betidi ba lɛkɛ lə
umə ku mbuto bo letsylama mfó kenke.
35 Nya betidi bamə lɛbɔ bésu bə lə besu
babe lesa nə díbə. Nya se bésu báyo Yesu
ɔflɔɔ, bənyə osani wə əsuə Yesu léla awɔnɔ
bua utsyiko nya unsi lə Yesu eto akɔ untəkə
ənə wuee nya onkpe awu lə əsuə unsi
kpoo. Mfóo, məmblɛ áte sikpi.
36 Betidi ba dínyə kase asa nyamfó díbəə,
átɛyi mba mfó kase Yesu létsya utidi wə
əsuə awɔnɔ bua dísiə fɛ íkakpa wə.
37 Lə nyamfo esoo, Gadare eto kasɔ eto
betidi átɛyi Yesu bənkə udu lə mə kasɔ,
itsyise sikpi əmuə mə tinti. Nyaso Yesu
édufə lə ɔklɔ údu.
38 Mfó nya utidi wə əsuə Yesu léla awɔnɔ
bua úləkə álɛ Yesu lekpakpa nkə, “Tə kusu
lə ntəkəko fə.” Fɛɛ Yesu mántɔnɔ nya ɔ́tɛyi
wə nkə,
39 “Sinkli esu oto lə esu atɛyi lesa nə
Onanto diyifo útə fə.” Lə nyaso utidi əmfó
ésu óyɛ lə kəmə ka nkpe mfó úkatɛyi asa
nnya kenke Yesu díyifo útə wə.

Yesu Átsya Yairo Eto Ubisiobi Ku Usio Utsyuə Wə Dítidi Wə.

40 Lefe nə Yesu dísinkli úsu ɔ́yila ditum-
bukplɛ nə nkpe mfó, betidi bamfó áfo wə
kukɔnɔ, itsyise məmblɛ əsiə bákabe wə
kusu.
41 Mfó nya osani wə baakpo Yairo wə lídi
Yudafɔ eto katsyakɔ eto uninə ɔni əbə óse
akonki lə Yesu eto akɔ nya ɔ́lɛ wə lekpakpa
nkə utəkəko wə lə besu wə diyo,
42 itsyise wə ubisiobi ɔni wə díkafo fe alɛ
lefosi ənuə, labe ɔlɛ bufi nya okpe lə ukpə
ku mənkpə eto nti.
Se Yesu lɛyɛ ɔntɔɔ, betidi kpə ətəkəko wə
báma wə bákpe.
43 Nya lə betidi bamfó ntii, usio wə kɔtɔ
díkakpo itə lefosi alɛ ənuə sɔ̃ɔ̃ tsya akɛ mə
lenti. Usio əmfo ábiasə wə atabi kenke nkə
lə otsya wə bufi bomə, fɛɛ ókplatsya ɔ́nɔ.
44 Ɔyɛ buɛɛ lə Yesu eto kama lə betidi nti
nya útidi wə awu eto kotosi. Lamfolamfo
kɔtɔ komə áyɛ wə bokpo.
45 Mfó nya Yesu lɛtɔ nkə, “Owoe dítidi
mɛ?”
Fɛɛ kuutsyuə saa mántɔnɔ. Mfó nya
Petro lɛtɛyi wə nkə, “Boanto, be kase betidi
kpə ntəkəko fə nya bama fə bakpe!”
46 Tsyaa, Yesu átɛyi nkə, “Nnyi miə utidi
utsyuə étidi mɛ, itsyise əsuəale ətsyuə ábɔ
lə mɛ əsuə.”
47 Se usio əmə léte nkə wəmbofo əsuə
bɔbiɔsə esoo, útsyiko butinkə nya óse
akonki ókpe disi kasɔ lə Yesu eto akɔ. Mfó
nya ɔ́tɛyi lesa nə eso útidi Yesu eto awu lə
betidi ba kenke eto ənəmi. Nya úləkə ɔ́tɛyi
lesa nə eso útidi wə awu ku kase bufi bomə
lɛyɛ wə lamfolamfo.
48 Lə nyamfo eso Yesu átɛyi wə nkə, “Mɔ
ubisiobi, fə bofokanɔ átsya fə. Su lə diyuə
əsuə.”
49 Lefenə Yesu nsi ɔnlɛ etiki budii, ɔtɔyɛ
ɔni əbə údufə wə dítsyi Yudafɔ eto kat-
syakɔ eto uninə wə baakpo Yairo ɔflɔ. Nya

úbə ɔ́tɛyi wə nkə, “Fə ubisiobi əmə ébukpə koko, nyaso yɛ oteasa əmə bulə.”
50 Fɛɛ Yesu ánɔ ditiki nəmə nya ɔ́tɛyi Yairo nkə, “Mante sikpi. Fə fo anɔ fə ubi əmə ebɔkɛ ale.”
51 Lə lefe nə bésu bédufə Yairo eto diyo mfóo, wəntə utidi saa kusu nkə udufə diyo kafo enso Petro ku Yohanes ku Yakobo ku ubisiobi əmə eto anto ku ambe hã.
52 Nya betidi kpə díńyə mfó banlɛ nku buwi ku kudu lə ubi əmə eso. Mfó nya Yesu lɛtɛyi mə nkə, “Biensiwi keku. Ubi əmə mənkpə. Selabe ete ɔnlɛ.”
53 Mfóo, nya məmblɛ dímə wə, itsyise mə yi bənkə úkpə.
54 Yesu ákɔbe wə lə kɔni nya ókpadi wə nkə, “Ubi, taka əńyə!”
55 Usiobi əmə ésinkli úbə nkpə nya ótaka úńyə lamfolamfo. Nya Yesu lɛtɛyi mə nkə bətə ubisiobi əmə lesatsyuə lə udi.
56 Asa nyamfo kenke éyifo wə antomə yanii, fɛɛ Yesu əkə mə ato nkə bantɛyi utidi saa lesa nə díbə mfó.

9

Yesu Ákpe Wə Bakasebi Lefosi Inuə Bamə Kɔtɔ.

1 Lə nyamfó eto kamaa, Yesu ákpadi wə bakasebi lefosi inuə bamfó óboko wə akɔ nya útə mə kusu ku əsuəale lə befi bala awɔnɔ bua kenke ku lə batsya efimbi akpa akpa tsya.
2 Nya óla mə ótsyese nkə besu bedi betidi etiki itsyi lə Onanto eto sekakedikɔ əsuə lə batsya befimfi bufi.
3 Fɛ booduu, Yesu átɛyi mə nkə, “Bientsyi kulesa bisuko lə mi esu bɔyɛ əsuə fe uyilɛlɛ nye fe mba laadia asa eto katobe nye didisa nye atabi. Nya bientsyi akpesa bamba kulaa tsya.
4 Diyo nə kee baafo mii, bisiə mfó isu ese lefe nə ke biudu lə umə əmə.
5 Nya kaka ke bamfo mii, bidu lə umə əmfó lə bɛflɛ mi akpa eto utembu bekpo mfó. Nyamfo loote Onanto eto kotonənə eto ditsyəbi nə ləəbə bubə itə lə umə əmə.”
6 Nya bakasebi bamə dídu bésu bátsyilama mbuto bomə kenke nya bédi Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə, bátsya befimfi kalebe saa tsya.

Oka Herodes Eto Nsusu Lə Yesu Ɜsuə Ákpe Wə Bulə.

7 Se Oka Herodes wə nlɛ seka budi lə Galilea eto kasɔ lɛnɔ asa nnya kenke nlɛ bubəə, wə nsusu ələ wə itsyise betidi bətsyuə lɛ bɔtɛyi bənkə Ntufləsətidi Yohanes ni nwə disi ótaka utsyi ɔkɔmə úbə nkpə.
8 Nya bətsyuə tsya nlɛ bɔtɛyi bənkə Elia ni nwə disi úsinkli úbə. Nya bətsyuə tsya nlɛ bɔtɛyi bənkə Onanto eto bənyɛləkətidi koko bətsyuə eto ɔni uni wə dísinkli úbə nkpə.
9 Mfó nya Oka Herodes lɛtɛyi nkə, “Mɔ dítə kusu miə bala Yohanes eto disi, nyaso owoe uni wə disi úbə ɔnlɛ asa nyamfo buyifo nya maanɔ wə diye mfo?” Nyaso Oka Herodes kábɛbɛ kusu ko wɔɔyɛ lə unyə Yesu.

Yesu Ɜtə Betidi Akpi Anɔ Lesa Bédi Bémi.

10 Se bakasebi bamə dísinkli bəbə bátɛyi Yesu lesa saa nə béyifo. Mfó nya ókpa mə hã ɔ́yɛnko nya bédu bésu umə wə baakpo Betsaida.
11 Se betidi kpə lɛnɔ nkoo, bətəkəko wə bésu mfó. Yesu tsya áfo mə nya údi mə etiki utsyi lə Onanto eto sekakedikɔ əsuə, nya ótsya mba bufi nlɛ bulə.
12 Se kale nlɛ boloo, lefosi bakasebi inuə bamə əbə Yesu ɔflɔ nya bátɛyi wə bənkə, “Tə lə betidi bamfo lə bedu lə besu mbuto bo nkpe lə lekpake mfó, lə babɛbɛ lesa ku kasɔnɔkɔ, itsyise mfo eyifo ntɛnti.”
13 Nya Yesu lɛtɛyi mə nkə, “Bitə mə lesatsyuə lə bedi.”
Mfó nya bátɛyi wə bənkə, “Didisa nə bɔnlɛ mfo eyifo abolo anɔ ku akpɛ ənuə. Ala fə busu boya lesa boboko betidi kpenkpe bamfo?”
14 Nya basani bamə eyifo akpi anɔ.
Mfó nya Yesu lɛtɛyi wə bakasebi nkə, “Bitə lə betidi bamə lə bəsiə lə etsyukpa etsyukpa fe betidi awosi anɔ anɔ.”
15 Nya se bakasebi bamə ditə bəsiə nko,
16 Yesu éfi abolo anɔ ku akpɛ ənuə nyamə nya óbesə wə ənəmi kato. Ɔ̃sɔ Onanto ani, úbudi nnya nya úfi útə wə bakasebi nkə befi besiə bətə betidi bamə.
17 Nya məmblɛ dídi bémi nya bakasebi bamə lɛsɛ nnya wɛlɛwɛlɛ díbu nya íyi etsyitsya lefosi ənuə.

Petro Átɛyi Nkə Yesu Ni Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə.

18 Diyi lɔni se Yesu mate nlɛ ola botoo, wə bakasebi əbə wə ɔflɔ. Nya ɔ́tɔ mə nkə, “Owoe betidi laatɛyi bə wə mini?”
19 Mfó nya bələkə kɛnyɛ bátɛyi bənkə, “Bətsyuə aatɛyi bənkə fə ni Ntufləsətidi Yohanes. Betsyuə tsya bə Elia. Nya bətsyuə laatɛyi bə Onanto eto unyɛləkətidi koko eto ɔni wə disi úsinkli úbə nkpə feni.”
20 Mfó nya ɔ́tɔ mə nkə, “Nya mimii, owoe biebu biə wə mini?”
Mfó nya Petro dítə mbuayɛ nkə, “Fə ni Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə.”

Yesu Édi Etiki Itsyi Lə Wə Kanyinyənyə Ku Wə Ukpə Ɜsuə.

21 Yesu əkə mə ato kekleke nkə bántɛyi utidi saa ditiki nəmfo.

22 Yesu esi ɔ́tɛyi mə nkə, “Ele bə ibə
bə mɔ, Utidi Eto Ubi, nyə kanyi tinti lə
beninə ku bəsumunyə eto beninə ku afi
eto bateasa eto ani nya bɔɔni mɛ boolo mɛ.
Fɛɛ lə diyi tsyəfə esuəə, Onanto ebotakasə
mɛ utsyiko ɔkɔmə mbə nkpə.”
23 Mfó nya ɔ́tɛyi məmblɛ kenke nkə,
“Lə utsyuə ala nkə wəətəkəko mɛɛ, ele
bə uləkə wə ato ku wə əsuə utsyiko lə
wə alasa əsuə nya lə utsyi wə uyikabie
utəkəko mɛ diyi saa.
24 Itsyise utidi saa wə laala nkə waata wə
disi eto nkpə, woonyansə mu. Nya utidi
saa wə loonyansə wə nkpə nkə lə utəkəko
mɛ, wuunyə nkpə manlo.
25 Nte kutəkə ko utidi luunyə lə únyə
kawunsiə ka kenke eto bikə nya ónyansə
wə nkpə manlo?
26 Lə mɔ ku mɔ asa nnya maate kenke álɛ
utidi utsyuə kofanii, wə tsya ebɔlɛ Utidi Eto
Ubi kofani lə lefe nə uubə lə wə diyənde ku
wə Anto eto diyənde ku bətɔnkpe kɛnkɛ
kenke eto diyənde əsuə.
27 Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə mi bətsyuə
ba nkpe mfoo, embukpə isu ese lefe nə
bənyə Onanto sekadidi siamə.”

Yesu Eto Ditsyəbi Áfloma Lə Kɔtini Ɜsuə.

28 Fe Kɔsida kɔni eto kama se Yesu
lɛtɛyi nyamfoo, ókpa Petro ku Yohanes ku
Yakobo ɔ́yɛnko bésu bábe kɔtini besu ko
disinti ola katokɔ.
29 Se ɔnlɛ ola botoo, wə ənəmi eto
ditsyəbi afloma nya wə awu nnya onkpe
lɛ́floma iflubi futututu ɛnlɛ boto lə ənəmi.
30 Lamfolamfoo, betidi inuə bətsyuə əbə
bəńyə lə wə ɔflɔ ba ni Moses ku Elia nya
banlɛ wə etiki budinko.
31 Bábɔ ku Onanto eto sekakedikɔ eto
diyənde nya bédi etiki ku Yesu itsyi lə kusu
ko diyifo Onanto eto lelabi nkə ɔyɛ lə ko
əsuə lə ukpə lə Yerusalem.
32 Petro ku wə bətsyuə álabe selabe sio
sio sio, tsya básankli bənyə diyənde kplɛ
nə əsuə Yesu lɛkɛ ku betidi inuə ba wonko
mə díńyə mfó.
33 Se betidi inuə bamfo nlɛ budu lə Yesu
flɔɔ, Petro átɛyi Yesu nkə, “Bonamute, bo
mfo bubə alɛkɛ itə bo tinti! Tə lə boto
ebu ətsyə mfo. Lɔni itə fə, lɔni itə Moses,
nya lɔni tsya itə Elia.” Nya asa nnya ɔnlɛ
bɔtɛyi mfo kenkee, wóante lefe nə ɔ́tɛyi
nnya tsya.
34 Lefe nə úńyə ɔnlɛ etiki budii, lɛtɔntɔ
ábɔ díti mə kenke. Nya bakasebi bamə léte
sikpi lə lefe nə lɛtɔntɔ nəmfo léba lékpo
mə lə əsuə.
35 Mfó əmə bánɔ ɔkɔɛ utsyuə lə lɛtɔntɔ
nəmə kafo wə lɛtɛyi nkə, “Nyə nwə mfo ni
mɔ Ubi Wə Bákpo Ɔhile Bətsyə. Bitsyue
wə ditiki koto!”
36 Se ditiki eto ɔkɔɛ əmə lélaa, bənyə
bənkə Yesu mate ete díńyə mfó. Bakasebi
bamə éfi nnya bənyə mfó bákula, bántɛyi
utidi saa nnya kulesa lə lefe nəmə.

Yesu Ála Lɛwɔnɔ Bua Utsyiko Lə Osaibi Utsyuə Ɜsuə.

37 Se kale dísiəə, Yesu ku wə bakasebi
itsyə bamə áyifə betsyi kɔtini komə əsuə
bəbə kasɔ. Nya bəbə bétu betidi kpə
bətsyuə.
38 Mfó əmə nya osani utsyuə léfa ɔ́tɛyi
nkə, “Oteasa! Nlɛ fə lekpakpa, be mɔ ubi
əmfo! Wə ete ni mɔ ubi nɛ!
39 Lɛwɔnɔ bua ditsyuə əsiə wə lə əsuə
nya diətə woafa bembembe. Diətinkəsə
wə kekleke kəmuə wə kasɔ lə kasɔ nya
waafo afabe nya efu laabɔ wə lə kɛnyɛ.
Yeeyifo wə nko kekleke kaklɛ fɛ lɛwɔnɔ
nəmə laataka lə wə əsuə.
40 Nlɛ fə bakasebi lekpakpa minkə bala
lɛwɔnɔ bua nəmə bətə mɛ, fɛɛ bámfo ni
bola.”
41 Mfó nya Yesu lɛtɛyi mə nkə, “Mi mmi
eto betidi, beso biamfo mɛ kanɔ nya bitidi
ato mmə? Nte lefe nə eto okle ele bə mfi
nkɛ mi lə ɔflɔ isu ese? Nya nte lefe nə sɔ̃ɔ̃
ele bə nkpe utu ntə mi fɛ lə ndu mi lə ɔflɔ.”
Nya ɔ́tɛyi osani əmə nkə, “Kpa fə ubi əmə
aboko mfo.”
42 Kase ubi əmə nlɛ bubə koo, lɛwɔnɔ
nəmə ko dísiə wə lə əsuə dímuə wə lɛsɔ
lə kasɔnti nya dítinkəsə wə. Mfó nya Yesu
díti lɛwɔnɔ nəmə kusu nya ótsya ubi əmə
nya úfi wə útə wə anto.
43 Onanto eto əsuəale kplɛ nyamfo éyifo
betidi bamfó kenke yanii.

Yesu Esi Údi Etiki Itsyi Lə Wə Ukpə Ɜsuə.

Yesu eto eyifosa kenke édufə mə lə əsuə
iyifo mə yanii lə lefe nə Yesu lɛtɛyi wə
bakasebi nkə,
44 “Bianta lesa nə məəbə mi bɔtɛyi əsuə!
Nyamblɛ ebubə itə itsyi lə Utidi Eto Ubi
əsuə, buufi wə bakpe lə betidi eto ani.”
45 Fɛɛ wə bakasebi bamə mánnɔ asa
nyamfo eto kasɔ. Iyifo lesa nə béfi bákula
mə, fɛɛ báte sikpi lə kase bɔɔtɔ wə lesat-
syuə itsyi lə nnya əsuə lə banɔ kasɔ.

Yesu Ɜləkə Utidi Wə Ni Ɔkplɛnyə Kenke Óte.

46 Kənə kətsyuə əbə kédufə lə bakasebi
bamə nti itsyi lə futsyuə ni ɔkplɛnyə onso
lə mə nti.
47 Nya se Yesu léte mə nsusu esoo, úfi
dikpefi ditsyuə úbə úńyənsə lə mə ənəmi.
48 Mfó nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Utidi wə ke
loofo dikpefi nəmfo lə mɔ diye əsuəə, ófo
mintsya. Nya utidi wə loofo mɛɛ, oofo utidi
wə létsyese mɛ. Itsyise utidi wə laabokosə

əsuə kasɔ kenke lə mi ntii, wə ni utidi wə nso kenke nɛ.”

Utidi Wə Ke Leenkisi Mii, Uńyə Mi Kama.

49 Mfó əmə nya Yohanes lɛtɛyi wə nkə, “Bonamute, búnyə utidi ɔni wə nlɛ awɔnɔ bua bola kələkə lə fə diye əsuə nya bɔ́tɛyi wə boənkə úsinkli ɔyɛ, itsyise umbə bo lenti.”

50 Mfó nya Yesu lɛtɛyi wə bakasebi bamə nkə, “Bienti wə kusu, bete biənkə uńyə mi kama.”

Samaria Eto Betidi Bətsyuə Áni Yesu.

51 Nya se lefe nə ele bə Onanto kpa Yesu usuko kato nlɛ boyoo, Yesu áse uyi nkə wuusu Yerusalem.

52 Ótsyese batɔnkpe bətsyuə nkə bátɔ bésu umə utsyuə wə nkpe lə Samaria eto kasɔ lə besu bəmuə əsuə bətsyə itə wə bubə.

53 Fɛɛ se umə əmfo eto betidi léte bə wɔɔyɛ mfo ofe lə ɔtɔ lə Yerusalem esoo, bámfo wə.

54 Mfó se bakasebi ba ni Yohanes ku Yakobo dínyə nko esoo, bátɔ Yesu bənkə, “Bonamute, aala fə bokpadi ute utsyi kato ubə ɔtsylɔsə mə?”

55 Mfó nya Yesu lɛtsyi ɔ́wuninsə, úyenki ókpe mə.

56 Nya Yesu ku wə bakasebi bamə léfe bésu umə bamba.

Betidi Bətsyuə Ála Bə Bəətəkəko Yesu.

57 Se banyɛ bantɔɔ, osani utsyuə átɛyi Yesu nkə, “Muutəkəko fə nsu kaka ke fantɔ.”

58 Mfó əmə nya Yesu lɛtɛyi wə nkə, “Nkpaflɔbɛ kpe əbiə nnya kafo baalabe, nya baklɔbɛ nkpe ayo. Fɛɛ Utidi Eto Ubi əmbə kaka wuuluə wə disi.”

59 Nya Yesu lɛtɛyi utidi bamba nkə, “Təkəko mɛ.”

Fɛɛ utidi əmfo nkə, “Bonamute, tə mɛ kusu lə nsu mbikə mɔ anto fɛ.”

60 Mfó əmə nya Yesu lɛtɛyi wə nkə, “Tə mba nsi nkpə fe bekpənkpə lə besu bebikə mə bekpənkpə tsyuə. Nya mii, bisu bikatɛyi Onanto eto sekakedikɔ eto ditiki nəmə.”

61 Utidi ɔni tsya nkə, “Bonamute, muutəkəko fə. Fɛɛ tə mɛ kusu lə nsu nkla mɔ betidi fɛ.”

62 Mfó nya Yesu lɛtɛyi wə nkə, “Nwə ditsyə keyifo kasɔ ku dinwuə, fɛ weesinkli kabe kamaa, məńyə utə keyifo kətə Onanto eto sekakedikɔ.”

10

Yesu Ákpe Betidi Fosi Akuanse Ku Inuə Kɔtɔ.

1 Lə nyamfo eto kamaa, Bonamute ələkə betidi fosi akuanse ku inuə bamba nya óla mə ótsyese inuə, inuə nkə besu kəmə ku mbuto bo útsyue útsyə nkə lə usu ɔyɛ ofe.

2 Nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Bɛkuɛnkə bia díkayo buləkə fui, fɛɛ beyifoyifo bamə emfui. Nyaso bɛlɛ ɔkuɛnsate əmə lekpakpa lə otsyese beyifoyifo lə bəbə bawunsə lə bələkə bɛkuɛnkə biamə.

3 Bisu! Nlɛ mi botsyese fe asamubi lə bekiti eto nti.

4 Bientsyi atabitobe nye asatɔtɔ eto katobe nye afokpa, nya biənńyə lə kusu bisiəsə kuutsyuə saa.

5 “Diyo saa biudufə, bisiəsə mə bɛtɛyi biənkə, ‘Diyuə itə diyo nəmfo ku ni betidi.’

6 Nya lə utidi utsyuə wə laala diyuə kpe lə mfóo, bitə lə mi diyuə lə ditəkəko futsyə əmə. Fɛɛ lə kuutsyuə saa əmbə lə mfóo, bidu ku mi diyuə eto kəsiə kamə.

7 Bisiə lə diyo nə ke bɛsɔnɔ. Nya lesa saa nə ke boofi bətə mi, bidi lə binə faa. Itsyise uyifoyifo saa, əńyə itə kayofofo. Biekedu lə diyo lɔni bisu lebamba.

8 “Nya umə saa wə báfo mii, bidi lesa saa nə bootə mi.

9 Betsya befimfi ba nkpe lə umə əmə. Nya bɛtɛyi umə əmə eto betidi biənkə, ‘Onanto eto sekakedidi ebɔfi mi.’

10 Fɛɛ lə bisu umə utsyuə nya báni bámfo mii, bidu bisu obia nti lə bɛtɛyi biənkə,

11 ‘Mi umə əmfo eto utembu bo nkpo bo lə akpa kulaa tsyaa, nnyə mu bɔ́flɛ bókpo mi mfo. Fɛɛ bekloma biə Onanto eto sekadidi eto lefe ebɔfi mi!’

12 Nya nlɛ mi bɔtɛyi sitinti kekleke minkə lə diyi nə bookponko betidi lekpo ayoo, Onanto ebunyə Sodom eto umə kulaa tsya kaminsə eso umə əmfo.

Kəmə Kətsyuə Mámfo Yesu Eto Ditiki.

13 “Mbɔbɔɛ məətə mi Korasimfɔ! Nya mbɔbɔɛ məətə mi Betsaidafɔ! Itsyise lə ayanisa nnya mínyifo lə mi nti ete mínyifo lə Tiro ku Sidon eto kəmə bua inii, eni bəsiə lə kasɔ, béfi afianku báyimi, bédiki ntɔ lə əsuə, nnya léte bənkə báni abua nnya béyifo!

14 Onanto ebunyə Tiro ku Sidon eto kəmə kaminsə eso mi lə Lekpoyi əsuə.

15 Nya fə Kapernaum eto umə, bubu fanlɛ fə babesə fə ku fə betidi kato eso? Bɔɔtsylɔsə mi, bato mi bakpe lə ute!”

16 Mfó nya Yesu lɛtɛyi wə bakasebi nkə, “Utidi wə ke lɔɔnɔ mi ditikii, mɔ ditiki ɔnɔ. Nya utidi saa wə lɛni mii, mɔ ɔ́ni. Nya utidi saa wə lɛni mɛ, wote nkə ɔ́ni Onanto wə létsyese mɛ.”

Betidi Fosi Akuanse Ku Inuə Bamə Ésinkli Bəbə Bésu Yesu Ɔflɔ.

17 Betidi fosi akuanse ku inuə bamə ésinkli bəbə ku disuəyuə. Nya bəbə bátɛyi

wə bənkə, “Bonamute, awɔnɔ bua kulaa tsya étsyue bo ditiki koto se bóla nnya búləkə lə fə diye əsuə.”
18 Yesu átɛyi mə nkə, “Nnyə Obonsam se ófankli útsyi kato úbə kasɔ fe ofamfa seka.
19 Bɛnɔ kukɔnɔ! Ntə mi əsuəale bə biofo buńyə lə bawa ku bakpoe əsuə. Ku lə beso olontidi eto əsuaəle kenke ani nya kulesa saa embuyifo mi.
20 Fɛɛ yenyifo mi disuəyuə bə awɔnɔ bua etsyue mi ditiki ato. Bomu binyə disuəyuə bə Onanto áwɔni mi aye ókpe lə wə sekakedikɔ kato.”

Yesu Ǝnyə Disuəyuə.

21 Lə lefe nəmfo əsuəə, Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ ákpe disuəyuə lə Yesu əsuə kenke nya Yesu lɛtɛyi nkə, “Anto, kato ku kasɔ eto Onamute, maasɔ fə ani, itsyise asa nnya féfi fákula bekuente ku babesibe, ələkə nnya áte mba lenni kulesa ku mba nte fe bekpefi. Sitintii, Anto, nko nkpe fə ɔkɔɛ nɛ.”
22 Nya usi ɔ́tɛyi nkə, “Mɔ Anto éfi asa nnya kenke utə mɛ. Kuutsyuə saa enyi nwə ni Onanto eto Ubi əmə, enso Onanto mate hã. Nya kuutsyuə saa lenyi utidi wə Anto əmə tsya ni, enso wə Ubi ɔni kplo wə mate hã ku betidi ba Ubi əmə díləkə nkə bate Anto əmə tsya.”
23 Nya Yesu lɛtsyi ɔ́wuninsə óbe wə bakasebi bamə nya ɔ́tɛyi mə mate buɛɛ nkə, “Ǝsuə yuə mi sitinti bə bɛlɛ asa nnya bɛnlɛ bunyə mfo bunyə!
24 Nlɛ mi bɔtɛyi minkə, Onanto eto bənyɛləkətidi kpə ku baka tsya ála bə lə bənyə lesa nə bɛnlɛ bunyə, fɛɛ bənnyə, nya lə bánnɔ lesa nə bɛnlɛ bɔnɔ, fɛɛ bɔ́nnɔ.”

Yesu Átɛyi Mə Samarianyə Wə Diyifo Utidi Utsyuə Uni Kafoɛkpɛ Eto Lekpa.

25 Kɔfi eto oteasa utsyuə əbə nkə woato Yesu obe. Nya ɔ́tɔ wə nkə, “Oteasa, be ele bə nyifo fɛ lə nyə nkpə manlo?”
26 Yesu ətə mbuayɛ ɔ́tɔ wə nkə, “Be Asawɔniwɔni Kɛnkɛ eto Kukue lɛtɛyi? Nya ntsyə faanɔ ditiki nəmə kasɔ?”
27 Nya osani əmə dítə mbuayɛ nkə, “La Bonamute Onanto ku fə utu kenke, ku fə lɛwɔnɔ kenke ku fə əsuəale kenke ku fə nsusu kenke tsya, nya laala fə ɔyimitsyuə fe fə əsuə ke.”
28 Mfó nya Yesu lɛtɛyi wə nkə, “Átɛyi ɛlɛkɛ nko. Yifo nko ete ebunyə nkpə manlo.”
29 Fɛɛ se kɔfi eto oteasa əmə léla lə utə wə əsuə lɛbɛ esoo, usi ɔ́tɔ Yesu nkə, “Owoe ni mɔ ɔyimitsyuə?”
30 Mfó nya Yesu dítə mbuayɛ nkə, “Lefe ditsyuə nə léfe məə, osani utsyuə étsyi Yerusalem ɔ́tɔ lə Yeriko nya beyu dímuə wə lə kusu. Báblɛ wə nya bələkə wə bikə kenke lə əsuə nya báyani wə betsyə mfó lə ukpə ku mənkpə eto nti. 31 Íbə bə Onanto eto usumunyə utsyuə əbə ɔlɛ bɔyɛ kafe lə kusu komə mfó. Fɛɛ se únyə utidi əmfo lə kusu ɔflɔ, ɔ́yɛ lə lekpake bamba fe údu.
32 Nko kə Lewinyə, utsyuə tsya díbə ɔ́yɛ mfo ɔnlɛ bofe. Nya se únyə osani əmə, wuntsya áyɛ lə ɔflɔ bamba ófe údu.
33 Fɛɛ Samarianyə utsyuə wə dibə ɔ́yɛ lə kusu mfo ɔnlɛ bofe, əbə útu utidi əmə. Nya se únyə wə, wə asa ənə wə kafo.
34 Ɔyɛ úsu wə ɔflɔ nya úfi nnuəbi ku ntə ókpo lə wə afabe nyamə əsuə nya ókle nnya kenke, nya útsyi osani əmə útəkə lə wə ubuki əsuə. Nya úfi wə úsuko bafɔ eto kasɔnɔkɔ nya ɔ́lɛ wə ola óbe wə. 35 Se kale disiə, úləkə atabi ətsyuə útə nwə laabe bafɔ eto kasɔnɔkɔ kamə nya ɔ́tɛyi wə nkə, ‘Kalɛ wə ola. Nya lə nsinkli mbə nlɛ bofe mfoo, moofo fə lesa nə ke fesi fábiasə lə wə bobe əsuə.’ ”
36 Mfó əmə nya Yesu lɛtɔ afi eto oteasa əmə nkə, “Nya lə fə nsusu əsuə, betidi itsyə bamfo nti eto owoe lə fə ənyəsa əsuə, ni utidi wə didufə lə bewudifɔ bamfo eto ani eto ɔyimitsyuə?”
37 Afi eto oteasa əmə ətə mbuayɛ nkə, “Utidi wə dinyə wə kaminsə.” Nya Yesu lɛtɛyi wə nkə, “Fintsya su lə esu eyifo nko.”

Yesu Ésu Marta Ku Maria Ɔflɔ.

38 Se Yesu ku wə bakasebi lɛyɛ lə kusu bantɔ, bésu bedufə kebuto kətsyuə. Usio utsyuə wə baakpo Marta ákpa wə úsuko wə diyo.
39 Ɔyimisio utsyuə akɛ Marta wə baakpo Maria. Usio əmfo əsiə lə Yesu ɔflɔ nya ɔnlɛ wə asa nnya ɔnlɛ bote bɔnɔ.
40 Diyo bobe eto asa nnya dísu ítəkə lə Marta mate əsuə étsyiko wə bulə. Nya úbə ɔ́tɛyi Yesu nkə, “Bonamute, yenyifo fə kulesa bə mɔ ɔyimisio áyani diyo bobe eto asa buyifo nyamfó kenke utəkə mɛ lə əsuə? Tɛyi wə lə ubə ɔwunsəko mɛ!”
41 Nya Yesu lɛtɛyi wə nkə, “O Marta! Be kase fanlɛ əsuə bulə lə asa kpə əsuə.
42 Fɛɛ lesa lɔni ete loohiã bə babɛbɛ. Nya lesa nəmə ni nə Maria díləkə nɛ. Nya bensiembofo ni lə wə ani.”

11

Yesu Áte Wə Bakasebi Kase Booto Ola.

1 Diyi lɔnii, Yesu ákɛ lə kalebe kətsyuə ókato ola. Se ólosə, wə bakasebi eto ɔni, əbə wə ɔflɔ úbə ɔ́tɛyi wə nkə, “Bonamute, te bo kase buukato ola fe kase Yohanes léte wə bakasebi.”
2 Mfó nya Yesu lɛtɛyi mə nkə, “Lə bɛlɛ ola botoo, bɛtɛyi biənkə,
‘Bo Anto,
tə lə bakpasə fə diye.
Fə sekadidi lə sibə.

Beyifo lə fə lelabi əsuə
lə kasɔ mfo fe kase inte kato.
3 Tə bo bo diyi saa eto didisa.
4 Nya lə efi bo abua atsyɛ bo,
fe kase bo tsya leefi katsyɛ utidi saa wə
laata bo kebu.
Nya məntə lə budufə lə botokabe əsuə
nya le ələkə bo etsyiko lə abua əsuə.' "
5 Nya Yesu lɛtɛyi wə bakasebi nkə, "Lə
ibə bə mi nti eto utsyuə áyɛ úsu wə
ɔyɛtsyuə eto diyo ku ntsyenti úsu ɔ́tɛyi wə
nkə, 'Ɔyɛtsyuə, dia ələmbo ətsyə ətsyuə
ətə mɛ,
6 itsyise mɔ ɔyɛtsyuə ɔni etsyi kusu ubə
ɔsɔnɔ mɛ mɔmɔ. Nya didisa saa ente
muutə wə!'
7 "Nya fə ɔyɛtsyuə əmə lɛtɛyi fə nkə,
'Məmbə ələ mɛ! Bonko mɔ bebi ebolabe
nya búti siku lə diyo. Mensi embofo botaka
mɔmɔ kəbə kətə fə kulesa.'
8 Lə íbə bə ɔ́tɛyi nkoo, be ni lesa nə
fuuyifo? Nlɛ mi bɔtɛyi minkə lə mə
sɛyɛtsyuə mate esoo, wəmbotaka. Fɛɛ lə
kase fənyə fanlɛ wə lekpakpa bɔlɛ hã esoo,
wootaka utə fə lesa saa nə fanlɛ bɔbɛbɛ.
9 "Bɛtɔ asa lə befi bətə mi. Bɛbɛbɛ asa lə
binyə. Bɛsɔ siku lə basini mi.
10 Itsyise utsyuə saa wə laatɔ asaa, bəətə
wə. Nya utsyuə saa wə laabɛbɛɛ, wəənyə.
Nya utsyuə saa wə laasɔ sikuu, bɔɔsini wə.
11 "Nya mimba ni bebiantomməə, biefi
owa kətə lə lɛkpɛ nə ubi lɛtɔ mi eto kɛnyɛ?
12 Nye okpoe bomu biefi kətə wə lə
dikusɛmfɔ nə ɔ́tɔ eto kɛnyɛ?
13 Mimba ni babuayifo kulaa tsya yi kase
buifi asa sɛɛ bitə mi bebi. Nya ntsyə
yuutsyə ku Boanto wə nkpe kato itə bo?
Ntsyə yoofó bubə bə wəmbufi wə Lɛwɔnɔ
Kɛnkɛ utə betidi ba laatɔ wə?"

Betidi Bətsyuə Ǝnə Etiki Itsyi Lə Yesu Ku Beelsebul Eto Ǝsuəale Ǝsuə.

14 Lefe lɔnii, Yesu ákala lɛwɔnɔ bua
nə ləəndi etiki ketsyiko lə osani utsyuə
əsuə. Nyaso se lɛwɔnɔ nəmə lɛbɔ lə utidi
əmə əsuə ko, utidi əmə ɛ́tsyiko etiki budi.
Nyamfo éyifo betidi ba dı́ńyə mfó yanii.
15 Fɛɛ mə bətsyuə átɛyi bənkə, "Awɔnɔ
bua kenke eto uninə wə baakpo Beelsebul
eto əsuəale əsuə woafo nya bola kələkə lə
betidi əsuə."
16 Nya bətsyuə tsya léla bə baato Yesu
babe eso bátɛyi wə bənkə úyifo ayanisa
ətsyuə lə uləkə ote nkə Onanto ɔflɔ utsyi.
17 Fɛɛ Yesu wə ate mə nsusu lə wə əsuə.
Nyaso ɔ́tɛyi mə nkə, "Sekakedikɔ saa sia
lema akpa akpa nya mə sɔ̃ɔ̃ nlɛ bɔkpɔ lə
bətsyuə əsuə, sekakedikɔ siamfo eboba.
Nya diyo nə ke eto betidi ləəńyə lə bətsyuə
əsuə, diyo nəmə eboba.
18 Nyaso lə boma kpe lə Obonsam eto
sekakedikɔɔ, ntsyə fɛ wə sekakedikɔ siamə
luunyə? Bɛlɛ bɔtɛyi biənkə maala awɔnɔ
bua kələkə ɛyɛ lə Beelsebul eto əsuəale
nnya wəətə mɛ eso.
19 Nya lə Beelsebul əsuə maala məə,
bawoe əsuə mba ntəkəko mi laayɛ kala
awɔnɔ bua kələkə lə betidi əsuə? Mi
kosate eto mba ntəkəko mi lɛ buləkə kate
nkə bidia baatɛyi.
20 Owo lo! Onanto eto əsuəale bomu
əsuə maala awɔnɔ bua kələkə. Nyalɛ
nyamfo lɛ buləkə kate mi wuee nkə,
Onanto eto sekakedidi ébubə sékpe lə mi
nti koko.
21 "Lə əsuəaletidi utsyuə əmuə əsuə ku
wə bemamakə uńyə ɔlɛ wə diyo bosee, te
fə bike bia nte wə embonya.
22 Fɛɛ lə utidi wə nkpe ale nso wə əbə
nkə woakpɔ ku wə nya óso wə anii, woalɛ
wə bemamakə bia əsuə ufi wə disi utəkə
kafo nya woalɛ utidi əmə eto bikə kafo
kesiə kətə bətsyuə.
23 "Utidi wə ke ləmbə lə mɔ lekpakee, te
fə uńyə lə mɛ əsuə sitinti. Nya utidi wə ke
laankpa asa kətsyə ditsyu ku mɛ, te fə ɔlɛ
nnya busense kewi.

Lɛwɔnɔ Bua Eto Businkli Kəbə.

24 "Lə lɛwɔnɔ bua ábɔ lə utidi əsuəə,
diesu katsyilama nlebe nlebe bo lekoe
kabɛbɛ kaka diɔkɛ ditsyə ɔnwɛ. Nya
lə díənnyə kedufəkɔɔ, diatɛyi əsuə nkə,
'Muusinkli nsu mɔ diyo nə mínsiə kɔ.'
25 Nyaso diesinkli kesu kabe əkənyə nkə
bákpa diyo nəmə kafo kɛnkɛnkɛ nya lesa
saa nte kukɔnɔ.
26 Lə nnya esoo, diabɛbɛ awɔnɔ bua
akuanse nnya nkpe disiale enso ni nya
bəəbə bə lə bəsiə mfo. Lə kalosəkɔ, utidi
əmfo eto nkpə bo woəsiə abia kaso mbo
úsiə kɔ kulaa tsya."

Yesu Áte Asa Itsyi Lə Utidi Wə Nkpe Le Disuəyuə Kosate Ǝsuə.

27 Lefe nə Yesu lɛtɛyi asa nyamfoo, usio
utsyuə wə lɛkɛ lə betidi bamə nti áfa
bembembe ɔ́tɛyi nkə, "Onanto lə okpo usio
wə lélé fə ku nwə dítə fə lɛmi fáyimi
atsyɔ!"
28 Nya Yesu dítə mbuayɛ nkə, "Betidi ba
laanɔ Onanto eto ditiki nya beeyifo lə ni
əsuə, mə bomu ele bə bənyə disuənyuə
nɛ!"

Yesu Áni Nkə Weembuyifo Ayanisa.

29 Nya se betidi bamə dítsyiko bufui
lə Yesu əsuəə, úsukosə nya ɔ́tɛyi mə
nkə, "Bebe kase mi mmi eto betidi nkpe
sibusufɔ! Ayanisa eto buləkə kate nya
baala bə bəənyə, fɛɛ bembunyə anyinisa
saa enso nya díbə lə Yona əsuə seka.
30 Fe kase Onanto eto unyɛləkətidi Yona
eto ale díbə itə lə Ninivefɔ əsuəə, nko ke

Utidi eto Ubi tsya eto ale luubə fe ditsyəbi itə mmi eto betidi nɛ.
31 Nya lə diyi fɛfɛ eto Lekpoyi əsuəə, Besio eto Oka wə dítsyi Ɔnwɛdikue ebotaka uńyə nya woote mi lɛnimi lə lɛwɔ olo mi dikpi, itsyise ótaka útsyi lə wə kasɔ ka letso famfamfa úsu nkə lə ɔnɔ Oka Salomo eto kobetete eto asa. Fɛɛ nlɛ mi bɔtɛyi minkə utidi wə nso Salomoo, wə ni nwə mfo nɛ.
32 Ninivefɔ ebotaka bəńyə lə Lekpoyi Fɛfɛ əsuə nya boolo mi mmi eto betidi bamfo dikpi. Itsyise lefe nə Yona lɛtɛyi mə Onanto eto ditikii, bátsyi báwuninsə nya báyɛ mə abua buyifo. Fɛɛ nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə, utidi ɔni utsyuə kpe lə mi nti mfo wə lɛmɔ onso Yona kulaa tsya!

Yesu Ǝləkə Lesa NəLəətə Utidi Ləəyəndе Óte.

33 "Utidi kuutsyuə saa anto okandiɛ kefi kakula nye kakpe lə asa kalɔ. Bomu weefi wə kətəkə lə wə kətəkəkɔ kaka betidi ba ləəbə mfó luunyə asa wue.
34 Utidi eto ənəmi eyifo fe okandiɛ itə wə utidi əmə. Lə fə ənəmi ənyə asa kukɔnɔɔ, fə utidi əmə kenke tsya, yuutə ənyə asa ekpa kenke. Fɛɛ lə fə ənəmi əmbə kɔnɔɔ, te fə fə utidi əmə kenke kpe lə ketuntu əsuə.
35 Nyaso lɔ abe fə əsuə kukɔnɔ bə diyəndе nə nkpe fə lə əsuə mamfiani ketuntu.
36 Lə diyəndе akpasə fə əsuə kenke nya fə kukalebe saa ləmbə lə ketuntu əsuəə, te fə fə kalebe saa ebunyə lekpasə fe kase okandiɛ ləəyəndе nya wə diyəndе laakpo fə lə əsuə seka."

Yesu Álo Yudafɔ Eto Batɔnkotɔnko Bamə Dikpi.

37 Se Yesu dídi etiki ólosəə, Farisinyə ɔni utsyuə ákpadi wə nkə ubə udi lesa lə wə diyo. Mfó nya úsu úsiə lə kasɔ lə diyo nəmə lə udi lesa.
38 Íyifo Farisinyə əmə buɛ se únyə nkə Yesu məmflə kɔni fe kase mə lekpa lete fɛ útsyiko budi.
39 Nyaso Bonamute Yesu átɛyi wə nkə, "Mɔmɔɔ, mi Farisifɔ biəflə mi kedikpɛ ku akɔbe eto kama, fɛɛ lə ɔnukualɛ əsuəə, biyi ku lefomfi ku asa buayifoyifo sõõ.
40 Bieninə! Inni Onanto əmə ete ni nwə díyifo asa nnya kenke eto kafo ku kama lee ntsyə?
41 Bifi lesa saa nə nkpe lə mi kakpɛ ku akɔbe kafo bitə bakombo bə lə mi lesa saa lə ele kɛnkɛnkɛ lə Onanto eto ənəmi.
42 "Mbɔbɔɛ məətə mi Farisifɔ! Biefi mi edisa ku mi nyoma eto bekolenkə ku seko ku afantosi akpa akpa, nnya laanyi fififi eto lekpafosile kətə Onanto. Fɛɛ bɛni asa sɛɛ buyifo lə kɔnukualɛsu əsuə nya biannla Onanto tsya. Nyamfo ni lesa nə ele bə biyifo bɛkɔ lə nnya bímfi bɛnlɛ buyifo koko, nya yanle bə biləkə ku kuətsyuə bitsyɛ kama.
43 "Mbɔbɔɛ məətə mi Farisifɔ! Itsyise biala biə biəsiə lə nsiəkɔ kplɛ bo nso lə ntsyakɔ. Nya biala biə betidi kəsiəsə mi ku dibu lə obia.
44 "Mbɔbɔɛ məətə mi, itsyise bite fe edi nnya mbikə lə kasɔ bəənyə kətsyə lekpo, nya betidi laayɛ lə nnya əsuə kafe itsyise baante nko."
45 Mfó əmə kɔfi eto oteasa ɔni lə mə nti átɛyi wə nkə, "Oteasa, lə atɛyi nyamfo nkoo, áka bontsya."
46 Nya Yesu dítə wə mbuayɛ nkə, "Mbɔbɔɛ məətə mi afi eto bateasa tsya. Itsyise bietsyisə betidi bikə bia bembofo butsyi. Nya biemfi nsusu kabe biə biawunsəko mə lə mi butsyi əsuə.
47 "Mbɔbɔɛ məətə mi sitinti, itsyise béto edi kukɔnɔ bitə Onanto eto bənyɛləkətidi. Fɛɛ Onanto eto bənyɛləkətidi bamfoo, lə ɔnukualɛ əsuəə, mi bana mə lélo mə.
48 Nya mi kosatee, bɛtɔnɔ lə nyamfo əsuə biə lesa nə mi anto mə díyifo álɛkɛ. Mə lélo Onanto eto bənyɛləkətidi bamə nya mi léto mə edi.
49 Nyamfo eso Onanto lə wə kobetete əsuə lɛtɛyi nkə, 'Mootsyese mɔ bənyɛləkətidi ku batɔnkpe nya boolo mə bətsyuə nya bootəkəko bətsyuə kama.'
50 Nyaso mi mmi eto betidi kenkee, boonə mi koto lə Onanto eto bənyɛləkətidi ba kenke bálo idu taa kawunsiə eto kasɔ ketsyikokɔ kə.
51 Idu lefe nə bálo Abel ibə eyo Sakaria wə bálo lə kedikətəkɔ eto leba ku kakɛnkɛkɔ eto nti. Sitinti minlɛ mi bɔtɛyi minkə, Onanto ebunə mi, mmi eto betidi ato lə nyamfo kenke eso!
52 "Mbɔbɔɛ məətə mi kɔfi eto bateasa! Itsyise diyo nə kafo kobe nkpee, bíti ni siku bíləkə safui bídunko. Fɛɛ mi kosate áni biə biembudufə lə ni kafo. Nya bieti betidi bamba ba nlɛ bokplatsya bə beedufə lə ni tsya kusu."
53 Se Yesu dídu lə kaka mfóo, Farisifɔ ku kɔfi eto bateasa étsyiko bunyənki nya bátɔ wə etiki kpə ku lɛblɔfi.
54 Nya banlɛ kusu bɔbɛbɛ lə kase bɔɔyɛ bəmuə wə lə wə ditiki əsuə bə ɔtɛyi kabua.

12

Yesu Ǝkə Ato Lə Betidi Eto Ǝnəmi Bobe Keyifo Asa Ǝsuə.

1 Se betidi akpi akpi bətsyuə díbə bátsya mfóo, itə bə bétsyiko bətsyuə bukə kamanklii, Yesu étsyiko wə bakasebi etiki budi katɛyi nkə, "Bebe sinini lə Farisifɔ eto

bidiabidia eto asayifoyifo nnya laayansə
betidi əsuə.
2 Lesa saa nə bətidi díyifo bákula, əbɔbɔ
lə lekple utidi saa nyə wuə, nya akulasa
saa əbɔbɔ bate.
3 Nyaso lesa saa nə ke bátɛyi lə kaka
lenaa, diɔbɔ lə lekple banɔ. Nya asa
nnya bátɛyi lə kawɛ əsuə lə diyo kəmiəə,
booləkə nnya babe letsya utsyuə saa nɔ.

Bete Onanto Sikpi, Ni Utidi.

4 "Bayɛtsyuə, nlɛ mi bɔtɛyi minkə,
bianté sikpi betidi ba laafo etidisuə ete
bolo nya bensiembofo kulesa buyifo lə
nnya kama.
5 Utidi wə ele bə bete sikpii, muuləkə
wə nte mi. Bete sikpi Onanto wə lə ólo fə
ólosəə, nya unsi onkpe əsuəale uufi fə oto
okpe lə ditefɛnku nə ləənyə lefe saa kəmiə.
Befo mɛ bɛnɔ biə, wə ni utsyuə ele bə bete
sikpi nɛ.
6 Inni pɛsewa inuə ete baate ntsyuɛ
nnɔɔ? Fɛɛ Onanto anta mə kuutsyuə saa
əsuə.
7 Mi disi eto sɛwɔni kulaa tsya, Onanto yi
se leklambi. Nyasoo, biensite sikpi itsyise
befo koya beso bakləbɛ kpə.

Bińyə Lə Yesu Eto Kama Kekleke.

8 "Nlɛ mi bɔtɛyi kasini minkə, utidi wə
ke lɔɔtɛyi lə betidi eto ənəmi nkə uyifo mɔ
olee, Utidi Eto Ubi tsya ebofo wə fe wə ole
lə Onanto eto batɔnkpe eto ənəmi.
9 Fɛɛ utidi wə lɔɔni mɛ lə betidi eto
ənəmii, Utidi Eto Ubi tsya ebɔni wə lə
Onanto eto batɔnkpe kenke eto ənəmi.
10 Nya utidi saa wə lɔɔtɛyi lesatsyuə
uńyə lə Utidi Eto Ubi əsuəə, Onanto ebufi
ɔtsyɛ wə. Fɛɛ utidi wə luudi mbusiotiki lə
Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ əsuəə, Onanto embufi nnya
ɔtsyɛ wə kulefe.
11 "Lə ibə bə bakpa mi besuko Yudafɔ
eto katsyakɔ nye baka eto ənəmi bə
baakponko mi lekpoo, biəntə lə ilə mi lə
lesa nə biusu bɛtɛyi əsuə nye kase biota
mi əsuə disi.
12 Itsyise Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ ebote mi lesa nə
biɔtɛyi lə lefe nəmə ayo."

Lekpa Itsyi Lə Otabinyə Wə Leeninə Utsyuə Ƒsuə.

13 Utidi utsyuə ákɛ mfo lə betidi nti wə
lɛtɛyi Yesu nkə, "Oteasa, tɛyi mɔ ɔyimi
fənkə usie bo anto eto bikə bia utsyə bo
lə mfo mɔ bele."
14 Mfó Yesu dítə mbuayɛ nkə, "Osani,
owoe dítə mɛ kusu nkə nsie bikə nye nyifo
okponkpo lə mi inuə eto bikə busie əsuə?"
15 Mfó nya ɔ́tɛyi məmblɛ nkə, "Bitəkə
ənə lə bebe kukɔnɔ lə bikətanta ku
kunənkpə saa eto okle əsuə, itsyise utidi
eto nkpə sitinti manyɛ lə bikə bia nkpe wə,
lə uyifo otabinyə kulaa tsya əsuə."
16 Yesu ésukosə ɔ́tɛyi mə lekpa nəmfo
nkəə, "Otabinyə utsyuə əsiə lə lefe nə léfe
mmə wə lɛkɛ nsɔ kpə bo lɛlɛkɛ bidikə tinti.
17 Lə nyamfo eso úfi nsusu nkə, 'Se
mənnyə kaka muutsyə mɔ bidikə biamfoo,
be ele bə nyifo?
18 " 'Lesa nə ele bə nyifo ni bə mooba mɔ
kenwu ka kɔ nya mooto kafɔfɔ ka lɔɔmɔ
eso nka kɔ. Mfó muunyə kətsyəkɔ itə mɔ
bidikə ku bikə kenke.
19 Nya mɔɔtɛyi mɔ əsuə minkə disiɛkpɛ
kpe mɛ. Nkpe asa sɛɛ kpə nnya mɔɔlɔ
ntsyə itə alɛ kpə. Muusiə ntsyə ɔnwɛ
nya muudi, nnə nya muudi nkpə nyə
disuəyuə.'
20 "Fɛɛ Onanto átɛyi wə nkə, 'Fə utidi-
mumu! Ketsye kamfo hã moofo fə nkpə lə
fə ani. Nya owoe luudi asa nnya fála fə alɔ
ətsyə fə əsuə mfo?' "
21 Mfó nya Yesu lélosə wə etiki nkə,
"Mmə yuutsyə itə betidi ba laabɛbɛ asa kpə
kətsyə əsuə lə kasɔ mfo nya baanlɔ kulesa
kətsyə lə Onanto eto nɛ."

Ka Ase Lə Onanto Ƒsuə.

22 Nya Yesu lɛtɛyi wə bakasebi nkə,
"Nyaso nlɛ mi bɔtɛyi minkə biankpɔnko
əsuə lə lesa nə biudi bisiə nkpə nye lesa
nə biɔlɛ əsuə.
23 Nkpə afo koya boso didisa, nya
etidisuə tsya afo koya eso lesa nə bɔɔlɛ lə
əsuə
24 Bɛlɛ ənəmi bebe bakləbɛ ba laamfó
ɔkɔɛ nya bəəmfəsə nye bələkə bidikə
lə ɔkuɛ tsya. Bəmbə kenwu nye bikə
kətsyəkɔ. Fɛɛ Onanto əətə mə didisa! Nya
mimba lefo koya benso bakləbɛ nkpə!
25 Nya mi utsyuə ebofo nkpə busiə diyi
lɔni kplo kasonsə alɛ nnya ele bə usiə ɛyɛ
lə wə lekplatsya əsuə?
26 Nya lə biembofo kulesa buyifo lə asa
kɛkɛ nyamfo əsuəə, beso bia bakplatsya
kele əsuə lə asa bamba tsya əsuə?
27 "Bibu bebe kase dituwinimi ləəmə
kanɔ bobee. Kaanta olokotutu nya keendi
kafia kefi keti əsuə. Fɛɛ nlɛ mi bɔtɛyi
minkə Oka Salomo kulaa tsya lə wə kɔlɔkɔ
eto diyənde əsuəə, mánnɔ bobe fe dituwu-
nimi nə ləəmə mfó.
28 Lə Onanto ləətə sefa kɔlɔkɔ komfo
eto oklee, sefa sia ləəńyə mmi ete nya
lə kəsiəsə ete baala se kato kakpé lə
ditefɛnku kəmiəə, ntsyə yuubə bə Onanto
əmfo kə embutə mi alɛsa nnya ləmboso
sefa eto ale nyamə? Be dítə eso mi
bofokanɔ ləmbə ale mmə?
29 Nyaso biante sikpi lə bɛsɛsə ənəmi
bikatɔ biənkə be biudi nye be biunə.
30 Itsyise betidi ba dímamfo Onanto
bánɔɔ, mə ni mba leefi mə ənəmi kətəkə
lə asa nyamfo əsuə nɛ. Mi Anto yi nkə asa
nyamfo kenke afe itə mi.

31 Bomu bikebu disi ketsyiko lə Onanto
eto sekakedikɔ əsuə nya uufi nyamfo
kenke utə mi.

Bifi Mi Kusubebe Bitəkə Lə Onanto Eto Sekakedikɔ Eto Asa Ǝsuə.

32 "Mi ditsyukpa kɛkɛ nə ntəkəko mɛ,
biante sikpi. Itsyise iyifo Onanto eto lelabi
bə utə mi kəsiəkɔ lə wə sekakedikɔ.
33 Bifi mi bikə bia nte mi bisu bete lə
bifi atabi nyamə bitə bakombo. Lə bɛbɛbɛ
otabitobe wə ləambobia bitsyə əsuə lə
Onanto eto. Mfóo, nya mi bikə bia lefo
koya luutsyə kpoo nya biembolo kulefe.
Itsyise uyu saa əmbofo budufə mfo nya
balɛ lembobiasə mi.
34 Itsyise kaka fə bikə bia lefo koya ntee,
mfo mi ketu tsya luusiə nɛ.

Yesu Átɛyi Wə Bakasebi Nkə, Bəmuə Ǝsuə Bətsyə.

35 "Bimuə əsuə bitsyə itə lesa nə ke
luubə, lə mi kakandiɛ lə kəkənyə. Nya
biəntə lə mi okandiɛ lə ɔni.
36 Bimuə əsuə bińyə fe kase beyifoyifo
ləəńyə kəsəkə mə Onamute wə luutsyi
kusiə kakpakɔ ubə. Lə ubə ɔsɔ sikuu, lə
basini bətə wə lamfolamfo.
37 Beyifoyifo ba Onamute luubə unyə
nkə bəńyə balɛ bose itə wə bubəə, ebunyə
disuəyuə tinti! Nlɛ mi bɔtɛyi minkə,
wɔɔwuninsə kafia lə lɛmɔkɔsi ɔtsyimi, nya
wuutə nkə bəsiə lə wə kedikɔ, nya wə
kosate luutə mə lesa bedi.
38 Lə ibə bə ntsyenti nye kolensiənto kplɛ
úbə nya únyə mə se bəńyə bensəkə wə
bubəə, nte disuəyuə nə eto okle wookpe
mə!
39 Mɔmɔɔ, bete biə lə oyosate ebote lefe
nə uyu luubə uyu wəə, eni wəmbutə wə
kusu nkə oba udufə wə diyo.
40 Nyaso nko ele bə itsyə mi tsya bə bińyə
bikabe kusu nɛ, itsyise mɔ, Utidi Eto Ubi,
ebubə udufə lə lefe nə bɛnnlɛ wə kusu
bobe."

Uyifoyifo Wə Leetsyue Koto Ku Nwə Leentsyue Koto.

41 Mfó əmə nya Petro lɛtɔ Yesu nkə,
"Bonamute, bo fanlɛ lekpa nəmfo bɔtɛyi
kətə, lee dińyə itə utidi saa?"
42 Nya Yesu ditə mbuayɛ nkə, "Uyifoyifo
ni nwə ntəkə ənə nya weeyifo keyifo lə
ɔnukualɛ eto kusu əsuə, wə ni nwə wə
Onamute leefi kətsyə lə wə beyifoyifo fɛfɛ
eto kɛnyɛ nɛ. Nya wə ni futsyə luutə wə
beyifoyifo fɛfɛ mə didisa lə lefe sɛɛ əsuə
nɛ.
43 Bebe, lə uyifoyifo əmə afo nya woeyifo
ke kukɔnɔ fɛ wə Onamute díbəə, wuunyə
disuəyuə tinti lə uyifoyifo əmə əsuə!
44 Sitintii, nlɛ mi bɔtɛyi minkə wə Ona-
mute əmfó ebufi uyifoyifo əmə utsyə lə wə
bikə kenke eto kɛnyɛ.
45 "Fɛɛ lə uyifoyifo əmə átɛyi nkə, 'Mɔ
Onamute ésu kusu wəəmbubə mlə,' nyaso
útsyiko budi kənə kəkpə ntə nya woablɛ
beyifoyifo fɛfɛ ba ni basani ku besio kenke
ku disialee,
46 wə Onamute ebubə lə lefe nə wə
uyifoyifo lenyi, ɔnnlɛ kusu bobe. Mfó
Onamute əmə ebunə wə koto kekleke ko
dinyə itə mba ditidi ato bamfó eto okle.
47 "Uyifoyifo wə nyi lesa nə wə Onamute
laala nkə uyifo utə wə fɛ woani ni buyifo
se woanla nkə woeyifo lə nnya əsuə esoo,
ablɛ hã buukablɛ wə nya luutə ofo afabe
lə wə əsuə.
48 Fɛɛ uyifoyifo wə lennyi lesa nə wə
Onamute laala nkə uyifo fɛ uyifo lesa nə
dińyə itə kotonənə, sɛkɛ ete boonə wə koto.
Utidi saa wə bətə asa kpəə, nko ke ele bə
uyifo asa kpə nɛ. Nyaso utidi saa wə bətə
asa kpə isi ensoo, nko ke ele bə uyifo keyifo
isi eso nɛ.

Betidi Eto Nti Ebusənsə Lə Yesu Eso.

49 "Mfi Onanto eto kotonənə ko nte fe
ute seka mboko kawunsiə. Nya nla sitinti
minkə eni utsyiko buńyə koko.
50 Ntufləsəfləsə eto bulə kplɛ butsyuə
kpe ele bə mfo fe kase ketu leetsyi utidi
kedunko. Nya membunyə lɛwɔnɔ nsiə isu
ese lefe nə bulə bomfó díbə bófe.
51 Bíbu biə mbə kawunsiə miə məətə mi
diyuə? Owo lo! Inni diyuəsə, bomu nti
busənsə eso.
52 Nya idu mɔmɔ ɛntɔɔ, ayo nnya fe
kaka betidi ɛnɔ nkpee, boosensə lə bətsyuə
əsuə. Inuə ebotaka bəńyə lə itsyə əsuə nya
itsyə lootaka bəńyə lə inuə əsuə.
53 Ubianto ebotaka uńyə lə wə bebisaibi
əsuə, nya bebisaibi lootaka bəńyə lə mə
anto əsuə. Ambemə ebotaka bəńyə lə mə
bebisiobi əsuə, nya bebisiobi tsya lootaka
bəńyə lə mə ambemə əsuə. Nya bəsəambe
mə lootaka bəńyə lə mə bebisaibi eto bəsiə
əsuə, nya bebi eto bəsiə lootaka bəńyə lə
mə bəsəambemə əsuə."

Yesu Ǝkə Betidi Ba Údinko Etiki Ato.

54 Yesu átɛyi betidi bamfó tsya nkə, "Lə
binyə biə lɛsɔmiloku ana ditsyi kofe eto
diyo kedufəkɔ lə difule lɛlɛ bubəə, biatɛyi
mfó əmə biə ɔsɔmi ebubə ɔni. Nya yəəbə
kətə nko.
55 Nya lə binyə biə ufiebi lɛ bɔsɔ ketsyi
Ɔnwɛdukuə eti ɔnlɛ bubəə, biatɛyi biə
utefofo nye diwi ɛbɔkɛ. Nya yəəbə kətə
nko.
56 Ǝnəmi, ənəmi eto betidi, lə binyə kato
ku kasɔ eto ditsyəbii, biate lefe nə ɛnlɛ
bote, beso bɛnnlɛ mɔmɔ eto lefe kasɔ bɔnɔ
kələkə kate?

Yesu Áte Nkə Balɔ Betidi Inuə Eto Nti Bətsyə.

57 “Beso biamfo budufə lə asa kəmiə
kabe lɛsɛ nə ele bə biyifo?
58 Lə utidi utsyuə ákpadi fə etiki lə
lekpokakpokɔ nkə fonko wə ákɛ etiki
ətsyuəə, yɛ lə kusu saa əsuə lə alɔ etiki
nyamə ətsyə fɛ lə bidufə lekpokakpokɔ.
Leni nkoo, wuufi fə utə bakponkpo nya
mba ləəmuə betidi luufi fə bato bakpe lə
diyo.
59 Nya nlɛ fə butə bote minkə ebɔkɛ mfó
isu ese lefe nə fafó fə kotonənə eto kayo
kenke falosə.”

13

Lə Biantsyi Akɔɛsi Bɛwuninsəə, Bionya.

1 Lə lefe nəmfóo, betidi bətsyuə ákɛ mfó
ba lɛtɛyi Yesu kase Pilato lélo Galileafɔ
bətsyuə lə lefe nə bəkətə Onanto kedi.
2 Mfó nya Yesu lɛtɔ mə nkə, “Bibu biənkə
se bálo Galileafɔ bamfo nko esoo, mə abua
nnya béyifo amɔ eso Galileafɔ fɛfɛ kenke?
3 Owo lo! Inni nko ini kon! Fɛɛ nnya
míntɛyi mi ni bə, lə bianyɛ mi asa bua
buyifoo, nko ke mi tsya luubə bikpə nɛ.
4 Nya betidi lefosi mflamfla ba Siloa eto
diyo kplɛ nəmə léba lékpo mə lə əsuə
bəkpəə, bibu biə lə nyamfo eso beyifo
babuatidi banso mba nsi lə Yerusalem mó
kenke?
5 Owo lo! Inni nko ini kon! Nlɛ mi bɔtɛyi
minkə lə bientsyi mi akɔɛsi bɛwuninsə,
nko ke mimblɛ kenke luubə bikpə fe mə
ke nɛ.”

Yesu Átɛyi Lekpa Itsyi Lə Kudiyi Ko Laannwɔ Ɜsuə.

6 Mfó nya Yesu lɛtɛyi mə lekpa nəmfo
nkə, “Lefe ditsyuə nə lefe mə, osani utsyuə
ákɛ mfó wə lɛkɛ kudiyi kutsyuə lə wə ɔkuɛ.
Úsu nkə lə usu ɔbɛbɛ kuyi komə eto ebibi,
fɛɛ wənnyə ku ətsyuə.
7 Mfó əmə ɔ́tɛyi nwə laabe wə ɔkuɛ əmə
nkə, ‘Bebe! Alɛ ətsyə ni nyamfo nɛ se
məəbə mfo kəbə kabɛbɛ kuyi komfo eto
ebibi kanɔ nɛ. La ko akpo kasɔ, itsyise
kumbə kutəkə saa itə kasɔ ka əsuə kuńyə
mfo.’
8 “Fɛɛ nwə laabe ɔkuɛ əmə ətə mbuayɛ
nkə, ‘Bonamute, yani ko lə kusi kunyə
lɛlɛ lɔni kplo lə bobe. Muuku ko kalɔ
ntsyilama nkpo asa nnya lɔɔlɛkəsə kasɔ
kamə lə bobe.
9 Nya lə kofó ebibi kpə bɔnwɔɔ, ɛlɛkɛ.
Fɛɛ lə koamfo bɔnwɔ lɛlɛ nə luubə, ebofo
ko bola kakpo kasɔ.’ ”

Kənə Bio Esi Kəbə Itsyi Lə Ɔnwɛditsyəyi Ɜsuə.

10 Nya lə Ɔnwɛditsyəyi lɔni əsuəə, Yesu
ákɛ mfó úkate asa lə Yudafɔ eto katsyakɔ
kətsyuə.
11 Nya usio utsyuə tsya ákɛ mfó wə
lɛwɔnɔ bua ditsyuə díkələ fe lefosi alɛ
mflamfla sɔ̃ɔ̃. Lɛwɔnɔ nəmə ətə bə usio
əmə ənwə úkənə lefe saa eso woamfo
bɔtsyɔ kəńyə tente.
12 Se Yesu dínyə wəə, ókpadi wə nya
ɔ́tɛyi wə nkə, “Usio, báyankli fə lə fə bufi
əsuə!”
13 Nya Yesu dífi wə ani útəkə lə usio əmə
əsuə. Lamfolamfo, usio əmə átaka úńyə
ɔ́tsyɔ nya ɔ́tɛsə Onanto.
14 Nwə laabe Yudafɔ eto katsyakɔ kamə
ənyə ɔblɔ tinti lə kase Yesu létsya ufimfi
əmə lə Ɔnwɛditsyəyi əsuə eso. Nyaso ɔ́tɛyi
betidi bamfó kenke nkə, “Bokpe eyi akua
nnya ele bə bufi buyifo bo nyifo. Nyaso
bekpe eyi nyamfo bə lə lesatsyuə lɛ mii,
bibə lə batsya mi, inni lə Ɔnwɛditsyəyi
əsuə!”
15 Mfó əmə nya Bonamute dítə wə
mbuayɛ nkə, “Mi, ənəmi ənəmi eto betidi,
mii, biələkə bebuki ba leeyifo mi keyifo
nye leetsyi mi bikə ketsyiko lə kakuɛ
nya biakpa mə kesuko ntu kənəkɔ lə
Ɔnwɛditsyəyi.
16 Nya mɔmɔɔ, biənyə Abraham eto
ketsyikɔ eto ubi sionko wə ńyə mfo, wə
Obonsam dífi kəkuə ókle lefosi alɛ mflam-
fla sɔ̃ɔ̃ ni nyamfo. Yenyifo lesa nə lɛlɛkɛ bə
bələkə wə lə kəkuə lə Ɔnwɛditsyəyi əsuə?”
17 Etiki nnya Yesu díləkə ɔ́tɛyi mfo ətə
bə kofani əmuə wə balo, nya betidi bamba
dínyə disuəyuə lə anyinisa nnya kenke
ɔnlɛ buləkə kate eso.

Yesu Éfi Onanto Eto Sekakedikɔ Ókatesə Ko Diyibibi Nə Nso Bɔfɛ.

18 Mfó əmə nya Yesu lɛtɔ mə nkə, “Biyi
kase Onanto eto Sekadidi laayɛ kesensə?
Nya be ele bə bufi nnya bokatesə ko?
19 Bebe! Osani utsyuə éfi diyibibi ditsyuə
nə nso bɔfɛ óto lə wə ɔkuɛ. Se diyibibi
nəmə díkəə, díbə lébe léfiani kuyi kplɛ
kutsyuə eto kɔlɔmɔ əsuə baklɔbɛ díbə báto
ayo bakpe.”

Yesu Éfi Onanto Eto Sekakedikɔ Ókatesə Ko Ɜnyənkisəsa.

20 Yesu esi ɔ́tɛyi mə lekpa bamba nkə,
“Be muufi Onanto sekadidi nkatesə ko?
21 Usio utsyuə éfi əyənkisəsa úfi
ɔ́tsyakasə ku nnamfo eto ɔkpɛ ɔni,
nya ɔ́fɔkɔtisə ɔ́wɔ mu isu ese lefe nə
əyənkisəsa nyamə léba ídufə lə nnamfo
bomə kenke əsuə nya dítə botaka.”

Yesu Átɛyi Nkə Nkpə Eto Kesie Mammɔ.

22 Yesu ésu ɔ́yɛ lə kəmə ku mbuto kafo
nya óte betidi asa lə lefe nə ɔntɔ lə
Yerusalem.

23 Mfó əmə nya utidi utsyuə lɛtɔ wə nkə,
“Bonamute, ɛkpɛ ini bə betidi ba luubə
bənyə bofo, əmbufui lee ntsyə ini?”
Mfó əmə nya Yesu dítə mbuayɛ nkə,
24 “Bekpe ale lə bɛyɛ lə kesie ka nso bɔfɛ
bidufə. Itsyise betidi kpə ebola sitinti bə
baayɛ mfo lə bedufə, fɛɛ bəmbofo budufə.
25 Lefe ebubə leyo itə buudufə nya On-
amute əmə lootaka uńyə nya wuuti kesie
kamə. Nya mimba dibu biińyə lə lekple
biu kasɔ siku katɛyi biənkə, ‘Onamute, sini
bo!’
“Fɛɛ Onamute əmə ebuləkə kɛnyɛ ɔtɛyi
nkə, ‘Minnyi mi ku kaka bitsyi!’
26 “Nya biɔtɛyi biənkə, ‘Bo ku fə lídi
búnə, nya fáte asa lə bo umə!’
27 “Fɛɛ usi ɔɔtɛyi mi nkə, ‘Minnyi mi!
Bidu mɛ lə akɔ mi babuayifotidi.’
28 “Mfo əmə nya nku buwi ku animi
bunə lɔɔkɛ lə lefe nə biunyə Abraham ku
Isak ku Yakob Ku Onanto eto bənyɛləkətidi
kenke lə Onanto eto sekakedikɔ lə lefe nə
Onanto léla mi ɔnlɛ bɔtɛyi nkə biendufə
mfó.
29 Betidi ebutsyi kofekatokɔ ku diyo ke-
dufəkɔ bəbə. Nya mba ditsyi ɔnwɛ kato
ku ɔnwɛ dikuə ebotsya nya boodi bənə lə
Onanto eto sekakedikɔ.
30 Nya betidi bətsyuə ba ni bafɛfɛ, mə
luubə bedi betutɛ. Nya mba ni betutɛ eto
bətsyuə, mə luubə bafiani bafɛfɛ nɛ.”

Yesu Kpe Lelabi Utə Yerusalem.

31 Nya lə lefe nəmfo kəmiə, Farisifɔ
bətsyuə əbə Yesu ɔflɔ nya bátɛyi wə
bənkə, “Kɔse lə abɔ mfo edu mɔmɔ mɔmɔ
lə esu kalebe bamba, itsyise Oka Herodes
ala nkə wə alo fə.”
32 Mfo əmə nya Yesu lɛtɛyi mə nkə, “Bisu
bɛtɛyi wə obiasətidi əmfó biənkə mɔ nlɛ
bɔtɛyi minkə, ‘Mmi, moola awɔnɔ bua
nləkə nya mootsya betidi efimbi, efimbi
nya banlɛ isu ese kusɛɛ. Nya lə diyi tsyəfə
əsuə, moolosə mɔ keyifo.’
33 Nyaso ele bə ndiə ndiə ndiə nyɛ
nsu sɛtɔ mmi isu ese kusɛɛ ku kəsiəsə.
Itsyise yanle bə ibə bə balo Onanto eto
unyɛləkətidi ku utsyuə sa lə kalebesa enso
lə Yerusalem eto umə kafo.
34 “Yerusalem, Yerusalem! Fə betidi
laalo Onanto eto bənyɛləkətidi, nya biakpɔ
aba Onanto eto batɔnkpe ba ótsyese mi.
Lə lefe kpə əsuəə, nla miə lə nkpa fə betidi
ntsyə ditsyu fe kase ukusɛsiəle leesensə wə
mbamba keti wə bebi, fɛɛ áni.
35 Lə nyamfo esoo, Onanto ebuləkə wə
ato utsyiko lə umə əmfo. Nya lə ntɛyi mi
sitinti minkə, biensiembunyə mɛ bio isu
ese lefe nə biudi etiki bɛtɛyi biənkə, ‘Atɛsə
itə nwə luubə lə Boanto Onanto eto diye
əsuə!’ ”

14

Yesu Esi Ótsya Osani Utsyuə Lə Ɔnwɛditsyəyi.

1 Lə Ɔnwɛditsyəyi ditsyuə əsuəə, Yesu
ésu Farisifɔ eto beninə ɔni eto diyo lə kaka
bákpadi wə bə ubə udi lesa. Nya bətsyuə
akɛ mfo ékeyu kalɛ ola lə wə əsuə kekleke.
2 Mfó nya osani utsyuə wə eto ani ku
akpa lɛfɔɔ, díbə wə ɔflɔ.
3 Nya Yesu lɛtɔ kɔfi eto bateasa ku
Farisifɔ bətsyuə nkə, “Bo kɔfi ətə bo kusu
nkə batsya utidi lə Ɔnwɛditsyəyi əsuə, lee
koəntə bo kusu?”
4 Fɛɛ bámfo kɛnyɛ bufə katɛyi kulesa.
Mfó əmə nya Yesu lɛkɔbe utidi əmfo ókpa
wə úsuko kutsyə nya ótsya wə nya útə wə
kusu údu.
5 Mfó əmə nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Lə
mi utsyuə kpe ubi nye onantsyui nya
ófankli údufə lə dibiə ditsyuə kafo
lə Ɔnwɛditsyəyi, embunə wə ələkə lə
Ɔnwɛditsyəyi lamfolamfo?”
6 Fɛɛ bámfo wə ditiki eto mbuayɛ butə
bio.

Yesu Átɛyi Kase Baabokosə Ɜsuə Kasɔ Ku Kase Baafo Bafɔ.

7 Se Yesu dínyə kase betidi ba bákpadi
báboko mfó eto bətsyuə nlɛ nsiəkɔ kplɛ
bota kətə əsuə, ɔ́tɛyi mə lekpa ditsyuə nkə,
8 “Lə utidi utsyuə ákpadi fə nkə bə wə
kusiəkakpakɔ, mensu əsiə lə kakplɛkɔ.
Itsyise ətsyuə ókpadi utidi wə nkpe dibu
onso fə tsya oboko mfó.
9 Nya utidi wə lékpadi mi inuə ba kenke
díbə mfó ɔ́tɛyi fə nkə, ‘Tə lə utidi əmfo lə
ubə usiə mfó.’ Yoohiã bə taka lə esu əsiə
lə kaka ləmbə dibu ku kofani.
10 Bomu lə bákpadi fə bakoko kalebe
kətsyuə, su əsiə lə kaka lenni kakplɛkɔ.
Nya lə utidi wə lékpadi fə əbəə, mfo
wɔɔtɛyi fə nkə, ‘Ɔyɛtsyuə, taka lə mfó lə
əbə əsiə lə kakplɛkɔ mfo.’ Nya nyamfo
ebokpe fə dibu lə betidi bamba ba bákpadi
báboko mfó kenke eto ənəmi.
11 Itsyise utidi saa wə labesə əsuə kato,
Onanto ebobokosə wə kasɔ. Nya utidi saa
wə laabokosə əsuə kasɔ, Onanto ebobesə
wə kato.”
12 Mfó nya Yesu lɛtɛyi utidi wə lékpadi
wə nkə ubə kedikɔ mfó nkə, “Lə akpadi
betidi fə bəbə bedi ləfə diyo, mankpadi fə
bayɛtsyuə nye fə bayimi nye fə betidi nye
fə bayotsya ba ni batabinyə. Itsyise mə
tsya ebokpadi fə nko kə bə, bə lə əbə edi.
Nya lə ibə nko, nyalɛ te fə lesa nə féyifo
fətə məə, eto oko banlɛ buləkə kətə fə nɛ.
13 Bomu lə alɛ diyi nəmfo eto okle budii,
kpadi bakombo ku betidi ba lamfo bɔyɛ
kukɔnɔ ku mba lɛtsyini ku benəmba.
14 Nyamfo luutə Onanto kpo fə atsyɔ nɛ.
Itsyise betidi bamfó əmbofo fə kayo bofo

lə nnya kɛnyɛ kulesa. Onanto ebofo fə nya kayo lə diyi nə əsuə betidi sɛɛ lootaka betsyi ɔkɔmə bəbə nkpə.”

Bákpadi Betidi Bə Bəbə Diyisɛɛ Kedikɔ.

15 Se betidi ba nsi lə kedikɔ mfó eto ɔni lɛnɔ ditiki nəmfo, ɔ́tɛyi Yesu nkə, “Sitinti, disuəyuə ebɔkɛ lə betidi ba luubə bedi lesa lə Onanto eto sekakedikɔ!”

16 Mfó əmə nya Yesu lɛtɛyi wə nkə, “Lə lefe nə léfe məə, osani utsyuə ákpadi betidi kpə lə wə diyi kplɛ ditsyuə eto lesakedikɔ.

17 Se lefe léyo bə betsyiko budi kənəə, óla wə beyifoyifo ókpe nkə batɛyi wə betidi ba kenke ókla utsyə nkə bəbə. Itsyise lesa saa ebɔflɔ!

18 “Fɛɛ məmblɛ kenke étsyiko taflatsyɛ boto. Utidi tutɛ átɛyi uyifoyifo ɔni əmə nkə, ‘Nya kasɔ kətsyuə nya ele bə nsu mbe kə. Nyaso tɛyi wə fənkə, “Nlɛ wə lekpakpa, məmbofo bubə.” ’

19 “Obamba tsya nkə, ‘Ńnya banantsyui lefosi ba lɔɔwunsəko mə lə ɔkuɛ. Nya kusu mintɔ miə lə nsu nto mə mbe lə boofo keyifo buyifo. Nyamfo esoo, tɛyi wə fənkə, “Nlɛ wə lekpakpa, məmbofo bubə.” ’

20 “Obamba tsya nkə, ‘Mɔmɔ ete minkpa kusiə nɛ, nyaso məmbofo bubə.’

21 “Uyifoyifo ɔni əmə esinkli úsu, úsu ɔ́tɛyi wə Onamute asa nyamfo kenke. Mfó kafo ányi wə Onamute əmə tinti nya ɔ́tɛyi wə uyifoyifo əmə nkə, ‘Kɔse lə esu əńyə lə esu ku nlebe nlebe kenke lə umə əmə lə akpa bakombo ku betidi ba lɛtsyini ku bənəmba ku mba kenke leba bankpo lə kasɔ aboko mfo.’

22 “Mfo əmə nya uyifoyifo əmə dísu úyifo nko. Nya úsinkli úbə ɔ́tɛyi wə Onamute nkə ókpadi mə, fɛɛ nsiəkɔ kpə esi bubu bute.

23 Mfó əmə nya Onamute lɛtɛyi wə nkə, ‘Su lə esu ayɛ lə umə ku mbuto eto esu lə akpe nkɛale lə akpa betidi ba kenke aboko itə lə diyo nəmə kafo kenke lə diyi.

24 Nya nlɛ fə bɔtɛyi kakpasə minkə betidi ba kenke mínkpadi miə bəbə lesakedikɔ fɛ báni, mə kuutsyuə saa embutidi mɔ lesa nəmfo kɛnyɛ babe!’ ”

Ebunyə Kanyi Lə Eyifo Okasebi.

25 Lefe ditsyuə se betidi kpə bətsyuə dítəkəko Yesu, ɔ́tsyi ɔ́wuninsə nya ɔ́tɛyi mɛ nkə,

26 “Utidi saa wə luubə mɔ ɔflɔɔ, əmbofo mɔ okasebi budi lə waanla mɛ kaso wə anto ku wə usiə ku bebi ku wə bayimisani ku bayimisio ku wə kosate eto əsuə kulaa tsya.

27 Utsyuə saa ke dimentsyi wə uyikabie ɔyɛ mɔ kayɛkɔ utəkəko mɛɛ, mənńyə utə bə uyifo mɔ okasebi.

28 “Lə utidi utsyuə aala nkə woato diyo kplɛ ditsyuə, tutɛ ele bə usiə kasɔ ubu bikə bia kenke loofe ku mi koya kenke obe lə okpe atabi nya loohiãa, bə woofo diyo nəmə boto kalosə fɛ utsyə ni kasɔ.

29 Nya lə weenyifo nyamfo, wəmbofo diyo nəmə boto kalosə, lə ɔ́sisə ni kasɔ kekleke ku abambi fɛ utsyə kafati kasɔ boto kulaa tsya. Nya utsyuə saa wə luunyə nii, ebumə wə katɛyi nkə,

30 ‘Utidi əmfo étsyiko diyo nəmfo boto kasɔ, fɛɛ wəmbofo ni boto kalosə.’

31 “Lə oka utsyuə átaka ku bamamanyə akpi lefosi nnya usu nkə woakpɔnko oka bamba wə nkpe bamamanyə akpi fosi ənuə, wuusiə ubu disi obe kukɔnɔ lə wə əsuəale nya onkpe ebutə bə ofo wə olo əmə bɔkpɔnko.

32 Nya lə unyə nkə umbə əsuəale nyamfo eto okle, wootsyese wə batɔnkpe nya boosu batsya ku oka əmə lə lefe nə batsyoko bətsyuə nya bɔɔlɛ wəə lekpakpa nkə bayɛ bɔkpɔ lə bafiani bayɛtsyuə bomu, fɛ lə oka əmfó lə ɔnyi ɔfi kulaa tsya.”

33 Mfó əmə Yesu lélosə wə etiki nyamə, nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Nko ini itə mi bə mi kutsyuə əmbofo mɔ okasebi budi lə woenləkə wə ato utsyiko lə lesa saa əsuə.

Lesa Nə Ləmbə Kutəkə, Buufi Beefi Ni Kato Kakpe.

34 “Mba kpe alɛkɛ. Fɛɛ lə kamini kamə alo lə mba bomə əsuəə, kusu ku kutsyuə saa ensimbə əsuə bookpe kamini lə mu bio.

35 Yensilɛkɛ bə befi mu bakpe balɛkɛsə kasɔ, nya yanlɛkɛ itə kuku kulaa tsya. Buwi ele bə bewi mu.

“Nyaso fəə ke ato nnya laanɔ asa kpee, tsyue ato lə anɔ!”

15

Bənyə Osamu Wə Lénya.

1 Diyi lɔnii, mba laafo umənko kpə ku babuatidi bamba əbə Yesu ɔflɔ bə baanɔ wə ditiki.

2 Mfó nya Farisifɔ ku afi eto bateasa dítsyiko dinyəfi bokpe ku wə katɛyi bənkə, “Utidi əmfo aafo babuatidi nya wə ku mə leedi lesa kulaa tsya!”

3 Nyaso Yesu átɛyi mə lekpa nəmfo nkə,

4 “Lə utsyuə lə mi nti kpe basamu kolofa, nya ɔni lénya lə mə ntii, be fuuyifo? Eboyani awosi ɔwɔnɔmbə ɔwɔnɔmbə bamfó ətsyə lə kedikɔ mfó, esu kabɛbɛ ɔni wə lénya mfó isu ese lefe nə fənyə wə.

5 Nya lə ənyə wəə, ebunyə disuəyuə tinti, nya fuutsyi wə ətəkə lə simuə.

6 Nya fuufi wə aboko oto. Nya fookpadi fə bayɛtsyuə ku mba lə koyotsya nya fɔɔtɛyi mə fənkə, ‘Nlɛ disuəyuə bunyə

tinti, itsyise nnyə mɔ osamu wə lénya
nyaso binyənko mɛ disuəyuə!’
7 Nya nlɛ mi bɔtɛyi minkə, nko
ke disuəyuə tinti lɔɔkɛ lə Onanto eto
sekakedikɔ lə obuatidi ɔni wə hã lɛtsyi
lɛkɔɛsi ɔwuninsə enso disuəyuə nə boonyə
lə fe betidi awosi ɔwɔnɔmbə ɔwɔnɔmbə
ba dimensihiã bɔtsyi kawuninsə əsuə.

Bənyə Sika Flubia Sia Lénya.

8 “Nya lə usio utsyuə kpe sika flubia
lefosi nya ónyansə sɔnii, be ele bə uyifo?
Wooto okandiɛ, okpa wə diyo kafo kenke,
ɔbɛbɛ se lə diyo eto akpɔ nnya kenke
kukɔnɔ isu ese lefe nə unyə atabi nyamə.
9 Nya lə unyə see, wookpadi wə bətsyuə
ku mba nkpe lə koyotsya, nya wɔɔtɛyi mə
nkə, ‘Nlɛ disuəyuə bunyə tinti itsyise nnyə
mɔ atabi nnya lénya nyaso binyə ku mɛ
disuəyuə.’
10 Nya nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə, nko ke
Onanto eto batɔnkpe tsya luunyə disuəyuə
lə obuatidi ɔni wə ditsyi lɛkɔɛsi ɔwuninsə
eso.”

Ubi Wə Lénya, Ésinkli Úbə Wə Anto Ɔflɔ.

11 Yesu ésukosə nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Osani
utsyuə akɛ wə bebisaibi inuə lɛkɛ.
12 Nya dikpefile lɛtɛyi wə anto nkə, ‘Nto,
fi mɔ kedikɔ ka luutu mɛ lə fə bikə nti ətə
mɛ mɔmɔ mɔmɔ.’ Lə nyamfo eso osani
əmə éfi wə bikə biamə nya úsie mi lə akpa
ənuə útə wə bebi inuə bamə.
13 “Nya lə eyi asiani eto kamaa, dikpefile
nəmə éfi asa nnya kenke dítu wə óte
nya úfi atabi nyamə nya údu úsu kusu
famfamfa kaka úsu úsiə údi nkpə bua bua,
nya óbiasə wə atabi nyamə kenke.
14 Údi lesa saa nə dítsyə wə ólosə.
Lə nyamfó eto kamaa, kukpɛnsɛ kek-
leke kutsyuə əbə lə kasɔ kamə kenke
nyaso kukpɛnsɛ əbə kúmuə wə nya kulesa
ménsibu wə lə udi.
15 Nyamfo esoo, úfi əsuə úsu ɔ́tsyɛ osani
utsyuə nya ɔ́tɛyi nkə wuukeyifo keyifo saa
ka ke eto okle wuutə wə nke uyifo. Nya
osani əmə tsya dífi wə ókpe lə kaka wə
bakplako nkpe banlɛ kota bɔnwɔ lə wə
kebuto kətsyuə.
16 Kukpɛnsɛ esoo, óla nkə eni lə ɔkɛ
bakplako eto didisa nə bəətə mə mfó eto
ditsyuə lə udi, fɛɛ utidi saa məntə wə ni.
17 “Lə kalosəkɔɔ, úsinkli údufə lə wə
əsuə nya ɔ́tɛyi nkə, ‘Betidi ba ni mɔ anto
eto beyifoyifo, baakɛ lesa kedi kemi kulaa
tsya diebu. Nya mɔ nsi mfo nya kukpɛnsɛ
luubə kolo mɛ.
18 Mootaka ńyə nsikli nsu mɔ anto ɔflɔ,
lə ntɛyi wə minkə, “Mɔ Anto, nyifo kabua
nya mínta Onanto ku fintsya mimbu.
19 Mensińyə ntə bə kpadi mɛ fe fə ubi.
Bomu fi mɛ fe betidi ba nlɛ keyifo buyifo
kətə fə eto ɔni.” ’
20 Mfó əmə nya ótaka nya úfi wə bikə
nya ɔ́yifə kusu ɔntɔ lə wə anto ɔflɔ.
“Se wə anto dínyə wəə, óte nkə wə ubi
uni nkpe fãã ɔnlɛ bubə. Wə ubi eto asa álɛ
wə kaminsə, nya útsyetsyi úsu ɔ́buta wə
ku disuəyuə.
21 “Mfo nya wə úbi lɛtɛyi wə nkə, ‘Mɔ
Anto, nyifo kabua nta Onanto ku fintsya
mbu. Nya mensinyə ntə bə akpadi mɛ fe
fə ubi tsya!’
22 “Fɛɛ wə anto ákpadi wə beyifoyifo nya
ɔ́tɛyi mə nkə, ‘Bɛkɔse! Bifi awu nnya laanɔ
bobe bibə bekpe wə. Nya lə bifi lɛsukpɛ ku
afokpa nnya laanɔ bobe tsya bekpe wə lə
ani ku akpa.
23 Nyamfo eto kamaa, bisu bimuə
lenantsyuikpɔ nə nkpe ayinkua lə belo ni.
Nya bitə lə budi bunye disuəyuə.
24 Itsyise mɔ ubi əmfoo, búfi wə fe nwə
díkpə. Fɛɛ úsinkli úbə nkpə. Ónya nya
busi búnyə wə.’ Nyamfo eso bétsyiko diyi
budi kənyə disuəyuə.
25 “Lə lefe nəmfo kenke əsuəə, wə ubi
ninə ésu nkə lə usu obe mə kakuɛ. Se utsyi
ɔnlɛ bubə nya ibu sɛkɛ lə udufə otoo, ɔ́nɔ
əsə sənsə ku nwui wuinwui eto kɔsɔ.
26 Mfo nya ókpadi beyifoyifo eto ɔni lə
mə nti nya ɔ́tɔ wə nkə, ‘Be nlɛ bubə lə oto?’
27 “Uyifoyifo əmə ətə mbuayɛ nkə, ‘Fə
ɔyimisani úsinklii úbə oto nya fə anto
dítə bálo lenantsyuikpɔ nə nkpe ayinkua,
itsyise usinkli ubə fɛ kulesa dímənyifo wə
eso.’
28 “Nyamfo ətə kafo ányi wə ɔyimisani
ninə əmə tinti eso ɔ́ni nkə wəmbudufə
diyo kulaa tsya. Lə nnya eso wə anto ábɔ
úbə wə ɔflɔ mfó, nya úbə ɔ́lɛ wə lekpakpa
nkə udufə diyo.
29 Fɛɛ wə ubi əmə ésinkli ɔ́tɛyi wə anto
əmə nkə, ‘Beso mińyə minlɛ keyifo buyifo
kəteə fə alɛ kpə ni nyamfo, fe fə uyifoyifo
nya mənńyə lə fə əsuə kulefe kulefe, nya
əməntə mɛ kulesa fe ote kulaa tsya, fə lə
nyə disuəyuə ku mɔ bayɛtsyuə?
30 Fɛɛ se fə ubi wə lébiasə fə bikə nya
úsu útəkəko batsyetɔ dísinkli úbə otoo, álo
lenantsyuikpɔ nə dísiə ayinkua ətə wə!’
31 “Mfó əmə nya wə anto lɛtɛyi nkə, ‘Mɔ
ubi, fə kpe mfo lə mɔ ɔflɔ lefe saa nya asa
nnya nte mɛ kenke, eyifo fə ale.
32 Fɛɛ ɛlɛkɛ bə budi diyi bunyə disuəyuə,
itsyise búfi boə iyifo fe bukpə fə ɔyimi
díkpə nya úsinkli úbə nkpə. Iyifo fe bonya
ónya nya busi búnyə wə bio.’ ”

16

Nwə Laabe Bikə Utsyuə Wə Dímənyifo Asa Lə Kusu Ɜsuə.

1 Yesu átɛyi wə bakasebi nkə, “Lefe nə
léfe mmə́ə, otabinyə utsyuə akɛ mfó wə
lɛkɛ uyifoyifo ɔni wə díkabe wə bikə. Nya
bəbə bátɛyi otabinyə əmə bə nwə laabe wə
bikə mfó lɛ wə atabi bobiasə.
2 Lə nyamfo eso otabinyə əmə ákpadi
nwə laabe wə bikə mfo nya ɔ́tɛyi wə nkə,
‘Be ni nnya eto okle mínɔ itsyi lə fə əsuə
mmə? Yifo nkunta itsyi lə kase fanlɛ mɔ
bikə bobe əsuə kenke aboko mɛ, itsyise
ensiembofo mɔ bikə bobe bio tsya.’
3 “Mfó nya uyifoyifo əmə lɛtɛyi wə əsuə
nkə, ‘Mɔ Onamute əbə mɛ bola lə mɔ
keyifokɔ. Be muuyifo? Mimbə əsuəale
nnya mukeyifo kakuɛnyifo. Nya asa bɔtɔ
tsya aalɛ mɛ kofani.
4 Ahaa! Mbote lesa nə muuyifo! Itə bə
lə mɔ keyifo ábɔ mɛ lə ani tsyaa, lə mɔ
bayɛtsyuə lə bafo mɛ lə mə ayo.’
5 “Lə nyamfo esoo, ókpadi betidi ba nsi
wə Onamute kayo ɔni, ɔni. Ɔ́tɔ ututɛ nkə,
‘Kayo kasia fensi mɔ Onamute?’
6 “Oyonyə əmə ətə mbuayɛ nkə, ‘Nnuə
eto atase nnya lɛmɔ kolofa kɔni.’
“Mfó əmə nya nwə laabe bikə biamə
lɛtɛyi wə nkə, ‘Be fə kayo eto kukue mfo.
Siə lə kasɔ lə awɔni awosi anɔ fe nnya fensi
nɛ.’
7 “Nko ke ɔ́tɔ oyonyə bamba nkə, ‘Ntsyə
ni fə ale? Kayo kasia fensi?’
“Oyonyə əmə tsya nkə, ‘Iyifo antabi eto
atoku kplɛ kolofa kɔni.’
“Mfo nya nwə laabe bikə əmfo lɛtɛyi wə
nkə, ‘Be fə kayo eto kukue mfo. Wɔni
awosi mflamfla ətsyə.’
8 “Nyamfo esoo, Onamute əmə átɛsə nwə
laabe bikə wə dímenyifo asa lə kusu əsuə
əmə lə wə kobe ko óte mfo eso. Sitintii,
betidi ba ləəsiə lə kawunsiə kamfo eto asa
eto kɛnyɛɛ, mə etsyuesa lə mə asayifoyifo
əsuə kulaa tsya so mba difi mə etsyuesa
bətəkə lə Onanto eto sekadidi əsuə.”
9 Mfó nya Yesu dísukosə ɔ́tɛyi mə nkə,
“Bifi mi kawunsiə eto bikə bɔkɛ bɛwunsə
ko betidi. Itə lə béloo, Onanto ebofo fə
okpe lə wə kəsiəkɔ.
10 “Utidi wə laalɛ asa nnya ni akɛkɛ lə
kusu əsuə, wə loofo asa nnya ni akplɛ enso
tsya bɔlɛ lə kusu əsuə nɛ. Nya utidi wə
laanyɛ lə kusu əsuə keyifo asa nnya ni
akɛkɛ, wəmbɔyɛ lə kusu sɛɛ əsuə uyifo asa
nnya ni akplɛ enso tsya.
11 Lə nnya eso lə bianyɛnko kawunsiə
kamfo eto asa lə kusu sɛɛ əsuəə, ntsyə
yoofo bubə bə utidi ebofo mi ɔnɔ bə biɔlɛ
asa nnya ni lɛwɔnɔ eto ale nnya ni Onanto
eto ətəsa ola lə kusu sɛɛ əsuə?
12 Nya lə amanlɛ utidi bamba eto asa
nnya nkpe fə lə ɔflɔ lə kusu sɛɛ əsuə, ntsyə
yuubə fɛ booyani fə kosate eto ale bətə fə?
13 “Uyifoyifo saa embofo banamute inuə
busumu. Woola ɔni, ukisi unuəfə. Wuut-
syue ɔni koto nya ɔɔni unuəfə. Ɜmbofo
Onanto ku atabi bɔkɔ kesumu.”

Yesu Áte Asa Bamba Tsya.

14 Lefe nə Farisifɔ lɛnɔ asa nnya Yesu
lɛtɛyii, bəmə wə itsyise bála atabi fefe.
15 Mfó nya Yesu lɛtɛyi mə nkə, “Biy-
ifo betidi ba laate əsuə fe betidi sɛɛ lə
babamba eto ənəmi. Fɛɛ Onanto yi mi
akɔɛsi kafo kenke. Itsyise asa nnya lefo
koya lə betidi eto ənəmii, eyifo asinsa lə
Onanto eto ənəmi.
16 “Moses eto kɔfi eto kukue ku Onanto
eto bənyɛləkətidi eto asa nnya báwɔni
bətsyəə, éyifo mə keyifo isu ese Ntu-
fləsətidi Yohanes eto lefe. Nya idu lə lefe
nəmfó əsuəə, bianɔ se baatɛyi dikiti sɛɛ nə
ditsyi lə Onanto eto sekakedikɔ əsuə. Nya
utidi saa nlɛ bokplatsya nkə lə udufə mfó.
17 Fɛɛ iyuə eso itə bə kato ku kasɔ lə
enya, enso bə afi nyamfo eto awɔnisa eto
lekpa sɛkɛ saa bɔ lə Onanto eto afi nyamə
əsuə.
18 “Osani saa wə lɔɔni wə usiə nya uufi
obambaa, okpo kusiə. Nya osani wuufi
kusiə ko bánii, okpo kusiə.

*Yesu Átɛyi Etiki Itsyi Lə Otabinyə Ut-
syuə Ku Lasaro Ɜsuə.*

19 “Lə lefe ditsyuəə, otabinyə sani ɔni
akɛ wə díkalɛ bikə bia lefo koya tinti, nya
úkənyə disuəyuə lefe saa lə wə nkpə kenke
əsuə.
20 Nya okombo utsyuə wə baakpo
bə Lasaro tsya lɛkɛ mfo. Afabe édi
okombo əmfo əsuə kenke nya béketsyi wə
bəkətsyə lə kasɔ lə otabinyə əmə eto diyo
eto kesie.
21 Úkabe kusu nkə lə otabinyə əmə lɛ
budii, ewuliwuli nnya díkakpo lə kasɔ
eboyo wə lə udi. Bakpa kula tsya kəbə
kadia wə afabe nyamə.
22 “Íbə íbə bə Okombo əmə ésu úkpə nya
Onanto eto bɔtɔnkpe díbə bétsyi wə bésu
bətsyə lə Abraham eto akɔ kato. Otabinyə
əmə tsya əbə úkpə nya bébikə wə.
23 Nya lə ɔkɔməə, únyə nkə ɔ́kɛ lə kanyi
kənyəkɔ. Mfó se óbesə ənəmi kato, únyə
Abraham famfamfa nya Lasaro dísiə wə lə
akɔ.
24 Mfó əmə nya ókpadi bembembe ɔtɛyi
nkə, ‘Anto Abraham! Nyə mɛ kaminsə lə
ətə lə Lasaro lə ufi lɛnimi oto lə ntu ntsyuə
əsuə lə ufi ubə utəkə lə mɔ odiakami əsuə
lə iyuə ko mɛ. Itsyise nlɛ kanyi bunyə lə
ute əsuə mfo!’
25 “Fɛɛ Abraham átɛyi wə nkə, ‘Ubi,
kloma fənkə lə fə nkpə disiəfee, áfo asa
sɛɛ kpə tinti. Nya Lasaro wə alɛɛ, asa bua

sɔ̃ɔ̃ ófo. Fɛɛ mɔmɔɔ, ɔlɛ disuəyuə bunyə nya fə nlɛ kanyi bunyə.
26 Nya, nnya nsi nkpe lə nnyaa, kukpio kplɛ kutsyuə kpe mfo lə bo ku fə eto nti. Nya lə utidi utsyuə aala nkə woayila ubə mfóo, wəəmbofo. Nya nko ke kutsyuə tsya ləmbofo bɔyɛ kedu mfó kəbə bo ɔflɔ mfo.'
27 "Mfó otabinyə əmə lɛtɛyi wə nkə, 'Anto Abraham, nlɛ fə lekpakpa kpe Lasaro lə usu mɔ anto eto.
28 Mfóo, nkpe bayimisani ɛnɔ. Tə lə usu ɔlɛ mə kɔlɛ kukɔnɔ itə lə mə lə bayɛ kaka minkpe bubə, kaka kanyi nkpe mfo.'
29 "Mfó əmə nya Abraham lɛtɛyi wə nkə, 'Fə bayimisani kpe Moses ku Onanto eto bənyɛləkətidi lə ɔflɔ. Nya ele bə betsyue mə koto.'
30 "Mfó nya otabinyə əmə dítə mbuayɛ nkə, 'Anto Abraham, bəmbɔnɔ mə ditiki! Fɛɛ lə utidi utsyuə ataka utsyi ɔkɔmə mfo úsu mə ɔflɔɔ, bɔɔnɔ wə ditiki bayɛ mə asa bua buyifo.'
31 "Fɛɛ Abraham átɛyi wə nkə, 'Lə bəbɔnɔ Moses ku Onanto eto bənyɛləkətidi eto ditikii, lə yuubə bə utidi utsyuə ataka utsyi ɔkɔmə mfo usu mə ɔflɔ kulaa tsyaa, bembofo wə ditki banɔ!' "

17

Məntə Lə Utidi Lə Uyifo Lebua Lə Fə Eso.

1 Yesu átɛyi wə bakasebi nkə, "Asa nnya ləətə utidi leeyifo lebua, ebubə kokooko. Fɛɛ mbɔbɔɛ məətə utidi wə əsuə asa nyamfo lɔɔyɛ ibə!
2 Lə béfi kukuə ko lɛmɔ kutsyuə bátsyasə wə lə simuə nya báto wə bákpe lə lekpo kəmiə kulaa tsya, ɛlɛkɛ itə wə eso koto ko Onanto luunə nwə luutə bekpefi kɛkɛ bamfo eto utsyuə yifo lebua.
3 Nyaso lɔ abe asa nnya feeyifo kukɔnɔ.
"Nya lə fə ɔyɛtsyuə éyifo fə kabua kətsyuəə, kə wə ato. Nya lə údi dikpi nya ɔnɔ əsuə kasɔɔ, nyalɛ fi atsyɛ wə.
4 Lə úyifo lesa bua óta fə úbu sekuanse lə diyi lɔni əsuə nya usi usinkli úbə, úbə ɔlɛ fə lekpakpa sekuanse diyi nəmə ke əsuəə, fi atsyɛ wə."

Bálɛ Yesu Lekpakpa Bə Utə Mə Bofokanɔ Lə Bumuə Ale Boso.

5 Yesu eto batɔnkpe álɛ Yesu lekpakpa bənkə, "Bonamute, tə lə bo bofokanɔ lə bumuə ale boso."
6 Mfó əmə nya Bonamute lɛtɛyi mə nkə, "Lə bekpe bofokanɔ bo leyo fe diyibibi nə nso bɔfɛ kenkee, biofo kuyi komfo bɔtɛyi biə, 'Su lə mfo lə esu edufə lə lekpo kəmiə mə.' Nya kuuyifo nko mə.

Yesu Átɛyi Kase Uyifoyifo Sɛ Leeyifo Keyifo.

7 "Bibu nyamfo be be. Lə mi utsyuə kpe uyifoyifo wə laafo ɔkuɛ kətə wə nye ɔnlɛ fə basamu bobe nya utsyi ɔkuɛ ubə udufəə, bɔtɛyi fɔɔtɛyi wə fə ubə usiə lə kasɔ mlə lə udi wə lesa?
8 Owo lo! Bomu ebɔtɛyi wə fə, 'Muə fə əsuə lə atsyasə kafia lə nkɛ, lə anwa lesa, lə efi mɔ didisa ətsyə mɛ lə ndi nlosə fɛ lə fintsya lə edi.'
9 Yanle bə sɔ wə ani se ini wə uyifoyifo eto keyifo ete ini.
10 Nko ke ini itə mi tsya nɛ. Lə biyifo lesa saa nə mintɛyi mi miə biyifoo, ele bə bɛtɛyi biə, 'Beyifoyifo ete buni. Nya lesa nə buyifoo, eyifo lesa nə ete ele bə buuyifo.' "

Yesu Átsya Betidi Lefosi Bətsyuə Ba Nlɛ Bufisia Bufi.

11 Nya se Yesu dídu ɔntɔ lə Yerusalem, ɔ́yɛ Samaria ku Galilea eto kumə əsuə.
12 Nya se ɔnlɛ kebuto kətsyuə budufəə, basani lefosi bətsyuə ba nlɛ bufisia bufi əbə batsyako wə. Befimfi bamfo əńyə kɔsɛsɛ.
13 Nya báfa bembembe bátɛyi bə, "Anto Yesu, be bo lə ənyə bo kaminsə!"
14 Yesu ənyə mə nya ɔ́tɛyi mə nkə, "Bisu lə bifi mi əsuə bisu bete Onanto eto nwə ləətə wə kedi lə ɔlɛ ola obe mi." Se bányɛ bantɔɔ, bənyə bə mə bufi áyɛ mə.
15 Fɛɛ se mə ɔni dínyə nkə wə bufi əyuə wəə, úsinkli úsu nya ɔnlɛ Onanto bɔtɛsə ku ɔkɔɛ bembembe.
16 Nya úsu óse akonki lə Yesu eto ənəmi nya ɔ́sɔ wə ani. Nya utidi əmə eyifo Samarianyə.
17 Mfó nya Yesu lɛtɔ nkə, "Nya inni betidi lefosi míntsya fɛɛ? Se ɔwɔnɔmbə fɛfɛ léfe?
18 Ntsyə ibə bə utidi wə lenni Yudanyə əmfo hã ni nwə dísinkli úbə nkə wəəbə ɔsɔ Onanto ani?"
19 Mfó əmə nya Yesu lɛtɛyi wə nkə, "Taka əńyə, lə edu. Fə bofokanɔ átsya fə bufi."

Yesu Átɛyi Kase Onanto Eto Sekadidi Luutsyə.

20 Farisifɔ bətsyuə átɔ Yesu bənkə bala bə baate lefe nə kon Onanto eto sekakedikɔ luubə itə. Mfó nya Yesu dítə mbuayɛ nkə, "Onanto eto Sekadidi embubə lə kusu ko əsuə betidi loofo bunyə.
21 Kuutsyuə əmbɔtɛyi nkə, 'Bebe! Nnyə se mfo!' nye 'Nnyə se mmə.' Itsyise Onanto eto Sekadidi siamə fe sekpe mfo lə mi nti."
22 Nya Yesu lɛtɛyi wə bakasebi nkə, "Lefe ditsyuə ebubə nə biɔbɛbɛ biə biənyə diyi nə mɔ, Utidi Eto Ubi, luubə. Fɛɛ biembunyə!

23 Betidi bətsyuə ebubə mi nti ini mba
lɔɔtɛyi mi nkə, ‘Bebe, nnyə wə mmə!’ nye
‘Bebe, nnyə wə mfo!’ Fɛɛ biensu bɛbɛbɛ
mɛ mfó!
24 Itsyise fe kase ofamfa laafa ku ute
ketsyi lekpake nə kesu lebamba, nko kə
sitinti Utidi Eto Ubi eto bubə luutsyə nɛ.
25 Fɛɛ ele bə ibə bə wooka kanyi bunyə
tinti nya mmi eto betidi lɔɔni wə.
26 “Asa nnya díbə lə Noa eto lefe, nnya
kə nnya luubə itə le lefe nə mɔ, Utidi Eto
Ubi, luubə bio nɛ.
27 Betidi ékedi, bəkənə. Nya basani
díkakpa bəsiə nya bəkətə besio bese isu
ese diyi nə əsuə Noa dídufə lə ɔklɔ kplɛ
əmə kafo. Nya ɔsɔmi lɛni nya ntubibi díyi
bóba bókpo kasɔ ka kenke nya bólo betidi
kenke.
28 “Nko kə yuubə itə fe kase íbə lə Lot
eto lefe tsya nɛ. Betidi ékedi, bəkənə, nya
bákasa asi tsya. Bətsyuə ənyə bákakpe
bidikə, nya bətsyuə díkato ayo.
29 Nya diyi nə Lot lɛbɔ lə Sodom, ute ku
etebambi nnya nkpe lɛyimbi bua lɛwunini
itsyi kato íbə ékpo lə umə əmə əsuə nya
étonsə mɛmblɛ kenke.
30 “Nko ke yuutsyə lə diyi nə əsuə mɔ,
Utidi Eto Ubi, lɔɔbɔ mbə nɛ.
31 Diyi nəmfoo, utidi wə ńyə lə wə letsya
əsuəə, mensitɛyi nkə weesu diyo lə usu
ufi kulesa. Nko ke ini lə ɔkuɛ utsyə ńyəə,
wensitɛyi nkə weesinkli ubə oto lə ubə ufi
kulesa.
32 Bekloma lesa nə díbə lə Lot eto usiə
əsuə!
33 Utidi saa wə lela nkə wəələkə wə
nkpəə, wooyansə mu. Nya utidi saa wə
leyansə wə nkpəə, wuusinkli unyə mu.
34 Nya ketsye kamfoo, betidi inuə ebo-
labe lə bikə biɔni əsuə, nya Onanto ebofo
ɔni nya wooyani ɔni olabesə.
35 Besio inuə ebukəkuə nnamfo lə kukuə
kɔni əsuə. Nya Onanto luuləkə ɔni nya
wooyani ɔni uńyənsə mfó.
36 Basani inuə ebuńyə bakafo nya wu-
utsyi ɔni udunko nya wooyani unuəfə
uńyənsə mfó.”
37 Mfó əmə nya bakasebi bamə lɛtɔ Yesu
bənkə, “Bonamute, lə sie?”
Nya Yesu dítə mbuayɛ nkə, “Kaka
lesakpənkpə ntə, mfó ebintsyə laakpo nɛ.”

18

Yesu Átɛyi Lekpa Itsyi Ɔkɔsiə Ku Okponkpo Bua Utsyuə Ɜsuə.

1 Yesu átɛyi wə bakasebi lekpa ditsyuə
óte mə nkə ele bə bakato ola lefe saa nya
yanle bə elo mə ani.
2 Ɔtɛyi mə nkə, “Okponkpo bua utsyuə
akɛ lə umə utsyuə wə dímankate Onanto
sikpi nya wénkebu utidi tsya.
3 Nya lə umə əmə kee, ɔkɔsiə utsyuə
akɛ mfo wə díkesu wə ɔflɔ úsukalɛ wə
lekpakpa nkə, ‘Ləkə mɛ lə mɔ olo eto bulə
əsuə.’
4 “Éfo lefe kpə, okponkpo əmə áni
wényifo kulesa lə etiki nyamə əsuə. Fɛɛ
lə kalosəkɔɔ, ɔ́tɛyi wə əsuə nkə, ‘Ite bə
maanté Onanto sikpi nya meemfi utidi
keyifo kulesa,
5 lə bulə bo ɔkɔsiə əmfo nlɛ mɛ bulə esoo,
moobe miə nwunsəko wə nla wə olo eto
etiki nyamə nləkə. Lenni nko, wəəmbɔyɛ
bubə nya wəəmbutə nkɛ lɛnwɔ mfe mfe.’
”
6 Mfó nya Bonamute dísukosə nya ɔ́tɛyi
mə nkə, “Bɛnɔ lesa nə okponkpo bua əmə
lɛtɛyi.
7 Nya mɔmɔɔ, yuubə bə Onanto em-
buləkə wə betidi ba leewi kakpadi wə
ketsye ku kakɔmi kato ola kətə wə bə
ɔwunseko məə? Nye bomu ebu fənkə wə
ofe kama lə mə buləkə əsuə?
8 Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə Onanto
ebokpo lekpo nya wuutə mə lɛbɛ lamfo-
lamfo. Fɛɛ lə Utidi Eto Ubi əbəə, wuunyə
betidi ba léfo wə bánɔ?”

Yesu Átɛyi Lekpa Itsyi Lə Farisinyə Utsyuə Ku Nwə Laafo Oko Utsyuə Ɜsuə.

9 Yesu átɛyi lekpa nəmfo utə betidi ba
leebu bə mə kakle hã ni basɛɛ nya bensi
embunyə utidi sa wə ntə fə mə.
10 Nya ɔ́tɛyi nkə, “Lə lefe ditsyuə
əsuəə, betidi inuə bətsyuə ésu Onanto
eto Kedikətəkɔ bə lə bato ola. Ɔni eyifo
Farisinyə nya unuəfə diyifo nwə laafo oko.
11 Farisinyə əmə ələkə wə əsuə lete
nya óto ola nkə, ‘Onanto, maasɔ fə ani,
itsyise maansɛsə ənəmi lə atabi əsuə, nya
meenyifo utidi kabua, nya maankpo kusiə
fe kase betidi bamba leeyifo. Nya maasɔ
fə ani tsya, itsyise minte fe nwə laafo oko
wə ńyə mmə tsya seka.
12 Maakle kɛnyɛ eyi ənuə lə kɔsida saa
əsuə. Nya meefi lesa nə kee minyə eto
lekpafosile kətə fə.’
13 “Fɛɛ nwə laafo oko əmə əńyə kɔsɛsɛ
nya wónla nkə woabesə wə ənəmi kato
kulaa tsya. Fɛɛ úfi wə ani utəkə lə wə
lɛkɔɛsi nya ɔ́tɛyi nkə, ‘Onanto, be mɔ
obuayifo əmfo lə ənyə mɛ kaminsə!’ ”
14 Mfó nya Yesu lɛtɛyi mə nkə, “Nlɛ mi
bɔtɛyi nkə, se besinkli bésu ayo, nwə laafo
oko əmə ale kɛnkɛnkɛ lə Onanto eto ənəmi
nya inni Farisinyə əmə. Itsyise utidi saa
wə laabesə əsuə kato, Onanto ebobokosə
wə kasɔ. Nya utidi saa wə laaboko sə əsuə
kasɔɔ, Onanto ebobesə wə kato.”

Yesu Aala Bekpefi Eto Etiki Tinti.

15 Betidi bətsyuə éfi mə bebi báboko
Yesu ɔflɔ, katɛyi bə ufi wə ani utəkə lə

mə. Se Yesu eto bakasebi dínyə nyamfo, béyənki bákpe betidi bamə lə nnya eso.
16 Fɛɛ Yesu ákpadi bekpefi bamə óboko wə ɔflɔ nya ɔ́tɛyi nkə, “Bitə lə bekpefi lə bəbə mɔ ɔflɔ nya bienti mə kusu. Itsyise Onanto eto sekakedikɔ te itə betidi ba laabokosə mə əsuə kasɔ fe bekpefi bamfo eto okle.
17 Nya bekloma nyamfo biənkə, utidi saa wə dímamfo Onanto eto sekadidi fe dikpefi seka, wəmbudufə se kafo kulefe kulefe, kulefe.”

Yesu Édi Etiki Itsyi Lə Batabinyə Ku Lə Onanto Eto Sekadidi Ǝsuə.

18 Yudafɔ eto uninə utsyuə átɔ Yesu nkə, “Oteasa sɛɛ, be ele bə nyifo fɛ lə nyə nkpə manlo?”
19 Mfó nya Yesu lɛtɔ wə nkə, “Beso faakpadi mɛ fə ɔsɛɛ? Utidi kuutsyuə saa menyifo ɔsɛɛ enso Onanto hã.
20 Nyi miə biyi kɔfi ko laatɛyi nkə, ‘Mankpo kusə nye kusiə, manlo utidi, menyu, manla fə utsyuə kɛnyɛ, nya bu fə anto ku fə ambe.’ ”
21 Mfó nya utidi əmə dítə mbuayɛ nkə, “Ntsyue afi nyamfo kenke koto kukɔnɔ, itsyi lə mɔ sikpefi lefe kə.”
22 Se Yesu lɛnɔ wə ditiki nəmə, ɔ́tɛyi wə nkə, “Ibu lesa lɔni ele bə yifo. Fi bikə bia kenke nte fə ate, lə efi atabi nyamfó ətə bakombo. Nyamfo luutə ənyə bikə ətsyə lə Onanto eto kato nɛ. Nyamfo kama lə edu əbə ətəkəko mɛ.”
23 Fɛɛ lefe nə osani əmə lɛnɔ nya mfo, əsuə ába wə itsyise bikə kpə kpe wə.
24 Yesu ənyə kase əsuə léba wə nya údi etiki ɔ́tɛyi nkə, “Ekpe ale itə otabinyə fɛ lə ofo Onanto eto sekakedikɔ budufɔ!
25 Nya ekpe ale itə otabinyə bə lə udufə Onanto eto sekakedikɔ, enso kase ɔtɔmli ku lekoko lɔɔyɛ lə okasa eto ofo ofe.”
26 Mfó nya betidi ba lɛnɔ nyamfo lɛtɔ Yesu bənkə, “Nyalɛ owoe kon luunyə bofo?”
27 Mfó nya Yesu dítə mbuayɛ nkə, “Lesa nə utidi lembofo buyifoo, iyuə itə Onanto ku buyifo.”
28 Mfó nya Petro lɛtɛyi Yesu nkə, “Bebe, bo áyani bo ayo eto asa kenke butsyə nya búbə búntəkəko fə.”
29 Nya Yesu lɛtɛyi mə nkə, “Sitinti, ɔnukualɛ uni. Nya nla miə bete biə utidi saa wə léyani wə diyo utsyə nye óyani wə usiə nye bayimisani nye wə antomə nye bebi utsyə lə Onanto eto Sekadidi esoo,
30 wuunyə asa nyamfó eto okle kpə lə nkpə bomfo kəmiə ku nkpə bo ləmbɔkɛ kalokɔ ku lə lefe nə luubə tsya kəmiə.”

Yesu Esi Údi Etiki Itsyi Lə Wə Ukpə Ǝsuə.

31 Yesu ákpa wə bakasebi lefosi inuə ba úkələkə mate hã óboko wə ɔflɔ nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Bɛnɔ! Bɔtɔ lə Yerusalem, kaka asa nnya kenke Onanto eto bənyɛləkətidi lɛwɔni bətsyə lə mɛ, Utidi Eto Ubi əsuə, luubə itə nko.
32 Betidi ebufi mɛ bakpe lə betidi ba lenni Yudafɔ eto ani bə lə befi mɛ beyifo əmənsa. Booka mɛ nya bootufə ntufə bakpo mɛ lə əsuə.
33 Bɔɔblɛ wə nya boolo wə. Fɛɛ lə diyi tsyəfə əsuəə, nsi wootaka utsyi ɔkɔmə ubə.”
34 Nya asa nyamfo kenkee, bakasebi bamə mánnɔ nnya kasɔ. Etiki nyamfo eto kasɔnɔnɔ tsya akula mə. Bánnɔ lesa nə Yesu lɛtɛyi mə mfo eto kasɔ.

Yesu Átsya Unəmba Ɔni Wə Laatɔ Asa Kafe.

35 Lə lefe nə Yesu ńlɛ bɔnyi kafi Yerikoo, unəmba utsyuə əsiə lə kusu ɔflɔ mfó úkatɔ asa.
36 Se ɔ́nɔ betidi kpə ba nlɛ bofe eto kuduu, ɔ́tɔ nkə, “Be nlɛ bubə?”
37 Bátɛyi wə bənkə, “Yesu Nasaretnyə uni nlɛ bofe.”
38 Mfó nya ófa bembembe nkə, “Yesu, Oka David eto ubi! Be mɛ lə ənyə mɛ kaminsə!”
39 Mfó nya betidi ba ntɔ sɛtɔ dínyenki bákpe wə bátɛyi bənkə údika. Fɛɛ mɔmɔ bomu óbesə ɔkɔɛ kato ófa bembembe nkə, “David eto ubi! Be mɛ lə ənyə mɛ kaminsə!”
40 Lə nnya eso Yesu ále únyə nya ɔ́tɛyi nkə bakpa unəmba əmə baboko wə ɔflɔ. Se úbə óyo wə ɔflɔ, Yesu átɔ wə nkə,
41 “Be faala fə nyifo ntə fə?”

Unəmba əmə ətə mbuayɛ nkə, “Anto, nla miə lə nsi nnyə asa.”
42 Mfó nya Yesu lɛtɛyi wə nkə, “Nyalɛ sinkli ənyə asa! Fə bofokanɔ átsya fə.”
43 Lamfolamfo, usinkli únyə asa nnya útəkəko Yesu nya ɔ́yɛ ɔntɔ ɔnlɛ Onanto bɔtɛsə. Nya se betidi kpə bamfó dínyə nyamfoo, məmblɛ kenke átɛsə Onanto.

19

Yesu Édinko Sakeo Etiki.

1 Yesu ésu údufə Yeriko, nya ɔ́yɛ lə umə əmə kafo ɔntɔ.
2 Mfó nya mba laafo umənko eto uninə utsyuə wə baakpo Sakeo lɛkɛ, nya úyifo otabinyə tinti.
3 Úkabɛbɛ kusu ko əsuə wɔɔyɛ lə unyə utidi wə kon Yesu ni. Fɛɛ se úyifo utidi kliminti esoo, ɔnlɛ kusu ku kutsyuə bunyə se betidi mfui eso.

4 Nyaso útsyetsyi ɔ́tɔ betidi bamfo sɛtɔ
nya óbe kuyi bə lə unyə Yesu, itsyise óte
nkə wuubə ɔyɛ mfo.
5 Se Yesu léyo kuyi komə kalɔɔ, úkənə
úńyə nya óbesə ənəmi kato nya ɔ́tɛyi
Sakeo nkə, "Sakeo, kɔse lə ayifə əbə kasɔ,
itsyise fə diyo mɔɔsɔnɔ mi nɛ."
6 Sakeo ákɔse ɔ́yifə úbə kasɔ nya útə
Yesu edufə ku disuəyuə tinti.
7 Betidi ba dínyə nyamfó étsyiko etiki
budi kawɔnɔnɔ lə Yesu əsuə katɛyi bə,
"Osani əmfo esukayɛ utidi əmfo wə ni
obuayifo eto diyo."
8 Mfó nya Sakeo létaka úńyə nya ɔ́tɛyi
Bonamute əmə nkə, "Anto! Muufi mɔ
bikə bia nkpe mɛ kenke eto kutsyə ntə
bakombo. Nya betidi ba kenke eto bikə
míntafa mímfoo, moofo mə nnya kayo eto
sena ntsyə lə nnya kɛnyɛ."
9 Mfó nya Yesu lɛtɛyi wə nkə, "Mmi əmfo
bofo əbə diyo nəmfo, itsyise utidi wə mfo
tsya eyifo Abraham eto kafo eto ubi.
10 Nya mɔ, Utidi Eto Ubii, mbə miə lə
nləkə betidi ba kenke lénya kusu mboko
nkpə."

Yesu Átɛyi Lekpa Itsyi Lə Atabi Ǝsuə.

11 Mfó nya betidi bamfó ńyə banlɛ asa
nnya Yesu nlɛ mə bɔtɛyi bɔnɔ. Nya
úsukosə nya ɔ́tɛyi mə lekpa ditsyuə, itsyise
ofe ɔlɛ bɔnyi kafi Yerusalem nya bébu bə
Onanto eto Sekadidi siamə ebubə sitinti
mɔmɔ.
12 Nya ɔ́tɛyi nkə, "Lə lefe nə léfe məə,
osani wə nkpe dibu utsyuə ákɛ mfó wə
létaka úsu kasɔ famfamfa kətsyuə əsuə
lə bətsyə wə seka. Nya úfi nsusu nkə,
wuusinkli ubə wə umə.
13 Fɛ úduu, ókpadi wə beyifoyifo lefosi
utsyə. Nya útə utsyuə saa atabi eto otobe
ɔni. Nya ɔ́tɛyi mə nkə, 'Bifi atabi nyamə
beto ɔlɔ isu ese lefe nə muubə.'
14 "Fɛɛ osani əmfo eto umə eto be-
tidi ékekisi wə, nyaso bátsyese batɔnkpe
bətsyuə bətəkəko wə bə besu batɛyi
Okankplɛ nkə, 'Boanla boə osani əmfo di
bo oka.'
15 "Tsya, bətsyə osani əmə seka nya usi
úsinkli úbə umə əmə. Lamfolamfo, útə
bákpadi wə beyifoyifo bamə bəbə bátsya
lə wə ənəmi nkə lə ɔnɔ kutəkə ko bənyə.
16 "Uyifoyifo tutɛ əbə nya ɔ́tɛyi wə nkə,
'Bonamute, nnyə atabi eto etobe lefosi
ntəkə lə ɔni əmə fətə mɛ mfó əsuə.'
17 "Mfó nya Onamute əmə lɛtɛsə wə ɔ́tɛyi
nkə, 'Álɔ eyifo! Eyifo uyifoyifo sɛɛ! Se fálɛ
keyifo kɛkɛ kamfo ola fáyɛnko ke lə kusu
sɛɛ esoo, muufi fə ntsyə seka lə kəmə lefosi
əsuə.'
18 "Uyifoyifo nuəfə tsya əbə ɔ́tɛyi wə nkə,
'Bonamute, nnyə atabi eto etobe ɛnɔ ntəkə
lə ɔni wə fətə mɛ əsuə!'
19 "Nya Onamute əmə lɛtɛyi uyifoyifo
əmə tsya nkə, 'Fəə, ebudi seka lə kəmə ɛnɔ
əsuə!'
20 "Uyifoyifo bamba əbə nya ɔ́tɛyi nkə,
'Bonamute, nyə fə atabi eto otobe ɔni wə
fətə mɛ. Mfí nnya nkle lə mɔ ofiamɛ əsuə
nkula.
21 Nte fə sikpi itsyise eyifo nwə nkpe ale.
Nya feefi lesa nə lenni fə lele kafloma key-
ifo fə lele. Nya feefi didisa nə fəmankpe
kulaa tsya keyifo fə lele.'
22 "Mfó nya Onamute əmə lɛtɛyi wə nkə,
'Uyifoyifo bua feni! Fə kosate eto kɛnyɛ
eto etiki ni nnya muufi nlo fə dikpi! Eyi fə
nyifo utidi wə nkpe ale. Nya meefi lesa nə
lenni mɔ lele kafloma keyifo mɔ lele. Nya
meefi lesa lə kaka mánkpe ku ditsyuə.
23 Nya lə eyi nkoo, beso fémemfi mɔ
atabi esu akpe lə atabi kətsyəkɔ? Mfóo,
nyi miə muunyə kutəkə lə nnya əsuə lə
nsinkli ntsyi mbə.'
24 "Mfó nya ɔ́tɛyi betidi ba ńyə mfo
nkə, 'Bɛlɛ atabi nyamə befo lə wə ani bitə
uyifoyifo wə nkpe atabi eto etobe lefosi.'
25 "Fɛɛ betidi bamfo átɛyi wə bənkə,
'Bonamute, uyifoyifo əmfó ebunyə atabi
eto etobe lefosi útsyə!'
26 "Mfó nya Onamute əmə dítə mbuayɛ
nkə, 'Nlɛ fə bɔtɛyi sitinti minkə, utidi wə
asa ntee, wə ni nwə Onanto luutə okpe
enso nɛ. Nya utidi wə kulesa lentee, nnya
nte wə kulaa tsyaa, bɔɔlɛ ni bafo wə lə ani.
27 Nya mɔmɔɔ, binə mɔ balo ba dímanla
bə ndi seka lə mə əsuə beboko mfo lə belo
mə lə mɔ ənəmi.' "

Yesu Édufə Yerusalem.

28 Se Yesu lɛtɛyi mə asa nyamfo ólosəə,
ɔ́tɔ mə sɛtɔ úsu Yerusalem.
29 Lefe nə ɔnlɛ Betfage ku Betania bɔfi lə
Nnuəbi eto Eyi eto Kɔtini ɔflɔɔ, ótsyese wə
bakasebi inuə ɔ́tɛyi nkə bakatɔ.
30 Mfó nya ɔ́tɛyi mə nkə, "Bikatɔ lə umə
kɛkɛ wə nkpe sɛtɔ mfó. Nya lə bɛlɛ wə
budufəə, biunyə ɔflimu eto lɛkpɔ ditsyuə
nə bátsyasə lə ukuə bəńyəsə nə utidi
kuutsyuə saa dímənsiə tɔ unyə. Benyankli
ni ku ukuə lə bifi wə beboko mfo.
31 Lə utidi utsyuə atɔ mi lesa nə eso
bényankli nii, bɛtɛyi wə biənkə, 'Bona-
mute nlɛ ni bohiã.' "
32 Bakasebi bamə áyifə lə kusu bésu
bənyə lesa saa fe kase Yesu lɛtɛyi mə.
33 Nya lə lefe nə bəńyə banlɛ ubuki əmə
bonyankli kələkəə, ubuki əmə eto basate
átɔ mə bənkə, "Beso bɛnlɛ wə bonyankli?"
34 Mfó nya bakasebi bamə dítə mbuayɛ
bənkə, "Bonamute ahiã wə."
35 Nya béfi ubuki əmə báboko Yesu. Mfó
nya béfi mə mfia bésensə bákpo lə ubuki
əmə əsuə nya báwunsəko Yesu óbe úsiə lə
wə.

36 Se úsiə lə wə əsuə nya báyɛ bantɔɔ,
betidi bətsyuə éfi mə mfia bésensə bákpo
lə kusu.
37 Lefe nə Yesu ńlɛ bɔnyi kafi Yerusalem
lə kusu kaka ɔnlɛ Nnuəbi eto Eyi eto
Kɔtini bɔyifə kəbəə, wə bakasebi kpə
bamə étsyiko Onanto ani bɔsɔ nya báto
keyudu banlɛ bofa bembembe lə asa kplɛ
nnya bənyə eso.
38 Nya bátɛyi bənkə,
"Atɛsə itə Oka wə nlɛ bubə lə Bonamute
eto diye əsuə!
Diyuə lə lefo kato kenke. Nya diyəndə itə
Onanto!"
39 Mfó nya Farisifɔ ba lɛkɛ lə sitiditu
siamə nti lɛtɛyi Yesu bənkə, "Oteasa, ninko
fə bakasebi lə bayɛ kudu bokpo!"
40 Mfó nya Yesu dítə mbuayɛ nkə, "Nlɛ
mi bɔtɛyi sitinti minkə lə bayɛ kudu
bokpoo, aba nyamfo kosate ebutsyə kasɔ
ku kudu bokpo."

Yesu Éwi Keku Lə Yerusalem Eto Disi.

41 Kase Yesu lɛyɛ ɔntɔ lə Yerusalem
kedufəkɔɔ, nya únyə umə əməə, úwi keku
lə wə disi.
42 Nya ɔ́tɛyi nkə, "Nla sitinti miə lə nnya
ete biunyə bete mmi eto diyi nəmfo eto
lesa nə loohiã itə bə lə binyə diyuə ini! Fɛɛ
ibə ese mɔmɔɔ, bɛnlɛ bunyə lə bete!
43 Lefe ditsyuə ebubə se mi balo luuńyə
batsyilama mi lə kalebe saa kenke. Nya
booti əbiə kenke nya kulesa lembofo
budufə nye kabɔ kəbə lekple.
44 Betidi ebɔtsylɔsə umə mfo kenke nya
boolo betidi ba nkpe lə wə kenke. Nya
leba ku ditsyuə sa embubu ditəkə lə ni
kətsyəkɔ. Itsyise bɛni nya bíənyə lə bete
lefe nə Onanto díbə nkə lə ofo mi lə nkpə!"

Yesu Ála Mba Laate Bikə Lə Onanto Eto Kedikətəkɔ.

45 Yesu ésu údufə Onanto eto kedikətəkɔ
nya útsyiko mba nlɛ bikə bote mfó bola
kabɔsə.
46 Nya ɔ́tɛyi mə nkə, "Báwɔni bákpe lə
Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə bə Onanto
átɛyi nkə, 'Mɔ diyoo, betidi ebokpadi ni bə
diyo kaka betidi laato ola.' Nya mi dífi mfó
befianisə beyu eto kabiɔkɔ!"
47 Diyi saa, Yesu ákate asa lə Onanto eto
Kedikətəkɔ mfó. Onanto eto besumunyə
ninə ku Afi eto bateasa ku betidi eto
batɔnkotɔnko ála bə lə balo wə.
48 Fɛɛ bənyə kusu ko əsuə bɔɔyɛ, itsyise
betidi kpə akɛ mfó ba eto ato léfo wə etiki
nyamə kekleke eso.

20

Betidi Ǝnə Etiki Ku Yesu Itsyi Lə Wə Ǝsuəale Nnya Onkpe Ǝsuə.

1 Diyi lɔni se Yesu lɛkɛ katé betidi asa lə
Onanto eto kedikətəkɔ, kedi mə Ditiki Sɛɛ
eto asa, besumunyə ninə ku afi eto bateasa
ku umə eto beninə əbə mfó.
2 Mfó nya bəbə bátɛyi wə bənkə, "Tɛyi
bo əsuəale nnya fankpe fɛ feeyifo asa
nyamfo eto okle. Nya owoe dítə fə əsuəale
nyamə?"
3 Mfó nya Yesu dítə mbuayɛ nkə, "Bitə lə
ntɔ mi etiki ətsyuə lə nnɔ.
4 Nte əsuəale nnya Yohanes lɛkɛ fɛ úyifo
ntufləsəfləsə eto lekpa útə betidi, Onanto
ɔflɔ itsyi lee, betidi bomu ɔflɔ itsyi?"
5 Mfó nya bétsyiko kənə kasɔ lə mə nti
katɛyi bə, "Be ele bə bɔtɛyi? Lə bɔ́tɛyi boə
Onanto ɔflɔ únyə əsuəale nyamə utsyiko,
ɔtɔ bo nkə, 'Be díbə eso biamfó Yohanes
bɛnɔ?'
6 Nya lə bɔtɛyi boə utidi ɔflɔ ófo nnya
utsyiko, katsyakɔ eto betidi bamfo kenke
ebubə bakpɔ bo aba, itsyise məmblɛ kenke
áfo bánɔ bə Onanto eto Unyɛləkətidi wə
Yohanes ni nɛ."
7 Lə nyaso bələkə kɛnyɛ bátɛyi bənkə,
"Boante kaka únyə əsuəale nyamə
útsyiko."
8 Mfó nya Yesu tsya lɛtɛyi mə nkə, "Nko
ke eso mintsya məmbɔtɛyi mi kaka mimfo
əsuəale fɛ meeyifo asa nyamfo eto okle."

Yesu Átɛyi Lekpa Itsyi Lə Opanyə Utsyuə Ǝsuə.

9 Mfó nya Yesu lɛtɛyi bətidi bamə lekpa
nəmfo nkə, "Lə lefe nə lefe mə, osani
utsyuə áfo kudiyi eto ɔkuɛ utsyuə. Se
úsu kusu kutsyuə nkə lə usu usiə itə lefe
nə dikulə esoo, úfi wə ɔkuɛ əmə ókpe lə
beyifoyifo bətsyuə eto ani.
10 Se lefe léyo bə betsyiko eyibibi nyamə
bɔlɛɛ, ótsyese wə uyifoyifo utsyuə nkə
usu ofo wə kedikɔ lə ɔkuɛ əmə əsuə lə
beyifoyifo ɔflɔ oboko wə. Fɛɛ beyifoyifo
bamə áblɛ uyifoyifo əmə nya bála wə
babɔsɛ, nya bəntə wə kulesa.
11 Lə nyaso ótsyese uyifoyifo bamba.
Fɛɛ beyifoyifo bamə áblɛ wuntsya, nya
bákpe wə kofani, nya bála wə bátsyese,
nya bəntə wə kulesa.
12 Ótsyese uyifoyifo tsyəfə. Nya beyifoy-
ifo bamə lɛblɛ wə bətəkə wə afabe lə əsuə
nya bála wə bələkə lə mfó.
13 "Mfó əmə nya ɔkuɛnsate əmə lɛtɔ wə
əsuə nkə, 'Be ele bə nyifo? Mootsyese mɔ
ubi lala nya mfo nnɔ miə boobu wə.'
14 "Fɛɛ se beyifoyifo bamə dínyə ubi
əmə, bátɛyi mə əsuə bənkə, 'Biənyə
ɔkuɛnsate əmə eto ubi kosate ni nwə mfo.
Bitə lə bolo wə ete wə bikə biamfo kenke
lə befiani bo bele!'
15 Nyaso bənə wə babɔsə lə ɔkpɔ əmə
kafo nya bálo wə."

Mfó əmə nya Yesu lɛtɔ mə nkə, “Be
ɔkuɛnsate əmə luuyifo beyifoyifo bamə
mfo?
16 Nla miə bete biə woolo beyifoyifo
bamə kenke nya wuufi ɔkuɛ əmə okpe lə
beyifoyifo bamba lə ani.”
Se betidi bamə lɛnɔ nko, bátɛyi bənkə,
“Owo lo! Yanle bə ibə nko!”
17 Yesu ábe mə tũũ nya ɔ́tɔ mə nkə,
“Bíankla Awɔnisa Kɛnkɛ nyamfo eto kasɔ
nlɛ bote,
‘Leba nə mba laato ayo lɛni bə dimbə
kɔnɔɔ,
ni bomu díbə lefiani nə nso bofe lə
afɛfɛ kenke nti?’
18 Utidi saa wə luutusə ɔsɔ lə leba nəmə
əsuə, eboba wuli wuli wuli. Nya lə leba
nəmə tsya əbə lɛsɔ utsyuə lə əsuəə, diukuə
wə muɛmuɛmuɛ.”

Yesu Édi Etidi Itsyi Lə Umənko Bofo Ǝsuə.

19 Afi eto bateasa ku Onanto eto be-
sumunyə eto beninə ákpe nkɛale bə lə
bəmuə Yesu lamfolamfo, itsyise bənyə bə
mə ɔnlɛ sitinti nyaso ɔ́tɛyi lekpa nəmə nɛ.
Fɛɛ báte betidi bamfo sikpi.
20 Lə nnya esoo, bákabɛbɛ kusu bamba
ko əsuə bɔɔyɛ bəmuə wə. Bələkə betidi
bətsyuə kalɔ kalɔ. Nya bákle ku mə bənkə
besu Yesu ɔflɔ. Nya béyifo əsuə fe Ditiki
Sɛɛ nəmə mə kosate léla bə lə bate itə mə
əsuə. Nya bátsyese mə bənkə babio Yesu
uyibi lə etiki əsuə lə bənyə kusu ko bɔɔyɛ
befi wə bakpe lə Roma eto Aba eto uninə
eto ani.
21 Lə nnya esoo, mba laabio kanɔ asa
bamfó ésu Yesu ɔflɔ. Nya bátɔ wə bənkə,
“Oteasa, buyi boənkə asa nnya faatɛyi ku
nnya fate kenke eyifo etiki tlolololo. Nya
buyi tsya boə aambe utidi eto ənəmi lə alɛ
asa buyifo. Bomu aate ɔnukualɛtiki nnya
əsuə Onanto laala nkə betidi yifo.
22 Lə nyamfo eso bola boə boate lə bo
kɔfi ətə kusu bə bofo umənko butə Romafɔ
eto Okankplɛ lee yəntə kusu?”
23 Fɛɛ Yesu ənyə mə kɔwɛsu bua útsyə
lekpo nya ɔ́tɛyi mə nkə,
24 “Bifi sika flubia eto atabi beboko lə
mbe. Owoe eto disi ku diye ntəkə mfo?”
25 Bátɛyi bənkə, “Okankplɛ Kaisare eto
ale ini.”
Nya Yesu lɛtɛyi mə nkə, “Bifi lesa saa nə
ni Okankplɛ eto lele bitə Okankplɛ. Nya
bifi lesa saa nə ni Onanto eto lele bitə
Onanto.”
26 Nya lə betidi eto ənəmi mfóo, bamfó
wə bumuə lə kulesa əsuə. Mə kɛnyɛ əkpə
mə nya iyifo mə yani lə ditiki nə Yesu lɛtɛyi
eso.

Yesu Édi Etiki Itsyi Lə Bəkpənkpə Eto Businkli Kataka Ǝsuə.

27 Sadukifɔ bətsyuə mba laatɛyi bənkə
bəkpənkpə ensi embotakaa, əbə Yesu ɔflɔ
nya bátɛyi wə bənkə,
28 “Oteasa, Moses áwɔni lə afi nnya útə
bo nkə, ‘Lə osani utsyuə əkpə nya oyani wə
usiə utsyə nya bánle bebi saa, nyalɛ ele bə
osani əmfo eto ɔyimisani, fi usio əmə ufi.
Nya wə ku ɔkɔsiə əmə lə bale bebi. Nya
bebi bamfóo, betidi ebunyə mə fe osani wə
dimankɛ ubi saa eto bale.’
29 Lə lefe ditsyuə, bayimisani ekuanse
akɛ. Osaibi ninə éfi kusiə nya úbə úkpə
nya wə ku wə usiə mánle ubi saa.
30 Ɔyimisani nuəfə tsya éfi ɔkɔsiə əmə.
31 Utsyəfə tsya nko kə. Nya lesa nəmə
diyifo nko itə bayimisani ekuanse bamfo
kenke. Məmblɛ kenke əkpə lə lefə nə mə
kuutsyuə saa manle.
32 Lə kalosəkɔ kenke, usio əmə kosate
əbə úkpə.
33 Nya mɔmɔɔ, diyi nə əsuə bekpənkpə
luusinkli bataka, owoe eto usiə usio əmə
luudi se məmblɛ kenke dífi wə lə lefe nə
lefe mə?”
34 Yesu ətə mbuayɛ nkə, “Nkpə bomfo
əsuə ete basani ku besio leefi bəsiə kəsiə
bese.
35 Fɛɛ basani ku besio kenke ba díńyə
itə bə bataka betsyi ɔkɔmə bəbə nkpə
bo lensiembolo kulefee, bensiembufi bəsiə
nye bəsiə bese.
36 Bootsyə fe kase Onanto eto batɔnkpe
nte, nya bensiembukpə tsya. Beyifo
Onanto eto bebi itsyise bátaka betsyi
ɔkɔmə.
37 Nyamfo ni ɔnukualɛ wə Moses díləkə
ote lə Asawɔni Kɛnkɛ eto Kukue əsuə nkə
bekpənkpə si bootaka bəbə bəsiə nkpə. It-
syise lə lefe nə únyə lə kuyi ko díkənyə ute
eto ənəmi, ókpadi Onamute fe Abraham
eto Onanto ku Isak eto Onanto ku Yakob
tsya eto Onanto.
38 Nyamfo lɛ bote bə mba díkekpə kokoo,
besi nkpə. Nyaso uyifo mə Onanto tsya.”
39 Mfó afi eto bateasa bamfo eto bətsyuə
dítə mbuayɛ bənkə, “Oteasa, ətə mbuayɛ
kukɔnɔ!”
40 Nyamfo eto kamaa, kutsyuə saa
ménsikpe ɔkɔɛ lə ɔtɔ kulesa tsya.

Owoe Eto Ubi Ni Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə?

41 Yesu átɔ mə nkə, “Ntsyə ibə fɛ betidi
lɛtɛyi bə Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə
ebutsyi Oka David eto bebi eto kafo?
42 Nya Oka David əmə kosate átɛyi lə
kusə eto kukue əsuə nkə,
‘Onamute əmə átɛyi mɔ Onamute nkə,
“Si əsiə lə mɔ kodiani eto kutsyə
43 isu ese lefe nə muufi fə balo
nkpe lə fə kokpa kalɔ.” ’

44 Nya lə Oka David ákpadi wə nkə Onamutee, ntsyə íbə fɛ Nwə Onanto Lékpo Ɔhile
Utsyə luuyifo Oka David eto kafo eto ubi?”

Yesu Ǝkə Wə Bakasebi Ato Itsyi Lə Afi Eto Bateasa Ǝsuə.

45 Lə lefe nə betidi ba tã dínyə béketsyue
ato lə asa nnya Yesu nlɛ bɔtɛyi, ɔ́tɛyi wə
bakasebi nkə,
46 “Bebe kukɔnɔ lə afi eto bateasa əsuə.
Betidi ba laala botsyilama lə mə awu kplɛ
kplɛ əsuə. Nya baala bə betidi kəsiəsə mə
ku dibu lə asi kafo. Mə laala nlebe kplɛ
busiə lə Yudafɔ eto katsyakɔ nya baala
ndikɔ kpaa busiə lə eyikedikɔ.
47 Beesu bakɔɛsiə ɔflɔ bə lə bawunsə ko
mə, fɛɛ baawɛ mə kalɛ mə asa kafo. Nya
baato kala kəntsyɛ, kate əsuə lə betidi eto
ənəmi. Nyaso mə kotonənə ebɔkɛ ale eso
utsyuə saa eto kole!”

21

Ɔkɔsiə Utsyuə Ǝtə Ǝtəsa Kplɛ.

1 Lə kedikətəkɔ mfoo, Yesu ábesə ənəmi
kato nya únyə kase batabinyə leefi mə
ətəsa kesu kakpe lə kedikətəkɔ eto otobe
kafo.
2 Nya únyə tsya kase ɔkɔsiə okombo
utsyuə dífi pesewa inuə butsyuə ókpe lə
otobe əmə kafo.
3 Nya ɔ́tɛyi nkə, “Nlɛ mi bɔtɛyi minkə
ɔkɔsiə okombo əmfoo, útə lesa nə nso
bafɛfɛ bamfo kenke.
4 Itsyise babamba bamfoo, məə, lesa nə
baala lə nə bəənyə nti, ete ni nə bətə nɛ.
Fɛɛ usio əmfo wə sekombo, lesa nə kenke
ntə wə nə wuudi mfó, nya ni nə úfi útə mfo
nɛ.”

Yesu Átɛyi Etiki Itsyi Lə Onanto Eto Kedikətəkɔ Eto Boba Ǝsuə.

5 Lefe nəmfóo, bakasebi bətsyuə
akɛ mfó kedi etiki itsyi lə Onanto eto
kedikətəkɔ əsuə. Nya bátɛyi kase
kedikətəkɔ kamə laanɔ bobe ku kase aba
nnya béfi báto diyo nəmə laanɔ bobe ku
asa nnya betidi dítə béfi bálɔ Onanto eto
kedikətəkɔ kamə. Mfó əmə nya Yesu lɛtɛyi
mə nkə,
6 “Lesa saa nə bɛnlɛ bunyə mfoo, lefe
ditsyuə ebubə se leba saa lensiembubu lə
ni kəsiəkɔ. Bomu betidi ebusense ditsyuə
saa lekpo lə kasɔ.”

Kanyinyənyə Ku Betidi Eto Bɔkpɔ Ku Mə Bətsyuə.

7 Mfó nya bátɔ wə bənkə, “Oteasa, di-
mamfe yuubə itə nko? Nya be ini buufi
bunyə lə bote boə lefe nə asa nyamfo luubə
éboyo?”
8 Yesu átɛyi mə nkə, “Bińyə bikabe kusu
itə bə kuutsyuə saa əmbɔwɛ mi okpe.
Betidi kpə ebubə batɛyi bənkə mɔ ditiki
bəbə buləkə kate, bookəbə katɛyi bənkə,
‘Mɔ uni,’ nya ‘Lefe nəmə éboyo.’ Fɛɛ
biəntəkəko mə kama.
9 Bíanté sikpi lə bɛnɔ lema eto kudu nya
betidi letaka bəńyə lə bətsyuə əsuə. Asa
nyamfo eto kakle ebutsyiko bubə, fɛɛ inni
nya kasɔ ni bənkə kalosəkɔ ebubə eyo elo.”
10 Yesu esi úsukosə nya ɔ́tɛyi nkə, “Ese
ebɔkpɔ ku mə bətsyuə, nya bekakedikɔ
lɔɔbɔkpɔ ku mə əsuə.
11 Kasɔ ebutinkə kekleke. Nya kukpɛnsɛ
tsya luubə kekleke. Nya efimbi akpa akpa
tsya luubə nlebe nlebe kenke. Nya ekpinsa
kpə luutsyiko bubə lə difule əsuə.
12 “Nya fɛ asa nyamfo luubə ibə, be-
tidi ebumuə mi nya bookpe mi bulə,
bate mi ohiã. Betidi ebokpa mi besuko
akpokakpokɔ lə Yudafɔ eto ntsyakɔ nya
bookpe mi lə ayo. Nya bookpa mi besuko
baka ku Aba eto bənyɛsiə eto ənəmi bə lə
bakponko mi akpo lə mɔ disi eso.
13 Nya lə lefe nəmfóo, kusu ebɔsini mi
bə lə bidi Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə.
14 Bimuə əsuə bitsyə bɛtɔnsə itə bə
biembulə əsuə lə kusu ko biɔyɛ biləkə mi
əsuə kɛnyɛ eso.
15 Itsyise muutə mi kobe ku kɛnyɛ
yayaya itə bə mi balo eto kuutsyuə embofo
buńyə lə mi ənəmi nye bətə mi etiki eto
mbuayɛ kulefe.
16 Mi anto mə ku bayimisani ku mi betidi
ku mi bayɛtsyuə ebufi mi bakpe lə ani. Nya
boolo mi bətsyuə.
17 Betidi ba tã ebukisi mi lə mɔ disi eso.
18 Fɛɛ mi disi eto sɛwɔnii, lɛ sɔni kplon
embonya.
19 Bińyə kekleke lə binyə nkpə bo
ləmbɔkɛ kalokɔ kulefe.

Yesu Édi Etiki Itsyi Lə Lefe Nə Booba Yerusalem Eto Umə Ǝmə Bakpo Kasɔ.

20 “Lefe nə bínyə biə bamamanyə esu
bəńyə batsyilama Yerusalem, ete biote biə
umə əmfo eto boba kakpo lə kasɔ eto lefe
eboyo.
21 Lefe nə mfóo, betidi ba kenke nkpe lə
Yudea, ele bə betsyetsyi bedu besu babiɔ lə
atini əsuə lə babɔ lə kanyi əsuə. Nya betidi
bakenke nkpe lə umənkplɛ əmə kafo, ele
bə babɔ lə wə bedu. Nya betidi ba kenke
nkpe lə mbuto ku kəmə ka lɛfi mfo, yanle
bə besu umənkplɛ əmə kafo.
22 Itsyise lefe nə mfó ni kotonənə eto eyi
nnya ele bə ibə fe kase Awɔnisa Kɛnkɛ eto
Kukue eto etiki léte.
23 Yɔɔkɛ ale tinti itə besio ba ni ba-
fonlɛ ku bebiambe ba nlɛ bebi bɔyimisə.
Kanyinyənyə kekleke kətsyuə ebubə kasɔ
kamfo əsuə. Nya Onanto eto kotonənə
ebubə betidi bamfo əsuə.
24 Boolo bətsyuə ku asiabi. Nya boomuə
bətsyuə lə əsuəale besuko nsɔ bamba kpə

əsuə. Nya betidi ba lenni Yudafɔ, luudi sɛkplɛ baayinkə Yerusalemfɔ bakpe isu ese lefe nə Onanto lɛtɔnɔ utə mə.

Utidi Eto Ubi Ebusinkli Ubə.

25 "Ekpinsa kpə ebubə lə kofe ku kofande ku befandebi eto ənəmi əsuə. Nya kasɔ eto betidi kenke eboyansə kusubebe saa. Nya sikpi kplɛ ebubə lə betidi əsuə lə kase lekpo eto kudu ku kase diuyənki nyanklaa eso.

26 Ǝnəmi ebutsyiko betidi bonanko lə sikpi sia luumuə mə lə lefe nə befi bəńyə bensəkə itə lesa nə luubə lə kawunsiə kenke əsuə eso. Itsyise asa nnya nkpe lə difule ensiembuńyə lə nnya kəńyənkɔ.

27 Nyamfo eto kamaa, Utidi Eto Ubi ebɔbɔ ubə lə difule lə asɔmi loku kəmiə lə əsuəale kplɛ ku lə diyənde kplɛ əsuə.

28 Lefe nə asa nyamfo mfe nlɛ bubəə, bɛlɔ mi əsuə bitsyə lə bikabe kusu, itsyise mi diləkəfe ebɔfi elo."

Bekase Asa Itsyi Lə Eyi Ǝsuə.

29 Mfó nya Yesu lɛtɛyi mə lekpa ditsyuə nkə, "Bibu disi bitsyi lə kudiyi ku eyi bamba kenke əsuə bebe.

30 Lə binyə biə afanto fɔfɔ etsyiko bɔbɔɔ, bete biə kasɔmite eboyo elo.

31 Nko kə ini lə binyə biə asa nyamfo nlɛ bubəə, bete biə Onanto eto Sekadidi siamə eto dibəfe fe yaala lə eyo.

32 "Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə asa nyamfo kenke ebubə fɛ bətsyuə ba nsi nkpə mfo luukpə balo.

33 Kato ku kasɔ ebubə efe, fɛɛ mɔ etiki embubə efe kulefe.

Ele Bə Bińyə Bikabe Kusu.

34 "Bebe kukɔnɔ biə biemfi mi lefe bitə budi ku sitekpe eto disuəyuə mate. Nya kuutsyuə memfi wə əsuə utə bɔkpɔ lə kawunsiə kamfo eto asa əsuə. Lenni nko, diyi nəmə ebubə ditu mi lə kafuafua əsuə.

35 Nya yuuyifo fe kase uyibibiobio ləələkə ubuki seka. Etsyise yuubə lə kawunsiə kenke eto betidi əsuə.

36 Nyaso bitəkə ənə lə bińyə bikato ola lefe saa bə lə binyə əsuəale lə bɛbɔ befe lə keni saa əsuə lə lesa saa nə luubə mfo əsuə lə itə bə biofo buńyə lə mɔ, Utidi Eto Ubi eto lekpokakpokɔ."

37 Lə eyi nyamfó kenke əsuəə, Yesu éfi ɔ́lɛ betidi bamfo asa bote lə Onanto eto kedikətəkɔ. Nya lə ditsyitsyo lefee, úkesu Nnuəbi eto Eyi eto Kɔtini ékesu kalabe.

38 Nya olesiətu saa, betidi bamfo ékesu kedikətəkɔ kamə lə banɔ wə asatete.

22

Besumunyə Ninə Ákpe Disi Bə Lə Balo Yesu.

1 Lefe nə Yudafɔ leedi Nnamfokuã eto Abolo eto Diyi nə baakpo bə Ukpə Asa Bo Ɔyila ebɔfi.

2 Fɛɛ se Onanto eto besumunyə ninə mə ku afi eto bateasa díkate betidi bamfó sikpi esoo, bákabɛbɛ kusu ko əsuə bɔɔyɛ balo Yesu lə kabiɔbiɔ əsuə.

Yuda Átɔnɔ Nkə Wuudu Yesu Utə.

3 Mfó nya Obonsam dídufə lə Yuda wə baakpo tsya bə Iskariot əsuə. Nyaa uyifo Yesu eto lefosi bakasebi inuə bamə eto ɔni.

4 Nyaso Yuda ésu Onanto eto besumunyə ninə ku Onanto eto kedikətəkɔ eto mba laase mfó eto beninə ɔflɔ. Nya bédi etiki itsyi lə kusu ko əsuə wɔɔyɛ fɛ boomuə Yesu əsuə.

5 Bənyə disuəyuə, nya bátɛyi wə bə bootə wə atabi.

6 Nya Yuda tsya lɛtɔnɔ nko. Nyaso útsyiko lefe sɛɛ bɔbɛbɛ lə kusu ko əsuə wɔɔyɛ ufi Yesu okpe mə lə ani lə betidi bamə eto mante mante əsuə.

Yesu Ǝmuə Ǝsuə Itə Ukpə Asa Bo Ɔyila Eto Diyi Budi.

7 Lə nnya kamaa, diyi nə baalo basamubi itə Ukpə Asa Bo Ɔyila eto Diyi itə Nnamfokuã eto Diyididi əbə léyo.

8 Nya Yesu létsyese Petro ku Yohanes ɔtɔnsə ku kɛnyɛ kamfo nkə, "Bisu bɛlɔ Ukpə Asa Bo Ɔyila eto didisa bitsyə itə bo budi."

9 Bátɔ wə bənkə, "Sie faala fə bɔlɔ ni butsyə?"

10 Nya útə mbuayɛ nkə, "Lə bidufə Yerusalem eto umə əməə, osani utsyuə ebubə otsyako mi wə ntsyi ntu ku ɔlɔtsyi. Bitəkəko wə lə bidufə diyo nə wuudufə.

11 Nya lə bɛtɛyi oyosate əmə biənkə, 'Oteasa nkə bɔtɔ fə nkə, "Nte diyo nə kafo ele bə Mɔ ku mɔ bakasebi luubə bedi Ukpə Asa Bo Ɔyila eto didisa?" '

12 Woote mi abanslo kato eto diyo kplɛ ditsyuə nə bálɔ bətsyə nya bétsyue əsiəsa lə ni kafo bətsyə. Bɛlɔ didisa nəmə bitsyə mfó."

13 Mfó nya báyifə kusu bésu bənyə lesa saa pɛpɛɛpɛ fe kase Yesu lɛtɛyi mə. Nya bálɔ Ukpə Ása Bo Ɔyila eto edisa nyamə bətsyə mfó.

Bédi Bonamute Eto Didisa.

14 Se lefe léyoo, Yesu ku wə batɔnkpe bamə ésu bəsiə kasɔ bə lə bedi lesa.

15 Ɔtɛyi mə nkə, "Iyifo mɔ lelabi kokooko bə lə ndi Ukpə Asa Bo Ɔyila eto didisa nəmfo ku mi fɛ lə nnyə kanyi.

16 Nya nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə mensiembudi ni bio isu ése lefe nə muudi ni lə Onanto eto sekakedikɔ."

17 Nnya kamaa, Yesu éfi ditənəkɔbe nya
ɔ́sɔ ani. Nya ɔ́tɛyi nkə, “Befo nyamfo lə
binə bitə bətsyuə.
18 Nlɛ mi bɔtɛyi minkə idu mɔmɔ ɛntɔɔ,
mensiembunə ntu bo lɛbɔ itsyi lə wanyi
eto awɔnsa əsuə isu ese lefe nə Onanto eto
sekadidi luubə.”
19 Nya úfi abolo utsyuə nya ɔ́sɔ Onanto
ani. Nya úbudi nnya nya úfi útə mə. Nya
ɔ́tɛyi mə nkə, “Nyamfo ni mɔ əsuə eto sinə
sia muufi ntə Onanto kedi lə mi disi. Biyifo
nyamfo bifi bikakloma mɛ.”
20 Nko ke tsya úfi ntə ku lɛkɔbe úfi utə
mə lə didisa nəmə kama nya ɔ́tɛyi mə nkə,
“Lɛkɔbetɔ nəmfo eyifo Onanto eto ketsyue
fɔfɔ ka utsyue utsyə fe ditsyəbi, nə ni mɔ
kɔtɔ ko mookpo lə kasɔ lə mi disi.
21 Fɛɛ bete biə nwə dídu mɛ útəə, si ɔlɛ
kɔni bokpe ko mɛ lə ɔkpɛ ɔni mfo.
22 Nya mɔ, Utidi Eto Ubi, mbə nlɛ bofe fe
kase Onanto lése uyi utsyə. Fɛɛ mbɔbuɛ
itə utidi wə luudu mɛ utə.”
23 Mfó nya beetsyiko bətsyuə bɔtɔ kanɔ
bə owoe luuyifo nyamfo.

Owoe Ni Ɔkplɛ Lə Bakasebi Bamə Nti?

24 Kənə əbə kedufə bakasebi bamə nti
itsyi nwə luudi ɔkplɛ əsuə.
25 Nya Yesu lɛtɛyi mə nkə, “Betidi ba
lenni Yudafɔɔ, mə baka kpe əsuəale lə mə
betidi əsuə kenke. Nya baka bamfo kpe
diye nə baala bə betidi bamfo kakpo məə,
nə ni bə ‘Bafonətidi.’
26 Fɛɛ inni nko ele bə itsyə lə mi nti.
Bomu utidi wə ni nwə nso kenke lə mi
ntii, ele bə uyifo wə əsuə ɔkɛkɛ enso. Fɛɛ
nwə ni ɔtɔnkotɔnkoo, ele bə ofiani nwə
leesumu betidi.
27 Nya owoe ni ɔkplɛnyə onso? Nwə
ləəsiə lə ɔpunu ekedi lee, nwə leesumu
wə? Lə ɔnukualɛɛ, nwə ləəsiə lə ɔpunu
ekedi. Fɛɛ mɔɔ, nkpe mi lə nti fe nwə
leesumu.
28 Bíokpe ɔkɔɛ koko bítəkəko mɛ lə mɔ
lefe kekleke kenke əsuə.
29 Nya fe kase mɔ Anto dítə mɛ əsuəale
nkə ndi sekaa, nko kə mintsya luutə mi
əsuəale nyamə eto okle nɛ.
30 Biudi binə lə mɔ lesakedikɔ lə mɔ
sekakedikɔ. Nya biusiə lə akankpomɛ əsuə
lə bidi seka lə Israel eto lefosi atobi ənuə
nyamfo əsuə.”

Yesu Átɛyi Utsyə Nkə Petro Ebutudi Kɛnyɛ Lə Wə Ɜsuə.

31 Mfó nya Yesu lɛtɛyi Simon Petro nkə,
“Simon, Simon! Tsyue ato lə anɔ! Onanto
ətə Obonsam kusu nkə oto mimblɛ obe
lə usense mi nti, mba nkpe kɔnɔku mba
ləmbə kɔnɔ lə fe kase ɔkuɛmfo laaflɛ kamɔ
kələkə lə kofo nti.
32 Fɛɛ Simon, mboto ola lə fə disi bə lə fə
bofokanɔ lə bɔyɛ kɛnyɛ buyuə. Nya lefe nə
fuusinkli əbə mɔ ɔflɔɔ, kpe fə bayimitsyuə
nkɛale.”
33 Nya Petro lɛtɛyi wə nkə, “Bonamute,
nńyə nlɛ kusu bobe miə bonko fə kenke
ebolabe lə Aba eto diyo nya lə nkpə ku fə
kulaa tsya!”
34 Nya Yesu lɛtɛyi wə nkə, “Petro, nlɛ
fə bɔtɛyi miə ketsye kamfo fɛ ukusɛ luutə
kɛnyɛɛ, ebutudi sitsyə fə enyi mɛ.”

Otabitobe Ku Kusuyɛyɛtobe Ku Kalande Eto Butsyi.

35 Mfó nya Yesu lɛtɔ wə bakasebi nkə,
“Lefe ditsyuə nə léfe se míntsyese mi
kusu nya míntə bíentsyi otabitobe nye
kusuyɛyɛtobe nye afɔkpa kuətsyuə, béhiã
lesatsyuə?”
Bətə mbuayɛ bənkə, “Kulesa mánhiã bo
kula kon.”
36 Nya Yesu lɛtɛyi mə nkə, “Fɛɛ mɔmɔɔ,
utidi wə nkpe atabi eto otobe utsyuə nye
kusuyɛyɛtobe utsyuə, ufi ɔlɛ. Nya nwə
kalande kukətsyuə lentee, ele bə ufi wə
awu nye kafia ote, lə usu oya ke.
37 Nya nlɛ mi bɔtɛyi minkə Awɔnisa
Kɛnkɛ eto Kukue eto lesa nə báwɔni bákpe
mfó lɛ bɔtɛyi nkə, ‘Bákla wə bákpe lə
betidi bua ntii,’ ele bə ibə itə nko lə mɛ
əsuə. Itsyise lesa nə báwɔni itsyi lə mɛ
əsuəə, lɛ bubə kətə.”
38 Nya bakasebi bamə lɛtɛyi bənkə,
“Bonamute, bee! Nnyə nlanle nnuə nte
mfo!”
Mfó nya útə mbuayɛ nkə, “Isiə.”

Yesu Áto Ola Lə Nnuəbi Eto Eyi Eto Kɔtini Ɜsuə.

39 Yesu áyɛ ɔ́bɔ lə umə əmə nya úsu
Nnuəbi eto Eyi eto Kɔtini əsuə fe kase
woala buyifo. Nya wə bakasebi bamə tsya
dítəkəko wə.
40 Se óyo kaka əməə, Yesu átɛyi wə
bakasebi nkə, “Beto ola, lə bɛyɛ disi butə
le botokabe əsuə.”
41 Nnya kamaa, óyani mə utsyə mfó ɔ́yɛ
usu sɛtɔ sɛkɛ nya óse akonki óto ola.
42 Nya ɔ́tɛyi nkə, “Nto, lə alaa, ləkə kanyi
eto lɛkɔbe nəmfo etsyiko lə mɔ ɔflɔ. Fɛɛ
menyifo lə mɔ lelabi əsuə, bomu lə fə lele
əsuə.”
43 Mfó nya Onanto eto ɔtɔnkpe dítsyi
kato úbə úləkə əsuə óte wə nya ɔ́kpe wə
nkɛale.
44 Nya lə kanyi kplɛ ka ɔnlɛ bunyə esoo,
usi óto ola kekleke ɔ́kpe. Nya diwi nə lɛbɔ
lekpo wə eyifo fe atɔbo nya nlɛ bola kakpo
lə kasɔ.
45 Se Yesu létaka lə kaka ɔnlɛ ola boto
mfóo, úsinkli úsu wə bakasebi bamə ɔflɔ.
Nya úbə únyə nkə bálabe selabe itsyi lə
lɛwɛnlo nə əsuə bakɛ eso.

46 Mfo nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Beso bɛnlɛ
selabe? Betaka lə beto ola lə kase biem-
budufə lə botokabe əsuə.”

Besumunyə Ninə Ƒmuə Yesu.

47 Lefe nə Yesu ńyə ɔnlɛ etikii, betidi kpə
bətsyuə áyɛ bétu wə. Yuda wə ni bakasebi
lefosi inuə bamə eto ɔni lɛtɔnko mə. Ɔyɛ
úsu Yesu ɔflɔ nkə lə ɔfiɔ wə lə kola.

48 Fɛɛ Yesu átɛyi Yuda nkə, “Yuda, bubə
fəbə fə aafiɔ mɔ, Utidi Eto Ubi, lə kola lə
efi mɛ akpe lə betidi eto ani?”

49 Lefe nə bakasebi ba lɛkɛ mfó ku Yesu
dínyə lesa nə luubə ibə, bátɔ Yesu bənkə,
“Bonamute, bɔkpɔnko mə ku bo nlande
lee?”

50 Mfó nya bakasebi bamə nti eto ɔni
lésiabe Usumunyə Ninə Kenke eto uyifoy-
ifo eto kodianito úfə.

51 Fɛɛ Yesu áni ko mə ɔ́tɛyi nkə, “Isiə!
Bitə mə kusu!” Mfó nya útidi uyifoyifo
əmə eto koto nya wə koto dísinkli kótsyə
wə.

52 Nya Yesu lɛtɛyi besumufɔ ninə ku mba
laase Disumuyo eto beninə ku kusə eto
beninə ba díbə mfo bə lə bəbə bəmuə wə
nkə, “Beso ele bə bifi keyi ku nlande bibə
fe uwudifɔ mini?

53 Bonko mi ákɛ lə Yudafɔ eto kedikətəkɔ
diyi saa tsya bíatɛtsyi biə biəmuə lə
əsuəale mɛ əsuə. Fɛɛ mi lefe léyo bə biyifo
nko se Obonsam eto əsuəale ntekə kato.”

Petro Áni Yesu.

54 Besumunyə ninə ku baka bamfó əmuə
Yesu, nya béfi wə bésuko Usumunyə Ninə
Kenke eto diyo. Nya Petro tsya dítəkəko
mə kama kama.

55 Betidi bətsyuə ákpe ute utsyuə lə diyo
nəmə eto lekple, nya Petro tsya dísu úsiə
lə mə nti.

56 Se besio eto uyifoyifo ɔni dínyə Petro
se ute díyənde okpo wə lə əsuə se usi
mfóo, óbe wə tũũ nya ɔ́tɛyi nkə, “Utidi
əmfo tsya əətəkəko Yesu.”

57 Fɛɛ Petro áni nyamfo nya ɔ́tɛyi nkə,
“Usio, minyi wə kulaa tsya!”

58 Lə lefe kliminti ditsyuə eto kama,
osani utsyuə tsya ənyə Petro wə únyi nya
ɔ́tɛyi wə nkə, “Fintsya mə nti eto ɔnɔ
feni?”

Fɛɛ Petro esi útə mbuayɛ nkə, “Osani,
nni mɔ uni!”

59 Íyifo fe lebombosɔsɔ lɔni eto kama,
osani bamba utsyuə tsya ébə únyə kekleke
ɔ́tɛyi nkə, “Kənə ku kətsyuə saa əmbə
lə nyamfo əsuə bənkə osani əmfo tsya
ətəkəko Yesu, itsyise Galileanyə uni!”

60 Fɛɛ Petro ətə mbuayɛ nkə, “Osani,
mante lesa nə fanlɛ bɔtɛyi mfo kula kula!”
Lamfolamfo, fe kase unsi únyə ɔnlɛ etiki,
ukusɛ ko ditə kɛnyɛ.

61 Bonamute əmə ékensə óbe Petro. Mfó
əmə nya Petro lékloma nkə Bonamute əmə
átɛyi wə nkə, “Fɛ ukusɛ luutə kɛnyɛ ketsye
kamfoo, ebutudi kɛnyɛ sitsyə sɔ̃ɔ̃ fə enyi
mɛ.”

62 Petro ábɔ úsu lekple nya úwi keku
kekleke.

*Yudafɔ Ba Lése Yesu Ƒmə Wə Nya
Báblɛ Wə.*

63 Betidi ba díkase Yesu, əmə wə nya
báblɛ wə.

64 Bákle wə ənəmi nya báblɛwə, nya
bátɔ wə bənkə, “Owoe lɛsɔ fə? Tɛyi bo!”

65 Nya báka wə lə esu bamba kpə əsuə
tsya.

Yesu Ƒnyə Lə Bakponkpo Eto Ƒnəmi.

66 Se kale dísiəə, kusə komə eto beninə
ku besumunyə ninə ku afi eto bateasa əbə
bəsiə. Nya bákpa Yesu bésuko mə ənəmi.

67 Nya betidi ba díbə batsya mfó lɛtɔ
Yesu bənkə, “Tɛyi bo lə fə ni Nwə Onanto
Lékpo Ɔhile Utsyə əmə.”

Mfo nya útə mbuayɛ nkə, “Lə ntɛyi mi
lesatsyuə tsyaa, biəmbofo bɛnɔ.

68 Nya lə ntɔ mi etiki ətsyuə, biəmbofo
kɛnyɛ buləkə katɛyi mɛ kulesa.

69 Fɛɛ idu mɔmɔ ɛntɔɔ, Onanto wə ni
əsuəalenyə kenke ebutsyə mɔ, Utidi Eto
Ubi, lə wə kodiani.”

70 Mfó nya məmblɛ lɛtɔ wə bənkə,
“Nyalɛ, fə ni Onanto eto Ubi əmə?”

Útə mbuayɛ nkə, “Mi kosate nlɛ bɔtɛyi
biənkə wə mini, nya nko ini nɛ.”

71 Bátɛyi bənkə, “Yensihiã bo bə kuut-
syuə saa si ubə udi adansiɛ lə nyamfo əsuə.
Bo kosate ánɔ asa nnya ɔ́tɛyi!”

23

Pilato Átɔ Yesu Etiki.

1 Nya məmblɛ létaka nya béfi Yesu
bésuko Pilato ɔflɔ.

2 Mfó bétsyiko etiki butsyi lə wə əsuə
katɛyi bənkə, “Búmuə utidi əmfo se ɔnlɛ
bo kusə eto betidi bokpa kayɛnko lə kusu
bua əsuə. Nya ɔnlɛ mə bɔtɛyi nkə, bénsiko
umənko bətə Roma eto Okankplɛ. Nya úsi
ɔ́tɛyi tsya nkə wə ni Nwə Onanto Lékpo
Ɔhile Utsyə nya uni Oka tsya.”

3 Pilato átɔ wə nkə, “Fə ni Yudafɔ eto
Oka əmə?”

Nya Yesu dítə mbuayɛ nkə, “Nko ini fe
kase fanlɛ bɔtɛyi nɛ.”

4 Mfó nya Pilato lɛtɛyi besumunyə ninə
ku sitiditu siamə nkə, “Mənnyə kulesa lə
utidi əmfo əsuə nə eso ele bə nlo wə dikpi.”

5 Fɛɛ məmə əńyə kekleke bátɛyi bənkə,
“Wə asa nnya woate ətə botaka kəńyə əbə
idufə lə Yudea eto betidi kenke nti. Útsyə
nyamfo kasɔ lə Galilea, nya úkaboko nnya
mfo tsya.”

Herodes Átɔ Yesu Etiki.

6 Se Pilato lɛnɔ ditiki nəmfoo, ɔ́tɔ mə
nkə, “Galileanyə ni utidi əmfo?”
7 Nyaso se óte nkə Yesu étsyi Galilea
eto lekpake nə əsuə Herodes nlɛ seka budi
esoo, úfi wə ótsyese Herodes ɔflɔ. Nya
Herodes əmfo akɛ lə Yerusalem lə lefe
nəmfó əsuə.
8 Ǝsuə əyuə Herodes tinti se únyə Yesu,
itsyise wɔ́ɔnɔ wə kɔsɔ koko nya óla nkə
lə unyə wə kokooko. Nya ɔnlɛ kusu bobe
nkə wuunyə Yesu lə uyifo ayanisa ətsyuə
lə obe.
9 Nyaso Herodes átɔ Yesu etiki kpə, fɛɛ
Yesu ménfe kɛnyɛ utə mbuayɛ saa.
10 Besumunyə ninə ku afi eto bateasa ábɔ
bəbə sɛtɔ nya bála nnyɛ kplɛ, kplɛ bətəkə
Yesu.
11 Herodes ku wə bamamanyə ákpe Yesu
kɔfiɔ ku kofani. Nya béfi awu nnya lefo
koya ətsyuə bákpe wə nya besi bákpa wə
bésuko Pilato ɔflɔ.
12 Diyi nəmfo hã əsuə nya Herodes ku
Pilato léfiani bayɛtsyuə, itsyise kɔɔ, balo
bédi lə bətsyuə.

Pilato Álo Yesu Dikpənkpi.

13 Pilato ákpadi besumunyə ninə ku umə
eto beninə ku betidi ba létsya mfo ɔkɔ.
14 Nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Mi lékpa utidi
əmfo béboko mɛ biə ɔlɛ betidi bokpa
kayɛnko lə kusu bua əsuə. Nya mɔmɔɔ,
ńtɔ wə etiki lə mi kosate eto ənəmi. Nya
mənnyə kabua saa lə wə əsuə fe kase mi
léla bítəkə wə.
15 Herodes tsya mənnyə kulesa bua saa
lə wə əsuə, itsyise úsinkliko wə ótsyese
bo. Utidi əmfo ményifo kulesa nə ele bə
bolo wə dikpənkpi.
16 Nyaso muutə lə bablɛ wə kuyibi lə
nyani wə lə udu.”
17 Lə Ukpə Ása Bo Ɔyila eto eyididi saa
əsuəə, iyifo Pilato eto ketsyue bə oyani
mba bákpe lə diyo eto ɔni lə mə nti utə
mə.
18 Məmblɛ áfa bembembe bátɛyi bənkə,
“Lo wə! Lə ayani Baraba ətə bo!”
19 Baraba əmfoo, bákpe wə lə diyo ɛyɛ
lə bulə butsyuə bo ókpe únyə lə Yerusalem
eto umə ku wə utidi wə ólo əsuə eso.
20 Nya se Pilato léla nkə lə oyani Yesu
esoo, usi údi betidi bamə etiki.
21 Fɛɛ bákpo kudu bembembe bákpe
lə wə etiki nnya ɔnlɛ bɔtɛyi əsuə bə “Sɔ
wə amanklasə lə uyikabie əsuə! Sɔ wə
amanklasə lə uyikabie əsuə!”
22 Pilato esi ɔ́tɛyi mə ditsyəfə nkə, “Nya
nte kabua ka úyifo? Mənnyə kabua ka
úyifo eso ele bə nlo wə dikpənkpi! Muutə
lə bablɛ wə keyibi lə nyani wə.”
23 Fɛɛ bofa ko bensi banlɛ bembembe
katɛyi bənkə, “Ele bə lə basɔ Yesu bamanklasə lə uyikabie əsuə.” Nya lə kalosəkɔ,
bətəkə wə kato.
24 Nyaso Pilato ála etiki nyamə úləkə fe
kase betidi bamə léla.
25 Óyani utidi nwə baala útə mə. Utidi
wə bakponkpo lékpe lə diyo itə bulə bo
ókpe ku wə utidilolo eso. Nya óyani Yesu
ókpe mə lə ani nkə lə beyifo lesa nə bála
ku wə.

Bamamanyə Ásɔ Yesu Bámanklasə Lə Uyikabie Ǝsuə.

26 Bamamanyə bamə ákpa Yesu
bédunko. Nya se bányɛ lə kusu bantɔ,
bátsyako Kirenenyə utsyuə wə baakpo
Simon wə dítsyi kebuto kətsyuə ɔntɔ lə
Yerusalem. Bəńyənsə wə báyinkə wə
bákpe bənkə ofo uyi wə Yesu ntsyi mfo
utsyi lə utəkəko wə kama.
27 Betidi kpə bətsyuə ətəkəko Yesu kama.
Nya besio bətsyuə akɛ lə mə nti ba díkewi
nku ku kaminsə kətə wə.
28 Yesu ékensə óbe nya ɔ́tɛyi mə nkə,
“Yerusalem eto besio, bienwi keku bitə mɛ.
Bomu biwi lə mi ku mi bebi eto disi.
29 Itsyise lefe ditsyuə ebubə nə betidi
lɔɔtɛyi bənkə, ‘Diyuə itə bakonɔ ku mba
eto belefie ubi dímənsiətɔ unyə ku ami
nnya bányimi tɔ bənyə!’
30 Lefe nəmfó ni lefe nə betidi lɔɔtɛyi
atini bə, ‘Beba bekpo bo lə əsuə!’ Nya
bɔɔtɛyi akpenkpe bə, ‘Bɛkula bo!’
31 Itsyise lə balɛ asa nyamfo eto okle
buyifo lə kuyi kuã əsuəə, ntsyə yuutsyə itə
kuyi koya?”
32 Bákpa betidi bamba inuə ba ni
babuayifo bésu kalokɔ ku Yesu.
33 Se bésu báyo kaka baakpo Ditidisikɔbee, básɔ Yesu bámanklasə lə uyikabie əsuə mfó. Nya betidi inuə bamə tsyaa,
básɔ mə bámanklasə lə keyi əsuə lə Yesu
eto siməni ku sediani.
34 Mfó nya Yesu lɛtɛyi nkə, “Nto, fi atsyɛ
mə, itsyise benyi lesa nə banlɛ buyifo.” Lə
nyamfo eto kamaa, bamamanyə bamə ésie
Yesu eto awu bətə bətsyuə lə kase asa nnya
bákpo basɛ lété əsuə.
35 Betidi bamə kenke əńyə mfó balɛ
bobe nya Yudafɔ eto beninə bamə ńyə
bánlɛ Yesu bumə katɛyi bənkə, “Ófo betidi
bamba lə nkpə, bitə lə uləkə wə əsuə lə
bobe, lə wə ni Kristo, Nwə Onanto Lékpo
Ɔhile Utsyə əmə!”
36 Nko ke bamamanyə bamfó tsya dímə
wə nɛ. Bésu wə ɔflɔ nya béfi ntə bo nkpe
kalo bətə wə bə unə.
37 Nya bátɛyi bənkə, “Lə fə ni Yudafɔ eto
Okaa, nyalɛ kpɔ lə ələkə fə əsuə!”

38 Báwɔni etiki nyamfo lə wə disikato
nya nlɛ bɔtɛyi nkə, “Nwə mfo ni Yudafɔ
eto Oka əmə nɛ.”
39 Babuayifo ba básɔ bámanklasə lə eyi
əsuə eto ɔni lə mə nti áka Yesu nkə, “Inni
fə ni Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə? Kpɔ
lə ələkə fə əsuə, lə ələkə bo tsya!”
40 Fɛɛ unuəfə áni ko wə ɔ́tɛyi nkə, “Aante
Onanto sikpi lee? Kotonənə kɔni eto okle
befi bətə fə ku wə kenke.
41 Nya bo kotonənə, kɔyɛ lə kusu əsuə.
Itsyise lesa nə dińyə itə boo, ni ni nə béfi
bətə bo nɛ. Fɛɛ wə ményifo kabua saa.”
42 Nya ɔ́tɛyi Yesu nkə, “Yesu, kloma mɛ
lə esu edufə fə sekakedikɔ!”
43 Mfó Yesu lɛtɛyi wə nkə, “Nlɛ fə bɔtɛyi
sitinti miə mmi əmfo kee, ebudufə Paradiso kafo ku mɛ.”

Yesu Ɛkpə.

44-45 Nya se éyo kakɔmi eto lefosi ənuəə,
kofe áyɛ bofa nya kale ku kawunsiə kenke
lena tũũ itsyi lə kakɔmi isu ese lə abombo
ətsyə. Nya Onanto eto kedikətəkɔ eto kafia
ka mfaka mfo léla, késie lə akpa ənuə.
46 Yesu áfa ku ɔkɔɛ bembembe nkə, “Nto,
mfi mɔ lɛwɔnɔ ńkpe fə lə ani!” Se ɔ́tɛyi
nyamfó nkoo, óma kɛnyɛ.
47 Se omamanyə ninə əmə dínyə lesa
nə díbəə, ɔ́tɛsə Onanto ɔ́tɛyi nkə, “Sitintii,
utidi əmfo eyifo utidi sɛɛ.”
48 Se betidi ba díbə bə baabe lesa nə díbə
nya bənyə lesa nə díbəə, bésinkli bésu ayo
nya béfi ani bétsyi lə esi ku kaminsə.
49 Nya betidi ba kenke léte Yesu ku besio
ba dítəkəko wə ditsyi Galilea bəbəə, əńyə
kɔsɛsɛ balɛ asa nyamfo bobe.

Yosef Arimateanyə Ébikə Yesu.

50-51 Osani utsyuə ákɛ mfó baakpo Yosef
wə dítsyi Arimatea lə Yudea eto kasɔ.
Uyifo utidi sɛɛ wə betidi ləətə dibu tinti.
Nya uńyə ɔnlɛ kusu bobe itə Onanto eto
sekadidi sia nlɛ bubə. Ite bə ɔ́kɛ lə Yudafɔ
eto bakponkpo nti tsyaa, wántɔnɔ ko mə
lə lesa nə báse uyi ku lesa nə béyifo əsuə.
52 Úsu Pilato ɔflɔ úsu ɔ́tɔ wə nkə lə ofo
Yesu eto ɔkɔ.
53 Úləkə ɔkɔ əmə nya úfi kafia flubia
kətsyuə úmini wə kenke. Nya úfi wə úsu
úbikə lə leba kafo eto kudi kutsyuə ko
bembikətɔ kuutsyuə bənyə.
54 Diyi nəmfó eyifo Fida wə bəəmuə əsuə
fɛ Ɔnwɛditsyəyi ləəsiə kale.
55 Besio ba dítəkəko Yesu se betsyi
Galilea, ətəkəko Yosef bésu kudi komə eti
nya bésu bábe kase bébikə Yesu əmə.
56 Nya bésinkli bésu oto nya bəkuə asa
nnya laanyi fififi ku nnuəbi bo beefi kediki
bakɔ lə əsuə bətsyə. Nya bətsyə ɔnwɛ lə
Ɔnwɛditsyəyi fe kase mə afi nyamə léte.

24

Yesu Átaka Utsyi Ɔkɔmə.

1 Lə Kɔsida eto olensiəntoo, besio bamə
ésu kudi komə ɔflɔ bétsyi afa nnya bálɔ
bətsyə bésuko kudi komə ɔflɔ.
2 Mfóo, bənyə bə kudi komə eto kɛnyɛ
ásini kute nya leba kplɛ nə béfi béti mfó
ámina dite kutsyə.
3 Nyaso bédufə bésu kudi komə kafo, fɛɛ
bənnyə Bonamute Yesu eto ɔkɔ əmə.
4 Nyamfo ətə difufu əmuə mə. Nya ete
basani inuə bətsyuə díləkə əsuə báte mə.
Nya bikə bia banlɛ nlɛ buyənde kaba mə
ənəmi.
5 Sikpi əmuə mə tinti nyaso báse esi kasɔ
bətə basani bamə. Nya basani bamə lɛtɔ
mə bənkə, “Beso bɛnlɛ utidi wə nkpe nkpə
bɔbɛbɛ lə bəkpənkpə nti?
6 Umbə mfo. Ótaka! Bekloma lesa nə
ɔ́tɛyi mi lefe nə ɔkɛ lə Galilea nkə,
7 ele bə befi Utidi Eto Ubi bakpe lə betidi
bua eto ani. Bɔɔsɔ wə bamanklasə lə
uyikabie əsuə. Nya lə eyi ətsyə eto kamaa,
wuusinkli otaka utsyi ɔkɔmə ubə.”
8 Besio bamə ákloma wə etiki nyamə.
9 Nya se bésinkli bétsyi kebikəkɔ mfó
bəbəə, bésu bátɛyi bakasebi lefosi ɔnwɛ
bamə ku babamba kenke tsya asa nyamfo.
10 Besio bamə ni Maria Magdalene ku
Yohana ku Maria wə ni Yakobo eto ambe.
Mə ku besio bamba ni mba lɛtɛyi batɔnkpe
bamfo asa nyamfo.
11 Fɛɛ batɔnkpe bamə efi asa nnya besio
bamə díbə bátɛyi mə fe ebukitiki. Nyaso
bámfo mə bánɔ.
12 Fɛɛ Petro alɛɛ, ótaka nya útsyetsyi
úsu kudi komə ɔflɔ. Nya se úsu óbe kudi
komə kafoo, únyə mfia bo bébikə ɔkɔ əmə.
Fɛɛ wénsinyə kulesa mfó. Nyaso usinkli
úsu se íyifo wə yanii lə kase asa nyamə
díbə eso.

Betidi Ɛnyə Yesu Lə Emaus Eto Kusu.

13 Nya lə diyi nəmfo ke əsuəə, Yesu eto
mba ntəkəko wə eto inuə bətsyuə yɛ lə
kusu bátɔ lə umə kɛkɛ utsyuə wə baakpo
Emaus. Nya yuutsyə fe esunkpo kɛntsyɛ
akuanse idu mfo isu Yerusalem.
14 Nya banyɛ mfó banlɛ etiki budi itsyi lə
lesa nə díbə əsuə.
15 Se bányɛ bánlɛ etiki budi kedufə lə
etiki nyamə əsuəə, Yesu kosate ésu útu mə
nya wə ku mə lɛyɛ bantɔ. 16 Bənyə wə, fɛɛ
bəntsyə wə lekpo.
17 Yesu átɔ mə nkə, “Be əsuə bɛnyɛ lə
kusu bɛnlɛ etiki budi ketsyiko?”
Bəkənə bəńyə. Nya mə ənəmi nlɛ bote
fe baminsətidi.
18 Nya mə ɔni wə baakpo Kleopa lɛtɔ
Yesu nkə, “Nyalɛ fə mate hã ete ni ɔfɔ lə
Yerusalem wə lenyi asa nnya nlɛ bubə lə
eyi nnya kliminti mfo eto nti lee?”

19 Ɔtɔ mə nkə, “Be eto asa?”

Bətə mbuayɛ bənkə, “Asa nnya díbə lə Yesu Nasaretnyə əsuə. Utidi emfo ni Onanto eto Unyɛləkətidi wə Onanto ku betidi ba tã dínyə bə okpe əsuəale tinti lə wə asayifoyifo ku asa nnya ɔ́tɛyi kenke əsuə.

20 Nya bo besumunyə ninə ku bo baka dífi wə bákpe lə Romamfɔ eto uninə lə ani bə olo wə dikpənkpi nya básɔ wə bamanklasə lə uyikabie əsuə.

21 Fɛɛ búfi ənəmi butəkə lə wə əsuə boə wə loofo Israel eto betidi kenke lə nkpə. Nya mmi ni diyi tsyəfə sɔ̃ɔ̃ se asa nyamfo díbə nɛ.

22 Bo nti eto besio bətsyuə ətə bo ketu étinkə. Itsyise bésu wə kudi komə ɔflɔ ku olesiətu əmfo.

23 Fɛɛ bənnyə wə ɔkɔ əmə. Nya bésinkli bəbə bátɛyi bo bənkə Onanto eto batɔnkpe bətsyuə əbə bələkə əsuə báte mə. Nya bátɛyi mə bənkə Yesu kpe nkpə.

24 Bo nti eto bətsyuə ésu kudi komə ɔflɔ mfó nya bənyə fe kase besio bamə lɛtɛyi pɛpɛɛpɛ, fɛɛ bənnyə wə kosate.”

25 Nya Yesu lɛtɛyi mə nkə, “Bieninə! Nya tsyaa, mi bofokanɔ lə asa nnya Onanto eto bənyɛləkətidi lɛtɛyi mi əsuə əmbə ale!

26 Binyi biənkə ele bə, Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə əmə nyə kanyi kamfo eto okle fɛ lə udufə wə sekakedikɔ eto diyənde əsuə?”

27 Nya Yesu díləkə asa nyamfo kasɔ óte mə lə asa nnya báwɔni bakpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə itsyi lə Moses eto Ǝkue ku asa nnya kenke Onanto eto bənyɛləkətidi lɛwɔni bətsyə itsyi lə wə əsuə.

28 Se íbu sɛkɛ lə bedufə umə kɛkɛ wə bántɔɔ, Yesu éyifo fe bofe ɔnlɛ kedu.

29 Fɛɛ báninko wə bátɛyi bənkə, “Kale ébolo kalo nyaso kɛ lə bo ɔflɔ mfo.” Nyaso úsu ɔ́sɔnɔ lə mə ɔflɔ.

30 Úsiə lə kasɔ nkə lə udi lesa ku mə. Nya úfi abolo nyamə nya ɔ́sɔ Onanto ani, nya úbudi nnya úfi útə mə.

31 Mfó nya mə ənəmi lɛsini nya bənyə wə bətsyə lekpo. Fɛɛ ónya fĩĩ lə mə ənəmi.

32 Bátɛyi mə bətsyuə bənkə, “Lefe nə ɔ́kɛ mfó úkedinko bo etiki nya úkələkə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue eto etiki kasɔ kate bo lə kusuu, disuəyuə ditsyuə eto okle akɛ bo lə lɛkɔɛsi!”

33 Bátaka lamfolamfo nya bésinkli bésu Yerusalem. Nya bésu bənyə lefosi ɔnwɛ bamə ku betidi bamba bákɔ bensi.

34 Nya bánlɛ bɔtɛyi bə, “Bonamute átaka útsyi ɔkɔmə sitinti, nya úləkə əsuə óte Simon.”

35 Mfó nya betidi inuə bamə lɛtɛyi mə asa nnya díbə lə kusu ku kase bənyə Yesu bətsyə lekpo lefe nə úbudi abolo nyamə útə mə.

Yesu Ǝləkə Ǝsuə Óte Wə Bakasebi.

36 Se betidi inuə bamfo nlɛ mə etiki budii, mfó əmə Yesu kosate əbə úńyə lə mə nti. Nya ɔ́tɛyi nkə, “Diyuə lə disiəko mi.”

37 Báyakla nya bébu bənkə ɔkɔ banlɛ bunyə.

38 Fɛɛ ɔ́tɛyi mə nkə, “Beso bietinkə mə! Beso biamfo kanɔ?

39 Bebe mɔ ani ku mɔ akpa. Nya bitidi mɛ lə bete biə mɔ uni. Itsyise ɔkɔ əmbə əsuə eto sinə ku ekubi fe kase bɛnlɛ mɛ bunyə minte mmə.”

40 Se ɔ́tɛyi nkoo, úfi wə ani ku akpa óte mə.

41 Lə kase banlɛ disuəyuə bunyə tinti nya asa nyamə díyifo mə yani esoo, bámfo bofo kanɔ. Mfó nya Yesu lɛtɔ mə nkə, “Didisa ditsyuə te mi mfo?”

42 Béfi lɛkpɛ sənsə báboko wə.

43 Nya ófo ni ɔ́yimi lə mə ənəmi mfó.

44 Nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Asa nyamfo əsuə tututu míntɛyi mi lefe nə minkɛ mi lə ɔflɔ nɛ. Lesa saa nə báwɔni lə Moses eto afi eto kukue nye Onanto eto bənyɛləkətidi eto asa nnya báwɔni lə Ǝsənkue itsyi lə mɛ əsuəə, ele bə ibə itə nko.”

45 Mfó nya ɔ́sini mə nsusu itə lə banɔ Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue eto etiki nnya nkpe mfó kasɔ.

46 Nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Báwɔni bətsyə bə Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə mfo ebunyə kanyi nya wootaka utsyi bekpənkpə nti ubə lə diyi tsyəfə əsuə.

47 Nya wə bakasebi ebobe letsya lə wə diye əsuə bətə kawunsiə eto betidi kenke bə batsyi mə akɔɛsi bawuninsə itə lə Onanto lə ufi mə abua ɔtsyɛ mə. Nya letsyabebe nəmfo ebutsyə kasɔ lə Yerusalem.

48 Mi luudi adansiɛ biləkə ditiki nəmfo bete lə kalebe saa.

49 Nya mɔ kosate ebufi lesa nə mɔ Anto lɛtɛyi útsyə ntsyese mi. Fɛɛ ele bə bińyə bisəkə Onanto eto əsuəale nyamfo lə Yerusalem isu ese lefe nə biofo nyamə itsyi kato.”

Onanto Ákpa Yesu Úsuko Kato.

50 Lə nyamfo eto kamaa, Yesu ákpa mə nya bédu lə Yerusalem eto umə bésu Betania eti. Mfó óbesə ani kato nya ókpo mə atsyɔ.

51 Nya lefe nə tututu ɔnlɛ mə atsyɔ bokpo mfóo, údu lə mə ɔflɔ nya Onanto étsyi wə úsuko kato.

52 Báse akonki bésumu wə nya bésinkli bésu Yerusalem ku disuəyuə tinti.

53 Békesu Onanto eto kedikətəkɔ mlə mlə mlə késu késumu Onanto kasɔ wə ani.

YOHANES
Ditiki Sɛɛ Nə Yohanes Lɛwɔni

Onanto Eto Ditiki Nni NəLəətə Nkpə.

1 Ditiki nəmə akɛ fɛ béyifo kawunsiə.
Ditiki nəmə ku Onanto lɛkɛ.
Nya Ni ku Onanto ni ɔni.
2 Ditiki nəmə ku Onanto lɛkɛ taa kasɔ
ketsyikokɔ.
3 Ɛyɛ lə wəə, nya Onanto díyifo lesa saa nɛ.
Bényifo kulesa nə wə dímankɛ lenti.
4 Ditiki nəmə əətə nkpə,
nya nkpə bomə ɔflɔ betidi dínyə
diyənde betsyiko.
5 Diyənde nəmə əəyənde kakpo lə ketuntu
əsuə.
Fɛɛ ketuntu kamə mamfotɔ diyənde
nəmə bɔninsə.
6 Onanto átsyese utidi utsyuə. Wə diye
ni Yohanes.
7 Úbə nkə woedi betidi etiki itsyiko lə
diyənde nəmə əsuə bə lə utsyuə saa wə
lɛnɔ ditiki nəmə lə ofo ɔnɔ.
8 Inni Yohanes kosate ni diyənde nəmə.
Bomu úbə nkə lə udi etiki itsyi lə diyənde
nəmə əsuə.
9 Nyamfo ni lekpasə kosate nəmə nɛ,
lekpasə nə nlɛ kawunsiə bubə nə luuyənde
ditə utsyuə saa lekpasə.
10 Ditiki nəmə ákɛ lə kawunsiə, nya
wə əsuə Onanto lɛyɛ úyifo kawunsiə, fɛɛ
kawunsiə eto betidi mənnyə wə bətsyə
lekpo.
11 Úbə wə kosate eto betidi ɔflɔ, fɛɛ wə
betidi mámfo wə.
12 Fɛɛ bətsyuə ete léfo wə. Nya mba
kenke léfo wə bánɔɔ, útə mə əsuəale nnya
dítə báfiani Onanto eto bebi.
13 Bámfiani Onanto eto bebi ɛyɛ lə
kawunsiə eto ditsyəbi əsuə nye ɛyɛ lə usə
ku usiə eto ubilele eto ketsyue əsuə. Bomu
Onanto kosate lɛtɔnɔ nkə woafo mə lə
bafiani wə bebi.
14 Ditiki nəmə əbə léfiani utidinini wə
dísiə lə bo nti, nya úyi ku Onanto eto lefonə
ku sitinti kenke. Nya búnyə wə diyənde
kplɛ nə eto okle ófo útsyiko wə anto ɔflɔ
fe Onanto eto Ubi ɔni kplo eso.
15 Yohanes ələkə wə óte betidi lə lefe nə
óbe letsya. Ófa ótɛyi nkə, "Nwəmfo ni
utidi wə əsuə míndi etiki mintsyiko minkə,
'Nwə ntəkə mɛ kama ɔnlɛ bubəə, amɔ oso
mɛ, itsyise okpe koko fɛ bále mɛ.' "
16 Ɛyɛ lə wə lefonə kplɛ əsuəə, ókpo
bomblɛ kenke atsyɔ kpə.
17 Itsyise Onanto ətə bo kɔfi komə ɛyɛ lə
Moses əsuə. Fɛɛ wə lefonə ku sitinti siamə
əbə bo ɔflɔ ɛyɛ lə Yesu Kristo əsuə.
18 Kuutsyuə saa mənnyə tɔ Onanto unyə.
Wə ubi ɔni kplo wə lekate ko Onanto wə
nsi lə wə Anto əmə eto akɔɔ, wə ni díbə
úləkə futsyə Onanto ni óte bo nɛ.

Yohanes Ǝləkə Óte Nkə Inni Wə Ni Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə.

19 Yudafɔ eto beninə ba nkpe lə
Yerusalem ákpe besumunyə ku Lewifɔ
bésu Yohanes ɔflɔ. Bátɔ wə bənkə, "Owoe
ko feni?"
20 Mfóo, Yohanes mánni mbuayɛ butə
bomu ókpasə mə nkə, "Inni mɔ ni Nwə
Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə."
21 Bátɔ wə bənkə, "Nyalɛ owoe feni? Fə
ni Unyɛləkətidi Elia?"
Útə mə mbuayɛ nkə, "Inni mɔ ni."
Bésukosə bátɔ wə bənkə, "Nyalɛ, fə ni
Unyɛləkətidi wə bátɛyi bətsyə bə wuubə?"
Útə mə mbuayɛ nkə, "Owo lo."
22 Nyaso bátɔ wə bənkə, "Tɛyi bo lesat-
syuə nə busu bɔtɛyi mba lékpe bo kɔtɔ!
Owoe feni? Nya be fanlɛ bɔtɛyi itsyi lə fə
əsuə?"
23 Yohanes ətə mə mbuayɛ fe kase
Unyɛləkətidi Yesaya lɛwɔni utsyə nkə, "Mɔ
ni utidi wə nlɛ bofa lə mfiminti kafe eto
ɔkɔɛ katɛyi nkə, 'Bɛtsyɔnsə Bonamute eto
kusu bitsyə itə wə bubə!' "
24 Nya betidikpekpe ba dítsyi Yudafɔ ba
baakpo Farisifɔ ɔflɔ bəbəə,
25 lɛtɔ Yohanes bə, "Lenni fə ni Nwə
Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə, nye Elia, nye
unyɛləkətidi əməə, ntsyə ibə fɛ fanlɛ ntu-
fləsəfləsə eto lekpa buyifo?"
26 Yohanes ətə mə mbuayɛ nkə, "Mɔ alɛɛ,
meefi ntu keyifo ntufləsəfləsə eto lekpa
nəmfo. Fɛɛ utidi utsyuə ńyə mi lenti, wə
binnyi.
27 Utəkə mɛ kama ɔlɛ bubə nya wə
afokpa eto kekue mənńyə ntə kulaa tsya
bə nyankli."
28 Asa nyamfo əbə lə Betania eto umə lə
Yordan eto ketu eto ditukpenkpe nə nse.
Mfó Yohanes nlɛ ntufləsəfləsə eto lekpa
buyifo kətə betidi nɛ.

Yesu Ni Onanto Eto Lesamubi Nə Boofi Bətə Kedi.

29 Kəsiəsəə, Yohanes ənyə Yesu nlɛ wə
ɔflɔ bubə nya ótɛyi mba ńyə wə lə ɔflɔ
nkə, "Nyə Onanto eto Lesamubi nə ntsyi
kawunsiə eto abua ɔntɔnko.
30 Wə ni utidi wə əsuə míntɛyi mintsyiko
lefe nə míndi etiki míntɛyi minkə, 'Utidi
utsyuə təkə mɛ kama ɔnlɛ bubə wə lɛmɔ
onso mɛ, itsyise okpe kokooko fɛ bále mɛ.'
31 Mɔ kosate tsya mánte utidi əmə. Fɛɛ
wə bubə eso mímbə minlɛ ntufləsəfləsə
eto lekpa nəmfo buyifo bə lə nləkə wə nte
Israel eto kusə eto betidi."

32 Mfó nya Yohanes disi ɔ́tɛyi lə wə əsuə nkə, “Nnyə miə Onanto eto Lɛwɔnɔ áyifə dítsyi kato dísiə lə wə əsuə fe lɛblɛkpa seka.
33 Tutɛ mánte miə wə uni. Fɛɛ lefe nə Onanto létsyese mɛ nkə mbə keyifo ntufləsəfləsə eto lekpa nəmə́ə, ɔ́tɛyi mɛ nkə, ‘Ebunyə se mɔ Lɛwɔnɔ lɔɔyifə ditsyi kato dibə disiə lə utsyuə əmə əsuə, ete ebote fə wə ni utidi wə luufi Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ ukeyifo ntufləsəfləsə eto lekpa nəmə nɛ.’
34 Nya mínyə se íbə nkomə lə utidi əmfo əsuə. Nya minlɛ mi bɔtɛyi sitinti miə wə ni Onanto eto Ubi kosate əmə nɛ.”

Betidi Tutɛ Ba Dítəkəko Yesu.

35 Kəsiəsəə, Yohanes ku wə bakasebi inuə si bəńyə mfó ke,
36 nya únyə Yesu díbə ɔnlɛ bofe. Nya se únyə wəə, ɔ́tɛyi nkə, “Bebee, nyə Onanto eto Lesamubi nəmə́ə!”
37 Bakasebi inuə bamfo ánɔ nnya Yohanes lɛtɛyi nya bédu bésu bətəkəko wə.
38 Se Yesu lɛtsyi ɔwuninsə únyə nkə bətəkəko wəə, ɔ́tɔ mə nkə, “Be biabɛbɛ?”
Bətə wə mbuayɛ bənkə, “Rabi,” eto kasɔ ni Oteasa, “Lekpakpa, se fankpe?”
39 Ɔ́tɛyi mə nkə, “Bibə bebe.” Lefe nəmfó ebutsyə fe ditsyitsyo eto abombo ana seka.
Nyaso bətəkəko wə bésu kaka onkpe, nya bəsiə wə lə ɔflɔ diyi fɛfɛ nəmə.
40 Bakasebi inuə ba lɛnɔ Yohanes eto ditiki nəmə fɛ bətətəko Yesuu, eto ɔni ni Andrea wə ni Simon Petro eto ɔyimi.
41 Lesa tutɛ nə Andrea əmə díyifo ni bə úsu ɔ́bɛbɛ wə ɔyimi, ini Simon nya ɔ́tɛyi wə nkə, “Búnyə Mesia əmə,” eto kasɔ ni Kristo wə ni Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə.
42 Nya ókpa Simon úsuko Yesu ɔflɔ.
Yesu ábe wə tũũ, nya ɔ́tɛyi wə nkə, “Fə ni Simon, Yohanes eto ubi. Idu mɔmɔ ɛntɔɔ, bookpo fə bə Kefas,” nye Petro eto kasɔ ni kobansə.

Yesu Ákpadi Filipo Ku Nataniel.

43 Kəsiəsiəə, Yesu ála nkə weesu kasɔ ka baakpo bə Galilea. Nya se ɔnyɛ ɔntɔɔ, únyə utsyuə wə baakpo Filipo nya ɔ́tɛyi wə nkə, “Bətəkəko mɛ.”
44 Filipo etsyi Betsaida, umə wə Andrea ku Petro tsya ditsyi.
45 Se Filipo dísu únyə Nataniel, ɔ́tɛyi wə nkə, “Búunyə utidi əmə əsuə Moses ku Onanto eto bənyɛləkətidi lɛwɔni asa betsyiko bətsyə lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə! Wə ni Yosef eto ubi Yesu wə ditsyi Nasaret!”
46 Nataniel átɔ nkə, “Lesa sɛɛ ditsyuə ebofo bɔbɔ ketsyi Nasaret kəbəə?”
Filipo átɛyi wə nkə, “Bə lə əbə abe!”
47 Se Yesu dínyə Nataniel lɛyɛ ɔnlɛ wə ɔflɔ bubəə, ɔ́tɛyi itsyi lə wə əsuə nkə, “Nyə Israelnyə tinti nlɛ bubə məə, woanwɛ betidi.”
48 Nataniel átɔ wə nkə, “Ntsyə féyifo fáte utidi wə eto okle mini?”
Yesu ətə mbuayɛ nkə, “Fɛ Filipo díbə ókpadi fə lə lefe nə fakɛ lə koto komə kalɔɔ, mbúnyə fə koko.”
49 Nataniel átɛyi wə nkə, “Oteasa, eyifo Onanto eto Ubi kosate. Fə ni Israelfɔ eto Oka əmə!”
50 Mfó nya Yesu lɛtɔ wə nkə, “Eni nnya míntɛyi fə miə nnyə fə lə koto komə kalɔ eso fáfo fánɔɔ? Ebunyə asa nnya nsi nso nyamfo.”
51 Nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Sitinti minlɛ mi bɔtɛyi minkə, biunyə se kato lɔɔsini nya Onanto eto batɔnkpe nlɛ kato bobe kesu kayifə kəbə mɔ, Utidi eto Ubi, ɔflɔ.”

2

Bákpa Kusiə Lə Kana.

1 Lə diyi tsyəfə əsuəə, bákpa kusiə kutsyuə lə umə wə baakpo Kana lə Galilea eto kasɔ. Yesu eto ambe Maria ákɛ mfó.
2 Nya bákpadi Yesu ku wə bakasebi tsya báboko kusiə kakpakɔ kamə.
3 Se nte bo banlɛ bunə léloo, Yesu eto ambe əbə Yesu ɔflɔ nya ɔ́tɛyi wə nkə, “Nte bo banlɛ bunə álo.”
4 Mfó Yesu lɛtɛyi wə nkə, “Mbe, yanle bə tɛyi mɛ lesa nə ele bə nyifo. Mɔ lefe mányo tɔ.”
5 Nya Yesu eto ambe lɛtɛyi besumubi bamə nkə, “Biyifo lesa nə kee wɔɔtɛyi mi nkə biyifo.”
6 Se ini lekpa ídi itə Yudafɔ bə bəflə mə əsuə esoo, bətsyə ntu eto kalɔtsyi kplɛ ekua ka bələkə lə abansə əsuə mfó. Nya ketulɔtsyi ɛnɔ nye ekua leeyi ɔlɔtsyi kplɛ ɔni.
7 Mfó nya Yesu lɛtɛyi besumubi bamə nkə békuti ntu béyisə kalɔtsyi kplɛ kamə. Nyaso békuti ntu béyisə kalɔtsyi kplɛ kamə klɛlɛlɛlɛ.
8 Mfó nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Bikuti ntu bomə eto ntsyuə bisuko utidi wə nsi lə ketsyue kamə eto kɛnyɛ.” Nya békuti mu bésuko wə.
9 Se útu ntu bo léfiani nte óbee, wə ánte kaka nte bomə dítsyi. Fɛɛ besumubi ba díkuti ntu bomə bésuko alɛɛ, məmə áte. Nyaso nwə nsi lə ketsyue kamə eto kɛnyɛ ákpadi okafɔse əmə,
10 nya ɔ́tɛyi wə nkə, “Utsyuə saa, nte sɛɛ woaka betidi butə bəənə, nya lə betidi ənə bəkpə eto kamaa, nya fɛ weefi mbo dimanlɛkɛ kətə betidi ləənə nɛ. Fɛɛ fə ébu nsɛɛ ətsyə kama!”

11 Nnya díbə lə Kana lə Galilea eto kasɔ
mfóo, ni ayanisa tutɛ nnya úyifo. Úyifo
nyamfo úləkə wə diyənde óte, nya wə
bakasebi léfo wə bánɔ.
12 Nyamfo eto kamaa, Yesu ku wə ambe,
ku wə bayimi, ku wə bakasebi édu bésu
Kapernaum nya bəsiə mfó eyi asiani.

Yesu Ála Mba Nlɛ Bíkə Bote Lə Disumuyo.

13 Ukpə Ásа Bo Ɔyila eto didife eboyo elo,
nyaso Yesu ésu Yerusalem.
14 Se údufə Onanto eto Disumuyoo, únyə
se betidi nlɛ banantsyui ku basamu ku
ablonuma bote ku mba laafloma atabi tsya
nsi lə mə kapunu eto akɔ.
15 Nyaso ófio ukuə nya úfi wə óla
basamu ku banantsyui kenke ɔ́bɔsə lə
Disumuyo mfó. Úsensə mba nlɛ atabi
boba eto atabi úwui nya úkə mə kapunu
ókpo lə kasɔ.
16 Ɔtɛyi mba nlɛ ablonuma bote nkə,
"Bitsyi asa nyamfo bɛbɔnko lə mfo,
nya biemfi mɔ Anto eto diyo biyifo
bikəkatekɔ."
17 Nya wə bakasebi lékloma nnya
Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue lɛtɛyi nkə,
"Onanto, mɔ lelabi itə fə Disumuyoo, ətə
ənəmi asɛ mɛ lə ni əsuə."
18 Yudafɔ eto beninə əbə Yesu ɔflɔ nya
bátɔ wə bənkə, "Se féyifo asa nyamfo məə,
nte ayanisa nnya fuuyifo ate bo bə akpe
kusu feeyifo nnya okle?"
19 Yesu ətə mə mbuayɛ nkə, "Beba
Onanto eto Disumuyo kamfo, nya
mootakasə ke ńyənsə lə diyi tsyəfə əsuə!"
20 Yudafɔ bamə átɔ wə bənkə, "Dis-
umuyo ka befi alɛfosi ana alɛ akua
bátoo, bɔtɛyi fanlɛ fə ebusinkli atakasə ke
əńyənsə lə eyi ətsyə əsuə?"
21 Fɛɛ bánte bə wə sinə əsuə ɔnlɛ etiki
budi ketsyiko fe Onanto eto Disumuyo.
22 Nyaso lefe nə Onanto létakasə wə ut-
syiko ɔkɔmməə, nya fɛ wə bakasebi lékloma
bə ɔ́tɛyi nko utsyə. Nyaso báfo asa nnya
báwɔni bakpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue
ku nnya Yesu lɛtɛyi bánɔ.

Yesu Yi Asa Itsyi Lə Utidinini Ǝsuə Wuee.

23 Lefe nə Yesu lɛkɛ lə Yerusalem lə Ukpe
Ásа Bo Ɔyila eto diyididi lefee, betidi kpə
áfo wə bánɔ lə ayanisa kpə nnya bənyə
úyifo eso.
24 Fɛɛ Yesu mémfi wə əsuə utə mə,
itsyise uyi betidi kenke.
25 Yensife bə kuutsyuə saa si ɔtɛyi wə
kulesa itsyi lə betidi əsuə itsyise wə kosate
áte lesa nə lɛkɛ lə mə ketu kəmiə.

3

Yesu Áte Nikodemo Asa.

1 Lefe nəmfóo, Yudafɔ eto uninə ɔni wə
baakpo bə Nikodemo akɛ lə mə ditsyukpa
nə baakpo Farisifɔ nti.
2 Kətsyə kanii, úbə Yesu ɔflɔ nya ɔ́tɛyi
wə nkə, "Oteasa, buyi boə fə ni nwə
ditsyi Onanto ɔflɔ fəbə, itsyise kutsyuə saa
embofo ayanisa nnya feeyifo buyifo lenni
Onanto nsi ko wə."
3 Mfó nya Yesu lɛtɛyi wə nkə, "Sitinti
minlɛ fə bɔtɛyi minkə, lə bensinkli utidi
balee, wəmbunyə Onanto eto Sekadidi
siamə."
4 Nikodemo átɔ wə nkə, "Ntsyə boofo
utidi wə díkabe businkli kale bio? Businkli
ele bə usinkli udufə lə wə ambe eto kafo fɛ
lə besinkli bale wə dinuəfə lee?"
5 Mfó nya Yesu lɛtɛyi wə nkə, "Nlɛ fə
bɔtɛyi sitinti minkə, lə bánle utidi betsyiko
lə ntu ku Onanto eto Lɛwɔnɔ nəmə əsuəə,
weembofo budufə lə Onanto eto Sekadidi
siamə əsuə.
6 Utidininii, bále wə ɛyɛ lə etidisuə əsuə.
Fɛɛ nnya ditsyi lə Onanto eto Lɛwɔnɔ
əsuəə, bále wə lə Lɛwɔnɔ əsuə.
7 Nyaso məntə lə iyifo fə naa lə ntɛyi fə
miə ele bə bale fə bio.
8 Ufiebi aasɔ kesu kakake ola, nya wə
kɔsɔ hã faanɔ, fɛɛ inni lə kaka utsyi ku
kaka ɔntɔ. Nko inte itə utsyuə saa wə bále
ɛyɛ lə Lɛwɔnɔ əsuə nɛ."
9 Mfó nya Nikodemo lɛtɔ wə nkə, "Ntsyə
nyamfo loofo bubə kətə?"
10 Yesu ətə wə mbuayɛ nkə, "Oteasa kplɛ
feni lə Israel, ntsyə ibə fámannɔ nyamfo
kasɔ?
11 Nlɛ fə bɔtɛyi sitinti miə asa nnya
bunyii, nnya əsuə boedi etiki ketsyiko nɛ.
Nya lesa nə ke búkenyəə, ni əsuə boedi
adansiə nɛ. Fɛɛ biamfo bo etiki nyamə
kanɔ.
12 Lə ndi fə etiki itsyi lə kasɔ mfo eto asa
əsuə nya fámamfo mɛ ánɔɔ, ntsyə foofo
mɛ bofo kanɔ lə ndi fə etiki itsyi lə kato
eto asa əsuə?
13 Nya kuutsyuə saa ménsu tɔ kato unyə
enso mɔ, Utidi Eto Ubi wə ditsyi kato úbə
kawunsiə mfo.
14 "Fe kase Moses lébesə owa wə béfi situ
béyifo kato lə uyi əsuə lə mfimintii, nko ke
ele bə babesə mɔ, Utidi Eto Ubi kato nɛ,
15 bə utidi wə ke léfo mɛ ɔ́nɔɔ, lə unyə
nkpə manlo.
16 "Itsyise Onanto ála kawunsiə kamfo
kon bənkə úfi wə Ubi ɔni kplo útə nkə
utsyuə saa ke laafo wə kanɔɔ, lə ɔyɛ bukpə
kanya, bomu lə unyə nkpə manlo.
17 Itsyise Onanto mántsyese wə Ubi
kawunsiə nkə lə ubə olo ke dikpi, bomu
bə lə uyifo ke Ofomfokətə.
18 "Utidi wə ke laafo wə Ubi kanɔɔ,
bembolo wə dikpi. Fɛɛ utsyuə saa wə
laamfo wə kanɔɔ, bóolo wə dikpi koko

itsyise wóamfo Onanto eto Ubi ɔni kplo əmə ɔnɔ eso.
19 Kase baayɛ kaalo dikpi nəmə ni bənkə, diyənde nəmə əbə kawunsiə, fɛɛ betidi aala ketuntu kaso diyənde nəmə, itsyise baala asa buayifoyifo kaso.
20 Utsyuə saa wə leeyifo asa buaa, weekisi diyənde, nya woannyi kafi ni. Itsyise woate sikpi nkə lə ɔnyi ɔfi diyəndee, yuuləkə wə asa bua nnya weeyifo ote bənyə.
21 Fɛɛ utsyuə saa wə nsi nkpə lə kusu sɛɛ əsuəə, aanyi kafi diyənde, itsyise woala nkə diyənde nəmə ləkə lete nkə kase unsi nkpə yɛ lə Onanto eto lelabi əsuə."

Yohanes Ntufləsətidi Ǝmə Édi Etiki Lə Yesu Ǝsuə.

22 Lə nyamfo eto kamaa, Yesu ku wə bakasebi édu bésu Yudea eto lekpake mfó. Bəsiə mfó itə lefe ditsyuə, nya úkeyifo betidi ntufləsəfləsə eto lekpa.
23 Lefe nəməə, Yohanes tsya ákɛ lə Ainon lə Salim ɔflɔ kəfləsə betidi ntu, itsyise ntu abɔ lə mfó nya betidi ékesu wə ɔflɔ nya úkəfləsə mə ntu.
24 Lefe nəmfóo, bəmmuə tɔ Yohanes beti bakpe lə aba eto diyo.
25 Diyi lɔnii, etikinənə ətsyuə édufə lə Yohanes eto bakasebi ku Yudanyə utsyuə eto nti itsyi lə əsuəfləflə eto lekpa əsuə.
26 Nyaso bəbə Yohanes ɔflɔ bátɛyi wə bə, "Oteasa, akloma utidi utsyuə wə fə ku wə díńyə lə Ketu Yordan eto ditukpenkpe nə nse, ini wə əsuə fédi adansiɛ fetsyiko? Wə ni nwə mfe nlɛ betidi ntufləsəfləsə eto lekpa buyifo nɛ, nya betidi ba kenke nlɛ budu kesu wə ɔflɔ."
27 Yohanes átɛyi mə nkə, "Kuutsyuə saa embofo kulesa bɔkɛ, lenni Onanto dífi ni útə wə.
28 Mi kosate ni mɔ badansiɛ bə ntɛyi mi nkpasə wuee miə inni mɔ ni Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə əmə. Fɛɛ Onanto létsyese mɛ nkə ntɔ wə sɛtɔ.
29 Nwə ni Okafɔsee, wə ni nwə mbə Okafɔ əmə nɛ. Fɛɛ nwə ni Okafɔse əmə eto okloboo, lə unyə ɔlɛ Okafɔse əmə eto ɔkɔɛ bɔɔnɔ, yeakpe wə disuəyuə tinti. Nko əmə eso mintsya nlɛ disuəyuə bunyə tinti fe okafɔse əmə eto oklobo nɛ.
30 Nya nko ele bə wə diye be kato lə mɔ lele lə dibə kasɔ nɛ.
31 "Nwə ditsyi kato ubəə, so utsyuə saa. Nya nwə ditsyi kasɔ mfo tsyaa, kasɔ mfo eto utidi ete uni. Nya kasɔ mfo eto asa eto etiki ete weedi. Fɛɛ nwə ditsyi kato úbəə, təkə məmblɛ kato.
32 Waatɛyi lesa nə úkənyə ku nnya úkanɔ mfó. Fɛɛ kuutsyuə saa aamfo wə sedansiɛdidi siamə.
33 Fɛɛ nwə ke léfo wə kɛnyɛ kamə ɔ́nɔɔ, lɛ uyi bose kətə nkə Onanto eyifo utintinyə.
34 Nwə Onanto létsyesee, eedi Onanto eto etiki, itsyise Onanto éfi wə Lɛwɔnɔ úyisə wə əsuə kenke.
35 Anto əmə aala wə Ubi əmə nya úfi lesa saa ókpe wə lə ani nɛ.
36 "Nwə léfo Ubi əmə ɔ́nɔɔ, kpe nkpə manlo. Nya nwə laani weentsyue Ubi əmə kotoo, weembunyə nkpə manlo bomə. Bomu Onanto eto kotonənə manlo ebutəkə wə lə əsuə."

4

Yesu Édi Etiki Ku Samariasio Utsyuə.

1 Farisifɔ ánɔ bə Yesu lɛ ntufləsəfləsə eto lekpa nəmə buyifo kətə betidi, nyaso betidi kpə təkəko wə baso Yohanes.
2 Lə sitintii, Yesu kosate ményifo ntufləsəfləsə eto lekpa útə kuutsyuə saa, bomu wə bakasebi hã díkeyifo nko.
3 Se Yesu léte nkə Farisifɔ ánɔ ditiki nəmfo nkoo, údu lə Yudea eto kasɔ úsu Galilea eto kasɔ.
4 Nya lə kusu ko ɔnyɛ ɔntɔɔ, ele bə ɔyɛ Samaria eto kasɔ ofe.
5 Yesu ésu óyo Samaria eto umə wə baakpo Sikar, wə lɛfi kasɔ ka mə ona Yakob dítə wə ubi Yosef.
6 Lɛtidibo ditsyuə nə Yakob díku akɛ mfó. Nya se ílə Yesu fɛ úsu óyo mfó lə nkɔminti lefe itsyi lə kusu komə eto bɔyɛ esoo, úkənə úsiə lə lɛtidibo nəmə ɔflɔ.
7 Nya ete Samariasio utsyuə díbə ntu kekutikɔ. Nya Yesu lɛtɛyi wə nkə, "Tə mɛ ntu lə nnə."
8 Lə lefe nə mfó əsuəə, Yesu eto bakasebi ébudu bésu umə didisa kayakɔ.
9 Usio əmə átɛyi nkə, "Beso fə Yudanyə laatɔ mɔ Samariasio fə ntə fə ntu lə ənə?" Usio əmə átɔ nko itsyise Yudafɔ ku Samariafɔ anka.
10 Yesu ətə wə mbuayɛ nkə, "Lə nnya ete fenyi lesa nə Onanto ləətə ku nwə nlɛ fə bɔtɔ nkə tə wə ntu lə unəə, eni fə bomu ebɔtɔ wə fə utə fə ntu bo ləətə nkpə."
11 Usio əmə átɔ wə nkə, "Boanto, əmbə lesa nə beefi kekuti ntu, nya lɛtidibo nəmə tsya atsyo. Sie fuunyə ntu bo ləətə nkpə bomə etsyiko?
12 Lee fə nso bo Ona Yakob wə díku lɛtidibo nəmfo útə bo, kaka wə ku wə bebi ku wə bebuki kenke dínə ntu betsyiko?"
13 Mfó nya Yesu dítə wə mbuayɛ nkə, "Lə betidi ənə ntu bomfoo, utukuɛ si wɔɔlɛ mə.
14 Fɛɛ ntu bo mɔ luutəə, utukuɛ ensi əmbɔlɛ nwə luunə mu. Ntu bo mɔ luutə wə ebofiani nkpə eto ntu eto kayifəkɔ lə wə. Ntu bomfo ebukabɔdi lə wə nya buutə wə nkpə manlo."

15 Usio əmfo átɛyi wə nkə, “Boanto, tə
mɛ ntu bomfo bə lə utukuɛ lə ɔyɛ mɛ bɔlɛ
bio, nya lə nyɛ mfo bubə kekuti ntu.”
16 Yesu átɛyi wə nkə, “Su akpadi fə usə
lə bibə.”
17 Usio əmə átɛyi wə nkə, “Minsi kusə.”
Yesu átɛyi wə nkə, “Átɛyi sitinti fə ensi
kusə.
18 Ébusiəko basani ɛnɔ áfe. Nya nwə fə
ku wə nkpe mɔmɔ kulaa tsya enni fə usə.
Sitinti fátɛyi.”
19 Usio emə átɛyi Yesu nkə, “Bonamute,
nnyə miə eyifo Onanto eto unyɛləkətidi.
20 Bo Samariafɔɔ, bo banamə ésumu
Onanto lə kɔtini komfo əsuə. Fɛɛ mi
Yudafɔ aatɛyi biənkə Yerusalem ni kaka
ele bə busumu Onanto.”
21 Yesu átɛyi wə nkə, “Usionko, fo mɛ
anɔ fə lefe ditsyuə lə bubə nə betidi
lensiembusumu Onanto lə kɔtini komfo
əsuə nye lə Yerusalem.
22 Mi Samariafɔɔ, binyi lesa nə biesumu.
Fɛɛ bo Yudafɔɔ, buyi futsyə boesumu.
Itsyise Yudafɔ əsuə nnya bofokətə laayɛ
kəbə.
23 Fɛɛ lefe lɛ bubə nya díkəbə tsya koko,
se betidi luusumu Anto əmə ɛyɛ lə kusu
sɛɛ ku lə lɛwɔnɔ eto əsuəale ku lə sitinti
əsuə. Itsyise mə ni besumunyə ba eto okle
Onanto laala nkə besumu wə nɛ.
24 Se Onanto ni Lɛwɔnɔ esoo, betidi ba
luusumu wəə, ele bə bayɛ lə lɛwɔnɔ nəmə
eto əsuəale ku lə sitinti əsuə.”
25 Usio əmə átɛyi wə nkə, “Nyi miə Nwə
Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə, wə baakpo
Kristoo, ebubə. Nya lə ubəə, wuuləkə lesa
saa kasɔ ote bo.”
26 Yesu átɛyi wə nkə, “Mɔ nwə nlɛ etiki
budi ku fə mfoo, mɔ ni wə nɛ.”
27 Lefe nəmfóo, wə bakasebi bamə əbə
bédufə nya íyifo mə naa se bənyə wə ɔnlɛ
etiki budi ku usio. Fɛɛ mə kuutsyuə saa
mántɔ usio əmə bə be woabɛbɛ nye bátɔ
wə bə beso ɔnlɛ etiki budi ku usio əmə.
28 Usio əmə áyani wə ɔlɔtsyi əmə útsyə
lə lɛtidibo nəmə ɔflɔ nya údu úsu umə úsu
ɔ́tɛyi betidi nkə,
29 “Bibə bebe osani utsyuə wə lɛtɛyi mɛ
lesa saa nə mínkeyifo mínyə lə mɔ nkpə!
Lee wə ni Onanto eto nwə Bákpo Ɔhile
Bətsyə əmə?”
30 Nyaso betidi bamə ábɔ bétsyi umə
əmə bésu bə beesu bənyə wə.
31 Lefe nəmfóo, bakasebi bamə álɛ
Yesu lekpakpa bátɛyi bənkə, “Oteasa, bedi
lesa!”
32 Fɛɛ ɔ́tɛyi mə nkə, “Nkpe lesa nə muudi
nə əsuə binyi kulesa saa bitsyiko.”
33 Nyaso bakasebi bamə étsyiko mə əsuə
bɔtɔ bənkə, “Lee utsyuə áboko wə lesa
údi?”
34 Yesu átɛyi mə nkə, “Mɔ didisa ni bə
nyifo nwə lékpe mɛ eto lelabi, nya lə nlosə
keyifo ka útə mɛ nkə nyifo.
35 Biatɛyi biənkə, ‘Afa ana sɔ̃ɔ̃ kama fɛ
lesa loobe oto.’ Fɛɛ nlɛ mi bɔtɛyi minkə
bɛlɛ ola bebe kakuɛ eto ditsyəbi lə bebe
kase bidikə biamə díkabe! Bíoyo nnya
buləkə.
36 Onanto aafo kayo nwə ləələkə bidikə
lə ɔkuɛ nya waakpa mi kakpo lə unwu itə
nkpə manlo. Lə nyamfo eso nwə laato
ku nwə ləələkəə, məmblɛ ebunyə disuəyuə
tinti.
37 Nyaso nnya baatɛyi bə utidi ɔni laato
nya obamba ləələkə, eyifo sitinti.
38 Mɔ létsyese mi miə bisu biləkə bidikə
lə ɔkuɛ wə inni mi léto bikə biamə. Be-
tidi bamba díyifo keyifo kekleke lə kasɔ
ketsyikokɔ lə mfó, nya mi dínyə kutəkə lə
keyifo ka mə díyifo əsuə.”

Samariafɔ Kpə Áfo Yesu Bánɔ.

39 Samariafɔ kpə lə umə əmə áfo Yesu
bánɔ ɛyɛ lə nnya usio əmə lɛtɛyi nkə,
“Ɔ́tɛyi mɛ lesa saa nə mínkeyifo lə mɔ
nkpə əsuə mínyə,” eso.
40 Nyaso se Samariafɔ bamə díbə bənyə
Yesu lə lɛtidibo nəmə ɔflɔɔ, bálɛ wə lek-
pakpa bə usiə lə mə ɔflɔ nya Yesu dísiə mfó
eyi ənuə.
41 Betidi bamba kpə esi báfo wə bánɔ lə
wə ditiki nə údi mə eso.
42 Nya bátɛyi usio əmə bənkə, “Bófo
bɔ́nɔ mɔmɔ inni lə nnya fátɛyi bo eso,
bomu bo kosate ánɔ etiki nnya údi eso,
nya buyi boə wə ni kawunsiə kamfo eto
Ofomfokətə tinti əmə.”
43 Lə eyi ənuə eto kamaa, Yesu édu mfó
úsu Galilea eto kasɔ.
44 Itsyise wə kosate ələkə ɔ́tɛyi nkə,
“Dibu ankɛ kətə Onanto Eto Unyɛləkətidi
lə wə kosate eto kasɔ.”
45 Fɛɛ se Yesu dísu údufə Galilea, betidi
bamə áfo wə atuu ku disuəyuə, itsyise se
bésu Ukpə Ása Bo Ɔyila eto Diyisɛɛ kedikɔ
lə Yerusalem, bənyə asa nnya kenke úyifo.
46 Lə nnya kamaa, Yesu ésinkli úsu
Kana lə Galilea eto kasɔ, kaka úkatsyi
ntu ɔ́wuninsə bófiani nte. Lefe nəmfóo,
Aba eto unyɛsiə ninə utsyuə wə dítsyi
Kapernaum eto ubi ánɔ bufi.
47 Se ɔ́nɔ nkə Yesu etsyi Yudea úbə
Galilea, úsu wə ɔflɔ nya ɔ́lɛ wə lekpakpa
nkə úsu Kapernaum lə usu otsya wə ubi-
saibi utə wə, itsyise wə ubi əmə fe woala
lə ukpə.
48 Yesu átɛyi wə nkə, “Lə biənnyə nyifo
ayanisa ntee, biamfo mɛ kanɔ.”
49 Uninə əmfo álɛ wə lekpakpa ɔ́tɛyi nkə,
“Bonamute, bə lə əbə abe mɔ ubi əmə bə
lə ɔyɛ bukpə.”

50 Mfó nya Yesu lɛtɛyi wə nkə, “Su! Fə
ubi əmə ebɔkɛ nkpə.”
Uninə əmə áfo etiki nnya Yesu lɛtɛyi wə
ɔ́nɔ nya úsinkli údu.
51 Se úsinkli ɔntɔɔ, wə diyo eto bɛyifoy-
ifo bɛtsyuə átsyako wə lə kusu nya bátɛyi
wə bənkə wə ubi əmə kpe nkpə.
52 Ɔ́tɔ mə lefe nə tutuutu íyuə wə ubi
əmə. Nya bətə mbuayɛ bənkə, “Kənə ku
kakɔmi lefe, fe lebombo lɛwɛ eti nnya
bɔyila bomə léyani wə nɛ.”
53 Ubi anto əmə ákloma nkə lefe nəmfo
əsuə tutuutu Yesu lɛtɛyi wə nkə, “Fə ubi
əmə ebɔkɛ nkpə.” Nya uninə əmfo ku wə
diyo eto bɛtidi kenke léfo Yesu bánɔ.
54 Nyamfo díyifo ayanisa nuəfə nnya
Yesu díyifo lə Galilea se utsyi Yudea eto
kasɔ úsu mfó nɛ.

5

Yesu Átsya Ufimfi Utsyuə Lə Ditumbu Ditsyuə Ɔflɔ.

1 Lə nyamfo eto kamaa, Yesu ésu
Yerusalem se Yudafɔ eto diyisɛɛ ditsyuə
didife léyo.
2 Lə umə əmə eto kaka baakpo Basamu
eto Kesie ɔflɔɔ, ditumbu ditsyuə kpe mfó
nə baakpo bə Betesda lə Hebrifɔ eto sele
əsuə. Bákpo mpatampa ɛnɔ bɛńyənsə lə
ditumbu nəmə ɔflɔ.
3 Mfó bɛfimfi kpə ateate ba ni bənəmba,
mba lɛtsyini, ku mba leba bankpoo kasɔ
díbə kakpo. Nya bəńyə bensekə ntu bomə
eto butinkəsə butsyuə.
4 (Itsyise afe ətsyuəə, Onanto eto
ɔtɔnkpe utsyuə kəbə kémunisə ntu bomə.
Nya ufimfi tutɛ wə ke dídufə lə ntu bomə
əsuəə, ənyə bufitsyantsya.)
5 Osani utsyuə kálabə mfó wə díkəfi alɛ
fosi ətsyə alɛ mflamfla sɔ̃ɔ̃.
6 Se Yesu dínyə wə nya unyi nkə onlabe
lə ufinkla əsuə mfó itə alɛ kpəə, ɔ́tɔ wə
nkə, “Ala bə, fə bufi yɛ fə?”
7 Ufimfi əmə ətə mbuayɛ nkə, “Uninə,
mimbə kuutsyuə wə lɔɔwunsəko mɛ ndufə
ntu bomə kafo lə bémunisə mu. Lə
nkplatsya miə meedufə tsyaa, utidi bamba
éboka mɛ budufə koko.”
8 Yesu átɛyi wə nkə, “Taka əńyə, fi fə
okla lə ayɛ edu!”
9 Lamfolamfo, osani əmə eto əsuə əmuə
wə ale! Úfi wə okla nya ɔ́yɛ údu.
Diyi nə nyamfo díbəə, eyifo Yudafɔ eto
Ɔnwɛditsyəyi.
10 Nyaso Yudafɔ eto beninə átɛyi osani
wə Yesu létsya bufi bənkə, “Mmi eyifo
Ɔnwɛditsyəyi. Kɔfi mənta kusu bə lə etsyi
fə okla.”
11 Ɔ́tɛyi nkə, “Nwə létsya mɛ bufi ke
lɛtɛyi mɛ nkə, ‘Taka əńyə, fi fə okla lə ayɛ
edu!’ ”
12 Bátɔ wə bənkə, “Owoe ni utsyə lɛtɛyi
fə nkə, ‘Tsyi fə okla lə ayɛ’?”
13 Fɛɛ nwə bátsya bufi bomə mánte nkə
utsyə əmə ni Yesu. Nya Yesu tsya ébonya
údufə lə betidi kpə ba díńyə mfó eto nti.
14 Nyamfo eto kamaa, Yesu ənyə wə
lə Onanto eto kedikətəkɔ nya ɔ́tɛyi wə
nkə, “Bebe! Ǝsuə búmuə fə ale. Nyaso
mensiyifo lebua bio! Lenni nkoo, lesa nə
nkpe ale enso mmə ebuyifo fə!”
15 Nya osani əmə dídu nya úsu ɔ́tɛyi
Yudafɔ eto beninə bamə nkə Yesu ni utidi
wə létsya wə bufi.
16 Nyaso bétsyiko Yesu bulə, itsyise
ɔ́tsya utidi bufi lə Ɔnwɛditsyəyi əsuə
17 Yesu átɛyi mə nkə, “Mɔ Anto si ɔlɛ
keyifo buyifo lefe saa, nyaso ele bə mintsya
yifo nko.”
18 Lə nnya ɔ́tɛyi mfo esoo, Yudafɔ eto
beninə esi bábɛbɛ esu kekleke bə baalo wə.
Itsyise inni Ɔnwɛditsyəyi əsuə eto kɔfi ete
ɔ́ta úbu, bomu usi ɔ́tɛyi nkə Onanto eyifo
wə Anto. Nya nyamfo eto kasɔ ni bə wə ku
Onanto akate.

Yesu Eto Ǝsuəale

19 Mfó nya Yesu lɛtɛyi mə nkə, “Nlɛ
mi bɔtɛyi sitinti minkə, Onanto eto Ubi
embofo kulesa buyifo lə wə kosate eto
əsuəale əsuə. Bomu lesa nə wəənyə wə
Anto leeyifoo, ni wintsya leeyifo nɛ.
20 Itsyise Anto əmə aala wə Ubi əmə nya
woate wə lesa saa nə wə kosate nlɛ buyifo.
Nya woote wə asa kplɛ kpə enso nyamfo
nnya luuyifo mimblɛ yanii.
21 Fe kase Anto əmə laatakasə
bəkpenkpe ketsyiko ɔkɔmə kaboko nkpəə,
nko ke Ubi əmə tsya luutə nkpə mba úləkə
nɛ.
22 Nya Anto əmə kosate tsya ankponko
kuutsyuə lekpo, bomu útə wə Ubi kusu nkə
okponko betidi kenke lekpo,
23 bə lə utsyuə saa lə ufi dibu utə Ubi
əmə fe kase bəətə Anto əmə dibu. Futsyə
kee dímembu Ubi əməə, mémbu Anto əmə
létsyesə wə tsya.
24 “Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə, utsyuə
saa wə laanɔ mɔ ditiki nya ɔ́fo nwə
létsyese mɛ ɔ́nɔɔ, wuunyə nkpə manlo.
Bembokponko wə lekpo, fɛɛ ɔ́yɛ lə ukpə
əsuə ɔ́fe údufə lə nkpə əsuə koko.
25 Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti miə, lefe lɛ bubə
nə bekpənkpə luutsyue Onanto eto Ubi
koto, nya mba leetsyue we ɔkɔɛ koto
ebunyə nkpə tinti. Lefe nəmə kulaatsya
ébubə koko.
26 Fe kase Anto əmə ni nkpə eto ket-
syikokɔ, nko ke útə nkə wə Ubi tsya yifo
nkpə eto ketsyikokɔ nɛ.
27 Nya útə wə əsuəale nkə okponko
kawunsiə kenke lekpo, itsyise wə ni Utidi
Eto Ubi əmə.

28 “Biəntə lə nyamfo lə iyifo mi yanii,
itsyise lefe lɛ bubə nə bekpənkpə ba nkpe
lə edi lɔɔnɔ Utidi Eto Ubi əmə eto ɔkɔɛ.
29 Nya bɔɔbɔ lə edi bəbə. Mba dísiə
nkpə sɛɛ ebotaka bənyə nkpə manlo. Nya
mba dísiə nkpə bua, tsya ebotaka bafo
dikpilolo.
30 “Məmbofo kulesa buyifo lə mɔ
əsuəale əsuə. Lesa nə Onanto laatɛyi
mɛɛ, nnya meefi kakpo lekpo nɛ. Nyaso
mɔ lekpokponkpo yɛ lə kusu əsuə, itsyise
meenyifo kulesa lə mɔ lelabi əsuə, bomu
lə nwə létsyese mə eto lelabi əsuə.”

Yohanes Ǝləkə Yesu Kɛnyɛ.

31 Yesu esi ótɛyi nkə, “Lə nləkə kɛnyɛ
lə mɔ kosate əsuəə, yanle bə bafo lesa nə
míntɛyi əmbə kalende.
32 Fɛɛ utidi bamba kpe wə leedi adansiɛ
lə mɛ əsuə, nya nyi miə adansiɛ nnya ɔnlɛ
budi lə mɛɛ, kpe kalende.
33 “Bíokpe batɔnkpe Yohanes ɔflɔ nya
úkatɛyi mi sitinti siamə itsyi lə mɛ əsuə.
34 Fɛɛ mɔɔ, minlɛ bɔtɛyi miə utidinini
eto sedansiɛdidi lə mɛ əsuə afe itə mɛ.
Bomu ńtɛyi nyamfo bə lə binyə bofokətə.
35 Yohanes ətsyə fe okandiɛ wə nlɛ
bunyə nya ɔnlɛ lekpasə butə, nya béla biə
biənyə disuəyuə lə wə lekpasə nəmə əsuə
itə lefe sɛkɛ ete.
36 “Fɛ mɔɔ, sedansiɛ sia lɛflɔ senso
Yohanes eto selee, se nkpe mɛ nɛ. Itsyise
keyifo ka mɔ Anto dítə mɛ nkə nyifo nlose,
ka minlɛ buyifoo, ke nlɛ adansiɛ budi lə
mɛɛ nɛ. Ke nlɛ bote bə mɔ Anto əmə
létsyese mɛ.
37 Nya Anto wə létsyese mɛ tsyaa, wə
kosate leedi adansiə lə mɛ əsuə. Bíannɔ
tɔ wə ɔkɔɛ bɛnɔ, nya bíənyə tɔ kase unte
bínyə.
38 Fɛɛ biamfo wə ditiki nəmə kakpe lə
mi akɔɛsi itsyise biamfo utidi wə ótsyese
bɛnɔ.
39 Biakase Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue eto
asa itsyise bibu biə biunyə nkpə manlo lə
nnya əsuə. Nya ko etiki nyamfoo, lɛ etiki
budi ketsyi lə mɛ əsuə!
40 Fɛɛ bɛni biə biembubə mɛ ɔflɔ lə binyə
nkpə.
41 “Minlɛ kasɔ mfo eto betidi eto atɛsə
bɔbɛbɛ,
42 itsyise nyi betidi ba eto okle bini, nya
nyi miə bianla Onanto lə mi akɔɛsi.
43 Mbə lə mɔ Anto eto diye əsuə, fɛɛ
biamfo mɛ. Nya lə utidi bamba ebubə lə
wə kosate eto diye əsuə alɛɛ, biofo wə.
44 Ntsyə yuubə fɛ biofo mɛ bɛnɔ lə lefe
nə eto lefe bɛnlɛ atɛsə bɔbɛbɛ ketsyiko
mi bətsyuə ɔflɔ, nya biambɛbɛ atɛsə nnya
ditsyi Onanto ɔni kplo əmə ɔflɔ?
45 “Fɛɛ biembu biə mɔ ni nwə loolo mi
dikpi lə mɔ Anto ɔflɔ. Bomu Moses, nwə
əsuə bífi mi kusubebe bítəkə, wə ni futsyə
loolo mi dikpi nɛ.
46 Lə nnya ete béfo Moses bɛnɔ sitintii,
eni béfo mɛ bɛnɔ, itsyise ɔ́wɔni asa utsyə
itsyi lə mɛ əsuə.
47 Fɛɛ se bíamfo lesa nə ɔ́wɔni ut-
syə bɛnɔɔ, ntsyə yuubə fɛ biofo lesa nə
maatɛyi bɛnɔ?”

6

Yesu Ǝtə Betidi Akpi Anɔ Lesa Bédi.

1 Nyamfo eto kamaa, Yesu áyila Galilea
eto Ditumbukplɛ nə bensi baakpo bə
Tiberia eto Ditumbukplɛ úsu ni lekpake nə
nse.
2 Nya betidi kpə dítəkəko wə, itsyise
bənyə ayanisa nnya úyifo ótsya mba nlɛ
bufi eso.
3 Yesu ku wə bakasebi ábe bésu bəsiə lə
lekpenkpe ditsyuə əsuə.
4 Lefe nə Yudafɔ leedi Ukpe Ása Bo Ɔyila
eto Diyi éboyo elo.
5 Se Yesu létakasə ənəmi únyə sitiditu
kplɛ sia nlɛ wə ɔflɔ bubəə, ɔ́tɔ Filipo
nkə, “Sieti buunyə didisa boya butə betidi
bamfo kenke lə bedi?”
6 Fɛɛ Yesu átɔ nyamfo nkə lə ufi oto
Filipo obe, ite bə uyi lesa nə wə kosate
ləəbə buyifo tsya fɛ.
7 Filipo ətə wə mbuayɛ nkə, “Lə bufi
betidi alofa ənuə eto diyi eto kayofofo eto
atabi boya didisa kulaa tsyaa, diemboyo bə
betidi bamfo eto utsyuə saa nyə sɛkɛ udi!”
8 Mfó nya Yesu eto okasebi wə ni Simon
Petro, eto ɔyimi wə baakpo Andrea, lɛtɛyi
wə nkə,
9 “Okosobi utsyuə si mfo wə ntsyi abolo
anɔ ku akpɛ ənuə. Fɛɛ bə ni nyamfo itə
betidi ba kpenkpe mfo?”
10 Yesu átɛyi mə nkə, “Bitə lə betidi bamə
lə bəsiə lə kasɔ lə kaka lékpa wuee.” Nyaso
betidi bamə kenke əsiə lə kasɔ. Basani
mate eyifo fe akpi anɔ.
11 Nya Yesu dífi abolo nyamə, nya ɔ́sɔ
Onanto ani nya úsie nnya útə betidi bamə
nsi mfó. Nko ke úyifo ku akpɛ nyamə tsya
nɛ, nya mə utsyuə saa lɛkɛ kase óla.
12 Se bédi bémii, Yesu átɛyi wə bakasebi
bamə nkə, “Bɛsɛ nnya díbu, bə lə ku ni
ditsyuə saa lə lɛyɛ bobia.”
13 Nyaso básɛ nnya díbu bakɔ. Nya nnya
díbu lə abolo anɔ nnya bédi əsuəə, éyi
lefosi etsyitsya ənuə.
14 Se betidi bamə dínyə ayanisa nnya
Yesu díyifoo, bátɛyi bənkə, “Sitinti nwə
mfo ni Onanto eto Unyɛləkətidi wə luubə
kawunsiə nɛ!”
15 Nya, Yesu áte nkə bəəbə wə bubə
kəmuə lə əsuəale əsuə kətsyə seka. Itə eso
úləkə əsuə lə mə nti úsu ɔkɛ lə akpenkpe
nnya nkpe mfó nti wə mate.

Yesu Áyɛ Lə Ntu Ǝsuə.

16 Se ditsyitsyo lefe léyoo, Yesu eto
bakasebi áyifə bésu ditumbukplɛ nemə
kɛnyɛ.
17 Bédufə lə ɔklɔ utsyuə əsuə nya
bétsyiko ditumbukplɛ nəmə bɔyila kesu
Kapernaum eti. Kale ébolo, tsya fɛɛ Yesu
məmbə óyotɔ mə ɔflɔ.
18 Ditumbukplɛ nəmə eto ntu étsyiko
bonwa ketu flɛmflɛmflɛ, itsyise ufiebi
étsyiko bɔsɔ kekleke.
19 Bakasebi bamə ébonwa ɔklɔ əmə báyɛ
fe esunkpo ətsyə nye ana ku kama fɛ
bənyə se Yesu nyɛ lə ntu bomə əsuə ɔnlɛ
ɔklɔ əmə ɔflɔ bubə. Se bənyə wəə, sikpi
ko dímuə mə!
20 Nya Yesu lɛtɛyi, mə nkə, “Biante sikpi!
Mɔ uni.”
21 Mfó fɛ əsuə diyuə mə nɛ! Nya bətə
údufə lə ɔklɔ əmə nya ete bédufə kaka
bántɔ tsya nɛ.
22 Se kale dísiəə, betidi ba díbu bəńyə
lə ditumbukplɛ nəmə eto situma sia nsee,
ənyə bətsyə lekpo bə diyi nə léfee, ɔklɔ
ɔni hã díńyə lə utuflɔ mfó. Báte bə
Yesu méndufə lə ɔklɔ əmə əsuə ku wə
bakasebi fɛ bétsyiko ditumbukplɛ nəmə
bɔyila. Bakasebi bamə mate ete dídufə lə
ɔklɔ əmə kafo.
23 Nya efue bamba nnya ditsyi Tiberia
eto umə əbə ídufə kaka dímantsyonko
kaka bédi abolo, se Bonamute lékasɔ
Onanto ani ólosə eto kama.
24 Se sitiditu nəmə dínyə nkə Yesu nye
wə bakasebi mankɛ mfó esoo, bédufə lə
efue nyamə nya bédu bésu Kapernaum
bésu banlɛ Yesu bɔbɛbɛ.

Yesu Ni Didisa NəLəətə Nkpə.

25 Se betidi bamə dínyə Yesu lə di-
tumbukplɛ eto lekpake nə nsee, bátɔ wə
bənkə, “Oteasa, dimamfe fəbə mfo?”
26 Yesu ətə mə mbuayɛ nkə, “Nlɛ mi
bɔtɛyi sitinti minkə, inni ayanisa nnya
bínyə mínyifo bɛnɔ kasɔ eso bɛnlɛ mɛ
bɔbɛbɛ, bomu lə didisa nə bɛkɛ bídi bími
eso.
27 Biankplatsya itə didisa nə laabia,
bomu bekplatsya itə didisa nə lambia, nə
luutsyə itə nkpə manlo. Didisa nəmfoo, ni
ni nə Utidi Eto Ubi luutə mi nɛ, itsyise Anto
Onanto ébutəkə wə kɔni utsyə.”
28 Mfó nya betidi bamə lɛtɔ Yesu bənkə,
“Be ele bə buyifo lə ete bə bɔlɛ Onanto eto
keyifo buyifo?”
29 Yesu ətə mə mbuayɛ nkə, “Lesa nə
Onanto lela nkə biyifo ni bə befo utidi wə
ótsyese bɛnɔ.”
30 Bátɔ wə bənkə, “Nte ayanisa nnya
fuuyifo ate bo, bə lə bofo fə bɔnɔ? Be
fuuyifo?
31 Bo banamə édi didisa nə baakpo
mana lə mfiminti fe kase báwɔni bətsyə
lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə bənkə,
‘Útə mə didisa nə dítsyi kato nkə bedi.’ ”
32 Mfó nya Yesu lɛtɛyi mə nkə, “Nlɛ mi
bɔtɛyi sitinti minkə inni Moses ni nwə dítə
mi didisa nə dítsyi kato. Bomu mɔ Anto ni
nwə ləətə mi didisa tinti nə ditsyi kato.
33 Itsyise Onanto eto didisa ni nwə ditsyi
kato úbə. Wə ni nwə ləətə nkpə kawunsiə
nɛ.”
34 Bátɛyi wə bənkə, “Bonamute, tə bo
didisa nəmfo lefe saa.”
35 Mfó Yesu lɛtɛyi mə nkə, “Mɔ ni didisa
nə ləətə nkpə nɛ. Fəə ke díbə mɔ ɔflɔɔ,
kukpɛnsɛ əmbɔlɛ fə kulefe, nya nwə léfo
mɛ ɔ́nɔɔ, utukuɛ əmbɔlɛ wə kulefe kulefe.
36 Fɛɛ ntɛyi mi minkə ite bə bíunyə mɛ
tsyaa, bíamfo mɛ bɛnɔ.
37 Utsyuə saa ke mɔ Anto əmə dífi útə
mɛɛ, ebubə mɛ ɔflɔ, nya nwə díbə mɛ
ɔflɔɔ, məmbɔni wə kulefe.
38 Itsyise ntsyi kato mbə inni bə lə nyifo
lə mɔ lelabi əsuə, bomu mbə miə lə nyifo
lə nwə létsyese mɛ eto lele əsuə.
39 Nya utidi wə létsyese mɛ eto lelabi
ni nkə mba kenke úfi útə mɛ eto kutsyuə
mannya, bomu bə lə ntakasə mə nńyənsə
lə diyi fɛfɛ əsuə lə məmblɛ kenke lə bənyə
nkpə manlo.
40 Itsyise mɔ Anto eto lelabi ni nkə,
utsyuə saa wə dínyə mɔ Onanto eto Ubi
nya ófo mɛ ɔ́nɔɔ, lə unyə nkpə manlo, nya
mootakasə wə nńyənsə lə diyi fɛfɛ əsuə.”
41 Mfó nya Yudafɔ bamə dítsyiko
bɔwɔnɔnɔ lə wə əsuə itsyise ɔ́tɛyi nkə,
“Mɔ ni didisa nə ditsyi kato díbə” eso.
42 Nyaso bátɔ mə əsuə bənkə, “Inni Yesu
əmfo wə ni Yosef eto Ubi lee? Buyi wə anto
ku ambe. Ntsyə ibə fɛ woatɛyi nkə, utsyi
kato úbə?”
43 Yesu átɛyi mə nkə, “Bɛyɛ kənə lə mi
nti.
44 Kuutsyuə embofo mɛ ɔflɔ bubə lenni
mɔ Anto əmə lékpa wə óboko mɔ ɔflɔ.
Nya mootakasə wə mboko nkpə lə diyi fɛfɛ
əsuə.
45 Onanto eto bənyɛləkətidi áwɔni
bənkə, ‘Onanto ebote məmblɛ kenke asa.’
Nyaso utsyuə saa wə leetsyue ato nya
woakase asa ketsyi lə Anto əmə ɔflɔɔ, əəbə
mɔ ɔflɔ.
46 Nyamfo mante bə utsyuə ébunyə Anto
əmə unyə enso nwə ditsyi Onanto əmə ɔflɔ
hã díkənyə wə unyə.
47 Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə nwə lefo
ɔnɔɔ, nkpə manlo kpe wə.
48 Mɔ ni dídisa nə ləətə nkpə.
49 Mi banamə édi lesa nə baakpo mana
lə mfiminti, fɛɛ bekpə.
50 Fɛɛ didisa nə ditsyi kato díbəə, eyifo
didisa nə utsyuə saa ke leedi nii, embukpə.

51 Mɔ ni didisa nə ləətə nkpə, nə dítsyi
kato díbə. Utsyuə saa wə leedi lesa
nəmfoo, wuusiə nkpə lefe saa. Nya didisa
nə muufi ntə kawunsiɛ eto betidi bə lə
bənyə nkpəə, eyifo mɔ əsuə eto sinə sia
muumfi ntə."
52 Nyamfo áboko kənə kekleke lə Yudafɔ
bamə nti nya bátɔ bə, "Ntsyə utidi əmfo
loofo wə əsuə eto sinə bufi kətə bo nkə
budi?"
53 Mfó nya Yesu lɛtɛyi mə nkə, "Nlɛ mi
bɔtɛyi sitinti minkə, lə biendi mɔ Utidi
Eto Ubi eto əsuə eto sinə, binə mɔ kɔtɔɔ,
biembunyə nkpə lə mi əsuə.
54 Utsyuə saa ke leedi mɔ əsuə eto sinə
nya wəənə mɔ kɔtɔɔ, ebunyə nkpə manlo,
nya mootakasə wə mboko nkpə, lə diyi fɛfɛ
əsuə.
55 Itsyise mɔ əsuə eto sinə ni didisa tinti
nya mɔ kɔtɔ ni ənəsa tinti.
56 Utsyuə saa ke leedi mɔ əsuə eto sinə
nya wəənə mɔ kɔtɔɔ, okpe lə mɛ, nya
mintsya nsi nkpə lə wə.
57 Fe kase Anto wə nsi nkpə lə mɛ nya
minsi nkpə lə wəə, nko ke utidi wə leedi
mɔ əsuə eto sinəə, luusiə nkpə ɛyɛ lə mɛ
eso nɛ.
58 Nyamfo ni didisa nə ditsyi kato díbə.
Dinte fe didisa nə eto okle mi banamə dídi
nya bəkpə. Utsyuə saa kee leedi didisa nə
maatɛyi mfoo, ebusiə nkpə itə lefe nəmə
kenke."
59 Asa nyamfo Yesu léte mə lə Yudafɔ eto
katsyakɔ lə Kapernaum nɛ.

Nkpə Manlo Eto Etiki

60 Se Yesu eto bakasebi kpə lɛnɔ etiki
nyamfoo, bátɛyi bənkə, "Ditiki nəmfo eto
kasɔnɔnɔ kpe ale tinti! Owoe loofo ni
bofo?"
61 Ite bə mə kuutsyuə mémfe kɛnyɛ ɔ́tɛyi
kulesa tsyaa, Yesu áte nkə íkələ mə lə
akɔɛsi nya ɔ́tɔ mə nkə, "Nyamfo ələ mi?
62 Nyalɛ, lə ibə bə binyə Utidi eto Ubi əmə
ɔntɔ kato kaka usiə kɔɔ, ntsyə biuyifo?
63 Onanto eto Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ ləətə nkpə.
Utidi eto əsuə eto sinə əmbə kutəkə saa.
Etiki nnya kenke míntɛyi eyifo Onanto eto
Lɛwɔnɔ eto etiki nnya ləətə nkpə.
64 Fɛɛ bətsyuə kpe lə mi nti ba dímamfo
bánɔ." Yesu áte taa kasɔ ketsyikokɔ mba
dímamfo wə bánɔ ku nwə luufi wə okpe
kɔni.
65 Ɔ́tɛyi úsukosə nkə, "Nyamfo eso
míntɛyi mi miə kuutsyuə saa embofo mɛ
ɔflɔ bubə lenni Anto əmə dítə wə kusu."
66 Lə nyamfo eto kamaa, mba dítəkəko
wə kpə ésinkli lə wə kama nya bəkətəkəko
wə kama bio.
67 Mfó nya Yesu lɛtɔ wə bakasebi lefosi
inuə bamə nkə, "Mi tsyaa, biusinkli mɛ
kama?"
68 Simon Petro ətə wə mbuayɛ nkə,
"Bonamute, owoe ɔflɔ buudu busu? Fə
nkpe nkpə manlo eto etiki nyamə!
69 Nya mɔmɔɔ, bófo bɔ́nɔ nya bunyi boə
fə ni Onanto eto Ubi, wə ni Ɔkɛnkɛnyə
əmə."
70 Mfó nya Yesu dítə mbuayɛ nkə, "Mɔ ni
nwə díləkə mi lefosi inuə bamə tsyaa, ɔni
eyifo oboatidi lə mi nti!"
71 Yesu átɛyi nyamfo itsyi lə Yuda wə ni
Simon Iskariot eto ubi əsuə. Itsyise uyifo
bakasebi lefosi inuə bamə eto ɔni wə luufi
wə okpe kɔni.

7

Yesu Ésu Yudafɔ Eto Mpatampa Kalɔsiəsiə Eto Diyisɛɛ Kedikɔ.

1 Lə nyamfo eto kamaa, Yesu ésu ɔ́yɛ
lə Galilea eto kasɔ, nya wánla nkə weesu
Yudea eto kasɔ itsyise Yudafɔ akabɛbɛ
kusu lə balo wə eso.
2 Lefe nəmfoo, Yudafɔ eto Mpatampa
Kalɔsiəsiə eto Diyisɛɛ nəmə éboyo.
3 Nyaso Yesu eto bayimisani átɛyi wə
nkə, "Du mfo lə esu Yudea eto kasɔ lə fə
bakasebi lə bənyə asa nnya fanlɛ buyifo.
4 Itsyise utidi wə laala nkə bate wəə,
enyifo asa kakula. Se fanlɛ asa nyamfo
buyifoo, ləkə nnya ate kawunsiə kenke lə
betidi lə bate fə!"
5 Bátɛyi wə nko itsyise wə bayimisani
kulaa tsya mámfo wə bánɔ.
6 Yesu átɛyi mə nkə, "Mɔ lefe mányo tɔ.
Fɛɛ mii, lefe saa alɛkɛ itə mi.
7 Kawunsiə embofo mi bukisi. Fɛɛ mɔɔ,
keekisi mɛ itsyise nlɛ buləkə kate minkə ke
asayifoyifo eyi ku abuayifoyifo.
8 Mii, bisu diyisɛɛ nəmə kedikɔ. Mɔɔ,
membusu diyi nəmə kedikɔ itsyise mɔ lefe
mányo tɔ."
9 Se ɔ́tɛyi mə nyamfoo, ɔ́tsyimɛ ɔkɛ lə
Galilea mfó.
10 Fɛɛ se wə bayimisani bamə dídu bésu
diyi nəmə kedikɔ eto kamaa, Yesu tsya ésu
mfó, fɛɛ wənləkə wə əsuə ote, ɔ́kula əsuə.
11 Yudafɔ eto beninə ákabɛbɛ wə lə
diyisɛɛ nəmə kedikɔ ákatɔ bə, "Sieti osani
əmə nkpe?"
12 Betidi kpə lə sitiditu nəmə nti ékedi
etiki kawɛkawɛ lə Yesu əsuə katɛyi bənkə,
"Uyifo utidi sɛɛ."
Nya bətsyuə tsya díkatɛyi bənkə, "Owo
lo! Ɔlɛ betidi bɔwɛ kakpe kanyansə!"
13 Fɛɛ se banlɛ Yudafɔ sikpi bote esoo,
kuutsyuə mámfo nnya buləkə katɛyi lə
betidi lə banɔ.

Yesu Áte Asa Lə Diyi Nəmə Kedikɔ.

14 Se diyisɛɛ nəmə didi eto eyi leyo ni
ntinti etii, Yesu ésu Yudafɔ eto Disumuyo
nya úsu óte asa mfó.

15 Wə asatete nyamə éyifo Yudafɔ bamə
yanii, nya bátɛyi bənkə, “Sieti okosobi
əmfo ditsyi ku kobe komfo eto okle, se
wénsu asa kakasekɔ lə kukalebe saa?”
16 Mfó Yesu dítə mbuayɛ ɔ́tɛyi mə nkə,
“Mɔ asatete méntsyi mɔ kosate ɔflɔ. Bomu
itsyi Onanto wə létsyese mɛ ɔflɔ.
17 Utidi wə laala nkə weeyifo Onanto
eto lelabii, ebote lə asa nnya maate etsyi
Onanto ɔflɔ lee, mɔ kosate eto əsuəale
əsuə maate nnya.
18 Utidi wə leedi etiki itsyi lə wə əsuəale
əsuəə, wə əsuə eto atɛsə waabɛbɛ. Fɛ,
utidi wə laala nkə waatɛsə nwə létsyese
wəə, weeyifo asa kayɛnko lə sitinti əsuə
nya waantɛyi sidia.
19 Inni Moses ni nwə dítə mi kɔfi komə
lee? Fɛɛ mi kuutsyuə entsyue kɔfi komə
koto. Beso bela bia bialo mɛ?”
20 Mfó sitiditu siamə dítə wə mbuayɛ
bənkə, “Lɛwɔnɔ bua təkəko fə! Owoe nlɛ
bola nkə waalo fə?”
21 Yesu ətə mə mbuayɛ nkə, “Ayanisa ani
nyamfo mínyifo nya íyifo mimblɛ tã yanii
mmə.
22 Moses ətə mi kɔfi nkə bela mi bebi-
saibi eto alo. Ite bə inni Moses uni dítsyiko
nko, bomu itsyi taa mi bana lefe. Nyaso
biala osaibi lelo lə Ɔnwɛditsyəyi nɛ.
23 Nya lə boofo osaibi lelo bola lə
Ɔnwɛditsyəyi əsuə lə kase yembonta
Moses eto kɔfi ibuu, beso biənyə ɔblɔ
kakpe mɛ biə ntsya utidi wə nlɛ bufi, úmuə
ale kenke lə Ɔnwɛditsyəyi əsuə?
24 Biemfi ənyənsa bekpo lekpo! Bomu
bekpo etiki eto lekpo ɛyɛ lə sitintisu əsuə.”

Betidi Átɔ Bánɔ Lə Yesu Ni Utidi Wə Bákpo Ɔhile Bətsyə Ƒmə.

25 Betidi bətsyuə ba dítsyi Yerusalem
átɔ bə, “Inni utidi əmfo banlɛ bɔbɛbɛ bə
baalo?
26 Bebe wə! Ɔlɛ etiki budi lə obianti,
nya bántɛyi wə kulesa! Lee, bote bákate
sitinti biənkə wə ni Nwə Onanto Lékpo
Ɔhile Utsyə əmə?
27 Lə Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə əmə
əbəə, kuutsyuə saa embote kaka utsyi úbə.
Fɛɛ utidi əmfo alɛɛ, bomblɛ yi kaka utsyi
úbə.”
28 Lefe nə Yesu díkate asa lə Disumuyo
mfóo, ófa bembembe ɔ́tɔ nkə, “Inni biənkə
biyi mɛ sitinti ku kaka mintsyii? Məmbə
mfo lə mɔ əsuəale əsuə! Nwə létsyese
mɛɛ, waantɛyi sidia. Nya mii, binyi wə.
29 Fɛɛ mɔɔ, nyi wə, itsyise intsyi wə ɔflɔ
nya wə ni nwə létsyese mɛ.”
30 Nya bákplatsya bə bəmuə wə. Fɛɛ mə
kuutsyuə saa mámfo wə butidi, itsyise wə
lefe mányo tɔ.
31 Fɛɛ kpə lə mə nti áfo wə bánɔ nyaso
bátɔ bənkə, “Nya lə Nwə Onanto Lékpo
Ɔhile Utsyə díbəə, uteyifo ayanisa ote enso
nnya utidi əmfo díkeyifoo?”

Batsyese Mba Laase Disumuyo Bə Bəmuə Yesu.

32 Farisifɔ bamə ánɔ se sitiditu siamə nlɛ
etiki nyamfo bɔtɛyi lə kawɛ lə mə nti lə
Yesu əsuə, nyaso mə ku besumunyə ninə
átsya nya batsyese kedikətəkɔ eto mba
laase mfo bə besu bəmuə Yesu baboko.
33 Yesu átɛyi mə nkə, “Nsi mɔɔkɛ mi lenti
itə lefe kliminti ditsyuə ete muusinkli nsu
nwə letsyese mɛ ɔflɔ.
34 Biɔbɛbɛ mɛ, fɛɛ biembunyə mɛ, itsyise
kaka mɔɔkɛɛ, biembofo mfó bubə.”
35 Ete Yudafɔ eto beninə lɛtɔ mə əsuə
benkə, “Sieti nwə mfo laala nkə weesu
fɛ boembunyə wə? Lee, bubu ɔnlɛ nkə
weedu usu Helafɔ eto kəmə ka bo betidi
nkpe bə lə ote Helafɔ bamə asa mfóo?
36 Nnya ɔnlɛ bɔtɛyi nkə, ‘Biɔbɛbɛ mɛ,
fɛɛ biembunyə mɛ,’ nya ‘Kaka mɔɔkɛɛ,
biəmbofo mfó bubəə,’ eto kasɔ ni be?”
37 Lə diyi fɛfɛ nə ni diyi nə nso bofe lə
diyididi nəmə əsuəə, Yesu átaka úńyə nya
óbesə ɔkɔɛ kato ɔ́tɛyi nkə, “Lə utukuɛ lɛ
utsyuəə, utsyə əmə bə mɔ ɔflɔ lə ubə unə
ntu.
38 Fe kase báwɔni bákpe lə Awɔnisa
Kɛnkɛ eto Kukue əsuə bátɛyi bənkə, ‘Utidi
wə léfo mɛ ɔ́nɔɔ, ketukplo ka ləətə ntu bo
ləətə utidi ləəsiə nkpə eto ntuu, ebɔbɔdi
butsyi lə wə utu kəmiə.’ ”
39 Yesu átɛyi nyamfo itsyi lə Lɛwɔnɔ nə
mba léfo wə bánɔ loofo əsuə. Itsyise éyo
lefe nəmfoo, bəntə tɔ Lɛwɔnɔ nəmə, se
bántakasə tɔ Yesu betsyiko ɔkɔmə báboko
wə diyənde esuə eso.
40 Se betidi bamə lɛnɔ etiki nyamfoo,
bátɛyi benkə, “Sitintii, utidi əmfo eyifo
Onanto eto Unyɛləkətidi əmə.”
41 Babamba tsya átɛyi bənkə, “Nwə mfo
ni Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə nɛ.”
Fɛɛ mə bətsyuə átɔ bənkə, “Nwə Onanto
Lékpo Ɔhile Utsyəə, ebofo Galilea butsyi?
42 Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue átɛyi nkə
Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə ebutsyi
Oka David eto kafo lə Betlehem eto umə
kaka Oka David dísiə.”
43 Lə nnya eso kabakəfə édufə lə betidi
bamə eto nti itsyi lə Yesu eso.
44 Bətsyuə ala bə bəəmuə wə, fɛɛ kuut-
syuə saa méntidi wə.

Yudafɔ Eto Beninə Mámfo Yesu Banɔ.

45 Se mbalaase Disumuyo eto mba bákpe
dísinkli besuu, Farisifɔ ku besumunyə
ninə bamə ɔflɔ, bátɔ mə bənkə, “Beso
bíəmmuə wə lə əsuəale beboko?”
46 Mfó nya bətə mbuayɛ bənkə, “Boannɔ
tɔ kuutsyuə saa di etiki fe kase utidi əmfo
didi kulefe!”

47 Farisifɔ bamə átɔ mə bənkə, “Nyalɛ
úflu mi tsyaa, mi nsusu, ɔ́wɛ mi ɔ́kpe?
48 Bíɔnɔ tɔ bɛnɔ biə beninə bətsyuə nye
Farisinyə utsyuə áfɔ wə ɔ́nɔ?
49 Kulefe, kulefe! Ditiditu nəmfo enyi
Moses eto kɔfi eto kulesa. Nyaso Onanto
eto ekudi təkəko mə!”
50 Farisifɔ eto uninə ɔni wə baakpo
Nikodemo, ébusu Yesu ɔflɔ úny ə. Ɔ́tɔ mə
nkə,
51 “Nyalɛ, bo kɔfi ətə bo kusu nkə
bokponko utidi lekpo bolo wə dikpi lefe nə
eto lefe boannɔ tɔ wə kɛnyɛ eto etiki nye
batɔ wə lesa nə úyifo?”
52 Bətə mbuayɛ bátɔ wə bənkə, “Nyalɛ,
fintsya Galileanyə feni? Dufə lə Anantotiki
eto Ekue abe, ete ebote fə Onanto eto
unyɛləkətidi kuutsyuə embɔbɔ utsyi lə
Galilea.”
53 (Nya utsyuə saa dídu úsu diyo.)

8

Usio Wə Bəmuə Lə Kusəkpokpo Ɛsuə.

1 Fɛɛ Yesu wə édu úsu Nnuəbi eto Eyi eto
Kɔtini əsuə.
2 Kəsiəsə eto olesiə tuu, úsinkli úsu
Yudafɔ eto Disumuyo. Betidi bamə kenke
əbə bátsyilama wə, nya úsiə lə mə nti,
útsyiko mə asa bote.
3 Mfóo, kɔfi eto bateasa ku Farisifɔ
lékpa usio utsyuə wə bəmuə kɔni kɔni lə
disənkpo əsuə báboko mfó. Nya bəńyənsə
wə lə məmblɛ kenke eto ənəmi.
4 Bátɛyi Yesu bənkə, “Oteasa, bəmuə
usio əmfo kɔni kɔni lə disənkpo əsuə.
5 Lə Moses eto kɔfi əsuəə, ele bə boto wə
okle aba bolo,” lə bənyə etiki lə wə, “Ntsyə
fanlɛ bɔtɛyi lə nnya əsuə?”
6 Bátɔ wə nyamfo bə lə befi bato wə babe
lə bayɛ lə nnya əsuə bəmuə wə.
Fɛɛ Yesu əbə kasɔ nya úfi wə lɛnimi
útsyiko asa bɔwɔni lə kasɔnti.
7 Nya se bensi bəńyə banlɛ wə etiki
bɔtɔɔ, óbesə əsuə kato nya ɔ́tɛyi mə nkə,
“Mi nti eto nwə dímenyifo tɔ lebua unyəə,
di ututɛ lə oto wə leba.”
8 Nya usi úbə kasɔ, ɔ́wɔni asa lə kasɔnti
ku wə lɛnimi.
9 Se beninə bamə lɛnɔ nnya nkoo,
məmblɛ kenke édu ɔni, ɔni, idu lə ben-
inətidi əsuə. Isi íbu Yesu ku usio əmə mate
nsi nyə mfó.
10 Yesu átakasə əsuə únyə nya ɔ́tɔ usio
əmə nkə, “Boambe, se báfe? Nyalɛ, mə
kuutsyuə mémbu loolo fə dikpi?”
11 Mfó usio əmə dítə mbuayɛ nkə, “Owo
lo, Bonamute.”
Nyaso Yesu átɛyi wə nkə, “Nko ke
mintsya ləmbolo fə dikpi nɛ. Nyaso du esu.
Fɛɛ mensisu eyifo lebua bio.”

Yesu Ni Kawunsiə Eto Diyənde.

12 Yesu esi údi Farisifɔ etiki ɔ́tɛyi nkə,
“Mɔ ni kawunsiə eto diyənde. Utidi wə
ke ntekəko məə, wuunyə diyənde nə ləətə
utidi nkpə tinti nya wəəmbɔyɛ lə ketuntu
əsuə kulefe.”
13 Farisifɔ bamə átɛyi wə bənkə, “Alɛ
etiki budi ketsyi lə fə əsuə. Nyaso nnya
fanlɛ bɔtɛyi əmbə kalende saa.”
14 Mfó nya Yesu lɛtɛyi mə nkə, “Owo lo,
ite bə nlɛ etiki budi ketsyi lə mɔ əsuə tsyaa,
lesa nə minlɛ bɔtɛyi kpe kalende, itsyise
nyi kaka mintsyi, nya minyi kaka mintɔ.
Fɛɛ mimii, binyi kaka mintsyi nye kaka
mintɔ.
15 Mii, kawunsiə eto nsusu əsuə nnya
biefi kakponko asa lekpo nɛ, fɛ mɔɔ,
mankponko kuutsyuə lekpo.
16 Fɛɛ lə bə nyifo nkoo, mɔ lekpokponkpo
ebɔyɛ lə sitinti eto kusu əsuə. Itsyise
inni mɔ mate lookpo ni. Bomu Anto wə
létsyese mɛɛ, əəńyə mɛ kama.
17 Nya lə mi kɔfi əsuəə, báwɔni bákpe
bə, lə badansiɛ inuə eto kɛnyɛ akate lə etiki
ətsyuə əsuəə, lesa nə bátɛyi kpe kalende.
18 Mɔɔ, meedi adansiɛ lə lesa nə maatɛyi
əsuə, nya mɔ Anto wə létsyese mɛ tsya
eedi adansiɛ lə mɛ əsuə.”
19 Mfó bátɔ wə bənkə, “Se fə anto əmə
nkpe?”
Yesu ətə mbuayɛ nkə, “Binyi mɛ nya
binyi mɔ Anto əmə tsya. Lə bote ete bete
mɛɛ, eni biote mɔ Anto tsya.”
20 Yesu átɛyi nyamfo lə okokakokɔ se
ɔnlɛ asa bote lə Disumuyo nəmə. Fɛɛ
kuutsyuə saa məmmuə wə, itsyise wə lefe
mányo tɔ.
21 Yesu esi ɔ́tɛyi mə nkə, “Məəbə budu
lə mi ɔflɔ, nya biəbɛbɛ mɛ, fɛɛ biukpə lə
mi abua əsuə. Nya kaka mintɔɔ, biembofo
mfó bubə.”
22 Nyaso Yudafɔ bamə átɔ mə əsuə
bənkə, “Wə əsuə ɔntɔ kalokɔ eso ɔ́tɛyi
nkə, ‘Biembofo kaka mintɔ bubə lee’?”
23 Yesu ətə mə mbuayɛ nkə, “Mimii, kasɔ
mfo eto betidi bini. Nya mɔɔ, ntsyi kato.
Mi etsyi kawunsiə mfo, fɛɛ mɔɔ, mentsyi
kawunsiə mfo.
24 Nyaso míntɛyi mi minkə biukpə lə mi
abua əsuə nɛ. Nya lə biamfo bɛnɔ biə
mɔ ni nwə minii, biukpə lə mi abua əsuə
sitinti.”
25 Bátɔ wə bə, “Owoe feni?”
Yesu ətə mə mbuayɛ nkə, “Lesa nə
míntɛyi mi itsyi taa kasɔ ketsyikokɔɔ, ni
əmə ete nɛ.
26 Nkpe etiki kpə lə mi əsuə nnya ele
bə mfi nlo mi dikpi. Fɛɛ nwə létsyese
mɛɛ, sitintitidi uni. Nya asa nnya minɔ
mintsyiko wə ɔflɔɔ, nnya mimfi minlɛ
letsya bobe kətə kawunsiə nɛ.”
27 Mfóo, bánnɔ kasɔ bə Yesuu, Anto əmə
əsuə ɔnlɛ etiki budi ketsyiko.

28 Nyaso ɔ́tɛyi mə nkə, “Lə bebesə Utidi
Eto Ubi əmə katoo, nyafɛ biote biə mɔ ni
nwə mini nɛ, nya meenyifo kulesa lə mɔ
əsuəale əsuə. Bomu lesa nə mɔ Anto léte
mɛ nkə ntɛyii, ni hã maatɛyi nɛ.
29 Nwə lekpe mɛ kɔtɔɔ, si ko mɛ.
Wóanyani mɔ mate utsyə, itsyise meeyifo
lesa nə ləəyuəsə wə kafo lefe saa.”
30 Nya se ɔ́tɛyi nyamfo mməə, betidi kpə
ba lɛnɔ ɔ́tɛyi nyamfoo, áfo wə bánɔ.

Yesu Ǝləkə Betidi Ba Ni Abraham Eto Bebi Óte.

31 Nyaso Yesu átɛyi Yudafɔ ba léfo wə
bánɔ nkə, “Lə biyifo lə mɔ asatete əsuəə,
ete bə biyifo mɔ bakasebi sitinti nɛ.
32 Biote sitinti siamə, nya sitinti siamə
ebutə bisiə lə mi əsuə əsuə.”
33 Bátɛyi wə bənkə, “Abraham eto be-
fluflu buni, nya bóendi tɔ ndomufɔ butə
kuutsyuə saa tɔ búnyə! Ntsyə ibə fɛ faatɛyi
fənkə, bootə busiə lə bo əsuə əsuə?”
34 Yesu ətə mə mbuayɛ nkə, “Nlɛ mi
bɔtɛyi sitinti minkə utsyuə saa ke leeyifo
lebuaa, uyifo ndomunyə utə lebua.
35 Ndomunyə aamfiani oyobi wə nkpe
kedikɔ kulefe. Bomu oyosate eto ubii, wə
kpe kedikɔ lefe saa.
36 Nyaso lə mɔ Onanto eto Ubi ətə kusu
nkə bisiə lə mi əsuə əsuə əsuəə, ete bə bisi
lə əsuə əsuə sitinti nɛ.
37 Nyi miə Abraham eto bebi bini. Fɛɛ
bela biə bialo mɛ, itsyise biamfo asa nnya
maate mi bɛnɔ, eso.
38 Lesa nə mímfo mintsyiko mɔ Anto
ɔflɔɔ, ni maatɛyi nɛ. Nya mi tsyaa, lesa nə
bɛnɔ bitsyiko mi anto ɔflɔɔ, ni bɛnlɛ buyifo
nɛ.”
39 Yudafɔ bamə átɛyi wə bənkə, “Abra-
ham ni bo anto.”
Yesu átɛyi mə nkə, “Lə Abraham eto bebi
bini sitintii, eni biuyifo asa nnya Abraham
díyifo seka.
40 Fɛɛ bela biə bialo mɔ nwə laatɛyi
mi sitinti sia mínɔ mintsyiko Onanto ɔflɔ.
Abraham ményifo nko.
41 Asa nnya mi anto kosate díyifoo, nya
bɛnlɛ buyifo nɛ.”
Mfó bátɛyi wə bənkə, “Bunni basɔnɔbi!
Anto ɔni nkpe bo, wə ni Onanto!”

Yesu Ǝləkə Betidi Ba Ni Balo Eto Bebi Ote.

42 Yesu átɛyi mə nkə, “Lə Onanto ete ni
mi antoo, eni biala mɛ. Itsyise Onanto
ɔflɔ míntsyi mímbə mfo. Inni mɔ kosate
eto lelabi əsuə mímbə. Bomu wə ni nwə
létsyese mɛ.
43 Ntsyə eso biannɔ lesa nə minlɛ mi
bɔtɛyi kasɔ? Nnya ni bə bianla biə bianɔ
ditiki nə minlɛ mi bɔtɛyi.
44 Mi anto Obonsam eto bebi bini, nya
bela biə bieyifo wə lelabi. Idu taa kasɔ
ketsyikokɔɔ, uyifo nwə laalo betidi. Nya
woanla ditiki tinti nəmə itsyise woantɛyi
sitinti kulefe. Lə ɔtɛyi sidiaa, wəələkə wə
ditsyəbi kate. Itsyise nwə laatɛyi sidia uni,
nya wə ni bidia kenke eto anto.
45 Fɛɛ mɔɔ se ini sitinti maatɛyi mi esoo,
biamfo mɛ kanɔ.
46 Mi nti eto owoe loofo mɛ dikpi bolo
nkə nyifo lebua? Lə ntɛyi mi sitintii, beso
biamfo mɛ kanɔ?
47 Utidi wə ni Onanto eto olee, aanɔ
Onanto eto etiki. Nnya eso biannɔ Onanto
eto etiki ni bə binni wə bale.”

Yesu Ǝləkə Asa Nnya Óte Kasɔ Óte Yudafɔ.

48 Yudafɔ átɔ Yesu bənkə, “Lə bɔ́tɛyi
boənkə Samarianyə feni nya lɛwɔnɔ bua
təkəko fəə, bɔ́tɛyi sidia?”
49 Yesu ətə mə mbuayɛ nkə, “Lɛwɔnɔ
bua saa əntəkəko mɛ. Nlɛ mɔ Anto dibu
butə, fɛɛ mi əntə mɛ dibu.
50 Mɔɔ, maambɛbɛ dibu kətə əsuə. Fɛɛ
nwə laabɛbɛ nkə betidi tɛsə mɛɛ, kpe. Wə
ni nwə laakpo lekpo kayɛnko lə kusu əsuə
nɛ.
51 Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə, lə ut-
syuə eetsyue mɔ asatete kotoo, wəmbukpə
kulefe!”
52 Yudafɔ átɛyɛ wə bənkə, “Mfe fɛ bu-
unyə boə lɛwɔnɔ bua təkəko fə nɛ! Abra-
ham əkpə, nya Onanto eto bənyɛləkətidi
tsya díkpə, fɛɛ fə lɛ bɔtɛyi fə nwə ke
ditsyue fə asatete kotoo, əmbukpə kulefe!
53 Bubu feebu fə fə lɛmɔ fanso Boanto
Abraham wə díkpə, fɛɛ? Onanto eto
bənyɛləkətidi tsya əkpə! Owoe eto okle
feebu fə wə feni?”
54 Mfó nya Yesu dítə mbuayɛ nkə, “Lə
mɔ əsuə maatɛsɛɛ, nyalɛ mɔ atɛsə nyamə
manle kulesa. Fɛɛ nwə laatɛsə mɛɛ, wə ni
mɔ Anto. Wə ni nwə bíatɛyi biə wə ni mi
Onanto nɛ.
55 Mii, binyi wə. Fɛ mɔɔ, nyi wə. Lə ntɛyi
miə minnyi wəə, nyalɛ moofiani odia fe mi
ke, fɛɛ nyi wə, nya meetsyue wə ditiki koto.
56 Mi anto Abraham ənyə disuəyuə
se ɔ́nɔ mɔ bubə eto asa. Nyaso úfi
ənəmi útəkə lə mɔ bubə əsuə nya únyə
disuəyuə.”
57 Yudafɔ bamə átɛyi wə bənkə,
“Ámamfo tɔ alɛ fosi anɔ kulaa tsya, nya
bɔtɛyi fanlɛ bɔtɛyi fə eyi Abraham?”
58 Mfó Yesu lɛtɛyi mə nkə, “Nlɛ mi bɔtɛyi
sitinti miə, mɔɔ, mfe nkpe koko fɛ bále
Abraham.”
59 Ete básɛ abambi bə baato wə, fɛɛ Yesu
ákula əsuə nya ɔ́bɔ údu lə Kedikətəkɔ mfó.

9

Yesu Átsya Unəmba Utsyuə.

1 Se Yesu díbə ófe ɔntɔɔ, únyə utidi
utsyuə wə bále unəmba.
2 Wə bakasebi átɔ wə bənkə, “Oteasa,
owoe eto lebua dítə bále osani əmfo
unəmba? Wə kosate eso lee wə antomə
eto abua eso?”
3 Mfó Yesu dítə mə mbuayɛ nkə, “Inni
nwə mfo nye wə antomə díyifo lebua eso.
Bomu bále wə nko bə lə ɛyɛ lə wə əsuə lə
Onanto lə uləkə wə keyifo eto əsuəale ote
betidi.
4 Se bonkpe lə kalesiəsiə əsuə esoo,
ele bə buyifo keyifo butə nwə létsyese
mɛ. Kale əəbə bolo nya kuutsyuə saa
lensiembofo keyifo buyifo.
5 Lefenə eto lefe minsi minkpe lə kawun-
siəə, mɔ ni kawunsiə eto diyənde.”
6 Se Yesu lɛtɛyi nko ólosəə, ókpo ntufə lə
kasɔ, ɔ́wɔ site úfi se údikiti wə lə ənəmi,
7 nya ɔ́tɛyi wə nkə, “Su lə esu əflə ntu lə
Siloa eto Ditubiə əsuə.” Siloa eto kasɔ ni
nkə Bákpe wə. Nyaso osani əmə ésu úflə
ntu bomə. Nya wə ənəmi lɛsini ɔnlɛ asa
bunyə, nya úsinkli úbə oto.
8 Wonko mba nkpe lə koyotsya ku betidi
ba kenke díkənyə wə ɔnlɛ asa bɔtɔɔ, átɔ
bənkə, “Inni osani əmfo ni nwə díkəsiə lə
mfó úkatɔ asa?”
9 Bətsyuə átɛyi bə wə uni. Fɛɛ babamba
átɛyi bənkə, “Owo lo, inni wə uni. Bole ete
ole wə.”
Mfó nya utidi əmə kosate lɛtɛyi nkə, “Mɔ
uni!”
10 Bátɔ wə bənkə, “Ntsyə ibə fɛ fanlɛ asa
bunyə?”
11 Útə mbuayɛ nkə, “Utidi wə baakpo
Yesu lɛwɔ sitə udikiti mɛ lə ənəmi nya ɔ́tɛyi
mɛ nkə nsu mflə ənəmi lə Siloa eto ditubiə.
Nyaso nsu, nya se mímflə ənəmi mínlosə
ete míntsyiko asa bunyə.”
12 Bátɔ wə bə, “Sieti onkpe?”
Útə mə mbuayɛ nkə, “Mante kaka
onkpe.”

Farisifɔ Átɔ Unəmba Ɜmə Kase Báyɛ Bátsya Wə.

13 Bákpa nwə eto ənəmi léba kɔ əməə,
bésuko Farisifɔ bamə ɔflɔ.
14 Diyi nə Yesu lɛnwɔ sitə údikiti lə
unəmba əmə eto ənəmi fɛ ótsya wəə, éyifo
Ɔnwɛditsyəyi.
15 Nya Farisifɔ bamə tsya lɛtɔ osani əmə
kase íyifo fɛ útsyiko asa bunyə. Ɔ́tɛyi mə
nkə, “Sitə ɔ́nwɔ úfi údikiti mɛ lə ənəmi.
Nya mímflə mɔ ənəmi ete míntsyiko asa
bunyə.”
16 Mfó nya Farisifɔ bamə eto bətsyuə
lɛtɛyi wə bənkə, “Utidi wə díyifo nyamfo
embofo Onanto ɔflɔ butsyi! Itsyise weeny-
ifo lə Ɔnwɛditsyəyi eto kɔfi əsuə.”
Fɛɛ mə bətsyuə bamba átɛyi bənkə,
“Ntsyə yoofo bubə bə obuayifo ebofo
ayanisa nyamfo eto okle buyifo kate?” Itə
kəsənsə édufə mə lenti.
17 Nyaso Farisifɔ bamə esi bátɔ osani
əmə bənkə, “Se fanlɛ bɔtɛyi fənkə wə
lɛsini fə ənəmii, be ni fə nsusu itsyi lə wə
əsuə?”
Mfó nya osani əmə dítə mbuayɛ nkə,
“Onanto eto Unyɛləkətidi uni.”
18 Yudafɔ bamə mámfo bánɔ sitinti bə
osani əmə ába ənəmi fɛ usi útsyiko asa
bunyə isu ese lefe nə bákpadi wə anto mə
díbə.
19 Bátɔ mə bə, “Mi ubisaibi ni nwə mfo?
Biə béle wə unəmba, nya ntsyə iyifo fɛ
omfe ɔnlɛ asa bunyə mɔmɔ?”
20 Wə anto mə ətə mbuayɛ bənkə, “Buyi
boə bo ubi uni. Nya bunyi tsya boə bole
wə unəmba.
21 Fɛɛ bunyi kase íyifo fɛ omfe ɔnlɛ asa
bunyə. Nya bunyi futsyə tsya létsya wə
ənəmi nyamə. Bɛtɔ wə kosate lə ɔtɛyi mi
itsyise wóobe!”
22 Wə antomə átɛyi nyamfo nko itsyise
balɛ Yudafɔ sikpi bote, itsyise Yudafɔ átɛyi
bətsyə bə utsyəə ke lɛtɛyi nkə ófo Yesu
ɔ́nɔ fe Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyəə,
booləkə wə betsyiko lə mə katsyakɔ.
23 Nyamfo eso wə antomə lɛtɛyi bənkə,
“Wóobe, bɛtɔ wə kosate nɛ!”
24 Bákpadi nwə bále unəmba əmə
dinuəfə nya bátɛyi wə bənkə, “Te Onanto
sikpi lə atɛyi bo sitinti! Buyi boə utidi wə
létsya fɛ mfó eyifo obuayifo!”
25 Osani əmə ətə mə mbuayɛ nkə, “Mɔɔ,
minnyi lə obuayifo ni osani əmfo lee unni.
Lesa lɔni minyi mɔɔtɛyi ni bənkə, kɔɔ mba
ənəmi. Fɛɛ mɔmɔɔ, mfe nlɛ bunyə!”
26 Bátɔ wə bənkə, “Be úyifo fə nya ntsyə
ɔ́yɛ ótsya fə ənəmi nyamə?”
27 Útə mbuayɛ nkə, “Mboka mi bɔtɛyi
éfe, fɛɛ bianla biə biafo nnya. Beso bela
biə bisi bianɔ nnya? Lee, bela biə miitsya
afiani wə bakasebii?”
28 Báka wə bátɛyi bənkə, “Fə ete ni wə
okasebi. Boo, Moses eto bakasebi buni.
29 Buyi boə Onanto édiko Moses etiki.
Nya nwə mfo alɛɛ, boante kaka utsyi kulaa
tsya!”
30 Mfó nya osani əmə lɛtɛyi mə nkə, “Nte
ditiki nə eto okle ni nəmfo? Binyi kaka
utsyi, fɛɛ wə lɛsini mɛ ənəmi nɛ!
31 Buyi boə Onanto eentsyue babuayifo
koto, fɛɛ lə utsyuə eesumu Onanto, nya
weeyifo wə lelabii, weetsyue wə koto kanɔ
wə olatoto.
32 Idu taa kawunsiə eto kasɔ ketsyikokɔɔ,
bóannɔ tɔ bə kuutsyuə saa wə átsya nwə
bále unəmba.
33 Lenni Onanto ɔflɔ utsyii, eni wəmbofo
kulesa buyifo.”

34 Batɛyi wə bənkə, “Fəə bále ku lebua
fábe ku nii! Nya fə bomu lela fə aate bo
asaa?” Nyaso bála wə, bábɔnko lə Yudafɔ
eto katsyakɔ kamə.

Betidi Bətsyuə Eebu Bə Bəənyə Asa Wuee.

35 Yesu ánɔ nkə bála wə nyaso se únyə
osani əməə, ótɔ wə nkə, “Áfo Utidi Eto Ubi
ánɔ?”
36 Osani əmə ətə wə mbuayɛ nkə, “Nto,
te mɛ futsyə uni, bə lə mfo wə nnɔ.”
37 Mfó nya Yesu lɛtɛyi wə nkə, “Ébunyə
utidi əmə koko, nnyə wə ni nwə nlɛ fə etiki
budinko mfo mɔmɔ nɛ.”
38 Osani əmə átɛyi nkə, “Bonamute, mfo
nnɔɔ!” Nya óse akonki lə Yesu eto ənəmi
úsumu wə.
39 Yesu átɛyi nkə, “Mbə kawunsiə kamfo
bə lə nkponko betidi lekpo, bə lə bənəmba
lə bənyə asa, nya mba ləənyəə, lə bafiani
bənəmba.”
40 Farisifɔ ba díńyə mfo lɛnɔ nnya Yesu
lɛtɛyii, átɔ wə nkə, “Nyalɛ bɔtɛyi fanlɛ fə
bo tsya ába ənəmi lee?”
41 Yesu ətə mə mbuayɛ nkə, “Lə boba mi
ənəmi lebaa, eni biebudi dikpi, fɛɛ se biə
bɛlɛ bunyə esoo, mi abua təkə mi lə əsuə.”

10

Nwə Nyi Basamu Bɔyɛnkoo, Aalɛ Mə Ola.

1 Yesu átɛyi mə nkə, “Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti
miə, utsyuə saa ke dímanyɛ lə lesamuyo
eto kesie údufə lesamuyo nəməə, bomu
ɔ́yɛ kusu bamba saa údufə lə ni kafoo,
eyifo uyu ku nwə laabiasə asa.
2 Nyaa, nwə ke laayɛ lə kesie kedufə
lesamuyo nəmə kafoo, wə ni nwə laayɛnko
basamu tinti nɛ.
3 Nya nwə laase lesamuyo eto kesie
aasini kesie eto siku kətə wə. Woakpadi
basamu bamə lə mə aye nya baanɔ wə
ɔkɔɛ nya woakpa mə kabɔnko.
4 Lə okpadi mə nya ɔyɛnko mə ɔbɔnkoo,
woatɔ mə sɛtɔ kayɛnko mə nya bəətəkəko
wə kama itsyise beeyi wə ɔkɔɛ.
5 Bəmbutəkəko kuutsyuə bamba kama.
Bomu bootsyetsyi bedu itsyise benyi wə
ɔkɔɛ.”
6 Yesu átɛyi mə lekpa nəmfo, fɛɛ bánnɔ
nnya ɔ́tɛyi mə eto kasɔ.
7 Lə nyamfo esoo, Yesu esi ɔ́tɛyi mə nkə,
“Lə sitintii, mɔ ni kesie itə basamu bamə.
8 Betidi ba kenke lɛtɔ mɛ sɛtɔ bəbəə,
beyifo beyu ku mba laabiasə asa. Fɛɛ
basamu bamə méntsyue mə koto.
9 Mɔ ni kesie kamə. Lə utsyuə ayɛ lə mɛ
udufə lə kafoo, wuunyə bofo. Wuudufə lə
mfó ukabɔ, nya wuunyə didisa sɛɛ ukedi.
10 Uyuu, bubə ete woəbə nkə lə uyu, olo
utidi, obiasə asa. Mɔɔ, mbə miə lə binyə
nkpə, nkpə bo lɛflɔ.
11 “Mɔ ni utinti wə laayɛnko basamu,
nwə lɛtɔnɔ nkə weefi wə nkpə utə lə wə
basamu eto disi.
12 Utidi wə laayɛnko basamu wə baafo
diyi eto kayo nya benni wə kosate eto
balee, weetsyetsyi kedu lə unyə ukiti nlɛ
bubə. Ukiti əmə eedufə mə lenti kəmuə
mə nya wəəsensə mə.
13 Utidi əmfo eetsyetsyi kedu itsyise diyi
eto uyifoyifo ete uni. Nya basamu bamə
eto bɔflɔ nye mə kasɛɛ aanka wə.
14-15 “Mɔ ni utinti wə laayɛnko basamu.
Fe kase Anto əmə nyi mɛɛ, nya mintsya
nyi wəə, nko ke mintsya nyi mɔ basamu,
nya məətsya nyi mɛ nɛ. Nya míntɔnɔ miə
məəkpə lə mə disi.
16 Nkpe basamu bamba ba ləmbə lə
lesamuyo nəmfo tɔ. Ele bə nyɛnko mə tsya
mboko, nya mə tsya lə banɔ mɔ ɔkɔɛ. Nya
məmblɛ loofíani basamu eto ditsyukpa
lɔni lə ɔyɛnkoyɛnko ɔni eto kalɔ.
17 “Anto əmə aala mɛ, itsyise ntɔnɔ miə
məəkpə lə mə disi, bə lə nsinkli mbə nsiə
nkpə biɔ.
18 Kuutsyuə saa embofo mɔ nkpə bofo lə
mɔ ani, bomu mɔ kosate dífi mu míntə miə
məəkpe. Nkpe əsuəale bə moofo mu bufi
kətə. Nya əsuəale si ekpe mɛ bə nsinkli
mfo mu. Nko əmə mɔ Anto dítə mɛ nkə
nyifo nɛ.”
19 Lə etiki nnya Yesu lɛtɛyi mfo esoo,
kabakəfə esi kédufə lə Yudafɔ bamə nti.
20 Mə nti eto bətsyuə kpə átɛyi bənkə,
“Lɛwɔnɔ bua təkəko wə. Ɔlɛ kumunə
bukpə! Beso ele bə besi betsyue wə koto
fɛ?”
21 Fɛɛ babamba tsya átɛyi bənkə, “Utidi
wə əsuə lɛwɔnɔ bua nkpee, embofo etiki
nyamfo eto okle bɔtɛyi! Ntsyə lɛwɔnɔ bua
luuyifo unəmba si unyə asa fɛ?”

Yudafɔ Mámfo Yesu Bánɔ.

22 Lɛyɔlefee, nya beedi Yudafɔ eto Dis-
umuyo Bufikakpe lə Onanto kɔni eto Diyi
lə Yerusalem.
23 Yesu ákayɛ kafe lə Disumuyo eto
lekpake nə baakpo Solomo eto Ablanase
mfó.
24 Mfó nya Yudafɔ bamə létsyilama wə,
nya bátɔ wə bənkə, “Isu ese dimamfe lefe
kon fookpe bo lə ketuntu əsuə esu ase?
Tɛyi bo sitinti siamə, lə fə ni Utidi əmə
Bákpo Ɔhile Bətsyə.”
25 Yesu ətə mə mbuayɛ nkə, “Mbɔtɛyi
mi nyamfo koko, tsya biamfo mɛ akanɔ.
Asa nnya meeyifo lə mɔ Anto eto əsuəale
əsuəə, lɛ mɛ buləkə kate.
26 Fɛɛ biəmbofo mɛ bɛnɔ, itsyise bientsyi
mɔ basamu bamə nti.

27 Mɔ basamu eetsyue mɛ koto. Nyi mə,
nya bəətəkəko mɛ.
28 Ntə mə nkpə manlo, nya bemuukpə
kulefe. Nya kuutsyuə saa embofo mə lə
əsuəale əsuə lə mɔ kɔni.
29 Mɔ Anto wə dífi mə útə mɛɛ, kpe ale
oso lesa saa. Kuutsyuə saa embofo mə bofo
lə əsuəale əsuə lə mɔ Anto eto kɔni kulefe
kulefe.
30 Anto əmə ku mɔɔ, eyifo bani."
31 Mfó nya Yudafɔ bamə dísi básɛ aba bə
bato wə.
32 Yesu átɛyi mə nkə, "Nyifo nnyifo sɛɛ
kpə bo mɔ Anto lékpe mɛ lə mi nti. Nya
nte nnya eso bela biə biakpɔ mɛ aba?"
33 Yudafɔ bamə ətə wə mbuayɛ bənkə,
"Inni nnyifo sɛɛ bo féyifo eso boə boakpɔ
fə aba. Bomu mbusiotiki nnya fédi eso!
Utidinini ete feni, fɛɛ éfi fə əsuə éyifo fe
Onanto!"
34 Mfó nya Yesu dítə mbuayɛ nkə,
"Báwɔni bákpe lə mi kosate eto Kɔfi eto
Kukue bə Onanto átɛyi nkə, 'Beyifo fe
bananto.'
35 Buyi boə lesa nə báwɔni bákpe lə
Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue, eyifo sitinti itə
lefe saa. Nya mfó Onanto lékpadi betidi
ba léfo wə Ditiki Sɛɛ nəmə nkə, 'Beyifo fe
bananto.'
36 Fɛɛ mɔɔ, Anto əmə díləkə mɛ nya
ótsyese mɛ kawunsiə nɛ. Nya ntsyə eso fɛ
biɔtɛyi biə ndi mbusiotiki lə nnya míntɛyi
miə nyifo Onanto eto Ubi?
37 Lə minlɛ mɔ Anto eto nnyifo buyifoo,
nyalɛ biamfo mɛ bɛnɔ.
38 Fɛɛ lə nlɛ mu buyifoo, lə biamfo mɛ
bɛnɔ tsyaa, ele bə befo asa nnya meeyifo
bɛnɔ, bə lə bete lə bɛnɔ nnya kasɔ biə Anto
əmə si lə mɛ, nya mintsya nsi nkpə lə wə."
39 Mfó tsyaa, besi bála bə bəəmuə Yesu,
fɛɛ usi óbɔ lə mə nti údu.
40 Yesu esi úsu ɔ́yila Ketu Yordan úsu
kaka Yohanes díyifo betidi ntufləsəfləsə
eto lekpa tutɛ, nya ɔ́tsyimɛ mfó.
41 Betidi kpə əbə wə ɔflɔ nya bátɛyi
bənkə, "Yohanes ménýifo ayanisa saa óte.
Fɛɛ lesa saa nə ɔ́tɛyi itsyi lə utidi əmfo əsuə
eyifo sitinti."
42 Nya betidi kpə lə mfó léfo wə bánɔ.

11

Lazaro Eto Ukpə.

1 Osani utsyuə baakpo Lazaro wə dísiə
lə umə wə baakpo Betania ánɔ bufi. Wə
ku wə bayimisio inuə ba baakpo Maria ku
Marta dísiə lə umə əmə.
2 Maria əmfo ni nwə dífi nnuəbi bo
laanyi fififi ókpo Bonamute Yesu lə akpa
nya úfi wə disi eto sɛwɔni ɔ́si wə akpa
nyamə. Wə ɔyimisani ni Lazaro wə lɛnɔ
bufi bɔnlɛ bɔtɛyi mfo nɛ.
3 Wə bayimisio bamfo átsyese Yesu
kɛnyɛ bə, "Bonamute, fə ɔyɛtsyuə lala ánɔ
bufi!"
4 Se Yesu léfo kɛnyɛ kamfoo, ɔ́tɛyi nkə,
"Bufi bomfo enni bukpəmfi itə wə, bomu
iyifo nnya əsuə buufi babesə Onanto eto
diye kato, nya ɛyɛ lə nnya əsuə babesə
Onanto eto Ubi tsya kato."
5 Nyaa, Yesu ála Marta ku wə ɔyimisio
ku Lazaro eto asa tinti.
6 Fɛɛ se ɔ́nɔ nkə ɔ́nɔ bufii, usi ɔ́kɛ mfó
eyi ənuə okpe.
7 Nyamfo eto kamaa, ɔ́tɛyi wə bakasebi
nkə, "Bitə lə businkli busu Yudea."
8 Mfó nya wə bakasebi lɛtɛyɛ wə nkə,
"Oteasa, kayinkənə ete Yudafɔ díkabɛbɛ
kusu bə baakpɔ fə aba, nya fanlɛ bɔtɛyi
fənkə busi boesu mfó?"
9 Yesu ətə mə mbuayɛ nkə, "Inni lefosi
abombosɔsɔ ənuə nkpe lə diyi eto kalek-
pakpa əsuə? Lə utsyuə lɛ bɔyɛ lə kalek-
pakpa əsuəə, weentusə itsyise ɔlɛ kawun-
siə kamfo eto lekpasə bunyə.
10 Fɛɛ lə ketsye ɔnlɛ bɔyɛɛ, wuutusə
itsyise lekpasə əmbə itə wə."
11 Se Yesu lɛtɛyi nyamfo ólosəə, usi ɔ́tɛyi
úkə nkə, "Bo ɔyɛtsyuə Lazaro lɛ selabe,
nyaso ntɔ wə kasanklisə kɔ."
12 Se bakasebi bamə lɛnɔ nkoo, bátɛyi
wə bənkə, "Bonamute, lə selabe onlabee,
nyalɛ yuuyuə wə."
13 Fɛɛ Yesu wə lɛ bɔtɛyi nkə Lazaro
ébukpə, fɛɛ wə bakasebi ébu bənkə selabe
tinti ɔ́tɛyi utsyiko.
14 Nyaso Yesu ákpasə mə ɔ́tɛyi nkə,
"Lazaro əkpə.
15 Fɛɛ lə mi esoo, ɛlɛkɛ itə bə mánkɛ lə
mfó fɛ úkpə, bə lə befo bɛnɔ esoo. Nyaso
bítə lə busu wə ɔflɔ mfó."
16 Mfó nya Toma wə baakpo Ɔfimfinyə
lɛtɛyi wə bakaseyimitsyuə bamə nkə, "Bitə
lə bo tsya lə butəkəko Oteasa busu bə lə
busu bukpə ku wə!"

Yesu Ámansə Lazaro Eto Bayimi Lɛkɔ.

17 Lefe nə Yesu dísu údufə mfoo, ɔ́nɔ nkə
bébikə Lazaro diyi nale ni diyi nəmfó nɛ.
18 Idu lə Betania isu Yerusalem eyifo fe
esunkpo ənuə seka.
19 Nyaso Yudafɔ kpə əbə mfó bə bəəbə
bamansə Maria ku Marta lɛkɔ se mə
ɔyimisani díkpə eso.
20 Se Marta lɛnɔ nkə Yesu lɛ bubəə, úsu
nkə weesu otsyako wə, fɛɛ Maria ebu ɔkɛ
lə diyo.
21 Marta átɛyi Yesu nkə, "Bonamute, lə
nnya ete fakɛ mfoo, eni mɔ ɔyimisani
mənkpə!
22 Fɛɛ nnyi miə mɔmɔ kulaa tsyaa, lesa
saa nə fɔɔtɔ Onantoo, wuutə fə ni."
23 Mfó Yesu lɛtɛyi wə nkə, "Fə ɔyimisani
ebotaka ubə nkpə."

24 Nya Marta lɛtɛyi wə nkə, “Nyi miə
wootaka ubə nkpə lə lefe nə bəkpənkpə
lootaka lə Diyi Fɛfɛ əsuə.”
25 Mfó Yesu lɛtɛyi wə nkə, “Mɔ ni nwə
ləətə bəkpəkpə eto botaka kəńyə ku busin-
kli kəbə bəsiə lə nkpə nɛ. Utsyuə saa ke
léfo mɛ ɔ́nɔɔ, lə úkpə kulaa tsyaa, wuusiə
nkpə.
26 Nya utsyuə saa ke nsi nkpə nya ófo mɛ
ɔ́nnɔ, embukpə kulefe. Afo nyamfo anɔ?”
27 Útə mbuayɛ nkə, “Ee, Bonamute. Mfo
nnɔ miə fə ni Nwə Onanto Lékpo Ɔhile
Utsyə, Onanto eto Ubi nwə bátɛyi bətsyə
bə wuubə kawunsiə.”
28 Se Marta lɛtɛyi nyamfo ólosəə, úsu
ókpadi wə ɔyimisio Maria, nya ɔ́tɛyi wə
buɛɛ nkə, “Oteasa əmə ebubə nya ɔnlɛ fə
disi bɔtɔ.”
29 Se Maria lɛnɔ nkoo, ótaka mlə nya úsu
wə katsyakokɔ.
30 Lefe nəmfoo, Yesu méndufə tɔ umə
kafo. Bomu usi úńyə lə kaka Marta díbə
otsyako wə mfó.
31 Se Yudafɔ ba nsi lə diyo lə Maria ɔflɔ
banlɛ wə lɛkɔ bomansə dínyə bə ótaka
kplaa, mə tsya átaka bətəkəko Maria
kama. Bébu bə kudi komə eti ɔntɔ lə usi
usu uwi keku.
32 Se Maria dísu údufə kaka Yesu ńyəə,
óse akonki lə wə akɔ nya ɔ́tɛyi wə nkə,
“Bonamute, lə nnya ete fákɛ mfoo, eni mɔ
ɔyimisani mənkpə!”
33 Yesu ənyə kase Maria ku betidi ba
dítəkəko wə nlɛ nku. Ílə wə lə utu nya óla
ɔ́wɔnɔ hũũ.
34 Ɔtɔ mə nkə, “Sieti bíbikə wə?”
Bətə mbuayɛ bənkə, “Bonamute, bə lə
əbə abe.”
35 Mfóo, Yesu éwi keku.
36 Nya Yudafɔ bamə lɛtɛyi bənkə, “Bebe
kase ko óla wəə!”
37 Fɛɛ mə bətsyuə átɛyi bənkə, “Ɔsini
unemba ənəmi nya ɔnlɛ asa bunyə. Beso
wəntə lə Lazaro lə ɔyɛ bukpə?”

Yesu Átakasə Lazaro Útsyiko Ɔkɔmə.

38 Isi ílə Yesu tinti, nya ɔ́nyi úsu kudi
komə ɔflɔ. Kudi komə eyifo dibiə lə koba
kafo nya béfi leba béti ko kɛnyɛ.
39 Yesu átɛyi mə nkə, “Bɛnyi leba nəmə
lə kudi komə eto kɛnyɛ.”
Mfó nya Lazaro əmə eto ɔyimisio Marta
lɛtɛyi Yesu nkə, “Bonamute, wuukanyi
mɔmɔ, itsyise mmi ni diyi nale se bébikə
wə nɛ!”
40 Yesu átɛyi wə nkə, “Mántɛyi fə
minkə lə áfo mɛ ánɔɔ, ebunyə Onanto eto
diyənde?”
41 Nyaso bányi leba nəmə lə kudi komə
eto kɛnyɛ. Yesu ábesə ənəmi kato óbe
nya ɔ́tɛyi nkə, “Nto, maasɔ fə ani, itsyise
eetsyue mɛ koto lə nkpadi fə.
42 Nyi miə eetsyue mɛ koto lefe saa. Fɛɛ
mba ńyə mfo eso minlɛ nyamfo bɔtɛyi nko,
bə lə bafo banɔ bə fə lékpe mɛ kɔtɔ.”
43 Se ɔ́tɛyi nyamfo nkoo, ófa bembembe
nkə, “Lazaro, bɔ əbə!”
44 Nya ukpənkpə əmə lɛbɔ úbə ku kafia
ka béfi bémini wə əsuə ku nka béfi bémini
wə ənəmi.
Nya Yesu lɛtɛyi mə nkə, “Beyankli we
bikə biamə lə əsuə lə udu.”

Yudafɔ Ákpe Disi Bə Baalo Yesu.

45 Lə nyamfo esoo, Yudafɔ ba díbə Maria
ɔflɔ nya bənyə nnya Yesu díyifoo, eto
bətsyuə kpə áfo wə bánɔ.
46 Fɛɛ mə bətsyuə édu bésu Farisifɔ ɔflɔ
nya bátɛyi mə lesa nə Yesu díyifo.
47 Nyaso Farisifɔ ku besumunyə ninə
ákpe disi ku Yudafɔ eto batɔnkotɔnko nya
bátɔ bətsyuə bənkə, “Be ele bə buyifo?
Bebe ayanisa kpə nnya osani əmfo nlɛ
buyifo kate!
48 Lə butə wə kusu ɔnlɛ nyamfo buyifo
nkoo, utsyuə saa ebofo wə ɔnɔ. Nya
Romafɔ luubə baba bo Disumuyo kɛnkɛ
kamə ku kusə komə tsya!”
49 Mfóo, mə nti eto nwə baakpo Kayafa,
wə ni Usumunyə Ninə lɛlɛ nəmfoo, lɛtɛyi
mə nkə, “Ntsyə asakasɔnɔnɔ ləələ mi
mmə!
50 Binyi tɔ biə ɛlɛkɛ bə utidi ɔni kpə
lə kusə komə eto disi enso bə kusə komə
kenke eto betidi tsylɔ lee?”
51 Lə sitintii, wóantɛyi nyamfo ɛyɛ lə
wə kosate eto nsusu əsuə. Bomu fe nwə
ni Usumunyə Ninə itə lɛlɛ nəmfo esoo,
Onanto áyɛ lə wə əsuə útə nkə ɔtɛyi
nyamfo, nnya ni katɛyikətsyə bə Yesu
ebubə ukpə lə Yudafɔ kenke eto disi.
52 Inni bənkə lə ukpə lə kusə komə eto
disi mate ete. Bomu bə ɛyɛ lə nnya əsuəə,
lə ɔsɔ Onanto eto bebi ba kenke dísensə
bankpo lə kawunsiə eto akpɔ akpɔ nnya
kenke lebo, beyifo bani.
53 Lə nyaso ídu dinəmfo əsuə, Yudafɔ
eto beninə bamə dítsyiko esu bɔbɛbɛ kase
bomuə Yesu lə balo wə.
54 Lə nyamfo esoo, Yesu ménsifo bɔyɛ
kafe mmə lə Yudafɔ nti. Bomu údu úsu
úsiə lə uməbibi wə baakpo Efraim kaka
lefi mfiminti. Mfó wonko wə bakasebi
dísiə.
55 Lefe nəmfoo, Yudafɔ eto Ukpə Ása
Bo Ɔyila eto Diyi didife éboyo elo. Nya
betidi kpə dítsyi kasɔ kamə eto akpɔakpɔ
bésu Yerusalem lə besu bəmuə əsuə beyifo
əsuəfləflə eto lekpa nəmə fɛ lɛ diyididi
nəmə lə leyo.
56 Se bəńyə lə Disumuyo nəməə,
bákabɛbɛ Yesu nya bákatɔ bətsyuə bənkə,
“Ntsyə bibu? Nyi miə wəmbofo diyi nəmə
kedikɔ bubə, lee ntsyə ini?”

57 Lefe nəmfóo, besumunyə ninə ku
Farisifɔ ébutə bote bə lə utsyuə yi kaka
Yesu nkpee, lə ubə utə mə bote, lə besu
bəmuə wə.

12

Maria Édiki Yesu Nnuəbi Lə Betania.

1 Se ibu eyi akua lə bedi Ukpə Ása Bo
Ɔyila eto Diyii, Yesu ésu Betania, kaka
Lazaro wə Yesu létakasə utsyiko ɔkɔmə
ditsyi.
2 Mfóo, banwa ditsyitsyosa bətə wə bə
lə udi. Marta ni nwə lɛwunsəko mə lə lesa
nəmə kedikɔ. Lazaro tsya akɛ lə mba ku
Yesu dídi lesa nəmə nti.
3 Mfó əmə nya Maria dífi nnuəbi bo
laanyi fififi béyifo betsyiko lə nnya baakpo
naadi əsuə, nya bofo koya tinti eto dituntu
kplɛ tɔ úsu ókpo Yesu lə akpa. Nya úfi wə
disi eto sɛwɔni ɔ́si wə akpa. Bɔnyi fififi
bomə éyi diyo nəmə kenke.
4 Nya Yesu eto okasebi ɔni wə ni Yuda
Iskariot, nwə luubə udu Yesu utə lɛtɛyi
nkə,
5 "Beso bánte nnuəbi bomfo sika flu-
bia alofa ətsyə befi atabi nyamə bətə
bakombo?"
6 Fɛɛ inni lə kase Yuda dífi kətsyuə lə
bakombo eto asa eso ɔtɛyi nyamfo nko.
Bomu uyu uni. Wə ɔflɔ atabi eto otobe
dítsyə, nya úkeyu atabi nyamə eto ətsyuə
kələkə kətə əsuə.
7 Yesu átɛyi nkə, "Beyani wə kpoo. Bitə
lə uyifo lesa nə woofo buyifo kətsyə itə mɔ
kəbikə.
8 Bakombo kpe lə mi ɔflɔ lefe saa. Fɛɛ
mɔɔ, məmɔɔkɛ lə mi ɔflɔ lefe saa."

Yudafɔ Efi Nsusu Bua Lə Lazaro Ǝsuə.

9 Se Yudafɔ kpə lɛnɔ bə Yesu kpe lə
Betania, béti wə bésu mfó. Nya inni Yesu
mate eso bésu mfó, bomu lə bənyə Lazaro
wə Yesu létakasə utsyiko ɔkɔmə tsya.
10 Lə nyaso besumunyə ninə átsya béfi
nsusu bə boolo wuntsya.
11 Itsyise ɛyɛ lə Lazaro əsuə esoo, Yudafɔ
kpə lə kesumu bɔni kətənko Yesu kama.

Yesu Ésu Údufə Yerusalem Ku Disuəyuə Kplɛ Fe Oka.

12 Se kale dísiə, betidi eto ditsyukpa kplɛ
nə díbə Ukpə Ása Bo Ɔyila eto diyisɛɛ nəmə
kedikɔɔ, ánɔ bə Yesu lɛ Yerusalem bubə.
13 Nyaso béfi katodi nya bésu bə baat-
syako wə. Bákafa katɛyi bənkə,
"Hosiana! Atɛsə itə Onanto!
Bɛtɛsə nwə nlɛ bubə lə Bonamute eto diye
əsuə!
Atɛsə itə Israelfɔ eto Oka!"
14 Yesu ənyə ɔflimubi utsyuə nya úsiə
lə wə fe kase báwɔni bákpe lə Awɔnisa
Kɛnkɛ eto Kukue əsuə bənkə,
15 "Biante sikpi mi Sion eto umə eto betidi!
Nyə fə Oka nsi lə ɔflimubi əsuə ɔnlɛ
bubə!"
16 Tutɛɛ, wə bakasebi mánnɔ nyamfo
kasɔ. Fɛɛ lefe nə Onanto díkatakasə Yesu
utsyi ɔkɔmə úbə ku dibuu, nya fɛ bákloma
bə nnya báwɔni bákpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ
eto Kukue əsuə etsyi lə wə əsuə, nya nnya
ni asa nyamfo kenke béyifo bətə wə nɛ.
17 Betidi ba díńyə mfó fɛ Yesu lékpadi
Lazaro útsyiko kudi kafo lə ɔkɔmə óboko
nkpəə, ésu bátɛyi lesa nə díbə mfó.
18 Nyamfo esoo, betidi kpə ésu bátsyako
wə, itsyise bánɔ ayanisa nnya úyifo óte
eso.
19 Mfó Farisifɔ bamə lɛtɛyi mə bətsyuə
bənkə, "Bebe, kulesa anlɛ bɔlɛkɛ kətə
bo! Binyə biə kawunsiə kenke édu bésu
bətəkəko wə!"

Yesu Átɛyi Útsyə Nkə Wəəbə Bukpə.

20 Grikifɔ bətsyuə tsya akɛ lə betidi ba
dísu Disumuyo lə Yerusalem lə diyi nəmə
kedikɔ nti.
21 Bésu Filipo wə dítsyi Betsaida lə
Galilea ɔflɔ, nya bátɛyi wə bənkə, "Boanto,
bola boə boənyə Yesu."
22 Filipo ésu ótɛyi Andrea nya mə inuə
bamə dídu bésu bátɛyi Yesu.
23 Mfó nya Yesu lɛtɛyi nkə, "Lefe nəmə
eboyo bə babesə Utidi Eto Ubi əmə eto diye
kato.
24 Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti miə lə banto
lentabi nəmə lə kasɔ dibuu, lentabi lɔɔni
ete disi diudi. Fɛɛ lə dibuu, nya fɛ diɔnwɔ
ebibi kpə nɛ.
25 Utidi wə lela wə kosate eto nkpəə,
ebonyansə mu. Fɛɛ nwə dikisi wə kosate
eto nkpə lə kawunsiə kamfoo, ebɔlɔ mu
utsyə itə nkpə manlo.
26 Utsyuə saa ke lela nkə weeyifo mɔ
keyifoo, ele bə utəkəko mɛ, itə bə mɔ
uyifoyofo əmə ebusiə lə kaka minsi. Nya
utsyuə saa ke ni mɔ uyifoyifoo, mɔ Anto
ebokpe wə dibu.

Yesu Édi Etiki Itsyi Lə Wə Ukpə Ǝsuə.

27 "Mɔmɔɔ, ɛlɛ mɛ bulə lə mɔ lɛkɔɛsi.
Fɛɛ be ko ele bə ntɛyi? Bɔtɛyi ele bə ntɛyi
minkə, 'Nto, məntə lə kanyi kamfo eto okle
lə kətəkə mɛ lə əsuə lee'? Owo lo! Fɛɛ
nyamfo eso mímbə kawunsiə, bə lə nnyə
kanyi kamfo eto okle nɛ.
28 Nyaso Nto, tə lə babesə fə diye kato!"
Nya ɔkɔɛ lɛbɔ utsyi kato nlɛ bɔtɛyi nkə,
"Mbóbesə ni kato koko. Nya nsi muuyifo
nko."
29 Se betidi ba dińyə mfo lɛnɔ ɔkɔɛ əməə,
mə bətsyuə átɛyi bənkə ɔsɔmi uni díkumi.
Nya bətsyuə lɛtɛyi bənkə, "Onanto eto
ɔtɔnkpe utsyuə ni lɛtɛyi wə lesaatsyuə."
30 Mfó Yesu lɛtɛyi mə nkə, "Inni mɔ eso
ɔkɔɛ əmfó lɛbɔ, bomu mi eso.

31 “Məmɔ ni lefe nə Onanto lookponko
kawunsiə kamfo eto betidi lekpo. Nya
Onanto luutu kawunsiə kamfo eto
əsuəalenyə lə wə seka əsuə.
32 Fɛɛ lə betsyi mɛ lə kasɔ babesə katoo,
muunə betidi kenke mboko mɔ ɔflɔ.”
33 Lefe nə Yesu lɛtɛyi nyamfoo, óte ukpə
wə eto okle wəəbə bukpə.
34 Mfó nya sitiditu siamə lɛtɛyi nkə, “Bo
kɔfi eto kukue lɛ bo bɔtɛyi nkə, Utidi
Wə Bákpo Ɔhile Bətsyuə ebusiə nkpə isu
manlo manlo. Nya ntsyə ibə fɛ fanlɛ bɔtɔyi
fənkə boobesə Utidi Eto Ubi əmə kato?
Owoe ni Utidi Eto Ubi əmə mfo?”
35 Yesu ətə mə mbuayɛ nkə, “Diyənde
nəmə si diɔkɛ lə mi nti itə lefe sɛkɛ ete.
Se diyənde nəmə nsi nkpe mi lenti esoo,
bɛyɛ bɛtɔ, bə lə kale lə kayɛ mi bolo lə
bidufə lə ketuntu əsuə. Itsyise nwə laayɛ
lə ketuntuu, ante kaka ɔntɔ.
36 Nyaso se lekpasə nkpe lə mi ntii, befo
lekpasə nəmə bɛnɔ bə lə biyifo lekpasə eto
betidi.”
Se Yesu lɛtɛyi mə nyamfo ólosəə, údu lə
mə ɔflɔ úsu ɔbiɔ.

Yudafɔ Ǝləkə Bate Bə Bámfo Yesu Banɔ.

37 Ite bə Yesu éyifo ayanisa kpə lə mə
ənəmi óte tsyaa, bámfo wə bánɔ.
38 Fɛɛ nyamfo əbə itə nko, bə lə Onanto
eto Unyɛləkətidi Yesaya eto lesa nə ɔ́tɛyi
utsyə lə ibə itə nko nkə,
“Bonamute, owoe léfo ditiki nə bɔ́tɛyi ɔnɔ?
Nya owoe Bonamute əmə díləkə wə
əsuəale óte?”
39 Lə nyamfó eso bámfo bofo kanɔ,
itsyise Yesaya esi ɔ́tɛyi nkə,
40 Onanto átɛyi nkə,
“Mba mə ənəmi nya míninəsə mə,
bə lə mə ənəmi lə ɛyɛ asa bunyə.
Nya lə mə nsusu lə bɔyɛ asa kasɔ bɔnɔ.
Itə bəmbɔtsyi bawuninsə befi mə əsuə
bətə mɛ, bə lə ntsya mə bufi.”
41 Yesaya átɛyi nyamfo itsyise úbunyə Yesu
eto diyənde kokoko, nya údi etiki utsyi lə
wə əsuə.
42 Fɛɛ ite nko tsyaa, Yudafɔ eto beninə
kpə áfo Yesu banɔ. Fɛɛ lə Farisifɔ bamə
eso baamfo etiki nyamfo budi kabɔsəə
lekple betidi nɔ, bə lə bayɛ mə bola lə mə
katsyakɔ eso.
43 Baala bə baafo betidi eto atɛsə enso
atɛsə nya ditsyi Onanto ɔflɔ.
44 Nyaso Yesu édi etiki ófa bembembe
ɔ́tɛyi nkə, “Utsyuə saa ke laafo mɛ kanɔɔ,
inni mɔ mate ete ófo ɔ́nɔ. Bomu ófo nwə
létsyese mɛ tsya ɔ́nɔ.
45 Nya utsyuə saa ke ləənyə mɛɛ, əənyə
nwə létsyese mɛ tsya.
46 Mbə kawunsiə fe lekpasə, nya utsyuə
saa ke léfo mɛ ɔnɔɔ, ensiembɔkɛ lə ketuntu
əsuə bio.
47 “Lə utsyuə aanɔ mɔ ditiki nya
weentsyue ni koto, məmbolo wə dikpi,
itsyise məmbə miə maalo kawunsiə eto
betidi dikpi. Bomu mbə miə lə mmfo ntə
mə.
48 Utidi wə kee lɛni mɛ nya wámmfo mɔ
ditikii, kpe nwə lookponko wə lekpo. Etiki
nya míndii, nya lookponko wə lekpo lə diyi
fɛfɛ nəmə nɛ.
49 Nyamfo eyifo sitinti itsyise mántɛyi
kulesa lə mɔ əsuəale əsuə. Bomu mɔ Anto
wə létsyese mɛɛ, léte mɛ lesa nə ele bə
ntɛyi ku kase ele bə ntɛyi ni.
50 Nya nnyi miə wə kɔfi komə əətə nkpə
manlo. Nyaso lesa nə kee míntɛyii, ni ni
lesa nə Anto əmə lɛtɛyi mɛ nkə ntɛyi nɛ.”

13

Yesu Ǝflə Wə Bakasebi Eto Akpa.

1 Ibu diyi lɔni fɛ lə bedi Ukpə Ása Bo
Ɔyila eto diyisɛɛ nəmə. Yesu áte nkə wə
lefe éboyo bə udu lə kawunsiə kamfo usu
wə Anto ɔflɔ. Úkala mba ni wə bale lə
kawunsiə mfo, nya óla mə sitinti isu ese
taa kalosəkɔ.
2 Yesu ku wə bakasebi akɛ lə lesakedikɔ
ku ditsyitsyo nəmfó. Olo əmə ébusu údufə
lə Yuda wə ni Simon Iskariot eto ubi eto
nsusu nkə lə udi wə okpe lə udu Yesu utə
wə balo.
3 Yesu áte nkə wə Anto éfi əsuəale saa
útə wə lə lesa saa əsuə. Uyi nkə útsyi
Onanto ɔflɔ nya usinkli ɔntɔ lə Onanto
ɔflɔ.
4 Nyaso ótaka lə lesakedikɔ kamə nya
úləkə wə awubunte kplɛ nnya kato útsyə
nya úfi sebo ótsyasɛ lə nkɛ.
5 Úkuti ntu ókpo lə ɔkpɛ kplɛ utsyuə kafo
nya útsyiko wə bakasebi bamə eto akpa
buflə, ákasi nnya ku sebo sia ótsyasə lə
nkɛ.
6 Se éyo Simon Petro əsuəə, ɔ́tɔ Yesu nkə,
“Bonamute, buflə fəəbə mɛ akpa lee?”
7 Yesu ətə wə mbuayɛ nkə, “Amannɔ
tɔ lesa nə minlɛ buyifo mfo eto kasɔ, fɛɛ
kamaa, əbɔnɔ nnya kasɔ.”
8 Simon Petro ətə mbuayɛ nkə, “Kulefe!
Məmbutə kusu miə lə əflə mɔ akpa
kulefe.”
Mfó nya Yesu lɛtɛyi wə nkə, “Lə məmflə
fə akpaa, nyalɛ ensiembuyə kedikɔ lə mɛ.”
9 Simon Petro átɛyi wə nkə, “Bonamute,
nyalɛ məmflə mɔ akpa mate, bomu flə mɔ
ani ku mɔ disi tsya!”
10 Yesu ətə wə mbuayɛ nkə, “Utsyuə saa
ke díkəflə ntuu, ole. Nya weensihiã bə uflə
wə əsuə bio, nnya lehiã ete ni bə uflə akpa.
Itsyise wə kalebe saa ebole koko. Mi əsuə
ébole, fɛɛ inni mimblɛ.”
11 Yesu fe úyi nwə ləəbə wə bokpe lə ani,
nyaso ɔ́tɛyi nkə, “Inni mimblɛ kenke lele.”

12 Se Yesu díflə mə akpa ólosəə, úsinkli
úfi wə awu ókpe, nya úsinkli úsu úsiə
lə kasɔ lə kedikɔ kamə. Mfó nya ɔ́tɔ wə
bakasebi bamə nkə, “Bɛnɔ lesa nə mínyifo
mi mfo eto kasɔ?
13 Biakpadi mɛ biə Oteasa ku Onamute,
nya ɛflɔ bə bekpadi mɛ nko. Itsyise wə
mini nɛ.
14 Mɔ, nwə ni mi Onamute ku Oteasa
ébuflə mi akpa. Lə nko inii, ele bə mi tsya
flə mi bətsyuə eto akpa.
15 Ditsyəbi dini mínyifo mínte mi, bə mi
tsya lə biyifo fe kase mínyifo mínte mi.
16 Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti miə uyifoyifo
mamɔ oso wə Onamute. Nko ke ini bə
ɔtɔyɛ mamɔ onso nwə lékpe wə kɔtɔ.
17 Se binyi sitinti siamfo esoo, Onanto
ebokpo mi atsyɔ lə bɛyɛ lə sitintisu əsuə
biyifo asa!
18 “Inni mimblɛ eto etiki minlɛ bɔtɛyi
mfo. Nyi mba mínləkə lə mi nti. Fɛɛ ele
bə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue eto etiki bə
itə fe kase báwɔni nnya bətsyə, ‘Utidi wə
lékpe kɔni lə ɔkpɛ ɔni ku mɛ búdi lesaa,
wə ni nwə létaka úńyə lə mɛ əsuə nɛ.’
19 “Nlɛ mi nyamfo bɔtɛyi katənsə fɛ lə ibə
ibə, bə lə ibə ibə nko sitintii, biofo bɛnɔ biə
Mɔ ni Nwə Mini.
20 Sitinti ini minlɛ mi bɔtɛyi minkə,
utsyuə saa ke lefo utidi wə míntsyesee,
mɔ ófo. Nya utsyuə saa ke léfo mɛɛ, nwə
létsyese mɛ uni ófo.”

Yesu Átɛyi Nwə Luudu Wə Utə Útsyə.

21 Se Yesu lɛtɛyi etiki nyamfo ólosəə, ílə
wə tinti lə lɛkɔɛsi. Nya ɔ́tɛyi ókpasə nkə,
“Sitinti minlɛ mi bɔtɛyi mi nkə, mi nti eto
ɔni ebudu mɛ utə.”
22 Mfó nya Yesu eto bakasebi bamə dítsyi
bawuninsə bábe mə bətsyuə eto ənəmi
itsyise íyifo mə yaa, nya bánte mə nti eto
nwə Yesu nlɛ.
23 Bakasebi bamə eto ɔni wə Yesu laala
tintii, əsiə ɔfi Yesu.
24 Lə nyaso Simon Petro áma ənəmi ókpe
okasebi əmə, ɔ́tɛyi wə nkə, “Tɔ wə futsyə
ɔnlɛ.”
25 Nyaso wuntsya étsyue kɛnyɛ lə Yesu
ɔflɔ nya ɔ́tɔ wə buɛ nkə, “Bonamute, owoe
ni futsyə?”
26 Mfó nya Yesu dítə mbuayɛ nkə, “Utidi
wə muubudi lesa nto kutu ntəə, wə uni
nɛ.” Lə nyaso Yesu ébudi lesa sɛkɛ úfi óto
kutu nya úfi útə Yuda wə ni Simon Iskariot
eto ubi.
27 Kase Yuda lefo lesa nəmə koo, Obon-
sam ko dídufə wə lə əsuə.
Mfó nya Yesu lɛtɛyi wə nkə, “Kɔse mlə
lə eyifo lesa nə faala fə eeyifo.”
28 Fɛɛ bafɛfɛ ba nsi lə lesakedikɔ mfó
mánnɔ kasɔ lesa nə eso Yesu lɛtɛyi Yuda
nko.
29 Mə bətsyuə ébu bə se ini Yuda díkalɛ
mə otabitobe esoo, bɔtɛyi Yesu nlɛ wə nkə
usu oya bikə bia boohiã itə mə diyisɛɛ
nəmə eto budi oboko lee usu utə bakombo
lesatsyuə.
30 Nya se Yuda léfo lesa nəmə koo, ete
ɔ́bɔ údu. Kətsyə tsya idi lefe nəmfó.

Yesu Ɜtə Wə Bakasebi Kɔfi Fɔfɔ.

31 Se Yuda dídu eto kamaa, Yesu átɛyi
nkə, “Mɔmɔɔ, bábesə Utidi Eto Ubi əmə
eto diye kato. Nya ɛyɛ lə wə əsuəə, bábesə
Onanto eto diye kato.
32 Lə bábesə Onanto eto diye kato ɛyɛ
lə Utidi Eto Ubi əmə əsuəə, nyalɛ Onanto
ebuləkə Utidi Eto Ubi eto diyənde nə əsuə
onkpe ote. Nya wuuyifo nkomə mɔmɔ
mfoti.
33 “Mɔ bebi, mensiembusiə lə mi ɔflɔ
ɛklɛ bio. Biɔbɛbɛ mɛ, fɛɛ nlɛ mi bɔtɛyi
mɔmɔ fe kase míntɛyi Yudafɔ eto beninə
léfee miə, ‘Kaka mintɔɔ, biembofo mfó
bubə.’
34 “Nya mɔmɔɔ, nlɛ mi kɔfi fɔfɔ butə.
Bela mi bətsyuə! Kase minla mii, mi tsya
la mi bətsyuə nko ke.
35 Lə bela bətsyuəə, betidi ba tã ebɔyɛ lə
nnya əsuə bate bə mɔ bakasebi bini.”

Yesu Átɛyi Nkə Petro Ɜbɔni Wə.

36 Simon Petro átɔ wə nkə, “Bonamute,
se fantɔ?”
Yesu ətə wə mbuayɛ nkə, “Kaka mintɔɔ,
embofo mɛ butəkəko kesu mɔmɔ. Fɛɛ
kamaa, ebutəkəko mɛ əbə mfó.”
37 Petro átɔ wə nkə, “Bonamute, beso
məmbofo fə butəkəko mɔmɔ kesu?
Muukpə lə fə disi faa!”
38 Mfó Yesu ətə wə mbuayɛ nkə, “Ebofo
bukpə sitinti lə mɔ disi fɛ? Sitinti, nlɛ fə
bɔtɛyi miə, fɛ ukusɛ luutə kɛnyɛɛ, əbɔni
mɛ sitsyə, fə enyi mɛ kon.”

14

Yesu Ákpe Wə Bakasebi Nkɛ Ale.

1 Yesu átɛyi mə nkə, “Biəntə lə ilə mi lə
lɛkɔɛsi. Fe kase béfo Onanto bɛnɔɔ, befo
mintsya bɛnɔ.
2 Lə mɔ Anto eto diyoo, nsiəkɔ kpə kpe.
Ntɔ lə nsu nlɔ nsiəkɔ ntsyə mi. Nya
məmbɔtɛyi mi nko, lenni nko ini.
3 Nya lə nsu nlɔ nsiəkɔ ntsyə ntə mi
nlosəə, muusinkli mbə nkpa mi nsuko mɔ
ɔflɔ, itə bə kaka minkpee, lə mi tsya lə bisiə
mfó.
4 Biyi kusu ko ntɔ lə kaka mintɔ.”

Yesu Ni Kusu Tinti Ko Ɜsuə Baayɛ Kesu Onanto Ɔflɔ.

5 Toma átɛyi wə nkə, “Bonamute, bunyi
kaka fantɔ. Nya ntsyə buuyifo bote kusu
ko bɔɔyɛ bubə fə aflɔ?”

6 Yesu ətə wə mbuayɛ nkə, “Mɔ ni
kusu komə, sitinti siamə ku nkpə bomə.
Kuutsyuə saa embubə Anto əmə ɔflɔ lə
woanyɛ lə mɛ əsuə.”
7 Yesu átɛyi mə nkə, “Mɔmɔ əmə bimfi
biinyi mɛɛ, bíote mɔ Anto əmə tsya. Nya
idu mɔmɔ ɛntɔɔ, bifi biyi wə nya bíkənyə
wə tsya.”
8 Filipo átɛyi wə nkə, “Bonamute, te bo
Anto əmə ete imi bo.”
9 Yesu átɛyi wə nkə, “Filipo, kokooko
əmə minkpe mi lə ɔflɔɔ, ete binyi mɛ tɔ?
Nwə ke díkənyə mɛɛ, ənyə mɔ Anto əmə
tsya nɛ. Ntsyə eso fanlɛ bɔtɛyi fənkə, ‘Te
bo Anto əmə’?
10 Filipo, nyalɛ ámamfo ánɔ fə nkpe lə
Anto əmə əsuə nya wuntsya nkpe lə mɛ?
Etiki nnya míntɛyi mii, mentsyi mɔ kosate
ɔflɔ. Anto wə nkpe lə mɛɛ, leeyifo wə
kosate eto keyifo.
11 Befo mɛ bɛnɔ lə ntɛyi mi minkə, nkpe
lə Anto əmə əsuə, nya wuntsya nkpe lə
mɛ. Lə biamfo bɛnɔɔ, befo bɛnɔ lə ayanisa
nnya meeyifo mate eso.
12 Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə, nwə ke
léfo mɛ ɔ́nɔɔ, ebuyifo asa nnya meeyifo.
Sitinti, wuuyifo asa nnya nso nko kulaa
tsya, itsyise ntɔ lɔ mɔ Anto əmə ɔflɔ.
13 Nya muuyifo lesa saa nə ke bɛtɔ lə mɔ
diye əsuə ntə mi, bə lə babesə Anto əmə
eto diye kato ɛyɛ lə Ubi əmə əsuə.
14 Lə bɛtɔ lesa saa lə mɔ diye əsuəə,
muuyifo ni ntə mi.”

Yesu Átɛyi Wə Bakasebi Nkə Wuutə Mə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ.

15 Yesu esi ɔ́tɛyi nkə, “Lə biala mɛɛ,
biutsyue mɔ afi koto.
16 Mɔɔtɔ Anto əmə lə utə mi
Ɔwunsəkotsyuə bamba wə luusiə ko mi
lefe saa.
17 Wə ni Lɛwɔnɔ nə ləələkə sitinti lə
Onanto əsuə kate. Fɛɛ kawunsiə eto betidi
əmbofo wə bunyə fɛ lə besu bətsyə wə
lekpo. Fɛɛ mii, biyi Lɛwɔnɔ nəmə itsyise
usi ko mi nya onkpe lə mi əsuə.
18 “Lɛ ndu lə mi ɔflɔɔ, memoonyani mi
mate ntsyə fe bakɔbebi. Bomu muusinkli
mbə mi ɔflɔ.
19 Lə lefe kliminti əsuəə, kawunsiə eto
betidi ensiembunyə mɛ. Fɛɛ mi ebunyə
mɛ. Nya se minsi nkpə esoo, mi tsya ebusiə
nkpə.
20 Lə lefe nəmfóo, biunyə bitsyə lekpo
biə nkpe lə Anto əmə əsuə, nya mi tsya
nkpe lə mɛ, fe kase mintsya nkpe lə mi
əsuə.
21 “Utsyuə saa wə laafo mɔ afi nya
woeyifo lə nnya əsuə, wə ni nwə laala mɛ
nɛ. Mɔ Anto ebola nwə laala mɛ. Nya
mintsya loola wə nya muuləkə mɔ əsuə nte
wə.”
22 Nya Yuda, wə lenni Iskariot, lɛtɔ Yesu
nkə, “Bonamute, ntsyə fɛ ini bo mate ete
fuuləkə əsuə ate, nya fəmbuləkə əsuə ate
kawunsiə eto betidi?”
23 Mfó nya Yesu dítə wə mbuayɛ nkə,
“Utsyuə saa ke laala mɛɛ, wuutsyue ditiki
nə maate koto, nya mɔ Anto loola wə. Nya
mɔ ku mɔ Anto əmə luubə bɔsɔnɔ wə,
busiə wə lə ɔflɔ.
24 Utsyuə saa ke laanla mɛɛ, entsyue mɔ
asatete koto. Nya asatete nnya bíkanɔɔ,
enni mɔ kosate eto ale. Bomu mɔ Anto wə
létsyese mɛ eto ale ini.
25 “Mbɔtɛyi mi nyamfo kenke lə lefe
minsi minkpe mi lə ɔflɔ.
26 Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ nə ni Ɔwunsəkotsyuə
wə Onanto lootsyese lə mɔ diye əsuəə,
ebote mi lesa saa nya wooklomasə mi lesa
saa nə míntɛyi mi.
27 “Diyuə lə disiəko mi. Nya mɔ diyuə
mimfi minlɛ mi butə. Inni lə kase kawun-
siə eto betidi ləətə. Biəntə lə ilə mi lə
lɛkɔɛsi. Nya biante sikpi.
28 Bɛnɔ se míntɛyi mi miə, ‘Nlɛ budu lə
mi ɔflɔ, nya muusinkli mbə mi ɔflɔ.’ Lə
nnya ete biala mɛɛ, eni biunyə disuəyuə
bə ndu ntɔ lə Anto əmə ɔflɔ. Itsyise ɔmɔ
oso mɛ.
29 Mbɔtɛyi mi nyamfo mɔmɔ fɛ lə ibə ibə,
bə lə ibə ibə itəə, lə befo bɛnɔ.
30 Mensiembofo mi etiki budinko kaklɛ
itsyise kawunsiə kamfo eto oka lɛ bubə.
Umbə əsuəale lə mɛ əsuə.
31 Fɛɛ ele bə kawunsiə te nkə maala Anto
əmə, nyaso meeyifo lə kase ɔ́tɛyi mɛ nkə
nyifo.
“Mɔmɔɔ, bibə lə budu mfo.”

15

Yesu Ni Kudiyi Tinti Komə.

1 “Mɔ ni kudiyi tinti komə, nya mɔ Anto
ni kudiyi komə eto ɔkuɛmfo əmə.
2 Waala mɔ kalɛ ka laannwɔ kələkə lə
mɛ əsuə nya nka laanwɔ ebibii, waalɔ ke
əsuə lə kase ufiebi lɔɔsɔ okpo ke bə lə kafo
bɔnwɔ kukɔnɔ.
3 Mimii, bɔ́ɔlɔ mi əsuə bətsyə koko tsya,
ɛyɛ lə asa nnya mínte mi eso.
4 Bɛkɔ lə mɛ lə mintsya lə nyifo lɔni ku
mi. Kuyi eto ɔlɛ əmbofo bɔnwɔ lə wə mate
əsuə, woofo bɔnwɔ lə ɔlɛ əmə akɔ lə kuyi
komə əsuə. Nko ke biembofo ebibi bɔnwɔ
lə biankɔ lə mɛ əsuə nɛ.
5 “Mɔ ni kudiyi komə nɛ, nya mi ni ko
kalɛ. Utidi wə ke lɛkɔ lə mɛɛ, nya mintsya
lɛkɔ ku wəə, ɛbɔnwɔ ebibi kpə. Itsyise
biembofo kulesa buyifo lə mimbə lə mi.
6 Futsyə ke dimankɔ ku mɛɛ, booto wə
bakpe fe uyilɛ nya wookoe ofiani ɔtɔni.
Baakpa kalɛ kamfo eto okle kətsyə ditsyu
kakpe lə ute katonsə.

7 Lə biyifo lɔni ku mɛ nya mɔ etiki tsya
nkpe lə mii, bɛtɔ lesa saa nə ke lefe itə mi,
ete biofo ni.
8 Mɔ Anto eto diyənde ni bə lə bɛnwɔ
ebibi kpə, nya ɛyɛ lə nyamfo əsuəə, nnya
yuuləkə ete bə biyifo mɔ bakasebi nɛ.
9 Maala mi fe kase mɔ Anto laala mɛ.
Nyaso bitə lə mɔ lelabi lə lɛkɛ mi lə əsuə.
10 Lə bitsyue mɔ afi kotoo, mɔ lelabi itə
mi ebɔkɔ lə mi fe kase mintsya leetsyue mɔ
Anto koto, nya mintsyimɛ lə wə lelabi əsuə
lefe saa.
11 "Nlɛ mi asa nyamfo bɔtɛyi bə lə
disuəyuə nə nkpe lə mɛɛ, lə lɛkɛ mi tsya
lə əsuə lɛflɔ.
12 Kɔfi ko minlɛ mi butə ni nkə bela
bətsyuə fe kase maala mi.
13 Lelabi nə utidi loofo bufi kətə wə
bayɛtsyuə enso kenke ni bənkə lə ufi wə
nkpə utə lə mə disi.
14 Lə biyifo lə mɔ afi əsuəə, ete bə biyifo
mɔ bayɛtsyuə.
15 Mensiembokpo mi miə mɔ beyifoyifo
mɔmɔ, itsyise nwə leeyifo utidi bamba eto
keyifo aante asa nnya wə onamute leeyifo.
Bomu maakpo mi miə mɔ bayɛtsyuə. It-
syise asa nnya kenke mínɔ mintsyiko mɔ
Anto ɔflɔɔ, mbɔtɛyi mi nnya.
16 Inni mi díkələkə mɛ. Bomu mɔ díləkə
mi. Nya nləkə mi miə lə bisu bɛnwɔ ebibi
kpə, nya ebibi nnya biɔnwɔɔ, lə itsyə lefe
saa. Itə bə lesa saa nə biɔtɔ Anto lə mɔ
diye əsuəə, wuutə mi ni.
17 Lə nyaso kɔfi ko minlɛ mi butə ni nkə
bela mi bətsyuə."

Kawunsiə Eto Betidi Eekisi Yesu Eto Bakasebi.

18 Yesu ésukosə nkə, "Lə kawunsiə eto
betidi eekisi mii, bete biə mɔ baka bukisi
nko.
19 Lə kawunsiə kamfo eto betidi binii,
eni boola mi fe mə ke. Fɛɛ nləkə mi
ntsyiko kawunsiə kamfo eto betidi nti
nyaso binsini mə bale. Nyamfo eso beekisi
mi nɛ.
20 Bekloma ditiki nə míntɛyi mi minkə,
'Ndomunyə saa ammɔ kaso wə onamute.'
Lə betidi əńyə mɛ lə əsuəə, bete biə boońyə
mi tsya lə əsuə. Lə bétsyue mɔ etiki kotoo,
bootsyue mi ale tsya koto.
21 Fɛɛ booyifo mi nyamfo kenke lə mɔ
disi eso, itsyise benyi futsyə létsyese mɛ.
22 Lə nnya ete məmbə ntɛyi mə kulesaa,
eni bəmbolo mə lebua yifoyifo eto dikpi.
Fɛɛ mɔmɔɔ, béyifo lebua nya taflatsyɛ saa
ensibə booto bə bánte.
23 Utsyuə saa wə leekisi mɛɛ, eekisi mɔ
Anto tsya.
24 Lə nnya ete ményifo keyifo ka kuut-
syuə saa dímenyifo tɔ únyə lə mə ntii, eni
bəmbolo mə lebua yifoyifo eto dikpi. Fɛɛ
bənyə asa nnya mínyifo, tsyaa balɛ mɔ ku
mɔ Anto kenke bukisi.
25 Ele bə nyamfo bə itə nko bə lesa nə
báwɔni bákpe lə mə kɔfi eto kukue əsuəə,
lə ibə itə nko bə, 'Bukisi bimba ete békisi
mɛ.'
26 "Lə nyasoo, mootsyese mi Lɛwɔnɔ
Kɛnkɛ nə ni Ɔwunsəkotsyuə itsyi lə
Onanto ɔflɔ. Wə luuləkə sitinti lə Onanto
əsuə ote. Lefe nə utsyi Anto əmə ɔflɔ ubəə,
wuudi adansiə lə mɛ əsuə utə mi.
27 Mi tsya badansiɛ biudi bitə mɛ, itsyise
bekpe lə mɔ ɔflɔ idu taa kasɔ ketsyikokɔ
ke.

16

1 "Ntɛyi mi etiki nyamfo kenke bə lə
betidi lə bayɛ butə lə ani lə elo mi lə mi
bofokanɔ əsuə.
2 Booləkə mi lə mə nti lə katsyakɔ, nya
lefe ebubə nə lə utsyuə lɛ mi bolo tsyaa,
wuubu nkə ɔlɛ Onanto busumu lə nnya
əsuə.
3 Betidi ebuyifo mi nyamfo eto okle,
itsyise benyi mɛ nye Anto əmə tsya.
4 Bomu mbɔtɛyi mi nyamfo ntɔnsə bə
lə lefe nəmə áyo bə beyifo nnya nkoo, lə
bekloma biə ntɛyi mi nnya nko.
"Mántɛyi mi nyamfo lə kasɔ ketsyikokɔ
itsyise nkɛ mi lə ɔflɔ lefe nəmfo.
5 Fɛ mɔmɔɔ, ntɔ lə nwə létsyese mɛ ɔflɔ.
Fɛɛ mi kuutsyuə saa anlɛ mɛ bɔtɔ nkə sieti
mintɔ.
6 Nya se míntɛyi mi nyamfoo, mi ketu eyi
ku nkuɛnlo.
7 Fɛɛ nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə, ɛlɛkɛ
itə mi bə ndu lə mi ɔflɔ. Itsyise lə mensuu,
Ɔwunsəkotsyuə əmə embubə mi ɔflɔ. Fɛɛ
lə nsuu, mootsyese wə mi.
8 Nya lə ubəə, wuuləkə ote kawunsiə eto
betidi ekpa wue bate bə bánya kusu lə lesa
nə ni lebua ku lesa nə ni kasɛɛ yifoyifo ku
lesa nə ni Onanto eto lekpo kpokpo.
9 Bembote lesa nə ni lebua itsyise bámfo
mɛ bánɔ eso.
10 Nya boonyə bətsyə lekpo se banyɛ lə
kusu sɛɛ komə əsuə, itsyise ntɔ lə Anto
əmə ɔflɔ nya biensiembunyə mɛ bio.
11 Nya bebote lesa nə ni lekpo kpokpo
itsyise Onanto ébolo kawunsiə kamfo eto
əsuəalenyə əmə dikpi koko.
12 "Asa kpə si ekpe nnya ele bə ntɛyi mi.
Fɛɛ yooso mi butsyi mɔmɔ.
13 Fɛɛ lefe nə Lɛwɔnɔ nə ləələkə sitinti
lə Onanto əsuə kate əbəə, diutə bete sitinti
siamə kenke itsyi lə Onanto ɔflɔ. Nya
wəəmbɔtɛyi kulesa lə wə əsuəale əsuə.
Bomu wɔɔtɛyi mi lesa nə waanɔ ku nnya
ləəbə bubə.
14 Wuutə babesə mɔ diye kato itsyise
wuuləkə lesa nə ófo utsyiko mɔ ɔflɔ ote mi.

15 Lesa saa nə ni Anto əmə eto lelee, eyifo mɔ lele. Nyaso míntɛyi mi minkə Lɛwɔnɔ
nəmə ebufi lesa nə mintə wə ubə ote mi.”

Bakasebi Bamə Eto Nkuɛnlo Ebofiani Disuəyuə.

16 Yesu esi ɔ́tɛyi nkə, “Ibu sɛkɛ biensiem-
bunyə mɛ bio, nya lə lefe sɛkɛ kama bisi
biunyə mɛ.”
17 Mfó nya wə bakasebi bətsyuə lɛtɔ
mə bətsyuə bənkə, “Nya ɔ́tɛyi mfo eto
kasɔ nkpə? Ɔ́tɛyi bo nkə, Ibu sɛkɛ boensi
embunyə wə bio. Nya sɛkɛ tsya lə nnya
kamaa, busi buunyə wə. Nya usi ɔ́tɛyi bo
tsya nkə, ‘Itsyise ntɔ lə Anto əmə ɔflɔ.’
18 Nnya ɔ́tɛyi nkə, ‘Ibu sɛkɛ,’ eto kasɔ ni
be? Bóannɔ lesa nə ɔnlɛ bɔtɛyi eto kasɔ!”
19 Yesu áte nkə etiki ətsyuə kpe bála
lə batɔ wə. Nyaso ɔ́tɛyi mə nkə, “Ntɛyi
minkə ibu sɛkɛ biensi embunyə mɛ bio,
nya sɛkɛ lə nnya kamaa, bisi biunyə mɛ
bio. Etiki nyamfo bɛnlɛ bɔlɛ kabe lə mi
bətsyuə nti lee?
20 Sitinti minlɛ mi bɔtɛyi minkə biuwi
kaminsəku, biləkə binəntu. Fɛɛ kawunsiə
eto betidi luunyə disuəyuə. Nya mii,
nkuɛnlo ebumuə mi, fɛɛ mi nkuɛnlo bomə
ebofiani disuəyuə.
21 Lə usio labe kolee, woakɛ lə bulə əsuə
itsyise ɔlɛ kanyi bunyə. Fɛɛ lə óle ubi
əmə ólosəə, woata kanyi ka únyə əsuə,
itsyise wəənyə disuəyuə nkə óle ubi ókpe
lə kawunsiə.
22 Nko seka inte itə mi tsya nɛ. Mɔmɔɔ,
bekpe lə nkuɛnlo əsuə. Fɛɛ muunyə mi
bio. Nya disuəyuə luuyi mi akɔɛsi kenke,
disuəyuə nə eto okle kuutsyuə saa ləmbofo
bofo ketsyiko mi ani kulefe.
23 “Lə diyi nəmə ayoo, biembɔtɔ mɛ
kulesa. Itsyise nlɛ mi bɔtɛyi sitinti miə
lesa nə ke biɔtɔ mɔ Anto lə mɔ diye əsuəə,
wuufi ni utə mi.
24 Ibə ese mɔmɔɔ, bíantɔ tɔ kulesa lə mɔ
diye əsuə. Bɛtɔ ete lə utə mi lə mi disuəyuə
lə lɛflɔ lelo.
25 “Ndi mi etiki ɛyɛ lə akpa əsuə. Fɛɛ lefe
ebubə nə mensiembudi mi etiki nyɛnko lə
akpa əsuə. Bomu muudi mi etiki wuee
itsyi lə Anto əmə əsuə.
26 Lə lefe nəmə ayoo, bɛtɔ wə asa lə mɔ
diye əsuə. Minlɛ bɔtɛyi miə mɔɔ, mɔɔtɔ
ntɛ mi.
27 Itsyise Anto əmə kosate aala mi.
Waala mi itsyise mi tsya aala mɛ, nya béfo
bɛnɔ biə Onanto ɔflɔ mintsyi mímbə.
28 Sitintii, Anto əmə ɔflɔ mintsyi mímbə
kawunsiə, nya mɔmɔ nsi nlɛ budu lə
kawunsiə kesu Anto əmə ɔflɔ.”
29 Nya wə bakasebi lɛtɛyi wə nkə,
“Mɔmɔɔ, efe alɛ etiki budi kakpasə wuee,
insini lə akpa əsuə.
30 Mfe ko bote boə eyi lesa saa, nya
yensife bə kuutsyuə saa si ɔtɔ fə etiki eto
kasɔ. Nyamfo mate ətə bofo bɔnɔ boə
Onanto ɔflɔ fétsyi.”
31 Mfó Yesu lɛtɔ mə nkə, “Mɔmɔ alɛ befo
bɛnɔ?
32 Lefe lɛ bubə, nya díubə tsya lélo nə
boosensə mi nya utsyuə saa luusu wə umə
beyani mɔ mate bitsyə. Fɛɛ lə sitintii,
yembuyifo mɔ mate. Itsyise Anto əmə si
ko mɛ.
33 Ntɛyi mi nyamfo lə binyə diyuə se
biyifo lɔni ku mɛ eso. Kawunsiə eto betidi
ebutə binyə kanyi. Fɛɛ biń́yə kekleke!
Itsyise mbutəkə kawunsiə kamfo kato!”

17

Yesu Áto Ola.

1 Se Yesu lɛtɛyi mə nyamfo ólosəə, óbesə
ənəmi kato nya ɔ́tɛyi nkə, “Nto, lefe nəmə
éboyo. Besə fə Ubi eto diye kato bə lə fə
Ubi tsya lə obesə fə diye kato.
2 Itsyise éfi əsuəale kenke ətə wə lə
kawunsiə eto betidi kenke əsuə bə mba
kenke féfi fətə wəə, lə utə mə nkpə manlo.
3 Nya nkpə manlo ni bə lə betidi lə bate
fə, fə nwə hã mate ni Onanto kosate əmə
nya lə bate Yesu Kristo wə fátsyese.
4 Mbesə fə diye kato nte lə betidi nti. Nya
mínyifo keyifo ka fákpe mɛ lə kɔni fə nyifo
lə kawunsiə mínlosə.
5 Mɔmɔɔ, Nto, besə fə Ubi eto diyənde
kato lə fə ənəmi, diyənde nə əsuə mínkɛ
ku fə fɛ béyifo kawunsiə.

Yesu Áto Ola Lə Wə Bakasebi Eto Disi.

6 “Ntə miə mba fələkə fətə mɛ lə kawun-
siə eto betidi ntii, te fə. Fə bale beni nya
féfi mə fətə mɛ nya bétsyue fə ditiki koto.
7 Nya mɔmɔɔ, beyi bə lesa saa nə féfi fətə
mɛɛ, etsyi fə ɔflɔ.
8 Mfi kɛnyɛ ka fətə mɛ fə nsu ntɛyi mə
nsuko mə nya báfo ke. Nya beyi sitinti bə
fə ɔflɔ mintsyi, nya fə ni nwə létsyese mɛ.
9 Nlɛ ola boto lə mə disi, minlɛ ola boto lə
kawunsiə eto betidi kenke eto disi. Bomu
lə mba féfi fətə mɛ eto disi, itsyise fə kosate
eto bale beni.
10 “Mba kenke ni mɔ bale eyifo fə bale,
nko ke fə bale tsya diyifo mɔ bale nɛ. Nya
mɔ diyənde lébe kato ɛyɛ lə mə əsuə.
11 Mɔmɔɔ, nlɛ fə ɔflɔ bubə. Minsibə lə
kawunsiə mfo. Fɛɛ məə, besi bakpe lə ke.
Anto Kɛnkɛ, fə kosate fi fə diye eto əsuəale
nnya fətə mɛ abe mə bə lə beyifo bani fe
kase bo ku fə diyifo bani.
12 Lefe nə mínkɛ lə mə ɔflɔɔ, nlɛ mə
wɛkɛkɛkɛkɛ nya mínse mə ɛyɛ lə diye nə
fətə mɛ əsuə. Nse mə, itə bə kuutsyuə saa
mánnya lə mə nti, enso utidi wə ele bə
onya kokooko, bə lə nnya báwɔni bákpe lə
Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə lə ibə itə.

13 “Nya mɔmɔɔ, nlɛ fə ɔflɔ bubə. Ntɛyi
nyamfo lə kawunsiə bə lə mə tsya lə beyi
kenke lə mə akɔɛsi ku mɔ disuəyuə nə
minlɛ bunyə.
14 Mbe fə ditiki nəmə letsya ntə mə,
nya benni kawunsiə kamə eto bale fe kase
mintsya lenni kawunsiɛ kamfo eto ole ke.
Lə nyasoo, kawunsiə kamə eekisi mə.
15 “Minlɛ bɔtɔ miə ləkə mə lə kawunsiə
kamə. Bomu nlɛ bɔtɔ miə lə ase mə, ələkə
mə etsyiko Obuale əmə eto ani.
16 Fe kase minni kawunsiə kamfo eto
olee, nko ke mə tsya lenni kawunsiə kamfo
eto bale nɛ.
17 Yifo mə kɛnkɛ lə sitinti siamə əsuə,
itsyise fə ditiki nəmə eyifo sitinti.
18 Ntsyese mə kawunsiə fe kase fintsya
létsyese mɛ kawunsiə seka.
19 Lə mə esoo, nyifo mɔ əsuə kɛnkɛ ntə
fə, bə lə mə tsya lə beyifo kɛnkɛ lə sitinti
siamə əsuə.

Yesu Áto Ola Lə Bafokanɔfɔ Kenke Eto Disi.

20 “Minlɛ nyamfo bɔtɔ kətə mə mate,
bomu nlɛ bɔtɔ kətə mba kenke loofo mɛ
banɔ ɛyɛ lə fə Ditiki Sɛɛ nəmə mə bɔɔtɛyi
əsuə.
21 Anto, nlɛ bɔtɔ miə lə ətə bə lə beyifo
bani fe kase fankpe lə mɛ nya mintsya
nkpe lə fə əsuə. Tə lə beyifo bani ku bo
bə lə kawunsiə eto betidi lə bafo banɔ bə
fə uni létsyese mɛ.
22 “Ntə mə diyənde nə eto okle ke fətə
bə lə məmblɛ lə beyifo bani fe kase bo fə
diyifo bani.
23 Nkpe lə mə, nya fintsya nkpe lə mɛ.
Tə lə beyifo bani kenke bə lə kawunsiə eto
betidi lə bate bə fə létsyese mɛ nya faala
mə fe kase faala mɛ.
24 “Anto, nla miə mba féfi fətə mɛ lə
bəsiə mɛ lə ɔflɔ lə kaka minsi bə lə bənyə
mɔ diyənde, diyənde nə fətə mɛ itsyise ála
mɛ fɛ béyifo kawunsiə.
25 “Anto Sɛɛ, kawunsiə eto betidi enyi fə,
fɛɛ mɔ yi fə nya mba mfo tsya yi bə fə
létsyese mɛ.
26 Ntə báte fə wuee, nya muutə besi bate
fə eso nko, bə lə lelabi nə féfi fətə mɛɛ, lə
lɛkɛ lə mə nya lə mintsya lə nkɛ lə mə.”

18

Yudafɔ Ɜmuə Yesu.

1 Se Yesu léto ola əmfo ólosəə, wə ku wə
bakasebi édu mfó nya báyɛ lə Kidron eto
utukplo bésu kaka nnuɛbi eto eyi eto ɔkuɛ
kɛkɛ utsyuə lɛkɛ. Nya Yesu ku wə bakasebi
dídufə mfó.
2 Yuda wə dídu wə utəə, áte mfó itsyise
lefe kpəə, Yesu ku wə bakasebi ála disi
busu kakpe mfó.
3 Nyasoo, Yuda áyɛnko Romafɔ eto ba-
mamanyə ku mba laase Disumuyo eto
betsyuə, ba besumunyə ninə ku Farisifɔ
létsyese nya ókpa mə úsuko ɔkuɛ kɛkɛ
əmə. Bétsyi bemakə ku kakandiɛ ku atɛ.
4 Se Yesu léte asa nnya kenke ləəbə wə
bubə lə əsuə esoo, óbɔ úbə ótsyako mə nya
ótɔ mə nkə, “Owoe bɛnlɛ bɔbɛbɛ?”
5 Bətə mbuayɛ bənkə, “Yesu Nasaretnyə
əmə.”
Ɔtɛyi mə nkə, “Nyə mɔ ni wə mfo.” Yuda
wə dídu wə útə tsya ńyə mə lenti.
6 Lefe nə Yesu dítə mə mbuayɛ nkə, “Nyə
mɔ ni wə mfoo,” bésinkli kama kama nya
bédu bánɔ.
7 Usi ótɔ mə nkə, “Owoe bɛnlɛ bɔbɛbɛ?”
Bətə mbuayɛ bənkə, “Yesu Nasaretnyə
əmə.”
8 Mfó nya Yesu lɛtɛyi mə nkə, “Mótɛyi mi
koko minkə, nyə mɔ ni wə mfoo. Nyaso lə
mɔ uni bɛnlɛ bɔbɛbɛɛ, bitə lə mbamfo lə
bedu.”
9 Ɔtɛyi nyamfo nko, bə lə lesa nə
úkatɛyi kokoo, lə ibə itə sitinti nkə, “Nto,
mányansə mba féfi fətə mɛ eto lɛ ɔni lə
mənti.”
10 Mfó Simon Petro dínə kalande
nə untsyi úləkə lə akpatsya, nya ówe
Usumunyə Ninə Kenke eto uyifoyifo eto
kodianito úfə. Ndomunyə əmə eto diye ni
Malko.
11 Fɛɛ Yesu átɛyi Petro nkə, “Fi fə ka-
lande kamə akpe lə akpatsya kafo! Bubu
febu fə yanle bə nnə lesa nə nkpe lə kanyi
eto lɛkɔbe nə mɔ Anto dítə mɛ?”

Yudafɔ Ákpa Yesu Bésuko Annas Ɔflɔ.

12 Nyamfo eto kamaa, Romafɔ eto bama-
manyə eto ditsyukpa ku mə ɔtɔnkotɔnko
ku Yudafɔ eto batɔnkpe bətsyuə əmuə
Yesu lə əsuəale əsuə bákle.
13 Tutɛɛ, bákpa wə bésuko Annas ɔflɔ.
Annas əmfo eyifo Kayafa eto usiəanto.
Nya Kayafa əmfo ni Usumunyə Ninə Kenke
wə díyifo kesumu eto keyifo lɛlɛ itə nəmfó.
14 Kayafa əmfo ni nwə lɛlɛ Yudafɔ eto
beninə kɔlɛ nkə ɛlɛkɛ eso bə utidi ɔni kpə
lə betidi ba tã eto kɛnyɛ.

Petro Átɛyi Nkə Únyi Yesu.

15 Simon Petro ku okasebi bamba
ətəkəko Yesu kama. Okasebi bamba əmfo
eyifo Usumunyə Ninə Kenke eto utidiyiyi,
nyaso wə dítəkəko Yesu bésu Usumunyə
Ninə Kenke eto diyo,
16 Fɛɛ Petroo, əńyə lə kesie. Okasebi
bamba əmə ésinkli úbə údi etiki ku usiobi
wə díńyə lə kesie kɛnyɛ mfó, nya útə nkə
Petro tsya dufə lə diyo nəmə kafo.
17 Mfó nya usiobi əmə lɛtɔ Petro nkə,
“Fintsya, osani əmfo eto bakasebi eto ɔni
fenii, lee?”

Mfó Petro dítə mbuayɛ nkə, “Owo, minni!”
18 Nya se lɛyɔ nlɛ mə esoo, beyifobi ku mba laase mfó átsyaka ute nya bəńyə banlɛ bɔyifə. Nya Petro tsya lɛnyi úsu úńyə lə mə ɔflɔ mfó ɔnlɛ ute əmə bɔyifə.
19 Lefe nəmfóo, Usumunyə Ninə Kenke ákatɔ Yesu asa itsyi lə wə bakasebi ku asa nnya waate əsuə.
20 Yesu ətə mbuayɛ nkə, “Meedi betidi ba tã etiki lə obia lə kusə komə kenke eto ənəmi lefe saa. Maate asa lə Disumuyo ku lə ntsyakɔ kaka Yudafɔ kenke ləəbə katsya. Méndi etiki saa kulefe lə kabiɔkɔ.
21 Nya beso ini mɔ fanlɛ etiki nyamfo bɔtɔ? Tɔ betidi bamfo lesa nə míntɛyi mə. Beyi ləsanə míntɛyi.”
22 Se Yesu lɛtɛyi nyamfo, mba laase mfó eto ɔni ko lɛsɔ wə lə kotosi nya ɔ́tɔ Yesu nkə, “Ntsyə feebu fɛ feedi Usumunyə Ninə Kenke əmə etiki nko?”
23 Yesu ətə wə mbuayɛ nkə, “Lə ndi etiki bua ətsyuəə, tɛyi utsyuə saa mfo lə ɔnɔ lesa nə ini. Fɛɛ lə méndi etiki bua saa, beso fásɔ mɛ?”
24 Mfó nya Annas dífi Yesu wə disi ɔkɛ lə bokle lə ukuə əsuəə, ótsyese Usumunyə Ninə Kenke Kayafa ɔflɔ.

Petro Esi Ɔ́ni Yesu.

25 Lefe nəmfóo, Simon Petro si uńyə mfó ɔlɛ ute bɔyifə. Nyaso bafɛfɛ ba díńyə mfó lɛtɔ wə bənkə, “Fintsya, ini osani əmə eto bakasebi eto ɔni fenii, lee?”
Mfó Petro áni nya ɔ́tɛyi nkə, “Owo lo, minni mə ɔni!”
26 Mfó nya Usumunyə Ninə Kenke eto ndomunyə ɔni eto ɔyimi wə eto koto Petro léwe lɛtɔ wə nkə, “Inni fə uni mínyə lə ɔkuɛ mfó lee?”
27 Petro esi útudi kɛnyɛ ɔ́tɛyi nkə, “Owo lo!” Lamfolamfoo, nya ukusɛ dítə kɛnyɛ.

Bákpa Yesu Bésuko Pilato Ɔ́flɔ.

28 Olesiənto əmfóo, bákpa Yesu lə Kayafa eto diyo bésuko Romafɔ eto Aba eto Unyɛsiə eto kəsiəkɔ. Fɛɛ Yudafɔ bamə méndufə mfó, itsyise bánla bə bakpe mə əsuə kɔfiɔ fɛ lə bedi Ukpə Ása Bo Ɔ́yila eto Diyisɛɛ nəmə.
29 Lə nyamfo esoo, Pilato ábɔ úbə ɔ́tsyako mə lə kesie kɛnyɛ mfó, nya ɔ́tɔ mə nkə, “Nte kabua ka osani əmfo díyifo?”
30 Bətə wə mbuayɛ bənkə, “Lenni kabua kplɛ kukətsyuə úyifo, eni boəmbokpa wə boboko fə ɔflɔ.”
31 Nyaso Pilato átɛyi mə nkə, “Nyalɛ bekpa wə bisuko lə mi kosate lə bisu bekponko wə lekpo lə mi kosate eto afi əsuə.”
Bətə mbuayɛ bənkə, “Bəntə bo kusu bənkə bokponko kuutsyuə saa lekpo bolo wə dikpənkpi.”
32 Asa nyamfo əbə nko bə lə lesa nə Yesu lɛtɛyi itsyi lə ukpə wə eto okle wəəbə bukpə lə ibə itə nko sitinti.
33 Mfó nya Pilato dísinkli úsu údufə wə lekanyo mfó, nya ókpadi Yesu ɔ́tɔ wə nkə, “Fə ni Yudafɔ eto Oka əmə?”
34 Yesu ətə wə mbuayɛ ɔ́tɔ wə nkə, “Fə kosate ete nlɛ mɛ etiki nyamfo bɔtɔ lee, betidi bamba lɛtɛyi fə nko itsyi lə mɛ əsuə?”
35 Pilato ətə mbuayɛ nkə, “Ebu fə Yudanyə mini? Mi kosate eto betidi ku besumunyə ninə dífi fə bákpe mɛ lɛ kɔni. Be féyifo?”
36 Yesu ətə mbuayɛ nkə, “Mɔ sekakedikɔ mentsyi kasɔ mfo. Lə nya ete mɔ sekakedikɔ dítsyi kasɔ mfo ini, eni mɔ batɔnkpe ebota mɛ disi bələkə mɛ betsyiko Yudafɔ eto ani. Fɛɛ mɔ sekakedikɔ mentsyi kawunsiə mfo.”
37 Se ɔ́tɛyi wə nko, Pilato átɔ wə nkə, “Nyalɛ Oka feni?”
Mfó Yesu lɛtɛyi wə nkə, “Fə nlɛ bɔtɛyi fə Oka mini. Nyamfo eso bale mɛ mímbə kawunsiə nɛ, bə lə mbə nləkə sitinti siamə nte. Nya utsyuə saa ke ləətəkəko sitinti siaməə, aanɔ lesa nə maatɛyi.”
38 Pilato átɔ wə nkə, “Nya be ni sitinti siamə?”

Balo Yesu Dikpənkpi.

Se Pilato lɛtɛyi nyamfo ólosəə, úsinkli úsu Yudafɔ ɔflɔ lə lekple nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Mənnyə kabua saa lə wə əsuə lə nnya eso ele bə nlo wə dikpi.
39 Fɛɛ lə mi lekpa əsuəə, lə éyo Ukpə Ása Bo Ɔ́yila eto Diyi eto didifee, ele bə nləkə mba bákpe lə diyo eto ɔni ntə mi. Nyaso bela biə nyani Yudafɔ eto Oka əmə ntə mi?”
40 Mfó nya məmblɛ léfã bátɛyi bənkə, “Owo lo! Inni nwə mfo, bomu Baraba!” Nya Baraba əmfo eyifo nwə létaka úńyə lə aba əsuə.

19

Pilato Ɜ́tə Báblɛ Yesu.

1 Nyaso Pilato ətə bákpa Yesu bédunko nya báblɛ wə fefe ku katambo.
2 Nya bamamanyə bamə dífi biyu eto kalɛmɛ béyifo lekpakpa béti wə lə disi. Nya béfi kafia sia béti wə fe Oka seka.
3 Nya lə bányi bésu wə ɔflɔɔ bákatɛyi wə bənkə, “Yuu, yuuduu! Yudafɔ eto Oka o-o!” Nya lə bátɛyi wə nkoo, bákanyi kafi wə kasɔ wə lə atosi.
4 Pilato esi ɔ́bɔ úsu sitiditu nəmə ɔflɔ lə lekple nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Bebe, mookpa wə mboko mi lə bete biə mənnyə kabua saa ka úyifo bə lə nlo wə dikpənkpi.”
5 Nyaso Yesu ábɔ úbə lekple mfó, ku biyu eto lekpakpa lə wə disi nya onkpe awusia

kəntsyɛ. Mfó Pilato átɛyi mə nkə, “Bebe!
Nyə utidi əmə ńyə mfo!”
6 Se besumunyə ninə ku mba laase Dis-
umuyo dínyə wəə, báfa bátɛyi bənkə, “Sɔ
wə amanklasə lə uyikabie əsuə! Sɔ wə
amanklasə lə uyikabie əsuə!”
Pilato átɛyi mə nkə, “Mi kosate kpa wə
bisuko, lə bisu bɛsɔ wə lə uyikabie əsuə.
Mənnyə lebua saa lə wə əsuə nə eso moolo
wə dikpənkpi.”
7 Yudafɔ bamə ətə mbuayɛ bənkə,
“Bokpe kɔfi ko léte nkə ele bə ukpə. Itsyise
ɔ́tɛyi nkə uyifo Onanto eto Ubi.”
8 Lefe nə Pilato lɛnɔ nnya bátɛyi mfoo,
sikpi esi símuə wə sekpe.
9 Usinkli údufə lekayo nəmə nya ɔ́tɔ
Yesu nkə, “Se fetsyi?” Fɛɛ Yesu məntə wə
mbuayɛ saa.
10 Pilato átɔ wə nkə, “Nyalɛ, bɔni fani
fə embudiko mɛ etiki? Lee enyi fə nkpe
əsuəale moofo butə miə bayani fə nye basɔ
fə lə uyikabie əsuə?”
11 Yesu ətə wə mbuayɛ nkə, “Eni embɔkɛ
əsuəale saa lə mɔ əsuə lenni Onanto dítə
fə nnya. Nya əmə eso nwə dífi mɛ ókpe fə
lə kɔni díyifo lebua enso fə nɛ.”
12 Se Pilato lɛnɔ nyamfoo, ɔ́bɛbɛ kusu
nkə eni lə oyani wə. Fɛɛ betidi bamə
áfa bembembe bátɛyi bənkə, “Lə ayani
wəə, nyalɛ ensini Romafɔ eto Okankplɛ eto
ɔyɛtsyuə! Utsyuə saa wə dífi wə əsuə úyifo
oka, átaka úńyə lə Romafɔ eto Okankplɛ
Kaisare əsuə!”
13 Se Pilato lɛnɔ etiki nyamfoo, ókpa Yesu
ɔ́bɔnko nya úsiə lə lekpokpomɛ əsuə lə
kaka baakpo bə leba eto kasɔ nya baakpo
bə Gabata lə Hebri eto sele əsuə.
14 Diyi nəmə éyifo fe kakɔmi eto lefosi
ənuə eti lə diyi nə eto kəsiəsə boodi Ukpə
Ása Bo Ɔyila eto diyi.
Nya Pilato lɛtɛyi betidi bamə nkə, “Nyə
mi Oka!”
15 Báfa bátɛyi bənkə, “Lo wə! Lo wə! Sɔ
wə lə uyikabie əsuə!”
Pilato átɔ mə nkə, “Bela biə nsɔ mi oka
əmə mmanklasə lə uyikabie əsuə?”
Mfó nya besumunyə ninə dítə wə
mbuayɛ benkə, “Bunsibə oka saa enso
Romafɔ eto Okankplɛ Kaisare!”
16 Se bátɛyi wə nkoo, Pilato áyani Yesu
útə bamamanyə nkə basɔ wə lə uyikabie
əsuə. Nyaso bákpa Yesu bédunko.

Bamamanyə Ásɔ Yesu Bámanklasə Lə Uyikabie Ǝsuə.

17 Bətə wə kosate étsyi wə uyi əmə
úsu údufu kaka baakpo Ditidisi Ku Kalua.
Baakpo mfó lə Hebri eto sele bə Golgata.
18 Mfó básɔ wə lə uyikabie əsuə. Básɔ
betidi inuə bamba tsya lə mə keyikabie
bamba əsuə bakɔ ku wə, ɔni lə Yesu eto
kəməni nya unuəfə lə wə kodiani.
19 Pilato áwɔni etiki ətsyuə útə béfi básɔ
lə uyi əmə əsuə lə Yesu eto disi kato. Nnya
báwɔni ni bə, “Yesu Nasaretnyə, Yudafɔ
Eto Oka Ǝmə.”
20 Yudafɔ kpə ákla etiki nyamfo, itsyise
kaka básɔ Yesu bamanklasə lə uyikabie
mantsyo ku umənkplɛ əmə. Báwɔni asa
nyamə lə Hebri ku Roma ku Griki eto bele
əsuə.
21 Besumunyə ninə áni etiki nyamfo nya
bátɛyi Pilato bənkə, “Manwɔ ni fənkə,
‘Yudafɔ eto Oka,’ bomu wɔni fənkə, ‘Utidi
əmfo átɛyi nkə, “Mɔ ni Yudafɔ eto Oka.” ’
”
22 Mfó Pilato dítə mbuayɛ nkə, “Lesa nə
míwɔnii, mbɔwɔni nlosə.”
23 Se bamamanyə bamə lɛsɔ Yesu lə
uyikabie bálosəə, béfi wə awu nnya ókpe
nya bésie nnya lə akpa ana. Nya utsyuə
saa dífi lekpa lɔni. Fɛɛ wə awu ani ébu.
Awu nyamfoo, bánka nnya kukalebe saa,
bomu budi bédi nnya idu lə simuə isu ekpo
lə akpa eti.
24 Bamamanyə bamə átɛyi mə bətsyuə
bənkə, “Boembusie awu nyamfo bətsyuə.
Bomu bitə lə bokpo asa bɔsɛ lə bobe futsyə
luudi lə bufi nnya butə wə.”
Nyamfo əbə itə nko bə nnya báwɔni
bákpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuəə,
əbə itə nko sitinti bə,
“Bésie mɔ awu bətə bətsyuə.
Nya bákpo asa basɛɛ lə mɔ awu əsuə.”
Nya lə sitinti tsyaa, nko bamamanyə bamə
díyifo nɛ.
25 Nya mba díńyə lə Yesu eto uyikabie
komə ɔflɔ ni Yesu eto ambe ku wə ambe
eto ɔyimisio ku Maria wə ni Klopa eto usiə,
ku Maria Magdalenyə.
26 Se Yesu dínyə wə ambe ku wə okasebi
wə eto asa waala tinti ńyə mfóo, ɔ́tɛyi wə
ambe nkə, “Mbe, nnyə fə ubi!”
27 Mfó nya ɔ́tɛyi okasebi əmə tsya nkə,
“Nnyə fə ambe.” Nyaso idu lə lefe nəmfóo,
okasebi əmə ákpa wə úsuko wə diyo nya
ɔ́lɛ wə ola.

Yesu Ǝkpə.

28 Yesu áte nkə mɔmɔɔ, wóolosə lesa saa
nə ele bə uyifo. Nya, bə lə lesa nə báwɔni
bákpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə lə
ibə itə nko esoo, Yesu átɛyi nkə, “Utukɔɛ lɛ
mɛ.”
29 Lə mfóo, ɔlɔtsyi utsyuə ətsyə mfó wə
béyisə ku nte bo dínyənki. Nyaso béfi
sekuayɛbo bákpe lə nte bomə əsuə nya
béfi bákle lə uyi utsyuə wə baakpo hisopo
əsuə bábesə kato bətəkə wə lə kɛnyɛ.
30 Se Yesu dínə nte bomə ólosəə, ɔ́tɛyi
nkə, “Mɔmɔɔ, yóolo!”
Nya óbokosə wə disi kasɔ, nya ɔ́ma
kɛnyɛ.

31 Diyi nəmfo eyifo Fida, nya ni kəsiəsə
eyifo Ɔnwɛditsyəyi kplɛ itə Yudafɔ, nyaso
bánla bə bekpənkpə kɛ bafaka lə uyikabie
əsuə eyo Ɔnwɛditsyəyi mfó. Nyaso bátɔ
Pilato bə utə mə kusu lə besu bəfəsə mə
akpa lə bələkə mə betsyiko lə uyikabie
əsuə.
32 Itə bamamanyə bamə əbə bəfəsə utidi
tutɛ ku nwə nse eto akpa. Mə básɔ
báfakasə lə keyikabie əsuə lə Yesu ɔflɔ.
33 Fɛɛ se báyo Yesu ɔflɔɔ, bənyə bə wə
ébukpə koko. Nyaso bénsifəsə wə akpa.
34 Bomu omamanyə ɔni éfi wə lefle óto
wə lə lekpake. Lamfolamfo kɔtɔ ku ntu ko
lɛbɔ.
35 Nwə dínyə asa nyamfo, wə dídi nnya
adansiɛ bə lə mi tsya lə befo bɛnɔ. Nya
nnya ɔ́tɛyi eyifo sitinti. Nya uyi wuee nkə
sitinti ini ɔ́tɛyi.
36 Béyifo nyamfo bə lə nnya nkpe lə
Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə lə ibə itə
fe kase báwɔni bənkə, "Lɛ wə dikubi lɔni
kulaa tsyaa, bembufəsə ni."
37 Nya báwɔni asa bamba bákpe lə
Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə tsya nlɛ
bɔtɛyi nkə, "Betidi ebotakasə ənəmi babe
nwə eto lekpake báse lefle bédunsə."

Bébikə Yesu.

38 Nyamfo eto kamaa, Yosef wə ditsyi
umə wə baakpo Arimatia, əbə ɔ́tɔ Pilato
nkə lə oyani Yesu eto ɔkɔ utə wə. Yosef
əmfo eyifo Yesu eto okasebi utsyuə. Fɛɛ
wóanla nkə betidi te, itsyise ukate Yudafɔ
eto beninə sikpi eso. Pilato átɔnɔ útə wə.
Nyaso Yosef əbə ófo ɔkɔ əmə údunko.
39 Nikodemo wə lɛbiɔ úsu Yesu ɔflɔ
ketsye kani tsya ətəkəko Yosef əmfo. Útsyi
afa nnya beefi kalɔ ɔkɔ itə busu kebikə, fe
uyudu ku afa nnya laanyi fifiifi baakpo bə
alɔɛ, nya nyamblɛ eto kalende eboyo kilo
awosi ətsyə, úsuko.
40 Betidi inuə bamfo éfi afa nyamfo
bédiki Yesu eto ɔkɔ əmə lə əsuə nya béfi
kafia flubia ka lefo koya bémli wə lə əsuə
fe kase Yudafɔ díkalɔ ɔkɔ itə bubikə.
41 Nya ɔkɔɛ kɛkɛ utsyuə akɛ lə kaka bálo
Yesu ɔflɔ. Nya lə mfóo, béku kudi fɔfɔ ko
kafo bembikətɔ kuutsyuə bənyə.
42 Se diyi nəmfo eto kəsiəsə luudi
Ɔnwɛditsyəyi nya kudi komə tsya lɛfi mfó
esoo, béfi Yesu eto ɔkɔ əmə bésu bébikə
mfó.

20

Bakasebi Bamə Ǝnyə Bə Kudi Komə Tə Kefufu.

1 Kɔsida eto kolensiənto se kale dímənsiə
tɔ kaloo, Maria Magdalene ésu kudi komə
ɔflɔ nya únyə nkə báminansə leba nə díti
lə kudi komə kɛnyɛ mfó.
2 Nyaso útsyetsyi úsu Simon Petro ku
okasebi wə Yesu laala ɔflɔ. Nya ɔ́tɛyi
mə nkə, "Bətsyə əbə bétsyi Bonamute
bédunko lə kudi komə kafo. Nya bunyi
kaka bétsyi wə bésu bətsyə!"
3 Mfó nya Petro ku okasebi ɔni əmə dídu
bə beesu kudi komə ɔflɔ.
4 Mə inuə bamə étsyetsyi batɔ, fɛɛ
okasebi əmə áfe Petro nya oka wə kudi
komə ɔflɔ mfó budufə.
5 Úbə kasɔ útsyue ənəmi óbe kudi komə
kafo. Únyə mfia flubia bomə, fɛɛ wéndufə
ko kafo.
6 Simon Petro wə dítəkə kama ubəə, áyɛ
údufə kudi komə kafo nya únyə se mfia
flubia bomə nkpo lə kudi kafo lə kasɔ mfó.
7 Fɛɛ béfi kafia ka béfi bákle Yesu disi
bətsyə lete, ke mánkɔ ku mfia flubia fɛfɛ
bomə. Bəkənə ke bətsyə lete.
8 Mfó nya okasebi wə leka kudi komə
ɔflɔ búdufə tsya dídufə ko kafo. Únyə asa
nyamə, nya ófo ɔ́nɔ.
9 Tsya, fɛɛ bánnɔ tɔ kasɔ nnya Awɔnisa
Kɛnkɛ lɛtɛyi nkə ele bə Yesu taka utsyi
ɔkɔmə ubə nkpə.

Yesu Ǝləkə Ǝsuə Óte Maria Magdalene.

10 Nyamfo eto kama nya bakasebi bamə
dísinkli bésu oto.
11 Fɛɛ Maria əbə únyə lə kudi komə ɔflɔ
kewi keku. Nya lefe nə úńyə mfó ɔnlɛ keku
buwii, usi úbə kasɔ óbe kudi komə kafo.
12 Mfó únyə Onanto eto batɔnkpe inuə
ba nlɛ mfia flubia bensi lə kafo mfó. Ɔni si
lə kaka Yesu eto disi dítsyə nya unuəfə nsi
lə wə akpa eti.
13 Bátɔ wə bə, "Boambe, beso fanlɛ keku
buwi?"
Mfó nya Maria tsya dítə mbuayɛ nkə,
"Bətsyə əbə bétsyi mɔ Onamute bedunko,
nya mante kaka bétsyi wə besuko!"
14 Lamfolamfo se ɔ́tsyi ɔwuninsəə, únyə
se Yesu nyə mfó. Fɛɛ woante nkə Yesu uni.
15 Mfó Yesu lɛtɔ wə nkə, "Boambe, beso
fanlɛ keku buwi? Owoe fanlɛ bɔbɛbɛ?"
Fɛɛ úbu nkə, nwə laabe mfó uni, nyaso
ɔ́tɛyi wə nkə, "Boanto, lə fə uni dítsyi
wə fédunko, nyalɛ tɛyi mɛ kaka fétsyi wə
fésuko lə nsu ntsyi wə ndunko."
16 Nya Yesu lékpadi wə nkə, "Maria!"
Ɔtsyi ɔwuninsə útə ənəmi Yesu nya
ókpadi wə lə Hebri eto sele əsuə nkə,
"Rabuni!" Eto kasɔ ni Oteasa.
17 Mfó Yesu lɛtɛyi wə nkə, "Sinkli ayɛ mɛ
butidi etɔ, itsyise ménsinkli tɔ nsu Anto
əmə ɔflɔ kato. Bomu du esu atɛyi mɔ
bayimi fə nsinkli ntɔ lə nwə ni mɔ Anto ku
mə Anto, mɔ Onanto ku mə Onanto ɔflɔ."
18 Nyasoo, Maria Magdalenyə ésu ɔ́tɛyi
bakasebi bamə nkə únyə Bonamute əmə
nya ɔ́tɛyi mə asa nnya Yesu lɛtɛyi wə.

Yesu Ǝləkə Ǝsuə Óte Wə Bakasebi.

19 Kɔsida komə eto ditsyitsyo lefee,
bakasebi bamə ákɔ besi lə diyo nya béti
mə əsuə bákpe kekleke, se banlɛ Yudafɔ
eto beninə sikpi bote eso. Nya Yesu díbə
unyə lə mə ntinti, nya ɔ́tɛyi mə nkə, "Diyuə
lə disiəko mi."
20 Se ɔ́tɛyi nyamfo ólosəə, úfi wə ani ku
lekpake óte mə. Ǝsuə əyuə bakasebi bamə
se bəńyə Bonamute əmə eso.
21 Nnya kamaa, Yesu esi ɔ́tɛyi mə nkə,
"Diyuə lə disiəko mi. Fe kase Anto əmə
létsyese mɛɛ, nko ke mintsya nlɛ mi
botsyese nɛ."
22 Se ɔ́tɛyi nyamfo ólosəə, ɔ́wula ókpo lə
mə nya ɔ́tɛyi mə nkə, "Befo Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ
nəmə.
23 Lə bifi betidi eto abua bɛtsyɛ məə,
Onanto éfi nnya ɔ́tsyɛ mə, fɛɛ mba eto
abua bɛni bufi katsyɛɛ, Onanto tsya mémfi
nnya ɔtsyɛ mə."

Yesu Ǝləkə Ǝsuə Ote Toma.

24 Lefe nə Yesu díbəə, Toma, lefosi
bakasebi inuə bamə eto ɔni wə bensi
baakpo Ɔfimfinyəə, mankɛ mə lenti.
25 Nyaso se úbəə, bakasebi fɛfɛ bamə
átɛyi wə bənkə, "Búnyə Bonamute əmə."
Mfó nya Toma lɛtɛyi mə nkə, "Lə
mənnyə belakabi eto afabe lə wə ani bə
lə mfi mɔ lɛnimi inkpe lə nnya kafo nya
mimfi mɔ kɔni minkpe lə wə lekpakee,
məmbofo nnɔ kulefe."
26 Kɔsida kɔni eto kamaa, bakasebi bamə
esi bákɔ bési lə diyo kafo, nya Toma ákɛ
mə lenti. Besi béti biku le diyo nəmə əsuə
bakɛ. Tsya fɛɛ, Yesu əbə úńyə lə mə ntinti
nya ɔ́tɛyi nkə, "Diyuə lə disiəko mi."
27 Nya ɔ́tɛyi Toma nkə, "Bə lə əbə efi
fə lɛnimi akpe mfo, lə abe mɔ ani. Lə
efi fə kɔni akpe lə mɔ lekpake, lə ayɛ fə
mamfokanɔ, nya lə afo anɔ!"
28 Tomasi ələkə kɛnyɛ ɔ́tɛyi nkə, "Mɔ
Onamute ku mɔ Onanto!"
29 Mfó nya Yesu lɛtɛyi wə nkə, "Se fənyə
mɛ esoo, áfo ánɔ. Diyuə itə mba dímənyə
mɛ, fɛɛ báfo bánɔ!"
30 Yesu esi úyifo ayanisa kpə óte lə
wə bakasebi kpə eto ənəmi nnya báwɔni
bákpe lə kukue komfo.
31 Fɛɛ báwɔni nyamfo bətsyə bə lə befo
bɛnɔ biə Yesu ni Nwə Onanto Lékpo Ɔhile
Utsyə ku Onanto eto Ubi kosate əmə. Nya
ɛyɛ lə boofo kanɔ lə wə əsuəə, biunyə nkpə
manlo.

21

Bənyə Yesu Lə Ditumbukplɛ Ɔflɔ.

1 Nyamfo eto kamaa, Yesu esi úləkə
wə əsuə óte wə bakasebi lə Tiberia eto
Ditumbukplɛ ɔflɔ. Nya nyə kase íbə.
2 Diyi lɔnii, Yesu eto bakasebi bətsyuə
átsya besi. Mə ni Simon Petro ku
Tomasi nwə tsya bensi baakpo Ɔfimfinyə
ku Nataniel nwə ditsyi Kana lə Galilea
eto kasɔ ku Sebedeo eto bebi ku Yesu eto
bakasebi bamba.
3 Mfó nya Simon Petro lɛtɛyi mə nkə,
"Meesu nta asabu lə mbə."
Mfó nya mə tsya lɛtɛyi wə bənkə,
"Bontsya ebutəkəko fə busu." Nyaso bésu
bédufə lə ɔklɔ əsuə nya bédu bésu. Fɛɛ lə
ketsye ka kenkee, bənləkə akpɛ saa.
4 Nya lefe nə kofe lela koə koatoo, Yesu
əbə úńyə lə ditimbu nəmə kɛnyɛ. Fɛɛ
bakasebi bamə mənnyə wə bətsyə lekpo.
5 Nya ɔ́tɔ mə nkə, "Bakosobi, bíənləkə
akpɛ saa lee?"
Bətə mbuayɛ bənkə, "Owo lo!"
6 Nya ɔ́tɛyi mə nkə, "Beta mi asabu
nyamə bekpo lə ɔklɔ əmə eto kodiani, lə
binyə lesaatsyuə biləkə." Nyaso béyifo
nko. Binə bia bələkə efui bəə, bamfo asabu
nyamə bunə kələkə.
7 Okasebi wə eto asa Yesu laala átɛyi
Petro nkə, "Bonamute uni!" Se Simon
Petro lɛnɔ nkə Bonamute unii, úfi wə
awukɛntsyɛ ótsyasə lə nkɛ, itsyese úləkə
nnya utsyə, nya ósa údufə lə ntu bomə
əsuə tuu.
8 Fɛɛ bakasebi fɛfɛ bamə əsiə lə ɔklɔ
əmə balɛ bubə, balɛ asabu nnya díyi ku
akpɛ bunə. Bántsyonko utuflɔ, yuutsyə fe
akpələkələkə kolofa.
9 Se bábɔ lə ɔklɔ əmə kafo bəńyə kasɔɔ,
bənyə se bátsyaka aka eto ute wə əsuə
bákpe akpɛ ətsyuə. Abolo utsyuə tsya
ətsyə mfó.
10 Nya Yesu lɛtɛyi mə nkə, "Bifi akpɛ
ətsyuə nnya bíləkə mɔmɔ beboko."
11 Mfó nya Simon Petro dísu údufə lə
ɔklɔ əmə nya únə asabu nnya díyi ku akpɛ
nnya lɛmɔ óboko ketu kɛnyɛ. Akpɛ nyamə
eto etu ni kolofa awosi anɔ ətsyə. Ite bə
akpɛ nyamə efui nko tsyaa, asabu nyamə
mánla.
12 Lə nyamfo eto kamaa, Yesu átɛyi
mə nkə, "Bibə bidi lesa." Fɛɛ bakasebi
bamə eto kuutsyuə mámfo ɔkɔɛ bokpe
katɔ wə nkə, "Owoe feni?" Itsyise báte bə
Bonamute uni.
13 Nyaso Yesu ésu mə ɔflɔ nya úfi abolo
əmə útə mə. Nko ke úfi akpɛ nyamə tsya
útə mə nɛ.
14 Nyamfo ni ditsyəfə se Yesu díləkə wə
əsuə óte wə bakasebi se bátakasə wə
betsyiko ɔkɔmə nɛ.
15 Se bédi lesa bálosə, Yesu átɔ Simon
Petro nkə, "Simon, Yohanes eto ubi, aala
mɛ aso kase bafɛfɛ bamfo laala mɛ?"
Útə mbuayɛ nkə, "Ee, Bonamute! Fə
kosate yi fənkə maala fə."

Mfó nya Yesu lɛtɛyi wə nkə, “Lɛ mɔ
basamubi ola.”
16 Lə nyamfo eto kamaa, Yesu esi ɔ́tɔ wə
dinuəfə nkə, “Simon, Yohanes eto ubi, aala
mɛ?”
Petro esi útə wə mbuayɛ nkə, “Ee, Bona-
mute! Fə kosate yi fənkə maala fə.”
Mfó Yesu disi ɔ́tɛyi wə nkə, “Lɛ mɔ
basamu ola!”
17 Yesu esi ɔ́tɔ wə ditsyəfə nkə, “Simon,
Yohanes eto ubi, aala mɛ?”
Bɔtɔ bomfo ələ Petro, itsyise ditsyəfə sɔ̃ɔ̃
ni nəmfo nɛ se Yesu lɛtɔ wə nkə, “Aala
mɛ?” Nyaso ɔ́tɛyi Yesu nkə, “Bonamute,
eyi lesa saa. Nya fə kosate nyi fənkə maala
fə!”
Mfó nya Yesu lɛtɛyi wə nkə, “Lɛ mɔ
basamu ola.
18 Sitinti minlɛ fə bɔtɛyi minkə, lefe nə
fedi okosobii, ákafo kafia buti fə kosate
kesu kaka ke fála. Fɛɛ lefe nə fákabee,
ebobesɛ fə ani kato nya utidi bamba luubə
okle fə kafia fɛ wookpa fə usuko kaka fanla
fə eesu.”
19 Yesu átɛyi nyamfo nko lə ufi ulə̌kə
ukpə wə eto okle Petro ləəbə bukpə wə
luulə̌kə Onanto eto diyənde ote.
Nyamfo eto kamaa, Yesu átɛyi wə nkə,
“Tə̌kə̌ko mɛ.”
20 Se Petro lɛtsyi ɔwuninsəə, únyə se
okasebi wə Yesu laala ńyə wə kama. Wə
ni okasebi wə dísiə ɔkpiɔ Yesu, lə lefe nə
békedi ditsyitsyosa fɛfɛ fɛ ɔ́tɔ Yesu nkə,
“Bonamute, owoe luudu fə utə?”
21 Nyaso se Petro dínyə wəə, ɔ́tɔ Yesu
nkə, “Bonamute, ntsyə ini lə wə əsuə?”
22 Yesu ətə wə mbuayɛ nkə, “Lə nla miə
usiə nkpə isu ese lefe nə muusinkli mbə
bioo, be eka fə ela? Fəə, tə̌kə̌ko mɛ!”
23 Etiki nyamfo ába ékpo lə mba ntə̌kə̌ko
Yesu kama nti bə okasebi əmfo əmbə
bukpə. Fɛɛ Yesu mántɛyi wə nkə
wəəmbukpə. Nnya ɔtɛyi ni nkə, “Lə nla
miə usiə nkpə isu ese lefe nə muubəə, be
eka fə ela?”
24 Wə ni okasebi wə nlɛ adansiɛ budi
lə asa nyamfo əsuə, nya wə tsya ni nwə
lɛwɔni nnya utsyə nɛ. Nya buyi boə nnya
əsuə údi adansiɛɛ, eyifo sitinti.
25 Yesu esi úyifo asa bamba kpə tsya.
Lə nnya ete báwɔni nyamblɛ bətsyə lɔni
lɔni lɔnii, mfo nnɔ miə eni bembunyə ekue
nyamə eto kətsyəkɔ lə kawunsiə kamfo
kenke kulaa tsya.

BATƆNKPE ETO NYIFO
Asa Nnya Batɔnkpe Bamə Díyifo

1-2 Mɔyimisani Tiofilo, lə mɔ kukue tutɛ
ko míwɔnii, ntɛyi asa nnya kenke Yesu
díyifo idu lə lefe nə útsyə wə keyifo ku
asatete kasɔ isu ese lefe nə Anto Onanto
díbə ókpa wə úsuko kato. Fɛ wookpa wə
usuko katoo, Yesu áyɛ lə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ eto
əsuəale əsuə óte asa wə batɔnkpe ba úləkə
asa.
3 Lə eyi fosi ana se úkpə ótaka kəmiə,
úləkə wə əsuə óte lə esu kpə nnya lete
sitinti bə okpe nkpə. Mba dínyə wəə, údi
mə etiki itsyi lə Onanto eto sekakedikɔ
əsuə.
4 Se bəbə bátsya bensii, ókpe mə kɔfi
nkə, "Biendu lə Yerusalem, bomu bisiə
bikabe kusu itə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ nə míntɛyi
mi mintɔnsə miə mɔ Anto lɛtɛyi utsyə nkə
wootsyese mi.
5 Yohanes alɛɛ, ntu te úfi úyifo betidi
ntufləsəfləsə eto lekpa nəmə. Fɛɛ lə eyi
asiani eto kamaa, Onanto ebufi Lɛwɔnɔ
Kɛnkɛ ufləsə mi."

Anto Onanto Ákpa Yesu Úsuko Kato.

6 Lefe nə batɔnkpe bamə ku Yesu létsya
bioo, bátɔ wə bənkə, "Bonamute, dimamfe
foola fə atakasə Israel eto Sekadidi siamə
əńyənsə bio, mɔmɔ lee?"
7 Nya Yesu lɛtɛyi mə nkə, "Yanle bə bete
lefe nye eyi nnya mɔ Anto lə wə əsuəale
əsuəə, lɛtɛyi utsyə nkə lesatsyuə ebubə itə.
8 Nya lə lefe nəmə ayo bə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ
bə mi ɔflɔɔ, wuubə udufə mimblɛ kenke lə
əsuə nya wuufi wə əsuəale okpe mi nya
biudi mɔ badansiɛ lə Yerusalem ku Yudea
kenke ku Samaria idu isu ese kawunsiə eto
nsekɔ ke."
9 Se ótɛyi nyamfo ólosəə, Onanto étsyi
wə úsukɔ kato nya bəńyə banlɛ wə bobe
isu ese lefe nə údufə lə difule əsuə ónya lə
mə ənəmi.
10 Nya se bəńyə banlɛ kato bobe tũũ lə
kase údu ɔ́ntɔɔ, lamfolamfo basani inuə
bətsyuə ba nkpe awu flubia ələkə əsuə
báte mə,
11 nya bátɛyi bənkə, "Galilea eto basani,
beso bińyə bɛnlɛ kato bobe mə? Yesu
əmfo, wə bínyə Onanto dítsyi úsuko katoo,
ebusinkli ubə fe kase bínyə ɔnlɛ budu kesu
kato mmə."

Matias Ƒbə Ófo Úsiə Lə Yuda Eto Kɛnyɛ.

12 Lə nyamfo eto kamaa, batɔnkpe bamə
ésinkli betsyi kɔtini ko baakpo Nnuəbi eto
Eyi eto Kɔtini əsuə mfó bésu Yerusalem.
Idu mfó ibə umə nti ebutsyə fe disunkpo
eto ɔnwɛkətsyəkɔ kani eto kusu.
13 Se bédufə umməə, bésinkli bésu kaka
bakɛ lə abanslo kato. Mə mba lɛkɛ mfó
ni Petro, Yohanes, Yakobo, Andreas, Filipo,
Tomas, Bartolomeo, Mateo, Yakobo wə ni
Alfeo eto ubisaibi, Simon wəə léta mə kasɔ
eto disi ku Yuda wə ni Yakobo eto ubisaibi.
14 Betidi bamfo ákatsya mləmləmlə ku
besio bətsyuə ku Maria, Yesu eto ambe ku
Yesu eto bayimisani fe ditsyukpa ákato ola
ku nsusu bɔni.
15 Lə eyi nyamfó əsuə, bafokanɔfɔ ba eto
leklabi lídi fe kolofa awosi ənuə ákatsya
kato ola.
16 Mfó nya Petro létaka úńyə ɔ́tɛyi mə
nkə, "Mɔ bayimi, asa nnya báwɔni bətsyə
lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə, lə kase
Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ ɛyɛ lə Oka David əsuə,
lɛtɛyi utsyə itsyi lə Yuda wə lɛtɔnko betidi
bəmuə Yesuu, əbə itə.
17 Yuda éyifo mba lɛkɛ lə bo ditsyukpa
nəmfo eto ɔni, itsyise Yesu ələkə wə nkə
wuntsya nyə kedikɔ lə bo keyifo kamfo
kəmiə."
18 Nyaa, béfi kabua ka úyifo eto atabi
bésu báya kasɔ ka əsuə úsu úkpə. Kaka
ófankli úbə ɔ́sɔ kasɔɔ, óba úsensə nya wə
befonkə kenke lɛbɔ békpo lə kasɔ mfó.
19 Wə ukpə əmfo eto etiki ába ékpo lə
Yerusalem itə betidi bata ánɔ nnya. Nyaso
béfi kaka úkpə mfó bətəkə bə Akeldama lə
mə sele əsuə eto kasɔ ni bə Kɔtɔ eto Kasɔ.
20 Petro ésukosə nkə, "Nyaso báwɔni
bákpe lə David eto Ƒsə eto Kukue əsuə
bənkə,

'Beyani wə diyo bitsyə

nya kutsyuə saa mənsiə lə ni!'
Besi báwɔni bə,

'Bitə lə utidi bamba lə usiə lə wə keyifo eto
kɛnyɛ.'

21-22 Nyaso ele bə utsyuə dufə bo nti fe fut-
syə luudi adansiɛ itə Bonamute Yesu itsyi
lə wə botaka ketsyi ɔkɔmə kəbə nkpə əsuə.
Nya ele bə uyifo futsyə lɛkɛ ləbo nti idu
lə lefe nə kenke bo ku Yesu díkatsyilama,
idu lefe nə Yohanes lébe letsya itsyi lə
ntufləsəfləsə eto lekpa əsuə ibə ese lefe nə
Onanto léfo Yesu úsuko kato."

23 Nyaso bələkə betidi inuə ba ni Matias
ku Yosef wə baakpo Barsaba nya bensi
baakpo wə tsya bə Yusto.
24-25 Nya báto ola bátɛyi bənkə, "Bona-
mute, fə nyi utidi saa eto nsusu kəmiə.
Nyaso té bo ɔni lə betidi inuə bamfo eto
nti, wə luusiə fe ɔtɔnkpe lə Yuda eto kɛnyɛ
wə léyani údu úsu kaka dińyə itə wə."
26 Nya lefe nə bákpo aba básɛ lə bələkə
betidi inuə bamfo eto ɔnii, Matias ni nwə
bələkə bákpe lə betidi lefosi ɔnwɛ bamə
əsuə.

2

Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ Áyifə Díbə Lə Pentekoste Eto Diyi.

1 Nyaso se Pentekoste eto Diyi léyoo,
bafokanɔfɔ kenke átsya lə kalebe kani kplo.
2 Lamfolamfoo, bánɔ kɔsɔ fe ufiebi kekleke eto bɔsɔ ditsyi kato. Nya ufiebi əmə díyi diyo nə kafo bakɛ kenke.
3 Nya lesatsyuə fe ute eto odiakami díbə dísiə lə mə utsyuə saa əsuə.
4 Nya Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ dídufə lə məmblɛ əsuə, nya bétsyiko Onanto bɔtɛsə lə bele ate ate əsuə fe kase Lɛwɔnɔ nəmə dítə mə nkə bedi.
5 Nya lə lefe nəmfó tututuu, Yudafɔ ba ləətə Onanto dibu ba dítsyi kawunsiə eto ese ese əbə bakɛ lə Yerusalem.
6 Nyaso lefe nə bánɔ kudu kplɛ komfóo, betidi kpə ésu bátsya mfó. Iyifo mə yanii ku sikpi se mə utsyuə saa lɛnɔ banlɛ etiki budi lə wə sele əsuə.
7 Lə nyamfo esoo, íyifo mə yanii ku sikpi nya bétsyiko mə əsuə bɔtɔ bənkə, "Nya betidi ba kenke nlɛ etiki budi mfoo, inni Galileafɔ beni fɛ?
8 Nya ntsyə ibə fɛ bo utsyuə saa nlɛ etiki bɔnɔ lə bo bele əsuə?
9-10 Bo mba ni Partiafɔ ku Mediafɔ ku Elamfɔ, ku mba dítsyi Mesopotamia ku Yudea ku Kapadokia ku Ponto ku Asia ku Frigia ku Pamfilia ku Egipte ku Libia eto lekpake nə lɛfi Kirene ku bafɔ bamba ba dítsyi Roma ku Yudafɔ ku betidi ba díkedufə lə Yudafɔ eto ditsyukpa əsuə
11 ku Kretafɔ ku Arabiafɔ. Bomblɛ lɛ bɔnɔ se banlɛ Onanto eto asa kplɛ nnya ɔnlɛ buyifo buləkə kate lə bo bele əsuə!"
12 Kuutsyuə saa wə díńyə mfó mánnɔ eyifosa nyamə kasɔ. Íyifo mə yanii, nya bákatɔ mə əsuə bənkə, "Nnya díbə mfo eto kasɔ nkpə?"
13 Fɛɛ mba díńyə mfó eto bətsyuə əkəmə mə ákatɛyi bə, "Ntə ete békpə, inni kulesa ini kon!"

Petro Édi Yudafɔ Bamə Etiki.

14 Mfó nya Petro létaka úńyə ku lefosi ɔnwɛ fɛfɛ bamə nya óbesə ɔkɔɛ kato ɔ́tɛyi nkə, "Mi Yudafɔ ku mimba nkpe lə Yerusalem, nla miə bitsyue ato lə nkpasə mi lə bɛnɔ lesa nə díbə mfo.
15 Inni nte betidi bamfo díkpə fe kase bətsyuə díbu seka, itsyise olesiə eto abombo ɔwɔnɔmbə ete ni nyamfo nɛ.
16 Bomu lesa nə nlɛ bubə mfoo, eyifo lesa nə Onanto eto Unyɛləkətidi Yoel lɛtɛyi utsyə kokooko nkə,
17 'Onanto átɛyi nkə,
"Lə eyi fɛfɛ nnya luubə əsuəə,
muufi mɔ Lɛwɔnɔ nkpo lə utsyuə saa əsuə,
nya mi bebisaibi ku bebisiobi loobe mɔ ditiki letsya,
nya mi bakosobi luunyə Onanto eto asakulakula,
nya mi beninə tsya luusiə ala.
18 Ee, sitinti lə lefe nəmfoo, muutə mɔ Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ yifə disiə lə mɔ beyifoyifo, besio ku basani kenke əsuə.
Nya booləkə mɔ ditiki kɛnyɛ bate.
19 Nya muutə asa kplɛ kplɛ ku anyinsa bə lə difule ku kasɔ kenke utsyuə saa nyə.
Biunyə kɔtɔ ku ute ku kuyuə kplɛ bɔ.
20 Kofe ebona tũũ,
nya kofande eto ənəmi lɔɔsɛ həə fe kɔtɔ,
fɛ Bonamute eto diyənde eto diyi kplɛ nəmə looyo.
21 Lə lefe nəmfoo, boofo utsyuə saa ke lookpadi Bonamute eto diye,
nya wɔɔtɔ bɔwunsəkoo, wɔɔkɛ bofo."
' "

22 Petro esi údi etiki ɔ́tɛyi nkə, "Israelfɔ bɛnɔ etiki nyamfo. Yesu Nasaretnyə ni Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə. Nya óte nyamfo lefe nə ɔ́yɛ lə wə əsuə úləkə wə əsuəale óte, nya úyifo asa kplɛ ku ayanisa kpə óte fe kase mi kosate nyi. Itsyisee, íbə lə mi nti mfo.
23 Nya Onanto lɛtɔnɔ faa lə wə ketsyue əsuə óyani wə útə mi nya bítə babuayifo lélo wə lə lefe nə bɛsɔ wə bémanklasə lə uyikabie əsuə.
24 Tsyaa, Onanto esi ótakasə wə utsyiko ɔkɔmə nya ɔ́bɔ útsyi lə ukpə eto ani, itsyise ukpə embofo wə buti kakpe.
25 Nyamfo Oka David lɛtɛyi itsyi lə wə əsuə nkə,
'Nnyə se Bonamute ńyə lə mɔ kodiani nya unsiko mɛ lefe saa esoo,
mante kulesa sikpi.
26 Lə nyamfo esoo, disuəyuə eyi mɛ əsuə, nyaso muufi atɛsə ntə wə lefe saa!
Ite bə utidi wə luukpə mini tsyaa, muusiə nkpə nkabe wə kusu.
27 Itsyise əmbutə kusu ukpə təkə mɛ kato.
Nya fəmbutə tsya bə fə ubi kɛnkɛ eto sinə bu.
28 Fə dítə mínte nkpə eto kusu
itə lə nńyə lə fə ənəmi koo, muunyə disuəyuə lefe saa.'
29 "Nyaso, mɔ bayimi, nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə, bo ona Oka David wə lefo diye əkpə nya bébikə wə nya wə kudi nkpe lə bo nti mfo eyo mmi.
30 Fɛɛ uyifo Onanto eto unyɛləkətidi. Nyaso óte lesa nə Onanto lɛtɛyi utsyə nkə wootsyese David eto kafo eto ubi lə ubə udi seka lə David eto kɛnyɛ.
31 Se David léte nyamfo ɔtɔnsə esoo, ɔ́tɛyi utsyə nkə Kristo ebotaka utsyi ɔkɔmə. Ɔ́tɛyi nkə Onanto mányani wə

utsyə lə ɔkɔmə, nya wə əsuə eto sinə tsya
mémbu lə wə kudi kafo mfó.
32 Wə ni Yesu əmə Onanto létakasə
utsyiko ɔkɔmə, nya ini etiki eto ɔnukualɛɛ,
bomblɛ ni wə badansiɛ.
33 Wə Anto Onanto ábesə wə kato úsu
unsi lə wə kodiani, nya ófo Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ
utsyiko lə wə ɔflɔ fe kase ɔ́tɛyi utsyə. Lesa
nə bɛnlɛ bunyə, kanɔ mfoo, eyifo wə ətəsa
nnya úfi útə bo.
34-35 Ite bə inni David kosate létaka úsu
kato mfó tsyaa, ɔ́tɛyi utsyə nkə,
'Bonamute Onanto əmə átɛyi mɔ Onamute
əmə nkə,
"Siə lə mɔ kodiani
isu ese lefe nə moobokosə fə balo kasɔ
ətəkə mə akpa lə disinti." '
36 Nyaso nla miə mi Israelfɔ kenke te
biənkə wə Anto Onanto ni futsyə dítə Yesu
wə básɔ lə uyikabie əsuə bélo Onanto dítə
ófiani Bonamute ku Nwə Onanto Lékpo
Ɔhile Bətsyə."
37 Nya se betidi bamfo lɛnɔ Petro eto
etiki nyamfoo, ílə mə lə akɔɛsi. Nyaso bátɔ
Petro ku batɔnkpe fɛfɛ bənkə, "Bayimi, be
ele bə buyifo?"
38 Nyaso Petro átɛyi mə nkə, "Ele bə
mi utsyuə saa sinkli ɔyɛ abua buyifo, lə
ofloma, lə ofo ntufləsəfləsə eto lekpa nəmə
lə Yesu Kristo eto diye əsuə, lə Onanto lə
ufi wə abua ɔtsyɛ wə, lə ofo Onanto eto
ətəsa nnya ni Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ.
39 Nkomə eto kɛnyɛtsyətsyə te itə mi ku
mi bebi ku mba kenke ditsyi katsyontsyokɔ
ku betidi ba kenke Bonamute bo Anto
lookpadi bafiani wə bale."
40 Nnya kamaa, Petro édi adansiɛ údi mə
etiki kpə nya ɔ́lɛ mə kɔlɛ, ɔ́lɛ mə lekpakpa
nkə, "Biləkə mi əsuə bitsyiko lə kotonənə
ko nlɛ bubə lə kawunsiə bua kamfo eto
betidi əsuə."
41 Lə nyamfo esoo, betidi kpə ba lɛnɔ
Petro eto ditiki nəmə áfo banɔ, nya bəfləsə
mə ntu, nya mə utú ébutsyə fe betidi
akpi ətsyə. Mə dísu bákɔ diyi nəmfo lə
bafokanɔfɔ əsuə nɛ.
42 Béfi mə lefe bətə batɔnkpe bamə nya
báte mə asa, nya bákato ola kətə Onanto,
nya békedi lesa kakɔ tsya, nya bəsiə ku
bətsyuə lə lɔniyifoyifo əsuə.

Bafokanɔfɔ Ƒsiə Nkpə Lə Lɔniyifoyifo Ƒsuə.

43 Se batɔnkpe bamə díyifo ayanisa kpə
esoo, íyifo betidi bamə yanii.
44 Nyaso bafokanɔfɔ lə mfo ákatsya
lefe saa nya békesie mə asa kenke kətə
bətsyuə.
45 Nya lə báte mə bikəə, békefi atabi
nnya bənyə késuko békesie, utsyuə saa lə
kase éhiã wə əsuə.
46 Nya békesu kátsya lə Anto Onanto
eto Disumuyo diyi saa, nya bákatsya lə
etsyukpa etsyukpa kédi asa lə mə ayo ku
disuəyuə ku utu faa.
47 Nya bákatɛsə Onanto. Itə betidi ba tã
ékebu mə. Nya diyi saa, Bonamute kətə
betidi fɔfɔ ba bofo lə nkpə díkəbə kákɔ lə
mə əsuə.

3

Onanto Átsya Utidi Wə Léba Onkpoo Kasɔ.

1 Diyi lɔnii, Petro ku Yohanes ésu Onanto
eto Disumuyo lə lefe nə Yudafɔ laato ola
kətə Onanto. Iyifo fe kakɔmi eto abombo
ətsyə lefe.
2 Se báyo Disumuyo nəmə eto kesie ka
baakpo Kesie Ka Laanɔ Bobee. Mfó bənyə
osani utsyuə wə léba onkpo lə kasɔ taa wə
lelefe ke. Wə betidi éketsyi wə kəbəkətsyə
mfo diyi saa bə lə úkatɔ asa lə betidi ba
laayɛ kedufə Disumuyo nəmə.
3 Se únyə Petro ku Yohanes nlɛ bofe
kédufə diyo nəməə, ɔ́tɔ mə nkə bətə wə
lesatsyuə.
4 Bále bəńyə nya bábe wə tũũ, nya Petro
lɛ́tɛyi wə nkə, "Be bo mfo!"
5 Nya utidi əmə létakasə ənəmi útəkə lə
mə, ku nsusu nkə bəəbə wə lesatsyuə butə.
6 Mfó nya Petro dídi etiki ɔ́tɛyi wə nkə,
"Mɔɔ, atabi saa ente mɛ muutə fə! Nyaso
muutə fə lesa nə nte mɛ. Nlɛ fɛ bɔtɛyi
lə Yesu Kristo Nasaretnyə eto diye əsuə
minkə taka əńyə lə ayɛ edu!"
7 Nya Petro lɛkɔbe utidi əmfo eto kodiani
nya útə nkə otaka uńyə. Nya lamfolamfoo,
wə akpa ku bɛkpləbɛ eto ekubi dímuə ale!
8 Nya óbe ósa úńyə lə wə akpa əsuə. Mfó
útsyiko bɔyɛ kesu kesinkli. Nya útəkəko
mə údufə Disumuyo mfó, kayɛ kabé kasa
katɛsə Onanto.
9 Betidi ba kenke lɛkɛ mfó, ənyə wə ɔnlɛ
bɔyɛ nya ɔnlɛ Onanto bɔtɛsə.
10 Se bənyə wəə, bətsyə lekpo bə wə ni
futsyə díkəsiə lə Kesie Ka Laanɔ Bobe kátɔ
asa mfó. Nyaso íyifo mə yanii ku sikpi lə
lesa nə béyifo bətə wə əsuə.

Petro Édi Etiki Itsyi Lə Yesu Eto Ƒsuəale Ƒsuə Lə Disumuyo.

11 Se osani əmə dímuə Petro ku Yohanes
ɔnlɛ kekle lə lekpake nə baakpo Oka
Solomo eto Lekpata nə nkpe lə Onanto
eto Disumuyo mfóo, betidi kpə étsyetsyi
bésu mə ɔflɔ. Wə botsya éyifo mə yanii
sekasitsyuə.
12 Nya se Petro dínyə betidi baməə, ɔ́tɛyi
mə nkə, "Israelfɔ, bə díyifo mi yanii lə
nyamfo əsuə fɛ? Nya beso bɛnlɛ bo bobe
fe bo kosate eto əsuəale ku Boanto eto
sikpitete əsuə eso utidi emfo lɛyɛ?

13 Nnya ni bənkə Onanto lébesə wə Usumubi Yesu kato. Onanto əmfo ni Abraham ku Isak ku Yakob tsya eto Onanto nɛ. Wə tsya nsi ni bo bana eto Onanto. Wə Ubi ni Yesu wə bífi bítə biə balo. Nya bɛni wə lə Pilato eto ənəmi lə lefe nə bɛtɛyi biə binyi wə kulaa tsya, lə lefe nə Pilato wə léla nkə wóayani wə fɛ.
14 Bɛni utidi kɛnkɛ ku ɔsɛɛ, nya bɛtɔnɔ biə oyani uwudifɔ bomu lə wə kɛnyɛ.
15 Bélo utidi wə ləətə betidi nkpə. Nya Onanto dísinkli ótakasə wə utsyiko ɔkɔmə! Nya bo kosate dínyə wə ku bo ənəmi!
16 Ɛyɛ lə Yesu eto diye əsuəə, nya utidi wə lɛtsyini bɛnlɛ bunyə mfoo, dímuə əsuəale nɛ. Nya se ófo Yesu ɔ́nɔ esoo, nnya dítə únyə bufitsyatsya fe kase mimblɛ nlɛ bunyə ku mi ənəmi mfo nɛ.
17 "Mɔ bayimi, nyi miə mi ku mi beninə éyifo nyamfo eto okloe ɛyɛ lə mante mante əsuə.
18 Fɛɛ Onanto ébɔtɛyi utsyə nkə ɛyɛ lə wə bənyɛləkətidi əsuə wə ubi Kristo, Utidi Wə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə ebudi ohiã. Nko eso útə nkə wə bənyɛləkətidi eto lesa nə bátɛyi bətsyə bə itə.
19-20 Nyaso bisinkli lə abuayifoyifo kama lə bitəkəko Onanto, lə uflə mi abua uwi. Lə biyifo nkoo, buinyə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ eto əsuəale itsyi lə Bonamute ɔflɔ, nya wootsyese Yesu wə ni Kristo Wə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə.
21 Nko ini eso Yesu luusiə kato isu ese lefe nə Onanto lɔɔlɔ lesa saa utsyə fe kase útə wə bənyɛləkətidi kɛnkɛ lɛtɛyi bətsyə taa kɔ ke.
22 Fe kase Moses lɛtɛyi utsyə nkə, 'Bonamute Onanto ebuləkə unyɛləkətidi utsyuə utsyiko lə mi nti fe kase útə mímbɔ. Nyaso bitsyuə wə ditiki nə ke wɔɔtɛyi mi koto.
23 Nyaso nwə ke lembutsyue unyɛləkətidi əmə kotoo, Onanto ebuləkə wə lə wə betidi nti nya wɔɔtsylɔsə wə.'
24 "Lə sitintii, Onanto eto bənyɛləkətidi kenke idu lə Samuel ɛntɔɔ, ébɔtɛyi asa nnya nlɛ bubə mfo mmi bətsyə.
25 Nnya Onanto lɛtɛyi utsyə ɛyɛ lə wə bənyɛləkətidi əsuə eyifo mi ale. Nya mi tsya kpe kedikɔ lə kɛnyɛ ka Onanto lékle ku mi bana əsuə. Fe kase ɔ́tɛyi Abraham nkə, 'Ɛyɛ lə fə ufluflu əsuəə, mookpo kasɔ eto betidi kenke atsyɔ.'
26 Nyaso se Onanto díləkə wə Uyifoyifo Kristo ótee, tutɛ ótsyese wə mi ɔflɔ nkə lə okpo mi atsyɔ, nya lə utə mi utsyuə saa lə ɔyɛ abua buyifo."

4

Bákpa Petro Ku Yohanes Bésuko Lekpo Eti.

1 Lefe nə Petro ku Yohanes ńyə banlɛ betidi bamə etiki budii, Yudafɔ eto besumunyə ku Disumuyo eto mba laase mfó eto beninə ku Sadukifɔ tsya əbə mfó.
2 Se bánɔ bə Petro ku Yohanes ńyə mfó balɛ etiki itsyi lə Yesu eto botaka ketsyi ɔkɔmə əsuə, nnya nlɛ bote bənkə utidi wə díkəkpə ebotaka ubə nkpəə, kafo ányi mə tinti.
3 Nyaso bəmuə mə. Nya se kale mfe nlɛ bolo esoo, béti mə bákpe le diyo isu əsə kəsiəsə.
4 Fɛɛ betidi kpə ba lɛnɔ mə etikii, báfo etiki sɛɛ nyamfo bánɔ. Mə utú ebuyifo fe basani akpi anɔ.
5 Nya se kale dísiəə, ibə bə Yudafɔ eto bəsuəaletidi ku beninə ku afi eto bateasa ákpe disi lə Yerusalem.
6 Bátsya ku Usumunyə Ninə Kenke Annas ku Kayafa ku Yohanes ku Aleksandro ku besumunyə ninə eto betidi tsya.
7 Nyaso bákpa Petro ku Yohanes bamə báboko mə ənəmi. Nya bátɔ mə bənkə, "Owoe eto diye ku əsuəale əsuə bíyifo nyamfo?"
8 Petro wə díyi ku Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ eto əsuəale átaka úńyə nya ɔ́tɛyi mə nkə, "Bo bəsuəaletidi ku umə eto beninə,
9 lə bela biənkə bianɔ lesa sɛɛ nə búyifo bútə utidi wə lɛtsyini mfo ku kase bótsya wəə,
10 bitə mɛ kusu lə ntɛyi mi ku Israel eto betidi kenke lesatsyuə. Yesu Kristo wə ditsyi Nasaret wə bítə básɔ lə uyikabie əsuə, nya Onanto disi ótakasə wə utsyiko ɔkɔmməə, wə diye əsuə nya utidi əmfo dímuə ale nɛ.
11 Nya Yesu əmfo əsuə Awɔnisa Kɛnkɛ lɛtɛyi nkə,
'Leba nə mba laato ayo lɛni bə dimbə kɔnɔɔ,
ni bomu díbə lefiani nə nso bofe lə afɛfɛ kenke nti.'
12 Wə hã ni futsyə loofo utidi buləkə, itsyise wə hã ni futsyə Onanto dítəkə diye nya útə wə əsuəale lə betidi ba tã nti, nkə utə utidi nkpə."
13 Se bəsuəaletidi ku beninə dínyə kase Petro ku Yohanes ba lenni bekuente nya bámfo bunə saa, nlɛ etiki budi ku ute ku ute ku əsuəale nkoo, íyifo mə yanii. Nya bənyə bətsyə lekpo sitinti bə mə ku Yesu áyɛ béyifo keyifo lə bətsyuə.
14 Nya se bənyə utidi əmə bátsya ńyə mfó lə mə ɔflɔɔ, kɛnyɛ əkpə mə, bánte lesa nə baatɛyi bio.
15 Nyaso bátɛyi mə bə banyi besu kama etɔ, nya mə hã dísiə mfó kefi nsusu lə lesa nə booyifo əsuə.
16 Mə bətsyuə átɔ bə, "Be ele bə buyifo ku betidi bamfo? Boəmbofo bɔtɛyi boə lesa nə béyifo mfo enni ayanisa itsyise

utidi saa wə nkpe lə Yerusalem yi nya ɔ́nɔ
ditiki nəmfo.
17 Bomu bə lə etiki nyamfo lə ɛyɛ bok-
pantsyaa, bitə lə bukə mə ato boə bensidi
etiki saa lə Yesu eto diye əsuə bio.”
18 Nya bésinkli bákpadi mə báboko
disikakpekɔ mfó nya bákpe mə kɔfi bə idu
lefe nəmfó ɛntɔɔ, bénsidi kutsyuə saa etiki
nye báte kulesa itsyi lə Yesu əsuə bio.
19 Nya Petro ku Yohanes dífe kɛnyɛ
bátɛyi mə bənkə, “Mi kosate bibu nnya
bebe biə nte nnya lɔɔkɛ Onanto ɔkɔɛ? Bə
buyifo lə mi kɔfi əsuə lee, lə Onanto eto
kole əsuə?
20 Bo alɛɛ, asa nnya búnyə ku bɔ́nɔɔ,
boembofo kɛnyɛ boma lə nnya əsuə kəsiə
kpoo nko.”
21 Nyaso beninə bamə nlɛ disi bokpe mfó
ənyənki bákpe nya békə mə ato kekleke
nya báyani mə. Kase betidi bamə kenke
díńyə mfo nlɛ Bonamute bɔtɛsɛ lɛ wə
eyifosa esoo, beninə bamə mánte kusu ko
bɔɔyɛ bənə mə koto.
22 Utidi əmə bátsya ébofo alɛ fosi ana ku
kama.

Bafokanɔfɔ Áto Ola Bə Lə Bakpe Nkɛ Ale.

23 Lefe nə báyani mə kamaa, Petro ku
Yohanes ésu mə betidi bamə ɔflɔ nya
bátɛyi mə lesa nə betidi bamə lɛtɛyi mə lə
disikakpekɔ kamə.
24 Nyaso bafokanɔfɔ lə mfó kenke átsya
nya báto ola bətə Onanto bə, “Bonamute,
fə díyifo kato ku kasɔ ku lekpo ku asa nnya
kenke nkpe lə nya.
25 Fə lɛyɛ lə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ əsuə fətə bo
Ona David wə ni fə Uyifoyifo dídi etiki
ɔ́tɛyi nkə,
‘Beso kawunsiə eto betidi ba lenni Yudafɔ
nlɛ bunyenki
kefi nsusu bua?
26 Kawunsiə mfo eto baka átsya, báto
ákpatsya,
nya bəsuəaletidi lékpe disi béfi nsusu
lə Onanto əmə ku Utidi Wə Ókpo
Ɔhile Utsyə əsuə.’
27 Ɔnukualɛ uni bə Herodes ku Pontio
Pilato ku Israelfɔ ku mba lenni Israelfɔ
átsya lə umə əmfó nya bátaka bəńyə lə fə
Uyifoyifo Kɛnkɛ Yesu wə fákpo ɔhile fətsyə
əsuə.
28 Fɛɛ lə fə əsuəale ku kobe əsuəə, ábe
fənkə lə batsyaa, beyifo lə asa nnya
fétsyue fətsyə əsuə.
29 Nya mɔmɔɔ, O Bonamute, be sikpi sia
banlɛ bo bokpe, lə ətə bo fə beyifoyifo
lɛkɔɛsi nə luutə boofo fə Ditiki Sɛɛ nəmə
budi.
30 Nnə fə kɔni etsyue lə atsya betidi, lə eyifo
ayanisa kpə, lə fə Uyifoyifo Kɛnkɛ Yesu eto
diye əsuə.”
31 Se báto ola bálosəə, diyo nə kafo
bankpe ko dítinkə nya Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ
lɛyifə dísiə lə məmblɛ əsuə nya bétsyiko
Ditiki Sɛɛ nəmə bɔtɛyi ku əsuəale.

Bafokanɔfɔ Bamə Áwunsəko Bətsyuə.

32 Lə lefe nəmfo kenkee, bafokanɔfɔ
kenke eyifo kɛnyɛ kani lə ditsyəbi ku nsusu
əsuə mə kuutsyuə saa membu wə hã eto
lɛlɛkɛsə eto disi, bomu mə lesa saa eyifo
məmblɛ eto lele.
33 Nya batɔnkpe bamfo kenke dífi
əsuəale kplɛ bábe Onanto eto Ditiki Sɛɛ
ditsya itsyi lə Bonamute Yesu eto botaka
ketsyi ɔkɔmə əsuə. Nya Onanto eto
atsyɔkpokpo kplɛ dísiə ko mə kenke.
34 Mə kutsyuə saa mánhiã kulesa, itsyise
mba ayo nye nsɔ nkpee, efi asa nyamfo
báte nya béfi atabi nnya bənyə,
35 bésuko batɔnkpe bamə nya bésie
nnya bətə utsyuə saa lə kase ińyə itə wə.
36 Lə mfóo, osani utsyuə akɛ lə mə nti
baakpo Yosef, wə ni Lewinyə wə ditsyi
kasɔ ka baakpo Kipro. Batɔnkpe bamə
ətəkə diye bə Barnaba, eto kasɔ ni nwə
laakpe betidi otsyekle.
37 Úfi wə kasɔ kətsyuə óte nya úfi atabi
nnya únyə úsuko batɔnkpe bamə.

5

Ananias Ku Safira Átɛyi Sidia.

1 Nya osani utsyuə tsya dísiə wə baakpo
Ananias ku wə usiə Safira. Mə tsya éfi mə
kasɔ kətsyuə báte.
2 Nya úfi atabi nyamə eto ətsyuə ɔ́kula fɛ
úfi afɛfɛ óboko batɔnkpe bamə. Ditsyəbi
nəmfo eyifo wə usiə Safira eto bote nya
ɔ́tɔnɔ nkə beeyifo nko.
3 Nya Petro lɛtɔ wə nkə, “Ananias, beso
fətə Obonsam dítəkə fə kato, nya útə fátɛyi
Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ sidia? Nya féfi fə kasɔ ka
fáte eto atabi ətsyuə fákula fətsyə əsuə?
4 Kasɔ kaməə, fə kale keni fɛ fáte ke,
nya atabi nnya báfo fə kayo tsya eyifo fə
ale. Be dítə eso féfi nsusu bua bomfó eto
okle? Inni bo betidi bamfo fátɛyi sidia,
bomu Onanto!”
5 Kase Ananias lɛnɔ ditiki nəmfo koo,
lamfolamfo úduɔnɔ ókpo kasɔ, úkpə!
Nyamfo ətə sikpi kplɛ əmuə mba kenke
lɛnɔ nnya.
6 Nya bakosobi ba lɛkɛ mə lenti dífi kafia
beti wə nya béfi wə bésu bébikə.
7 Fe abombosɔsɔ ətsyə eto kamaa, wə
usiə tsya əbə údufə mfó. Fɛɛ wóannɔ tɔ
lesa nə díkəbə.
8 Nya Petro lɛtɔ wə nkə, “Tɛyi mɛ, se fə
ku fə usə dífi mi kasɔ bétee, atabi nnya
kenke báfó mi kayo ni nyamfoo?”
Nya usio əmə dítə mbuayɛ nkə, “Ee,
nyamblɛ nɛ.”

9 Nya Petro lɛtɛyi wə nkə, “Beso fonko
fə usə lékle kɛnyɛ bɛnlɛ Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ
boto kabe? Bebe bakosobi ba dítsyi fə usə
bésu bébikə ni mba mfo nɛ. Mə ke luutsyi
fintsya besuko nɛ.”
10 Lamfolamfo, wuntsya édu ɔ́nɔ nya
úkpə. Nya se bakosobi bamə díbə bəńyə se
úkpə onlabee, bétsyi wuntsya bésu bébikə
lə kaka bébikə wə usə ke.
11 Itə eso sikpi kplɛ əmuə mba kenke
díkafo Ditiki Sɛɛ nəmə bánɔ ku betidi ba
kenke lɛnɔ lesa nə díbə mfó.

Batɔnkpe Bamə Éyifo Ayanisa Kpə.

12 Lefe nəmfo kenkee, batɔnkpe bamə
éyifo ayanisa kpə lə betidi bamə nti.
Bafokanɔfɔ ba lə mfóo, ákatsya lə Yudafɔ
eto Disumuyo kaka baakpo Solomo eto
Lekpata.
13 Ite bə betidi bamba kpə éfi lelabi
ku díbu bətə bafokanɔfɔ tsyaa, báte sikpi
bámfo budufə lə mə nti.
14 Tsya fɛɛ betidi kpə, basani ku besio
ésinkli lə nkpə bua bo bensi kama nya báfo
Bonamute bánɔ.
15 Nya betidi lékpa mə befimfi bálabesə
lə mə belabekə əsuə lə kpakpaakpe kaka
bébu bə Petro ebɔyɛ lə ɔlɛ botsyilama, lə
wə koyo lə kokpo lə befimfi bamfó əsuə lə
bəmuə ale.
16 Nya betidi kpə lə kəmə ka letsyil-
ama Yerusalem lékpa mə befimfi ku mba
awɔnɔ bua nlɛ bule báboko mə ɔflɔ nya
bátsya məmblɛ bufi.

Yudafɔ Eto Beninə Ɜnə Etiki Ku Yesu Eto Batɔnkpe.

17 Nya Yudafɔ eto Usumunyə Ninə Kenke
ku wə betidi ba ni Sadukifɔ eto ditsyukpa
lɛsɛsə ənəmi kekleke lə batɔnkpe bamə
əsuə.
18 Lə nyamfo esoo, bəmuə mə bákpe lə
umə eto diyo.
19 Lə kətsyə kamfóo, Onanto eto ɔtɔnkpe
utsyuə əbə ɔ́sini diyo nəmə eto siku nya
úləkə mə nya ɔ́tɛyi mə nkə,
20 “Bidu bisu Yudafɔ eto Disumuyo lə
bisu bidi betidi ba kenke etiki itsyi lə nkpə
fɔfɔ bomə əsuə.”
21 Nyaso se kale dísiəə, lə kase Onanto
eto ɔtɔnkpe lɛtɛyi mə əsuəə, bésu bédufə
Disumuyo mfó nya bétsyiko mə asa bote.

Lə lefe nəmfoo, Usumunyə Ninə ku wə
betidi ákpadi Yudafɔ kenke eto beninə
itə botsya nya bákpe betidi bətsyuə bə
besu bələkə batɔnkpe bamə lə diyo nəmə
baboko.
22 Fɛɛ se bésu mfóo, bənnyə mə! Nyaso
bésinkli bəbə bátɛyi mə bənkə,
23 “Se búsuu, búnyə buə diyo nəmə eto
biku kenke ti, nya mba laase kesie ńyə
mfó. Fɛɛ se bɔ́sini bikuu biaməə, bóənnyə
betidi bamə eto kuutsyuə lə diyo nəmə
kafo.”
24 Lefe nə mba laase Disumuyo nəmə
eto uninə ku besumunyə ninə bamfo lɛnɔ
ditiki nəmfoo, íyifo mə yanii tinti, itsyise
bánte lesa nə díbə lə batɔnkpe bamə lə
əsuə.
25 Nyamfo eto kamaa, utsyuə əbə ɔ́tɛyi
mə nkə, “Betidi ba bímuə békpe lə diyoo,
bebe, nyə mə ńyə lə Disumuyo nəmə banlɛ
betidi asa botee!”
26 Lamfolamfoo, mba laase mfo eto un-
inə ku wə betidi édu bésu Disumuyo mfo
bésu bəmuə mə baboko. Fɛɛ se báte sikpi
bə betidi bamə ebubə bato mə aba esoo,
bənnə mə lə əsuəale əsuə.
27 Se bákpa mə bésuko, bésu bəńyənsə
mə lə bakponkpo bamə eto ənəmi.
Usumunyə Ninə átɔ mə nkə,
28 “Bóantɛyi mi boənkə biensidi etiki
bɛtɛyi kulesa itsyi lə Yesu əmfo əsuə?
Fɛɛ bíusensə wə ditiki nəmə békpo lə
Yerusalem kenke. Nya bela biə biefi wə
ukpə eto dikpilolo bitəkə bo lə əsuə!”
29 Mfó nya Petro ku batɔnkpe bamba
bamə díləkə kɛnyɛ bátɛyi bə, “Etiki eto
ɔnukualɛ ni bə Onanto ni futsyə ele bə
butsyue koto, inni utidi.
30 Yesu wə bélo se bítə básɔ bámanklasə
lə uyikabie əsuəə, bo bana eto Onantoo, ni
nwə létakasə wə utsyiko ɔkɔmə úbə nkpə
nɛ.
31 Onanto ətsyə wə lə wə sediani lə kato
kaka ni kakplɛkɔ kenke fe ɔtɔnkotɔnko ku
Ofomfokətə itə lə Israelfɔ lə bənyə kusu
batsyi mə akɔɛsi bawuninsə lə Onanto lə
ufi mə abua ɔtsyɛ mə.
32 Bo ku Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ, nə Onanto leefi
kətə mba leetsyue wə koto ni mba ni ditiki
nəmfo eto badansiɛ.”
33 Se bakponkpo bamə lɛnɔ ditiki nəmfo
lə batɔnkpe bamə eto kɛnyɛɛ, kafo esi
kányi mə tinti, nyaso báse nnya uyi bənkə
ele bə balo mə.
34 Fɛɛ Farisifɔ eto osani ɔni wə lɛkɛ lə
bakponkpo bamə nti baakpo Gamaliel áni
ko mə. Úyifo utidi wə betidi kenke díkebu
tinti, nya úyifo afi eto oteasa tsya. Wə
ni futsyə létaka uńyə ɔ́tɛyi nkə, bətə lə
batɔnkpe bamə lə babɔ, fɛ lə befi nsusu lə
etiki nyamə əsuə.
35 Nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Israelfɔ, bɛlɔ bebe
sinini lə lesa nə bela biə bieyifo betidi
bamfo!
36 Lefe ditsyuə nə lefe mməə, osani
utsyuə wə lɛkɛ baakpo Teuda, wə dífi wə
əsuə uyifo fe uninə wə nkpe díbu onso.
Betidi alofa ana dítəkəko wə. Nya lefe
nə bálo wəə, wə betidi ba dítəkəko wə
ésensə, nya wə ditsyukpa nəmə léba.

37 Lə nnya kamaa, lə betidi eto leklafee,
Yuda wə ni Galileanyə ákpa betidi ókpo
lə əsuə fe wə bətəkəkotsyuə. Nko ke se
úkpəə, wə bətəkəkotsyuə mfó ko dísensə.
38 Nyaso lesa nə minyə mɔɔtɛyi mi ko
ni bə, beyani betidi bamfo. Lə asa nnya
banlɛ bote nye asa nnya banlɛ buyifo
eyifo mə kosate eto etsyuesaa, yəmbɔklɛ
fɛ yuusensə
39 Fɛɛ lə Onanto eto etsyuesa inii,
boəmbofo mə kusu buti. Lə boambe
kukɔnɔ kulaa tsyaa, buubə bunyə boə bɔlɛ
botaka kəńyə lə Onanto Kosate əsuə!"
40 Bakponkpo bamə áfo Gamaliel eto
nsusu bo útə mə. Nyaso bákpadi batɔnkpe
bamə báboko mə nti, nya báblɛ mə. Nya
besi bəkə mə ato bə bensi tɛyi kulesa saa
itsyi lə Yesu eto ditiki əsuə bio. Nya báyani
mə bédu.
41 Se batɔnkpe bamə dídu lə
lekpokakpokɔ bantɔɔ, bənyə disuəyuə
tinti, itsyise bənyə bənkə Onanto ákla mə
ókpe lə betidi ba baakpe kofani lə Yesu eto
disi nti.
42 Nya diyi saa, bákate Ditiki Sɛɛ nəme
kátɛyi lə Yudafɔ eto Disumuyo ku ayo ayo
kafe bənkə Yesu ni Nwə Onanto Lékpo
Ɔhile Utsyə.

6

Bələkə Bawunsəkotsyuə Ekuanse.

1 Lefe nəmfo se bakasebi bamə dítsyiko
bufuii, kənə əbə kédufə lə Yudafɔ ba
laatɛyi Sigriki ku mba laatɛyi Sihebri eto
nti. Nnya ni bə lə bésie diyi eto lesaa,
díankayo mba laatɛyi Sigriki eto bakɔ
besiə.
2 Lə nyamfo esoo, lefosi inuə bamə
ákpadi bafokanɔfɔ bamə kenke, nya
bátɛyi mə bənkə, "Yanlɛkɛ bə bobiasə lefe
lə didisa siesie eto etiki əsuə lə lefe nə ele
bə bufi bo lefe kenke butə Ditiki Sɛɛ nəmə
eto budi.
3-4 Nyaso mɔmɔɔ, bayimi, betsyilamasə
ənəmi lə biləkə basani ekuanse ba nyi kobe
nya Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ nsi ko mə. Buufi mə
butsyə lə keyifo kamfo eto kɛnyɛ itə bə
bofo lefe bɔkɛ itə olatoto ku Ditiki Sɛɛ
nəmə letsya bobe."
5 Ditiki nəmə álɛkɛ itə məmblɛ kenke,
nyaso bələkə Stefano wə ni utidi wə nkpe
bofokanɔ nya Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ nsi ko wə
lefe saa. Nya bələkə Filipo ku Prokoro ku
Nikanɔ ku Timona ku Parmena ku nwə
díkafiani Yudanyə wə baakpo Nikolas wə
ditsyi Antiokia.
6 Bələkə betidi ekuanse bamfo báte
batɔnkpe bamə. Nya báto ola bətəkə mə
ani lə disi itə keyifo kamə eto buyifo.
7 Lə nyaso Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə
dísukosə busənsə kakpe. Nya bafokanɔfɔ
lə Yerusalem difui bakpe. Yudafɔ eto
besumunyə kpə tsya átsyi báwuninsə báfo
Ditiki Sɛɛ nəmə.

Yudafɔ Eto Beninə Ɜmuə Stefano.

8 Nyaso Stefano wə Onanto lékpo atsyɔ
útə əsuəalee, éyifo ayanisa kpə lə betidi
bamə nti.
9 Fɛɛ Yudafɔ ba díkafo mə əsuə əsuə
eto busiə ba dítsyi Kirene ku Aleksandria
ku bətsyuə ba dítsyi Kilikia ku Asia eto
ditsyukpa étsyiko etiki bunə ku Stefano.
10 Fɛɛ mə kutsyuə saa mámfo buńyə lə
wə ənəmi lə kobe ko Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ dítə
wə eso.
11 Nyaso bákpe disi ku betidi bamba bə
lə batɛyi bidia lə wə əsuə bə, "Bónɔ se
úkedi etiki uńyə lə Moses ku Onanto tsya
əsuə!"
12 Kɛnyɛlala kamfo ənə lefonyi lékpe lə
betidi bamfo ku beninə ku afi eto bateasa
bamə kenke əsuə. Nya bəmuə Stefano nya
béfi wə bésuko bakponkpo eto ənəmi.
13 Nya báboko betidi bətsyuə ba lékle
kɛnyɛ bátɛyi sidia bənkə, "Osani əmfo
ékedi etitiki lefe saa kəńyə lə Disumuyo
Kɛnkɛ kamfo ku lə Moses eto kɔfi əsuə.
14 Nya bónɔ bə ɔ́tɛyi tsya nkə utidi əmə
ditsyi Nasaret baakpo Yesu mfóo, átɛyi nkə
wooba Onanto eto Disumuyo Kɛnkɛ kamfo
nya woofloma akpa nnya Moses dítə bo!"
15 Nya mba kenke lɛkɛ lə lekpokakpokɔ
mfó létakasə ənəmi bákpo lə Stefano əsuə,
nya bənyə bə wə ənəmi əkəyənde fe kato
eto ɔtɔnkpe eto ale.

7

Stefano Ábe Onanto Eto Dikiti Sɛ Nəmə Letsya.

1 Nya Usumunyə Ninə Kenke lɛtɔ Stefano
nkə, "Etiki nnya banlɛ budi mfoo, sitinti ini
banlɛ bɔtɛyi?"
2 Nya Stefano dítə wə mbuayɛ nkə,
"Boantomə ku mɔ bayimi, bitsyue koto
kukɔnɔ lə bɛnɔ! Diyənde eto Onanto
ələkə wə əsuə óte bo ona Abraham lə
Mesopotamia eto kasɔ fɛ údu mfo úsu úsiə
lə kasɔ ka baakpo Haran.
3 Ɔtɛyi wə nkə, 'Taka lə edu lə kasɔ
kamfo ku lə fə betidi ɔflɔ lə esu kasɔ ka
moote fə əsuə!'
4 "Nyaso údu lə wə kasɔ nya úsu úsiə lə
Haran. Lə Abraham eto anto eto ukpə eto
kamaa, nya Onanto lékpa wə óboko kasɔ
ka binsi mfo mmi nɛ.
5 Onanto mémbudi kasɔ kamfo eto
dikuku sɛkɛ saa útə Abraham fe wə kale,
inni lɛ kokpa kɔni. Bomu ɔ́tɛyi wə ɔtɔnsə
nkə kasɔ kamə ebofiani wə ku wə befluflu
eto kale, ite bə ibə ese lefe nəmfóo, ubi saa
mánkɛ wə.

6 Nnya Onanto lɛtɛyi wə ni nkə, ‘Fə
befluflu ebofiani bafɔ lə kasɔ ka lenni mə
kalɛ əsuə. Boosiə mfo fe ndomufɔ nya
boote mə ohiã itə alɛ alofa ana flɔflɔflɔ.’
7 Nya usi ɔ́tɛyi wə tsya nkə, ‘Moolo betidi
ba díyifo mə mə ndomufɔ dikpi. Nya lə
nnya kamaa, buudu lə kasɔ kamfó bəbə
basumu mɛ lə kaka mfo.’
8 Mməə ini Onanto lékle kɛnyɛ ku Abra-
ham ini lelolala eto kɛnyɛklekle nɛ. Nyaso
Abraham ála Isak lelo lə diyi flamflale se
bále wə. Isak tsya ála Yakob lelo, nya
Yakob tsya léla lelo lefosi bebi inuə ba bále
díbə báfiani Yudafɔ eto ese lefosi ənuə ba
lefo diye.
9 “Yakob eto bebi bamfo ásɛsə ənəmi
lə mə ɔyimi Yosef əsuə. Nya bəmuə wə
báte fe ndomunyə lə Egipte eto kasɔ. Fɛɛ
Onanto əsiəko wə,
10 nya úləkə wə útsyiko kanyi ku bulə
saa əsuə. Se Yosef lɛbɔ úńyə lə Egipte
eto Oka Farao eto ənəmii, Onanto ətə wə
ditsyəbi sɛɛ ku kobe, itə Oka əmə éfi wə
útsyə nwə laabe Egipte eto kasɔ ku wə diyo
ku bikə kenke.
11 “Lə lefe nəmfoo, kukpɛnsɛ kekleke
əbə lə Egipte ku Kanan eto nsɔ kenke,
nya ínə kanyinyənyə kpə éboko. Bo bana
mánkɛ didisa nə buudi.
12 Nya se Yakob lɛnɔ nkə didisa kpe lə
Egipte, ókpe wə bebi ba ni bo bana ditutɛ
nkə besu baya didisa baboko wə.
13 Lə mə dísu nuəfəə, Yosef ələkə wə
əsuə óte wə bayimi nya Egipte eto Oka tsya
díbə óte Yosef eto bayimi bamə.
14 Lə nnya eso Yosef ákpe wə bayimi nkə
besu bakpa wə anto Yakob ku wə betidi
kenke ba diyifo fe betidi fosi akuanse ku
ɛnɔ báboko.
15 Nyaso Yakob édu úsu Egipte kaka wə
ku wə bebi díkpə.
16 Kamaa, bétsyi bəkpənkpə bamə
bésinkli bésuko umə wə baakpo Sikem
bésu bébikə mfó. Bébikə mə lə kudi
ko Abraham léya ku sika flubia eto atabi
ətsyuə lə Hamɔ eto bebi ɔflɔ.
17 “Se kɛnyɛtsyətsyə ka Onanto dítsyə
útə Abraham eto lefe nlɛ boyoo, wə befluflu ba mfe nkpe lə Egipte ébole béfui tinti.
18 Kafɛfɛkɔɔ, Oka fɔfɔ wə dímante Yosef
étsyiko seka budi lə Egipte eto kasɔ.
19 Farao emfo ələkə nsusu bua úyifo
Abraham eto befluflu bamfo disiale nya
úkisi mə tsya. Itə ɔ́hiɛ mə bələkə mə
bebisambi ba bále lə ayo báto bákpe lə
kase buukpə.
20 “Lefe nəmfo eto lefe nnya bále Moses
nɛ. Nya bənyə bə úyifo ubi wə laanɔ bobe
tsya. Lə nyamfo esoo, wə antomə éfi wə
bákula afa ətsyə sɔ̃ɔ̃ lə diyo.
21 Nya lefe nə bənyə bə bensiembofo
wə bɔkulaa, bələkə wə lə mə əsuə. Nya
Farao eto ubisiobi dísu ɔ́kɛ wə nya úfi wə
ófianisə wə kafo eto ubi.
22 Óbe wə nya békluəsə wə fe Egiptenyə
lə mə esu ku mə asayifofo əsuə. Nya óbe
ófiani utidi wə lɛkɛ əsuəale lə wə etikididi
ku wə eyifosa kenke əsuə.
23 “Se Moses léfo alɛ fosi anaa, íbə wə lə
nsusu nkə lə usu obe kase banlɛ wə bayimi
Israelfɔ buyifo.
24 Lə lefe nə úsu mfoo, únyə kase
Egiptenyə nlɛ mə ɔni disiale buyifo. Esoo,
úsu ɔ́wunsəko wə ɔ́sɔ Egiptenyə əmfo ólo.
25 Moses ébu nkə wə kosate eto betidi
əbɔnɔ kasɔ nkə Onanto ebɔyɛ lə wə əsuə
úləkə mə, fɛɛ mə mánnɔ nnya kasɔ nko.
26 Kəsiəsəə, únyə Israelfɔ inuə ba nlɛ
bɔkpɔ. Úsu nkə lə usu okpla mə nya ɔ́tɛyi
mə nkə, ‘Bebee! Bayimi, bini! Yanle bə
bikakpɔ keyifo lesafimfi mi bətsyua nko!’
27 “Nya mə inuə bamə eto nwə nlɛ
wə ɔyimi disiale buyifo dínə Moses útsyə
kutsyə nya ɔ́tɔ wə nkə, ‘Be leka fə lə nnya
əsuə? Owoe díləkə fə bo ɔtɔnkotɔnko ku
okponkpo lə bo etiki nyamfo əsuə fɛ?
28 Lee, ala fə aalo mɛ fe kase fálo
Egiptenyə əmə kənə?’
29 Se Moses lɛ́nɔ ditiki nəmfoo, útsyetsyi
úsu ɔ́biɔ lə Midia eto kasɔ fe ɔfɔ. Nya mfó
óle bebisaibi inuə.
30 “Lə alɛ fosi ana eto kamaa, Onanto eto
ɔtɔnkpe ələkə əsuə óte wə fe ute wə nlɛ
biyu eto kuyi botonsə eto ditsyəbi lə Sinai
eto kɔtini ɔflɔ lə mfiminti mfo.
31 Se Moses dínyə nyamfo nkoo, íyifo wə
naa. Nyaso lefe nə ɔ́nyi ɔ́fi nkə lə obe lesa
nə inii, nnya Onanto eto ɔkɔɛ ábɔ ɔ́tɛyi
nkə,
32 ‘Mɔ ni fə banamə eto Onanto, Abra-
ham ku Isak ku Yakob eto Onanto.’ Moses
étinkə ku sikpi eso wénsifo mfó bobe.
33 “Onanto əmə átɛyi wə nkə, ‘Ləkə fə
afokpa! Itsyise kaka fəńyəə, kasɔ kɛnkɛ
keni.
34 Mbunyə kase mɔ betidi nlɛ kanyi
bunyə lə Egipte eto kasɔ mfó. Mbɔnɔ mə
bɔwɔnɔnɔ ku nku bo banlɛ kakpadi mɛ.
Nyaso mbubə miə lə mbə nləkə mə. Bə,
mookpe fə kɔtɔ lə Egipte!’
35 “Moses emfo ni utidi wə Israelfɔ
lɛ́ni nya bátɔ wə bənkə, ‘Owoe díləkə fə
bo ɔtɔnkotɔnko ku okponkpo lə bo etiki
nyamfo əsuə fɛ?’ Wə ni nwə Onanto
létsyese nkə udi seka lə mə əsuə ku mə
Ofomfokətə, ɛyɛ lə Onanto eto ɔtɔnkpe
wə díləkə əsuə óte lə ute wə díkənyə lə
mfiminti mfó nɛ.
36 Ókpa mə betidi bamə údunko lə
Egipte nya úyifo ayanisa úləkə asa kpə óte
lə Egipte eto kasɔ ku lə Lekpo Sia eto kɛnyɛ
ku lə lefe nə banyɛ lə mfiminti alɛ fosi ana
sɔ̃ɔ̃.

37 “Moses əmfo ni nwə lɛtɛyi Israelfɔ
nkə, ‘Onanto ebotsyese mi wə unyɛləkətidi
fe kase ótsyese mɛ, nya wuuləkə wə
utsyiko lə mi kosate eto nti.’
38 Wə ni nwə lɛtɔnko Israelfɔ ba lɛkɛ lə
mfiminti mfó. Wə lɛkɛ mfó ku bo banamə.
Wə ni nwə dídinko Onanto eto ɔtɔnkpe
etiki lə Sinai eto kɔtini əsuə. Wə nsi ni
futsyə léfo Onanto eto ditiki nə ləətə nkpə
óboko bo.
39 “Fɛɛ bo banamə mámfo Moses eto
etiki nyamə nyaso bəkə wə bətsyə kutsyə
nya bála bə eni lə beesinkli besu Egipte eto
kasɔ.
40 Nyaso bátɛyi Aaron bənkə, ‘Tsyə bəfiə
ba loofo bo bɔtɔnko ətə bo, itsyise boante
lesa nə dísu íyifo Moses əmfo wə dínə bo
ɔ́bɔnko lə Egipte eto kasɔ.’
41 Lə nyaso báto ufiə fe onantsyui eto
ubi. Wə bəkətə kedi nya bənyə disuəyuə
diyi nəmfo lə ufiə əmə béfi mə ani béyifo
mfó eso.
42 Lə nyamfo eso Onanto étsyi kama
ókpe mə. Nya oyani mə utə kofe ku
kofande ku befandebi eto kesumu, fe kase
báwɔni bákpe lə bɛnyɛləkətidi eto kukue
nkə,
‘Israelfɔ, inni mɔ bélo bebuki bítə kedi
lə alɛfosi ana nnya bɛkɛ lə mfiminti
mfó.
43 Bomu Molok eto dibú ku Romfa eto
befandebi
bia béfianinsə bəfiə ba bíkətə kedi nɛ.
Lə nyaso muutə bəmuə mi besuko kasɔ
fãã lə Babilonia eto kama bisu bɛkɛ
mfo.’
44 “Bo banamə étsyi Onanto eto diyo nya
ɔ́tɔ, ɔ́yɛnko mə lə mfiminti kafo. Báto diyo
nəmə fe kase Onanto díləkə óte Moses nkə
bato ni pɛpɛɛpɛ.
45 Kama kamaa, bo bana ba léfo diyo
nəmə betsyiko lə mə antomə ɔflɔɔ, étsyi
ni ku mə lə lefe nə báyɛ ku Yosua, nya
bésu báfo kasɔ kamə betsyiko lə ese nnya
Onanto lélà lə mfó se bántɔ. Nya lɛkɛ lə
mə nti mfó isu ese Oka David eto lefe.
46 Onanto ála David eto asa tinti. Lə nnya
eso David átɔ Onanto nkə utə wə kusu lə
oto kəsiəkɔ utə wə, Yakob eto Onanto.
47 Fɛɛ Salomo ko díbə óto diyo nəmə.
48 “Fɛɛ Onanto Ɜsuəalenyə Kenke ənsiə
lə ayo nnya kawunsiə mfo eto betidi léto.
Onanto áyɛ lə wə bənyɛləkətidi əsuə ɔ́tɛyi
nkə,
49 ‘Kato ni mɔ sekakedikɔ eto lekpomɛ,
nya kasɔ ni mɔ akpa eto kətəkəkɔ.
Lə nnya esoo, nte diyo nə eto okle footo ətə
mɛ.
Sie ni kaka ele bə nsiə?
50 Lee, inni mɔ kosate díyifo asa nyamfo
kenke?’ ”
51 Lə nyaso Stefano ési ɔ́tɛyi mə nke,
“Letotidi kon eto betidi bini! Ntsyə bimbə
bofokanɔ mə! Bíti ato lə Onanto eto ditiki
əsuə fe kase mi antomə díyifo. Lefe saa
biataka kəńyə lə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ əsuə.
52 Nte Onanto eto bənyɛləkətidi ba mi
banamə díməńyə lə əsuə? Bálo Onanto eto
bənyɛləkətidi ba díbə bábe letsya taa kɔ
bə Ɔsɛɛtidi Wə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə
lɛ bubə. Nya Ɔsɛɛtidi Wə Onanto Lékpo
Ɔhile Utsyə əməə, wə bɛni nya bíkə wə bítə
bálo wə nɛ.
53 Mi ni mba léfo Onanto eto kɔfi ko útə
mi ɛyɛ lə Onanto eto ɔtɔnkpe eto ani, fɛɛ
bɛni bíentsyue ko koto!”

Bákpɔ Stefano Aba.

54 Se bánɔ etiki nnya Stefano lɛtɛyi lə mə
əsuəə, kafo ányi mə tinti nya báyimi mə
anyi ku lɛblɔfi.
55 Fɛɛ se Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ nsiko Stefano
esoo, óbesə wə ənəmi kato fãã, nya únyə
Onanto eto diyənde ku Yesu wə ńyə lə wə
sediani.
56 Nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Bebe! Nnyə se kato
lɛsini nya mínyə Utidi eto Ubi əmə se uńyə
lə Onanto eto sediani!”
57 Nya báfã bembembe nya béti mə ato
eto kafo nya bédufə wə lə əsuə bəmuə wə.
58 Nya bənə wə bábɔnko lə umə əmə,
nya bétsyiko wə aba. Nya mba əmə dínə
wə bábɔnkoo, bələkə mə awukplɛ nnya
bankpe bətsyə lə okosobi wə baakpo Saulo
eto akɔ.
59 Nya lefe nə banlɛ wə aba bɔkpɔɔ,
Stefano ákpadi Bonamute nya ɔ́to ola nkə,
“Bonamute Yesu, fo mɔ lɛwɔnɔ!”
60 Óse akonki nya ófa bembembe ɔ́tɛyi
nkə, “Bonamute, fi mə abua nnya béyifo
mfo atsyɛ mə!” Nya se ɔ́tɛyi nyamfo
ólosəə, úkpə.

8

1 Lə lefe nə banlɛ Stefano boloo, Saulo ni
futsyə díkədi ute kakpe mə.

Saulo Ákpɔ Ku Bafokanɔfɔ.

Diyi nəmfo ke nya bétsyiko bɔkpɔ ku
bafokanɔfɔ kate mə ohiã lə Yerusalem.
Nya məmblɛ dítsyetsyi bésu Yudea ku
Samaria eto lekpake. Fɛɛ batɔnkpe bamə
alɛɛ, məmə akɛ lə mfó.
2 Nya mba léfo Yesu bánɔ eto bətsyuə
ésu bétsyi Stefano bésu bébikə ku
nkuɛnlo.
3 Lə nnya kamaa, Saulo ətəkəko nya
úlə bafokanɔfɔ bamə kekleke nya údufə
ayo kafo úkabɛbɛ basani ku besio ta kənə
kələkə kakpe mə lə ayo.

Filipo Ábe Onanto Eto Ditiki Sɛɛ Nəmə Letsya Lə Samaria.

4 Nya bafokanɔfɔ lə mfó ésensə bésu
kalebe saa nya banlɛ Boanto eto Ditiki Sɛɛ
nəmə letsya bobe.
5 Nya Filipo wəə, údu úsu Samaria nya
ɔ́tɛyi betidi Ditiki Sɛɛ nəmə itsyi lə Nwə
Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə əsuə.
6 Betidi kpə étsyue ato bánɔ etiki nnya
ɔnlɛ budi itsyise bənyə ayanisa kpə nnya
úyifo eso báfo wə ditiki nəmə.
7 Óla awɔnɔ bua kpə utsyiko lə betidi
əsuə, nya nkomə eto awɔnɔ bua nyamfó
lékpo kudu bembembe fɛ bábɔ lə mə əsuə.
Nya ótsya mba eto ani ku akpa díkpə ku
mba léba bákpo lə kasɔ tsya nya bátaka
báyɛ.
8 Nyamfo esoo, disuəyuə akɛ lə Samaria
eto umə tinti!

9 Osani utsyuə akɛ lə Samaria baakpo
Simon, uyifo utsyuə wə leeyifo afantosi
eto afa. Lə lefe kɛntsyɛ nə léfe əsuəə,
uyifo utsyuə wə díkatsya betidi kekleke
nya íkeyifo betidi yanii. Nya úkəbú wə
əsuə ɔkplɛnyə wə lefé lə wə eyifosa ku
etiki nnya úkedi eso.
10 Samariafɔ eto bekpefi ku beninə
kenke ékebu wə lə kase úkate əsuə keyifo
eso. Le nnya esoo, béfi wə etikididi fe, "Wə
ni Onanto eto əsuəale nya baakpo Ɜsuəale
Kplɛ."
11 Se úkeyifo afa éfo lefe kɛntsyɛ esoo,
béfi mə ənəmi bətəkə lə wə əsuə. Itsyise
beetsyuə wə koto kanɔ wə etiki.
12 Fɛɛ mɔmɔɔ, báfo Filipo eto ditiki
nə ɔnlɛ bɔtɛyi banɔ itsyi lə Onanto eto
Sekadidi ku Yesu Kristo əsuə. Nya basani
ku besio kpə léfo ntufləsəfləsə eto lekpa lə
Bonamute Yesu Kristo eto diye əsuə.
13 Nya Simon əmə mfo tsya léfo ɔ́nɔ. Nya
lefe nə ófo ntufləsəfləsə eto lekpa nəmfoo,
úkətəkəko Filipo kesu kalebe saa ka ɔntɔ.
Nya lə ənyəsa ku ayanisa nnya úkeyifo
esoo, íyifo wə naa!

14 Nya lefe nə batɔnkpe ba lɛkɛ lə
Yerusalem lɛnɔ bə Samariafɔ ébofo
Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə banɔɔ, bákpe
Petro ku Yohanes lə mə ɔflɔ.
15 Se bésu bédufəə, báto ola lə
bafokanɔfɔ fɔfɔ bamə eto disi bə lə bafo
Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ.
16 Nko ini nɛ itsyise isu ese lefe nəmfoo,
bámfo tɔ Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ. Ntu ete bəfləsə
mə lə Bonamute Yesu eto diye əsuə.
17 Nyamfo esoo, Petro ku Yohanes éfi
mə ani bətəkə mə lə esi, nya mə tsya léfo
Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ.

18 Se Simon dínyə nkə lə batɔnkpe bamfo
éfi ani bətəkə mə lə esi koo, báfo Lɛwɔnɔ
Kɛnkɛɛ, úfi atabi nkə lə utə Petro ku
Yohanes nya ɔ́tɛyi mə nkə,
19 "Bitə mintsya əsuəale nyamfo itə bə
utsyuə saa ke mimfi ani mintəkə lə ofo
Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ."
20 Nya Petro lɛtɛyi wə nkə, "Ekudi itə fə
ku fə atabi kenke! Membu fə ebofo Onanto
eto atɛsə boya ku atabi.
21 Embofo lekpa saa bokpa lə keyifo
kamfo əsuə itsyise lɛkɔɛsi mankpa fə lə
Onanto eto ənəmi.
22 Ləkə fə nsusu lə asa buayifoyifo əsuə
lə alɛ Bonamute lekpakpa. Ɜtsyənə wuufi
fə abua ɔtsyɛ fə lə fə nsusu bua bufi lə asa
nyamfo eto okle əsuə eso.
23 Itsyise nnyə miə akpe kənənsɛ kplɛ
nya asa bua eto buyifo tsya eyi fə utu, nya
fafiani ndomunyə itə lebua."
24 Nya Simon lɛtɛyi Petro ku Yohanes
nkə, "Beto ola bɛlɛ Onanto lekpakpa bitə
mɛ bə kotonənə kekleke ko bɛtɛyi mfo eto
okle embubə mɛ lə əsuə."
25 Nya lefe nə Petro ku Yohanes díkedi
mə sedansiɛ nya bédi etiki itsyi lə Bona-
mute eto Ditiki Sɛɛ nə mə əsuə lə Samaria
mfóo, báyɛ lə Samaria eto kəmə kpə bédi
mə etiki lə Ditiki Sɛɛ nəmə əsuə lefe nə
besinkli bantɔ lə Yerusalem.

Filipo Édi Etiki Ku Etiopia Eto Keyifo Eto Uninə.

26 Itə Filipoo, Bonamute eto ɔtɔnkpe wə
dítsyi kato əbə ɔ́tɛyi wə nkə, "Taka lə esu
ɔnwɛdikueti lə mfiminti eto kusu ko lidu
lə Yerusalem kɔntɔ lə Gasa."
27 Mfo ótaka nya ɔ́yɛ kusu komə. Lefe
nə ɔ́ntɔɔ, ótsyako utidi utsyuə lə kusu
nlɛ bubə. Utidi əmfo éyifo uyifoyifo
ninə wə nsi lə Etiopia eto Besio eto Oka
baakpo Kandake eto sekakedikɔ eto atabi
eto kɛnyɛ. Uyifoyifo ninə əmfo étsyi
olakatokɔ lə Yerusalem.
28 Ɔ́tɔ lə oto nya unsi lə nkenke bo
ɔtɔmini nlɛ bunə kafo, nya lə kase ɔnyɛ
ɔntɔɔ, úkakla asa itsyi lə Unyɛləkətidi
Yesaya eto Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə.
29 Nya Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ dídi Filipo etiki
ɔ́tɛyi nkə, "Yɛ mlə lə etu ɔtɔmini eto nkeke
bomfó."
30 Filipo akɔse ɔ́yɛ útu wə nya ɔ́nɔ se
uyifoyifo ninə əmfo nlɛ asa bokla ketsyi
ko lə Yesaya eto kukue ko ɔ́wɔni kafo. Nya
ɔ́tɔ wə nkə, "Asa nnya fanlɛ bokla mfo anɔ
nnya kasɔ?"
31 Nya uyifoyifo ninə əmfo dítə mbuayɛ
nkə, "Owo lo, ntsyə yuubə bə moofo nnya
kasɔ bɔnɔ lə lefe nə kuutsyuə saa ləmbə
mfo loofo nnya kasɔ buləkə kate mɛ?"
Nyaso ɔ́lɛ Filipo lekpakpa nkə ubə udufə
lə nkenke eto kufue komə kafo usiə lə wə
ɔflɔ.
32 Nya etiki nnya úkakla lə Kukue Kɛnkɛ
eto Awɔnisa nnya nkpe mfó ni nkə,

"Bákpa wə báyɛnko fe kase baayɛnko osamu kesuko wə kalokɔ.
Nya unsi kpoo fe osamu wə dímemfi nnya kulesa lə bákɔ wə bisə,
nya wémfe kɛnyɛ ɔ́tɛyi kulesa.
33 Bákpe wə kofani, nya bəntə ota wə əsuə disi.
Kuutsyuə saa embofo kulesa bɔtɛyi itsyi lə wə befluflu əsuə,
itsyise bála wə nkpə diku lə kasɔ mfo."
34 Nya uyifoyifo ninə əmfo lɛtɛyi Filipo nkə, "Tɛyi mɛ, wə kosate Unyɛləkətidi Yesaya ɔnlɛ, lee utidi bamba utsyuə?"
35 Mmə nnya Filipo dítsyiko, ɔ́tɛyi wə asa lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue komə əsuə, nya úləkə Ditiki Sɛɛ nəmə kasɔ ku kase ɛnlɛ bote itsyi lə Yesu əsuə.
36-37 Nya se banyɛ lə kusu bantɔɔ, bésu báyo kaka ntu ntsyuə nńyə lə usunte ɔflɔ. Nya uyifoyifo ninə əmə lɛtɛyi Filipo nkə, "Be, nyə ntu ntsyuə! Beso fəmbofo mɛ ntufləsəfləsə eto lekpa nəmə buyifo mfó?"
Nya Filipo lɛtɛyi wə nkə, "Lə afo anɔ ku fə utu kenkee, ebofo mu bofo."
38 Nya uyifoyifo ninə əmfo lɛtɛyi nkə, "Mfo nnɔ miə Yesu Kristo ni Onanto eto Ubi." Nya útə nkə bəńyəsə ɔtɔmini eto nkenke bomə, nya bédufə lə ntu bomə əsuə, nya Filipo dífləsə wə ntu.
39 Nya lə lefe nə bábɔ lə ntu bomə əsuəə, Bonamute eto Lɛwɔnɔ ákpa Filipo dídunko, nya uyifoyifo ninə əmfo ménsinyə wə bio. Úsukosə wə kusu ko ɔnyɛ ku disuəyuə.
40 Nnya kamaa, Filipo əńyə nkə uńyə lə umə wə baakpo Asoto. Idu mfóo, óbe Ditiki Sɛɛ nəmə letysa lə kəmə ka nkpe lə kusu mfó kenke isu ese lefe nə údufə Kaisarea eto umə.

9

Saulo Áyani Ǝsuə Útə Yesu.

1 Le lefe nəmfo kenke əsuəə, Saulo áti kama Bonamute eto bafokanɔfɔ kekleke nkə lə olo mə. Nya úsu Yudafɔ eto Usumunyə Ninə Kenke ɔflɔ.
2 Mfó úsu ɔ́tɔ nkə bətə wə ekue lə ufi ɔlɛ usuko Yudafɔ eto ntsyakɔ lə Damasko lə ɔkɛ əsuəale umuə basani ku besio ba kenke díkafo Ditiki Sɛɛ eto kusu fɔfɔ komfo bánɔ lə okpa mə usuko Yerusalem.
3 Nya lefe nə Saulo díkanyi ɔfi Damasko ku wə nsusu bomfoo, dikunə diyənde ditsyuə ko dítsyi kato lékpo wə lə əsuə.
4 Údu ɔ́nɔ nya ɔ́nɔ ɔkɔɛ utsyuə nlɛ wə bɔtɛyi nkə, "Saulo, Saulo, beso fanlɛ mɛ bɔkpɔnko kekleke nko?"
5 Nya Saulo lɛtɔ nkə, "Bonamute, fə owoe uni?"
Ɔkɔɛ əmə ətə mbuayɛ nkə, "Mɔ Yesu wə fanlɛ bɔkpɔnko kekleke uni.
6 Mɔmɔɔ, taka lə esu umə əmə. Bɔɔtɛyi fə lesa nə ele bə yifo."
7 Nya betidi bamə ku Saulo nyɛ lə kusu bantɔ mfó léle bəńyə, bánte lesa nə baatɛyi. Bánɔ nkomə eto etikididi, fɛɛ bənnyə kuutsyuə saa.
8 Nya lefe nə Saulo létaka úńyə fɛ úminkli ənəmii, wénsifo bunyə. Nya bálɛ wə lə kɔni bákpa wə bédufənko Damasko eto umə.
9 Úsiə mfo eyi ətsyə wənńyə asa, wéndi lesa, wənnə kulesa.
10 Nya lə lefe nəmfóo, okasebi wə léfo ɔ́nɔ ákɛ lə Damasko wə baakpo Ananias. Bonamute ələkə əsuə óte wə ókpadi wə ɔ́tɛyi nkə, "Ananias!"
Nya ɔ́tɔnɔ nkə, "Bonamute, nnyə mɔɔ!"
11 Nya Bonamute lɛtɛyi wə nkə, "Taka lə ayɛ lə kusu ko baakpo Kusutsyətsyɔ, nya lə esu Yuda eto diyo lə atɔ nwə baakpo Saulo wə ditsyi Tarso eto disi. Okpe mfo ɔlɛ ɔla boto.
12 Nya lə buləkəkate bomə əsuəə, únyə osani utsyuə wə baakpo Ananias wə díbə úfi ani útəkə wə lə disi itə bə usinkli nyə asa."
13 Mfo nya Ananias díləkə kɛnyɛ ɔ́tɛyi nkə, "Bonamute, mbɔnɔ sesiasesia bulə bo eto okle utidi əmfo nlɛ bafokanɔfɔ bokpe lə Yerusalem!
14 Nya míkanɔ tsya bə ófo əsuəale eto ekue utsyiko lə besumunyə ninə ɔflɔ nkə ubə umuə bafokanɔfɔ kenke lə Damasko!"
15 Fɛɛ Bonamute átɛyi wə nkə, "Su lə esu eyifo lesa nə míntɛyi fə. Nnya ni bə mbuləkə utidi əmfo miə lə udi mɔ ɔyɛkpa wə luufi Ditiki Sɛɛ nəmə usuko mba lenni Israelfɔ ku baka ku Israelfɔ kenke lə bate mɛ.
16 Mɔ kosate ebote wə kase sɔ̃ɔ̃ ele bə ɔyɛ udi ohiã lə mɔ disi."
17 Nyaso Ananias ésu údufə diyo nə Saulo lɛkɛ, nya úfi wə ani útəkə lə wə, nya ɔ́tɛyi wə nkə, "Mɔyimi Saulo, Bonamute Yesu wə díləkə wə əsuə óte fə lə kusuu, wə Yesu kosate ke ni futsyə létsyese mɛ fə ɔflɔ nkə lə esinkli ənyə asa nnya lə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ lə disiəko fə."
18 Lamfolamfoo, iyifo Saulo fe bufə bəfə lesatsyuə nə nte fe akpɛ eto dikpə seka lə wə ənəmi nya útsyiko asa bunyə. Nya se ótaka uńyəə, béyifo wə ntufləsəfləsə eto lekpa lə Yesu eto diye əsuə.
19 Nya se údi lesa ólosəə, usinkli údufə lə wə əsuə úmuə ale.

Saulo Ábe Dikiti Sɛ Nəmə Letsya Lə Damasko.

Saulo əsiə lə bafokanɔfɔ ɔflɔ lə Damasko itə eyi asiani.

20 Lə lefe nəmfo əsuəə, údu úsu Yudafɔ
eto ntsyakɔ úsu údi etiki úləkə óte nkə
Yesu eyifo Onanto eto Ubi.
21 Iyifo mba kenke lɛnɔ wə ditiki nəmfo
yanii. Nya bátɔ mə əsuə bənkə, “Inni
utidi əmfo létsya ófe úkalo Yesu eto mba
ntəkəko wə lə Yerusalem lefe nə léfe
məə? Nya inni bubə úbə nkə wəəbə umuə
bafokanɔfɔ usuko besumunyə ninə ɔflɔ?”
22 Nya Saulo dísukosə wə etiki sɛtɔ
ókpasɛ ɔ́tɛyi nkə sitinti ɔnlɛ bɔtɛyi.
Yudafɔ ba lɛkɛ lə Damasko mfó eto ku-
utsyuə mámfo kulesa bɔtɛyi kə́ńyə lə wə
əsuə. Ókpasɛ mə nkə Yesu ni Nwə Onanto
Lékpo Ɔhile Utsyə əmə.
23 Lə lefe kpə eto kamaa, Yudafɔ bamə
átsya báse uyi bənkə boolo Saulo.
24 Fɛɛ bətsyuə əbə bátɛyi wə itsyi lə
ketsyue kamə əsuə. Lə nyamfo esoo,
bákase umə əmə eto mbɔsie ketsye ku
kakɔmi itə kase buunyə wə balo eso.
25 Nyaso lə ketsye kanii, Saulo eto
bayɛnkotsyuə éfi wə bákpe lə ditsyitsya
kafo nya báyɛko wə ku ukuə lə dibiə nə
nkpe lə ofati əsuə úbə kasɔ ɔ́bɔ údu lə umə
əmə.

Saulo Ésu Údufə Yerusalem.

26 Se úsu údufə Yerusalem, óla nkə lə usu
ɔkɔ ku bakasebi ba nkpe mfó. Fɛɛ bámfo
bánnɔ bə uyifo okasebi eso mə tsya áte wə
sikpi.
27 Nyaso Barnaba áwunsəko wə ókpa wə
úsuko batɔnkpe bamə ɔflɔ ɔ́teyi mə kase
ótsyako Bonamute lə kusu, nya Bonamute
dídi wə etiki. Usi ɔ́tɛyi mə kase Saulo
díləkə əsuə óte údi etiki lə kpakpaakpe
itsyi lə Yesu əsuə lə Damasko.
28 Lə nyasoo, báfo wə bákpe lə mə nti,
ɔ́kɛ ku mə nya báyɛ bábé Ditiki Sɛɛ nəmə
letsya lə Yesu eto diye əsuə lə Yerusalem.
29 Nya kama údi etiki nya ókpe kənə
ku Yudafɔ bətsyuə ba laatɛyi Sigriki, fɛɛ
bábɛbɛ kusu bə lə balo wə.
30 Lefe nəmfóo, se wə bayimi ba ni
bafokanɔfɔ lɛnɔ nnya nkoo, bákpa Saulo
bésuko Kaisarea nya bákpa wə bátsyese
wə umə Tarso.
31 Lə lefe nəmfóo, bafokanɔfɔ kenke ba
lɛkɛ lə Yudea ku Galilea ku Samariaa, ála
báwɔnɔ bəsiə, sikpi eto bulə saa men-
sikɛ mə lə əsuə, nya bənyə sɛtɔsusu nya
bəsiə nkpə lə Bonamute eto kototsyuet-
syue əsuə, nya béfi mə əsuə bákpe lə
Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ eto əsuəale eto bɔwunsəko
əsuə.

Petro Ésu Lida Ku Yopa.

32 Petro áyɛ ótsyilama nlebe kpə
óbe bafokanɔfɔ kenke. Nya úsu únyə
bafokanɔfɔ ba nkpe lə umə wə baakpo
Lida tsya.
33 Mfó úsu únyə osani utsyuə wə baakpo
Ainea wə nlɛ bufi nlabe lə kalebe kani, ani
ku akpa díkpə alɛ mfamfla sɔ̃ɔ̃.
34 Nya se Petro dínyə wəə, ɔ́tɛyi wə nkə,
“Ainea, Yesu Kristo átsya fə bufi! Taka
əńyə lə əkənə fə belabeke!” Lamfolamfo
Ainea átaka uńyə.
35 Nya se betidi ba kenke nkpe lə Lida
ku Saron eto kəmə dínyə bə Ainea átaka
ɔlɛ bɔyɛ kafe mfóo, bátsyi bawuninsə béfi
əsuə bətə Bonamute əmə.
36 Usio utsyuə wə léfo ɔ́nɔ akɛ lə Yopa
wə baakpo Tabita nya lə Sigriki əsuə bə
Dorkas eto kasɔ ni kafɛ. Úfi wə lefe kenke
úyifo kasɛɛ kpə nya úyifo kafo ɛkpɛ útə
bakombo.
37 Úbə ɔ́nɔ bufi nya úkpə. Se bəfləsə
wə ntu bálosəə, bésu bálɔ wə bákpo lə
abanslo kato.
38 Lefe nəmfó se bánɔ bə Petro əbə údufə
Lida itsyise Lida mantsyo lə Yopa ɔflɔɔ,
bafokanɔfɔ lə Yopa ákpe wə betidi inuə bə
bakpa wə baboko Yopa akpa akpa.
39 Nyaso Petro əmuə əsuə nya útəkəko
mə besu kaka balabesə wə kato. Nya
bakɔbəsiə ba nkpe mfóo, díńyə batsyilama
Petro banlɛ nku buwi, nya béfi awu akpa
akpa nya Dorkas léka lə wə nkpə lefe banlɛ
wə bote.
40 Petro ətə nkə məmblɛ bɔ lə diyo nəmə
kafo nya óse akonki óto ola. Nya útsyi
ənəmi útə ɔkɔ əmə nya ɔ́tɛyi nkə, “Tabita,
taka!” Lamfolamfo úmənkli wə ənəmi,
nya kase únyə Petro koo, ótaka úsiə.
41 Nya Petro ənə kɔni utsyuə nya
ɔ́wunsəko wə ótaka únyə. Petro esinkli
ókpadi bafokanɔfɔ ku bakɔbəsiə bamə
bəbə, nya úfi wə ókpe mə lə ani ku nkpə.
42 Nya ditiki nəmfo dísensə lékpo lə
Yopa mfó, itə betidi kpə áfo Bonamute
bánɔ.
43 Lə nnya kamaa, Petro əsiə lə Yopa
mfó itə eyi kpə lə nwə baakpo Simon wə
díkeyifo kubukikue eto keyifo mfó ɔflɔ.

10

Petro Ésu Únyə Kornelio.

1 Lə lefe nəmfóo, osani utsyuə əsiə lə
Kaisarea eto umə wə baakpo Kornelio.
Uyifo uninə utə Romafɔ eto bamamanyə
eto ditsyukpa nə baakpo Italiafɔ.
2 Uyifo utidi sɛɛ nya wə ku wə diyo
eto betidi kenke díyifo mba leesumu
Onanto. Utidi əmfo ákawunsəko Yudafɔ
eto bakombo, nya úkato ola lefe saa kətə
Onanto.
3 Diyi lɔni lə ketsyitsyokɔmi eto abombo
ətsyə sekaa, únyə buləkəkate butsyuə.
Únyə lə buləkəkate əsuə bomə nkə Onanto
eto ɔtɔnkpe utsyuə əbə, nya ókpadi wə
nkə, “Kornelio!”

4 Nya lefe nə Kornelio dínyə wəə, óbe wə
tũũ ku sikpi nya ɔ́tɔ wə nkə, “Onamute, be
ini?”
Onanto eto ɔtɔnkpe əmfo átɛyi wə nkə,
“Kase faato ola ku kase feeyifo kafo ɛkpɛ
kətə betidi édufə Onanto ənə.
5 Kpe betidi bətsyuə lə besu Yopa lə besu
bakpadi osani wə baakpo Simon wə bensi
baakpo Petro baboko.
6 Okpe lə Simon wə nsi lə lekpo ɔflɔ wə
leeyifo kubukikuə eto keyifo mfo.”
7 Se Onanto eto ɔtɔnkpe əmfo díduu,
Kornelio ákpadi wə diyo eto betidi inuə ku
bamamanyə eto mba laase wə tsya eto ɔni
wə ni utidi sɛɛ.
8 Nya ɔ́tɛyi mə lesa nə díbə, nya ókpe mə
nkə besu Yopa.
9 Se kale dísiə nya banyɛ lə kusu bantɔ
nya ibu sɛkɛ lə bedufə Yopa mfóo, Petro
ábe úsu diyo nə bankpe eto kato itə
kakɔmi eto lefosi abombo ənuə eto olatoto.
10 Kukpɛnsɛ étsyiko wə bɔlɛ, fɛɛ mfe banlɛ
lesa bonwa nɛ. Nya únyə buləkəkate
butsyuə.
11 Únyə se kato lɛsini, nya únyə lesa nə
fe kafia flubia kplɛ kətsyuə ka lɛmɔ, nya
banlɛ kə lə esi ana nyamə ketsyi kato kanlɛ
kasɔ bubə. 12 Lə kafia kamə kafo aakə
bebuki akpa akpa ku bawa ku baklɔbɛ.
13 Mfó ɔ́nɔ ɔkɔɛ utsyuə nlɛ bɔtɛyi nkə,
“Petro, taka, lo lə edi!”
14 Fɛɛ Petro édi etiki ɔ́tɛyi nkə, “Owo
lo! Kulefe! Bonamute, méndi tɔ kulesa nə
Yudafɔ leekisi budi nyə!”
15 Ɔkɔɛ emfo esi ɔ́tɛyi wə nkə, “Lesa
nə Onanto díyifo kɛnkɛɛ, mantɛyi fə iyifo
ekisisa!”
16 Únyə buləkə kate bomfo sitsyə sɔ̃ɔ̃.
Nya ditsyəfə kamaa, bétsyi kafia kamfo
besuko kato.
17 Lefe nəmfoo, ditsyəbi nə díləkə əsuə
léte mfó éyifo Petro yanii, nyaso ɔ́tɔ wə
əsuə nkə, “Be nnya mínyə mfo lete, nnya
kasɔ nkpə?” Lefe nəmfo kee, betidi ba
Kornelio lékpe mfó əbə bédufə umə əmə.
Nya se bənyə diyo nə banlɛ bɔbɔbɛɛ, bəbə
bə́ńyə lə ni kesie.
18 Nya bə́ńyə banlɛ kaka Simon Petro
nkpe disi bɔtɔ.
19 Nya se Petro dísiə úkəbu disi itsyi lə
buləkəkate bo únyə əsuəə, Lɛwɔnɔ ídi wə
etiki lɛtɛyi nkə, “Bebe basani itsyə əbə balɛ
fə bɔbɛbɛ.
20 Taka, muə əsuə lə esu ko mə. Mante
sikpi ku mə butəkəko kesu. Mɔ uni
létsyese mə.”
21 Nyaso Petro ésu únyə mə nya ɔ́tɛyi
mə nkə, “Mɔ ni nwə bɛnlɛ bɔbɛbɛ. Bomfo
buɛɛ.”
22 Bətə wə mbuayɛ bənkə, “Butsyi Kor-
nelio wə ni Romafɔ eto omamanyə ninə
ɔflɔ. Uyifo utidi sɛɛ wə ləəsumu Onanto.
Nya Yudafɔ kenke laala wə asa tinti.
Onanto eto ɔtɔnkpe utsyuə lɛtɛyi wə nkə
okpe fə utidi lə əbə wə diyo lə ɔnɔ fə kɛnyɛ
eto etiki nya fanyɛnko.”
23 Lə nyaso Petro átɔnɔ ókpa mə
údufənko kaka onkpe nya ófo mə fe wə
bafɔ útə bátsyimɛ wə ɔflɔ.
Se kale dísiəə, ótaka útəkəko mə. Nya
bafokanɔfɔ ba ditsyi Yopa mfo eto bətsyuə
dítəkəko mə bésu.
24 Bésu bédufə Kaisarea kəsiəsə. Lefe
nəmfóo, Kornelio ébokpo wə diyo eto
betidi utsyə ku wə bayɛtsyuə bətsyuə nya
bensi bensəkə Petro eto bubə kedufə.
25 Kase Petro nlɛ diyo nəmə budufəə,
Kornelio átsyako wə nya óse akonko lə
Petro eto ənəmi nya óbokosə wə disi kasɔ.
26 Fɛɛ Petro átɛyi wə nkə, “Taka ə́ńyə!
Mintsya utidi ətə mini.”
27 Nya lə kase bantɔ banlɛ etiki budii,
Kornelio ákpa wə úsuko kaka betidi fɛfɛ
létsya bensi.
28 Nya Petro lɛtɛyi mə nkə, “Mi kosate
yi biə bo Yudafɔ eto kɔfi məntə kusu nkə
ndufə utidi wə lenni bo ɔni eto diyo nye
nsu wə ɔflɔ kulaatsya. Fɛɛ Onanto ələkə
óte mɛ nkə membu kuutsyuə saa fe utidi
wə dimeńyə utə lee menyifo kɛnkɛ.
29 Lə nyaso se fákpe fə bakpadi mɛɛ,
mánni nya míntaka mímbə nɛ. Nya beso
bɛnlɛ mɛ bokpadi?”
30 Kornelio átɛyi wə nkə, “Fe eyi ana ni
nnya léfee mməə, nya lə lefe nəmfo sekaa,
se minlɛ ola boto lə kakɔmi eto ətsyə eto
lefe lə mɔ diyoo, lefua utidi utsyuə ko
lɛbɔ ú́ńyə mɛ lə ənəmi, okpe awu nnya
díkəyənde!
31-32 Ɔtɛyi mɛ nkə, ‘Kornelio, Onanto ánɔ
fə olatoto ku kase feeyifo kafo ɛkpɛ kətə
betidi. Nyaso kpe betidi lə besu Yopa
lə bakpadi nwə baakpo Simon wə bensi
baakpo Petro wə nkpe lə Simon wə leeyifo
keyifo kubukikue eto lə lekpo ɔflɔ baboko.’
33 Nko eso lamfolamfo mínkpe fə
ɔtɔnkpe miə ubə okpadi fə lə əbə nya
fintsya lekplatsya fátaka fákpe akpa kusu
fəbə nɛ. Nyaso bomblɛ si lə Onanto eto
ənəmi mfo busəkə fə bə lə əbə atɛyi bo
ditiki nə Bonamute lɛtɛyi fə nkə batɛyi
bo.”

Petro Édi Etiki Úləkə Ditiki Sɛɛ Nəmə Kasɔ Óte Mə.

34 Nyaso Petro édi mə etiki nkə, “Nnyə
ntsyə lekpo sitinti minkə Onanto aambe
betidi eto ənəmi lə wə eyifosa əsuə.
35 Bomu kusə saa eto utidi wə laabokosə
wə əsuə kasɔ kətə wə, keyifo kasɛɛ, wə
waala nɛ.
36 Mfo nnɔ miə bɛnɔ Ditiki Sɛɛ nə Onanto
díləkə óte Israelfɔ bə, ɛyɛ lə Yesu Kristo wə

ni betidi kenke eto Onamute əsuəə, boonyə diyuə.
37 Biyi lesa kplɛ nə díbə Israel eto kasɔ kenke idu lə lefe nə Yohanes lébe letsya lə Galilea eto kasɔ itsyi lə ntufləsəfləsə eto lekpa nəmɔ əsuə.
38 Nya bɛnɔ tsya kase Onanto lékpo Yesu wə ditsyi Nasaret ɔhile utsyə lə lefe nə úfi Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ ku əsuəale útə wə. Nya ótsyilama úkeyifo asa sɛɛ, nya ótsya mba Obonsam díkelə kɛlɛkɛ mə ketsyiko lə bulə bomə əsuə itsyise Onanto əsiə ko wə.
39 "Búdi adansiɛ lə asa nnya kenke úyifo lə Israel eto kasɔ ku Yerusalem. Mfó əmə básɔ wə lə uyikabie əsuə bálo nɛ.
40 Fɛɛ Onanto esi ótaka wə utsyiko ɔkɔmə úbə nkpə lə diyi tsyəfə əsuə nya úləkə wə óte betidi dínyə.
41 Fɛɛ inni betidi ba kenke dínyə wə. Bomu bo mba Onanto díləkə nkə budi wə badansiɛɛ, bo ni mba dínyə wə nɛ. Nya búdi nya búnə ku wə lə wə botaka kəńyə eto kama.
42 Bo ni mba ótsyese nkə busu bɔtɛyi Ditiki Sɛɛ nəmə lə kalebe saa butə betidi nɛ. Nya lə buləkə bote boənkə, Onanto ni futsyə díləkə Yesu fe Okponkpo itə bəkpənkpə ku kawunsiə eto betidi kenke.
43 Nya Onanto eto bənyɛləkətidi ba kenke dídi etiki itsyi lə wə bənkə utsyuə saa kee léfo wə ɔ́nɔɔ, Onanto ebufi wə abua ɔtsyɛ wə lə Yesu eto diye eto əsuəale əsuə."

Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ Áyifə Dísiə Lə Mba Lenni Yudafɔ Tsya Ǝsuə.

44 Nya lefe nə Petro ńyə ɔnlɛ etiki nyamfo budii, Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ áyifə dísiə lə mba kenke lɛkɛ mfo banlɛ Petro eto ditiki nəmə bɔnɔ əsuə!
45 Yudafɔ eto bafokanɔfɔ ba dítəkəko Petro betsyi Yopa bəbə mfóo, etiki nyamə éyifo mə yanii! Itsyise Onanto ətə wə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ nəmə áyifə díbə dísiə lə mba lenni Yudafɔ tsya əsuə.
46 Fɛɛ bəmbofo bɔtɛyi bə inni nko ini. Itsyise bánɔ se banlɛ bele bamba kpə bɔtɛyi katɛsɛ Onanto. Nya Petro lɛtɛyi nkə,
47 "Betidi bamfo tsya áfo Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ fe kase bo tsya lefo esoo, boəmbofo bɔni boə boəmbufləsə mə ntu."
48 Nyaso útə kusu nkə bəfləsə mə ntu lə Yesu Kristo eto diye əsuə. Lə nyamfo eto kamaa, bálɛ Petro lekpakpa bə usiə lə mə ɔflɔ itə eyi asiani.

11

Petro Ǝləkə Asa Kasɔ Óte Yerusalem Eto Bafokanɔfɔ.

1 Yanklɛ fɛ batɔnkpe bamə ku bafokanɔfɔ bamba lə Yudea lɛnɔ bə betidi ba lenni Yudafɔ tsya ébɔtsyi báwuninsə báfo Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə bánɔ.
2 Nyaso lefe nə Petro dísinkli úsu Yerusalem eto uməə, Yudafɔ eto bafokanɔfɔ ba lɛkɛ mfóo, mántɔnɔ ko wə. Nya bátɔ wə bənkə,
3 "Beso fésu fásɔnɔ lə bafɔ ba dímanla alo nya fákpe kɔni lə ɔkpɛ ɔni əsuə fédi lesa ku mə?"
4 Nyaso Petro ələkə etiki nyamfo kenke kasɔ óte mə nkə,
5 "Lə lefe nə minkɛ lə Yopa minlɛ ola botoo, nnyə buləkəkate butsyuə. Mfó mínyə kafia kplɛ kətsyuə ka banlɛ lə esi ana kétsyi kato banlɛ kə kasɔ bobokosə lə mɔ ɔflɔ.
6 Se minlɛ ola mímbee, nnyə bebuki akpa akpa eto kakle kpe lə kafia kamə kafo, batobuki ku betubuki ku mba laabɔdi lə kasɔ ku bakləbɛ ákpo mfó.
7 Ete mínɔ ɔkɔɛ utsyuə nlɛ etiki budi katɛyi nkə, 'Petro! Taka, lo lə edi!'
8 "Nyaso nləkə kɛnyɛ ntɛyi minkə, 'Kula o-o! Kulefe! Bonamute, méndi tɔ kulesa nə Yudafɔ leekisi budi nyə.'
9 "Fɛɛ ɔkɔɛ əmfo esi údi etiki útsyi kato ɔ́tɛyi nkə, 'Lesa nə Onanto diyifo kɛnkɛɛ, mantɛyi fə diyifo dimankpa.'
10 "Nnyə buləkəkate bomfo sitsyə sɔ̃ɔ̃. Lə nnya kamaa, kafia kplɛ kamfo ka eto kafo bebuki bamfo nkpoo, bétsyi ke bábesə kato isu ese lefe nə kánya vĩĩ.
11 Lə lefe nəmfó tututuu, betidi itsyə ba bákpe bə bakpa mɛ baboko Kaisarea əbə bédufə diyo nə minkɛ.
12 Nya Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ lɛtɛyi mɛ nkə ntəkəko mə lə busu. Mɔ bayimi ekua bamfo ditsyi Yopaa, ətəkəko mɛ busu Kaisarea búsu búdufə osani wə lekpe mɛ batɔnkpe ini Kornelio eto diyo.
13 Ɔ́tɛyi bo kase Onanto eto ɔtɔnkpe díləkə əsuə óte wə nya ɔ́tɛyi wə nkə, 'Bɛbɛ utsyuə akpe Yopa lə usu ɔbɛbɛ nwə baakpo Simon Petro.
14 Wuudi mi etiki nnya luutə bə fə ku fə diyo eto betidi kenke luunyə bofo.'
15 "Fɛ míntsyiko Ditiki Sɛɛ nəmə bɔtɛyii, Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ ébubə dídufə mə məmblɛ kenke lə əsuə fe kase dídufə bo lə əsuə lə kasɔ ketsyikokɔ kamə!
16 Nyamfo dítə mínkloma lesa nə Bonamute lɛtɛyi lefe nə ɔ́tɛyi nkə, 'Sitinti Yohanes efi ntu ufləsə betidi. Fɛɛ Onanto ebufi Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ ufləsə mi.'
17 Nya lə Onanto ətə betidi ba lenni Yudafɔ ətəsa nyamfo fe kase úfi útə bo lə lefe nə bófo Bonamute Yesu Kristo bɔ́nɔɔ, owoe mini bə lə mmfo Onanto kusu buti nko?"
18 Se bánɔ etiki nyamfoo, bénsite lesa nə bɔtɛyi. Bomu bátɛsə Onanto bátɛyi bənkə, "Sitinti Onanto ətə betidi ba lenni Yudafɔ

tsya kusu nkə batsyi bawuninsə lə bənyə nkpə.”

Bafokanɔfɔ Lə Antiokia Efui Bakpe.

19 Nya lefe nə asa nyamfo nlɛ bubə nkoo, bafokanɔfɔ ba dítsyətsyi bédu lə bulə bo dítu mə itsyi lə kase bálo Stefano əsuəə, bésu bédufə Foinike ku Kipro ku Antiokia eto kəmə. Nya bátsyilama banlɛ ditiki sɛɛ nəmə bɔtɛyi Yudafɔ hã.

20 Nya bafokanɔfɔ ba ditsyi Kipro ku Kirene dísu Antiokia bésu bátɛyi betidi ba lenni Yudafɔ Bonamute Yesu eto Ditiki Sɛɛ nəmə.

21 Nya se Bonamute eto əsuəale lɛkɛ ko mə esoo, bafokanɔfɔ ba dífi əsuə bətə Bonamute əbə befui bakpe.

22 Lefe nə bafokanɔfɔ ba nkpe lə Yerusalem lɛnɔ ditiki nəmfoo, bátsyese Barnaba bə usu lə usu obe lesa nə nlɛ bubə lə Antiokia.

23 Se úsu údufə mfó nya únyə kase Onanto lɛwunsə ko məə, únyə disuəyuə tinti nya usi ókpe mə nkɛale nkə bəńyə kekleke lə bofokanɔ əsuə nya lə bedi ɔnukualɛ bətə Bonamute ku mə utu kenke.

24 Barnaba eyifo utidi sɛɛ wə nkpe bofokanɔ nya Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ nsi ko wə tinti. Ɛyɛ lə wə bɔwunsəko əsuəə, bafokanɔfɔ bamə əbə befui bakpe.

25 Lə nnya kamaa, Barnaba ésu Tarso, úsu ɔ́bɛbɛ Saulo mfo.

26 Se únyə wəə, ókpa wə bédu bəbə Antiokia nya mə inuə bamə dísiə mfó lɛlɛ wɔlɔlɔ. Bakɛ mfó bákate betidi kpə asa. Antiokia mfóo, nya betsyiko bafokanɔfɔ bokpo bə Kristofɔ nɛ.

27 Lə lefe nəmfo tututuu, Onanto eto bənyɛləkətidi bətsyuə etsyi Yerusalem bəbə Antiokia.

28 Mfó mə nti eto ɔni wə baakpo Agabo, létaka uńyə lə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ eto əsuəale əsuə nya ɔ́tɛyi nkə kukpɛnsɛ kekleke ebubə lə kawunsiə kenke. Nyamfo əbə ítə lə lefe nə Romafɔ eto Okankplɛ wə baakpo Klaudio nlɛ seka budi.

29 Nyaso bafokanɔfɔ bamə éfi nsusu bə baako asa lə befi batsyese bafokanɔfɔ ba nkpe lə Yudea eto kasɔ. Nya mə utsyuə saa léko kase woofo.

30 Nya se báko bikə biaməə, béfi mi bətə Barnaba ku Saulo nya béfi mi bésu bətə Yudea eto bafokanɔfɔ eto beninə.

12

Herodes Ákpe Batɔnkpe Bamə Bulə.

1 Lə lefe nəmfo əsuə, Oka Herodes əmuə bafokanɔfɔ eto bətsyuə nkə lə ókpe mə bulə kekleke.

2 Útə balo Yakobo wə ni Yohanes eto ɔyimisani ku lesiabi.

3 Nya se únyə nkə nnya úyifo ákɛ Yudafɔ ɔkɔɛɛ, úmuə Petro tsya lə lefe nə beedi Abolo nnya Ǝyənkisəsa Ləmbə eto Diyi.

4 Se bəmuə wəə, bákpe wə lə diyo kaka mba laase diyo nəmə eto ena ena eto akpa ana ba laafloma bətsyuə ńyə lefe saa banlɛ wə bose. Herodes eto nsusu ni bə lə ubə ufi wə utə betidi lə bakponko wə lekpo lə mə diyisɛɛ nə baakpo Ukpə Ása Bo Ɔyila eto kama.

5 Nyaso mba laase mfó ákase Petro lə diyo nəmə. Fɛɛ bafokanɔfɔ bamə ákato ola kekleke ákalɛ Onanto lekpakpa lə wə disi.

Onanto Ǝləkə Petro Wə Bákpe Lə Diyo.

6 Nya lə ketsye ka eto kəsiəsə ka Herodes díbu disi nkə wútələkə Petro lə diyo utə betidi bamməə, Petro álabe selabe lə mba laase eto inuə eto nti. Nya bákpe wə lə kɔnyɔ kplɛ ko béfi batsyasə lə mə kosate eto ani əsuə. Nya fɛ mba laase mfó eto bətsyuə díńyə banlɛ siku siamə bose.

7 Akpaakpa koo, Kato eto Ɔtɔnkpe ko lɛbɔ nya lekpasə léfo diyo nəmə kenke. Nya Kato eto Ɔtɔnkpe dífi wə kɔni útəkə Petro lə lekpake ósanklisə wə nya ɔ́tɛyi nkə, “Kɔse mlə lə ataka əńyə!” Kɔnyɔ kplɛ ko nkpe wə lə kɔni lɛsini kɔ́bɔ kókpo lə kasɔ.

8 Nya Kato eto Ɔtɔnkpe əmə lɛtɛyi wə nkə, “Fi fə awu ku afɔkpa akpe.” Nya Petro díyifo nko. Nya Ɔtɔnkpe əmə disi ɔ́tɛyi wə nkə, “Fi fə awu kɛntsyɛ akpe lə ətəkəko mɛ.”

9 Nya Petro létaka útəkəko wə, nya ɔ́bɔ lə diyo nəmə kafo. Lefe nəmfo kenkee, wánte lə lesa nə Kato eto Ɔtɔnkpe əmə nlɛ buyifo eyifo sitinti, úbu nkə kola ete ɔnlɛ busiə.

10 Nya báyɛ báfe mba laase eto ditsyukpa tutɛ ku bənuəfə. Nya se báyo situ eto kesie kplɛ ka baayɛ kedufə umə əməə, siku siamə kosate ko lɛsini əsuə. Nya báyɛ lə kesie kamə tsya báfe. Nya se báyɛ bésu sɛtɔ sɛkɛɛ, Kato eto Ɔtɔnkpe əmə ko lényə údu lə wə ɔflɔ.

11 Lə nnya kamaa, fɛ Petro léte lesa nə díbə wə lə əsuə nya ɔ́tɛyi wə əsuə nkə, “Mɔmɔ mbote miə sitinti ini bə Bonamute létsyese wə Ɔtɔnkpe əmfo nkə ubə uləkə mɛ utsyiko lə Herodes eto ani ku asa nnya Yudafɔ díbu bə booyifo mɛ tsya lə diyo nəmfo kafo!”

12 Nya se únyə nnya díbə utsyə lekpoo, údu úsu Maria wə ni Yohanes Marko eto ambe eto diyo kaka betidi kpə létsya banlɛ ola boto.

13 Nya se Petro léyo diyo nəmə eto kəsiəə, ɔ́sɔ siku siamə. Nya uyifoyifosiobi utsyuə wə baakpo Roda ábɔ úsu nkə woabe futsyuə uni.

14 Se ɔ́nɔ Petro eto ɔkɔɛ utsyə lekpoo,
únyə disuəyuə ofensə! Itə wánsini wə siku
siamə, bomu útsyetsyi úsu wə betidi ɔflɔ
úsu ɔ́tɛyi mə nkə Petro əbə uńyə lə siku
kama.
15 Bátɛyi wə bənkə, "Ntɔ disi lébia fə?"
Nya usi úńyə lə nnya əsuə nkə sitinti ini.
Nyaso bátɛyi wə bənkə, "Nyalɛ ətsyuəə,
wə kato eto ɔtɔnkpe uni!"
16 Lə lefe nəmfo kenke əsuəə, Petro esi
úńyə ɔlɛ kesie eto siku bɔsɔ. Nya lefe nə
básini se nya bənyə wəə, íyifo mə yanii.
17 Úyifo mə kɔni nkə bánkpo kudu. Ɔtɛyi
mə asa nnya díbə ku kase Bonamute díbə
úləkə we utsyiko lə diyo nəmə kafo. Nya
ɔ́tɛyi mə nkə, "Bisu bɛtɛyi Yakobo ku
bayimi bafɛfɛ asa nnya díbə." Nya udu mə
lə ɔflɔ úsu kalebe bamba.
18 Nya se kale dísiəə, íyifo mba laase mfó
yaa, nya éboko bulə kpə. Bátɔ mə əsuə
bənkə, "Se tutuutu Petro lefe mɔmɔ?"
19 Nya Herodes ətə bábɛbɛ wə tinti, fɛɛ
bənnyə wə. Útə bəmuə mba laase diyo
nəmə bákpoko mə lekpo, nya útə nkə balo
mə. Lə nnya kamaa, Herodes édu lə Yudea
úsu úsiə lə Kaisarea itə lefe ditsyuə.

Oka Herodes Eto Ukpə.

20 Lə lefe nəmfóo, Herodes ənyə ɔblɔ
tinti ókpe Tiro ku Sidon eto betidi, nyaso
bésu lə sitiditu əsuə bə lə besu bənyə wə.
Bésu bátɔ bɔwunsəko betsyi lə Blasto wə
ni Herodes eto nwə laabe diyo ɔflɔ bə ɔlɛ
Herodes lekpakpa lə utə lə lɔniyifoyifo lə
dibə lə mə inuə bamə ku Herodes eto nti.
Ibə nko itsyise Herodes eto kasɔ bəkənyə
mə didisa ketsyiko.
21 Nya lə diyi nə Oka Herodes ditsyə
məə, ókpe wə bekankə nya úsiə lə wə
lekankpomɛ əsuə údi betidi bamə etiki.
22 Se údi etiki ólosəə, betidi bamə
áfa básɔ ani bətə wə nya bátɛyi bənkə,
"Onanto Kosate eto ɔkɔɛ uni! Inni utidi!"
23 Lamfolamfoo, Bonamute eto Ɔtɔnkpe
ákpe Herodes bufi lə əsuə, itsyise wémfi
atɛsɛ Onanto. Nya batsyini dídi wə əsuə
kenke, nya úkpə.
24 Nya Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə
lɛyɛ letsyo, dísensə nya bafokanɔfɔ difui
bakpe.
25 Nya lefe nə Barnaba ku Saulo lélosə
mə keyifo ka bákpe mə bə besu beyifoo,
bésinkli betsyi Yerusalem bəbə nya bákpa
Yohanes wə tsya baakpo Marko báyɛnko
báboko.

13

Bákpe Barnaba Ku Saulo Kɔtɔ.

1 Lə Antiokiaa, Onanto eto bənyɛləkətidi
bətsyuə ku bateasa ákɛ lə bafokanɔfɔ eto
ditsyukpa nəmə nti. Mə ni Barnaba ku
Simon wə baakpo utidi naa ku Lukio wə
ditsyi Kirene ku Manaen nwə ku Oka
Herodes békluəsə bakɔ taa mə sikpefi lefe
ku Saulo.
2 Nya lefe nə banlɛ Bonamute bɔtəsə nya
bakɛ lə kɛnyɛklekle əsuəə, Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ
əbə dídi mə etiki nkə, "Biləkə Barnaba ku
Saulo bitsyə itə keyifo ka eso mínkpadi
mə."
3 Lə nyamfo esoo, beninə bamə ákle
kɛnyɛ nya báto ola nya bətəkə mə ani, nya
bətsyə mə kusu.

Barnaba Ku Saulo Ésu Kipro.

4 Se Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ ditsyə mə kusu
lélosəə, bésu umə wə baakpo Seleukia.
Mfó béfi ɔklɔ báyila lekpo nəmə bésu
kasɔ ka ntu letsyilama eto umə wə baakpo
Kipro.
5 Se bésu bédufə umə wə baakpo
Salamii, bésu Yudafɔ eto ntsyakɔ bésu
bédi mə ditiki sɛɛ nəmə. Nya Marko
Yohanes díkəko mə fe mə ɔwunsəkotsyuə.
6 Se bédu mfóo, báyɛ lə kasɔ kamə
bésu bédufə umə wə baakpo Pafo. Mfó
bátsyako Yudanyə wə ni ofate wə ni sedia
eto unyɛləkətidi wə baakpo Bar-Yesu eto
ubi.
7 Ofate əmfo ku Aba eto unyɛsiə wə
baakpo Sergio Paulo eyifo bayɛtsyuə. Nko
eto Aba eto unyɛsiə əmfo wə diyifo obesibe
ákpadi Barnaba ku Saulo nkə bəbə bənyə
wə, itsyise óla nkə lə ɔnɔ Onanto eto ditiki
nəmə.
8 Nya se bésuu, ofate əmə wə baakpo
tsya bə Elima lə Sigriki əsuəə, ənə etiki ku
mə. Óla nkə lə uləkə Aba eto unyɛsiə əmfo
eto nsusu utsyiko lə etiki nnya Saulo ku
Barnaba lela bə beedi əsuə.
9-10 Fɛɛ Saulo wə tsya bensi baakpo
Pauloo, ábe ofate əmfo ku lɛblɔfi kekleke.
Nya úləkə óte wə lə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ eto
əsuəale nkə, "Fə Obonsam eto ubi, eyifo
odia ku nwə laawɛ betidi kakpe. Nya
feekisi kasɛyifoyifo, nya faatsyi Bonamute
eto ɔnukualɛtiki kawuninsə keyifo bidia!
11 Bonamute ebutəkə fə kɔni mɔmɔ nya
wuutə fə ənəmi ba, nya fensiembunyə kofe
bio isu ese lə lefe ditsyuə eto kama!"
Lamfolamfo lɛtɔntɔ eti Elima lə ənəmi,
nya wénsifo asa bunyə bio. Úkawunya ani
kabɛbɛ utidi nkə lə ɔyɛnko wə.
12 Lefe nəmfo se Aba eto unyɛsiə əmfó
dínyə nyamfo nkoo, íyifo wə yanii, nya ófo
Bonamute eto ditiki nəmə ɔ́nɔ.

Barnaba Ku Saulo Ésu Antiokia Lə Pisidia.

13 Nnya kamaa, Paulo ku mba ntəkəko
wə ésu bédufə lə ɔklɔ nya bédu lə Pafo
bésu Perge wə ni umənkplɛ wə nkpe lə
Pamfilia eto kasɔ. Mfó nya Marko Yohanes
dídu mə lə ɔflɔ úsinkli úsu Yerusalem.

14 Se bédu lə Pergee, bésu Antiokia,
umənkplɛ wə nkpe lə Pisidia. Nya lə
Ɔnwɛditsyəyii, bésu Yudafɔ eto katsyakɔ
nya bəsiə kasɔ lə betidi bamə nti.
15 Lefe nə bákakla asa betsyiko lə
Moses eto kɔfi eto kukue ku Onanto eto
bənyɛləkətidi eto asawɔniwɔni bálosəə,
katsyakɔ eto batɔnkotɔnko ətə Paulo ku wə
bətsyuə bote bə, "Bayimi, lə utsyuə kpe
ditiki ditsyuə nkə woatɛyi lə ufi okpe bo
nkɛalee, lə ubə ɔtɛyi."
16 Mfó Paulo létaka uńyə nya óte kɔni
kato lete bə bedi kaa, nya ɔ́tɛyi mə nkə,
"Israelfɔ ku mimba kenke ba lenni Israelfɔ
ba leetsyue Onanto koto, bitsyue ato lə
bɛnɔ!
17 Israelfɔ eto Onanto ni nwə díləkə bo
banamə nya ókpo mə atsyɔ. Nya úyifo mə
kusə kplɛ eto betidi lə lefe nə bəsiə kafɔle
ka ni Egipte. Onanto ələkə mə utsyiko
Egipte ɛyɛ lə wə əsuəale kplɛ nyamə əsuə.
18 Óbe mə nya ókpa mə ɔ́yɛnko lə mfim-
inti itə alɛ fosi ana nnya bákɛ mfo.
19 Se ɔ́tsylɔsə əsə akuanse lə Kanan eto
kasɔɔ, úfi mə kasɔ kamə utə Israelfɔ fe mə
kedikɔ.
20 Nyamfo kenke əbə itə fe alɛ alofa ana
awosi anɔ eto nti.
"Lə nyamfo eto kamaa, Onanto ətə mə
bakponkpo ba dídi seka lə mə əsuə isu ese
Onanto eto Unyɛləkətidi Samuel eto lefe.
21 Nya bálɛ wə lekpakpa bə utsyə oka utə
mə. Nya Onanto dítə mə Kis eto ubi Saulo
wə ditsyi Benyamin eto kafo, nya údi seka
itə alɛ fosi ana.
22 Nnya kamaa, Onanto átakasə wə
lə seka əsuə nya úfi David úsiəsə lə
lekankpomɛ nəmə əsuə. David əmfo ni
utidi wə əsuə Onanto dídi etiki utsyiko
nkə, 'Yese eto ubi David ni utidi wə mɔ utu
laala, itsyise wuuyifo lesa nə maala.'
23 "Nko ke ini bə Onanto áyɛ lə David eto
kafo, nya úləkə Ofomfokətə wə ni Yesu utə
Israelfɔ fe kase utsyə bo kɛnyɛ.
24 Nya fɛ Yesu luubəə, Ntufləsətidi
Yohanes əbə ɔ́tɛyi Israelfɔ kenke nkə bat-
syi mə nkpə bawuninsɛ lə mə akɔɛsi bayɛ
abua buuyifo lə ufləsə mə ntu.
25 Lə lefe nə Yohanes eto keyifo nlɛ
kalosɛkɔ bubəə, ɔ́tɛyi betidi bamə nkə,
'Owoe bibu biə wə mini? Mɔ ni nwə bɛnlɛ
kusu bobe le? Owo lo! Fɛɛ wə kpe lə
kusu ɔlɛ bubə mɛ kama, nya mənńyətə bə
nyankli wə afukpa eto kekue kulaa tsya!'
26 "Mɔ bayimi, Israel bebi, mi mba ni
Abraham eto bebi ku mimba lenni Yudafɔ
fɛ biesumu Onanto, nkpə manlo eto bofo
bomfo əbə itə bomblɛ kenke.
27 Betidi ba nkpe lə Yerusalem ku mə
beninə mámfo Yesu bánɔ bə wə ni mə
Ofomfokətə əmə. Nya bánnɔ kasɔ Onanto
eto bənyɛləkətidi eto ditiki nə baakla kate
bo lə Ɔnwɛditsyəyi saa əsuə. Fɛɛ bətə
bənyɛləkətidi eto etiki əbə itə se bálo wə
dikpənkpi eso.
28 Nya ite bə bənnyə kabua saa lə wə
əsuə tsyaa, bátɛyi Pilato bə utə kusu lə balo
wə.
29 "Nya lefe nə békeyifo lesa nə Awɔnisa
Kɛnkɛ eto Kukue lɛtɛyi utsyə itsyi lə lə wə
əsuə bálosəə, bələkə wə lə uyikabie əsuə
bésu bebikə.
30 Fɛɛ Onanto átakasə wə utsyiko
ɔkɔmə.
31 Nya lə eyi kpə əsuəə, úləkə wə əsuə
óte betidi ba wonko mə lɛyɛ itsyi Galilea
isu Yerusalem. Mə ni betidi ba nlɛ adansiɛ
budi lə wə əsuə lə Israel eto kusə nɛ.
32-33 "Nya mɔmɔɔ, búbə mfo boə boefi
Ditiki Sɛɛ nəmə boboko mi bə Onanto eto
kɛnyɛ ka útsyə bo banamməə, əbə itə bo,
bo mba ni mə bebi. Nnya ni bə Onanto
ətə nkə Yesu si otaka utsyi ɔkɔmə ubə
nkpə. Nyamfo ni lesa nə David lɛwɔni lə
wə kusənkue nuəfə kafo nkə Onanto átɛyi
itsyi lə Yesu əsuə nkə,
'Mɔ Ubi feni.
Nya mmii, mbofiani fə anto.'
34 Nya nyamfo ni lesa nə Onanto lɛtɛyi itsyi
lə wə botakasə ketsyiko ɔkɔmə kəbə ni nkə
wembubu lə kudi kafo.
'Mookpo fə atsyɔ nnya diyifo kɛnkɛ fe
kase mínse uyi mintsyə miə mookpo
David.'
35 Nko usi ɔ́tɛyi lə David eto kusə bamba
nkə,
'Məmbutə bə fə uyifoyifo kɛnkɛ əmfo kɛ lə
kudi kafo ebú.'
36 "Ditiki nəmfo manyɛ lə David eto
kutsyə itsyise usiə nkpə úyifo Onanto eto
lelabi əsuə, nya ukpə nya bébikə wə ku wə
bana mə nya wə əsuə eto sinə tsya díbú.
37 Fɛɛ nwə Onanto létakasə utsyiko
ɔkɔməə, wə əsuə eto sinə mémbú lə kudi
kafo.
38 "Nyaso bayimi, bola boə bete lə ekpa
bə ɛyɛ lə Yesu əmfo əsuəə, nya bábe
abuabufikatsyɛ eto ditiki nəmə letsya bətə
mi nɛ.
39 Nya utsyuə saa wə lefo Yesu ɔnɔɔ,
Onanto ebufi wə abua ɔtsyɛ wə nya weem-
bolo wə dikpi. Nyamfo ni lesa lɔni nə
Moses eto kɔfi dímamfo buyifo kulefe nɛ.
40 Nyaso bebe kukɔnɔ! Biəntə lə Onanto
eto bənyɛləkətidi eto etiki nnya bátɛyi
bətsyə lə ɛyɛ bubə kətə lə mi əsuə nko.
41 Itsyise Onanto átɛyi nkə,
'Bebe mimba ləəmə mɔ ditiki. Bitə lə iyifo
mi yanii lə bətsylɔ!
Itsyise lesa nə minlɛ buyifo mmii,
iyifo lesa nə biembofo bɛnɔ,
lə utsyuə ələkə ni kasɔ ote mi kulaa
tsya.' "

42 Se Paulo ku Barnaba nlɛ bɔbɔ lə
disikakpekɔ mfóo, betidi bamə átɛyi mə
bə besi bəbə bedi mə etiki nyamfo lə
Ɔnwɛditsyuə eto diyi nə luubə.
43 Nya lefe nə bésensə lə disikakpekɔ
mfóo, Yudafɔ kpə ku bafokanɔfɔ ba léfiani
Yudafɔ nya baate Onanto sikpi ba lɛkɛ
lə disikakpekɔ mfóo, ətəkəko Paulo ku
Barnaba. Batɔnkpe bamə édi mə etiki nya
balɛ mə kɔlɛ bə bəńyə kekleke lə bəsiə
nkpə le lefonə Onanto əsuə.
44 Lə Ɔnwɛditsyəyi nə disi dítəkəko
nəmfóo, ibu sɛkɛɛ eni umə əmə kenke
eto betidi əbə disikakpekɔ nəmə lə banɔ
Bonamute eto ditiki nəmə.
45 Nya lefe nə Yudafɔ eto beninə dínyə
sitiditu sia díbə disikakpekɔ mfóo, básɛsə
ənəmi lə mə əsuə, nya bétsyiko etiki bunə
ku Paulo lə etiki nnya ɔnlɛ bɔtɛyi əsuə nya
báka wə.
46 Fɛɛ Paulo ku Barnaba ákpe utu besi
bédi etiki bátɛyi mə bənkə, "Ele bə budi
Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmfo itə Yudafɔ
bɔtɔnsə. Nya se bɛnɔ ditiki nəmfo nya
bɛtɛyi biənkə bianla nkpə manlo bomfoo,
búfi ni bɔlɛ mba lenni Yudafɔ butə.
47 Nyamfo ni kɔfi ko Bonamute dítə bo
nkə,
'Nnyifo fə fe okandiɛ ntə mba lenni Yudafɔ
bə lə efi bofo aboko kawunsiə eto
lɛkpɔ saa.' "
48 Nya lefe nə mba lenni Yudafɔ lɛnɔ
lesa nə bátɛyi mfoo, bənyə disuəyuə tinti,
nya bátɛsə Bonamute eto ditiki nəmə. Nya
mba kenke Onanto díləkə itə nkpə manloo,
áfo bánɔ.
49 Nya Bonamute eto ditiki nəmə dísensə
dísu kasɔ kamə kenke.
50 Fɛɛ Yudafɔ bətsyuə édi ute bákpe lə
besio ba nkpe dibu ba leesumu Onanto ku
umə eto beninə eto nti. Nya bétsyiko Paulo
ku Barnaba bulə kəńyə mə lə əsuə, nya
bála mə babɔsə lə mə lekpake mfó.
51 Fɛɛ lefe nə banlɛ budu lə umə əməə,
báflɛ utembu wə nkpo mə lə akpa bákpo
lə umə əmə nnya léte bə umə əmə eto
betidi áni mə. Nyamfo eto kamaa, bédu
mfo bésu Ikonion.
52 Nya bafokanɔfɔ ba lɛkɛ lə Antiokia
mfó dínyə disuəyuə tinti nya béyi ku
Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ.

14

Paulo Ku Barnaba Ésu Bédufə Ikonion.

1 Nya se bédufə Ikonion tsyaa, Paulo
ku Barnaba ésu Yudafɔ eto katsyakɔ mfó.
Nya se bátɛyi Yudafɔ ku mba lenni Yudafɔ
Ditiki Sɛɛ nəməə, mə nti eto betidi kpə áfo
bánɔ.
2 Nya Yudafɔ ba dímamfo Onanto eto
Ditiki Sɛɛ nəmfo bánɔɔ, ənə etiki ku mə
nya bábiasə mba lenni Yudafɔ eto nsusu
nya bətə bə bátaka bəńyə lə Paulo ku
Barnaba lə əsuə.
3 Fɛɛ batɔnkpe bamə əsiə lə umə əmə itə
lefe kɛntsyɛ ditsyuə ákate Ditiki Sɛɛ nəmə
ku ute. Nya Onanto tsya díləkə wə lefonə
eto etiki eto sitinti óte ɛyɛ lə ayanisa kpə
nnya útə béyifo əsuə.
4 Ibə bə umə əmə eto betidi áma lə akpa
ənuə, bətsyuə ətəkə lə Yudafɔ eto kama
nya bətsyuə tsya dítəkə lə batɔnkpe bamə
eto kama.
5-6 Lə lefə ditsyuə eto kamaa, umə
əmə eto betidi betsyuə ba leeni Yudafɔ
ku Yudafɔ ku mə beninə éfi nsusu bə
bataka bəńyə lə mə əsuə bakpɔ mə aba.
Batɔnkpe bamə ánɔ mə ketsyue kamə, nya
bétsyetsyi bédu bésu Likaonia eto kəmə
ka ni Listra ku Derbe ku kəmə ka nkpe lə
lekpake mfó.
7 Nya bédi Ditiki Sɛɛ nəmə mfó.

Paulo Ku Barnaba Lə Listra Ku Derbe.

8 Se bésu Listraa, osani utsyuə akɛ mfó
wə lɛtsyini taa lefe nə bále wə nya wámfo
tɔ botaka kayɛ kulefe.
9 Úsiə mfó úkanɔ ditiki sɛɛ nə Paulo ńyə
ɔnlɛ budi. Nya se Paulo lébe wə tũũ, únyə
nkə ófo ɔ́nɔ nya wə bufi bomə luuyuə wəə,
10 Nyaso Paulo áfã bembembe ɔ́tɛyi wə
nkə, "Taka əńyə lə fə akpa əsuə!" Nya
osani əmfo lésa ótaka úńyə nya útsyiko
bɔyɛ kafe.
11 Se betidi ba díńyə mfó banlɛ ditiki
nəmə ato butsyue dínyə lesa nə Paulo
díyifoo, báfã bembembe lə Likaoniafɔ
eto sele əsuə bátɛyi nkə, "Bananto beni!
Báyifə bəbə bo nti fenkə betidi!"
12 Lə nyaso bətəkə Barnaba diye bə Seus.
Nya bətəkə Paulo tsya bə Herme, itsyise wə
ni futsyə díńyə nlɛ etiki budi nɛ.
13 Nya Seus eto usumunyə, nwə eto
kesumukɔ ńyə lə umə əmə eto kabanto
mfóo, éfi banantsyui ku kaflawasi óboko
nkə lə wə ku wə betidi bamə lə befi
bətə batɔnkpe bamfo kedi lə umə əmə eto
kabɔsie.
14 Nya lefe nə Paulo ku Barnaba lɛnɔ lesa
nə baala bə beeyifoo, bənə mə kosate eto
awu nnya bankpe báfuadi, nya bétsyetsyi
bédufə lə betidi bamə nti. Mfó nya báfã
15 bátɛyi bənkə, "Boantomə, be bɛnlɛ
buyifo mfó? Bontsya kasɔ kamfo eto betidi
ete buni fe mi ke. Búbə mfo boə boefi ditiki
sɛɛ nəmfo boboko mi. Bisinkli bɛyɛ asa
bimba nyamfo eto kakle buyifo lə bifi atɛsə
bitə Onanto wə dítə bo nkpə. Wə ni futsyə
díyifo kato ku kasɔ ku lekpo ku asa nnya
nkpe lə nnya kenke!
16 Kɔɔ Onanto ətə kusu betidi kenke nkə
bəsiə nkpə lə kase mə léla əsuə.

17 Tsya usi wəələkə kate mi nkə okpe sitinti ɛyɛ lə asa sɛ nnya weeyifo kətə mi. Wəətə mi ɔsɔmi ku bekelenkə lə lefe sɛɛ əsuə nya wəətə mi edisa ku disuəyuə tsya.”
18 Ite bə bátɛyi mə nyamfo kenke tsyaa, ilə fɛ betidi bamfo lɛyɛ kedi kamfo mə butə.
19 Nya Yudafɔ bətsyuə ditsyi Antiokia, umə wə nkpe lə Pisidia ku Ikonion bəbə bábiasə betidi bamfo eto nsusu, nya bátɔnɔ ku mə báto Paulo aba nya bákpi wə lə kasɔ bábɔnko lə umə əmə, nya bébu bə úkpə.
20 Nya lefe nə bafokanɔfɔ ba ńkpe mfo díbə bəńyə batsyilama wəə, ótaka nya usinkli úsu umə əmə. Nya se kale disiəə, wə ku Barnaba édu bésu Derbe.

Paulo Ku Barnaba Esinkli Besu Antiokia Wə Nkpe Lə Siria.

21 Nya besu bedi Ditiki Sɛɛ nəmə lə Derbe. Nya se betidi kpə bətsyuə díkafo bánɔ, bési besinkli bésu Listra ku Ikonion ku Antiokia lə Pisidia eto kasɔ.
22 Mfoo, besi bákpe bafokanɔfɔ nkpe mfo nkɛale bə bənyə kekleke lə mə bofokanɔ əsuə. Nya bátɛyi mə tsya bə, “Ele bə bunyə kanyi kpə fɛ lə bunyə disuəyuə lə Onanto eto sekakedikɔ.”
23 Lə nnya kama Paulo ku Barnaba tsya ələkə batɔnkotɔnko bətə bafokanɔfɔ eto etsyukpa nyamə kenke, nya lə olatoto kətə Onanto ku lə kɛnyɛklekle əsuəə, béfi mə bákpe lə Bonamte wə báfo bánɔ eto ani.
24 Nya lefe nə bábɔ lə kəmə ka nkpe lə Pisidiaa, bésinkli bésu Pamfilia eto kasɔ.
25 Nya batɛyi Ditiki Sɛɛ nəmə lə Perge fɛ báfe bésu Atalia.
26 Mfó bəsiə lə ɔklɔ báyɛ bésu Antiokia, kaka eto batɔnkotɔnko díkefi batɔnkpe bamə bákpe lə Onanto eto ani itə keyifo ka bákalosə mɔmɔ.
27 Se bésu bédufə Antiokiaa, bákpadi bafokanɔfɔ ba nkpe mfó kenke bətsyə ditsyu nya bátɛyi mə kusu ko báyɛ eto etiki. Nya bátɛyi mə asa nnya kenke Onanto lɛyɛnko mə béyifo ku kase ɔ́sini bofokanɔ eto kusu utə mba lenni Yudafɔ.
28 Nya bəsiə lə Antiokia ku bafokanɔfɔ mfo itə lefe kɛntsyɛɛ ditsyuə.

15

Batɔnkpe Bamə Ku Beninə Ákpe Disi Lə Yerusalem.

1 Lə lefe nə Paulo ku Barnaba lɛkɛ lə Antiokiaa, betidi bətsyuə ba ditsyi Yudea əbə mfó nya bákate bafokanɔfɔ bamə asa nnya ni bənkə, “Lə bánla fə lelo fe kase Moses eto lekpa letee, embunyə bofo.”
2 Paulo ku Barnaba ku betidi bamfo ənə ditiki nəmfo ɛklɛ. Lə nyamfo esoo, bətə bənkə bafokanɔfɔ eto bətsyuə təkəko Paulo ku Barnaba lə besu Yerusalem lə mə ku batɔnkpe bamə ku bafokanɔfɔ eto beninə ba nkpe lə mfó lə balɛ lelolala eto etiki nyamfo babe.
3 Nyaso se bafokanɔfɔ eto ditsyukpa nəmə dítsyə mə kusu bálosəə, bédu bésu Foinike ku Samaria eto kəmə nya bésu bənyə bafokanɔfɔ ba nkpe mfó. Bátɛyi mə bə mɔmɔɔ, mba lenni Yudafɔ tsya éfi mə əsuə bətə Onanto, nnya ni bənkə mə tsya áfo bánɔ. Ditiki nəmfo ákpe məmblɛ disuəyuə tinti.
4 Nya se bésu bédufə Yerusalem, mə beninə bamə ku bafokanɔfɔ ku batɔnkpe bamə áfo mə kukɔnɔ. Nya Paulo ku Barnaba dífi mə kusu ko bésu eto amaniə bábɔ mə ku asa nnya kenke Onanto díyifo ɔ́yɛ lə mə əsuə.
5 Fɛɛ Farisifɔ ba díkafo Ditiki Sɛɛ nəmə eto ditsyukpa eto bətsyuə átaka bəńyə lə mə nti bátɛyi bənkə, “Ele be bayimi ba lenni Yudafɔ tsya la lelo nya lə beyifo lə Moses eto kɔfi əsuə.”
6 Nyaso mə beninə ku batɔnkpe bamə átsya fe ditsyukpa nya bédufə lə ditiki nəmfo əsuə.
7 Nya lə katsyakɔ kamfóo, lə lefe nə bákalɛ etiki nyamə bábe ɛklɛɛ, Petro átaka úńyə nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Bayimi, mi kosate yi biə Onanto díləkə mɛ taa kɔ utsyiko mi nti nkə ntɛyi betidi ba lenni Yudafɔ tsya Ditiki Sɛɛ nəmfo lə mə tsya lə bafo banɔ.
8 Nya Onanto wə nyi betidi eto utu kəmiəə, ələkə óte nkə ófo mə nya útə mə wə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ fe kase úfi útə bo tsya.
9 Wánkpe kabakəfə lə bonko mə nti, nyaso ófo mə lə bofokanɔ əsuə. Nya úfi mə abua ɔ́tsyə mə fe bo ke.
10 Nya mɔmɔɔ, beso biato Onanto kabe mmə? Bo ku bo banamə mámfo bikə bia nkpe kalende butsyi! Beso bɔnlɛ mi bufi ketsyisə bafokanɔfɔ mfo?
11 Owo lo! Nnya ni bə bófo bɔ́nɔ boə kase Onanto dínyə bo kaminsə nya ófo bo lə nkpə ɛyɛ lə Bonamute Yesu eto lefonə əsuəə, woofo mə tsya fe kase məətsya léfo bánɔ.”
12 Lə nyasoo, məmblɛ kenke ésinkli báyɛ etiki budi nya bəsiə bétsyue ato lə nnya Barnaba ku Paulo lɛtɛyi bənkə, Onanto áyɛ lə mə əsuə úyifo ayanisa kpə itə mba lenni Yudafɔ.
13 Lefe nə bákalosəə, Yakobo tsya átaka úńyə ɔ́tɛyi nkə, “Bayimi, bitsyue ato lə bɔnɔ.
14 Simon Petro éboklomasə bo ibə efe ditutɛ, lə kase Onanto díləkə wə lelabi óte betidi ba lenni Yudafɔ nya úləkə bətsyuə útsyiko lə mə nti nkə bafiani wə bale.
15 Nya ditiki nə wə bənyɛləkətidi lɛtɛyi bətsyə əbə ítə fe kase bawɔni bə Bonamute átɛyi nkə,

16 'Lə nyamfo eto kamaa, muusinkli mbə
nya muusinkli nto Oka David eto
sekakedikɔ.
Nya muusinkli nto asa nnya lébia mfó
bə lə isinkli ɛlɔ itsyə kukɔnɔ.
17 Itə bə betidi ba díbu,
ku mba lenni Yudafɔ kenke ba
mínkpadi minkə bedi mɔ betidi
ebubə mɔ ɔflɔ.
Nko ini nɛ bə Bonamute éyifo lə lesa saa
nə ɔ́tɛyi útsyə əsuə.
18 Onanto lɛtɛyi ditiki nəmfo betidi
léte taa kɔ ke.'
19 "Nyaso mɔ, Yakobo, nlɛ mi bɔtɛyi
minkə betidi ba lenni Yudafɔ mfo nya béfi
mə əsuə bətə Onantoo, yanle bə ibə bə buti
mə kusu lə asa nyamfo əsuə.
20 Bomu bitə lə bɔwɔni mə kukue buə
bayɛ asa nnya beefi kətə bəfiə kedi nnya
ləətə baanansə əsuə budi ku sɛsɔnɔdi ku
bebuki ba báwaninsə simuə bálo ku kɔtɔ
eto budi.
21 Itsyi taa kɔɔ, asa nnya Moses lɛwɔni
utsyəə, baakla nnya nya baatɛyi nnya lə
Yudafɔ eto katsyakɔ lə Ɔnwɛditsyəyi saa lə
umə saa."

Báwɔni Kukue Bətə Bafokanɔfɔ Ba Lenni Yudafɔ.

22 Nya batɔnkpe ku beninə ku
bafokanɔfɔ kenke eto ditsyukpa lɛtɔnɔ
bələkə betidi bətsyuə bə bətəkəko Paulo
ku Barnaba besu Antiokia. Betidi inuə ba
bələkə eyifo bafokanɔfɔ eto beninə. Mə ni
Yuda wə bensi baakpo tsya bə Barsaba ku
Sila.
23 Nya kukue ko bálɛ bésuko eto etiki
nnya nkpe lə ko əsuə ni nkə,
Bo, batɔnkpe ku beninə ba ni mi bayimi
ba nkpe lə Yerusalem, boə boəsiəsə mi,
bo bayimi ba lenni Yudafɔ mba nkpe lə
Antiokia ku Siria ku Kilikia.
24 Bɔ́nɔ boə bo mfo eto bafokanɔfɔ eto
bətsyuə əbə mfó bəbə bənə etiki ətsyuə
ku mi itsyi lə bo Yudafɔ eto lelolala eto
lekpa əsuə. Nyaa, inni bo létsyese mə
bə bəbə batɛyi mi etiki nyamfo eto okle.
25-26 Nyamfo eso se bókpe disi
bətsyuəə, bɔlɛ beninə inuə lə bo nti
botsyese ku bo bayimi lala Barnaba ku
Paul ba díkefi mə nkpə bətə fə keditətə itə
Bonamute Yesu Kristo bə lə bəbə mi ɔflɔ.
27 Yuda ku Sila tsya ebɔtɛyi mi asa
nnya bɔ́wɔni bokpe mfo.
28 Itsyise iyifo Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ eto lelabi
ku bo lele tsya boənkə yanle bə ibə bə bufi
Yudafɔ eto afi buyifo bitsyikə butsyisə mi
enso asa nyamfo.
29 Bɛni asa nnya béfi bətə bəfiə kedi ku
kɔtɔ budi ku bebuki ba báwaninsə simuə
bálo eto budi ku sɛsɔnɔdi. Lə biɔlɛ mi əsuə
məə, lesa saa ebuyuə ko mi.
Bisiə kukɔnɔ.
30 Nyaso batɔnyɛ bamfo áma kusu bésu
Antiokia. Nya se bésu bédufəə, bákpadi
bafokanɔfɔ bamə kenke bəbə bátsya. Nya
béfi kukue ko bétsyiko Yerusalem mfó
bətə mə.
31 Nya mba kenke lɛkɛ mfo ənyə
disuəyuə ku nkɛale itsyi lə etiki nnya bákla
lə kukue komə əsɔ.
32 Nya se Yuda ku Sila díyifo Onanto eto
bənyɛləkətidi esoo, bələkə asa kasɔ báte
mə, bálɛ mə kɔlɛ, nya bákpe mə nkɛale.
33 Nya se bəsiə mfó eyi asianii,
bafokanɔfɔ bamə ətə mə kusu bə besinkli
besu Yerusalem lə diyuə əsuə.
34 Fɛɛ Sila nkə wuusiə mə lə ɔflɔ mfó.
35 Nya Paulo ku Barnaba dísiə lə An-
tiokia mfó nya mə ku babamba kpə ákɛ
mfo bákate mə asa kedi mə etiki utsyi lə
Bonamute əsuə.

Paulo Ku Barnaba Ésie Bətsyuə Esu Nti.

36 Lə eyi ətsyuə kamaa, Paulo átɛyi
Barnaba nkə, "Tə lə busi busu bobe bo
bayimi ba nkpe lə kəmə ka kenke búkesu
budi Ditiki Sɛɛ nəmfó ku nka bɔ́yɛ bófe lə
bobe kase banlɛnko."
37 Barnaba átɔnɔ nya óla nkə lə okpa
Yohanes nwə tsya besi baakpo Marko
ɔyɛnko.
38 Fɛɛ Paulo mántɔnɔko wə kulaa! It-
syise lefe nə mə ku wə dísu Pamfiliaa,
Marko Yohanes ésikli lə mə kama údu, nya
wənsiə bálosə mə keyifo.
39 Nyaso Marko Yohanes eto etiki nyamfo
əbə ékpe mə inuə bamə kənə ɛklɛ, itə bə
bésense lə bətsyuə. Barnaba ákpa Marko
ɔ́yɛnko nya béfi ɔklɔ bésu Kipro.
40 Nya Paulo lékpa Sila ɔ́yɛnko, nya
bafokanɔfɔ ba nkpe mfó dífi mə bákpe lə
Onanto eto ani fɛ bédu.
41 Nya báyɛ lə Siria ku Kilikia nya bákpe
bafokanɔfɔ eto etsyuka nnya kenke nkpe
mfó nkɛale.

16

Timoteo Ɛtəkəko Paulo Ku Sila.

1 Nya Paulo ku Sila dídu bésu umə wə
baakpo Derbe, nya báyɛ mfo bésu Listra.
Lə mfóo, bésu bənyə ofokanɔnyə utsyuə
wə baakpo Timoteo. Wə ambe éyifo
Yudanyə wə díkafo Kristo ɔ́nɔ. Fɛɛ wə
anto éyifo Grikinyə.
2 Bafokanɔfɔ kenke ba nkpe lə Listra ku
Ikonion, ékebu Timoteo tinti.
3 Wə ni futsyə Paulo lela kekleke nkə lə
okpa wə ɔyɛnko. Nyaso útə bala wə lelo fe
kase Yudafɔ eto lekpa léte, itsyise Yudafɔ
ba kenke nkpe lə lɛkpɔ nəmfo yi bənkə wə
anto éyifo Grikinyə.
4 Nya se báma kusuu, báyɛ lə kəmə
ka kenke nkpe mfó báfe, nya bátɛyi mə

ketsyue ka batɔnkpe eto beninə ba nkpe lə Yerusalem dítsyue bətsyə. Nyaso bátɛyi mə bə lə beyifo lə nnya əsuə.
5 Nyamfo eso betidi bamə əbə befui bakpe, nya nko ke tsya mə bofokanɔ tsya dimuə ale enso nɛ.

Paulo Ǝnyə Buləkəkate Lə Troa.

6 Lə nyamfo eto kamaa, báyɛ bésu Frigia ku Galatia, itsyise Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ məntə mə kusu nkə bátɛyi Ditiki Sɛɛ nəmə lə Asia eto kasɔ.
7 Nya lefe nə bésu bédufə Misiaa, bála bə lə besu Bitinia eto kasɔ. Fɛɛ mfó tsyaa, Yesu eto Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ məntə kusu nkə besu mfó.
8 Nyaso bésinkli báyɛ lə Misia eto kasɔ ɔflɔ nya bésu bédufə umə wə nkpe lə lekpo ɔflɔ baakpo Troa.
9 Ketsye kamfóo, Paulo əńyə kələkəkate. Únyə nkə osani utsyuə wə ditsyi Makedonia nya únyə ɔnlɛ wə lekpakpa bɔlɛ ákatɛyi nkə, "Yila əbə Makedonia lə əbə mfo lə əbə awunsəko bo o-o!"
10 Nya lə buləkəkate bomfo esoo, búmuə əsuə akpa kpa nya búdu búsu Makedonia. Itsyise nyamfo lə bo bote nkə Onanto ála nkə lə otsyese bo lə busu bɔtɛyi Ditiki Sɛɛ nəmə mfó.

Lidia Éfi Wə Ǝsuə Útə Onanto Lə Filipi.

11 Nyaso búsu búfi ɔklɔ lə Troa, nya bɔ́yɛ bófe búsu Samotrake. Nya se kale dísiəə, búdu búsu Neapoli.
12 Se búdu mfóo, búsu búdufə Filipi wə ni Makedonia eto umə nkplɛ. Nya mfó tsya eyifo Romafɔ eto umə. Nya búsiə mfó itə eyi ətsyuə.
13 Lə Ɔnwɛditsyəyii, búdu lə umə əmfó búsu utuflɔ utsyuə kaka búbu boə mfó eto bediti aato ola kətə Onanto. Nya búsiə mfó bɔnlɛ besio ba díbə mfó Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə bɔtɛyi.
14 Nya ɔni akɛ mə lenti baakpo Lidia Tiatira. Woate ago eto mfia nya uyifo utidi wə léfo Onanto ɔ́nɔ kekleke. Nya lefe nə unsi mfó ɔnlɛ etiki nya bɔnlɛ bɔtɛyi ato butsyuee, Onanto ásini wə nsusu nya ófo etiki nnya Paulo nlɛ budi mfó kenke ɔ́nɔ.
15 Nya se wonko wə diyo eto betidi kenke léfo ntufləsəfləsə eto lekpa nəməə, ɔ́lɛ bo lekpakpa nkə, "Lə befo bɛnɔ biə mintsya eyifo Bonamute eto ofokanɔnyə sitintii, nyalɛ bibə bɛsɔnɔ lə mɔ ɔflɔ." Nya únənko bo ditiki nəmfo isu ese lefe nə bɔ́tɔnɔ búsu bɔ́sɔnɔ lə wə ɔflɔ.

Bákpe Paulo Ku Sila Lə Aba Eto Diyo.

16 Nya diyi lɔni se bɔ́ntɔ lə ola katokɔɔ, bótsyako ndomunyə siobi utsyuə wə lɛwɔnɔ bua nsi lə əsuə wə ləənyə asa katɛyi. Nya woayɛ lə nnya əsuə keyifo atabi kətə wə banamute mə.
17 Nya usiobi əmfo dítəkəko bo ku Paulo kama kafã katɛyi nkə, "Betidi bamfo eyifo Onanto eto beyifoyifo, nya bəbə mfo bə lə bate mi konantosu ko luutə Onanto tə mi nkpə."
18 Nko eto eyifosa ətsyə nko éfo eyi kpə. Nya se ditsyəbi nəmə díbe dílə Pauloo, útsyi ɔwuninsə nya údi lɛwɔnɔ nə nsi lə usiobi əmə əsuə nkə, "Nlɛ fə bola lə Yesu Kristo eto diye əsuə miə bɔ lə wə əsuə!" Nya lamfolamfoo, lɛwɔnɔ bua nəmə ko lɛbɔ lə wə əsuə.
19 Nya se wə banamute dínyə bə mə kudisu étii, bəmuə Paulo ku Silas nya bənə mə bésuko umə əmə eto beninə ɔflɔ lə obia nti.
20 Nya bátɛyi lə obia nti mfó bənkə, "Betidi bamfo eyifo Yudafɔ, nya bəbə mfo banlɛ bo umə bobiasə.
21 Bəbə mfo balɛ asa nnya díńyə lə Romafɔ eto afi əsuə bote."
22 Nya betidi kpə díbə bátsyilama mə, nya bétsyiko Paulo ku Sila bunə kesuko sɛtɔ ku kama. Nya bakponkpo bamə dítə kusu bənkə bələkə mə bikə lə əsuə, nya bətə kusu bənkə bablɛ mə ku akete.
23 Lefe nə báblɛ mə báfo afabe lə əsuə tintii, béfi mə bésu bákpe lə Aba eto diyo. Nya bátɛyi utidi wə laase mba bákpe lə diyo mfó bənkə ɔlɔ obe Paulo ku Sila kekleke.
24 Nya se bəkə wə ato nko esoo, ókpa mə úsu ókpe diyo nəmə eto kaka nso ale nya úti mə ókpe mfó, ókpe mə lə amana.
25 Nya lə ntsyənti lefe nə Paulo ku Sila lɛkɛ mfo bákato ola kətə Onanto nya banlɛ əsə busə katɛsə wə nya mba nkpe lə diyo nəmə ku mə əkətsyuə ato.
26 Dikunə, kasɔ ko dítinkə kekleke, nya diyo nəmə kenke tsya dítinkə itə bə diyo ni biku kenke ásini, nya amana nnya bákpe mba bákape lə diyo nəmə difəsə ɛbɔ.
27 Se nwə laabe mba bákpe lə diyo lésanklii, únyə nkə ayo nyamə eto biku kenke ásini bite leya. Nyaso se úbu nkə mba bákpe lə diyo nəmə kenke étsyətsyi béluu, úləkə wə lesiabi nkə lə olo əsuə.
28 Nya se Paulo dínyə lesa nə óla nkə lə uyifo əsuəə, ófã ókpadi wə ɔ́tɛyi nkə, "Menyifo nko! Bomblɛ kenke kpe mfo."
29 Nyaso utidi əmfo ákpadi nkə befi okandiɛ baboko. Nya lə ketinkə ku difufu əsuəə, úsu óse akonki lə Paulo ku Sila ɔflɔ.
30 Nya se ókpa mə ɔbɔnko lə diyo nəmə kafoo, ɔ́tɔ mə nkə, "Boantomə, be ele bə nyifo lə nyə bofo?"
31 Nya bátɛyi wə bənkə, "Fo Bonamute Yesu anɔ nya ɛyɛ lə nnya əsuəə, ebunyə bofo itə fə ku fə diyo eto betidi kenke."
32 Nya bésu bátɛyi wə ku wə diyo eto betidi kenke Bonamute eto ditiki nəmə.

33 Nya ketsye kamfo ke nya úsə mə afabe
nnya báfo, nya wə ku wə diyo eto betidi
kenke léfo ntufləsəfləsə eto lekpa nəmə.
34 Lə nnya kamaa, ókpa Paulo ku Sila
úsuko wə diyo nya útə mə lesa bédi. Nya
wə diyo eto betidi kenke dínyə disuəyuə
tinti, itsyise báfo Onanto bánɔ.
35 Se kale dísiəə, umə əmə eto
bakponkpo ákpe wə bamamanyə nkə besu
bátɛyi nwə laabe mba bákpe lə diyo eto
uninə nkə, "Nyani bafɔ bamə lə bedu."
36 Nyaso mə obebe əmfo átɛyi Paulo ku
Sila bənkə, "Bakponkpo bənkə nyani mi lə
bidu. Nyaso bisu lə diyuə əsuə."
37 Nya Paulo lɛtɛyi bamamanyə bamfo
bənkə, "Bablɛ bo lə umə ta eto ənəmi lə
lefe nə eto lefe bánkponko bo tɔ lekpo
nya béfi bo bésu bákpe lə Aba eto diyo.
Fɛɛ Romafɔ buni! Nya mɔmɔɔ, beso bala
bənkə beyu bələkə kaa lə budu bə lə betidi
mante? Kulefe! Tə lə mə kosate lə bəbə
bələkə bo kusu!"
38 Nyaso bamamanyə bamfo ésinkli bésu
bátɛyi bakponkpo bamə kɛnyɛ kamfo. Nya
se bánɔ bə Paulo ku Sila eyifo Romafɔɔ,
sikpi əmuə mə tinti!
39 Lə nya mfo eso bésu bálɛ məə lek-
pakpa bəyuəsə mə kafo, fɛ bələkə mə lə
aba eto diyo nəmə. Nya bálɛ məə lekpakpa
bə bédu lə umə əmə lə besu kalebe bamba.
40 Nyaso Paulo ku Sila édu bésu Lidia
eto. Mfó nya bésu bənyə bafokanɔfɔ
bamba. Nya bési bákpe mə nkɛale enso,
fɛ bédu lə umə əmə.

17

Paulo Ku Sila Édu Bésu Tesalonika.

1 Nya se bésu báyɛ lə Amfipoli ku Apolo-
niaa, bésu bédufə Tesalonika. Nya mfóo,
Yudafɔ eto katsyakɔ ákɛ.
2 Nya fe kase Paulo laala buyifoo, úsu
mfó nkə lə úsu udi mə etiki lə disikakpekɔ
kamə. Nya lə Ɔnwɛditsyəyi ətsyə nya
dítəkə lə bətsyuə əsuəə, úsukate mə asa
itsyi lə etiki nnya nkpe lə Awɔnisa kɛnkɛ
eto kukue əsuə.
3 Nya ókpasə mə bulə bo bátɛyi bətsyə
bə Kristo ebubə unyə ku kase lə nnya
kamaa, wootaka utsyi ɔkɔmə ubə nkpə.
Paulo átɛyi mə nkə, "Utidi wə eto etiki
minlɛ mi bɔtɛyi mfo ni Yesu wə ni Nwə
Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə nɛ."
4 Etiki nnya ókpasə óte mə mfó átsyi mə
bətsyuə eto nsusu bɔ́wuninsə, nya báfo
bánɔ bətəkəko Paulo ku Sila. Nya Grikifɔ
kpə ba laate Onanto sikpi ku besio kpə ba
nkpe díbu tsya átsyi bawuninsə lə umə
əmə bətəkəko mə.
5 Fɛɛ Yudafɔ asɛsə ənəmi lə mə əsuə.
Nyaso babɛbɛ betidi bua bətsyuə lə umə
əmə ba bətə bə umə əmə eto betidi lə
bataka bəńyə lə mə əsuə. Nyaso bákpa
betidi kpə ba lányə lə ditsyəbi saa əsuə ku
kudu besu batsyilama Yason eto diyo ku
nsusu bə lə bəmuə Paulo ku Sila lə bakpa
mə besuko umə əmə eto katsyakɔ.
6 Nya se bənnyə mə esoo, bəmuə Ya-
son ku bafokanɔfɔ bətsyuə nya bənə mə
besuko katsyakɔ kamə. Mfó banlɛ bofa
katɛyi bənkə, "Betidi bətsyuə lɛ bɔyɛ kat-
syilama kakpe bulə lə kalebe saa, nya bəbə
mfo tsya bə lə bakpe, bulə.
7 Nya Yason tsya léfo mə ókpe lə wə diyo.
Nya betidi bamə létaka bəńyə lə Roma eto
Okankplɛ eto kɔfi əsuə. Nya mə asatete nlɛ
bɔtɛyi nkə oka bamba wə baakpo Yesu si
okpe!"
8 Nya se bánɔ nyamfoo, betidi bamə ku
umə eto beninə ənyənki nyanklaa.
9 Nya bátɛyi bənkə ele bə Yason ku wə
betidi fo kayo fe mba díńyə mə kama fɛ lə
bayani mə.

Paulo Ku Sila Édu Bésu Beroia.

10 Nyaso diyi nəmfo eto ketsyee,
bafokanɔfɔ lə umə əmə ákpa Paulo ku Sila
bétsyetsyiko bésuko Beroia. Nya se bésu
bédufə mfóo, bésu Yudafɔ eto katsyakɔ.
11 Mba lə Beroiaa, mə nsusu ásini lə
Ditiki Sɛɛ nəmə əsuə esó Tesalonikafɔ.
Nyaso bétsyue ato bánɔ lesa nə banlɛ
bɔtɛyi. Nya diyi saa, nya banlɛ budufə lə
Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue komə əsuə kabe
lə etiki nnya Paulo nlɛ bɔtɛyi eyifo sitinti.
12 Itə eso mə nti eto bətsyuə kpə áfo
bánɔ. Grikifɔ eto besio kpə ba nkpe
díbu ku basani kpə tsya áfo bánɔ bátsyi
bawuninsə.
13 Fɛɛ lefe nə Yudafɔ ba nkpe lə Tesa-
lonika lɛnɔ bə Paulo kpe ɔlɛ Ditiki Sɛɛ
nəmə budi lə Beroiaa, bésu mfó bésu
bákpe kənə ku bulə lə umə əmə.
14 Nyaso bafokanɔfɔ ba nkpe mfoo átaka
kpla bəńyə nya bákpa Paulo bésuko lekpo
kɛnyɛ. Nya íbu Sila ku Timoteo lə Beroia
mfó.
15 Mba lékpa Paulo bayɛnko, áyɛnko wə
bédufənko Atene. Se bétsyi mfo banlɛ
bubəə, Paulo ətəkə mə kɛnyɛ nkə bəbə
batɛyi Sila ku Timoteo lə bakɔse bəbə betu
wə mfó.

Paulo Ákɛ Lə Atene.

16 Lefe nə Paulo lɛkɛ lə Atene unsi
unsəkə Sila ku Timoteo, iyifo lesa nə dílə
wə tinti se únyə kase betidi bamfo dítsyə
bəfiə beesumu, nya umə əmə kenke díyi ku
bəfiə.
17 Lə nyasoo, úsu mfó nkə weesu udi
Yudafɔ ku betidi bamba ba laate Onanto
sikpi tsya etiki lə mə katsyakɔ. Nya diyi
saa, úkedi mba úkənyə lə asi tsya etiki.
18 Nya lefe lɔnii, betidi bətsyuə ba ni
Epikurofɔ ku Stoafɔ ba ni kawunsiə eto

babesibe kplɛ ənə etiki ku Paulo nya bátɛyi bənkə, “Be kon utikidi wə leenyi kulesa əmfo nlɛ bɔtɛyi?”

Nya babamba tsya lɛtɛyi bənkə, “Iyifo fenkə nsɔ bamba eto bəfiə əsuə ɔnlɛ etiki budi ketsyiko.” Nya betidi bamfó édi etiki nko itsyise bánɔ bə Paulo édi etiki itsyi lə Yesu ku wə botaka ketsyi ɔkɔmə kəbə əsuə.

19 Lə nyamfo esoo, bákpa wə bésuko kaka baakpo akpo lə Areopago ini umə eto beninə eto disikakpekɔ, nya bátɛyi bənkə, “Bola boə boate asafɔfɔ nnya fanlɛ bote mfo eto kasɔ.

20 Itsyise asa nnya fanlɛ bote eyifo bo yanii. Nyaso bola boə boanɔ nnya kasɔ.”

21 Nya Atenefɔ kenke ku bafɔ ba nkpe lə kasɔ mfóo, eefi mə lefe kətə asafɔfɔ saa eto etiki bɔtɛyi ku nnya bɔnɔ.

22 Nyaso Paulo átaka únyə lə disikakpekɔ kamə lə betidi bamfó eto ənəmi, nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Lə kusu saa əsuəə, nyə ntsyə lekpo miə mi Atenefɔɔ, biyifo betidi ba laala kesumu tinti.

23 Itsyise se minlɛ botsyilama kalɛ asa ola kabee, nya se mínyə mi nsumukɔɔ, nnyə kesumukɔ kani ka báwɔni bətəkə lə kə leba əsuə bənkəə, ‘Búfi nyamfo bútə bo Anto wə bunyi.’ Nya Anto wə binyi fɛ bɛnlɛ wə busumu mfoo, wə əsuə minla miə meedi mi etiki mɔmɔ nɛ.

24 “Anto əmfo ni Bonamute wə diyifo kawunsiə, kato ku kasɔ ku asa nnya kenke nkpe lə ke. Nya woənsiə kpoo lə disumuyo fe nə kasɔ mfo eto betidi dífi mə ani báto.

25 Nya woanhiã bə udi kulesa itsyi lə betidi eto ani ɛyɛ lə mə keyifo tsya əsuə, itsyise wə kosate ni futsyə ləətə utsyuə saa nkpə ku lesa saa nə baahiã.

26 Wə díləkə utidi saa ɛyɛ lə utidi ɔni əsuə bə lə busiə nkpə fe kɔtɔ kɔni eto bebi lə kasɔ kamfo kenke əsuə. Wə kosate dítsyə lefe ku kedikɔ útə mə tsya.

27 Nya Boanto dítsyue nyamfo utə bo betidi itə bə lə bɔbɛbɛ wə esu lə bunyə wə, ekpe bə lə sintintii, woantsyonko bo.

28 Itsyise fe kase mi mba laatɛyi akpa lɛtɛyii, ‘Wə ni nwə nsi nkpə nyaso bo tsya nsi nkpə, nya bunsi nkpə ku wə nya boalabe selabe lə wə.’ Nya baatɛyi tsya bənkə, ‘Bɔ́bɔ butsyi lə wə.’

29 “Nya se buni Onanto eto bebi esoo, yanle bə ibə bə bubú boə Onanto əmfo te fe lesa nə bo betidi dífi sika sia nye siflubia nye kuyi nye leba búyifo ku bo ani nye lesaatsyuə nə baawoe nye lə ditsyəbi saa əsuə.

30 Nya idu lə kawunsiə eto kasɔ ketsyikokɔ ibə ese mɔmɔɔ, Onanto mənnə utidi saa koto itsyise bánte wə eso. Fɛɛ mɔmɔ mfoo, úkə bo ato nkə buləkə bo əsuə lə asa nyamfo eto kakle əsuə lə butsyi ənəmi butə wə.

31 Itsyise útsyə diyi nə utidi wə úləkə utsyə luubə okponko bo lekpo itsyi lə bo ditsyəbi əsuə ɛyɛ lə kɔtsyɔntsyɔsu əsuə Nya úləkə Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə óte bo idu lə lefe ne ótakasə wə utsyiko ɔkɔmə ubə nya unsi nkpə.”

32 Nya lefe nə bánɔ bə Paulo edi etiki itsyi lə botakaketsyi ɔkɔmə kə bə əsuəə, mə nti eto bətsyuə əmə wə. Fɛɛ mə bətsyuə tsya əmə wə bátɛyi bənkə, “Bola boə busi boanɔ lesatsyuə itsyi lə utidi eto businkli kataka ketsyi ɔkɔmə əsuə.”

33 Nyaso se íbə nko esoo, Paulo édu mə lə əsuə.

34 Fɛɛ betidi bətsyuə ətəkəko wə nya bétsyi báwuninsə báfo bánɔ. Nya utsyuə uni ákɛ mə lenti wə díyifo Areopago eto uninə wə baakpo Dionisio ku usio wə baakpo Damari ku babamba bətsyuə tsya áfo bánɔ.

18

Paulo Ésu Korinto.

1 Lə nnya kamaa, Paulo édu lə Atene úsu Korinto.

2 Mfó úsu únyə Yudanyə wə baakpo Akwila, nwə bále lə Ponto. Wə ku wə usiə Priskila étsyi Italia bəbə mfó yanklɛ tɔ, itsyise kasɔ kamə eto Okankplɛ wə baakpo Klaudo átɛyi nkə Yudafɔ kenke du lə Roma. Paulo ésu úsunyə mə,

3 nya úsiə lə mə ɔflɔ ɔnlɛ mə bɔwunsəko lə kubukikue kanka eto keyifo ka woeyifo kedi əsuə.

4 Nya lə Ɔnwɛditsyəyi saa, Paulo ékesu Yudafɔ eto katsyakɔ nya úkələkə asa kasɔ kate Yudafɔ ku Grikifɔ kenke itə lə bə lə batsyi mə akɔɛsi bawuninsə.

5 Nya lefe nə Sila ku Timoteo dítsyi Makedonia bəbəə, Paulo ənyə lefe kpə úfi útə Ditiki Sɛɛ nəmə bote ku ni kasɔləkələkə kate Yudafɔ bamə nkə Yesu ni Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə tinti.

6 Nya lə lefe nə Yudafɔ bamfó létaka bəńyə lə wə əsuəə, nya bésie wə abie lə Yesu eto disi esoo, Paulo áflɛ sitə lə wə əsuə, nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Lə bikpə nye benyaa, nyə mɔ ani, nyə mɔ akpa minyi nnya kulesa saa. Idu mɔmɔ mfoo, ndu ntɔ lə betidi ba lenni Yudafɔ ɔflɔ lə nsu ntɛyi mə Ditiki Sɛɛ nəmfo.”

7 Nya se údu mfóo, úsu ɔ́kɛ lə osani utsyuə wə lenni Yudanyə wə baakpo Tito Yusto wə laate Onanto sikpi nya wə diyo nkpe lə Yudafɔ eto katsyakɔ ɔflɔ.

8 Fɛɛ katsyakɔ kamə eto uninə wə baakpo Krispo ku wə diyo eto betidi kenke

áfo Bonamute bánɔ, nya béyifo mə ntufləsəfləsə eto lekpa. Nko ke, béyifo ntufləsəfləsə eto lekpa bətə bafokanɔfɔ kpə bamba tsya lə Korinto mfó nɛ.

9 Nya lə diyi lɔni eto ketsyee, Bonamute ətə Paulo ənyə kələkate ka əsuə ɔ́tɛyi wə nkə, "Mante sikpi! Nya mensinkli lə Ditiki Sɛɛ nəmfo bɔtɛyi eto kama.

10 Itsyise nsiko fə, nya kutsyuə saa əmbofo fə kabua buyifo. Betidi kpə kpe lə umə mfó ba ni mɔ bale."

11 Nyaso Paulo əsiə lə umə əmfo lɛlɛ lɔni ku kutsyə kedi Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmfo kate betidi.

12 Lə lefe nə bətsyə Galio fe Roma eto Aba eto unyɛsiə lə Akaia eto kasɔɔ, Yudafɔ bətsyuə ásɔ mə əsuə lebo nya báwoe etiki lə Paulo əsuə nya bəmuə wə bésuko lekpokakpokɔ.

13 Nya bátɛyi Aba eto unyɛsiə əmə nkə, "Utidi əmfo lɛ betidi eto nsusu bobiasə nkə basumu Onanto lə kusu ko nńyə lə bo afi əsuə."

14 Nya kase Paulo nkə lə uləkə kɛnyɛ lə udi etiki koo, Aba eto Unyɛsiə Galio əmfo ko dídi etiki ɔ́tɛyi Yudafɔ bamə nkə, "Mi Yudafɔ bɛnɔ! Lə bənkə etiki nnya bɛyɛnko béboko mfo eyifo etiki kekleke nnya léta kɔfi ibuu, nyalɛ mɔɔkɛ nnya lefe ntsyue mi etiki koto.

15 Fɛɛ se iyifo kənə itsyi lə etiki ku aye ku mi afi eto asa ini esoo, mi kosate su bɛtɛyi nnya. Bəntsyə mɛ okponkpo lə mi asa nyamfo əsuə."

16 Nyaso óla mə ɔ́bɔnko lə wə lekpokakpokɔ mfó.

17 Nyaso betidi eto ditsyukpa nəmfo əmuə Sostene wə ni mə katsyakɔ kamə eto ununə nya báblɛ wə lə lekpokpakpokɔ ɔflɔ mfo. Fɛɛ Galio mánkpe mə kɛnyɛ.

Paulo Ésinkli Úsu Antiokia.

18 Paulo esi úsiə lə Korinto eto umə mfó éfo eyi kpə. Lə nnya kamaa, ókla bafokanɔfɔ bamfó nya wə ku Akwila ku Priskila léyila lekpo bésu Siria. Tsya fɛ úduu, Paulo ətə nkə bakpi wə disi lə Kenkrea itsyi lə ntamu bo óka utsyə eso.

19 Se úsu údufə Efesoo, óyani Priskila ku Akwila útsyə mfo. Nya wə dídu úsu Yudafɔ eto katsyakɔ lə úsu ɔlɛ asa obe ku Yudafɔ ba nkpe mfo.

20 Betidi álɛ wə lekpakpa bə lə ɔkɛ lə mə ɔflɔ sɛkɛ, fɛɛ wántɔnɔ.

21 Lə nyaso se ɔnlɛ buluu, ɔ́tɛyi mə nkə, "Lə Onanto atɔnɔɔ, muusinkli mbə mi ɔflɔ." Nya údufə lə ɔklɔ əsuə nya údu lə Efeso.

22 Se úsu údufə lə Kaisareaa, ófe úsu Yerusalem nya úsu úsiəsə bafokanɔfɔ mfo. Nya usi ófe úsu Antiokia.

23 Se úsiə mfo sɛkɛɛ, usi údu ɔ́yɛ ɔbɔ lə Galatia ku Frigia. Nya lə lefe nəmfó əsuəə, ótsyilama mfó kenke óbe bafokanɔfɔ ba nkpe lə dikuku mfó, nya ókakpe mə nkɛale.

Apolo Ésu Efeso.

24 Nya Yudanyə utsyuə díbə Efeso. Wə ni Apolo. Bále wə lə Aleksandria. Nya uyifo utidi wə nkpe kɛnyɛ laafo etiki budi, nya unyi Awɔnisa Kɛnkɛ eto kúkue eto etiki tsya.

25 Ekpe bə wɔ́ɔnɔ Bonamute eto diye ɔnɔ nya woedi etiki itsyi lə Yesu əsuə ku ute tsyaa, Yohanes eto ntu fləsəfləsə eto etiki hã ete unyi.

26 Nya se úńyə ɔnlɛ etiki budi ku wə utu ku əsuəale lə Yudafɔ eto katsyakɔ mfó fɛ Priskila ku Akwila lɛnɔɔ, bákpə wə bésuko mə diyo bésu bələkə Boanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə kasɔ kukɔnɔ báte wə nya báte wə asa bawunsə.

27 Nya se Apolo díbu disi nkə woesu Akaiaa, Efeso eto bafokanɔfɔ ésu báwunsəko wə nya báwɔni kukue bátsyese bafokanɔfɔ lə Akaia mfó bə lə úbə mfóo, lə bafo wə kukɔnɔ. Se úsu údufə mfóo, ɔ́wunsəko betidi kpə ba léfiani bafokanɔfɔ ɛyɛ lə Onanto eto lefonə əsuə.

28 Nya óso Yudafɔ ani lə kase unə etiki ku ku ute lə betidi nti. Nya etiki nnya nkpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuəə, úfi úləkə óte ékpa wuee bə Yesu ni Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə.

19

Paulo Ésu Efeso.

1 Lə lefe nə Apolo lɛkɛ lə Korintoo, Paulo tsya áyɛ lə akpa eto kusu nya úsu údufə lə Efeso. Mfo úsu únyə bafokanɔfɔ bətsyuə.

2 Nya ɔ́tɔ mə nkə, "Idu lefe nə béfo bɛnɔɔ, bíofo Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ?"

Nya bátɛyi wə bənkə, "Owo lo! Be ni Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ fɛ? Bóannɔ tɔ ni kulesa saa."

3 Nya usi ɔ́tɔ mə nkə, "Nyalɛ nte ntufləsəfləsə eto lekpa beyifo mi?"

Nya bátɛyi wə bənkə, "Yohanes eto ntufləsəfləsə eto lekpa."

4 Nya Paulo díləkə kasɔ óte mə nkə, "Yohanes əfləsə betidi ba ditsyi báwuninsə lə mə abua əsuə. Nya ɔ́tɛyi mə nkə ele bə bafo utidi wə luubə lə wə kama banɔ. Nya utidi əmfo ni Yesu."

5 Nya se bánɔ ditiki nəmfoo, bátɔnɔ nya úfləsə mə ntu lə Bonamute Yesu eto diye əsuə.

6 Nya se nə Paulo dífi ani útəkə lə mə əsuəə, Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ əbə dísiə lə məmblɛ əsuə, nya bétsyiko bele bele bɔtɛyi nya bələkə Onanto eto ditiki kɛnyɛ báte.

7 Nya basani bamə eto utu lídi fe lefosi inuə.
8 Nya se Paulo dísu Yudafɔ eto katsyakɔɔ, údi mə etiki ku ute lə afa ətsyə əsuə, úləkə asa kasɔ óte mə ku kasɔnɔnɔ nya ókplatsya kekleke lə kase wookpa mə nsusu usuko Onanto eto Sekakedikɔ əsuə.
9 Fɛɛ mə bətsyuə méntsyue wə ditiki sɛɛ nəmə ato nya báni bofokanɔ, nya lə betidi eto ənəmii, bédi etiki bua nnya dińyə lə Onanto eto kusu sɛ əsuə. Nyaso Paulo édu lə mə ɔflɔ nya ókpa bafokanɔfɔ ɔ́yɛnko nya bédu bésu Tirano eto suku eto diyo. Mfóo, nya ókatsyako mə diyi saa, kédufə lə etiki əsuə ku mə.
10 Itə alɛ ənuə əsuəə, ɔ́kɛ mfó óte mə asa. Nya Ditiki Sɛɛ nəmfo dísensə ɛyɛ ísu Asia ku lekpake nəmfó kenke. Nya mba ni Yudafɔ ku mba lenni Yudafɔ tsya lɛnɔ ditiki nəmə.

Skeva Eto Bebi Ekuanse Ábɛbɛ Ǝsuəale.

11 Nya Onanto dítə Paulo əsuəale nnya úfi keyifo ayanisa.
12 Nya lə béfi wə ofiamɛ nye wə əsuə eto awu bétidi ufimfi utsyuə lə əsuə koo, úkənyə bufitsyatsya, nya ékala awɔnɔ bua tysa kabɔnko lə betidi ba əsuə ɛkɛ.
13 Nya Yudafɔ bətsyuə ba ni bafate ba laatsyilama idu kalebe isu kalebee, ébu bənkə boofo bɔyɛ lə Bonamute Yesu eto diye əsuə bala awɔnɔ bua lə betidi əsuə. Nya bátɛyi bənkə, "Nnla mi lə Yesu wə eto diye əsuə Paulo laayɛ kala mi mbɔsə lə utidi əmfo əsuə!"
14 Nya betidi ba nlɛ nyamfó eto okle buyifo éyifo bakosobi ekuanse ba ni Yudanyə utsyuə wə ni Usumunyə Ninə wə baakpo Skefa eto bebi.
15 Fɛɛ se bésu bə beedi lɛwɔnɔ bua ditsyuə etikii, lɛtɛyi mə nkə, "Mɔɔ nnyi Yesu, nya minyi Paulo tsya. Fɛɛ mimii, bawoe bini?"
16 Nya utidi əmə əsuə lɛwɔnɔ bua nəmfo nsii, lɛblɛ mə! Nya báfo afabe tinti, nya bétsyetsyi bábɔ lə diyo nəmə leyaleya!
17 Nnya díbə mfó ésensə efia Efeso kenke itə bə Yudafɔ ku mba lenni Yudafɔ kenke ánɔ nnya. Lə nyamfo esoo, sikpi əmuə mə tinti, nya Bonamute Yesu eto diye disi lebe kato lekpe.
18 Nya mba lɛtsyi akɔɛsi báwuninsə eto bətsyuə kpə díbə bələkə mə asa bua nnya béyifo kasɔ lə betidi eto ənəmi.
19 Nya mba ni bafate lə mə nti dífi mə afa eto ekue ku kekue ku bɛbɛ báboko nya bátonsə nnya lə betidi eto ənəmi mfó. Ekue ku asa nyamfo kenke eto koya ebuyifo fe sika flubia eto akpi fosi anɔ.
20 Nyamfo lə bote kase Bonamute eto ditiki dísensə ku əsuəale, nya éfo mfo kenke.

Bulə Ǝbə Lə Efeso.

21 Nyamfo eto kamaa, Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ ələkə léte Paulo nkə ɔyɛ usu Makedonia ku Akaia lə usu Yerusalem. Nya Paulo lɛtɛyi nkə, "Lə ndufə mfóo, ele bə nyɛ nsu Roma tsya."
22 Nya ótsyese wə bawunsəkotsyuə inuə, Timoteo ku Erasto nkə bákatɔ wə lə Makedonia lə ubə. Nya wə lɛtsyimɛ ɔkɛ kama lə Asia mfó itə lefe sɛkɛ.
23 Nya lə lefe nəmfóo, bulə kplɛ əbə lə Efeso itsyi lə kusu ko əsuə Kristo nkə bəəsiə nkpə eso.
24 Nwə dínə bulə bomfo óboko ni utidi wə baakpo Demetrio wə ni ɔtsyuɛntsyuɛ wə leefi sika flubia katsyuɛ Artemi eto esumuyo kɛkɛ. Nya nnya bote kənə kutəkə kpə kaboko wə ku wə bawunsəkotsyuə.
25 Diyi lɔnii, Demetrio ákpadi batsyuɛntsyuɛ ba kenke bátsya nya ɔ́tɛyi mə nkə, "Bayimi, biyi biə buənyə kutəkə kpə ketsyi lə bo keyifo kamfo əsuə.
26 Nya bɛnlɛ bɔnɔ, kənyə sitinti kase Paulo əmfo nlɛ bo keyifo kamfo bobiasə kakpe bo kofani, nya ɔnlɛ betidi kpə eto nsusu bobiasə nkə befiə eto asa nnya boeyifo kenke menyifo lesa nə ele bə bakpe disi kasɔ bətə! Lə nyamfo eso bo bikətete ébubə kasɔ! Nya inni Efeso mfo mate ni kaka nyamfo nlɛ bubə. Bomu ɛlɛ bubə lə Asia eto kasɔ kenke!
27 Nya inni bo mate eto keyifo ete lɔɔsɔɔ kasɔ! Sitintii, Boambe Ufiə Kplɛ Artemi eto diyo ku wə dibu ebonya lə Asia mfo ku lə kawunsiə kenke!"
28 Se bánɔ Demetrio eto etiki nyamfoo, ɔblɔ éfi mə nya bényenki tinti nya báfã bembembe bátɛyi bənkə, "Efoso eto Ambe Artemi ni Ufiə Kplɛ Kenke!"
29 Nya kudu ko bákpo dísensə kófo umə əmə kenke. Nyaso bátsya fe ditsyukpa nya bəmuə Paulo eto bayɛtsyuə inuə bətsyuə ba baakpo Gaio ku Aristarko ba ditsyi Makedonia. Nya bákpa mə bésuko umə əmə eto katsyakɔ.
30 Nya Paulo tsya léla nkə lə wontsya lə usu mfo, fɛɛ bafokanɔfɔ fɛfɛ mántɔnɔko wə nko.
31 Nya lekpake nəmfo eto beninə ba díyifo Paulo eto bayɛtsyuə tsyaa, léla ɔtɔnkpe bákpe wə bálɛ wə lekpakpa bənkə woensu mfó lə usu ufi wə əsuə okpe lə nnya əsuə kulaa!
32 Nya lə lefe nəmfó əsuəə, diyo nəmə kafo eyi ku kudu. Nya betidi ba díbə bátsya mfóo eto utsyuə saa ku wə lesa nə ɔnlɛ bɔtɛyi. Nya mə nti kpə mánte lesa nə eso bəbə mfo.
33 Nya Yudafɔ bətsyuə díkə Aleksandro bə usu unyə sɛtɔ lə okpasə lesa nə díbə. Nya Aleksandro lébesə ani kato nkə utsyuə saa yɛ kudu bokpo lə ɔtɛyi mə lesatsyuə.

34 Nya se betidi bamfo dínyə bə Yudanyə
unii, besi betsyiko kudu bokpo kafa bem-
bembe itə fe abombosɔsɔ ənuə. Nya bátɛyi
bənkə, “Efoso eto Ambe Artemi ni Ufiə
Kplɛ Kenke!”
35 Efo lefe fɛ Aba eto unyɛsiə ninə wə
nkpe mfo léfo mə bɔkɔnsə, nya údi etiki
ɔ́tɛyi mə nkə, “Mɔ bayimi, Efesofɔ, utsyuə
saa lə mi nti yi nkə Efeso mfo ni Ufiə Kplɛ
Artemi eto kəsiəkɔ. Nya wə kakpakɔ eto
leba kɛnkɛɛ, áfankli ditsyi kato díbə kasɔ,
nya lenkpe lə bo nti.
36 Nya kutsyuə saa əmbə loofo ditiki
nəmfo sidia butəkə. Nyaso biyuəsə mi
akɔɛsi nya bieyifo kulesa saa lə lɛblɔfi
əsuə.
37 Itsyise betidi ba bímuə békpa béboko
mfoo, bényu kulesa betsyiko lə Disumuyo
nye babiasə bo Ufiə Artemi eto diye tsya.
38 Fɛɛ lə Demetrio ku wə batsyuɛntsyuɛ
ənyə bə bakpe ditiki ditsyuə lə utsyuə
əsuəə, bakponkpo kpe mfo. Nya bonkpe
eyi nnya əsuə baakpo akpo. Lə béyifo
kabua kətsyuə, boofo ke buləkə kate mə
mfó.
39 Fɛɛ lə lesa bamba ditsyuə kpe bela biə
biefi bisukoo, bitə lə bufi busuko umə eto
beninə ɔflɔ.
40 Itsyise nyamfo lɛ bote fenkə bɔlɛ
botaka kəńyə lə Aba əsuə. Lə Romafɔ
eto bamamanyə əbə bənyə mmi eto diyi
nəmfo eto asayifoyifoo, boəmbofo kɛnyɛ
buləkə, nya buunə bo koto.”
41 Nya se ɔ́tɛyi etiki nyamfo nkoo, útə
bésensə bédu.

20

Paulo Ésu Makedonia Ku Akaia.

1 Lefe nə bulə bomə díyuə kɛnyɛɛ, Paulo
ákpadi bafokanɔfɔ bəbə bátsya lə kalebe
kani. Nya se ókpe mə nkɛale lə mə
bofokanɔ əsuə ólosəə, ókla mə fɛ údu úsu
Makedonia.
2 Se údu ɔntɔɔ, Paulo áyɛ lə kəmə ka
nkpe lə lekpake nəmfó kenke nya údi mə
etiki kpə úfi ókpe mə nkɛale fɛ úsu údufə
Akaia.
3 Úsiə mfó fe afa ətsyə. Lefe nə ɔnlɛ əsuə
bumuə nkə lə usu Siria, únyə útsyə lekpo
nkə Yudafɔ ba nkpe mfó lə wə ukpə eto esu
bɔbɛbɛ. Nyaso úfi nsusu bio nkə wesinkli
usu ɔyɛ Makedonia.
4 Lefe nə ɔnlɛ buduu, betidi kpə
ətəkənko wə. Betidi bamə ni Sopater
wə dítsyi Beroia wə ni Piro eto ubi ku
Aristarko ku Sekundo ba ditsyi Tesalonika
ku Gaio wə dítsyi Derbe ku Tihiko ku
Trofimo ba ditsyi Asia eto lekpake ku
Timoteo.
5 Mba mfo átɔ̃ bo bə beesu bəńyə bəsəkə
bo lə umə wə baakpo Troa.
6 Nya lə Yudafɔ eto Nnamfokuã Eto
Abolo Eto Eyididi eto kamaa, búfi ɔklɔ nya
búdu lə Filipi, nya búsu bútu mə lə Troa
lə eyi anɔ eto kama. Nya búsiə mfó éfo eyi
akuanse.

Paulo Ésu Troa Lɛfɛfɛ.

7 Nya lə Kɔsida eto diyi tutɛɛ, bótsya
lə kalebe kani boə lə budi Bonamute eto
didisa lə bətsyuə. Nya se Paulo ləəbə
budu kəsiəsə esoo, údi etiki ikulə isu taa
ntsyenti.
8 Nya báto kakadiɛ kpə bətsyə lə abanslo
eto diyo nə əsuə bótsya mfó.
9 Nya se Paulo eto etiki nlɛ bukulə esoo,
selabe éfi okosobi wə baakpo Eutiko lə lefe
nə unsi lə diyo nəmə eto mfɛnsle əsuə.
Ófankli utsyi lə abanslo eto botokətəkə
tsyəfə mfó úbə ɔ́sɔ lə kasɔ. Nya se bésu
bétsyi wəə, bənyə bə úkpə.
10 Fɛɛ Paulo áyifə úsu kasɔɔ, úsu dikpefi
nəmə ɔflɔ nya úbə kasɔ ɔ́buta ni nya
útsyi ni óboko wə akɔ nya ɔ́tɛyi mə nkə,
“Biankpo kudu! Okpe nkpə!”
11 Nya məmblɛ dísinkli bésu kato mfó
bésu bédi Bonamute eto lesa nəmə. Lə
nnya kama Paulo esi úsiə údi etiki isu ese
kalesiəsiə fɛ údu.
12 Nya se bákpa okosobi əmə ku nkpə
besuko diyoo, əsuə əyuə mə tinti.

Paulo Etsyi Troa Úsu Mileto.

13 Nya Paulo dífi akpa eto kusu úsu Aso.
Fɛɛ lə kase útsyue əsuəə, bo éfi ɔklɔ bɔ́tɔ
wə sɛtɔ bə lə busu butsyi wə lə mfó.
14 Nyaso se úbə útu bo lə Aso mfóo,
údufə lə ɔklɔ əmə əsuə nya bonko wə
kenke lídu búsu Mitilene.
15 Búdu lə mfó nya lə kəsiəsəə, búsu
bóyo Kio. Nya lə diyi nəmfo eto kəsiəsə
tsyaa, bóyo Samo.Lə diyi tsyəfə əsuəə,
búsu búdufə Mileto.
16 Paulo mánla nkə bobiasə lefe kpə lə
Asia mfó nyaso útə bókpia Efeso bófe,
itsyise ɔlɛ bɔkɔse. Nya utsyue nkə lə
woofoo, ele bə udufə Yerusalem lə Pen-
tekoste eto diyi əsuə.

Paulo Ákla Efeso Eto Bafokanɔfɔ.

17 Nya se búsu búdufə Miletoo, ókpe
batɔnkpe lə Efesofɔ eto bafokanɔfɔ eto
beninə ɔflɔ nkə bəbə bənyə wə mfó.
18 Nya se bəbəə, ɔ́tɛyi mə nkə, “Bayimi,
mimblɛ ta yi kase minkɛ lə mi le nti lefe nə
kenke minkɛ mfo əsuə, idu lə diyi tutɛ nə
mímbə míndufə lə Asia eto kasɔ mfo ibə
əsə mɔmɔ.
19 Binyə kase mímbokosə əsuə kasɔ
míntə Bonamute, lə kanyi ku binəntu əsuə
ɛyɛ lə Yudafɔ eto kase bála bə balo mɛ eso.
20 Bɛlɛ ola bebe mɛ. Minni futsyə nkpe
disiale. Bonamute eto asa nnya minyi lə
wə əsuəə, nnya ni lesa nə mínte mi nɛ, nya

mémfi kulesa nkula mi. Nte Bonamute eto Ditiki Sɛɛ nəmə lə betidi nti ku lə mi ayo.
21 Nya kalebe saa mínsuu, ntɛyi Yudafɔ ku mba lenni Yudafɔ kekleke minkə bayɛ asa bua buyifo lə batsyi bawuninsə befi mə əsuə bətə Onanto, lə bafo Bonamute Yesu banɔ.
22 "Nya mɔmɔɔ, Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ lɛ mə bɔtɛyi nkə nsu Yerusalem, nya minnyi lesa nə ləbə mɛ busu ketu mfó.
23 Fɛɛ lə kəmə ka kenke mínyɛ mínfee, nyi miə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ ələkə óte mɛ nkə moolabee diyo nyə kanyi.
24 Fɛɛ meenfi mɔ nkpə fe lesa nə lefe itə mɛ. Lesa nə lefe itə mɛ ni bə nlosə keyifo ka Bonamute Yesu lékpe mɛ kɔni nkə nyifo. Nya keyifo ka ókpe kɔni nkə nsu nyifo ni bə ntɛyi betidi Ditiki Sɛɛ nəmə itsyi lə Onanto eto lefonə əsuə.
25 "Nyasoo, nyi miə mimba kenke lɛnɔ mɔ asatete itsyi lə Onanto eto sekakedikɔ əsuəə, ensie embotsya ku mɛ bio.
26 Nyaso mmii, məətə mi bote minkə lə utsyuə áyansə wə nkpə eto kusuu, beembufi utidi əmfo eto kabua balo mɛ dikpi.
27 Sitintii, mémfi Onanto eto sekakedikɔ eto kusu eto asa nkula mi.
28 Lə nnya esoo, bebe mi əsuə kukɔnɔ. Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ díyifo mi mba ni batɔnkotɔnko bə lə bɛlɛ wə bebi ba Onanto difi útə mi nkə bɛlɛ mə ola. Bɛlɛ mə kukɔnɔ, itsyise Onanto eto ubi difi wə kɔtɔ ókpo kasɔ lə mə disi úfi úləkə mə utsyiko lə mə abua əsuə.
29 Nnya minyi ekpa ko mə ni bənkə lə nyani mi ntsyəə, betidi ebubə bataka bəńyə bakpɔ mi bələ mi nya boosensə mi fe kase bekiti laakpɔ ku basamu kesensə mə.
30 Nya lə mi nti kulaa tsyaa, mi bətsyuə ébusinkli lə Ditiki Sɛɛ nəmə kama bawɛ mi, bákpa betidi kpə báyɛnko lə mə kosate eto bidiabidia eto asatete əsuə.
31 Bitəkə ənə bikabe lə bekloma kase mínkplatsya ku binəntu lə mi disi nya mínte mi asa ketsye ku kakɔmi itə alɛ ətsyə nnya minkɛ mi lenti əsuə.
32 "Nya mɔmɔ mfoo, mfi mi nkpe lə Onanto eto ani bə lə ose mi. Lə wə ditiki nə laawunsəko betidii lə lekpe mi nkɛale lə bofokanɔ əsuə bo luutə biunyə kedikɔ lə Onanto eto, fe mba úləkə ókpo atsyɔ utsyə itə wə əsuə.
33 Mánsɛsə ənəmi lə kuutsyuə saa eto sika sia nye sika flubia nye bikəlɛlɛ əsuə.
34 Mi kosate yi biənkə mɔ ani nyamfo mímfi mínyifo keyifo fɛ minlɛ budi nya mimfi minlɛ betidi ba ləətəkəko mɛ bobe.
35 Nyifo nyamfo kenke lə mfi nte mi kase ele bə bukawunsə ko bakombo, nya lə bekloma ditiki nə Bonamute Yesu lɛtɛyi nkə, 'Asa butə ətə disuəyuə enso bofo.' "
36 Nya lefe nə Paulo dídi etiki nyamfo ólosəə, óse akonki nya wə ku mə léto ola.
37 Nya məmblɛ lɛkɔbə wə bálɛ nya béwi nku itsyise balɛ budu lə bətsyuə ɔflɔ.
38 Nya nnya kulaa leso mə nkuɛnlo bokpe ni nnya ótɛyi mə nkə bensiebunyə wə bio eso. Nya bákpa wə bésu bətsyə kusu lə ɔklɔ əmə ɔflɔ lə lekpo kɛnyɛ mfó.

21

Paulo Ési Usu Yerusalem.

1 Nya se bətsyə bo kusu bálosəə, búsu búdufə lə ɔklɔ əmə nya bɔ́yila búsu Kos. Se kale dísiəə, búsu búdufə Rodo nya búdu mfo búsu Patara.
2 Mfo nya búfi ɔklɔ wə ntɔ lə Foinike, nya búdu.
3 Se bɔ́ntɔɔ, búnyə Kipro eto kasɔ, nya bɔ́yɛ boofe mfo nya búdu bɔ́yɛ ukúe eto lekpake búsu búdufə Tiro lə Siria eto kasɔ. Nya búsu kaka booləkə bikə bia nkpe lə ɔklɔ əmə kafo.
4 Se bɔ́yifə búsu uməə, búnyə bafokanɔfɔ ba nkpe mfó. Búsiə lə mə ɔflɔ eyi akuanse, itsyise Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ díkələkə óte bafokanɔfɔ bamfo lesa nə luubə lə Paulo əsuə, nyaso bálɛ Paulo lekpakpa bə woensu Yerusalem lefe nəmfó.
5 Fɛɛ se lefe nə ele bə budu lə mə ɔflɔ léyoo, bafokanɔfɔ mfó ku mə besio ku bebi kenke ákpa bo esu bétsyə kusu lə lekpo kɛnyɛ, nya bomblɛ lése akonki bóto ola.
6 Nya bútsyə bətsyuə esu fɛ búdufə lə ɔklɔ əmə kafo, nya məə tsya dísinkli bésu mə ayo.
7 Se búdu lə Tiroo, búnyə lə Ptolemai. Mfo búsu búsiəsə bafokanɔfɔ ba nkpe mfo, nya búsiə lə mə ɔflɔ diyi lɔni.
8 Nya se kale dísiəə, búdu mfó búsu Kaisarea. Búsu bɔsɔnɔ Ditiki Sɛɛ eto otsyabe Filipo. Uyifo bawunsəkotsyuə ekuanse ba bələkə lə Yerusalem eto ɔni.
9 Ɔkɛ bebisiobi ena ba lensi tɔ bəsə. Beyifo Onanto eto bənyɛləkətidi.
10 Nya búsiə mfó eyi ətsyuə. Lə lefe nə bɔkɛ mfóo, Onanto eto unyɛləkətidi utsyuə wə baakpo Agabo étsyi Yudea úbə mfó.
11 Nya se úbə bo ɔflɔɔ, ónyankli abɔsu nya Paulo lékle lə nkɛ nya úfi óklə wə kosate eto ani ku akpa nya ótɛyi nkə, "Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ lɛ bɔtɛyi nkə, 'Nko ke Yudafɔ lookle abɔsu nyamfo eto osate lə Yerusalem nya boofi wə besu bakpe lə mba lenni Yudafɔ eto beninə eto ani nɛ.' "
12 Nya se bɔ́nɔ etiki nyamfóo, bo ku betidi ba nkpe mfó kenke álɛ Paulo lekpakpa boə wensu Yerusalem.

13 Mfó nya ɔ́tɛyi bo nkə, “Beso bəənlɛ
nku buwi nya bɛnlɛ mɛ ani bolo mə?
Ntɔnɔ miə bakle mɛ lə Yerusalem, lə nsu
nkpə lə Bonamute Yesu eso.”
14 Nyaso lefe nə búnyə boə boəmbofo
wə nsusu bɔtsyi kawuninsəə, bóyani wə
nya bɔ́tɛyi wə boənkə, “Bonamute Yesu eto
lelabi bə itə.”
15 Lə eyi nyamfo eto kamaa, bomblɛ
əmuə bikə nya búdu búsu Yerusalem.
16 Nya Kaisarea eto bafokanɔfɔ eto
bətsyuə tsya dítənko bo. Bákpa bo besuko
Kipro eto uninə wə baakpo Mnason bə lə
búsu bɔsɔnɔ wə ɔflɔ mfó. Uninə əmfo
eyifo ofokanɔnyə koko.
17 Nya se búdufə Yerusalem bafokanɔfɔ
nkpe mfó áfo bo kukɔnɔ tinti.

Paulo Esu Nkə Lə Úsu Unyə Yakobo.

18 Se kale dísiəə, Paulo ákpa bo nya
búsu búnyə Yakobo ku Yerusalem eto
bafokanɔfɔ eto beninə.
19 Nya se búsiəsə mə bólosəə, Paulo
átɛyi mə asa nnya kenke Onanto lɛyɛ lə wə
əsuə úyifo lə betidi ba lenni Yudafɔ nti.
20 Se bétsyue wə ato balosəə, məmblɛ
kenke átɛsə Onanto. Nya bátɛyi wə bənkə,
“Ɔyimi lala, ənyə kase Yudafɔ akpi akpi
kpə díkafo bánɔ nya banlɛ Moses eto afi
lə kɔni kekleke.
21 Bətsyuə átɛyi mə bənkə fə lɛtɛyi
Yudafɔ ba nkpe lə nlebe nlebe fə bensidi
Moses eto afi ku bo akpayifoyifo, nya fátɛyi
tsya fənkə mba ni Yudafɔ tsya mensila mə
bebi alo.
22 Lə nyamfo eso be ele bə buyifo mɔmɔ?
Buyi boə bəəbə esu bɔbɛbɛ kəbə. Itsyise
bɔɔnɔ bə əbə ákpe lə bo ɔflɔ mfo.”
23 Nya bətə wə nsusu bənkə, “Bokpe
betidi ena bətsyuə lə bo mfo, ba díkaka
ntamu.
24 Yɛnko mə esuko Yudafɔ eto Disumuyo
mfó nya lə fə nku lə bɛkpi mi esi nya lə
awunsəko mə lə bafo mə disikpinkpi eto
kayo. Nyamfo luutə utidi saa nyə nkə sidia
bátɛyi lə fə əsuə, nyaso fintsya lɛ Moses eto
kɔfi budi lə kɔni.
25 Nya bafokanɔfɔ ba lenni Yudafɔɔ,
bɔ́ɔwɔni ekue búta mə bɔ́tɛyi mə boə, bayɛ̀
edisa nnya béfi bətə bəfiə kedi ku kɔtɔ
ku bebuki ba baawaninsə simuə kaalo eto
sinə eto budi, lə bayɛ sɛsɔnɔ budi.”
26 Nyaso se kale disiəə, Paulo ákpa
basani bamə nya bésu béyifo disikpinkpi
eto lekpa nəmə. Nyamfo eto kamaa, úsu
Yudafɔ eto Disumuyo úsu útə besumunyə
bote eyi nnya kama fɛ disikpinkpi eto
lekpa nəmə loolo itə lə befi kedi eto bikə
baboko lə beyifo keditətə eto lekpa lə mə
disi.

Bəmúə Paulo Lə Yudafɔ Eto Disumuyo.

27 Nya se íbu sɛkɛ lə eyi akuanse nyamə
lə eyoo, Yudafɔ bətsyuə étsyi Asia eti bəbə
bənyə Paulo lə Yudafɔ eto Disumuyo mfo.
Nyaso bákpadi betidi bətsyuə básɔ lebo
nya bəmuə wə.
28 Nya bəńyə mfó banlɛ kudu bokpo
bənkə, “Israel eto basani, bɛwunsəko bo!
Osani əmfo ni nwə nlɛ botsyilama kate
betidi kenke lə nlebe nlebe asa nnya ńyə lə
bo betidi ku afi ku Disumuyo nəmfo əsuə.
Nya kama tsyaa, woakpa mba lenni Yudafɔ
kedufənko Disumuyo nnya nlɛ bote nkə
bákpe bo Yudafɔ eto kakɛnkɛkɔ kamfo
kɔfiɔ!”
29 Bátɛyi nko itsyise lefe nə lefe məə,
bənyə bə Paulo ku Trofimo wə ni Efesonyə
balɛ bɔyɛ kafe lə Yerusalem. Lə nyaso
béfi nsusu bə ókpa wə úsuko Yudafɔ eto
Disumuyo mfó.
30 Nyaso se banlɛ kudu bokpo nkoo,
étakasə betidi kenke lə umə əmə nya
bátaka ku kudu nya bétsyetsyi bésu
bátsya lə kusumukɔ mfó. Bətsyuə ənə
Paulo babɔnko lə Disumuyo nya béti biku
kenke.
31 Nya lefe nə bála bə lə balo wəə,
Romafɔ eto bamamanyə eto ɔtɔnkotɔnko
kplɛ ánɔ nkə Yerusalemfɔ kenke átaka
bəńyə balɛ bulə bokpe.
32 Lamfolamfo, ókpa bamamanyə ninə
ku bamamanyə bətsyuə ɔ́yɛnko nya bésu
kaka banlɛ bulə bokpe mfó. Nya se
mba ntɔnko mba nlɛ bulə bokpe dínyə
bamamanyə bamfóo, báyɛ Paulo bɔblɛ.
33 Mfó nya ɔtɔnkotɔnko kplɛ əmə dítə
kusu nkə bəmuə Paulo nya béfi amana
ənuə bákpe wə. Nya fɛ ɔ́tɔ ɔ́nɔ utsyə eto
okle utidi əmfo ni ku lesa nə úyifo.
34 Nya betidi bamfó eto utsyuə saa eto
lesa nə ɔ́tɛyi lɛbɔ lete. Nya se bamamanyə
eto ɔtɔnkotɔnko əmfo mámfo ditiki saa nə
banlɛ bɔtɛyi kasɔ bɔnɔ itsyi lə kudu ko be-
tidi bamə nlɛ bokpo esoo, ɔ́tɛyi nkə bakpa
Paulo besu beti bakpe lə bamamanyə eto
diyo.
35-36 Nya lefe nə báyo kesiee, ibə bə ele
bə bamamanyə bamə tsyi Paulo ku mə
ani babesə kato itsyi lə lɛblɔfi kekleke nə
sitiditu siamə dífi lə Paulo əsuə eso. Nya
bətəkəko mə ku kudu bembembe ku etiki
bənkə, “Belo wə!”

Paulo Edi Etiki Uləkə Ɜsuə Kasɔ.

37 Nya lə lefe nə baala bə befi wə besu
beti bakpe lə diyoo, Paulo átɛyi bama-
manyə eto ɔtɔnkotɔnko kplɛ nkə, “Ɜəntə
mɛ kusu lə ndinko fə etiki sɛkɛɛ?”
Nya bamamanyə eto uninə əmə lɛtɔ wə
nkə, “Bee! Aanɔ Sigriki fɛ?”
38 Nya usi ɔ́tɔ wə nkə, “Inni fə ni
Egiptenyə wə lékpa bewudifɔ akpi ana ba
létaka bəńyə lə Aba əsuə lefe nə léfe mə lə

mfóo, nya bétsyetsyi bédu bésu mfiminti kafo?”

39 Nya Paulo díləkə kɛnyɛ nkə, “Yudanyə mini. Bále mɛ lə Tarso lə Kilikia eto kasɔ. Nya umə əmfóo, enni umə kɛkɛ. Lə nyasoo, lekpakpa tə kusu lə ndi ko betidi bamfo etiki.”

40 Nyaso uninə əmfo átɔnɔ útə Paulo kusu nkə udinko mə etiki. Nya Paulo lɛbɔ úbə úńyə lə kesie eto atalakpoe mfo nya óbesə ani kato nya ɔ́tɛyi mə nkə bedi kã. Nya se bédi kãã, údi mə etiki lə Yudafɔ eto sele əsuə nkə,

22

1 “Boantomə ku bayimi ba letsya mfo, nlɛ mi taflatsyɛ boto! Bitə kusu lə nkpasə mi etiki nyamfo lə bɛnɔ.”

2 Nya lefe nə bánɔ bə Yudafɔ eto sele ɔnlɛ budii, bésinkli báyɛ kudu bokpo, betsyue wə ato. Nya Paulo lɛtɛyi mə nkə,

3 “Yudanyə mini, nya bále mɛ lə Tarso lə Kilikia eto kasɔ. Fɛɛ Yerusalem mfo mínsu suku. Gamaliel léte mɛ asa. Báte mɛ boantomə eto afi ku mə akpa kenke. Nya mímfi mɔ lɛkɔɛsi kenke míntə Onanto fe kase mi tsya nlɛ buyifo mmi.

4 Nya idu lə lefe nəmfóo, ntsyə kasɔ ku bafokanɔfɔ lə kusu fɔfɔ komfo əsuə butəkəko, nya mínla miə balo mə. Nyaso ḿmuə basani ku besio nkpe lə Aba eto diyo.

5 Usumunyə Ninə Kenke ku katsyakɔ kamə eto uninə saa ebudi nya minlɛ bɔtɛyi mfo eto adansiɛ, itsyise mə díkawɔni ekue kətə mɛ bə nsunkeyifo asa nyamfo. Nya lefe nə míntɔ lə Damaskoo, bətə mɛ əsuəale bənkə nnyə bafokanɔfɔ ba nkpe mfóo, lə mmuə mə, lə nkle mə mfi mboko Yerusalem bə lə bənə mə koto.

Paulo Édi Etiki Itsyi Lə Kase Ɔtsyi Lɛkɔɛsi Ɔwuninsə Ǝsuə.

6 “Lə lefe nə mínyɛ míntɔ ibu sɛkɛ lə ndufə Damaskoo, iyifo fe kakɔmi eto lefosi abombo ənuəə, lamfolamfo diyənde kekleke ditsyuə dítsyi kato díbə lékpo mɛ lə əsuə!

7 Nya míndu mínɔ mínkpo lə kasɔ nya mínɔ se ɔkɔɛ utsyuə nlɛ etiki budi kátɛyi mɛ nkə, ‘Saulo, Saulo, beso fəńyə mɛ lə əsuə mmə?’

8 “Nya míntɔ mínkə, ‘Bonamute, owoe feni?’

“Nya usi údi mɛ etiki nkə, ‘Mɔ ni Yesu Nasaretnyə.’

9 Nya betidi ba ku mɛ nyɛɛ, ənyə diyənde nəmfo. Fɛɛ bánnɔ utsyə wə nlɛ etiki budinko mfo eto ɔkɔɛ.

10 “Nya míntɔ wə minkə, ‘Bonamute, be ele bə nyifo?’

“Nya usi ɔ́tɛyi mɛ nkə, ‘Taka, lə esu Damasko. Mfó moote fə lesa nə mínləkə fə miə lə eyifo.’

11 Diyənde kplɛ nəmfo ába mɛ ənəmi itə bə betidi ba bonko mə nyɛɛ, lɛkɔbe mɛ lə kɔni bálɛ fɛ búsu búdufə Damasko.

12 “Nya, osani utsyuə akɛ mfó wə baakpo Ananias. Uyifo utidi wə leebu Onanto tinti, nya woayɛ lə bo afi əsuə tsya. Nya Yudafɔ ba nkpe mfó kenke leebu wə tinti.

13 Utidi əmfo əbə úńyə mɛ lə ɔflɔ nya ɔ́tɛyi mɛ nkə, ‘Ɔyimisani Saulo, sinkli ənyə asa!’ Lə nya koo, mɔ ənəmi lékpa kɛ, nya mínyə wə!

14 “Nya ɔ́tɛyi mɛ nkə, ‘Bo bana eto Onanto ni futsyə díləkə fə nkə laate wə lelabi, nya lə ənyə wə Ubi Kɛnkɛ lə ate wə tsya, lə anɔ wə etiki itsyi lə wə kɛnyɛ.

15 Ele bə fi nkomə eto ditiki nəmfo esuko kalebe saa fe odansiɛ esu atɛyi betidi kenke lesa nə fənyə nya fanɔ tsya.

16 Nya mɔmɔɔ, kulesa mensi bu. Taka əńyə, lə afo ntufləsəfləsə eto lekpa. Lə akpadi wə diye, lə uflə fə abua uwi.’

Onanto Ákpe Paulo Nkə Úsu Mba Lenni Yudafɔ Ɔflɔ.

17 “Nyamfo eto kamaa, nsinkli nsu Yerusalem. Nya lefe nə mínsu Disumuyo minlɛ ola botoo, íyifo mɛ fe selabe minlɛ, nya mínyə buləkəkate butsyuə.

18 Mfó nya Bonamute kosate lɛtɛyi mɛ nkə, ‘Kɔse lə edu lə Yerusalem, itsyise betidi ba nkpe mfo embutsyue fə ditiki nə fɔɔtɛyi itsyi lə mɛ əsuə koto.’

19 “Nya míntə mbuayɛ minkə, ‘Bonamute, məmblɛ yi bənkə mɔ díkesu katsyakɔ isu katsyakɔ kesu kəmuə bafokanɔfɔ nya mínkablɛ mə.

20 Lə lefe nə banlɛ Otsyabe Stefano boloo, mintsya átɔnɔ ku mə, nya bələkə mə awu kato bətə mɛ mínlɛ fɛ bákato wə aba kalo.’

21 “Nya Bonamute lɛtɛyi mɛ nkə, ‘Taka, lə ama kusu itsyise kaka minlɛ fə botsyese atsyo tinti lə betidi ba lenni Yudafɔ nti!’ ”

22 Lə lefe nəmfo kenkee, betidi bamfó ńyə kpoo banlɛ wə ditiki ato butsyuə. Fɛɛ lefe nə údi wə ditiki nəmfo ólosəə, məmblɛ ákpo kudu bátɛyi bənkə, “Aa! Lo wə ku wə ditsyəbi kenke! Yensile bə ɔkɛ lə kawunsiə kamfo kon!”

23 Nya məmblɛ lekpo kudu bembembe ku lɛblɔfi bála mə awu lə əsuə, nya bákpa utembu bəsə wə, nya utembu əmə lébe kato ófo mfo kenke.

24 Nya Roma eto bamamanyə eto ɔtɔnkotɔnko kplɛ əmə dítə nkə bákpa wə bedufənko diyo kafo lə bablɛ wə lə babɛbɛ lesa nə eso Yudafɔ bamfo nlɛ wə kudu bokpo.

25 Fɛɛ lefe nə báklɛ wə bəəbə wə bɔblɛɛ,
Paulo átɔ omamanyə ninə ɔni wə dińyə
mfó nkə, “Kusu kpe bə bablɛ Romanyə wə
bánkponko tɔ lekpo?”
26 Se uninə əmfo lɛnɔ nyafoo, úsu
ɔtɔnkotɔnko kplɛ əmə ɔflɔ nya ɔ́tɔ wə nkə,
“Be biə bieyifo mfo mmə? Osani əmfoo,
Romanyə uni lo!”
27 Nyaso bamamanyə eto ɔtɔnkotɔnko
kplɛ əmfo dísu Paulo ɔflɔ nya ɔ́tɔ wə nkə,
“Be fanlɛ bɔtɛyi? Romanyə feni?”
Nya Paulo dítə mbuayɛ nkə, “Ee!”
28 Nya ɔtɔnkotɔnko kplɛ əmfo lɛtɛyi wə
nkə, “Mintsya Romanyə mini. Fɛɛ mɔɔ,
atabi kpə míntə fɛ mimfiani Romanyə!”
Nya Paulo dítə wə mbuayɛ bio nkə,
“Mɔ alɛɛ, mɔ anto ku ambe kenke eyifo
Romafɔ.”
29 Lamfolamfo se betidi ba bə bablɛ wə
lə batɔ wə kɛnyɛ eto etiki banɔ léte bə
Romanyə unii, difufu əmuə məmblɛ kenke
nya bányi besu kama. Nya lefe nə mə
ɔtɔnkotɔnko kplɛ léte nkə Romanyə unii,
sikpi əmuə wə tinti, itsyise wə ni futsyə
dítə kusu nkə bakpe wə lə amana əsuə.

Bákpa Paulo Bésuko Bakponkpo Ɔflɔ.

30 Bamamanyə eto ɔtɔnkotɔnko kplɛ
əmfo ála nkə waate lesa nə díbə fɛ béfi
etiki lə Paulo əsuə. Nyaso se kale dísiəə,
ókpadi Yudafɔ eto besumunyə ninə ku mə
bakponkpo kenke nya məmblɛ díbə bakɔ.
Nya útə nkə banyankli Paulo nya bákpa
wə báboko mə ənəmi bə lə bedufə lə wə
etiki əsuə.

23

1 Lefe nə Paulo létsyilamasə ənəmii,
únyə Yudafɔ eto bakponkpo ba díkəbə
bensi lə lekpokakpokɔ mfó, nya ɔ́tɛyi mə
nkə, “Bayimi, mɔ lɛkɔɛsi anlɛ mɛ dikpi
bolo lə Onanto eto ənəmi ibə ese lə mmi
eto diyi nə mfo.”
2 Nya se Ananias wə ni Yudafɔ eto
Usumunyə Ninə Kenke lə mə nti mfó lɛnɔ
kase Paulo dítə mbuayɛ bomfoo, ɔ́tɛyi mba
ńyə lə Paulo ɔflɔ mfo nkə basɔ wə lə kɛnyɛ.
3 Mfó Paulo lɛtɛyi wə nkə, “Onanto əbɔsɔ
fə nko ke! Fə nwə ni ofati wə bákua diflubi
futututu! Nte okponkpo wə eto okle fe ni
mfo? Nte kɔfi ko eto okle əsuə fáyɛ fanlɛ
mɛ lekpo bokponko, fɛɛ fə əmə ke ńyə lə
ko əsuə se fətə kusu fə basɔ mɛ!”
4 Nya mba díńyə lə Paulo ɔflɔ mfó lɛtɔ wə
bənkə, “Onanto eto Usumunyə Ninə Kenke
fanlɛ boka mmə?”
5 Lə nyasoo, Paulo ətə mbuayɛ nkə,
“Mɔ bayimi, Israelfɔ, mánte nko minkə
wə ni Usumunyə Ninə Kenke. Lə nko
inii, eni méndi wə etiki nko. Itsyise
bátɛyi lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue nkə,
‘Mántɛyi etiki bua saa nnya dińyə lə mi
batɔnkotɔnko əsuə.’ ”
6 Nya Paulo ənyə nkə, betidi ba díbə
bátsya mfó eto bətsyuə eyifo ditsyukpa
nə baakpo Sadukifɔ, nya bətsyuə tsya
diyifo Farisifɔ. Lə nyasoo, ófã bembembe
ɔ́tɛyi nkə, “Mɔ bayimi, Farisinyə mini!
Nya Farisinyə eto kafo bale mɛ bétsyiko!
Nyaso banlɛ mɛ lekpo bokponko mmi nɛ
itsyise mfo nnɔ miə bəkpənkə si bootaka
betsyi ɔkɔmə bəbə bio!”
7 Nya lefe nə Paulo lɛtɛyi nko eto ditiki
nəmfo ólosəə, dikunə kədiə ko dídufə lə
etsyukpa ənuə nyamfo eto nti, nya báma
lə akpa ənuə.
8 Itsyise Sadukifɔ aatɛyi bənkə
bekpənkpə ənsiəmbotaka, nya Onanto eto
batɔnkpe ku awɔnɔ əmbə, fɛɛ Farisifɔ áfo
nyamfo kenke bánɔ.
9 Mfo nya kədiə dídufə mə lenti nyan-
klaa. Mfo nya kɔfi eto bateasa ba ni
Farisifɔ díńyə lə Paulo eto ditiki nəmə
eto kama bə ɔnukualɛ ɔ́tɛyi. Nya bákpo
kudu bembembe bátɛyi bənkə, “Boənyə
lesa bua saa lə wə əsuə! Nya lə lɛwɔnɔ
ditsyuə nye Onanto eto ɔtɔnkpe utsyuə nlɛ
wə etiki budinkoo, be lebia lə nnya əsuə?”
10 Mfóo, etiki eto kənə kamə əbə kakɛ ale
tinti. Nyaso bamamanyə eto ɔtɔnkotɔnko
kplɛ əmə áte sikpi nkə boonə Paulo
bésense nyasoo, ɔ́tɛyi wə bamamanyə nkə
bakpa wə besu beti bakpe lə Aba eto diyo.
11 Nya diyi nəmfo eto ntsyəntii, Bona-
mute əbə Paulo ɔflɔ nya ɔ́tɛyi wə nkə,
“Paulo, kpe utu! Fe kase fəńyə fédi mɔ
ditiki nəmə eto adansiɛ lə Yerusalem, nko
ke fuuńyə edi ni lə Roma tsya nɛ.”

Yudafɔ Ákpe Disi Bənkə Baalo Paulo.

12 Nya se kale dísiəə, Yudafɔ bətsyuə áka
ntamu bənkə bəəmbudi lesa nye bənə ntu
isu ese lefe nə eto lefe balo Paulo!
13 Nya betidi bamfo ebuyifo fe betidi fosi
ana ku kama.
14 Nya bésu besumunyə ninə kenke ku
mə batɔnkotɔnko ɔflɔ nya bésu bátɛyi mə
bənkə, “Boka ntamu boənkə boembudi
nye bunə kulesa isu ese lefe nə boolo
Paulo.
15 Lə nyaso mi ku bakponkpo tɛyi bama-
manyə eto ɔtɔnkotɔnko bə lə okpa Paulo
oboko katsyakɔ mfó. Biyifo fenkə bela biə
bisi biatɔ wə etiki nyamə eto lekpasə. Nya
lə bakpa wə balɛ bobokoo, lə bolo wə lə
kusu.”
16 Nya se Paulo eto utitabo lɛnɔ etiki nya
kenke bátɛyi mfo esoo, útsyətsyi úsu Aba
eto diyo kaka bákpe Paulo nya úsu úyu
ɔ́tɛyi wə etiki nya bátɛyi.
17 Nyaso Paulo ákpadi omamanyə ninə
wə díńyə lə mfó nya ɔ́tɛyi wə nkə, “Kpa

okosobi əmfo esuko mi ununə ɔflɔ. Ɔyɛnko ditiki kekleke nkə lə ɔtɛyi wə.”

18 Lə nya esoo, omamanyə əmə ákpa okosobi əmfo úsuko mə uninə əmə ɔflɔ. Nya ɔ́tɛyi wə nkə, “Paulo wə bákpe lə diyo mfo lekpadi mə nya ɔ́tɛyi mɛ nkə nkpa dikpefi nəmfo mboko fə ɔflɔ lə ɔtɛyi fə ditiki ditsyuə nə ɔnyɛnko.”

19 Nyaso bamamanyə ninə kenke eto ɔtɔnkotɔnko əmfo ákɔbe okosobi əmfo lə kɔni nya ókpa wə usuko lɛkpɔ nya ɔ́tɔ wə nkə, “Be fanyɛnko fə atɛyi mɛ?”

20 Nya ɔ́tɛyi wə nkə, “Yudafɔ bətsyuə ákle kɛnyɛ ku mə beninə bənkə bəəbə balɛ fəə lekpakpa bə lə akpa Paulo aboko katsyakɔ mfó kusɛɛ ku nsusu bə lə batɔ wə etiki ətsyuə.

21 Fɛɛ mamfo mə etiki, itsyise mə betidi fe awosi ana ku kama əbɔbiə lə kusu komə kala wə kusu. Betidi bamfo akle kɛnyɛ bə boolo Paulo fɛ boodi lesa nye bənə ntu. Nyaso balɛ kusu bɔbɛbɛ ɛɛyɛ lə fə. Boomuə əsuə besu babiɔ lə kusu mfo, itsyise balɛ kusu bobe bə əbɔtɔnɔ ətə mə nko.”

22 Bamamanyə eto ɔtɔnkotɔnko əmfo əkə wə ato nkə, “Məntə lə kutsyuə saa lə usi ɔnɔ ditiki nə fátɛyi mɛ mfo blɛmblɛ!” Nya útə okosobi əmfo kusu dídu.

Bákpa Paulo Bésuko Aba Eto Unyɛsiə Felike Ɔflɔ.

23 Nyamfo eto kamaa, omamanyə ninə əmfo ákpadi wə beninə inuə nya ɔ́tɛyi mə nkə, “Bɛbɛbɛ bamamanyə alofa ənuə ba luusu Kaisarea mmi ku kətsyə abombo ɔwɔnɔmbɛ. Bɛbɛbɛ betidi alofa ənuə ba tsya luutsyi afle ku betidi fosi akuanse ba ləəsiə lə batɔmini.

24 Bitə Paulo batɔmini lə usiə lə bekpa wə bɛyɛnko buɛ bisuko Aba eto Unyɛsiə Felike ɔflɔ.”

25 Nya ɔ́wɔni kukue kutsyuə nkə befi besuko unyɛsiə əmə nkə,

26 Kukue komfo etsyi mɔ Klaudio Lisia ɔflɔ nya minlɛ ko bufi katsyese fə Boote kplɛ Felike minlɛ fə busiəsə.

27 Yudafɔ dímuə utidi əmfo nya yoofo budi bə bala bə baalo wə fɛ mintə bamamanyə miə bafo wə, itsyise nnɔ bə Romanyə uni.

28 Nyaso nkpa wə nsuko mə katsyakɔ bə lə banɔ lesa nə uyifo.

29 Nnyə ntsyə lekpo minkə nnya eso bəmuə wə mfo yɛ lə mə Yudafɔ eto afi əsuə nya inni bota kebu bo eso ele bə bakpe wə lə diyo nye balo wə.

30 Lə lefe nə utsyuə lɛtɛyi mɛ ənkə balɛ disi bubu lə wə əsuə bə lə balo wəə, lamfolamfo mbu disi minkə lə nkpa wə mboko fə ɔflɔ nya lə ntɛyi mba wə ku mə lɛkɛ etiki miə befi kabua ka uyifo baboko fə ɔflɔ.

31 Nyaso bamamanyə bamfó eyifo lə lesa nə bátɛyi mə əsuə. Nyaso ketsye kamfóo, bákpa Paulo báyɛnko taa Antipatri.

32 Nya se kale dísiəə, bamamanyə ba nyɛ lə akpa ésinkli bésu Aba eto diyokakpekɔ mfó, nya bətə mba ləəsiə lə batɔmini bə bayɛnko Paulo besuko Kaisarea.

33 Se bésu bédufəə, bákpa Paulo ku kukue ko bətə mə mfo bésu bətə Aba eto Unyɛsiə əmə.

34 Nya lə lefe nə ɔnlɛ kukue komə boklaa, ɔ́tɔ Paulo kaka útsyi. Se ɔ́nɔ nkə Paulo etsyi Kilikiaa,

35 usi ɔ́tɛyi wə nkə, “Muudufə lə fə etiki nyamfo əsuə nnɔ nya kukɔnɔ lə lefe nəmə ayo lə fonko betidi ba lɛkɛ etiki mfó əbə.” Nya usi útə wə bamamanyə ba ńyə mfó nkə bákpa Paulo besu beti bakpe lə diyo nə Oka Herodes léto lə bakase wə.

24

Yudafɔ Ála Etiki Bətəkə Paulo.

1 Eyi anɔ eto kamaa, Usumunyə Ninə Kenke Ananias ku Yudafɔ eto beninə bətsyuə ku mə Otsyiami wə bákpo Tertulo əbə Kaisarea. Bəbə Felike ɔflɔ bə lə bəbə babɔ wə kabua ka Paulo nlɛ buyifo.

2 Nya se bákpadi Pauloo, Tertulo ákpe kɛnyɛ ɔ́tɛyi nkə, “Bo Ububutidi, lefe kpə ni nəmfoo, diyuə akɛ bo lenti ɛyɛ lə fə kobe ku bote butsyue bo fefi fanyɛnko bo eso. Nya bunyə boə bɔtsyikawuninsə sɛɛ kpə tsya əbə lə bo kasɔ mfo kenke.

3 Nyamfo eso bo Yudafɔ kenke lɛ fə ani bɔsɔ.

4 Nya bɔlɛ fə lekpakpa bɔlɛ boə lə bɔyɛ fə lefe bobiasəə, lə etsyue ato anɔ etiki nya boəbə bɔtɛyi itsyi lə osani əmfo əsuə.

5 “Se bunyə wəə, bunyə boə uyifo nwə laakpe bulə, nya woatsyilama kafe lefe saa akabiasə Yudafɔ eto nsusu lə kalebe saa lə kasɔ kamfo kenke bə lə bənə asa bua baboko lə bənyə Aba lə əsuə. Nya wə ni ditsyukpa nə baakpo Nasaretfɔ eto ɔtɔnkotɔnko.

6 Nya búnyə tsya boə úkatsyilama kéyifo asa nnya dítə bə ókpe bo Yudafɔ eto Disumuyo kɔfiɔ fɛ búmuə wə. Bola boə eni boeyifo wə lesa nə díńyə itə asa bua nnya uyifo úńyə lə bo afi əsuə.

7 Fɛɛ bamamanyə eto ɔtɔnkotɔnko ninə Lisia díbə ɔ́lɛ wə ófo, nya útə əsuəale nkə wonko mba ləkə etiki bə lekpo eti lə fə ənəmi.

8 Nyaso ebofo wə bɔtɔ lə anɔ lə etiki nnya bɔ́tɛyi mfo eyifo sidia.”

9 Nya Yudafɔ bamə kenke lɛkɔ bédi adansiɛ bátɛyi bətəkə lə nnya kenke Tertulo lɛtɛyi bə iyifo ɔnukualɛ.

Paulo Édi Etiki Ókpansə Wə Etiki Lə Felike Eto Ɔnəmi.

10 Nya lefe nə Aba eto unyɛsiə emfo diyifo Paulo kɔni nkə udi etikii, Paulo ətsyə kasɔ nkə, “Anto, nnyi miə fə ni futsyuə laakpo akpo lə Yudafɔ nti alɛ kpə ni nyamfo. Lə nyaso iyifo mɛ disuəyuə bə ndi etiki nləkə mɔ əsuə kasɔ lə fə ənəmi.

11 Yuuyifo fə bote bənkə iyifo fe lefosi eyi ənuə ni nyamfo se mímbə Yerusalem mímbə lə Yudafɔ eto Disumuyo mfó bə lə ntə kedi.

12 Nya kuutsyuə mənyə se bonko kuutsyuə nlɛ etiki bunə nye mínkpe bulə saa lə Yudafɔ eto Disumuyo mfó nye lə Yudafɔ eto ntsyakɔ tsya nnye lə umə əmə kafo.

13 Nya betidi bamfo eto kuutsyuə saa əmbofo kulesa bunyə kate sitinti, bə etiki nnya bátɛyi mfo eyifo sitinti.

14 Nyaa, ditiki nə əsuə mɔɔtɔnɔ ku mə ni bənkə nńyə lə boantomə eto Onanto eto bofokanɔ eto kusu ko mə bənkə iyifo ditsyukpa nə nńyə lə mə əsuə. Nnya ni bə mmfo Moses eto kɔfi nnɔ kekleke ku asa nnya báwɔni bákpe lə Onanto eto bənyɛləkətidi eto ekue əsuə.

15 Mfi ənəmi ntəkə lə Onanto əsuə fe kase mə tsya dífi mə ənəmi bətəkə bə betidi ba kenkee, bə basɛɛ ku babua tã ebotaka betsyi ɔkɔmə bəbə.

16 Lə nyamfo esoo, mfi mɔ əsuəale kenke nkpe bə nləkə mɔ nsusu nte lə nkpa lə nyamfo əsuə lə Onanto ku betidi kenke eto ənəmi.

17 “Alɛ kpə ni nyamfo mensikɛ lə Yerusalem. Nya misinkli mimbə miə mufi ətəsa ntə bakombo ba ni mɔ kosate eto betidi nya lə ntə Onanto kedi tsya.

18 Lə lefe nə mínyifo disikpinkpi eto lekpa mínlosəə, Yudafɔ bətsyuə əbə bənyə mɛ lə Disumuyo mfó. Nya bonko mba laakpo kudu kakpe bulə saa mányɛ. Nya mɔ əmə tsya mánkpe bulə saa.

19 Yoofo budi bə Yudafɔ ba ditsyi Asia eto kasɔɔ, mə ele bə bebə fə ɔflɔ. Nya lə mɔ ku mə kpe etiki ətsyuəə, nnya booləkə batɛyi nɛ.

20 Nnye betidi ba nsi mfóo, yoofo budi bə bɔɔtɛyi asa bua nnya eto dikpi nə bálo mə lefe nə Yudafɔ eto bakponkpo ninə ba lɛkɛ mfó fɛ bákponko mɛ lekpo.

21 Enso ditiki nə mímbesə ɔkɔɛ kato míntɛyi lə lefe nə míńyə lə mə ənəmi minkə, ‘Mbə katsyakɔ mfo lə nləkə mɔ əsuə kɛnyɛ minkə mfo nnɔ minkə bəkpənkpə si bootaka betsyi ɔkɔmə bəbə’ eso békponko mɛ lekpo?”

22 Nyaso Felike wə nyi kusufɔfɔtsyɔntsyɔ eto ditsyukpa nya ófo ditiki nəmfo ɔ́nɔ tintii, átɛyi Yudafɔ bamfo nkə, “Bisinkli bɛyɛ isu ese lefe nə bamamanyə eto ɔtɔnkotɔnko kplɛ Lisia luubə fɛ lə nla ditiki nəmfo nləkə.”

23 Nya útə kusu nkə omamanyə ninə kpa Paulo usu okpe lə diyo. Fɛɛ balɛ wə ola kukɔnɔ, lə bətə wə bayɛtsyuə ba luubə bə bəənyə wə nnye baboko wə asaa, kusu.

Paulo Átɛyi Felike Ku Drusila Wə Etiki.

24 Lə eyi asiani ətsyuə eto kamaa, Felike ku wə usiə Drusila wə ni Yudanyə əbə, nya útə nkə bakpa Paulo baboko, nya údi mə etiki itsyi lə Yesu Kristo eto bofokanɔ əsuə.

25 Nya lefe nə unsi ɔnlɛ asa kasɔ buləkə kate mə itsyi lə nkpə sɛɛ siəsiə ku əsuə ola bɔlɛ ku Onanto eto lekpo kponkpo nə ləəbə bubə kama kamaa, sikpi alɛ Felike tinti. Mfóo, nya Felike lɛtɛyi wə nkə, “Taka lə edu. Nya lə nsi nkɛ lefe sɛɛ, muutə bakpadi fə bətə mɛ.”

26 Nya se úbu nkə Paulo ebuyifo nte butsyuə utə wə esoo, úkakpe nkə bákakpadi wə lefe saa lə wonko wə lə bəkədi etiki lə bətsyuə.

27 Lə alɛ ənuə eto kamaa, bələkə Felike bédunko nya báboko Porkio Festo lə wə kɛnyɛ. Nya se Felike lɛbɛbɛ nkə Yudafɔ la wə asa esoo, útə kusu nkə Paulo si ɔkɛ diyo nəmə mfó.

25

Paulo Éfi Wə Etiki Úsuko Okankplɛ Kaisare Ɔflɔ.

1 Eyi ətsyə eto kama se Festo díbə údufə lə wə sininə kedikɔɔ, údu lə Kaisarea úsu Yerusalem.

2 Mfó nya besumunyə ninə ku Yudafɔ eto beninə lɛtɛyi wə etiki itsyi lə Paulo əsuə. Nya bálɛ wə lekpakpa bənkə

3 okpa Paulo oboko Yerusalem. Nya mə nsusu ni bənkə bɔɔbiɔ bəsəkə wə lə kusu. Nya lə ubə ɔlɛ bofee, lə balo wə.

4 Nya Festo lɛtɛyi mə nkə, “Paulo labe lə diyo lə Kaesarea. Nya mintsya luubə mfo lefe kliminti eto kama.

5 Nyaso bitə lə mi beninə lə bəbə mfó lə bəbə bələkə kabua ka úyifo bate.”

6 Lə eyi mflamfla nye lefosi eto kamaa, Festo ésinkli úsu Kaesarea. Se kale dísiəə, ókpadi Paulo eto lekpo nəmfo.

7 Nya se Paulo díbə údufə lekpokakpokɔ mfóo, Yudafɔ ba ditsyi Yerusalem əbə bəńyə bátsyilama wə nya báwe etiki kpə bətəkə wə lə əsuə nya bámfo kɛnyɛ buləkə kate ɔnukualɛ wə nkpe lə nnya.

8 Paulo édi etiki ɔ́tɛyi nkə, “Ményifo kabua saa nta Yudafɔ eto kɔfi nye Disumuyo nye Okankplɛ Kaisare eto kɔfi əsuə mbu.”

9 Nya se Festo léla nkə lə Yudafɔ la wə asa esoo, ɔ́tɔ Paulo nkə, “Ala fənkə eesu Yerusalem lə nsu nkponko fə lekpo nəmə mfó?”

10 Nya Paulo lɛtɛyi wə nkə, “Owo. Iyifo mɛ kusutətə bənkə kasɔ kamfo eto Okankplɛ Kaisare kosate kponko mɛ lekpo nəmfo. Fə kosate yi sitinti fənkə manta kɔfi sa mbu nyifo kabua sa lə Yudafɔ əsuə.
11 Lə nyifo lesa nə díńyə itə bə balo məə, mɔɔtɔnɔ miə balo mɛ! Fɛɛ lə mánta kɔfi saa mbuu, yembutə kusu bə fə nye utidi bamba lə ufi mɛ utə betidi bamfo lə balo. Lə nyaso mfi mɔ etiki nlɛ butsyə lə Okankplɛ Kaisare eto ənəmi!”
12 Nyamfo eto kamaa, Festo ku wə beninə ále etiki nyamə bábe nya ɔ́tɛyi Paulo bənkə, “Se féfi fə etiki fanlɛ Okankplɛ Kaisare butə esoo, ebusu Okankplɛ Kaisare eto ənəmi.”

Oka Agripa Ku Berenike Ánɔ Paulo Eto Etiki.

13 Lə eyi ətsyuə eto kamaa, Oka Agripa ku wə ɔyimisio wə baakpo Bernike əbə Festo ɔflɔ lə Kaisarea bə lə bəbə bənyə wə bəsiəsə.
14 Bəsiə mfó eyi kpə nya Festo dífi Paulo eto etiki ɔ́tɛyi Oka əmfo nkə, “Osani utsyuə labe lə Aba eto diyo mfo, nya Felike léyani utsyə.
15 Lefe nə mínsu Yerusalem, besumunyə ninə ku mə batɔnkotɔnko átɛyi mɛ etiki nnya bála bətəkə wə, nya bátɛyi mɛ bə ntə kusu lə balo wə dikpi.
16 “Nya mínləkə kasɔ mínte mə miə Romafɔ eto kɔfi məntə kusu bə balo utidi dikpi fɛ lə bakponko wə lekpo. Ele bə bətə wə kusu lə wə ku betidi ba lɛkɛ etiki lə batsya batɛyi nya fɛ lə balo wə dikpi.
17 Lefe nə bəbə mfo lə etiki nyamfo əsuəə, mintsya mémfi nnya ntsyə lə əsuə. Lə nnya kəsiəsə eto olesiəə, ntə miə bakpa osani əmfo baboko mɔ lekpokakpokɔ.
18 Fɛɛ etiki nnya béfi lɛ wəə, menyifo etiki bua nnya mímbu miə nnya boofi lə wə əsuə.
19 Asa nnya bátɛyi mfó eyifo etiki nnya ditsyi lə mə kafokanɔ ku utidi wə baakpo Yesu wə díkpə, nya Paulo, wə nlɛ bɔtɛyi nkə okpe nkpə əsuə!
20 Iyifo mɛ basaa nya mante kase mɔɔyɛ nla etiki nyamə. Lə nyaso ntɔ Paulo lə woola nkə woefi ditiki nəmə usuko Yerusalem lə usu uləkə etiki nyamfo kɛnyɛ lə Yerusalem mfó.
21 Nya Paulo lɛtɛyi nkə óla nkə woefi wə etiki usuko Okankplɛ Kaisare lə udi, lə nyaso ntə miə beti wə bakpe lə diyo isu ese lefe nə mootsyese wə Okankplɛ əmə ɔflɔ.”
22 Nya Oka Agripa lɛtɛyi Festo nkə, “Nla miə mɔ kosate lə nnɔ wə ditiki nəmə.”

Nya Festo lɛtɛyi wə nkə, “Ɛbɔnɔ ditiki nəmfo kusɛɛ!”

Paulo Ǝbə Agripa Eto Ǝnəmi.

23 Nya se kale disiəə, Oka Agripa ku Berenike álɔkɔ ku bekankə bəbə lekayo nya bédufə lekpokakpokɔ mfó. Nya bamamanyə ku umə əmə eto beninə dítəkəko mə bəəbə. Nya Festo dítə əsuəale nkə bakpa Paulo baboko.
24 Nya Festo lɛtɛyi nkə, “Oka Agripa ku mi mba kenke díbə bétsya mfo, osani əmfo ni utidi wə Yudafɔ ba nkpe lə Yerusalem ku Kaisarea mfo kenke tsya léla bə balo!
25 Fɛɛ lə mɔ nsusu əsuəə, wényifo kulesa nə dítə bə balo wə dikpənkpi. Fɛɛ wə əmə tsya nkə úfi wə etiki útə bo Okankplɛ. Nya mintsya mánni nko.
26 Fɛɛ be ni lesa nə ele bə nwɔni ntə bo Okankplɛ əmfo? Itsyisee, wényifo tɔ kabua saa mə. Lə nyaso nkpa wə mboko mi ku fə Oka Agripa titlu, minkə lə bidufə lə wə ditiki əsuə lə bete mɛ ditiki nə ele bə nwɔni ntsyese wə.
27 Itsyisee, yanlɛkɛ bə nkpa nwə bákpe lə diyo ntsyese kasɔ kamfo eto Okankplɛ lə lefe nə eto lefe mənnyə kabua ka úyifo ka mɔɔwɔni ntsyese wə.”

26

Paulo Áta Wə Ǝsuə Ǝto Disi Lə Agripa Eto Ǝnəmi.

1 Nya Agripa lɛtɛyi Paulo nkə, “Kusu kpe bə di fə etiki.”

Lə nnya esoo, Paulo ábesə wə kɔni kato nya údi etiki ɔ́tɛyi nkə,

2 “Bo Oka Sɛɛ Agripa, disi ɛkpɛ kpe mɛ mmi bə moofo mɔ ditiki buləkə kate lə fə ənəmi lə nnya eso Yudafɔ dífi etiki lə mɛ əsuə.
3 Itsyise nyi miə fəə, eyi Yudafɔ eto kənə ka nkpe lə mə nti ku mə akpa kenke kukɔnɔ. Nyamfo esoo, minlɛ fə lekpakpa nɛ. Kpe utu lə anɔ mɔ etiki ətə mɛ.
4 “Yudafɔ kenke yi kase mínlɛ mɔ əsuə ola idu lə mɔ sikpefi lefe lə mɔ umə ku lə Yerusalem tsya.
5 Lə bɔɔtɛyi ɔnukualɛɛ, nko seka mísiə nkpə fe Farisinyə itsyi taa mɔ sikpefi lefe nɛ. Nya Yudafɔ eto afi ku akpa kpe ale eso nsumu bamba saa eto ale kenke.
6 Lə nyaso ete béfi etiki nyamfo banlɛ butəkə mɛ lə əsuə nɛ lə kase mińyə minlɛ kusu bobe itə kɛnyɛ ka Onanto lɛtɛyi bo bana mə utsyə eso.
7 Israelfɔ eto lefosi atobi ənuə nnya kenke lə bokplatsya kekleke kətsyə ku kakɔmi bə lə mə tsya lə bənyə kusu ko minlɛ bobe mfo. Bo Oka Sɛɛ, nyamfo eso Yudafɔ nlɛ mɛ kɛnyɛ bola kətəkə mɛ etiki lə əsuə nɛ.
8 Beso ele bə ilə bə mi mba nkpe mfo kenke fo bɛnɔ biə Onanto aatakasə bəkpənkpə?

9 “Lefe nə léfe mməə, mfi nnya ntəkə lə
mɔ əsuə miə muuyifo lesa saa nə moofo
lə nńyə lə Yesu wə ni Nasaretnyə eto mba
ntəkəko wə lə əsuə.
10 Yudafɔ eto besumunyə ninə ətə mɛ
əsuəale bə mmuə betidi kɛnkɛ kpə nkpe
lə diyo lə Yerusalem. Nya mba bálo lə mə
nti tsyaa, íyifo mɔ lelabi bə ibə nko
11 Ntəkəko mə nya mínkpɔ mə nya
mínte mə ohiã ɛyɛ isu kəmə bamba ka
letsyo kulaa tsya. Nya míntə miə beyifo
mə asafimfi lə Yudafɔ eto ntsyakɔ kenke.
Nya míńyə mə lə əsuə ku lɛblɔfi miə bedi
mbusiotiki nnya dińyə lə Yesu əsuə.

Paulo Átɛyi Kase Útsyi Ɔwuninsə Útəkəko Yesu Kama.

12 “Nko eto ditsyəbi əsuə minkɛ minyɛ
mintɔ lə Damasko ku əsuəale fe kase
besumunyə ninə dítə mɛ.
13 Bo Oka Sɛɛ, kase minyɛ kusu lə kakɔmi
eto lefosi ənuə lefee, nnyə diyənde nə
lekpa lenso mfenti eto kofe ditsyi kato nya
lékpo létsyilama bonko mba nyɛ bɔntɔ.
14 Nya mfó se bomblɛ dídu bɔ́nɔɔ, nnɔ
ɔkɔɛ utsyuə lə Yudafɔ eto sele əsuə nlɛ
bɔtɛyi nkə, ‘Saulo, Saulo, beso fəńyə mɛ
lə əsuə nko? Lə áta biyu kokpaa, fə kosate
ete loofo lefabe.’
15 “Nya míntɔ wə minkə, ‘Bonamute,
owoe fe ni?’
“Nya ɔkɔɛ əmə lɛtɛyi nkə, ‘Mɔ ni Yesu
wə fanlɛ bɔkpɔnko kekleke.
16 Mɔmɔɔ, taka əńyə! Se mínkələkə əsuə
mínte fə esoo, muufi fə nyifo mɔ uyifoyifo.
Ɛbɔtɛyi kawunsiə eto betidi kenke lesa nə
fənyə mfo ku asa nnya muukələkə nkate
fə.
17 Nya kaka minlɛ fə botsyesee, moose
fə, nləkə fə ntsyiko lə fə betidi ku lə bele
bamba tsya nti.
18 Muutə asini mə ənəmi nnya luutə
bə ebuləkə mə etsyiko lə Obonsam eto
əsuəale ku ketuntu ka bankpe əsuə bə lə
bafo Onanto eto əsuəale ku diyənde nə
əsuə onkpe banɔ. Bə lə Onanto lə ufi mə
abua ɔtsyɛ mə itə bə lə bənyə kəsiəkɔ kato
fe mba úləkə óboko wə akɔ báfiani mba
úləkə utsyə itsyise báfo mɛ bánɔ eso.’

Paulo Édi Etiki Itsyi Wə Keyifo Ǝsuə.

19 “Lə nyasoo, Oka Agripa, nyamfo eso
mányɛ buyifo lə nnya Onanto díləkə óte
mɛ itsyi kato əsuə nɛ.
20 Ntsyiko Ditiki Sɛɛ nəmə budi kate
Damaskofɔ lə nnya kama Yerusalemfɔ, lə
nnya kama Yudafɔ kenke ku mba lenni
Yudafɔ tsya miə besinkli lə mə abua əsuə
lə befi mə əsuə bətə Onanto, lə bate lə
mə asayifoyifo əsuə bə bátsyi báwuninsə
sitinti.
21 Nyamfo eso Yudafɔ dímuə mɛ lə
Yudafɔ eto Disumuyo nɛ. Nya bála bə eni
baalo mɛ.
22 Fɛɛ Onanto ələkə mɛ utsyiko lə mə
ani. Nyaso minsi minkpe nkpə minlɛ
adansiɛ nyamfo budi kate mi beninə ku
betidi kenke tsya nɛ. Lesa nə minlɛ bɔtɛyi
mfoo, nnya tututu ni nnya Onanto eto
bənyɛləkətidi ku nnya Moses lɛtɛyi bə
yuubə itə nɛ.
23 Nnya ni bə Nwə Onanto Lékpo Ɔhile
Utsyə ebubə unyə kanyi. Nya wə ni utidi
tutɛ wə lootaka utsyi ɔkɔmə ubə, nya wə
luunə diyənde oboko Yudafɔ ku mba lenni
Yudafɔ kenke.”
24 Lamfolamfoo, Festo áfa ɔ́tɛyi nkə,
“Paulo, disi ábia fə! Fə sikuente kplɛ siamə
ábiasə fə disi!”
25 Nya Paulo lɛtɛyi nkə, “Ububutidi
Festo, disi mambia mɛ. Biemfi ditiki nəmfo
fe ayɛtiki. Etiki tinti minlɛ bɔtɛyi.
26 Sitinti, Oka Agripa yi etiki nnya minlɛ
bɔtɛyi mfo. Nyaso minlɛ wə etiki budinko
ku utu faa nɛ. Mfo nnɔ miə nyamfo eto
kulesa menyifo wə akulasa, uyi nnya lesa
saa.
27 Oka Agripa, áfo nnya Onanto eto
bənyɛləkətidi lɛtɛyi ánɔ? Nyi miə áfo mə
ánɔ.”
28 Nya Agripa lɛtɔ Paulo nkə, “Ala fə
ntsyi nwuninsə mfiani Ukristonyə lə lefe
kliminti nəmfo əsuə?”
29 Nya Paulo dítə mbuayɛ nkə, “Lefe
kliminti dini o-o, lɛkɛntsyɛ dinii, nlɛ ola
boto mmi minkəə, mi mba nkpe mfo kenke
tsyi bɛwuninsə fe mintsya kə. Fɛɛ biunyə
kanyi bakpe mi amana fe kase mɔ nlɛ
bunyə mə!”
30 Nya Oka Agripa ku Festo ku Bernike ku
betidi bamba bamfó kenke létaka bəńyə.
31 Nya se bataka bábɔ lə mfoo, bákpe
disi lə Paulo eto ditiki nəmfo əsuə bátɛyi
bənkə, “Utidi əmfo menyifo lesa saa bua
nə ele bə balo wə nye bakpe wə lə diyo.”
32 Nya Agripa lɛtɛyi Festo nkə, “Eni
boofo wə boyani lenni nya úkefi ditiki
nəmfo útsyə Okankplɛ Kaisare lə ənəmi
eso.”

27

Bákpa Paulo Bésuko Roma.

1 Nya lefe nə báse uyi bənkə ele bə
busu Roma lə Italiaa, bákpa Paulo ku
mba bákpe lə diyo ku babamba bákpe
lə omamanyə ninə wə baakpo Yulio eto
ani. We ni Okankplɛ eto bamamanyə eto
ditsyukpa eto uninə.
2 Nya búfi ɔklɔ wə dítsyi Adramitio nya
útə ənəmi Asia eto lekpake eti. Nya bo
ku Makedonianyə wə baakpo Aristarko wə
ditsyi Tesalonika dísiə lə ɔklɔ əmə.

3 Nya lefe nə kale dísiəə, bóyo Sidon eto
lekpo kɛnyɛ. Mfó Yulio dítə Paulo kusu
kafo faa nkə usu umə lə usu unyə wə
bayɛtsyuə itə lə bətə wə asa nnya wuufi
ɔyɛ kusu.
4 Nya se busi búdu mfóo lə ɔklɔ əsuə
nya lə kase ufiebi əmə lɛkɛ kɛnyɛ ale esoo,
bɔyɛ Kipro eto Ɔnwɛdukue eti kaka bóbɔ
lə ufiebi əmə əsuə.
5 Nya se bófe mfóo, bóyɛ lə Kilikia
ku Pamfilia eto lekpo kɛnyɛ, nya búsu
búńyə lə umə wə baakpo Mira lə Likia eto
lekpake.
6 Lə mfó omamanyə ninə wə nyɛnko
bo ənyə ɔklɔ utsyuə wə ditsyi Aleksandria
ɔntɔ lə Italia eto kasɔ. Nya útə búsiə lə wə.
7 Nya lə eyi kpə eto kamaa, ílə fɛ búsu
bóyo umə wə baakpo Knido. Nya lə ufiebi
wə nlɛ bɔsɔ kekleke esoo, bóamfo bɔyɛ
kesu sɛtɔ. Nyaso se búdufə Salmonee,
bótsyi bóyɛ búsu Kreta ɔflɔ kaka kasɔ
kamə díti ufiebi əmə eso wánkɛ kɛnyɛ ale.
8 Disiale fɛ bóyɛ búsu búdufə kaka
baakpo Ɔklɔ eto Kəńyənkɔ ka lɛlɛkɛ ka
dimensitsyo ku umə wə baakpo Lasea.
9 Nya se búkedi eyi kpə lə kusu ko bɔnyɛ
esoo, Yudafɔ eto kɛnyɛ leklefe ébofe. Nya
bɔyɛ lə ntu əsuə lə lefe nəmfo ebubə ɛkɛ
ale eso. Lə nyamfo esoo, Paulo álɛ mə kɔlɛ
nkə,
10 "Boanto məə, nnyə minkə bo kusu
bɔyɛ idu mɔmɔ ɛntɔ əbə ale bɔkɛ kaso,
itsyise ɔklɔ əmfo ebudufə lə bulə əsuə, nya
asa kpə ku betidi tsya ebɔtsylɔ."
11 Fɛɛ bamamanyə eto uninə əmfo áfo
ɔklɔ əmə eto okanka ku ɔklɔ sate eto lesa
nə bátɛyi ɔ́nɔ enso nnya Paulo lɛtɛyi.
12 Nyaso se ɔnwɛkətsyəkɔ kamə
mánlɛkɛ itə lefe kentsyɛ se lɛyɔ lefe nlɛ
bubə esoo, mba wə ku mə nyɛ kusu átɛyi
bənkə bala bə baayɛ besu bedufə Foinike
bomu. Mfoti ebɔlɛkɛ itə mə bɔkɛ lə lɛyɔ
lefe nəmə. Itsyise Foinike eyifo umə lə
Kreta eto kasɔ eto kaka kakɔlɔ kpə ləətsyə
ɔnwɛ nnya leeti ufiebi kusu lə kofe eto
diyo kedufəkɔ eti.

Ufiebi Kekleke Ásɔ Lə Lekpo Ǝsuə.

13 Lə lefe nəmfó ufiebi sɛɛ utsyuə etsyiko
bɔsɔ ketsyi Ɔnwɛdikue eti, nya iyifo fe
yɔɔlɛkɛ itə kusu bɔyɛ. Lə nyaso bəmuə
əsuə nya bédu báyɛ lə Kreta ɔflɔ.
14 Fɛɛ lamfolamfoo, ufiebi bua utsyuə ko
dítsyiko bɔsɔ itsyi lə kodiani eto lekpake
itsyi lə Kreta eti.
15 Nya ɔ́sɔ útsyi ɔklɔ əmə eto sɛtɔ óbesə
kato. Bala bə lə yɔɔlɛkɛ lə batsyi ɔklɔ əmə
eto ənəmi bawuninsə besuko kasɔ eti, tsya
bamfo. Nyaso báyani wə nya ufiebi əmə
lɛsɔ útsyi wə ɔ́yɛnko.
16 Nya kama kamaa, búsu búnyə
kabiɔnkɔ sɛkɛ kətsyuə lə kasɔ ka ntu
letsyilama ka baakpo Kauda eto kutsyə
kɔni. Nya disiəale fɛ bófo bo ɔklɔ kɛkɛ
əmə botsyasə lə ɔkplɛ wə əsuə bunsi.
17 Nya se bənyə bə bulə saa ensibəə, béfi
kekuə bákle ɔklɔ kplɛ əmə tsya. Báte sikpi
bənkə ufiebi ebɔsɔ utsyi wə usu okpe lə
kota eto kɔwunimi bua əsuə lə Libia eto
lekpo kɛnyɛ. Nyaso bábokosə ufiebi nto
mfia bo bátsyasə lə ɔklɔ əmə əsuə kasɔ.
Lə nyamfo eso ufiebi əmə ənə wə ɔ́yɛnko.
18 Se kale dísiə fɛ ufiebi əmə dímanyɛ tɔ
bɔsɔɔ, bétsyiko bikə bia nkpe lə wə kafo
buləkə kato kakpe lə ntu əsuə.
19 Nya lə diyi tsyəfə əsuəə, bétsyiko ɔklɔ
əmə eto biyifokə kpə tsya bɔsɛ kato kakpe.
20 Lə eyi kpə nnya dítəkəə, ufiebi əmə
ásɔ kekleke isi eso itə bə bóənyə kofe nye
befandebi. Nya itə bə bo kpə ménsibe
kusu boə busi bɔɔkɛ nkpə kon!
21 Nya lefe kpə əbə léfe bankɛ kɔni bendi
lesa, mfó Paulo létaka úńyə lə mə ənəmi
nya ɔ́tɛyi mə nkə, "Mɔ bayimi, lə nnya ete
bɛnɔ mɔ etikii, eni bóendu lə Kreta, enni
asa nyamfo kenke məmbə itsyə bo mmə.
22 Nyaso nlɛ mi lekpakpa tinti minkə
bekpe utu, ɔklɔ əmə ebonya, fɛɛ bo kuut-
syuə saa embukpə!
23 Itsyise kənə ku ketsyee, Onanto wə
mbə mɛ ini wə meesumuu, wə ɔtɔnkpe əbə
úńyə mɛ lə ɔflɔ.
24 Nya ɔ́tɛyi mɛ nkə, 'Paulo, mensite
sikpi. Ele bə efi fə ditiki əsuko Kaisare əflɔ!
Itsyise Onanto kpe kafo ɛkpɛ, úńyə fonko
mba nyɛ kusu kaminsə eso mi kutsyuə saa
embonya.'
25 Nyaso mɔ betidi, bimuə utu bɛlɛ! Mfo
Onanto nnɔ, lesa saa ebubə itə fe kase ɔ́tɛyi
mɛ.
26 Fɛɛ ele bə ɔklɔ əmə su ɔsi lə kɔwunimi
əsuə lə kasɔ ka ntu letsyilama."
27 Nya ufiebi dísukosə bɔsɔ ketinkəsə bo
sɛtɔ ku kama lə Adria eto lekpo əsuə itə
lefosi eyi ana. Nya lə lefosi diyi nale eto
ntsyentii, bo ɔklɔ əmə eto beyifoyifo ebu
bənkə bɔɔnyi bafi kasɔ kətsyuə.
28 Mfo nya bésusu ntu bomə eto letsyobi
bábe, nya bənyə bənkə ntu bomə eto
letsyobi eyifo fe akpa kolofa akpafosi ənuə.
Nya se besi báyɛ bésu sɛtɔ sɛkɛɛ, besi
bésusu nya bənyə bə ntu bomə eto letsyobi
eyifo akpa afosi ɔwɔnɔmbə.
29 Nya se báte sikpi bənkə ufiebi ebɔsɔ
utsyi ɔklɔ əmə usu ɔsɔ lə abansə ətsyuə
əsuə esoo, báyani bitu bena bia nkpe
kalende tinti ləəmuə ɔklɔ kəńyənsə lə
kalebe kani. Nya bəńyə nya bákato ola
kekleke bə kale lə kəsiə mlə.
30 Nyaso se ɔklɔ əmə eto beyifoyifo léla
bə lə betsyetsyi bedu esoo, bələkə ɔklɔ
kɛkɛ əmə bətəkə lə ntu əsuə nya bákɔ
bátɛyi bənkə bála bə babe lə ɔklɔ kplɛ əmə

eto sɛtɔ sia bákpe bitu bia nkpe kalende ebofo ɔklɔ əmə bumuə kətsyə.
31 Fɛɛ Paulo átɛyi bamamanyə ku mə uninə nkə, “Lə betidi bamfo mankɛ lə ɔklɔ əmfo kafoo, biukpə.”
32 Nyaso bamamanyə bamfo ála ukuə wə lɛkɔbe ɔklɔ kɛkɛ əmə ɔnlɛ, nya báyani wə bákpe lə ntu bomə əsuə.
33 Nya lefe nə kale nlɛ busiəə, Paulo álɛ mə lekpakpa nkə məmblɛ di lesa. Nya usi ɔ́tɛyi mə nkə, “Eyi lefosi ana nɛ se bɔkɛ lə bulə əsuə nya mi kuutsyuə saa ménsifi tɔ kulesa okpe kɛnyɛ.
34 Lə nyaso nlɛ mi lekpakpa minkə, bidi lesatsyuə lə binyə əsuəale itə bə biembukpə. Itsyise lɛ ɔsɔsɔ ɔni embusiə lə mi əsuə.”
35 Nyaso Paulo éfi didisa, nya se ɔ́sɔ Onanto ani lə məmblɛ eto ənəmi mfóo, úbudi lesa nəmə ditsyuə údi.
36 Lamfolamfoo, utsyuə saa eto utu əsiəə kasɔ nya məmblɛ dítsyiko lesa nəmə budi.
37 Betidi ba lɛkɛ lə ɔklɔ əmə kafo eyifo betidi alofa ənuə awosi akuanse ku ekua.
38 Nya se bédi bálosəə, betidi bamə esi bələkə bidikə bia kenke díbu lə ɔklɔ əmə kafo bákpe lə ntu əsuə, itə bə ɔklɔ əmə átaka kalende.

Ɔklɔ Ƒmə Ába Úsensə.

39 Lefe nə kale dísiə kakpaa, bənnyə lekpo kɛnyɛ bətsyə lekpo mfó. Fɛɛ bənyə ɔklɔ eto ɔnwɛkətsyəkɔ kətsyuə lə lekpo kɛnyɛ mfó kaka beebu bə yɔɔlɛkɛ bə bayɛ lə besu bəńyənsə ɔklɔ əmə.
40 Nyaso bala kekue ka lɛkɔbe bitu bia ləəmuə ɔklɔ kənyənsə, nya bányankli kekue ka lɛkɔbe ɔklɔ əmə eto nnya laate wə kusu lə ɔlɛ bɔyɛ. Nya bábesə ɔklɔ əmə eto mfia bo ufiebi leetsyi itə lə ufiebi əmə lə unə mə ɔyɛnko usuko.
41 Nya se báyɛ bantɔɔ, ɔklɔ əmə ésu ɔ́si lə kɔwunimi əsuə itə bə wénsifo bɔyɛ bio. Nya se ufiebi tsya nlɛ bɔsɔ kəkə wə kama esoo, óba úsensə kenke.
42 Nya se bamamanyə bamfo díbu bə mba bákpe lə Aba eto diyo bamə ebutsyetsyi beduu, bələkə nsusu bə lə basɔ mə balo.
43 Fɛɛ se mə ɔtɔnkotɔnko əmfo léla nkə woafo Paulo lə nkpə esoo, wántɔnɔ ku mə. Nyaso útə kusu nkə nwə kee loofoo, lə basa bedufə lə ntu bomə əsuə lə bake babɔ.
44 Nya mba luubu tsyaa, lə bəsiə lə ɔklɔ əmə eto kətsyə ku lesa nə kee loofo mə butsyi kayɛnko lə ntu bomə əsuə kabɔsə kesuko utuflɔ. Lə nyaso bomblɛ éyifo nko nya bɔ́bɔ búsu lekpo kɛnyɛ mfó, bo kutsyuə saa ménkpə.

28

Paulo Éyifo Ayanisa Ƒtsyuə Lə Malta.

1 Lefe nə bɔ́bɔ bófe lə bulə bomə əsuəə, búsu bóte boənkə mfó ni kasɔ ka ntu letsyilama baakpo Malta.
2 Nya kasɔ kamfo eto betidi léfo bo kukɔnɔ. Lefe nəmfo eyifo ɔsɔmi ku lɛyɔ lefe, nyaso bátsyaka ute kplɛ lə lekpo kɛnyɛ bətə bo nya báfo bo kukɔnɔ.
3 Nya lefe nə Paulo nlɛ atɔni ətsyuə bɔsɛ lə ubə okpe lə ute əmə əsuə, owa utsyuə ko lɛbɔ lə atɔni nyamə nti itsyi lə ute əmə eto lɛyilabi eso, nya óbe ɔ́yɛ ókle Paulo eto kɔni.
4 Nya se mfó eto betidi dínyə bə owa əmfo faka lə wə kɔni əsuə, bátɛyi bənkə, “Utidi əmfo eyifo nwə laalo betidi. Nyaso itə bə ɔbɔ utsyi lə lekpo eto ukpə kəmiə tsyaa, bo Ufiə ɔnukualɛ embɔtɔnɔ nkə usiə nkpə.”
5 Nya Paulo lɛwunya wə lə wə kɔni ókpe lə ute əmə kəmiə nya kulesa saa ményifo wə tsya.
6 Nya betidi ba díńyə banlɛ wə bobee, díbu bə wɔɔfɔ nye wɔɔsɔ kasɔ ukpə lamfolamfo. Nya se bəńyə bábe wə ɛklɛɛ fɛ kulesa məmbəə, bétsyi mə nsusu lə wə əsuə báwuninsə nya bátɛyi bənkə ufiə utsyuə uni.
7 Nya kaka búsu bɔ́yifə mfóo, éyifo kasɔ ka lɛfi Oka Publio eto diyo. Nya oka əmfo tsya léfo bo ku disuəyuə, nya óbe bo itə eyi ətsyə sɔ̃ɔ̃.
8 Lə lefe nəmfo tututu, Publio eto anto ánɔ bufi. Atikesi əmuə wə, nya ɔnlɛ kafo boto tsya. Nya se Paulo dísu wə ɔflɔ lə diyo nya óto ola nya úfi ani útəkə lə wəə, bufi bomə áyɛ wə.
9 Se bánɔ bə bufi bomə áyɛ wəə, befimfi ba kenke nkpe lə kasɔ kamə məmblɛ ábɔ bəbə, nya Paulo létsya mə.
10 Nya lə eyifosa nyamfo esoo, bátsyɛ bo asa kpə. Nya se lefe léyo bə budu mfoo, báboko bo asa kpə bə bufi bɔyɛ kusu.

Bédu Lə Malta Bésu Roma.

11 Búsiə mfó éfo afa ətsyə fɛ búdu. Lefe nə bɔnlɛ buluu, búsiə lə ɔklɔ wə baakpo bənkə Bafimfi Eto Bəfiə wə dítsyi Aleksandria wə díbə úńyə lə kasɔ kamfó lə lɛyɔ lefe nəmə mfó.
12 Se búdu mfóo, umənkplɛ wə búsu búńyə ni Sirakusa. Nya búsiə mfo tsya eyi ətsyə.
13 Se búdu mfóo, bɔyɛ búsu búdufə Regio. Nya se kale dísiəə, ufiebi sɛɛ etsyiko bɔsɔ ketsyi bo kama wə lɛwunsəko bo, wə lékpa bo úsuko Puteoli lə diyi nuəfə əsuə.
14 Nya mfóo, búsu búnyə mba bafokanɔfɔ bətsyuə, nya bálɛ bo lekpakpa bə busiə lə mə ɔflɔ eyi akuanse. Lə nyamfo eto kama se búdu mfóo, búsu búdufə Roma.

15 Nya se bayimi ba nkpe lə Roma tsya
lɛnɔ bə bokpe kusu bɔlɛ bubəə, bətsyuə
ba dítsyi faa əbə bákɔ lə bo lə Apia eto
asi. Nya bətsyuə tsya díbə bákɔ lə bo
lə kaka baakpo Nsɔnɔkɔ Ntsyə. Se Paulo
dínyə məə, ɔsɔ Onanto ani, nya isi ékpe
wə nkɛale enso.

Bésu Bédufə Roma.

16 Nya lefe nə búsu búdufə Romaa, bətə
Paulo kusu bə úsiə kaka woala. Nya bətə
kusu bə bamamanyə bamə eto ɔni kase
wə.

17 Lə eyi ətsyə kamaa, Paulo ákpadi
Yudafɔ eto batɔnkotɔnko ba nkpe lə mfó
kenke bəbə básɔ lebo. Se bátsyaa, ɔ́tɛyi
mə nkə, "Mɔ bayimi, Yudafɔ ba nkpe lə
Yerusalem dímuə mɛ nya befi mɛ bésu
bətə Romafɔ eto Aba bənkə okponko mɛ
lekpo lə lefe nə eto lefe nə ménýifo bo
Yudafɔ eto kutsyuə saa kulesa nye ńta bo
banamə eto lekpa saa mbu.

18 Romafɔ bamfó ákponko mɛ lekpo nya
bála bə lə bayani mɛ. Itsyisee, bənnyə lesa
nə əsuə bɔɔyɛ balo mɛ nye balo mɛ dikpi fe
kase Yudafɔ eto beninə ba dimuə mɛ lela.

19 Nya lefe nəmfo se Yudafɔ bamfó
dímantɔnɔ lə nyamfó əsuəə, ɔ́tɔnɔ nkə
ntɛyi mə lə nla miə bakpa mɛ lə nsu nnyə
Okankplɛ Kaisare kosate ɔflɔ. Nya yenyifo
mɔ lelabi miə maala bo kasɔ eto betidi
kɛnyɛ.

20 Nyamfo eso mínkpadi mi lə ndiko mi
etiki nɛ. Itsyise Nwə Onanto Lékpo Ɔhile
Utsyə ini Israelfɔ kenke eto nwə banlɛ kusu
bobee, wə ni nwə mimfo minɔ miə wə ni
nwə eso baakpe mɛ lə amana əsuə nɛ."

21 Nya bátɛyi wə bənkə, "Bo alɛɛ,
bóamfo tɔ kulesa itsyi lə fə əsuə. Nya
bóamfo kukue nye kɛnyɛ bua saa lə fə əsuə
itsyi lə bayimi ba dítsyi Yudea bəbə bo ɔflɔ.

22 Fɛɛ bola boə boanɔ lesatsyuə itsyi lə
lesa nə fáfo fánɔ mfo əsuə. Itsyise sintintii,
baantɛyi kulesa sɛɛ sa itsyi lə ditsyukpa
nəmfo əsuə ku kalebe saa."

23 Nyaso bətsyə wə diyi lɔni, nya betidi
kpə díbə wə ɔflɔ. Mfo nya údi mə etiki itsyi
lə Onanto eto sekakedikɔ əsuə. Nya ókpa
mə nsusu úsuko kaka Moses ku Onanto
eto bənyɛləkətidi lɛwɔni asa bətsyə itsyi
lə Yesu əsuə. Nya údi mə etiki idu lə olesiə
isu ese lə ditsyitsyo lefe.

24 Nya betidi bətsyuə lə mə nti léfo wə
bánɔ, fɛɛ bətsyuə tsya dímamfo lesa nə
ɔ́tɛyi banɔ.

25 Nya etiki nyamfo léboko kənə lə mə
nti. Nya se banlɛ busənsə keluu, Paulo
átɛyi mə etiki fɛfɛ nəmfo nkə, "Ɔnukualɛ
uni bə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ lɛyɛ lə Yesaya əsuə
nya ɔ́tɛyi bo banamə bənkə,

26 'Bisu bikatɛyi Yudafɔ bənkə,
"Biɔnɔ fɛ biəmbɔnɔ kasɔ,
nya buinyə nya biəmbunyə fɛ bisu
bete."

27 Itsyise betidi bamfo eto ketu kpe ale,
nya mə ato etidi,
nya béti mə ənəmi tsya.
Lenni nko innii, eni ele bə mə ənəmi nnyə,
nya mə ato tsya ebɔnɔ,
nya mə nsusu tsya ebokpa kɛ̃
bə lə batsyi bawuninsə lə bəbə mɔ ɔflɔ bə
lə mɔ, Onantoo, lə ntsya mə.' "

28-29 Nya Paulo lélosə wə etiki nyamə
nkə, "Ele bə ntɛyi mi lə bete biənkə, ditiki
nə Onanto luufi ofo betidi lə nkpəə, béfi ni
bésuko mba lenni Yudafɔ. Nya məə, boofo
ni banɔ!"

30 Nya Paulo lɛkɛ mfoó alɛ ənuə lə diyo
nə ófo úkafó kayo, nya úkafo betidi ba
kenke ba díkəbə wə ɔflɔ.

31 Óbe Onanto eto sekakedikɔ letsya ku
wə utu ku əsuəale útə mə, nya óte mə asa
nnya lɛyɛ lə Bonanto Yesu Kristo əsuə. Nya
kutsyuə saa ménti wə kusu.

ROMAFƆ
Kukue Ko Paulo Lɛwɔni Útə Romafɔ

1 Mɔ, Paulo, wə ni Yesu Kristo eto uyi-
foyifo, nya mini nwə bátsyese ku Onanto
díləkə nkə mbé wə Ditiki Sɛɛ letsyaa, mɔ
ni nwə lɛwɔni kukue komfo nɛ.
2 Onanto eto Ditiki Sɛɛ nə ɔ́tɛyi wə
bənyɛləkətidi ba úləkə útsyə nkə wuuləkə
ote kawunsiə fe kase báwɔni bákpe lə
Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə.
3 Katɛyiketsye kamfo etsyi lə Onanto eto
Ubi wə ni Bonamute Yesu Kristo əsuə. Bále
wə fe kawunsiə kamfo eto utidi wə ni Oka
David eto kafo eto ubi.
4 Nya ɛyɛ lə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ əsuəə,
Onanto ələkə wə óte betidi lə wə əsuəale
əsuə nkə wə ni wə ubi wə ótakasə utsyiko
ɔkɔmə.
5 Nya ɛyɛ lə Kristo əsuəə, Onanto ənyə
bo kaminsə nya úfi bo úyifo wə batɔnkpe
itə Kristo bə lə butə kawunsiə eto betidi lə
bafo wə banɔ lə beyifo wə lelabi.
6 Nya mimba nkpe lə Roma tsya, eyifo
betidi ba Onanto lékpadi nkə bibə befiani
Yesu Kristo eto bale.
7 Nyamfo eso minlɛ kukue komfo bɔwɔni
kətə mi mba kenke nkpe lə Roma nya
Onanto laala mi, nya ókpadi mi nkə, bibə
befiani wə bale nɛ.
Boanto Onanto ku Bonamute Yesu Kristo
eto lefonə ku diyuə lə disiəko mi.

Paulo Ála Nkə Lə Ubə Unyə Mə.

8 Ditutɛɛ, nyɛ lə Yesu Kristo əsuə nlɛ
mɔ Onanto ani bɔsɔ lə mi disi, itsyise
kawunsiə eto betidi kenke ánɔ kase béfo
Onanto bɛnɔ.
9 Onanto wə eto keyifo meeyifo ku kafo
faa, nwə eto Ditiki Sɛɛ nə maabe letsya
itsyi lə wə ubi əsuəə, wə ni futsyə luuləkə
ote nkə maanta mi əsuə kulefe lə nlɛ ola
boto nɛ.
10 Nya lefe saa nə minlɛ ola botoo, maalɛ
Onanto lekpakpa minkə lə iyifo wə lelabii,
lə nyə kusu lə mbə nyə mi lə lefe nəmfo
əsuə.
11 Iyifo mɔ lelabi kekleke bə lə mbə nnyə
mi lə nwunsəko mi lə lɛwɔnɔ əsuə bə lə
binyə əsuəale.
12 Lesa nə minlɛ bɔtɛyi mfo ni bənkə lə
bokpe bo əsuə nkɛale lə lefe nəmfo kemiə,
lə mi bofokanɔ lə bokpe mɛ nkɛale, lə
mintsya lə nkpe mi nkɛale.
13 Mɔ bayimi, nla miə bete biənkə iyifo
mɔ ketsyue lə lefe kpə əsuə bə lə mbə mi
ɔflɔ, fɛɛ yəntə mɛ kusu nko. Iyifo mɔ lelabi
bənkə nwunsəko betidi lə bafo Kristo banɔ
lə mi nti fe kase mínyifo lə betidi ba lenni
Yudafɔ bamba nti.
14 Nko eto keyifo kamfo eyifo lesa nə ele
bə nyifo ntə utidi saa, Grikifɔ ku mba lenni
Grikifɔ, ku betidi ba nyi ekue ku mba lenyi
ekue tsya.
15 Lə nyamfo eso maabɛbɛ kekleke bə
mbə ntɛyi mi mba nkpe lə Roma tsya Ditiki
Sɛɛ nəmfo.

Ǝsuəale Nya Ditiki Sɛɛ Nəmfo Nkpe.

16 Ditiki Sɛɛ nəmə eto bɔtɛyi anlɛ mɛ
kofani, itsyise iyifo Onanto eto əsuəale
nya ləətə utsyuə saa wə laafokanɔ lə unyə
nkpə. Yudafɔ ni betutɛ ba lɔɔnɔ fɛ mba
lenni Yudafɔ lə bətəkə.
17 Ditiki Sɛɛ nəmfo əələkə kusu sɛɛ ko
ləələkə Onanto eto lelabi kate. Nya kusu
sɛɛ komfo etsyi lə bofokanɔ əsuə idu lə
kasɔ ketsyikokɔ isu ese lə kalosəkɔ. Lə fe
kase báwɔni lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue
əsuə bənkə, "Utidi wə ke ni ɔsɛɛ lə Onanto
eto ənəmi ɛyɛ lə bofokanɔ əsuəə, wə hã
luusiə nkpə nɛ."

Onanto Ǝənyə Ɔblɔ Lə Lebua Saa Eto Okle Ǝsuə.

18 Onanto əələkə wə lɛblɔfi itsyi taa kato
kate lə asa nnya dińyə wə əsuə ku asa bua
eto eyifosa nnya leeti betidi kusu bə lə bayɛ
ɔnukualɛ əmə kosate bote.
19 Wəənyə ɔblɔ itsyise betidi əənyə
Onanto eto asa nnya úyifo ketsye lekpo
wuee. Itsyise Onanto kosate díləkə nnya
wuee óte mə.
20 Itsyise idu lə lefe nə Onanto díyifo
kawunsiəə, asa nnya kenke úyifo utsyə
lə kee, əələkə Wə əsuəale manlo nnya
boənnyə ku wə ditsyəbi boənnyə ku bo
ənəmi kate. Nyaso kuutsyuə saa bio
əmbofo bɔtɛyi nkə woamfo Onanto ɔnɔ.
21 Ite bə betidi yi Onanto tsyaa, beemfi
dibu nə dińyə itə wə kətə wə. Nya baansɔ
wə ani tsya. Lə nnya kɛnyɛɛ, asa bimba
eto disi ete beebu. Nsusu sɛ saa əmbə mə
nya mə nsusu leena tũũ.
22 Nya bəənyə mə əsuə fe babesibe, fɛɛ
bamumu beni.
23 Nya baayɛ Onanto wə ni nkpə kenke
busumu, kefi atɛsə kətə asa bimba nnya
ləmbə nkpə. Beefi asa fe utidi nye bakləbɛ
nye bebuki akpa ana nye bebuki ba laakpi
lə kasɔ fe owa eto okle kesumu bon.
24 Lə nyasoo, Onanto ələkə mə ani, nkə
beyifo lesa nə kee baala. Nya beefi mə
əsuə eto sinə keyifo asinsa ku afanisa ku
mə betsyuə.
25 Nya beefi bidiatɛyitɛyi kətsyə lə
Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə eto kɛnyɛ.
Bomu lə kedi bufi kətə Onanto eto kɛnyɛɛ,
beefi ke kətə asa nnya Onanto əmə díyifo.
Fɛɛ Onanto kosate wə dińyə utə atɛsə lefe
saa, wə ele bə besumu nɛ. Ibə itə nko.

26 Asa nyamfo eto okle eto buyifo eso
Onanto léyani betidi bamfó nɛ, nya beeyifo
asa nnya ni mə sinə eto alasa nnya ləənə
mə kakpe lə afanisa əsuə. Nya besio kulaa
tsya laayani basani ketsye kesu kalabeko
mə besiotsyuə nnya lanyɛ lə kusu əsuə.
27 Nya nko ke ini bə mə basani tsya
laayani besio ketsye nya beeyifo afanisa
nyamfo eto okle kalabeko bətsyuə fe sisə
ku sisiə seka. Nya lə nyamfo esoo, Onanto
ənə mə koto ko dińyə itə mə lə mə ditsyəbi
bua nə baate mfo eso.
28 Nya se báni bə bembokase asa nnya
dińyə itə itsyi lə Onanto əsuə esoo, Onanto
ələkə mə ani, nkə béyifo asa nnya di-
malɛkɛ léfo mə nsusu kenke. Nya beeyifo
asa nnya yanle bə beyifo.
29 Nya asa bua saa yifoyifo eto okle lefo
mə nkpə kenke. Nya asa bua nyamə ni
nsusu bua fifi, kunənkpə ku kabua eto
bɔbɛbɛ kətə utsyuə. Nnya disi iyi mə
nkpə əsuə ni kənənsɛ, betidilolo ku ekiti
kpɔnkpɔ ku bidiatɛyitɛyi ku kekisi ku mə
bətsyuə eto ketikimadidi.
30 Nya beedi etiki bua kabiasə mə
bətsyuə eto aye. Beyifo betidi ba leekisi
Onanto. Baaka bətsyuə, nya baabesə əsuə
kato, nya baate əsuə. Nya baabɛbɛ kabua
kətə bətsyuə lə esu kpə əsuə. Nya bəəmbu
mə anto ku ambemə.
31 Beyifo betidi ba lenyi kasɛɛ lə kabua
əsuə. Nya mə kosate eto lesa nə baatɛyi
tsyaa, beenyifo lə nnya əsuə. Bakpe
lefomfi nya bəənnyə utidi kaminsə nya
bankpe disiale.
32 Beeyi bənkə lə Onanto eto afi əsuəə,
betidi ba ləəsiə nkpə nkoo, Onanto ebolo
mə dikpi. Fɛɛ mfe bəəńyə kekleke lə mə
asa bua nyamfo buyifo əsuə nɛ. Nya
inni nyamfo mate, bomu beekeko betidi ba
leeyifo asa nyamfo tsya.

2

Onanto Aakponko Betidi Kenke Lekpo Lə Ɔnukualɛ Ǝsuə.

1 Nyaso, mɔ ɔyimi, fə nlɛ betidi bamba
lekpo bokponko? Niə, niə, niə inii, əmbofo
bɔtɛyi fə, fə yɛ lə kusu sɛɛ əsuə. Lə álo
fuutsyuə dikpii, nko ke foolo fə əsuə dikpi
nɛ. Itsyise asa nnya beeyifoo, nnya okle ke
fintsya leeyifo nɛ.
2 Buyi boə Onanto hã ni ɔsɛɛ nya okpe
əsuəale bə okponko betidi ba leeyifo asa
nyamfo eto okle lekpo.
3 Nya lə fə mɔ ɔyimi, wə ni kawunsiə
kamfo eto utidi wə leeyifo asa nyamfo eto
kakle lɛ betidi bamba dikpi boloo, ebu
fə ebofo butsyetsyi kedu lə Onanto eto
lekpokponkpo əsuə?
4 Nye ebu fə bimba ete ini bə Onanto
leeyifo fə kafoɛkpɛ nya onkpe dibusə ku
disuətsyə itə fə? Enyi sitinti fə, Onanto
eeyifo fə kafoɛkpɛ kamfo itsyise woala nkə
woawunsəko fə lə atsyi awuninsə.
5 Nya se fetidi ato, fáni fə əmbɔtsyi
fə lɛkɔɛsi awuninsə esoo, fə kosate dítə
Onanto ləəbə fə koto bunə kon lə diyi nə
əsuə wookponko kawunsiə kenke lekpo
tsyɔntsyɔ. Diyi nəmfo nya wuuləkə wə
lefonyi ote nɛ.
6 Nya Onanto loobofo utsyuə sa kayo lə
wə keyifo ka úyifo kumə əsuə.
7 Betidi ba laakpe otsyekle lə kasɛyifoyifo
əsuə nya baabɛbɛ Onanto eto diyənde ku
dibu ku nkpə manloo, Onanto ebutə mə
nkpə manlo.
8 Fɛɛ betidi ba ini kədiə hã baabɛbɛ nya
beentsyue ɔnuakualɛ əmə koto, nya baala
asa bua buyifoo, Onanto ebunyə ɔblɔ okpe
mə unə mə koto kekleke.
9 Betidi ba kenke difi asa buayifoyifo
betsyi disii, ebudi ohiã nya boonyə kanyi.
Yudafɔ luudi betutɛ, nya mba lenni Yudafɔ
luutəkə.
10 Fɛɛ mba leeyifo asa sɛɛ, Onanto ebutə
mə kato eto diyənde ku dibu ku diyuəsə.
Yudafɔ luudi betutɛ, nya mba lenni Yudafɔ
luutəkə.
11 Itsyise Onanto ambe utidi eto ənəmi fɛ
woala etiki kələkə.
12 Betidi ba kenke dímante Mose eto
afi fɛ béyifo abuaa, tsya ebukpə banya,
ite bə Onanto embufi afi nyamə okponko
mə lekpo tsyafɛ. Fɛɛ mba nyi Moses eto
afi nyamə fɛ beeyifo asa buaa, Onanto
ebokponko mə lekpo ɛyɛ lə afi nyamə
əsuə.
13 Itsyise inni betidi ba leetsyue ato kanɔ
afi nyamə ba luudi basɛɛ lə Onanto eto
ənəmi. Bomu, betidi ba leeyifo lə afi
nyamə əsuəə, mə ni mba luudi basɛɛ nɛ.
14 Afi nyamfo əmbe mba lenni Yudafɔ,
fɛɛ lə kawunsiə eto kobetete əsuə mə
kosate leeyifo lə kɔfi komə eto etsyuesa
əsuəə, ínwə efiani kɔfi itə mə ite bə kɔfi
komə əmbə mə tsya.
15 Ɛlɛ bote bə Onanto éfi asa nnya nkpe
lə Moses eto afi nyamə əsuə ókpe lə mə
akɔɛsi əsuə. Nya mə akɔɛsi tsya lɛ bote
nko. Nya lefe ditsyuəə, mə nsusu aalo mə
dikpi nye əələkə mə kasɛyifoyifo kate.
16 Nyamfo ebubə lə lefe nə Onanto lu-
utə kusu Yesu Kristo kponko betidi kenke
lekpo lə asa nnya baakula lə mə nsusu
kenke kəmiə fe kase Ditiki Sɛɛ nəmə
maabe letsya nlɛ bɔɔtɛyi.

Moses Eto Afi Átɛyi Asa Itsyi Lə Yudafɔ Ǝsuə.

17 Nya lə aakpadi fə əsuə fə Yudanyə,
nya faayɛ lə Moses eto afi əsuə, nya
faabesə əsuə kato fə, fə eyifo Onanto eto
ɔyɛtsyuə.

18 Eyi lesa nə Onanto laala, nya fenyi lesa
nə ni lɛsɛ, fe kase fákase nnya lə kɔfi əsuə.
19 Eebu fə əsuə fe oteesu itə benəmba
nya feni lekpasə itə betidi ba nkpe lə
kutuntu.
20 Efi fə əsuə eyifo nwə leekuləsə mba
lenyi kobe nya faate asa mba ənə di-
mankpa tɔ. Eyi kukɔnɔ fə kobe ku
ɔnukualɛ sɔ̃ɔ̃ nkpe lə Moses eto aafi nyamə
əsuə.
21 Beso fə laate betidi bamba asa, fɛ
faante fə əsuə asa nyamə? Aabe letsya fə
benyu nya fə kosate enyuu?
22 Aatɛyi fə bankpo kusiə nye kusə, fɛɛ fə
kosate nkpə? Ǝfiəsa aalɛ fə sɛsi, fɛɛ eeyu
asa nnya beefi kakpa wə.
23 Aabesə əsuə kato fə eyi Onanto eto afi,
fɛɛ enyi fənkə, fəə ke laata Onanto eto afi
kebuu, əəntə wə dibu?
24 Lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuəə,
bátɛyi bənkə, "Mi Yudafɔ eto eyifosa eso
mba lenni Yudafɔ laakpadi Onanto diye
bua."
25 Lə eeyifo lə afi nyamfo əsuəə, fə
lelolala eyifo lesa nə nkpe kutəkə. Fɛɛ lə
eenyifo lə afi nyamə əsuəə, nyalɛ lelolala
nəmə eyifo lesa bimba.
26 Nya lə utsyuə wə lenni Yudanyə, wə
dímanla lelo eeyifo lə afi nyamə əsuəə,
Onanto ebunyə wə fe utsyuə wə lela lelo.
27 Mɔmɔɔ, nwə lenni Yudanyə, fɛ weey-
ifo lə kɔfi komə əsuəə, ebokpe kofani fə
Yudanyə wə laata kɔfi ko báwɔni bətsyə
kebu ite bə bála fə lelo tsyafɛ.
28 Inni əsuə eto sinə əsuə nnya boənyə
futsyə ni Yudanyə tinti. Nya lelo eto bola
kosate tsyaa, enni lesa nə ete ńyə itə əsuə
eto sinə eto keyifo ka betidi ləənyə ketsye
lekpo futsyə feni.
29 Bomu utsyə ni Yudanyə tinti ni futsyə
wə laate lə wə eyifosa əsuə nkə úfi wə
lɛkɔɛsi útə Onanto. Inni nnya lɛyɛ lə əsuə
eto sinə sia bála ɛyɛ lə kɔfikpekpe eto
lekpa eto ditiki əsuə. Bomu nnya lɛyɛ lə
Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ əsuə. Nnya ini kawunsiə
eto kuutsyuə wə laabesə utidi əmfo eto
diye kato, bomu Onanto.

3

1 Nya lə ite nkoo, nte kutəkə ko Yu-
danyə wə bála lelo luunyə enso mba lenni
Yudafɔ? Nte kutəkə ko nke lə lelolala
əsuə?
2 Lə esu kpə əsuəə, kutəkə kpe. Tutɛɛ,
Yudafɔ eto ani nnya Onanto dífi wə Ditiki
Sɛɛ ókpe.
3 Fɛɛ lə ibə bə mə bətsyuə mámfo bánɔ?
Afo anɔ fə lə nyaso Onanto embuyifo lə wə
kɛnyɛ ka útsyə əsuə?
4 Kulefe! Lə ibə bə utsyuə saa eeyifo odia
kulaa tsyaa, te fə Onanto eeyifo lə wə ditiki
əsuə. Fe kase báwɔni lə Awɔnisa Kɛnkɛ
eto Kukue əsuə nnya nlɛ bɔtɛyi nkə,
"Lesa saa aate bə fə kɛnyɛ eto etiki eyifo
ɔnukualɛ.
Nya lə bakponko fə lekpoo, buutə fə
lɛbɛ."
5 Lə bo etikididi əsuəə, boatɛyi boənkə
bo abua nnya boeyifoo, əətə bə betidi nyə
asa sɛɛ nnya Onanto leeyifo ketsye lekpoo,
ntsyə ini nnya tsya? Lə nyasoo, bɔɔtɛyi
boənkə yɛmbɔlɛkɛ bə Onanto nə bo kotoo?
Kulefe! Fɛɛ nko bətsyuə leebu nɛ!
6 Nya lə Onanto eni nwə leeyifo asa
lə kusu əsuəə, be əsuə wuunyə okponko
kawunsiə eto betidi kenke lekpo?
7 Bətsyuə aala bɔtɔ bə, "Fɛɛ lə mɔ bidia
bia maatɛyi ələkə Onanto eto ɔnukualɛtiki
kate wee, itə bə batɛsə wəə, nyalɛ beso
baalo mɛ dikpi bənkə utidi bua mini?"
8 Lə bufi nnya nkoo, boofo bɔtɛyi
boənkə, "Bətə lə bukeyifo asa bua lə asɛɛ
lə ɛbɔ itsyi lə nnya əsuə." Fɛɛ betidi
bətsyuə lɛ bo abie busə kaka bo, nya banlɛ
bɔtɛyi bənkə bo bomu nlɛ etiki budi nko.
Betidi ba luufi nnya nkoo, bəńyə itə bə
Onanto lo mə dikpi.

Betidi Ba Kenke Eeyifo Kabua.

9 Nya mɔmɔɔ, be boofo bɔtɛyi lə bomba
ni Yudafɔ əsuə? Bɔtɛyi bɔnlɛ boə bo
ale alɛkɛ eso mba lenni Yudafɔ eto alee?
Kulefe! Itsyise mɔ́tɛyi ntɔnsə koko minkə
kabua ébudi Yudafɔ əsuə ku mba lenni
Yudafɔ kenke tsya əsuə.
10 Itsyise nyamfo eto okle báwɔni bákpe
lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue nɛ bənkə,
"Kuutsyuə saa əmbə bə wə eyifo ɔsɛɛ lə
Onanto eto ənəmi. Lɛ ɔni kplo
əmbə!
11 Kuutsyuə saa əmbə wə ləənyə kasɛɛ
kətsyə lekpo.
Nya kuutsyuə saa tsya əmbə wə laayɛ
lə Onanto eto kusu sɛɛ əsuə.
12 Betidi ba kenke etsyi kama bakpe
Onanto,
nya məmblɛ kenke ébota bébu.
Nya kutsyuə saa əmbə wə leeyifo
kasɛɛ. Lɛ ɔni kplon əmbə!
13 Mə akuɛlonlobi eyifo fe kudi ko lɛsini
kɛnyɛ kunte.
Nya mə kadiakami ńyə itə bidia bɔtɛyi.
Nya mə nyɛ eyifo fe owa eto keni.
14 Nya mə nyɛ kenke diyi ekudi ku kalo
kpinikpini.
15 Mə akpa aataka mlə mlə lə utidi eto bolo
əsuə.
16 Bensi nkpə sɛɛ saa nya ini
kanyinyənyə hã bəənə kaboko.
17 Nya benyi kase ele bə bəsiə nkpə lə diyuə
əsuə.
18 Nya mə ditsyəbi ante bə baate
Onanto sikpi."

19 Mɔmɔɔ, buyi boənkə lesa saa nə bátɛyi lə Moses eto afi əsuəə, bátɛyi nnya bətə betidi ba nkpe lə afi nyamə kalɔ, bə lə utsyuə saa lə ɔyɛ wə əsuə kɛnyɛ buləkə, bə lə kawunsiə kenke kakɛ lə Onanto eto lekpokpo eto kalɔ.
20 Nyasoo, kuutsyuə saa embuyifo ɔsɛɛ lə Onanto eto ənəmi bə ɔyɛ lə afi əsuə eso. Bomuu, lesa nə afi nyamfo leeyifo ni bə yəələkə kate utidi nkə uyifo obuayifo.

Onanto Ku Kawunsiə Eto Betidi Eeyifo Bani Ɛyɛ Lə Kristo Bofokanɔ Ǝsuə.

21 Fɛɛ kusu ko əsuə Onanto lɛyɛ úləkə óte nkə betidi eyifo basɛɛ, mányɛ lə afi əsuə. Afi ku Onanto eto bənyɛləkətidi ələkə nyamfo báte wuee.
22 Onanto ətə nkə betidi ba léfo Kristo bánɔɔ, yifo basɛɛ. Úyifo nyamfo útə betidi ba kenke léfo Kristo bánɔ. Nya wóankpe kabakefe lə betidi nti.
23 Betidi baa tã eyifo kabua, nya bánnyi báfi Onanto eto diyənde blɛmblɛ kon.
24 Fɛɛ Onanto, ɛyɛ lə Kristo Yesu wə léfo kayo lə bo disi ətə nkə bofiani basɛɛ lə wə lefonə əsuə eso.
25 Onanto éfi Yesu útə fe kedi lə bo abua eto disi. Nya ɛyɛ lə wə ukpə əsuəə, lə befi bo abua batsyɛ lə bofo Kristo banɔ ko. Onanto éyifo nyamfo lə ufi ote bo nkə wə eyifosa yɛ lə kusu sɛ əsuə. Ɔkɛ dibusə lə lefe nə léfe mmə, nya úfəsɛ ənəmi úti betidi eto abua nnya béyifo.
26 Úyifo nyamfo nkə lə ote bo lefe nəmfo nkə wə kosate eyifo nwə diyifo ɔsɛɛ, nya weebu nwə léfo Yesu ɔ́nɔ tsya nkə wuntsya eyifo ɔsɛɛ lə wə ənəmi.
27 Nya be əsuə boofo buńyə kasɔ lɛkɔɛsi? Bumbə kulesa! Bə boayɛ lə afi əsuə eso lee? Owo, bomu ɛyɛ lə bofokanɔ əsuəə, Onanto laalɔ bonko wə eto nti.
28 Itsyise buyi wuee boə, ɛyɛ lə bo bofokanɔ əsuəə, nya utidi laafiani ɔsɛɛ lə Onanto eto ənəmi, nya inni lə wə bɔyɛ lə afi nyamfo əsuə eso.
29 Nyee, Yudafɔ hã ete ni Onanto eto bale? Nya unni mba lenni Yudafɔ tsya eto Onanto? Ee, uyifo mə tsya eto ole.
30 Onanto ɔni kplo nkpe. Wə luubu Yudafɔ nkə beyifo basɛɛ ɛyɛ lə mə bofokanɔ əsuə. Nko ke eso wuubu mba lenni Yudafɔ tsya basɛɛ, ɛyɛ lə bofokanɔ əsuə nɛ.
31 Nyaso be nyamfo nlɛ bote? Bote ɛnlɛ bə bóyani afi nyamə butsyə bə lə bofokanɔ lə bofo busiə lə nnya kɛnyɛ? Kulefe! Inni nko, bomu bə lə bɔlɛ afi nyamə lə kɔni kekleke.

4

Abraham Eto Nkpesiəsiə Aate Kase Bofokanɔ Nkpe Kutəkə.

1 Be ni lesa nə boofo bɔtɛyi ketsyiko lə bo Ona Abraham əsuə boə únyə utsyə lekpo itsyi lə ditiki nəmfo əsuə?
2 Lə ɛyɛ lə keyifo ka úyifo əsuə eso Onanto dínyə nkə Abraham eyifo ɔsɛɛ, nyalɛ okpe keńyənkɔ woofo bɔtɛyi nko kasɔ lɛkɔɛsi. Fɛɛ umbə kəńyənkɔ nko lə Onanto eto ənəmi, itsyise inni Abraham eto keyifo inni únyə.
3 Itsyise lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue kemiəə, bátɛyi bənkə, "Abraham áfo Onanto ɔ́nɔ. Lə nnya eso Onanto ənyə nkə uyifo ɔsɛɛ."
4 Lə utsyuə eyifo keyifoo, wə kayofofo eni atsyɛsa, bomu iyifo lesa nə dińyə itə wə lə wə keyifo kamə eto kɛnyɛ.
5 Fɛ lə utsyuə afo ɔnɔ nkə Onanto eeyifo utidi wə laante wə sikpi woafiani ɔsɛɛ, lə wóenyifo keyifo saa tsyaa, fɛ ini lə wə bofokanɔ əsuə esoo, Onanto eefi wə fe ɔsɛɛ.
6 Nko eso Oka David lɛtɛyi nkə utidi wə Onanto dibu nkə uyifo ɔsɛɛ, fɛ yányɛ lə wə keyifo ka úyifo esoo, uyifo utidi wə baakpo atsyɔ. Oka David átɛyi nkə,

7 "Onanto ákpo atsyɔ betidi
ba úfi mə abua ɔ́tsyɛ,
nya úləkə mə utsyiko lə mə abua əsuə.
8 Onanto ákpo atsyɔ utidi
wə eto abua Bonamute dímanwɔni
útsyə wə blɛmblɛ."

9 Nya atsyɔkpokpo eto etiki Oka David lɛtɛyi mfoo, mba léla alo ete luunyə ni nnya? Kulefe! Eka mba dímanla alo tsya, itsyise Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue lɛ bɔtɛyi nkə, "Abraham áfo Onanto ɔ́nɔ, nyaso Onanto léfo wə nkə uyifo ɔsɛɛ nɛ."
10 Nya dimamfe ini Onanto dínyə wə nkə uyifo ɔsɛɛ nko? Lefe nə Abraham dímanla tɔ lelo lee, lee lefe nə úkala lelo eto kamaa? Inni lə lefe nə óla lelo. Bomu fɛ wóla lelo.
11 Lelolala eto lekpa nə Abraham díyifo mfóo, eyifo lekpotsyətsyə nə laate bə Onanto áfo wə. Itsyise wə bofokanɔ ətə bə Onanto áfo wə nkə uyifo ɔsɛɛ fɛ óla lelo. Nya ɛyɛ lə wə bofokanɔ əsuəə, Abraham afiani mba léfo bánɔ kenke eto anto. Nya Onanto áfo mə nkə beyifo basɛɛ lə lefe nə eto lefe bánla lelo kulaa tsya.
12 Abraham eyifo anto itə mba bála alo tsya. Fɛ inni fe kase bála alo eso, bomu bə besi nkpə lə bofokanɔ əsuə fe kase Boanto Abraham dísiə fɛ óla lelo eso.

Onanto Átɛyi Kɛnyɛ Utsyə Útə Abraham.

13 Onanto átɛyi kɛnyɛ utsyə útə Abraham ku wə kafo eto bebi nkə boodi kawunsiə kamfo eto bikə fe benake. Wə kɛnyɛ ka ɔ́tɛyi útsyə mfo manka kase Abraham lɛyɛ lə afi nyamə əsuə eso. Bomuu, ɔ́tɛyi utsyə

nko itsyise ófo Abraham fe ɔsɛɛ ɛyɛ lə wə bofokanɔ əsuə eso.
14 Nya lə ite bə mba leeyifo lə afi əsuə loofo Onanto eto kɛnyɛtsyətsyə eto asaa, nyalɛ bofokanɔ mensi fe itə, ete kɛnyɛtsyətsyə tsya ensi əmbɔkɛ nɛ.
15 Itsyise afi əələkə Onanto eto lɛblɔfi kate. Fɛ lə afi əmbəə, nyalɛ kɔfi botakebu tsya əmbɔkɛ.
16 Lə nyasoo, kɛnyɛtsyətsyə kamfo aka bafokanɔfɔ nya ini kɛnyɛtsyətsyə itə Onanto eto betidi nya ini wə lefonə nə úfi útə betidi ba kenke ni Abraham eto kafo eto betidi. Nya inni mba Onanto dítə afi mate hã ete ni wə kafo eto betidi. Bomu mba léfo bánɔ tsya fe Abraham. Itsyisee, Abraham eyifo mba léfo bánɔ kenke eto anto.
17 Nya fe kase Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue lɛtɛyii, "Mfi fə ntsyə ese kpə eto anto." Nya kɛnyɛtsyətsyə kamfo díbə itə lə Onanto eto ənəmi. Onanto əmfoo, wə Abraham léfo ónɔɔ, kpe əsuəale itsyise wə lootakasə bəkpənkpə besinkli bəbə nkpə. Nya wə ləətə asa nnya dímankɛ kɔ ləəbə kakɛ!
18 Ite bə kusubebe si kɔkɛ tsyaa, Abraham esi úkabe kusu kokoko, nkə woofiani ese kpə eto betidi eto anto fe kase Onanto lɛtɛyi nkə, "Fə kafo eto bebi tsya ebufui kpenkpenkpe fe befandebi."
19 Abraham ébobe ófo fe alɛ kolofa. Fɛɛ ani mánlo wə lə wə bofokanɔ əsuə, ite bə wə əsuə eto sinə ébobe efe nya únya nkə útəkə lə nkpə eto kotosi nya Sara tsya ébobe ófe ku bole.
20 Fɛɛ nyamfo mánlo wə ani lə wə bofokanɔ əsuə. Bomu ókɔbe Onanto eto kɛnyɛtsyətsyə ólɛ kekleke, nya ókpe nkɛale lə wə bofokanɔ bomfo əsuə nya úfi atɛsə útə Onanto.
21 Nya óte wuee nkə Onanto kpe əsuəale woofo lesa nə ke ótɛyi utsyə buyifo.
22 Nya lə bofokanɔ bo lɛkɛ wə esoo, Onanto ənyə nkə uyifo ɔsɛɛ.
23 Nya inni wə mate əsuə ete báwɔni etiki nyamfo betsyiko bənkə, "Onanto ənyə nkə uyifo ɔsɛɛ."
24 Bomu eka bomba tsya Onanto dínyə nkə bo tsya eyifo basɛɛ ɛyɛ lə kase bófo Onanto wə létakasə Bonamute Yesu utsyiko ɔkɔmə bónɔ eso.
25 Onanto ətə kusu bálo Kristo lə bo abua nnya búyifo eso. Nya Onanto létakasə wə utsyiko ɔkɔmə bə lə wə Onanto lə unyə bo basɛɛ lə wə ənəmi.

5

Onanto Ǝnyə Bo Fe Basɛɛ.

1 Nya mɔmɔɔ, se Onanto díyifo bo basɛɛ ɛyɛ lə bo bofokanɔ əsuə esoo, Onanto ətə diyuə édufə bonko wə nti ɛyɛ lə Bonamute Yesu Kristo əsuə.
2 Nya se bófo Kristo bɔnɔ esoo, útə nkə bofo Onanto eto lefonə nə əsuə bonkpe mɔmɔ. Nya bɔnlɛ disuəyuə bunyə sitinti, itsyise bɔlɛ kusu bobe boə buunyə kesiəkɔ lə Kristo ɔflɔ lə Onanto eto sekakedikɔ eto diyənde əsuə.
3 Lə nnya kamaa, boənyə disuəyuə lə bɔlɛ kanyi bunyə itsyise buyi boə kanyinyənyə kamfo eto okle ləətə boəńyə kekleke nɛ.
4 Nya bo buńyə kekleke, əətə bo ditsyəbi sɛɛ. Nyamfo luutə bə bunyə kusubebe.
5 Nya kusubebe komfo əntə boedi kofani. Itsyise Onanto áyɛ lə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ nə útə bo əsuə útə nkə wə lelabi ba didufə bo lə əsuə kenke.
6 Lefe nə diyifole saa dímensi fo bo bɔkɛɛ, Kristo əbə lə lefe sɛɛ əsuə nya úbə úkpə lə bo babuayifo eto disi.
7 Mɔmɔɔ, iyifo lesa nə nkpe ale bə utsyuə kpə lə utidi wə ni ɔsɛɛ eto disi. Fɛɛ yoofo budi bə utsyuə ebofo bɔtɔnɔ nkə lə ukpə lə utidi wə lɛlɛkɛ eto disi.
8 Fɛɛ Onanto əələkə óte bo wuee kase woala bo. Itsyise lefe nə bókɛ lə lebua əsuəə, útə nkə Kristo kpə lə bo disi.
9 Nya se ɛyɛ lə Kristo eto kɔtɔ əsuə nya úyifo bo basɛɛ lə Onanto eto ənəmii, ukpə əmfo ebuləkə bo utsyiko lə Onanto eto lɛblɔfi kplɛ əsuə eso.
10 Nya lə Onanto álɔ bonko wə nti ɛyɛ lə wə ubi eto ukpə əsuə lə lefe nə búyifo wə balontidi mfóo, nyalɛ lefe nə bonko wə eto nti díkalɛkɛɛ, Onanto ebunyə bo kaminsə, úləkə bo kulaa tsya oso itsyise Kristo kpe nkpə.
11 Nya inni nyamfo mate ete, bomu buunyə disuəyuə tinti ku wə itsyise Onanto kosate, ɛyɛ lə Bonamute Yesu Kristo wə Onanto álɔ bonko wə eto sete nti eso.

Nnya Ǝsuə Adam Nkpe Lete Lə Kristo Ǝsuə.

12 Lebua áyɛ lə utidi ɔni əsuə díbə kawunsiə, nya lebua nəmə dínə ukpə léboko kawunsiə. Nyamfo esoo, ukpə ləəbə utsyuə saa lə əsuə. Itsyise utsyuə saa éyifo lebua.
13 Lebua akɛ lə kawunsiə fɛ Onanto dítə bo Moses eto afi. Fɛ lə kaka afi ləmbəə, Onanto anlo utidi dikpi.
14 Fɛɛ idu lə Adam lefe ibə Moses eto lefee, ukpə ákaso ani kawunsiə kenke eto betidi ku mba dímənyifo lebua fe kase Adam díyifo se wényifo lə Onanto eto afi əsuə. Nya Adam əmfo ńyə itə utidi wə ləəbə bubə.
15 Fɛɛ mə inuə bamə menyifo bani. Itsyise Onanto eto kafo faa eto etəsa so Adam eto lebua nə úyifo. Adam ni utidi

ɔni wə eto lebua nə úyifo eso betidi kpə díkpə. Fɛɛ Onanto eto lefonə nə amɔ leso nya nko ke ini wə kafo faa eto ətəsa itə betidi kpə tsya ɛyɛ lə utidi ɔni əsuə nɛ, nya wə ni Yesu Kristo nɛ.

16 Nsi nlɛ bɔtɛyi minkə Onanto eto lefonə ku asa nnya lɛbɔ itsyi abua nnya utidi əmfo díyifo mankate. Itsyise abua dinə lekpokponkpo ku dikpilolo eboko nɛ. Fɛɛ lə botakebu kpə eto kamaa, Yesu eto lefonə ətə bə betidi eyifo basɛɛ.

17 Ɛyɛ lə utidi ɔni əmfo eto lebua əsuə nya ukpə dítəkə betidi kato nɛ. Nko ke ɛyɛ lə Yesu Kristo əsuəə, nya betidi ba kenke dínyə Onanto eto lefonə nə díyifo mə basɛɛ, bənyə nkpə manlo ku sekakedidi enso kenke nɛ.

18 Nyasoo, se ɛyɛ lə lebua lɔni nəmə əsuə bálo betidi kenke dikpii, nko ke yɔɔyɛ lə kasɛɛ kani əsuə Onanto luufi ɔtsyɛ betidi nya wuutə mə lɛbɛ nɛ.

19 Nya ɛyɛ lə kase utidi ɔni əmfo létaka úńyə lə Onanto eto ditiki əsuə nya betidi kenke lefiani babuayifoo, nko ke ɛyɛ lə kase utidi ɔni əmfo dítsyue wə ditiki kotoo, Onanto ebutə betidi kpə fiani basɛɛ nɛ.

20 Se afi nyamə díbəə, itə bə betidi ənyə mə abuayifoyifo bətsyə lekpo. Nya se bənyə mə abua kpə nyamə bətsyə lekpoo, nko ke Onanto eto lefonə nye kaminsənyənyə ka úfi útə bo tsya leefui kakpe nɛ.

21 Nyaso kase lebua dítə ukpə dídi betidi əsuəə, nko ke ini bə Onanto eto lefonə ebutə bənkə bofiani basɛɛ lə budufə lə nkpə manlo ɛyɛ lə Bonamute Yesu Kristo əsuə nɛ.

6

Kristo Eso Bunsi Nkpe.

1 Lə nyamfo esoo, be ele bə bɔtɛyi? Yɔɔlɛkɛ bə busukosə bukeyifo abua bə lə Onanto lə ukətə bo wə lefonə kawunsəə?

2 Owo lo! Kulefe! Se búkpə itə lebua esoo, yensile bə butə lebua di bo ketu! Beso ele bə busi busiə nkpə ekeyifo lebua?

3 Lefe nə bófo ntufləsəfləsə eto lekpa ɛyɛ lə Yesu Kristo əsuə bə lə buyifo bani ku wəə, biyi biə ntu bo bəfləsə bo mfo ətə bə búyifo lɔni ku wə lə wə ukpə əsuə tsya.

4 Nya ɛyɛ lə ntufləsəfləsə bomə esoo, ete bə bo tsya əkpə nya bébikə bo ku wə. Nya Onanto lɛyɛ lə wə diyənde ku əsuəale əsuə ótakasə Kristo utsyiko ɔkɔmə bə lə bo tsya lə botaka busiə nkpə fɔfɔ bomə ku wə.

5 Nya se bonko wə díkeyifo bani lə wə ukpə əsuəə, nko ke buyifo bani ku wə lə wə botaka əsuə nɛ.

6 Nya buyi boə básɔ bo ditsyəbi koko nəmə bámanklasə lə uyikabie əsuə ku Kristo itə bə bo əsuə eto sinə sia laala abuayifoyifo lə sɛtsylɔ kenke bə bɔyɛ ndomufɔ budi kətə lebua bio.

7 Itsyise lə utidi əkpəə, lebua ensiəmbokɛ əsuəale lə wə əsuə bio.

8 Nya lə búkpə ku Kristo, bófo bónɔ boə buusiə nkpə ku wə tsya.

9 Buyi boə se Onanto létakasə Kristo utsyiko ɔkɔməə, woensiəmbukpə bio. Ukpə ensibə əsuəale lə wə əsuə bio.

10 Kristo eto ukpə wə úkpəə, úkpə itə sɔni hã bə lə lebua ensiembutəkə kuutsyuə saa kato. Nya nkpə bo unsi mɔmɔɔ, usi mu ku Onanto.

11 Nya nko ke ele bə itsyə nɛ bə, mi tsya əkpə nya yanle bə lebua si ditəkə mi kato. Nyaso ele bə bisiə nkpə bitə Onanto lə mi lɔniyifoyifo ku Kristo Yesu əsuə.

12 Nyaso biəntə lə lebua fo lekpe lə mi əsuə eto sinə sia ləəbə bukpə mfo əsuə, bə lə əsuə eto sinə lə sitəkə mi kato lə asa bua buyifo əsuə.

13 Nye biəntə kusu lə abua lə idi mi utu lə əsuə eto uyi eto kukalebe saa lə lebuayifoyifo əsuə. Bomu bifi mi əsuə bitə Onanto fe betidi ba Onanto díləkə utsyiko lə ukpə kemiə óboko nkpə əsuə. Beyani mi əsuə eto kalebe saa bitə Onanto fənkə mba bələkə betsyiko ukpə kɛnyɛ baboko nkpə. Beyani mi əsuə bitə Onanto lə ufi mi uyifo asa sɛɛ eto keyifo.

14 Yanle bə lebua si ditəkə mi kato bio diyifo mi eto onamute, itsyise binsibə lə afi kalɔ. Bomu bekpe lə Onanto eto lefonə kalɔ.

Bifi Mi Ǝsuə Bitə Asasɛɛ Buyifo.

15 Nya be bɔnlɛ bɔtɛyi? Bə bunsibə lə afi kalɔ itsyise bokpe lə Onanto eto lefonə kalɔ eso, nyaso ele bə bukeyifo abua? Owo lo. Inni nko ini!

16 Biyi sintinti biə, lə bifi mi əsuə bekpe lə nwə eto keyifo bieyifo kalɔɔ, nyalɛ biyifo utidi əmə eto beyifoyifo nye ndomufɔ. Lə lebua eto sele bianɔɔ, nnya laabɔ ketsyiko mfó ni ukpə. Lə Onanto eto sele bianɔɔ, nya laabɔ ketsyi mfó ni kasɛɛ yifoyifo.

17 Boasɔ Onanto ani, bə lə lefe nə léfe mə əsuəə, bíyifo babuayifo, nya mɔmɔɔ, bifi mii lɛkɔɛsi kenke béfo Ditiki Sɛɛ nə mínte mi.

18 Nya bɛbɔ lə lebua əsuə, béfloma nya biyifo ndomufɔ itə asasɛɛ buyifo.

19 Nlɛ mi etiki budi ɛyɛ lə kase betidi leedi əsuə, lə nləkə nyamfo kasɔ nte mi lə befo nnya kasɔ bɔnɔ. Lə lefe nə léfe mməə, béyani mi əsuə nya béfiani ndomufɔ bitə abua buyifo ku asa nnya dimankpa ku disiale eto asa bua saa eto okle buyifo. Nko ke ini bə mɔmɔɔ, bífi mi əsuə bífianisə ndomufɔ bitə asa sɛ buyifo nya ete bə biyifo mba leeyifo asa kɛnkɛ.

20 Lefe nə bíyifo ndomufɔ itə lebua,
yánkle mi bə biyifo kasɛɛ.
21 Nya nte kutəkə ko bínyə itsyi lə asa
nnya bíkeyifo mfó nnya díyifo mi afanisa
mɔmɔ? Asa nnya, nyamfó kenke ləənə
kaboko ete ni ukpe.
22 Nya mɔmɔɔ, Onanto ələkə mi utsyiko
lə lebua eto ani, nya bíbə bíyifo wə ndo-
mufɔ. Kutəkə ko bínyə se bífi mi əsuə
bítə wə kenke nya bíyifo kɛnkɛ ni bə, lə
kalosəkɔɔ, buinyə nkpə manlo.
23 Lebua eto kayofofo ni ukpə. Fɛɛ
Onanto eto ətəsa nnya wəətə bo kafo faa
ni nkpə bo ləmbə kalosəkɔ ɛyɛ lə Kristo
Yesu wə ni Bonamute eto lɔniyifoyifo ku
bo əsuə eso.

7

*Usə Ku Usiə Eto Nkpe Aate Bo Lesaat-
syuə.*

1 Sitintii, mɔ bayimi, bɛnɔ nnya məəbə
bɔtɛyi mfo eto kasɔ, itsyise mimblɛ yi afi
nyamə. Afi aakle utidi wə nkpe lə nnya
kalɔ lə lefe nə unsi nkpə hã əsuə.
2 Tə mfi nyamfo nte ditsyəbi nəmə. Usio
wə nsi kusəə, sisə ku sisiə eto kɔfi aakle
wə kamanklasə lə wə usə əsuə lə lefe nə
osani əmə nsi nkpə əsuə. Fɛɛ lə osani əmə
əkpəə, kɔfi komə mensikle usio əmə.
3 Nyaso lə usio əmfo esu usiə ko osani
bamba lə lefe nə wə usə nsi nsi nkpəə,
betidi ebɔtɛyi bə okpo kusə. Fɛ lə usə əmə
əkpəə, kɔfi komə mensikle wə. Nya onkpe
kusu wəəsiə kusə bamba nya wəmbudi
usənkpo.
4 Mɔ bayimi, nko ke ini itə mi tsya
nɛ. Itsyise lə afi nyamə əsuəə, ɛlɛ bote
bənkə bíkpə ku Kristo itsyise biyifo Kristo
eto lekpà ditsyuə, nya biefiani mi bətsyuə
eto bale. Nya mɔmɔɔ befiani wə, nwə
bátakasə betsyiko ɔkɔmə eto ole, bə lə
biyifo keyifo sɛ ka luubə kutəkə itə Onanto.
5 Lə lefe nə búsiə nkpə lə kawunsiə
kamfo eto nkpə eto lɛkɔɛnde əsuəə, lebua
eto lɛkɔɛnde nə kɔfi ləənə bo əsuə eto sinə
kakpee, ábesə bo abuayifoyifo kato ekpe.
Nya asa nnya lɛbɔ lə nkpə bomfó siəsiə ətə
bo ukpə.
6 Fɛ mɔmɔɔ, se búkpə nya bɔ́bɔ lə
asa nnya lékle bo itsyə esoo, afi nyamə
ensibə əsuəale lə bo əsuə. Lə nnya eso
boensiembuyifo kulesa ɛyɛ lə kusu koko ku
ko kɔfi əsuə. Bomuu, bo eyifosa ebɔyɛ lə
kusu fɔfɔ ko laayɛ lə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ əsuə.

Afi Ǝtə Bə Bunyə Lebua Butsyə Lekpo.

7 Nya lə nyamfo esoo, be ele bə bukatɛyi?
Boə, nyalɛ afi nyamə əbə kɔnɔɔ? Inni nko
ini! Lə sitintii, ɛyɛ lə afi nyamfo əsuə nya
boənyə lesa nə ni lebua ketsye lekpo nɛ. Lə
kɔfi komfo ete dímantɛyi nkə, "Mansɛsə
ənəmi lə utidi bamba eto asa əsuəə," eni
yoofo budi bə míntante kase basɛsə ənəmi
lə sas əsuə.
8 Fɛɛ ɛyɛ lə kɔfi komə əsuəə, lebua ənyə
kusu lesanklisə kənənsɛ saa eto okle lə
mɛ əsuə. Nya lə kɔfi saa əmbəə, eni
lebuayifoyifo tsya əmbɔkɛ əsuale saa.
9 Mɔ kosate əsiə nkpə bomfo eto okle
lə lefe nə léfe mmə nə mánte afi nyamə.
Fɛ lefe nə mímbə mínte afi nyamə nya
yénsitə mɛ kusu bə nyifo asa kpəə, abuay-
ifoyifo tsya átaka íńyə lə mɛ əsuə nya
mínyə miə nkpə.
10 Nya afi nnya eni ele bə itə mɛ nkpəə,
nnya bomu leboko mɛ ukpə nɛ.
11 Nya ɛyɛ lə afi əsuəə, abuayifoyifo ənyə
kusu ɛwɛ mɛ ekpe nya élo mɛ.
12 Lə nyamfo esoo, afi alɛɛ, lesa kɛnkɛ
ini fɛ, nya asa nnya yaate tsya eyifo kɛnkɛ,
nya ɛnyɛ lə kusu sɛ əsuə, nya ɛlɛkɛ.
13 Nyalɛɛ, bɔtɛyi bɔnlɛ boə lɛsa sɛ nəmfo
ni nə léboko mɛ ukpə? Inni nko ini! Bomu
bə lə bunyə butsyə lekpo boə lebuayifoyifo
eyifo lesa bua esoo, lebuayifoyifo ayɛ lə
lesa nə nkpe kɔnɔ əsuə nya dínə ukpə
léboko. Nya ɛyɛ lə afi nyamfo əsuəə,
lebuayifoyifo ələkə ni ditsyəbi kosate léte.

*Lema Nə Nkpe Lə Ǝsuə Eto Sinə Ku
Lɛwɔnɔ Lenti.*

14 Bomblɛ yi boə Kɔfi eyifo lɛwɔnɔ eto
lesa. Fɛɛ nkpə bo minsi eyifo kawunsiə
kamfo eto utidi eto nle, nya lebuayifoyifo
diyi mɛ əsuə.
15 Maamfó asa nnya meeyifo kasɔ bɔnɔ.
Itsyise lesa nə maala miə lə nyifoo, inni ni
meeyifo. Bomu asa nnya meekisi sitintii,
nnya ni nnya meeyifo nɛ.
16 Nya lə asa nnya maanla miə meeyifo
nnya ni nnya meeyifoo, nyalɛ ɛlɛ bote bə
ntɔnɔ miə afi nyamfo alɛkɛ.
17 Lə nyasoo, ɛlɛ bote bə inni mɔ kosate
nlɛ lesa nəmfo buyifo, bomu lebua nə nkpe
lə mɛ ni nnya eso meeyifo nko.
18 Nya nyi lə mɔ kosate eto əsuə kemiə
miəə, lesa sɛɛ saa əmbə lə mɛ. Nya nlɛ
nyamfo bɔtɛyi itsyi lə mɔ əsuə eto sinə
eto ditsyəbi koko nəmə əsuə eso. Itsyise
maala sitinti miə ele bə eni nyifo kasɛɛ, fɛɛ
meenyifo nko.
19 Itsyise kasɛɛ ka maala miə meeyifoo,
inni ke ni lesa nə meeyifo. Nya lebua
nə bomu maanla miə meeyifo, nii ni nə
meeyifo nɛ.
20 Nyaso lə meeyifo asa nnya maanla
miə meyifoo, inni mɔ kosate ləətsyə keyifo
nnya. Bomuu, lebua nə nkpe lə mɛ leeyifo
nnya.
21 Lə nyamfo esoo, nsu nnyə lesakpa
ditsyuə ntsyə lekpo. Lə nla miə meeyifo
kasɛɛ, lebua hã meeyifo kekleke.

22 Lə kusu bambaa əsuəə, lə mɔ utu
kemiə sitintii, Onanto eto afi aakpe mə
disuəyuə tinti.
23 Fɛɛ nnyə miə asa bamba nnya laabɔ
ketsyi lə mɛɛ, aakpɔ lema ku lesa nə
mɔ nsusu laate mɛ nkə ɛlɛkɛ. Nya ləətə
abuayifoyifo lɛbɔ lə mɛ nya yeeti mɛ kusu
fe nwə bákpe lə diyo.
24 Mɔ əsuə kpe kaminsə tinti. Nya owoe
luuləkə mɛ utsyiko lə əsuə eto sinə eto
abua nya kɔ, nya laakpa mɛ kesuko ukpə
kemiə mfo?
25 Maasɔ Onanto ani, itsyise nnyə buləkə
ɛyɛ lə Bonamute Yesu Kristo əsuə!

Nya mɔmɔɔ, lə mɔ nsusu əsuəə, nyifo
nwə leeyifo lə Onanto eto afi əsuə. Fɛɛ
mɔ lə utidi əmə eto əsuə eto sinə əsuəə,
meeyifo lə lebua eto kɔfi əsuə.

8

Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ Ƒətə Nkə Busiə Nkpə.

1 Lə nyamfo esoo, mba nsi nkpə lə
lɔniyifoyifo ku Kristo Yesu əsuəə, Onanto
embolo mə dikpi.
2 Itsyise ɛyɛ lə Kristo Yesu əsuəə, afi
nnya nyɛ lə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ nə ləətə betidi
nkpə, ətə nkə mbɔ lə afi nnya ləənə utidi
kakpe ku ukpə əsuə.
3 Lesa nə kɔfi ko Onanto dítə Moses
dímamfo buyifo, se utidi lɛyɔkpɔ nya
wóanfo ko budi esoo, nnya Onanto díyifo
mɔmɔ nɛ. Ótsyese wə ubi fənkə utidi wə
nkpe lə əsuə eto sinə əsuə sia lebua laakpɔ
nko. Úbə lə betidi eto abua eto disi nya úfi
wə əsuə útə fe kedi, nya útəkə lebua kato
nya úsensə lebua nə nsi lə bo eto əsuəale.
4 Onanto éyifo nyamfo útə bo mba nsi
nkpə lə kase Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ laala, inni lə
kase əsuə eto sinə eto ditsyəbi koko nəmə
laala. Úyifo asa nyamfo kenke bə ləbusiə
nkpə lə kusu sɛɛ əsuə fe kase wə afi lete.
5 Betidi ba nsi nkpə lə mə əsuə eto
ditsyəbi fe kɔɔ, lə kase baalaa, mə nsusu
si buteke lə asa nnya mə əsuə eto sinə
laala əsuə. Fɛɛ mba nsi nkpə ɛyɛ lə
Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ əsuəə, mə nsusu teke lə
nnya Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ laalaa əsuə.
6 Utidi wə eto nsusu nteke lə əsuə eto
sinə eto asa əsuəə, wəənyə ukpə. Fɛɛ
utidi wə eto nsusu nteke lə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ
əsuəə, wəənyə nkpə manlo ku diyuəsə.
7 Nya utidi wə eto nsusu nteke lə əsuə
eto sinə eto asa əsuə hãa, uyifo Onanto
eto olo, itsyise weentsyue Onanto eto afi
koto. Nya lə sitinti, wəəmbofo nnya koto
butsyue tsya kulefe.
8 Mba dítə bə mə əsuə eto sinə təkə mə
katoo, baamfo Onanto eto lelabi buyifo.
9 Lə Onanto eto Lɛwɔnɔ afo disiə lə
mi əsuəə, nyalɛ binsisi nkpə lə mi əsuə
eto sinə eto lɛkuɛnde əsuə, bomu fe kase
Onanto eto Lɛwɔnɔ laala. Nya lə Kristo
eto Lɛwɔnɔ mamfo disiə lə utsyuə əsuə,
nyalɛɛ unni Kristo eto ole.
10 Mɔmɔ lə wə Kristo afo disiə unsi lə mii,
mi əsuə eto sinə ebukpə lə lebua eso. Fɛɛ
mi lɛwɔnɔ ebusi disiə nkpə itsyise Onanto
eyifo mi basɛɛ eso.
11 Nya lə Onanto eto Lɛwɔnɔ nə létakasə
Yesu ditsyiko ɔkɔmə si lə mi əsuəə, wəə
létakasə Kristo Yesu utsyiko ɔkɔməə, wə
ni futsyə luutə mi əsuə eto sinə sia luukpə
mfoo, nkpə, ɛyɛ lə wə Lɛwɔnɔ nə nsi nkpə
lə mi əsuə eso.
12 Nyaso, mɔ bayimi, keyifo ketsyuə abe
bo lə ənəmi ka ele bə buyifo, fɛɛ inni əsuə
eto sinə siamfo bunsi kayo, bə lə busiə
nkpə lə se lelabi əsuə.
13 Lə bitəkəko bisiə nkpə lə əsuə eto sinə
eto lelabi əsuəə, biukpə. Fɛɛ lə bɛyɛ lə
Onanto eto Lɛwɔnɔ əsuə belo mi əsuə eto
sinə eto ditsyəbi bua nəməə, buisiə nkpə
manlo.
14 Itsyise betidi ba Onanto eto Lɛwɔnɔ
laayɛnkoo, mə ni Onanto eto bebi nɛ.
15 Onanto məntə mi ndomufɔ eto lɛwɔnɔ
nə luutə bikate sikpi. Bomu útə mi Lɛwɔnɔ
nə ni bebi eto lele nya diətə boakpadi
Onanto boə, “Abba” eto kasɔ ni, “Nto lala.”
16 Onanto eto Lɛwɔnɔ ku bo awɔnɔ
kenke lɛkɔ iyifo kɛnyɛ ka nlɛ bote bə
buyifo Onanto eto bebi.
17 Nya lə buyifo wə bebii, nyalɛ buyifo
mba leedi wə bikə. Nya bo ku Kristo ebudi
Onanto eto bikə bɔkɔ. Nya fe kase búnyə
kanyi fe Kristo, nko ke bo tsya luuyənle fe
wə nɛ.

Buunyə Disuəyuə.

18 Lə mɔ dinyəbi əsuəə, sitinti lə befi
kanyi ka bɔnlɛ bunyə mɔmɔ mfoo, kanle
kulesa saa kon lə befi bakatesəko ku
diyənde ku disuəyuə nə Onanto luutə
bunyə.
19 Asa nnya Onanto díyifo kenke si ɛlɛ
kusu bobe kekleke itə lefe nə Onanto
luuləkə wə bebi ote.
20 Nya Onanto eto asayifoyifo nyamfo
kenkee, kpe lə kanyinyənyə əsuə. Fɛɛ inni
asa nyamfo mate ete dítə ibə nko, bomu
Onanto kosate wə dítə kusu nko. Nya utə
kusu nkə bənyə kusubebe bə
21 wuuləkə asa nnya Onanto díyifo kenke
utsyiko lə ukpə eto sedomu eto kabiasə eto
ani lə bətsyə ɔnwɛ, nya wuutə kusu nkə
bəyənde fe wə bebi ke.
22 Nya buyi boə ibə ese mɔmɔɔ, asa nnya
Onanto díyifo kenke lɛ kanyi bunyə tinti,
kakɔɛ fe usio wə nlabe kole.
23 Nya inni nyamfo mate ete, bomu bo
mba Onanto dífi wə ditəsa tutɛ nə ni wə
Lɛwɔnɔ útə tsyaa, lɛ kanyi bunyə kukakɔɛ
lə bo əsuə kemiə, nya buufi ənəmi butəkə

kekleke bɔə Onanto lə ufi bo fe wə bebi lə
butsyə ɔnwɛ.
24 Nya se bonkpe kusubebe komfo esoo,
búnyə bofo. Fɛɛ asa nnya boənyə ku
bo ənəmii, boensiabe nnya kusu. Itsyise
kuutsyuə ensi ambe kusu kətə asa nnya
mfi nkpe wə koko.
25 Fɛɛ lə bufi bo ənəmi butəkə lə asa
nnya boənnyətɔ əsuəə, nyalɛ ele bə bokpe
utu buɛɛ, bukabe nnya kusu.
26 Nya lə nko eto kusu komfo əsuəə, nya
Onanto eto Lɛwɔnɔ laawunsəko bo kek-
leke nɛ, itsyise bumbə ale nya bunyi kase
ele bə boto ola butə Onanto bɔyɛnko. Fɛɛ
wə Lɛwɔnɔ kosate laakɔɛ kalɛ lekpakpa
kətə bo fe kase iḿyə itə bo lə kusu ko
boəmbofo buləkə kate əsuə.
27 Nya Onanto wə nyi betidi eto ketu
kemiəə, yi lesa nə nkpe lə Lɛwɔnɔ eto
nsusu əsuə tsya. Itsyise Lɛwɔnɔ nəmə aalɛ
Onanto lekpakpa lə bo disi fe kase Onanto
laala.
28 Buyi boə lesa saa nə Onanto leeyifoo,
iyifo itə lɛlɛkɛsə itə betidi ba laala wə nya
ókpadi mə nkə beyifo wə keyifo.
29 Nya betidi ba Onanto léte utsyəə,
úləkə mə utsyə nkə lə bale wə Ubi itə bə wə
Ubi lə udi ututɛ utə wə bayimi kpə bamə.
30 Lə nyaso mba Onanto díləkə utsyəə,
mə ókpadi nɛ. Nya mba ókpadii, úyifo mə
basɛɛ. Nya mba úyifo basɛɛ, mə ókpasə
əsuə bəyənde fe wə ke.

Yesu Kristo Ƒləkə Kase Onanto Laala Bo Tinti Óte.

31 Lə nyamfo esoo, be ele bə bɔtɛyi? Lə
Onanto ńyə bo kamaa, owoe loofo buńyə
bo lə əsuə?
32 Nya lə Onanto mánni wə Ubi bufi kətə
bo, bomu úfi wə útə kedi lə bo disii, beso
wəmbufi asa nnya ta utə bo kafo faa ɛyɛ lə
wə Ubi əmfo əsuə?
33 Nya owoe luufi etiki lə Onanto eto
betidi ba úləkə utsyə əsuə? Onanto kosate
ébuləkə mə kɛnyɛ nkə bédi lɛbɛ.
34 Nya owoe loofo mə dikpi bolo? Ku-
utsyuə saa əmbə! Kristo Yesu wə ni utidi
wə díkpə, nya nnya nsi nso ni bəə, wə ni
nwə bátakasə betsyiko ɔkɔmə nya unsi lə
Onanto eto kodiani nlɛ bofo kətə bo.
35 Nya owoe loofo lelabi nə nkpe lə
bonko Kristo eto nti bola? Kanyinyənyə
lee bulə, lee ohiätete, lee kukpɛnsɛ, lee
leyasiəsiə, lee sikpi bokpe, lee ukpə lee
lesiabi eto kɛnyɛ?
36 Ekpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə
bə,
"Lə fə disi esoo, bokpe lə ukpə eto bulə
əsuə
diyi saa diyi.
Nya beeyifo bo fe basamu ba bantɔɔ
kalokɔ."
37 Nya lə nyamfo kenke əsuəə, butəkə kato
ɛyɛ lə kase Kristo laala bo eso.
38-39 Itsyise ékpako mɛ wuee bɛ kulesa saa
əmbə nə luusənsə bo ku wə nti lə lelabi nə
ufi utə bo eso. Ukpə nye nkpə lee kato eto
batɔnkpe lee awɔnɔ eto əsuəale ətsyuə,
lefe nəmfo lee nə luubə nye əsuəale ətsyuə
ditsyi kato fanloo nye lə kasɔ mfo nye
lesa saa nə beyifoo, kulesa saa əmbə nə
loofo bo nti bola kulefe ketsyiko lə Onanto
eto lelabi nə úfi útə bo ɛyɛ lə Kristo Yesu
Bonamute əsuə.

9

Onanto Díləkə Yudafɔ, Nya Beyifo Wə Betidi.

1 Lesa nə minlɛ bɔtɛyi eyifo ɔnukualɛ,
inni sidia minlɛ bɔtɛyi, itsyise nyifo Kristo
eto ole. Mɔ lɛkɔɛsi nə əsuə Onanto eto
Lɛwɔnɔ nsii, lɛ mɛ bɔtɛyi sitinti nkə minlɛ
sidia bɔtɛyi.
2 Nnla miə bete biə ɛlɛ mɛ bulə lə taa
utu nya yɛnlɛ mɛ bufi tinti taa lə mɔ utu
kemiəə?
3 Iyifo mɔ lelabi miə, lə yɔɔwunsə ko mɔ
betidi ba bonko mə ni kusə kɔni eto betidi
eto disii, muutə kusu bə Onanto kudi mɛ
nkə woəfə mɛ lə Kristo əsuə.
4 Itsyise mə ni Israel eto kusə ko Onanto
díləkə utsyə. Nya úfi mə uyifo wə bebi.
Nya úləkə wə sekakedikɔ eto diyənde óte
mə. Nya úləkə kɛnyɛ ka ókle ku mə óte.
Nya útə mə wə afi. Mə ni mba Onanto léte
kase ele bə bayɛ besumu wə nɛ. Nya mə
ni mba ókle kɛnyɛ ko utsyə.
5 Mə bana ni mba lefo aye, ba ni baseke,
ba Onanto díləkə utsyə. Nya lə mə ntii, nya
Kristo lɛbɔ utsyi úbə fe kawunsiə eto utidi.
Idu mɔmɔ ɛntɔ lefe saa bitə lə bufi atɛsə
butə Onanto, wə ntəkə lesa saa kato. Ibə
itə.
6 Inni bɔtɛyi minlɛ miə Onanto eto kɛnyɛ
ka ɔ́tɛyi utsyə eyifo kebimba, nya wényifo
lə ke əsuə. Itsyise inni Israelfɔ kenke ni
Onanto eto betidi.
7 Nya inni Abraham eto kafo eto bebi
kenke ni Onanto eto bebi. Onanto atɛyi
Abraham nkə, "Mɔɔyɛ lə Isak əsuə mfɔnsə
fə kafo eto bebi."
8 Nyamfo lɛ bote nkə, inni Abraham
eto bebi ba kenke ole ni Onanto eto bebi.
Bomu Onanto eto bebi ni mba lefo wə
kɛnyɛtsyətsyə banɔ. Nya mbamfo woənyə
fənkə Abraham eto bebi kosate nɛ.
9 Ditiki nə Onanto lɛtɛyi lə wə
kɛnyɛtsyətsyə əsuə ni nkə, "Muusinkli
mbə lɛlɛ amba mfiəmato. Nya Sara ebole
ubisaibi."
10 Nya inni nyamfo mate. Fɛɛ Rebeka
tsya ále bafimfi ini bebisaibi itsyi lə anto
ɔni hã wə ni bo ona Isak əsuə.

11-12 Fɛɛ Onanto kpe kusu ko woayɛ kələkə betidi. Nya fe kase ibə itə nkoo, Onanto átɛyi lesatsyuə utsyə fɛ ɓále bafimfi bamfo, fɛ lə bafimfi bamfo lə beyifo keyifo sɛɛ lee kabua saa. Nya kusu ko əsuə woayɛ mfo enni lə mə keyifo saa əsuə. Bomu ɔ́tɛyi Rebeka nkə, "Ubi ninə ebofiani nwə luusumu dikpəfile."

13 Íbə itə fe kase Onanto lɛtɛyi lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə nkə, "Nla Yakob, nya mínkisi Esau."

14 Lə nyamfo esoo, be ele bə bɔtɛyi mɔmɔ? Bɔtɛyi bɔnlɛ boə Onanto eenyifo asa lə kusu sɛɛ əsuə? Kulefe! Inni nko inte kon.

15 Fɛɛ ɔ́tɛyi Moses nkə,
"Utidi wə maala miə muunə kafoo, wə muunə kafo nɛ.
Nya utidi wə minla miə məənyə kaminsəə, wə muunyə kaminsə nɛ."
16 Nyaso kase Onanto ləənyə utidi kaminsəə, aanyɛ lə utidi əmə eto lesa nə woala nye wəəyifo əsuə. Bomuu, itsyi lə kase Onanto kosate laabe lə kaminsənyənyə əsuə.
17 Nya lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuəə, Onanto átɛyi Egipte eto Oka Farao nkə, "Lə nyamfo esoo, nlɛ fə seka butsyə bə lə nləkə mɔ əsuəale nte betidi ɛyɛ lə fə əsuə, nya bə lə mɔ diye lə lɛyɛ letsyo bə lə kawunsiə eto betidi kenke lə banɔ."
18 Lə nyasoo, utidi wə Onanto laala nkə wəənyə kaminsəə, wə wəənyə kaminsə nɛ. Nya nwə waala nkə utidi atoo, wə wəətə wəətidi ato nɛ.

Onanto Ǝənyə Ɔblɔ Lə Bo Ǝsuə Nya Wəənyə Bo Kaminsə Tsya.

19 Mi bətsyuə ebɔtɔ mɛ nkə, "Lə ite nkoo, beso Onanto nsi laalo utidi dikpi? Owoe loofo ɓotaka kəńyə lə Onanto eto lɛkɔɛle əsuə."

20 Nya owoe feni kon bə lə edi etiki əńyə lə Onanto əsuə? Dikplibi antɔ utidi wə léto ni nkə, "Beso fɛ fáto mɛ mmə?"

21 Lə nyamfo eto kamaa, utidi wə laato ekplibi kpe kusu woasɔ sɛfɔtə fe kase ke woala. Nya woofo sɛfɔtə sia ɔminansə ɓufi kato ekplibi ənuə, nya wuufi dikplibi lɔɔni nə óto, laanɔ bobe utsyə itə eyididi. Nya wuufi dikplibi nuəfə utsyə itə ekubi ɓokpa kakpo. 22 Nya nko ke Onanto tsya díyifo nɛ. Woala nkə wəələkə wə lɛɓlɔfi ote mba əsuə únyə ɔblɔ, bə lə bənyə wə əsuəale. Fɛɛ woefi disuətsyə tinti kətə mba ɔnlɛ ɔblɔ bunyə kakpe lə lefe nə eto lefe úkase uyi nkə wɔɔtsylɔsə mə.

23 Nya nko ini bə óla nkə lə uləkə asa sɛɛ nnya nkpe lə wə diyənde kplɛ kemiə ote mba woola nkə wəənyə kaminsə. Nya buyifo betidi ba ɔlɔ utsyə nkə lə ɓubə bunyə wə diyənde kplɛ.

24 Lə nyaso úləkə bo tsya, inni Yudafɔ mate. Bomu ku mba lenni Yudafɔ tsya.

25 Ɔ́tɛyi ekpa wuee lə Onanto eto Unyɛləkətidi Hosea eto kukue əsuə nkə,
"Betidi ba dímendi mɔ balee, mookpadi mə 'Mɔ betidi.'
Nya kuse ko eto ɓetidi maanlaa, mookpadi mə 'Mɔ balala.'
26 Nya lə kaka tutuutu bátɛyi mə bə,
Binni mɔ betidi,
mfo əmə tutuutu ɓookpadi mə bə Onanto Wə Nsi Nkpe Lefe Saa eto bebi."

27 Onanto eto Unyɛləkətidi Yesaya ábe letsya ɓembembe útə Israelfɔ katɛyi nkə,
"Lə ibə bə Israelfɔ fui kpenkpenkpe fe lekpo eto lɛwinimi tsyaa,
mə nti esiani hã luunyə buləkə.
28 Itsyise Bonamute ebokponko kawunsiə eto ɓetidi kenke lekpo mlə."
29 Nya yuubə itə fe kase Yesaya lɛtɛyi lə lefe nə léfe mə nkə,
"Lenni Bonamute Ǝsuəaletidi Kenke díbu bo kafo eto bebi bətsyuə utsyəə,
eni bɔ́ɔtsylɔsɔ bo tsya fe Sodom seka, nya butsyə fe Gomora seka!"

Ditiki Sɛɛ Nəmə Te Ditə Yudafɔ Tsya.

30 Lə nyamfo esoo, be ini bɔnlɛ bɔtɛyi? Nko ini bə ɓetidi ba lenni Israelfɔ nya bennsi nkpə lə kusu sɛɛ əsuəə, mə díbə báfiani ɓetidi ba ni basɛɛ mɔmɔ lə Onanto eto ənemi se báfo wə bánɔ eso.

31 Fɛɛ Israelfɔ ba léfo afi nyamə nya banlɛ ɓokplatsya kekleke bə lə ɓeyifo kasɛɛ, mámfo buyifo lə nnya əsuə ɓafiani basɛɛ.

32 Nya beso íbə nko? Itsyise bányɛ lə bofokanɔ əsuə bafo kasɛɛ buyifo, ɓomu béfi mə ənəmi bətəkə lə mə kosate eto eyisafa əsuə, nya bétusə lə Kristo wə nte fe leba nə əsuə utidi leetusə.

33 Fe kase báwɔni bətsyə bə lə nyaso bétusə lə Kristo wə ni fe leba nə nte lə mə kusu əsuə fe kase inte lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə nnya nlɛ bɔtɛyi nkə,
"Bebe! Mfi leba nə luutə betidi tusə lə ni nlɛ butsyə lə Sion eto umə.
Nya bɔɔtsyinini lə ni əsuə ɓedu banɔ.
Fɛɛ utidi wə ke lefo wə ɔnɔɔ,
wəmbudi kafoni lə wə ɔflɔ kulefe."

10

1 Mɔ bayimi, iyifo mɔ lelabi nə ditsyi lə mɔ utu kemiə ku mɔ olatoto itə Onanto miə Yudafɔ lə bənyə ɓofo.

2 Nńyə mə kama nlɛ bɔtɛyi minkəə, baakpe otsyekle sitinti lə Onanto busumu əsuə. Fɛɛ benyi kusu komə.

3 Itsyise bánte kusu ko Onanto laala nkə utidi yɛ lə uyifo ɔsɛɛ lə wə ənəmi. Bomu mə kosate lɛɓɛɓɛ mə kusu bətə əsuə. Lə nyamfo eso bámbokosə əsuə kasɔ bətə

Onanto itə bə lə ote mə kusu ko əsuə bɔɔyɛ
lə uyifo mə basɛɛ.
4 Itsyise Kristo díbə ófo əsuəale lə Moses
eto afi eto ani. Nya utidi saa léfo Kristo
ɔ́nɔɔ, úyifo wə ɔsɛɛ lə Onanto eto ənəmi.

Utidi Saa Ebofo Butə Bə Onanto Fo Wə Lə Nkpe.

5 Moses áwɔni asa utsyiko lə kase utidi
leeyifo ɔsɛɛ ɛyɛ lə afi əsuə katɛyi nkə,
"Utidi saa wə leeyifo lə afi nyamfo əsuəə,
afi nyamfo ebutə wə nkpə."
6 Fɛɛ Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue átɛyi
itsyi lə kase utidi leeyifo ɔsɛɛ lə Onanto eto
ənəmi ɛyɛ lə bofokanɔ əsuə nkə, "Mantɔ
fə əsuə fənkə, 'Owoe loobe usu Kato?' Nya
kasɔ ni bə, 'Owoe loobe usu Kato usu okpa
Kristo oboko?'
7 Nya mantɔ fə əsuə fənke, 'Owoe lu-
udufə usu kasɔ mfo ke?' Nya kɔsɔ ni bə,
'Owoe luusu ɔkɔmə usu oboko Kristo ku
wə?' "
8 Bomu lesa nə ɛnlɛ bote ni bənkə,
"Onanto eto ditiki nəmə ebɔfi fə pɛɛ, nya
lenkpe lə fə kɛnyɛ ku fə lɛkɔɛsi kemiə."
Nya nyamfo ni bofokanɔ eto ditiki nə bɔnlɛ
letsya bobe nɛ.
9 Nya lə emenkli kɛnyɛ, fatɛyi fə Yesu
ni Bonamute, nya fafo fanɔ lə fə lɔkɔɛsi
kemiə fə Onanto átakasə wə utsyiko
ɔkɔməə, Onanto ebutə fə nkpə.
10 Itsyise ɛyɛ lə fə lɛkɔɛsi kemiə nya
faafo kanɔɔ, nya feeyifo ɔsɛɛ lə Onanto eto
ənəmi nɛ. Nya ɛyɛ lə fə kɛnyɛ ka fefi fələkə
nyamfo fatee, nya əsuə fuunyə bofo nɛ.
11 Itsyise lə nyamfo seka əsuə nya
Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue lɛtɛyi nkə, "Ut-
syuə saa wə léfo wə ɔ́nɔɔ, kofani əmbɔlɛ
wə kulefe."
12 Nyamfo lɛ bote nkə, letekɛkɛ saa
əmbə lə Yudafɔ ku mba lenni Yudanyə nti.
Nya Onanto ni bomblɛ eto Onamute, nya
wookpo betidi ba kenke laato ola kətə wə
atsyɔ.
13 Fe kase enkpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto
Kukue əsuə, "Utidi saa wə laato ola kak-
padi Bonamute eto diyee, ebunyə bofo."
14 Fɛɛ utsyuə saa ke dímamfo ɔ́nɔɔ, ntsyə
woofo wə bokpadi katɔ wə lesa? Nya utidi
wə kee eto ditiki bámfo bábe ni letsyaa,
ntsyə fɛ boofo wə bofo kanɔ? Nya lə
kuutsyuə mámbe ditiki nəmə letsya bətə
mə lə lefe nə léfe mməə, ntsyə fɛ bɔɔnɔ
ni?
15 Nya lə bántsyese batɔnkpee, ntsyə
boobe ditiki nəmə letsya? Báwɔni bakpe lə
Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə bə, "Kase
mba léboko Ditiki Sɛɛ nəmə díbə bédufə,
aanɔ bobe tinti."
16 Fɛɛ inni məmblɛ kenke ni mba díkafo
Ditiki Sɛɛ nə mə. Itsyise Yesaya kosate
átɛyi nkə, "Bonamute, owoe léfo ditiki nə
bóbe letsya ɔ́nɔ?"
17 Lə nyasoo, bofokanɔ yɛ lə ditiki nə
bɔnɔ əsuə. Nya ditiki nəmə bɔnɔ yɛ lə
Kristo letsya bobe əsuə.
18 Fɛɛ lesa nə minlɛ bɔtɔ ni bəə, sitinti
ini bə Israelfɔ mánnɔ ditiki nəmə? Bánɔ
ni fe kase Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue lɛtɛyi
nkə,
"Bánɔ mə kudu lə kawunsiə kenke,
nya mə ditiki dísensə dísu kawunsiə
eto kasekɔ kenke."
19 Nya lə nsi ntɔ nnɔ miə nyalɛ Israel eto
kusə mánnɔ ni kasɔɔ? Moses kosate ni
utidi tutɛ wə dítsyiko Onanto eto ditiki
nəmə kɛnyɛ buləkə kate katɛyi nkə,
"Muutə miə bɛsɛsɛ ənəmi lə betidi ba lenni
kusə əsuə.
Nya ɛyɛ lə betidibuki ba eto ənəmi
dimansini tɔ lə bətə binyə ɔblɔ."
20 Nya Yesaya esi ókpe ɔkɔɛ ɔ́tɛyi mə wuee
nkə Onanto atɛyi nkə,
"Betidi ba dímambɛbɛ mɛɛ, mɔmɔ bənyə
mɛ.
Nya mínləkə mɔ əsuə mínte betidi
ba dímantɔ kulesa itsyi lə mɛ əsuə
bánɔ."
21 Fɛɛ lə Israelfɔ əsuəə, ɔ́tɛyi nkə,
"Nsensə mɔ ani ntsyə lefe nə ta, bə lə mfo
betidi ba lembu kuutsyuə saa nya
bátaka bəńyə lə mɛ əsuə."

11

Onanto Ǝnyə Israelfɔ Kaminsə.

1 Nyasɔ nlɛ bɔtɔ mɔmɔ miə nyalɛ Onanto
áni wə Betidi? Owo lo. Inni nko ini
kulaa! Mɔ kosate eyifo Israelnyə nya
mini Abraham eto kafo eto ubi wə ditsyi
Benyamin eto kafo.
2 Onanto manni wə betidi ba unyi, úləkə
utsyə taa kasɔketsyikɔ ke. Nya biyi lesa nə
báwɔni bákpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue
bə Unyɛləkətidi Elia átɛyi Onanto itsyi lə
Israelfɔ eto disiale əsuə nkə,
3 "Bonamute, betidi bamfo lélo fə
bənyɛləkətidi nya bésensə fə kedi eto leba
kenke! Ini mɔ hã ni utidi wə díbu, nya
banlɛ bɔbɛbɛ bə lə balo mɛ!"
4 Nte mbuayɛ bo Onanto dítə wə? Ɔtɛyi
wə nkə, "Nləkə betidi akpi akuanse ntsyə
itə mɔ əsuə ba dímanse akonki bətə ufiə
Baal."
5 Nko ke itsyə fe kase inte mɔmɔ nɛ.
Israel eto betidi esiani bətsyuə ebu ba
Onanto díləkə utsyə itə wə əsuə ɛyɛ lə wə
lefonə eso.
6 Wə lefonə əsuə nya ɔ́yɛ úləkə mə, nya
inni lesa nə béyifo eso úləkə mə. Nya lə
Onanto ələkə betidi lə mə keyifo ka banlɛ
esoo, nyalɛ eni wə lefonə menyifo lefonə
tinti.

7 Nyalɛ ntsyə nɛ? Lesa nə əsuə Israelfɔ
dífi kusubebe bətəkə keklekee, bənnyə ni.
Fɛɛ mba sɛkɛ Onanto díləkə utsyə ənyə ni.
Bafɛfɛ éti ato bətə Onanto eto bokpadi.
8 Fe nyamfo əsuəə, Awɔnisa Kɛnkɛ eto
Kukue átɛyi nkə,
"Onanto ələkə mə ani, nya kuninə dídi mə
utu ku mə nsusu kenke.
Nya ibə nko ibə ese taa mi eto bale tsya
əsuə,
beentsyue koto nya bəənyə kulesa
kətsyə lekpo."
9 Nyaso Oka David átɛyi nkə,
"Lə itə mə diyi saa eto lesa kedikɔ lə efiani
uyibi wə bábio lə banɔ lə wə.
Nya lə bédu bánɔ bédufə lə kotonənə
əsuə.
10 Nya lə itə mə ənəmi lə eba bə bensiem-
bunyə kulesa bətsyə lekpo.
Nnya lə itə mə kanyinyənyə lə kafiani
bitsyike itə mə lefe saa."
11 Nya maatɔ tsya minkə lefe nə Yudafɔ
lɛtsyinini bédu bánɔɔ, bánya kenke nya
bénsifo botaka keńyəə? Owo! Inni nko
ini? Bomu itsyi lə mə botakebu esoo, mba
lenni Yudafɔ tsya əbə bənyə bofo bə lə itə
lə ənəmi lə ɛsɛ mə lə Yudafɔ bakpɔ mɛ
kutsyuəsɛ.
12 Yudafɔ eto lebua nə béyifo eso
Onanto ətə nkə kawunsiə kenke nyə asa
sɛɛ. Nya lefe nə Yudafɔ ku Onanto eto
nti lebiaa, asa sɛɛ esi íbə, íləkə mba
lenni Yudafɔ eto disi lə ntu nya báfo
Onanto eto atsyɔkpokpo kpə. Nya lə
mə botakebu áboko atsyɔkpokpo nyamfo
eto okle kawunsiəə, lə ibə bə Yudafɔ
kenke esinkli bəbə bakɔ ku Onantoo, wə
atsyɔkpokpo nnya luubə ebufui ekpe tinti.

Betidi Ba Lenni Yudafɔ Ǝnyə Bofo.

13 Nya mɔmɔ mimba lenni Yudafɔɔ, nlɛ
mi bɔtɛyi lə lefe nəmfo nə minyifo nwə
bátsyese mi mfoo, bə nləkə mɔ keyifo eto
bofe nte mi.
14 Nya ətsyuə ɛyɛ lə nyamfo əsuəə,
muutə ənəmi ebɔsɛ mɔ betidi, bakpɔ
kutsyuəsɛ itə ətsyuə Onanto ebofo mə
bətsyuə.
15 Itsyise se Onanto díləkə mə anii, diyuə
əbə Onanto ku kawunsiə eto betidi eto
nti. Nya be luubə lə Onanto esinkli ofo
mə? Yuuyifo fe kase utidi leekpe kesinkli
kataka kəbə nkpə!
16 Lə didisa eto kutsyə tutɛ ko befi bətə
Onanto eyifo kɛnkɛɛ, nyalɛ didisa nəmə
kenke eyifo kɛnkɛ, Nko ke lə kuyi komə
eto keyudu eyifo kɛnkɛ, nyalɛ ko kalɛ tsya
eyifo kɛnkɛ.
17 Bála kuyi ko bétsyi eto kalɛ, nya
béfi mimba lenni Yudafɔ ba nte fe dibutu
eto kuyi ko bála bákle bámaklasə lə nko
bétsyi eto ɔlɛ wə bála eto kɛnyɛ. Itə bə
mi tsya əbə bɛlɛ kedi bunyə ketsyiko lə
kuyitsyitsyi komə, ko ni Yudafɔ eto keyudu
ɔflɔ.
18 Nyaso bebe sinini biə biambesə əsuə
kato lə uyilɛ wə bála əsuə. Itsyise lə biyifo
nkoo, ele bə binyə bitsyə lekpo biə inni mi
ni ko uyudu. Bomu uyudu nlɛ mi lə nkpə
nɛ.
19 Ebofo bɔtɛyi fənkə, "Bála uyilɛ əmə
bələkə bə lə befi fə bəkə lə wə kɛnyɛ."
20 Nya nko ini nɛ. Fɛɛ biyi biə mə
mamfokanɔ eso bála mə bələkə. Nya mi
ənyə kafĩɔkɔ se befo bɛnɔ eso. Fɛɛ nyamfo
anlɛ bote bə bebesə mi əsuə kato, bomu ele
bə bikate sikpi.
21 Itsyise lə Onanto mənyə mə kaminsə
ɔkɔbe Yudafɔ ba ni fe kuyi komfo eto ɔlɛ
ɔlɛɛ, befo bɛnɔ biə wuunyə mi kaminsə
ɔkɔbe mi ɔlɛ?
22 Nyamfo lɛ bo bote kase Onanto ləənyə
kaminsə ku kase wə ditiki nkpe ale. Okpe
ale itə betidi ba dímentsyue wə koto, nya
woefi wə lefonə kətə mi mba léfo wə bɛnɔ
kekleke lefe saa. Lə bienyifo nkoo, Onanto
ebola mi uləkə lə kuyi komə əsuə.
23 Nya lə Yudafɔ tsya áyɛ mə mam-
fokanɔɔ, Onanto ebufi mə tsya okpe lə kuyi
komə əsuə. Itsyise Onanto kpe əsuəale bə
usinkli otsyasə kuyi eto kalɛ lə kuyi komə
əsuə bə lə ɛkɔbe ɛlɛ.
24 Mimba lenni Yudafɔ te fe kuyi ko ńyə
lə dibutu, nya bála ko kalɛ bəbə bákle bəkə
lə umə eto kuyi ko bétsyi əsuə. Israel eto
kusə eyifo fe kuyi ko bétsyi. Eso imbə ale
itə Onanto bə ufi kuyitsyitsyi komə eto kalɛ
ka bála usinkliko ke otsyasə ukɔ lə nko
əsuə bála ke, nya yɔɔlɛkɛ eso.

Onanto Eto Betidi Kenke Ebunyə Bofo.

25 Mɔ bayimi, asa ətsyuə kpe nnya
lɛkula mi nya minla miə məələkə nte mi
bə yensikula mi lə bɛyɛ bubu biə biyi
kobe tinti beso. Nnya ni bə, Yudafɔ
bətsyuə eto atotitidi nnya bankpe embut-
syə ɛklɛ. Bomu atotitidi nyamfo ebola lefe
nə Onanto dínyə sitiditu sia woala lə mba
lenni Yudafɔ eto nti ólosə.
26 Nya kusu komfo əsuə yɔɔyɛ bə Yudafɔ
kenke lə bənyə bofo fe kase Onanto lɛtɛyi
lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue nkə,
"Ofomfokətə ebutsyi Sion ubə,
nya wuubə uləkə disiale saa lə Yakob
eto kato eto bebi nti.
27 Nya kɛnyɛklekle kamfo ebɔkɛ lə bonko
mə eto nti
lə lefe nə minləkə abuayifoyifo lə mə
nti."
28 Yudafɔ eyifo Onanto eto balo, itsyise
bámfo Ditiki Sɛɛ nəmə banɔ. Lə nyamfo
esoo, mimba lenni Yudafɔ kpe kəńyənkɔ.
Fɛɛ se Onanto díləkə mə utsyə taa banamə
lefe esoo, woala mə.

29 Itsyise lə Onanto ələkə betidi
bətsyuə nya úte mə wə lefonə ditsyuəə,
wəmbofloma ni.
30 Nya mimba lenni Yudafɔɔ, béta
Onanto bíbu lə lefe nə léfe mə əsuə,
fɛ mɔmɔɔ, Onanto ənyə mi kaminsə lə
Yudafɔ eto atotitidi esoo,
31 nko ini bə lə kase Onanto dínyə mi
kaminsə esoo, Yudafɔ ensientsyue Onanto
koto mɔmɔ bə lə Onanto lə unyə mə tsya
kaminsə.
32 Onanto ələkə betidi ba ta ani, nya mə
atotitidi díti mə kusu iyifo fe diyo bákpe
mə, lə itə bə unyə məmblɛ kaminsə.

Tə Lə Bɔtɛsə Onanto.

33 Onanto amɔ tinti! Nya asa sɛɛ kenke
etsyi wə ɔflɔ. Nya sitintii, wə ni kobe
nya unyi asa nnya kenke eto kemiə
kukɔnɔ.
kələkə kasɔ bɔnɔ.
Nya kutsyuə sa əmbofo esu nya əsuə
waayɛ keyifo wə asa kasɔ bɔnɔ.
Nya kutsyuə saa əmbofo esu nya əsuə
wə ayɛ keyifo wə asa kasɔ bɔnɔ.
34 Nko eso báwɔni bákpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ
eto Kukue əsuə nkə, "Owoe laanɔ
Bonamute eto nsusu kasɔ?
Nya owoe ni wə ɔwunsəkotsyuə?
35 Owoe díkətə wə lesatsyuə unyə
bə lə ubə utsyə wə lə nnya kɛnyɛ?"
36 Wə díyifo lesa saa, nya wə dímuə asa
nnya kenke ɔnlɛ, nya wə ni lesa saa
eto kalosəkɔ.
Atɛsə itə Onanto idu mɔmɔ isu manlo
manlo.
Ibə itə.

12

Bitə Lə Busiə Nkpe Bukeyifo Onanto Eto Keyifo.

1 Nyaso, mɔ bayimi, se Onanto nlɛ bo
kaminsə bunyə ɛyɛ lə wə kafo ɛkpɛ tinti
esoo, nlɛ mi lekpakpa sitinti miə, bifi mi
əsuə bitə Onanto fe keditətə seka nnya
diyifo kɛnkɛ, nnya ləəyuəsə wə kafo tsya
lə mi nkpə bo binsi mfo eso. Nyamfo ni
kase ele bə bɔyɛ busumu Onanto lə lɛkɔɛsi
kəmiə nɛ.
2 Biensiə nkpə fe kase kawunsiə kamfo
eto betidi ləəsiə mu. Bomu bitə lə Onanto
lə ɔtsyi mi nsusu ɔwuninsə lə befiani betidi
fɔfɔ. Nyamfo luutə binyə lesa nə Onanto
laala, ku lesa nə lɛlɛkɛ, nya diakɛ wə ɔkɔɛ
nya lɛflɔ kenke tsya.
3 Nya ɛyɛ lə keyifo ka útə mɛ lə wə
lefonə əsuə esoo, nlɛ mimblɛ bɔtɛyi minkə
biambesə əsuə kato enso kase ele bə itsyə.
Bomu bitə lə mi nsusu lə bote bə bebokosə
əsuə kasɔ nya utsyuə saa lə ukato wə əsuə
ukabe lə wə bofakanɔ bo Onanto dítə wə
eto ale əsuə.
4 Fe kase bonkpe əsuə ani nnya nkpe
akpa akpa nnya leeyifo keyifo kani eto
oklee,
5 nko ke ini bə buyifo betidi kpə tsya.
Buyifo utidi eto əsuə ani nnya ntsyi akpa
akpa kpə nyamfo lə bo lɔniyifoyifo ku
Kristo eso, nya akpa akpa nyamə lɛkɔɔ
bətsyuə iyifo utidi ɔni.
6 Nyaso bitə lə bufi ətəsa akpa akpa
nnya Onanto dítə bo ɛyɛ lə wə lefonə əsuə
buyifo keyifo. Lə utidi utsyuə afo Onanto
eto Ditiki Sɛɛ nəmə eto buləkəkate eto
ətəsaa, ele bə obe ni letsya ku bofokanɔ
bo nkpe wə.
7 Lə utidi utsyuə eto ətəsa ni bə
ɔwunsəko betidi bamba eto keyifoo, ele bə
uyifo ke ku kafo faa ka woofo. Lə asabote
inii, ele bə ote asa nyamə fe kase woofo.
8 Lə betidi nkɛale kpekpe inii, ele bə okpe
betidi nkɛale lə nnya əsuə. Lə kafoɛkpɛ
buyifo kətə betidi inii, ele bə uyifo nnya
ku kafo faa. Nya lə betidi bɔyɛnko tsya
inii, ele bə ufi wə kobe kenke utə key-
ifo kamə eto buyifo, lə ɔtɔnko mə. Lə
kaminsənyənyə inii, ele bə unyə kaminsə
ku wə utu kenke.
9 Bela mi betidi ku lelabi kenke. Bikisi
lebua lə bɛkɔbe lesa sɛɛ bɛlɛ kekleke.
10 Bifi lelabi bitə mi bətsyuə ku utu faa
fənkə bayimi ba léfo bánɔ. Nya bitə mi
bətsyuə dibu enso mi əsuə.
11 Bienyifo sɛflɔ, bomu bekpe ɔtsyini lə
mi keyifo əsuə. Bisumu Bonamute əmə ku
mi utu kenke.
12 Se bɛnlɛ kusu bobe itə lesatsyuə esoo,
binyə disuəyuə lə keyifo saa ka bɛnlɛ
buyifo əsuə. Nya binyə kekleke lə kanyi
əsuə. Nya bikato ola lefe saa.
13 Bɛwunsəko mi bayimitsyuə ba léfo
bánɔ ba asa nlɛ bohiã. Nya bifi kafo faa
befo bafɔ.
14 Bɛtɔ Onanto lə okpo betidi ba laabɛbɛ
mi kabua atsyɔ. Tɔ atsyɔkpokpo ətə mə,
menkudi mə.
15 Binyə disuəyuə ku mba nlɛ disuəyuə
bunyə. Nya biwinko mba nlɛ buwi.
16 Biyifo bani ku mi bətsyuə lə mə
nkpəsiəsiə əsuə. Biambesə əsuə kato,
bomu bɛkɔ ani ku mba dimanle betidi lə
betidi eto ənəmi. Nya mənyə fə əsuə fe
nwə ni obesibe onso.
17 Lə utsyuə eyifo mi kabua biemfi kabua
bɛtisə wə oko. Kplatsya lə eyifo lesa nə
lɛlɛkɛ lə bitidi eto ənəmi.
18 Bɛyɛ kusu saa ko luunə diyuə eboko
mi ku betidi bamba eto nti.
19 Mɔ bayimi, biantisɛ utidi eto lebua oko
kulefe. Bomu bitə Onanto kusu lə utə utidi
əmə ni kayofofo utə mi. Itsyise Onanto
átɛyi lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue nkə,
"Mɔ ni Onamute wə laatɔ kɛnyɛ kətə, nya
mɔ ni futsyə ləətə kayofofo."

20 Bomu lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue
əsuə, bátɛyi bo bə,
“Lə kukpɛnsɛ lə fə oloo, tə wə lesa lə udi.
Lə utukuɛ lɛ wəə, tə wə ntu lə unə.”
Itsyise lə eyifo nkoo, akpa kutəmbli akpo
wə lə disinti, nye ətə kofani alɛ wə
21 Biəntə lə kabua lə kedi mi utu, bomu bifi
kasɛɛ buyifo bitəkə lebua kato.

13

Bifi Dibu Bitə Kasɔ Ka Ƒsuə Binsi Eto Batɔnkotɔnko.

1 Ele bə utidi saa fi dibu utə Aba eto
ɔtɔnkotɔnko. Itsyise aba saa əmbə əsuəale
leni Onanto ɔflɔ itsyi. Nya Aba wə nsi
mɔmɔɔ, Onanto dífi mə utsyə mfó.
2 Lə utidi utsyuə átaka uńyə lə Aba
utsyuə əsuəə, Onanto eto lesa nə útsyue
útsyə əsuəə, ni ótaka uńyə nɛ. Nya betidi
ba leeyifo nkoo, bəənə kotonənə kaboko
əsuə.
3 Betidi ba leeyifo kasɛɛ, aante Aba sikpi,
bomu betidi buaa, mə laate asa sikpi nɛ. Lə
bela biə biayɛ Aba sikpi botee, ele bə biyifo
lesa saa lə kusu əsuə lə befo atɛsə.
4 Itsyise uyifo Onanto eto uyifoyifo wə
laabɛbɛ fə kasɛɛ. Fɛɛ lə eeyifo kabua,
nyalɛ te wə sikpi. Itsyise inni bimba ini
bə bətə wə əsuəale! Onanto eto uyifoyifo
uni. Nya uyifo utidi wə laabe nkə beyifo
lesa saa lə kusu əsuə nya wəənə obuayifo
saa koto.
5 Nyamfo eso ele bə bebokosə əsuə kasɔ
bitə batɔnkotɔnko. Nya inni lə Onanto eto
lɛblɔfi mate nɛ luubə fə əsuə eso, bomu lə
fə lɛkɔɛsi nə loolo fə dikpi tsya eso.
6 Lə nyamfo tsya eso ele bə befo oko bitə
mi kasɔ eto batɔnkotɔnko, itsyise Onanto
eto keyifo banlɛ buyifo. Nya béfi mə lefe
kenke bətə bə lə batɔnko betidi.
7 Nyasoo, befo oko bitə utsyuə saa wə ele
bə befo bitə. Lə kasɔ kamfo eto atabi ni
nnya bensi bə lə befi bətə utsyuə saa wə
ele bə bətəə, bifi bitə. Lə oko unii, ele bə
befo wuntsya. Lə futsyə ele bə bifi dibu
bitəə, bifi bitə wə. Nya lə atɛsə tsya ele bə
idii, nyalɛ bifi atɛsə bitə.

Ele Bə Bola Bətsyuə.

8 Lə bisi utsyuə kayoo, manni ke bofo.
Fo kemblɛ alosə. Fɛɛ kayofofo ka biusiə ka
biembofo ke bofo kalosəə, ke ni lelabi itə
mi bayimitsyuə. Itsyise utidi saa wə nkpe
lelabi itə wə ɔyimitsyuəə, ete bə utsyue
Onanto eto afi nyamə koto.
9 Afi nnya bətə bo lɛ bɔtɛyi nkə,
“Mankpo kusiə nye kusə, manlo utidi,
menyu, mansɛsə ənəmi lə kuutsyuə eto
asa əsuə,” nya lə befi afi nnya kenke
bakɔɔ, eka lesa lɔni klon nə ni bə, “La fə
ɔyimitsyuə fe fə əsuə.”
10 Lə aala fə ɔyimitsyuəə, embuyifo wə
kabua. Nyaso lelabi ni lesa nə əsuə afi
nyamfo kenke nkpəsə.
11 Besankli lə selabe əsuə! Lə bɛyɛ lə
kusu komfo əsuə. Itsyise biyi lefe nə
əsuə bonkpe mɔmɔ. Lefe nə əsuə Onanto
luuləkə bo ebɔfi mɔmɔ enso lefe nə boto
Kristo bofo kanɔ.
12 Ketsye lefe ébubə éfe, nya kale fe kalɛ
busiə. Nyaso bɛyɛ ketsye eto asa buyifo, lə
bifi amamawu nya dińyə itə betidi ba nkpe
lə lekpasə eto diyənde əsuə bekpe.
13 Bitə lə bɔlɛ bo əsuə ola fe betidi ba
laayɛ lə lekpasə eto diyənde əsuə. Nya
yenyifo udikpuu eto budi ku sitəkpə ku
asɔnɔdidi eto abua ku disialeyifoyifo eto
asa ku ntimama ku kenəmisɛ eto eyifosa.
14 Bomu bifi Bonamute Yesu Kristo bekpe
fe awu, lə biləkə nsusu bitsyiko lə əsuə eto
sinə eto asa bimba nnya laakle mi lə ɔkɔɛ
əsuə.

14

Biankponko Mi Bayimitsyuə Lekpo.

1 Befo mi utidi wə eto bofokanɔ
diməmmuə tɔ ale ku kafo faa bekpe lə
mi nti. Biemfi kediə betsyako wə lə lesa nə
ele bə uyifo lee yanle nə bə uyifo əsuə.
2 Utsyuə eto bofokanɔ ətə wə kusu bə ofo
lesa saa budi, fɛ, bətsyuə ba eto bofokanɔ
məmmuə tɔ alee, didisa nə bánkpesinə ni
nə hã beedi.
3 Nya yanle bə utidi wə leedi lesa saa
mfoo, nyə wə fe nwə dimənyə utə. Nya
nko ini yanle bə nwə leekisi didisa ditsyuə
tsya kpo nwə leedi lesa saa eto ənəmi kasɔ.
Itsyise Onanto áfo wuntsya lə nkpə.
4 Owoe feni bə lə akponko utidi bamba
eto uyifoyifo lekpo? Wə kosate eto On-
amute eto ənəmi eebe lə nwə mə ńyə
kekleke utə wə lee, lee unńyə. Nya
uyifoyifo əmə tsya ebuńyə kekleke, itsyise
Bonamute ebofo butə nkə uńyə kekleke utə
wə.
5 Utidi utsyuə eebu nkə diyi ditsyuə afé
leso abamba. Nya utsyuə tsya əənyə eyi
nnya kenke nkə iyifo ani. Ele be utsyuə
saa nyə nkə lesa nɛ weeyifo alɛkɛ.
6 Utsyuə saa ke leefi dibu kətə diyi
dutsyuəə, woeyifo nko kefi kətə Bonamute
dibu. Nya utidi utsyuə wə ke leedi didisa
ditsyuə tsya, woedi ni kefi kətə Bonamute
dibu, itsyise woasɔ Onanto ani lə didisa
nəmə eto disi. Nya utidi wə lɛnni nkə
woembudi lesa ditsyuə eto okle tsyaa,
woeyifo nko kefi kətə Bonamute dibu. Nya
woasɔ Onanto ani.
7 Bo kuutsyuə saa ensi nkpə itə wə əsuə
hã. Nya nko ke ini bə bo kuutsyuə saa tsya
ənkpə kətə wə əsuə.

8 Lə busi nkpəə, busi mu itə Bonamute.
Nya lə bukpə tsyaa, bukpə itə Bonamute.
Nyaso lə busi o-o nye bukpə o-o, buyifo
Bonamute eto bale.
9 Nyamfo eso sitintii, Kristo əkpə, nya usi
ótaka utsyi ɔkɔmə úbə nkpə bə lə ofiani
Onamute utə bəkpənkpə ku bəkpənsiə
kenke.
10 Beso ele bə lo fə ɔyimitsyuə dikpi?
Nyee, beso fəənyə fə ɔyimitsyuə fə wə
mamflɔ? Bomblɛ ebunyə lə Onanto eto
lekankpomɛ eto ənəmi bə lə okponkobo
lekpo.
11 Itsyise báwɔni bákpe lə Awɔninsa Eto
Kukue Kɛnkɛ bə,
"Bonamute átɛyi nkə, 'Lə lefe nə minsi
nkpə mfoo, nlɛ mi bɔtɛyi kekleke
minkə,
utsyuə saa ebose akonki utə mɛ.
Nya utidi saa ebofo ɔnɔ nkə mɔ mi
Onanto.' "
12 Nyaso utsyuə saa lə bo nti ebuləkə wə
əsuə kɛnyɛ lə Onanto ɔflɔ.

Menyifo Kulesa Nə Luutə Fə Ɔyimitsyuə Lə Udu Ɔnɔ Lə Wə Bofokanɔ Ǝsuə.

13 Lə nyaso bitə lə bɔyɛ bo bətsyuə bɔtɛyi
bə bamflɔ. Bomu bitə lə bose lesatsyuə uyi
bə boembuyifo kulesa nə luuti kuutsyuə
saa kusu lə wə bofokanɔ əsuə bə yembunə
kuutsyuə ekpe lə lebua əsuə.
14 Se minsi nkpə lə lɔniyifoyifo ku Bona-
mute Yesu esoo, nyi sitinti lə mɔ lɛkɔɛsi
kemiə miə didisa saa əmbə nə laabiasə
kuutsyuə. Fɛ lə utsyuə ənyə lesatsyuə fe
lesa nə laabiasə wə, lesa nə əmə ebobiasə
wə əsuə.
15 Lə eedi lesatsyuə nnya fenyi fə
nnyakpe fə ɔyimitsyuə bulləə, yenyifo
lelabi fanlɛ buləkə kate wə. Məntə lə
lesa nə feedi lə lebiasə fə ɔyimitsyuə eto
bofokanɔ, itsyise Kristo əkpə lə wə disi
tsya.
16 Nya biəntə lə betidi bamba lə bakpe
lesa nə mi nyi biə diyifo lesa sɛɛ, kɔfiɔ.
17 Itsyise lə Onanto eto sekakedikɔ katoo,
budi ku bunə manle kulesa. Bomu nnya
əsuə inkpesə ni kasɛyifoyifo, diyuə ku
disuəyuə nə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ ləətə.
18 Itsyise nwə leesumu Kristo lə kusu
komfo əsuəə, wə Onanto laala nya betidi
tsya ləətə dibu nɛ.
19 Nyaso bitə lə bokpe nkɛale saa boofo
lə buyifo lesa nə laaboko betidi diyuə lə itə
betidi lə babé disi lə lɛwɔnɔ əsuə.
20 Bianyɛ lə didisa eso bebiasə Onanto
eto keyifo. Edisa saa eyifo kɛnkɛ, fɛɛ
yanlɛkɛ bə ɛyɛ lə didisa nə utidi luudi eso
yuutə utsyuə dufə lə kabua əsuə.
21 Lesa sɛɛ ete ini bənkə, yɛ sinə nye nte
nye lesa nə luunə fə ɔyimitsyuə lekpe lə
lebua əsuə budi nye bunə.
22 Nyaso tə lə lesa nə fafo fanɔ lə asa
nyamfo əsuəə, lə ɛkɛ lə fə ku Onanto eto
nti ete. Disuəyuə aakɛ utidi lə əsuə lə
wə lɛkɔɛsi aanlo wə dikpi lə lesa nə úyifo
alɛkɛ itə wə.
23 Fɛɛ lə utidi utsyuə edi lesa nə wə
lɛkɔɛsi dimə̀ntə wə kusuu, Onanto aalo
wə dikpi lə udi ni, itsyise weentsyue lesa
nə ófo ɔ́nɔ koto. Nya lesa saa nə béyifo
dímanyɛ lə bofokanɔ əsuəə, eyifo lebua.

15

Bitə Lə Buyifo Asa Nnya Lɔɔkɛ Betidi Bamba Ɔkɔɛ Bomu.

1 Bomba eto bofokanɔ díkəmuə alee, ele
bə bɔwunsəko mba eto bofokanɔ ləmbətɔ
ale bəńyə. Nya yanle bə búyifo nya lɛlɛkɛ
itə bo əsuə ete.
2 Lə nyaso ele bə bo nti eto utsyuə saa
yifo lesa nə lɔɔlɛkɛ itə wə ɔyimitsyuə nya
luutə bə obe lə lɛwɔnɔ əsuə.
3 Itsyise Kristo kulaa tsyaa, inni lesa nə
lɛlɛkɛ itə wə əsuə úyifo. Báwɔni bákpe lə
Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə bə, Kristo
átɛyi Onanto nkə, "Aka nnya betidi laaka
fəə, əbə ékpo mə lə əsuə."
4 Nya asa nnya kenke báwɔni bətsyə lə
lefe nə léfe mmə lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto
Kukue əsuəə, báwɔni nnya bətsyə bə lə
bokase asa lə nnya əsuə, bə lə bokpe lə
kanyi əsuə tsyaa, utsyuə saa lə uńyə kek-
leke ɛyɛ lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto bɔwunsəko
bo nkpe itə bo əsuə bə lə bunyə kusubebe.
5 Onanto wə laawunsəko bo bə lə bofo
buńyə kekleke lə kanyi nyənyə saa əsuə,
nya woakpe bo nkɛalee, lə utə lɔniyifoyifo
lə lɛkɛ mi lə nti lə Kristo Yesu eto kama
butənko əsuə.
6 Nya lə mimblɛ lə bufi ɔkɔɛ ɔni bebesə
Onanto wə ni Bonamute Yesu Kristo eto
Anto kato.

Bátɛyi Mba Lenni Yudafɔ Tsya Ditiki Sɛɛ Nəmə.

7 Lə nnya esoo, bisensə mi ani lə befo
bətsyuə fe kase Kristo dísensə ani ófo mi.
Biyifo nyamfo lə betidi lə batɛsə Onanto.
8 Nyaso nlɛ mi bɔtɛyi kakpasə minkə
Kristo əbə ófiani Yudafɔ eto usumunyə bə
lə uləkə ditiki nə Onanto lɛtɛyi Yudafɔ eto
bana eto bana útsyə ote nkə ditiki nəmfo
eyifo ɔnukualɛ nya bə lə ibə itə nko sitinti.
9 Nya bə betidi ba lenni Yudafɔ tsya lə
batɛsə Onanto lə wə kaminsənyənyə eso.
Báwɔni lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə
nkə,
"Lə nyamfo esoo, mɔɔtɛsə fə lə betidi ba
lenni Yudafɔ eto nti.
Nya muusə əsə mfi ntɛsə fə diye."
10 Nya besi bátɛyi bənkə,
"Mimba lenni Yudafɔ nyə disuəyuə ku
Onanto eto kusə."

11 Besi bátɛyi tsya bə,
"Mimba lenni Yudafɔ kenke bɛtɛsə Bonamute əmə.
Nya mi ese ese eto betidi kenke bɛtɛsə wə."
12 Yesaya tsya esi ɔ́wɔni ɔlɛ bɔtɛyi nkə,
"Yese eto kafo eto ubi ebuke ɔbɔ.
Nya wə ni utidi wə lootaka udi seka lə ese ese eto betidi ba kenke lenni Yudafɔ əsuə.
Nya buufi mə kusubebe bətəkə lə wə əsuə."
13 Nlɛ lekpakpa miə Onanto wə ni bo kusubebe tə lə disuəyuə lə diyi mi əsuə kenke, nya lə binyə diyuə lə kase bífi mi əsuə bítəkə lə wə əsuəale əsuə, lə Onanto eto Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ eto əsuəale lə itə bə mi kusubebe lə kobe kokpe mi lə əsuə.

Paulo Ƒləkə Nnya Eso Ɔ́wɔni Kukue Ko Nkpe Kasɔnɔnɔ Kpə Mfo Ótsyese Mə.

14 Mɔ bayimi, mɔ kosate mfo nnɔ sitinti miə asa sɛɛ buyifo aba ekpo mi lə əsuə kenke. Nya biyi asa nnya kenke itə bə biofo mi bətsyuə asa bote lə nnya əsuə.
15 Mfí mɔ utu ntəkə sitinti lə ni nya minwɔni asa kpə lə kukue komfo fe kaklomasə itə mi lə asa nyamfo ɛyɛ lə Onanto eto lefonə nə útə mɛ eto əsuəale əsuə.
16 Itsyise úyifo mɛ nkə ntsyi nwuninsə nyifo Kristo eto uyifoyifo ntə betidi ba lenni Yudafɔ. Nya lə nyifo kesumu eto keyifo ka ni bənkə mbe Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə letsya ntə betidi ba lenni Yudafɔ bə lə nnə mə mboko Onanto fe kesumu eto asa nnya nnya luudufə Onanto ənə, ini Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ díyifo nnya kɛnkɛ.
17 Lə nyamfo eso moofo lɛkɔɛsi bɔsɔ lə lesa nə Yesu Kristo díyifo ɛyɛ lə keyifo ka minlɛ buyifo kətə Onanto eso.
18 Məmbofo lɛkɔɛsi bɔsɔ kedi etiki lə lesatsyuə bamba əsuə enso nnya Kristo díyifo ɛyɛ lə mɛ əsuə hã. Utə nkə nnə betidi ba lenni Yudafɔ mboko, bə lə bəbə betsyue Onanto eto ditiki koto ɛyɛ lə lesa nə míntɛyi mə ku nə mínyifo əsuə tsya.
19 Nya úyifo nko ɛyɛ lə asa nnya mínləkə mínte ku ayanisa nnya bənyə mínyifo ɛyɛ lə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ eto əsuəalɛ əsuə eso. Lə nyaso ídu lə Yerusalem ɛyɛ etsyilama ísu Iliriko eto lɛkpɔ mfó, mbe Kristo eto Ditiki Sɛɛ nəmə letsya éfia kenke.
20 Ídu taa kɔ kenkee, íyifo mɔ lelabi kekleke minkə lə mbé Ditiki Sɛɛ nəmə letsya lə nlebe bo bánnɔ tɔ Kristo eto diye. Nya inni bə lə nto ntəkə lə utsyuə bamba eto lesa nə útsyə kasɔ ku boto əsuə.
21 Bomu bə lesa nə báwɔni bətsyə lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue kafo lə ibə itə nko bə,
"Betidi ba bántɛyi mə itsyi lə ditiki nəmə lefe nə léfee, mə luunyə bətsyə wə lekpo bate wə nɛ.
Nya mba tsya dimannɔ tɔ kulesa lə wə əsuə lə lefe nə léfee, mə lɔɔnɔ wə kasɔ nɛ."
22 Keyifo ka minlɛ buyifo mfo əntə mɛ kusu nyaso maamfo mi ɔflɔ bubə nɛ.
23 Fɛ mɔmɔɔ, se mínkalosə mɔ keyifo lə lɛkpɔ nəmfoo, nya se minlɛ kusu bɔbɛbɛ lə alɛ kpə nnya léfe bə lə mbə nyə mi esoo,
24 mfi nsusu miə lə mbə nlɛ Spania bofee, lə nyɛ mi ɔflɔ. Nla miə maayɛ mi ɔflɔ lə bɛwunsəko mɛ lə mɔ mfó busu əsuə lə nsiə lə mi ɔflɔ lə búnyə disuəyuə ku bətsyuə itə lefe kliminti ditsyuə eto kama bólosə.
25 Tsyafɛ mɔmɔɔ, ntɔ lə Yerusalem lə nsu nwunsəko Onanto eto betidi ba nkpe mfó.
26 Itsyise iyifo bafokanɔfɔ lə Makedonia ku Akaia eto lelabi faa bə baako atabi ətsyuə lə befi batsyese bakombo ba nkpe lə bafokanɔfɔ nti lə Yerusalem mfó.
27 Iyifo mə lelabi kafo faa bə beyifo nko. Nya lə sitintii, beyifo bayodi lə mɔ ɔflɔ! Itsyise lə betidi ba lenni Yudafɔ ənyə kedikɔ ku Yudafɔ eto lɛwɔnɔ eto asa sɛ əsuəə, eyi fənkə ele bə mə tsya wunsəko Yudafɔ ku mə asa nnya banlɛ bunyə ketsyiko lə nnya əsuə.
28 Nyaso lə nyifo keyifo kamfo nlosə nya bafo asa nnya bənyə basɔ leboo, muusu Spania nya mɔɔyɛ mi ɔflɔ mfó lə mfe ntɔ.
29 Nyi miə lefe nə muubə mi ɔflɔɔ, nyɛnko Kristo eto atsyɔkpokpo kenke nlɛ mi boboko.
30 Mɔ bayimi, nlə mi lekpakpa tinti lə Bonamute Yesu Kristo eto diye əsuə ku Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ eto lelabi əsuə miə bɛwunsəko mɛ lə boto ola kekleke butə Onanto lə mɔ disi.
31 Beto ola bɛlɛ Onanto lekpakpa bə lə uləkə mɛ utsyiko Yudea eto betidi ba ni mankokafɔ eto ani nya lə mɔ keyifo lə Yerusalem mfó lə kakɛ Onanto eto betidi mfó ɔkɔɛ bamə.
32 Nya lə Onanto atɔnɔɔ, muubə ndufə mi nti ku disuəyuə, bə lə bomblɛ lə bola bɔwɔnɔ busiə.
33 Onanto wə ləətə diyuəə, lə usiəko mimblɛ kenke. Ibə itə.

16

Paulo Ƒsiəsə Betidi Akpa Akpa Ba Nkpe Lə Roma Ótsyese.

1 Nla miə məələkə bo ɔyimisio Foebe nte mi. Uyifo ɔwunsəkotsyuə utə Kenkrea lə bafokanɔfɔ nti.
2 Nya nlɛ mi lekpakpa miə lə befo wə kukɔnɔ lə Bonamute eto diye əsuə lə kusu ko dińyə itə Onanto eto betidi əsuə. Bitə wə bɔwunsəko saa bo wɔɔtɔ utsyiko mi

ɔflɔ, itsyise ɔ́wunsəko betidi kpə ku mɔ
əmə tsya.
3 Siəsə Priska ku wə usə Akwila ba bomə
diyifo mɔ beyifoyifotsyuə lə Kristo Yesu
əsuə.
4 Bəmuə əsuə bəńyə bə boofo bukpə lə
mɔ disi kulaa tsya. Nya inni mɔ mate
ete nlɛ mə ani bɔsɔ, bomu ku betidi ba
lenni Yudafɔ eto bafokanɔfɔ eto etsyukpa
bamba ətsyuə kenke tsya.
5 Lə əsiəsə bafokanɔfɔ ba laatsya lə mə
diyo mfó tsya. Siəsə mɔ ɔyɛtsyuə lala
Epaineto wə ni ututɛ wə lɛtsyi lɛkɔɛsi
ɔwuninsə ófo Kristo lə Asia eto kasɔ mfó.
6 Nya lə əsiese Maria wə díyifo keyifo
kekleke útə mi ditsyukpa nəmfó.
7 Siəsə Androniko ku Yunia ba ni mɔ
kusə eto betidi ba ni bonko mə bákpe lə
aba eto diyo mfó. Betidi yi mə tinti fe mba
baatsyese nkpe lə batɔnkpe nti. Nya bɔ́tɔ
mɛ lə Kristo bofo kanɔ əsuə.
8 Siəsə Amplia wə maala tinti lə Bona-
mute əsuə ətə mɛ.
9 Nya lə əsiəsə Urbana wə ni bo uyifot-
syuə ku ɔyɛtsyuə lə Kristo əsuə ətə mɛ.
Nya lə əsiəsə mɔ ɔyimitsyuə lala Staki.
10 Siəsə Apele wə bóto bóbe nya búnyə
boə uńyə itə Kristo. Nya lə əsiəsə Aristob-
ulo eto diyo eto betidi kenke ətə mə.
11 Siəsə Herodion mɔ otokponyə ətə mɛ.
Nya lə əsiəsə Narkiso eto diyo eto betidi ba
dífi mə əsuə bətə Kristo.
12 Siəsə besio ba ni Trifaena ku Trifosa
ba diyifo Bonamute eto keyifo. Nya lə
əsiəsə mɔ ɔyimitsyuə lala Persi wə ni
usio ɔni wə tsya díyifo keyifo tinti utə
Bonamute.
13 Siəsə Rufo wə Bonamute díləkə fe wə
ole ku wə ambe wə tsya lɛlɛ mɛ fe mɔ
ambe ke.
14 Siəsə Asinkrito, Flegon, Herme, Pa-
troba, Herma ku mə bayimi bafokanɔfɔ ba
nkpe lə mə ɔflɔ.
15 Siəsə Filologo, Yulia, Nereo ku wə
ɔyimisio, ku Olimpa ku Onanto eto betidi
kenke ba nkpe lə mə ɔflɔ.
16 Bisiəsə bətsyuə lə bɛkɔbe bətsyuə bɛlɛ
lə Kristo eto kusu əsuə. Bafokanɔfɔ lə
Kristo əsuə eto etsyukpa kenke bə bəəsiəsə
mi o-o.
17 Mɔ bayimi, nlɛ mi kɔlɛ bɔlɛ kekleke
minkə bimuə əsuə bińyə bikabe kusu itə
betidi ba lela bə beesensə mi nti. Kənyə lə
asa nnya bóte mi əsuə kefi keti mi kusu.
Biləkə mi əsuə bitsyiko lə mə əsuə.
18 Itsyise betidi ba leeyifo asa nyamfo eto
kaklee, beenyifo Bonamute Yesu Kristo eto
keyifo. Bomu mə kosatee, mə alasa nnya
beeyifo nɛ. Nya bakpe kɛnyɛ mlimlimli
lə mə etikididi nnya baawɛ betidi ketitlisə
asa kakpe mba lanlɛ kulesa bote.
19 Utidi saa ánɔ kase bietsyue Ditiki Sɛɛ
nəmə koto, lə nyaso məənyə disuənyə tinti
lə mi əsuə. Fɛɛ lesa nə mimbɛbɛ mintsyiko
mi ɔflɔ ni bə binyə lesa sɛɛ bitsyə lekpo.
Nya lə befiani betidi ba lanla asa bua
buyifo.
20 Onanto wə ləətə diyuəsə, ebusənsə
oba Obonsam kenke okpo, nya wuutə
nkə bitəkə wə kato lə lefe kliminti əsuə.
Bonamute Yesu Kristo eto lefonə lə disiəko
mi.
21 Timoteo wə ni mɔ uyifotsyuə nkə
wəəsiəsə mi. Nko ke ini Lukio tsya ku
Yason ku Sosipatro ba bomə ni kusə kɔni
eto betidi bə bəəsiəsə mi.
22 Mɔ Tertio wə lɛwɔni kukue komfo
əsiəsə mi lə Bonamute eto diye əsuə.
23 Gaio wə lefo mɛ kafo faa ku
bafokanɔfɔ eto ditsyukpa nə laakpe disi
mfo kenke bə bəsiəsə mi.
Nya Erasto wə ni umə əmfo eto nwə
ləətsyə mə atabi ku bo ɔyimisani Kwarto
bə bəsiəsə mi.
24 Bonamute Yesu Kristo eto lefonə lə
disiəko mimblɛ kenke. Ibə itə.
25 Nya mɔmɔɔ, bitə lə bɔtɛsə Onanto,
wə loofó mi nkɛale bokpe nkə lə bińyə
kekleke fe kase minlɛ bɔtɛyi lə Ditiki Sɛɛ nə
minlɛ buləkə kate itsyi lə Yesu Kristo əsuə.
Ditiki Sɛɛ nəmfo aka asa nnya bakula nya
Onanto díləkə óte nya lɛkula bo alɛ kpə
nnya léfe əsuə.
26 Fɛ, mɔmɔɔ, bələkə asa bate bə lə
betidi ba kenke lə banɔ kasɔ fe kase wə
bənyɛləkətidi lɛwɔni bətsyə. Onanto wə
nsi nkpə lefe saa eto lelabi ni bənkə, ele bə
babe Ditiki Sɛɛ nəmfo letsya itə kawunsiə
ka kenke lə bafo wə banɔ lə betsyue wə
ditiki koto.
27 Ele bə bɔtɛsə Onanto wə hã ni obesibe
idu mɔmɔ ɛntɔ lefe saa ɛyɛ lə Yesu Kristo
eto diye əsuə! Ibə itə.

1 KORINTOFƆ
Kukue Tutɛ Ko Paulo Lɛwɔni Útə Korintofɔ

1 Mɔ, Paulo, wə ɛyɛ lə Onanto eto lelabi
əsuə mimfiani Yesu Kristo eto ɔtɔnkpee,
mɔ ku bo ɔyimisani Sostene nlɛ mi kukue
komfo bɔwɔni nɛ.
2 Bɔ́wɔni kukue komfo bɔlɛ Korintofɔ
eto bafokanɔfɔ ba ɛyɛ lə Yesu Kristo əsuə
Onanto díləkə nya ókpadi mə nkə bafiani
wə betidi kɛnkɛ. Fe kase úyifo betidi
ba kenke tsya lefo Bonamute Yesu Kristo
banɔ. Wə ni bonko məmblɛ eto Onamute.
3 Bɔlɛ bɔtɔ boə Boanto Onanto ku Bona-
mute Yesu Kristo eto lefonə ku diyuə lə
ditəkəko mi.

Onanto Ǝətə Bo Asa Sɛɛ Ɛyɛ Lə Yesu Kristo Eso.

4 Maasɔ Onanto ani lefe saa lə mi disi
lə wə lefonə nə úfi útə mi ɔyɛnko lə Yesu
Kristo əsuə eso.
5 Ídu lə lefe nə bíyifo lɔni ku Kristo,
biobe lə kusu saa əsuə titlu lə etikididi ka
ku kobe tete əsuə.
6 Yesu Kristo eto ditiki nəmfo afo disiə lə
miinti kukɔnɔ.
7 Lə nyamfo esoo, lə lefe nə biinyə
binsəke Boanto Onanto bə utə Bonamute
Yesu Kristo kusu lə uləkə wə əsuə otee,
Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ eto ətəsa saa eyi mi əsuə.
8 Nya woose mi lə mi bofokanɔ əsuə
kukɔnɔ isu ese lə kalosəkɔ. Wə ni futsyə
luutə nkə lə Bonamute Yesu Kristo əbə nkə
woakponko kawunsiə eto betidi lekpo lə
Ditiki Sɛɛ nəmə əsuəə, bembolo mi dikpi.
9 Onanto wə lékpadi mi nkə biyifo lɔni
ku wə ubi Bonamute Yesu Kristo, wə ni
nwə əsuə bioka bese nɛ.

Bebe Sinini Biə Kəsənsə Embudufə Mi Lenti.

10 Nyɛ lə Bonamute Yesu Kristo eto
əsuəale nya utə mɛ əsuə, nlɛ mi bɔtɛyi
kekleke fe mɔ bayimi bafokanɔfɔ miə
lə mimblɛ lə bɛnɔ bətsyuə kasɔ itə bə
kəsənsə embɔkɛ mi lenti. Nya lə mi
kɛnyɛ lə keyifo kani lə asa nnya biebu disi
ketsyiko ku nsusu bo əsuə bese uyi.
11 Itsyise bayimi, betidi bətsyuə ba dítsyi
Klo eto diyo átɛyi mɛ bə kədiə kpe mi lenti
mfó.
12 Lesa nə minlɛ ni bə utsyuə saa ku
lesa nə ɔnlɛ bɔtɛyi. Bətsyuə bə, "Paulo
eto kama mintəkə." Nya obamba tsya
nlɛ bɔtɛyi nkə, "Mɔ alɛ Apolo eto kama
mintəkə." Nya obamba tsya nlɛ bɔtɛyi
nkə, "Petro eto kama mintəkə." Nya
obamba tsya nlɛ bɔtɛyi nkə, "Kristo eto
kama mintəkə."
13 Mɔɔtɔ mi miə nyalɛ boofo Kristo boba
kakpe lə akpa akpa? Nye Paulo ni nwə
díkpə lə uyi əsuə lə mi disi? Nye bəfləsə
utsyuə ku ntu lə Paulo eto diye əsuə? Owo
lo!
14 Maasɔ Onanto ani bə ményifo kutsyuə
saa ntufləsəfləsə eto lekpa lə mi nti enso
Krispo ku Gaio mate hã.
15 Nyaso kutsyuə saa, embofo bɔtɛyi nkə
mɔ diye kpe lə mba difləsə wə ntu nti.
16 Mookloma miə ńyifo Stefana ntu-
fləsəfləsə eto lekpa ntə wə ku wə diyo eto
betidi, nya mensikloma lə ḿfləsə kuutsyuə
bamba saa tsya ntu.
17 Kristo mántsyese mɛ nkə mbə nkeyifo
ntufləsəfləsə eto lekpa kətə betidi. Bomu
ótsyese mɛ nkə mbe Ditiki Sɛɛ nəmə letsya
ntə betidi. Nya maanyɛ lə kawunsiə kamfo
eto kobetete eto kusu əsuə kabe Ditiki Sɛɛ
nəmə letsya. Itsyise lə nyifo nkoo, nyalɛ
Yesu Kristo eto ukpə wə úkpə eto əsuəale
ebuyifo ubimba.

Kristo Eto Ditiki Sɛɛ Ni Onanto Eto Ǝsuəale Ku Kobe.

18 Nyi kase betidi bamə eto ditsyəbi ditə
bə balɛ bukpə lə lɛwɔnɔ əsuə. Kristo eto
ukpə lə kuyi əsuə eto etiki eyifo ebukisa
lə mə ɔflɔ. Fɛɛ bomba Onanto ləətə nkə
bunyə bofoo, buyi boə Onanto eto Ditiki
Sɛɛ nəmə eyifo Onanto eto wə əsuəale.
19 Lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə,
Onanto átɛyi nkə
"Mɔɔtsylɔsə babesibe eto kobetete.
Nya muuləkə nte miə bekuente eto
etiki eyifo əsuəale itə mi."
20 Nyamfo lɛ bote bə kawunsiə kamfo eto
babesibe ku bekuente ku betidi ba kpə nyɛ
laafo etiki bunə kenke eyifo ebimbasa.
21 Onanto yi, ɛyɛ lə wə kobetete əsuə
úyifo betidi nko, nkə lə bayɛ bɔyɛ lə mə
kawunsiə eto kobetete əsuə bate wə. Nya
wə Ditiki Sɛɛ nə eto letsya boabe mfoo, nya
woələkə eyifo ebukisa lə betidi bətsyuə
ɔflɔ. Fɛɛ Onanto aayɛ lə nnya əsuə nya
woələkə betidi ba léfo bánɔ lə nkpə.
22 Yudafɔ aabɛbɛ bə bəənyə ayanisa
buyifo. Nya Grikifɔ, mə aala bɛ baate
kawunsiə kamfo eto kobe.
23 Fɛ boo, Kristo wə básɔ bámanklasə
lə uyikabie usuə eto Ditiki Sɛɛ nəmə eto
letsya boabe. Nya Ditiki Sɛɛ nəmfo laayɛ
kedufə kelə Yudafɔ lə akɔɛsi. Nya betidi
ba lenni Yudafɔ tsya, laanɔ nya fe ebukisa.
24 Fɛɛ betidi ba Onanto díləkə utə lə
Yudafɔ ku Grikifɔ ntii, Kristo wə eto Ditiki
Sɛɛ boabe letsya mfo, wə ni Onanto eto
əsuəale ku wə kobetete nɛ.
25 Itsyise lesa nə betidi ləənyə bə iyifo
Onanto eto ebukisaa, iyifo kobetete eso
betidi eto ale. Nya Onanto eto eyifosa nya

diyifo fe yɔkpɔɔ, kpe əsuəale eso betidi eto ale.
26 Mɔ bayimi, fɛ Onanto lə uləkə mii, biokloma kase bítsyə lə betidi eto ənəmi! Mi kpə mánte kobe nya bíankɛ əsuəale saa. Nye bíambɔ bítsyi mmfo bo lɛkɛ dibu kafo saa.
27 Bomu Onanto étsyue úləkə betidi ba lə kawunsiə eto ənəmi leeninə nkə lə okpe kawunsiə kamfo eto babesibe kofani. Nya úləkə betidi ba dimanle kulesa lə kawunsiə eto ənəmi itə lə ufi okpe kawunsiə eto bəsuəaletidi bamfo kofani.
28 Onanto ələkə betidi ba dimanle kulesa lə kawunsiə eto betidi eto ənəmi, nya beembu mə kakpe ku lesa nti nkə lə ɔyɛ lə mə usuə okpe betidi ba kawunsiə leebu bə mə ni mba nkpə dibu nya bankpə kalende kofani, se benni kulesa eso.
29 Nyamfo luutə bə kutsyuə saa embofo botaka keńyə kasɔ lɛkɔɛsi lə Onanto eto ənəmi.
30 Onanto uni ditə kusu nkə biyifo bani ku Yesu Kristo. Nya Kristo əmə ni bo kobetete ko Onanto dífi útə bo. Nya ɛyɛ lə Kristo əmə əsuə eso Onanto ləənyə bo nkə bɔyɛ lə kusu sɛɛ əsuə. Nya bófiani Onanto eto betidi kɛnkɛ. Nya ófo kayo lə bo disi úləkə bo útsyiko abuayifoyifo əsuə.
31 Nyamfo eso Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue nlɛ bɔtɛyi nkə, "Utidi wə laasɔ wə lɛkɔɛsii, ele bə ɔsɔ wə lɛkɔɛsi lə lesa nə Bonamute díyifo utə wə əsuə."

2

Paulo Édi Etiki Utsyi Lə Kristo Ǝsuə.

1 Mɔ bayimi, lefe nə mímbə mi ɔflɔ miə lə mbé Onanto eto etiki kulakula tinti letsya nte mii, ményifo nko ku kɛnyɛ kamini nye lə kawunsiə kamfo eto kobe əsuə ntə mi.
2 Lefe nə mímbə mínkɛ mi lə ɔflɔɔ, ni mi etiki itsyi lə Yesu Kristo ete əsuə. Nya naya nsi nso kenke ni lə wə ukpə lə uyikabie əsuə.
3 Nyaso lefe nə mímbə mi ɔflɔɔ, mbə fe ɔsɔsɔbi. Nya sikpi dímuə mɛ ku ketinkə tsya.
4 Nya biunyə biə asa nnya mínte áte nko ke, yényifo fe utidi wə eto kɛnyɛ nkpe kobe nya únyi kobe. Bomu mɔ etiki nya mikədii, áte sitinti kase Onanto eto Lɛwɔnɔ nkpe əsuəale.
5 Lə nyamfo esoo, inni kawunsiə eto utidi eto kobetete əsuə bɛyɛ béte Kristo, bomu ɛyɛ lə Onanto eto əsuəale əsuə.

Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ Yi Lesa Saa Lə Onanto Ǝsuə.

6 Fɛɛ mɔ etiki nnya meedi, meedi nya kətə betide ba nyi kobe nya bekesu sɛtɔ lə lɛwɔnɔ eto asa kasɔnɔnɔ əsuə. Nya yanka kawunsiə kamfo eto kobetete nye bəsuəaletidi ba leedi seka lə kasɔ kamfo əsuə nya banlɛ mə əsuə bonyansə.
7 Kobetete ko eto etiki minlɛ bɔtɛyi mfoo, etsyi lə Onanto eto kobe ko bákula betidi əsuə. Fɛɛ Onanto étsyue ketsyue kamfo útsyə kokoko nkə wuuləkə bo fɛ úyifo kawunsiə.
8 Kawunsiə kamfo eto bəsuəaletidi eto kuutsyuə mánte kulesa itsyi lə kobe komfo əsuə. Itsyise lə nnya ete bátee, eni bánsɔ Bonamute le uyikabie əsuə.
9 Fɛɛ Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue lɛ bɔtɛyi nkə,

"Lesa nə kuutsyuə saa mənyə
nye woannɔ tɔɔ,
nya kuutsyuə saa mémbu tɔ disi utsyiko tsya nkə yuubə itə,
nya tutuutu ni lesa nə Onanto dítsyue utsyə utə betidi ba laala wə nɛ."

10 Fɛɛ bo alɛɛ, Onanto diləkə wə asakulakula nyamfo lə lekple óte bo, ɛyɛ lə wə Lɛwɔnɔ əsuə.

Onanto eto Lɛwɔnɔ eedufə lə lesa saa əsuə nya kaate, nya diate Onanto eto asakulakula kulaa tsya.
11 Fe kase utidi eto lɛwɔnɔ nə nkpe lə wə əsuə hã nyi wə kemiə eto lesa saa itsyi lə wə əsuə, nko ke ini bə Onanto eto Lɛwɔnɔ hã nyi lesa saa itsyi lə Onanto əsuə nɛ.
12 Nya boo, inni kawunsiə kamfo eto lɛwɔnɔ nə ləətə beeyifo asa bua nkpe lə bo əsuə. Bomu Onanto eto Lɛwɔnɔ nə luutə bote ətəsa nnya bófo butsyiko lə wə ɔflɔ, kafo faa, ni ni nnə nkpə lə bo əsuə nɛ.
13 Lə nyamfo esoo, inni kawunsiə kamfo eto kobe eto asa nnya betidi laate bófo búfi bɔnlɛ mi etiki budi. Bomu asa nnya Onanto eto Lɛwɔnɔ díləkə óte bo, nya ni asa nnya boələkə kate mba léfo Lɛwɔnɔ nəmə nɛ.
14 Utidi saa wə Onanto eto Lɛwɔnɔ nəmfo dímamfo disiə lə wə əsuə, wəmbofo ətəsa nnya Onanto eto Lɛwɔnɔ ləətə bofo. Nya utidi əmfó tsya əmbofo asa nyamfo kasɔ bɔnɔ, itsyise asa nyamfó eyifo wə ebukisa. Nyaso Onanto eto Lɛwɔnɔ əsuə nya utidi lɔɔyɛ fɛ wuunyə ətəsa nyamfó utsyə lekpo kase efo koya.
15 Utidi wə Onanto eto Lɛwɔnɔ lefo disiə lə əsuə, wə loofo lesa saa bunyə kətsyə nɛ. Fɛɛ wə alɛɛ, betidi embofo wə bunyə ketsyə lekpo nɛ.
16 Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue lɛ bɔtɛyi nkə,

"Utidi saa enyi lesa nə nkpə lə Bonamute eto nsusu.
Nya kuutsyuə saa tsya anté wə kulesa."

Fɛɛ boo, Kristo eto nsusu kpe lə bo əsuə.

3

Bo Ni Onanto Eto Beyifoyifo.

1 Mɔ bayimi, məmbofo mi etiki budinko
lə Ditiki Sɛɛ nəmə əsuə fe kase muudinko
betidi ba Onanto eto Lɛwɔnɔ nəmə díkafo
dísiə lə mə əsuə. Bomu muudinko mi
etiki fe betidi ba eto ənəmi nsi ntəkə lə
kawunsiə eto asa əsuə. Nya bisi biyifo
ekpefi kɛkɛ lə Kristo bofokanɔ əsuə.
2 Mɔ asa nnya maate mii, eyifo nya diyuə
imbə ale fe kase mintu lɛlɛkɛ itə bebifɔfɔ
butə. Nya yenyifo asa nnya eto kasɔnɔnɔ
nkpe ale fe kase inte itə utidi wə díkabe wə
leedi asa nnya nkpə kalende seka. Nya ta
mɔmɔ biambe tɔ itə lesa nə nkpə kalende
budi.
3 Itsyise bisi bisi nkpə fe betidi ba difi
mə nsusu bətəkə lə kawunsiə kamfo hã
eto asa əsuə. Nya lə kenəmisɛ si kakpe lə
mi nti nya biədiə nniə lə bətsyuə əsuəə,
nyamfo mate kulaa ate nkə bisi bisi nkpə
itə kawunisiə kamfo eto asa.
4 Lə mi nti utsyuə esi ɔ́tɛyi nkə, "Mɔɔ,
Paulo eto kama mintəkə," nya obamba
tsya nlɛ bɔtɛyi nkə, "Mɔɔ, Apolo eto kama
mintəkə," bieyifo asa fe betidi ba kawun-
siə kamfo eto eyifosa léfo disiə dinsi lə mi
əsuə.
5 Nya lə nyamfo kenke kamaa, owoe ni
Apolo? Nya owoe ni Paulo? Onanto eto
beyifoyifo ete buni. Nya bɔ́yɛ lə mi əsuə
lə bofo bɔnɔ. Nya bo nti eto utsyuə saa
nlɛnko keyifo ka Onanto dítə wə nkə uyifo.
6 Mɔ ni dítsyiko keyifo kamə kasɔ fe kase
beetsyi diyibibi. Nya Apolo lékpo ni ntu.
Fɛɛ Onanto ni nwə dítə lébe lɛbɔ disi.
7 Lə nyamfo esoo, utidi wə dítsyii, ku
utidi wə lékpo ni ntuu, məmblɛ ményifo
kulesa kinki. Nya Onanto bomu ni nwə
díyifo, itsyise wə ni nwə dítə lébe lɛbɔ disi.
8 Bobakefə kubutsyuə saa əmbə lə utidi
wə leetsyi kuyi ku nwə laakpo ko ntu nti.
Onanto ni futsyə wə loofo mə kayo lə mə
keyifo eto kɛnyɛ.
9 Itsyise buyifo beyifotsyuə lə keyifo
kani əsuə. Nya boakɔ ani keyifo ke kətə
Onanto. Nya biyifo Onanto eto ɔkuɛ wə
əsuə bunyə bɔnlɛ keyifo. Nya bini diyo nə
tsya Onanto léto.
10 Nya lə Onanto eto kətə ka útə mɛ
əsuəə, ətə mfiani fe diyo eto otonto sɛɛ.
Nya mintsyə diyo nəmə kasɔ lə leba əsuə.
Nya utidi bamba díbə ɔnlɛ boto kətəkə
lə ni. Fɛɛ utsyuə saa wə dibə ɔnlɛ boto
kətəkə, ele bə ɔlɔ obe kase ɔnlɛ diyo nəmə
boto kayɛnko.
11 Itsyise Yesu Kristo ni leba nə əsuə
Onanto dífi útsyə diyo nəmə kasɔ ele bə
betidi be bato diyo nəmə besukosə. Nya
kuutsyuə bamba saa ensi embofo leba
bamba bufi ketsyə ni kasɔ boto bio.
12 Bətsyuə ebufi sika sia nye siflubia nye
aba nya nkpe koya, nye keyi nye sefa kato
diyo nəmə.
13 Fɛɛ lə diyo nə utsyuə saa léto alɛkɛ
nye dianlɛkɛɛ, Kristo eto disumuyo nəmə
ni nnə luuləkə lete nɛ. Itsyise lə disumuyo
nəmə əsuəə, ute buufi bələkə utsyuə saa
eto keyifo lə lekple bate. Ute əmfo ni nwə
luubə ukedi keyifo saa obe, lə obe lə keyifo
kamə alɛkɛ.
14 Lə utsyuə eto bikə bia úfi óto diyo
nəmə əńyəə, lə ute áto ɔ́yɛ mfo ófee,
otonto əmfó ebofo kayofofo.
15 Fɛɛ lə utsyuə eto bikə bia úfi óto diyo
nəmə ato utee, wəmbofo kayofofo saa. Fɛɛ
wə kosate ebunyə buləkə fe nwə dítsyetsyi
ɔ́bɔ lə ute əmə əsuə.

Mi Kosate Eyifo Onanto Eto Disumuyo Kɛnkɛ.

16 Ele bə bete lə ekpako mi wuee biə mi
kosate eyifo Onanto eto disumuyo. Nya
Onanto eto Lɛwɔnɔ nkpe lə mi əsuə.
17 Itsyise Onanto eto disumuyo eyifo
kakɛnkɛkɔ, nya mi ni wə disumuyo nəmə.
Nyaso lə utsyuə ata Onanto eto disumuyo
nəmə ubuu, Onanto ebɔtsylɔsə wuntsya.
18 Kuutsyuə saa manwɛ wə əsuə lə mi
nti. Lə utsyuə lə mi nti eebu wə əsuə fe
kawunsiə kamfo eto obesibee, ufi wə əsuə
uyifo ubuki bomu lə betidi eto ənəmi lə
itə bə woofiani obesibe tinti lə Onanto eto
ənəmi.
19 Itsyise lesa nə kawunsiə eto betidi
leebu fe kobetetee, nyamfó eyifo ebukisa
lə Onanto eto ənəmi. Nyaso Awɔnisa
Kɛnkɛ eto Kukue lɛtɛyi nkə, "Babesibe eto
asayifoyifo əsuə nya Onanto laayɛ kemuə
mə lə kubu əsuə nɛ."
20 Nya besi báwɔni bátɛyi bənkə,
"Onanto yi nkə babesibe eto nsusu bufi
manle kulesa saa kon."
21 Lə nyamfo esoo, yanle bə utidi saa
kabesə əsuə kato lə lesa nə betidi loofo
buyifo əsuə. Itsyise lə sitintii, lesa saa te
mfó itə mi lɛlɛkɛsə.
22 Paulo nye Apolo nye Petro nye kawun-
siə kamfoo, nye ukpə ku nkpəə, mɔmɔ nye
lefe nə luubəə, asa nyamfo kenke eyifo mi
ale.
23 Nyaa, biyifo Kristo eto bale. Nya Kristo
tsya diyifo Onanto eto ole.

4

Boeyifo Kristo Eto Keyifo Lə Ɔnukualɛ Ƒsuə.

1 Utsyuə saa kəənyə bo fe Kristo eto bey-
ifoyifo ba béfi Onanto eto etiki kulakula lə
lefe nə léfe mməə, bákpe kɔni bə bɔlɛ nya
ola.

2 Nya lesa nə lefé itə nwə laabe Boanto
Onanto eto asa əsuə ni bə úyifo keyifo
kamə lə ɔnukualɛ əsuə.
3 Lə mɔ kutsyee, yənlə mɛ bə kuutsyuə
kponko mɛ lekpo lə mɔ ditiki əsuə nye
ɛyɛ lə kawunsiə kamfo eto kobe əsuə unyə
nkə nta mbu. Maankponko mɔ əsuə lekpo
kulaa tsya lə ditiki nəmə əsuə.
4 Mɔ lɛkɔɛsi anlo mɛ dikpi saa. Fɛɛ
nyamfo anlɛ bote nkə meenyifo kabua saa,
eso mbɔbɔ mfe lə kabua ku lə mɔ etikididi
kemiə. Itsyisee, Bonamute wə loofo mɛ
lekpo bokponko nɛ.
5 Nyaso yanle bə kuutsyuə saa kponko
wə utsyuə lekpo isu ese lefe nə Bonamute
Yesu eto dibəfe nəmə leyo. Lə ubəə, wə
ni futsyə lookponko utsyuə saa lekpo nɛ.
Nya wə ni nwə luulə̀kə asa bua kenke nnya
lɛkula lə lekple ote nya wuulə̀kə asa bua
nya betidi nlɛ bubu tsya ote. Mfo nya
Onanto lɔɔtɛsə utidi saa dińyə itə atɛsə.
6 Mɔ bayimi, bə lə befo asa nnya bɔnlɛ
bɔtɛyi ɛyɛ lə mɔ ku Apolo əsuə kasɔ
bɔnɔɔ, nwɔni nyamfo bə lə bebe bekase.
Nya lə bekase asa nnya eto kasɔ etiki
nyamfo nlɛ buləkə kate nya báwɔni bátɛyi
bənkə, “Bikeyifo asa bikayɛ lə kusu əsuə
tlolololo.” Lə nyamfo esoo, biembu betidi
bətsyuə bakpləənyə beso babamba.
7 Owoe díyifo fə nya fankpə kutəkə
fanso fuutsyuə? Asa nnya nkpə fə kenkee,
Onanto ni nwə dífi útə fə. Lə nko intee,
beso faabesə əsuə kato fenkə inni Onanto
ni wə dítə fə asa nnya nte fə.
8 Lee asa nnya bela biə biakɛɛ, bíuńyə
nyamblɛ kokoo? Nye batabinyə bíkafiani?
Lee bíofiani baka lə lefe nə eto lefe bo
lenni tɔ baka? Ɛlɛkɛ! Eni seka ele bənkə
bikedi pɛfɛ bə lə bo tsya lə budi se ku mi!
9 Itsyise ele mɛ fenkə bo mba ni
batɔnkpee, kesiəkɔ ka Onanto dífi utə bo
ni kafɛfɛkɔ. Nya buyifo fe betidi ba bálo
dikpi bə lə balo mə lə mba kenke eto
ənəmi. Nya buyifo abesa nnya kawunsiə
kenke ku Onanto eto batɔnkpə ńyə baanlɛ
bobe.
10 Buyifo bamumu lə Kristo eso. Fɛɛ mi
eyifo babesibe se biyifo bani ku Kristo eso!
Bo eyifo betidi ba lɛyɔkpɔ eso bumbə ale.
Fɛɛ mii, biyifo mba nkpe ale. Buyifo betidi
bimba lə betidi eto ənəmi. Fɛɛ mii, bekpe
dibu.
11 Ibə ese mɔmɔɔ, boəsiə kukpɛnsə ku
utukuɛ. Nya bikə kpãã saa əmbə bo boalɛ.
Nya betidi laablɛ bo. Nya bumbə kakɛkɔ
saa boəsiə.
12 Nya boeyifo keyifo kekleke kabe bo
əsuə. Lə betidi ékudi boo, boo, boakpo mə
atsyɔ. Lə ibə bə bəətəkəko bo lə bate bo
ohiãa, bo boakpe nkɛale.
13 Lə báka bo, boefi kafo buɛɛ eto etiki
kətə mə mbuayɛ. Betidi əənyə bo fe kuku.
Buyifo kawunsiə kamfo eto kuku ku ekubi
ibə əsə mɔmɔ.
14 Minlɛ mi kukue komfo eto okle bɔwɔni
bə lə mfi nkpe mi kofani. Bomu bə lə nlɛ
mi kɔlɛ fe mɔ bebi lala seka.
15 Itsyise lə ite bə bekpe betidi akpi lefosi
ba laalɛ mi ola kulaa tsya lə mi bofokanɔ
eto nkpə bo binsi əsuəə, bimbə antomə
kpə. Itsyise fe kase binsi nkpə nya biyifo
lɔni ku Kristo esoo, mɔ ni mi anto, se mɔ
ni Ditiki Sɛɛ nəmə boboko mi eso.
16 Lə nya esoo, nlɛ mi lekpakpa miə lə
bitəkəko mɔ ditsyəbi kama.
17 Nyamfo əsuə eso minlɛ Timoteo bot-
syese mi nɛ. Uyifo mɔ ubi lala wə leeyifo
Bonamute Yesu eto keyifo lə kusu əsuə.
Wuubə oklomasə mi kase məəsiə nkpə fe
Kristo eto nle bo eto kusu məətəkəko. Nya
nyamfo maate bafokanɔfɔ kenke kaka kee
minsu.
18 Mi nti eto bətsyuə átaka bəńyə abesə
mə əsuə kato eso mə bətsyuə fɛfɛ, itsyise
bébu bənkə, mensi embusinkli mbə mi
ɔflɔ.
19 Nya lə Bonamute Yesu átɔnɔɔ, muubə
nyə mi lə lefe kliminti əsuə. Nya mɔ kosate
muubənyə əsuale nnya betidi ba laabesə
əsuə kato nkpe, nya moobe lə inni etiki
bimba banlɛ budii.
20 Itsyise Onanto eto sekadidi aanyɛ ku
etiki bimba budi. Bomu yaayɛ ku əsuəale.
21 Bela biə mbə mi ɔflɔ lə mbə nnə mi
kato lee, lee mbə mi ɔflɔ lə lelabi ku diyuə
əsuəə?

5

Biləkə Sɛsɔnɔdidi Lə Mi Mba Léfo Bɛnɔ Eto Nti.

1 Nya mɔmɔɔ, betidi lɛ bɔtɛyi kpə bənkə,
sɛsɔnɔdidi kpe lə mi nti. Nya mam-
fokanɔfɔ kulaa tsya anla nnya okle buyifo.
Bátɛyi mɛ bənkə osani utsyuə ku wə anto
eto usiə ákɔ okla.
2 Nya beso biate əsuə nko? Keku bomu
ele bə bikewi. Nya utidi wə díyifo nyamfo
eto okle, ele bə biləkə wə lə mimba léfo
bɛnɔ nti.
3 Ite bə ntsyo lə mi ɔflɔ nya boənyə
bətsyuə ənəmi ku ənəmi tsyaa, nkpe lə mi
nti lə lɛwɔnɔ əsuə. Nya se minkpe lə mi
nti esoo, nlo utidi wə díyifo lebua nəmfo
eto okle dikpi
4 lə Bonamute Yesu Kristo eto əsuəale
əsuə. Lə betsya bisii, ele bə bete biə
mintsya kpe mi lenti lə lɛwɔnɔ əsuə. Nya
Bonamute Yesu Kristo eto əsuəale ebɔkɛ
bo lenti.
5 Ele bə beyani utidi əmfo bitə Obonsam
lə ɔtsylɔsə wə əsuə eto sinə. Nya lə ukpə
kula tsyaa, wə lɛwɔnɔ lə dinyə bofo lə diyi

nə əsuə Yesu lookponko kawunsiə kenke eto betidi lekpo lə Ditiki Sɛɛ nəmə əsuə.

6 Yanle bə bikabesə əsuə kato. Binyi biə əyənkisəsa sɛkɛ ete laatsyakasə ku nnamfo bo banwɔ nnya ləətə boataka kabe kato?

7 Biləkə əyənkisəsa saa, nnya ni lebua, bitsyiko lə mii nti. Nya biyifo nnamfo fɔfɔ bo bánwɔ, bo əsuə əyənkisəsa saa ləmbə, fe kase minyi miə bite seka sitinti. Itsyise bo Ukpə Asa Bo Ɔyila eto Diyi eboyo. Nya mɔmɔɔ, boolo bo Ukpə Asa Bo Ɔyila eto Lesambi nə ni Kristo.

8 Nyaso, biəntə lə budi bo Ukpə Asa Bo Ɔyila eto Diyi ku abolo nnya əsuə əyənkisəsa koko nkpe, nnya nsusu bua ku asa bua boeyifo. Bomu bitə lə budi diyi nəmfo ku abolo wə əsuə əyənkisəsa saa ləmbə nya lə bote boə boenyifo ənəmi ənəmi eto betidi. Bomu lə bɔyɛ ku Ditiki Sɛɛ nəmə lə ɔnukualɛ əsuə.

9 Nya lə kukue ko míwɔni mintə mi kafoo, ńtɛyi mi minkə bianyɛ ku betidi ba ni basɔnɔdi.

10 Mɔmɔɔ, inni betidi ba dimamfo banɔ ete minlɛ. Betidi ba minlɛ ni basɔnɔdi nya baasɛsə ənəmi lə asa əsuə, mba ni beyu, leeyu betidi eto atabi kedi, ku mba ləətə bəfiə kedi tsya. Nya lə atɛyi fə əələkə əsuə lə mə əsuə kenke, ete bə ele bə ləkə əsuə etsyiko lə kawunsiə kamfo kenke əsuə!

11 Bomu lesa nə minlɛ bɔtɛyi ni bə nwə laakpo wə əsuə nkə ɔyimi wə díkafo ɔnɔ fɛ weedi sɛsɔnɔ nye onkpə kenəmisɛ nye ləətə bəfiə kedi nye laakpo betidi aye bua nye leekpə ntə nye leeyu, ləkə fə əsuə lə wə. Nyanle bə fə ku wə kɔ ani lə ɔkpɛ ɔni bidi lesa kulaa tsya.

12-13 Iyifo lesa nə lekpa bə, inni mɔ keyifo keni bə nkpo betidi ba lenni bafokanɔfɔ eto itiki eto lekpo. Bomu Onanto ni nwə lookpo mə etiki eto lekpo. Fɛɛ ele bə bokponko bafokanɔfɔ mə nti eto lekpo fe kase Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue nlɛ bɔtɛyi nkə, "Bela utidi bua biləkə lə mi katsyakɔ nti."

6

Ele Bə Bafokanɔfɔ Lɔ Bətsyuə Nti.

1 Lə etiki edufə lə ofokanɔnyə ku wə utsyuə eto ntii, yanle bə ufi etiki nyamə usuko manfokanɔfɔ ɔflɔ nkə bedufə lə nnya əsuə bətə wə. Bomu mi nti eto ɔni, wə ele bə udi etiki nyamə nɛ.

2 Biyi biə Onanto eto betidi ni mba lookponko kawunsiə eto betidi lekpo. Nya lə biyi biə mi ele bə bekponko kawunsiə eto betidi lekpoo, ele bə befo budufə lə etiki wɛlɛwɛlɛ esuə bɛlɔ bitsyə.

3 Biyi wəə biə bo bafokanɔfɔ bo ni mba lookponko kato eto batɔkpe lekpo. Lə nyamfo esoo, yanle bə ibə bə kawunsiə mfo eto etiki wɛlɛwɛlɛ, so bo ani ku bɔlɛ kabe.

4 Nyaso lə etiki nyamfo eto okle edufə mi lentii, ele bə biləkə betidi ba biembu kakpe lə kulesa nti kulaa tsya biə bedufə lə nnya əsuə, enso bə bifi etiki nyamə bisuko lekple kalebe bamba.

5 Nlɛ mi etiki nyamfo bɔtɛyi bə lə kofani lə kɔlɛ mi. Nya bɔtɛyi bɛnlɛ biə obesibe saa əmbə mi mba lefo bɛnɔ nti wə loofo etiki nyamfo bɔlɔ ketsyə.

6 Fɛɛ lə ofokanɔnyə aakpa wə ɔyimitsyuə usuko betidi bamba ba ni mamfokanɔfɔ ɔflɔ nkə lə bedi mə etiki bətə məə, nyamfo alɛkɛɛ?

7 Nsusu bo nkpə mi fɛ biefi mi əsuə kesuko lekpokakpokɔ aate nkə mi bofokanɔ mamflɔ kon. Fe nwə léfo ɔnɔ, lə utidi utsyuə áta fə ubu nya fəmuə utu falɛ famankpe wə kɛnyɛɛ, yenyifo lesa nə lɛlɛkɛ ensoo? Nko ini bə lə utidi utsyuə efi fə lesatsyuə, mankpe utidi əmfo kɛnyɛ.

8 Fɛɛ mi kosate bomu ni bətsyə léta bibu. Nya bieyu mi bayimitsyuə bafokanɔfɔ eto bike kulaa tsya.

9-10 Nya biyi sitinti biə betidi ba leeyifo asa bua embudufə Onanto eto sekakedikɔ. Bianwɛ mi əsuə lə sibuki əsuə! Itsyise betidi ba leeyifo akuɛnsa, nye mba ləətə bəfiə kedi nye leedi sɛsɔnɔ, nye basani ba laalabe ko mə basanitsyuə, nye mba leeyu, nye mba laasɛsə ənəmi lə asa əsuə, nye mba ləənə nte bo nkpə ale kəkpə, nye baabiasə betidi eto aye, nye mba leefi betidi eto atabi lə əsuəale kedi, mə nti eto kuutsyuə saa embudufə Onanto eto sekakedikɔ.

11 Asa nyamfo mi bətsyuə díkeyifo kɔ. Fɛɛ Bonamute Yesu ébuflə mi asa bua úwui lə mi əsuə nya úyifo mi kɛnkɛ útə Onanto. Nya úsinkli ɔ́lɛkɛsə mi ku Onanto eto nti ɛyɛ lə Bonamute Yesu Kristo ku Onanto eto Lɛwɔnɔ əsuə.

Bɛlɛ Mi Ǝsuə Ola Kukɔnɔ Nya Lə Bifi Dibu Bitə Onanto.

12 Mi nti eto utsyuə ebɔtɛyi nkə, "Nkpə kusu meeyifo lesa saa." Sitinti ini. Fɛɛ inni lesa saa lɛlɛkɛ itə fə. Moofo bɔtɛyi minkə, "Nkpə kusu meeyifo lesa saa." Fɛɛ yanle bə ibə bə lesa saa di mɛ utu.

13 Utidi bamba tsya ebofo bɔtɛyi nkə, "Buyifo béyifo didisa itə kafo, nya kafo tsya nkpə itə didisa." Sitinti ini, fɛɛ Onanto ebutə nkə nyamfo kenke eto lefe lə dibə lefe. Nya inni bə lə bufi bo əsuə eto sinə bukeyifo akɔɛnsa eto asa eso ete. Bomu bə lə bufi nnya bukeyifo Boanto Onanto eto keyifo. Nya wuutə əsuə eto sinə lesa nə dińyə itə se.

14 Fe kase Onanto létakasə Bonamute
Yesu utsyiko ɔkɔmə, nko ke wootakasə bo
tsya uńyənsə lə wə əsuəale nɛ.
15 Biyi biə mi əsuə eto sinə eyifo Kristo
eto əsuə eto sinə sitsyuə. Nya yanlɛkɛ bə
efi Kristo eto əsuə eto sinə sitsyuə akɔ ku
utidi wə difi sɛsɔnɔdi uyifo wə keyifo.
16 Biyi tsya biə lə utidi éfi wə əsuə ɔkɔ
ku nwə nsi nkpə lə sɛsɔnɔdidi əsuə, uyifo
ɔni ku wə lə əsuə eto sinə əsuə. Awɔnisa
Kɛnkɛ Eto Kukuə átɛyi ékpa wuee nkə,
"Mə inuə bamə ebuyifo bani lə sinə əsuə."
17 Fɛɛ utidi wə difi wə əsuə omanklasə
lə Bonamute əsuəə, uyifo ɔni ku wə lə
lɛwɔnɔ əsuə.
18 Biensiyifo abua ɛyɛ lə sɛsɔnɔdidi əsuə.
Lebua bamba saa eto okle nə utidi díyifo,
diammankla lə wə əsuə eto sinə əsuə. Fɛɛ
utidi saa wə leedi sɛsɔnɔɔ, weeyifo lebua
keńyə lə wə kosate eto əsuə eto sinə əsuə.
19 Biyi wuee biə, mi əsuə eto sinə eyifo
Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ nkpe lə mi eto kəsiəkɔ nya
ini Onanto difi wə útə mi. Inni mi mbə mi
əsuə.
20 Itsyise Onanto áfo kayo kpə lə mi disi.
Nyaso bifi mi əsuə eto sinə bikeyifo asa
nnya laakpe Onanto dibu.

7

Bɛlɛ Mi Ǝsuə Kukɔnɔ Lə Bofokanɔ Eto Kusu Ǝsuə.

1 Nya ɛyɛ lə kukue ko bɛwɔni bítə mɛ eto
etiki əsuəə, nlɛ mi bɔtɛyi minkə lə osani
utsyuə si nkpə nya waanla nkə weefi kusiə,
bete biə utsyue nnya kukɔnɔ.
2 Fɛɛ se sɛsɔnɔdidi lɛbɔ esoo, ele bə osani
saa fi kusiə. Nya usio saa tsya lə usiə kusə.
3 Yanle bə osani ni nkə wəəmbɔkɔ okla
ku wə usiə. Nko ke yanle bə usio ni nkə
wəəmbutsyə wə usə okla.
4 Itsyise usio saa eto əsuə eni wə fate eto
ale. Bomu iyifo wə usə tsya eto ale. Nko ke
ini bə osani eto əsuə tsya eni wə fate eto
ale. Bomu wə usiə tsya eto ale ini.
5 Lə mə nti eto ɔni aala nkə weesu wə
utsyuə ɔflɔɔ, ele bə wə unuəfə tɔnɔ utə wə
enso bəə, lə iyifo mə inuə bamə eto ketsyue
ketsyuə ɛtɔnsə bə lə kusu kutsyuə əsuə itə
lefe kliminti, fe itə olatoto seka esoo, fɛ
yembutə kusu nɛ. Nya lə nnya kamaa, ele
bə besinkli bəsiə nkpə fe kase bísiə kɔ. Lə
biyifo nkoo, biembudufə lə Obonsam eto
bulə saa əsuə.
6 Nyamfo menyifo kɔfi minlɛ mi butə.
Bomu nsusu butsyuə ete minlɛ mi butə.
7 Lə sitintii, nta nla miə utsyuə saa siə fe
kase minsi. Fɛɛ utsyuə saa ku wə ditəsa
nə Onanto dítə wə. Utidi saa ku wə lele nə
bətə wə.
8 Mɔmɔɔ, itə mba lemfi tɔ bəsiə nye lensi
tɔ bəsə ku bakɔbəsiə nye bakɔsee, nlɛ mi
bɔtɛyi minkə lə bisiə kusiə memfimemfi,
kusə mənsiəmənsiə fe kase minsii, ɛlɛkɛ
itə mi eso.
9 Fɛɛ lə biəmbofo mi əsuə ola bɔlɛ kəsiə
lə asa nnya lookpe mi bulə əsuə esoo, biofo
bəsiə bufi nye besə busiə. Itsyise lə eyifo
nkoo, ɛlɛkɛ itə utsyu əmə eso bə okayɛ
katsyilama kedi sɛsɔnɔ ukafe.
10 Nya mi bəsə ku bəsiə, kɔfi ko minlɛ
mi bokpe mfo eni mɔ kole. Bomu, Boanto
Onanto nlɛ mi ko bokpe. Nnya ni bə kusiə
manni kusə.
11 Fɛɛ lə ɔ́ni wə əsuəə, ele bə wə mate siə
nye wə ku wə usə sinkli bəsiə. Nya yanle
bə osani tsya ni wə usiə.
12 Nya mi bafɛfɛɛ, nlɛ mi nyamfo bɔtɛyi,
fɛɛ inni Bonamute eto kɔfi. Lə mi mba lefo
bɛnɔ fi kusia ko dímamfo ɔnɔ nya usio əmə
lɛtɔnɔ nkə bəəsiə fe usə ku usiəə, osani
əmə manni wə.
13 Nko ke lə usio wə léfo ɔ́nɔ utsyuə si
kusə ko dímamfo ɔ́nɔ nya osani əmə lɛnɔ
kasɔ nkə bəəsiə fe usə ku usiə, yanle bə
usio əmə du lə osani əmə eto diyo.
14 Itsyise osani wə dímamfo ɔ́nɔ əməə,
Onanto ebuyifo wə kɛnkɛ ɛyɛ lə usio wə
léfo ɔnɔ əmə eso. Nya nko ke ini bə Onanto
ebuyifo usio wə dímamfo ɔ́nɔ tsya kɛnkɛ
lə wə usə wə léfo ɔ́nɔ eso. Lenni nkoo, mə
bebi embuyifo kɛnkɛ. Fɛɛ fe kase intee,
Onanto eeyifo bebi bamə kɛnkɛ.
15 Fɛɛ lə utidi wə ni mamfokanɔnyə
aala nkə wanyani nwə ni ofokanɔnyəə,
kusu kpe itə nko faa. Nya lə kusu komfo
eto oklee əsuə, usio nye osani wə ni
ofokanɔnyəə, kpe kusu weeyifo lesa nə kee
ola. Onanto ákpadi bo nkə bubə busiə
nkpə lə diyuə əsuə.
16 Nyaso fə usio wə ni ofokanɔnyə, lə
əsiə ku fə usə nkoo, etsyuə nə ebuləkə wə
etsyiko lə lebua eto nkpə əsuə. Nko ke
ini bə lə fə ofokanɔsani tsya ku fə usiə
əsiə nkoo, etsyuə nə ebuləkə wə etsyiko lə
lebua eto nkpə əsuə.

Bisiə Nkpə Ɛyɛ Lə Kusu Ko Onanto Dítə Kɔsini Kutə Fə Ku Fə Usiə.

17 Lesa nə maate lə bafokanɔfɔ eto et-
syukpa kenke nti, ni bənkə lə utsyuə saa lə
usu sɛtɔ lə usiə nkpə lə kusu ko Bonamute
dítə wə ɛyɛ lə kase unsi lə lefe nə Onanto
lékpadi wə əsuə.
18 Lə ála lelo fɛ Onanto lékpadi fəə, nyalɛ
sukosɛ nko. Nya lə ámanla tɔ lelo fɛ
Onanto lékpadi fə, mantɛyi tsya fə esi esu
ala lelo.
19 Itsyise lə ála lelo nye ámanla leloo,
nyamfo menyifo kulesa. Bomu nnya lefe
ni kase ele bə boola lesa nə Onanto léte bo
nkə buyifo, nnya ni lesa nə lefe nɛ.
20 Nyaso siə nkpə lə ditsyəbi nə əsuə fakɛ
fɛ Onanto lékpadi fə.

21 Lə utidi bamba eto opanyə feni fɛ
Onanto lékpadi fəə, nyamfo mənlə fə kon.
Fɛɛ lə ayɛ lə kusu ko əsuə fɔɔyɛ ayɛ utidi
bamba eto opanyə budi nya lə ələkə fə
əsuə, yɛ lə kusu komə əsuə.
22 Lə ndomunyə feni fɛ Bonamute
lékpadi fəə, eyifo Bonamute eto nwə nsi
lə wə əsuə əsuə. Nya lə eyifo nwə nsi lə fə
esuə əsuə fɛ Bonamute lékpadi fəə, afiani
Bonamute ndomunyə.
23 Onanto áfo nya kayo kpə lə fə disi.
Nyaso mensiyifo fə əsuə ndomunyə ətə
utidi bamba saa.
24 Mɔ bayimi, mi nti eto utsyuə saa yifo
lɔni ku Onanto lə utidi wə fedi əsuə fɛ
bákpadi fə.

Tɛ Lə Fə Nsusu Lə Butəkə Lə Boanto Onanto Eto Keyifo Ǝsuə.

25 Mɔmɔɔ, itsyi lə nnya bɛtɔ itsyi lə mba
lensitɔ bəsə əsuəə, mámfo kɔfi saa itsyi lə
Bonamute ɔflɔ. Fɛɛ se Bonamute dínyə mɛ
kaminsə nya únyə mɛ nwə dińyə utə esoo,
nnyə mɔ nsusu lə nnya əsuə.
26 Lə utidi ebu obe nya unyə kase asa
nlɛ ale bɔkɛ lə lefe nəmfo əsuəə, nnyə miə
ɛlɛkɛ itə bə osani siə nko lə ɔyɛ kusiə bufi.
27 Nya lə éfi kusiəə, mantɛyi fə aani wə.
Nya lə émemfi tɔ kusiə, mantɛyi fə eesu
abɛbɛ usio lə efi.
28 Fɛɛ lə ébufi kusiə, émenyifo kabua.
Nya lə usio wə dímənsiə tɔ kusə esu usiə
kusəə, wényifo kabua saa. Fɛɛ nla minkə
lə nləkə mi ntsyiko lə bulə bo leetu usə ku
usiə lə nkpə bomfo əsuə.
29 Mɔ bayimi, lesa nə minlɛ mi bɔtɛyi ni
bənkə, lefe nə díbu mensi kulə. Nya idu
mɔmɔ ɛntɔɔ, ele bə mimba mfi bəsiə, siə
nkpə fe bimfi bəsiə.
30 Nya betidi ba bulə nlɛ butuu, beyifo
fe bulə saa anlɛ mə butu. Nya mba ləənyə
disuəyuə, beyifo fe banlɛ disuəyuə bunyə.
Nya betidi ba laaya asaa, beyifo fe asa
nnya baaya kenke eni mə kosate eto ale.
31 Nya mba difi kawunsiə kamfo eto bikə
bɔbɛbɛ betsyi lə disii, bemfi mə ənəmi
bətəkə lə asa nyamfó əsuə. Itsyise fe kase
boənyə kawunsiə kamfo eto bikə mɔmɔɔ,
inni nko biubə bitsyə lə lefe kliminti nə
luubə kama.
32 Nla miə biləkə mi nsusu bitsyiko lə
lesa saa əsuə. Itsyise osani wə lemfi
kusiəə, eefi wə nsusu kətəkə lə Bonamute
eto keyifo əsuə nya woakpe nkɛale keyifo
lesa nə lɔɔkɛ Bonamute ɔkɔɛ.
33 Fɛɛ osani wə mfi kusiəə, wə nsusu
ətəkə lə kawunsiə kamfo eto asa əsuə.
Itsyise woala nkə woeyifo asa nnya lɔɔkɛ
wə usiə ɔkɔɛ.
34 Nko ini nɛ, bə okpe lə asakpa ənuə
eto nti, lekpa nəmfo ku nənse, ditsyuə saa
lɛ wə bunə. Nya usio wə lensi kusə nye
kebitɛ, eefi wə lefe kətəkə lə Bonamute eto
keyifo əsuə. Itsyise woala nkə woefi wə
əsuə kenke ku lɛwɔnɔ utə wə. Nya usio
wə nsi kusə, wə nsusu əətəkə lə kawunsiə
eto asa əsuə, itsyise woala nkə woeyifo asa
nnya lɔɔkɛ wə usə ɔkɔɛ.
35 Nla miə lə nwunsəko mi. Nyamfo eso
meedi mi etiki lə asa nyamfo əsuə nɛ. Inni
kɔfi saa mimfi minlɛ mi bokpe. Bomu nla
miə lə bisiə nkpə lə kusu sɛɛ əsuə. Nya
biofo mi əsuə kenke bufi kətə lə Bonamute
hã kenke ku mi ketu kenke.
36 Nya lə osani átɔ usio disi nkə weefii,
nya únyə nkə bembofo busiə kpo eyo lefe
nə beebuu, boofo bətsyuə bokpa. Nyamfo
menyifo lebua.
37 Fɛ osani wə difi nsusu kekleke nkə
weembufi tɔ usio əmə fɛ woofo busiə sɛkɛ,
woofo ko bɔyɛ bokpa etɔ. Osani əmfo tsya
éyifo ɛlɛkɛ.
38 Nyaso, osani wə difi kusiəə, eyifo
ɛlɛkɛ. Fɛɛ nwə əmə dímemfi kusiə mfó.
Wə ale alɛkɛ eso nwə.
39 Usio wə díkesiə kusəə, umbə kusu
unsi wəəsiə kusə bamba lə lefə nə w'usə
nsi nsi nkpə. Nya lə usə əmə əkpə, nya fɛ
woofo kusə bamba ko woala busiəko nɛ.
Fɛɛ ele bə osani əmə yifo nwə lefo ɔnɔ.
40 Nya lə nnya ete woofo busiə kusə
mənsiə, eni weebunyə disuəyuə enso nko.
Nko mə mɔ nsusu nlɛ mɛ bɔtɛyi nɛ, nya
mfo nnɔ miə iyifo Onanto eto Lɛwɔnɔ eto
lelabi tsya.

8

Onanto Ɔni Hã Ete Nkpə.

1 Nya mɔmɔɔ, nla miə maatɛyi mi lesat-
syuə itsyi lə didisa nə béfi bətə bəfiə kedi
əsuə. Boatɛyi boə bo utsyuə sa yi kobe.
Fɛɛ buyi tsya boə kobe komfo əətə bə utidi
abesə əsuə kato nya woate əsuə. Fɛɛ lesa
nə laakpe betidi nkɛale ni lelabi.
2 Utidi saa wə leebu nkə uyi lesaa, lə
sitinti, unyi ni fe kase ele bə ote.
3 Fɛɛ utidi wə laala Onantoo, Onanto yi
wə.
4 Nya nyamfo ni lesa nə minla miə
maatɛyi mi itsyi lə didisa nə béfi bətə bəfiə
kedi lə kedikətəkɔ əsuə. Buyi boə asa nnya
betidi díyifo bətsyə bətə kedii, eyifo asa
bimba lə kawunsiə kamfo. Itsyise buyi
sitinti boə Onanto ɔni hã nkpe.
5 Lə betidi lɛ etikii, baatɛyi bənkə bəfiə
kpe lə kato nye kasɔ mfo nya bəfiə akpa
akpa bamfo fui ku mə banamute kula tsya.
6 Tsyafɛ boo, buyi boə Onanto ɔni hã ete
nkpe. Wə ni Anto wə díləkə asa nyamfo
kenke. Nya we ni nwə bunsi nkpə butə.
Nya Bonamute ɔni hã wə nkpee, wə ni
Yesu Kristo wə əsuə Onanto lɛyɛ úyifo asa

nnya kenke. Nya ɛyɛ lə wə əsuə nya bunsi nkpə nɛ.
7 Inni utidi saa nyi Ditiki Sɛɛ nəmfo. Asa nnya betidi diləkə bətsyə beesumuu, iyifo mə bətsyuə fe sitinti ini ibə ese lə mmi, bə lə bedi lesa nəmfo eto oklee, beebu bə bəfiə eto lesa dini bédi. Nya mə nsusu bo ləmbə ale laalo mə dikpi bə edisa nyamfo əətə baabiasə mə əsuə.
8 Inni didisa nə boedi nə loobiasə bonko Onanto eto nti. Nya yembobiasə kulesa lə búdi ni. Nya nko ke ini boəmbunyə kulesa lə budi lesa kuditsyuə.
9 Bebe kukɔnɔ lə kusu ko benkpə əsuə, bə lə bɛyɛ utidi wə eto bofokanɔ ləmbə ale bunə kakpe lə lebua əsuə.
10 Bu abe lə utidi wə eto bofokanɔ ləmbə ale nyə fə nwə nyi nyamfo ni nwə ńyə nlɛ lesa nə béfi bətə bəfiə kedi budi lə difiəyo. Wuntsya ebunyə əsuəale bə lə udi lesa nə béfi bətə bəfiə kedi mfó.
11 Lə nyamfo esoo, fə ɔyimitsyuə wə eto disi eso Kristo díkpə nya wə bofokanɔ ləmbə ale átsylɔ lə fə lesa nə fənyə fe lɛsɛsa eso.
12 Lə ibə nkoo, nyalɛ alɛ fə bətsyuə ba ni bafokanɔfɔ bota kebu. Nya ətə fə mba eto bofokanɔ ləmbə ale lə ikelə mə lə mə akɔɛsi kemiə. Nya lə ibə nkoo, éyifo lebua alɛ Kristo bota kebu.
13 Nyaso lə lesa nə meedi ebutə mɔ ɔyimitsyuə lə uyifo lebua, mensiembudi lesa nə béfi bətə bəfiə kedi kulefe lə kase yuunə mɔ ɔnyimitsyuə ekpe lə lebua kəmiə eso.

9

Ɔtɔnkpe Eto Ǝsuəale Ku Wə Nyifo.

1 Bibu biə mimbə kusu bə nyifo lesa nə maala? Nye minni ɔtɔnkpe nya mənnyə Bonamute Yesu lee? Nya inni mi ni eyibibi nnya lɛbɔ itsyi lə mɔ keyifo ka minyifo mintə Bonamute Yesu əsuə?
2 Lə ibə bə bətsyuə embofo mɛ fe Bonamute Yesu eto ɔtɔnkpe, mi áfo mɛ nko. Nya fe kase bíyifo lɔni ku Bonamute Yesu, nyamfó mate áte bənkə mi kosate lə nyamfo buləkə kate wuee biənkə nyifo Bonamute Yesu eto ɔtɔnkpe.
3 Nya lə betidi aala bə bəənə nko mɛ eto etiki lə nyamfo əsuəə, nyamfo muufi nləkə mɔ əsuə kɛnyɛ nɛ.
4 Ɛyɛ lə kusu əsuə bə bətə bo didisa ku ənəsa nye ntu.
5 Itə kusu bə bo tsya yɛnko bo bəsiə fe kase batɔnkpe bamba ku Bonamute Yesu eto bayimisani ku Petro tsya leeyifo.
6 Lee mɔ ku Barnaba mate ete ele bə buyifo keyifo bobe bo əsuə?
7 Omamanyə kuutsyuə enyifo keyifo kafo wə əsuə wə kayofofo. Nya ɔkuɛmfo saa, kpe kusu weedi bidikə bia únyə utsyiko lə wə ɔkuɛ. Nya nwə ləətsyə bebuki kpe kusu bə unə mmintu bo beeke betsyiko lə bebuki bamə əsuə.
8 Minlɛ asa nyamfo bɔtɛyi ɛyɛ, lə asa nnya betidi eto nsusu dinyə bə ɛlɛkɛ əsuə. Nko ini lesa nə kɔfi nlɛ bɔtɛyi nɛ.
9 Boakla lə Moses eto afi eto kukue esuə bə, ubuki wə fakpa fesuko keyifo ɔnlɛ keyifo kətə fəə, mankle wə kɛnyɛ lə uńyə ɔlɛ keyifo. Fɛɛ inni bebuki bamfo tinti əsuə nya Onanto nlɛ etiki budi.
10 Bo əsuə eso Onanto nlɛ ditiki nəmfo bɔtɛyi nɛ. Lə sitintii, bo eso báwɔni ditiki nəmfo nɛ. Utidi wə lekpe bidikə ku utidi wə ləəfəsə nye ləələkə bidikəə, eeyifo nko ku nsusu nye kusubebe nkə utsyuə saa ebunyə bidikə biamə eto bitsyuə udi.
11 Boto lɛwɔnɔ sɛɛ eto eyibibi bokpe lə mi nti. Nya lə mi tsya efi əsuə eto sinə eto bikə bitə boo, ebiasə lesa ətsyuə?
12 Le betidi bamba əənyə kusu kenyə kutəkə kutsyuə ketsyi lə mi ɔflɔɔ, nyalɛ ele bə bo nyə kutəkə kpe enso mə kulaa tsya.

Fɛɛ boo, boanyɛ lə kusu komfó bə lə bunyə kulesa lə mi ɔflɔ. Bomu bufi lesa saa butəkə lə bo əsuə itə lə Kristo eto Ditiki Sɛɛ nəmə lə lɛyɛ lə kusu sɛɛ əsuə lə disensə disu kalebe saa.
13 Biyi wuee biənkə betidi ba leeyifo keyifo lə Onanto eto disumuyoo, mfó bəənyə mə didisa ketsyiko nɛ. Nya betidi ba leefi mə keditətə eto asa kesu kətəkə lə kedikətəkɔ eto leba əsuəə, nnya ətsyuə bəətə mə fe mə kedikɔ nɛ.
14 Nko əmə ke ini sitinti bə Bonamute dítə kɔfi nkə betidi ba laabe Ditiki Sɛɛ nəme letsya be kətə betidii, letsya bobe nəmə əsuə ele bə bedi lesa nɛ.
15 Fɛɛ ménfi kusu komfo nyifo keyifo saa ntə əsuə. Nye bɔwɔni minlɛ mi kukue komfo bə lə ntɔ lesatsyuə ntsyiko mi ɔflɔ? Lə nyamfó esoo, lə nkpə kulaa tsya alɛkɛ itə mɛ eso. Itsyise manla miə lesanə əsuə itə mɛ kusu bə mbesə əsuə katoo, utidi utsyuə yɛ lə nnya əsuə uyifo nnya etiki bimba.
16 Yəntə mə kusu bə nkabesə əsuə kato bə maabe ditiki sɛɛ nəmə letsya eso. Boanto Onanto ebunə mɛ koto lə mambe Ditiki Sɛɛ nəmə letsya ntə betidi!
17 Lə nnya ete iyifo bə mɔ kosate ete díləkə keyifo kamfo mintə mɔ əsuəə, eni moobe kusu miə ele bə bafo mɛ kayo lə nnya disi. Fɛɛ iyifo keyifo ka Boanto Onanto díləkə utə mə nkə ele bə nyifo. Itsyise iyifo keyifo ka Onanto dífi mɛ utsyə lə ke kɛnyɛ.
18 Nya nte kayo ka baafo mɛ lə ke disi? Kayofofo ka məənyə lə nnya əsuə ni maabe Ditiki Sɛɛ nəmə letsya kafo faa.

Nya membunyə kayofofo saa lə Ditiki Sɛɛ
nə meedi əsuə.
19 Kusu saa asini kutə mɛ se mimbə lə
kuutsyuə kalɔ eso. Fɛɛ nyifo mɔ əsuə fe
utidi wə leeyifo betidi ba tã eto keyifo bə
lə nnə betidi kpə moko Boanto Onanto.
20 Lə nlɛ keyifo lə Yudafɔ ntii, mə əsiə
nkpə fe Yudanyə bə lə itə bə moofo mə
bunə kaboko Boanto Onanto. Itə bə mimbə
lə Moses eto kɔfi kalɔ tsyaa, məəsiə nkpə
nko seka ku mba leetsyue wə kɔfi koto lə
lefe nə minkpe lə mə nti itə lə mfo mə bunə
kətə Boanto Onanto.
21 Nko ke meeyifo ku betidi ba lenni
Yudafɔ tsya nɛ. Nya məəsiə lə mə nti fe
utidi wə lenni Yudanyə. Nya meentsyue
Yudafɔ eto kɔfi koto itə lə nnə məəntə
Bonamute Boanto Onanto. Nyamfo aante
bə ntaka ńyə lə Onanto eto kɔfi əsuə
itsyise lə sitintii, Kristo eto kɔfi əsuə nya
meetsyue koto nɛ.
22 Lə nkpe lə mba eto bofokanɔ ləmbə
ale ntii, meeyifo mɔ əsuə fe mə ke bə lə
nnə mə mboko Boanto Onanto. Meeyifo
əsuə kakatesə ko betidi ba eto nti minkpe
itə lə nyɛ lə kusu saa əsuə bə lə nnə betidi
mboko Boanto Onanto.
23 Meeyifo asa nyamfo kenke itə lə Ditiki
Sɛɛ nəmə eso bə lə nyə disuəyuə nə laabɔ
ketsyiko lə ni keyifo buyifo əsuə.
24 Biyi wuee biə betidi kpə ləəkə ket-
syetsyi etsyi. Fɛɛ mə nti utidi ɔni hã
ləətəkə kato kenyə nnya kayofofo. Nyaso
bitsyetsyi nko əmə itə lə bitəkə kato lə
binyə nnya kayofofo.
25 Utidi saa wə ləəmuə əsuə fɛ weesu
ketsyetsyii, waabokosə əsuə kasɔ kakase
lesa nə baate wə ku nnya esu kenke bə
lə ofo kato butəkə kafo lekankpakpa nə
laanklɛ fɛ laa bia. Fɛɛ boo, boəmuə əsuə
lə bofo lekpakpa nə ləmbobia kulefe.
26 Nyamfo eso meetsyetsyi sidididi kesu
sɛtɔ bə lə nsu nla ukuə wə nkpə sɛtɔ. Nya
nyifo utidi wə laalɔ kabe fɛ woato kekpe
nya maanto kekpe waata kebu.
27 Məətə miə kekpe lɛ mɛ, bə mɔ əsuə
lə inyə kanyi saa eto okle. Itsyise lə mbe
Ditiki Sɛɛ nəmfo letsya ntə betidi bamba
nya bubə botsya bokatesə əsuə bobee,
mannla miə bələkə mɛ lenti bə mənyə ntə
kayofofo!

10

Paulo Ǝkə Mə Ato Lə Bəfiə Eto Kesumu Ǝsuə.

1 Mɔ bayimi, nnla miə bekloma lesa nə
díbə lə bo bana ba dítəkeko Moses əsuə.
Lɛsɔmiloku lɛyɛ ko mə, nya lése məmblɛ
kenke. Nya báyɛ lə ditumbukplɛ sia eto nti
bafe.
2 Onanto éfi lɛsɔmiloku ku ditumbukplɛ
sia úyifo fe mə ntufləsəfləsə eto lekpa fe
betidi ba dítəkeko Moses kama seka.
3 Məmblɛ edi Lɔwɔnɔ eto didisa nəmə
tutuutu,
4 nya bənə Lɛwɔnɔ eto ntu bomə tsya
ke. Bənə ntu betsyiko lə Lɛwɔnɔ nəmə
eto kobansə nə lɛyɛnko mə lidufənko mfo.
Nya kobansə komə ni Kristo əmə kosate.
5 Lefe nəmfó kemiə kulaa tsya, Onanto
mənnyə disuəyuə lə mə kpə eto ditsyəbi
əsuə. Lə nyasoo, bəkpə lə ntɛnti.
6 Asa nyamfo nnya ele bə bunyə
bokase asa bə lə abua buyifo eto kamini
lensiəmbɔkɛ bo lə əsuə kakpe bo bulə,
7 nye bufi əsuə butə bəfiə busumu eto
asayifoyifo fe mə ke. Nyamfo eto okle
Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue lɛtɛyi nkə, "Be-
tidi bamfo álo bebuki, bédi bənə ku sitəkpə
ku sɛsɔnɔdidi eto asa, nya báke béwui
əfiəkə."
8 Yanle bə ibə bə bola asɔnɔsa buyifo fe
kase mə betidi díyifo, nya betidi akpi fosi
ənuə akpi ətsyə díkpə lə diyi lɔni əsuə.
9 Nya biəntə lə boto Boanto bobe. Nko
ibə mə bətsyuə díyifo nya bawa dínə mə
nya békpə.
10 Nya yanle bə botaka buńyə lə Onanto
əsuə fe kase mə bətsyuə díyifo, eso nya
Onanto eto ɔtɔnkpe wə nkpe ukpə eto
əsuəale lɛtsylɔsə mə.
11 Nyamfo kenke əbə itə bə lə bufi bokase
kobe. Nnya bə báwɔni nnya bətsyuə bə
lə bufi bɔlɛ bo kɔlɛ. Itsyise lefe nə əsuə
bonkpə mfoo, eboyo kalosəkɔ.
12 Utsyuə saa wə leebu nkə uńyə keklе-
kee, be kukɔnɔ nkə weedu ɔnɔ.
13 Lesa saa nə laato fə kabee, nnya okle
ebofo bubə lə utidi saa əsuə. Fɛɛ Onanto
eeyifo lə wə katɛyi ketsyə əsuə. Nya
wookpe fə nkɛale bə lə afo bunyə lə lesa
nə ke nlɛ fə bulə əsuə, nya yemboso fə
əsuəale, bə lə afo bunyə kekleke lə nnya
əsuə. Lefe nə lesatsyuə nlɛ fə bɔkpɔnkoo,
Onanto ebutə fə əsuəale bə lə efi ənyə lə
asa nyamfo kenke lə əsuə, nya woote fə
kusu ko əsuə fə ɔyɛ abɔ afe lə nnya əsuə.
14 Nyaso, mɔ bayimi, biləkə mi əsuə
bitsyiko lə bəfiə busumu saa əsuə.
15 Nlɛ mi etiki budi fe betidi ba nyi kobe.
Nyaso bitsyue asa nya maatɛyi mi mfo koto
lɛ bɛnɔ.
16 Lɛkɔbe nə boefi kasɔ Onanto anii, ńyə
itə Boanto eto kɔtɔ. Nya abolo nnya boedi
lə bɔlɛ Boanto eto lesa kɛnkɛ budii, aate bə
bo ku Kristo eyifo bani.
17 Ite bə bufui tsyaa, lə sitintii, buyifo
əsuə eto sinə sɔni kplo. Itsyise abolo ani
ete ini boedi.
18 Bibu Israel bebi ba leedi lesa nə befi
bətə Onanto kedi, beyifo bani ku Onanto.

Itsyise wə uni befi asa bətə kedi lə wə keditətə eto leba əsuə.
19 Nya mɔmɔɔ, bubu fanlɛ fə bɔtɛyi minlɛ miə bəfiə ba befi ani batoo, nya məətsya eyifo Onanto kosate? Nye lesa nə béfi bətə kedi bətə asa bamba, nyamfo eyifo lesa tinti ditsyuə?
20 Owo lo! Lesa nə minlɛ mi bɔtɛyi, nya ni bə, asa nnya béfi bətə kedi lə kedikətəkɔ eto aba əsuə, befi nya bətə kedi bətə awɔnɔ bua, inni Onanto. Nya manla miə biyifo bani ku awɔnɔ bua nyamfo.
21 Yanlɛkɛ bə binə asa itsyi lə Boanto eto lɛkɔbe kafo nya bisi bisu binə itsyi lə awɔnɔ bua tsya eto lɛkɔbe kafo. Yanle bə edi lesa lə Boanto eto kedikətəkɔ nya esi esu edi lesa lə awɔnɔ bua eto kedikətəkɔ tsya.
22 Nye bela biə Boanto lə unyə ɔblɔ okpe bo? Biembu disi biə bokpe əsuəale beso wə.
23 Baatɛyi lekpa bənkə, "Kusu kpe bə buyifo lesa saa." Sitinti ini. Fɛɛ inni lesa saa lɛlɛkɛ bə buyifo. Kusu kpe bə buyifo lesa saa, fɛɛ inni lesa saa laaboko bo kutəkə.
24 Yanle bə nwə léfo ɔ́nɔ bɛbɛ wə maate hã eto kasɛɛ, bomu ele bə ɔbɛbɛ kasɛɛ utə wə utsyuə tsya.
25 Bekpe kusu biaya sinə saa sia banlɛ bote lə asi kayimi. Nya yanhiã bə lə bɛtɔ bɛnɔ sinə sia eto okle sini fɛ lə beya.
26 Itsyise Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue lɛ bɔtɛyi nkə, "Kawunsiə ku asa nnya nkpe lə ke kenkee, Boanto eto ale ini."
27 Lə manfokanɔnyə utsyuə akpadi fə nkə bə lə bidi lesa nya fatɔnɔ fesu, lesa nə ke dii, di ni nya mantɔ kulesa anɔ lə disa nəmə eyifo kɛnkɛ lee dienyifo.
28 Bomu lə utidi utsyuə atɛyi fə nkə befi lesa nəmə bətə bəfiə kedi, mendi ni. Nyamfo luutə bə utidi əmə eto lɛkɔɛsi lembulə wə nɛ.
29 Itsyise inni fə nwə lidi lesa nəmə eto utu eso yuukələ bomu nwə nse. Utidi utsyuə ebofo bɔtɔ nkə, "Beso lə nkpe kusu meeyifo lesa ətsyuə fɛ ini utidi bamba yookpe bulə lə lɛkɔɛsii, nya ele bə nyɛ lesa nəmə buyifo?
30 Lə nsɔ Onanto ani lə lesa nə míndi əsuəə, beso ele bə utidi bamba bu nkə nta mbu lə nyamfo əsuə se minsɔ Onanto ani?"
31 Fɛɛ kloma fənkə lesa saa nə utsyuə leeyifo nye leedi nye ləənəə, ele bə uyifo nnyamblɛ kenke bə lə befi dibu bətə Onanto.
32 Bienyifo kulesa nə luuńyə lə Yudafɔ nye mba lenni Yudafɔ nye Onanto eto bafokanɔfɔ eto ditsyukpa əsuə.
33 Biyifo fe kase meeyifo lesa saa. Maabe kusu miə məmbuyifo kulesa nə luuńyə lə kutsyuə saa əsuə. Mambe kusu itə mɔ lɛlɛkɛsə, bomu itə lesa nə lɔɔlɛkɛ itə utsyuə saa bə lə bənyə buləkə.

11

1 Bebe lə bekase mɔ ditsyəbi fe kase mintsya laabe Kristo eto lele.

Kristo Ni Utsyuə Saa Eto Disi.

2 Maatɛsə mi itsyise biakloma mɛ lefe saa nya biakloma asa nnya minte mi nya biayɛ lə nnya əsuə lefe saa.
3 Fɛɛ nla miə bekloma wuee biə, Kristo eyifo utidi saa eto disi. Nya usə tsya eyifo disi itə usio. Nya Onanto ni disi itə Kristo.
4 Nyaso osani wə laato ola nye laabe Onanto eto Ditiki Sɛɛ letsya lə Onanto eto Disumuyo nya úfi lesatsyuə úti disi, wəəntə Kristo dibu.
5 Nya usio wə laato ola nye laabe Onanto eto Ditiki Sɛɛ letsya lə Disumuyo nya weemfi ofiamɛ keti disii, wəəntə wə usə dibu. Nya letekɛkɛ saa əmbə lə wə ku usio wə lɛkpi disi nya wanlɛ wə əsuə ola eto nti.
6 Lə usio əmfo mémfi ofiamɛ úti disi, nyalɛ ete bənkə ɔ́kpi disi. Nya se iyifo afanisa bənkə usio kɔ disi nye ɔkpi disi esoo, ele bə ufi ofamɛ uti disi.
7 Yanle bə osani fi kulesa uti disi lə Disumuyo itsyise Onanto éyifo osani lə wə ditsyəbi əsuə. Nya wələkə Onanto eto dibu kate. Fɛ kusiə wəə, əələkə osani eto dibu kate.
8 Itsyise Onanto mánka usio buyifo ketsyiko osani əsuə. Bomu usio úyifo útsyiko lə osani əsuə.
9 Nya inni usio eso Onanto díyifo osani. Bomu osani eso Onanto díyifo usio.
10 Nya lə Onanto eto batɔnkpə esoo, ele bə usio fi ofiamə uti disi lə ete bə okpe lə osani eto kalɔ.
11 Nya lə bo bofokanɔ eto nkpəsiəsiə əsuəə, usio ənsiə lete lə osani əsuə, nya osani tsya ənsiə lete lə usio əsuə.
12 Itsyise fe kase bələkə usio betsyiko lə osani əsuəə, nko ke ini bə usio tsya lele osani nɛ. Fɛɛ lə nyamfo kenkee, Onanto ɔflɔ itsyi.
13 Mi kosate bu bebe lə ɛlɛkɛ bə usio ńyə ukato ola lefe nə eto lefe weefi kulesa uti lə disi?
14 Fe kase Onanto díyifo kawunsiə, nyamfo mate lɛ bo lasatsyuə bote. Yanlɛkɛ bə osani yani wə disi utsyə diyi nya sɛwɔni nyoma. Iyifo afanisa.
15 Fɛɛ lə usio eto sɛwɔni ekulə seyoma nkoo, iyifo dibu itə wə. Itsyise Onanto ətə wə sɛwɔni sia dikulə fe lesa nə díti wə disi.
16 Fɛɛ lə utidi utsyuə ala nkə wəənə etiki lə nyamfo əsuəə, lesa nə ete mɔɔtɛyi wə ni bə bo Onanto eto bafokanɔfɔ eto etsyukpa

kenke ensibə kusumu eto ketsyue bamba saa enso nkamfo.

17 Nya lə asa nnya minlɛ muuləkə kate nte mfo əsuəə, inni atɛsə ini məəbə mi butə. Itsyise lə mi bɔtsya lə Onanto eto kesumu əsuəə, lesa nə laabɔ ketsyi lə mi bɔtsya əsuə eni lesa sɛ. Bomu asa bua nso bɔbɔ ketsyi mfó.

18 Itsyise ditutɛ, nnɔ bə lə bɛtsya fe bafokanɔfɔɔ, biama mi əsuə lə akpa akpa. Nya iyifo mɛ fe nyamfo eyifo ɔnukualɛ.

19 Kusu kuni bə kənə dufə mi lenti bə lə iləkəkə mba ni bafokanɔfɔ ba ni banikualɛtidi lə mi nti ete bə lə betidi lə bənyə mə bətsyə lekpo.

20 Nya lə bétsya fe ditsyukpaa, inni Bonamute Yesu eto didisa kɛnkɛ nə bibə kedikɔ.

21 Itsyise lə bibə bekpe disii, biənnyə kəsiəkə mi bətsyuə fɛ utsyuə saa leefi wə lesa kedi. Nyamfo ətə bə kukpɛnsɛ aalɛ bətsyuə nya bətsyuə ləənə nte kekpə.

22 Nya bimbə ayo bə lə bisiə lə nnya kafo lə bidi binə? Nye bola bela biə biənə bafokanɔfɔ eto etsyukpa nyamə bekpe lə kofani əsuə, ku lə bekpe bakombo ba nkpe lə bo nti kofani. Be ele bə ntɛyi mi? Bɔtɛsə ele bə ntɛsə mi lə nyamfo eso lee? Owo lo!

23 Itsyise lesa nə mímfo mintsyiko lə Bonamute Yesu ɔflɔɔ, ni ni nnə minte mi nɛ. Nya lə ketsye ka əsuə fɛ boofi wə bakpee kɔni, úfi abolo,

24 nya se ɔ́sɔ Onanto anii, úbudi nnya nya ɔ́tɛyi nkə, "Nnyə nyamfo ni mɔ əsuə eto sinə sia muufi ntə Onanto kedi lə mi disi. Befo lə bidi lə bifi bikakloma mɛ."

25 Nko ke ini lə didisa nəmə eto kamaa, úfi lɛkɔbe nəme nya ɔ́tɛyi nkə, "Lɛkɔbe nəmfo ni Onanto eto ketsyue fɔfɔ ka mɔ kɔtɔ úfi óse uyi. Nya lefe saa nə biunə lə ni, binə lə bifi bikakloma mɛ."

26 Nyamfo lɛ bote nkə lefe saa nə biudi nye biunə lə lɛkɔbe nəmfo kafoo, bɛlɛ Bonamute Yesu eto ukpə bokloma isu ese lefe nə usi wuubə.

27 Nyaso utidi saa wə luudi Bonamute Yesu eto lesa nəmfo nye wuunə lə lɛkɔbe nəmfo kafo lə kusu ko dimantsyɛ əsuəə, ebote bə uyifo lebua se wəəntə Bonamute Yesu eto əsuə eto sinə ku kɔtɔ dibu eso.

28 Lə nyamfo esoo, ele bə utsyuə saa to wə əsuə obe kukɔnɔ fɛ lə udi abolo nye unə utsyiko lə Bonamute Yesu eto lɛkɔbe kafo.

29 Itsyise lə wante lesa nə Bonamute Yesu eto əsuə eto sinə ni fɛ udi abolo nyamə nye unə utsyiko lə lɛkɔbe nəmə kafoo, weedi nya wəənə lekpokponkpo kaboko əsuə.

30 Nyamfo dítə bə mii nti eto betidi kpə əmbə əsuəale nya bətsyuə diyifo befinfi. Nya kpə tsya díkpə nɛ.

31 Nya lə bote kobe nya butsyiko bo əsuə budufə kobee, yuutə bə Onanto embokponko bo lekpo.

32 Fɛɛ Bonamute Yesu aakponko bo lekpo nya wəənə bo koto bə lə Onanto lə ɔyɛ bo bɔtsylɔsə ku manfokanɔfɔ.

33 Lə nyamfo esoo, mɔ bayimi, lə bɛtsya biə biedi Bonamute Yesu eto lesaa, binyə bisiəkə utsyuə.

34 Nya lə kukpɛnsɛ lɛ utsyuəə, ele bə udi lə wə diyo bə lə Onanto wankponko mi lekpo lə bɛtsya fe ditsyukpa seka. Nya lə etiki bamba kpe, lə mbə mfóo, bɔɔlɛ nnya bobe.

12

1 Nya mɔmɔɔ, lə asa nnya leka Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ eto ətəsa əsuə, mɔ bayimi, nnla miə bete ɔnukualɛ eto ditiki nə nkpe lə nyamfo əsuə.

2 Biyi wuee biə lefe nə bíante tɔ Onanto, bítə asa nnya ləmbə nkpə kédi mi nya bíkesumu asa nyamfó nya bénya kusu komə.

3 Nya ele bə bete biə utidi saa wə Onanto eto Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ nsi lə əsuə, əəbəmbofo etiki budi nkə, "Mbusiotidi ni Yesu." Nko ke tsya ini bə kuutsyuə saa embofo bɔtɛyi nkə, "Yesu ni Boanto," lenni Onanto eto Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ nsi wə lə əsuə.

4 Onanto eto Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ əətə ətəsa kpə, fɛɛ Lɛwɔnɔ lɔni nəmə ete diini.

5 Esu kpə kpe nnya əsuə boeyifo keyifo kətə Bonamute, fɛɛ Bonamute ɔni əmə ete uni nɛ.

6 Nya nyifo akpa akpa akpa tsya kpe, fɛɛ Onanto ɔni əmə ete ləətə əsuəle utsyuə saa weeyifo ke.

7 Ǝtəsa nnya utsyuə saa nkpee, Onanto eto Lɛwɔnɔ ni nwə dítə wə ətəsa nyamə bə lə bɛtidi ba kenke lə bakɛ wə əsuə eto kutəkə.

8 Utsyuəə, Onanto eto Lɛwɔnɔ ətə wə ətəsa nnya ləətə bə weedi etiki budi ku kobe ɛyɛ lə Lɛwɔnɔ nəmə əsuə. Nya utsyuə tsyaa, Lɛwɔnɔ nəmə ətə wə ətəsa nnya ləətə bə uyi etikibudi ketsyiko lesa nə unyi əsuə ɛyɛ lə Lɛwɔnɔ nəmə ke əsuə.

9 Nya obamba kpe bofokanɔ kekleke ɛyɛ lə Lɛwɔnɔ nəmfo ke əsuə. Nya utsyuəə, okpe ətəsa nnya weefi katsya bufi ɛyɛ lə Lɛwɔnɔ nəmə ke əsuə.

10 Utidi bamba aafo ayanisa buyifo kate. Nya utsyuəə, lə kase wuudi Onanto eto ditiki nəmə. Nya utidi bambaa, bə lə unyə awɔnɔ akpa akpa utsyə lekpo. Nya utsyuə, bele bele eto bɔtɛyi. Nya obamba tsyaa, bele bele eto kasɔ buləkə.

11 Asa nyamfo kenke, Onanto eto Lɛwɔnɔ lɔni nəmə eto eyifosa ete ini. Lɛwɔnɔ ni leesie ətəsa nyamə kətə utsyuə saa ɛyɛ lə kase waala əsuə.

12 Kristo eyifo utidi eto əsuə eto uyi wə
nkpe əsuə eto akpa lete lete kpə. Etidisuə
ani ete ini tsya əsuə eto akpa lete letee,
lɛkɔ iyifo ani.
13 Nko ke ini lə bomba ni Yudafɔ ku əsə
bamba eto betidi ku betidi ba ni ndomunyə
ku betide ba nsi lə mə əsuə əsuə tsya eto
nti nɛ. Lɛwɔnɔ lɔni nə ete béfi béyifo bo
ntufləsəfləsə eto lekpaa, ni əmə díyifo bo
əsuə eto sinə sɔni nɛ. Nya Lɛwɔnɔ lɔni
nəmə eto ntu ete béfi bətə bomblɛ dínə nɛ.
14 Itsyise etidisuə ani eenyifo utidi.
Bomu əsuə eto akpa lete lete kpə béfi bákɔ
fɛ íyifo utidi ɔni.
15 Lə kokpa átɛyi nkə, “Se minni kɔni
esoo, məmbɔkɔ ku əsuə eto sinə siamə,”
nyamfo anlɛ bote sitinti nkə kuni əsuə eto
sinə eto lekpa ditsyuə.
16 Nya lə koto tsya nkə, “Se minni dinəmi
esoo, məmbɔkɔ ku əsuə nyamə,” nnya tsya
anlɛ bote sitinti nkə kuni əsuə eto lekpa
ditsyuə.
17 Nya lə əsuə nyamə kenke ete ni
dinəmii, ntsyə yuubə fɛ diɔnɔ lesatsyuə?
Nya lə koto mate tsya inii, ntsyə yuutsyə fɛ
kɔɔnɔ asa eto bɔnyi?
18 Fɛɛ lə bɔlɛ ola bobee, buunyə boə
Onanto efi akpa lete lete úyifo utidi eto
dimu nəmə fe kase wə kosate lela nkə
utsyə.
19 Lə əsuə eto lekpa lɔni ete ni utidii,
ntsyə wuutsyə!
20 Fɛɛ fe kase boənyə, akpa nyamə fui.
Tsya utidi ɔni ete uni.
21 Fɛɛ se inni ɔni ete unii, dinəmi embofo
kɔni bɔtɛyi nkə, “Manhiã fə lə mɔ kulesa
əsuə.” Nya nko ke disi tsya lembofo
kokpa bɔtɛyi nkə, “Manhia fə lə mɔ kulesa
kəmiə.”
22 Lə kusu kutsyuə, akpa nya nte fe nnya
ləmbə ale saa, nnya bomu lə bə imbə bo lə
əsuəə, boəmbofo kulesa buyifo.
23 Nya akpa nya boembu kakpe lə kulesa
kemiə, nnya bomu buunyi bə ele bə bɔlɛ
ola nɛ. Nya akpa nnya laannɔ bobe bə
buləkə bote betidi lə bənyəə, nnya boalɛ
ola kalɔ kalɛ kukɔnɔ nɛ.
24 Nya boenyifo nko kətə akpa nnya
betidi ləənyə lefe saa. Fɛɛ Onanto dífi nnya
ɔkɔ ku akpa nyamfó nko nya útə nkə bufi
dibu butə akpa nnya bomu boənyə boə
bəmbə kutəkə saa.
25 Nyamfo te nko bə lə ntimama lə boyɛ
bɔkɛ lə akpa nyamə nti. Bomu lə akpa
nyamfo kenke lə ifi lɔniyifoyifo itə mə
bətsyuə.
26 Nya lə əsuə eto lekpa ditsyuə lə kanyi
bunyəə, əsuə nyamə kenke əənyə kanyi
nya əsuə eto akpa bamba tsya ləənyə
kanyi. Nya lə batɛsə lekpa ditsyuəə, əsuə
eto akpa nyamfo kenke əənyə disuəyuə.
27 Nyaso mimblɛ lɛkɔ biyifo Kristo eto
əsuə eto sinə siamə nya mi utsyuə saa eyifo
wə əsuə nyamə eto lekpa lɔni.
28 Nya betidi ateate ba Onanto dífi ókpe
lə bafokanɔfɔ nti ni tutɛɛ, batɔnkpe bamə,
nya dinuəfə, bənyɛləkətidi, nya ditsyəfə,
bateasa, fɛ mba leeyifo ayanisa. Nya mba
nkpe əsuəale laatsya bufi nye laawunsəko
betidi nye batɔnkotɔnko nye mba laatɛyi
bele bele.
29 Inni betidi ba kenke ni batɔnkpe nye
bənyɛləkətidi nye bateasa. Nya inni ut-
syuə saa nkpe əsuəale laafo ayanisa buyifo
kələkə kate.
30 Nya inni utsyuə saa nkpe əsuəale
laafo bufi botsya nye laafo belebele bɔtɛyi
nye laafo belebele kasɔ buləkə kate.
31 Nyamfo esoo, bifi mi akɔɛsi bitəkə lə
asa nnya nkpe kutəkə enso əsuə.
Asa nnya nkpe kutəkə enso nyamblɛ
kenke ni nnya muubə nte mi mfo nɛ.

13

Paulo Ƒləkə Bafokanɔfɔ Eto Lelabi Óte.

1 Lə nnya ete moofo bele bele bia betidi
ku Onanto eto batɔnkpə kenke latɛyi nya
maanla betidii, mɔ etiki nnya meedi kenke
eyifo efufu fe kase lə basɔ tsyɛnsi eto kakpɛ
laale.
2 Nya lə nləkə Onanto eto kɛnyɛ nte
nya maanɔ asakulakula kasɔ nya minyi
asa nnya kenkee, nya minkpe bofokanɔ
bo moofo bufi kanyi atini ketsyiko lə nnya
kənyəkɔ fɛ mimbɛ lelabii, minni kulesa.
3 Nya lə mfi mɔ bikə bia nte mɛ kulaa
tsya ntə bakombo nya mintə miə batonsə
mɛ kulaa tsya fɛ mimbɛ lelabii, minni
kulesa kon.
4 Lelabi kpe dibusə nya lenkpe kafoɛkpɛ.
Diansɛsə ənəmi nya diambesə əsuə kato
nya diate əsuə.
5 Lelabi entidi ato nya dianta asa kətə
əsuə nye dinyə ɔblɔ. Nnya lelabi emfi
nsusu bua lə utidi əsuə.
6 Nya diənnyə disuəyuə lə asa bua əsuə.
Bomu diənyə disuəyuə lə asa sɛɛ əsuə.
7 Lelabi əntə disi lə bofokanɔ ku
kusubebe əsuə nya diəńyə kekleke lə bulə
saa bulə əsuə.
8 Lelabi əmbə kasekɔ. Onanto eto kɛnyɛ
buləkə kpe, fɛɛ ekpe ke kalokɔ. Bele akpa
akpa bɔtɛyi tsya kpe, fɛɛ biubə mi kasekɔ.
Kobetete kpe sitinti, fɛɛ ko lefe ebubə efe.
9 Itsyise kobetete ku kɛnyɛ ləkələkə eto
kətə ka Onanto dítə bo, mamflɔ.
10 Fɛɛ lə lesa nə lɛflɔ kenke abɔ dibəə,
lesa nə dimamflɔ ensi əmbɔkɛ.
11 Lefe nə minyifo dikpefi, nkədi etiki
nya mínkanɔ asa kasɔ nya mínkebu disi
fe dikpefi. Mɔmɔ wə minkabee, ekpefisa
nyamfo mensile mɛ kulesa.

12 Asa nnya boənyə mɔmɔɔ, iyifo flufluflu fe kase boənyə lesa lə ahuhɔɛ əsuə. Nya kama fɛ buunyə nnya wuee, ənəmi ku ənəmi. Nya lesa nə minyi mɔmɔɔ, mankpako mɛ elo. Fɛɛ kamaa, muubə nyə lesa saa nya yeokpa wuee fe kase Onanto nyi mɛ mɔmɔ kenke.

13 Sitintii, asakpa ətsyə ni nnya nkpe mfo. Nya nyamfo ni bofokanɔ ku kusubebe ku lelabi. Fɛɛ nnya nso lə nnya nti kenke ni lelabi.

14

Paulo Áte Asa Itsyi Lə Lɛwɔnɔ Eto Ƒtəsa Bamba Ƒsuə.

1 Nyaso bitə lə lelabi lə diyifo lesa nə mi utsyuə saa lɔɔbɛbɛ kekleke nkə lə ɔkɛ. Nya bifi mi ənəmi bitəkə lə lɛwɔnɔ eto ətəsa əsuə. Nya ətəsa nnya nso bofe kenke nibə lə afo Onanto eto ditiki sɛɛ kɛnyɛbuləkə.

2 Utidi wə laatɛyi bele bele, weedi etiki ku betidi, bomu Onanto ni nwə weedinko etiki. Itsyise utidi kuutsyuə əmbɔnɔ nnya kasɔ, nya lə etikididi əsuə waatɛyi asa ketsyi lə asakulakula əsuə ɛyɛ lə Onanto eto Lɛwɔnɔ eto əsuəale əsuə

3 Fɛɛ utidi wə ləələkə Onanto eto ditiki kɛnyɛ kətə betidi, waawunsə ko mə nya waakpe mə nya woakpe mə nkɛale nya wəəyuəsə mə utu.

4 Utidi wə laatɛyi bele bele bia eto kasɔ betidi laanɔɔ, wə əsuə ete waawunsəko. Fɛɛ utidi wə lətəkə Onanto eto ditiki kɛnyɛ, waawunsəko bafokanɔfɔ eto ditsyukpənə kenke.

5 Iyifo mɔ lelabi lə mimblɛ ebofo bele bele bɔtɛyi. Fɛɛ lə biofo Onanto eto ditiki kɛnyɛ buləkə kətə betidii, yɔɔlɛkɛ itə mɛ eso. Itsyise utidi wə ləələkə Onanto eto ditiki kɛnyɛ kətə betidii, kpe kutəkə eso utidi wə laatɛyi bele bele, siankpa utidi utsyuə kpe wə loofo asa nnya woatɛyi kasɔ buləkə kətə mba nti onkpə mfo, itə lə bafokanɔfɔ eto ditsyukpa nəmə lə bafo kasɔ bɔnɔ.

6 Nyamfo esoo, mɔ bayimi, lə mbə mi ɔflɔ nya minlɛ bele bele bele bia kuutsyuə saa laannɔ biɔtɛyii, nte kutəkə ko biunyə lə nnya esuə? Biembunyə kutəkə saa, enso lə nləkə Onanto eto kɛnyɛtsyətsyə kasɔ ntemi, nye minte mi lesa ətsyuə, nye minləkə Onanto eto Ditiki Sɛɛ kɛnyɛ minte, nye minte mi asa ətsyuə.

7 Bu abe asa nnya buasɔ nye buefə nya əsuə nkpə lembə fe kakpatsyaku nye osanku nya lembofo əsə bufə lə nnya kosate əsuə. Ntsyə yuutə bə utidi utsyuə ebɔnɔ lə ote kusə ko banlɛ bufe lə utidi wə leefe kakpatsyaku nye osanku əmfó, amfo nnya bufə kukɔnɔ bə lə afo kusə komə eto ɔkɔɛ bɔnɔ wuee ketsyə lekpo?

8 Nya lə utidi wə leefe kakpatsyaku amfo ke bufə kakpadi asa nyamə kukɔnɔɔ, ntsyə yuutə bə betidi fo əsuə bumuə itə lema?

9 Nko ke ete ini bə utidi di etiki lə sele sitsyuə əsuə sia betidi lembofo lesa nə woatɛyi kasɔ bɔnɔ. Bomu wuubə uyifo fe ufiebi wə lénya údufə lə difule əsuə, nya kasɔnɔnɔ ləmbə.

10 Bele kpə kpe lə kawunsiə, sele kusitsyuə saa əmbə sia ləmbə kasɔnɔnɔ.

11 Fɛɛ lə utsyuə annɔ sele sia maatɛyi eto kasɔɔ, ete mfiani ɔfɔ lə wə ɔflɔ, nya wə tsya áfiani ɔfɔ lə mɔ ɔflɔ.

12 Se ənəmi lɛsɛ mi lə Lɛwɔnɔ eto ətəsa bofo əsuəə, bitə lə ənəmi lə ɛsɛ mi lə befo ətəsa nnya lɔɔwunsəko bafokanɔfɔ eto ditsyukpa nə luunə mə isuko sɛtɔ enso.

13 Nya utidi wə laatɛyi bele bele, ele bə ɔtɔ Onanto lə utə wə ətəsa bə lə ofo nnya woatɛyi kɛnyɛbuləkə.

14 Itsyise lə nyɛ lə kusu komfo əsuə nto ola, mɔ lɛwɔnɔ ete nlɛ olaa, fɛɛ inni lə mɔ nsusu əsuə.

15 Nyaso be ele bə nyifo? Mooto ola ku mɔ lɛwɔnɔ kekleke, fɛɛ mooto ola ku mɔ nsusu tsya. Nya muusə əsə ku mɔ lɛwɔnɔ, fɛɛ əsə nnya muusə ebutsyi taa mɔ nsusu kemiə tsya.

16 Nya lə əńyə alɛ Onanto ani bɔsɔ itsyi lə fə lɛwɔnɔ əsuə kee, ntsyə yuuyifo fɛ utidi wə ńyə fə lə akɔ mfo lɔɔnɔ lesa nə fanlɛ bɔtɛyi fɛ wɔɔtɛyi nkə fə olatoto lə ibə itə fe kase fanlɛ Onanto ani bɔsɔ se woannɔ lesa nə fanlɛ bɔtɛyi mfó?

17 Nya lə fə ani nnya faasɔ Onanto alɛkɛ kula tsya, betidi bamba embunyə kutəkə saa betsyiko lə nnya əsuə.

18 Maasɔ Onanto ani bə meedinko Onanto etiki lə bele bele əsuə enso mi nti eto utsyuə saa.

19 Fɛɛ lə bo katsyakɔɔ, moola miə maatɛyi etiki anɔ nnya eto kasɔ betidi lɔɔnɔ lə mfi nnya nte betidi asa enso bə nkədi etiki kpə lə bele bele əsuə sia betidi laannɔ kasɔ.

20 Mɔ bayimi, bienyifo mi əsuə fe bekpefi lə mi disibubu əsuə. Bomu biyifo mi əsuə fe beninə lə mi disibubu əsuə. Fɛɛ lə abua eto esu əsuəə, biyifo mi əsuə fe bekpefi seka.

21 Nya lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuəə, Boanto Onanto átɛyi nkə,
"Muudi etiki ku mɔ Kusə eto betidi
ɛyɛ lə betidi ba laatɛyi bele bele əsuə.
Nya muudi etiki ɛyɛ lə bafɔ eto kɛnyɛ əsuə,
Fɛɛ bembutsyue mɔ ɔkɔɛ koto."

22 Nyaso bele bele bɔtɛyi eyifo lesatsyuə buləkəkate manfokanɔfɔ fɛɛ inni itə bafokanɔfɔ. Fɛɛ Onanto eto ditiki kɛnyɛ buləkəə, nnya ni lesa nə muufi nte bafokanɔfɔ asa nnya inni itə mamfokanɔfɔ.

23 Lə nyamfo esoo, lə bafokanɔfɔ kenke
eto utsyuə saa etsyiko etiki budi lə bele
bele əsuə nya utidi utsyuə bamba kpe mfo
lə mi nti nye betidi ba mamfokanɔfɔ nkpe
mi lə ntii, biənyə biə bɔɔtɛyi bənkə disi
abia mi fe bebuki?
24 Fɛɛ lə mi nti eto utsyuə saa eyifo
Onanto eto Unyɛləkətidi nya utidi bimba
nye utidi wə mamfokanɔnyə utsyuə əbə
údufə lə mi ntii, wuunyə wə lebua utsyuə
lekpo ɛyɛ lə lesa nə wɔanɔ eso. Asa nnya
woanɔ eboté wə nkə Onanto ebokponko
wə lekpo.
25 Nya wə kosate ebuləkə asa nnya lɛbiɔ
enkpe lə wə lə lekple nya woobokosə
əsuə kasɔ ɔtɛsə Onanto ɔtɛyi nkə, "Sitinti,
Onanto kpe mi lenti!"
26 Mɔ bayimi, nla miə matɛyi lesatsyuə
nə nkpe lə nyamfo əsuə lə mi disikakpekɔ.
Lə betsya biə biato olaa, utsyuə kpe kusə
ko waala nkə wəəsə, nya utsyuə kpe
lesatsyuə waala nkə waate. Nya utsyuə
tsya ala nkə wəələkə Onanto eto lesatsyuə
ote. Nya utsyuə tsya kpe kɛnyɛ lə bele
bele əsuə, nya utsyuə tsya ala nkə wəələkə
asa nyamfo kasɔ. Fɛɛ bebe biə biyifo asa
nyamfo kenke bə ɛwunsəko bafokanɔfɔ
eto ditsyukpa nəmə.
27 Lə utsyuə kpe kɛnyɛ kətsyuə ka ola
nkə waatɛyi lə bele bele əsuəə, utidi fe
inuə nye itsyə hã te ele bə bedi etiki nnya
nkpe mə ɔni, ɔni. Nya ele bə bənyə uti
bamba wə tsya luuləkə asa nyamə bátɛyi
mfó eto kasɔ.
28 Nya lə mba mfó wə luuləkə nnya
kasɔɔ, utidi wə nlɛ etiki mfó, ele bə ɔyɛ
lə wə ku Onanto hã lə bedi etiki lə bətsyuə
əsuə.
29 Betidi inuə nye itsyə ba lefo etiki
ətsyuə itsyi lə Onanto ɔflɔ ebefo kɛnyɛ
buləkə katɛyi nnya le mba dibu lə bedufə
lə nyamfo əsuə babe kukɔnɔ.
30 Nya lə mba nkpe lə katsyakɔ mfó eto
utsyuə áfo kɛnyɛ ketsyuə itsyi lə Onanto
ɔflɔɔ, ele bə utidi wə nlɛ etiki budi mfo yɛ
wə etiki nnya ɔnlɛ budi lə utə utidi əmə
kusu.
31 Mimblɛ kenke ebofo mi kɛnyɛ ka
bɛnyɛnko bɔtɛyi ɔni ɔni itə bə utsyuə saa
ebofo lesatsyuə nnya lookpe wə əsuəale.
32 Betidi ba ləələkə Onanto eto ditiki
kɛnyɛ aafo əsuə bunwə kalɛ lə etiki nnya
budi əsuə.
33 Itsyise Onanto aala nkə buyifo asa lə
kusu ku diyuə əsuə.

Kase seka inte lə Onanto eto bafokanɔfɔ
eto etsyukpa kenke ntii,
34 ele bə besio di kãã lə bafokanɔfɔ eto
katsyakɔ. Bomuu, ele bə babokosə mə
əsuə kasɔ fe kase Onanto eto kɔfi laate.
Nya bəmbə kusu bə lə bedi etiki.
35 Nya lə bala bə baatɔ lesatsyuə eto kasɔ
banɔɔ, mə bəsə ele bə batɔ lə mə ayo.
Itsyise iyifo afanisa bə usio ńyə ukedi etiki
lə bafokanɔfɔ eto katsyakɔ.
36 Nye, bɔtɛyi bɛnlɛ bə mi ɔflɔ Onanto
eto ditiki nəmə dítsyi dibəə? Nye mi ɔflɔ
ete ditiki nəmə díbə leyoo?
37 Lə mi nti eto utsyuə eebu nkə Onanto
eto unyɛləkətidi unii, nye okpe Lɛwɔnɔ eto
ətəsaa, ele bə ibə bə ote nkə, nya minlɛ
bɔwɔni kətə mi eyifo kɔfi itsyi lə Onanto
ɔflɔ.
38 Nya lə utidi əmə áni ditiki nəmfoo, ele
bə mi tsya ni wə.
39 Nyaso, mɔ bayimi, bifi mi kusubebe
kenke bitəkə lə Onanto eto ditiki
kɛnyɛləkələkə əsuə. Fɛɛ bienti mba laatɛyi
bele bele kusu.
40 Nyaso ele bə biyifo lesa saa lə kusu sɛɛ
əsuə.

15

Bekloma Lesa Nə Bófo Bɔ́nɔ.

1 Mɔ bayimi, mɔmɔɔ, nla miə bekloma
ditiki sɛɛ nə mímboko mi béfo. Ditiki nə
béfo bɛnɔ nya bińyə lə ni əsuə kekleke lə
bofokanɔ əsuə.
2 Nya nyamfó ni ditiki sɛɛ nəmə ku ni
letsya nə mímbe míntə mi nɛ. Ditiki nə
mə ebutə mi nkpə lə bɛlɛ ni kekleke, le inni
nko mi bofokanɔ eyifo ebimba.
3 Lesa nə mímfo mintsyiko Boanto
Onanto ɔflɔɔ, ni ke mímfi míntə mi nɛ.
Nya nyamfo ni lesa nə mímfo ku koya
kpə enso kenke bə Kristo əkpə lə bo abua
eto disi fe kase báwɔni bákpe lə Awɔnisa
Kɛnkɛ eto Kukue kemiə.
4 Nya bébikə wə, nya Onanto létakasə
wə utsyiko ɔkɔmə óboko nkpə lə eyi ətsyə
eto kama, nya ubə unsi lə nkpə fe kase
bawɔni bákpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue
əsuə.
5 Nya uləkə əsuə óte Petro ku batɔnkpe
lefosi inuə bamə.
6 Nyamfo eto kamaa, wəələkə əsuə óte
mba ditəkəko wə ba eso betidi lofa anɔ lə
lefe ditsyuə əsuə. Nya mə nti eto bətsyuə
kpə si besi nkpə mmi, ite bə mə bətsyuə
ébukpə koko.
7 Nya nyamfo eto kamaa, úləkə əsuə óte
Yakobo ku batɔnkpe bamə kenke.
8 Nya lə kalosəkɔɔ, úləkə əsuə óte
mintsya, mɔ nte fe utidi wə bále lə lefe nə
dímanyo əsuə.
9 Itsyise mɔ ni batɔnkpe kenke nti eto
nwə nso bɔfɛ. Nya məńyə ntə bə bakpo
mɛ bə ɔtɔnkpe kulaa tsya, etsyise ntəkəko
Onanto eto bafokanɔfɔ eto ditsyukpa kama
nte mə ohiã.

10 Fɛɛ ɛyɛ lə Onanto eto lefonə esoo,
nyifo utidi wə mini mmi. Nya wə le-
fonə eto asa nnya útə mɛ, əbə kutəkə.
Nya mínyifo keyifo kekleke enso batɔnkpe
bamba ba əsuə kulaa betidi dífi ənəmi
bətəkə nya inni lə mɔ əsuəale əsuə. Bomu
lə Onanto eto əsuəale nya lɛwunsəko mɛ
mímfo nyamfo buyifo.
11 Nyaso lə mɔ ni lɛtɛyi mi lesaatsyuə o-
o, nye mə lɛtɛyi mi o-o, lesa lɔni nəmə ete
bɔnlɛ bɔtɛyi nɛ. Nya nyamfo ni nnya béfo
bɛnɔ nɛ.

*Onanto Átakasə Kristo Úńyənsə Ut-
syiko Bəkpənkpə Nti.*

12 Mɔmɔ se bɔnlɛ bɔtɛyi boə Onanto
átakasə Kristo úńyənsə utsyiko ɔkɔmə úbə
nkpəə, beso ini bə mi bətsyuə lɛ bɔtɛyi
nkə, Onanto ensiembotakasə bəkpənkpə
utsyiko ɔkɔmə oboko nkpə bio?
13 Lə nko ini sitintii, nyalɛ Onanto
mántakasə Kristo utsyiko ɔkɔmə óboko
nkpə.
14 Nya lə Onanto mántakasə Kristo ut-
syiko ɔkɔmə úbə nkpə sitintii, nyalɛ nnya
letsyabebe əmbɔkɛ kutəkə itə mi. Nya mi
bofokanɔ tsya eyifo bimba.
15 Nya nte lesa nə nsi lookpe bo nkɛale
lə lefe nə eto lefe inni sidia bɔnlɛ bɔtɛyi
lə Onanto əsuə boə ótakasə Yesu ut-
syiko ɔkɔmə úbə nkpə. Fɛɛ lə sitinti
ini bə bəkpənkpə aantaka ketsyi ɔkɔmə
kəbə nkpəə, nyalɛ wátakasə Yesu utsyiko
ɔkɔmə.
16 Nyaso lə sitinti ini bə baatakasə
bəkpənkpə ketsyiko ɔkɔmə, nyalɛɛ, bete
biə wantakasə Yesu utsyiko ɔkɔmə óboko
nkpə.
17 Nya lə Onanto mántakasə Yesu ut-
syiko ɔkɔmə sitintii, nyalɛ mi bofokanɔ
əmbə kutəkə saa, nya bisi benkpe lə mi
abua əsuə.
18 Nya kasɔ ni bənkə mba léfo Kristo
bánɔ ba díkpə tsya ánya.
19 Nya lə kawunsiə kamfo eto nkpə eso
ete bufi bo kusubebe butəkə lə Kristo
əsuəə, nyalɛ bo nkpə kpe kaminsə enso lə
kawunsiə kenke eto betidi nti.
20 Fɛɛ ɔnukualɛ ini bənkə Onanto
átakasə Kristo utsyiko ɔkɔmə. Nya wə
ni utidi tutɛ wə létaka utsyi ɔkɔmə lə
bəkpənkpə nti nnya nlɛ bo uyi bose nkə
mba kenke díkekpə si bootaka.
21 Itsyise fe kase ukpə lɛyɛ lə utidi
ɔni əsuə úbə kawunsiə, nko ke ini bə
bekpənkpə ebotaka betsyi ɔkɔmə ɛyɛ lə
utidi ɔni hã əsuə nɛ.
22 Fe kase betidi kenke ɛyɛ lə Adam əsuə
ləəkpə se beyifo lɔni ku wə esoo, nko ke
ini tsya bə Onanto ebotakasə betidi ba
díkekpə kenke bə lə bəbə bəsiə nkpə ɛyɛ
lə mə lɔniyifoyifo ku Kristo eso.
23 Fɛɛ Onanto ebotakasə utsyuə saa wə
nsi nkpə lə kusu ko Onanto kosate ditsyue
utsyə əsuə. Nya Kristo ni ututɛ. Nya lə lefe
nə luubə bio əsuəə, mba dífi mə əsuə bətə
Kristoo, mə usi wootakasə uńyənsə nɛ.
24 Lə nnya kamaa, kalosəkɔ ebubə. Nya
Kristo ebɔtsylɔsə lɛwɔnɔ eto əsuəale saa,
betidi ba nsi lə ndikɔ ndikɔ kɛnyɛ ku
mba nkpə lɛwɔnɔ eto əsuəale saa eto okle.
Nya Kristo luufi sekakedikɔ siamə okpe lə
Onanto wə ni Anto eto ani.
25 Itsyise ele bə Kristo di seka isu ese
lefe nə Onanto luufi wə balo kenke okpe
lə Kristo eto akpa kalɔ.
26 Nya olo fɛfɛ wə eto ditsyəbi wɔɔtsylɔsə
ni ukpə.
27 Itsyise Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue átɛyi
nkə, "Onanto éfi asa kenke ókpe lə wə
akpa kalɔ." Nya ekpa wuee bə lə bátɛyi bə
asa kenkee, nyamfo anlɛ bote bə Onanto
wə dífi asa nyamfo ókpe lə Kristo eto akpa
kalɔ tsya bébu wə bakpe lenti.
28 Nya lə lefe nə Onanto difi asa nnya
kenke ókpe lə Kristo kalɔ ólesəə, wə Kristo
wə ni Onanto Eto Ubi əmə ebufi wə əsuə
okpe lə Onanto əmə eto kalɔ bə lə Onanto
lə udi seka lə asa nnya kenke əsuə.
29 Mɔmɔɔ, itsyi lə betidi ba laafo ntu-
fləəfləsə eto lekpa əsuə, lə betidi ba
díkekpə koko eto disi, be ni diyifobi nəmə
eto kasɔ? Nya be nkpe lə nnya əsuə? Lə
sitinti ini fe kase bətsyuə laatɛyi bənkə
bensiembotakasə bəkpənkpə bəbə nkpəə
be ini eso ele bə bəfləsə betidi bamə ntu
lə mba díkekpə bafe eto disi?
30 Nya bo mba ni batɔnkpe tsya nkpə?
Beso bo tsya eto nkpə nkpe lə bulə əsuə
lefe saa?
31 Mɔ bayimi, ukpə eto bulə təkəko mɛ
diyi saa nə kale disiə! Nya maabesə əsuə
kato kətə ukpə lə mi disi itsyi lə kase buyifo
bani ku Bonamute Kristo Yesu eso. Nyaso
məələkə nyamfo kate wuee nɛ.
32 Fɛɛ lə kawunsiə kamfo eto nsusu əsuə
eso ete mínkpɔ ku betidi ba nte fe bebu-
tubuki lə Efesoo, be ni kutəkə ko mínyə
lə nnya əsuə? Nya lə betidi ensiembotaka
betsyi ɔkɔmə bəbə nkpə sitintii, nyalɛ biyi
biə iyifo fenkə, buyifo fe kase lekpa ditsyuə
nlɛ bɔtɛyi nkə,

"Bitə lə budi lə bunə,
itsyise kusɛ ete boə bəkpə nɛ."

33 Biəntə lə bawɛ mi bakpe. Sɛyɛtsyuə
bua eto betidi aabiasə ditsyəbi sɛɛ eto ole.
34 Bisinkli bifi nsusu lə asa sɛɛ buyifo
əsuə, lə bɛyɛ asa bua buyifo. Nlɛ mi etiki
budi wuee bə lə kofani lə kɔlɛ mi, itsyise
mi bətsyuə enyi Onanto.

*Paulo Édi Etiki Itsyi Lə Bəkpənkpə Eto
Businkli Kataka Ǝsuə.*

35 Utsyuə ebɔtɔ nkə, “Ntsyə bunsi bootakasə bəkpənkpə nya ntsyə boosinkli bəbə bəsiə nkpə? Nya nte əsuə nnya eto okle lɔɔkɛ mə?”
36 Mi betidi eto bamumu! Lə ato diyibibi lə kasɔɔ, dienkə kafiani lesa nə nkpe nkpə lə díembu lə sitə əsuə.
37 Nya lesa nə bétoo, edisa eto dibibi ete yeedi fe lentabi nye edisa ətsyuə eto dibibi ete dini. Nya inni lesa nəmə eto uyibi ni nnya bífi békpe lə kasɔ fɛ diabe.
38 Onanto ətə diyibibi nəmə ditsyəbi nə ke woala. Wəətə diyibibi saa ku ni uyi eto okle nə lɛlɛkɛ itə ni.
39 Nya asa nnya kenke nkpe nkpəə, ətsyuə saa ku nnya əsuə eto sinə. Betidi eto əsuə eto sinə kpe lete. Nya nko ni bebuki tsya eto əsuə eto sinə nɛ. Baklɔbɛ tsya eto əsuə eto sinə kpe lete nya ketu eto sinə tsya əsuənkpe lete.
40 Kato eto asa kpe. Nya kasɔ mfo eto asa tsya nkpe. Asa nnya nkpe kato eto əsuə eto bɔnɔ bobe kpe lete lə nnya nkpe lə kasɔ mfo eto əsuə eto bɔnɔ bobe.
41 Kofe ku ko diyəndebi ku kofande tsya eto diyəndebi nkpe lete. Nya befandebi tsyaa, mə diyənde kpe lete. Nya lə befandebi nti kulaa tsyaa, letekɛkɛ kpe lə mə diyəndebi əsuə.
42 Nko ke yuutsyə lə lefe nə Onanto lootakasə bəkpənkpə utsyiko ɔkɔmə nya boosinkli bəbə bəsiə nkpə nɛ. Lə bebikə utidi eto sinəə, siyifo lesa nə luubu ebia. Nya lə batakasə wə baboko nkpəə, weensi embukpə.
43 Lə bebikə wəə, weensiannɔ bobe nya wəəyuə. Nya lefe nə bátakasə wə betsyiko ɔkɔməə, woanɔ bobe nya woakɛ əsuəale.
44 Lefe nə bebikə wəə, uyifo kawunsiə eto əsuə eto sinə sia díkpə.
Nya lə batakasə wə baboko nkpə, uyifo lɛwɔnɔ eto əsuə. Lə kawunsiə eto əsuə kpee, nyalɛ bete biə lɛwɔnɔ kemiə eto əsuə tsya kpe.
45 Itsyise ekpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə bə, “Utidi tutɛ wə ni Adam, Onanto uni diyifo wə nya útə wə nkpə fe kawunsiə eto utidi.” Nya Adam fɛfɛ əmfoo, wə ni Lɛwɔnɔ nə ləətə nkpə nɛ.
46 Inni lɛwɔnɔ nə nkpe lə bo ləətə boeyifo asaa, laatɔ. Bomu əsuə eto sinə laatɔ̃. Nya kama fɛ lɛwɔnɔ nə nkpə kemiə ləələkə.
47 Adam tutɛ wə Onanto díyifoo, úləkə wə utsyiko sitə əsuə. Nya Adam nuəfə alɛ, kato utsyi úbə.
48 Nya betidi ba nkpe lə kasɔ mfoo, mə eyifo fe utidi wə buləkə betsyiko lə kasɔ eto sitə hã əsuə. Nya mba beyifo itə katoo, mə tsya eyifo fe utidi wə ditsyi katoo, úbə.
49 Fe kase bunte fe utidi wə lɛbɔ utsyi lə kasɔ mfo eto ditsyəbii, nko ke ini bə utidi wə ditsyi kato ubəə, ebutə nkə bofo wə ditsyəbi nɛ.
50 Mɔ bayimi, nyamfo eto kasɔ ləkələkə ni bənkə lesa nə ni əsuə eto sinə ku kɔtɔɔ, əmbofo kedikɔ bunyə lə Onanto eto sekakedikɔ. Nya lesa nə laabiaa, embofo kedikɔ bunyə lə lesa nə laambia əsuə.
51-52 Bɛnɔ akulasa nyamfo. Inni bomblɛ kenke luukpə. Fɛɛ lə bəfə kakpatsyaku fɛfɛɛ, bɔɔtsyi bomblɛ eto ditsyəbi bawuninsə. Nya wuuyifo nnya nko lə dinəmisɔsɔ lɔni kplo əsuə. Itsyise lə kakpatsyaku fɛfɛ əfəə, Onanto ebotakasə bəkpənkpə ɔboko nkpə itə bensiembukpə kulefe. Nya woofloma bo ditsyəbi kenke.
53 Itsyise lesa nə labiaa, ele bə lefloma ku nə lambia lə dibə lefo lə nə labia eto kɛnyɛ. Nya lesa nə ləəkpə tayaa, woofloma ni lə nə ləənkpə lə dibə lefo lə ni kɛnyɛ.
54 Nyaso lə asa nyamfo əbə itə nko nya baafloma asa nnya laabia isu nnya lensiambiaa, nyalɛ Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue eto etiki nnya nlɛ bɔtɛyi nkə, “Bátsylɔ ukpə eto ditsyəbi butəkə wə kato!” əbə itə nko sitinti.
55 Nya báwɔni tsya balɛ bɔtɛyi bənkə,
“O Ukpə, sieti fə əsuəale nyamə nte?
Nya se fə əsuəale eto obé əmə faata bo nte?”
56 Ukpə əənyə əsuəale nya woata bo obé ɛyɛ lə lebuayifoyifo eso. Nya əsuəale nnya lebua ləənyə etsyi lə kɔfi əsuə.
57 Fɛɛ boasɔ Onanto ani. Wə uni ditə nkə butəkə lebua kato ɛyɛ lə Bonamute Yesu Kristo əsuə!
58 Nyaso, mɔ bayimi lala, bińyə kekleke, biəntə disi. Nya bińyə kekleke lə Bonamute eto keyifo əsuə lefe saa. Itsyise biyi biə kulesa əmbə bə biuyifo ni lə Bonamute Yesu eto keyifo əsuə ka luuyifo kebimbale.

16

Okokoko Kətə Mba Léfo Onanto Bánɔ Bamba.

1 Mɔmɔɔ, bɛwɔni mɛ lesatsyuə itsyi lə atabi nnya bela biə biako lə bifi bisu bɛwunsəko Onanto eto betidi ba nkpə lə Yudea eto kasɔ əsuə. Nya ɛlɛkɛ bə biyifo nya eto okle míntɛyi Galatiafɔ eto bafokanɔfɔ miə beyifo.
2 Nya lə Kɔsida saa Kɔsida eto diyi əsuəə, ele bə utsyuə saa muə əsuə utsyə ku lesa nə woofo boko itsyi lə lesa nə ofo bunyə əsuə bə yembusu iyifo bə bako oko əmə lekolɛwɛ lə lefe nə mínkə míndufə mi ɔflɔ mfó.
3 Nya lə mbə ndufəə, mɔɔwɔni kukue nkpe lə betidi ba biləkə lə kɔni, ko boofi balɛ bayɛnko ku mi ətəsa nnya befi bantɔnko lə Yerusalem.

4 Nya lə ɛlɛkɛ bə mintsya suu, nyalɛ
bonko mə ebɔyɛ busu.

Paulo Eto Kusuyɛyɛ Eto Ketsyue.

5 Mɔɔyɛ Makedonia fɛ mooyo mi ɔflɔ,
itsyise ele bə nyɛ mfó fɛ lə mbə.
6 Iyifo mɛ fe muudi eyi asiani lə mi ɔflɔ
mfó. Ditsyuə mɔɔkɛ lə mi ɔflɔ ku lɛyɔ
lefe. Lə nnya kamaa, biɔwunsəko mɛ lə
mɔ kusuyɛyɛ əsuə kesu kaka ke elə bə nsu.
7 Manla miə maakpɔ mbə nyɛ mi ɔflɔ ete.
Bomuu, moola miə maakɛ lə mi ɔflɔ itə lefe
sɛkɛ ditsyuə lə Bonamute ətə mɛ kusu nko.
8 Mɔɔkɛ lə Efeso mfo isu ese lə Pen-
tekoste eto diyi əsuə.
9 Kusu sɛɛ asini mɛ tinti lə mfó, bə nyifo
keyifo ka nkpe kutəkə tinti, ite bə betidi ba
ńyə mɛ lə əsuə fui itsyi lə keyifo ka meeyifo
əsuə eso.
10 Lə Timoteo əbə udufə mi ɔflɔɔ, bebe
biə befo wə kukɔnɔ. Itsyise Bonamute eto
keyifo tsya ete ɔnlɛ buyifo fe mɔ ke.
11 Yanle bə mi kuutsyuə saa ńyə wə lə
əsuə ubu wə sikpefi. Bomu befo wə, lə
bɛwunsəko wə bə lə wə kusu bɔyɛ əsuə ku
diyuə bə lə usi usinkli ubə mɔ ɔflɔ buɛɛ.
Itsyise nlɛ wə kusu bobe miə wə usinkli
ubə ku bo bayimisani lefo banɔ.
12 Mɔmɔɔ itsyi lə bɔyimi Apolo eto etiki
əsuəə, mbɔlɛ wə kola kekleke miə ubə mi
ɔflɔ ku wə bayimi bətsyuə. Fɛɛ woantɔnɔ
tɔ nkə wəəbə lə lefe nəmfo əsuə tɔ. Fɛɛ
mfo nnɔ miə lə lefe ətə wə kusu koo,
wuubə.

Bokla Ku Kusutɔtɔ.

13 Bitəkə ənə, lə bińyə kekleke lə mi bo-
fokanɔ əsuə. Bekpe utu lə binyə kekleke.
14 Nya biyifo mi keyifo saa ku lelabi.
15 Biyi Stefana ku wə diyo eto betidi.
Mə ni betidi tutɛ ba lɛtsyi bawuninsə báfo
bánɔ lə Akaia eto kasɔ eto lekpake mfó.
Nya béfi mə əsuə bətəkawunsəko mba eto
əsuə bákpasə. Mɔ bayimi, nlɛ mi lekpakpa
minkə
16 bitə kusu faa batɔnkotɔnko bamfo ku
babamba ba laawunsəko mə lə mə keyifo
lə batɔnko mi.
17 Yiafo mɛ disuəyuə bə Stefana ku For-
tunato ku Akaiko əbə bedufə, nya eyifo mɛ
fe mi ini minyə.
18 Bətə bə insi nyə əsuəale fe kase bákpe
mi əsuəale. Nya betidi bamfo eto oklee,
inyə bə bitə mə dibu sitinti nɛ.
19 Bafokanɔfɔ ba nkpe lə Asia eto kasɔ
eto lekpake mfo kenke bə bəəsiəsə mi!
Akwila ku Priskila ku mə mbaa laatsya
lə mə diyo bə bəəsiəsə mi kukɔnɔ lə
Bonamute eto diye əsuə.
20 Bo bayimi ba nkpe mfo kenke bə
bəəsiəsə mi o-o!
Bɛbuta bətsyuə lə bisiəsə bətsyuə fe
bayimi lala.
21 Mɔ, Paulo kosate, dífi mɔ kɔni minlɛ
nyamfo bɔwɔni kəsiəsə mi.
22 Utsyuə saa wə laanla Bonamutee,
yoole wə lə əsuə. O Bonamute, bə!
23 Bonamute Yesu eto lefonə lə disiəko
mi.
24 Mfi mɔ lelabi tinti nlɛ mimblɛ kenke
butə lə Kristo Yesu eto diye əsuə. Ibə itə.

2 KORINTOFƆ
Kukue Nuəfə Ko Paulo Lɛwɔni Útə Korintofɔ

1 Mɔ, Paulo, wə ɛyɛ lə Onanto eto lelabi əsuə mimfiani Bonamute Yesu Kristo eto ɔtɔnkpee, mɔ ku bo ɔyimisani Timoteo nlɛ kukue komfo bɔwɔni kətə mi, Onanto eto bafokanɔfɔ eto ditsyukpa nə nkpe lə Korinto ku betidi ba kenke Onanto eto betidi lə Akaia eto kasɔ kenke.

2 Bɔlɛ bɔtɔ boə Boanto Onanto ku Bonamute Yesu Kristo eto lefonə ku diyuə lə disiəko mi.

Paulo Aasɔ Onanto Ani Lə Bo Kanyinyənyə Saa Ƒsuə.

3 Bitə lə bufi atɛsɛ butə Onanto wə ni Bonamute Yesu Kristo eto Anto. Wə ni anto wə ləənyə bo kaminsə, nya woawunsəko bo.

4 Waamansə bo lɛkɔ lə bulə saa bo leetu bo, itə bə lə bo tsya lə bofo bo bətsyuə bɔwunsəko lə mə bulə saa kəmiə. Nya fe kase Onanto laawunsə ko boo, nko ke ele bə bo tsya wunsəko bo betidi ba nlɛ kanyi bunyə nɛ.

5 Itsyise fe kase boənyə kanyi kpə fe nka eto okle Kristo tsya dínyəə, nko ke ini bə lə bo lɔniyifoyifo ku Kristoo, Onanto tsya laamansə bo lɛkɔ sitinti nɛ.

6 Lə báte bo ohiãa, báte bo ohiã bə lə Onanto lə omansə mi lɛkɔ, lə ofo mi lə nkpə. Lə bámansə bo lɛkɔɔ, bámansə bo lɛkɔ itə lə Onanto lə omansə mi lɛkɔ bə lə befo buńyə kekleke lə mi kanyinyənyə kamfo eto okle əsuə fe kase bo tsya leeyifo lə kanyinyənyə kamfo eto okle seka kəmiə.

7 Kulesa saa embofo bo kusubebe lə mi disi butinkəsə, itsyise fe kanyi ka biənyə fe bo ke sekaa, nko ke Onanto loomansə mi lɛkɔ fe kase úkamansə bo tsya lɛkɔ seka.

8 Bayimi, bola boə bete bulə bo eto okle dítu bo lə Asia eto kasɔ kukɔnɔ. Kanyi ka búnyə ákɛ ale itə bo tinti itə bə bóensibe kusu boə bɔɔkɛ nkpə kulaa tsya.

9 Lə sitintii, iyifo bo fe dikpənkpi bálo bo! Fɛɛ nyamfo əbə itə nko bə lə bufi bo kusubebe butəkə lə Onanto wə laatakasə bekpənkpə ketsyiko ɔkɔmə kaboko nkpə əsuə, inni lə bo mate eto əsuəale əsuə.

10 Úləkə bo utsyiko lə ukpə eto bulə kplɛ kəmiə. Nya unsi wuukələkə bo tsya lefe saa. Sitintii, wə ini bɔnlɛ kusu bobe boə usi wuuləkə bo tsya kokoko,

11 lə kase biato ola lə bo disi eso. Itsyise lə betidi kpə aato olaa, Onanto ebɔnɔ mə olatoto nya betidi kpə lɔɔsɔ wə ani lə kase ɔ́wunsəko bo eso.

Paulo Átɛyi Lesa Nə Eso Ƒtsyi Wə Ketsyue Ƒwuninsə.

12 Lesa nə eso boabesə əsuə kato ni bənkə bo akɔɛsi anlo bo dikpi, itsyise bɔ́lɛ bo əsuə kukɔnɔ lə betidi kenke eto ənəmi. Nya bo ku mi eto nkpəsiəsiə áyɛ lə Onanto eto kusu əsuə, nya kawɛ ləmbə lə nnya kəmiə. Inni kawunsiə kamfo eto kobetete əsuə buufi bunsi nkpə ku mi nko, bomu lə Onanto eto lefonə ku wə əsuəale nnya əsuə bútəkəko eso.

13-14 Asa nnya biofo bokla kanɔ kasɔɔ, nnya hã ete boawɔni kətə mi nɛ. Nya ite bə asa nyamfo eto ətsyuə eto kasɔ ete bɛnɔ mɔmɔ tsyaa, mfo nnɔ miə biubə bɛnɔ bo kasɔ belosə kenke, nya yuutə bə biofo əsuə kato bobesə lə bo disi, nya bo tsya loofo əsuə kato bobesə lə mi disi lə Bonamute Yesu eto diyi nəmə əsuə.

15 Lə nnya mimfo nyamfo kenke minɔ nko esoo, minka nsusu búləkə miə eni lə nka mi ɔflɔ bɔyɛ bə lə mi disuəyuə lə diyifo sinuə.

16 Tutɛɛ, eni lə mbə nyɛ mfó lə ntɔ lə Makedoniaa, ku lə nlɛ businkli nlɛ bubəə, bə lə bɛwunsəko mɛ lə nsu Yudea.

17 Se mínləkə mɔ nsusu miə lə nyifo nkoo, bote nyamfo nlɛ bə meenyifo asa lə kusu əsuə? Nya bote nyamfo nlɛ bə kawunsiə kamfo eto nsusu meefi keyifo asa fe utidi wə laatsyi wə nsusu kawuninsə mləməmlə katɛyi nkə, ee ku owo lə lefe lɔni nəmə ke əsuə?

18 Bomu fe kase Onanto laatɛyi ɔnukualɛɛ, nko ke ini lesa saa nə bɔ́wɔni bótsyese mi ni nɛ. Nya inni fe kase utidi laakpɔ katɛyi nkə ee kesinkli katɛyi nkə owo, inni.

19 Onanto eto Ubi Yesu Kristo eto ditiki nə mɔ ku Silvano ku Timoteo lébe letsya bútə mii, inni nwə laatɛyi nkə ee usi ɔtɛyi nkə owo tsya. Bomu uyifo nwə eto ditiki ni ee lefe saa.

20 Itsyise Onanto eto kɛnyɛ saa ka ɔ́tɛyi útsyəə, əbə itə ɛyɛ lə Yesu Kristo əsuə. Nyamfo eso boatɛyi ɛyɛ lə wə əsuə boənkə, "Ibə itə nko." Bə lə bufi atɛsə butə Onanto.

21 Onanto ətə nkə bo ku mimblɛ kenke yifo bani ku Kristo nya wə kosate díləkə bo útsyə nkə buyifo wə kekyifo.

22 Wə ni nwə dítəkə bo léba útsyə úfi óte nkə wə mbə bo lefe saa, nya úfi Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ ókpe bo lə akɔɛsi fenkə lekpotsyətsyə itə lə asa nnya kenke buubə boofo butsyiko lə wə ani.

23 Onanto ni adansiɛ lə mɔ ku mi nti nkə kaminsə mínyə mi eso mínnyɛ Korinto busu nɛ.

24 Inni bənkə lə bufi lesa nə bofo bɔnɔ bɔnyinkə mi bokpe eso, itsyise mi bofokanɔ fe dińyə kekleke koko. Nyaso bɔnlɛ

keyifo buyifo ku mi bə lə binyə disuəyuə nɛ.

2

1 Nyaso nyifo mɔ nsusu minkə mensiembubə mi ɔflɔ bə lə mbə nló mi ani.
2 Itsyise lə mbə nló mi anii, owoe nsi lɔɔkɛ wə lookpe mɛ disuəyuə, enso mimba mə ke mintə ani léló mfó?
3 Nyaso míwɔni kukue kekleke nkomə míntsyese mi nɛ, itsyise mánla miə lə mbə mfó, yuutə buitə bə ani ló mɛ. Fɛɛ mi ni betidi ba ele bə bekpe mɛ disuəyuə nɛ. Nya mfo nnɔ miə lə nlɛ disuəyuə bunyəə, mi tsya əənyə disuəyuə nkomə ke.
4 Sitintii, kukue ko míwɔni míntə mi mfóo, nwɔni ko lə bulə kpə ku lə binəntu əsuə. Nya mánwɔni ko bə lə itə ani lə eló mi kutsyuə, bomu bə le binyə bitsyə lekpo kase maala mi sitinti eso.

Paulo Éfi Obuayifo Utsyuə Eto Lebua Ɔtsyɛ Wə.

5 Nyaso lə utsyuə útə ani áló utsyəə, inni mɔ mate ete úyifo nko. Bomu boofo bɔtɛyi lə kusu kutsyuə əsuə boə bomblɛ kenke utə ani léló. Fɛɛ manla miə boəkə wə kotomɛ bosonsə.
6 Kase mi kpə díkənə utidi əmfo koto lə mi ntii, əsiə itə wə.
7 Nyaso bifi lesa nə úyifo bɛtsyɛ wə lə bekpe wə nkɛale bə lə ɛyɛ wə bulə lə eló wə ani kenke.
8 Lə nyamfo esoo, nlɛ mi lekpakpa miə bekpe wə nkɛale lə biləkə bete wə biə bisi biala wə sitinti.
9 Nwɔni mi kukue komfo itsyise nla miə lə mfi nto mi mbe miə bińyə kekleke ku lə bietsyue asa nnya kenke maate mi koto lefe saa.
10 Lə bífi utsyuə eto botakebu bɛtsyɛ wəə, mintsya éfi ntsyɛ wə. Nya lə mfi botakebu butsyuə ntsyɛ lə butsyuə kpe bə ele bə mfi ntsyɛ kulaa tsyaa, lə mi eso mímfi míntsyɛ lə Kristo eto ənəmi.
11 Nnyifo nyamfo nko lə kase Obonsam ləmbotafa mi, itsyise buyi wə kobe.

Paulo Ála Nkə Lə Ɔnɔ Mə Etiki Lə Tito Ɔflɔ.

12 Se mínsu míndufə Troas eto Umə miə lə nsu mbe Ditiki Sɛɛ nəmə letsya itsyi lə Kristo əsuəə, nnyə miə Bonamute ébɔsini kusu itə keyifo kamə lə mfó.
13 Fɛɛ ílə mɛ tinti itsyise mənnyə mɔ ɔyimisani Tito mfó. Lə nyaso ntɔ kusu nya mímfe mínsu Makedonia.

Boətəkə Kato Lə Kristo Eso.

14 Fɛɛ boasɔ Onanto ani! Nya ɛyɛ lə lɔniyifoyifo ku Kristoo, Onanto aayɛnko bo lefe saa fe ndomufɔ ba ləətəkəko Kristo lə wə katobutəkə eto bɔyɛ əsuə. Nya Onanto aayɛ lə bo əsuə kabe Kristo letsya kate kawunsiə kenke fe kase nnuəbi bo laanyi fififi eto ufiebi laayɛ katsyo kesu kalebe saa.
15 Itsyise buyifo fe ufiebi wə laanyi fififi wə Kristo dífi útə Onanto wə leesensə kesu betidi ba nyɛ lə kusu sɛɛ əsuə itə bofo ku mba nyɛ lə kusu bua əsuə ntɔ lə bonya əsuə.
16 Itə betidi ba lembunyə nkpə manloo, buyifo fe ufiebi wə laate mə bə bonya eto ole beni. Fɛɛ betidi ba luunyə bofoo, buyifo fe ufiebi wə ləətə nkpə manlo itə mə. Nya lə sitinti, owoe loofo keyifo kamfo eto okle buyifo?
17 Bunte fe betidi kpə ba laafo Ditiki Sɛɛ nəmə kayɛnko fe bikə bia baate lə asi. Fɛɛ se ini Onanto díləkə bo esoo, buyifo bani ku Kristo nya boedi etiki lə ɔnukualɛ əsuə lə Onanto eto ənəmi fe Kristo eto beyifoyifo.

3

Onanto Ɜtə Bo Nkpə Lə Kɛnyɛklekle Fɔfɔ Ɜsuə.

1 Bote nyamfo nlɛ nkə busi bɔlɛ bo əsuə bɔtɛsɛ? Fe kase inte itə betidi bətsyuə sekaa, isi ehiã kukue bofo ketsyiko mi ɔflɔ nye kaboko mi itə bo buləkə kate?
2 Mi kosate ni kukue ko nkpe bo, ko bákawɔni bákpe lə bo ketu kəmiə itə le utsyuə saa loofo bote ku lə okla.
3 Ekpa wuee bə Kristo kosate lɛyɛ lə bo əsuə nya útə nkə bofo bɔnɔ. Nyaso mi ni kukue ko ɔ́wɔni. Inni awɔnisa eto ntu úfi ɔ́wɔni asa nyamfo. Bomu Onanto Eto Lɛwɔnɔ nə nsi nkpə eto əsuəalə úfi ɔ́wɔni nnya. Nya wánwɔni nnya lə aba əsuə fe kase úyifo nnya lə lefe nə léfe mmə, bomu lə betidi eto ketu kəmiə.

Kɛnyɛklekle Fɔfɔ Eto Batɔyɛ.

4 Boofo bɔtɛyi nko boə bokpe kəńyəkɔ ka Onanto dítə bo ɛyɛ lə Kristo əsuə eso.
5 Bumbə kɛnyɛ boofo bɔtɛyi boə bokpe əsuəale lə bo əsuə boafo keyifo kamfo buyifo. Bomu əsuəale nnya nkpe bo etsyi Onanto ɔflɔ.
6 Wə ni nwə díyifo nkə bɔkɛ əsuəale lə bofiani kɛnyɛklekle fɔfɔ kamə eto batɔnkpe. Nya kɛnyɛklɛklɛ fɔfɔ kamfo anyɛ lə afi koko nnya báwɔni bətsyə əsuə. Bomu kayɛ lə Onanto eto Lɛwɔnɔ əsuə. Itsyise afi nya báwɔni bətsyəə, aaboko ukpə. Fɛɛ Onanto eto Lɛwɔnɔ əətə nkpə.
7 Onanto eto afi nnya báwɔni kokoko mfóo, eyifo etiki nnya báwɔni bətəkə lə aba əsuə. Nya lefe nə béfi nnya bətə betidi, Onanto eto diyənde ətə bə Moses eto ənəmi əyənde. Nya íte bə diyənde nəmə ələkə ibu lə Moses eto ənəmi tsyaa, Israel bebi mámfo buńyə kabe wə ənəmi.

Nya lə afi nnya laafo bo dikpənkpi bolo ələkə əsuə ete ku Onanto eto diyənde nkoo,
8 nya lɛ wə Lɛwɔnɔ eto lɛbɔbi eto diyənde so ditutɛ famfamfa.
9 Nya lə kɔfi koko ko laalo utidi dikpənkpi áfo diyənde nəmfo eto okle butə, ele bə bote boə Ditiki Sɛɛ nə leeyifo bomba leeyifo kasɛɛ eto diyənde eboso ditutɛ eto lele kenke.
10 Bɔlɛ bɔtɛyi nko itsyise diyənde kplɛ nə nkpe mfo mɔmɔɔ, éyifo dinyəndə nə lɛkɛ kɔ fe lɛni.
11 Nya lə lesa nə lɛkɛ itə lefe kliminti ənyə diyənde nəmfo eto oklee, nyalɛ lesa nə nte itə manlo manlo eto diyənde eboso famfamfa. Ni diyənde so nəmfó kon.
12 Nya se bonkpe kusubebe lə lesa fɔfɔ nə ləmbə kalokɔ esoo, nyaso boedi etiki saa wuee ku ɔkɔɛ nɛ.
13 Nya bunte fe Moses wə dífi ofiamɛ úti wə ənəmi itə lə Israel bebi lə buunnyə bə Onanto eto diyənde nə lɛkɛ lə wə ənəmi lɛ bɔni kalo.
14 Sitintii, mə nsusu mányɛ etsyo, ibə ese lə mi. Ite fe ofiamɛ wə mfo eto okle si uti mə lə nsusu lə balɛ kɔfi koko eto kukue komfo eto ditiki bokla. Itsyise lesa nə hã luutə bələkə ofiamɛ əmfó bato bakpe ni lə utidi lə ufi wə əsuə okpe lə Kristo əsuə.
15 Sitinti ibə ese taa mmii, lə balɛ Moses eto afi eto kukue eto etiki nyamfo boklaa, iyifo fe ofiamɛ əmə si uti mə lə nsusu.
16 Fɛɛ lə utidi átsyi ɔwuninsə úfi əsuə útə Bonamutee, ófiamɛ wə leeti wə nsususu, aasini nya waanɔ etiki nyamə kasɔ.
17 Nya mɔmɔɔ, Bonamute wə bɔnlɛ bokpadi mfo, ni Lɛwɔnɔ nəmə nɛ. Nya kaka Bonamute eto Lɛwɔnɔ nkpee, əətə kusu itə əsuə əsuə eto busiə.
18 Nya bomba mblɛ kenke ba kulesa saa enti bo lə ənəmi bɔnlɛ Bonamute eto diyənde nəmə buləkə kate wuee. Balɛ bo bɔtsyi kawuninsə kətsyə lə wə ditsyəbi nəmə əsuə nya bo diyənde nəmə nlɛ kato bobe kakpe. Bonamute əmə ni Lɛwɔnɔ nə nlɛ nyamfo buyifo nko nɛ.

4

Bute Fe Ekplibi Nnya Báto.

1 Onanto lə wə kaminsənyənyə əsuəə, dífi keyifo kamfo ókpe bo lə kɔni. Lə nyaso ani anló bo lə ke buyifo əsuə.
2 Búləkə ato lə asabiɔmbiɔ ku afanisa saa buyifo əsuə. Bóni awɛsu saa ku Onanto eto ditiki nəmə bɔtsyi kawuninsə lə kusu saa əsuə. Bomu boələkə ɔnukualɛ kate. Boəsiə nkpə bo lekpa wuee lə Onanto eto ənəmi itə utsyuə saa ebunyə bo ditsyəbi sɛɛ utsyə lekpo.
3 Nya lə Ditiki Sɛɛ nə boabé letsya mfo eyifo akulasa itə betidi betsyuəə, bete biə mba nyɛ lə konyasu əsuə ete iyifo akulasaa itə.
4 Nya betidi bamfó mámfo bánɔ itsyise kawunsiə kamfo eto olo, Obonsam, éti mə ənəmi. Nya weeti mə kusu bə baamfo Ditiki Sɛɛ eto lekpasə nə mə bunyə. Lekpasə nə laabɔ ketsyi lə Ditiki Sɛɛ nə ditsyi Kristo eto diyənde əsuə wə ni Onanto kosate eto ditsyəbi.
5 Boambe bo kosate eto əsuə letsya kətə mi, bomu Yesu Kristo ni nwə eto ditiki boabé letsya kətə mi boə wə ni Bonamute. Nya bo eyifo beyifoyifo itə mi lə Yesu eto disi eso.
6 Onanto wə lɛtɛyi lə kawunsiə eto ketsyikokɔ nkə, "Lekpasə yənde lɛbɔ ditsyi ketuntu əsuə," ke ni Onanto wə dítə nkə wə lekpasə yənde lə bo ketu kəmiə lə ditə nkə bunyə Onanto eto diyənde nə nlɛ buyənde lə Yesu Kristo eto ənəmi butsyə lekpo.
7 Fɛɛ bomba léfo asafokoya nyamfo itsyi Onanto ɔflɔɔ, te fe sɛfɔte eto ekplibi. Nya ite nko lə iləkə eté sitinti bə, inni bo ɔflɔ əsuəale kplɛ kenke nyamə ditsyi, bomu itsyi Onanto ɔflɔ.
8 Boənyə kanyi lə lefe kpə əsuə, fɛɛ bulə bomə aanso bo ani. Yaakpe bo nsusu bulə, fɛɛ yaanló bo ani.
9 Balo kpə əətəkəko bo, fɛɛ Onanto aanyani bo kətsyə. Ite bə baayinkə bo kakpe lə kasɔ tsyaa, bambiasə bo.
10 Lefe saa, bo əsuə eto sinə əənyə kanyi ka laale Yesu eto ukpə eto okle. Bə lə nkpə bo bunsi, lə bole Yesu eto nle.
11 Lə sitintii, nkpə bo bunsi kenke kpe lə ukpə eto bulə kəmiə lə Yesu eto disi eso bə lə bənyə Yesu eto nkpə eto ditsyəbi lə bo əsuə eto sinə bətsyə lekpo lə bo.
12 Lə mmə esoo, ukpə lɛ keyifo lə bo lefe saa, fɛɛ nkpə lɛ keyifo lə mi əsuə.
13 Báwɔni lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə bənkə, "Mfo nnɔ, nyaso mímbe wə letsya nɛ." Nko ke ini bə bo tsya áfo bónɔ eso bóbe Ditiki Sɛɛ nəmə letsya nɛ.
14 Nya buyi boə Onanto wə létakasə Bonamute Yesu utsyiko ɔkɔmə óboko nkpəə, wə əmə ke ebotakasə bo tsya ku Yesu oboko nkpə nya wookpa bo ku mi kenke oboko wə ənəmi.
15 Mi lɛlɛkəsə eso asa nyamfo kenke nte nko. Nya kase mba Onanto nlɛ wə lefonə bote nlɛ bufui kakpe, ebutə bə mə lɛninsɔ lə lebe kato lekpe bə lə befi batɛsə Onanto.

Buunyə Dibu Ku Dusuənyuə Kpə.

16 Lə nyamfo eso boəntə ani laalo bo, lə bo əsuə eto sinə lɛ buku kulaa tsyaa, buyi boə bo lɛwɔnɔ kəmiə eto nkpə lɛ boto kətəkə lefe saa.

17 Nya kanyi sɛkɛ ka bɔnlɛ bunyə
mɔmɔɔ, embutsyə ɛklɛ, bomu bɔlɔ kanlɛ
bo əsuə kətsyə itə diyənde kplɛ nə ləmbə
kalosəkɔ. Boəmbofo ni bufi katesɛ ko
kanyi saa.
18 Inni asa nnya boənyə əsuə boefi bo
ənəmi kətəkə, bomu lə asa nnya boənnyə
əsuə. Nya asa nnya boənyə ku ənəmi te
itə lefe kliminti ditsyuə ete. Nya nnya bo
ənəmi lembofo bunyəə, te itə lefe saa.

5

1 Nya lə bo əsuə eto sinə sia ni dibú nə
kafo boəsiə lə kasɔ mfo abaa, bokpe diyo
bamba lə Onanto eto Umə kato. Nya diyo
nəmfoo, wə kosate dífi wə ani óto, nya
diuńyə lefe saa.
2 Nya lefe nə əsuə bunsi lə kasɔ mfo lə
sinə əsuəə, boala kawɔnɔ. Nya boabe kusu
kekleke boə lə bofo Onanto eto sekakedikɔ
eto umə eto əsuə eto sinə.
3 Nya lə bofo kato eto əsuə eto sinə
siamfo, yensiembutsyə fe busi leya.
4 Nya se bunsi lə kasɔ kamfo eto sinə eto
dibú kafo, busi boala kawɔnɔ lə bulə əsuə.
Nya inni bənkə bola boə lə bɔbɔ lə kasɔ
kamfo eto sinə əsuə. Bomu bola boə lə
bofo Onanto eto sekakedikɔ eto sinə buti
lə əsuə bə lə sinə sia ləənkpə lə sefo nsia
ləəkpə eto kɛnyɛ kenke.
5 Onanto ni nwə lɛlɔ bo utsyə itə nko
eto bofloma bomfo eto bubə. Nya úfi wə
Lɛwɔnɔ útə bo fe lesa nə bufi bɔnlɛ kusu
bobe uyi bose itə asa nnya kenke ólɔ utsyə
bo eto bubə.
6 Nyamfo eso bonkpe ɔkɔɛ lefe saa nɛ.
Nya buyi boənkə lə bokpe lə əsuə eto sinə
siamfo əsuə, boanyotɔ Bonamute ɔflɔ nye
wə ənəmi.
7 Nya nkpə bo bunsi mfoo, busi mu lə
bofokanɔ əsuə. Nya inni lə lesa nə bo
ənəmi kənyə lə bote ini.
8 Bokpe ɔkɔɛ tinti nya enkpe bo ɔkɔɛ
enso lə boyani əsuə eto sinə siamfo butsyə
lə budufə Bonamute eto ku bo ənəmi
bomu.
9 Nya lesa nə bɔnlɛ bɔbɛbɛ enso kenke
ni bə, bokpe mfo o-o, bokpe lə Onanto eto
umə o-o, ele bə buyifo lesa nə luudufə wə
ənə.
10 Itsyise ele bə bomblɛ bɔ lɔ Kristo eto
ənəmi bə lə okponko bo lekpo. Nya utsyuə
saa loofo kayo ka dinyə itə lə nkpə bo usiə
lə kawunsiə kamfo. Kase keni o-o, kabua
keni o-o, Kristo ebofo wə kayo ɛyɛ lə nkpə
bo úsiə lə kasɔ kamfo kɛnyɛ.

Bitə Lə Lɔniyifoyifo Lə Ləkə Bo Ku Onanto Nti Ɛyɛ Lə Kristo Ɜsuə.

11 Se bunyi boə ele bə bote Bonamute
əmə sikpii, eso boakplatsya kefi nya kakpe
betidi bamba əsuə bə mə tsya yifo nko.
Onanto wə yi kase bunte kenke nya mfo
nnɔ miə mi tsya yi bo ditsyəbi taa utu
kəmiə.
12 Inni bənkə busi bɔlɛ bo əsuə bɔtɛsə
kate mi, bomu bɔlɛ bokplatsya boə boətə
mi lə bebesə əsuə kato lə bo disi eso. Nnla
miə binyə kəńyənkɔ befo mbuayɛ butə
betidi ba leefi əsuə eto dinyəsa kabesə
əsuə kato, nya inni bə lə ditsyəbi sɛɛ eso.
13 Lə iyifo bətsyuə fe betidi ba disi lebia
bunii, nyalɛ itsyi lə keyifo ka boeyifo əsuə
ɛyɛ lə Onanto wə boala eso. Nya lə disi
mambia boo, ite nko itə mi lɛlɛkɛsə.
14 Kristo eto lelabi nə onkpe itə bo eyi
bo əsuə. Nya se ekpako bo boə utidi ɔni
ete díkpə lə betidi ba kenke eto disi esoo,
nyamfo lɛ bote bə bomblɛ díkpə.
15 Kristo əkpə lə betidi ba kenke eto disi
bə lə mba nsi nkpə, mensisiə nkpə itə mə
əsuə nye mə lelabi. Bomu lə bəsiə nkpə
itə Kristo wə díkpə lə mə disi esoo, wə
batakasə betsyiko ɔkɔmə.
16 Nya lə nyamfo eto kamaa, boen-
siemfi kawunsiə kamfo eto betidi eto
kɛnyɛ kakponko kuutsyuə lekpo. Ite bə
bókponko Kristo lekpo lə kusu komfo əsuə
lə lefe nə léfe mməə, mɔmɔɔ, boesienyifo
nko.
17 Nyaso lə utsyuə ku Kristo éyifo banii,
útə nkə ofiani utidi fɔfɔ. Nya wə utidi eto
ditsyəbi koko nəmə ébubə lefe. Nya lɛfɔfɔ
ébubə lefo lə ni kɛnyɛ.
18 Onanto ni nwə díyifo asa nyamfo
kenke. Nya úləkə asa nnya lébiasə bo ku
wə nti bə lə buyifo bani ku wə ɛyɛ lə Kristo
əsuə. Nya wə ke ni nwə dífi keyifo kamfo
ókpe bo lə ani nkə lə bunə betidi bamba
boboko wə ɔflɔ lə ɔlɔ mə ku wə nti bafiani
bahɔ.
19 Nya letsyabebe nəmfo ni nkə, Onanto,
ɛyɛ lə Kristo əsuəə, ólɔ wə ku betidi
ba kenke eto nti. Nya úləkə ato lə mə
abuayifoyifo kenke əsuə. Nya keyifo ka úfi
ókpe bo lə kɔni ni nkə, lə bɔtɛyi betidi ba
kenke ditiki nə díyifo mə wə bahɔ.
20 Nya bo buni nyə lə Kristo eto kɛnyɛ.
Nya Onanto kosate ni nwə nyə lə bo əsuə
ɔnlɛ mi kɔlɛ bɔlɛ. Nyamfo eso bunyə lə
Kristo eto kɛnyɛ bɔnlɛ mi lekpakpa boə
bitə lə balɔ mi ku Onanto eto nti.
21 Kristo ménnyifo lebua saa. Fɛɛ lə bo
disi esoo, Onanto eyifo wə ófo bo abua
útsyi, bə lə buyifo bani ku wə, lə bofiani
mba nyɛ lə kusu sɛɛ əsuə lə Onanto eto
ənəmi.

6

1 Se ini bonko Onanto nyɛ bɔnlɛ keyifo
esoo, bɔlɛ mi lekpakpa boə mimba díkafo
Onanto eto lefonəə, biambiasə ni.
2 Itsyise Onanto átɛyi nkə,
“Se lefe léyo bə nnyə fə kaminsəə,

nnɔ fə olatoto.
Nya se éyo diyi nə ele bə mmfo fə tsyaa,
nwunsəko fə.”
Bɛnɔ! Nlɛ mi bɔtɛyi minkə mɔmɔ ni lefe nə ele bə Onanto nyə mi kaminsə nɛ. Nya mmi ni diyi nə ele bə Onanto fo fə lə nkpə nɛ.

Paulo Ǝnyə Kanyi.

3 Boanla boə kuutsyuə saa nyə kabua lə bo keyifo əsuə. Lə nyaso boanla boə boeyifo kulesa nə luuti kuutsyuə saa bofokanɔ eto kusu.
4 Bomu lə lesa saa nə boeyifo əsuəə, boələkə kate wuee boə Onanto eto beyifoyifo buni. Boəńyə kekleke lə kusu saa əsuə, lə bulə əsuə ku lə kanyinyənyə əsuə ku lə ohiã kəmiə.
5 Lə báblɛ bo nye bákpe bo lə Aba eto diyo nye báyele bo nye búyifo keyifo bosonsə əsuə nye bóənnyə lefe bolabe selabe nye búsiə kukpɛnsɛ tsya.
6 Boələkə kate boə buyifo Onanto eto beyifoyifo ɛyɛ lə kase boalɛ əsuə kɛnkɛ lə kobe ku dibusə ku kafo ɛkpɛ əsuə. Nya Onanto eto Lɛwɔnɔ nsi ko bo nya boala betidi ku kafo faa.
7 Boanwɛ betidi lə bo Ditiki Sɛɛ eto letsyabebe əsuə. Nya Onanto eto əsuəale nnya ntəkəko bo tsya aate nkə buyifo wə beyifoyifo. Bo nkpə sɛɛ siəsiə eyifo fe bemamakə bia boefi kakpɔ lema, kata bo əsuə disi tsya.
8 Bətsyuə əətə bo dibu nya bətsyuə tsya laakpe bo kofani. Bətsyuə aaka bo nya bətsyuə tsya laatɛsə bo. Betidi əənyə bo fe badia, fɛɛ ditiki eto ɔnukualɛ ni nə boatɛyi.
9 Betidi eyifo fe benyi bo, fɛɛ beyi bo kenke. Fe búkpə, fɛɛ busi nkpə! Bənə bo koto sitinti, tsya bánlo bo.
10 Ite bə beefi bo fe baminsətidi tsyaa, bɔlɛ disuəyuə bunyə lefe saa. Bəənyə bo fe bakombo, fɛɛ boətə betidi laafiani Onanto eto umə eto batabinyə. Bəənyə bo fe betidi ba kulesa lente. Fɛɛ bo bomu lesa saa nte nɛ.
11 Bo bayimi, Korintofɔ, búdi mi etiki kafo faa nya búmenkli bo akɔɛsi faa bútə mi.
12 Inni bo dímansini bo akɔɛsi bútə mi! Mi, bomu, dímansini mi akɔɛsi bítə bo.
13 Nnlɛ mi etiki budi mɔmɔ fe kase ubianto leedi wə bebi etiki. Nya fe kase búmenkli bo akɔɛsi bófo mii, mi tsya menkli mi akɔɛsi bitə bo lə befo bo nko.

Mimba Ni Bafokanɔfɔ Ku Mamfokanɔfɔ Eni Bani.

14 Bebe biə mimba ni bafokanɔfɔ ku mba ni mamfokanɔfɔ menyifo bani. Itsyise lesa nə nyɛ lə kusu əsuə ku lesa nə lannyɛ lə kusu əsuə əmbofo bɔkɔ keyifo lesa lɔni kon. Nko ke diyənde ku ketuntu lembofo bɔkɛ lə kalebe kani nɛ.
15 Kristo ku Obonsam embofo bani buyifo. Nko ini bə nwə léfo ɔ́nɔ ku nwə dímamfo ɔ́nɔ əmbofo bani buyifo nɛ.
16 Ntsyə difiəyo ku Lenantoyo loofo bɔkɔ kakɛ lə kalebe kani? Nyaso bo tsya mənńyə butə difiəyo, itsyise bo ni Onanto wə leenkpə eto kakɛnkɔ nye kəsiəkɔ. Fe kase Onanto kosate lɛtɛyi nkə, “Muutsyə kəsiəkɔ lə mə nti nya muusiəko mə, nya moofiani mə Onanto, nya mə tsya loofiani mɔ betidi.”
17 Nyaso Bonamute lɛ wə betidi bɔtɛyi nkə,
“Bɛbɔ lə mə nti,
nya biləkə mi əsuə bitsyiko lə betidi ba ləətə bəfiə kedi nti.
Bientidi mə asa nnya laanansə əsuə mfó,
nya moofo mi atuu.
18 Nya moofiani mi Anto,
nya mi tsya loofiani mɔ bebisani ku bebisio.
Nko Bonamute Ǝsuəalenyə Kenke lɛtɛyi nɛ.”

7

1 Mɔ bayimi lala, se Onanto dítsyə bo nyamfo kenke eto kɛnyɛ esoo, bitə lə buyifo bo əsuə kɛnkɛ, lə buləkə bo əsuə butsyiko lə lesa saa nə loonansə bo əsuə eto sinə ku lɛwɔnɔ. Nya lə buyifo bo əsuə kɛnkɛ butə Onanto, se boebu wə nya boate wə sikpi eso.

Paulo Ǝnyə Disuəyuə Se Korintofɔ Lɛtsyi Mə Nkpə Báwuninsə.

2 Bifi lelabi bitə bo lə mi akɔɛsi. Bóanta kuutsyuə saa búbu nya bóantafa mi kuutsyuə saa ku bɔ́wɛ kutsyuə saa bókpe.
3 Minlɛ nyamfo bɔtɛyi lə nlo mi dikpi. Itsyise mɔ́tɛyi mi lə lefe ditsyuə léfe miə, bóla mi asa sitinti bə lə ukpə kəmiə o-o, nkpə kəmiə o-o, kulesa embofo bo nti busensə.
4 Mmfo mi nnɔ tinti! Nya maasɔ lɛkɔɛsi kabesə əsuə kato lə mi disi. Lə mi kanyinyənyə əsuə tsyaa, məəmuə utu kalɛ lə disuəyuə nə diyi mɛ əsuə kenke lə mi eso!
5 Se búsu búdufə Makedonia kulaa tsyaa, boeńyə lefe butsyə ɔnwɛ saa. Bulə kpə etu bo, betidi ədiənko bo lə kalebe saa. Nya betidi díkakpɔnko bo nya búkate sikpi.
6 Fɛɛ Onanto wə laamansə betidi ba nlɛ nku buwi ku nkuɛnlo lɛkɔɔ, ákpe bo nkɛale se Tito dítsyi mi ɔflɔ úbə údufə.
7 Nya inni wə bubə mate ete dítə bə búnyə disuəyuə. Bomu ɔ́tɛyi bo kase békpe wə otsyekle nya lɛkɛ wə ɔkɔɛ nya ɔ́tɛyi kase béla kekleke biə biənyə mɛ lə befo mɛ kafo faa, ku kase ílə mi itə mɛ

lə nnya díbə əsuə ku kase bíńyə mə kama kekleke lə beta mɛ disi. Nyamfo eso minsi mínyə disuəyuə tinti minso nɛ.

8 Kukue ko míwɔni míntə mii, álo mi ani tinti. Fɛɛ yɛnlɛ mɛ bə nwɔni ko ntə mi. Ite bə kukue ko míntsyese mi álo mi ani tsyaa, álo mi ani itə lefe kliminti ete. Tutɛɛ, ílə mɛ,

9 fɛɛ mɔmɔɔ, nlɛ disuəyuə bunyə. Inni nnya ani lélo mi eso, bomu bə ítə bə mi lebua nə bíyifo éfi mi nya bɛtsyi bɛwuninsə lə nnya eso. Se bínyə kanyi fe kase Onanto lélaa, nyaso bóenyifo mi kabua saa lə nnya əsuə.

10 Nya lə utsyuə ənyə kanyi fe kase Onanto laalaa, wəənyə bɔtsyi kawuninsə nya baafo wə lə nkpə, itə yensiənlə wə. Fɛɛ lə utsyuə əənyə kanyi lə kawunsiə eto bola əsuəə, ukpə hã wuunyə utə wə əsuə.

11 Bebe kase kanyi kamfo eto okle ka Onanto lɛbɛbɛ útə mi nlɛ keyifo lə mi əsuə. Itə biakplatsya kekleke keyifo asa kələkə əsuə ketsyiko lə lebuayifoyifo əsuə, kəsiə nkpə sɛɛ. Itə biantɔnɔko asa nnya ləmbə kɔnɔ eto buyifo nya itə biate sikpi. Itə biabe kusu itə asa nnya luubə nya biankpe otsyekle lə asabuyifo əsuə ku itə biala biə bənə nwə leeyifo kabua koto. Lə asa nnya kenke əsuə, bíləkə bete fe mba nyɛ lə kusu əsuə, ba kabua saa ləmbə lə əsuə lə etiki nyamə əsuə.

12 Nya ite bə ńwɔni kukue komfo ntsyese mi tsyaa, ini lə nwə díyifo kabua nye nwə báta bébu eso. Bomu ńwɔni ko miə lə Onanto eto ənəmii, nləkə nte mi kase dibu biətə bo mfui tinti.

13 Nyamfo kenke lékpe bo nkɛale nɛ.

Inni bə ékpe bo nkɛale ete, bomu lə kase Tito lékpe bo disuəyuə ku wə disuəyuə nə únyə ku kase bɛwunsə békpe wə anyɔ eso. Itsyise mimblɛ ətə bə wə nsusu əsiə kasɔ buɛɛ.

14 Bíəntə ndi kofani lə wə ənəmi se mímbesə əsuə kato lə mi disi eso. Nya lə kase lesa saa nə bɔ́tɛyi mi eyifo ɔnukualɛɛ, nyaso kase bɔ́sɔ lɛkɔɛsi lə mi əsuə bútə Tito tsyaa, əbə itə itsyise ɛyɛ lə kusu əsuə.

15 Nyaso wə lelabi itə aabe kakanwu lə okloma kase bítsyue wə asatete koto ku kase béfo wə lə əsuə kasɔ bobokosə ku dibu əsuə eso.

16 Iyifo mɛ disuəyuə bə moofo mi bofo kanɔ lə kusu saa əsuə.

8

Bitə Betidi Asa Kafo Faa.

1 Mɔ bayimi, bola boə bete asa nnya Onanto díyifo útə bafokanɔfɔ eto etsyukpa nnya kenke nkpe lə Makedonia ɛyɛ lə wə lefonə əsuə.

2 Bédufə lə boto kabe kekleke əsuə ɛyɛ lə bulə bo dítu mə əsuə eso. Fɛɛ lə nyamfo kenke kamaa, bəńyə disuəyuə tinti nya béyifo kafo ɛkpɛ bətə betidi asa kpə ku kafo faa, ite bə beyifo bakombo tinti kulaa tsya fɛ.

3 Moofo bɔtɛyi miə bətə betidi asa fe kase boofo. Nya nlɛ mi bɔtɛyi lə ɔnukualɛ əsuə minkə, bətə asa básonsə kase inte mə kulaa tsya lə mə kosate eto lelabi faa əsuə. Lə mə kosate eto kafo faa əsuəə,

4 bálɛ boo lekpakpa sitinti bə lə butə mə kusu lə bawunsəko betidi ba leeyifo Onanto eto keyifo lə Yudea eto kasɔ əsuə.

5 Nya asa nnya béyifo mfóo, so kase bo kosate lébe kusu boə bátafo buyifo! Tutɛɛ, béfi mə əsuə bətə Bonamute nya lə nnya kamaa, lə Onanto eto lelabi əsuə, báyani mə əsuə bətə bo tsya.

6 Lə nyamfo esoo, bɔ́tɛyi Tito wə dítsyə keyifo kamfo kasɔ lə mi nti boə, úsukosə lə ɔwunsəko mi lə belosə lelabi eto keyifo kamfo.

7 Mɔmɔɔ, bíusu sɛtɔ lə lesa saa nə nkpe mi əsuə. Sitintii, bíusu sɛtɔ lə mi bofokanɔ ku etikididi ku kobetete ku otsyekle kpekpe ku kase biala bo tsya əsuə. Nyaso bola boə bekpe nkɛale lə bisu sɛtɔ̃ lə mi lelabi faa eto asatətə nyamfo əsuə nko tsya.

8 Inni kɔfi minlɛ mi bokpe, bomu mfi lekplatsya nə betidi bamba nlɛɛ, bufi kakatesə ko mi lele lə mbe lə mi ditidila tsya eyifo lelabi tinti.

9 Itsyise biyi kase Bonamute Yesu Kristo dífi lefonə útə mi. Nya ite bə otabinyə uni tsyaa, úyifo wə əsuə okombo lə mi disi eso bə lə ɛyɛ lə wə sekombo əsuəə, uyifo mi batabinyə.

10 Nsusu bo muutə mi ni bənkə yɔɔlɛkɛ bə belosə mɔmɔɔ, keyifo ka bítsyə kasɔ lɛlɛko. Mi ni betutɛ ba dítsyə kasɔ nyamfo buyifo nya bini betidi tutɛ kulaa tsya lə nsusu bomfo eto bufi əsuə.

11 Nya fe kase bífi lelabi bítsyə keyifo kamfo kasɔɔ, bisukosə ke sɛtɔ fe kase ini mi kosate dífi nnya buyifo eto nsusu bomə. Nya bífi lesa nə nte mi biyifo ke belosə.

12 Lə iyifo mi lelabi kekleke biə biətə betidi asaa, Onanto ebofo lesa nə nte mi biə biətə. Nya inni lə lesa nə lente mi əsuə.

13-14 Inni bɔtɛyi minlɛ miə meeyifo lə itə betidi bamba eto bitsyikə lə biyifo fomflo, lə nyifo mi bele lə bɛkɛ kalende, fɛɛ se asa kpə nte mi mɔmɔ esoo, ɛlɛkɛ bə bɛwunsəko mba inte. Nya lefe nə ehiã mi fɛ kpə nte mə tsyaa, bɔɔwunsəko mi. Lə ibə nkoo, ete bɛwunsəko bətsyuə lə kase ińyə itə nɛ.

15 Nko seka báwɔni bákpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue nɛ bənkə, “Nwə dínyə

bikə kpəə, mənnyə kpə osonsə nya nwə
dínyə sɛkɛɛ, klolesa máhiã wə.”

Bátsyese Tito Ku Wə Bayɛtsyuə Korinto.

16 Boasɔ Onanto ani, itsyise útə ənəmi
ásɛ Tito nkə lə ɔwunsəko mi fe kase bola
boə boawunsəko mi.
17 Se bɔ́tɔ butsyiko wə ɔflɔ boə ubə
ɔwunsəko mii, ɔ́tɔnɔ itsyise iyifo wə lelabi
nko, nkə lə ubə ɔwunsə, inni lə kase bɔ́tɔ
wə eso, bomu iyifo wə lelabi nko, nkə lə
ubə mi ɔflɔ.
18 Nya kamaa, bɔlɛ Tito ku ɔyimisani
wə nkpe dibu lə bafokanɔfɔ kenke nti
botsyese mi lə kase woedi etiki kesensə
Ditiki Sɛɛ nəmə eso.
19 Lə nnya kamaa, uyifo utidi wə
bafokanɔfɔ eto etsyukpa díləkə bə utəkəko
bo lə ubə ɔwunsə lə lelabi eto əsuəbufikətə
eto keyifo ka boeyifo kefi atɛsə kətə Bona-
mute lə bufi bote tsya bənkə iyifo bo lelabi
boə boawunsəko bətsyuə.
20 Bɔlɛ bo əsuə kukɔnɔ nya boalɛ ola
kukɔnɔ ətəsa asa nnya betidi dítə bo ku
kafo faa mfó tsya, le kase kuutsyuə saa
lembubə okpe kənə ku bo lə kase bɔnlɛ
atabi nyamə buyifoko əsuə.
21 Itsyise inni lə Bonamute eto ənəmi
mate ete bola boə boeyifo lesa nə lɛlɛkɛ,
bomu lə betidi kenke eto ənəmi tsya.
22 Nyamfo esoo, búfi bo ɔyimi əmfo bɔ́kɔ
ku mə bótsyese mi nɛ. Bóto wə bóbe
kpə búnyə boə bófo wə bɔ́nɔ nya buyi
wə bə okpe otsyekle tinti. Nya se ófo mi
ɔ́nɔ nko esoo, iyifo wə lelabi kekleke nkə
woawunsəko mi.
23 Nya itsyi lə Tito əsuəə, uyifo mɔ
ɔyɛtsyuə kekleke wə leeyifo keyifo ku mɛ
kefi kawumsəko mi. Nya bayimi fɛfɛ ba
nyɛ ku wəə, ni bafokanɔfɔ eto etsyukpa eto
bənyɛsiə. Nya beefi dibu kətə Kristo.
24 Nyaso biləkə mi lelabi bete mə lə
bafokanɔfɔ fɛfɛ kenke lə bənyə lə bate
sitinti bə, ɔnukualɛ ini bə nyamfo eso
boabesə əsuə kato lə mə disi nɛ.

9

Bɔwunsəko Butə Kristofɔ Bamba.

1 Nyə miə yanle bə nsi nwɔni kukue
ntə mi itsyi lə bɔwunsəko bo ele bə butə
Onanto eto bafokanɔfɔ lə Yudea eto kasɔ.
2 Nyi minkə iyifo mi lelabi biə bi-
awunsəko betidi bamfó. Nya maasɔ
lɛkɔɛsi lə mi disi lə nyamfo əsuə lefe saa
kate bafokanɔfɔ nkpe lə Makedonia. Ntɛyi
mə minkə bayimi ba nkpe lə Akaia eto
kasɔɔ, əmuə əsuə bətsyə taa lɛlɛko bə
buutə bɔwunsəko bomfo. Nya itsyi lə mi
ute bokpe lə nnya əsuə, nya lésanklisə mə
nti betidi kpə nɛ.
3 Nya mɔmɔɔ, nlɛ bayimi bamfo botsyese
mi bə lə bənyə bə bo əsuə katobesəbesə lə
mi disii, eni bimba. Nya fe kase maatɛyi
mə lefe saa, nla miə biumuə əsuə bitsyə
ku mi bɔwunsəko.
4 Nya lə nnya ete bayimi ba nkpe lə
Makedonia bətsyuə dítəkəko mɛ bəbə mi
ɔflɔ nya bəbə bənyə bə bíəmmuə əsuə
bítsyə fe kase míntɛyii, bo ku mi ta eto
ənəmi ebokpoo kasɔ sitinti, tsya fɛɛ mi
kole eboso le kase bufi ənəmi butəkə lə mi
əsuə eso.
5 Nyamfo eso mímbu miə efe bə ntsyese
bayimi bamfo mi ntɔnsə nɛ. Be lə
bawunsəko mi bɛbɛ ətəsa nnya bɛtɛyi biə
biutə bitsyə fɛ lə mbə ndufə. Nyamfo loote
bə mi kətə kamə eyifo lesa nə bítə ku kafo
faa. Inni bə kuutsyuə lɛnyinkə mi ókpe eso
bɛnlɛ asa nyamə butə.

Onanto Aala Utidi WəLəətə Lesa Ku Kafo Faa.

6 Bekloma biə utidi wə laato asa sɛkɛɛ,
sɛkɛ ete wuufəsə. Nya nwə laato asa kpəə,
nko ke wuufəsə asa kpə tsya nɛ.
7 Nyaso mi utsyuə saa tə lesa nə wə
kosate léla nkə wəətə kafo faa. Nya inni
ku kanyinyənyə nye iyifo fe kuutsyuə ńyə
kuutsyuə lə əsuə fɛ útə nnya. Itsyise
Onanto aala nwə ləətə lesa ku disuəyuə.
8 Nya Onanto ebofo fə lesa saa butə enso
kase lehiã fə. Itə bə lə lefe saa əbɔkɛ kpə
nya foofo keyifo sɛɛ saa buyifo ku nnya.
9 Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue átɛyi itsyi lə
utidi əmfo eto okle əsuə nkə,

“Wə ləətə betidi ba ni bakombo asa ku
kafo faa,
nya wə kafoɛkpɛ te lefe saa.”

10 Onanto wə ləətə ɔkuɛmfo eyibibi nkə oto
nya woənyə didisa kedii, ebutə fə eyibibi
nnya kenke lefe itə fə. Nya wuutə yoobe
itə fə didisa kpə itsyi lə fə lefonə eto keyifo
itə betidi kpə eso.
11 Wuutə nkə asa kpə kɛ fə lefe saa bə
lə ekeyifo kafoɛkpɛ, bə betidi kpə ebɔsɔ
Onanto ani ɛyɛ lə fə ətəsa nnya baafo
kayɛnko lə bo əsuə eso.
12 Itsyise bɔwunsəko bo biətəə,
aawunsəko Onanto eto betidi. Fɛɛ isi
ensoo, yəətə Onanto lɛninsɔ kpə lefe saa.
13 Nya lə bɔwunsəko bomfo eto nnya
laabɔ ketsyiko lə nnya əsuəə, betidi kpə
ebufi atɛsə bətə Onanto lə bofokanɔ nkpe
mi lə Kristo eto Ditiki Sɛɛ nə béfo bɛnɔ, ku
mi kafoɛkpɛ ka bifi bitə mə ku utsyuə saa.
14 Nya lə lelabi kplɛ əsuəə, mə eboto ola
lə mi disi lə lefonə kpə nə Onanto ditə mi
eso.
15 Bitə bɔsɔ Onanto ani lə wə ditəsa nə
boebofo bɔtɛyi nə úfi útə bo eso.

10

Paulo Áta Disi Keyifo Ka Weeyifo.

1 Mɔ, Paulo, kosate éfi Kristo eto əsuə
kasɔ bokosə bokosə ku əsuə buyuəsə nlɛ
mi kɔlɛ bɔlɛ ku lekpakpalɛlɛ miə mɔ nwə
laabokosə əsuə kasɔ lə mi ənəmi fɛ meey-
ifo asa ku utu lə mimbə mi lə ɔflɔ uni.
2 Lekpakpa minlɛ mi bə lə mbə mi ɔflɔɔ,
biəntə bə etiki kumi ku mi lə senyanya
əsuə. Fɛɛ mi nti eto bətsyuə ba leebu
bənkə kawunsiə kamfo eto kobe əsuə ete
boeyifo bo asa kayɛnkoo, muunyənki nkpe
mə.
3 Sitinti ini bə bokpə lə kawunsiə kamfo,
fɛɛ inni kase kawunsiə kamfo laakpɔ lema
bɔnlɛ bɔkpɔ.
4 Itsyise bemakə bia boefi kakpɔ lemaa,
mentsyi kawunsiə kamfo. Bomu Onanto
eto əsuəale nnya nkpe ale boefi katsylɔsɔ
balo bamə eto ńyənkɔ kekleke bomə.
5 Boatsylɔsə bidia, bidia eto etikinənə ku
lesa saa nə beefi kataka kəńyə nnya leeti
betidi kusu bə bate Onanto. Nya boəmuə
nsusu saa fe betidi ba lema lɛkpɔ boə
butsyue Kristo koto.
6 Nya lefe nə bunyə buə beyani mi əsuə
kenke bitə Kristo eto ditikii, buunə koto
utsyuə saa ke dímentsyue wə kotoo.
7 Asa nnya ni ənəmi ənəmi eto asa hã
ete bɛnlɛ bobe. Lə mi utsyuə áfo ɔ́nɔ nkə
uyifo Kristo eto olee, okloma nkə fe kase
wuuntsya ni Kristo eto olee, nko ke bo tsya
ńyə butə Kristo nɛ.
8 Nya lə nsɔ lɛkɔɛsi ḿbesə əsuə kato
enso kase ele bə nyifo lə əsuəale nnya
Bonamute dífi útə bo nkə bufi bunə mi lə
bebe lə wə bofokanɔ əsuəə, nya inni bə
lə bufi bunə mi bobokosə kamaa, kofani
embɔlɛ mɛ lə nnya əsuə.
9 Məmbola miə bibu biə sikpi minlɛ mi
bokpe ɛyɛ lə ekue nnya maawɔni kətə mi
əsuə.
10 Lə mi ntii, utsyuə ebɔtɛyi nkə, "Paulo
eto ekue nya waawɔni kətə mi eto kɛnyɛ
kpe ale ku əsuəale tinti. Fɛɛ lə okpe lə bo
ɔflɔɔ, uyuə nya wə etiki əəmbə kasɔnɔnɔ
saa."
11 Nla miə utidi emfo eto okle te nkə,
asa nnya boawɔni katsyese mi lə ekue
əsuə ku nnya boeyifo lə bokpe mi lə ɔflɔɔ,
letetekɛkɛ saa əmbə lə nnya nti.
12 Imbə bo ɔkɔɛ kon tsya boə boefi əsuə
bokatesəko betidi ba diyifo fe mba leebu
bə bakplɛnyə beni. Beyifo mba leeninə.
Beefi mə əsuə kakatesəko mə betsyuə lə
mə asayifoyifo əsuə nya mə kosate dítsyə
nnya beefi əsuə kakatesəko.
13 Fɛɛ boo, bo əsuə katobesəbesə
əmboso kase ińyə itə. Nya boombesə əsuə
kato boso keyifo ka Onanto dítə bo nya nka
bɔnlɛ buyifo lə mi nti tsyaa, nkpe lə nti.
14 Nya se mi tsya nkpe lə kaka Onanto
dítə bo nkə buyifo ke bose esoo, bóenyifo
ke bɔyilasə ke kasekɔ. Itsyise bo ni mba
dítsyiko mi ɔflɔ bubə ku Kristo eto Ditiki
Sɛɛ nəmə.
15 Nyaso boambesə əsuə kato kayila be-
tidi bamba eto keyifo ka béyifo itsyise kaso
nka Onanto dítə bo. Bomu bo kusubebe
təkə lə mi bofokanɔ eto katobebe əsuə nya
lə bofo asa buyifo kaso nko lə mi nti le kase
Onanto dítə bo nkə buyifo.
16 Lə nnya kamaa, boofo Ditiki Sɛɛ nəmə
bɔtɛyi lə nlebe bo kuutsyuə dímanyɛtɔ óyo
tsya. Nya yembudi bə bɔlɛ əsuə kato
bobesə lə keyifo ka betidi bamba díyifo
əsuə.
17 Nko seka báwɔni bákpe lə Awɔnisa
Kɛnkɛ eto Kukue əsuə bə, "Nwə ke laala
nkə woabesə əsuə katoo, ele bə obesə əsuə
kato lə lesa nə Bonamute díyifo əsuə."
18 Itsyise inni utidi wə laatɛsə wə əsuə ni
utidi sɛɛ, bomu nwə Onanto laatɛsə.

11

Məntə Lə Olontidi Obonsam Lə Obiasə Fə Nsusu.

1 Nla miə lə asini ani afo mɛ ku kafo faa,
lə nyifo fe nwə leeninə kulaa tsya. Nlɛ fə
lekpakpa, fo nnya ətə mɛ nko ete.
2 Maakpɔ kutsyuəsɛ lə mi disi fe kase
Onanto leeyifo lə mi disi. Ntɔ mi disi ntə
Kristo hã fe kase baatɔ kebitɛ ka lenyitɔ
osani disi kətə kusə.
3 Fɛɛ nlɛ sikpi bote miə Obonsam ebobi-
asə mi nsusu bə biembudi ɔnukualɛ bitə
Kristo mate, bisumu wə fe kase bíkeyifo.
Nko íbə bə owa əmə efi wə kawɛsu obiasə
Eva eto nsusu nɛ.
4 Nlɛ mi nyamfo bɔtɛyi nko itsyise
biatɔnɔ mlə kafo utidi saa wə ləəbə katɛyi
mi ditiki bamba nə lɛbɔ lete itsyilə lə Yesu
wə əsuə bobe letsya butə mi. Nya biafo
lɛwɔnɔ ku ditiki nə lɛbɔ lete lə Onanto eto
Lɛwɔnɔ ku bo Ditiki Sɛɛ nəmə əsuə kanɔ.
5 Fɛɛ mfo ńnɔ miə məmbə kasɔ nso
betidi bamfó ba bieminkli ani kafo ku kafo
faa fe mba diyifo batɔnkpe sɛɛ banso mba
bátsyese sitinti.
6 Lə maamfo etiki budi kukɔnɔ tsyaa,
inni lə Onanto eto Ditiki Sɛɛ əsuə minyi.
Lə ɔnukualɛ əsuəə, bútə bɛnɔ nyamfo kasɔ
wuee lə kusu saa kusu əsuə.
7 Lefe nə mímbé Ditiki Sɛɛ nəmə letsya
míntə mii, mámfo mi kulesa fe kayofofo
seka. Bomu mbokosə mɔ əsuə kasɔ ntə
mi bə lə ebesə mi kato. Nyaalɛ se mínyifo
nyamfo nko esoo, kabua keni mínyifo?
8 Lefe nə minkɛ mfo keyifo keyifo lə mi
nti, etsyukpa bamba díkafo mɛ kayo, boofo
bɔtɛyi bə nkeyu mə bə lə mfi nwunsə ko
mi.

9 Lefe nə mínkɛ lə mi nti mínkabe mɔ
əsuəə, mənlə mi itə bɔwunsəko se atabi
lehiã mɛ. Bayimi ba ditsyi Makedonia
dikawunsəko mɛ lə lesa saa əsuə. Nya
mémfi bulə saa ntəkə mi lə əsuə nya
membufi bulə saa tsya mbə nkətəkə mi lə
əsuə kulefe.
10 Se Kristo eto ɔnukualɛtiki nkpe lə
mɛ esoo, nlɛ bokakase miə kuutsyuə saa
embofo mɛ kusu buti lə lɛkɔɛsi nə maasɔ
lə ditiki nəmfo əsuə lə Akaia eto kasɔ lə
kalebe saa.
11 Bɔtɛyi minlɛ nyamfo nko se manla mi
eso lee? Onanto kosate yi nkə maala mi.
12 Muusukosə keyifo ka minlɛ buyifo
nya membofo kulesa intsyiko miə ɔflɔ.
Nya luutə bə mba nlɛ mə əsuə bokpo bə
batɔnkpe beni kabesə əsuə katoo, bayɛ
kusu bunyə katɛyi bənkə keyifo ka banlɛ
akateko nka bɔnlɛ.
13 Betidi bamfó eni batɔnkpe kosate.
Baawɛ betidi katɛyi bidia lə mə keyifo
əsuə. Beeyifo mə əsuə bə lə betidi lə bənyə
mə fe Kristo eto batɔnkpe kosate beni.
14 Nya nyamfo menyifo lesa fɔfɔ, itsyise
Obonsam aafo əsuə bofloma keyifo fe kato
eto ɔtɔnkpe wə ləəyəndə.
15 Nyaso nyamfo menyifo bo naa bə mba
ntəkəko wə aatsyi mə əsuə kawuninsə key-
ifo fe basɛɛ ba leeyifo Onanto eto keyifo.
Fɛɛ lə kalosəkɔɔ, boonyə nnya kayofofo fe
kase ińyə itə.

Paulo Ábesə Ǝsuə Kato Lə Asa Nnya Úləkə Óte Ǝsuə.

16 Nsi nlɛ bɔtɛyi miə, kuutsyuə saa
membu nkə meeninə. Fɛɛ lə utsyuə eebu
nkoo, bifi nnya nko bitə mɛ bə moofo əsuə
kato bobesə sɛkɛ ete eso.
17 Nya lesa nə minlɛ bɔtɛyi mfoo, eni lesa
nə Bonamute loola nkə ntɛyi. Fɛɛ əsuə
kato bobesə eto ditiki nə minlɛ bɔtɛyi mfo,
eyifo fe kase nwə leeninə laabesə əsuə
kato kedi ebukitiki.
18 Fɛɛ se betidi kpə leefi kawunsiə kamfo
eto asa kabesə əsuə kato esoo, bitə lə
mintsya lə mbesə əsuə kato sɛkɛ.
19 Se mi kosate diyifo babesibe nko
esoo, nyaso bitsyəsuəko mba leeninə lə
disuəyuə əsuə.
20 Biakɛ lefe kulaa tsya kətə lə utsyuə
efi mi uyifo wə odomunyə nye díyifo mi
lesafimfi, nye otafa mi nye woənyə mi lə
kulesa əsuə nye ɔsɔ mi lə kotosi kulaa tsya.
21 Fɛɛ boo, iyifo bo kofani bə bóenyifo mi
nyamfo eto okle. Lee bíbu biə eni búyifo
nko?
Fɛɛ lə utsyuə ebofo utu bokpe kabesə
əsuə kato lə lesatsyuə əsuəə, nlɛ etiki budu
fe nwə leeninə lo, nyalɛɛ, mintsya ebofo
utu bokpe nko seka, mbesə əsuə kato.
22 Bɔtɛyi banlɛ bə Hebrifɔ benii lee?
Mintsya mə mini nɛ. Bɔtɛyi banlɛ bə
Israelfɔ beni lee? Mintsya mə mini nɛ.
Bɔtɛyi banlɛ bə Abraham eto kafo eto bebi
beni tsya lee? Mintsya mə mini nɛ.
23 Kristo eto beyifoyifo beni lee? Nlɛ
etiki budi fenkə nwə disi lebia, fɛɛ etiki
eto ɔnukualɛ ni nlɛkɛ nso mə. Nyifo keyifo
kekleke nso mə, bakpe mɛ lə Aba eto diyo
sesia sesia baso mə. Bablɛ mɛ tsya sesia
sesia baso mə. Nya minkɛ lə ukpə ku
mənkpə eto nti sesia sesia.
24 Sɛnɔ sɔ̃ɔ̃ Yudafɔ lɛblɛ mɛ awosi ətsyə
sɛwɔnɔmbə ku ukue fiofio.
25 Nya Romafɔ lɛblɛ mɛ ku lekete sitsyə.
Báto mɛ aba sɔni. Nsiə lə ɔklɔ sitsyə nya
séba ku mɛ nya míndufə lə lekpo eto ntu
əsuə. Nya lefe lɔnii, nkɛ lə ntu ketsye kani
ku diyi wɔlɔlɔlɔ.
26 Sesia sesia sesia sia mínyɛ kusuu,
ńdufə lə bulə akpa akpa əsuə. Lə mɔ
kusu bɔyɛ kpə kəmiə, ndufə lə ketuyiyi ku
beyu eto ani. Meedufə lə bulə kəmiə lə mɔ
betidi Yudafɔ kosate ku mba lenni Yudafɔ
tsya eto ani. Meedufə lə bulə əsuə lə
kəmə nkplɛ eto betidi eto ani ku lə ntɛnti.
Ńdufə lə bulə lə lekpo əsuə ku bayimi ba
ni bayimi ba ni badia eto ani.
27 Ńkplatsya ńyifo keyifo kekleke.
Mánkɛ lefe nlabe selabe ntsye kpə. Məəsiə
kukpɛnsɛ nya utukɔɛ laalɛ mɛ, nya lefe kpə
maankɛ lesa kedi kemi. Lɛyɔ aalɛ mɛ, nya
məənyə kulesa nə muufi nti əsuə.
28 Nya ɛkɔ ku nyamfo kenkee, maankɛ
lefe kala kəsiə itsyi lə kase məəsiə kebu
disi lə bafokanɔfɔ eto etsyukpa kpə nnya
nkpe lə nlebe nlebe eto lɛlɛkɛsə əsuə eso.
29 Lə utsyuə əbə kama lə wə bofokanɔ
əsuəə, yəətə bə ani aalo mintsya. Nya lə
bətə utsyuə edufə lə lebua əsuəə, yəələ mɛ
lə utu.
30 Lə ele bə mbesə əsuə katoo, yuutsyi lə
kase minyɔkpɔ eso.
31 Onanto wə ni Bonamute Yesu eto Anto,
wə ni nwə boatɛsɛ lefe saa, wə ni nwə
nyi sitinti nkə asa nnya minlɛ bɔtɛyi mfoo,
minlɛ sídia bɔtɛyi.
32 Lefe nə minkɛ lə Damasko, Aba eto
Unyɛsiə ninə wə lɛkɛ lə Oka Areta kalɔ, ala
nkə lə umuə mɛ. Lə nyaso unyənsə mba
laase asa lə ofati wə báto batsyilama umə
əmə eto mbɔsie nkə lə bəmuə mɛ.
33 Fɛɛ befi mɛ bakpe lə ditsyitsya
bayɛnko ku ukuə ɛyɛ lə ofo wə nkpe lə ofati
əmə babokosə kasɔ ńmbɔ ńtsyetsyi ńdu lə
wə ɔflɔ.

12

1 Ele bə nsɔ lɛkɔɛsi mbesə əsuə kato ite
bə kutəkə saa əmbə lə nnya əsuə. Fɛɛ
muudi etiki itsyi lə asa nnya minyə ku asa

nnya Bonamute dítə mɛ ku nnya úləkə óte mɛ əsuə.
2 Nyi osani utsyuə wə ni Kristonyə wə
Bonamute lékpa usuko kato alɛ lefosi ana
ni nnya léfe mmə. Fɛɛ mante lə əsuə
eto sinə əsuə dítsyi wə usuko kato lee,
lə lɛwɔnɔ mate əsuə ókpa wə usuko kato
fanlo fanlo Onanto hã ete nyi.
3-4 Nnya hã minyi ni nkə Onanto ni nwə
dítsyi utidi əmfo úsuko Paradiso kato mfó.
Fɛɛ nlɛ mi bɔtɛyi minkə minyi lə əsuə eto
sinə əsuə útsyi wə úsuko lee, lə lɛwɔnɔ
əsuə fe buləkə kate əsuə seka. Onanto
tsya hã ete nyi. Nya mfóo, ɔ́nɔ asa nnya
bəntə kusu bə ɔtɛyi nya boəmbofo nnya
kasɔ buləkə kate tsya.
5 Nyaso moobesə əsuə kato lə osani əmfo
əsuə. Fɛɛ mebosə əsuə kato lə mɔ kosate
əsuə, enso asa nnya dítsyi lə mɔ bɔyɔkpɔ
əsuə hã ete.
6 Lə ńla kulaa tsya miə maabesə əsuə
katoo, membuninə nyifo nko. Itsyise
ɔnɔkualɛ eto ditiki ni nə muudi. Fɛɛ
memuyifo nko, itsyise manla miə kuutsyuə
nyə mɛ utidi bamba enso nwə mini lə asa
nnya úkənyə mínyifo ku nnya míntɛyi eso.
7 Fɛɛ lə itə bə lə nyɛ mɔ əsuə kato bobesə
lə asa kpə nnya Onanto díləkə óte mɛ əsuə
esoo, útə nkə nyə əsuə eto sinə eto kanyi.
Kanyinyənyə kamfo te fe Obonsam eto
ɔtɔnkpe utsyuə wə nlɛ mɛ bɔblɛ kekleke
nya yəətə maayɛ əsuə kato bobesə.
8 Ńto ola ńkpadi Bonamute sitsyə sɔ̃ɔ̃
lə nyamfo əsuə bə lə otakasə mɛ nnya lə
əsuə.
9 Bomu ɔ́tɛyi mɛ nkə, "Mɔ lefonə ni
lesa nə hã lehiã itə fə, itsyise məələkə
mɔ əsuəale kate lə asa nnya meeyifo kətə
betidi ba ləmbə əsuəale saa enso." Lə
nyamfo esoo, məənyə disuəyuə kaso lə mɔ
bɔyɔkpɔ əsuə itə lə Kristo eto əsuəale lə
lefo disiə lə mɛ kenke.
10 Lə Kristo eto disi esoo, ɛlɛkɛ itə mɛ
bə nyɔkpɔ ku betidi aka mɛ ku nlɛ kanyi
bunyə ku lə betidi ati mɛ kama ku lə asa
anlɛ bɔtsyɔ kukɔknɔ kətə mɛ. Itsyise lefe
nə əsuəale lelo mɛ lə əsuəə, nya məənyə
əsuəale bamba nɛ.

Bafokanɔfɔ Lə Korinto Eto Ditsyəbi Ƒlə Paulo.

11 Meedi etiki fe nwə leeninə seka, fɛɛ mi
diíə íbə nko. Itsyise mi ni mba ele bə eni
bɛtɛsə mɛ fɛ. Lə ibə bə manle kulesa kulaa
tsyaa, batɔnkpe kpaa bamfó manlɛkɛ baso
mɛ kon.
12 Ayanisa ku ekpinsa kpə nnya mínyifo
lə dibusə əsuə lə mi ntii, áse uyi sitinti nkə
ɔtɔnkpe kpa mini.
13 Mənnyə kulesa nə mínyifo míntə
bafokanɔfɔ eto etsyukpa bamba ənso mi,
enso bə mámfo kulesa ntsyiko mi ɔflɔ
bə nyifo mi bitsyikə lee. Nyalɛ nlɛ mi
lekpakpa miə bifi bɛtsyɛ mɛ bə ményifo
nko!
14 Ditsyəfə ni nəmfo se mímuə əsuə
minlɛ mi ɔflɔ bubə nɛ, tsya memohiã
bɔwunsəko saa ntsyiko mi ɔflɔ. Mi kosate
minhiã, inni mi atabi. Itsyise inni bekpefi
ele bə bəmuə əsuə bətsyə lə befi babe
mə antomə. Bomu antomə ni mba ele bə
bəmuə əsuə bətsyə lə befi babe mə bebi.
15 Yuuyifo mɛ disuəyuə bə muufi lesa nə
nte mɛ ku mɔ əsuə kulaa tsya nwunsəko
mi. Nya se maala mi sɔ̃ɔ̃ nko esoo, beso
ele bə mi lelabi itə mɛ bə kasɔ bomu nko?
16 Biɔtɔnɔ ku mɛ biə, məmbə mfiani
bitsyikə ntə mi. Fɛɛ utsyuə ebɔtɛyi nkə
nyɛnko mi lə kɔwɛbe eto kusu əsuə nnyə
kutəkə lə mi əsuə.
17 Lee, nyɛ lə betidi ba mínkpe mi eto
utsyuə əsuə ntafa mi?
18 Nlɛ Tito lekpakpa nya míkpe wə ku
bo ɔyimisani bamba ɔni tsya miə bəbə mi
ɔflɔ. Nya bɔtɛyi bɛnlɛ biə Tito áyɛ lə kusu
kutsyuə əsuə ótafa mi lee? Inni nsusu bɔni
ete nkpe bonko wə búfi búyifo nnya? Nya
inni kusu kɔni ete bɔ́yɛ?
19 Bubu bɛnlɛ lefe nəmfó kenke biə bo
əsuə eto disi ete bɔnlɛ bota lə mi ənəmi?
Owo lo! Bɔlɛ mi etiki budinko fe kase
Kristo lela nkə budi lə Onanto eto ənəmi.
Balala, lesa saa nə bɔ́tɛyi mii, nnya ete ni
bənkə lə bɔwunsəko mi lə mi bofokanɔ lə
bumuə ale boso.
20 Nlɛ sikpi bote miə lə mbə mfóo, ətsyuə
ditsyəbi nə əsuə muubənyə mii, ebɔbɔ lete
lə nɛ əsuə moola miə məənyə mi. Nko ke
ini bə mi tsya ebunyə mɛ fe mfloma lə kase
biola biə biənyə mɛ. Nlɛ sikpi bote miə
muubənyə miə bɛlɛ ndiə, kasɛsə ənəmiə
kekleke nya lefonyi lɔɔkɛ lə mi nti nya
biola biə ɛlɛkɛ itə mi hã ete ku bikakpadi
bətsyuə aye bua kedi bətsyuə ketikima ku
bikabesə əsuə kato nya kabakəfə luudufə
mi lenti lə lesa saa əsuə.
21 Nlɛ sikpi bote miə lə nsi mbə mfóo,
ani ebolo mɛ lə Onanto eto ənəmi. Nya
muuwi keku lə betidi kpə eto disi, itsyise
bantsyi bawuninsə lə mə ketu bənyə kanyi
lə asa bua nnya béyifo lə lefe nə léfe mmə
eso. Asa nnya béyifo bábiasə mə əsuə ini,
akɔɛnsa ku disənkpo ku disiəkpo ku nkpə
bua busiə.

13

Paulo Álɛ Korintofɔ Kɔlɛ Ku Kəsiə Fɛƒɛ.

1 Ditsyəfə ni nəmfo se minlɛ mi ɔflɔ bubə
nɛ. Bawɔni bákpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto
Kukue əsuə bənkə, "Lə befi etiki lə utidi
əsuəə, ele bə bənyə badansiɛ inuə nye
itsyə lə etiki nyamə əsuə fɛ lə balo wə
dikpi."

2 Se mímbə mi ɔflɔ dinuəfəə, nnkə
mba díyifo abua kɔ ku babamba saa ato.
Mɔmɔɔ, minsibə mi lə ɔflɔ mfó, nya nsi nlɛ
mə ato bukə bio, bɔtɛyi minlɛ miə lə nsi
mbə mi ɔflɔɔ, məmbɔni mba kenke diyifo
asa bua koto bunə.
3 Nyamfo ebuyifo uyibose itə mi se bela
biə biate biə Kristo eedi etiki ɛyɛ lə mɛ
əsuə. Wəənyuəsə əsuə lə nnya weeyifo ku
mi kulaa, bomu wəələkə wə əsuəale kate
lə mi nti sitinti.
4 Ite bə bɔyɔkpɔ əsuə básɔ wə
bámanklasə lə uyikabie əsuəə, tsya eyɛ
lə Onanto eto əsuəale əsuəə, ótaka úbə
nkpə. Nko esoo, bo mba tsya diyifo bani
ku wəə, ayɔkpɔ. Fɛɛ Onanto ebokpe bo
nkɛale nya otakasə bo bə bo tsya bofo lesa
nə ele bə buyifo lə mi nti buyifo, itsyise bo
ku wə si nkpə lə Onanto eto əsuəale əsuə.
5 Beto mi əsuə bebe lə bisi nkpə lə
bofokanɔ bomə əsuə. Bekatesə mi əsuə
bebe kukɔnɔ. Lee bíunyə bítsyə lekpo biə
Yesu Kristo kpe lə mi əsuə sitinti? Biyi nko,
nyalɛ ibə bə binyə bitsyə lekpo biə bíambɔ
béfe lə botokabe bomə əsuə.
6 Mfo nnɔ miə biunyə bitsyə lekpo biə bo
alɛɛ, bóflɔ.
7 Bɔlɛ ola boto katɔ Onanto boə wəntə lə
biyifo kolesa saa nə leni lɛsɛ. Bɔlɛ nyamfo
bɔtɔ, inni lə bufi boté betidi boə bɔflɔ lə bo
batɔnkpe eto keyifo ka bɔnlɛ buyifo əsuə
eso. Bomu bɔlɛ nyamfo bɔtɛyi bə lə mi
kosate lə bikeyifo lesa nə ni lɛsɛ lə ibə bə
bóabɔ bófe lə boto kabe bomə əsuə kulaa
tsya.
8 Itsyise boəmbofo kulesa buyifo kəńyə
lə Ditiki Sɛɛ nəmə əsuə, bomu lesa nə
buyifo hã ni nə luusukosə ni sɛtɔ.
9 Ǝsuə əəyuə bo lə binyə sɛtɔsusu lə mi
bofokanɔ əsuə, nya iyifo fe bo əsuəale
əəbə kasɔ lə mi nti lə nnya əsuə. Nyaso
tsya boato ola boə lə bebe bɛbɔ disi lə mi
bofokanɔ əsuə nɛ.
10 Lə nyamfo eso minlɛ nyamfo bɔwɔni
kətə mi lefe nə mimmbə mi lə ɔflɔ nɛ, itə
bə lə mbə mi ɔflɔɔ, lə nyɛ mi etiki bunənko
kekleke lə əsuəale nnya Bonamute ditə mɛ
əsuə. Útə mɛ əsuəale nyamfo bə lə mi
bofokanɔ lə bobe kato bumuə ale boso, nya
inni bə lə ntə lə buyuə kɛnyɛ.
11 Lə kalosəkɔɔ, mɔ bayimi, nlɛ mi bokla
miə bisiə kukɔnɔ. Bebe bɛbɔ disi kenke lə
mi bofokanɔ əsuə. Bitsyue koto bɛnɔ asa
nnya kenke əsuə mínlɛ mi kɔlɛ lə kukue
komfo əsuə. Bitə lə mi kɛnyɛ lə keyifo kani
nya lə bisiə lə diyuə əsuə. Nya Onanto wə
laala betidi nya wə ətə diyuəə, lə usiəko
mi.
12 Bisiəsə mi bətsyuə lə lelabi əsuə fe
bayimi seka.
13 Bafokanɔfɔ kenke bə bəəsiəsə mi!
14 Bonamute Yesu Kristo eto lefonə ku
Onanto eto lelabi ku Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ eto
lɔniyifoyifo lə disiəko mimblɛ kenke.

GALATIAFƆ
Kukue Ko Paulo Lɛwɔni Útə Galatiafɔ

1 Kukue komfo etsyi mɔ, Paulo, wə ni ɔtɔnkpe ɔflɔ. Mɔ, Paulo, nwə eto bokpadi dímentsyi utidinini saa ɔflɔ nye ɛyɛ lə utidi saa əsuə, bomu Bonamute Yesu Kristo ku Boanto Onanto wə létakasə Yesu utsyiko ɔkɔmə óboko nkpə ɔflɔ.
2 Mɔ ku mɔ bayimi bafokanɔfɔ kenke ba nkpe mfo nlɛ kukue komfo bɔwɔni kəsiəsə mi bafokanɔfɔ eto etsyukpa kenke nnya nkpe lə Galatia katsyese.
3 Lə Boanto Onanto ku Bonamute Yesu Kristo eto lefonə lə disiəko mi, ditə mi diyuə.
4 Yesu Kristo éfi wə əsuə útə lə bo abua eto disi nkə lə uləkə bo utsyiko lə mmi eto kawunsiə bua ka bunsi mfo eto abuayifoyifo əsuə. Yesu Kristo éyifo nyamfo, nnya ni bo Anto Onanto eto lelabi nɛ.
5 Atɛsə itə Onanto itsyi manlo isu manlo. Ibə itə.

Onanto Eto Ditiki Sɛɛ Lɔni Ete Nkpe.

6 Iyifo mɛ naa tinti bə kayinkənə mfo ete ini nya bimfi bɛnlɛ budu lə nwə lékpadi mi ɛyɛ lə Kristo eto lefonə əsuə, ekesu kətəkəko ditiki bamba kama.
7 Sitintii, "Ditiki Sɛɛ bamba saa ensibə," nya nlɛ nyamfo bɔtɛyi itsyise betidi bətsyuə lɛ bola bə baabiasə mi nsusu, nya banlɛ bokplatsya bə baafloma Kristo eto Ditiki Sɛɛ nəmə.
8 Fɛɛ lə bo nye Onanto eto ɔtɔnkpe utsyuə etsyi kato, nya ubə nkə woatɛyi mi Ditiki Sɛɛ bamba nə lenni lesa nə bóbe letsya bɔ́tɛyi mii, Onanto lə unə wə koto ɔtsylɔsə wə lə utə.
9 Bɔ́ɔtɛyi mi nnya bunyə nya minsi minlɛ mi nnya ke bɔtɛyi bio minkə, lə utsyuə bamba saa esi ubə nkə woatɛyi mi Ditiki Sɛɛ bamba nə lenni lesa nə bóbe letsya bɔ́tɛyi mii, Onanto lə unə wə koto ɔtsylɔsə wə lə utə.
10 Nyalɛ nnya minlɛ bɔtɛyi mfoo, bibu biə betidi eto atɛsə minlɛ bɔbɛbɛ? Owo lo! Inni nko ini. Lesa nə mimbɛbɛ ni bə lə Onanto eto kɔni lə kutəkə lə nnya əsuə. Bola minla miə maalɛkɛ lə betidi ɔflɔ lee? Lə nko ini minla miə meeyifoo, eni membuyifo Kristo eto uyifoyifo.

Paulo Ƒbə Ofiani Ɔtɔnkpe.

11 Mɔ bayimi, nla miə maatɛyi mi miə Ditiki Sɛɛ nə maabe letsyaa, dientsyi utidinini saa ɔflɔ.
12 Mámfo ni ntsyiko utidi saa ɔflɔ, nye kutsyuə saa tsya léte mɛ ni. Bomuu, Yesu Kristo kosate díləkə ni óte mɛ.
13 Bɛnɔ nkpə bo mínsiə mímfe lə lefe nə eto lefe mindi Yudanyə kosate kosate. Bátɛyi mi kase mínti Onanto eto besumunyə eto ditsyukpa kama kaminsə mənyəmənyə nya míkplatsya kekleke miə lə mba ni.
14 Mbə nso mɔ Yudafɔ eto babentsyuə kpə lə Yudafɔ eto kesumu əsuə nya minkɛ otsyekle kekleke lə bo banamə eto akpayifoyifo əsuə.
15-16 Fɛɛ lə Onanto eto lefonə esoo, úləkə mɛ útsyə fɛ bá le mɛ, nya ókpadi mɛ nkə mbə nyifo wə keyifo. Únə mɛ kafo úləkə wə ubi óte mɛ nkə lə nsu mbe wə Ditiki Sɛɛ nəmə letsya ntə mba lenni Yudafɔ. Ménsu kuutsyuə saa ɔflɔ nsu mfo nsusu
17 nye nsu Yerusalem nsu nyə mba ni batɔnkpe mfó fɛ Onanto díləkə mɛ. Bomuu, ndu nsu Arabia lamfolamfo fɛ kamaa, mínsinkli mímbə Damasko.
18 Alɛ ətsyə kama fɛ mínsu Yerusalem mínsu mínyə Petro nya mínsiə lə wə ɔflɔ lefosi eyi anɔ.
19 Fɛɛ mənnyə batɔnkpe bamə eto kuutsyuə tsya, enso Yakobo wə ni Bonamute eto ɔyimisani hã.
20 Nya lə sitintii, Onanto kosate yi nkə ditiki nə minlɛ mi bɔwɔni mfoo, inni sidia minlɛ bɔtɛyi.
21 Lə nyamfo eto kama tsyaa, nsu Siria ku Kilikia eto akpɔ mfó.
22 Lə lefe nəmfoo, Kristo eto bafokanɔfɔ eto etsyukpa nnya nkpe lə Yudea eto kasɔ mfóo, mənyə mɛ tɔ bənyə.
23 Lesa nə hã bánɔ betidi díkatɛyi ni bənkə, "Osani utsyuə wə lɛkɛ úkate bo ohiã nya ókplatsya nkə lə ɔtsyɔlɔsə bofokanɔ boməə, wə bomu díbə ɔnlɛ mu letsya bobe mɔmɔ nɛ."
24 Lə nyaso básɔ Onanto ani lə mɔ disi.

2

Paulo Ésu Ótsya Ku Bafokanɔfɔ Eto Batɔnkotɔnko.

1 Lefosi alɛ ana kamaa, nsinkli nsu Yerusalem ku Barnaba. Nkpa Tito tsya nyɛnko.
2 Nsu mfó itsyise Onanto díləkə nnya óte mɛ nko. Nya lə mɔ botsya butsyuə ku mba ni batɔnkotɔnko maate hã əsuəə, nləkə letsya nə maabe kətə mba lenni Yudafɔ itsyi lə Ditiki Sɛɛ nəmə əsuəə, nte mə. Itsyise maanla miə keyifo ka mínyifo lə lefe nə lefee ku nka minlɛ buyifo lə kayɛ buyifo kebimba.
3 Bánhiɛ Tito, mɔ ɔyɛtsyuə, wə ni Grikinyə boə ola lelo.

4 Ite bə bətsyuə ála bə eni ola ni kokooko. Fɛɛ betidi bətsyuə ba díyifo mə əsuə fe bayimitsyuə ba léfo bánɔɔ, éyu bédufə lə bo ditsyukpa nti fe mba laasɔ asakanɔ lə babɛbɛ kusu ko bɔɔyɛ babiasə əsuə əsuə busiə bo Kristo Yesu dítə bo, lə beyifo lə bofiani ndomufɔ.
5 Fɛɛ se ini bola boola boə ɔnukualɛ wə nkpe lə Ditiki Sɛɛ nəmə lə lɛbɔ lə utsyuə saa lə unyə esoo, bóantɔnɔ lə mə ditiki nəmə əsuə kon.
6 Fɛɛ betidi ba məənyə fe batɔnkotɔnko benii, məntə mɛ nsusu fɔfɔ saa. Nlɛ mə bokpo nko tsyaa, mɔɔ, ini ɔtɔnkotɔnko lefe mɛ. Itsyise Onantoo, waambe betidi eto ənəmi.
7 Bomuu, bənyə bə Onanto dítə mɛ keyifo nkə nsu mbe Ditiki Sɛɛ nəmə letsya ntə mba lenni Yudafɔ, fe kase úfi Ditiki Sɛɛ nəmə eto letsyabebe kətə Yudafɔ ókpe lə Petro eto kɔni.
8 Nya ɛyɛ lə Onanto eto əsuəale əsuəə, ótsyese mɛ, fe wə ɔtɔnkpe itə mba lenni Yudafɔ fe kase ɔyɛlə əsuəale əsuə ótsyese Petro wə ɔtɔnkpe itə Yudafɔ seka.
9 Yakobo ku Petro ku Yohanes ba beefi fe batɔnkotɔnko itə bafokanɔfɔ eto etsyukpaa, ənyə bətsyə lekpo bə Onanto dífi keyifo kamə ókpe mɛ lə ani. Nyaso bətə Barnaba ku mɔ kɔni, nyamfo lete bə báfo bo fe mba nlɛ keyifo kani eto okle buyifo lə bətsyuə. Bóse nnya uyi boə Barnaba ku mɔɔ, ebuyifo keyifo lə mba lenni Yudafɔ nti, nya məə tsya luuyifo keyifo lə Yudafɔ nti.
10 Nnya hã bátɔ betsyiko lə bo ɔflɔ ni bə, lə bokloma kase bɔɔlɛ bakombo ba nkpe mə lenti, bunyə mə kaminsə. Nnya nyamfo eyifo lesa nə mintsya dítsyue míntsyə miə muuyifo.

Paul Átaka Uńyə Lə Petro Ǝsuə Lə Antiokia.

11 Lefe nə Petro díbə Antiokiaa, ntaka ńyə lə wə əsuə itsyise úyifo lesa nə dimanlɛkɛ kon.
12 Itsyise fɛ betidi ba Yakobo létsyese lúubə bedufəə, Petro ku wə bayimi ba lenni Yudafɔ kátsya kedi lesa kakɔ. Fɛɛ se betidi bamə díbə koo, ɔ́yɛ lesa budi ku mə nya údu úsu mba díbə eto lekpake, itsyise óte sikpi lə betidi ba díkatɛyi bə ele bə mba lenni Yudafɔ la lelo əsuə.
13 Yudafɔ eto bafokanɔfɔ bamba tsya étsyiko sikpi bote kətəkəko Petro kama. Barnaba tsya éyifo nko ke útəkəko mə kama.
14 Nya se mínyə miə bányɛ lə Ditiki Sɛɛ nəmə eto kusu əsuə esoo, ntɛyi Petro lə məmblɛ kenke eto ənəmi minkə, "Yudanyə feni, fɛɛ esi nkpə fe nwə lenni Yudanyə, nya inni nko ele bə Yudanyə siə nkpə. Ntsyə ibə bə alɛ bokplatsya fə aayinkə mba lenni Yudafɔ akpe fə bəsiə nkpə fe Yudafɔ?"

Yudafɔ Ku Mba Lenni Yudafɔ Ǝnyə Buləkə Ɛyɛ Lə Bofokanɔ Ǝsuə.

15 Sitintii, Yudafɔ buni bále bo, bunni mba bále lenni Yudafɔ ba ni babuayifo.
16 Fɛɛ buyi boə Onanto aalɔ wə ku utidi eto nti ɛyɛ lə wə bofokanɔ bo utidi nkpe lə Yesu Kristo əsuə. Nya inni lə wə buyifo lə kɔfi əsuə eso. Bontsya áfo Kristo Yesu bɔnɔ, lə nnya eso Onanto álɔ bonko wə eto nti ɛyɛ lə bo Kristo bofokanɔ əsuə eso. Nya inni lə nnya boeyifo lə kɔfi əsuə eso. Itsyise Onanto mánlɔ wə ku kuutsyuə saa eto nti ɛyɛ lə kɔfi komə eto kotobutsyue əsuə eso.
17 Lə nyaso bɔlɛ bokplatsya boə Onanto lɔ bonko wə eto nti ɛyɛ lə Kristo əsuə. Fɛɛ lə buyifo nko fɛ utsyuə ləənyə bo fe mba leeyifo asa bua fe kase mba lenni Yudafɔ ntee, bote ɛnlɛ bə Kristo aatɔnɔ ku lebuayifoyifo? Owo lo, kulefe!
18 Lə nyɛ kɔfi buyifoo, míndi ko minwui, nya mínsinkli minlɛ ko botakasə kənyənsəə, nyalɛ mɔ kosate lɛ mɔ əsuə buləkə kate fe nwə laanyɛ lə kɔfi əsuə.
19 Itsyi lə kɔfi əsuəə, mbofiani ukpənkpə, kɔfi komə kosate lélo mɛ, bə lə nsiə nkpə ntə Onanto bomu.
20 Bonko Kristo básɔ bámanklasə lə uyikabie əsuə. Nya insini mɔ ni nsi nkpə, bomu Kristo nsi nkpə lə mɛ. Nya nkpə bo minsi mɔmɔ lə sinə əsuəə, nsi mu ɛyɛ lə əsuəale nnya maafo se mímfo Onanto eto Ubi mínɔ eso. Wə ni nwə dífi wə nkpə útə lə mɔ disi, itsyise waala mɛ.
21 Məmbuləkə Onanto eto lefonə nə weefi kətə betidi nwui kulefe. Itsyise lə yofobudi bə utidi ebuyifo ɔsɛɛ lə Onanto eto ənəmi ɛyɛ lə kɔfi əsuəə, nyalɛ ɛlɛ bote bə Kristo eto ukpə wə úkpəə, eyifo ubimba.

3

Onanto Ǝtə Mi Wə Lɛwɔnɔ Ɛyɛ Lə Mi Wə Bofokanɔ Eso.

1 Mi, Galatiafɔ, bamumu! Owoe kon lébiasə mi nsusu mmə? Inni mi kosate eto ənəmi bələkə báte mi kase Kristo eto ukpə lɛyɛ lə wə bɔsɔ kamanklasə lə uyikabie əsuə?
2 Bitə lə ntɔ mi ditiki nəmfo. Onanto eto Lɛwɔnɔ nə béfoo, béfo ni ɛyɛ lə kɔfi komə buyifo əsuə lee, ɛyɛ lə Ditiki Sɛɛ nəmə bɔnɔ kafo ni kanɔ əsuə?
3 Bamumu bini nkomə? Se bítsyə nkpə kasɔ ku Onanto eto Lɛwɔnɔ eto əsuəalee, bela bɛnlɛ mɔmɔ biə biefi mi kosate eto əsuəale belosə?

4 Nyalɛ, bela biə nnya kenke əsuə bɛyɛ
bínyə, yifo ebimbale? Fɛɛ yembuyifo
ebimbale nko nkpə!
5 Kase bíyifo lə kɔfi əsuə eso Onanto dífi
wə Lɛwɔnɔ útə mi, nya ɔnlɛ ayanisa buyifo
lə mi nti lee, ɛyɛ lə kase bianɔ wə Ditiki Sɛɛ
nəmə kafo ni kanɔ eso?
6 Bibu Abraham bebe lə kase Awɔnisa
Kɛnkɛ nlɛ bɔtɛyi nkə, "Se ófo Onanto ɔ́nɔ
esoo, Onanto ənyə nkə úyifo utidi sɛɛ."
7 Nyaso ele bə binyə bitsyə lekpo biə mba
nkpe bofokanɔɔ, mə ni Abraham eto bebi
nɛ.
8 Awɔnisa Kɛnkɛ nyamə átɛyi itsyə nkə
Onanto ebɔlɔ wə ku mba lenni Yudafɔ eto
nti. Nyaso Awɔnisa Kɛnkɛ ábe Ditiki Sɛɛ
nəmə letsya útə Abraham nkə, "Ɛyɛ lə fə
əsuə Onanto ebokpo betidi kenke atsyɔ."
9 Abraham áfo ɔ́nɔ, nyaso bákpo wə
atsyɔ nya ku mba kenke léfo bánɔ tsya.
10 Ekudi te itə mba nsi nkpə lə afi əsuə,
itsyise báwɔni bətsyə lə Awɔnisa Kɛnkɛ
əsuə bə, "Utsyuə saa ke lembutsyue asa
nnya kenke báwɔni bákpe lə Afi eto Kukue
kotoo, ekudi ebutəkəko wə."
11 Sitinti ekpa wuee bənkə Onanto
eembu kuutsyuə saa nkə uyifo ɔsɛɛ ɛyɛ lə
kase úyifo lə kɔfi komə əsuə eso, itsyise
báwɔni bákpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ əsuə bə,
"Utidi wə ke díyifo ɔsɛɛ lə Onanto eto
ənəmi ɛyɛ lə bofokanɔ əsuəə, wə hã luusiə
nkpə nɛ."
12 Fɛɛ kɔfi komə ménfi kukətsyuə lə
bofokanɔ əsuə. Bomu fe kase Awɔnisa
Kɛnkɛ lɛtɛyi, "Utsyuə saa ke leeyifo lə lesa
saa nə kɔfi komə lɛtɔ əsuə, ebusiə nkpə ɛyɛ
lə nnya əsuə."
13 Fɛɛ se Kristo léfiani ekudi lə bo
disi esoo, úləkə bo utsyiko lə kɔfi komə
eto ekudi əsuə, itsyise báwɔni bákpe lə
Awɔnisa Kɛnkɛ əsuə bənkə, "Onanto eto
ekudi ebutəkəko utsyuə saa wə boolo lə
bofakasə lə uyi əsuə."
14 Kristo éyifo nyamfo bə lə atsyɔkpokpo
nnya Onanto lɛtɛyi utsyə nkə yuutəkəko
Abraham, lə itəkəko mba lenni Yudafɔ
tsya ɛyɛ lə Kristo Yesu əsuə, bə lə ɛyɛ lə
bofokanɔ əsuəə, bo tsya lə bofo Lɛwɔnɔ
nə Onanto dítsyə kɛnyɛ útsyə bo.

Letekɛkɛ Ditsyuə Kpe Lə Kɔfi Ku Kɛnyɛtsyətsyə Eto Nti.

15 Mɔ bayimi, nla miə meefi ditsyəbi
ditsyuə nkatesə ko bo diyi saa diyi eto nkpə
bo bunsi. Lə betidi inuə átɔnɔ nya báse uyi
lə ditiki ditsyuə əsuəə, mə nti eto kuutsyuə
əmbə kusu laaba ni nye ufi kulesa okpe lə
ni.
16 Kase inii, kɛnyɛ ka Onanto dítsyəə,
útsyə ke útə Abraham ku wə ubi. Nya lə
Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuəə, Onanto
méndi etiki ɔtɛyi nkə Abraham ku wə bebi.
Lə ɔ́tɛyi nkə ku wə bebii, nyalɛ ɛlɛ bote bə
bebi bamə fui. Bomu nnya ɔ́tɛyi ni nkə wə
ubi. Nya nyamfo lɛ bote nkə utidi ɔni kplo
ɔnlɛ. Nya utidi əmə ni Kristo.
17 Lesa nə minlɛ bɔtɛyi ni bənkə, Onanto
ákle kɛnyɛ ku Abraham, nya útsyə kɛnyɛ
nkə wuuyifo lə ke əsuə. Nyalɛ lofa ana alɛ
fosi ana ku awosi ətsyə lə nnya kama eto
kɔfi ko Onanto dítə Moses, embofo kɛnyɛ
ka Onanto lékle útsyə mfó bɔninsə.
18 Nya lə Onanto eto ətəsa nyamə yɛ
lə kɔfi komə əsuəə, nyalɛ yinsiyɛ lə wə
kɛnyɛtsyətsyə kamə əsuə. Fɛɛ inni nko
ini. Bomu ɛyɛ lə Onanto kosate eto lefonə
əsuəə, nya úfi ətəsa nyamə útsyə kɛnyɛ
útə Abraham nɛ.
19 Nyalɛ be ni kɔfi komə eto kutəkə kon?
Béfi kɔfi komə báboko bə lə bunyə lesa nə
ni lebua, nya yuutsyə nko isu ese lefe nə
Abraham eto ubi əmə luubə. Wə ini eso
Onanto dítsyə kɛnyɛ kamə nɛ. Onanto eto
batɔnkpe léfo kɔfi komə báboko bo ɛyɛ lə
utidi wə ńyə lə bonko Onanto lə nti.
20 Fɛɛ utidi lənti mensife, se ini wə ɔni
əmə ke nlɛ lesa saa buyifo eso. Nya wə ɔni
əməə ni Onanto.

Kɔfi Ayɛnko Bo Bə Bunyə Kristo.

21 Bote yɛnlɛ bə kɔfi komə ńyə lə Onanto
eto kɛnyɛtsyətsyə əsuə? Owo lo, kulefe!
Itsyise lə nnya ete kɔfi komə nkpe əsuəale
bə kutə utidinini nkpəə, eni efe bə utsyuə
saa ebuyifo lə kɔfi əsuə lə uyifo ɔsɛɛ lə
Onanto eto ənəmi.
22 Fɛɛ Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue átɛyi
nkə kawunsiə kenke kpe lə lebua eto
əsuəale kalɔ, nyaso ətəsa nnya Onanto
dítsyə kɛnyɛ útsyə nkə wuutə betidi ba
nkpe bofokanɔ lə Yesu Kristo əsuəə, mə ni
mba Onanto leefi kətə nɛ.
23 Fɛɛ isu ese lefe nə bofokanɔ lə Kristo
əsuə díbəə, kɔfi komə éti bo kokpe fe mba
béti bákpe banlabe lə diyo isu ese lefe nə
Onanto luuləkə bofokanɔ lə Kristo bomfo
oboko.
24 Nyaso kɔfi komə ékabe bo, isu ese lefe
nə Kristo díbə, bə lə buyifo basɛɛ lə Onanto
eto ənəmi ɛyɛ lə bofokanɔ əsuə.
25 Nya mɔmɔ se Kristo bofokanɔ
díkəbəə, kɔfi komə ensiabe bo.
26 Mimblɛ kenke áfiani Onanto eto bebi
ɛyɛ lə Kristo Yesu bofokanɔ əsuə.
27 Mimba kenke léfo ntufləsəfləsə eto
lekpa nəmə bə lə biyifo bani ku Kristoo,
bifi Kristo bekpe fe awu seka.
28 Nyaso letekɛkɛ saa ensibə lə Yudanyə
nye Grikinyə eto nti, lee ndomunyə nye
nwə nsi lə wə əsuə əsuə eto nti lee osani
nye usio eto nti. Itsyise mimblɛ kenke
áfiani bani lə lɔniyifoyifo ku Kristo Yesu
əsuə.

29 Lə biyifo Kristo eto olee, itə bə biyifo
Abraham eto kafo eto bebi, itə bə biyifo
kɛnyɛ ka Onanto dítsyə eto mba luudi ke
bikə.

4

1 Lesa nə minlɛ bɔtɛyi ni bənkə, lefe nə
ubi wə luudi wə anto eto bikə fɛ díyifo
dikpefii, ubi əmə eyifo fe utidi wə ni
ndomunyə seka. Ite bə lesa saa eyifo wə
lele tsya fɛ.
2 Lefe nə uni dikpefii, betidi kpe laabe
wə kalɛ wə ku wə bikə ola isu ese lefe nə
wə anto dítsyə.
3 Nko əmə ke ini itə bo əmə tsya lə
bo sikpefi lefe, bɔkɛ lə awɔnɔ nya lɛkɛ
lə kawunsiə eto əsuəale kalɔ fe ndomufɔ
seka.
4 Fɛɛ se lefe nəmə léyoo, Onanto átsyese
wə kosate eto ubi. Útə usio ále wə nya ɔkɛ
lə Yudafɔ eto kɔfi kalɔ
5 bə lə ofo mə disi eto kayo utə mba nkpe
lə kɔfi komə kalɔ bə lə bofiani wə Onanto
kosate eto bebi.
6 Onanto aala nkə wələkə ote nkə wə
bebi bini, nyaso ótsyese wə Ubi eto
Lɛwɔnɔ lə bo utu kəmiə katɛyi nkə,
“Abba” eto kasɔ ni nkə, “Mɔ Anto!”
7 Nko ini bə lə Onanto esoo, ensini
ndomunyə bio, bomu Onanto eto ubi wə
luudi wə bikə.

Paulo Eto Nsusu Ƒlə Wə Lə Galatiafɔ Ƒsuə.

8 Lefe nə léfe məə, bíante Onanto, nyaso
bíyifo ndomufɔ bitə əsuəale nya lenni
Onanto eto ale.
9 Fɛɛ mɔmɔ əmə bimfi binyi Onanto nye
mɔɔtɛyi minkə Onanto mfe nyi mii, beso
bela biə biesinkli bifi əsuə bitə kawunsiə
eto awɔnɔ nnya ləmbə əsuəale saa? Beso
bela biə biafiani mə ndomufɔ bio?
10 Nya bíləkə eyi ku afa ku lefe ku alɛ
ətsyuə bitsyə nya biesu keyifo akpa ətsyuə
lə nnya əsuə?
11 Sikpi aalɛ mɛ kətə mi lə nnya əsuə.
Nya yeeyifo mɛ fe keyifo ka mínyifo míntə
mi kenke eyifo kebimba.
12 Mɔ bayimi, nlɛ mi lekpakpa miə
bekase mɛ lə bele mɛ. Itsyise mintsya te
fe mi ke. Nya bíenyifo mɛ kabua saa.
13 Biokloma diyi tutɛ nə mímbə mi ɔflɔ
mfóo, se ini Ditiki Sɛɛ nəmə ete mímbə
míntɛyi mii, əsuə tsya mánkɛ mɛ ale.
14 Ite bə kase əsuə dítsyə mɛ ini bufi
lékpe mɛ bulə nya díyifo mi boto kabe
tsyaa, bianyani mɛ bitsyə nye bɛni mɛ.
Bomu befo mɛ fe kase biofo Onanto eto
ɔtɔnkpe, nya béfo mɛ tsya fe kase biofo
Kristo Yesu əmə kosate.
15 Disuəyuə ku lelabi nə béte mɛ lefe
nəmfó, se yéfe mɔmɔ? Moofó nnya
adansiɛ budi katɛyi minkə, lə nnya ete
yoofo kusu butə eni bitatɛyi biə biənə mi
ənəmi biləkə bitə mɛ fɛ.
16 Lee, se míntɛyi mi ditiki nəmə eto
ɔnukualɛ eso mímfiani mi olo?
17 Mba lɛsɛsə ənəmi lə mi əsuəə, bɔwɛ
ete banlɛ mi. Kusu ete banlɛ bɔbɛbɛ bə lə
bəfə mi lə mɛ əsuə, bə lə bitsyi bɛwuninsə
bifi mi əsuə bitə mə hã mate eso.
18 Ɛlɛkɛ bə ənəmi sɛɛ utidi lə lesa sɛɛ
eto buyifo əsuə titlu lə nsusu bo eso nkə
weeyifo lesa nəmə lə lɛlɛkɛ. Nya ele bə
itsyə nko lefe saa inni lə lefe nə minkpe
mi lə ɔflɔ hã ete.
19 Mɔ bebi lala! Iyifo fe kase ambe laakɛ
lə kalelefo eto bunə əsuə, nko ke minlɛ
kanyi bunyə lə mi disi isu ese lefe nə
muunyə miə Kristo eto ditsyəbi edufə mi
lə əsuə kenke nɛ.
20 Lə mi ɔflɔ minkpe mɔmɔɔ, eni ɛlɛkɛ
itə mɛ tinti, nya mɔ ɔkɔɛ ta floma iləkə
ete kase binte itə mɛ. Ɛlɛ mɛ bulə tinti lə
lɛkɔɛsi lə kase binte əsuə!

Etiki Itsyi Lə Hagar Ku Sara Ƒsuə.

21 Nla míə maatɔ mimba lela biə kɔfi
komə təkə mi kato etiki nyamfo, bɛnlɛ
bɔnɔ kase kɔfi komə nlɛ bɔtɛyi?
22 Kɔlɛ bɔtɛyi nkə, bebisaibi inuə lɛkɛ
Abraham. Ututɛ ni ndomunyəsio eto ole.
Nya unuəfə eyifo diyo eto kusiə ko bətə wə
eto ole.
23 Ubi wə ndomunyəsio əmə léle útə
wəə, bále wə fe kase osani ku usio ləəsiə
kale ubi. Fɛɛ ubi nuəfə əmə ábɔ utsyi lə
diyo eto kusiə ko bətə wə əsuə wə ini ətəsa
nnya Onanto lɛtɛyi útsyə lə lefe nə osani
ku usio dímensibe kusu itə bolé.
24 Asa nyamfo lɛ asa ətsyuə eto okle bote.
Besio inuə bamfo ńyə lə kɛnyɛklekle koko
ku kafɔfɔ eto kɛnyɛ. Mə ɔni ni Hagar, nya
bebi ba óle, eyifo ndomufɔ, nya ińyə itə
kɛnyɛ ka bákle lə Sinai eto Kɔtini.
25 Hagar wə ńyə itə Sinai eto Kɔtini lə
Arabia eto kasɔ əsuəə, eyifo fe lekpa nə
nlɛ bote kase mmi eto Yerusalem ku mba
nkpe lə wə kenke nsi ni ndomufɔ kokooko.
26 Fɛɛ Yerusalem wə nkpe kato alɛ si ute
lə wə əsuə əsuə. Wə ni ńyə itə bo ambe
nɛ.
27 Itsyise Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue átɛyi
nkə,
“Fə okonɔ, nyə disuəyuə!
Fə usio wə dímanle tɔ ubi ənyə,
fã ku disuəyuə eto binəntu,
fə nwə dímənyə kalelefo eto bunə tɔ
ənyə!
Itsyise usio wə wə usə díləkə nsusu lə wə
əsuəə,
wə bebi ebufui baso usio wə nsi ku
kusə lefe saa eto bale.”

28 Nya mɔmɔɔ, mɔ bayimi, mi eyifo
Onanto eto bebi ɛyɛ lə wə kɛnyɛ ka útsyə
əsuə fe kase útsyə Isak eto kale fɛ bále wə.
29 Lefe nəmfóo, nwə bále fe kase uti-
dinini laale ubii, áti ubi wə bále ɛyɛ lə
Onanto eto Lɛwɔnɔ əsuə kama nkə lə okpe
wə bulə, nya nko ke insi inte mmi nɛ.
30 Fɛɛ be Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue nlɛ
bɔtɛyi? Kɔ́tɛyi nkə, "La ndomunyəsio əmə
ku wə ubi lə bedu, itsyise ndomunyəsio eto
ubi əmə əmbɔkɛ kedikɔ saa ku diyo eto
usio əmə eto ole lə mə anto eto bikə əsuə."
31 Lə nyamfo esoo, mɔ bayimi, bunni
ndomunyəsio əmə eto bebi, bomu diyo eto
kusiə komə eto bale buni.

5

Bisi Bɛkɛ Lə Kristo Eto Ǝsuə Eto Kalɔ.

1 Kristo ələkə bo nkə lə busiə lə bo
əsuə əsuə. Nyaso bińyə kekleke, biəntə
lə banyinkə mi bakpe lə kasɔ bə lə bisi
befiani ndomufɔ bio.
2 Bɛnɔ nyamfo! Mɔ, Paulo, nlɛ mi bɔtɛyi
minkə lə bítə bála mi leloo, nyaalɛ bíenyə
kutəkə saa lə Kristo əsuə.
3 Nsi nlɛ mi ato bukə bio minkə, utsyuə
saa ke lɔɔtɔnɔ bala wə lelo, nyaalɛ usi ufi
kɔfi koko komə okle əsuə nya ele bə uyifo
lə ko əsuə.
4 Mimba nlɛ bokplatsya biə bieyifo basɛɛ
lə Onanto eto ənəmi lə buyifo lə kɔfi komə
əsuəə, te biə bíləkə mi əsuə bitsyiko lə
Kristo əsuə. Nya biensi embunyə Onanto
eto lefonə bio.
5 Bo alɛɛ, bo kusubebe ni bənkə Onanto
ebuyifo bo basɛɛ lə wə əsuəale əsuə itsyise
bófo Onanto eto Lɛwɔnɔ nəmə ɛyɛ lə bo
bofokanɔ əsuə.
6 Lə buyifo bani ku Kristo Yesuu, bála
utsyuə lelo o-o, bánla o-o, yenyifo kulesa.
Lesa nə nso bofe ete ni bofokanɔ bo nyɛ lə
bo bətsyuə eto lelabi əsuə.
7 Kɔɔ békakplatsya tinti. Owoe díti mi
kusu nkə bientsyue ɔnukualɛ əmə koto?
8 Inni Onanto wə lékpadi mi oboko lɛtsyi
mi nsusu ɔwuninsə nko.
9 Ǝyənkisəsa sɛkɛ ete baakpe lə nnam-
fowɔwɔ əsuə fɛ boataka.
10 Mifo nnɔ miə Bonamute ebutə nkə
boensiembofo kuutsyuə bamba saa eto
nsusu enso mɔ nle hã. Nya nwəə ke nlɛ
mi nsusu bɔtsyi kawuninsə tsyaa, Onanto
ebunə wə koto kokooko.
11 Mɔ bayimi, lə nnya ete minsi minlɛ
letsya bobe kate betidi miə ele bə bala lelo
kokooko, beso bensi banlɛ mɛ kama bɔti?
Lə nko ini, nyalɛ mɔ letsyabebe itsyi lə
Kristo eto ukpə lə uyikabie əsuə emboboko
bulə saa nkpə.
12 Nla miə eni betidi ba nlɛ mi nsusu bulə
bokpe sukosə sɛtɔ, lə bəkə əsuə kula tsya
ko ete lə elo!
13 Mɔ bayimi, bokpadi bákpadi mi
báboko bə bibə bisiə lə mi əsuə əsuə.
Fɛɛ mi busiə lə mi əsuə əsuəə, menyifo
kusutətə itə mi abuayifoyifo. Bomuu, ele
bə bifi nnya lə mi bətsyuə bɔwunsəko lə
lelabi əsuə.
14 Itsyise kɔfi komə eto nnya kɔnlɛ bɔtɛyi
kenke ete ni bənkə, "La fə ɔyimitsyuə fe
kase faala fə əsuə."
15 Fɛɛ bekpe kobe kukɔnɔ bə lə bɛlɛ
asafimfi buyifo bətsyuə, kəmuə bətsyuə
kayimii, nyalɛ biəbə bətsyuə bɔtsylɔsə
kalosə.

*Onanto Eto Lɛwɔnɔ Ku Utidi Eto Dit-
syəbi.*

16 Nya minlɛ mi bɔtɛyi ni nkə bitə lə
Onanto eto Lɛwɔnɔ lə lete mi kase biusiə
nkpə, lə itə bə bɛyɛ bɔyɛ lə utidi eto
ditsyəbi eto asa nnya yəənə utidi kakpe
əsuə.
17 Itsyise lesa nə utidi eto ditsyəbi laala,
ńyə lə lesa nə Lɛwɔnɔ laala əsuə nya lesa
nə Lɛwɔnɔ tsya laala, ńyə lə lesa nə utidi
eto ditsyəbi tsya laala əsuə. Asakpa ənuə
nyamfo eyifo balo lə bətsyuə əsuə, nnya
eto kasɔ ni bənkə biembofo lesa nə ke biala
buyifo.
18 Lə Lɛwɔnɔ nəmə nyɛnko mii, ete bə
binsibə lə kɔfi komə kalɔ.
19 Lesa nə utidi eto ditsyəbi leeyifo akpa
wuee. Diate ni ditsyəbi lə sɛnɔdi, asinsa
yifoyifo ku akuɛnsa yifoyifo,
20 lə bəfiə kpakpa ku lə sɛsilolo əsuə.
Kolo tsyətsyə ku ndiə diədiə, kənənsɛ ku
kafo nyinsənyinsə ku mɔ ale hã lə ɛlɛkɛ
əsuə. Nyamfo eesensə betidi ku etsyukpa
eto nti
21 yəətə kənəminsɛ, sitekpe ku disuəyuə
bimba nyənyə ku nyamfo eto kakle. Nlɛ
mi kɔlɛ bɔlɛ lə nyamfo əsuə fe kase
mínkakabɔtɛyi lə lefe nə léfe mə miə
betidi ba leeyifo asa nyamfo eto kaklee,
embunyə kedikɔ lə Onanto eto sekakedikɔ!
22 Fɛɛ Lɛwɔnɔ eto asa nnya laabɔ ketsyi
ni əsuə ni lelabi ku disuəyuə ku diyuə,
disuətsyə ku kafoɛkpɛ ku lɛlɛkɛsə ku asay-
ifoyifo lə kusu sɛɛ əsuə
23 ku əsuə kasɔ bobokosə ku əsuə bumuə
kalɛ. Kɔfi saa əmbə ńyə lə asa nyamfo
əsuə.
24 Nya mba ni Kristo Yesu eto balee,
ébɔsɔ lə uyikabie əsuə mə əsuə eto sinə
eto ditsyəbi ku nnya laalɛ mə ɔkɔɛ kənə
mə kakpe lə lebua əsuəə, bálo.
25 Nya se ini Lɛwɔnɔ nəmə əsuə bɔnyɛ
bunsi nkpəə, nyalɛ bitə lə busiə nkpə lə
Lɛwɔnɔ nəmə eto lelabi əsuə.

26 Biəntə lə bobesə bo əsuə kato, nye
bunyə ɔblɔ bokpe bətsyuə, nye bɔsɛsə
ənəmi lə bətsyuə əsuə.

6

Bɛwunsəko Bətsyuə.

1 Mɔ bayimi, lə lebua əbə léso utsyuə
ani lə mi ntii, ele bə mi mba Onanto eto
Lɛwɔnɔ nyɛnko tsyəsuə ko wə buə bɛlɔ wə
bitsyə bə lə ɔyɛ lebua nəmə buyifo. Fɛɛ
bebe mi disi kukɔnɔ bə mi tsya mendufə
lə bulə bomfó eto okle kəmiə.
2 Bɛwunsəko bətsyuə lə bulə əsuə bə ɛyɛ
lə nnya əsuəə, biɔyɛ lə Kristo eto kɔfi ko
okpe mi əsuə.
3 Lə utsyuə ebu nkə utsyuə eto okle uni
fɛ unni nkoo, wə əsuə ete ɔnlɛ bɔwɛ.
4 Ele bə utsyuə saa to wə əsuə obe. Lə
unyə nkə ɛlɛkɛ, nyalɛ woofo wə əsuə kato
bobesə lə nnya úyifo əsuə, fɛɛ inni bə lə
ufi nnya okatesəko ku utsyuə bamba saa
eto ale tsya.
5 Itsyise ele bə utsyuə saa tsyi wə kosate
eto bikə.
6 Utidi wə banlɛ Ditiki Sɛɛ nəmə bo-
fokanɔ botee, ele bə wuntsya ufi asa sɛɛ
nnya kenke nkpe wə usie ku wə oteasa.
7 Kuutsyuə saa manwɛ wə əsuə. Itsyise
kuutsyuə saa embofo Onanto sibuki bubu.
Lesa nə ke utidi laatoo, ni ke wəəfəsə nɛ.
8 Lə áto asa lə sinə eto alasa əsuəə, asa
nnya fuufəsə ni ukpə. Fɛɛ lə áto asa lə
Lɛwɔnɔ əsuəə, lesa nə fuufəsə ni nkpə
manlo.
9 Boəntə lə ani lə elo bo lə kasɛbuyifo
əsuə. Itsyise lə ani manlo boo, lefe ebubə
nə buufəsə lesa nə bóto.
10 Nyaso se kusu nsi nkpə boo, bitə lə
buyifo kasɛɛ butə utsyuə saa, enso kulaa
ni mba buyifo lɔni ko lə bofokanɔ lə Kristo
əsuə.

Lesa Nə Lefe Itə Bo Ni Nkpe Fɔfɔ Siəsiə.

11 Bebe awɔnisa kplɛ nnya mímfi mɔ
kosate eto kɔni míwɔni mfo.
12 Betidi ba nlɛ mi bɔnyinkə kakpe bənkə
bela alo mfó, mə ni mba laabesə əsuə kato
lə əsuə eto asa əsuə nɛ. Beeyifo nyamfo lə
betidi lə bayɛ mə bulə bokpe lə Kristo eto
ukpə lə uyikabie eto Ditiki Sɛɛ nəmə eso.
13 Mba laala alo mfó kulaa tsya entsyue
kɔfi komə koto. Fɛɛ baala bə mi tsya la alo
bə lə babesə əsuə kato bə mi tsya efi mi
əsuə bekpe lə mə kɔfi kalɔ, bítə bála mi
alo.
14 Mɔ alɛ, mensila miə maabesə mɔ əsuə
kato enso lə ukpə wə Yesu Kristo díkpe lə
uyikabie əsuə. Itsyise ɛyɛ lə wə ukpə lə
uyikabie əsuə nya básɔ kawunsiə kamə lə
uyikabie əsuə lə mɔ disi. Nya ɛyɛ lə Kristo
əmə kẽ əsuə nya básɔ mintsya lə uyikabie
əsuə itə kawunsiə mensile kulesa saa itə
mɛ.
15 Bála utsyuə lelo o-o, bánla utsyuə lelo
o-o, nnya mamfé. Bomu utidi fɔfɔ bofiani
ni nnya lefé nɛ.
16 Onanto eto diyuə ku kamisə nyənyə lə
disiəko mba laayɛ lə kusu komfo əsuə lə
mə nkpə, ku Onanto eto betidi kenke.
17 Fɛfɛɛ, kuutsyuə saa mensilosə mɛ
ɔnwɛ, itsyise mɔɔ, bɛmɔ bia ntəkə mɛ lə
əsuə, lə bote bə Yesu eto ndomunyə mini.
18 Mɔ bayimi, nlɛ bɔtɔ miə Bonamute
Yesu Kristo eto lefonə lə disiəko mimblɛ
kenke. Ibə itə.

EFESOFɔ
Kukue Ko Paulo Lɛwɔni Útə Efesofɔ

1 Mɔ, Paulo, wə ɛyɛ lə Onanto eto lelabi əsuə eso mini Kristo Yesu eto ɔtɔnkpee, mɔ nlɛ kukue komfo bɔwɔni kətə mimba léfo Onanto bɛnɔ nkpe lə Efeso nya biyifo bani ku Kristo Yesu nya bietsyue wə etiki koto.
2 Lə Boanto Onanto ku Bonamute Yesu Kristo lə befi mə lefonə ku diyuə bətə mi.

Onanto Aakpo Bo Atsyɔ Lə Kristo Eso.

3 Bitə lə bɔsɔ Onanto wə ni Bonamute Yesu Kristo eto Anto ani. Wə ni nwə dífi lɛwɔnɔ eto atsyɔkpokpo nya nkpe kato kenke útə bo, se buyifo bani ku Kristo eso.
4 Itsyise fɛ Onanto lə uyifo kawunsiə, wúuləkə bo utsyə koko nkə lə bubə buyifo bani ku Kristo, bə lə buyifo kɛnkɛ ku mba əsuə lebua ləmbɔkɛ lə əsuə lə wə ənəmi.
5 Se Onanto laala bo esoo, wúutsyue utsyə koko nkə ɛyɛ lə bo lɔniyifoyifo ku Yesu Kristo esoo, lə bubə bofiani wə bebi. Nyamfo kon didi wə nsusu kokoko nɛ.
6 Lə nyamfo eso ele bə bɔtɛsɛ Onanto lə wə lefonə kplɛ nə úfi útə bo kafo faa ɛyɛ lə wə ubi lala əsuə eso.
7 Itsyise ɛyɛ lə Kristo eto kɔtɔ əsuəə, búnyə bofo, nyamfo ni bə búnyə abua eto bufikatsyɛ. Nte Onanto eto lefonɛ kplɛ eto okle ni nə úfi útə bo mfo.
8 Lefonə nə eto kakle ləmbə bɔtɛyi. Ɛyɛ lə wə kobetete ku kase wə nsusu nyi lesa saa eso.
9 Útə bɔnɔ kasɔ ékpa wuee ketsyue kulakula ka béyifo bətsyə itə kə bolosə ɛyɛ lə Kristo əsuəə.
10 Nyamfo ni bənkə lə lefe nəmə ayoo, bookpa eyifosa kenke bakɔ, lesa saa nə nkpe kato ku kasɔ nya boofi asa nyamfo kenke bakpe lə Kristo eto kalɔ.
11 Onanto ətə lesa saa əbə itə fe kase óla. Nya Onanto díləkə bo nkə bofiani wə betidi ɛyɛ lə bo lɔniyifoyifo ku Kristo lə lesa nə útsyue útsyə taa kasɔ ketsyikokɔ kẽ əsuə.
12 Nyaso bitə bomba ni betidi tutɛ Onanto díkələkə útsyə kokoko bɔnlɛ kusu bobe itə Kristo, lə busiə nkpə bɔtɛsə Onanto eto diyənde.
13 Nya mi tsya léfiani Onanto eto betidi se bɛnɔ ɔnukualɛtiki nəmə ini Ditiki Sɛɛ nəmə eto letsyabebe, be bínyə bofo, itsyise béfo wə bɛnɔ eso. Úfi Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ nə eto kɛnyɛ ɔ́tɛyi útsyə nkə wootsyese bo, útsyə mi lekpo nkə biyifo wə bale.
14 Lɛwɔnɔ nəmfo ni nnya Onanto dífi óse uyi útə bo nkə bo tsya ebunyə asa nnya útsyə kɛnyə útə mba ni wə bale kokooko. Uyisese əmfo lɛ bo bote bə Onanto ebutə bomba ni wə bale nyə kedikɔ lə wə. Bitə bɔtɛsə wə diyənde!

Paulo Áto Ola Lə Mba Léfo Kukue Komfo Eto Disi.

15 Lə nyamfo esoo, idu lə lefe nə mínɔ miə béfo Bonamute Yesu bɛnɔ, ku kase biala mba kenke díkafo Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə banɔɔ,
16 maanyɛ Onanto ani bɔsɔ lə mi disi. Maakloma mi lefe saa lə mɔ olatoto əsuə.
17 Nya maatɔ Onanto wə ni Bonamute Yesu Kristo eto Anto, ɔkɛnkɛnyə kenke miə utə mi wə Lɛwɔnɔ nə luutə bitsyə ənə nya lə uləkə Onanto əmə ote mi, bə lə bete wə kukɔnɔ.
18 Nya maatɔ wə minkə lə ɔsini mi ənəmi, bə lə binyə nnya eso ókpadi mi óboko nkə lə bibə bete kusubebe ko eso ókpadi mi ku kase atsyɔkpokpo itə mba ni wə balee, lefo koya
19 ku kase wə əsuəale kplɛ nyamə nlɛ keyifo kekleke lə bomba léfo wə bɔnɔ əsuə. Nya əsuəale nyamfo, nnya nlɛ keyifo lə boo, lekateko wə əsuəale kplɛ nyamə,
20 nnya úfi ótakasə Kristo utsyiko ɔkɔmə úbə nkpə nya úfi wə útsyə lə wə kodiani lə kato kenke.
21 Mfó Kristo nsi ɔnlɛ seka budi nya kato eto sekadidi saa ku kasɔ mfo eto əsuəale saa əsuə ku əsuəale bamba saa nkpe wə kalɔ. Wə diye teke kato əsuəale saa ku sekakedikɔ saa lə kawunsiə kamfo ku nka nsi luubə.
22 Onanto éfi lesa saa ókpe lə Kristo eto akpa kalɔ nya úfi wə útə bafokanɔfɔ eto etsyukpa kenke fe asa kenke eto Onamute wə nso kenke.
23 Bafokanɔfɔ bamfo ni Kristo eto əsuə nnya dítə ɔflɔ kenke, nya Kristo tsya ni nwə ləətə asa nnya kenke laaflɔ kalo.

2

Onanto Dítə Nkə Binyə Nkpe Ɛyɛ Lə Kristo Ǝsuə.

1 Kɔɔ se béta bibu nya bíyifo lebua itsyi lə mi koto mentsyuəmentsyue əsuə esoo, bíyifo fe betidi ba díkpe lə lɛwɔnɔ əsuə.
2 Lefe nəmfóo, bísiə nkpə fe kawunsiə bua kamfo eto nkpəsiəsiə seka. Bítəkəko əsuəale nnya nlɛ difule kato eto seka budi eto kama. Wə ni lɛwɔnɔ nə nlɛ keyifo mɔmɔ lə mba lɛni bə bembutsyue Onanto koto.
3 Lə sitintii, bomblɛ kenke ətsyə fe mə nya búsiə nkpə lə bo alasa əsuə, lə kase iḿyə itə bo əsuə eto sinə ku nsusu seka. Ditsyəbi nəmfo lɛkɛ lə bo eso Onanto dínyə ɔblɔ ókpe bo, fe kase únyə ókpe kawunsiə eto betidi kenke, únə mə koto nɛ.

4 Fɛɛ se Onanto eto kaminsənyənyə itə
bo mfui nya kasekɔ ləmbə lə lelabi kplɛ nə
onkpe utə bo esoo,
5 se búkpə lə lɛwɔnɔ əsuə lə bo abua
yifoyifo esoo, útə busikli búbə nkpə ku
Kristo. Nya ɛyɛ lə Onanto eto lefonə əsuəə,
búnyə bofokətə nɛ.
6 Se buyifo bani ku Kristo Yesu esoo,
ótakasə bo úńyənsə ku wə, nya útə buudi
seka ku Kristo lə kato.
7 Onanto éyifo nyamfo nkə lə ufi ote mba
luubə kama kenke wə lefonə nə ləmbə
bokatesəko ku kulesa saa ku wə kafoɛkpɛ
lə kase únyə bo kaminsə lə Kristo Yesu eso.
8-9 Itsyise ɛyɛ lə Onanto eto lefonə eso
bínyə bofokətə, se béfo wə bɛnɔ eso. Nya
inni lə mi kosate eto kulesa saa eto buyifo
eso. Bomu iyifo Onanto eto ətəsa nnya úfi
útə bə lə kuutsyuə saa lə ɔyɛ əsuə kato
bobesə lə nnya əsuə.
10 Onanto díyifo bo ku wə kosate eto ani
nkə lə buyifo bani ku Kristo Yesu nkə lə
busiə kasɛɛ yifoyifo eto nkpə bo wə kosate
lɛlɔ utsyə nkə bubə busiə.

Kristo Éfi Betidi Kenke Ɔkɔ Beyifo Bani.

11 Bekloma biə bíambɔ bitsyi lə Yudafɔ
əsuə, bomu bále mi fe betidi ba lenyi
Onanto. Yudafɔ eyifo mba laala alo, nya
baaka mi bafɛfɛ bə betidi laanla alo. Fɛɛ
sitintii, mba laala alo eeyifo əsuə eto sinə
eto lekpa nə betidi leefi ani keeyifo.
12 Bekloma biə lə lefe nəmfóo, bínyə
kɔsɛsɛ lə Kristo ɔflɔ nya bíyifo bafɔ nya
bíenyifo Onanto eto betidi ba úləkə fe kase
Yudafɔ. Nya bíankɛ lə kɛnyɛ ka Onanto
lékle ku wə betidi ku asa nnya eto kɛnyɛ
útsyə ku mə. Nya isi enso ni bə kusubebe
kukutsyuə saa mankɛ mi itə kulesa nya
Onanto saa tsya mankɛ mi.
13 Fɛɛ mɔmɔɔ, ɛyɛ lə Kristo eto ukpə wə
úkpə lə disi əsuəə, bóokpa mi mba díńyə
kɔsɛsɛ kɔ tsya bíbə bíyifo bani ku Kristo
Yesu.
14 Itsyise Kristo kosate léboko diyuə lə
bo nti lə lefe nə eto lefe únə lɔniyifoyifo
óboko Yudafɔ ku mba lenni Yudafɔ nti.
Nya úfi wə əsuə óba kekisi ka nte fe ofati
wə lɛkɛ lə mi nti úləkə.
15 Úləkə Yudafɔ eto kɔfi ku mə akpayi-
foyifo lenti ɛyɛ lə mə nkpə bo úsiə lə əsuə
eto sinə əsuə bə lə ɔkɔ akpa ənuə nyamə
beyifo mə utidi fɔfɔ ɔni bə lə beyifo bani
ku wə, itə lə diyuə lə dibə lə mə nti.
16 Ɛyɛ lə Kristo eto ukpə wə úkpe lə
uyikabie əsuəə, ókpla kədiə ka lɛkɛ lə
akpa ənuə nyamə eto nti. Nya ɛyɛ lə ukpə
əmə əsuəə, ótsyəsə betidi akpa ənuə bamə
eto nti béyifo utidi ɔni nya úyifo mə bani
ku Onanto.
17 Nyaso se Kristo díbəə, óbe diyuə eto
Ditiki Sɛɛ letsya útə mi betidi ba letsyonko
Onanto ku bomba lɛfi wə.
18 Ɛyɛ lə Kristo əsuə nnya bo akpa ənuə
nyamə kenke, Yudafɔ ku mba lenni Yudafɔ
ɛyɛ lə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ əsuəə, bofo buńyə lə
Anto Onanto eto ənəmi.
19 Nyaso mimba lenni Yudafɔ ensini bafɔ
ku bayɛkusutidi bio. Biyifo betidi bani ku
mba ni Onanto eto bebi, ku bəməmbi lə wə
diyo eto betidi nti.
20 Mi tsya eyifo fe ofati wə báto bətəkə
kekleke lə ketsyikokɔ eto leba nə batɔnkpe
ku bənyɛləkətidi lékpe lə kasɔ nya Kristo
Yesu kosate ni oseke əmə.
21 Wə ni utidi wə lɛkɔbe diyo nə báto
bətəkə mfó eto akpa nnya kenke ɔkɔ, nya
útə léfiani Onanto eto kedikətəkɔ kɛnkɛ.
22 Nya lə mi lɔniyifoyifo ku wəə, balɛ
mi tsya booto fe diyo kakɔ ku mi bətsyuə
bə lə befiani kəsiəkɔ itə Onanto ɛyɛ lə wə
Lɛwɔnɔ nəmə əsuə.

3

Paulo Éfi Ditiki Sɛɛ Nəmə Úsuko Betidi Ba Lenni Yudafɔ.

1 Lə nyamfo esoo, mɔ, Paulo, wə bakpe
lə Aba eto diyo lə Kristo Yesu eto disi lə
mi mba lenni Yudafɔ esoo, maato ola kətə
Onanto.
2 Sitintii, mfo nnɔ miə bíɔnɔ kase Onanto
lə wə lefonə əsuəə, dífi keyifo kamfo ókpe
mɛ lə kɔni nkə nyifo itə mi kasɛɛ eso.
3 Fe kase mínkawɔni kliminti míntsyese
mii, Onanto ələkə wə ketsyue ka úyifo
ɔ́kulaa, óte mɛ.
4 Lə bekla kukue komfoo, biunye kase
minɔ akulasa nnya nkpe lə Kristo əsuə
kasɔ.
5 Kɔɔ Onanto məntə kawunsiə eto betidi
te akulasa nyamfo. Fɛɛ mɔmɔɔ, útə ɛyɛ lə
wə Lɛwɔnɔ əsuə úləkə asa nyamfo ótə wə
batɔnkpe kɛnkɛ ku wə bənyɛləkətidi.
6 Asakulakula nyamə ni bə útə nkə ɛyɛ
lə wə Ditiki Sɛɛ nəmə əsuəə, mba lenni
Yudafɔ tsya əbə báfiani mba leedi Onanto
eto bikə ku Yudafɔ, bákɔ beyifo əsuə eto
uyi ɔni, bənyə kedikɔ lə kɛnyɛtsyətsyə ka
Onanto dítsyə ɛyɛ lə Kristo Yesu əsuə.
7 Onanto éyifo mɛ wə Ditiki Sɛɛ nəmfo
eto uyifoyifo ɛyɛ lɛ wə ətəsa nnya úfi útə
mɛ lə wə əsuəale əsuə eso.
8 Mɔ nwə ni ɔfɛfɛ kenke minso lə mba
léfo Onanto bánɔ ntii, ətə ɛyɛ lə wə lefonə
əsuə mfi wə Ditiki Sɛɛ fokoya nɛ nkpe
lə Kristo əsuə mbe letsya ntə mba lenni
Yudafɔ.
9 Nya lə nyifo betidi lə bənyə kase ele bə
befi Onanto eto akulasa eto ketsyue beyifo
keyifoo, Onanto wə ni nwə díyifo asa nnya

ta, éfi wə akulasa nyamfo ɔ́kula taa lə lefe
kokoko nə léfe əsuə.
10 Itə lə bayɛ lə bafokanɔfɔ əsuə bələkə
Onanto eto kobe ateate kpə nyamə bate
kato eto batɔnkpe ku bəsuəalenyə ba nlɛ
seka budi lə kato eto kawunsiə.
11 Nyamfo eyifo ketsyue manlo ka
Onanto díyifo útsyə taa kokoko. Mɔmɔɔ,
útə ketsyue kamfo əbə itə ɛyɛ lə Bonamute
Yesu Kristo əsuə.
12 Lə lɔniyifoyifo ku Kristo se bófo wə
bɔ́nɔ esoo, ókpe bo nkɛale bə bɔnyi bɔfi
Onanto lə bokakase əsuə.
13 Nyaso nlɛ mi lekpakpa minkə lə kanyi
ka minlɛ bunyə lə mi kɛnyɛ esoo, məntə
lə elo mi ani itsyise biunyə kutəkə lə nnya
əsuə.

Kristo Aala Bo.

14 Fe kase minlɛ bɔtɛyii, nyamfo eso
maase akonki kato ola lə Anto əmə eto
ənəmi nɛ.
15 Wə ɔflɔ asa nnya kenke nkpe kato ku
kasɔ laafo mə diye ketsyiko.
16 Nlɛ ola boto miə Onanto lə utə wə
Lɛwɔnɔ lə difi ni əsuəale nə nkpe lə wə
diyənde nə léba lékpoo, lə didufə lə mi
ketu kəmiə ke.
17 Nya nlɛ bɔtɔ tsya miə Kristo lə uyifo
wə kəsiəkɔ lə mi ketu kəmiə ɛyɛ lə bo-
fokanɔ əsuə nya lə mi lelabi eto keyudu
lə kedufə lə kasɔ kekleke fe kase kuyi eto
kale leeyifo nya lə dimuə ale,
18 bə lə mi ku mba léfo Onanto bánɔ
kenke lə binyə əsuəale lə bɛnɔ kase Kristo
laala mi kasɔ, lelabi nə leba lenkpo, lɛyɛ
letsyo, lebe kato fanloo nya letsyo disu
kasɔ tsya.
19 Nya lə bibə bete Kristo eto lelabi nə
biembofo kasɔ bɔnɔ kalosə bə lə Onanto
eto ditsyəbi nəmə lə diyi mi əsuə kenke.

Paulo Átɛsə Onanto.

20 Onanto eto əsuəale ni nnya nlɛ keyifo
lə bo əsuə. Woafo lesa saa nə lefe itə bo
buyifo kətə bo enso kase boatɔ nye boebu
disi ketsyiko kulaa tsya.
21 Atɛsə itə Onanto lə bafokanɔfɔ nti ɛyɛ
lə Kristo Yesu əsuə itə lefe saa ku idu
mɔmɔ isu manlo manlo! Ibə itə.

4

Kristo Ǝtə Nkə Bafokanɔfɔ Kenke Yifo Bani.

1 Nyaso mɔ nwə nlabe lə diyo, se meeyifo
Bonamute eto keyifo esoo, nlɛ mi kɔlɛ
bɔlɛ minkə bisiə nkpə bo lɛflɔ bokate ko
bokpadi bo Onanto lékpadi mi.
2 Bebokosə əsuə kasɔ lefe saa, biyuə buɛɛ
ku lə bɛkɛ disuətsyə. Biləkə mi lelabi bete
bətsyuə ku lə bɛkɛ dibusə bitə mi bətsyuə.
3 Bekplatsya lə biyifo lesa saa lə kɛnyɛ
kani əsuə fe kase Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ nəmə difi
mi ɔ́kɔ, lə bisiə nkpə lə diyuə əsuə.
4 Ǝsuə ani ku Lɛwɔnɔ lɔni ete nkpe fe
kase kusubebe kɔni hã nkpe mi nya ini nko
eso Onanto lékpadi mi nɛ.
5 Onamute ɔni ku bofokanɔ bɔni ku
ntufləsəfləsə eto lekpa lɔni tsya ete nkpe.
6 Nko ini bə Onamute ku Anto ɔni ete
nkpe itə betidi ba kenke nya uyifo asa
kenke eto Onamute, weeyifo keyifo kayɛ lə
bo əsuə nya onkpe lə bomblɛ əsuə.
7 Nya ətəsa nnya únə kafo útə bo utsyuə
saa, akate ko kase Kristo dítə.
8 Nyaso Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue lɛtɛyi
nkə,

"Se óbe úsu kato fanlofanloo,
ókpa mba kpə úləkə utsyiko lə sidomu
əsuə úsuko.
Nya úsie ətəsa útə betidi."

9 Nya se bátɛyi bə óbe úsu kato fanlofan-
loo, nnya kasɔ nkpə? Nnya kasɔ ni bə
tutɛɛ, ɔ́yifə úbə taa kawunsiə kamfo eto
kasɔ ke.
10 Nya utidi ɔni əmə lɛyifə úbə kasɔɔ, wə ke
disi óbe úsu kato fanlofanlo nɛ, oso utsyuə
saa nya ófo unsi lə lesa saa əsuə lə kato ku
kasɔ kenke.
11 Wə ni nwə dísie ətəsa útə utidi
saa nya úləkə bətsyuə báfiani batɔnkpe
nya bətsyuə tsya lefiani bənyɛləkətidi,
nya bətsyuə tsya lefiani mba laabe Di-
tiki Sɛɛ nəmə letsya, bətsyuə ni mba
laalɛ bafokanɔfɔ ola, nya bətsyuə lefiani
bateasa.
12 Úsie ətəsa nyamfo útə nkə lə ufi ɔlɔ
Onanto eto betidi utsyə bə lə ufi ɔlɔ
bafokanɔfɔ utsyə lə beyifo wə keyifo, nya
yɛkɔ ku nyamfoo, lə ufi əsuəale okpe
Kristo eto əsuə nnya ni bafokanɔfɔ eto
ditsyukpa nəmə.
13 Onanto éyifo nyamfo nkə lə bomblɛ lə
bubə buyifo bani lə nnya bofo bɔnɔ əsuə,
ku lə bubə bote Onanto eto Ubi əmə. Lə
bubə bobe bɔflɔ butsyə fe Kristo nya lə wə
ditsyəbi nəmə kenke lə leba didufə bo lə
əsuə butsyə fe wə ke.
14 Nya boensi embutsyə fe bekpefi ba eto
nsusu dímambe, ba asatete fɔfɔ saa nte
fə ufiebi wə laasɔ keke mə kesuko sɛtɔ ku
kama, nya bidiabidia eto bateasa laawɛ mə
kakpe lə mə nsusu bua əsuə.
15 Lə nyamfo eto kɛnyɛ, bə lə bɔtɛyi
ɔnukualɛ lə lelabi əsuəə, bubə bobé lə
kusu saa əsuə fe Kristo wə nwə ni bo disi.
16 Wə lɛkɔbe utidi eto uyi əmə kenke eto
ntsyakɔ ku kate kenke ɔnlɛ ɔni, itə bə utidi
eto uyi əmə kenke eeyifo keyifo lə kusu
əsuə, kabé kaflɔ kawunsə lə lelabi əsuə.

Bisiə Nkpə Fe Onanto Eto Bebi Seka.

17 Nlɛ mi kɔlɛ bɔlɛ lə Bonamute eto diye
əsuə minkə biensisiə nkpə fe mba lenyi
Onanto, ini asa bimba hã eto disi beebu.
18 Nya mə nsusu nkpe lə ketuntu əsuə.
Nya bəmbə kedikɔ saa lə Onanto eto nkpə
bo wəətə əsuə, itsyise benyi nnya kulesa
kon tsya, nya bankpe letotidi.
19 Benyi kofani nyaso asa buayifoyifo eto
kama hã bəətəkəko. Nya baasɛsə ənəmi
lə asa nnya laabiasə əsuə eto sinə saa eto
buyifo əsuə.
20 Bebe, inni nyamfo eto okle békase
bitsyi lə Kristo əsuə.
21 Mɔ éfi nnya minkə bɛnɔ asa itsyi lə
wə Ditiki Sɛɛ nəmə əsuə. Nya fe mba
ntəkəko wə kamaa, báte mi ɔnukualɛtiki
nnya nkpe lə Yesu əsuə.
22 Beyani ditsyəbi koko eto nkpə bo
bísiə, nə dítə bísiə nkpə bo eto okle bísiə
léfe. Asa nyamfo díkawɛ mi kakpe nya
bíkətəkəko əsuə eto sinə eto eyifosa eto
nkpə bo laabiasə utidi eto nkpə.
23 Bɛtsyi mi ketu ku nsusu bɛwuninsə lə
biyifo bafɔfɔ.
24 Nya bifi ditsyəbi fɔfɔ nə béyifo lə
Onanto eto ditsyəbi əsuə nya weeyifo asa
lə kusu ko diyifo kɛnkɛ bekpe fe awu.
25 Nyaso bɛyɛ sidia bɔtɛyi. Utsyuə saa
tɛyi wə ɔyimitsyuə ɔnukualɛ itsyise bo nti
eto utsyuə saa lɛkɔ buyifo Kristo eto əsuə.
26 Lə ənyə ɔblɔɔ, məntə lə fə ɔblɔ əmə lə
okpa fə okpe lə lebua əsuə nya məntə lə
kofe lə kudufə fə diyo ku ɔblɔ.
27 Biəntə Obonsam kusu saa.
28 Utidi wə leeyuu, sinkli ɔyɛ buyu lə ufi
wə ani uyifo keyifo sɛɛ lə ɔkɛ lesatsyuə nə
ofo bufi kawunsəko bakombo.
29 Biəntə lə ditiki bua saa lə lɛbɔ dit-
syi lə mi kɛnyɛ, bomu bidi etiki nnya
lɔɔwunsəko utidi lɔ wə utsyə, lə iyifo
lɛwunsəkobi itə mba lɛnɔ nnya.
30 Bienyifo kulesa nə lembutə Lɛwɔnɔ
Kɛnkɛ nyə disuəyuə. Itsyise Lɛwɔnɔ
Kɛnkɛ befi bətsyə mi lekpo nə lete bə nə
Onanto ebofo mi lə nkpə lə diyi fɛfɛ nəmə
əsuə.
31 Biəntə lefonfi lɛkɛ lə mi əsuə, biləkə
ɔblɔ kekleke ku lefonyi bitsyiko lə mi
akɔɛsi. Biləkə lə mi nti kudukpokpo
bimba, betidi eto diebiasəbiasə ku nsusu
bua saa kenke fifi lə utidi əsuə.
32 Lə nnya kɛnyɛɛ, bitə lə mi bətsyuə eto
asa lə ɛlɛ mi kaminsə lə biyifo kafo ɛkpɛ
bitə bətsyuə. Bifi abua bɛtsyɛ bətsyuə fe
kase Onanto tsya difi mi ale ɔ́tsyɛ mi ɛyɛ
lə Kristo əsuə.

5

Bisiə Nkpe Bo Lɔɔkɛ Onanto Ɔkɔɛ.

1 Se biyifo Onanto eto bebi lala esoo, ele
bə bekplatsya lə bitsyə fe wə.
2 Biləkə lelabi bete lə mi nkpəsiəsiə əsuə
fe kase Kristo laala bo nya úfi wə əsuə fe
kedi ka laanyi fififi útə Onanto lə bo disi.
Nyamfo eyifo keditətə ka laakpe Onanto
disuəyuə.
3 Se biyifo Onanto eto betidi esoo, yensile
bə bakpo sɛsɔnɔdi ku asinsayifoyifo saa
nye kunəkpə eto diye ko lə mi nti.
4 Nko ke yensile bə bɔtɛyi kulesa but-
syiko lə asinsa əsuə ku akɔɛnsa nye amu-
musa əsuə. Bomu ele bə bufi lɛninsɔ butə
Onanto.
5 Itsyise mi kosate yi biə utidi wə
kee ni ɔsɔnɔdi nye leeyifo asinsa nye
nkpe kunəkpəə, embunyə kedikɔ lə Kristo
ku Onanto eto sekakedikɔ kəmiə. Lə
ɔnukualɛ əsuəə, kənənsɛ lə asa əsuə
akateko sifiəsumu.
6 Biəntə lə kuutsyuə saa lə ɔwɛ mi okpe
ku etiki bimba saa, itsyise asa nyamfo eto
kakle eso Onanto eto lefonyi looba lekpo lə
mba nkpe letotidi əsuə nɛ.
7 Nyaso mi ku mə mamfloma ani bətsyuə
lə mə eyifosa əsuə.
8 Itsyise kɔɔ, bɛkɛ lə ketuntu əsuə, fɛɛ
mɔmɔɔ, se bíkafiani Bonamute eto betidi
esoo, bifi bekpe lə diyənde əsuə. Nyaso
bisiə nkpə fe betidi ba nkpe lə diyənde
əsuə,
9 itsyise awɔnsa nnya laabɔ ketsyi lə
betidi ba nsi nkpə lə diyənde əsuə ni asa
sɛɛ buyifo, asa buyifo lə kusu əsuə ku
ɔnukualɛ tɛyitɛyi.
10 Bekplatsya lə bekase asayifoyifo nnya
laakpe Bonamute disuəyuə.
11 Biankɔ ani ku mba eto eyifosa nsi nyɛ
lə ketuntu nnya laambɔ awɔnsa saa əsuə.
Bomu biləkə mə bete.
12 Itsyise iyifo afanisa tinti bə bedi etiki
itsyiko lə eyifosa nyamfo eto okle əsuə lə
kabiɔbiɔ əsuə kula tsya.
13 Nya lə bələkə asa nyamə kenke lə
diyənde əsuə batée, ete boonyə mə dit-
syəbi nəmə kosate wuee nɛ.
14 Itsyise lesa saa nə bələkə batee
lekplee, aabɔ bəənyə lə diyənde əsuə.
Nyamfo eso baatɛyi bə,
“Sankli fə nwə nlɛ selabe,
taka etsyi ɔkɔmə əbə,
lə Kristo lə uyənde okpo fə lə əsuə.”
15 Nyaso bebe sinini kase binsi nkpə.
Biənsiə nkpə fe betidi ba lenyi kobe. Bomu
bisiə nkpə fe betidi ba nyi kobe.
16 Biyifo kusu ko ditu mi mfo eto keyifo
kukɔnɔ, itsyise asa buayifoyifo lə lefe nə
bonkpe mfo əbə ebe kato tinti.
17 Le nyasoo, bienyifo mi əsuə fe be-
tidibuki. Bomu bɛbɛbɛ lə bete asa nnya
Bonamute əmə laala nkə biyifo.
18 Biənnə nte bikpə itsyise nyamfo akpe
mi lə abuayifoyifo əsuə. Bomu bitə lə
Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ lə lefo disiə lə mi kenke.

19 Nya bifi Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue eto
əsə eto etiki, ku atɛsɛ eto əsə, ku bofokanɔ
eto əsə bidinko mi bətsyuə etiki. Nya
bifi atɛsɛ eto əsə ku əsə minimini bɛtɛsə
Bonamute lə mi akɔɛsi.
20 Bɛsɔ Boanto Onanto ani lefe saa lə lesa
saa əsuə ɛyɛ lə Bonamute Yesu Kristo eto
diye əsuə.

Usə Ku Usiə Eto Nkpesiəsiə

21 Bebokosə mi əsuə kasɔ bitə bətsyuə fe
kase biebu Kristo seka.

22 Besio bokosə mə əsuə kasɔ bətə mə
kosate eto bəsə fe kase baabokosə əsuə
kasɔ kətə Bonamute əmə.

23 Itsyise usə ni disi utə usiə fe kase
bafokanɔfɔ eto ditsyukpa eto disi ni Kristo.
Ditsyukpa nəmə ni Kristo eto əsuə eto sinə
nya Kristo kosate əmə ni se Ofomfokətə.

24 Lə nyamfo esoo, fe kase bafokanɔfɔ
eto ditsyukpa nəmə lebokosə əsuə kasɔ
dítə Kristoo, nko ke ini bə bəsiə tsya
bokasə mə əsuə kasɔ bətə mə bəsə lə lesa
saa əsuə nɛ.

25 Bəsə, bela mi bəsiə fe kase Kristo léla
bafokanɔfɔ eto ditsyukpa nəmə nya úfi wə
nkpə útə lə ni disi seka.

26 Úyifo nyamfo lə ufi uyifo bafokanɔfɔ
eto ditsyukpa nəmə kɛnkɛ utə Onanto lə
lefe nə eto lefe úflə ni ku wə ditiki fe ntu
ókpasə.

27 Waanla nkə keni kukətsyuə saa lə kələ
ni kukalebe saa lə kakpɔtsyi, nye lə keni
kukətsyuə saa eto okle lə kətəkə lə ni. Ola
nkə lə bafokanɔfɔ eto ditsyukpa nəmə lə
diyifo kɛnkɛ, bənnyə kabiakɔ saa lə ni. Lə
balɔkɔsə ni kukɔnɔ fɛ befi ni babɔnko lə
wə ənəmi.

28 Mmə ke ele bə bəsə la mə bəsiə fe kase
baala mə kosate eto əsuə eto sinə nɛ. Nya
osani wə laala wə usiəə, wə kosate ɔnlɛ
bola.

29 Kuutsyuə saa eenyifo wə əsuə eto sinə
disiale. Bomuu, waalɛ se ola bə lə sɛkɛ ale,
fe kase Kristo leeyifo kətə mba bafokanɔfɔ
eto ditsyukpa nəmə.

30 Itsyise wə əsuə eto lekpa buni butə wə.

31 Fe kase Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue
lɛtɛyi nkə, "Lə nyamfo eso osani du lə wə
anto ku ambe ɔflɔ usu ɔkɔ ku wə usiə nya
mə inuə bamə loofiani əsuə eto sinə sɔni."

32 Kasɔnɔnɔ ka letsyoo, abiɔ kakpe lə
ditiki nəmfo kəmiə. Mɔ éfi nnya fe Kristo
ku bafokanɔfɔ eto ditsyukpa əsuəə, banlɛ
etiki budi ketsyiko.

33 Fɛɛ ɛlɛ etiki budi ketsyiko lə fintsya
əsuə. Nya ni bə, ele bə mi utsyuə saa la
wə usiə fe wə əsuə, nya usiə saa tsya lə
ubu wə usə.

6

Bisiə Nkpe Bo Dińyə Itə Bebi Ku Antomə.

1 Mi bebii, bitsyue mi antomə ku
ambemə koto fe kase ɛnyɛ lɛ Kristo eto
kusu əsuə itsyise nnya ni lesa nə lɛtsyɛ bə
biyifo nɛ.
2 Kɔfi kpekpe tutɛ ko kɛnyɛtsyətsyə nkpe
ni bənkə, "Bu fə anto ku fə ambe."
3 Isukosə ɛtɛyi nkə, "Bə lə ɛlɛkɛko fə lə
əsiə nkpə kəntsyɛ lə kasɔ kamfo əsuə."
4 Antoməə, biankpe mi bebi lɛblɔfi. Bomuu, bikulɛsə mə lə binə mə ku kɔlɛlɛlɛ
ɛyɛ lə Bonamute eto bofokanɔ eto kusu
əsuə.

Ele Bə Bisiə Nkpe Kukɔnɔ Ku Mi Banamute.

5 Ndomufɔ, mimba leeyifo betidi bamba
eto nyifoo, bebokosə əsuə kasɔ lə bitsyue
mi kasɔ mfo eto banamute koto itsyi taa
mi ketu kəmiə fe kase bietsyue Kristo eto
ditiki koto.
6 Bienyifo nko lə lefe nə mə ənəmi ntəkə
lə mi əsuə bə lə batɛsə mi eso bomuu, bifi
mi əsuəale kenke biyifo lesa nə Onanto
laala, fe Kristo eto ndomufɔ.
7 Biləkə kafo faa biyifo keyifo fe Bonamute əmə bɛnlɛ ke buyifo kətə seka, nya
inni utidinini saa.
8 Bekloma biə Bonamute ebofo utsyuə
saa kayo, ndomunyə feni o-o, nwə nsi wə
əsuə əsuə feni o-o ɛyɛ lə keyifo sɛɛ ka
feeyifo kumə.
9 Banamute, mi tsya yifo nkomə ke bitə
mi ndomufɔ. Biankpe mə sikpi, itsyise biyi
biə nwə ni mi ku mə Onamute əmə kpe
kato. Waambe utidi eto ənəmi lə etiki bola
kələkə əsuə.

Bifi Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ Eto Bemake Bikakpɔ Lema.

10 Lə kalosəkɔɔ, kase biyifo bani ku
Bonamute, lə isi ɛkɛ ale beso ɛyɛ lə wə
əsuəale kplɛ nyamə əsuə.
11 Bekpe mi bemake kenke bia Onanto
dítə mi bə lə befo buńyə kekleke lə Obonsam eto awɛsu bua nyamə əsuə.
12 Itsyise inni bo kuu betidi nlɛ bɔkpɔ.
Bomu bo ku awɔnɔ bua eto əsuəale,
lɛwɔnɔ eto əsuəale eto baka, kawunsiə
tuu kamfo eto əsuəale eto baka, ku asa
buayifoyifo eto baka ba nkpe kato eto
əsuəale bɔnlɛ bɔkpɔnko.
13 Lə nyamfo esoo, bifi Onanto eto bemake kenke bekpe. Bə lə diyi bua nəmə
əbə ditu mii, biofo buńyə kekleke kakpɔ
lema nəmə isu kalosəkɔ, nya lə əsuəale lə
isi ibu ɛkɛ mi lə əsuə.
14 Nyaso bińyə kekleke! Bifi ɔnukualɛ
eto Ditiki Sɛɛ nəmə bekle nkɛ fe abɔsu lə

bifi kasɛyifoyifo biti fe akɔɛsibi eto situ eto etisa.
15 Ditiki Sɛɛ nə ləənə diyuə kabokoo eto bɔtɛyi, lə diyifo mi afɔkpa nya biokpe bisu lema.
16 Ɛwunsə lə nyamfo əsuəə, bifi bo-fokanɔ bɛlɛ lə ani lə idi lesa nə loota mi əsuə lə lema. Itsyise nnya ni lesa nə loofo itə mi lə olontidi əmə ata mi wə kabe ka nte fe ute wə nlɛ bunyə fla fla fla nya yaninsə ute əmə.
17 Nya bifi situ eto lemankpakpa nə ni Onanto eto nkpə bofokətə biti lə disi ku Onanto eto ditiki nə ni kalande nə Lɛwɔnɔ dítə mi bɛlɛ kekleke lə kɔni.
18 Bikato ola lefe saa kətə Onanto. Bɛtɔ Onanto eto bɔwunsəko kekleke fe kase Lɛwɔnɔ nəmə loote. Lə nyamfo esoo, bińyə bikabe kusu, nya yaanlo mi ani. Bikato ola lefe saa lə mba lefiani Onanto eto betidi kenke eto disi.
19 Beto ola tsya lə mɔ disi bə lə Onanto lə ufi lesa nə ele bə ntɛyi okpe mɛ lə kɛnyɛ bə lə ntɛyi Ditiki Sɛɛ nəmə ku bofokanɔ lə sikpi mante mante əsuə, bə lə mbe letsya nləkə asakulakula nnya nkpe lə Ditiki Sɛɛ nəmə əsuə nte.
20 Ditiki Sɛɛ nəmfo eso mini ɔtɔnkpe wə béti bákpe lə diyo mfo nɛ. Beto ola bə lə mfo ni bɔtɛyi ku unnyə fe kase ele bə ntɛyi ni.

Bɔlɛ Mi Bokla.
21 Tihiko, bo ɔyimisani lala, wə leeyifo asa lə Bonamute eto kusu əsuəə, ebubə ɔtɛyi mi kase minte ku keyifo ka kenke minlɛ mfo.
22 Botsyese ko minlɛ wə miə ubə ɔtɛyi mi kase bonkpe mfo nya lə okpe mi nkɛale.
23 Boanto Onanto ku Bonamute Yesu Kristo lə bətə mi bafokanɔfɔ kenke, diyuə ku lelabi ku bofokanɔ.
24 Onanto eto lefonə lə ditəkəko betidi ba kenke laala Bonamute Yesu Kristo ku lelabi manlo.

FILIPIFƆ
Kukue Ko Paulo Lɛwɔni Útə Filipifɔ

1 Mɔ, Paulo, ku Timoteo ba ni Kristo Yesu
eto bɛyifoyifo lɛwɔni kukue komfo.
Bufi bɔnlɛ kətə mi Onanto eto
bafokanɔfɔ kenke ba nkpe lə Filipi nya
biyifo bani ku Kristo Yesu, ɛwunsə lə mi
batɔnkotɔnko ku mi bawunsəkotsyuə tsya.
2 Bɔlɛ bɔtɔ boə Boanto Onanto ku Bona-
mute Yesu Kristo eto lefonə ku diyuə lə
disiəko mi.

Paulo Áto Ola Lə Bafokanɔfɔ Ba Nkpe Lə Filipi Eto Disi.

3 Lefe saa nə ke minkloma mii, maasɔ
mɔ Onanto ani lə mi disi
4 Nya lefe saa nə ke minlɛ ola boto
lə mimblɛ kenke eto disii, maato wə ku
disuəyuə.
5 Itsyi lə kase bɛwunsəko mɛ lə Ditiki
Sɛɛ nəmə eto keyifo əsuə idu lə kasɔ
ketsyikokɔ ibə ese mɔmɔ eso.
6 Mfo nnɔ miə Onanto wə dítsyiko keyifo
sɛɛ kamfo kasɔ lə mi ntii, ebusukosə ke
isu ese kalosəkɔ lə Kristo Yesu eto dibəfe
nəmə.
7 Bekpe mɛ lə nsusu lefe saa nya ɛlɛkɛ
itə bə nkebu disi ketsyiko lə mimblɛ əsuə
nko. Itsyise mimblɛ efi kətsyuə lə kusu
ko Onanto dítə mɛ, mɔmɔ əmə minlabe lə
diyo ku lə lefe nə mísiə lə mɔ əsuə əsuə bə
lə nta Ditiki Sɛɛ nəmə disi bə lə betidi lə
bafo ni banɔ bəńyə kekleke.
8 Onanto ni mɔ odansiɛ nkə sitinti minlɛ
bɔtɛyi minkə lelabi nə eto okle nkpe lə
Kristo Yesu əsuə útɛ boo, ni okle minfi
minlɛ mi butə nɛ.
9 Nlɛ ola boto miə mi lelabi nə nkpe mii,
lə disi lebe kato lekpe leso, lə befo ditiki
nəmə kasɔ bɔnɔ kala kələkə kukɔnɔ kətə
əsuə.
10 Nyamfo luutə befo lesa sɛɛ buləkə kətə
əsuə bə lə Kristo eto diyi nəmə əsuəə, bi-
uyifo basɛɛ ba əsuə dikpilolo saa ləmbɔkɛ.
11 Ɛwunsə lə nyamfo əsuəə, bə lə
kasɛyifoyifo ka eto okle Yesu Kristo hã
ləətə utidi leeyifoo, lə keyi mi əsuə, bə lə
befi babesɛ Onanto kato, bətə wə dibu ku
atɛsə.

Utidi Wə Leeyifo Yesu Eto Keyifo, Ebunyə Nkpe.

12 Mɔ bayimi, nla miə bete sitinti miə asa
nnya dítu mɛɛ, əbə ɛwunsə bə Ditiki Sɛɛ
nemə əbə dínyə sɛtɔsusu bomu.
13 Itə nyasoo, bamamanyə ba kenke nkpe
lə lekayo mfo ku betidi bamba kpə ba
kenke nkpe lə lekayo mfo ənyə bətsyuə
lekpo bə bákpe mɛ lə diyo itsyise nyifo
Kristo eto uyifoyifo eso.
14 Ɛwunsɛ ku nyamfoo, mɔ bokpe lə
diyo esi itə bafokanɔfɔ kpə esi bakpe
utu bawunsə lə Bonamute əmə əsuə itə
bensiate sikpi lə Ditiki Sɛɛ nəmə budi ku
ute.
15 Lə sitintii, mə nti betidi eto bətsyuə
aayɛ lə kutsyuəsɛ kpɔkpɔ əsuə kedi
Kristo eto ditiki nəmə kate, nya baala bə
baatanko mɛ lə ni bɔtɛyi əsuə, fɛɛ bətsyuə
eeyifo nnya ku nsusu sɛɛ.
16 Lelabi dítə betidi eto lekpa nuəfə
nəmfo bə babe Ditiki Sɛɛ nəmə letsya
mmə, itsyise beyi bənkə bokpe Onanto
lékpe mɛ nke nta Ditiki Sɛɛ nəmə disi.
17 Fɛɛ betidi eto lekpa tutɛ ábe Kristo
letsya lə kusu ko əmə boonyə kutəkə kətə
mə suə eso, nya inni lə ɔnukualɛ əsuə,
bomu bə lə beyifo nko lə kanyi ka minlɛ
bunyə lə diyo nəmə kafo lə kabe kato kaso.
18 Fɛɛ nyamfo menyifo kulesa. Nya ni
bə utsyuə abe Kristo letsya lə sidia, sidia
əsuə o-o, lə ɔnukualɛ əsuə o-o, mɔ alɛɛ, bə
bábe Kristo letsyaa, nnya mate aakpe mɛ
disuəyuə.
19 Nya muusukosə disuəyuə nəmə bunyə
itsyise nyi miə ɛyɛ lə mi olatoto əsuə ku lə
bɔwunsəko bo laabɔ ketsyi lə Yesu Kristo
eto Lɛwɔnɔ əsuəə, booləkə mɛ lə diyo.
20 Nnya əsuə mimfi ənə mintəkə ku
minlɛ kusu bobe kekleke ni bə medi kofani
lə mɔ keyifo əsuə. Bomu bə lefe saa, ku lə
titlu mɔmɔɔ, lə nkpe nkɛale ku mɔ əsuəale
kenke, bə muunə dibu mboko Kristo, lə
nkpe nkpə o-o nye lə bukpə mínkpe tsya.
21 Nya be ni nkpə? Lə mɔ kutsyəə, nnya
ni bə lə nsi nkpə ntə Kristo. Nya lə nkpee,
nnya bomu luusi yooboko mɛ kutəkə eso
nɛ.
22 Lə nnya ete minsi muusiə nkpəə, eni
muuyifo keyifo ka luubə kutəkə. Fɛɛ
mante nnya ele bə mfi lenti, ukpə lee nkpə.
23 Mɔ nsusu áma lə akpa əsuə. Eni
moola tinti miə maabɔ lə nkpə bomfo nsu
nsiə lə Kristo ɔflɔ, itsyise nyamfo alɛkɛ eso
famfamfamfa.
24 Fɛɛ lə mi esoo, efe bə nsi nsiə nkpə lə
kawunsiə kamfo.
25 Se mimfo nyamfo minɔ nko esoo, nyi
miə muusiə lə mimblɛ kenke ɔflɔ nsukosə
nyifo bo kenke minlɛ buyifo bə lə busu
sɛtɔ, lə bunyə disuəyuə lə Kristo bofokanɔ
əsuə.
26 Nyamfo luutə bə lə mbə mi ɔflɔ bioo,
biunyə kusu bebesə əsuə kato ɛyɛ lə mɛ
əsuə bə biyifo bani ku Kristo Yesu eso.
27 Lesa nə lefé mɔmɔ ni bənkə bisiə nkpə
bo dinyənko mba léfo Kristo eto Ditiki
Sɛɛ nəmə bánɔ. Itə bə lə mbə mi ɔflɔ o-
o, məmbə o-o, lə nnɔ ntsyiko lə mi əsuə
bənkə bińyə kekleke lə lɛwɔnɔ ku nsusu

əsuə nya bińyə kɛnyɛkani lə mi bofokanɔ əsuə bɛnlɛ Ditiki Sɛɛ nəmə disi bota.
28 Biante mi balo sikpi. Bomu bińyə ku utu kekleke. Nyamfo loote mə bə mə ebonya bedufəə kasɔ nya mi ebutəkə mə kato, itsyise Onanto nwə nlɛ bɔkpɔ kətə mi, ebutə bitəkə kato.
29 Itsyise bətə mi kusu bə bisumu Kristo inni bə lə befo wə bɛnɔ ete eso, bomu bə lə binyə kanyi tsya lə wə disi eso.
30 Nya mɔmɔɔ, bɛkpɔnko mɛ lema nəmə. Lema nəmə bínyə míkakpɔ kɔ əmə ete nɛ. Nya fe kase bɛɛnɔ, ni əmə ke ete minsi minlɛ bɔkpɔ nɛ.

2

Ele Bə Bebokosə Ɜsuə Kasɔ Bitə Mi Bətsyuə.

1 Mfo nnɔ miə mi nkpə bo benkpe lə Kristo əsuəə, ətə bínyə əsuəale. Nya wə lelabi ləəyuəsə mi ketu. Biyifo bani ku wə Lɛwɔnɔ, nya bɛnlɛ mi əsuə wɔkɔkɔkɔɔkɔ lə kafoɛkpɛ ku kaminsənyənyə əsuə bitə bətsyuə.
2 Nnya lə nko ini sitintii, nyalɛ muukənko mi miə bitə lə nyə disuəyuə bə nsusu bɔni ku lelabi lə lɛkɛ bo nya lə biyifo lɔni lə lɛwɔnɔ ku disibubu əsuə.
3 Bienyifo kulesa nə lete mɔ mate hã eto lɛlɛkɛsə nye əsuə katobəsəbesə eto ditsyəbi. Bebokosə əsuə kasɔ, nya bibu betidi bamba fe balɛkɛ baso mi.
4 Nya bɛbɛbɛ betidi bamba eto kasɛɛ, inni fə mate eto lɛlɛkɛsɛ ete.
5 Bitə lə nsusu bo lɛkɛ Kristo Yesu, lə bɔkɛ mi tsya.
6 Nnya ni bə ite bə okpe Onanto eto ditsyebi tsyaa, wóemfi nnya lə əsuəale əsuə nkə lə okate ku Onanto.
7 Bomu lə wə kosate eto lelabi əsuəə, úfi lesa saa nə nte wə útə kafo faa, nya úyifo wə əsuə usumutidi. Nya úbə bále fe kawunsiə kamfo eto utidi.
8 Utidi eto ditsyəbi lɛkɛ wə nya óbokosə əsuə kasɔ nya ɔ́yɛ lə kototsyuetsyue eto kusu əsuə úsu taa ukpə kəmiə, ukpə lə uyikabie əsuə.
9 Ɛyɛ lə nyamfo esoo, Onanto ábesə wə kato ka nso kenke, nya úfi diye nə nso bɔmɔ kaso diye saa útəkə wə.
10 Nya lə bakpadi Yesu eto diyee, ele bə asayifoyifo nnya kenke nkpe kato ku kasɔ ku nnya nkpe lə kasɔnti se akonki bətə wə.
11 Nya məmblɛ luufe kɛnyɛ batɛyi bə Yesu Kristo ni Bonamute, bə lə befi batɛsə Onanto wə ni Boanto.

Biyənde Fe Befandebi Lə Kawunsiə Kamfo.

12 Nyaso, mɔ bayimi, fe kase bietsyue mɛ koto lefe saa, ite bə mimbə lə mi ɔflɔ mɔmɔ tsyaa kulaa, isi efe bə bitsyuə koto beso. Bekplatsya kekleke lə bifi sikpitete ku ketinkə biyifo keyifo ka diyənko mi buləkə.
13 Itsyise Onanto lɛ keyifo lə mi əsuə lefe saa nkə lə yuutə bɛtɔnɔ bitsyue asa nnya útsyue utsyə koto.
14 Biankpe kənə nye beto taflatsyə lə kulesa buyifo əsuə.
15 Itə bə lə kawunsuə biabia ka diyi ku abuayifoyifo mfoo, mii, biyifo Onanto eto bebi ba lekpa nya beele ku dikpilolo saa ləmbə lə mi əsuə. Lə biyənde lə kawunsiə eto betidi eto nti fe kase befandebi ləəyənde lə kato seka.
16 Befo ditiki nə ləətə nkpə nəmə bɛlɛ kekleke, bə lə Kristo eto diyi nəmə əsuəə, moofo lɛkɔɛsi bɔsɔ katɛyi minkə méntsyetsyi bimba nye ményifo keyifo bimba.
17 Mi bofokanɔ lə Bonamute əsuə ku mi keyifoyifoyifo te fenkə keditətə kətə wə. Eni mɔ kɔtɔ bokpo lə kasɔ ekɔko keditətə kamfo. Nya lə ibə nkoo, yɔɔkɛ mɛ ɔkɔɛ nya muunyə disuəyuə tinti ku mi mblɛ.
18 Nko ke ini nɛ bə mi tsya nyə disuəyuə beto keyudu ku mɛ nɛ!

Timoteo Ku Epafrodito.

19 Lə Bonamte atɔnɔɔ, yɛmbɔklɛ, mootsyese Timoteo mi ɔflɔ, bə lə usinkli ubə ɔtɛyi mɛ kase asa nte lə mi ɔflɔ, lə nsi nyə disuəyuə.
20 Lə ɔnukualɛ əsuəə, mimbə kuutsyuə saa wə leefi kətsyuə lə mɔ ku mi etiki əsuə fe wə.
21 Nya bafɛfɛɛ, utsyuə saa lɛ wə lɛlɛkəsə ete bobe, nya inni nnya ni Yesu Kristo eto kusu eto ale.
22 Fɛɛ mi kosate yi biə Timoteo alɛɛ, ɔwunsəkotsyuə uni utə mɛ, kase wəəkənko mɛ lə keyifo kamə əsuə fe ubi ku anto itə Ditiki Sɛɛ nəmə eto busənsə əsuə.
23 Nyaso nlɛ kusu bobe miə, lə nyə kase asa nyamə luubə itsyə ku mɛ koo, mootsyese wə mi ɔflɔ mlə.
24 Nya mfo nnɔ tsya miə Bonamute əmə kosate ebutə mɛ kusu nkə mbə mi ɔflɔ lə lefe kliminti əsuə.
25 Mbu tsya miə ele bə ntsyese bo ɔyimi Epafrodito mi ɔflɔ, wə díńyəko mɛ kekleke lə Onanto eto keyifo əsuə. Wə ni mi ɔtɔyɛ wə bétsyese mɔ ɔflɔ biə ubə ɔwunsəko mɛ.
26 Se unyi nkə bɛnɔ biə əsuə abia wə esoo, ílə wə tinti nya óla kekleke nkə wəəbə unyə mimblɛ.
27 Lə sitintii, ɔ́nɔ bufi kekleke ibu sɛkɛ lə ukpə. Fɛɛ Onanto ənyə wə kaminsə, nya inni wə mate bomu ku mɔ tã. Lenni nko eni mɔ kanyinyənyə eto bitsyikə eboso mɛ ani ku butsyi.

28 Nyamfo kulaa eso minla miə matsyese
wə mi ɔflɔ lə binyə wə, lə binyənko wə
disuənyə, nya mintsya loola nwɔnɔ mɔ utu
siə kasɔ sɛkɛ.
29 Nyaso befo wə ani ənuə, binyəko wə
disuəyuə lə Bonamute eto diye əsuə. Bitə
betidi bamfo eto okle dibu.
30 Itsyise ufi wə əsuə utə nya untə kpə lə
Kristo eto keyifo ka nkə woawunsəko mɛ lə
nyifo ka biamfo mə bɔwunsəko nyifo eso.

3

Biemfi Ǝsuə Bitə Ǝsuə Ǝto Sinə Eto Asəyifoyifo.

1 Kafɛfɛkɔɔ, mɔ bayimi, binyə disuəyuə
bə biyifo bani ku Bonamute. Yenlə mɛ
bə nsi nwɔni asa nyamfo ke ntsyese mi,
itsyise nyamfo luutə buinyə kekleke nɛ.
2 Bɛlɛ ola bińyə bikabe babuayifo bamfó
ba leeyifo asa fe bakpa, betidi ba ləəńyə
kekleke bə bala əsuə eto sinə, ini lelolala.
3 Bo ni mba léfo lelolala eto lekpa
inni mə, itsyise boesumu Onanto ɛyɛ lə
wə Lɛwɔnɔ əsuə nya boənyə disuəyuə
se buyifo bani ku Kristo Yesu eso. Nya
boemfi əsuə butə əsuə eto sinə bola eto
lekpayifoyifo.
4 Nya lə utsyuə ebu nkə woofo əsuə
bufi kətə lelolala eto lekpa buyifoo, eni
mɔ bomu ele bə mfo əsuə eto sinə eto
lekpayifoyifo eto asa ntə əsuə nso.
5 Mɔɔ, se bále mɛ eto diyi flamfla lee,
nnya bála mɛ lelo nɛ, Israelnyə tinti mini
nya mbɔ ntsyi lə Benyamin eto kafo.
Hebrinyə kosate kosate wə eto anto ni
Hebrinyə tinti wə mini nɛ. Nya lə Yudafɔ
eto kɔfi əsuəə, nyifo Farisinyə.
6 Nya lə kətsyuəfifi lə Yudanyədidi
əsuəə, nyifo lə nnya əsuə kekleke itə bə
ntəkəko Kristo eto bafokanɔfɔ kama nte
mə ohiã tinti. Nya lə bɔyɛ lə Yudafɔ eto
kɔfi əsuəə, dikpilolo saa əmbɔkə lə mɛ
itsyise, nyifo lə ko əsuə tinti.
7 Fɛɛ lə kutəkə kutsyuə akɛ lə nnya əsuə
itə mɛ kɔ əmə tsyaa, mɔmɔɔ, lə Kristo esoo,
efiani asa bimba nnya ləmbə kutəkə saa itə
mɛ.
8 Sitintii, mfi nyamfo kenke fe asa nnya
ləmbə kutəkə saa, itsyise mbə nyə ntsyə
lekpo miə Kristo Yesu hã ni Bonamute nya
nyamfo afe mɛ eso asa fɛfɛ kenke. Lə wə
esoo, ntó lesa saa nkpe nya mimfi asa fɛfɛ
kenke fe kuku eto ekubi bə lə Kristo lə oka
mɛ kɔni bonko wə lə buyifo bani,
9 lə mfi mɔ əsuə kenke ntə wə. Nyasoo,
minsini ɔsɛɛ itə mɔ əsuə ɛyɛ lə asayifoyifo
lə kusu əsuə lə kɔfi komə kalɔ. Kasɛɛ ka ni
lə Kristo bofo kanɔ əsuə hã moofo buyifo.
Kasɛɛ ka Onanto hã ləətə ɛyɛ lə bofokanɔ
lə wə əsuə.
10 Nya lesa nə minla ni bə lə nte Kristo ku
əsuəale nnya dítə ótakasə wə utsyi ɔkɔmə
úbə nkpə. Nya lə nnyə kanyi ku wə, lə
nyifo lɔni ku wə lə wə ukpə əsuə,
11 ku kusubebe bə Onanto ebotakasə
mintsya utsyiko ɔkɔmə oboko nkpə.

Paulo Átɛyi Kase Ele Bə Uyifo Bə Lə Unyə Kayofofo.

12 Minlɛ bɔtɛyi minkɛ mbutəkə kato nye
mbɔflɔ nlo. Bomu nlɛ bokplatsya kekleke
bə lə mfo kayofofo ka Kristo Yesu luufi utə
mɛ. Itsyise Kristo Yesu éyifo mɛ nkə mfiani
wə ole.
13 Lə sitintii, mɔ bayimi lala, mamfo nnɔ
miə mɔ kɔni éboka kayofofo kamə. Bomu
lesa nə minlɛ bokplatsya lə nyifo ni lə nta
nnya díkafe əsuə le mfi ənəmi ntəkə lə
nnya nte sɛtɔ eto kɔniboka əsuə.
14 Nyaso meetsyetsyi bebembe bə lə nsu
nsa usunklu əmə nyila, bə lə mfo kayofofo
ka Onanto lékpadi mɛ nkə mbə mfo lə kato
ɛyɛ lə Kristo Yesu eso.
15 Bitə lə nsusu bomfo lə bɔkɛ bomba
díkabe lə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ əsuə. Nya lə mi
utsyuə kpe nsusu bamba ntsyuə, Onanto
ebuləkə nyamfo ote mi ekpa wuee.
16 Niə, niə, nniəə, bitə lə bɔyɛ busu sɛtɔ
lə kusu ko əsuə búkayɛ ibə ese mɔmɔ.
17 Mɔ bayimi, bebe mɔ eyifobi əsuə bɛyɛ.
Bɛlɛ ola bebe mba nsi nkpə lə ditsyəbi sɛɛ
əsuə fe kase búsiə bote mi seka.
18 Mbɔtɛyi mi nyamfo sesia, sesia mfe
nya mɔmɔɔ, nsi nlɛ mi nnya bɔtɛyi ku
binəntu miə bətsyuə kpə eto nkpə bo
bensi ətə beyifo balo itə Kristo eto ukpə lə
uyikabie əsuə.
19 Betidi bamfo eebudufɛ lə kanyimanlo
manlo eto ute əsuə. Itsyise mə kafo ni mə
onanto. Nnya ni afanisaa, nnya əsuə bomu
bəənyə disuəyuə nya befi mə nsusu bətəkə
lə kawunsiə eto bikə əsuə.
20 Fɛ, bo alɛɛ, bo umə ni kato nya buńyə
bɔnlɛ bo Ofomfokətə wə ni Bonamute Yesu
Kristo kusu bobe bə lə utsyi kato ubə.
21 Wə loofloma bo əsuə eto sinə sia
ləmbə ale uyifo se fe wə kosate eto əsuə
eto sinə sia nkpe lə dinyəndə əsuə ɛyɛ lə
wə əsuəale əsuə. Nya lə əsuəalə nyamə
ke əsuəə, wuunə lesa saa okpe lə wə kɔfi
kalɔ.

4

Paulo Átɛyi Filipifɔ Lesa Nə Ele Bə Beyifo.

1 Nyaso, mɔ bayimi lala ba lefe bitə
mɛ, ba minla miə məəkənyə. Biakpe mɛ
disuəyuə tinti nya maasɔ lɛkɔɛsi kabesə
əsuə kato lə mi disi. Mɔ bayimi lala,
nko ele bə bińyə kekleke lə mi nkpə lə
Bonamute əsuə nɛ.

2 Nlɛ Ewodia ku Sinteke lekpakpa miə
bɛnɔ bətsyuə kasɔ lə besinkli bisiə fe
bayimisio lə Bonamute eso.
3 Nya mi tsya ba ni mɔ beyifotsyuə lalaa,
nla miə bɛwunsəko besio bamfo. Itsyise
béyifo keyifo kekleke báwunsəko mɛ bə lə
busənsə Ditiki Sɛɛ nəmə ku Klemens ku
mɔ beyifotsyuə bamba kenke ba eto aye
nkpe lə Onanto eto Nkpə eto Kukue kafo.
4 Binyə disuəyuə lefe saa bə biyifo bani
ku Bonamute əmə. Nsi nlɛ bɔtɛyi bio miə
binyə disuəyuə.
5 Bɛkɛ disuətsyə bitə utsyuə saa. Itsyise
Bonamute əmə eto dibəfe ebɔfi.
6 Biənsiə bikala kawɔnɔ lə kulesa əsuə,
bomu bikato ola bikətə Onanto lə lesa saa
nə lehiã mi əsuə, bikasɔ wə ani itsyi taa
mi ketu kəmiə ke.
7 Nya Onanto eto diyuə nə nso kawunsiə
eto utidi eto kasɔnɔnɔ saa, lə lɛlɔ mi ketu
ku nsusu ditsyə lə lɔniyifoyifo ku Kristo
Yesu əsuə.
8 Lə kalosəkɔɔ, mɔ bayimi, bitə lə lesa
nə nso kɔnɔ ku nnya dińyə itə atɛsə lə
iyi mi nsusu kəmiə, nyamfo ni lesa nə ni
ɔnukualɛ, lesa saa nə dińyə itə dibu, lesa
saa nə ni lɛsɛɛ, lesa saa nə lekpa, lesa saa
nə laanɔ bobe ku lesa sa nə dinyənko utidi
nɛ.
9 Bisiə nkpə lə ləsanə békase ku béfo
bitsyiko mɔ ɔflɔ, itsyi lə mɔ etikididi ku mɔ
eyifosa tã əsuə. Nya lə Onanto wə ləətə
diyuə lə usiəko mi.

Paulo Ásɔ Filipifɔ Ani Lə Ǝtəsa Nya Bətə Wə Eso.

10 Lə mɔ lɔniyifoyifo ku Bonamute
əsuəə, iyifo mɛ disuəyuə tinti bə lə lefe
kɛntsyɛ kamaa bisi bɛlɛ buləkə kate mɛ biə
bifi kətsyuə lə mɛ əsuə. Inni bɔtɛyi minlɛ
miə bɛni mɛ lə lefe nəmə, bomu kusu ete
yəntə bə biləkə bete nko.
11 Nya inni bɔtɛyi minlɛ miə lesaatsyuə
ahiã mɛ, bomu mbókase lə lesa saa əsuə
ku lə kalebe saa miə lesa nə kee nte mɛɛ,
dufə mɛ ənə.
12 Nya lesa nə ini bə lesa hiã fə ku lesa
nə ini bə, ləsa tsyə fə eso kase fahiãa,
mbokase kobe komfo. Itə bə lə kalebe saa
ku lefe saa nyi kase muusiə nkpə, imi mɛ
o-o, kukpɛnsə lɛ mɛ o-o, ɛlɛkɛ itə mɛ. Lə
ite mɛ kpə o-o nye elonko mɛ tsya.
13 Ǝsuəale nnya Kristo ditə mɛɛ, nnya
ləətə maafo nyamfo kenke əsuə nɛ.
14 Fɛɛ bíyifo ɛlɛkɛ tinti bə bɛwunsəko mɛ
lə mɔ bulə kəmiə.
15 Nya mi Filipifɔ kosate yi biə idu lefe
nə míndu lə Makedoniaa, nya mítsyiko
Ditiki Sɛɛ nəmə letsya bobe kasɔɔ, mi hã
ni bafokanɔfɔ eto ditsyukpa nə nlɛ mɛ
bɔwunsəko, kətə mɛ asa. Kutəkə mínyə o-
o, bəsɔ ɛsɔ mɛ o-o, mi hã ni mba díkənko
mɛ.
16 Lefe nə minkɛ lə Tesalonika kulaa
tsyaa, se mínhiã bɔwunsəko, bɛwunsəko
mɛ lefe kpə.
17 Nya inni ətəsa minhiã itsyi mi ɔflɔ
eso, bomu kutəkə ko mi luunyə bɛyɛnko
lə ətəsa nyamfo əsuə.
18 Béfo mɛ kayo kenke. Nya béfo mɛ
kayo besonsə kase ele be itsyə. Ǝtəsa nya
kenke bétsyese mɛ bɛyɛnko lə Epafrodito
əsuə əbə éka mɛ kɔni. Ǝtəsa nyamfo eyifo
fe keditətə eto asa nnya laanyi fifififi befi
bətə Onanto nnya dídufə wə ənə nya ékpe
wə disuəyuə.
19 Nya bo Onanto kosate ebutə mi ətəsa
nnya kenke loohiã mi ɛyɛ lə Kristo Yesu eto
setabikɛ ku diyənde kplɛ nəmə esuə.
20 Bitə lə bɔtɛsə Boanto Onanto itsyi
manlo isu manlo kenke. Ibə itə.

Kəsiə Fɛfɛ.

21 Məəsiəsə mba ni Onanto eto bebi ba ni
Kristo Yesu eto bale kenke o-o. Nya bayimi
ba nkpe lə mɔ ɔflɔ mfo tsyaa, bə bəə siəsə
mi o-o!
22 Betidi ba kenke léfo Onanto bánɔ nkpe
mfo əsiəsə mi kukɔnɔ, titlu mba nkpe lə
Roma eto Okankplɛ eto diyo.
23 Lə Bonamute Yesu Kristo eto lefonə lə
disiəko mi.

KOLOSEFƆ
Kukue Ko Paulo Lɛwɔni Útə Kolosefɔ

1 Mɔ, Paulo, wə ɛyɛ lə Onanto eto ketsyue əsuə eso mimfiani Kristo Yesu eto ɔtɔnkpee, boko bo ɔyimisani Timoteo wə nlɛ kukue komfo bɔwɔni.
2 Bufi ko bɔlɛ bo bayimi ba nkpe lə Kolose ba díkafo Kristo bánɔ sitinti butə. Bɔlɛ Onanto wə ni bo Anto bɔtɔ boə lə ufi wə lefonə ku diyuə utə mi.

Paulo Ásɔ Onanto Ani Lə Kolosefɔ Eto Disi.

3 Lefe saa lə bɔlɛ ola botoo, boasɔ Onanto wə ni Bonamute Yesu Kristo eto Anto ani lə mi disi.
4 Itsyise bɔ́nɔ kase béfo Kristo Yesu bɛnɔ ku kase biala mi bayimitsyuə bafokanɔfɔ kenke.
5 Lefe nə Ditiki Sɛɛ tinti nəmə leka mi ɔflɔ bubəə, bɛnɔ kusubebe ko nkpe lə ni. Yanso mi bofokanɔ ku lelabi teke lə lesa nə bɛnlɛ kusu bobe balɔ bətsyə mi lə Onanto eto kato əsuə.
6 Ditiki Sɛɛ nəmə lɛ bobe kakpe nya lɛnlɛ ebibi bɔnwɔ lə kawunsiə kamə kenke, fe kase díyifo lə mi tsya əsuə seka, idu lefe nə bɛnɔ kase Onanto ləənə utidi kafo nya bɛnɔ ni kasɔ tututu.
7 Bɛnɔ Onanto eto lefonə nəmfo eto etiki ɛyɛ lə bo uyifotsyuə lala Epafra wə díyifo Kristo eto keyifo ku ɔnukualɛ lə bo kɛnyɛ.
8 Wə díbə ɔ́tɛyi bo lelabi nə Onanto eto Lɛwɔnɔ nəmə dífi útə mi.
9 Lə nya esoo, idu lə lefe nə bɔ́nɔ mi kɔsɔɔ, búkato ola lefe saa lə mi disi katɔ Onanto boə, ufi wə bote ku lelabi eto nsusu okpe mi lə əsuə, ɛyɛ lə kobe kenke ku kasɔnɔnɔ ka Lɛwɔnɔ nəmə ləətə əsuə.
10 Itə lə befo nkpə busiə fe kase Bonamute əmə laala nya lə bofo wə lelabi buyifo lefe saa. Lə mi nkpəsiəsiə lə buyi ku kasɛyifoyifo ku Onanto eto bote kakpe.
11-12 Onanto lə ufi wə əsuəale kplɛ nnya ntəkə əsuəale saa kato okpe mi lə befo buńyə lə bulə saa eto kɛnyɛ ku dibusə. Lə bifi disuənyuə ku lɛninsɔ bitə Boanto Onanto wə dítə bɔ́flɔ bofo kedikɔ bunyə lə nka ɔ́lɔ útsyuə wə betidi lə wə sekakedikɔ eto diyənde əsuə.
13 Wə díləkə bo utsyiko lə ketuntu eto əsuəale əsuə nya ókpa bo oboko wə Ubi lala eto sekakedikɔ.
14 Nwə əsuə ɛyɛ búnyə bofo itə úfi bo abua ɔ́tsyɛ bo.

Nwə Eto Okle Ni Onanto Eto Ubi Emə Ku Keyifo Ka Úyifo.

15 Kristo eto ditsyəbi əələkə Onanto wə boənyə ku ənəmi eto ditsyəbi kate. Ɔkɛ fɛ béyifo asayifoyifo saa kenke.
16 Itsyise ɛyɛ lə wəə, nya Onanto díyifo asa nnya kenke nkpe kato ku kasɔ, nnya bəənyə ku nnya bənnyə, ɛkɔ lə awɔnɔ eto əsuəale kenke, banamute, baka ku əsuəalefɔ saa tsya eto okle. Onanto éyifo kawunsiə kenke ɛyɛ lə wə itə wə.
17 Kristo akɛ fɛ Onanto díyifo lesa saa, nya ɛyɛ lə lɔniyifoyifo ku wəə, nya lesa saa dínyə ni kəńyənkɔ pɛpɛɛpɛ nɛ.
18 Wə ni disi itə wə əsuə nnya ni bafokanɔfɔ eto ditsyukpa nəmə. Wə ni kaka diənyə ni nkpe ketsyiko. Onanto eto Ubi əmə ni ututɛ nya wə ni nwə létaka utsyiko ɔkɔmə úbə nkpə, bə lə udi ututɛ lə asa nnya kenke nti.
19 Iyifo Onanto eto lalabi nkə ditsyəbi nə tutuutu nkpe wəə, lə lɛkɛ wə ubi əmə tsya.
20 Isi iyifo wə lelabi tsya nkə lə uyifo bani ku kawunsiə kenke, nnya nkpe lə kasɔ mfo ku nnya nkpe kato kenke. Ubi əmə eto kɔtɔ ko ókpo kasɔ ɛyɛ lə wə ukpə lə uyikabie esuəə, ko dínə diyuə nəmfo leboko nɛ.
21 Kɔ kabia ákɛɛ lə mi ku Onanto eto nti, nya bikisi wə lə mi nsusu kəmiə lə abua nnya biyifo eso.
22 Fɛ mɔmɔɔ, úsikli ófo mi kafo faa, ɛyɛ lə uyikabie eto ukpə wə Ubi díkpe lə mi disi eso. Ɛyɛ lə ukpə əmfo əsuəə, nya Onanto dísinkli ɔ́lɔ mi utsyə lə wə ənəmi fe mba bəfləsə ntu nya keni nye dikpilolo saa ləmbə lə əsuə, lékpa kɛnkɛ seka.
23 Nyaso efe tinti bə befo buńyə bɛlɛ mi bofokanɔ lə kɔni kekleke. Bunte kekleke lə bofo bunyə sitinti, nya boembu ləkə bo nsusu butsyiko lə kusubebe ko Ditiki Sɛɛ nəmə dinə léboku bo əsuə. Ditiki Sɛɛ nəmfo əsuə bábe letsya bətə kawunsiɛ eto asayifoyifo kenke, nnya eto uyifoyifo mɔ Paulo díbə ófiani.

Paulo Éyifo Keyifo Fe Bafokanɔfɔ Eto Ditsyukpa Eto Uyifoyifo.

24 Mɔmɔ, iyifo mɛ disuəyuə bə nlɛ kanyi bunyə lə mi disi eso. Nya kanyi ka minlɛ bunyə lə əsuə eto sinə əsuə mfoo, lɛ mɛ bɔwunsəko bə lə mflɔsə Kristo eto kanyi útə nkə nyə lə bafokanɔfɔ eto ditsyukpa nə ni wə əsuə eto sinə eto disi.
25 Onanto átsyese mɛ nkə mfiani wə uyifoyifo bə lə mbe wə ditiki nəmə letsya ntə mi ku betidi ba kenke lə banɔ kasɔ ekpa wuee.
26 Ditiki Sɛɛ nəmfo eyifo lekulasa kɔɔ, nya úkələkə óte wə betidi.
27 Onanto eto ketsyue keni bə lə uləkə akulasa nyamfo ote wə betidi lə bate, akulasa fo asi nya diyi ku atɛsɛ mfo. Nya akulasa nyamfo ni bə Kristo nkpe lə mi

ketu kəmiə itə mi tsya nkpe kedikɔ lə Onanto eto diyəndə əsuə.
28 Nya Kristo əmfo bɔnlɛ letsya bobe kətə utsyuə saa nɛ, nya lə kobe saa əsuə boalɛ mə kɔlɛ kate mə asa bə lə bokpa mə utsyuə saa busuko Onanto eto ənəmi fe mba diyifo bani ku Kristo ba díkabe baflɔ seka.
29 Nyamfo eto otsyekle mimlɛ kakplatsya ku əsuəale nnya kenke Kristo leefi kakpe mɛ lə əsuə nnya nlɛ keyifo lə mɛ nɛ.

2

1 Nla miə bete lekplatsya nə minlɛ lə mi ku Laodikeafɔ ku betidi ba kenke bo ku mə dimantsya tɔ ənəmi ku ənəmi bote bətsyuə eto disi.
2 Meeyifo nko bə lə bənyə əsuəale lə mə ketu kəmiə lə beyifo bani tsya ku mə bətsyuə lə lelabi əsuə. Isi ensoo, itə kase boofo asa kasɔ bɔnɔ kukɔnɔ, bə bətsyə lekpo Onanto eto asakulakula əmə ni Kristo. Nyamfo ni bikesinɔke bia lefo koya tinti.
3 Kristo ni safui sia laasini Onanto eto kobe ku kobetete eto akulasafo koya nyamfo.
4 Nyaso nlɛ mi bɔtɛyi minkɛ biəntə lə kuutsyuə saa lə ɔwɛ mi okpe ku etiki eto kənə bimba niə niə niə ete fe ɔnukualɛ kpe lə nnya tsya.
5 Itsyise ite bə bɛnlɛ mɛ bunyə lə əsuə eto sinə əsuə tsyaa, nkpe lə mi nti lə lɛwɔnɔ əsuə, nya iyifo mɛ disuənyuə lə kase bɛkɔ binyə kekleke lə mi Kristo bofokanɔ əsuə eso.

Utidi Eto Nkpesiəsiə Bo Lɛflɔɔ, Kpe Lə Kristo Kəmiə.

6 Kase befo Kristo Yesu ku mi lɛkɔɛsi kenke fe mi Onamutee, biyifo bani ku wə nko.
7 Bitə lə keyudu lə kəńyə kedufəkɔ katsyo lə wə, fe kuyi eto keyudu leedufe lə kasɔ. Beto mi nkpə bitəkə lə wə mi bofokanɔ lə bumuə ale fe kase báte mi. Lə biyi ku lɛninsɔ itə Onanto lefe saa.
8 Nyaso bebe biə kuutsyuə saa manwɛ mi uyifo mi ndomufɔ ɛyɛ lə betidinini eto kobetete bimba ko nyɛ lə akpa nya báyani bətsyə betidi ku kawunsiə eto awɔnɔ eto əsuəale eto kate ka lanyɛ lə Kristo eto asatete eto esu əsuə.
9 Itsyise Onantotidi eto ditsyəbi kɛnkɛ nə lɛflɔ akɛ lə Kristo eto əsuəale eto sinə əsuə lə wə utidididi eto ditsyuəbi nəmə əsuə.
10 Nya se buyifo bani ku wə, wəə ni disi itə awɔnɔ eto əsuəale saa ku awɔnɔ eto baka saa, ete bə bo nkpə tsya aflɔ lə kusu saa əsuə.
11 Se buyifo bani ku Kristo eso biyifo fe mba bála lelo, inni lə kase kawunsiə eto betidi leeyifo, bomuu ɛyɛ lə Kristo əsuəə, Onanto ələkə mi ɔbɔnko lə əsuə eto sinə eto abuayifoyifo eto əsuəale eto kalɔ. Nyamfo ni lelo nə bála mi ɛyɛ lə Kristo əsuə nɛ.
12 Itsyise lefe nə bəfləsə mi ntuu, bébikə mi ku Kristo, nya ɛyɛ lə nnya əsuəə, bátakasə mi bəńyənsə ku Kristo lə mi bofokanɔ eso, lə Onanto eto əsuəale nyamə əsuə, wə nwə ni létakasə wə utsyiko ɔkɔmə óboko nkpə.
13 Lefe ditsyuə nə léfee, bíkpe lə lɛwɔnɔ əsuə lə mi abua nnya bíyifo eso, itsyise biedi Yudafɔ ba dímankɛ lə kɔfi kalɔ. Fɛ mɔmɔɔ, Onanto ébokpa mi óboko nkpə kəmiə ku Kristo. Onanto éfi mi abua kenke ɔ́tsyɛ mi.
14 Ótsya ɔfiɔ lə kayo ka búsiə ku nnya afi nnya kenke lékle bo úləkə bo lə nnya əsuə kenke ɔ́sɔ lə uyikabie əsuə ku Kristo.
15 Nya lə uyikabie komfo əsuəə, Kristo ələkə wə əsuə ɔ́bɔnko lə awɔnɔ eto əsuəale ku baka saa eto kalɔ nya ótsyilamako mə ókpe mə kofani nya úləkə mə óte fe ndomufɔ ba óso ani utəkə mə kato.
16 Nyaso biətə lə kuutsyuə saa lə okpe mi afi lə lesa nə biudi nye biunə lee biembudi nye buinə əsuə, nye nnya ni eyi sɛɛ lee, lə kofa fɔfɔ abe lee nye Ɔnwɛditsyəyi əsuə.
17 Nyamfo kenke eyifo nnya nkpe kama ɛnlɛ bubə eto koyo ete! Nnya eto koyo bɛnlɛ bunyə ni Kristo kosate.
18 Biəntə lə ənəmi ənəmi eto utidi kuutsyuə wə laatɛyi nkə utətə kato itsyise wəənyə ənətəkətəkə eto kələkəkatɛ, ba laayinkə betidi kakpe lə kawɛ eto əsuə bokosəbokosə kasɔ ku kato eto batɔnkpe eto bɔsumu əsuə lə balo mi dikpi. Asa bimba ku utidi eto nsusu ləkələkə ete ini. Lə bitəkəko utidi əmfo eto okle eto kamaa, biemunyə asa nnya eto kama bɛnlɛ bɔti.
19 Nwəmfo eto okle ménsikɔ uyifo lɔni lə Kristo, wə nwə ni disi utə utidi əmə. Wə əsuə utidi əmə eto əsuə eto nlokɔ ku wə əmə eto umu kenke tsya nkpəsə, wə ɔflɔ wəənyə lesa sɛɛ saa, nya woabe fe kase Onanto laala.

Nkpefɔfɔ Siəsiə Ɛyɛ Lə Kristo Ƒsuə.

20 Se bíkpə ku Kristo esoo, bɛbɔ lə kawunsiə eto awɔnɔ eto əsuəale kalɔ. Beso binsi biətə baakpe mi afi fe bisi bekpe lə kawunsiə kamə kalɔ seka?
21 Beso biesikeyifo lə nnya əsuə lə baatɛyi mi bənkə bienyifo nyamfo eto keyifo ku biandia nəmə bebe nye bientidi nə nse?
22 Asa nnya eto afi bákpe mi mfo eyifo asa nnya lə beyifo nnya keyifo balosə koo, iyifo ebimbasa nnya lensibe kutəkə saa. Afi nyamfo kenke eyifo betidi eto ketsyue ku asatete ete.

23 Ele fe asa nnya bátɛyi mi mfo te fe
kobe kutsyuə kpe lə nnya nya iyifo fe
bələkə nnya betsyiko lə Onanto eto ketsyue
ka útsyue utsyə əsuə. Yəətə bə utidi
bokosə əsuə kasɔ, utə wə əsuə eto sine nyə
kanyi nnya luutə ola Onanto oso ku ofo
əsuə bumuə kalɛ. Fɛɛ asa nyamfo eto okle
buyifo anwunsəko kuutsyuə bə lə oso wə
əsuə eto sinə eto alasa ani.

3

1 Se ini bɔtakasə Onanto létakase mi
ku Kristo utsyiko ɔkɔmə óboko nkpə esoo,
bɛti asa nnya nkpe kato kama kaka Kristo
kosate nsi lə wə lekankpomɛ əsuə lə
Onanto eto kodiani.
2 Bitə mi nsusu lə butəkə lə asa nnya
nkpe kato mfó əsuə, inni lə asa nnya nkpe
lə kasɔ mfo.
3 Itsyise se bíkpee, mi nkpə efi bɔkpe
lə Kristo eto nle əsuə bo lɛbiɔ bonkpe lə
Onanto əsuə tsya.
4 Mi nkpə kosate eyifo nkpə lə Kristo
əsuə. Nya lefe nə wɔɔbɔ bənyəə, mi tsya
ebɔbɔ ku wə nya buinyə kedikɔ lə wə
sekakedikɔ eto diyənde əsuə.

Befiani Betidi Fɔfɔ.

5 Nyaso belo kasɔ mfo eto asa eto nkpə
bo nkpe lə mi əsuə fenkə asɔnɔdidi,
asinasayifoyifo, əsuə eto sinə eto
kamininyənyə, kənənsɛ lə kawunsiə eto
bikə bɔkɛ əsuə sia diyifo ufiəsumusumu.
6 Asa nyamfo eto okle əənə Onanto eto
lɛblɔfi kaboko mba ditidi ato lentsyue wə
koto əsuə.
7 Lə nkpə bo bísiə kɔ əsuəə, mi tsya éyifo
asa nyamfo eto kakle.
8 Fɛɛ mɔmɔɔ, ele bə bɛyɛ asa
nyamfo kenke eto kakle buyifo nnya ni
ɔblɔnyənyə, lefonyi, kabua bɔbɛbɛ kətə fə
utsyuə, aka ku etikibua saa didi.
9 Se bíkələkə mi ditsyəbi koko nəmə
ku ni eyifosa lə mi əsuə esoo, biesitɛyi
bətsyuə bidia bio.
10 Bifi békpe lə ditsyəbi fɔfɔ nəmə əsuə
mɔmɔ. Nya ditsyəbi fɔfɔ nəmfo ni wə
Onanto kosate eto ditsyəbi nə ɔnlɛ bufi
kakpe lə mi lefe saa, lə bébé bisu sɛtɔ bə
lə bibə bete wə bɛwunsə.
11 Lə nyamfo esoo, kaba kəfə saa ensibə
lə mba lenni Yudafɔ ku mba ni Yudafɔ,
mba bála alo ku mba bánla alo, bafɔ ku
mba dimankpa əsuə, ndomufɔ ku mba nsi
lə mə əsuə əsuə nti. Məmblɛ kenke eyifo
bani lə Kristo əsuə, nya Kristo nkpe lə
məmblɛ kəmiə.
12 Mimblɛ eyifo Onanto eto betidi, nya
óla mimblɛ nya úləkə mimblɛ uyifo wə
kosate eto bale. Lə nyasoo, bifi ditsyəbi nə
dińyə ditə nkomə seka bɛyɛnko əsuə. Nya
ni kaminsənyənyə, kafoɛkpɛ, əsuə kasɔ
bokosəbokosə, diyuəsə ku disuətsyuə.
13 Bitsyəsuə ku mi bətsyuə, lə bifi bɛtsyɛ
bətsyuə lə utsyuə áta wə utsyuə ubu. Ele
bə bifi bɛtsyɛ bətsyuə fe kase Bonamute
dífi ɔtsyɛ mi.
14 Ɛwunsə lə nyamfo kenke əsuəə, bifi
lelabi bitə bətsyuə, itsyise ni laakɔ lesa saa
kalɛ lə bətsyuə keyifo mə bani nɛ.
15 Kristo eto diyuə nə wəətə, lə didi seka
lə mi ketu əsuə, itsyise nyamfo eso Onanto
lékpadi mi ɔkɔ biyifo bani nɛ. Lɛ nnya
əsuəə, bɛsɔ Onanto ani.
16 Bitə lə Kristo eto Ditiki Sɛɛ nəmə,
nə lefo koya tinti lə diyi mi ketu kəmiə.
Bete bətsyuə asa, bɛlɛ bətsyuə kɔlɛ lə
kobe əsuə. Bifi Awɔnisa Kɛnkɛ eto əsə ku
bafokanɔfɔ eto əsə ku lɛwɔnɔ eto əsə bitə
lɛninsɔ Onanto lə mi ketu kəmiə.
17 Nyaso bitə lesa saa nə biɔtɛyi nye
buiyifoo, lə ɛyɛ lə Bonamute Yesu əsuə, le
bifi lɛninsɔ bitə Boanto Onanto ɛyɛ lə wə
diye əsuə.

Bisiə Nkpə Fɔfɔ Fe Mba Ni Kristo Eto Bale Seka.

18 Mi besensiə, bebokesə əsuə kasɔ bitə
mi bese, itsyise nko dińyə itə bə biyifo fe
Kristo eto bafokanɔfɔ nɛ.
19 Nko ke, mi bəsiəfi tsyaa, bifi lelabi bitə
mi bəsiə. Nya bienyifo mə disiale.
20 Mi bebi, bitsyue anto ku ambe mə
koto lə lesa saa əsuə, itsyise nyamfo laakɛ
Onanto ɔkuɛ nɛ.
21 Mi bebiantomə, biankpe mi bebi
lɛblɔfi bə lə ani lə nyanlo mə.
22 Mi ndomufɔ, bitsyuə mi banamutemə
koto lə lesa saa əsuə, inni lə lefe nə mə
ənəmi ntəkə lə mi əsuə ete, bə lə batɛsə
mi lə keyifo əsuə eso, bomuu, biyifo ke ku
mi ketu kenke lə dibu biətə Bonamute eso.
23 Nya keyifo saa biuyifoo, biyifo ke ku
kafo faa fe Bonamute bɛnlɛ ke buyifo kətə
inni utidinini saa.
24 Bekloma biə Bonamute ebofo mi kayo
fe kayofofo ka ɔ́lɛ utsyə utə wə betidi. It-
syise Kristo ni Onamute wə bɛnlɛ busumu.
25 Nya utsyuə saa wə luuyifo kabuaa,
ebunyə kayofofo itə kabua ka weeyifo.
Itsyise Onanto aakponko utsyuə saa lekpo
lə kusu tsyɔntsyɔ əsuə.

4

1 Mba ni banamute, bɛlɛ mi ndomufɔ ba
leeyifo mi nyifo ola lə kusu sɛɛ ko dińyə itə
əsuə. Bekloma biə mi tsya kpe Onamute
wə nkpe kato.

Kɔlɛlɛlɛ Ku Kate Eto Asa.

2 Bianyɛ ola boto kətə Onanto lefe saa.
Bitəkə ənə lə bɛlɛ ola boto lə bifi lɛninsɔ
bikətə Onanto.

3 Beto ola lə bo tsya eto disi, bə lə Onanto
lə ɔsini bo kusu lə bofo Kristo eto ditiki nə
diyifo lekulasa kɔɔ, nə eso minlabe lə aba
eto diyoo, letsya bobe kələ ni kate.
4 Beto ola bə lə mfo lekulasa nəmfo
buləkə kate lə lekpa wuee fe kase ele bə
nyifo.
5 Bɛyɛ ku mamfokanɔfɔ lə kobe əsuə,
lə biyifo kusu saa ko lɔɔsini kutə mi eto
keyifo fe kase efe itə.
6 Bidi etiki ku dibu, bə lə lɛlɛkɛ bɔnɔ ku
koto lefe saa, lə bete kase buitə etiki eto
mbuayɛ sɛɛ itə utsyuə saa.

Bɔlɛ Mi Bokla.

7 Bo ɔyimisani Tasiko lala, wə nwə leey-
ifo asa lə kusu sɛɛ əsuə ku uyifoyifotsyuə
lə Bonamute eto keyifo əsuə, eebɔtɛyi mi
lesa saa nə nlɛ mɛ bubə lə əsuə mfo.
8 Nyamfo eso minlɛ wə botsyese mi ɔflɔ
bə lə ɔtɛyi mi bo mfo eto etiki saa nya lə
okpe mi otsyekle tsya.
9 Onesimo wə ni bo ɔyimi lala wə bo-
fobɔnɔ nwə ni mi nti eto ɔnii, tsya akɔ ku
wə balɛ bubɛ. Bɔɔtɛyi mi lesa saa nə nlɛ
bubə mfo eto etiki.
10 Aristarko nwə boko wə nlabe lə diyo
mfo ku Marko wə ni Barnaba eto ɔyimisani
bə bəəsiəsə mi o-o! Bóotə mi bote koko bə
lə Marko əmfo əbə mi ɔflɔ, bisensə ani befo
wə kafo faa.
11 Yosua wə bensi bakpo Yusto tsya
əəsiəsə mi. Mə itsyə bamfo hã ni Yudafɔ
eto bafokanɔfɔ ba nlɛ keyifo ku mɛ itə
Onanto eto sekakedikɔ kamə nɛ. Beyifo
bawunsəkotsyuə tinti bətə mɛ.
12 Epafra wə ni mi nti eto ɔni wə ni
Kristo eto uyifoyifo tsya nkə wəəsiəsə mi
o-o. Woato ola kekleke lefe saa lə mi disi
katɔ Onanto nkə lə binyə kekleke, lə bɛflɔ
lə kototsyuentsyue Onanto eto ditiki nəmə.
13 Moofo wə kɛnyɛ budi lə keyifo kekleke
ka weeyifo kətə mi ku betidi ba nkpe lə
Laodikea ku Hierapoli.
14 Bo ɔyimitsyuə lala ofala kplɛ Luka ku
Dema bə bəəsiəsə mi o-o.
15 Boəsiəsə bayimi ba nkpe lə Laodikea
ku Bɔyimisio Nimfa ku bafokanɔfɔ eto
ditsyukpa nə laakpe disi lə wə diyo o-o.
16 Lə bekla kukue komfo belosəə, bifi ko
betsyese bafokanɔfɔ eto ditsyukpa nə nkpe
lə Laodikea lə mə tsya lə bakla. Nko kee,
mi tsya lə bekla kukue ko míwɔni míntə
Laodikea eto bafokanɔfɔ eto ditsyukpa
tsya.
17 Nya lə bɛtɛyi Arkipo biə lə okpe
otsyese lə olosə Bonamute eto keyifo ka úfi
ókpe wə lə ani mfó.
18 Mɔ, Paulo, kosate dífi mɔ kɔni minlɛ
kəsiə kamfo bɔwɔni katsyese mi. Nya
bianta əsuə biə nsi nlabe lə aba eto diyo.
Nlɛ Onanto bɔtɔ miə utə lə wə lefonə lə
disiəko mi.

1 TESALONIKAFƆ
Kukuə Tutɛ Ko Paulo Lɛwɔni Útə Tesalonikafɔ

Boəsiəsə Mi.

1 Mɔ, Paulo, ku Silvano ku Timoteo bo
lɛwɔni kukue komfo bɔnlɛ mi mba ni
Boanto Onanto ku Bonamute Yesu Kristo
eto bale lə Tesalonika butə. Nya bɔnlɛ ola
boto kətə Boanto Onanto katɔ wə lefonə ku
diyuə kətə mi.

Boasɔ Onanto Ani Bə Bífi Mi Ǝsuə Bítə Wə.

2 Boasɔ Onanto ani lə mimblɛ eto disi.
Nya lefe sa lə bɔlɛ ola botoo, boalɛ wə
lekpakpa lə mi disi.
3 Nya boanyɛ Boanto Onanto bɔtɛyi lə
mi bofokanɔ lə keyifo ka bɛnlɛ buyifo eso.
Boatɛyi wə tsya kase bɛnlɛ betidi lelabi
butə, nya bɛnlɛ kusu bobe kekleke itə
Bonamute Yesu Kristo.
4 Bo bayimi, buyi boənkə Onanto aala mi
tinti nya úləkə mi fe wə bale.
5 Nya Ditiki Sɛɛ nə búbə bɔ́tɛyi mii,
menyifo ditiki fufu nə ete bóboko mi.
Bomu ɛyɛ lə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ eto əsuəale
nya nlɛ ni əsuəale buləkə kate bə nya bəfo
bɛnɔ eyifo sitinti. Bínyə kase bɔ́lɛ bo əsuə
lə mi nti, nya búyifo nko itə lə mi lɛkɛsə
eso.
6 Nya lə ɔnukualɛɛ, mi tsya áfo nnya
binsi bo ku Bonamute eto nkpə bomə.
Ite bə bɛlɛ kanyi bunyə tsyaa, bəfo ditiki
nəmfo ku disuəyuə nə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ dítə
mi.
7 Lə nyamfo eso bafokanɔfɔ nkpe lə
Makedonia ku Akaia eto kasɔ kenkee, lɛ
bobe kakase asa ketsyiko mi ɔflɔ.
8 Fɛɛ inni Bonamute eto ditiki nəmfo ete
dísənsə ditsyi mi ɔflɔ dísu Makedonia ku
Akaia kenke. Bomu mi Onanto bofokanɔ
tsya ébusənsə isu kalebe saa. Nya insi ni
bo nsi lɔɔtɛyi kulesa, itsyise betidi ba tã
ébɔnɔ nya.
9 Nya mə kosate nlɛ etiki budi ketsyiko
lə kase béfo bo lə lefe nə búbə mi ɔflɔ ku
kase bisinkli bɛyɛ bəfiə kedi butə, nya bífi
mi əsuə bítə Onanto wəə hã nkpe nkpə.
10 Nya biińyə binsəkə wə Ubi Yesu wə
ótakasə utsyiko ɔkɔmə, nya úbə usiə nkpə
ku Onanto, nya wuutsyi Onanto eto kato
ubə. Yesu əmfo hã loofo bo bofo ket-
syiko kotonənə ko Onanto luutə babuayifo
kenke.

2

Béfo Bo Ditiki Fe Onanto Kosate Eto Lele.

1 Mɔ bayimi, mi kosate yi lesa nə eso
búbə mi ɔflɔ, nya bo mi ɔflɔ bubə ményifo
bimba.
2 Nya biyi kase búnyə kanyi nya banlɛ
bo boka kakpo bo ənəmi kasɔ lə Filipi fɛ
bubə boyo mi ɔflɔ lə Tesalonika mfó. Ite bə
bələ bo lə mi mfó tsya, Bonamute ákpe bo
nkɛale nya bɔ́tɛyi mi wə Ditiki Sɛɛ nəmə.
3 Nya kɔlɛ ko bɔ́nlɛ mi bɔlɛɛ, mentsyi lə
bo mantebutsyuə nye lə nsusu bua saa nye
lə bɔwɛ kuutsyuə saa bokpe.
4 Bomu Ditiki Sɛɛ nəmə eto ɔnukualɛ
bɔtɛyi minlɛ. Nya lesa nə ele bə bɔtɛyi mi
lefe saa dini nə Onanto lela nkə buyifo nɛ.
Itsyise wə kosate ənyə tutɛtutɛ nkə buńyə
butə bə bɔtɛyi mi wə Ditiki Sɛɛ nəmə. Nya
yentsyi lə kase betidi léla, bomu lə kase
Onanto wəə nyi utudi saa eto lɛkɔɛsi kəmiə
léla.
5 Biyi biə inni kawɛ eto etiki búfi bóboko
mi. Nya bóantɛyi mi Ditiki Sɛɛ nəmə lə
bunyə kutəkə itsyi lə mi əsuə. Nya Onanto
kosate ebudi bo odansiɛ lə ditiki nəmə
əsuə.
6 Boantɔ atɛsə itsyi lə mi ɔflɔ nye betidi
bamba ɔflɔ.
Ite bə bokpe kusu fe Kristo eto batɔnkpe
bə lə bɔbɛbɛ bo lɛlɛkəsə bə bufi lesa saa
butəkə mi lə əsuə tsyaa,
7 bɔ́lɛ bo əsuə fe kase ubiambe laabe wə
bebi ku lefonə.
8 Se boala mi sitinti esoo, iyifo bo lelabi
boə mi tsya lə bɛnɔ Ditiki Sɛɛ nəmfo. Nya
inni Onanto eto Ditiki Sɛɛ mate. Bomu bufi
bo nkpə tsya bútə lə mi disi, itsyise befo
koya tinti bitə bo.
9 Mɔ bayimi, bekloma biə lefe nə búbə
mi ɔflɔ búbə bɔ́tɛyi mi Ditiki Sɛɛ nəmə
mfóo, bókplatsya bóto diwi ketsye ku
kakɔmi búyifo keyifo itə bə, bóəmfi bo
əsuə buyifo bitsyikə butəkə lə mi kutsyuə
saa lə əsuə.
10 Mi kosate ku Onanto ebudi bo adansiɛ
lə nnya əsuə lə kase bɔ́lɛ bo əsuə kukɔnɔ
lə mi mba dikafo bɛnɔ nti. Búyifo lesa saa
kukɔnɔ. Nya kuutsyuə saa mənyə kabua
saa lə bo əsuə.
11 Biyi tsya biə bɔ́lɛ mi utsyuə saa fe kase
ubianto laalɛ wə bebi ola wɛkɛkɛkɛ.
12 Bókpe mi nkɛale, bómansə mi lɛkɔ
nya búkalɛ mi kɔlɛ kase biusiə nkpə sɛɛ itə
bə Boanto Onanto ebunyə disuəyuə lə mi
əsuə. Itsyise wə kosate wə lékpadi mi nkə
lə binyə bofo lə wə sekakedikɔ ku diyənde
kenke.
13 Nya eso ele bə bɔsɔ Onanto ani tsya
ni bənkəə, lefe nə bɔ́tɛyi mi Ditiki Sɛɛ
nəmfoo, bíemfi ni fe ditiki bimba. Bomu
béfo ni fenkə Onanto eto ditiki. Ɔnukualɛ
ini bə wə ditiki dini. Nya íkaboko
bɔtsyikawuninsə tsya lə mi mba díkafo
bɛnɔ eto nkpəsiəsiə əsuə.

14 Mɔ bayimi, asa nnya díbə mi lə əsuə
mfóo, nya ke ni lesa nə díbə lə Onanto
eto betidi əsuə lə Yudafɔ eto kasɔ nɛ. Nya
kanyi ka bínyə lə mi betidi eto anii, nko
kə íbə lə Yudafɔ eto kasɔ eto betidi ba léfo
Yesu bánɔ lə Yudafɔ eto ani nɛ.
15 Yudafɔ bamfó álo Bonamute Yesu ku
Onanto eto bənyɛləkətidi tsya nya báte bo
tsya ohiã. Mə eyifosa átaka ińyə lə Onanto
əsuə nya bátaka ku sikpi bəńyə betidi ba
tã lə əsuə.
16 Bákplatsya bə lə beti bo kusu bə
boatɛyi mba lenni Yudafɔ Ditiki Sɛɛ nəmə
bə lə bənyə nkpə manlo. Lə nyaso mə
asa buayifoyifo əbə ifui ékpia efe isu eyo
kaka mɔmɔɔ, ísu ínə Onanto eto kotonənə
eboko mə lə əsuə.

Befo Koya Bitə Bo Tinti.

17 Mɔ bayimi, yoofo eyi asiani se búdu lə
miə ɔflɔ. Tsya bekpe bo lə nsusu kəmiə.
Nya bokplatsya lə kusu saa əsuə boofo, lə
bubə botsya ku mi ənəmi ku ənəmi tsya
yəntə kusu.
18 Bóla boə lə busi bubə bunyə mi. Nya
mɔ, Paulo, kosatee, nyɛ esu saa nya moofo
bə lə mfo bubə. Fɛɛ obuale əmə məntə
kusu.
19 Nla tinti miə lə mbə nyə mi, itsyise
bufi bo ənə butəkə lə mi. Nya mi ni bo
disuəyuə, itsyise mi ku bafokanɔfɔ bamba
ni bo kutəkə ko eso boofo lɛkɔɛsi bɔsɔ lə
lefe nə Bonamute Yesu luubə bio.
20 Sitintii, mi ni bo lɛmɔ ku bo disuəyuə
nɛ.

3

1 Nya se ɛnlɛ bo bulə se boensinyə mi tɔ
esoo, bóse nya uyi boə bo inuə lə bɔtsyimɛ
lə Atene.
2 Nya bótsyese Timoteo lə ubə okpe
mi nkɛ alɛ, nya lə ɔwunsə ko mi lə mi
bofokanɔ əsuə. Uyifo bo ɔyimisami wə
laawunsəko bo lə kanantoyifo ku Kristo
eto Ditiki Sɛɛ eto bɔtɛyi əsuə.
3 Bo nsusu ni bənkə boanla bə bulə ku
kanyi ka bɛnlɛ bunyə lə elo mi kuutsyuə
saa ani. Mi kosate fe biyi koko biə bulə ku
kanyibunyə ni nnya leetu nwə ke ntəkəko
Kristo.
4 Biokloma biə lefe nə bɔkɛ mi lə ɔflɔɔ,
bútə mi bote katɔnsə boənkə bulə kpə
ebutu mi. Nya fe kase binyii, íbə itə nko
sitinti.
5 Nyamfo eso míntsyese Timoteo minkə
ubə obe lə bisi bińyə kekləkə lə mi bo-
fokanɔ əsuə. Itsyise mmuə utu nnɔ. Nya
mɔ sikpitete ni bənkə ətsyuə oboale əmə
ébubə óbiasə mi nsusu itə bə bo bokplat-
sya kenke əbə íyifo bimba.

Mi Bofokanɔ Ɜətə Bo Disuənyuə.

6 Nya se Timoteo dísinkli ubəə, ɔ́tɛyi bo
ku disuəyuə nkə bisi bińyə kekleke lə mi
bofokanɔ ku mi lelabi itə mi bətsyuə insi
enso. Ɔ́tɛyi bo tsya nkə biakloma bo tinti
nya bɛnlɛ kusu bobe biə biənyə bo fe kase
bo tsya nlɛ bola boə boənyə mi.
7 Lə nyamfo esoo, mɔ bayimi, ite bə bɔlɛ
kanyi bunyə nya asa nyamfo lekle bo tsyaa,
mi bofokanɔ aakpe bo disuəyuə kəyuəsə
bo ketu.
8 Se bónɔ kase bińyə kekleke lə Bona-
mute eto bofokanɔ esuəə, mfe fɛ nkpə fɔfɔ
dídufə bo lə əsuə nɛ.
9 Boəmbofo Onanto ani bɔsɔ yooyo
disuəyuə nə bɔnlɛ bunyə lə wə ənəmi lə
mi disi eso.
10 Bɔlɛ Boanto Onanto lekpakpa bɔlɛ
ketsye ku kakɔmi boə utə lə busi botsya
lə bokpe mi nkɛale lə mi bofokanɔ əsuə.
11 Nyaso mɔmɔɔ, Boanto Onanto kosate
ku Bonamute Yesu lə basini bo kusu bə lə
bofo mi ɔflɔ bubə.
12 Nya Bonamute lə utə kusu bə mi lelabi
itə mi bətsyuə ku betidi bamba lə difui
lekpe fe kase boala mi ke. Nya lə bela
betidi bamba tsya fe kase boala mi.
13 Nyamfo luutə Boanto Onanto lookpe
mi əsuəale, uləkə mi utsyiko lə Obonsam
eto esu kenke əsuə nya lə uyifo mi kɛnkɛ
lə wə ənəmi isu ese diyi nə Bonamute Yesu
luusinkli ubə kawunsiə kamfo ku wə mba
kenke diyifo kɛnkɛ.

4

Siə Nkpə Bo Lɔɔkɛ Onanto Ɔkɔɛ.

1 Mɔ bayimi, mɔ ditiki fɛfɛ nə minla miə
malɛ mi lekpakpa lə ntɛyi ni bə, bisiə nkpə
bo lɔɔkɛ Boanto Onanto ɔkɔɛ fe kase bóte
mi. Bɛlɛnko nko kekleke, tsya bɔlɛ mi
nkɛale bokpe lə Bonamute Yesu eto diye
əsuə bə lə bisi biyifo beso nko.
2 Itsyise biyi asa nnya bote mi ɛyɛ lə
Bonamute Yesu eto əsuəale əsuə.
3 Onanto aala nkə biyifo mi əsuə kɛnkɛ lə
biləkə mi əsuə bitsyiko lə asɔnɔdidi kenke
əsuə.
4 Ele bə usə ku usiə te kase bɔɔlɛ mə əsuə
bəsiə nkpə bo diyifo kɛnkɛ ku lə dibu əsuə.
5 Nya biəntəkəko əsuə eto sinə eto
kamini bisiə nkpə fe betidi ba laante
Onanto sikpi.
6 Lə nyamfo esoo, kuutsyuə saa mansɛsə
ənəmi lə wə ɔyimitsyuə eto usiə əsuə bə
lə usu ota wə ubu. Bɔtɛyi mi nko bunyə
nya bɔlɛ mi ato bukə kekleke boənkəə,
Bonamute ebunə mba ləəyifo asa nyamfo
eto kakle koto kekleke.
7 Onanto ákpadi bo nkə buyifo betidi
kɛnkɛ. Nyaso bitə lə buləkə bo əsuə
butsyiko lə asinsa əsuə.

8 Nyaso lə mi nti eto utsyuə ani buyifo
lə etsyuesa nyamfo əsuəə, inni betidi əsuə
ótaka úńyə. Bomu Onanto, nwə leefi wə
Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ kətə mi, eto əsuə ótaka
úńyə.
9 Nya lə lelabi itə mi bayimitsyuə
bafokanɔfɔɔ, yensife bə bɔwɔni kulesa
butə mi lə nnya əsuə. Itsyi Onanto ébote
mi kase ele bə bela mi bətsyuə koko.
10 Nya lə ɔnukualɛ əsuəə, sitinti ini bə
biala mi bayimitsyuə ba kenke díkafo banɔ
ba nkpe lə Makedonia eto kasɔ kenke. Nya
bunsi bɔnlɛ mi bɔtɛyi lekpakpalɛlɛ əsuə
boənkə biyifo beso nko.
11 Bisiə nkpə lə əsuə kasɔ bobokosə əsuə,
nya utsyuə saa eto ənəmi lə itəkə lə wə
keyifo əsuə, nya bifi mi ani biyifo keyifo
bɛbɛbɛ lesa nə biudi fe kase bɔ́tɛyi mi bofe.
12 Nyamfo luutə bə mba dímamfo banɔɔ,
ebubu mi nya biemukpese lə kuutsyuə saa
əsuə itə lesa nə loohiã mi.

Biensikewi Fe Bitidi Ba Ləmbə Kusubebe.

13 Mɔ bayimi, bola boə bete ɔnukualɛ
itsyi lə betidi ba díkekpe əsuə, itə bə lə
bɛyɛ nku buwi nku ku kaminsə fe betidi
ba ləmbə sɛtɔ saa.
14 Bofo bɔnɔ boə Yesu əkpə nya usi ótaka
utsyi ɔkɔmə úbə nkpə. Nya Onanto luutə
Yesu kpa mba əmə oboko ku wə lə wə bubə
bio əsuə.
15 Lesa nə Bonamute lɛtɛyi, ni əsuə
buuńyə bɔɔnlɛ mi bɔtɛyi boəə, bo mba nsi
nkpə lə Bonamute eto businkli kəbə lefee,
boəmbɔtɔ mba díkekpe kato busu.
16 Lə lefe nəmfo o-o, bɔɔnɔ Bonamute
eto bubə eto kulu ku ɔkɔɛ eto boto. Boɔnɔ
Onanto eto Ɔtɔnkpe ninə kenke eto ɔkɔɛ.
Nya buufə Onanto eto kakpatsyaku. Nya
Bonamute kosate lɔɔyifə utsyi kato ubə.
Nya betidi ba lefo Kristo baanɔ fɛ bəkpəə,
mə loka botaka kəbə nkpə.
17 Nyamfo eto kamaa, Onanto ebokpa
bomba dibu nsi nkpə nya wookpa bo usu
ɔkɔ ku betidi ba letaka busu botsyako
Bonamute kato. Nya buusiə ku Bonamute
isu manlo manlo.
18 Nyaso bifi etiki nyamfo bemansə
bətsyuə lɛkɔ.

5

Bisiə Bikabe Kusu Itə Bonamute Eto Bubə.

1 Mɔ bayimi, yamfe bə nsi nwɔni mi
kulesa itsyi lə lefe nye eyi nnya asa nyamfo
luubə.
2 Itsyise mi kosate yi sitinti biə Bonamute
eto diyi nə wuubə ebuyifo fe kase uyu
laabɔ lə wə kabiakɔ ku ketsye,
3 kəbə keyu utidi. Nya lə lefe nə utidi saa
nlɛ bɔtɛyi nkə lesa saa tə buɛ ku diyuəə,
lefe nəmfo ni lefe nə lesabua nə banlɛ kusu
bobee nya diəbə kasɔ lə nti nɛ. Diubə
fe kase kalelefo ləənə ofonlɛ. Kalebe saa
butsyetsyi kesu əmbə.
4 Fɛɛ, mɔ bayimi, mimii binsibə lə ke-
tuntu əsuə. Nyaso yanle bə diyi nəmə bə
lefua mi fe kase uyu leeyifo.
5 Itsyise mimblɛ kenke kpe lə diyənde
əsuə. Nya buunte fe betidi ba leefi mə əsuə
kakpe lə abua əsuə keyifo asa kakula.
6 Nyaso biensitə lə selabe lə sifi mi biləkə
ato fe mba leennyi Bonamute. Bomu bitə
lə buńyə kekleke lə bɔlɛ bo əsuə kukɔnɔ.
7 Itsyise mba laalabe selabee, ketsye
baalabe se. Nya mba ba nlɛ ntə bukpə
tsyaa, kətsyə nya beekpə mu nɛ.
8 Fɛ bo mba nkpe lə diyənde əsuəə,
bitə lə butəkə ənə kukɔnɔ. Le bufi bo
bofokanɔ ku bo lelabi bukase əsuə fe kase
lɛkɔɛsibi eto situ eto awu laawunsə ko
bamamanyə. Nya lə bufi bo ənəmi butəkə
lə Boanto Onanto eto bofokətə əsuə fe kase
omamanyə eto disi eto lema ankpakpa
laafo wə lə nkpə.
9 Itsyise Onanto mənləkə bo itə wə le-
fonyi nɛ nlɛ bubə. Bomu bə lə bɔyɛ lə
Bonamute Yesu Kristo əsuə lə bunyə nkpə
manlo.
10 Yesu əmfo əkpə lə bo disi bə lə busi
nkpə o-o, bukpə o-o, buusiə ku wə lə wə
dibə bio əsuə.
11 Lə nyamfo esoo, bikakpe nkɛale lə
bikawunsəko bətsyuə fe kase bɛnlɛ buyifo
mɔmɔ.

Bɛlɛ Ƒsuə Ola Lə Biləkə Asa Bua Saa Lə Ƒsuə.

12 Bo bayimi, bɔlɛ mi lekpakpa bə bifi
dibu kpə bitə mi batɔnkotɔnko ba laakplat-
sya kate mi Kristo eto nkpə busiə eto esu.
13 Bela mə lə bibu mə kukɔnɔ lə kusu sɛɛ
ko əsuə banlɛ mi bokpa akanyənko eso. Lə
mimblɛ lə bisiə lə diyuə əsuə.
14 Nnya kamaa, bo bayimi, bola tinti boə
bɛlɛ kɔlɛ mba lanlɛ otsyekle bokpe. Bekpe
mba laate sikpi nkɛale. Bɛwunsə ko mba
lehiã bɔwunsə ko. Nya lə bifi dibusə bitə
utsyuə saa.
15 Bɛlɔ bebe kukɔnɔ biə kuutsyuə saa
məmfi kabua ofo kabua kayo. Bomu lefe
saa, bikeyifo kasɛɛ bikətə mi bətsyuə ku
betidi ba kenke.
16 Bitə lə diyuə lə lɛkɛ mi lə əsuə lefe saa.
17 Biəntə lə ani lə elo mi lə olatoto əsuə.
18 Nya bifi lɛninsɔ bitə Boanto Onanto lə
lesa saa əsuə. Itsyise nyamfo ni lesa nə
Onanto nlɛ bɔtɔ ketsyiko lə mimba kenke
ntəkəko Yesu Kristo nɛ.
19 Bienti Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ kusu lə mi nti.
20 Biemfi lesa nə laabɔ ketsyi lə Onanto
eto bənyɛləkətidi eto kɛnyɛ fe lesa bimba.

21 Bomu bekplatsya lə bɛbɛbɛ ɔnɔkualɛ
wə nkpe lesa saa nə biɔnɔ lə bifi kasɛɛ ka
nkpe lə nnya kekleke.
22 Biləkə mi əsuə bitsyiko lə lebua saa
əsuə.
23 Nya bɔlɛ Onanto wə ləətə bo diyuə saa
bɔtɔ bə lə uyifo bo kɛnkɛ lə kusu saa əsuə.
Nya lə ose mi lɛwɔnɔ ku nsusu ku mi əsuə
eto sinə kenke bə bemunyə kabua saa lə
mi əsuə lə lefe nə Bonamute Yesu Kristo
nsi luubə.
24 Nya Onanto wə lékpadi mi nkə be-
fiani wə balee ebɔwunsəko mi isu ese lə
kalosəkɔ. Itsyise lesa nə ke ɔ́tɛyi nkə
wuuyifoo, weeyifo ni.
25 Mɔ bayimi, bikato ola kətə Onanto lə
bo disi.
26 Biləkə kafo faa bɛbuta lə bisiəsə
bafokanɔfɔ.
27 Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti fe nwə ńyə lə
Bonamute Yesu Kristo eto kɛnyɛ minkə
bekla kukue komfo bete bafokanɔfɔ kenke.
28 Bonamute Yesu Kristo eto lefonə lə
disiə ko mi.

2 TESALONIKAFƆ
Kukue Nuəfə Ko Paulo Ləwɔni Útə Tesalonikafɔ

1 Mɔ, Paulo, ku Silvano ku Timoteo bo
lɛwɔni kukue komfo butə mi mba ni bo
Boanto Onanto ku Banamute Yesu Kristo
eto bale lə Tesalonika.
2 Bɔlɛ bɔtɔ minkə Boanto Onanto ku
Bonamute Yesu Kristo eto diyuə ku lefonə
lə disiə ko mi.

Bɔlɛ Onanto Lekpakpa Bə Fe Nkpesiəsiə Lə Bokate Ko Bokpadi Bo Ókpadi Fə.

3 Mɔ bayimi, ele bə bɔsɔ Onanto ani lefe
saa lə mi disi. Lə nyaso ɛlɛkɛ bə bukato ola,
kasɔ wə ani bə mi bofokanɔ lə busi bɔkɛ
ale boso ku mi lelabi tsya lə difui lekpe
enso.
4 Nyamfo eso boakpo mi diye sɛɛ lə mba
lefo Onanto banɔ nti. Iyifo bo lɛmɔ nya
boatɛsə mi itsyise bińyə kekleke lə mi bofo
kanɔ əsuə nya bɛnlɛ otsyekle bokpe lə lefe
nə eto lefe banlɛ mi bulə kakpɔ mi ku
kanyi ka bɛnlɛ bunyə eso.
5 Nyamfo lɛ bote nkə Onanto aakpo akpo
lə kusutsyɔntsyɔ əsuə. Nya wuutə mi
kəsiəkɔ lə wə sekakedikɔ kasɔ bɛnlɛ kanyi
ka bɛnlɛ bunyə eso.
6 Onanto ebuyifo lesa nə lɛyɛ. Nya
wuunə mba nlɛ mi bulə kenke koto.
7 Nya wuutə nkə bo ku mi mba kenke
nlɛ kanyi bunyə lə buunyə ɔnwɛkətsyəkɔ
sɛɛ. Onanto ebuyifo nyamfo lə lefe nə
Bonamute Yesu ku Onanto eto batɔnkpe
nkpe asuale kplɛ lɔɔbɔ betsyi kato ku
əsuəale.
8 Buunə betidi ba ləəmbu Onanto nya
bámfo Bonamute Yesu Kristo eto Ditiki Sɛɛ
banɔɔ, koto.
9 Nya Bonamute loola mə udunko lə wə
ənəmi. Nya bəəmbunyə wə diyənde ku
wə əsuəale. Nya wɔɔtsylɔsə mə ku mə
ditsyəbi bua nəmə.
10 Asa nyamfo ebubə itə lə diyi kplɛ nə
əsuə Yesu luusinkli ubə. Nya lə diyi nəmfo
əsuəə, bafokanɔfɔ kenke ebutəkəko wə
ku atɛsə eto əsə ku kudu. Nya miitsya
əbɔkɛ mə lenti, itsyise béfo wə Ditiki Sɛɛ
nə bɔ́tɛyi mi mfó bɛnɔ.
11 Nyamfo eso boato ola lə mi disi lefe
saa nɛ. Nya boalɛ bo Onanto lekpakpa boə
lə utə lə mi nkpəsiəsiə lə bokate ku mi
bokpadi bo ókpadi mi. Nya lə wə əsuəale
lə ɛwunsə ko mi lə itə mi nsusu sɛɛ bo
lookpe mi nkɛale bə lesa saa nə biuyifo lə
mi wə bofokanɔ esoo lə ibə itə kukɔnɔ.
12 Bɔlɛ asa nyamfo bɔtɔ kətə mi ku
lekpakpalɛlɛ bə lə babesə Bonamute Yesu
Kristo eto diye kato ɛyɛ lə mi eso. Nya
wuuntsya lə obesə mi diye kato lə wə ku
Onanto eto kafoɛkpɛ eso.

2

Biəntə Lə Kuutsyuə Saa Lə Ɔwɛ Mi Okpe.

1 Mɔ bayimi, itsyi lə Bonamute Yesu
Kristo eto businkli kəbə bio ku bo bɔkɔ
botsyanko wə.
2 Biəntə lə nyamfo lə ile mi nsusu nye
ekpe mi bule, lə nnya banlɛ bɔtɛyi bə
Bonamute eto dibəyi ébubə koko. Ɜtsyuə
biubu bə ébɔ lə Onanto eto kɛnyɛ buləkə
kate nye bo asatete nye etiki nnya bɔ́wɔni
bútə mi əsuə.
3 Biəntə lə kuutsyuə saa lə ɔwuɛ mi
lə kusu saa əsuə kon. Itsyise Bonamute
eto diyi nəmə əmbubə tɔ isu ese lefe
nə usialetidi əmə lootaka uńyə lə Onanto
əsuə nya obuale əmə ləəbə bɔtsylɔ lə ute
luuləkə əsuə ote.
4 Nya wootaka uńyə nkə lə uti Lɛwɔnɔ
Kɛnkɛ eto əsuəale kusu lə ote nkə wə
hã ni awɔnɔ kenke eto əsuəaletidi. Nya
wootaka ubə usiə lə Onanto eto Disumuyo
nya wuuyifo wə əsuəə, fe wə ni Onanto.
5 Bíakloma biə lefe nə minkɛ mi lə ɔflɔɔ,
ntɛyi mi asa nyamfo kenke.
6 Fɛɛ lesatsyuə leeti asa nyamfo kusu nkə
yəəbə tɔ mɔmɔ. Nya mi kosate yi lesa
nə ini. Nya obuale əmə ebuləkə wə əsuə
lekple lə wə lefe ayo.
7 Nya disiale eto asa nnya banlɛ buyifo
kakula kokoko efe ɛlɛ bubə. Nya asa nnya
luubəə, əmbubə tɔ isu ese le fe nə Onanto
diləkə nwə diti obusle əmə kusu.
8 Nya lə nyamfo eto kamaa, Onanto
ebuləkə obuale əmə ote. Nya lə lefe nə
Bonamute Yesu luubəə, wuufi wə kɛnyɛ
eto ufiebi ku wə diyənde otonsə wə obiasə
wə ditsyəbi kenke.
9 Usialetidi əmə bə ku Obonsam eto
əsuəale, nya wuuyifo bidia eto ayanisa
akpa akpaa ote.
10 Nya betidi ba kenke lɔɔyɛ lə nnya
əsuəə, ebonya kenkee, wɔɔyɛ lə disiale ku
kɔwɛsu saa bə lə ɔwɛ mə okpe. Boonya
itsyise bamfo Ditiki Sɛɛ nə Onanto lete mə
bə bənyə nkpə banɔ.
11 Nyamfo eso Onanto eboyani mə utə
kawɛ eto lɛwɔnɔ nə luutə bafo bidia banɔ.
12 Lə kalosəkɔɔ, Onanto ebolo mə dikpi,
itsyise bamfo Ditiki Sɛɛ nəmə banɔ. Bomu
bənyə disuəyuə lə asa buayifoyifo əsuə.

Bińyə Kekleke.

13 Mɔ bayimi, ele bə bokasɔ Onanto ani
lefe saa lə mi disi eso. Buyi boə woala mi
sitinti. Mi ni betidi tutɛ Onanto díləkə nkə
binyə bofo. Úfi Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ úflə mi abua
úwi nya béfo ɔnukualɛ bɛnɔ.

14 Nya ɛyɛ lə bo Ditiki Sɛɛ nəmfo budi əsuəə, Onanto ákpadi mi nkə bibə befo diye fe kase Bonamute Yesu Kristo léfo.
15 Lə nyamfo esoo, mɔ bayimi, bińyə kekleke lə bɛkɔbe ɔnukualɛ eto asatete nnya bóte mi lə bo kukue ko bówɔni ku etiki nnya búdi mi, bɛlɛ nya kɔni kekleke.
16 Nyaso bɔlɛ bɔwunsəko bɔtɔ ku lekpakpalɛlɛ itsyi lə Bonamute Yesu Kristo ku Boanto Onanto wə laala bo, nya ɛyɛ lə wə lefonə əsuə ókpe bo nkɛale nya útə bo kusubebe tinti.
17 Bɔlɛ wə lekpakpa buənkə, utə mi əsuəale lə okpe mi utu wə nkpe osa, bə lə bidi etiki ku lə biyifo asa sɛɛ lefe saa.

3

Bekloma Lə Bikato Ola Kətə Onanto Lə Bo Disi.

1 Lə kalosəkɔɔ, mɔ bayimi, bekloma lə bikato ola kətə Onanto lə bo disi, itə bə lə Bonamute eto Ditiki Sɛɛ nəmfo lə disənsə disu nlebe ku dibu fe kase miitsya seka.
2 Nya lə bɛtɔ Boanto Onanto tsya biə lə uləkə bo utsyiko lə betidibua ku besialetidi eto ani əsuə, itsyise inni betidi ba tã léfo Ditiki Sɛɛ nə mə bánɔ.
3 Bonamute eyifo ɔnukualɛtidi, uuńyə mi kama, ookpe mi nkɛale nya woobe mi bə olo Obonsam əmbutəkə bo kato.
4 Bonamute ətə bufi bo utu butəkə lə mi bə bɛlɛ bɔyɛ lə esu nya bote mi əsuə, nya buyi boənkə biofo buyifo lə nnya əsuə enso.
5 Bɔlɛ Bonamute lekpakpa bə ɔsini mi ənəmi lə binyə lə bete kase wə, Kristo laakpe bo nkɛale ku kase Onanto laala bo.

Binyə Kekleke Itə Keyifoyifoyifo.

6 Mɔ bayimi, bɔlɛ mi kɔfi bokpe kekleke lə Bonamute Yesu Kristo eto diye əsuə boə biləkə mi əsuə bitsyiko lə bayimi ba ni baflɔ nya banlɛ buyifo lə bo asatete əsuə.
7 Mi kosate biyi kukɔnɔ biə ele bə biyifo keyifo fe kase buyifo, itsyise bóenyifo sɛflɔ lefe nə bɔ́kɛ mi lenti.
8 Bóamfo bɔwunsəko itsyi lə kuutsyuə saa ɔflɔ bə bóamfo kayo. Bomu búyifo keyifo kekleke ketsye ku kakɔmi bə bo bobə ményifo bitsyikə itə kuutsyuə saa.
9 Inni nnya kasɔ ni bənkə bumbə kusu boatɛyi mi bə bebe bo eso. Bomu bóla boə bekase kase ele be beyifo keyifo.
10 Biokloma biə lefe nə bɔkɛ mi lentii, bókpe mi kɔfi boənkə utidi wə ke laani nkə woəmbuyifo keyifoo, mendi tsya.
11 Bɔlɛ mi nyamfo bɔtɛyi itsyise bɔlɛ bɔnɔ boə baflɔ bətsyuə kpe mi lenti nya ini mə bayimitsyuə eto ketikima hã te baayɛ kedi.
12 Bɔninko betidi bamfo ditsyəbi nəmfo kekleke lə Bonamute Yesu Kristo eto diye əsuə, bə lə balɛ mə əsuə kukɔnɔ lə be fi mə ani beyifo keyifo bedi.
13 Fɛɛ mii, bayimi, biəntə lə ani lə elo mi lə lesa sɛɛ buyifo əsuə.
14 Nya lə utsyuə nkə woəmbuyifo lə ditiki nə bɔtɛyi mi lə kukue ko mfoo, bitsyə wə lekpo nya lə biləkə wə lə mi nti, lə kofami lə kɔlɛ wə.
15 Tsyaa bienkisi utidi əmə. Bomu ele bə bɛlɛ wə kɔlɛ fe mi ɔyimi seka.

Bɔlɛ Mi Bokla.

16 Bɔlɛ Bonamute kosate wə ləətə diyuəsə lekpakpa bɔlɛ bə lə utə mi kəmiə eto diyuəsə lə mi lə kusu saa əsuə. Lə Bonamute lə ɔlɛ mimblɛ kenke ola.
17 Mɔ, Paulo, kosate uni nlɛ etiki fɛfɛ nye nkla bomfo bɔwɔni kətə mi ku mɔ kɔni. Iyifo mɔ kosate eto lɛnimi eto awɔnisa fe kase maawɔni kakpe lə mɔ kukuewɔniwɔni saa kalɔ.
18 Bɔlɛ ola boto boə Bonamute Yesu Kristo lə ɔlɛ mi mblɛ kenke ola lə wə lefonə əsuə.

1 TIMOTEO
Kukue Tutɛ Ko Paulo Lɛwɔni Útə Timoteo

1 Mɔ, Paulo, wə ni Yesu Kristo eto nwə ótsyese ɛyɛ lə bo Ofomfokətə Boanto Onanto ku Bonamute Yesu Kristo wə bɔnlɛ kusu bobee, nlɛ kukue komfo bɔwɔni.
2 Nya mimfi minlɛ fə Timoteo botsyese. Eyi fə eyifo mɛ fe ubi lə bofokanɔ əsuə. Nyaso minlɛ Bonamute Onanto Ku Boanto Yesu bɔtɔ miə lə mə kaminsənyənyə lə kətəkəko fə lə bənyə fə kaminsə lə bətə fə diyuəsə.

Paulo Álɛ Wə Kɔlɛ Itsyi Lə Bidia Eto Bateasa Ǝsuə.

3 Nla miə lə esi əsiə lə Efeso mfó fe kase míntɛyi fə lefe nə mínyɛ mfo mímfe mintɔ lə Makedonia. Nnya ni bə eyi fənkə betidi bətsyuə kpə lə mfo ba nlɛ asa nnya loobiasə nsusu itsyi lə bo asatete lə Kristo bofokanɔ əsuə. Ele bə ani komə nye ala betidi bamfo bə lə bayɛ nya kakloe buyifo.
4 Tɛyi mə lə bayɛ lefe bobiasə lə akokosatete ku bakoko eto ntsyikɔ eto katobobesə əsuə. Asa nyamfo eto okle bote akpe kənə lə betidi nti. Nya yaanyɛ lə Onanto eto nsusu əsuə. Nsusu bo nyɛ lə bofokanɔ əsuə hã ele bə bote.
5 Nya lesa nə lefe bə biyifo ni bə ele bə bola bo bafokanɔfɔ tsyuə ku kafo faa, ku utu wə ləmbolo bo dikpi lə asa buayifoyifo saa əsuə. Nya ele bə bo bofokanɔ lə Kristo əsuə tsya yifo sitinti.
6 Fɛ betidi bətsyuə étsyi kama bakpe asa nyamfo. Nyaso bányɛ kusu sɛɛ komfo. Nya bəənə etiki bimba nya ləmbə kutəkə.
7 Baala bə baatsyi bawuninsə bafiani Mose eto kɔfi eto bateasa. Fɛɛ mə bamə kosate mannɔ etiki nyamə kasɔ tsya. Beedi etiki kekleke itsyi lə kɔfi komə əsuə, fɛ mə bamə kosate maannɔ lesa nə banlɛ bɔtɛyi kasɔ.
8 Bomblɛ kenke yi boə Mose eto kɔfi komə alɛkɛ, fɛɛ ele bə bətsyue ko koto fe kase boate ko.
9 Nya ele bə bukakloma tsya boəə, inni betidi sɛɛ eso béyifo afi kəkə mə ato, bomu mba ditidi ato baata Onanto eto afi kebu ku mba leeyifo asa bua ku mə kakle ba eto nkpə diyi ku abuayifoyifo. Mə ni betidi ba ləmbə bofokanɔ saa, mba laalo mə antomə ku ambemə ku mba ni bewudifɔ.
10 Mba ni betidi ba leedi asɔnɔ ku basani ba laalabeko mə basanitsyuə. Mə ni betidi ba leeyu betidi bamba kəmuə kate ku mba ni badia ku mba laasɔ akɔɛsi nye kakpadi asa katɛyi bidia. Nya ku mba kenke ba dímamfo Ditiki Sɛɛ nəmə eto asatete bánɔɔ, mə ni mba baanlɛ ato nyamfo bukə nɛ.
11 Boonyə asa nnya minlɛ bote lə Ditiki Sɛɛ nə béfi bákpe mɛ lə kɔni bə nte itsyi diyənde eto Onanto wə boatɛsə nte ɔflɔ.

Paul Ásɔ Onanto Ani Lə Wə Kaminsənyənyə Eso.

12 Məmbofo Bonamute Yesu Kristo ani bɔsɔ lə əsuəale nnya ufi utə mɛ nkə lə mfo keyifo kamfo buyifo eso. Nya lə ɔnukualɛɛ, úfi ke ókpe mɛ lə ani. Itsyise únyə mɛ nya uunyi nkə məmbutsyetsyi ke nyani wə ntsyə.
13 Ite bə lə lefe ditsyuə nə lefee, nńyə lə wə əsuə, lə etikibuadidi ku lə aka əsuə fɛ mímbə míntsyi mɔ lɛkɔɛsi minwuninsə, Onanto ənyə mɛ kaminsə. Itsyise lə lefe nəmfoo, mámfo wə nnɔ tɔ nya mánte lesa nə mínkeyifo tsya.
14 Bonamute ənə mɛ kafo tinti nya útə mɛ bofokanɔ ku lelabi se buunyə lə bo lɔniyifoyifo ku Yesu Kristo.
15 Ditiki nə minlɛ bɔtɛyi mfo eyifo etiki eto ɔnukualɛ, nya ele bə utidi saa fo ɔnɔ. Kristo Yesu wə ni Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyə, díbə kawunsiə kamfo nkə lə ubə uləkə babuayifo. Nya mɔ ni obuayifo kenke enso lə babuayifo nti.
16 Fɛɛ Onanto dínyə mɛ kaminsə nkə lə ɛyɛ lə mɔɔ ni obuayifo kenke enso əsuəə, Kristo Yesu lə utə lə betidi lə bənyə bə okpe lelabi nə eso woefi katsyɛ babuayifo ba lefo wə banɔ. Lə nya esoo, wuutə mə nkpə bo ləmbə kalosəkɔ kulefe tsya.
17 Nyaso bitə lə bukatɛsə bo Oka wə nkpe kato wə boənyə ku bo ənəmi wəə hã ni Onanto wə nsi nkpə isu manlo manlo. Nya lə bukabesə wə Onanto wə leenkpə eto diye kato lefe saa. Ibə itə.
18 Mɔ ubi Timoteo, keyifo ku afi nnya mimfi mintə fə mfoo, eka asa nnya bo Onanto eto bənyələkətidi lɛ́tɛyi itsyi le fə əsuə. Lɛ etiki nyamfo kɔni kekleke fe bemake, ebutəkə kabua kato lə lema nəmfo əsuə.
19 Lɛ fə bofokanɔ kɔni kekleke, tə bə fə utu manlo fə dikpi. Betidi bətsyuə ba díməntsyue mə ketu eto kɔlɛ kotoo, mə dídu bánɔ banyansə mə bofokanɔ nɛ.
20 Nya lə mə ntii, ni Himeneo ku Aleksandro. Nnə mə ato lə se mímfi mə míntə Obonsam bə lə bənyə kanyi lə wə ani. Nyamfo luutə bə bakase bə bayɛ etiki bua budi lə Onanto əsuə.

2

Bikato Ola.

1 Lesa tutɛ nə moola miə bete ni bə bikato ola bikətə Onanto lə bikalɛ wəə lekpakpa kasɔ wə ani lə betidi ba tã eto

disi. Bikəfi mi ku mə mblɛ eto ahiã bikətsyə lə Onanto eto ənəmi.
2 Nya bikato ola kətə Onanto lə baka ku betidi ba kenke ntɔnko betidi bə lə bomblɛ lə bɔkɛ lə diyuə əsuə kalebe saa. Itə bə lə bobokosə bo əsuə kasɔ butə Onanto nya bufi dibu butə utsyuə saa.
3 Olatoto eyifo lesa nə laakɛ bo Ofomfokətə Onanto ɔkɔɛ.
4 Itsyise ola nkə utsyuə saa te wə Ditiki Sɛɛ nəmə lə ote ɔnukualɛ əmə bə lə utə wə nkpə.
5 Lə ɔnukualɛɛ, Onanto ɔni ete nkpe. Nya Ofomfokətə tsya ɔni ete nkpe. Wə ni utidi wə baakpo Kristo Yesu. Wə ni futsyə laalɔ bonko Onanto eto nti.
6 Wə ni fuutsyuə dífi wə əsuə útə fe kedi lə kawunsiə kenke eto betidi eto disi. Yesu éyifo nyamfo sitinti bə Onanto eto kɛnyɛ ka útsyə nkə woofo utə wə betidi kenke eto lefe eboyo.
7 Nyamfo eso Onanto lékpe mɛ fe wə ɔtɔnkpe ku wə oteasa. Nyamfo menyifo bə sidia minlɛ bɔtɛyi. Nlɛ mi bɔtɛyi sitinti minkə wə díləkə mɛ fe oteasa nkə lə mbə nləkə wə bofokanɔ eto Ditiki Sɛɛ nəmə nte betidi ba lennitɔ Yudafɔ.
8 Lə bafokanɔfɔ eto katsyakɔ saa, nla minkə basani besə mə ani kato bato ola ku ketu ka lekpa kɛnkɛ. Nya ɔblɔ nye kənə saa mankɛ mi lə nti.
9 Nla tsya miə besio lɛ mə əsuə ola ɛyɛ lə mə bikelɛlɛ əsuə, lə ete bə balɛ mə əsuə kasɔ bobokosə. Inni bə bakle mə esi ku sika eto bikə akpa akpa nya lefo koya kpə nya loote bə balɛ mə əsuə kato bobesə.
10 Bomuu, ele bə mə ditsyəbi sɛɛ te bə beyifo besio ba laate Onanto sikpi.
11 Nya ele bə usio saa bokosə wə əsuə kasɔ lə okase asa, lə busiə kpo əsuə.
12 Minlɛ mə kusu butə minkə baté basani asa nye bətəkə basani kato. Bomu ele bə bəsiə kpoo, betsyue koto.
13 Itsyise Adam ni futsyə Onanto leka buyifo fɛ úləkə Eva utsyiko lə wə.
14 Nya inni Adam ni nwə olo əmə lɛwɛ, bomu usio əmə ni nwə ɔwɛ. Nya útə úyifo lebua.
15 Nya lə usio ebuńyə kekleke lə wə bofokanɔ əsuə ku lə lelabi əsuə nya wuusiə nkpə kɛnkɛ nya woobokosə əsuə kasɔɔ, wɔɔyɛ lə kanyi ka nkpe lə ubilele əsuə ɔbɔ ofe.

3

Ditsyəbi Nə Ele Bə Lɛkɛ Bofokanɔfɔ Eto Batɔnkotɔnko.

1 Ɔnukualɛ uni, baatɛyi bənkəə, lə utsyuə aala nkə woeyifo bafokanɔfɔ eto ɔtɔnkotɔnkoo, ete bə woala nkə woeyifo keyifo sɛɛ.
2 Fe bafokanɔfɔ eto ɔtɔnkotɔnkoo, ele bə uyifo utidi wə bulə saa ləmbə lə əsuə, uufi kusiə kɔni, uyifo obesibe, ɔkɛ dibusə, ɔlɛ əsuə ola, nya betidi leebu wə. Ɔkɛ kafoɛkpɛ kafo bafɔ nya uyifo oteasa sɛɛ.
3 Yanle bə uyifo utəkpə, nya woankpɔ ekiti. Ele bə uyifo utidi wə diyuə, nya woenyifo nwə ləənə etiki, nya woansɛsə ənəmi lə atabi əsuə tsya.
4 Ele bə uyifo nwə laalɛ wə diyo eto betidi ola, nya wəətə nkə wə bebi tsyue ditiki koto lə kusu saa əsuə.
5 Nya lə utidi utsyuə kpe wə leenyi kase woobe wə diyoo, ntsyə wɔɔyɛ obe Onanto eto betidi ba wɔɔyɛnko?
6 Yanle bə uyifo nwə léfo Onanto ɔnɔ fɔfɔ kase woembobesə əsuə kato, nya ɛyɛ lə nnya əsuə ote əsuə, lə ubə udu ɔnɔ, nya Onanto luunə wə koto fe kase únə olontidi əmə koto.
7 Ele bə uyifo utidi wə nkpe diye sɛɛ lə mba dímamfo banɔ tsya eto ənəmi, nya luutə bəmbɔtɛyi kulesa bua saa bakpe wə kofani bə lə obuale əmə lə unyə wə umuə.
8 Nko kə ini bə wə bawunsəkotsyuə tsyaa, ele bə məə tsya yifo betidi ba nkpe ditsyəbi sɛɛ, nya baalɛ keyifo ola kekleke. Ele bə beyifo betidi ba ləənnə ntə kəkpə, nya baansɛsə ənəmi lə atabi əsuə tsya.
9 Ele bə beyifo bətsyuə léfo Ditiki Sɛɛ nəmə báboko mfo banɔ kekleke ketu ka laanlo mə dikpi.
10 Nya ele bə beto mə ditsyibi bebe fɛ. Nya lə bənyə kabua saa lə mə əsuəə, bitə lə beyifo bawunsəkotsyuə.
11 Ele bə mə bəsiə tsya, yifo besio ba nkpe ditsyəbi sɛɛ, nya benyifo betidi ba leedi betidi eto ntikima. Bomu ele bə beyifo besio ba leekpə ntə, nya beeyifo lesa saa lə kusu əsuə.
12 Be fə, bawunsəkotsyuə bamfo eto utsyuə saa fi kusiə kɔni kplon, nya woalɛ wə bebi ku wə diyo eto betidi kenke ola.
13 Nya bawunsəkotsyuə ba nlɛ mə keyifo olaa, mə kosate ebunyə dibu ku kəńyəsə sɛɛ lə betidi eto ənəmi. Nya bɔɔkɛ utu bedi etiki lə mə bofokanɔ lə Yesu Kristo əsuə kate betidi bamba.
14-15 Nlɛ bobe bə yəmbɔklɛ muubə nyə mi. Fɛɛ nlɛ asa nyamfo bɔwɔni kətə fə bə lə minlɛ bubə mləə, lə efo fə bɔwunsəko lə ate lesa nə ele bə yifo fe ɔtɔnkotɔnko lə Onanto eto bebi nti. Nya mə ba ni Onanto wəə nkpe nkpə eto bebii, mə ni omayi itə Ditiki Sɛɛ nəmə.
16 Onanto eto ditiki kɛnkɛ nə bələkə bátee, kpe kalende tinti nya kuutsyuə saa əmbofo bɔni nko. Nya ni bənkə,

"Bonamute əbə bale fe kawunsiə eto utidi.
Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ ələkə óte nkə uyifo kɛnkɛ.

Nya Onanto eto batɔnkpe dínyə wə.

Nya bələkə wə báte lə kawunsiə eto
betidi kenke nti.
Kawunsiə eto betidi kpə áfo wə bánɔ.
Nya Onanto dítsyi wə úsuko kato lə
diyənde kplɛ əsuə.”

4

Betidi Ebutəkəko Bidia Eto Bateasa Kama.

1 Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ ələkə óte bo ókpasə nkə, fɛ kawunsiə eto kalosəkɔ looyoo, betidi bətsyuə ebɔbɔ lə bofokanɔ eto Ditiki Sɛɛ nəmfo əsuə bətəkəko bidia eto awɔnɔ nnya mba luufi mə əsuə bətə obuale əmə eto asatete.

2 Bidia eto asa betidi bamfo laate, nya buufi mə disiale eto asatete bakula, itsyise mə akɔɛsi əkpə fe situ ku ute béfi bátonsə nnya, bəmbə ɔnukualɛ.

3 Mə laate bə yanle bə betidi fi kusiə. Nya baatɛyi bənkə yanle bə bedi edisa ətsyuə eto okle tsya. Fɛɛ Onanto wə díyifo edisa kenke utsyə nkə mba léfo wə ditiki banɔ bentekəko wəə, lə bedi ku lɛninsɔ.

4 Nya sitintii, asa nnya kenke Onanto díyifoo, alɛkɛ. Nyaso yanle bə utidi saa kisi didisa kuditsyuə. Bomu ele bə bafo ditsyuə saa ku olatoto ku lɛninsɔ.

5 Itsyise Onanto eto ditiki nəmə ku bo lɛninsɔ ləəyifo didisa nəmə kɛnkɛ.

Kristo Yesu Eto Usumunyə Sɛ.

6 Lə até fə bayimitsyuə asa nyamfoo, nya əsuə fɔɔyɛ afiani Yesu Kristo eto ɔwunsəko sɛɛ nɛ. Lə nya féfi bofokanɔ eto etiki nyamə ku asatete fékluəsə əsuə esoo, nyamfo luutə fə əsuəle nɛ.

7 Nyaso ləkə fə əsuə etsyiko lə amamosa nnya betidi laatɛyi nya dimanyɛ lə konantosu nya ləmbə kutəkə saa. Nya kase konantosu lə ətəkəko ko kekleke.

8 Ǝsuə eto bunə itə ale bɔkɛ alɛkɛ lə kusu kutsyuə, tsya Anantotiki bufi kekuləsə əsuə ku nya bokase kpe kutəkə eso nyamblɛ kenke. Itsyise yuutə fə kutəkə lə nkpə bomfo ku lə kəkpəma eto nle tsya.

9 Nyamfo eyifo ɔnukualɛ wə ele bə utsyuə saa fo ɔnɔ.

10 Nyamfo eso bɔnlɛ keyifo kekleke nya bɔnlɛ kanyi saa bunyə nɛ. Itsyise bo kusubebe təkə lə nkpə manlo bo Onanto wə ni betidi ba tã eto Ofomfokətə əsuə. Nya mba luunyə wə bofokətə ni mba léfo wə bánɔ.

11 Nyamfo ni asa nnya ele bə te mə nɛ.

12 Məntə lə betidi bətsyuə lə bənyə fe amamflɔ itsyise eyifo okosobi eso. Bomuu, fiani ditsyəbi sɛɛ itə bafokanɔfɔ kenke ɛyɛ lə fə etikididi ku fə ditsyəbi ku fə lelabi itə betidi ku fə bofokanɔ ku fə nkpə kɛnkɛ busiə tsya əsuə.

13 Ńyə kekleke lə akakla Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə əkətə bafokanɔfɔ kenke. Nyaso ləkə nya kasɔ lə ate mə asa nyamə isu ese lefe nə muusinkli mbə.

14 Nya manyɛ Onanto eto Lɛwɔnɔ eto ətəsa nnya úfi útə fə ɛyɛ lə wə bənyɛləkətidi ku bafokanɔfɔ eto batɔnkotɔnko ba dítəkə fə anii, eto keyifo buyifo.

15 Tə lə fə nsusu lə butəkə lə nyamfo əsuə, nya lə alɛ nko ekeyifo itə lə betidi ba tã lə bənyə lə fə nkpə sɛɛ bo fensi eto sɛtɔsusu.

16 Lɛ fə əsuə kukɔnɔ ku asa nnya faate. Nyə kekleke lə keyifo ka fanlɛ əsuə. Itsyise lə eyifo nkoo, ebuləkə fə əsuə ku betidi kenke ba laanɔ fə ditiki etsyiko lə kotonənə əsuə.

5

Ele Bə Lɛ Bakɔbəsiə Ku Batɔnkotɔnko Ku Beyifoyifo Ola Kukɔnɔ.

1 Meyenki akpe nye manlɔ osani wə ni fə sininə ətsyə ku kudu. Bomu ləkə asa kasɔ ate wə ku utu buɛɛ fe fanto seka. Lə bakosobi fe bayanisani.

2 Lɛ besio ba lebe banso fə fe fambe mə. Nya lə alɛ mbitɛ tsya fe fə bayimisio, nya lə alɛ fə əsuə kɛnkɛ.

3 Bakɔbəsiə ba ləmbə bawunsəkotsyuəə, lɛ mə kukɔnɔ ku dibu.

4 Fɛ lə bakɔbəsiə bətsyuə kpe bebi nye bəflufluu, tə lə bebi bamə lə bakase tutɛ, bakase kase bɔɔlɛ mə diyo eto betidi ku mə mba léle mə ola fe kase mə bofokanɔ eto keyifo lete. Ele bə bedi betidi ba ləətsyə mba léle mə kɔlɛ. Nyamfo ləədufə Onanto ənə nɛ.

5 Nya ɔkɔsiə wə ləmbə ɔwunsəkotsyuə saa, ufi wə kusubebe utəkə lə Onanto əsuə lə ukato ola ukətə Onanto ketsye ku kakɔmi itsyise ohiã wə bɔwunsəko.

6 Fɛɛ ɔkɔsiə wə leedi sɛsɔnɔɔ, umbə nkpə lə Onanto eto ənəmi, ite bə usi nkpə tsya.

7 Di mə etiki əkə mə ato itsyi lə asa nyamfo əsuə bə lə mə bətsyuə nye betidi bamba lembudi mə ketikima.

8 Nya lə utsyuə lə mi nti áni nkə woəmbɔlɛ wə diyo eto betidi ola kukɔnɔɔ, nyalɛ te fə ɔ́ni wə bofokanɔ eto kusu komə, nya wə etiki abia eso utidi wə dimamfo ɔnɔ kulaa tsya.

9 Memfi ɔkɔsiə wə dimamfo tɔ alɛ fosi akua eto diye akɔ ku bakɔbəsiə eto ditsyukpa nə nkpe lə bafokanɔfɔ nti. Nya nnya nsi nso ni bəə, ɔkɔsiə wə nkpe lə ditsyukpa məmfo nti di usio ni kusə kɔni hã úkəsiə.

10 Uyifo nwə betidi laakpadi diye sɛɛ lə kase unsi nkpə sɛɛ eso. Ele bə udi usio

wə nkpe ditsyəbi sɛɛ wə dínə wə bebi
kukɔnɔ nya onkpe kafoɛkpɛ itə bafɔbofo.
Ele bə uyifo usio wə nkpe kafo ɛkpɛ itə
wə bətsyuə ku bafokanɔfɔ tsyuə. Nya
woawunsə ko betidi ba kenke nkpe lə bulə
əsuə. Nya lə ɔnukualɛɛ, ufi nkpə bo kenke
unsi itə kasɛɛ eto buyifo.
11 Bakɔbəsiə ba dimamfo tɔ alɛ fosi
akuaa, məmfi mə aye akɔ lə bakɔbəsiə eto
ditsyukpa nəmfo nti. Itsyise lə kusəsiəsiə
lə mə ɔkɔɛ, boosinkli lə Kristo kama besu
bəsiə bese fɔfɔ.
12 Nya nyamfo ebutə bata kakle ka nkpe
lə mə ku Onanto nti bebu itə bedi dikpi.
13 Lə nnya kamaa, boofiani baflɔ bakat-
syilama betidi eto ayo kedi etiki bimba
nnya ləmbə kutəkə. Nya nnya nsi lebia
enso ni bəə, bookakpadi betidi aye bua
kedi mə ketikima katɛyi etiki nnya di-
mamfe.
14 Nyasoo, nla miə bakɔbəsiə bamfo eto
kakle siə bese lə bale bebi lə bəsiə babe mə
ayo bomu. Nyamfo ebutə bə bembuyifo
asa nnya dimə́ńyə itə nya luutə bo balo
kusu bə bəkedi etiki bua saa lə bo əsuə.
15 Itsyise bakɔbəsiə bətsyuə ébusinkli
bésu bətəko Obonsam.
16 Lə bakɔbəsiə bətsyuə kpe lə usio wə
díkafo banɔ eto diyoo, ele bə obe mə ɔlɛ
mə ola, itə bə mə bitsyikə əmbubə itəkə
lə Onanto eto bafokanɔfɔ əsuə. Nyamfo
luutə kusu bə bafokanɔfɔ mfó eto dit-
syukpa ebofo bakɔɛsiə bamba ba ləmbə
bawunsəkotsyuə ola bɔlɛ.
17 Nya bafokanɔfɔ eto batɔnkotɔnko ba
nlɛ mə keyifo kamə olaa, ele bə bətə mə
kayofofo ka disu sɛtɔ eto sinuə. Titlu mba
laate asa fɛ bensi beedi betidi Ditiki Sɛɛ
nəmə tsya.
18 Itsyise bátɛyi lə Awɔnisa Eto Kukue
Kɛnkɛ bənkə, “Mankle onantsyui wə
laafodi kamɔ kətə fə eto kɛnyɛ lə ɔlɛ key-
ifo.” Besi bátɛyi tsya bəə, “Ele bə uyifoyifo
saa nyə wə kayofofo itsyi lə keyifo ka ɔnlɛ
əsuə.”
19 Lə utidi utsyuə əbə ɔlɛ ɔtɔnkotɔnko
utsyuə kɛnyɛ bolaa, mamfo nnya anɔ isu
ese lefe nə ɛflɔ betidi inuə ku kama.
20 Nya betidi ba ləəsiə nkpə buaa, ləkə
mə até lə mə bətsyuə nti lə əkə mə ato
lə bafokanɔfɔ kenke eto ənəmi. Nyamfo
luutə bafɛfɛ te sikpi nɛ.
21 Nyaso nlɛ fə kɔlɛ bɔlɛ lə Onanto ku
Kristo ku Onanto eto batɔnkpe kenke eto
ənəmi minkə lɛ nyamfo ola kukɔnɔ lə ayɛ
betidi eto ənəmi bobe bə lə esu ala utsyuə
aso utsyuə.
22 Tsyə əsuə, mankpɔ lə ani butəkə lə
utsyuə əsuə itə kanantoyifo buyifo. Nya
makɔko babuayifo saa, bomu ləkə fə əsuə
lə lebuayifoyifo saa əsuə.
23 Nya se kafo eto bufi nkpe fə lə
əsuə esoo, mantɛyi fə əkənə ntu fufu ete.
Yɔɔlɛkɛ bə əkənə nte sɛkɛ sɛkɛ fe kofa
seka.
24 Betidi bətsyuə eto abua nnya beeyifo
amfo bɔbiɔ nyaso yəələkə mə dikpididi
kate koko. Fɛ bətsyuəə, kama kama fɛ mə
asabuayifoyifo tsya ləəbə kabɔ bəənyə.
25 Nko kə ini bə asasɛyifoyifo tsya
əmbofo bɔbiɔ, nya nnya lɛbiɔ tsya ebubə
ɛbɔɔ lekple utsyuə saa nyə.

6

1 Tɛyi bafokanɔfɔ ba ni ndomufɔ kenke
fənkə ele bə babokosə mə əsuə kasɔ bətə
mə banamute lə keyifokɔ, bə betidi saa
embudi etiki bua saa itsyi lə Onanto ku bo
bofokanɔ eto asatete əsuə.
2 Nya ndomufɔ eto banamute ni
bafokanɔfɔɔ, mántakə bəńyə lə banamute
bamə əsuə lə bofokanɔ eto sɛyimididi
bataka. Bomu ele bə babokosə əsuə
kasɔ bətə mə bawunsəko mə kulaa enso.
Itsyise betidi ba baanlɛ bɔwunsəko mfoo,
beyifo mba lefo Yesu banɔ. Nya mə ku
məmə kenke eyifo wə bale ba woala tinti.
Nyamfo ele bə te mə lə akpe mə nkɛale lə
beyifo ele bə beyifo lə bakpe mə nkɛale.

Binyə Kekleke Lə Mi Onanto Kama Butəkəko Ƒsuə.

3-4 Utidi wə ke laate asa bamba nya
laanlɛ bɔyɛ lə Bonamute Yesu Kristo eto
Ditiki Sɛɛ əsuə, utsyə əmə lɛ wə əsuə
kato bobesə unyi kulesa. Iyifo etiki bunə
bimba ku kədiə ku bulə bimba ete woakpe.
Nyamfo ləətə betidi kənənsɛ, ndiəkpekpe
ku abiesese, ku nsusu bua bufi lə utidi əsuə
nɛ.
5 Nya bəənə etiki kəntsyɛɛ lefe saa.
Betidi bamfo eto okle eto nsunsu ebukpə
nya bensiyi Ditiki Sɛɛ nəmə eto ɔnukualɛ.
Mə nsusu ete ni bənkə bəətəkəko Ditiki Sɛɛ
nɛ mə kama lə bayɛ lə nnya əsuə bafiani
batabinyə. Ləkə fə əsuə etsyiko mbamfo
eto okle əsuə.
6 Fɛɛ lə utidi akpe ɔtsyini kekleke lə
Onanto eto bɔsumu əsuə nya asa nnya nte
wə tsya dídufə wə ənəə, uyifo otabinyə.
7 Itsyise fe kase bále boo, bóanlɛ kulesa
boboko kawunsiə. Nya lə bukpe tsyaa,
boəmbufi kulesa busuko.
8 Nyaso bitə lə bikə ku edisa nya ntə bo
lə imi bo.
9 Fɛɛ betidi ba laasɛsə ənəmi lə bikə eto
bɔkɛ əsuəə, mə leedufə lə Obonsam eto
uyibi wə obio utsyə mə nɛ. Nya beetsyiko
asa bimba buyifo, nya beefi kawunsiə eto
bikə bɔbɛbɛ kakpimi lə əsuə nya baabiasə
mə nkpə itə bəəkpə kanya kulaa.
10 Itsyise ənəmi bɔsɛsə lə atabi bɔbɛbɛ
əsuə laayɛnko asa bua kpə eto buyifo.

Betidi bətsyuə lə kənəsɛ lə atabi eto bɔkɛ eso áyansə mə bofokanɔ eto kusu. Nya mə nkpə kenke édufə lə bulə əsuə.

Ńyə Lə Bofokanɔ Eto Keyifo Eto Kusu Ǝsuə Kekleke.

11 Nya se feyifo utidi wə dífi fə əsuə utə Onanto esoo, ləkə əsuə lə asa bua nyamfo kenke eto buyifo əsuə lə efi fə ənəmi ətəkə lə asa sɛɛ buyifo əsuə. Təkəko Boanto Onanto lə bofokanɔ ku lelabi əsuə. Kɛ dibusə lə alɛ betidi buɛɛ.

12 Ńyə kekleke lə bofokanɔ eto keyifo əsuə lə akpe nkɛale lə ənyə nkpə manlo manlo. Nkpə bomfo eso Onanto lékpadi fə lə lefe nə fáfo wə bokpadi eto bofokanɔ fáte lə mba díkafo babɔ ku babamba eto ənəmi nɛ.

13 Nya lə Onanto wə diyifo lesa saa ku Kristo wə dífə wə kɛnyɛ úləkə wə bofokanɔ óte lə Pontio Pilato eto ənəmii, nlɛ mɔ Ditiki Sɛɛ bufi kətə fə, ini mɔ kɔfi.

14 Nyaso nlɛ fə bɔtɛyi minkə lɛ asa nyamfo ola kase kuutsyuə ləmbɔtɛyi kulesa bua itsyi lə fə əsuə isu ese lefe nə Bonamute Yesu Kristo luusinkli ubə.

15 Nya Onanto ebutə Yesu Kristo sinkli ubə lə lefe nə ɛlɛkɛ itə wə. Onanto ni nwə nso kenke ku ni nwə fate nlɛ seka budi lə lesa saa əsuə, nya uni baka kenke eto oka. Nya lesa saa laakpo wə Bonamute Onanto. Nya wə ni nwə boatɛsə.

16 Wə fate insi nkpə itsyise wəəkpe kulefe kulefe. Nya wəəyənde itə bə kuutsyuə saa əmbofo buńyə lə wə ənəmi lə ɔlɛ bubə. Kuutsyuə saa mənnyə wə tɔ unyə nya kuutsyuə saa tsya əmbofo wə ənəmi bobe. Nya atɛsə ku əsuəale ni wə ale lefe saa. Ibə itə.

17 Tɛyi mba nkpe kawunsiə kamfo eto bikə fənkə, bambesə əsuə kato befi mə ənəmi bətəkə lə mi, bikə bia lalo əsuə. Bomu befi mə ənəmi bətəkə lə Onanto əsuə. Wə uni ləətə bo lesa saa kafo faa nkə lə bunyə disuəyuə.

18 Tɛyi mə fə bekeyifo kasɛɛ nya luutə boofiani batabinyə bənyə atsyɔkpokpo lə nnya buuyifo əsuə. Nya lə bəkətə betidi asa kafo faa.

19 Lə beyifo nkoo, balɛ bikə bia lambia bɔɔlɔ kətsyə itə mə əsuə lə kama ka nlɛ bubə. Lə nya əsuə boonyə nkpə tinti bətə əsuə.

20 Timoteo, be fə alɔ asa nnya Onanto dífi útə fə ətsyə kukɔnɔ. Memfi fə əsuə akpe lə eyifosa bimba ku etikinənə bimba əsuə. Nyamfo əsuə betidi bətsyuə laayɛ kawɛ betidi fe mba ni babesibe.

21 Itsyise bətsyuə efi bə beyi asa nyamfo. Fɛɛ ɛyɛ lə nyamfo əsuə bányansə mə bofokanɔ eto kusu.

Nlɛ Onanto bɔtɔ miə ufi wə lefonə obe mi.

2 TIMOTEO
Kukue Nuəfə Ko Paulo Lɛwɔni Útə Timoteo

1 Mɔ, Paulo, wə ɛyɛ lə Onanto eto lefonə əsuə mimfiani Yesu Kristo eto ɔtɔnkpe, wə nlɛ letsya bobe itsyi lə nkpə bo buunyə lə Bonamute Yesu Kristo əsuə lə bo ku wə eto lɔniyifoyifo əsuə nlɛ kukue komfo bɔwɛni kətə fə.

2 Mɔ ubi lala Timoteo, nlɛ Boanto Onanto ku Bonamute Kristo Yesu bɔtɔ miə mə lefonə lə disiəko fə lə bənyə fə kaminsə, lə bətə fə diyuəsə.

Nyə Kekleke Lə Bofokanɔ Ɜsuə.

3 Maasɔ Onanto wə meesumu fe kase mɔ banamə díyifo ani. Nya meeyifo nko ku mɔ utu wə laanlo mɛ dikpi əsuə. Nya, masɔ wə ani ketsye ku kakɔmi kalɛ wə lekpakpa lə fə disi lə nlɛ ola boto.

4 Nya lə nkloma binəntu bia féwii, mala tinti miə məənyə fə lə əsuə lə iyuə mɛ.

5 Maakloma bofokanɔ kekleke bo nkpe fə. Bofokanɔ bo eto okle lɛkɛ fə ewu Lois ku fambe Eunike mə. Mfo nnɔ miə fintsya kpe mu okle.

6 Nsusu bomfo eso minlɛ fə kukue komfo bɔwɔni bə lə alɛ kekleke ətəsa nnya Onanto dítə fə lə lefe nə mímfi ani míntəkə fə lə əsuə mínto ola.

7 Itsyise lɛwɔnɔ nə Onanto dítə boo, əəntə boate sikpi. Bomuu, útə bo lɛwɔnɔ nə ləətə boənyə əsuəale, ku lelabi, ku əsuə eto lɛkɔɛle kato butəkə tsya.

8 Lə nyamfo esoo, məntə lə kofani lə kɔlɛ fə bə əńyə alɛ Bonamute eto Ditiki Sɛɛ nə mə bɔtɛyi nye lə kofani lə kɔlɛ fə lə mɔ disi nwə bákpe le diyo lə Kristo eto disi. Bomuu, fintsya ńyə kekleke lə ənyə kanyi lə wə disi lə ələkə Bonamute eto Ditiki Sɛɛ nəmə ate. Itsyise Onanto ətə fə əsuəale bə lə afo nyamfo buyifo.

9 Onanto ni nwə dítə bo nkpə nya ókpadi bo nkə bofiani wə betidi. Inni lə bo kasɛɛ ka búyifo eso. Bomuu, iyifo wə Onanto eto nsusu ku kafo ɛkpɛ ka úfi útə bo eso. Nya ɛyɛ lə bo lɔniyifoyifo ku Bonamute Yesu Kristo əsuə nya búnyə Onanto eto lefonə nəmfo fɛ úyifo kawunsiə kulaa tsya.

10 Nya mɔmɔɔ, Onanto ébuləkə nyamfo óte bo ekpa wuə lə Ofomfokətə Kristo Yesu əmfo eto bubə əsuə. Wə ni futsyə léso ukpə ku eto əsuəale ani. Nya ɛyɛ lə wə Ditiki Sɛɛ əsuəə, óboko bo nkpə bo kalosɛkɔ lənsiembɔkɛ kulefe.

11 Onanto efi mɛ uyifo nwə loobe wə letsya ku ɔtɔnkpe ku wə Ditiki Sɛɛ nəmfo eto oteasa.

12 Nya lə nyamfo esoo, nya minlɛ kanyi bunyə nɛ. Fɛɛ kofani annlɛ mɛ. Itsyise mfo nnɔ sitinti, nya nyi utidi wə əsuə mɔ bofokanɔ nkpe. Nya nyi tsya miə woose mɛ ku nya kenke mimfi minlɛ bokpe lə wə ani isu ese lə Diyi nəmə.

13 Lɛ etiki sɛɛ ku nnya kenke mínte fə kukɔnɔ kekleke, nya lə ayɛ lə nnya əsuə. Fo nya anɔ kekleke nya lə eyifo lɔni ku Kristo Yesu lə lelabi əsuə.

14 Nya ɛyɛ lə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ eto əsuəale nya nkpe lə bo əsuəə, lə alɛ asa sɛɛ nya kenke béfi bətə fə kukɔnɔ.

15 Eyi fə Asiafɔ eto bafokanɔfɔ kenke édu mɛ lə ɔflɔ, nko ke ni Figelo ku Hermefene tsya lídu mɛ lə ɔflɔ nɛ.

16 Nlɛ Bonamute lekpakpa miə unyə Onesiforo ku wə diyo eto betidi kaminsə itsyise yéanlɛ wə kofani bə bákpe mɛ lə diyo. Bomuu, úńyə ko mɛ nnya ɔ́wunsə ko mɛ tinti.

17 Nya lefe nə úbə Romaa, ótsyilama kenke ɔ́bɛbɛ mɛ isu ese lefene eto lefe únyə mɛ.

18 Nlɛ bɔtɔ miə lə Onanto lə unyə wə kaminsə lə wə Lekpoyi əsuə. Fə kosate yi esu kpə nnya əsuə ɔ́wunsəko mɛ lə Efeso.

2

1 Nya fə, mɔ ubi, kpe nkɛale ɛyɛ lə Onanto eto lefonə nə úfi útə bo bə bookpe lə lɔniyifoyifo ku Kristo Yesu əsuə.

2 Nya lə asa nnya fánɔ bə nte lə betidi kpə eto ənəmii, nko kə ele bə fintsya fi akpe lə betidi ba léfobanɔ eto ani bə lə befi besu bate betidi bamba tsya.

3 Ńyə kekleke lə kanyi əsuə fe kase omamanyə sɛɛ ləəńyə, ətə Kristo Yesu.

4 Omamanyə wə ńyə sitinti itə wə keyifoo, woola nkə wə eyifosa lə ekpe wə uninə disuəyuə. Nyaso woənsiəmbufi ani okpe lə betidi ba lenni bamamanyə eto asa nnya beeyifo əsuə.

5 Nko ini nɛ bə fɛ nwə leetsyetsyi lə udi ututɛɛ, ele bə uyifo lə afi nnya baakpe əsuə kukɔnɔ.

6 Ɔkuɛmfo wə leeyifo keyifo ku otsyekle lə wə ɔkuɛɛ, wə ni futsyə laaka wə bidikə bia budi nɛ.

7 Bu disi lə etiki nnya minlɛ fə bɔtɛyi mfo kenke laabe, itsyise nyi minkə Bonamute ebutə anɔ nyamblɛ kenke kasɔ.

8 Kloma Yesu Kristo wə ni Oka David eto ufluflu wə Onanto létakasə úńyənsə utsyi ɔkɔmə úbə fe kase Ditiki Sɛɛ nə minlɛ bɔtɛyi mfo nlɛ bote.

9 Nnlɛ kanyi bunyə lə Ditiki Sɛɛ nə maatɛyi eso. Nya bakpe mɛ lə amana kulaa tsya fe utidi wə leeyifo asa bua. Fɛɛ Onanto eto etiki alɛɛ, bəmbofo ni kusu buti!

10 Lə nyamfo eso maafo lesa saa akamini
itə Onanto eto betidi ba ukələkə utsyə esoo,
bə lə mə tsya lə bənyə bofo bo ɛyɛ lə Kristo
Yesu mate əsuə lə bɔyɛ lə nnya əsuə bunyə
nkpə manlo eto disuəyuə.
11 Ɔnukualɛ uni baatɛyi bənkə,
“Lə búkpe ku wəə,
bo tsya ebusiə nkpə ku wə.
12 Lə bofo buńyə kekleke lə kanyinyənyə
saa əsuəə,
buudi seka ku wə.
Lə bɔni wəə,
wuntsya ebɔni bo.
13 Lə ibə bə bóyɛ bofokanɔ lə wə kula tsyaa,
wəə, əmbɔyɛ buyifo lə kɛnyɛ ka utsyə
əsuə.
Itsyise wəmbɔni wə əsuə kulefe.”

Lɛ Fə Ǝsuə Kukɔnɔ Bə Lə Onanto Lə Ofo Fə Kayo Sɛ.

14 Kaklomasə mə asa nyamfo nya lə əkə
mə ato kekleke lə Onanto eto ənəmi bə lə
bayɛ etiki bunə. Itsyise kasɛɛ saa aambɔ
le nya əsuə. Bomu asa nyamfo ətə bə
yaabiasə mba laanɔ nya. Mə bofokanɔ
ebɔyuɛ.
15 Lɛ fə əsuə kukɔnɔ lə kusu saa əsuə bə
lə Onanto utə fə kayofofo sɛɛ. Yifo fə keyifo
kukɔnɔ bə kofani lə kɔyɛ fə bɔlɛ. Bomu
yifo utidi wə laate Onanto eto Ditiki Sɛɛ
nəmə lə ɔnukualɛ kosate əsuə.
16 Ləkə fə əsuə etsyiko lə akuɛntiki ku
asa bimba bɔtɛyi əsuə. Itsyise betidi ba
leeyifo asa nyamfo eto oklee, yəələkə mə
nsusu ketsyiko lə Onanto sikpibote əsuə
famfamfa.
17 Asa nyamfo eto okle bote ale lefabe
nə leenkpə nə laanyi kpitikpitikpiti. Nya
betidi inuə ba léte asa nyamfo eto kakle ni
Himeneo ku Fileto.
18 Banya kusu itsyi lə Ditiki Sɛɛ nəmə eto
ɔnukualɛ əsuə, nya banlɛ bafokanɔfɔ eto
nsusu bobiasə katɛyi bənkə botaka ketsyi
ɔkɔmə kəbə nkpə eto lefe ébubə éfe.
19 Fɛɛ Onanto eto diyo eto leba nə əsuə
óse ofati úńyənsəə, ni nsi ńyə. Nya
leba nəmfo əsuəə, ɔ́wɔni etiki nya ləəbə
mfo nkə, “Bonamute yi betidi ba ni wə
bale nya,” nya “Utidi wə laatɛyi nkə ɔlɛ
Bonamute busumuu, ele bə usinkli lə asa
bua buyifo kama.”
20 Lə diyo kplɛ saa, kedikpɛ akpa akpa
ləətsyə mfo. Befi sika sia béyifo kətsyuə
kətsyuə ku sika flubia. Nya kətsyuə tsya
sitə beefi baato kə fɛ nka baawoe tsya
nkpe. Beeyifo kakpɛ kamfo lə esu esu
əsuə, kətsyuə itə eyi sɛɛ eto budi eto
keyifo. Nya kətsyuə tsya itə diyi saa eto
keyifo buyifo. 21 Nyaso lə utidi utsyuə
ələkə wə əsuə utsyiko lə asa bua əsuə
nya uyifo wə əsuə kɛnkɛɛ, ofo koya utə
Bonamute fenkə kakpɛ ka baalɔ bəətsyə
itə eyisɛdidi. Itə bə boofo wə bufi itə keyifo
sɛɛ saa buyifo.
22 Ləkə fə əsuə etsyiko lə bakosobi eto
alasa bimba butəkəko əsuə. Nya yifo lesa
saa lə kusu sɛɛ əsuə, lə əsiə bofokanɔ eto
nkpə sɛɛ, lə akala betidi, nya lə əsiə nkpə
kpoo ku mə lə diyuə əsuə. Yifo asa nyamfo
ku mba nsi nkoə sɛɛ, laato ola ku ketu ka
lekpa bə ɔwunsəko mi.
23 Ləkə fə əsuə etsyiko lə ebukitiki ku
etiki bimba budi əsuə, itsyise kədiə ete asa
nyamfo eto oklee, ləənə kaboko.
24 Nya yanle bə Bonamute eto
usumunyə, lə ukədiə kədiə. Bomu ele
bə ukəyifo kafoɛkpɛ kətə utsyuə saa, udi
oteasa sɛɛ, nya uyifo utidi wə diyuə.
25 Nya betidi ba laataka kənyə lə Di-
tiki Sɛɛ nəmfo əsuəə, ele bə ofo asa
kasɔ buləkə kate mə ku utu buɛɛ. Nya
ditsyuə Onanto ebutə nkə batsyi lɛkɔɛsi
bawuninsə lə bafo Ditiki Sɛɛ nəmə.
26 Lə nyamfo əsuəə, mə nsusu ebɔsini
bə lə bani Obonsam wə dífi mə úyifo mba
leyifo wə lelabi əsuə.

3

Betidi Ebɔni Onanto Lə Eyi Fɛfɛ Ǝsuə.

1 Tsyə nyamfo lekpo fəə, lə eyi fɛfɛ
əsuəə, lefe nə lɔɔkɛ ale ebubə.
2 Betidi ebola asa nnya luutə mə hã eto
lɛlɛkɛsə nya boola atabi. Boobesə əsuə
kato nya bookənə əsuə. Booyifo betidi ba
luukaka, betidi kedi etiki bua lə betidi əsuə
nya booyifo mba lembubu mə antomə ku
ambemə. Booyifo mba ləəntsyə kɔlɛ ku
betidi ba ləmbofo Ditiki Sɛɛ nəmə banɔ
tsya.
3 Booyifo betidi ba ləəmbɔkɛ lefonə
itə betidi bamba ku mba ba ləənyə mə
bətsyuə kaminsə. Booyifo betidi ba laatɛyi
bidia kalɛ betidi lə kafo kabiasɛ mə aye ku
betidi ba ləəmbə disuətsyə kabuasə asa.
Nya mə ənəmi əmbunyə, bankpe disiale.
Nya mə ni betidi ba laanla asa sɛɛ nɛ.
4 Mə ni betidi ba leedu mə bətsyuə. Nya
mə ni betidi ba leebu bə mə ete ni babesibe
ku betidi ba leebu bə mə hã ni bakplɛ
banso ku betidi ba laala kawunsiə kamfo
eto kamini enso Onanto.
5 Betidi bamfo eto okle ákplatsya kate
bə mə ni betidi sɛɛ, fɛɛ bámfo Onanto eto
əsuəale bə bɔkɛ lə mə nkpə bo bensi əsuə.
Nə fə əsuə ələkə lə betidi bamfi nti.
6 Itsyise betidi bamfo eto okloee, beeyu
kedufə lə betidi eto ayo kabiasə besio ba
eto nsusu ləmbə ale. Besio bamfó eto abua
eyifo bitsyike itə mə itsyise beyifo abua
akpa akpa nnya laakpa mə kakpe lə abua
kpə əsuə.

7 Besio bamfo eto kakle aakase asa lefe saa, tsya bamfó etiki nyamə kasɔ bɔnɔ sitinti kulefe.
8 Kase ɛyɛ fɛ Yane ku Yambre letaka bəńyə lə Mose əsuə lefe nə léfe məə, kusu komfo əsuə ke bidia eto bateasa bamfo tsya lɛyɛ bátaka bəńyə lə ɔnukualɛ eto Ditiki Sɛɛ nəmfo əsuə nɛ. Asa bua nya betidi bamfo nlɛ buyifo afo mə nsusu kenke, itə bə bányansə mə bofo kanɔ eto ɔnukualɛsu.
9 Fɛɛ betidi bamfo eto okle əmbə sɛtɔ buusu, itsyise mə sɛmumu sia nkpe mə ebɔbɔ ete utidi saa nyə fe mba nlɛ asa nyamfo eto okle buyifo nko, fe kase ibə lə Yane ku Yambre əsuə.

Boanto Onanto Ebuləkə Fə Utsyiko Lə Bulə Saa Eto Okle Ǝsuə.

10 Fɛ fəə, ébunyə nya feenyi mɔ asatete, mɔ nkpə bo minsi, mɔ nsusu ku mɔ bofokanɔ, kase maakplatsya, kase maala betidi, ku kase məəmuə utu kalɛ lə kanyinyənyə əsuə.
11 Eyi kase bətənko mɛ, bákpe mɛ bulə, mínyə kanyi lefe nə mímbə Antiokia ku Ikonion ku Listra. Kloma ohiã kplɛ wə báte mɛ. Fɛ lə nnya amblɛ əsuəə, Bonamute ələkə mɛ utsyiko lə nnya kəmiə.
12 Ɔnukualɛ əmə ni bənkəə, betidi ba kenke ləəsiə nkpə sɛɛ lə Kristo əsuəə, boonyə kanyi nya bookpe mə bulə bəńyə mə lə əsuə.
13 Fɛɛ Betidi bua ku bidiabidia eto bateasa məə, kato ko mə asa bua buyifo loobe fe kase baanlɛ betidi bɔwɛ kakpe ke. Nya mə kosate tsya betidi bamba ebukawɛ mə kakpe.
14 Nya fəə, nla miə lə əńyə lə asa nnya fákase nya fáfo fánɔ tsya əsuə kekleke. Itsyise eyi betidi ba ɔflɔ fákase nya.
15 Idu lə fə sikpefi lefe kee, áte Kukue Kɛnkɛ eto Awɔnisa eto etiki nya díbə yɛwunsəko fə fafiani obesibe, lə nyaso bofokətə ɛyɛ lə Kristo əsuə fánɔ.
16 Ɛyɛ lə Onanto eto əsuəale əsuə nya bɔyɛɛ buunyə asa nnya kenke baawɔni baakpe lə Kukue Kɛnkɛ eto Asawɔniwɔni kəmiə. Nya ɛlɛkɛ itə asatete ku bunyenki kakpe utidi ku kɔlɛlɛ ku bunəfofo itə nkpə sɛɛ siəsiə.
17 Báwɔni nya nko bə lə utidi saa wə difi wə əsuə utə Onanto ebɔflɔ nya yɔɔlɔ wə itsyə itə keyifo sɛɛ saa buyifo.

4

Fi Fə Kɛnyɛ Edi Ditiki Sɛɛ Nə Mə Ate.

1 Nnyə lə Onanto ku Kristo Yesu wə luusinkli ubə okponko kawunsiə eto betidi ku bəkpənkpə akpo eto kɛnyɛ. Nya se wuusinkli ubə bio lə wə Sekadidi əsuə esoo, nlɛ fə kɔlɛ bɔlɛ kekleke minkə,
2 bekpe kɔni o-o, bimbə kɔni o-o tsyaa, biləkə Ditiki Sɛɛ nəmə kɛnyɛ bete. Bɛlɛ mə kɔlɛ, nya binyɛnki bekpe mə, lə bekpe mə nkɛale. Nya lə alɛ asakasɔ buləkə kate məə, tsyə əsuə lə efi utu buɛ ku disuətsyə até mə.
3 Itsyise lefe ditsyuə ebubə lefe nə betidi lensiəmbɔtɔnə bə bəətsyue ato banɔ Ditiki Sɛɛ nəmfo. Bomu boola bə baanɔ bateasa bamba ba lɔɔtɛyi mə etiki nya eto okle boola bə baakanɔ.
4 Bootsyiko kama butsyi kakpe Ditiki Sɛɛ nəmfo kətəko etiki tsyuɛntsyuɛ eto kama.
5 Nya fəə, lɛ fə əsuə kukɔnɔ lə ayɛ lə kusu ko lɛlɛkɛ əsuə lə ekakpe ale lə kanyi saa əsuə. Nya lə eyifo keyifo kamə fe Ditiki Sɛɛ nəmə eto nwə laabe ni letsya. Nya lə eyifo fə keyifo kukɔnɔ fe bafokanɔfɔ eto ɔtɔnkotɔnko.
6 Itsyise mɔɔ, mɔ nkpə fe bɔlɛ kalosəkɔ bubə nya boofi mɛ fe keditətə. Nya lefe tsya boyo bə mfe ndu lə kawunsiə kamfo.
7 Nkpɔ bɔkpɔ sɛɛ nya mínlosə mɔ keyifo fe nwə leetsyetsyi etsyi sɛɛ. Nya minlɛ mɔ bofokanɔ lə Kristo əsuə isu ese lə kalosəkɔ.
8 Nya idu mɔmɔɔ, Onanto ebutə mɛ kayofofo sɛɛ ka nlɛ bote nkə nsi nkpə lə kusu əsuə fe nwə lefo ɔnɔ eto kayofofo ka bálɔ bətsyə itə mɛ. Iyifo kayofofo sɛɛ ka Bonamute wə laakpo lekpo lə kusu sɛɛ əsuə luutə mɛ lə duyi fɛfɛ əsuə. Nya inni mɔ mate ete loofo ni, bomu bonko betidi bamba ba kenke tsya díkəfi mə kusubebe bətəkə lə Bonamute eto bubə bio əsuə.

Bə Mlə, Lə Ǝbə Ǝnyə Mɛ.

9 Yɛ kusu saa foofo lə əbə ənyə mɛ.
10 Itsyise Dema edu mɛ lə ɔflɔ lə usu utəkəko kawunsiə kamfo eto bikə lə Tesalonika. Nya Kreskee, usu Galatia nya Tito dísu Dalmatia.
11 Luka hã dibu onkpe mɛ lə ɔflɔ mfo. Nyaso kpa Marko lə bibə, itsyise uuyifo ɔwunsəkotsyuə tinti utə mɛ.
12 Ntsyese Tihiko Efeso.
13 Nya lə alɛ bubə, fo mɔ lɛyɔlefe eto awu nya míyani mintsyə lə Karpo ɔflɔ lə Troia aboko mɛ. Nya lə efi mɔ ekue titlu nya béfi kubukikue béyifo tsya aboko.
14 Aleksandro wə ni ɔtsyuɛntsyuɛ eyifo mɛ kabua tinti. Nya Bonamute ebofo wə kayo lə nnya kɛnyɛ.
15 Nyaso fintsya ńyə kekleke lə abe kukɔnɔ lə wə əsuə, itsyise ótaka uńyə lə bo asa nnya bɔnlɛ bote əsuə kekleke.
16 Lefe nə bákpadi mɛ ditutɛ lə lekpo etii, kutsyuə sa mámfo bubə kəńyə mɛ kama lə etiki nyamə eti, bomu báyani mɛ bətsyə bédu. Fɛɛ nlɛ Onanto lekpakpa minkə wəənnə mə koto lə nyamfo əsuə.
17 Fɛɛ Bonamute əńyə mɛ kama nya ókpe mɛ nkɛale nya dítə mimfo Bonamute

eto Ditiki Sɛɛ nəmə letsya bobe kətə mba
lenni Yudafɔ mfo. Nya Bonamute díləkə
mɛ utsyiko lə ukpə əsuə.
18 Bonamute ebuləkə mɛ utsyiko lə
kabua saa əsuə, nya wookpa mɛ ɔyɛnko
buɛ buɛ isu ese lefe nə mindufə wə
sekakedikɔ kato. Diyənde eto atɛsə bufi
bɔnlɛ Wə butə idu mɔmɔ isu manlo manlo.
Ibə itə.

Nnlɛ Mi Bokla.

19 Məəsiəsə Priska ku Akwila ku Onesi-
foro eto diyo eto betidi kenke.
20 Erasto si okpe lə Korinto. Trofimo tsya
lɛ bufi, nyaso nyani wə ntsyə lə Mileto.
21 Kpe əsuə ku nkɛale lə əbə etu mɛ
mfo fɛ lɛyɔlefe lə eyo. Eubulo ku Pude
ku Lino ku Klaudia ku bayimi fɛfɛ kenke
bafokanɔfɔ kenke bə bəəsiəsə kukɔnɔ!
22 Bonamute lə usiəko fə, nya nlɛ wə
lekpakpa bə lə ɔlɛ mi ola lə wə lefonə əsuə.

TITO
Kukue Ko Paulo Lɛwɔni Útə Tito

1 Mɔ, Paulo, wə ni Onanto eto usumunyə
ku Yesu Kristo eto ɔtɔnkpe, mɔ ni futsyə
nlɛ fə kukue komfo bɔwɔni. Onanto díləkə
mɛ nya ótsyese mɛ nkə nsu nwunsəko
wə betidi ba úləkə útsyə eto bafobanɔ lə
nyɛnko mə lə bafo Ditiki Sɛɛ nəmə bánɔ lə
bo bafokanɔsu əsuə.
2 Bofokanɔsu komfo dítə bɔnlɛ kusu
bobe itə nkpə manlo bo əsuə bófo bónɔ nɛ.
Nya Onanto wə ləmbɔwɛ bo kosatee, wə
lɛtɛyi ditiki nəmfo útsyə fɛ úyifo kawun-
siə.
3 Wə díləkə nkpə manlo eto Ditiki Sɛɛ
nəmfo óte bo ɛyɛ lə wə ditiki nə minlɛ
mi bɔtɛyi lə lefe nə wə kosate lɛtɛyi utsyə
əsuə. Nyamfo ni lesa nə ufi okpe mɛ lə ani
nya mimfi minlɛ letsya bobe kətə betidi.
Boanto Onanto wə ni bo Ofomfokətə, wə
lɛtɛyi mɛ nkə mbe ni letsya nɛ.
4 Mɔ olala Tito, nlɛ kukue komfo bɔwɔni
kətə fə itsyise eyifo mɔ ubi tinti lə bo-
fokanɔ bɔni bo əsuə bonkpe eso. Nya nlɛ
Boanto Onanto ku Kristo Yesu wə ni bo
Ofomfokətə lekpakpa bə ɔlɛ fə ku lefonə
ku diyuə əsuə, nya lə utə fə diyuəsə.

Paulo Ǝtə Tito Keyifo Kətsyuə Lə Kreta.

5 Nyani fə ntsyə lə Kreta ku nsusu bə lə
alɔ lesa saa nə díbu bɔlɔkətsyə ətsyə. Nya
lə umə saa, ləkə batɔnkotɔnko ba loofo
buńyə lə bafokanɔfɔ eto kɛnyɛ fe kase
míntɛyi fə miə yifo.
6 Fe bafokanɔfɔ eto batɔnkotɔnkoo,
yanle bə etiki bua saa kɛ lə mə əsuə. Nya
ele bə uyifo utidi wə mfi kusiə kɔni hã.
Nya wə bebi tsya eyifo bebi ba léfo banɔ
kekleke, nya beenyifo mba ditidi ato, nya
beebu mə antomə.
7 Fe bafokanɔfɔ eto ɔtɔnkotɔnko wə
laabe Onanto eto keyifoo, yanle bə bənyə
nye befi etiki bua saa lə wə nye ukabesə
əsuə kato nye kafo kanyi wə mləmləmlə.
Nya yanle bə udui utekpe, nya yanle bə
okakpɔ ekiti kekleke nye ukasɛsə ənəmi
tsya lə atabi əsuə.
8 Ele bə ofo bafɔ bofo, keyifo kafoɛkpɛ
nya woala asa sɛɛ nya woalɛ wə əsuə ola.
Nya ele bə uyifo utidi wə nkpe ditsyəbi sɛɛ,
nya uyifo kɛnkɛ lə lɛwɔnɔ əsuə, nya wooyɛ
lə kɔfi əsuə.
9 Ele bə uyifo nwə nlɛ Ditiki Sɛɛ nəmə
lə kɔni kekleke fe kase bofokanɔ eto kusu
leté. Nya kusu komfo əsuə hã ele bə
wuukayɛ bə lə okpe betidi bamba tsya ute
lə əsuə, nya lə ofo mba laataka kəńyə lə
Ditiki Sɛɛ nəmfo əsuə eto botakebu buləkə
kate mə.
10 Itsyise betidi kpə kpe ba nlɛ betidi
bɔwɛ nya bátaka bəńyə lə ditiki nəmə əsuə
ku mə ebukisa buyifo. Nya mba nso asa
nyamfo kenke buyifo, mə ni Yudafɔ eto
bafokanɔfɔ.
11 Efe bə taka əńyə lə mə asa nyamfo eto
okle eto bote əsuə, itsyise asa nyamfo əənə
bulə kakpe lə diyo eto betidi eto bofokanɔ
əsuə. Nya se ini atabi asa buabote eto
bateasa bamfo ləənyə ketsyiko le nya əsuə
esoo, nyaso banlɛ asa bua nyamfo bote nɛ.
12 Nya Kreta eto utidi ɔni wə ni mə
unyələkətidi lɛtɛyi nkə, "Kretafɔ, bidia
baatɛyi mi lefe saa nya beeyifo mba laabi-
asə asa kakpe fe bebuki, nya bedikpũ beni
nya bankpe sɛflɔ tsya."
13 Asa nya unyɛləkətidi əmfo lɛtɛyi eyifo
ɔnukualɛ. Nyaso bikə mə ato bə lə bayɛ
ditsyəbi bua nəmfo bote itə lə mə bofokanɔ
lə buyifo sitinti.
14 Nyamfo luutə bə bələkə mə ato bet-
syiko lə Yudafɔ eto etikitsyuɛntsyuɛ ku be-
tidi ba eto asatete nnya lanyɛ lə ɔnukualɛ
eto Ditiki Sɛɛ nəmə əsuə nɛ.
15 Betidi ba kenke diyifo mə əsuə kɛnkɛɛ,
mə eyifosa tsya eyifo kɛnkɛ. Fɛɛ lə betidi
ba diyifo mə əsuə betidi bua nya bámfo
banɔ ɔflɔɔ, kulesa menyifo kɛnkɛ. Mə
esibubu ku mə ketu eyi ku asa bua, lə
nyaso bəəmbofo nya ni asɛ lekpo butsyə
ketsyiko lə abua əsuə.
16 Mə kosate aatɛyi bə beebu Onanto, fɛɛ
mə eyifosa mante nko. Beyifo betidi ba
laabiasə mə əsuə nya beembu kulesa nya
bəəńyə bətə lesa sɛɛ saa buyifo.

2

Te Bofokanɔ Eto Asa Nnya Nyɛ Lə Ɔnukualɛsu Ǝsuə.

1 Fɛ fəə, te asa nnya nyɛ lə bofokanɔ eto
kusu sɛɛ əsuə.
2 Te basani eto beninə kenke bə ele bə
bebu mə əsuə, lə bakafo mə lɛkɔɛle ani
boso ku bətə ənə lefe saa. Nya lə balɛ
mə əsuə kukɔnɔ, balɛ mə bofokanɔ kɔni
kekleke, lə bala mə bətsyuə, nya lə bakpe
nkɛale ku lə bakɛ dibusə tsya.
3 Nko ke ini itə besioninə tsya nɛ, te mə
kase ele bə bəsiə nkpə bo dinyə itə besio
ba diyifo kɛnkɛ. Yanle bə bakakpadi betidi
aye bua. Nya yanle bə bənə nte bəkpə tsya.
Bomu ele bə bate betidi ditsyəbi sɛɛ.
4 Nya ele bə baté besiobitɛ ba nsi bese
kase ele bə bala mə bese ku mə bebi tsya.
5 Nya ele bə bate mɛ kase bɔɔlɛ mə əsuə
ola, nya ele bə bəsiə nkpə bo diyifo kɛnkɛ,
nya lə beyifo bəsiə ba laalɛ mə bese ola
kukɔnɔ, mba leebu mə bese. Nyamfo luutə
bə kuutsyuə saa əmbɔtɛyi kulesa bua saa

iitsyi lə Ditiki Sɛɛ nə ditsyi lə Onanto ɔflɔ əsuə nɛ.
6 Nko ke ɛyɛ lə kusu komfo əsuə ele bə
lə ayɛnko bakosobi bamə tsya lə akpe mə
nkɛale lə kase ele bə balɛ mə əsuə ola.
7 Lə asa nyamfo kenke eto kamaa, ele
bə yifo fə əsuə futsyə eto ditsyəbi ele bə
utidi saa be lə okase utsyiko. Nya lə əńyə
kekleke lə akate asa ku ɔnukualɛ.
8 Be kukɔnɔ lə ekedi betidi etiki ku lə
kusu sɛɛ əsuə itə bə bəmbunyə kabua saa
itsyi lə fə əsuə, nya luutə bə fə baló tsya
ɛmbɔtɛyi kabua saa lə bo əsuə, bomu lə
kofani lə kɔlɛ mə.
9 Ele bə ndomufɔ bokosə mə əsuə kasɔ
bətə mə banamute. Nya ele bə mə eyifosa
kpe mə banamute disuəyuə lə lesa saa
əsuə. Nya yanle bə bənənko mə etiki.
10 Yanle bə beyu mə tsya, bomu ele
bə baté mə bənkə betidi sɛɛ beni, nya
beeyifo asa lə kusu əsuə kətə mə. Nyamfo
luutə buunyə bətsyə lekpo bə bo asa nnya
boate iitsyi lə Boanto Onanto wə ni bo
Ofomfokətə əsuəə, eyifo asa sɛɛ.
11 Itsyise Onanto ələkə wə lefonə onkpe
óte bo, bə kawunsiə eto betidi kenke nyə
diləkə.
12 Onanto eto kafoɛkpɛ kamə lɛ bo bote
nkə, buləkə bo ato butsyiko lə nkpə bua
busiə ku kawunsiə eto asa bimba kama
butəkəko əsuə. Nyaso ele bə bɔlɛ bo əsuə
kukɔnɔ, nya lə busiə nkpə sɛɛ, lə buyifo
əsuə kɛnkɛ lə kawunsiə kamfo əsuə
13 Kusu komfo buufi bukabe sɛtɔ itə diyi
kplɛ nə əsuə búfi bo kusubebe bútəkə nɛ.
Diyi nəmfo ni diyi nə əsuə bo Onanto
Ɔkplɛnyə, bo Ofomfokətə Yesu Kristo eto
diyənde lɔɔbɔ utsyuə saa nyə.
14 Úfi wə əsuə útə lə bo disi, bə lə uləkə
bo utsyiko lə bo abua saa əsuə lə bofiani
betidi kɛnkɛ ba ni wə kosate eto bale,
nyaso bíala bə biekeyifo kasɛɛ hã nɛ.
15 Te asa nyamfo ku əsuəale nya Onanto
dítə fə, nya lə akpe nkɛale betidi ba kenke
laanɔ fə Ditiki Sɛɛ nəmə kekleke, nya lə
ənyənki akpe mba lanlɛ bɔyɛ lə kusu əsuə
tsya. Nyaso məntə kuutsyuə saa kusu lə
unyə fə olosə.

3

Bikəyifo Kasɛɛ Ka Looboko Kutəkə Itə Betidi Ba Ta.

1 Klomasə mə lə məmblɛ bakloma lə
babokosə əsuə kasɔ kətə mə batɔnkotɔnko
ku aba lə bətsyue mə ditiki koto, nya lə
bekeyifo kasɛɛ lə kusu saa əsuə.
2 Tɛyi mə fənkə bankatɛyi betidi eto
kabua. Bomu beyifo sɛhɔ ku utsyuə saa
lə bəsiə lə diyuə əsuə ku utsyuə saa. Nya
lə bekebu utidi saa lə kusu saa əsuə.
3 Fɛɛ bo əmə tsya ébuyifo ebukisa bunyə
ku ato titli, nya bóta bubu kɔ əmə. Nya
əsuə eto sinə eto abua yifoyifo butəkəko
tsya diyi bo əsuə kɔ. Nya búfi bo lefe bútə
disialeyifoyifo, asabuyifo ku kənəminsɛ,
nya betidi díkisi bo nya bo tsya díkisi mə.
4 Fɛɛ lə lefe nə Boanto Onanto, bo Ofom-
fokətə, díləkə wə kafoɛkpɛ ku lelabi óte
boo,
5 ófo bo lə nkpə. Inni lə bo kasɛɛ ka
búyifo eso, bomu ɛyɛ lə Onanto lə wə
kosate eto kaminsənyənyə əsuə, itsyise útə
nkə wə Lɛwɔnɔ bə didufə lə bo əsuə.
Lɛwɔnɔ nəmfo esi dítə besinkli bále bo
nya dítə bo nkpə fɔfɔ, nya díflə bo itə bə
buyifo kɛnkɛ.
6 Onanto efi wə Lɛwɔnɔ útə bo kpə ɛyɛ
lə bo Ofomfokətə Yesu Kristo əsuə.
7 Nya ɛyɛ lə wə lefonə esoo, bonko wə
eto nti əbə bɔlɛkɛ itə eso bontsya ditiki əbə
búnyə nkpə manlo bo bɔnlɛ kusu bobe.
8 Ditiki nəmfo eyifo ɔnukualɛ.
Nya nla miə lə afo nya kekleke. Nya
betidi ba díkafo Onanto banɔɔ, ele bə befi
mə lefe bətə asa sɛɛ buyifo nya looboko
kutəkə itə betidi ba kenke.
9 Məənnə etiki ku utidi lə asa bimba
əsuə. Mambiasə lefe lə betidi eto ketsyikɔ
bokla kate əsuə, məndiə kədiə lə efi Mose
eto afi eto etiki eyifo kənə eto etiki. Asa
nyamfo kenke əmbə kutəkə saa.
10 Kə ato utidi wə laakpe ntisensəsensə
lə bafokanɔfɔ nti sinuə. Lə nnya kamaa,
yani wə.
11 Eyi fə utidi əmfo eto oklee, lebua edi
wə əsuə nya wə asa buayifoyifo əələkə wə
kate, nya ókalo wə əsuə dikpi.

Etiki Fɛfɛ Ku Nkla.

12 Lə ntsyese fə Artema nye Tihikoo, yɛ
kusu saa əsuə lə əbə ənyə mɛ lə Nikopoli.
Itsyise mfó mimfi nsusu miə mɔɔkɛ lə lɛyɔ
lefe nɛ.
13 Kplatsya lə ayɛ kusu saa lə awunsəko
Zena wə ni afi eto ukuente ku Apolo bə lə
bəmuə əsuə itə mə kusu komə busu. Nya
laabe fə bakɛ lesa saa nə baahiã.
14 Ele bə mba dikafo baanɔ kasé kase
boofi mə lefe kenke bətə asasɛyifoyifo nya
looboko kutəkə itə mə. Nya kamaa, ele bə
bafo betidi bamba tsya bɔwunsəko lə bayɛ
aflɔsa.
15 Bayimi ba kenke nkpe mɛ lə ɔflɔ mfo
bə bəəsiəsə fə. Fintsya siəsə bayimi mba
dikafo baanɔ ba nkpe mfó ətə bo.
Onanto lə ɔlɛ mimblɛ kenke lə wə lefonə
əsuə.

FILEMON
Kukue Ko Paulo Lɛwɔni Útə Filemon

1-2 Mɔ, Paulo, wə nlabe lə Aba eto diyo lə
Kristo Yesu eto disi, ɛyɛ lə letsya nə mímbe
wə eso ku bo ɔyimi Timoteo, bo nlɛ kukue
komfo bɔwɔni kətə fə Filemon bo uyifot-
syuə lala, bo ɔyimisio Apia ku bo ɔyɛtsyuə
ku uyifotsyuə Arkipo ku bafokakɔfɔ eto
ditsyukpa nə laatsya lə fə diyo.
3 Bɔlɛ bɔtɔ boə Onanto wə ni Boanto ku
Bonamute Yesu Kristo eto lefonə ku diyuə
lə disiəko mi.

Filemon Eto Lelabi Ku Wə Bofokanɔ.

4 Ɔyimi Filemon, maakloma fə lefe saa lə
mɔ olatoto əsuə. Nya maasɔ Onanto ani lə
fə disi.
5 Itsyise maanɔ kase faala Onanto eto
betidi ku kase fáfo Bonamute Yesu fánɔ.
6 Maato ola minkə bo sɛyɛtsyuə ku fə
fe bafokanɔfɔɔ, eboboko kasɔnɔnɔ enso
lə bonti. Itə ínə atsyɔkpokpo kenke nnya
nkpe lə nkpə ɛyɛ lə bo lɔniyifoyifo ku
Kristo əsuə.
7 Ɔyimi lala, lelabi nə nkpe fə ətə
nyə disuəyuə kpə ku nkɛalekpekpe! Ǝtə
diyuəsə mba kenke lefo Onanto banɔ eto
ketu.

*Paulo Álɛ Filemon Lekpakpa Nkə Usin-
kli Ofo Onesimo.*

8-9 Se minyifo fə ɔyimisani ɛyɛ lə
sɛyɛtsyuə sia əsuə bonkpe lə Kristo əsuə
esoo, eni moofo fə bɔtɛyi miə yifo lesa nə
ele bə yifo. Tsyaa, se maala fə esoo, nla
miə maalɛ fə lekpakpa bomu. Ite bə mɔ ni
Paulo wə ni Kristo Yesu eto ɔtɔnkpe. Nya
mɔmɔɔ, nyifo nwə béti bákpe lə diyo lə wə
disi eso.
10 Nyaso mɔmɔɔ, nlɛ fə lekpakpa lə
Onesimo wə díkafiani mɔ kosate eto ubi
eto disi lə lefe nə bakpe mɛ lə amla lə aba
eto diyo.
11 Ite bə wə diye eto kasɔ ni kutəkə tsyaa,
kɔɔ utidi ko ete udi, wánkɛ kutəkə saa utə
fə. Fɛ mɔmɔɔ, okpe kutəkə útə bonko fə
ta.
12 Mɔmɔɔ, nsinkliko wə nlɛ fə botsyese.
Iyifo mɛ fe mɔ kosate eto utu minfi minlɛ
fə botsyese.
13 Eni moola miə ɔkɛ mɛ lə ɔflɔ mfo lefe
nə eto lefe minlabe lə diyo lə Ditiki Sɛɛ
nəmə eso, bə lə ofo mɛ bɔwunsəko lə fə
kɛnyɛ.
14 Fɛɛ manla miə maanyinkə fə nkpe miə
lə awunsəko mɛ. Bomu moola miə iyifo
lesa nə ditsyi fə utu kəmiə, diyifo fə lelabi.
Nyaso membuyifo kulesa nə dimenyifo fə
lelabi.
15 Ditsyuə nnya eso Onesimo dídu lə fə
ɔflɔ lefe kliminti ditsyuə nəmfo ni bə lə ofo
busikli kəbə kəsiə fə lə ɔflɔ itə lefe nə ta.
16 Nya mɔmɔɔ, unsini ndomunyə fufu,
bomu oso ndomunyə. Uyifo ɔyimi lala lə
Kristo eso. Ofo koya utə mɛ tinti. Fɛɛ
itə fəə, ofo koya utə fə oso, itsyise uyifo
fə ndomunyə fe utidinini, nya unsi uni
ɔyimisani lə Bonamute əsuə.
17 Nyaso lə əənyə mɛ fe fə uyifotsyuə,
sinkli afo wə fe kase foofo mɔ kosate.
18 Lə óta fə ubu nye unsi fə kayo kətsyuə,
bu kə ətə mɛ.
19 Mɔ, Paulo, kosate difi mɔ kɔni míwɔni
nyamfo minkə moofo fə ke. Fɛɛ manla
miə maaklomasə fə miə esi mɛ fə nkpə eto
koya.
20 Nya mɔ ɔyimi, tə lə nnyə kutəkə sɛkɛ
ntsyi lə fə ɔflɔ, lə Bonamute eso ete. Yifo
nyamfo nko lə lekpe mɛ lə disuəyuə lə
lɛkɔɛsi kəmiə.
21 Nlɛ kukue komfo bɔwɔni kətə fə ku
bofokanɔ miə ebuyifo lə lesa nə mintɔ fə
əsuə, nnya ni bə ebuyifo lə nnya əsuə nya
uusi eso nko kulaa tsya.
22 Lə nnya kamaa, lɔ kasɔnɔkɔ ətsyə mɛ
mfó. Itsyise mfo nnɔ miə Onanto ebɔnɔ
mimblɛ eto olatoto utə bayani mɛ nsinkli
mbə mi ɔflɔ.

Paul Eto Kəsiə Fɛfɛ.

23 Epafra, wə bonko nkpe lə Aba eto diyo
lə Kristo Yesu eto disi esoo, nkə wəsiəsə fə!
24 Nko ke ini Marko ku Aristarko ku
Dema ku Luka ba ni mɔ keyifo eto
bawunsəkotsyuəə, tsya bə bəəsiəsə fə
kukɔnɔ!
25 Bonamute Yesu Kristo eto lefonə lə
disiəko mimblɛ kenke.

HEBRIFƆ
Kukue Ko Báwɔni Bətə Hebrifɔ

Onanto Eto Ditiki Ɛyɛ Lə Wuubi Ǝsuə.

1 Koko lefee, Onanto édi bo banamə etiki
sesia sesia sesia, nya lə esu kpə əsuə tsyaa,
ɛyɛ lə wə bənyɛləkətidi əsuə.
2 Fɛɛ lə eyi fɛfɛ nyamfo əsuəə, údi
bo etiki ɛyɛ lə wə Ubi əsuə. Wə əsuə
Onanto lɛyɛ úyifo kawunsiə, nya wə ni
nwə Onanto díləkə nkə udi wə bikə kenke
nɛ.
3 Ubi əmfo díləkə Onanto eto diyənde
óte nya Onanto eto ditsyəbi tututu nkpe
wuntsya. Nya úfi Onanto eto Ditiki Sɛɛ
kplɛ nəmə úmuə kawunsiə kenke ɔnlɛ.
Se úflə bo abua kenke úwii, úsu úsiə lə
Onanto, Ǝsuəalenyə Kenke, eto kodiani
kato.

Onanto Eto Ubi Eto Sɛkplɛ.

4 Onanto eyifo wə ubi ɔkplɛ enso wə
batɔnkpe, fe kase wə diye nə Onanto dítə
wə nso mə lele.
5 Itsyise Onanto mántɛyi wə batɔnkpe
eto kuutsyuə saa nkə,
“Fɛ ni mɔ Ubi.
Mmii, minle fə.”
Nye Onanto mántɛyi itsyi lə wə ɔtɔnkpe
saa əsuə nkə,
“Muudi wə Anto,
nya wuuyifo mɔ Ubi.”
6 Fɛɛ lefe nə Onanto léla nkə woatsyese wə
Ubi tutɛ kawunsiə kamfoo, ɔ́tɛyi nkə,
“Onanto eto batɔnkpe kenke ebusumu
wə.”
7 Fɛɛ Onanto átɛyi lə wə batɔnkpe əsuə
nkə,
“Onanto eeyifo wə batɔnkpe fe ufiebi,
nya wə kato eto bəsumunyə bamfó fe
ute eto kadiakami.”
8 Fɛɛ Onanto átɛyi itsyi lə wə Ubi əsuə nkə,
“Onanto, fə sekakedikɔɔ, kalosəkɔ embɔkɛ
lə se kulefe kulefe!
Fə sekakedidi lə fə betidi əsuə ebuyi
ku kasɛyifoyifo.
9 Aala kasɛyifoyifo nya feekisi kabuayifoy-
ifo.
Nyamfo eso Onanto, fə Onantoo,
díləkə fə,
nya úfi disuəyuə nə nso nə útə fə
bayɛtsyuə kenke útə fə.”
10 Usi ɔ́tɛyi nkə,
“Fə, Bonamute, fə ni nwə taa kasɔ ket-
syikokɔ díyifo kasɔ,
nya féyifo kato ku fə kosate eto ani.
11 Asa nyamfo kenke ebubə efe. Fɛɛ fə
ebubu akɛ lefe saa.
Asa nyamfo kenke ebobia isensə fe
kase mfia laala kafiani afianku.
12 Ebukənə nnya fe kase bəəkənə awu ku
mfia itə bofloma.
Fɛɛ fəə, nko ete fuutsyə nɛ, embofloma,
nya fə nkpə embolo kulefe.”
13 Nte ɔtɔnkpe wə Onanto lɛtɛyi nkə,
“Siə lə mɔ kodiani, isu ese lefe nə muufi
fə balo nkpe fə kalɔ bafiani nnya əsuə
fuutəkə akpa”?
14 Nyalɛɛ, bawoe ni kato eto batɔnkpe fɛ?
Mə ni awɔnɔ nnya leesumu Onanto nya
woakpe mə atɔ nkə besu bawunsəko mba
ele bə bafo lə nkpə manlo.

2

Onanto Ebutə Nkə Betidi Nyə Bofo Tinti.

1 Nyamfo eso ele bə bɔlɛ ɔnukualɛtiki
nnya bɔ́nɔ ola kekleke nɛ. Lenni nkoo,
boonya kusu lə nnya əsuə.
2 Kɛnyɛ ka Onanto eto batɔnkpe dítə bo
banaməə, eyifo ɔnukualɛ, nya lə utsyuə
úta úbu nye útidi ato lə nnya əsuə, bənə
wə koto sitinti fe kase íńyə itə.
3 Nyalɛɛ, ntsyə boofo butsyetsyi lə ko-
tonənə eto kɛnyɛ, lə bɔni koto butsyue
akafo Ditiki Sɛɛ kplɛ nəmfo? Bonamute
kosate leka bofo eto Ditiki Sɛɛ nəmfo
bɔtɛyi tutɛ tutɛ, fɛ mba kenke lɛnɔ ni lə
wə kɛnyɛ tsya díbə bátɛyi ni báse uyi bətə
bo bə, diyifo ɔnukualɛ.
4 Lə nnya əsuəə, Onanto kosate tsya édi
nnya adansiɛ ku ɔnukualɛ, lə nyaso úyifo
ayanisa ku ayanisa lə esu kpə əsuə, nya
úsie Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ eto ətəsa útə lə kase
waala əsuə.

Nwə Ǝsuə Bɔɔyɛ Bunyə Nkpe Manlo.

5 Onanto mémfi kawunsiə fɔfɔ ka ləəbə
bubə ka əsuə bɔnlɛ etiki budi ókpe lə
batɔnkpe kalɔ.
6 Fɛɛ Anantotiki eto lekpa ditsyuə édi
nnya adansiɛ ɛtɛyi nkə,
“Be ni utidi, O Onanto, bə fə ənəmii, lə
itəkə lə wə əsuə nko?
Be ko ni utidinini bə lə aalɛ wə ola
nko?
7 Ábokosə wə kasɔ itə lefe kliminti ditsyuə
enso Onanto eto batɔnkpe.
Fɛɛ əbə éfi diyənde kplɛ ku dibu
étsyisə wə fe lekankpakpa.
8 Nya fətə údi seka lə lesa saa əsuə.”
Bátɛyi bənkə Onanto éyifo utidi nkə udi
seka lə lesa saa əsuə nya nyamfo lɛ bote
wuee bənkə, lesa saa banlɛ. Tsya lə kase
intee, bɔnlɛ tɔ bunyə kase utidi nlɛ seka
budi lə lesa saa əsuə.
9 Fɛɛ Yesu əmfoo, wə lə lefe kliminti
əsuə bábokosə kasɔ fe ɔkpe lə Onanto
eto batɔnkpe kalɔɔ, itə ɛyɛ lə Onanto eto
lefonə əsuəə, lə ukpə lə utsyue saa eto disi.
Bɔlɛ wə bunyə mɔmɔ nwə béti ətəsa ku

dibu kenke eto lenkpakpa, ɛyɛ lə ukpə wə úkpə eso.
10 Ɛlɛkɛ bə Onanto wə díyifo nya woalɔ lesa saa kətsyəə, tə Yesu lə ɔflɔ ɛyɛ lə kanyi ka únyə əsuə bə ɛyɛ lə nnya əsuə unə bebi kpə oboko lə bənyə kedikɔ lə wə diyənde əsuə. Itsyise Yesu ni nwə lookpa mə usuko nkpə manlo kəmiə.
11 Wə ləəflə abua lə betidi əsuə kewui, nya wə ku mba əsuə bəflə abua béwui, anto ɔni uni mə. Nyaso yenyifo Yesu afanisa bə ókpadi mə nkə wə bayimi.
12 Woatɛyi Onanto nkə,
"Mɔɔtɛyi mɔ bayimi lesa nə féyifo.
Nya mɔɔtɛsə fə lə mə katsyakɔ."
13 Usi ɔ́tɛyi nkə,
"Muufi mɔ kusubebe ntəkə lə Onanto əsuə."
Nya usi ɔ́tɛyi nkə,
"Nnyə mɔ ku bebi ba Onanto dífi útə mɛ."
14 Se betidi ba woakpadi nkə bebi ni betidi ba lɛbɔ betsyi lə sinə ku kɔtɔ əsuəə, Yesu kosate əbə ófiani fe mə nnya úsiə nkpə fe mə ke. Úyifo nyamfo nko bə ɛyɛ lə wə ukpə əsuəə, lə ɔtsylɔsə Obonsam wə nkpe ukpə eto əsuəale.
15 Nya ɛyɛ lə kusu komfo əsuəə, lə uləkə mba kenke lɛkɛ lə sidomu əsuə lə mə nkpə əsuə lə nnya báte ukpə sikpi eso.
16 Nya ekpa bə inni Onanto eto batɔnkpe úbə kawunsəko kɔ, bomu Abraham eto bebi eto bebi.
17 Nnya kasɔ ni bənkə, ele bə ofiani fe wə bayimi lə kusu saa əsuə bə lə ofiani ominsənyətidi ku nwə leesumu Onanto lə kusu əsuə eto Usumunyə Ninə Kenke lə utə kedi lə betidi eto abua eto disi.
18 Nya se wə kosate dínyə kanyi nya báto wə bábe esoo, woofo mba nkpe lə botokabe əsuə bɔwunsəko.

3

Yesu Eto Kəńyənkɔ Kpe Kalende Kaso Moses Eto Kale.

1 Mɔ bayimi lala lə Kristo əsuə, mi mba Onanto tsya lékpadi! Bibu Yesu bebe, nwə Onanto létsyese nkə ubə ofiani Usumunyə Ninə Kenke lə bofokanɔ bo bonkpe əsuə.
2 Úyifo wə keyifo lə kusu əsuə útə nwə díləkə wə nkə uyifo wə keyifo fe kase Moses díyifo asa lə kusu əsuə lə wə keyifo əsuə lə Onanto eto diyo.
3 Beefi dibu kətə nwə léto diyo kaso diyo nə báto kosate. Nko ke Yesu nkpe dibu kplɛ enso Moses nɛ.
4 Itsyise diyo saa kpe ni otonto. Fɛɛ Onanto ni nwə léto lesa saa.
5 Moses éyifo uyifoyifo ɔnukualɛnyə lə Onanto eto diyo. Nya ɔ́tɛyi asa nnya əsuə Onanto luubə udi etiki utsyiko lə lefe nə luubəə, ɔ́tɔnsə.
6 Fɛɛ Kristo eyifo ɔnukualɛnyə fe Onanto eto Ubi wə nsi lə Onanto eto diyo eto kɛnyɛ. Bo ni wə diyo nəmə nɛ, lə bokpe utu nya bofo bɔnɔ kekleke lə nnya əsuə bɔnlɛ kusu bobe.

Ɔwɛkətsyəkɔ Kpe Itə Onanto Eto Betidi.

7 Nnya Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ lɛtɛyi nkə,
"Lə bɛnɔ Onanto eto ɔkɔɛ mmii,
8 bientidi ato
fe kase ítsyə lə mi banamə eto lefe,
nya bátaka bəńyə mɛ lə əsuə fe kase báto mɛ bábe lə mfiminti mfó.
9 Mfó nya báto mɛ bábe, lə babe lesa nə muuyifo,
ite bə bənyə asa nnya mínyifo lə alɛ fosi ana əsuə.
10 Lə nnya eso nnyə ɔblɔ nkpe betidi bamə.
Nya míntɛyi minkə, 'Baamfo mɛ akanɔ,
nya baani beentsyue mɔ afi koto.'
11 Lə nyaso kafo ányi mɛ nya mínka ntamu míntɛyi minkə,
'Bembudufə kasɔ ka eni míntə tə mə ɔnwɛkətsyəkɔ kulefe!' "
12 Mɔ bayimi bafokanɔtsyuə, bebe sinini biə mi nti eto kuutsyuə əmbɔkɛ lɛkɔɛsi bua nya wəmbɔkɛ bofokanɔ bə wəəmbɔtsyi kama okpe Onanto wə nsi nkpə.
13 Bomuu, bɛlɛ mi bətsyuə kɔlɛ diyi saa fe kase Mmii əmə báwɔni bákpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə leka mi. Lə itə bə biəmbɔwɛ mi əsuə bekpe lə lebua lə befiani mba ditidi ato.
14 Itsyise buyifo bani ku Kristo lə bɔlɛ bo bofokanɔ lə kɔni kekleke isu ese lə kalosəkɔ fe kase bútsyiko kasɔ.
15 Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue átɛyi nkə,
"Lə bɛnɔ Onanto eto ɔkɔɛ mmii,
bientidi ato
fe kase ítsyə lə mi bana mə eto lefe,
nya bátaka bəńyə lə Onanto əsuə."
16 Bawe ni betidi ba lɛnɔ Onanto eto ɔkɔɛ nya bátaka bəńyə lə wə əsuə? Mba kenke Moses lékpa ɔ́yɛnko utsyiko Egipte eto kasɔ əsuə.
17 Nya bawoe Onanto dínyə ɔblɔ ókpe itə alɛ fosi ana sɔ̃ɔ̃? Mə ni betidi ba díyifo lebua ba díkpə lə mfiminti.
18 Bawoe əsuə Onanto léka ntamu ɔ́tɛyi nkə, "Kulefe, bembudufə kasɔ ka əsuə eni míntətə mə ɔnwɛkətsyəkɔ." Bawoe ɔnlɛ? Mba létaka bəńyə wə lə əsuə.
19 Bunyə boə lə nnya eso bámfo kasɔ kamə budufə, itsyise bámfo banɔ.

4

1 Mɔmɔɔ, se kusubebe nsi nkpe bo bə buunyə ɔnwɛtsyətsyə wə Onanto dítsyə bo kɛnyɛ útsyəə, bitə lə bobe kukɔnɔ bə, yəəmbə bə mi kuutsyuə saa mamfo ɔnwɛtsyətsyə wə útsyə bo kɛnyɛ útsyə.

2 Itsyise bátɛyi bo Ditiki Sɛɛ nəmə fe kase
bátɛyi mə tsya. Bánɔ kɛnyɛ kamə, fɛɛ
yényifo mə keyifo sɛɛ saa lə əsuə, itsyise
se banɔ nii, bámfo ni bánɔ tsya.
3 Fɛɛ bomba léfo bónɔɔ, búdufə
ɔnwɛkətsyəkɔ kamə, ka Onanto dítsyə
kɛnyɛ. Ite fe kase ótɛyi útsyə nkə,
"Kafo ányi mɛ nya mínka ntamu míntsyə
miə,
'Bembudufə kasɔ ka eni míntatə mə
ɔnwɛtsyətsyə kulefe!' "
Ɔtɛyi nyamfo nko ite bə wə kosate eto
keyifo álo, idu lə lefe nə úyifo kawunsiə
ólosə fɛ.
4 Itsyise lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue
əsuəə, báwɔni asa ətsyuə itsyi lə diyi
kuansele əsuə bənkə,
"Onanto ətsyə ɔnwɛ lə diyi kuansele əsuə
lə keyifo saa buyifo əsuə."
5 Besi bátɛyi ditiki nəmfo bə, "Bembudufə
kasɔ ka eni míntatə mə bafo ɔnwɛtsyətsyə
əmə!"
6 Mba leka Ditiki Sɛɛ nəmə bónɔ mámfo
ɔnwɛtsyətsyə əmə, itsyise bámfo ni banɔ.
Fɛɛ itə bətsyuəə, kusu si kokpe bə bafo
ɔnwɛtsyətsyə əmə.
7 Bələkə nyamfo báte itsyise Onanto esi
útsyə diyi bamba nə baakpo Mmi. Alɛ kpə
lə nnya kamaa, fɛ údi etiki utsyi lə nnya
əsuə, ɛyɛ lə Oka David əsuə ɛyɛ lə Awɔnisa
Kɛnkɛ eto nnya búkatɛyi bofe bə,
"Lə bɛnɔ Onanto eto ɔkɔɛ mmii,
bientidi ato."
8 Lə nnya ete Yosua lɛyɛnko betidi bamə
bédufə lə ɔnwɛtsyətsyə əmə Onanto dítsyə
kɛnyɛ útsyəə, eni Onanto ménsidi etiki
kama kama utsyiko lə diyi bamba əsuə.
9 Lə nyamfo esoo, Ɔnwɛditsyəyi bamba si
lekpe itə Onanto eto betidi fe diyi kuansele
nə əsuə Onanto dítsyə ɔnwɛ.
10 Itsyise nwə kee léfo Ɔnwɛditsyəyi nə
Onanto lɛtɛyi utsyəə, ebutsyə ɔnwɛ lə
wə kosate eto keyifo kenke əsuə fe kase
Onanto dítsyə ɔnwɛ lə wə kale əsuə.
11 Nyaso bitə lə bokplatsya lə bofo
ɔnwɛtsyətsyə əmfo, bə lə bo kuutsyuə saa
mentidi ato lə nnya əsuə fe kase béyifo.
12 Itsyisee, Onanto eto Ditiki Sɛɛ kpe
nkpə nya lɛnlɛ keyifo kekleke, nya lenkpe
kobe lenso lesiabi nyɛ nnuə. Diala lesa saa
kələkə lə nsusu ku lɛwɔnɔ kəmiə, isu ese
taa əsuə eto ntsyakɔ ku dikubi ku afɔ eto
katsyakɔ eto nti nya diakpo utidi eto nsusu
ku utu kəmiə kasɛɛ kukɔnɔ.
13 Asayifoyifo saa menyifo akulasa lə
Onanto eto ənəmi. Wəənyə asayifoyifo saa
tɛnklɛɛ nya ekpa wuee lə wə ənəmi. Nya
wə ni nwə ele bə bo utsyuə saa tə wə nkpə
eto nkunta.

Yesu Ni Onanto Eto Usumunyə Ninə Kenke.

14 Nyaso bitə lə bɔlɛ bo bofokanɔ bo
boələkə kate kekleke. Itsyise bokpe
Usumunyə Ninə Kenke wə ni Yesu, Onanto
eto Ubi wə díkatɔ bo úsu kato úsu úńyə lə
Onanto kosate eto ənəmi.
15 Bo Usumunyə Ninə Kenke enni nwə
ləənnyə bo kaminsə, se bumbə ale eso.
Bomu bokpe utidi wə báto babe lə kusu
saa əsuə fe bo ke. Fɛɛ wényifo lebua saa.
16 Lə nyaso bitə lə buńyə bembe, lə bɔnyi
bɔfi Onanto eto lekankpomɛ kaka buunyə
wə lefonə. Mfó wuunyə bo kaminsə bunyə
wə lefonə nə lɔɔwunsəko bo lə lefe nə ke
ehiã bo.

5

1 Usumunyə Ninə Kenke saa, betidinini
nti ete bəələkə wə ketsyiko, nya bəətsyə
wə bə lə uńyə lə mə kɛnyɛ lə Onanto eto
kesumu əsuə, lə utə wə kedi lə bənyə mə
abua eto bufikatsyɛ.
2 Se wə kosate, lə esu kpə əsuə, ləmbə ale
lə okla əsuə esoo, okpe disuətsyə kətə mba
lenyi kusu ko əsuə ele bə bayɛ eso baata
kebu.
3 Nya se wə kosate ləmbə ale lə esu kpə
əsuə esoo, ele bə utə kedi, enni lə wə betidi
hã eto abua eto disi te bomuu, lə wə kosate
tsya eto abua eto disi.
4 Kuutsyuə saa ənləkə wə əsuə
Usumunyə Ninə Kenke kefi dibu nə
laamankla lə ni kətə wə əsuə. Bomu
Onanto hã laakpadi utidi, keyifo wə
Usumunyə Ninə Kenke fe kase ókpadi
Aaron seka.
5 Nko əmə ke, Kristo mémfi Usumunyə
Ninə Kenke eto dibu útə wə əsuə, bomu
Onanto lɛtɛyi wə nkə,
"Mɔ Ubisaibi fe ni.
Mmi mínle fə."
6 Usi ótɛyi lə kalebe bamba tsya nkə,
"Usumunyə feni idu manlo isu manlo
fe Melkisedek eto okle."
7 Se Yesu dídi utidi lə kasɔ kamfoo, óto ola
ku lekpakpalɛlɛ kekleke ku bofa bembe-
mbe ku binəntu útə nwə loofo wə buləkə
ketsyiko ukpə kəmiə. Nya se óbokosə əsuə
kasɔ nya woate Onanto sikpi esoo, Onanto
ánɔ wə olatoto.
8 Ite bə uyifo Onanto eto Ubi tsyaa, lə wə
kanyinyənyə əsuə ókase kase baabokosə
əsuə kasɔ.
9 Se Onanto díyifo wə nwə lɛflɔ lə kusu saa
əsuə ólosəə, úbə úyifo wə nwə əsuə mba
kenke leetsyue wə koto laayɛ kənyə nkpə
manlo.
10 Wə ni nwə Onanto lɛtɛyi útsyə nkə
wuubə ofiani Usumunyə Ninə Kenke fe
Melkisedek eto okle.
11 Etiki kpə kpe bo lə kɛnyɛ bo ele bə
bɔtɛyi itsyi lə etiki nyamfo əsuə fɛ, fɛɛ

nnya bɔtɛyi kpe bulə, itsyise bɛnlɛ asa kasɔ bɔnɔ mləmləmlə.
12 Lefe kpə ákɛ bə eni befiani bateasa, fɛɛ bisi behiã utsyuə bə lə ote mi asa tutɛ itsyi lə Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə əsuə, lefe nə eto lefe ele bə bidi lesa nə nkpe ale, isi efe bə bɛyimi mmintu.
13 Útsyuə saa wə ele bə ɔyimi mmintuu, esi uyifo ubisambi wə lenyitɔ lesa nə ni lɛsɛ nye lebua.
14 Lesa nə nkpe alee, eyifo lesa nə lɛlɛkɛ itə mba díkabe ɛyɛ lə buyifokənyə əsuə, loofo lekpo butsyə lə nə ni lɛsɛ ku lebua eto nti.

6

1 Nyaso bitə lə busu sɛtɔ lə bobé lə asatete əsuə, lə bɔbɔ lə asatete tutɛ nnya bófo itsyi lə Kristo əsuə. Nyamfo ni bənkə bɔtsyi bo akɔɛsi bɔwuninsə bɔbɔ lə abua əsuə ku nyifo bo ləmbə kutəkə saa ku lə Onanto bofokanɔ əsuə.
2 Báte mi asa lə ntufləsəfləsə, anitəkətəkə lə betidi əsuə, lə bekpənkpə eto businkli kataka kəbə nkpə ku lə lekpokponkpo fɛfɛ əsuə.
3 Bitə lə busu sɛtɔ! Nya nyamfo ele bə buyifo lə Onanto atɔnɔ nkə busu sɛtɔ nɛ.
4 Itsyise ntsyə yuubə bə mba léfo bánɔ kɔ nya bésinkli kamaa, besinkliko mə baboko bɔtsyikawuninsə eto kusu? Kɔɔ bákɛ lə Onanto eto diyənde əsuə, bádia kato eto ətəsa babe nya báfo Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ eto əsuəale.
5 Báte lə asa nnya díkəbə éfe əsuə bə Onanto eto ditiki alɛkɛ nya bəkənyə kutəkə ko nkpe lə əsuəale nnya nkpe lə lefe nə luubə əsuə.
6 Lə nnya əsuəə, báni mə bofokanɔ lə Onanto əsuə! Esoo, yɔɔkɛ ale bə besi bənə mə baboko bɔtsyikawuninsə əsuə, itsyise besi balɛ Onanto eto Ubi bɔsɔ lə uyikabie əsuə, kənə wə kakpe lə kofani əsuə lə kawunsiə kenke eto ənəmi.
7 Onanto aakpo atsyɔ kasɔ ka ləənə nsɔmintu bo laani kakpo lə ke, ka leeke eyi ku sefa nnya laalɛkɛ itə mba eso baafo ke kakpe bidikə.
8 Fɛɛ kasɔ ka leeke biyu ku kanyii, kaanlɛkɛ kətə kulesa, kakpe lə bulə əsuə bə Onanto ebukudi ke nya wootonsə ke ku ute.
9 Fɛɛ balala, lə búdi etiki mmə tsyaa, bófo mi bɔnɔ boə lə mi kutsyə alɛɛ, buyi boə béfo atsyɔkpokpo sɛɛ nnya loofo mi lə nkpə.
10 Onanto enni nwə lanyɛ lə kusutsyɔntsyɔ əsuə. Weembota keyifo ka bíyifo nye lelabi nə bítə wə lə lɛwunsəko bo bítə nya binsi bɛnlɛ butə bafokanɔfɔ bamba.
11 Bo lelabi itə mi ni bənkə mi utsyuə saa lɛ nnya kekleke nko isu ese lə kalosəkɔ, bə lesa nə bɛnlɛ kusu bobee, le ibə itə nko.
12 Boanla boə biyifo sɛflɔ, bomu lə biyifo asa fe bafokanɔfɔ ba nkpe dibusə bə lə bafo lesa nə Onanto dítsyə kɛnyɛ útə mə.

Onanto Eto Kɛnyɛ Ka Útsyə Eyifo Sitinti.

13 Lefe nə Onanto dítsyə Abraham kɛnyɛɛ, ɔ́tɛyi óse uyi nkə, wuuyifo lə lesa nə ɔ́tɛyi útsyə əsuə. Se kuutsyuə ləmbə lɛmɔ onso wə esoo, úfi wə kosate eto diye ú́ńyənsə kama.
14 Ɔ̃tɛyi nkə, "Nlɛ fə kɛnyɛ butsyə minkə, mookpo fə atsyɔ, ntə fə befluflu kpə."
15 Nya se Abraham lɛkɛ dibusə, úmuə utu ɔlɛ esoo, únyə asa nnya kenke Onanto dítsyə wə kɛnyɛ.
16 Betidi aakpadi asa nnya lɛmɔ enso mə kosate eto diye lə befi bala etiki nnya bátɛyi, lə befi bala etiki nnya tã.
17 Nyamfo eso Onanto lékpadi asa úfi óse wə kɛnyɛtsyətsyə uyi nɛ, bə lə ekpako mba luubə bafo wə kɛnyɛtsyətsyə wuee bə wə ketsyue amfloma kulefe.
18 Onanto áyɛ lə esu ənuə əsuə, nya ni kɛnyɛtsyətsyə ku asakpadikpadi nnya lantsyi kawuninsə, nya bembufi batɛyi sidia tsya, nya bomba díkənyə kabiɔkɔ lə wə, bonkpe kusubebe lə wə əsuə, lə bɔkɔbe nnya bɔlɛ kekleke ku kusubebe ko eto kɛnyɛ bətsyə bo.
19 Kusubebe ko nkpe bo mfo eyifo fe lesa nə dímuə bo nkpə butsyə kekleke. Nya kusubebe komfo aakpia kafia ka nti Disumuyo eto sɛtɔ kafe kedufə lə kedikətəkɔ kəmiə.
20 Mfó əmə Yesu díkatɔ úsu lə bo kɛnyɛ fe ɔtɔusu seka. Wə díbə ofiani fe Usumunyə Ninə Kenke Melkisedek eto okle isu ese manlo manlo.

7

Usumunyə Melkisedek

1 Melkisedek əmfo édi seka lə Salem, nya úyifo usumunyə útə Onanto wə ntəkə kato fanlo fanlo. Ɔ̃bɔ ótsyako Abraham lə lefe nə útsyi lema nə úsu ɔ́kpɔ nya útəkə baka ena ba létsyilama mfó kato. Melkisedek əmfo ésu ótsyako wə nya ókpo wə atsyɔ.
2 Nya Abraham dítə wə bikə bia ɔkɛ utsyiko mfó eto lekpafosile.
Tutɛɛ, diye Melkisedek eto kasɔ ni Kasɛyifoyifo eto Oka. Nnya kama se údi Salem eto Oka esoo, wə diye eto kasɔ ni Diyuəsə eto Oka.
3 Bánwɔni kulesa bətsyə itsyi lə wə anto nye ambe nye lə wə ketsyikɔ əsuə nye wə leleyi lee lə wə ukpə əsuə. Uyifo fe Onanto eto Ubi, nya úyifo usumunyə ídu lə ketsyikokɔ isu kalosəkɔ.

4 Bebe kase úyifo utidi wə lefo diye.
Abraham wə ni bo ona wə léfo diye éfi bikə
bia útsyiko kamato eto lekpafosile kulaa
tsya útə wə!
5 Nya mɔmɔɔ, bətsyə kɔfi ko dítə kusu
bənkə, Lewi eto befluflu di besumunyə.
Baafo bikə bia Israel bebi ba ni mə betidi
eto lekpafosile lə mə ɔflɔ, ite bə mə betidi
bamə tsya eyifo Abraham eto befluflu tsya
fɛ.
6 Melkisedek əmfo ményifo Lewi eto
kafo eto ubi, tsyaa ófo lekpafosile utsyiko
lə Abraham ɔflɔ, wəə ni utidi Onanto
dítsyə kɛnyɛ nya ókpo wə atsyɔ tsya.
7 Ɔnukualɛ əmə ni bənkə, utidi wə
laakpo atsyɔ kpe kalende oso utidi wə
bákpo atsyɔ.
8 Lə besumunyə eto kutsyəə, mba laafo
asa eto lekpafosilee, eyifo besumunyə ba
ləəkpə. Lə Melkisedek eto kutsyəə, ófo
lekpafosile nəmə fe usumunyə, fɛɛ wə nsi
nkpə manlo fe kase Awɔnisa Kɛnkɛ eto
Kukue nlɛ bɔtɛyi.
9 Nya boofo bɔtɛyi kulaa tsya boə Lewi
wə laafo lekpafosile nəmfoo, ɔ́yɛ lə Abra-
ham eto kutsyə ófo asa eto lekpafosile
nəmfo útə Melkisedek.
10 Itsyise lefe nə Abraham létsyako
Melkisedek nya útə wə asa eto lekpafosile
nəmfo, bánle tɔ Lewi, usi ɔ́kɛ lə wə ona
eto kɔtɔ kəmiə.
11 Lewi bebi eto besumunyədidi əsuə
nnya kɔfi lɛyɛ kubə itə Israel bebi nɛ. Nya
lə nnya ete Lewi bebi eto besumunyədidi
lɛflɔɔ, eni yensife bə usumunyə bamba eto
okle si ubə, nwə lɛbɔ utsyi lə Melkisedek
eto okle eto kutsyə əsuə, inni lə Aaron eto
kutsyə.
12 Lə besumunyədidi eto kutsyə átsyi
kɔwuninsəə, ele bə kɔfi ko nyɛnko ko tsya
tsyi kɔwuninsə.
13 Nya Bonamute wə əsuə bátɛyi asa
nyamfo betsyikoo, étsyi lekpake bamba nə
eto utidi kuutsyuə dímendi tɔ usumunyə
unyə.
14 Ékpa wuee bə bále wə lə Yuda eto
kafo, nya Moses mánkpo kafo kamfo eto
diye ókpe lə mba luudi besumunyə nti.

Usumunyə Bamba Wə Ni Fe Melkisedek.

15 Etiki nyamfo esi ekpa eso, lə lefe
nə eto lefe usumunyə bamba eto okle fe
Melkisedek disi úbə údufə.
16 Utidi əmfo əbə ófiani usumunyə wə
dímanyɛ lə utidi eto afi ku bunə əsuə,
bə ofiani usumunyə lə diyo nə leedi əsuə,
bomu ɛyɛ lə əsuəale nnya eto nkpə ləmbə
kalokɔ kulefe əsuə.
17 Awɔnisa Kɛnkɛ nyamə átɛyi ekpa
wuee nkə,
"Usumunyə feni idu manlo isu manlo
fe Melkisedek eto okle."
18 Nyamfo lɛ bote nkə bələkə kɔfi
koko komə bətsyə kutsyə itsyise kumbə
kɛnyɛale nya koəńyə kutə kulesa.
19 Itsyise Moses eto kɔfi mamfo kulesa
nə lɛflɔ buyifo. Nya mɔmɔɔ, bətə bo
kusubebe fɔfɔ ko lɛlɛkɛ konso, nya bɔɔyɛ
lə ko əsuə bɔfi Onanto enso.
20 Ɛwunsəə, Onanto aká ntamu
ɔ́wunsə lə usumunyədidi fɔfɔ əmfo əsuə.
Kɔɔ Onanto mánka ntamu ɔ́wunsə lə
usumunyədidi əsuə.
21 Fɛɛ se Yesu léfiani usumunyəə,
Onanto áka ntamu útə wə ɔ́tɛyi nkə,
"Bonamute áka ntamu,
nya wəmbɔtsyi wə kɛnyɛ ɔwuninsə lə
nnya əsuə nkə, 'Usumunyə feni idu
manlo isu manlo.' "
22 Nyamfo ətə bə Yesu əbə ófiani nwə ńyə
kɛnyɛklekle kamfo kama, ka lɛlɛkɛ kanso.
23 Bɔtsyi kawuninsə bamba tsya əbə.
Besumunyə ba kɔ éfui tinti, nya bánkaklɛ
lə mə keyifo əsuə. Itsyise békekpə.
24 Fɛɛ se Yesu, wə nsi nkpə itə manlo
manlo esoo, wə keyifo fe usumunyə am-
floma ani kesu utidiamba ɔflɔ.
25 Lə nyasoo, woafo mba ləəbə Onanto
ɔflɔ lə nkpə lefe saa ɛyɛ lə wə kosate əsuə,
itsyise usi nkpə lefe saa ɔlɛ bofokətə mə lə
Onanto ɔflɔ.
26 Lə nyamfo esoo, ele bə Usumunyə
Ninə fe Yesu kɛ bo. Nwə diyifo kɛnkɛ, nya
kabua saa ləmbə wə lə əsuə, nya woambi-
asə əsuə, wə bələkə lete lə babuayifo nti,
wə bábesə kato fanlofanlofanlo.
27 Yanhiã kulaa bə Usumunyə Ninə
Kenke ɛmfo eto oklee, kətə Onanto kedi
lefe saa, tutɛ lə wə kosate eto disi esoo,
nnya kama lə betidi bamba eto disi eso,
fe kase besumunyə ninə kenke fɛfɛ leeyifo.
Uyifo nyamfo diyifo lɛwɛ itə lefe nə kenke
lə lefe nə úfi wə əsuə útə.
28 Lə ɔnukualɛ əsuə, Moses eto kɔfi komə
ətsyə betidinini ba dímamflɔɔ, besumunyə
ninə kplɛ, fɛɛ Onanto eto ntamu bo óka lə
Moses eto kɔfi komə kamaa, ətsyə wə Ubi
Usumunyə Ninə Kenke wə úyifo lɛflɔ itə
lefe nə kenke.

8

Yesu Ni Bo Usumunyə Ninə Kenke.

1 Nnya kenke bɔnlɛ bɔtɛyi ete ni bənkə,
bokpe Usumunyə Ninə Kenke əmfo eto
okle, wə nsi lə Ɔkplɛnyə Kenke eto
lekankpomɛ eto kodiani lə kato.
2 Usumunyə Ninə Kenke əmfo eesumu
lə kakɛnkɛkɔ ka ni Disumuyo tinti ka
Bonamute díyifo, inni betidi díyifo.
3 Bətsyə Usumunyə Ninə Kenke saa bə lə
ufi ətəsa saa ku bebuki utə Onanto. Nyaso
ele bə bo usumunyə tsya kɛ lesaatsyuə nə
uufi utə kedi.

4 Nya lə kasɔ mfo ete onkpee, eni wə
əmbuyifo usumunyə, itsyise besumunyə
ba ləətə kedi lə Yudafɔ eto kɔfi eto kusuu,
fe bakpe koko.
5 Keyifo ka beeyifo fe besumunyə mfo
eyifo nka nte beeyifo lə Onanto eto kato
eto koyo ete.

Nko esoo, lə lefe nə Moses nkə woato
disumunyoo, Onanto lɛtɛyi wə nkə, "Be
fənkə eyifo ni lekateko ku ditsyəbi nə báte
fə lə kɔtini əsuə."
6 Fɛɛ mɔmɔɔ, bətə Yesu kesumu eto
keyifo ka ntəkə mə kale kato, fe kase
kɛnyɛklekle ka útsyue lə wə betidi ku
Onanto eto ntii, alɛkɛ kaso nka kɔ, itsyise
wə kɛnyɛtsyətsyə eto asa alɛkɛ eso asa
nnya nkpe lə nka kɔ.

7 Lə nya ete kulesa dimambia lə
kɛnyɛklekle tutɛ kamə əsuə, eni yensife itə
kənuəfə kamfo.
8 Fɛɛ Onanto ənyə kabua lə wə betidi
əsuə se ɔ́tɛyi nkə,

"Lefe lɛ bubə se mɔ, fə Onamutee,
lookle kɛnyɛ fɔfɔ

ku Israel eto betidi
ku Yuda eto betidi.

9 Kɛnyɛklekle kamfo embutsyə fe nka
mínkle ku mə bana mə,

lə lefe nə mínkɔbe mə minlɛ lə kɔni
nya mínkpa mə mímbɔnko lə Egipte
eto kasɔ.

Itsyise béntsyue mɔ kɛnyɛklekle kamə
koto.
Nyaso míntsyi kama mínkpe mə nɛ.

Mmə Bonamute nlɛ bɔtɛyi nɛ!

10 Mɔmɔɔ, nyə kɛnyɛ ka mookle ku Israel
eto betidi
lə lefe nə ləəbə mə.

Muufi mɔ kɔfi nkpe mə lə mə nsusu kəmiə.
Nya mɔɔwɔni ko nkpe lə mə ketu
kəmiə.

Muuyifo mə Onanto,
nya məə tsya ebuyifo mɔ betidi.

11 Nya mə kuutsyuə ensi embote wə utsyuə
kulesa
nye wə ɔyimitsyuə tɛyi nkə bete Bona-
mute əmə.

Itsyise mə utsyuə saa ebote mɛ
idu lə dikpefi isu ese lə uninə əsuə.

12 Nya muufi mə abua nnya kenke béyifo
ntsyɛ mə.
Nya mensiembokloma mə abua nya
béyifo kulefe."

13 Se Onanto lídi etiki utsyiko lə
kɛnyɛklekle fɔfɔ əsuəə, ete kasɔ bə nka
kɔ eyifo kakoko. Nya lesa saa nə lefiani
lekoko nə lesibə kutəkəə, əmbɔklɛ fɛ
dionya kenke.

9

Kase Biusumu Onanto Lə Kasɔ Ku Lə Onanto Eto Oto Kato.

1 Kɛnyɛklekle tutɛ eto afi ákɛ kesumu eto
afi, nya béyifo kasɔ mfo eto Disumuyo tsya
bətsyə.
2 Béyifo Kafia eto Mpatampa Kɛnkɛ nya
bésie ni lə akpa ənuə ku kafia. Baakpo sɛtɔ
eto lekpa bə Kakɛnkɛkɔ. Mfó bəńyənsə
okandiɛ eto keyi ku kesumu eto ɔpunu wə
əsuə bəətəkə abolo nnya beefi kətə Onanto
kedi.
3 Lə Disumuyo eto kaka befi kafia bala
eto kamaa, ni kaka baakpo Kakɛnkɛkɔ
Kenke. 4 Mfó béfi sika sia eto ɔpunu
wə əsuə baatonsə lifui ku kɛnyɛklekle eto
lelaka nə befi sika sia beti batsyilama
bətsyə. Nya kɛnyɛklekle eto lelaka nəmə
kafoo, bákpe asa nnya ni sika sia eto
okase utsyuə wə eto kafo bákpe didisa nə
baakpo mana, ku Aaron eto uyilɛlɛ wə díkə
ku afanto, ku aba blɛkɛtɛ ənuə nya əsuə
báwɔni Onanto eto afi bətəkə.
5 Lə lelaka nəmə eto kato báwe Onanto
eto asa nnya nkpe nkpə baakpo bə Kerubi
eto ditsyəbi bətəkə ba nlɛ Onanto eto
diyənde buləkə kate. Mə mbamba eto
koyo éti kaka bəənyə betidi kaminsə kefi
mə abua katsyɛ mə. Fɛɛ boəmbofo etiki
budi mfo kələkə asa nyamfo kenke kasɔ
kate mɔmɔ.
6 Nko ini bétsyue asa nyamfo bətsyə mfó
nɛ. Besumunyə bamə eedufə Disumuyo
tutɛ kamə diyi saa kesu keyifo mə ke-
sumuyifo mfó.
7 Kəmiə eto Disumuyo nəməə,
Usumunyə Ninə Kenke hã nkpe kusu
weedufə mfó lɛlɛ sɔni hã. Nya lə ɔtɔɔ, ele
bə ufi ubuki eto kɔtɔ usuko mfó usu utə
Onanto kedi lə wə ku kusə komə kenke eto
betidi eto abua nnya béyifo lə mə mante
mante əsuə eto disi.
8 Ɛyɛ lə nyamfo əsuə, Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ
ələkə óte nkə se sɛtɔ eto Disumuyo nəmə
nsi nte koo, yəntə kusu bə kuutsyuə saa
kpia mfó ofe udufə lə Kakɛnkɛkɔ Kenke
kəmiə.
9 Nyamfo eyifo asabuləkə kate ətsyuə itə
utidi taa mmi, lə mmi eto kesumu əsuə.
Ite bə bəətə ətəsa ku keditətə eto asa
nyamfo lə ketsyue kamfo eto kusu əsuə
tsyaa, nyamfo əntə bə nwə nlɛ Onanto
kesumu butə eto lɛkɔɛsi laakpa kenke.
10 Itsyise nyamfo kenke nyə lə budi ku
bunə ku akpa eto etsyuesa kpə kpə, nnya
lɛyɛ lə utidi eto əsuə bokpasə eto esu əsuə
ete. Béyifo etsyuesa nyamfo kenke itə utidi
isu ese lefe nə Onanto luubə ɔlɔ lesa saa
utsyə ɛyɛ lə kusu fɔfɔ əsuə.

Kristo Eto Kɔtɔ Ǝələkə Abuayifoyifo Kalosə Lə Betidi Ǝsuə!

11 Fɛɛ Kristo ebubə koko fe Usumunyə
Ninə Kenke itə asa sɛɛ nya díkəbə. Uyifo
usumunyə lə Kafia eto Mpatampa nə lɛmɔ,
nya lɛflɔ lenso Kafia eto Mpatampa nə kɔ.
Dienyifo dibu nə utidinini dífi wə ani uyifo
eto kasɔ ni bənkə dienyifo kasɔ kamfo eto
asayifoyifo.
12 Lefe nə Kristo dídufə disumuyo nə
məə, ɔ́yɛ lə ni ofe lɔni kplo, údufə lə
kaka ni Kakɛnkɛkɔ Kenke. Nya wémfi bate
nye banantsyui eto kɔtɔ uyifo fe keditətə,
bomu wə kosate eto kɔtɔ itə lefe nə ta!
Nya úyifo nko bə lə Onanto lə utə bo nkpə
manlo.
13 Weefi bate ku banantsyui eto kɔtɔ ku
onantsyui eto lɛkpɔ nə baatonsə eto ntɔ
beefi kese lə nwə eto əsuə dimanle itə lə
wə əsuə lə ele, iyifo wə kenkɛ.
14 Lə nyamfo eyifo sitinti, nyalɛ ntsyə yu-
utsyə bə Kristo eto kɔtɔ bomu embokpasə
bo esuə eso nko! Ɛyɛ lə wə Lɛwɔnɔ nə
nsi nkpə lefe saa əsuəə, úfi wə əsuə útə
fe keditətə ka lɛflɔ utə Onanto. Wə kɔtɔ
ebufləsə bo akɔɛsi itsyiko lə akpa bimba
eto eyifosa nnya ləmbə kutəkə saa bə lə
busumu Onanto wə nsi nkpə lefe saa.
15 Nyaso Kristo ni nwə ɛyɛ lə kɛnyɛklekle
fɔfɔ kamə əsuəə, dínyə lə bo kɛnyɛ ófo
útə bo, bə lə betidi ba Onanto lékpadi lə
bənyə nkpə manlo eto kedikɔ ka Onanto
dítsyə kɛnyɛ útsyə. Nyamfo ebofo bubə
kətə itsyise utidi ɔni wə díkpee, díləkə
abuayifoyifo nnya lɛkɛ lə kɛnyɛklekle koko
eto lefe úwui, bənyə bufikatsyɛ.
16 Lə kase yəəbəə, lə utidi mənkpəə,
beensensə wə kɛnyɛtsyətsyə eto kukue eto
bikə.
17 Lə utidi wə dítsyə kɛnyɛ si usi nkpəə,
bəmbofo utidi əmə eto bike busənsə.
18 Lə nnya eso béfi kɔtɔ bákpe əsuəale
kɛnyɛklekle koko kamə əsuə nɛ.
19 Tutɛɛ, Moses ábe letsya úləkə aklesa
nnya nkpe lə kɔfi komə óte kusə komə
kenke eto betidi. Nya úfi bate ku banatsyui
eto kɔtɔ otsyakasə ku ntu ku basamu eto
bisə sia ku afantosi nnya laanyi fififi fɛ úfi
úse lə kɔfi eto kukue ku betidi bamə lə
əsuə.
20 Nya ɔ́tɛyi nkə, “Nyamfo ni kɔtɔ ko
Onanto dífi ose kɔfi ko utə bo uyi nkə
butsyue ko koto.”
21 Nko ke Moses dífi kɔtɔ komə úsə lə
Kafia eto Mpatampa nəmə ku asa nnya
kenke béfi béyifo kesumu kamə nɛ.
22 Sitinti lə kɔfi komə əsuə kɔtɔ beefi
kəflə lesa saa əsuə. Nya lə bankpo kɔtɔɔ
kasɔɔ, beemfi lebua katsyɛ.

Kristo Eto Ɜsuə Nya Úfi Útə Te Fe Kedi KaLəəflə Bo Abua Kewui.

23 Ińyə itə bə béyifo nkomə eto akpa
nyamfo lə befi bakpasə asa nnya lele kato
eto ale əsuə. Fɛɛ lə asa nnya ni kato eto ale
eto kutsyə, befi keditətə eto asa nnya lekpa
əsuə enso kasɔ mfo eto alee, bákpasə nnya
əsuə.
24 Itsyise Kristo mensu kakɛnkɛkɔ ka befi
kawunsiə kamfo eto betidi eto ani beyifo,
ka ni kakɛnkɛkɔ kato eto okle ete. Bomu
úsu kato kosate, kaka woala kəńyə kətə bo
lə Onanto eto ənəmi.
25 Kristo ménsu mfó nkə lə ufi wə əsuə
utə kedi sesia sesia lə bo disi, fe kase
Yudafɔ eto Usumunyə Ninə Kenke leedufə
Kakɛnkɛkɔ Kenke mfó keyifo lɛlɛ saa lɛlɛ
ku ubuki eto kɔtɔ, ko lenni wə kosate eto
kole.
26 Lə nko ini, eni yoofe bə ufi wə əsuə
utə, unyə kanyi sesia sesia idu lə kawunsiə
eto ketsyikokɔ ke. Bomu kase inte mɔmɔ,
Kristo əbə lɔni kplo lə kawunsiə eto kalokɔ
eto eyi nyamfo lə ufi wə kosate eto əsuə utə
fe kedi lə uləkə lebua uwui, lə bo disi.
27 Onanto dítsyə nnya nkə utidi kpə sɔni
kplo, nya lə nnya kamaa, bakponko wə
lekpo.
28 Nko ke ini Kristo dífi wə əsuə útə
fe kedi sɔni kplo, itə betidi kpə eto bofo
ketsyiko lə abua əsuə. Wuusinkli ubə
dinuəfə, insini lə lebua eso, bomu bə lə ubə
uləkə mba nsi banlɛ wə kusu bobe itə nkpə
manlo.

10

Kristo Éfi Wə Ɜsuə Útə Fe Kedi Sɔni Kplo Lə Betidi Eto Disi.

1 Yudafɔ eto kɔfi komə əə, asa sɛɛ nnya
nlɛ bubə eto koyo ete kuni, inni asɛ nnya
kosate ləəbə bubə ini. Nyaso kɔfi komə
embofo bɔyɛ lə keditətə ka beeyifo lɛlɛ saa
lɛlɛ keyifo betidi ba laanyi kafi Onantoo,
baflɔ balo kulefe.
2 Lə nnya ete boofo betidi ba nlɛ Onanto
busumu buyifo kɛnkɛnkɛ babɔ lə mə abua
əsuəə, eni mə ketu ensiembolo mə dikpi
bio, nya keditətə saa ebolo.
3 Fɛɛ keditətə lɛlɛ saa lɛlɛ nyamfo aaklo-
masə betidi mə abuayifoyifo hã te.
4 Itsyise bate ku banantsyui eto kɔtɔ
embofo abua buflə kewui lə utidi əsuə.
5 Lə nyamfo eso fɛ Kristo luubə kawunsiə
kamfoo, ɔ́tɛyi Onanto nkə,

“Ámanhiã keditətə ku asatətə,
bomu éyifo əsuə eto sinə ətə mɛ.
6 Bebuki botonsə kətə kedi ku lebuayifoy-
ifo eto asatətə lə kedikətəkɔ eto leba
əsuəə,
aankpe fə disuəyuə.
7 Nya míntɛyi minkə, ‘Nyə mɔɔ, mbə miə
meyifo fə lelabi
fe kase bawɔni lə mɛ əsuə lə kɔfi eto
Kukue kəmiə.’ ”

8 Tutɛɛ, ɔ́tɛyi nkə, “Ámanhiã keditətə
ku asatətə, bebuki botonsə kətə kedi
ku lebuayifoyifo eto keditətə.” Nya
yənyuəsəfə kafo tsya, ite bə kɔfi komə áte
nkə beyifo nko fɛ.
9 Mfó ɔ́tɛyi nkə, “Nyə mɔ mfo. Mbə miə
meeyifo fə lelabi.” Ɛyɛ lə nyamfo əsuə
esoo, Onanto ələkə keditətə eto asa nnya
kɔ útsyə kutsyə. Nya úfi Kristo eto keditətə
útsyə lə nnya kɛnyɛ.
10 Se Yesu Kristo díyifo lə Onanto eto lelabi
əsuə ɛyɛ lə kase úfi wə əsuə eto sinə útə
sɔni kplo itə afe nnya ta esoo, Onanto
ákpasə bo əsuə lə nnya eso.
11 Diyi saa, Yudafɔ eto usumunyə əńyə lə
Onanto eto Disumuyo. We efi ətəsa nyamə
ke kətə kedi lefe saa, ite bə yembofo abua
nyamə buflə kewui tsya.
12 Fɛɛ se Kristo díbə útə kedi kani kamə
hã lə abua eto disi itə lefe nə kenke ólosəə,
úsu úsiə lə Onanto eto kodiani.
13 Mfó unsi mɔmɔ idu isu ese lefe nə
Onanto luufi wə balo okpe lə wə nkpakalɔ.
14 Kristo efi wə əsuə útə fe kedi ditə
lɛwɛ, nya úyifo mba eto əsuə bákpasə lɛflɔ
beyifo kɛnkɛ isu manlo.
15 Nyaa, Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ ələkə nya ote
wee nkə,
16 “Nyə kɛnyɛ ka mookle ku mə lə eyi nnya
ləəbə mmə kama.
Muufi mɔ kɔfi nkpe lə mə ketu kəmiə.
Nya mɔɔwɔni nya lə mə nsusu kəmiə.”
17 Nya usi ɔ́tɛyi nkə,
“Mensi embokloma mə abua ku mə eyifosa
bua saa.”
18 Lə befi asa nyamfo bátsyɛɛ, yensiembofe
bə, besi bətə kedi lə abua eto disi.
19 Lə nyamfo esoo, mɔ bayimi, bokpe
kusu buedufə Kakɛnkɛkɔ Kenke kamə ɛyɛ
lə Yesu eto ukpə wə úkpə eso.
20 Itsyise ɔ́sini kusu fɔfɔ utə bo, ko ni
nkpə eto kusu ɛyɛ lə kafia ka béti lə
Kakɛnkɛkɔ Kenke eto kɛnyɛ mfó ka ńyə itə
wə kosate eto əsuə eto sinə.
21 Bokpe Usumunyə Kplɛ wə nsi lə
Onanto eto diyo nəmə eto kɛnyɛ.
22 Nyaso bitə lə bɔnyi bɔfi Onanto ku
sitinti eto utu, ku bofokanɔ kekleke ku
akɔɛsi nnya bəflə éle kɛnkɛnkɛ bələkə
betsyiko lə abua əsuə ku ntu bo keni saa
ləmbə bə bo akɔɛsi ensi aalo bo dikpi.
23 Bitə lə bɔlɛ nnya bofo bɔnɔ, bɔnlɛ
kusu bobe kətə nya boələkə katee lə
kɔni kekleke, itsyise Onanto wə ditsyə bo
kɛnyɛɛ, eyifo ɔnukualɛnyə.
24 Bitə bukebu disi lə bukakpe bo
bətsyuə otsyekle lə lɛyimila ku nkpə sɛɛ
busiə ku bətsyuə əsuə.
25 Biəntə lə bɔyɛ disikakpekɔ busu fe
kase bo nti eto bətsyuə leeyifo seka. Bomu
bitə lə bokpe bətsyuə nkɛale enso, se binyi
biə Bonamute eto Diyi nəmə fe lɛlɛ bɔnyi
kafi.
26 Fɛɛ lə buyi ɔnukualɛ əmə, fɛ busi
butsyə bɔnlɛ asa bua buyifo, nyalɛ keditətə
saa ensibə ka duləkə abua iwui itə bunyə
bufikatsyɛ bio.
27 Bomu nya lesa saa nə luubu ni
bə Onanto ookponko bo lekpo, nya
wɔɔtsylɔsə mba létaka bəńyə lə wə əsuə
lə ditefɛnku nə nkpe kɛnyɛ ale!
28 Utsyuə saa ke dímentsyue Moses
eto kɔfi kotoo, bolo baalo wə kaminsə
mənyəmənyə, lə bakponko wə lekpo balo
wə dikpi lə badansiɛ inuə nye itsyə eto
kɛnyɛ kama.
29 Nya ntsyə yuutsyə itə nwə laani
Onanto eto Ubi, nwə ləəntə dibu Onanto
eto kɛnyɛklekle eto kɔtɔ ko díflə wə əsuə
nya úləkə wə utsyiko lə lebua əsuə nya
waaka lefonə eto Lɛwɔnɔ? Ntsyə fɛ ko-
tonənə kekleke kutsyuə eto okle lembunyə
kutə wə!
30 Itsyise buyi nwə lɛtɛyi nkə, “Muutsyə
nnya kɛnyɛ. Mɔɔ, maatisə oko.” Nya owoe
tsya lɛtɛyi nkə, “Bonamute ebokponko wə
betidi lekpo.”
31 Mbɔbɔɛ məətə nwə luudufə lə Onanto
wə nkpe nkpe eto lefonyi əsuə.
32 Bekloma kase ítsyə lə lefe nə lefe
mmə. Lə lefe nə Onanto eto diyənde
díkabɔ lékpo mi lə əsuə, nya bulə kpə dítu
mi, fɛɛ bulə bomə məntəkə mi kato.
33 Lefe ditsyuə, baaka mi kulaa tsya lə
betidi nti nya beeyifo mi disiale, nya lə afe
bamba ətsyuə tsyaa, beebu mi kakpe lə
mba əsuə banlɛ asa nyamfo buyifo kakpe
eto nti.
34 Bińyə kanyi ku mba befi bakpe lə aba
eto diyo. Nya lefe nə bəmuə mi balɛ mi
bikə bafo lə əsuəale əsuə tsyaa, yənlə mi
itsyise bete biə bisi bekpe bikə bia lefo
koya enso mi, bia lembobia kulefe.
35 Lə nyaso biəntə lə elo mi ani itsyise
yuunə kutəkə kpə eboko mi.
36 Ele bə bekpe dibusə lə biyifo Onanto
eto lelabi lə befo lesa nə útsyə kɛnyɛ utsyə
mi.
37 Itsyise fe kase Awɔnisa Kɛnkɛ eto
Kukue lɛtɛyii,
“Ibu sɛkɛɛ, lə nwə nlɛ bubə lə ubə udufə,
wəəmbofe kama ku bubə.
38 Mɔ utidi wə ni ɔsɛɛ, ebunyə bo-
fokanɔ usiə nkpə.
Fɛɛ lə mə utsyuə etsyi kama okpe mɛɛ,
membunyə disuəyuə lə wə əsuə.”
39 Fɛɛ boo, bunni betidi ba leetsyi kama
kakpe bo bofakanɔ bə lə bonya. Bomu boo,
bófo bɔ́nɔ, nya Onanto léfo bo.

11

Lesa Nə Ni Bofokanɔ.

1 Lə akpe bofokanɔɔ, eté bə akpe
kusubebe kekleke itə lesa nə fanlɛ kusu
bobe kətə. Ite bə anlɛ ni bunyə tsya.
2 Bofokanɔ dítə Onanto dínyə disuəyuə
lə bo bana əsuə lə kokolefe.
3 Ɛyɛ lə bofokanɔ əsuəə, nya bɔ́nɔ kasɔ
boə Onanto éyifo kawunsiə kenke lə wə
ditiki əsuə. Nya úyifo nnya utsyiko lə lesa
nə dimankɛ bənyə kɔ əsuə.
4 Bofokanɔ əsuə ɛyɛ nya Abel dífi asa
nnya lɛlɛkɛ enso Kain eto ale útə Onanto
kedi eso Onanto dínyə wə nwə leeyifo
kasɛɛ. Onanto áfo wə ətəsa nnya ɔ́yɛ lə
nnya əsuə údi wə kɛnyɛ nkə uyifo ɔsɛɛ.
Ite bə Abel ékpe tsyaa, wə bofokanɔ si bɔlɛ
etiki budi ketsyiko lə wə əsuə.
5 Ɛyɛ lə Enok eto bofokanɔ esoo,
weenkpe. Onanto étsyi wə úsuko kato.
Kuutsyuə saa mənnyə wə, itsyise Onanto
étsyi wə usuko kato. Awɔnisa Kɛnkɛ eto
Kukue lɛ bɔtɛyi nkə, fɛ útsyi Enok úsuko
katoo, wə asa édufə Onanto ənə.
6 Kuutsyuə eto etiki embudufə Onanto
ənə, lenni ɛyɛ lə wə bofokanɔ əsuə. Itsyise
utsyuə saa wə ke ləəbə Onanto ɔflɔ, ele bə
ofo ɔnɔ nkə Onanto kpe nya wəətə mba
laabɛbɛ wə ləənyə wə.
7 Ɛyɛ lə bofokanɔ əsuə nnya Onanto díkə
Noa ato kekleke itsyi lə asa nnya ləəbə
bubə nya wəənnyə tɔ unyə əsuə. Útsyue
Onanto koto nya ówe lelaka eto ɔklɔ nə
léfo wə ku wə diyo eto betidi lə nkpə. Ɛyɛ
lə wə bofokanɔ bomfo əsuə Noa ələkə óte
nkə kawunsiə eto betidi kenke édi dikpi.
Nya ófiani ɔsɛɛ lə Onanto eto ənəmi nya
únyə kedikɔ lə wə ɔflɔ.
8 Ɛyɛ lə bofokanɔ əsuə nnya Abraham
lɛnɔ Onanto eto bokpadi bo ókpadi wə nkə
usu kasɔ ka Onanto dítsyə kɛnyɛ útsyə nkə
wuufi utə wə fe wə kedikɔ əsuə. Údu lə wə
kasɔ úsu kaka wánte kulaa tsya.
9 Ɛyɛ lə bofokanɔ əsuəə, úsiə fe ɔfɔ lə
kasɔ ka Onanto dítsyə wə kɛnyɛ. Úsiə lə
ebu fe Isak ku Yakob ba léfo kɛnyɛtsyətsyə
itsyi lə Onanto ɔflɔ.
10 Abraham ákabe kusu itə umənkplɛ wə
báto bəńyənsə wə ni nwə Onanto kosate
léto.
11 Ɛyɛ lə bofokanɔ əsuəə, ite bə Abraham
wə díkabe ófee, léfiani anto nya Sara
wə díkabe ofiani uninəsia tsya lɛlɛ kafo,
Onanto ətə nkə Abraham fiani ubianto
itsyise uyi nkə Onanto wə dítsyə kɛnyɛ
útsyə, éyifo lə wə kɛnyɛ əsuə.
12 Ite bə Abraham obobe uku tsya, ɛyɛ
lə utidi ɔni əmfo əsuə, nya befluflu kpə
lɛbɔ betsyi fe befandebi nkpe kato, fe kase
lekpa eto kɔwunumi ko bəmbofo lə lekpa
kɛnyɛ.
13 Betidi bamfo kenke əsiə nkpə lə bo-
fokanɔ əsuə isu ese lefe nə bəkpə. Bámfo
asa nnya Onanto dítsyə kɛnyɛ útsyə. Fɛɛ
bənyə nya famfamfamfa nya bətə nya
edufə nya batɛyi bənkə sitinti bafɔ ku mba
nyɛ kusu ete beni lə kasɔ kamfo əsuə.
14 Nya betidi ba latɛyi asa nyamfoo,
əələkə kate wuee bənkə balɛ kusu bobe
kətə mə kosate eto kəmənsɔ.
15 Lə kasɔ ka əsuə bétu ete banlɛ
bɔbɛbɛɛ, eni bátafo businkli kesu mfó.
16 Bomuu, bákabe kusu itə kasɔ ka
lɛlɛkɛ kanso nkamfó. Ke ni Onanto eto
kato. Nyamfo eso yaanlɛ Onanto kofani lə
bakpadi wə bə mə Onanto nɛ, itsyise ɔ́lɔ
umənkplɛ utsyuə útsyə itə mə.
17 Ɛyɛ lə Abraham eto bofokanɔ eso
lə lefe nə Onanto léto wə óbee, ite bə
Abraham ni nwə Onanto dítsyə kɛnyɛ
utsyə tsyaa, ɔ́tɔnɔ lə ufi wə ubi ɔni kplo
Isak utə Onanto kedi.
18 Ite bə Onanto ébɔtɛyi wə nkə, “Ɛyɛ lə
fə ubi Isak əsuə nya fuunyə befluflu kpə
ba míntɛyi míntsyə.”
19 Abraham éfi nnya nkə, Onanto ebofo
wə ubi Isak botakasə ketsyiko ɔkɔmə
kaboko nkpə. Nya fe kase íbəə, Abraham
ésinkli ófo Isak fe ɔkɔmə útsyi úbə.
20 Ɛyɛ lə bofokanɔ əsuə nnya Isak lékpo
Yakob ku Esau atsyɔ itə sɛtɔ sia nlɛ bubə.
21 Ɛyɛ lə bofokanɔ əsuə nya Yakob le
lefe nə ɔnlɛ bukpəə, ókpo Yosef eto bebi
atsyɔ, nya ɔ́tɛsə Onanto se úkpəsə lə uyi
wə waalɛ əsuə.
22 Ɛyɛ lə bofokanɔ əsuə se Yosef dínyə
nkə wə dikpəfe éboyoo, údi etiki utsyi lə
Israel bebi eto budu lə Egipte eto kasɔ əsuə
nya ɔ́tɛyi mə kase ele bə beyifo ku wə ɔkɔ.
23 Ɛyɛ lə bofokanɔ əsuə eso Moses eto
antomə dífi wə bákula lə afa ətsyə əsuə se
bále wə. Bənyə bə úyifo dikpefi nə laanɔ
bobe nya bánte sikpi ku oka əmə eto kɔfi
bota kebu əsuə.
24 Ɛyɛ lə bofokanɔ əsuə nya Moses lɛni
nkə bánkpadi wə bə Oka Farao eto ubi-
siobi eto ubi lefe nə úkabé.
25 Iyifo wə lelabi nkə lə unyə kanyi ku
Onanto eto betidi enso bə unyə kamini lə
lebuayifoyifo əsuə itə lefe kliminti.
26 Úbu nnya óbe nkə lə bakpé wə kofani
lə Kristo eto disii, ɛlɛkɛ famfamfamfa eso
kedi ka wuunyə lə utəkəko Egipte eto kasɔ
eto asa nnya wuunyə kama. Itsyise úfi wə
ənəmi utəkə lə kutəkə ko Onanto luutə wə
lə sɛtó əsuə.
27 Nya ɛyɛ lə bofokanɔ bomə esoo, údu
lə Egipte eto kasɔ nya wəánte oka əmə eto
kafo ka lɔɔnyi wə sikpi. Nya fenkə únyə
Onanto wə bo ənəmi ləmbofo bunyə, ɔ́ni
nkə wembusinkli kama.
28 Bofokanɔ əsuə ɛyɛ nya útsyə Ukpe Ása
Bo Ɔyila eto lekpa kasɔ lefe nə béfi kɔtɔ
bese lə biku ku keyi əsuə. Nya ɛyɛ lə

nnya əsuə, Onanto eto ɔtɔnkpe wə díbə ólo Egiptefɔ eto ubisaibi ninə saa lə Egipte eto kasɔ nya yanlɛ bə utidi Israelfɔ eto bebi saa.

29 Ɛyɛ lə bofokanɔ əsuə nnya dítə Israel bebi léfo Lekpo Sia bɔyila fe kasɔnti fufu əsuə bákayɛ nɛ. Fɛɛ lefe nə Egiptefɔ lekplatsya bə baayila ni, ntu bomə étsyiko mə búdunko.

30 Ɛyɛ lə bofokanɔ əsuə, se Israel bebi lɛyɛ bátsyilama kafati ka báto batsyilama Yeriko eto umə eyi akuansee, nnya dítə kafati kamə léba kákpoo kasɔ nɛ.

31 Ɛyɛ lə bofokanɔ əsuə nyaso bánlo Rahab wə ni otsyetɔ mfó fe kase bálo mba dimamfo Onanto banɔ. Itsyise ófo Israelfɔ eto betidi ba bátsyese ba dísu mfó bésu bátsyilama béyu kasɔ kamə bábe kukɔnɔ.

32 Be tsya ele bə nsi ntɛyi mi? Lefe kpə əmbə mɛ bə lə ndi etiki ntsyiko lə Gideon, Barak, Samson, Yefta, David ku Samuel ku Onanto eto bənyɛləkətidi əsuə.

33 Ɛyɛ lə bofokanɔ əsuəə, bákpɔ nsɔ kpə bətəkə mə kato. Béyifo lesa nə dińyə itə nya bənyə kɛnyɛ ka Onanto dítsyə útə mə. Nya bətsyuə díti batsyata eto nnyɛ.

34 Nya bətsyuə lɛninsə etefɛnku kplɛ nnya díkatonsə asa. Nya bətsyuə lɛbɔ báfe lə lesiabi eto kɛnyɛ lə lema əsuə. Ite bə betidi bamfó kenke mankɛ əsuəale saa tsya, Onanto ətə nkə bənyə əsuəale! Bənyə əsuəale fe bamamanyə ba lɛkɛ ale kekleke, nya bətəkə bafɔ eto bamamanyə bamə kenke kato.

35 Nya ɛyɛ lə bofokanɔ əsuəə, besio léfo mə batokpenyə ba díkpə disi bəbə nkpə. Nya bətsyuəə, lɛnni bə betidi mənləkə mə betsyiko lə kanyinyənyə ka əsuə bákɛ, bomu bála bə lə bəkpə, bə lə bənyə botaka kəbə nkpə bo nso kɔnɔ.

36 Bákpe bətsyuə kɔfiɔ nya báblɛ mə ku keyibi. Nya bákpe bətsyuə lə amena nya beti mə bákpe lə Aba eto diyo.

37 Bákpɔ bətsyuə aba nya bákpe bətsyuə tsya eku ənuə ku nlande, nya báto bətsyuə ku asiabi bálo. Nya béfi basamu ku bate eto ekue bémini mə əsuə nya báyɛ bákafe itsyise kulesa məntsyə mə. Nya betidi lékpe mə bulə, nya bənyə kanyi tinti.

38 Lə mə nkpə sɛɛ bo bəsiə esoo, kawunsiə kamfo eto betidi mámfo mə. Nyaso bákayɛ bákafe lə mfiminti ku atiniku ku kanyinyənyə fe mba bála lə mə nsɔ, nya bákɛ lə aba kalɔ ku lə əbiə lə kasɔnti.

39 Ite bə bátɛsə betidi bamfo kenke ba bákpe bofokanɔ tsyaa, bámfo kɛnyɛ ka Onanto lɛ́tɛyi útsyə mə.

40 Itsyise Onanto ənye asa bamba nya lɛlɛkɛ enso útsyə bo. Nya lə bo mankɛ mə lə ntii, bembuyifo mə báflɔ balo.

12

Onanto Ni Bo Anto.

1 Lə nyaso se bonkpe bamanyə kpə bamfo ba letsyilama bo nya banlɛ bo otsyekle bokpe esoo, bitə lə buləkə asa nnya leeti bo kusu ku lebua nə laakpa bo kekleke kalɛ lefe kpə buwui. Nya lə butsyetsyi etsyi nnya nte bo sɛtɔ ku unyə, kama bebe mankɛ.

2 Bitə lə bo ənəmi lə itəkə lə Yesu hã əsuə. Wə hã ni nwə əsuə bo bofokanɔ nkpəsə itsyi lə kasɔ ketsyikokɔ isu ese lə kalosəkɔ. Se óte disuəyuə nə nte sɛtɔ wuunyə esoo, ókpe utu únyə kanyi lə uyikabie əsuə. Nya wémfi kofani ko wuudi lə uyikabie əsuə kulesa. Nya mɔmɔɔ, úsu usi lə Onanto eto lekankpomɛ ɔflɔ lə wə kodiani.

3 Bibu Yesu bebe, lə kanyi ka únyə lə babuayifo ba dínyə wə lə əsuə eto ani, bə lə ani lə ɛyɛ mi bolo lə bitə disi.

4 Ite bə bɛlɛ lema bɔkpɔ ku lebua tsyaa, yányo kaka ele bə bɛkpɔ lə bakpo mi kɔtɔ lə kasɔ tɔ.

5 Nye biota əsuə Onanto eto lɛkɔmansəmansə eto etiki nnya ɔ́tɛyi úfi ókpe mi nkɛale fe wə bebi? Ɔ́tɛyi nkə,

"Mɔ Ubi, tsyue ato nya memfi Bonamute
eto bunətətə fe asa bimba.
Nya məntə lə ilə fə lə unyəki okpe fə.

6 Itsyise nwə Bonamute laalaa,
wə wəənə lə kusu sɛɛ əsuə nɛ.
Nya nwə tsya woafo fe ubii,
wə wəənə koto nɛ."

7 Bifi mi kanyi saa ka biənyə fe Onanto nlɛ mi bunə butə fe wə bebi. Ubi utsyuə kpe bə anto əənə wə?

8 Lə bəənnə mi fe kase bunyi boə bəənə ubi saa, nyalɛ bienyifo wə bebi tinti. Etə bə biyifo fe bebi ba anto dímamfo seka.

9 Lə bo betidinini eto antomə seka lə kasɔ mfoo, bəənə bo nya boebu mə tsya lə nyamfo eso. Ntsyə eso yanle bə bobokosə əsuə kasɔ enso butə Onanto wə ni bo Anto lə lɛwɔnɔ əsuə bə busiə nkpə!

10 Bo kasɔ mfo eto antomə əənə bo itə lefe kliminti ditsyuə fe kase bənyə bə iińyə itə bo. Fɛɛ Onanto wə əənə bo fe kase ɛlɛkɛ itə bo bə lə bo tsya lə bunyə kediko lə wə sɛkɛnkɛ əsuə.

11 Bunətətə utidii, aankɛ kutsyuə kamini, bomu yeefi wə. Fɛɛ lə nnya kamaa, mba bətə bunə nkoo, əətə beeyifo asa lə kusu əsuə, nnya ləətə bəəsiə nkpə lə diyuə əsuə.

12 Lə nyamfo esoo, bekpe mi ani ku akpa nnya leetinkə ale, lə bitə əsuəale fɔfɔ lə idufə lə nnya əsuə.

13 Biləkə esu nnya lekpa lə bɛyɛ lə nnya əsuə bə lə mba eto akpa ləmbə ale lə bafo bɔyɛ lə nnya əsuə bə bentusə. Bomu

lə bətəkəko mi kama lə bənyə əsuəale
balosə.
14 Bekplatsya bə lə diyuə lə lɛkɛ lə mi
ku betidi kenke eto nti, nya lə bekplatsya
lə bisiə nkpə kɛnkɛ. Itsyise kuutsyuə saa
embunyə Bonamute lə wenyifo kɛnkɛ.
15 Bebe kukɔnɔ biə lə Onanto eto lefonə
eto kusu manya mi. Bebe kukɔnɔ biə
biəntə kuutsyuə saa tə lə binyə ɔblɔ kek-
leke bə inə bulə eboko betidi kpə əsuə lə
bafiani babuayifo.
16 Bebe biə mi kuutsyuə saa mamfiani
ɔsɔnɔdi nye fe nwə ləmbə bofokanɔ fe
Esau seka, wə dífi wə sininədidi ófloma ku
didisa eto ɔkpɛ ɔni hã.
17 Kama kama fe kase binyii, ɔ́bɛbɛ
ku binəntu nkə eni lə ofo wə anto eto
atsyɔkpoko. Fɛɛ wátɔnɔ útə wə, itsyise
wámfo kusu saa bunyə lə ofloma lesa nə
úkeyifo útsyə.
18 Itsyise inni Sinai eto kɔtini ko utidi
loofo bunyə ketidi ɔflɔ bíbə, fe kase Israel
bebi díyifo. Mfó ketuntu suu ka diti
kpii, nya ufiebi nlɛ bɔsɔ kekleke nkpe, fɛɛ
kɔtɔni komə nlɛ bunyə diadiadia.
19 Kakpatsyaku ka nlɛ bufə ku ɔkɔɛ wə
nlɛ bɔbɔ ketsyi mfó lɛ bole, nya mba nlɛ
nya bɔnɔ álɛ lekpakpa bənkə bensila bə
baanɔ kolesa nko bio.
20 Itsyise bembofo buńnyə kanɔ kɔfi ko
nlɛ mə bɔtɛyi nkə, “Lə ubuki uni kulaa
tsya wə eto kokpa ditidi kɔtini koməə,
bakpɔ wə aba balo.”
21 Lə sitintii, nya bələkə báte mfó kpe
sikpi tinti bə Moses kosate átɛyi nkə, “Sikpi
ko dímuə mɛ, nya mintinkə!”
22 Bomu mi alɛɛ, Sion eto kɔtini komə
ɔflɔ bíbə. Bíbə Onanto wə nsi nkpə eto
umə wə ni Yerusalem kato ku wə batɔnkpe
ba bembofo bokla ba lekpe disi mfo ɔflɔ.
23 Bíbə disuəyuə eto disikakpekɔ ku
Onanto eto bebininə ba eto aye báwɔni
bakpe lə Onanto eto kukue kato ɔflɔ.
Bíbə bińyə lə Onanto, kawunsiə kenke eto
okponkpo ku basɛɛ ba béyifo lɛflɔ eto
awɔnɔ eto nti.
24 Nya mfó bíbə Yesu wə laafo kətə lə
kakle fɔfɔ kamə ɔflɔ kaka kɔtɔ ko ókpo lə
bo disi luunə asa sɛɛ kpə eboko nnya nso
Abel eto kɔtɔ.
25 Bebe kukɔnɔ biə bianni nwə nlɛ mi
etiki budinko eto ɔkɔɛ. Itsyise lə mba
dímentsyue koto nwə léboko mə Ditiki Sɛɛ
nəmə lə kasɔ mfo mámfo butsyetsyi kedu
lə mə kotonənə əsuəə, ntsyə yoofo bubə bə
bo mba bátɛyi Ditiki Sɛɛ nəmə itsyi kato
ebofo butsyetsyi lə ni kɛnyɛ?
26 Lefe nəmfó wə ɔkɔɛ étinkəsə kawun-
siə kenke. Fɛɛ mɔmɔ útsyə bo kɛnyɛ nkə,
“Bioo, məəbə kawunsiə kamə butinkəsə.
Nya inni nko mate tsya, bomu muutinkəsə
kato tsya nwunsə.”
27 Ditiki nəmfo bə, “Bioo” lə bote bə,
Onanto ebuləkə asa nnya dítinkə nnya ni
asa nnya úyifo uwui lə nnya kə́ńyənkɔ.
Nya asa nnya dímentinkəə, ebubu itsyə.
28 Nyaso bitə lə bɔsɔ ani bə sekakedikɔ
ka lembofo butinkə áka bo kɔni. Lə nnya
esoo, bítə lə bufi dibu ku sikpitete busumu
wə lə kusu ko lɔɔkɛ wə ɔkɔɛ əsuə.
29 Itsyise bo Onanto əmə eyifo ute wə
laatonsə lesa saa.

13

Lɛ Ǝsuə Lə Kase Yuudufə Onanto Ǝnə.

1 Bitə lə sɛyimila lə siyi mi əsuə fe
bayimi.
2 Bianni bafɔ bofo, itsyise ɛyɛ lə nyamfo
əsuəə, bətsyuə áfo Onanto eto batɔnkpe,
fɛɛ bánte nko.
3 Bekloma mba bákpe lə Aba eto diyo
tsya fe mba mi ku mə nlabe mfó. Nko kee,
bekloma mba banlɛ ohiã bote fe mi ku mə
banlɛ ohiã bote.
4 Usə ku usiə siə nkpə lə lelabi əsuə, nya
ele bə utsyuə saa fi dibu utə kəsiə. Nya
kuutsyuə mamfe wə utsyuə kama, itsyise
Onanto ebokponko mba leedi asɔnɔ, kakpo
kusə nye kusiə lekpo.
5 Mansɛsə ənəmi tsya lə atabi əsuə.
Bomu bitə lə lesa nə nte mi lə didufə mi
ənə. Itsyise Onanto átɛyi nkə,
“Məmboyani mi ntsyə kulefe,
nya membuləkə ato lə mi əsuə tsya
kulefe.”
6 Nyaso bitə lə bɔtɛyi taa bo ketu kəmiə
boə,
“Bonamute ni mɔ ɔwunsəkotsyuə, nyaso
məmbote sikpi.
Be utiditsyuə loofo mɛ buyifo?”
7 Bekloma mi batɔnkotɔnko ba dísiə ba
lɛtɛyi mi Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə. Bek-
loma kase bəsiə nkpə ku kase báfo Onanto
bánɔ lə bɛyɛ le mə kayɛkɔ lə bofokanɔ
əsuə.
8 Yesu Kristo aamfloma kulefe. Fe kase
útsyə lə lefe nə léfe məə, nko ke unte
mɔmɔ ku lefe nə luubə kenke tsya nɛ.
9 Biəntə lə asatete akpa akpa nnya ləmbə
disi ku akpa lə ɛwɛ mi ekpe lə benya
kusu. Onanto eto lefonə hã laakpe bo
nkɛale, nya inni afi nnya lɛyɛ lə lesadidi
əsuə. Mba laayɛ lə afi nyamfo əsuə əənnyə
bɔwunsəko nye kutəkə ketsyiko lə nnya
əsuə.
10 Boo, bokpe kedikətəkɔ eto leba nə
əsuə asa nnya boedi, nya mba ləətə kedi
lə Yudafɔ eto kedikətəkɔ, yanle bə bedi
betsyiko lə bo ole.
11 Usumunyə Ninə Kenke əmə eefi ubuki
eto kɔtɔ kedufənko kaka ni Kakɛnkɛkɔ
Kenke. Mfó weesu kətə kedi katɔ bu-
fikatsyɛ lə betidi ba kenke eto abua eto

disi. Fɛɛ baatonsə bebuki eto sinə siamə
lə kabanto.
12 Mmə kenke seka ini bə Yesu tsya
ənyə kanyi lə umə əmə eto kabanto bə lə
uflə betidi eto abua uwui ɛyɛ lə wə kɔtɔ
əsuə. 13 Nyaso bitə lə busu botsyako wə
lə kabanto mfó lə bakpe bo kofani faa, fe
kase bákpe wuntsya kofani.
14 Itsyise umə saa əmbə bo lə kasɔ mfo
wə luutsyə lefe saa manlo manlo. Bomu
bunyə bɔlɛ kusu bobe itə umə wə luubə.
15 Nyaso bitə lə bɔyɛ lə Kristo əsuə bufi
atɛsə fe keditətə bukətə Onanto lefe saa.
Nya ni nnya laabɔ ketsyi lə mba léfo wə
diye bánɔ eto kɛnyɛ.
16 Bianta asa sɛɛ buyifo kətə bətsyuə
ku bətsyuə bɔwunsəko əsuə. Itsyise ite
fe keditətə ka eto okle laakpe Onanto
disuəyuə.
17 Bitsyue mi batɔnkotɔnko koto lə be-
bokosə əsuə kasɔ bitə mə itsyise mə nlɛ mi
kakla bobe lefe saa nɛ, itsyise ele bə bələkə
nya kɛnyɛ lə Onanto ɔflɔ. Lə bitsyue
mə kotoo, booyifo mə keyifo ku disuəyuə,
fɛɛ lenni nkoo, kuulə mə ku buyifo nya
ləmbəwunsəko mi.
18 Bikato ola lə bo disi. Buyi boə bo
akɔɛsi akpa wuee, itsyise bola boə boeyifo
kasɛɛ lefe saa.
19 Nya nlɛ mi lekpakpa kekleke miə lə
beto ola biə lə Onanto lə utə kusu lə nsinkli
mbə mi ɔflɔ mlə.

Olatoto Fɛfɛ.

20 Nlɛ bɔtɔ miə Onanto wə ləətə diyuə,
wə létakasə Bonamute Yesu wə ni basamu
eto ɔyɛnkonyə kplɛ utsyiko ɔkɔmə ɛyɛ lə
kɛnyɛklekle manlo eto kɔtɔ komə əsuə,
21 lə ufi asa sɛɛ kenke utə mi kafo faa
bə lə befo wə lelabi buyifo. Lə eyɛ lə Yesu
Kristo əsuə lə Onanto lə uyifo lesa nə nkpe
wə ɔkɔɛ lə bo nti. Wə ale lə idi diyənde
kplɛ idu manlo isu manlo əsuə! Ibə itə.

Etiki Fɛfɛ.

22 Mɔ bayimi, nlɛ mi lekpakpa tinti
miə lə bitsyue ato lə bɛnɔ kɔlɛ ko minlɛ
mi bɔlɛ itsyi lə Ditiki Sɛɛ nəmfo əsuə.
Itsyise kukue kliminti ete miwɔni minlɛ mi
botsyese.
23 Nla miə məətə mi bote miə bələkə bo
ɔyimi Timoteo lə Aba eto diyo. Lə wuubə
mɔ ɔflɔ mləə, bonko wə ebubə bunyə mi
busiəsə.
24 Bisiəsə mi batɔnkotɔnko kenke ku
Onanto eto betidi bamfó kenke bitə bo. Bo
bayimi ba nkpe lə Italia kenke tsya əsiəsə
mi.
25 Lə Onanto eto lefonə lə disiəko
mimblɛ kenke.

YAKOBO
Kukue Ko Yakobo Lɛwɔni

1 Mɔ, Yakobo, wə ni Onanto ku Bonamute Yesu Kristo eto uyifoyifo nlɛ mi Onanto eto betidi ba kenke disensə bankpo lə kawunsiə eto akpa nyamə kenke busiəsə.

Binyə Disuəyuə Lə Bulə Lɛ Mi Butu.

2 Mɔ bayimi, binyə disuəyuə lə bulə kpə lete, lete lɛ mi butu.
3 Itsyise biyi biənkə lə bulə lɛ mi butu nya mi bofokanɔ dítə befo buńyə lə mu kɛnyɛɛ, nyamfo ebutə biofo buńyə kekleke lə bulə saa eto kɛnyɛ.
4 Bitə lə mi bofo buńyə kekleke disiməntəməntəə, lə ekpa mi ɛyɛnko bə lə bɛflɔ belo kenke, bə kulesa saa ensiebofe itə mi.
5 Fɛɛ lə mi nti eto utsyuə ebu dímamflɔ lə kobetete əsuəə, ɔtɔ Onanto nya wuufi utə wə, itsyise Onanto eefi asa kətə utidi saa kafo faa lə kafoɛkpɛ əsuə.
6 Fɛɛ lə alɛ ola boto katɔ wə lesatsyuəə, ele bə fo wə anɔ fə wuutə fə lesa nə mə, manyaki wə. Itsyise utidi wə kayakii, uyifo fe lekpo eto utuwa ufiebi laasɔ ketsyi katsyilamako.
7-8 Utidi wə nte nko, mi mba eto nsusu lafloma mlə mlə lə lesa nə ɔnlɛ buyifo əsuəə, membu nkə woofo kulesa utsyiko lə Bonamute ɔflɔ.
9 Lə Onanto abesə ɔyimi okombo wə ni ofokanɔnyə katoo, ele bə unyə disuəyuə.
10 Nko ke ini itə otabinyə wə ni ofokanɔnyə nɛ, bə lə Onanto ábokosə wə kasɔɔ, ele bə unyə disuəyuə. Itsyise otabinyə eto nkpə ebubə bofe fe kase efukpokpo laalo lə ofa əsuə kakpo lə kasɔ.
11 Lə kofe ato kobe kɛnyɛ keklekee, koafa kakpo lə sefa eto esi əsuəə, itə efukpokpo nyamə aylobe, kaalo kakpo lə kasɔ nya katsylɔ. Nko ke ini itə otabinyə tsya wə lookakplatsya lə wə keyifoyifo əsuə kekleke fɛ ubə ukpə nɛ.
12 Onanto ebokpo atsyɔ nwə ke lékpe utu uńyə kekleke lə botokabe əsuə nya útəkə bulə nye kabua kamə kato. Itsyise ɛyɛ lə nnya əsuə wuunyə kayofofo ka nkpe, ini bo Onanto luufi utə mba laala wə.
13 Lə utsyuə edufə lə botokabe əsuəə, wantɛyi nkə Onanto ɔflɔ itsyi. Itsyise kulesa embofo Onanto boto kabe lə uyifo lebua, nya wə tsya emfi lebua kanto kuutsyuə kabe.
14 Bomu utidi eto əsuə eto sinə eto alasaa, nnya laawɛ wə kənə wə kakpe lə botokabe əsuə nɛ.
15 Nya lə əsuə eto sinə eto alasa nyamfo alɛ kafoo, kaale lebuayifoyifo. Nya lə lebuayifoyifo nəmə abee, diale ukpe.
16 Mɔ bayimi, biəntə lə kutsyuə saa lə ɔwɛ mi okpe.
17 Asa sɛɛ nnya nkpe bo kenke ku ətəsa nnya lɛflɔ kenke boənyəə, etsyi Boanto Onanto wə díyifo kato eto ənyəlesa ɔflɔ. Nya woamfloma kakpe ketuntu fe kase úyifo kofe ku kofande leeyifo.
18 Onato áyɛ lə wə kosate eto lelabi əsuə, nya úləkə bo ɛyɛ lə wə ɔnukualɛtiki əsuə bə lə budi betutɛ lə wə asayifoyifo kenke nti.

Ele Bə Bikeyifo Lə Bonamute Eto Ditiki Ƒsuə.

19 Mɔ bayimi lala, bekloma lə bitəkə ənə nyamfo əsuə. Bɛkɔse lə bitsyue ato mlə lə utsyuə lɛ etiki budi, fɛɛ bitsyəsuə lə etikididi ku ɔblɔnyənyə mlə mlə əsuə.
20 Itsyise ɔblɔ əntə utidi leeyifo kasɛɛ ka Onanto laala nkə uyifo.
21 Nyaso biləkə ani bitsyiko lə asinsa saa yifoyifo ku nkpə bua saa eto okle busiə əsuə. Bebokosə əsuə kasɔ bitə Onanto bə lə befo wə ditiki nə ókpe mi lə akɔɛsi, nnya ni loofo utə mi lə nkpə nɛ.
22 Bianwɛ mi əsuə biə bɛlɛ Ditiki Sɛɛ nəmə bɔnɔ ete, bomu bifi ni bekpe lə mi eyifosa əsuə.
23-24 Itsyise nwə laanɔ Ditiki Sɛɛ nəmə ete fɛ weenyifo lə ni əsuəə, akate ko utidi wə ləənyə wə əsuə lə ahuhɔɛ əsuə kənyə kase unte. Fɛɛ lə kokpa ləkələkə kedu mfo koo, woatasuə kase unte.
25 Fɛɛ nwə leebu disi lə kɔfi ko lɛflɔ koətə utidi ləsiə lə wə əsuə əsuəə, nya woalɛ ola keyifo lə ko əsuə inni bɔnɔ te waanɔ koo, Onanto ebokpo wə atsyɔ lə lesa saa nə weeyifo əsuə.
26 Lə utsyuə eebu nkə nwə leesumu Onanto uni, fɛ woanlɛ wə odiakami ola lə etikididi əsuəə, ɔwɛ əsuə nya wə kesumu əmbə kutəkə saa.
27 Kesumu ka nyɛ lə kusu əsuə, ka Boanto Onanto ləənyə nkə kakpa nya botakebu saa ləmbə lə muu, ni mbo mfo nɛ bə, balɛ bakɔbebi ku bakɔbəsiə ba nlɛ kanyi bunyə ola, nya lə balɛ əsuə ola, bələkə əsuə betsyiko lə kawunsiə eto abuayifoyifo əsuə.

2

Biankpe Kabakefe Lə Betidi Nti.

1 Mɔ bayimi, fe mba lefo Bonamute Yesu Kristo, wə nwə ni Diyənde eto Onamute bɛnɔɔ, yanle bə bikabe betidi eto ənəmi ku mə nyənkɔɔ, bikeyifo asa.
2 Boefi boə betidi inuə bətsyuə əbə mi katsyakɔ. Ɔni eyifo ɔkplɛnyə wə nti kafia kplɛ ka lefo koya nya onkpe sika sia

eto lɛsukpɛ lə lɛnimi, nya unuəfə wə ni okombo nti lefianku.

3 Békpasə ənəmi bítə ɔkplɛnyə əmə nya béfo wə ku dibu, bɛtɛyi wə biənkə, “Nlɛ fə lekpakpa, bə əsiə lə kakplɛkɔ mfo.” Nya bɛtɛyi okombo əmə biəkə, “Fəə ńyə mməə, nye bəsiə lə kasɔnti lə mɔ ɔflɔ mfo.”

4 Lə biyifo nkoməə, nyalɛ eni nsusu bua ini bífi béla etiki bíləkə, békpe kabakefe lə betidi nti nɛ?

5 Bɛnɔ! Mɔ bayimi lala, Onanto ələkə bakombo lə kawunsiə kamfo nkə bafiani lɛwɔnɔ eto bakplɛnyə lə bofokanɔ əsuə, lə bənyə kedikɔ lə wə sekakedikɔ ka úləkə utsyə itə mba laala wə.

6 Fɛɛ mii, biembu bakombo nya biakpe mə kafani. Inni batabinyə bomu laanyinkə mi kakpe kasɔ? Inni mə ləənə mi kesuko akpokakpokɔ?

7 Nya inni bakplɛnyə bamfo laatɛyi kabua ketsyiko dibu eto diye nə béfi bətəkə mi se béfiani Kristo eto bafokanɔfɔ?

8 Lə biyifo lə Onanto eto sekakedikɔ eto kɔfi komə əsuə tututu, fe kase báwɔni bakpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə bə, “La fə ɔyimitsyuə fe fə əsuə sekaa,” ete eyifo lesa nə dińyə itə nɛ.

9 Fɛɛ lə biabe betidi eto ənəmi fɛ bieyifo asaa, nyalɛ biyifo lebua. Nya kɔfi komə tsya lélo mi dikpi fe babuayifo.

10 Utsyuə saa ke léta kɔfi kɔni ubuu, údi dikpi, óta nyamblɛ kenke ubu.

11 Itsyise nwə lékpe kɔfi komə nkə, “Mankpo kusiə nye kusə.” Wə ke lɛtɛyi nkə, “Manlo utidi nɛ.” Nyaso lə émendi sɛsɔnɔ fɛ fálo utidii, ete bɛ áta kɔfi ebu.

12 Nyaso bitə lə bo etikididi ku bo eyifosa lə iləkə ete bə kɔfi ko dítə bófo bunsi lə bo əsuə əsuəə, ko kefi Onanto luufi okponko bo lekpo tsya nɛ.

13 Itsyi lə lekpokponkpo nəmə əsuəə, Onanto embunyə kaminsə kuutsyuə saa wə ləənnyə wə utsyuə kaminsə. Fɛɛ Onanto embolo dikpi nwə ləənyə wə utsyuə kaminsə.

Biyifo Asa Nnya Laate Bə Béfo Bɛnɔ.

14 Mɔ bayimi, lə mi utsyuə nkə okpe bofokanɔ fɛ wə eyifosa lənləkə nnya kate nkoo, nte kutəkə ko uunyə lə nnya əsuə? Wə bofokanɔ bomfo ebofo wə buləkə?

15 Bifi nnya biə, bayimisani nye bayimisio bətsyuə kpe ba mfia léla mə lə əsuə nye bəmbə lesa nə looyo mə budi ekemi.

16 Nte kasɛɛ ka nkpe lə nnya lə mi ɔni átɛyi mə nkə, “Bisu lə diyuə əsuə, mi əsuə lə iyifo kpankpa, lə bidi bimi,” fɛ biambɛbɛ asa nnya lefe itə əsuə eto sinə eto nkpəkɛkɛ bitə məə, nte kutəkə ko nkpe lə nnya əsuə?

17 Nyaso lə bofokanɔ mate kpe utsyuə nya keyifo sa dimankɔ lə mu, wə bofokanɔ bomə eyifo bufufu.

18 Fɛɛ bətsyuə ebɔtɛyi bə, “Utidi ɔni kpe bofokanɔ, nya obamba tsya leeyifo keyifo.” Mɔ mbuayɛ ni nkə, “Ləkə ate mɛ kase utsyuə lɔɔkɛ bofokanɔ fɛ weenyifo keyifo sɛɛ. Muuləkə mɔ bofokanɔ nte wə ɛyɛ lə keyifo sɛɛ ka meeyifo əsuə.”

19 Afo anɔ fə Onanto ɔni ete nkpe? Nko ini sitinti nɛ. Fɛɛ kloma fə awɔnɔ bua tsya áfo banɔ nko, nya baate sikpi, ketinkə.

20 Ɔmumu! Ala fə nləkə nte fə bə bofokanɔ bo keyifo sɛɛ saa dímakɔkoo, eyifo bofokanɔ fufu?

21 Ntsyə ibə fɛ bo Ona Abraham díyifo ɔsɛɛ lə Onanto eto ənəmi? Ɛyɛ lə lesa nə úyifo eso nɛ, itsyise úfi wə ubi Isak úsu útəkə lə kedikətəkɔ eto leba əsuə bə lə ufi wə utə Onanto kedi.

22 Bɛnlɛ bunyə? Wə bofokanɔ ku keyifo lɛkɔ iyifo lɔni. Nya keyifo ka úyifo lɛkɔ nya fɛ wə bofokanɔ lɛflɔ bolo nɛ.

23 Itə etiki nnya nkpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue əsuə əbə itə bə, “Abraham áfo Onanto ɔnɔ, nya lə wə bofokanɔ esoo, Onanto ákpe wə dibu fe utidi wə ni ɔsɛɛ.” Nyaso Onanto dífi wə fe wə ɔyɛtsyuə nɛ.

24 Bíunyə mɔmɔ! Onanto ənnyə utidi eto bofokanɔ mate ete kebu wə bə uyifo ɔsɛɛ, wə keyifoyifoyifo ka laakɔko mu eso. Nya inni lə kase ófo ɔ́nɔ eso ete.

25 Nko əmə ke eso Onanto léfo útə Rahab, otsyetɔ əmə nɛ. Wə ku Onanto eto nti əbə ɛlɛkɛ ɛyɛ lə kase ófo Israelfɔɔ eto batɔnkpe ba laabiɔ kabe asa lə wə diyo, nya ɔ́wunsəko mə báyɛ kusu bamba bétsyetsyi bédu eso.

26 Nyaso ekpa wuee be fe kase lə utidi eto əsuə eyifo lesakpenkpe lə lɛwɔnɔ əmbə lə nii, nko ini lə eyifosa saa mankɔkoo, bofokanɔ tsya ekpe.

3

Bɛlɛ Mi Odiakami Ola.

1 Mɔ bayimi, biəntə lə mi nti eto betidi kpə lə bafiani bateasa. Buyi buə bo mba ni bateasaa, Onanto ebokponko bo lekpo kekleke lə diyi nəmə əsuə eso utsyuə saa.

2 Itsyise bomblɛ kenke aata kebu. Fɛ lə utidi utsyuə kpe wə laanta kebu lə lesa nə waatɛyi əsuə nyalɛ utidi əmfo aflɔ nya waafo wə əsuə kenke tsya bɔlɛ kukɔnɔ.

3 Boefi situ kakle ɔtɔmimi eto kɛnyɛ bə lə utsyue bo koto bə lə bɔyɛnko wə busuko kaka kee boala. 4 Bibu ɔklɔ kplɛ wə ufiebi kplɛ laafo se bukə kayɛnko lə lekpo əsuə, fɛɛ wə ɔyɛnkoyi kɛkɛ ete laaka wə kayɛnko. Nya baaka wə kayɛnko kesuko kaka kee okanka əmə lela nkə weesuko ko.

5 Nko ke ini odoakami tsya nɛ. Ite bə ɔfɛ tinti lə etidisuə kəmiə tsyaa, wə əsuə utidi laayɛ kabesə əsuə kato lə eyifosa kplɛ əsuə nɛ. Bebe kase ini bə ute eto odiakami kɛkɛ te lətə kusəmbia kplɛ ləənyə ute kaato.
6 Nko seka odiakami tsya nte fe ute nɛ. Uyifo fe kawunsiə ka diyi ku lebua eto asa nnya nkpe lə bo lə əsuə eto sinə nti. Woanansə əsuə eto uyi əmə kenke nya woatsylɔsə bo nkpəsiəsiə. Fɛɛ wə kosate, ute manlo kosate laato ute kakpe lə wə nya woanyə lə bo əsuə flaflafla.
7 Utidi áfo bebutubuki buyuəsə, nya wəətsyə mba tsya nkpe sisenle ku baklɔbɛ ku mba laakpii kasɔ ku akpɛ ku abamba kenke.
8 Fɛɛ kuutsyuə saa mámfo tɔ odiakami eto nkpə buyuəsə. Uyifo obuale wə bembofo binyinkə kakpe, wə diyi ku keni ka laalo utidi fe owa eto keni.
9 Boefi wə katɛsə Bonamute ku Boanto Onanto. Boefi wə kekudi bo bayimitsyuə, utidi wə beyifo lə Onanto eto ditsyəbi əsuə.
10 Aninsɔtiki ku ekuditikii, nyamblɛ aabɔ ketsyi lə kɛnyɛ kamə ke əsuə. Mɔ bayimi, yanle bə nyamfo tsyə nko nkpə.
11 Ditubiə kuditsyuə aanyifə ntu bo nkpe kamini kesi kaayifə mbo nkpe mba.
12 Mɔ bayimi, kototsyabi ebofo lɛbɛsi bɔnwɔ? Nye aketekubi eto ukue nwɔ kototsyabi eto awɔnsa? Nko ke ditubiə nə laayifə mbantu ləmbofo ntu bo nkpe kamini bɔyifə tsya nɛ.

Onanto Eto Kobe Ǝtə Utidi Aabokosə Ǝsuə Kasɔ.

13 Owoe ni obesibe ku nwə laanɔ asa kasɔ lə mi nti? Ufi nkpəsiəsə sɛɛ uləkə nyamfo ote lə wə eyifosa əsuə, nya uyifo nnya ku əsuə kasɔ bokosəbokosə ku lə kobe əsuə.
14 Fɛɛ lə mi ketu kəmiə biasɛsə ənəmi lə asa əsuə, lefonyi nkpe mi, nya mi nti eto utsyuə saa laabɛbɛ wə mate eto lɛlɛkəsəə, biantɛyi sidia bela ɔnukualɛ kɛnyɛ, bifi mi bebesə əsuə kato biə biyi kobe.
15 Kobe komfo eto okle mentsyi kato, bomu kawunsiə mfo eto kole kuni, kunni nko nyɛ lə lɛwɔnɔ sɛɛ əsuə bomu nko nyɛ lə lɛwɔnɔ bua əsuə.
16 Itsyise kaka kutsyuəsɛ kpɔnkpɔ ku mɔ hã eto ale lə ɛlɛkɛ nkpee, kənə ku asa buayifoyifo saa eto okle hã laakɛ mfo.
17 Fɛɛ tutɛɛ, kobe ko ditsyi kato akpa, kuyi ku diyuə, disuətsyuə ku sɛyɛmitsyuə kasɔnɔnɔ, kuyi ku kaminsənyənyə, nya koawɔ ebibi sɛɛ. Koannla ntisensense lə betidi əsuə, nya bətsyuə mamfokanɔ ku kawɛ saa ankɛ lenti.
18 Betidi ba laakpla bətsyuə nti, kənə diyuə kaboko lə betidi ntii, aato eyibibi nnya eto awɔnsa ni nkpə sɛɛ siəsiə.

4

Ele Bə Bebokosə Ǝsuə Kasɔ Bitə Bonamute.

1 Be ləənə amakpɔnkpɔ ku niə kakpe mi lenti? Yeetsyi lə mi kənənsɛ lə nkpədidi eto alasa nnya nlɛ mi bɔkpɔnko lə kəmiə lefe saa əsuə.
2 Biabɛbɛ kawunsiə eto bikə, fɛɛ biəmbofo mi bɔkɛ. Nyaso bialo bətsyuə. Biabɛbɛ asa kekleke, fɛɛ biamfo nnya bunyə, nyaso biədiə niə kakpɔ bətsyuə. Biankɛ lesa nə biabɛbɛ, itsyise biantɔ Onanto biə utə mi nnya.
3 Nya lə bɛtɔ Onanto asa tsyaa, biamfo nnya, itsyise biantɔ nnya ku nsusu sɛɛ, biatɔ asa kətə mi əsuə mate. Asa nnya biufi bekpe əsuə disuəyuə hã biatɔ.
4 Biyifo betidi ba lendi ɔnukualɛ! Binyi biə mba difi mə əsuə beyifo sɛyɛtsyuə ku kawunsiə kamfo eto nkpədidi eyifo Onanto eto balo? Nyaso fəə ke lela fənkə ələkə kawunsiə kamfo sɛyɛtsyuəə, éfi fə əsuə éyifo Onanto eto olo.
5 Biembu biənkə ɔnukualɛ əmbə lə Anantotiki nnya lɛtɛyi nkə, “Lɛwɔnɔ nə Onanto dífi ókpe lə boo, eyifo lɛwɔnɔ nə laakpɔ sitsyuəsɛ kekleke lə bo disi.”
6 Fɛɛ Onanto eto lefonə nə wəətə boo, kpe ale leso kulaa. Fe kase Awɔnisa Kɛnkɛ nyamə lɛtɛyi nkə, “Onanto əəńyə lə mba laabesə əsuə kato əsuə, fɛɛ wəətə wə lefonə mba laabokosə əsuə kasɔ.”
7 Lə nyasoo, bebokosə əsuə kasɔ bitə Onanto. Bińyə lə Obonsam lə əsuə, ete wuutsyetsyi udu lə mi ɔflɔ.
8 Bɛyi bɛfi Onanto, ete wuutsya ebɔyi ɔfi mi. Biflə mi ani, mi mba ni babuayifo. Biflə abua biləkə lə mi akɔɛsi, mi mba eto nsusu laafloma lə bofokanɔ əsuə!
9 Binyə kanyi lə mi akɔɛsi, befa bembembe, biwu keku. Befloma mi siməməmə lə sefiani nkuwuiwui, lə mi disuəyuə lə diyifo kpɔminii.
10 Bebokosə əsuə kasɔ bitə Bonamute əmə, ete woobesə mi kato.
11 Mɔ bayimi, biendi ditiki nə dińyə itə lə mi bətsyuə əsuə. Nwə laatɛyi wə ɔyimitsyuə ditiki nə dimatsyɛ nye ditiki fimfi, nye laakpoko wə ɔyimitsyuə lekpoo, aatɛyi ditiki nə dimanlɛkɛ ińyə lə kɔfi əsuə, nya waakponko kɔfi komə lekpo. Lə kɔfi komə faakponko lekpoo, nyalɛ əmənyifo nwə leeyifo lə kɔfi əsuə, bomu ko okponkpo feni.
12 Onanto hã ni nwə laakpe afi nya uni okponkpo tsya. Wə hã loofo bofo kətə utidi nye ɔtsylɔsə wə tsya. Owoe feebu fə wə feni fɛ faakponko fuutsyuə lekpo?

Mambesə Ǝsuə Kato.

13 Mɔmɔɔ, bitsyue koto bɛnɔ, mimba laatɛyi biəkə, “Mmi nye kusɛɛ, buusu kusu

umə nkplɛ utsyuə nya budi fe lɛlɛ lɔni mfó, buuyifo nyifo bɔkɛ atabi kpenkpe.”
14 Biyi lesa nə luubə kusɛɛ? Mi nkpə te
fe kuyuə ko laabɔ itə lefe kliminti, kesinkli
kanya.
15 Lesa nə ele bə bɛtɛyi ni bənkə, “Lɛ
Bonamute atɔnɔ bonkpe nkpəə, buyifo
nəmfo nye nəmə.”
16 Fɛ mɔmɔɔ, biaka kase kabesə əsuə
kato. Ǝsuə kato bobesə bomfo kenke
manlɛkɛ.
17 Lə nya esoo, nwə ke nyi lɛsɛ ele bə
uyifo fɛ ɔni weenyifo nii, aata kebu keyifo
lebua.

5

Atokəkə Itə Batabinyə.

1 Nya mɔmɔɔ, mi batabinyə bɛnɔ! Biwi
nku bɛsɔ ani kɛnyɛ lə bulə kplɛ bo ləəbə
mi butu əsuə.
2 Mi betabikə ábia nya balɛ dídi mi awu
ku mfia bábiasə kenke.
3 Mi sika sia ku sika flubia áto nkanda
nya nyamfo luudi sedansiɛ ińyə lə mi
əsuə nya yotonsə mi əsuə eto sinə fe ute
seka. Bɛbɛbɛ bikə bińyənsə léto lə eyi fɛfɛ
nyamfo.
4 Bebee! Beyifoyifo ba díyifo keyifo bətə
mi lə kakuɛɛ, bɛni bíamfo mə nyo. Bidi
kaa bɛnɔ kase banlɛ mminsəku buwui
bembembee! Nya mba dífəsə bɛkuɛnkɛ
bətə mi fɛ bɛni bíamfo mə nyo eto kudu
díkayo Boanto Onanto Ɔkplɛnyə əmə eto
kotoo.
5 Mi nkpə bo binsi lə kasɔ mfo eyi ku
nkpədidi ku disuəyuənyənyə sɔ̃ɔ̃. Nya
bíyifo mi əsuə bísiə ayinkua itə diyi nəmə
itə bolo.
6 Bélo betidi ba dímanta mi bebu dikpi,
nya bélo mə lə lefe nə bántaka bəńyə mi
lə əsuə kulaa tsya.

Bekpe Utu Buɛɛ, Bińyə Bisəkə Bonamute Ǝmə Eto Bubə Bio.

7 Nyaso, mɔ bayimi, bifi disuətsyə lə
bekpe utu buɛɛ bińyə isu ese lefe nə
Bonamute əmə luubə bio. Bebe kase
ɔkuɛmfo nkpe disuətsyə! Bebe kase
woəńyə buɛɛ kəsəkə bɛkuɛnkə kpenkpe
bia wəəbə bunyə ketsyiko lə wə kasɔ, nya
wəəńyə buɛɛ kəsəkə ɔsɔmi eto bɔni lə lefe
sɛɛ əsuə.
8 Nko ele bə mi tsya muə utu bɛlɛ nɛ.
Biəntə lə ani elo mi, itsyise Bonamute əmə
eto dibəfe bio eboyo elo.
9 Mɔ bayimi, biəndiə niə lə bətsyuə, bə lə
Onanto lə ɔyɛ mi lekpo bokponko. Itsyise
okponkpo əmə eto bubɛ bɔfi.
10 Mɔ bayimi, bekloma Onanto eto
bənyɛləkətidi ba lébe ditiki nə mə letsya lə
Bonamute əmə eti diye əsuə. Bitə lə bobe
kase bənyə kanyi nya bəmuə utu balɛɛ, lə
bokase asa lə nnya əsuə.
11 Boakpo betidi bamba boə mba bakpo
atsyɔ, itsyise bəńyə bembe lə kanyi əsuə.
Biɔnɔ kase Hiob dímuə utu ɔlɛ ku kase
Onanto léfo wə nnya layo lə kalosəkɔ. Itsyise Bonamute kpe kafoɛkpɛ nya woənyə
utidi kaminsə.
12 Mɔ bayimi, ditiki kekleke nə mɔɔtɛyi
mi ni bənkə biankpadi asa, kato keni o-o,
kasɔ keni o-o, nye lesa bamba saa dini o-
o, biankpadi. Lə ditiki nəmə kpee, bɛtɛyi
biə ee. Nya lə dimbəə, bɛtɛyi biə oowo, lə
Onanto lə ɔyɛ mi dikpi bolo.
13 Lə utsyuə kpe lə bulə əsuə nye ɔnlɛ
kanyi bunyə lə mi ntii, oto ola utə Onanto.
Lə utsyuə lɛ disuəyuə bunyəə, usə atɛsə eto
əsə.
14 Lə mi nti eto utsyuə lɛ bufii, bekpadi
bafokanɔfɔ eto ditsyukpa eto beninə lə
bato ola lə wə disi, lə bediki wə nuəbi lə
Bonamute eto diye əsuə.
15 Ola wə báto lə bofokanɔ əsuə əbotsya
ufunfi əmə, nya Bonamute lootakasɛ wə,
nya lufi wə abua ɔtsyɛ wə.
16 Nyaso biləkə mi abua kasɔ bitə
bətsyuə lə beto ola lə mi bətsyuə eto disi
lə binyə bufitsyantsya. Utidi sɛɛ eto olatoto
kpe əsuəale nya weeyifo keyifo tinti.
17 Elia éyifo utidi fe kase bo tsya ni. Se
óto ala kekleke nkə ɔsɔmi yɛ bɔnii, ɔ́yɛ
bɔni lə alɛ ətsyə ku kutsyə əsuə sɔ̃ɔ̃.
18 Lə nnya kamaa, usi óto ola, nya
Onanto dítə ɔsɔmi lɛni nya bidikə lɛlɛkɛ
lə kasɔ kamə.
19 Mɔ bayimi, lə utsyuə əbə kama lə
ɔnukualɛtiki nəmməə, bekplatsya lə beekpa
wə beboko,
20 bekloma biə utsyuə saa ke lookpa
obuayifo utsyiko lə kabuayifoyifo əsuə
obokoo, wuutə obuayifo əmə nyə nkpə ku
abua kpə nnya úyifo eto bufukatsyɛ.

1 PETRO
Kukue Tutɛ Ko Petro Lɛwɔni

1 Kukue komfo etsyi mɔ, Petro, wə ni
Yesu Kristo eto ɔtɔnkpe ɔflɔ. Nlɛ ko
bɔwɔni kətə mimba ni Onanto eto bə-
tidiləkələkə ba dísensə bísu benkpe fe
bafɔ lə Ponto, Galatia, Kapadokia, Asia ku
Bitinia eto nsɔ əsuə.
2 Anto Onanto kosate díləkə mi ɛyɛ lə wə
lelabi əsuə. Nya itə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ lékpasə
mi əsuə biyifo betidi kɛnkɛ bə lə bitsyue
Yesu Kristo koto, lə befi wə kɔtɔ bəflə mi
lə bele.

Lə Onanto eto lefonə ku diyuə lə difui
disiəko mi lefe saa.

Bafokanɔfɔ Eto Lesa Nə Banlɛ Kusu Bobe Kətə.

3 Bitə lə bɔsɔ Onanto wə ni Bona-
mute Yesu Kristo eto Anto ani. Lə wə
kaminsənyənyə kplɛ əsuəə, útə bo nkpə
fɔfɔ ɛyɛ lə nnya ótakase Yesu Kristo ut-
syiko ɔkɔmə óboko nkpə eso. Nyamfo ətə
bo kusubebe fɔfɔ ko lɛflɔ.
4 Lə nyasoo, bɛlɛ kusu bobe kətə kedikɔ
eto atsyɔkpokpo fokoya ko Onanto lɛlɔ
utsyə lə kato itə wə betidi ke lembobia, ka
lemboto kɔti, ka ləmbɔflɛ tsya.
5 Kedikɔ kamfo luudi mi kale, mimba ɛyɛ
lə bofo kanɔ əsuə bálɔ mi bətsyə lə Onanto
eto əsuəale əsuə itə bofokətə lə nkpə bo
buuləkə bate lə lefe fɛfɛ əsuə.
6 Binyə disuəyuə lə nyamfo əsuə, ite bə
biunyə kanyi lə lefe kliminti əsuə ɛyɛ lə
botokabe kpə əsuə tsya.
7 Nnya ni bə lə befi bato mi babe bə
befo bɛnɔ sitinti. Fe kase baato sika sia
laafo bobia kabe lə utee, nko ke bəəbə mi
bofokanɔ bo lefo koya bonso sika kulaa
tsya boto kabe lə ute əsuə, lə befi babe bə
buutsyə itə lefe saa. Nyamfo ebutə Onanto
atɛsə mi obesə mi kato ufi dibu utə mi lə
diyi nə Yesu Kristo lɔɔbɔ ubə bənyə wə.
8 Ite bə biənyə wə tɔ binyə tsyaa, biala
wə. Se bɛnnlɛ wə bunyə mɔmɔ tsyaa,
béfo wə bɛnɔ nya mi disuəyuənyənyə nso
buləkə katɛyi.
9 Kase béfo wə bɛnɔ esoo, itə bə Onato
ətə nkə mi kakla nyə nkpə.
10 Onanto eto bənyələkətidi ba lébe let-
sya itsyi lə kase Onanto ləəbə mi ətəsa
butəə, átɔ bánɔ nya báfefe kekleke lə kase
Onanto ləəbə mi bofo lə nkpə.
11 Báfefe bə lə bate itsyi lə lefe nə yuubə
ku kase yəəbə bubə. Lefe nəmfo ni lefe nə
Kristo eto Lɛwɔnɔ nə nkpe lə mə əsuə nlɛ
kɔni bote, kələkə kate kanyi ka Kristo ele
bə unyə ku diyənde nə luutəkə nnya kama.
12 Onanto ələkə óte bənyələkətidi bamfo
nkə inni itə mə əsuə eto kutəkə eso banlɛ
keyifo, bomu itə mi. Bédi etiki betsyiko
asa nnya mba nlɛ Ditiki Sɛɛ nəmə letsya
bobe kətə mi mɔmɔ ɛyɛ lə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ
nə Onanto létsyese itsyi kato eto əsuəale
əsuə. Onanto eto batɔnkpe kulaa tsya ála
kokoko bə eni lə bate lesaatsyuə itsyi lə asa
nyamfo əsuə fɛ.

Ele Bə Bafokanɔfɔ Siə Nkpe Kɛnkɛ.

13 Nyaso bimuə əsuə bitsyə itə keyifo.
Bimuə əsuə bitsyə kukɔnɔ lə bikabe kusu
kekleke itə Onanto eto atsyɔkpokpo nnya
wuutə mi lə lefe nə Yesu Kristo lɔɔbɔ
bənyə.
14 Bitsyue Onanto eto ditiki koto nya
biəntə lə asa nnya díkənə mi kakpe lə
abua əsuə kɔ, lə lefe nə Onanto eto ditiki
dímankpako mi tɔɔ, lə isi eso mi ani
mɔmɔ.
15 Bomuu, fe kase Onanto wə lékpadi mi
nte kɛnkɛɛ, mi tsya tsyə kɛnkɛ lə lesa saa
nə biuyifo əsuə.
16 Itsyise báwɔni bakpe lə Awɔnisa
Kɛnkɛ əsuə bə Onanto átɛyi nkə, "Biyifo
kɛnkɛ, itsyise nyifo kɛnkɛ."
17 Biakpadi wə biə Boanto lə bɛlɛ ola
boto kətə Onanto wə laambe utidi eto
ənəmi lə ɔlɛ lekpo bokpo ku utidi lə lesa
nə utsyuə saa díyifo əsuə. Lə nyasoo, fe
bafɔ lə kasɔ mfoo, bisiə mi nkpə fɛfɛ bifi
dibu bitə Onanto.
18 Itsyise biyi kayo ka Onanto léfo lə
mi disi fɛ úləkə mi utsyiko lə nkpəsiəsiə
ləmbə kutəkə bo béfo bitsyiko lə mi ba-
namə ɔflɔ. Inni lesa nə boofo bobiasə fe
sika sia lee sika flubia seka.
19 Bomu iyifo Kristo eto kɔtɔ ko lefo koya,
wə díyifo fe Lesamubi nə lebua saa ləmbə
lə əsuə, lékpa lɛflɔ kenke Onanto dífi útə
kedi lə mi disi.
20 Onanto ələkə wə utsyə fɛ béyifo
kawunsiə nya úləkə wə óte lə eyifɛfɛ
nyamfo əsuə lə mi disi eso.
21 Nya ɛyɛ lə Kristo əmfo əsuə esoo, béfo
Onanto bɛnɔ. Nya wə ni futsyə létakasə
wə utsyiko ɔkɔmə úbə nkpə nya útə wə
kedikɔ ka nkpe dibu kanso kenke. Lə
nyamfo eso béfo Onanto bɛnɔ, nya bífi mi
kusubebe bítəkə lə wə əsuə.
22 Nya se bitsyue ɔnukualɛ əmə koto, ɛyɛ
lə nnya əsuə békpasə mi əsuə biə biola
mi bafokanɔfɔ tsyuə lə ɔnukualɛ əmə esoo,
ele bə bela mi bətsyuə itsyi taa mi utu
kəmiə ke.
23 Onanto ətə mi nkpə fɔfɔ eto businkli
kale. Inni utidi wə leekpe dísinkli óle mi,
bomu nwə leenkpe kulefe léle mi ɛyɛ lə
Onanto eto ditiki nə nsi nkpə lefe saa əsuə.
24 Itsyise Anantotiki átɛyi nkə,
"Betidi kenke te fe sefa seka.

Nya mə kɔlɔkɔ kenke te fe sefa eto
efukpokpo seka.
Nya se efukpokpo laaylɔbe kalo kewui.
25 Fɛɛ Onanto eto ditiki te lefe saa.”
Ditiki nəmfo ni Ditiki Sɛɛ nə bábe letsya
bətə mi nɛ.

2

Bafokanɔfɔ Ni Onanto Eto Betidi Kɛnkɛ.

1 Nyaso bisinkli bɛyɛ asa bua saa eto
okle buyifo. Biləkə mi əsuə bitsyiko lə
sediatɛyitɛyi, ənəmi ənəmi eto nkpəsiəsiə,
kutsyuəsɛkpɔnkpɔ, ku utidi eto diyebi-
asəbiasə əsuə.
2 Bela Onanto eto ditiki tinti nəmə fe
kase bebisambi laala mmintu kekleke bə
lə bebe bekpe lə mi bofo kanɔ əsuə fe kase
Onanto laala.
3 Itsyise Anantotiki átɛyi nkə, “Mi kosate
ebunyə kase Bonamute nkpe kafo ɛkpɛ.”
4 Bibə Bonamute ɔflɔ. Wə ni nkpə eto
leba nə batonto lɛni bə dimbə kulesa nti,
fɛɛ Onanto ələkə ni utsyə nkə lefo koya
tinti lə wə ənəmi.
5 Mi tsya eyifo fe aba nnya nkpe nkpə,
nyaso bifi mi əsuə bitə Onanto lə oto
lɛwɔnɔ eto diyo. Diyo nəmfo kafo biɔkɛ fe
besumunyə kɛnkɛ, nya biɔyɛ lə Yesu Kristo
əsuə bitə Onanto Lɛwɔnɔ eto kedi ka lɔɔkɛ
wə ɔkɔɛ.
6 Itsyise Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue átɛyi
nkə,
“Nləkə leba nə lefo koya,
nya mimfi ni míntəkə lə Sion eto diyo
eto kaka nso bofe.
Nya utsyuə saa wə loofo wə ɔnɔɔ,
wembudi kofani kulefe.”
7 Nya leba nəmfo áfo koya tinti lə mimba
lefo wə bɛnɔ ɔflɔ, nya lə mba dímamfo wə
banɔ ɔflɔɔ, ele bə bate bənkə, diyifo
“Leba nə batonto lɛni bə dimbə kɔnɔ,
fɛɛ ni bomu díbə léfiani leba nə léfo
koya
lenso kenke nɛ.”
8 Nya Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue eto lekpa
ditsyuə tsya átɛyi nkə,
“Diyifo leba nə luutə betidi tusə,
lə ni bedu banɔ.”
Bétusə lə ni itsyise bámfo Ditiki Sɛɛ nəmə
bánɔ. Nko ini Onanto eto Ditiki Sɛɛ nə
ótɛyi útsyə nkə yuubə itə mə nɛ.
9 Fɛɛ mii, biyifo betidi ba Onanto díləkə
utsyə fe besumunyə ba laatɛsɛ wə wə ni
oka, ku kusə kenke ko bákpo atsyɔ, Onanto
eto betidi ba bələkə bətsyə bə babe Onanto
eto eyifosa kplɛ nyamə letsya. Nya ókpadi
mi utsyiko lə ketuntu kamə kəmiə óboko
wə diyənde kplɛ nəmə əsuə.
10 Lefe ditsyuə nə léfee, bíenyifo Onanto
eto betidi fɛ mɔmɔɔ, biyifo wə betidi.
Fɛ lefe nə léfe məə, báante Onanto
eto kaminsənyənyə fɛ mɔɔ, biofo wə
kaminsənyənyə.

Bisiə Nkpe Bo Lɔɔtɛsə Onanto.

11 Mɔ balala, nlɛ mi kɔlɛ bɔlɛ fe mba ni
bafɔ ku mba nyɛ kusu lə kawunsiə kamfo
minkə, biləkə əsuə bitsyiko lə etidisuə eto
alasa bua nnya nlɛ lema bɔkpɔnko mi lefe
saa əsuə.
12 Bisiə nkpə sɛɛ lə bamamonyə ba nti
benkpe bə lə bédi etiki bua lə mi əsuə
bə biyifo babuayifo tsyaa, kamaa, lə bəbə
bənyə bətsyə lekpo kasɛɛ ka bíyifo bítsyə
itə lə batɛsə Onanto lə wə Lekpoyi Fɛfɛ
nəmə.
13 Lə Bonamute əmə esoo, bebokosə əsuə
kasɔ bitə betidi eto aba saa ke bətsyə lə
kɔfi əsuə ku Romafɔ eto Okankplɛ wə ni
uninə kenke,
14 ku aba eto bənyɛsiə ba útə əsuəale
nkə bənə babuayifo koto nya lə batɛsə
betidi ba leeyifo kasɛɛ tsya.
15 Itsyise Onanto aala nkə biti mba ini
ebukitiki ete beedi eto nyɛ lə asa sɛɛ nya
bieyifo eso.
16 Bisiə nkpə fe betidi ba nsi lə mi əsuə
əsuə. Fɛɛ biemfi mi əsuə əsuə busiə bomfo
biyifo asa bua. Bomu bisiə nkpə fe Onanto
eto ndomufɔ seka.
17 Bitə utidi saa dibu. Bela mi bafokanɔfɔ
tsyuə. Bete Onanto sikpi. Nya lə bitə
Okankplɛ tsya dibu.

Bebokosə Ǝsuə Kasɔ Bitə Mi Banamute.

18 Mimba ni beyifoyifoo, bebokosə mi
əsuə kasɔ bitə mi banamute lə bibu mə
tsya. Nya inni banamute ba nkpe kafo
ɛkpɛ nya baala mi ete, bomu mba leeyifo
mi disiale tsya.
19 Lə utsyuə lə kanyi bunyə lə kusu ko
dimantsyɛ əsuə fɛ ini lə Onanto eto disi eso
uńyə keklekee, Onanto ebokpo wə atsyɔ.
20 Lə bíyifo kabua nya lə nnya eso bənə
mi kotoo, nte atɛsə nnya biunyə lə nnya
əsuə? Fɛɛ lə bíyifo kasɛɛ nya bínyə kanyi
lə ke buyifo esuəə, Onanto ebokpo mi
atsyɔ lə nnya disi.
21 Nya nyamfo ni nnya Onanto lela nkə
bikeyifo nɛ. Itsyise Kristo kosate ənyə
kanyi lə mi disi nya óte mi nkə bɛyɛ lə wə
kayɛkɔ.
22 “Wényifo lebua saa,
nya wántɛyi sedia saa tsya.”
23 Se báka wəə, wánka kuutsyuə saa lə
nnya kɛnyɛ. Se báte wə ohiã wénkudi wə
balo saa. Bomu úfi lesa saa útə Onanto wə
laakpo lekpo lə kusu əsuə.
24 Kristo kosate léfo bo abua útsyi, úsu
úkpe lə uyikabie əsuə. Úyifo nyamfo nko
bə lə bɔbɔ butsyi lə bo abua əsuə lə busiə
nkpə butə kasɛyifoyifo. Úfi afabe nnya ófo
ótsya mi bufi.

25 Lə ɔnukualɛ əsuəə, kɔɔ bíyifo fe
basamu ba lénya kusu. Fɛɛ mɔmɔɔ,
Onanto ákpa mi óboko bə bitəkəko nwə
laayɛnko mi ku nwə laase mi ɔflɔ.

3

Ele Bə Bese Ku Bəsiə Fi Dibu Bətə Bətsyuə Lə Kristo Eso.

1 Nya mi besio tsyaa, nko ele bə bebokosə
mi əsuə kasɔ bitə mi bese. Nyamfo luutə
bə lə mə utsyuə mámfo ɔ́nɔ tsyaa, wuufi
wə əsuə utə Onanto ɛyɛ lə fə ditsyəbi sɛɛ
nəmə eso. Nya inni bə ele bə bɛtɛyi mə
kulesa kulaa tsya.
2 Bomu mə kosate ebunyə kase mi dit-
syəbi lekpa nya bébokosə əsuə kasɔ.
3 Biənləkə mi bɔnɔbobe bete lə asa nnya
biakpe nye kase biakle esi nye atsyabi
nnya biakpe kefi kalɔkɔsə əsuə.
4 Bomuu, bɛlɔkɔsə lɛwɔnɔ nə nkpe lə
mi əsuə ku alɔkɔsəsa nnya luutə bə ditsyə
kpoo nya diyuə buɛɛ tsya. Kɔlɔkɔ komfo
ambia kulefe nya kofo koya tinti lə Onanto
eto ənəmi.
5 Nkomə seka besio kɛnkɛ ba dísiə kɔ,
ba dífi mə əsuə bətəkə lə Onanto əsuəə,
lébokosə mə əsuə kasɔ bətə mə bese nnya
iyifo kɔlɔkɔ itə mə nɛ.
6 Nko ke Sara tsya dítsyue Abraham koto
nya ókpo wə nkə, "Mɔ onamute." Mi tsya
afiani Sara əmfo eto bebisiobi lə biyifo asa
sɛɛ, nya sikpi laanlɛ mi lə kulesa saa əsuə.
7 Nko ke ini itə mi bese tsya nɛ, bitə lə
asakasɔnɔnɔ lə ɛkɛ lə mi ku mi bəsiə nti,
binyə mə fe mba ləmbə əsuəale fe mi. Bitə
mə dibu itsyise mi ku mə ta Onanto léfo utə
nkə bibə bisiə nkpə lə binyə nkpə manlo.
Lə biyifo nkoo, kulesa embuti mi olatoto
kusu lə Onanto ɔflɔ.

Biemfi Lebua Befo Lebua Kayo.

8 Lə kalosəkɔɔ, bitə lə mimblɛ eto nsusu
lə buyifo bɔni, utidi eto asa lə ɛlɛ mi
kaminsə, bela bətsyuə fe bayimi, biyifo
kafoɛkpɛ nya lə bebokosə əsuə kasɔ bitə
bətsyuə.
9 Biemfi lebua befo lebua kayo, nye
bukudi lə bukidi eto kɛnyɛ. Bomu bɛlɛ
Onanto lekpakpa lə utə mə atsyɔkpokpo,
itsyise nyamfo Onanto ditsyə kɛnyɛ nkə
bibə bɛkɛ se ókpadi mi nɛ.
10 Fe kase Awɔnisa Kɛnkɛ eto Kukue
lɛtɛyii,
"Utsyuə saa ke lela nkə wəəsiə nkpə lə
unyə mu kamini,
nya lə usiə nkpə kɛntsyɛɛ,
wəəntə lə ditiki bua saa lə lɛbɔ itsyi lə wə
kɛnyɛ
nya yanle bə ɔtɛyi sidia tsya.
11 Ele bə ɔyɛ lebua buyifo lə uyifo kasɛɛ,
nya lə ɔbɛbɛ diyuə ku wə utu kenke.
12 Itsyise Bonamute əətəkə ənə lə mba
leeyifo kasɛɛ əsuə,
nya woanɔ mə olatoto.
Fɛɛ mba ni babuayifoo, waataka kə́ńyə lə
mə əsuə."
13 Lə biakplatsya keyifo kasɛɛ, owoe
lookpe mi bulə?
14 Fɛɛ lə efe bə nyə kanyi lə kasɛɛ ka
feyifo eto disi esoo, nyə disuəyuə lə nnya
əsuə. Biante mə sikpi, nya biəntə kulesa lə
ilə mi.
15 Bomu bifi dibu bitə Kristo lə mi akɔɛsi
lə bitə wə dibu fe mi Onamute. Nya biofo
mi əsuə kɛnyɛ buləkə kate utsyuə saa wə
lela nkə woanɔ itsyiko lə kusubebe ko əsuə
benkpe. Nya lə biyifo nko ku disuətsyə ku
əsuə kasɔ bokosəbokosə.
16 Biyifo nnya ku utu wuee, bə lə utsyuə
aka mi lə nkpə sɛɛ bo binsi lə Kristo esoo,
lə kofani lə kɔlɛ mə lə nnya bátɛyi əsuə.
17 Itsyise ɛlɛkɛ eso bə nyə kanyi lə kasɛɛ
ka feeyifo eso lə nyamfo eyifo Onanto eto
lelabi, enso bə lə kabua eso.
18 Itsyise Kristo wə ni ɔsɛɛ, ékpe lə betidi
ba ni babuayifo eto disi dikpe lɛnwɛ itə
lefe nə kenke, bə lə ofó bo bokpa kesuko
Onanto ɔflɔ. Bálo wə lə əsuə eto sinə əsuə,
fɛɛ Onanto lə Lɛwɔnɔ əsuə átakasə wə úbə
nkpə.
19 Nya lə Lɛwɔnɔ əsuəə, úsu óbé Onanto
eto ditiki nəmə letsya útə bekpenkpe ba
béti bákpe lə edi kafo mfó.
20 Mbamfó ni betidi ba dímentsyue
Onanto eto kɔlɛ koto lə lefe nə ɔkɛ dibusə
utə mə lə lefe nə Noa díkawe wə ɔklɔ kplɛ
əmə nɛ. Betidi esiani ba ni mflamfla ba
dídufə lə ɔklɔ əmə kafoo, mə báfo lə nkpə
se ntu bomə díyi nɛ.
21 Nyamfo eyifo ditsyəbi nə nlɛ bo
bote kase ntufləsəfləsə eto lekpa lekateko
ntuyiyi bomfóo, mɔmɔ laafo bo lə nkpə.
Yenyifo əsuə eto sinə eto keni buflə kewui
bomuu, iyifo kɛnyɛklekle ku Onanto,
kɛnyɛklekle ka lekpa nya ketsyi taa bo
akɔɛsi kəmiə ke. Onanto aafo bo lə nkpə
ɛyɛ lə Yesu Kristo eto botaka ketsyi ɔkɔmə
kəbə nkpə əsuə eso.
22 Kristo əmfo ni nwə dísu kato nya unsi
lə Onanto eto sediani, wə nlɛ seka budi
lə Onanto eto batɔnkpe kenke ku kato eto
bəsuəalenyə ku əsuəale nnya nkpe kenke
əsuə.

4

Bisiə Nkpe Fe Bafokanɔfɔ Seka.

1 Nyaso se Kristo dínyə kanyi lə sinə əsuə
esoo, mi tsya fi wə nsusu bomfo ke eto okle
bekpé mi əsuə nkɛale, itsyise utsyuə saa ke
ləənyə kanyi lə əsuə eto sinə əsuəə, ensifi
əsuə kakpé lebuayifoyifo əsuə.

2 Lə nyaso idu mɔmɔ ɛntɔɔ, bisiə mi
nkpə fɛfɛ lə Onanto eto lelabi əsuə, inni
lə nnya laalɛ utidi ɔkuɛ əsuə.
3 Kɔɔ bísiə nkpə bíyifo asa fe bama-
monyə ɛklɛ tinti. Nkpe bo bísiə lə lefe
nəmfó áyɛ lə setsyetɔ eto nkpəsiəsiə, əsuə
eto sinə eto nkpəsiəsiə, sitekpe, sidikpũũ,
budi ku bunə eto ake eti susu ku sifiəsumu
eto eyifosa əsuə.
4 Nya se biensiankɔ ani ku mə keyifo
mə eyifosa kpə nnya ləmbə kasɔnɔnɔ esoo,
yeeyifo mə yanii nya baaka mi.
5 Fɛɛ yuubə ibə bə buuləkə mə əsuə
kɛnyɛ lə Onanto wə lookponko mba nsi
nkpə ku bekpenkpe akpo.
6 Nyamfo eso Kristo ábe Ditiki Sɛɛ nəmə
letsya bətə bekpenkpe tsya, ite bə Onanto
ákponko mə lekpo fe kase baakponko
utidinini saa lekpo tsyaa, bə lə lɛwɔnɔ
əsuəə, lə bəsiə nkpə fe kase Onanto nsi
seka.

Ele Bə Bafokanɔfɔ Kenke Kawunsəko Bətsyuə.

7 Asa nnya kenke eto kalosəkɔ boyo
elo. Nyaso bińyə bikabe kusu lə bɛlɛ əsuə
kukɔnɔ, bə lə befo ola boto.
8 Fɛɛ nnya nso bofe enso kenke ni bə
bikala bətsyuə kafo faa. Itsyise lelabi
əətəkə ɔyimitsyuə eto kabua kpə ka uyifo
kato.
9 Befo mi bayimitsyuə kafo faa,
bɔwɔnɔnɔ saa mankɛ.
10 Mi nti eto utsyuə saa áfo ətəsa ate ate
itsyi lə Onanto ɔflɔ. Nya fe unyɛsiə sɛɛ
saa wə laalɛ ətəsa ate ate nyamfo ola kətə
Onantoo, biyifo ətəsa nyamfo eto keyifo,
bə lə ibə kutəkə itə mi bətsyuə.
11 Lə utsyuə lɛ Anantotiki budii, udi
nnya fe kase Onanto dítə wə nkə udi nnya
utə betidi. Nya lə utsyuə lɛ kesumu eto
keyifoo, uyifo ke ku əsuəale nnya Onanto
dífi útə wə nkə uyifo ke əsuə, itə lə befi
atɛsə bətə Onanto lefe saa ɛyɛ lə Yesu
Kristo, wə eto ale ni diyənde ku əsuəalə
idu manlo isu manlo. Ibə itə.

Binyə Kanyi Fe Kristo Seka.

12 Mɔ bayimi lala, kase banlɛ mi boto
kabe bɛnlɛ kanyi bunyə keklekee, yenyifo
mi naa bənkə lesa nə bɛnnlɛ kusi bobe
kətəə, məəmbə tɔ lə kutsyuə saa əsuə inyə.
13 Bomu lə nyamfo esoo, binyə
disuənyuə bə mi tsya lɛ kanyi bunyə fe
Kristo ke seka, bə lə ɔbɔ lə wə diyənde
əsuəə, mi tsya ebofo disuənyuə bunyə kato
keyuluu.
14 Binyə disuənyuə lə betidi áka mi se
bintəkəko Kristo eso. Itsyise diyənde eto
Lɛwɔnɔ nə ni Onanto eto Lɛwɔnɔ siko mi.
15 Lə mi utsyuə əənyə kanyii, yenyifo
bə uyifo uwudifɔ, uyu, obuayifo, nye nwə
laakpe ditiki nə dimanle wə kɛnyɛ eso.
16 Fɛɛ lə biənyə kanyi lə mi bafokanɔfɔ
esoo, biəntə lə ɛlɛ mi kofani. Bomu bəsɔ
Onanto ani bə Kristo eto diye teke fə lə
əsuə.
17 Lefe nəmə eboyo elo bə betsyiko
lekpokponkpo nəmə kasɔ, nya Onanto eto
betidi əsuə yuutsyə kasɔ itsyiko. Lə bet-
syiko kasɔ itsyi lə bo əsuəə, ntsyə yuutsyə
itə mba dímamfo Onanto eto Ditiki Sɛɛ
nəmə banɔ?
18 Bawɔni bakpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ eto
Kukue bənkə,
"Lə ite məə, bə yɔɔkɛ ale fɛ betidi sɛɛ lə
bənyə bofoo,
ntsyə yuutsyə itə babuayifo ba
dímamfo banɔ?"
19 Lə nyasoo, mba ləənyə kanyi ka diyifo
Onanto eto lelabii, lə mə asa sɛɛ buyifo
əsuəə, lə befi mə əsuə bakpe lə nwə díyifo
mə lə kɔni kenke, nwə leeyifo lefe saa lə
wə kɛnyɛtsyətsyə əsuə.

5

Bikalɛ Onanto Eto Bebi Ola.

1 Mɔ kosate nwə ni bafokanɔfɔ eto uninə
lə mi ntii, nla miə maalɛ bafokanɔfɔ eto
beninə ba nkpe mi lenti kɔlɛ. Mɔ kosate
ənyə kase Kristo dínyə kanyi, nya lə bələkə
wə batee, muunyə kedikɔ lə wə diyənde
nəmə kəmiə. Nla miə maatɛyi mi minkɛ,
2 bɛlɛ Onanto eto bafokanɔfɔ eto dit-
syukpa nə béfi bákpe mi lə kɔni bə bebe
ola ku kafo faa, fe kase Onanto lɛtɔ utsyiko
mi ɔflɔ. Bienyifo keyifo kamfo bə lə bifi
bɛbɛbɛ kutəkə ko dimənńyə itə, bomu
biyifo ke ku kesumu seka.
3 Bienyifo ke bidi sɛkplɛ lə mba béfi
bákpe mi kalɔ əsuə, bomu bete ditsyəbi
sɛɛ itə basamu eto etsyukpa nnya nkpe mi
kalɔ.
4 Nya lefe nə Kristo, Nwə Laayɛnko
Basamu eto Uninə Kenke luubəə, lə uti
mi lekankpakpa kosate nəmə, nə ni nə
laambia kulefe.
5 Nko ke ini itə mi lekososa tsya nɛ,
bə bebokosə əsuə kasɔ bitə bafokanɔfɔ
ninə ba eto kalɔ benkpe. Mimblɛ kenke
bebokosə əsuə kasɔ bitə bətsyuə lə mi
eyifosa əsuə. Itsyise Awɔnisa Kɛnkɛ eto
Kukue lɛ bɔtɛyi nkə,
"Onanto əəńyə lə mba laabesə əsuə kato
əsuə,
fɛɛ woawunsəko mba laabokosə mə
əsuə kasɔ."
6 Nyaso beboksə mi əsuə kasɔ bɛkɛ lə
Onanto eto kɔni kekleke komə kalɔ, bə lə
obesə mi kato lə wə lefe sɛɛ əsuə.
7 Bifi mi asa nnya kenke laakpé mi bulə
bekpe lə Onanto eto ani, itsyise wə laalɛ mi
ola.

8 Bitəkə ənə, bisiə bikabe kusu. Mi olo
Obonsam lɛ botsyilama kafa, kato ɔkɔɛ fe
tsyata, nya ɔnlɛ utidi bɔbɛbɛ nkə lə usənsə
ɔyimi. 9 Bifi bofokanɔ kekleke bińyə lə wə
əsuə, se binyi biə mi bayimi bafokanɔfɔ lə
kawunsiə kenke tsya kpé lə kanyinyənyə
kamfo ke eto okle əsuə.
10 Fɛ lə binyə kanyi kamfo itə lefe klim-
inti kamaa, Onanto, nwə eto lefonə ləmbə
kalokɔ, wəə lékpadi mi nkə bibə binyə
kedikɔ lə wə diyənde manlo nə diyifo lɔni
ku Kristoo, wə kosate əbɔflɔsə mi, okpe mi
nkə ale lə binyə kekleke.
11 Wə ni əsuəale idu manlo isu manlo.
Ibə itə.

Bokla Fɛfɛ

12 Nlɛ kukue kliminti komfo bɔwɔni kətə
mi ɛyɛ lə Silvano wə mimfi fe ɔyimi wə
lefo ɔnɔ əsuə. Nla miə maakpe mi nkɛale
ku nnya mɔ kosate dínyə miə Onanto eto
lefonə kosate nəmə ni nəmfo. Nyaso bińyə
kekleke lə nnya əsuə.
13 Mi bafokanɔfɔ tsyuə ba tsya Onanto
díləkə lə Babilonia eto kasɔ ku mɔ ubi
Marko bə bəəsiəsə mi o-o.
14 Bɛbuta bətsyuə lə bisiəsə bətsyuə ku
bafokanɔfɔ eto lelabi.
Diyuəsə lə disiəko mimblɛ ba kenke
diyifo bani ku Kristo.

2 PETRO
Kukue Nuəfə Ko Petro Lɛwɔni

1 Mɔ, Simon Petro, wə ni Yesu Kristo eto uyifoyifo ku ɔtɔnkpe, mɔ ni nwə nlɛ kukue komfo bɔwɔni kətə mimba ɛyɛ lə Onanto ku Ofomfokətə Yesu Kristo eto kasɛyifoyifo əsuəə, dítə bínyə bofokanɔ bo lefo koya fe bo bole bomfo eto okle.

2 Onanto lə usi unə mi kafo eso mmə, nya lə utə mi diyuə kpə ɛyɛ lə mi Onanto əmə ku Bonamute Yesu eto bote əsuə eso.

Kase Onanto Lékpadi Nya Úləkə Betidi.

3 Onanto éfi wə kosate eto əsuəale útə bo lesa saa nə loofe itə bo faa lə bo nkpə əsuə, bə lə bofó nkpə busiə fe bafokanɔfɔ. Úyifo nyamfo itsyise buyi wə nwə lékpadi bo nkə bunyə kedikɔ lə wə kosate eto diyənde ku kasɛɛ kəmiə.

4 Onanto áyɛ lə kusu komfo əsuə útə bo ətəsa kpaa nnya lefo koya, nnya eto kɛnyɛ útsyə bo, bə lə bofó bɔyɛ lə ətəsa nyamfo əsuə buləkə bo əsuə butsyiko lə asa bua nnya laalɛ utidi ɔkɔɛ kabiasɛ wə lə kawunsiə kamfo əsuə. Bə ɛyɛ lə nnya əsuəə, lə bubə bofiani mba luunyə kedikɔ lə Onanto eto ditsyəbi nəmə kəmiə.

5 Lə nsusu sɛɛ bomfo əsuə esoo, bekpe otsyekle saa biofó lə bifi kasɛyifoyifo bɛwunsəko ku mi bofokanɔ. Nya lə bifi kobetete bɛkɔ lə kasɛyifoyifo əsuə.

6 Nya lə bifi əsuəkatotəkətəkə bɛwunsəko kobetete, lə bifi utukpekpe bɛwunsəko əsuəkatotəkətəkə, lə bifi Onanto sikpitete bɛwunsəko utukpekpe.

7 Sɛyimila wunsəko Onanto sikpitete, nya lə lelabi lə lɛwunsəko sɛyimila.

8 Ǝtsyəbi nyamfo lefe itə mi nɛ nya lə nyamblɛ kenke aka mi kɔni nya yefo disiə isiə lə mii, yuutə mi eyifosa ebokpa wuee, nya yɔɔbɔ kutəkə se binyi Bonamute Yesu Kristo eso.

9 Nya lə utsyuə əmbə ditsyəbi nəmfoo, nyalɛ utidi əmfo ənnyə asa kukɔnɔ, eso weemunyə asa lə katsyontsyokɔ. Itə bə ótasuə nkə Onanto əflə abua nnya úyifo kɔ bewui.

10 Nyaso, mɔ bayimi, bekplatsya lə bińyə kekleke eso kɔ, itə lə Onanto eto bokpadi bo ókpadi mi nya úləkə mii, menyifo ebimbale, nya lə biyifo nkoo, nyafɛ biemubə kama lə mi bofokanɔ əsuə nɛ.

11 Lə biyifo nkoo, biunyə kusu wuee bidufə Bonamute ku Ofomfokətə Yesu Kristo eto seka kedikɔ manlo siamə əsuə.

12 Ite bə bíyi nyamfo koko nya bíkabɔ keyudu lə mi bofokanɔ əsuə tsyaa, nyifo nnya minkə muukaklomasə mi asa nyamfo lefe saa.

13 Nya se minsi minkpe nkpə koo, yɔɔlɛkɛ bə nkaklomasə mi asa nyamfo nya lə nkasanklisə mi lə nnya əsuə.

14 Nyi minkə ibu sɛkɛ lə mbɔ lə əsuə eto sinə siamfo əsuə fe kase Bonamute Yesu Kristo lɛtɛyi mɛ okpasə.

15 Mɔɔbɛbɛ kusu saa ko əsuə biokakloma asa nyamfo lefe saa lə mɔ ukpə kama ntsyə.

Bo Kosate Ǝnyə Yesu Eto Diyənde Nəmə Ku Bo Ǝnəmi.

16 Etiki nnya bɔ́tɛyi mi itsyi lə Bonamute Yesu Kristo eto businkli kəbə lə əsuəale kplɛ əsuəə, menyifo etiki woenwoe. Bo kosate dínyə wə ku bo ənəmi lə wə sɛkplɛ əsuə.

17 Búńyə mfó lə lefe nə Anto Onanto dífi dibu ku diyənde útə wə. Nya ɔkɔɛ lɛbɔ útsyi diyənde kenke eto Onanto ɔflɔ nlɛ bɔtɛyi nkə, "Nyə nwəmfo ni mɔ ubi lala, wə əsuə məənyə disuəyuə nɛ."

18 Bo kosate lɛnɔ ɔkɔɛ əmfo lɛbɔ utsyi kato, lə lefe nə bɔ́kɛ lə wə ɔflɔ lə kɔtini kɛnkɛ komə əsuə.

19 Nyamfo eso busi bófo Onanto eto bənyɛləkətidi eto etiki nnya bábe letsya bətsyə enso nɛ. Bekplatsya lə bɛlɛ letsyabebe nəmə fe okandiɛ wə nlɛ buyənde lə ketuntu əsuə, isu ese lə kolensiənto ko kalesiəsiə eto sefandebi luubɛ siyənde lə mi ketu kəmiə.

20 Lesa nə lefe ele bə binyə bitsyə lekpo ni bənkə, kuutsyuə saa antaka mmə ete uləkə Onanto eto katɛyikətsyə ka nkpe lə Awɔnisa Kɛnkɛ əsuə kasɔ lə wə kosate eto kobetete əsuə.

21 Itsyise Onanto eto katɛyikətsyə eto ditiki saa méntsyi lə utidi kuutsyuə eto lelabi əsuə díbə. Bomu Onanto eto Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ lɛyɛ lə betidi əsuə bátɛyi kɛnyɛ ka ditsyi Onanto ɔflɔ kəbə bətsyə.

2

Petro Álɛ Bafokanɔfɔ Kɔlɛ Lə Bidiabidia Eto Bateasa Ǝsuə.

1 Fe kase bidiabidia eto bənyɛləkətidi lɛkɛ lə betidi nti kɔɔ, nko ke bidiabidia eto bateasa lɔɔbɔ bakɛ mi lenti nɛ. Bɔɔyɛ lə awɛsu bate bidiabidia eto asa nnya laabiasə betidi eto bofokanɔ. Nya bɔɔni Bonamute wə díləkə mə kulaa tsya. Mə eyifosa nyamfo ebutə batsylɔsə əsuə mlə.

2 Betidi kpə ebutəkəko mə nkpə bua siəsiə kama, nya lə bateasa eto eyifosa esoo, betidi ebɔtɛyi asa bua bəńyə lə kɔnukualɛsu komə əsuə.

3 Se bateasa bamə dífi kənənsɛ bətəkə lə atabi bɔbɛbɛ əsuə esoo, boowoe etiki nnya ni bidiabidia befi bənyə kutəkə lə mi əsuə,

Onanto ébolo mə dikpi koko, nya úkəmuə utsyuə əsuə itə mə bɔtsylɔsə!

4 Onanto mémfi ɔ́tsyɛ wə batɔnkpe ba léta wə bebu. Bomu okpé mə lə amana óto mə ókpe lə ute kəmiə lə kaka lena tũũ isu ese lefe nə okponko mə lekpo.

5 Nko ke Onanto dímənyə betidi ba dísiə nkpə kɔ lə kawunsiə kamfo əsuə kaminsə se báni nkpə sɛɛ busiɛ eso. Bəntə Onanto dibu esoo, útə ɔsɔmi áni nya ntu díyi bófo kawunsiə kenke nya betidi lɛtsylɔ. Ini Noah wə lébe nkpə sɛɛ siəsiə letsya útə betidi bamə ku bitidi ekuanse bamba ba Onanto díləkə hã díbu.

6 Onanto álo Sodom ku Gomora dikpi nya útə ute lɛtsylɔsə imənkplɛ inuə nyamfó kenke káfiani ntɔ, úfi óte lesa nə luutu betidi ba lɛni bə bembufi dibu bətə wə.

7 Onanto ələkə Lot wə ni utidi sɛɛ, nwə betidi bamfó eto nkpə bua siəsiə díkelə lə lɛkɔɛsi.

8 Utidi sɛɛ əmfo ákɛ lə mə nti lefe saa. Ɔnɔ nnya kenke nlɛ bubə, nya únyə nnya ku wə ənəmi tsya, itə bə betidi bamfó eto nkpə bua siəsiə bomə əkələ wə tinti lə lɛkɔɛsi.

9 Nyamfo lɛ bote kase Boanto laafo betidi sɛɛ buləkə ketsyiko lə botokabe bo əsuə bankpe ku kase waalɔ babuayifo kətsyə itə lefe nə Lekpoyi Fɛfɛ looyo itə mə kotonənə.

10 Nya mba wuunə koto enso ni mba ləətəkəko əsuə eto sinə biabia eto nkpəsiasiə kama nya baani beentsyue Onanto eto afi koto. Bidiabidia eto bateasa bamfo kpé ale nya bembu kulesa ku diyənde eto əsuəalə nnya nkpe kato bomuu, baaka mə kulaa tsya.

11 Fɛɛ Onanto eto batɔnkpe ba nkpe əsuəalə nya bankpe kɛnyɛale banso bidiabidia eto bateasa bamfo kulaa tsya anla əsuəale nnya nkpe kato kɛnyɛ, kaaka mə lə Boanto eto ənəmi.

12 Betidi bamfo eto okle te fe bebutubuki ba lenyi kobe ba boofo bumuə kalo, nya bəəńyə lə lesa saa nə bannɔ kasɔ əsuə nya beedi etiki bua saa eto okle. Bɔɔtsylɔsə mə fe kase baalo bebutubuki seka.

13 Boonyə kanyi fe kase bətə betidi dínyə kanyi ke. Beedi nkpe keyifo lesa saa nə ke baala lə nkɔminti tsya itsyise beefi nnya fe lesa nə lookpe mə disuəyuə. Beyifo mba leeyifo afanisa ku mba leeyifo asa nnya laannɔ bobe. Baakɔ ku mi mba nlɛ eyi budi nya bəənyə disuəyuə lə mə asa bua nnya beeyifo əsuə.

14 Bakpé disənkpo eto ənəmi nya beeyifo lebua lefe saa nya yennlə mə. Baawɛ betidi ba eto bofokanɔ ləmbə ale kakpe lə lebua əsuə. Mə ketu emmi kulefe. Onanto ékudi betidi bamfo sitinti!

15 Báyani kususɛ bətsyə nya bánya kusu! Bəətənko Onanto eto unyələkətidi Baalam wə ni Boer eto ubi eto ditsyəbi kama. Waala atabi nnya wuunyə lə asa buayifoyifo əsuə.

16 Lə nyaso Onanto əyənki ókpe wə lə lebua nə úyifo əsuə. Wə Baalam kosate eto ɔflimu édi wə etiki lə utidi eto ɔkɔɛ əsuə nya úti wə kusu lə disibiabia eto asa nnya ɔnlɛ buyifo əsuə.

17 Betidi bamfo eyifo fe etubiə nnya lensianyifə ntu, fe asɔmiloku nnya ufiebi lekpa ɔnyɛko. Onanto ébu kəsiəkɔ utsyə mbamfo eto okle lə ketuntu tũũ kəmiə.

18 Beedi etiki bimba kabesə əsuə kato. Nya beedi akɔɛntiki nnya laabiasə utidi əsuə, kawɛ mba nlɛ bɔbɔ lə betidi ba nsi nkpə bua əsuə eto nti kakpe.

19 Bidiabidia eto bateasa bamfo əətsyə mə kɛnyɛ bənkə bootə bənyə əsuə buusiə lə mə əsuə əsuə lə lefe nə eto lefe mə kosate nsi nkpə bo loobiasɛ mə bafiani ndomufɔ, itsyise lesa nə eto kalɔ fankpee, aafiani ni ndomunyə.

20 Lə bətsyuə əbə bate Bonamute Yesu Kristo wə ni Ofomfokətəə, nya bənə mə əsuə bələkə lə asa nnya laanansə etidisuə lə kawunsiə kamfo, nya yanklɛ fɛ asa nyamə disinkli ibə imuə mə itəkə mə katoo, bəəbə kəsiə nkpə bo lə kalosəkɔɔ, laabia kaso mbo bəsiə kɔ.

21 Lə nnya ete betidi bamfo dímante kulesa itsyi lə nkpə sɛɛ siəsiə eto kusu əsuəə, eni ɛlɛkɛ itə mə, eso bə lə bate kusu sɛɛ komə fɛ lə besinkli lə kɔfi kɛnkɛ ko Onanto lékpe mə eto kama.

22 Lesa nə díbə mə lə əsuə ələkə ete wuee lesa nə akpa nyamfo nlɛ bɔtɛyi bə, "Okpa esinkli ɔlɛ wə kala budi," nya "Okplako wə bəfləsə ntu kukɔnɔ esinkli úsu ɔlɛ kota boke."

3

Bińyə Bikabe Kusu Itə Bonamute Yesu Kristo Eto Businkli Kəbə.

1 Mɔ bayimi lala, nyamfo ni kukue nuəfə ko minlɛ bɔwɔni kətə mi nɛ. Lə ekue ənuə nyamfo əsuəə, nkplatsya miə lə nsi nnə mi nsusu nsuko asa sɛɛ nyamfo əsuə lə ekpako mi wuee.

2 Nla miə lə nklomasə mi etiki nya Onanto eto bənyɛləkətidi kɛnkɛ lɛtɛyi lə lefe nə lefe mə, ku lesa nə batɔnkpe bamə lété mi itsyi lə Bonamute we ni Ofomfokətə əsuə.

3 Tutɛɛ, bitə lə ekpako mi wuee biə, lə eyi fɛfɛ nyamfo əsuəə, betidi bətsyuə ebubə ba difi mə əsuə bətə mə əsuə eto sinə eto afanisa yifoyifo. Boomə mi.

4 Nya bɔɔtɔ mi bənkə, "Nwə dítsyə kɛnyɛ nkə ɔlɛ bubə nkpə, sieti onkpe?

Itsyise idu lefe nə bo bana mə díkpe ibə
ese mmi, nko ete asa nsi nte fe kase itsyə
taa lefe nə Onato díyifo kawunsiə nɛ.”
5 Beyi fɛ betsyə báni ɔnukualɛ mə bə
etiki te Onanto didi nya úyifo kato ku kasɔ.
Wə ke dítə kasɔ lɛbɔ ketsyi lə ntu əsuə nya
kabɔ lə ntu əsuə kankpe.
6 Nya ɛyɛ lə ntuyiyi əsuə nya Onanto
lɛtsylɔsə kawunsiə ka kɔ kenke.
7 Onanto eto ditiki nəmə ke dimuə kato
ku kasɔ kanlɛ nya ɔnlɛ ke bɔlɔ kətsyə
itə ke botonsə. Ɔlɔ mə utsyə itə diyi nə
wookponko betidi ba laante Onanto lekpo
batsylɔsɛ mə.
8 Mɔ bayimi lala, bianta əsuə biənkə lə
Onanto eto ənəmii, letekɛkɛ saa əmbə lə
diyi lɔni ku alɛ kɔkpi eto nti. Lə wə ɔflɔɔ,
nyamblɛ akate iyifo ani.
9 Lə bətsyuə eto nsusu əsuəə, Onanto
annlɛ bɔkɔse lə kɛnyɛ ka utsyə əsuə. Inni
nko ini. Bomu ɔlɛ əsuə butsyə ku mi itsyise
waanla nkə batsylɔsə kuutsyuə saa. Fɛɛ
ola nkə utsyuə saa tsyi ɔwuninsə lə ɔyɛ
abua buyifo.
10 Fɛɛ Bonamute eto diyi nəmə ebubə
fe kase uyu ləəbə. Diyi nəmfoo, lə ɔkɔɛ
kɛnɛnɛnɛ eto bɔbɔ ketsyi kato əsuə asa
nnya nkpe kato ebonya. Nya asa nnya
nkpe kato kenke looto ɛtsylɔ nya asa nnya
kenke nkpe lə kasɔ loonya.
11 Se asa nyamfo kenke loobia mməə,
nte betidi ba eto okle ele bə bidi? Ele bə
bisiə nkpə bo diyifo kɛnkɛ lə bifi əsuə bitə
Onanto.
12 Nya lə kase binsi bənlɛ kusu bobe
itə Onanto eto diyi nəmə bekplatsya lə
dibə mlə. Diyi nəmfoo, kato kenke looto
katsylɔ, nya ute loolonsə kato eto əsuəale
kenke ebiasə.
13 Fɛɛ boo, buunyə bukabe kusu itə
Onanto eto kɛnyɛ ka úsyə. Kato fɔfɔ ku
kasɔ fɔfɔ ka luubə kaka kasɛyifoyifo sɔ̃ɔ̃
lɔɔkɛ mfó kenke.
14 Nyaso, mɔ bayimi, se bífi mi kusubebe
kenke bítəkə lə díyi nəmə əsuə esoo, bek-
platsya lə biyifo mi əsuə kɛnkɛ, kabua saa
mankɛ lə mi əsuə lə Onanto eto ənəmi, lə
bɛkɛ lɛ diyuə əsuə ku wə.
15 Ele bə bifi kase Bonamute dífi dibusə
útəə, fe kusu ko útə mi nkə lə bafo mi lə
binyə buləkə fe kase bo ɔyimi lala Paulo
lɛwɔni útə mi ɛyɛ lə kobe ko Onanto dítə
wə əsuə.
16 Nyamfo ni lesa nə waatɛyi lə wə
ekue nnya kenke waawɔni katsyese mi
lə etiki nyamfo əsuə nɛ. Asa ətsyuə
nnya waawɔni katsyese kpé ale nyaso
betidi ba lenyi ku mba lənńyə kekleke
lə mə bofokanɔ əsuəə, eefi kasɔləkələkə
ka dimamflɔ kətə nnya fe kase beeyifo lə
Awɔnisa Kɛnkɛ eto nlebe ntsyuə. Nyamfo
luutə baatsylɔsə əsuə nɛ.
17 Fɛɛ, mɔ balala, bifi biyi nyamfo koko.
Nyaso bitəkə ənə bə babuatidi saa embɔwɛ
mi bakpe lə mə abuayifoyifo saa ku mə
esubuayɛyɛ əsuə. Manla miə lə beta bibu
lə mi bofokanɔ əsuə!
18 Bomu bisukosə lə bebe lə Onanto eto
lefonə ku Bonamute Yesu Kristo wə ni bo
Ofomfokətə eto bote əsuə. Wə boətə dibu
idu mɔmɔ isu manlo manlo. Ibə itə.

1 YOHANES
Yohanes Eto Kukue Tutɛ

Onanto Eto Nkpə Eto Ditiki Ni Yesu Kristo.

1 Bɔlɛ kukue komfo bɔwɔni kətə mi, ko
nyɛ lə Nkpe eto ditiki nə nsi nkpə itsyi ta
kawunsiə eto ketsyikokɔ ke əsuə. Bɔ́nɔ
etiki itsyi lə ni əsuə nya búkənyə ni ku bo
ənəmi tsya. Sitinti ini bə búnyə ni ku bo
ənəmi nya búkətidi ni ku bo ani tsya.
2 Se Onanto díləkə ditiki nə ləətə nkpə
le lekpelee, búnyə wə nya búdi etiki itsyi
lə wə əsuə. Bóbe letsya lə nkpə manlo bo
nkpe lə wə, nya onkpe lə Anto Onanto əmə
ɔflɔ. Nya Onanto díləkə wə óte bo tsya.
3 Lesa nə búkənyə nya bɔ́nɔɔ, ni bɔnlɛ
letsya bobe kətə mi nɛ, bə lə mi tsya lə bibə
bɛkɔ ku bo lə lɔniyifoyifo nə əsuə bonkpe
ku Anto əmə ku wə ubi Yesu Kristo.
4 Nyaso bɔnlɛ kukue komfo bɔwɔni kətə
mi, bə disuəyuə nə bɔnlɛ bunyəə, lə lɛflɔ
lelo.

Onanto Ni Diyənde.

5 Mɔmɔɔ, ditiki nə bɔ́nɔ butsyiko lə wə
Ubi əmə ɔflɔ nya búfi ni bɔnlɛ letsya bobe
kətə mi ni nkə Onanto ni diyənde, nya
ketuntu saa ləmbə lə wə.
6 Nyaso lə bɔlɛ bɔtɛyi boə buyifo bani ku
wə, fɛ busi bunsi nkpə lə ketuntu əsuəə,
nyalɛ bɔlɛ sidia bɔtɛyi lə bo etiki ku lə bo
eyifosa əsuə.
7 Fɛɛ lə busi nkpe lə diyənde əsuə fe kase
unsi lə diyənde əsuəə, nyalɛ ete bə busi lə
lɔniyifoyifo əsuə ku bo bayimitsyuə. Nya
Yesu Kristo wə ni wə Ubi eto kɔtɔ əflə lebua
saa lebua lə bo əsuə kúwi.
8 Lə bɔ́tɛyi boə lebua saa əmbə lə bo
əsuə, bɔ́wɛ əsuə nya bɔnnlɛ ɔnukualɛ
bɔtɛyi.
9 Fɛɛ lə buləkə bo abua kasɔ butə Onan-
too, wɔɔyɛ lə wə kɛnyɛtsyətsyə əsuə uyifo
lesa nə lɛlɛkɛ utə bo, wuufi bo abua ɔtsyɛ
bo, uflə nnya uwui lə bo.
10 Fɛɛ lə bɔni boə lebua saa mbə bo lə
əsuəə, nyalɛ búténkə Onanto sidia, nya wə
ditiki əmbə lə bo əsuə.

2

Yesu Kristo Eyifo Bo Ɔwunsəkotsyuə.

1 Mɔ bebi lala, nlɛ nyamfo bɔwɔni kat-
syese mi bə lə bienyifo lebua. Fɛɛ lə utsyuə
éyifo lebuaa, bokpé utsyuə wə ləə́ńyə lə bo
kɛnyɛ kalɛ Onanto lekpakpa kətə bo. Wə
ni Yesu Kristo wə ni ɔsɛɛ əmə.
2 Nya Kristo kosate ni nwə əsuə Onanto
laayɛ kefi bo abua katsyɛ bo. Inni bo mate
eto ale ete woefi katsyɛ, bomu kawunsiə
kenke eto betidi eto ale.
3 Lə butsyue Onanto eto afi kotoo, eté bə
buyi wə.
4 Lə utsyuə lə bɔtɛyi nkə, “Nyi wə,” fɛɛ
woenyifo lə wə afi əsuəə, utsyuə əmfo
eyifo odia. Nya ɔnukualɛ saa əmbə lə wə.
5 Fɛɛ utsyuə saa ke leetsyue wə ditiki
koto, wə lelabi itə Onanto ni nə lɛflɔ nɛ.
Bitə lə ntɛyi mi kase boate boə buyifo bani
ku Onanto nya ni benkə,
6 utsyuə saa ke laatɛyi nkə uyifo ɔni
ku Onanto, ele bə usiə nkpə fe kase Yesu
Kristo dísiə.

Ele Bə Siə Nkpe Lə Diyənde Ɔsuə.

7 Mɔ balala, nnya minlɛ bɔwɔni katsyese
mi enni kɔfi fɔfɔ. Bomu kɔfi koko ko nte
taa kasɔ ketsyikokɔ ke. Kɔfi koko komfo
eyifo nko fákanɔ taa kɔ.
8 Fɛɛ kɔfi ko minlɛ bɔwɔni kətə mi mfoo,
lə sitinti kuyifo kɔfɔfɔ itsyise ko ɔnukualɛ
yɛ lə Kristo ku mi tsya əsuə. Itsyise
ketuntu kamə lɛ bofe nya diyənde nəmə
kosate fe lɛlɛ buyənde.
9 Nya utsyuə saa ke laatɛyi nkə okpé
lə diyənde nəmə əsuə fɛ weekisi wə
ɔyimitsyuəə, si okpé lə ketuntu əsuə ibə
ese mɔmɔ.
10 Nya utsyuə saa ke laala wə ɔyimitsyuə,
kpé lə diyənde əsuə, nya kulesa əmbə lə
wə nə luutə bə utsyuə bamba dufə lə lebua
əsuə.
11 Fɛɛ utsyuə saa wə leekisi wə
ɔyimitsyuəə, kpé lə ketuntu əsuə, nya ɔnyɛ
lə ke kəmiə. Nya unyi kaka ɔntɔ, itsyise
ketuntu kamə ətə óba ənəmi.
12 Mɔ bebi lala, nlɛ kukue komfo bɔwɔni
kətə mi
lə bete biə ɛyɛ lə Kristo əsuəə, Onanto
éfi mi abua ɔtsyɛ mi.
13 Antomə, mi minlɛ kukue komfo bɔwɔni
kətə nɛ
itsyise biyi Kristo wə nsi nkpə taa kasɔ
ketsyikokɔ əmə.
Nya nko əmə ke minlɛ bɔwɔni kətə
mi bakosobi nɛ itsyise bítəkə Obuale
əmə tsya kato.
14 Nya mi, mɔ bebi lala,
nlɛ mi kukue komfo bɔwɔni itsyise
biyi Anto əmə.
Mi antomə, mi minlɛ kukue komfo bɔwɔni
kətə
itsyise biyi Kristo wə nsi nkpə taa kasɔ
ketsyikokɔ əmə.
Nya mi bakosobi, nlɛ kukue komfo bɔwɔni
kətə
itsyise bekpé əsuəale,
nya Onanto eto ditiki nəmə nsi nkpə lə
mi
nya bíkətəkə Obuale əmə kato.
15 Biemfi lelabi bitə kawunsiə kamfo nye
kulesa nə nkpe lə ke, itsyise utsyuə saa ke
laala kawunsiə kamfoo, anla Anto əmə.

16 Lesa saa nə ni kawunsiə kamfo eto
lele ni fe asa bua nnya laalɛ utidi ɔkɔɛ,
asa bua nnya betidi ləənyə nya nnya akɛ
mə ɔkɔɛ ku lesa saa nə nkpe lə kawunsiə
nə əsuə utidi laabesə əsuə katoo, nyamfo
eto kuditsyuə mentsyi Anto əmə flɔ. Bomu
nyamblɛ etsyi kawunsiə mfo.
17 Kawunsiə kamfo ku kə asa nnya laalɛ
utidi ɔkɔɛɛ, əbə ɛlɛ bofe. Fɛɛ nwə leeyifo lə
Onanto eto lelabi əsuəə, ebusiə nkpə lefe
saa.

Mimblɛ Kenke Yi Onanto Eto Ditiki Nəmə Kosate.

18 Mɔ bebi lala, kawunsiə kamfo eto
kalosəkɔ eboyo kalo! Nya fe kase bátɛyi
mii, bíɔnɔ biə Kristo eto olo əmə ébubə,
nya mɔmɔɔ, Kristo eto balo kpə ébubɛ
bakpe. Nyaso buyi boə kawunsiə eto
kalosəkɔ ebɔfi.
19 Lə sitintii, betidi bamfo əmbə lə bo
ditsyukpa nəmfo əsuə, nyaso bábɔ bo lə
nti nɛ. Lə bo betidi kosate benii, eni besi
bakpé lə bo nti. Fɛɛ mə budu lə bo nti lɛ
bote nkə mə nti eto kuutsyuə menyifo bo
ole.
20 Fɛ mii, Kristo éfi Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ nəmə
ókpé mi lə əsuə, nya mimblɛ kenke nyi
ɔnukualɛ eto ditiki nəmə.
21 Inni lə kase binnyi ɔnukualɛ əmə eso
minlɛ Ditiki Sɛɛ nəmfo bɔwɔni katsyese
mi, bomu se binyi ni eso. Nya binyi tsya
biə sidia saa eni Ditiki Sɛɛ nəmə.
22 Nya owoe ni odia əmə? Odia əmə ni
nwə lɛni nkə Yesu eni Nwə Onanto Lékpo
Ɔhile Utsyə. Utidi əmfo eto okle tututu
ni Kristo eto olo nɛ. Nya wə ni nwə lɛni
Onanto ku wə Ubi əmə nɛ.
23 Itsyise nwə ke lɛni Ubi əmfo áni Anto
əmə tsya. Nwə ke léfo Ubi əmə ɔ́nɔɔ, áfo
Anto əmə tsya.
24 Bebe kukɔnɔ biə ditiki nə béfo idu taa
kasɔ ketsyikokɔ eyo mɔmɔɔ, edufə mi lə
akɔɛsi kenke. Nya lə bɛlɛ nnya kukɔnɔɔ,
nyalɛ biusiə nkpə lə Ubi əmə ku Anto əmə
eto lɔniyifoyifo əsuə lefe saa.
25 Nya nkpə manlo bomfo ni kɛnyɛ ka
Kristo dítsyə nkə wuufi utə bo nɛ.
26 Nlɛ nyamfo bɔwɔni kətə mi itsyi lə
betidi ba loola bə baawɛ mi bakpé eso.
27 Fɛ mimii, Kristo eto Lɛwɔnɔ nə ókpo
lə mi əsuəə, áfo disiə lə mi əsuə kenke. Lə
nyasoo, yensife bə kuutsyuə saa lə usi ote
mi kulesa bio. Itsyise wə Lɛwɔnɔ nəmə
aate mi lesa saa. Nya asa nnya diate eyifo
ɔnukualɛ nya sidia saa ləmbə nnya əsuə.
Nyaso bitsyue koto lesa nə Lɛwɔnɔ nəmə
léte mi lə bisiə lə lɔniyifoyifo ku Kristo
əsuə.
28 Nko ini nɛ, mɔ bebi lala, biyifo lɔni
ku Kristo bə lə lefe nə ɔɔbɔ ubəə, biofo
bɔbɔ kəńyə lə wə ənəmi ku utu wuee
kofanimante lə Diyi nəmə əsuə.
29 Lə biyi biə Kristo eyifo ɔsɛɛ, ele bə
befo bɛnɔ biə utsyuə saa wə leeyifo asa lə
kusu sɛɛ əsuə, eyifo Onanto eto ubi.

3

Buyifo Onanto Eto Bebi.

1 Bebe kase sɔ̃ɔ̃ Anto Onanto laala
bomba léfo Yesu bɔ́nɔɔ. Nyaso waakpadi
bo nkə wə bebi nɛ. Nya boyifo Onanto eto
bebi sitinti. Nnya eso kawunsiə eto betidi
lenyi bo ni bənkə, benyi Onanto.
2 Mɔ bayimi lala, mɔmɔɔ, buyifo Onanto
eto bebi. Fɛɛ betidi ba eto okle buubə
bofiani, Onanto mənləkə óte bo tɔ. Fɛɛ
buyi buə lefe nə Kristo luubəə, buutsyə fe
wə ke seka. Itsyise buunyə wə fe kase unte
sitinti.
3 Nya utsyuə saa ke nkpe kusubebe
komfo lə Kristo əsuəə, aalɔ wə əsuə
kətsyəsə kɛnkɛ fe kase Kristo tsya diyifo
kɛnkɛ.
4 Utsyuə saa ke leeyifo lebua, aata
Onanto eto kɔfi kebu. Itsyise lebua eyifo
Onanto eto kɔfi bota kebu.
5 Nya biyi biə bubə Kristo díbə nkə lə
uləkə bo utsyiko lə lebuayifoyifo əsuə. Nya
wəə, lebua saa əmbə lə wə əsuə.
6 Nyaso utsyuə saa ke nsi nkpə lə Kristo
əsuəə, ənsiə nkpə keyifo lebua. Fɛɛ utsyuə
saa ke ləəsiə nkpə keyifo lebua, lə bote nkə
wənnyə tɔ Kristo, nya taa mɔmɔ kulaa tsya
wante wə tɔ.
7 Mɔ bebi lalaa, biəntə lə kuutsyuə saa lə
ɔwɛ mi okpé. Utsyuə saa ke leeyifo asa lə
kusu sɛɛ əsuəə, wə ni ɔsɛɛ fe kase Kristo
diyifo ɔsɛɛ nɛ.
8 Utsyuə saa ke nsi nkpə lə lebua əsuəə,
eyifo Obonsam eto ole. Itsyise Obonsam
éyifo lebua taa kasɔ ketsyikokɔ kamə ke.
Nyamfo eso Onanto eto Ubi díbə kawunsiə
nɛ nkə lə obiasə Obonsam eto eyifosa bua
nyamə.
9 Utsyuə saa ke ni Onanto eto ubii, ənsiə
nkpə keyifo lebua. Itsyise Onanto eto
ditsyəbi kpé lə wə. Wəmbofo busiə keyifo
lebua se Onanto ni wə Anto eso.
10 Letekɛkɛ nə nkpe lə Onanto eto bebi
ku Obonsam eto bebi nti ni bə, utsyuə
saa wə ke leenyifo kasɛɛ nye waanla wə
ɔyimitsyuəə, eni Onanto eto ubi.

Bela Bətsyuə.

11 Kɛnyɛ ka bɛnɔ taa kasɔ ketsyikokɔ ni
bənkə, ele bə bola bətsyuə.
12 Yanle bə butsyə fe Kain, nwə didi
Obonsam eto ubi, nya ólo wə ɔyimisani.
Nya beso Kain lelo wə? Ólo wə itsyise wə
Kain eto eyifosa mányɛ lə kusu sɛɛ əsuə
nya wə ɔyimisani eto eyifosa áyɛ lə kusu
sɛɛ əsuə eso.

13 Nyaso, mɔ bayimi, yenyifo mi naa lə
kawunsiə eto betidi ekisi mi.
14 Buyi boə bɔ́bɔ lə ukpe kəmiə bubə
busi lə nkpə əsuə. Buyi nko itsyise boala
bo bayimitsyuə. Utsyuə saa wə laanla wə
ɔyimitsyuə si nkpə lə ukpe eto əsuəale
kəmiə.
15 Utsyuə saa ke leekisi wə ɔyimitsyuə,
uyifo uwudifɔ. Nya mi kosate yi biə
uwudifɔ saa əmbə nkpə manlo lə wə.
16 Ɛyɛ lə nyamfo əsuəə, nya bunyi lesa
nə ni lelabi nɛ, nya nnya ni bə Kristo éfi
wə nkpə útə lə bo disi. Nyaso ele bə bo
tsya fi bo nkpə butə lə bo bayimitsyuə eto
disi.
17 Lə utsyuə wə nkpe kɔnikalende
ənyə nkə lesa ahiã wə ɔyimitsyuə fɛ
wánwunsəko wə bomu útsyi kama ókpé
wəə, ntsyə woofo bɔtɛyi nkə woala
Onanto?
18 Mɔ bebi lala, biəntə lə buləkə lelabi
bote lə kɛnyɛ fufu eto etiki əsuə ete. Bomu
bitə lə ɛyɛ lə bətsyuə bɔwunsəko lə sitinti
əsuə.
19 Ɛyɛ lə nyamfo əsuəə, boote boə buy-
ifo ɔnukualɛ əmə eto bale, nya buunyə
kənyəkɔ lə Onanto eto ənəmi.
20 Lə bo akɔɛsi alo bo dikpi kulaa tsyaa,
buyi boə Onanto amɔ oso bo akɔɛsi, nya
unyi lesa saa.
21 Nyaso, mɔ bayimi lala, lə bo akɔɛsi
manlo bo dikpii, bokpe kənyəkɔ ku nkɛale
lə Onanto eto ənəmi.
22 Boafo lesa nə boatɔ ketsyiko lə wə ɔflɔ
itsyise boetsyue wə afi nyamə koto nya
boeyifo lə wə lelabi əsuə.
23 Kɔfi ko ókpe bo ni nkə bofo wə ubi
Yesu Kristo bɔnɔ lə bola bətsyuə fe kase
Kristo lɛtɔ utsyiko bo ɔflɔ.
24 Utsyuə saa ke leetsyue Onanto eto
kɔfi koto əsiə nkpə lə lɔniyifoyifo əsuə ku
Onanto, nya Onanto tsya ləəsiəko wə. Nya
lə Lɛwɔnɔ nə Onanto dífi útə bo esoo, buyi
boə Onanto si ko bo.

4

Beto Lɛwɔnɔ Saa Bebe.

1 Mɔ bayimi lala, biamfo utsyuə saa wə
laatɛyi nkə Onanto eto Lɛwɔnɔ si lə wə
bɛnɔ. Bomu beto mə bebe lə bete lə
lɛwɔnɔ nəmə etsyi Onanto ɔflɔ. Itsyise
bidia, bidia eto bənyɛləkətidi éboba bákpo
lə kawunsiə eto kalebe saa.
2 Nya kase fɔɔyɛ ate lə lɛwɔnɔ nəmə etsyi
Onanto ɔflɔ ni bə utsyuə saa laatɛyi nkə
Yesu Kristo əbə kawunsiə fe utidinini, kpé
Lɛwɔnɔ nə ditsyi Onanto ɔflɔ.
3 Fɛɛ utsyuə saa ke dímamfo ɔ́nɔ nkə
Yesu əbə kawunsiə kamfo fe utidininii, eto
lɛwɔnɔ mentsyi Onanto ɔflɔ. Lɛwɔnɔ nə
nkpe wə lə əsuə eyifo Kristo eto olo eto
lɛwɔnɔ. Bɛnɔ biə lɛwɔnɔ nəmə ebubə.
Nya mɔmɔɔ, díubə lekpé lə kawunsiə mfo
koko.
4 Fɛɛ, mɔ bebi lala, biyifo Onanto
eto bale nya bítəkə bidiabidia eto
bənyɛləkətidi kato itsyise Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ
nə nkpe lə mii, kpé kɛnyɛale leso mba ni
kawunsiə mfo eto betidi eto lɛwɔnɔ.
5 Se ini kawunsiə mfo betsyi esoo,
kawunsiə mfo eto asa əsuə ete beedi etiki
ketsyiko, nya mba ditsyi kawunsiə mfo
leetsyue mə koto.
6 Fɛ boo, Onanto eto bale buni. Utsyuə
saa wə nyi Onantoo, eetsyue bo ditiki koto,
nya nwə ke leni Onanto eto olee, entsyue
bo koto. Nyamfo ni kase boənyə kətsyə
lekpoo, Lɛwɔnɔ nə ni ɔnukualɛ eto lele ku
nə ni bidiabidia eto lele.

Nyamfo Ləələkə Onanto Eto Lelabi Kate Nɛ.

7 Mɔ bayimi lala, bitə lə bola bətsyuə.
Itsyise lelabi etsyi Onanto ɔflɔ. Nya utsyuə
saa wə laala utidii, eyifo Onanto eto ubi,
nya unyi Onanto tsya.
8 Nya utsyuə saa ke laanla betidii, enyi
Onanto. Itsyise Onanto eyifo lelabi.
9 Kusu ko Onanto lɛyɛ úləkə wə lelabi ote
bo ni bə ótsyese wə Ubi lala ɔni əmə kplo
lə kawunsiə, bə ɛyɛ lə wə əsuəə, lə bunyə
nkpə manlo.
10 Ɛyɛ lə nyamfo əsuəə, nya bóte lesa nə
ko ni lelabi nɛ. Inni lə kase boala Onanto
bomu bə waala bo nya ótsyese wə Ubi nkə
lə ɛyɛ wə əsuəə, lə ufi bo abua batsyɛ bo.
11 Bayimi lala, lə mmə ni kase Onanto
léla boo, nyalɛ ele bə bola bo bətsyuə.
12 Kuutsyuə mənyə tɔ Onanto unyə. Fɛɛ
lə boala bətsyuəə, Onanto eyifo ɔni ku bo,
nya ɔflɔsə wə lelabi lə bo əsuə.
13 Buyi sitinti boə bokpé lə Onanto əsuə
nya wuutsya nkpe lə bo, itsyise úfi wə
Lɛwɔnɔ útə bo.
14 Búnyə nya búfi nnya bóbe letsya butə
bətidi bamba boə Onanto átsyese wə Ubi
nkə lə ubə ofiani Ofomfokətə itə kawunsiə
kenke.
15 Lə utsyuə ələkə ote nkə Yesu eyifo
Onanto eto Ubii, ete bə Onanto kpé wə
əsuə nya wuutsya nkpe lə Onanto əsuə.
16 Nya bunyi nya bófo lelabi nə Onanto
dífi útə bo bɔ́nɔ. Onanto eyifo lelabi, nya
nwə nsi nkpə lə lelabi əsuəə, si nkpə lə
lɔniyifoyifo əsuə ku Onanto nya Onanto
tsya nsi nkpə lə lɔniyifoyifo əsuə ku bo.
17 Nyamfo eso ele bə lelabi flɔ lə bofo
əsuə, bə lə bofo buńyə kekleke lə Lekpoyi
Fɛfɛ nəmə əsuə, itsyise bo nkpəsiəsiə lə
kawunsiə mfo akateko Kristo eto nle.
18 Sikpitete saa əmbə lə lelabi əsuə.
Bomu lelabi nə lɛflɔ aala sikpitete katsyese
kama. Nyaso nwə laate asa sikpi eto lelabi

mamflɔ lelo, itsyise sikpitete ku kotonənə
ayɛnko bətsyuə.
19 Boala Onanto itsyise wə leka bo bola.
20 Lə utsyuə aatɛyi nkə waala Onanto fɛ
weekisi wə ɔyimitsyuə, odia uni. Itsyise
utsyuə saa wə laanla wə ɔyimitsyuə wə
wəənyə ku ənəmi, ntsyə woofo Onanto wə
wəənnyə ku ənəmi bola?
21 Kɔfi ko Kristo dítə bo ni nkə, ut-
syuə saa ke laala Onanto, ele bə ola wə
ɔyimitsyuə tsya.

5

Bo Bofokanɔ Ǝtəkə Kawunsiə Kato.

1 Betidi ba kenke lefo banɔ bə Yesu ni
Nwə Onanto Lékpo Ɔhile Utsyəə, eyifo
Onanto eto bebi. Nya utsyuə saa ke laala
antoo, ala wə ubi tsya.
2 Nyaso lə boala Onanto nya boeyifo lə
wə afi əsuəə, eté bo boə boala Onanto eto
bebi tsya.
3 Lə buyifo lə Onanto eto afi əsuəə, ete
bə boala wə. Onanto eto afi əsuə buyifoo,
enni lesa nə nso ale bɔkɛ.
4 Itsyise utsyuə saa wə ni Onanto eto ubi,
ətəkə kawunsiə kamfo kato. Nya boafo
nyamfo buyifo ɛyɛ lə bofokanɔ əsuə.
5 Nya owoe loofo kawunsiə kato butəkə?
Nwə hã te léfo ɔnɔ́ nkə Yesu ni Onanto eto
ubi.

Adansiɛdidi Lə Yesu Ǝsuə.

6 Yesu Kristo ni utidi wə díbə kawun-
siə lə ntu ku kɔtɔ əsuə, nya ntu ɛyɛ lə
ntufləsəfləsə eto lekpa əsuə ku kɔtɔ ɛyɛ
lə wə ukpe əsuə. Wəəmbə lə ntu mate
əsuə, bomu lə ntu ku kɔtɔ əsuə. Nya
Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ kosate lɛ adansiɛ budi kate
nkə nyamfo eyifo sitinti, itsyise Lɛwɔnɔ
nəmə eyifo ɔnukualɛ.
7 Badansiɛ itsyə nkpe.
8 Mə ni Lɛwɔnɔ nəmə, ntu bomə ku kɔtɔ
komə. Nya mə itsyə bamə lɛ adansiɛ ani
budi.
9 Bofo utidi eto adansiɛ bɔnɔ, fɛɛ Onanto
eto adansiɛ kpé kɛnyɛale kaso, nya wə dídi
adansiɛ nyamfo itsyi lə wə Ubi əsuə.
10 Nyaso utidi wə ke lefo Onanto eto Ubi
ɔnɔɔ, waafo asa nnya Onanto lɛtɛyi itsyi lə
wə Ubi əsuə ɔnɔ. Fɛɛ utidi wə ke dímamfo
Onanto ɔ́nɔɔ, əənyə Onanto fe odia etsyise
wámfo sedansiɛ sia údi lə wə Ubi əsuə ɔ́nɔ
11 Nnya ɔ́tɛyi ni nkə, útə bo nkpə bo
ləmbə kalosəkɔ ɛyɛ lə wə Ubi əsuə.
12 Utsyuə saa wə léfo Onanto eto Ubi
ɔ́nɔ, nkpə bomfo éboka mi kɔni nkoko.
Fɛɛ utsyuə saa wə dímamfo Ubi əmə ɔ́nɔɔ,
embə nkpə bomfo.

Akpe Nkpe Bo Lembolo Kulefe.

13 Nlɛ kukue komfo bɔwɔnɔ kətə mimba
léfo Onanto eto Ubi əmə bɛnɔ lə bete biə
nkpə manlo éboka mi kɔni.
14 Boakpé utu, kefi ənə kətəkə lə Onantoo
əsuə boə lə bɔtɔ wə lesaatsyuə ɛyɛ lə wə
lelabi əsuəə, woanɔ nnya.
15 Waanɔ lefe nə ke bɔtɔ wə asa, nya se
bunyi nko esoo, buyi tsya boə wəətə bo
lesa nə bɔtɔ wə.
16 Lə utsyuə ənyə wə ɔyimitsyuə ɔnlɛ
lebua ditsyue nə ləənnə ukpe kaboko buy-
ifoo, ele bə oto ola utə Onanto wə luutə wə
nkpə. Mba leeyifo lebua nə ləənnə ukpe
kaboko eto etiki ni nyamfo nɛ. Fɛɛ lebua
ditsyuə kpe nə ləənə ukpe kaboko. Inni
lebua nəmfo eto okle eto disi minlɛ miə
bato ola.
17 Lesa saa nə lanyɛ lə kusu əsuə buyifo
eyifo lebua, fɛɛ abua ətsyuə kpé nya
ləənnə utidi kakpe lə ukpe əsuə.
18 Buyi boə utsyuə saa ke ni Onanto eto
ubii, enyifo lebua, itsyise Onanto eto Ubi
əmə aabe wə, nya obuale əmə amfo wə
kabua saa buyifo.
19 Buyi boə Onanto eto bale buni, fɛɛ
kawunsiə kenke kpé lə obuale əmə eto
əsuəale kalɔ.
20 Buyi boə Onanto eto Ubi əbə, nya útə
bɔ́nɔ asa kasɔ nya lə bote Onanto tinti
əmə. Busi nkpə lə lɔniyifoyifo ku wə ni
sitinti ku wə Ubi Yesu Kristo. Nwəmfo ni
Onanto tinti əmə, ləətə bo nkpə manlo nɛ.
21 Nyaso, mɔ bebi lala, biləkə mi əsuə
bitsyiko lə bəfiə eto keditətə əsuə.

2 YOHANES
Yohanes Eto Kukue Nuəfə

1 Kukue komfo etsyi mi bafokanɔfɔ eto
ditsyukpa eto uninə ɔflɔ kutə fə usio wə
Onanto díləkə útə wə əsuə ku wə bebi ba
maala tinti. Enni mɔ maate laala mi, bomu
ku mba tã nyi ɔnukualɛ eto ditiki nəmə
laala mi sitinti.
2 Itsyise ɔnukualɛ eto ditiki nəmə eyi bo
lə əsuə nya diɔkɛ lə bo isu ese manlo.
3 Boanto Onanto əmə ku Yesu Kristo,
Anto eto Ubi əmə lə bənə bo kafo nya lə
bənyə bo kaminsə, bətə bo diyuə, bo mba
laala bo bətsyuə lə ɔnukualɛ nəmə əsuə.

Bitəkəko Kristo Eto Asatete Kama.

4 Iyifo mɛ disuəyuə tinti se mínyə miə fə
bebi bətsyuə si nkpə lə ɔnukualɛ əmə əsuə
fe kase Anto əmə lɛtɔ utsyiko bo ɔflɔ.
5 Mmə eso minlɛ kukue komfo bɔwɔni
katsyese mi, Ambe Ububutidi, bə bola
bətsyuə. Nyamfo enni kɔfi fɔfɔ minlɛ
bɔwɔni kətə mi, bomu iyifo kɔfi ko bófo
itsyi taa kasɔ ketsyikokɔ ke.
6 Lelabi eto asa nnya minlɛ mi bɔtɛyi ni
nkə ele bə buyifo lə Onanto eto kɔfi əsuə.
Nya kɔfi komfo, fe kase mimblɛ kenke lɛnɔ
idu taa kasɔ ketsyikokɔ ni bənkə, mimblɛ
siə lelabi əsuə ku mi bətsyuə.
7 Betidi ba laawɛ betidi kpə ébɔbɔ bat-
syilama kawunsiə. Mə ni betidi ba laatɛyi
bənkə Yesu Kristo məmbə kawunsiə mfo
fe utidinini seka. Nwə laawɛ betidi əmə,
eyifo Kristo eto olo.
8 Nyaso bebe mi əsuə kukɔnɔ bə nnya
bekplatsya bɛnlɛ kusu bobe kətəə, manya,
bomu bə lə binyə nnya kayofofo ka lɛflɔ.
9 Utsyuə saa ke dímanlɛ Kristo eto
asatete nyamə lə kɔni bomu ótė asa bam-
baa, Onanto ensiko wə. Fɛɛ utsyuə saa ke
lɛlɛ Kristo eto asatete lə kɔni, Anto əmə ku
Ubi əmə tsya si ko wə.
10 Nyamfo esoo, lə utsyuə əbə mi ɔflɔ nya
ɔnnlɛ asateete nyamfo lə kɔnii, biamfo wə
lə mi ayo, nya biəntə wə diyuə eto edufə.
11 Itsyise utsyuə saa wə loofo wə utə wə
diyuə eto edufəə, éyifo ani ku wə lə wə asa
buayifoyifo əsuə.

Yohanes Ákla Mə.

12 Nkpe asa kpe nya ele bə ntɛyi mi, fɛɛ
manla miə lə nwɔni nya lə kukue əsuə
ntsyese mi. Bomu nlɛ kusu bɔbɛbɛ bə lə
mbə mi ɔflɔ lə budi etiki ənəmi ku ənəmi
butə bətsyuə bə lə bo disuəyuə nəmə lə
lɛflɔ.
13 Fə ɔyimisio wə tsya Onanto díləkə eto
bebi bə bəəsiəsə fə kukɔnɔ.

3 YOHANES
Yohanes Eto Kukue Tsyəfə

1 Ɔyɛtsyuə lala Gaio, mɔ bafokanɔfɔ eto
uninə nlɛ kukue komfo bɔwɔni kətə fə.
Maala fə lə sitinti eto ditiki nəmə əsuə.
2 Mɔ ɔyɛtsyuə lala, nlɛ ola boto miə lə
lesa saa lə lɛlɛkɛ ditə fə nya lə akɛ əsuəale.
Nyi miə ite fe kase fəńyə kekleke lə lɛwɔnɔ
əsuə.
3 Nnyə disuəyuə tinti se bafokanɔfɔ eto
bayimitsyuə díbə bátɛyi mɛ kase fanlɛ
ɔnukualɛtiki nəmə kekleke lə kɔni fe kase
fálɛ ni kɔ seka ke.
4 Se mínɔ bə mɔ bebi lɛ nkpə busiə lə
ɔnukualɛtiki nəmə eto kusu əsuəə, nnyə
disuəyuə tinti.

Bafokanɔfɔ Átɛsə Gaio.

5 Mɔ ɔyɛtsyuə lala, eyifo nwə leeyifo
kasɛyifo kətə fə bayimi bafokanɔfɔ tsyuə,
lə bafɔ beni kulaa tsya.
6 Bəbə bátɛyi bafokanɔfɔ eto ditsyukpa
mfo kase fala mə. Nyaso nlɛ fə lekpakpa
lə awunsəko mə lə bakɛ mə asa nnya loofe
itə mə fe kase ińyə itə Onanto eto keyifo bə
lə besukosə mə kusu ko banyɛ sɛtɔ.
7 Itsyise bətsyə kasɔ mə kusu bɔyɛ
kafe lə Kristo eto keyifo əsuə nya bámfo
bɔwunsəko saa betsyiko lə mba lenni
bafokanɔfɔ ɔflɔ.
8 Mmə eso ele bə bafokanɔfɔ wunsəko
betidi bamfo eto okle. Nyamfo loote bə
buyifo bani ku mə lə keyifo kətə Kristo eto
Ditiki Sɛɛ nəmə əsuə.

Yohanes Edi Etiki Itsyi Lə Diotrefo Ku Demetrio Esuə.

9 Nwɔni kukuə kutsyuə ntsyese
bafokanɔfɔ eto ditsyukpa nəmə, fɛɛ
Diotrefo wə léla nkə weedi mə ɔtɔnkpe
mfó anla nkə wetsyue lesa nə maatɛyi
koto.
10 Lə mbəə, muuləkə lesa saa nə úyifo
nte, asa bua nnya ɔnlɛ bɔtɛyi lə bo əsuə
ku bidia bia waatɛyi. Fɛɛ nyamfo mənsiə
tɔ, wəəmbofo bayimi ba ni bafokanɔfɔ ku
kafo faa lə bəbə mfó. Nya weeti mba laala
bə baafo mə kusu nya waala nkə waala mə
uləkə lə bafokanɔfɔ eto ditsyukpa nəmə
nti.
11 Mɔ ɔyɛtsyuə lala, məntəkəko lebuay-
ifoyifo kama. Bomu təkəko kasɛyifoyifo
kama. Utsyuə saa wə leeyifo kasɛɛ eyifo
Onanto eto ole. Fɛɛ nwə leeyifo asa buaa,
mánte tɔ Onanto.
12 Utsyuə saa eedi etiki sɛɛ ketsyiko lə
Demetrio əsuə. Nya ɔnukualɛ əmə kosate
eedi etiki sɛɛ ketsyiko lə wə əsuə. Bo əmə
tsya lɛ adansiɛ budi lə wə əsuə, nya eyi fə
lesa nə boatɛyi eyifo ɔnukualɛ.

Yohanes Ákla Mə.

13 Asa kpə kpe ele bə ntɛyi fə, fɛɛ manla
miə maawɔni nnya ntsyese fə.
14 Bomu nla miə məəbə fə ɔflɔ lə
lefe kliminti əsuə nya lə budi etiki butə
bətsyuə ənəmi ku ənəmi.
15 Diyuə lə disiənko fə. Fə bayimit-
syuə lə mfo kenke bə bəəsiəsə fə kukɔnɔ.
Məəsiəsə bayimitsyuə saa kukɔnɔ.

YUDA
Kukue Ko Yuda Lɛwɔni

1 Kukue komfo etsyi mɔ, Yuda, wə ni Yesu Kristo eto ɔtɔyɛ ku Yakobo eto ɔyimisani ɔflɔ, itə mba Onanto lékpadi ba nsi nkpə lə Anto Onanto eto lelabi ku Bonamute Yesu Kristo eto bobe əsuə.

2 Onanto eto kaminsənyənyə, diyuə ku lelabi lə disiəko mi kenke, lebé lekpe lə mi əsuə.

Bulə Ebutu Bidiabidia Eto Bateasa.

3 Mɔ bayimitsyuə lala, iyifo mɔ lelabi kekleke miə eni nwɔni kukue ntə mi itsyi lə kase Onanto léfo bomblɛ lə nkpə əsuə. Fɛɛ nsusu bamba esi búbə mɛ nkə efe bə nwɔni kukue komfo ntə mi mlə lə mfi nkpe mi nkɛale bə lə beta bofokanɔ eto kusu komə disi kekleke. Bofokanɔ bo Onanto dífi útə wə betidi lɔni kplo.

4 Itsyise betidi bətsyuə ba laante Onanto sikpi ábiɔ bédufə lə mi nti, betidi ba laatsyi Onanto eto lefonə nəmə kawunisə, bə lə ekate itə mə nkpə bua bo bensi əsuə. Betidi bamfo áni bo Okankplɛ ɔni kplo əmə Yesu Kristo wə ni Bonamute. Lefe kpə nə díbə lefe məə, Awɔnisa Kɛnkɛ átɛyi itsyə dikpilolo nə bákafo ɛyɛ lə mə asa buayifoyifo əsuə.

5 Ite bə biyi nyamfo kenke tsyaa, nsi nla miə meedi mi etiki itsyi lə lefe nə Onanto díləkə Israelfɔ utsyiko Egipte eto kasɔ əsuə, nya ɔ́tsylɔsə mba dímamfo wə bánɔ kenke.

6 Bekloma biə Onanto eto batɔnkpe ba dímankɛ lə əsuəale nnya bətə mə kalɔɔ, nya báni mə nsiəkɔ bo Onanto dítə mə, nya ɔ́kle mə lə amana əsuə ɔ́to ɔ́kpe lə ketuntu kamə kəmiə kaka úfi mə útsyə isu eyo Diyi Kplɛ Fɛfɛ nɛ əsuə boolo mə dikpi.

7 Bekloma Sodom ku Gomora ku kəmə ka letsyilama mfó əsuə, ba eto betidi díyifo fe batɔnkpe ba dísiə nkpe bua seka ku lə sɛsɔnɔdi eto nkpesiəsiə əsuə. Lə nnya esoo, Onanto dífi ute manlo ɔ́tonsə mə bə lə iyifo kotonənə eto buləkə kate eto ditsyəbi.

8 Nkomə ke betidi bamə mfo ləənyə kələkəkate bo lətə beeyifo lebua kə́ńyə lə mə əsuə eto sinə kula tsya əsuə. Bəə́ńyə lə Onanto eto əsuəale əsuə nya beedi etiki kə́ńyə lə kato eto asa nnya nkpé dibu əsuə.

9 Kato eto Ɔtɔnkpe Ninə Mikael kula tsya ményifo nko. Lə lefe nə wə ku Obonsam lékpe dinyəfi lə futsyə loofo Moses eto ɔkɔ əsuəə, Mikael méntsyue Obonsam kɛnyɛ ku aka. Bomu ɔ́tɛyi nkə, "Bonamute lə uyənki okpe fə!"

10 Fɛɛ betidi bamfo eto oklee, lesa nə ke eto kasɔ bannɔ koo, baaka nya beekudi katsyese. Nya asa nnya benyi ɛyɛ lə kolebe əsuə fe kase bebuki tsya nyi sekaa, nnya ni lesa nə tututu laatsylɔsə mə nə.

11 Mbɔbuɛ itə mə! Itsyise kusu ko əsuə Kain lɛyɛɛ, ko əsuə ke mə tsya lɛyɛ nɛ. Lə atabi esoo, mə tsya lə kənənsɛ əsuə áyɛ lə kusu bua fe Balam ke, bátaka bə́ńyə lə Onanto əsuə nya bátsylɔsɛ mə fe Kora seka ke.

12 Lə betsya lə lɔniyifoyifo əsuə biə biedi Bonamute eto didisaa, mə afanisa yifoyifo aabiasə mi botsya bomə. Baate əsuə nya beedi kemi lə kase ke baala əsuə. Mə əsuə eto lɛlɛkəsə hã ete baabɛbɛ. Bete fe asɔmiloku nnya laanni ɔsɔmi nya ufiebi laasɔ nnya ketsyi kedunko. Nya beyifo fe eyi nnya laannwɔ lə nnya lɛwɔfe, nnya díyifo fe béku ku keyudu bákpo lə kasɔ nya nyamblɛ kenke díkpə ékoe. Nya bente fe befandebi bia nlɛ botsyilama bia Onanto lɛlɔ kalebe útsyə útə lə ketuntu eto ketuntu əsuə itə lefe manlo.

13 Beyifo fe ufiebi wə laasɔ lə lekpo əsuə nnya yəətə mə afanisayifoyifo laakpɔ kabe kato fe lekpo eto efukpɔkpɔ seka.

14 Betidi bamfo əsuə Henok wə ni Adam eto kafo kuansele eto ubilele dídi etiki ɔ́tɛyɛ útsyə nkə, "Bonamute ku wə batɔnkpe kɛnkɛ akpi akpi ebubə.

15 Nya ookponko betidi ba kenke lekpo. Ookponko betidi ba leentsyue koto lə asa bua nnya kenke béyifo ku lə etiki bua nnya betidi ba leentsyue wə koto mfo dídi bə́ńyə lə Onanto əsuə tsya eso."

16 Betidi bamfo eedi etiki kawɔnɔnɔ kalo betidi bamba dikpi. Beefi nsusu lə asa bua əsuə lə betidi əsuə nya bəətəko mə kosate et alasa bua əsuə, kabesə əsuə kato nya beedi etiki ku kɛnyɛ minimini kawɛ betidi bə lə bayɛ lə nnya əsuə bəənyə lesa nə banlɛ bɔbɛbɛ.

Bifi Mi Ƒsuə Bitəkə Lə Kristo Ƒsuə.

17 Fɛɛ mɔ bayimi, bekloma etiki nnya Bonamute Yesu Kristo eto batɔnkpe lɛtɛyi mi lə lefe nə léfe mmə.

18 Bátɛyi bənkə, "Lə eyi fɛfɛ əsuəə, betidi ebɔbɔ bəbə bedi etiki bəkəmə mi nya booyifo lesa saa nə baala lə Onanto membukabe əsuə."

19 Mə ni betidi ba laakpe kəsənsə lə betidi nti, ba ini mə əsuə eto lɛlɛkɛsə ete baabɛbɛ, nya Onanto eto Lɛwɔnɔ ləmbə lə mə əsuə.

20 Fɛɛ mi, mɔ bayimii, bifi mi əsuə bitəkə lə əsuəale muəmuə lə mi bofokanɔ kɛnkɛ əsuə. Beto ola bɛyɛnko lə Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ eto əsuəale əsuə.

21 Bifi mi əsuə bekpe lə Onanto eto lelabi əsuə lə lefe nə bɛnlɛ kusu bobe bə

Bonamute Yesu Kristo ebunyə mi kaminsə
utə mi nkpə manlo.
22 Lə nyamfo esoo, binyə mba eto bo-
fokanɔ diməmuə tɔ ale kaminsə.
23 Bətsyuə ba nlɛ budufə lə ute əsuəə,
binə mə biləkə, nya bətsyuə tsyaa, binyə
mə kaminsə, tsya fɛɛ lə sikpitete əsuə. Nya
bikisi mə ditsyəbi bua nə nte fe əsuə eto
bikəlɛlɛ bia diyi ku asinsa nnya loofo mi
bobiasə.

Maato Ola Kətə Onanto Lə Mi Disi.

24 Nya wə nwə loofo mi bɔkɔbe kalɛ
lə wə ani nya biemutusə bidu bɛnɔɔ, lə
uyifo mi kɛnkɛ bə kabua saa mankɛ mi lə
əsuə, lə binyə disuəyuə lə bisu bɛbɔ lə wə
diyənde nəmə eto ənəmi.
25 Wə ni Onanto ɔni kplo wə ni bo
Ofomfokətə ɛyɛ lə Bonamute Yesu Kristo
əsuəə, diyənde, sɛkplɛ, lɛmɔ ku əsuəale
itə wə idu lə lefe nə léfe, ku mɔmɔ isu
manlo! Ibə itə.

KƎLƎKƎ KATE
Yohanes Eto Kələkə Kate Eto Kukue

1 Kukue komfo eto asa eyifo asa nnya
Onanto dítə nkə Yesu Kristo ləkə ote bey-
ifoyifo lə nnya ləəbə bubə lə lefe kliminti
əsuə. Kristo ətə Yohanes wə ni wə uyifoy-
ifo áte nyamfo lə lefe nə ótsyese Onanto
eto ɔtɔnkpe wə ɔflɔ.
2 Nya Yohanes lɛtɛyi asa nnya kenke
únyə. Nyə nyamfo ni kɛnyɛ ka ditsyi
Onanto ɔflɔ ku ɔnukualɛ eto ditiki nə Yesu
Kristo díləkə óte.
3 Disuəyuə itə nwə lookla kukue komfo,
nya disuəyuə itə betidi ba tsya lɔɔnɔ
Onanto eto katɛyikətsyə eto etiki nyamfo
nya bootsyue asa nnya báwɔni bákpe lə
kukue komfo koto. Itsyise lefe nə əsuə asa
nyamfo luubə ebɔfi.

Yohanes Ǝsiəsə Bafokanɔfɔ Eto Etsyukpa Akuanse Nya Nkpe Lə Asia Eto Lekpake Mfó.

4 Mɔ Yohanes uni lɛwɔni kukue komfo
minlɛ mi bafokanɔfɔ eto etsyukpa akuanse
nnya nkpe lə Asia eto lekpake nəmfo
botsyese.
Lefonə ku diyuə nə ditsyi Onanto wə nsi
nkpə mɔmɔ, wə dísiə taa kasɔ ketsyikokɔ,
wə nsi nlɛ bubə, lə usiəko mi lefe nə kenke.
Nko ke awɔnɔ akuanse nnya ńyə lə Onanto
eto lekankpomɛ eto ənəmi
5 ku Yesu Kristo wə ni ɔnukualɛ
odansiɛnyə wə ni nwə Onanto létakasə
utsyiko ɔkɔmə tutɛ nya uni kasɔ mfo eto
baka kenke eto oka wə ntəkə kato eto
lefonə ku diyuə lə disiəko mi. Waala bo,
nya úləkə bo utsyiko lə bo abua əsuə ku
wə kɔtɔ.
6 Nya útsyə sekakedikɔ útə bo, úyifo bo
besumunyə lə busumu wə Onanto ku Anto
əmə. Yesu Kristo eto ale ni diyənde ku
əsuəale idu manlo isu manlo. Ibə itə.
7 Bebe! Utəkə lə asɔmiloku əsuə ɔlɛ bubɛ!
Utsyuə saa ebunyə wə
ku mba léto wə afle kenke tsya.
Kawunsiə eto betidi kenke ebuwi
kaminsəku bembe ku binəntu lə wə
əsuə!
Ibə itə.
8 Bonamute Onanto, Ǝsuəalenyə Kenke
əmə lɛtɛyi nkə, "Mɔ ni kasɔ ketsyikokɔ
ku kaalosəkɔ, wə nkpe mɔmɔ, wə lɛkɛ taa
ketsyikokɔ, wə nsi nlɛ bubə."

Yesu Kpe Ǝsuəale Lə Ukpe Ku Bekpenkpe Ǝsuə.

9 Mɔ Yohanes, mi ɔyimi wə dítəkəko
Yesu ku mi, nya biakpe utu kakplatsya lə
disuətsyə əsuə kənyə kanyi ka leetu mba
ni wə sekakedikɔ kamə eto bale. Béti mɛ
bakpe lə kasɔ ka ntu letsyilama baakpo
Patmos itsyise mbe Onanto eto Ditiki Sɛɛ
nəmə letsya ku ɔnukualɛ wə Yesu díləkə
óte esɔ.
10 Lə Bonamute eto diyi nəmə əsuəə,
Lɛwɔnɔ Kɛnkɛ áyifə dísiə lə mɛ, ete mínnɔ
ɔkɔɛ wə léle bembembe fe kakpatsyaku
eto kakle lə mɔ kama eti.
11 Ɔkɔɛ əmə átɛyi nkə, "Wɔni lesa nə
fənyə ətsyə nya lə efi kukue komfo at-
syese bafokanɔfɔ eto etsyukpa nnya nkpe
lə kəmənkplɛ ekuanse kamfo. Ke ni
Efeso, Smirna, Pergamo, Tiatira, Sardis,
Filadelfia, ku Laodikea."
12 Nya lefe nə míntsyi míwunisəmiə lə
mbe futsyə nlɛ mɛ etiki budinkoo, nnyə
sika sia eto kakandiɛyi ekuanse.
13 Nnyə lə ke nti lesa nə lele utidi eto
ditsyəbi nə nkpe awukɛntsyɛ nnya dikulə
ekpo wə lə nkpato nya seka eto abɔsu nkle
wə lə lɛkɔɛsi.
14 Wə disi eto sewɔni eflubi futututu
fe osamu eto sele nye olokotuku nya wə
ənəmi nlɛ buyənde fe ute wə nlɛ buńyə.
15 Wə nkpato lɛ buyənde fe ayiwa nnya
bələkə lə ute bási lele nya wə ɔkɔɛ eto
nnya nlɛ bɔbɔ lele ketu eto ntu bo ditsyi
koba kato bɔnlɛ boto lə ditumbu kasɔ eto
kudu.
16 Utidi əmə ákɔbe befandebi bekuanse
ɔlɛ lə wə kodiani. Nya lesiabi nyɛ nnuə
yayaya lɛbɔ dítsyi lə wə kɛnyɛ. Nya wə
ənəmi kenke nlɛ buyənde fe nkɔminti eto
kofe.
17 Se mínyə wəə, ndu nnɔ lə wə akɔ fe
utidi wə díkpe. Úfi wə kodiani útəkə mɛ
lə əsuə nya ɔ́tɛyi nkə, "Mante sikpi! Mɔ ni
Ututɛ ku Ɔfɛfɛ.
18 Mɔ ni nwə nsi nkpe nɛ! Ńkpe, fɛ
mɔmɔɔ, nsi nkpe idu isu manlo manlo.
Nkpe əsuəale lə ukpe ku bekpenkpe eto
kawunsiə əsuə.
19 Nyaso wɔni asa nnya fənyə, asa nnya
nkpe mɔmɔ ku nnya luubə kama tsya
ətsyə.
20 Akulasa nnya nkpe lə befandebi
akuanse nnya fənyə lə mɔ kodiani ku
sika sia eto kakandiɛ eto keyi ekuanse
kamə ni bənkə befandebi bekuanse biamə
ni Onanto batɔnkpe itə bafokanɔfɔ eto
etsyukpa akuanse nyamə. Nya iyi ekuanse
nyamə ni etsyukpa akuanse nyamə."

2

Kukue Ko Ɔwɔni Utə Efeso Eto Bafokanɔfɔ Eto Ditsyukpa.

1 Mfo nya ɔ́tɛyi mɔ Yohanes nkə, "Wɔni
etiki nyamfo atsyese Efeso eto bafokanɔfɔ
eto ditsyukpa eto Onanto eto ɔtɔnkpe
fənkə,

Mɔ, Yesu, nwə nlɛ befandebi bekuanse
lə kodiani, nya ɔnlɛ bɔyɛ lə sika sia eto
kakandiɛ eto keyifo ekuanse nti eto etiki
ni nnya nlɛ bubə mfo nɛ.
2 Nnyi keyifo ka fékeyifo, nyi kase
fákplatsya ku kase fákpe dibusə ku kase
fákpe nkɛale fənyə kanyi. Nnyi miə
aanla babuyifo tidi eto asa. Áto mba
laakpo mə əsuə bə batɔnkpe abe, fɛɛ
benni, nya fənyə fə beyifo badiantidi.
3 Nyi miə akpe dibusə nya fənyə kanyi
lə mɔ disi nya ani mánlo fə.
4 Fɛɛ kabua ka minyə lə fə əsuə ni
bənkə, ensi anla mɛ mɔmɔ fe kase
fákala mɛ kɔ.
5 Nyaso kloma kaka fətəkə fɛ fáfankli
fetsyi əsuə. Tsyi awuninsə lə ətsyə fe kase
fətsyə kɔ. Nya lə tsyi awunisə lə fə abua
əsuə, lə inni nko muubə ntsyi fə okandiɛ
eto uyi əmə lə wə kənyəkɔ
6 Fɛɛ nnya ni fə afele ni bənkə, leekisi
asa nnya Nikolatia eto betidi leeyifo fe kase
mintsya leekisi nya.
7 Lə akpe atoo, nyalɛ tsyue ato lə anɔ
lesa nə Lɛwɔnɔ nəmə nlɛ bafokanɔfɔ
eto etsyukpa nyamə bɔtɛyi. Mba ditəkə
kato, muutə mə kuyi ko ləətə nkpə ko
ńyə lə Onanto eto ɔkpɔ kafo eto eyibibi
ətsyuə miə bedi.”

Kukue Ko Ɔwɔni Útə Smirna Eto Bafokanɔfɔ Eto Ditsyukpa.

8 Nya ɔ́tɛyi mɛ nkə, “Wɔni kukue
komfo atsyese Smirnafɔ eto bafokanɔfɔ eto
Onanto eto ɔtɔnkpe fə,
Mɔ, Yesu, wə ni ututɛ ku ɔfɛfɛfɛ, wə
díkpe fɛ usi ótaka útsyi ɔkɔmə úbə
nkpə, nlɛ nyamfo bɔtɛyi minkə,
9 Nnyi kanyi ka bɛnlɛ bunyə ko ohiã
wə bɛnlɛ bunyə. Fɛɛ lə sitinti, biyifo
batabinyə. Nnyi asa bua nnya mba bə
mə ni Yudafɔ fɛ benni Yudafɔɔ, laatɛyi
kefi kabiasə mi. Bomu beyifo mba nkpe
lə Obonsam eto ditsyukpa nti.
10 Biante kanyi saa ka biəbə bunyə
sikpi. Bitsyue ato lə bənɔ. Obonsam eboto
mi bətsyuə obe, utə bə beti mi bətsyuə
bakpe lə aba eto diyo, biunyə kanyi itə eyi
lefosi. Bidi ɔnukualɛ bitə mɛ lə ibə bə balo
mi kulaa tsya, nya muutə mi nkpə manlo
eto lekankpakpa fe mba dítəkə kato.
11 Lə bekpe atoo, nyalɛ bɛnɔ lesa
nə Ləwɔnɔ nəmə nlɛ bafokanɔfɔ eto
etsyukpa nyamə bɔtɛyi! Mba luutəkə
lebua kato, embudufə lə ukpə nuəfə
manlo manlo əsuə.”

Kukue Ko Ɔwɔni Útə Pergamo Eto Bafokanɔfɔ Eto Ditsyukpa.

12 Nya ɔ́tɛyi mɛ nkə, “Wɔni kukue ətə
Pergamo eto bafokanɔfɔ eto ditsyukpa eto
Onanto eto ɔtɔnkpe nkə,
Mɔ, Yesu, wə nkpe lesiabi nyɛ nnuə
yayaya eto etiki ni nkə,
13 Nnyi kaka binsi, kaka Obonsam
dítsyə wə sekakedikɔ. Befo mɛ bɛnɔ
kekleke. Nya bianyani mi bofokanɔ lə
mɛ lə lefe nə bálo Antipa kulaa tsya, wə
didi mɔ etiki lə ɔnukualɛ eto kusu əsuə
lə kaka Obonsam nsi.
14 Fɛɛ nkpe etiki sɛkɛ lə mi əsuə.
Bekpé betidi bətsyuə lə mi nti ba
ntekeko Balam eto asatete. Utidi əmfo
ni nwə léte Balak kase ɔɔwɛ Israel bebi
okpe lə lebua əsuə, nya ɔ́wɛ mə ókpe
bédi lesa nə béfi bətə bəfiə kedi, nya bédi
sɛsɔnɔ.
15 Nko kee, mi bətsyuə tsya ntəkəko
Nikolatiafɔ eto asatete kama.
16 Bisinkli lə mi abua kama! Lenni
nkoo, yəmbɔklɛ muubə mi ɔflɔ nya muufi
lesiabi nə nkpe mɛ lə kɛnyɛ nkpɔnko betidi
bamfó lema.
17 Lə bekpe atoo, nyalɛ bɛnɔ lesa nə
Lɛwɔnɔ nəmə nlɛ bafokanɔfɔ eto et-
syukpa nyamə bɔtɛyi. Mba ditəkə katoo,
muutə mə manna eto didisa kulakula
nəmə ditsyuə. Muutə mə utsyuə saa tsya
lebaflubia nə əsuə báwɔni diye fɔfɔ nə
kuutsyuə saa lenyi bətəkə enso nwə hã
léfo ni.”

Kukue Ko Ɔwɔni Útə Tiatira Eto Bafokanɔfɔ Eto Ditsyukpa.

18 “Wɔni kukue komfo atsyese Tiatira eto
bafokanɔfɔ eto Onanto eto ɔtɔnkpe fənkə,
Kɛnyɛ kamfo etsyi Onanto eto Ubi wə
eto ənəmi nlɛ bunyə fe ute seka, nya wə
akpa nlɛ buyənde fe ayiwa nnya básí ele
kɛnkɛ.
19 Nyi keyifo ka feyifo. Nyi kase fala
mɛ, fə bofokanɔ lə mɛ ku fə kesumu lə
kanyinyənyə əsuə ku dibusə nə nkpe fə,
nyi miə alɛ bokplatsya mɔmɔ kaso kɔ.
20 Fɛɛ nnya minyə ləmbə kɔnɔ
lə fə əsuə ni bənkə bítə usio wə
baakpo Isabel, wə nkə uyifo Onanto
eto unyɛləkətidi kusu ɔnlɛ asa bote
mɔ beyifoyifo, kanyansə mə kusu kedi
asɔnɔ, nya beedi edisa nnya béfi bətə
bəfiə kedi.
21 Ntə wə lefe miə ɔtsyi ɔwuninsə lə
ɔyɛ abua buyifo, fɛɛ ɔ́ni nkə wəmbɔyɛ wə
sɛsɔnɔdi.
22 Lə nnya esoo, muutə unyə kanyi lə
wə belabeke biamə əsuə nya mba laakpo
wə ebunyə kanyi sitinti. Muuyifo nyamfo
nko lə bantsyi bawuninsə bayɛ asa bua
nyamfo buyifo ku wə.
23 Moolo mba ntəkəko wə tsya lə
bafokanɔfɔ eto etsyukpa kenke tsya lə bate
bə nyifo nwə nyi utsyuə saa eto nsusu
kəmiə ku wə alasa. Moofo utsyuə saa kayo
ɛyɛ lə wə eyifosa eto kɛnyɛ.

24 Fɛɛ mi Tiatirafɔ fɛfɛ ba dímamfo wə
asatete bua nyamə, mimba dímankase
wə asatete nnya baakpo bə Obonsam eto
asakulakula nnya eto kəmiə letsyo, bɛnɔ,
mensimbutsyisə mi bitsyike bamba saa.
25 Fɛɛ isu ese lefe nə muubə, bɛkɔbe
lesa nə bɛnlɛ kɔni kekleke bɛlɛ.
26-27 Nya mi bətsyuə ba luutəkə lebua
kato nya bɔɔlɛnko nko isu ese lə
kalosəkɔɔ, muutə mə əsuəale fe kase
mímfo mintsyiko mɔ Anto ɔflɔ. Muutə
mə əsuəale bedi seka lə ese ese əsuə,
'Bedi seka lə mə əsuə ku kɔni ale,
baba mə besense bakpo fe kase baaba
ekplibi seka.'
28 Muutə bəyənde fe kolensiənto eto
sefandebi ke tsya.
29 Lə bekpe atoo, nyalɛ bitsyue koto
lesa nə Lɛwɔnɔ nəmə nlɛ bafokanɔfɔ eto
etsyukpa nyamə bɔtɛyi."

3

Kukue Ko Ɔwɔni Útə Sardisfɔ Eto Bafokanɔfɔ Eto Ditsyukpa.

1 "Wɔni etiki nyamfo atsyese Sardisfɔ eto
bafokanɔfɔ eto ditsyukpa eto Onanto eto
ɔtɔnkpe fənkə,
Mɔ nwə nlɛ Onanto eto awɔnɔ
akuanse ku befandebi bekuanse lə kɔni
nlɛ bɔtɛyi nɛ.
Nyi keyifo ka fanlɛ buyifo, nyi miə afo
diye bə esi nkpə, fɛɛ ebukpə fɛ fanyɛ!
2 Nyaso taka lə akpe əsuə nkɛale fɛ lə
ekpe alo kenke. Itsyise nyə ntsyə lekpo miə
nnya fékeyifo mamflɔ tɔ elo lə mɔ Onanto
eto ənəmi.
3 Nyaso kloma lesa nə báte fə ku lesa
nə fánɔ, tsyue nnya koto lə etsyi fə nkpə
awunisə ələkə fə əsuə lə abua əsuə. Fɛɛ
lə əmansankli atsyi awuninsəə, muubə
fə ɔflɔ fe uyu seka, nya fəmbote lefe nə
muubə.
4 Fɛɛ betidi esiani lə mi nti lə Sardis
ebu ba dímanansə tɔ mə awu. Bookpe
awu flubia bətəkəko mɛ, itsyise mə dińyə
itə bə beyifo mɔ bale.
5 Utsyuə saa ke luutəkə lebua kato,
okpe awu flubia fe mə kee, membulə̀kə wə
aye lə mba nsi nkpə eto kukue komə kafo.
Muudi wə adansiɛ lə mɔ Anto ku Onanto
eto batɔnkpe kenke eto ənəmi miə uyifo
mɔ bale.
6 Lə bekpe atoo, nyalɛ bitsyue koto lesa
nə Lɛwɔnɔ nlɛ bafokanɔfɔ eto etsyukpa
nyamə bɔtɛyi."

Kukue Ko Ɔwɔni Útə Filadelfia Eto Bafokanɔfɔ Eto Ditsyukpa.

7 Lə nyamfo eto kamaa, ɔ́tɛyi mɛ
nkə, "Wɔni nyamfo atsyese Filadelfia eto
bafokanɔfɔ eto ditsyukpa eto Onanto eto
ɔtɔnkpe fənkə,
Nwəmfo eyifo ɔkɛnkɛnyə nya wə ditiki
eyifo ɔnukualɛ. Wə nlɛ Oka David
eto əsuəale eto safui sia lə ɔsini siku
sitsyuəə, kuutsyuə saa əmbə wə loofo se
buti. Nya lə uti see, kuutsyuə saa embofo
se bɔsini.
8 Nyi keyifo ka feeyifo. Nyi miə akpé
əsuəale sɛkɛ tsya, áfo mɔ asatete nya
fámani mɛ. Nsini kusu ntsyə fə sɛtɔ ko
kuutsyuə saa ləmbofo buti.
9 Lɔ abe! Betidi bətsyuə kpe ba nkpe lə
Obonsam eto ditsyukpa əsuə nya baakpo
mə əsuə bə Yudafɔ, fɛɛ benni Yudafɔ,
badia beni. Muuyifo mə bəbə base akonki
lə fə akɔ. Muutə məmblɛ te bə maala fə.
10 Nya se bitsyue mɔ etiki koto, nya
bíńyə kekleke bínyə kanyi saa eto okloe
esoo, muuləkə mi ntsyiko lə kanyinyənyə
eto bulə kekleke eto lefe nə ləəbə bubə lə
kawunsiə kamfo əsuə ka buufi bato kasɔ
mfo eto betidi kenke babe.
11 Nlɛ bubə lə lefe kliminti əsuə.
Bɛkɔbe lesa nə bɛnlɛ lə kɔni bɛlɛ kekleke
bə kuutsyuə saa embɔlɛ lesa nə ni mi
kayofofo ofo.
12 Muuyifo nwə luutəkə kato, oseke lə
mɔ Onanto eto Disumuyo eto diyo. Uńyə
mfó lefe nə kenke nya bembudi wə bewui
kulefe. Mɔɔwɔni mɔ Onanto eto diye ku
mɔ Onanto eto umənkplɛ, Yerusalem fɔfɔ,
wə lɔɔbɔ utsyi mɔ Onanto ɔflɔ kato ubə
kasɔ ntəkə lə wə. Mɔɔwɔni mɔ diye fɔfɔ
tsya ntəkə lə wə.
13 Lə bekpe atoo, nyalɛ bɛnɔ lesa nə
Lɛwɔnɔ nlɛ bafokanɔfɔ eto etsyukpa
bɔtɛyi."

Kukue Ko Ɔwɔni Útə Laodikea Eto Bafokanɔfɔ Eto Etsyukpa.

14 Nya usi ɔ́tɛyi mɛ nkə, "Wɔni ətə
Laodikea eto bafokanɔfɔ eto Onanto eto
ɔtɔnkpe fənkə,
Nwə ni ibə itə wə ni nwə leeyifo asa
lə kusu əsuə ku nwə laatɛyi Onanto eto
ɔnukualɛɛ, wə əsuə ɛyɛ Onanto díyifo
asa nnya kenkee, eto etiki ni bə,
15 Nyi keyifo ka féyifo nya minyi miə
əmənyuə nya famamfo ute tsya. Fɛɛ eni
nla miə yuə nye fo ute.
16 Fɛɛ se feyifo lentilenti, fəmənyuə
nye famamfo ute esoo, muutufə fə nwui lə
mɔ kɛnyɛ.
17 Aatɛyi fə, 'Otabinyə mini, bike kpé
mɛ nya kulesa manhiã mɛ.' Fɛɛ enyi fə
uminsətidi ku ohiãfɔ, utidi wə dimamflɔ,
unəmba ku nwə nyɛ leyaleya feni.
18 Nyaso nlɛ fə kɔlɛ bɔlɛ minkə ya sika
sia lɛlɛkɛ, sia báyinklisə lə ute etsyiko mɔ
ɔflɔ bə lə afiani otabinyə, ya kafia flubia lə
eti bə lə ayɛ leya bɔyɛ kakpe fə əsuə kofani.
Ya ənəmi eto afa akpo lə ənəmi lə ənyə asa
kukɔnɔ.

19 Betidi ba maalaa, mə məəyənki
kakpe kənə koto nɛ. Nyaso fo ute lə akɔse
atsyi lɛkɔɛsi awunisə lə fə abua əsuə.
20 Nɔɔ! Nńyə lə kesie nlɛ siku bɔsɔ. Lə
utsyuə anɔ mɔ ɔkɔɛ nya ɔsini mɛ sikuu,
muudufə wə diyo nya bonko wə lookpe
kɔni lə ɔkpɛ ɔni budi lesa.
21 Utsyuə saa ke lɛkpɔ utəkə lebua
kato, muutə kusu usiə lə mɔ ɔflɔ lə kaka
minsi lə mɔ lekankpomɛ əsuə, fe kase
míntəkə kato nya minsi lə mɔ Anto eto
lekankpomɛ ɔflɔ seka.
22 Lə bekpe ato, nyalɛ bɛnɔ lesa nə
Lɛwɔnɔ nəmə nlɛ bafokanɔfɔ eto et-
syukpa nyamə bɔtɛyi."

4

Kase Banlɛ Onanto Bɔtɛsə Lə Wə Sekakedikɔ.

1 Lə lefe nəmfóo, nsi nyə buləkəkate
butsyuə nya mínyə siku sia básini bətsyə
leya lə Onanto eto.
Nya mfó mínɔ ɔkɔɛ utsyuə wə nlɛ bole
fe kakpatsyaku nsi nlɛ bufə katɛyi mɛ nkə,
"Bə kato mfo, lə nləkə nnya ləəbə bubə
kama nte fə."
2 Lamfolamfo, Lɛwɔnɔ nəmə áyifə dísiə
lə mɛ nya mínyə lekankpomɛ ditsyuə kato
mfó nə əsuə utsyə nsi.
3 Nwə nsi lə lekankpomɛ nəmə lə
buyənde fe yaspa ku sardis eto aba nnya
lefo koya nya kɔlɛsensə ko nlɛ buyənde
fe emeralda eto leba seka létsyilama
lekankpomɛ nəmə.
4 Bétsyue akankpomɛ awosi ənuə
ana tsya nya létsyilama lekankpomɛ
nəmə, nya beninɛ fosi ənuə ana tsya ba
nkpe awuflubia, nya benti sika sia eto
akankpakpa nsi lə akpomɛ nyamə əsuə.
5 Nya ofamfa ku ɔsitoto eto kɔsɔ lɛ bɔbɔ
ketsyi lə lekankpomɛ nəmə əsuə. Atɛ
akuanse nlɛ bunyə lə lekankpomɛ nəmə
eto sɛtɔ. Nyamfo ni Onanto eto awɔnɔ
akunse nyamə nɛ.
6 Nya lekankpomɛ nəmə eto sɛtɔ akpa
wuee, fe lekpo befi ahũhuɛ beyifo.
Asayifoyifo nya nkpe nkpə, nya dikə
ənəmi kpenkpenkpe sɛtɔ ku kama, ńyə
etsyilama lekankpomɛ nəmə eto akpake
nnya ta kenke
7 Etutɛ ále tsyata. Ǝnuəfə ale ɔtrɔmu.
Ǝtsyəfə kpe ənəmi fe utidi. Nya anale ale
kɔlikpo ko nlɛ bufunini.
8 Asa nnya nkpe mfó eto əsuə saa kpe
mbamba akua akua, nya ənəmi diyi nnya
etsyilama kalebe saa, nya ɛnlɛ ese busə
lefe saa katɛyi nkə,
"Kɛnkɛ, kɛnkɛ, kɛnkɛ
ni Bonamute Onanto wə ni əsuəalenyə lefe
nə ta,
wə nsi nkpe mɔmɔ, wə dísiə taa kasɔ
ketsyikokɔ,
wə nsi nlɛ bubə."
9 Asa nnya nsi nkpe mfó eese atɛsɛ, dibu ku
lɛninsɔ eto ese itə nwə nsi lə lekankpomɛ
əsuə wə nsi nkpə lefe saa isu lefe saa.
10 Lə beyifo nkoo, beninə fosi ənuə əna
bamə aataka kakpoo kasɔ lə nwə nsi lə
lekankpomɛ eto ənəmi kesumu wə ke
ni nwə nsi nkpe itə lefe manlo manlo
nya bəələkə mə akankpakpa kətsyə lə
lekankpomɛ nəmə eto sɛtɔ kese ese katɛyi
nkə,
11 "Bonamute ku bo Onanto!
Fə dińyə itə atɛsɛ ku dibu ku əsuəale.
Itsyise fə diyifo asa nnya ta kenke,
nya fətə fə məmblə siə nkpə
bo lɛflɔ lə fə lelabi əsuə."

5

Lesamubi Nəmə Áfo Kukue Ko Bəkənə Mfó.

1 Nyamfo eto kamaa, nnyə kukue kut-
syuə ko bəkənə ko nwə nsi lə lekankpomɛ
əsuə nlɛ lə wə kodiani. Báwɔni asa lə ko
lekpake nə ku nnɛ, nya béfi sitə eto etinsa
beti ko kɛnyɛ lə akpa akuanse.
2 Mfó mínyə Onanto eto ɔtɔnkpe kplɛ
utsyuə wə léto ɔkɔɛ bembembe ɔ́tɔ nkə,
"Owoe ni nwə dińyə utə bə ufə sitə eto
etinsa siamə lə ɔsini kukue komfo?"
3 Fɛɛ bənnyə kutsyuə saa lə kato lee kasɔ
lee lə ɔkɔmə wə loofo kukue komə bɔsini
lə obe ko kafo.
4 Nwi keku tinti se bámfo kutsyuə saa
bunyə wə díńyə utə bə umənkli ko lə okla.
5 Mfó əmə nya beninə bamə eto ɔni
lɛtɛyi mɛ nkə, "Mensiwi keku. Bee! Yesu
wə baakpo Tsyata wə lɛbɔ utsyi lə Yuda
eto kusə, ɔkplɛnyə wə ni Oka David eto
ufluflu, wə dítəkə kato, wə dińyə utə bə
ɔsini sitə eto etinsa akpa akuanse nya béfi
béti kukue komə eto kɛnyɛ nɛ."
6 Lə nnya kamaa, nnyə Lesamubi nə
nńyə lə lekankpomɛ nəmə eto ntinti, nya
asa ana nnya nsi nkpe mfó əmə létsyilama
wə ku beninə bamə. Nya íyifo fe bolo bálo
lesamubi nəmə. Aakpɛ akuanse ńyə ni lə
disi ku ənəmi akuanse, nya ni Onanto eto
awɔnɔ akuanse nnya bátsyese kawunsiə
kamə kenke.
7 Lesamubi nəmə ésu ófo kukue ko nwə
nsi lə lekankpomɛ nəmə nlɛ lə wə kodiani.
8 Kase ófo kukue koməə, asa ana nnya
nsi nkpe nyamə ku beninə fosiənuə ena
bamə ákpo kasɔ lə lesamubi nəmə eto
ənəmi. Mə utsyuə saa lɛ osanku ku sika
eto ɔkpɛ lə kɔni. Kakpɛ kamə éyi ku lufui
nnya ni Onanto eto betidi ba lefo banɔ eto
olatoto.
9 Bése kusə fɔfɔ ko nlɛ bɔtɛyi nkə,

"Aflɔ ətə bə afo kukue komə,
nya bə lə efe sitə eto etinsa ekuanse sia
nti lə kukue komə eto kɛnyɛ.
Itsyise bálo fə,
nya ɛyɛ lə fə əsuə bufi kətə kedi eto
ukpe əsuəə,
áfó betidi kpə eto disi eto kayo ətə
Onanto.
Betidi bamfo etsyi ese ese, bele bele, nsɔ
nsɔ, ku kawunsiə eto betidi kenke.
10 Éyifo mə báfiani besumunyə eto
sekakedikɔ ba leesumu bo Onanto,
nya boodi seka lə kasɔ kamfo."
11 Nya se minsi mímbe, nnyə kato eto
batɔnkpe akpi, akpi ku awo, awo ba ləmbə
leklabii, ńyə batsyilama lekankpomɛ nəmə
ku asa ana nnya nkpe nkpə nyamə ku
beninə bamə.
12 Nya banlɛ ese busə bembembe bənkə,
"Lesamubi nə bálo əńyə ditə bə,
lɛkɛ əsuəale, setabikɛ, kobe, bofobuy-
ifo,
dibu, diyənde ku atɛsə."
13 Nya mínɔ se asa nnya kenke Onanto
díyifo nkpe kato ku kasɔ mfo, kasɔ kəmiə
ku lekpo kafo ku asa nnya kenke nsi nkpə
nlɛ ese busə katɛyi nkə,
"Nwə nsi lə lekankpomə əsuə ku Lesamubi
nəmə,
mə mbə atɛsə, dibu, diyənde ku əsuəale
idu manlo isu manlo."
14 Nya asa ana nnya nsi nkpə léfo bátanɔ
bə, "Ibə itə." Nya beninə bamə lékpo lə
kasɔ, nya bésumu Onanto ku Lesamubi
nəmə.

6

Lesamubi Nmə Ásini Sitə Eto Etisa Nyamə.

1 Nya mínyə se Lesamubi nəmə dífə sitə
eto etinsa tutɛ nyamə ɔ́sini kukue komə
nya mínnɔ se asa ana nnya nsi nkpə eto
ani léto ɔkɔɛ íkumi fe ofamfa seka ɛtɛyi
nkə, "Bə!"
2 Mbe, nya mínyə ɔtɔmli flubia utsyuə.
Nwə nsi lə wə lɛ sifie lə kɔni nya bətə
wə lekankpakpa ditsyuə. Úsiə lə wə nya
ɔ́bɔ fe omamanyə wə ləətəkə kato ntɔ kato
kətəkəkɔ.
3 Nnya kamaa, Lesamubi nəmə əfə lɛsini
sitə eto etinsa eto etinsa nuəfə nyamə nya
mínnɔ asa ana nnya nsi nkpə eto unuəfə
lɛtɛyi nkə, "Bə!"
4 Nya ɔtɔmini bamba wə lɛsɛ lɛbɔ úbə.
Bətə nwə ləəsiə wə əsuəale bə unə lema
oboko kawunsiə eto betidi lə balo mə
bətsyuə. Bətə wə lesiabi nyɛ nuə nə lɛmɔ.
5 Nyamfo eto kamaa, Lesamubi nəmə əfə
sitə eto etinsa tsyəfə nyamə nti lə wə kukue
komə eto kɛnyɛ. Mfó mínɔ se asa ana nnya
nsi nkpə eto ətsyəfə lɛtɛyi nkə, "Bə!" Nya
se mímbee, nnyə ɔtɔmini naa bamba nya
nwə nsi lə wə lɛ nseni lə kɔni.
6 Nnɔ ɔkɔɛ utsyuə wə nte fe bɔbɔ ɔ́bɔ
utsyi lə asa nnya nsi nkpə ɔflɔ wə lɛtɛyi
nkə, "Kamɔ eto ɔkpɛ tɔ itə diyi lɔni eto
kayofofo nya antabi eto ɛkpɛ itsyə ńyə itə
diyi eto kayofofo. Fɛɛ mambiasə nnuəbi
ku wain eto eyi nnya ńyə mfó!"
7 Nya kama nnya Lesamubi nəmə dífə
sitə eto etinsa nale. Nya mínɔ asa nnya nsi
nkpə eto anale didi etiki ɛtɛyi nkə, "Bə!"
8 Lə mbe mfó, nnyə miə ɔtɔmini wə nte
fe ntɔ eto ditsyəbi nńyə. Baakpo nwə
ləəsiə lə wə bə ukpe. Nya utidi bamba
tsya təkəko wə kama baakpo ɔkɔmə. Bətə
mə əsuəale bə balo kawunsiə eto betidi eto
lekpa nale, ɛyɛ lə lema, kukpɛnsɛ, bufi ku
ɛyɛ lə bebutubuki ba ləəmuə betidi əsuə.
9 Se Lesamubi nəmə dífə sitə eto etinsa
nɔnde, ńyə awɔnɔ ətsyuə lə kedikətəkɔ eto
ləba nəmə kalɔ, mba bálo eto awɔnɔ, se
bəbə Onanto eto leba nəmə kalɔ, mə ni
mba bálo se bábé Onanto eto Ditiki Sɛɛ
nəmə letsya nya bédi ni ɔnukualɛ eso.
10 Awɔnɔ nyamə áfã bembebe ɛtɛyi
nkə, "Bonamute, eni əsuəalenyə kenke,
ɔkɛnkɛnyə ku ɔnukualɛnyə. Nte lefe nə
eto lefe ko, fookponko kawunsiə eto betidi
lekpo, ənə mba lélo bo koto?"
11 Bətə mə utsyuə saa awu flubia kɛntsyɛ
ókpe, nya bátɛyi mə bənkə besi babe mə
kusu sɛkɛ isu ese lefe nə eto lefe bálo
mə beyifotsyuə ku mə bayimi eto sitiditu
kenke balosə fe kase bálo mə tsya.
12 Lə nyamfo eto kamaa, nnyə se
Lesamubi nəmə difə sitə eto etinsa lə
lekpa kuande əsuə, kawunsiə kenke étinkə
kekleke, nya kofe lɛyɛ bofa nya lesa saa
lena sũũ fe kafia na, nya kofande lɛsɛ həə
fe kɔtɔ.
13 Befandebi, álo bitsyi kato bibə bɛsɔ
kasɔ fe kase eyibibi mambemambe laalo
kakpo lə kasɔ lə ufiebi asɔ kekleke.
14 Difule ánya lamfolamfo fe kase
bəəkənə kukue seka nya kɔtini saa ku kasɔ
ka ntu letsyilama lɛnyi lə nyənkɔ.
15 Mfó nya kawunsiə eto baka,
Aba bamamanyə ninə, batabinyə ku
bəsuəalenyə, ku betidi ba kenke, ndomufɔ
ku mba nsi lə mə əsuə əsuə, difi mə əsuə
bákula lə əbiəku ku abanse kalɔ ku lə atini
əsuə.
16 Báfa bákpadi atini ku abanse bə,
"Beba bekpo bo lə əsuə biti bo bekpe itsyi
lə nwə nsi lə lekankpomɛ eto ənəmi ku lə
Lesamubi nəmə eto lɛblɔfi eto ənəmi.
17 Itsyise Onanto ku Lesamubi bamə eto
ləblɔfi eto diyi nəmə eboyo! Nya owoe
loofo bunyə lə nnya ənəmi?"

7

Únyə Israel Eto Betidi Kɔkpi Lofa Betidi Fosi Ana Betidi Ena.

1 Lə nyamfo eto kamaa, ńnyə Onanto eto
batɔnkpe ena bətsyuə ba nyə lə kawunsiə
eto esi ana nyamə ba lɛkɔbe kefiebi əna
kamə banlɛ, beti kefiebi kamə bə kayɛ bɔsɔ
lə kasɔ, lə lekpo nye lə eyi əsuə.
2 Nya minsi minyə Onanto eto ɔtɔnkpe
bamba wə lɛbɔ utsyi lə kofekatokɔ ɔnlɛ
kato bobe, nya Onanto wə nsi nkpə eto
lekpotsyəsa ntəkə lə wə. Onanto ditə
əsuəale nkə beyifo lesafimfi kasɔ ku lekpo,
3 nya ɔ́tɛyi nkə, "Bienyifo lesafimfi kasɔ,
lekpo nye eyi saa, isu eyo lefe nə buufi sitə
eto etinsa butsyə Onanto eto beyifoyifo eto
nto lekpo."
4 Nya bátɛyi mɛ bənkə betidi ba béfi
Onanto eto sitə eto etinsa bətsyə lekpo
lə mə nto eto leklabi ebuyifo betidi akpi
kolofa awosi ana ana (144,000). Betidi
bamfo étsyi Israel eto lefosi mfo nuə kafo.
5-8 Betidi lefosi akpi ənuə étsyi Israel eto
kafo əsuə. Mə ni
Yuda, Ruben, Gad, Aser, Naftali,
Manase, Simeon, Lewi, Isakar,
Sebulon, Yosef ku Benyamin.
9 Lə nyamfo eto kamaa, ńyə sitiditu kplɛ
ditsyuə nə eto betidi kuutsyuə lembofo
bokla! Betsyi kasɔ saa, ese saa, bele tɛyi
tɛyi saa, betidi betidi saa eto okle, nya
bənyə lə lekankpomɛ nəmə ku Lesamubi
nəmə eto ənəmi, nya bankpe awuflubia,
nya banlɛ bekabe lə ani.
10 Nya báfa ku ɔkɔɛ bembembe bátɛyi
bənkə,
"Bofokətə etsyi Boanto Onanto
wə nsi lə lekankpomɛ əsuə
ku Lesamubi nəmə ɔflɔ!"
11 Onanto eto batɔnkpe kenke bəńyə batsy-
ilama lekankpomɛ nəmə ku beninə bamə
ku asa ana nyamə, nya batɔnkpe bəmə
difusə ənəmii kasɔ lə lekankpomɛ nəmə
eto ənəmi, besumu Onanto,
12 katɛyi nkə,
"Ibə itə! Atɛsə, diyənde, kobe,
lɛninsɔ, dibu, əsuəale ku kakplɛkɔ
lə idi bo Onanto əmə eto ale
idu manlo isu manlo!
Ibə itə!"
13 Beninə bamə eto ɔni átɔ mɛ nkə, "Ba-
woe ni betidi ba nkpe awu flubia kɛntsyɛ
mfo? Nya se bétsyi?"
14 Mfó nya mintɛyi mə miə, "Bonamute,
minnyi. Fə nyi."
Mfo nya ɔ́tɛyi mɛ nkə, "Mba mfó ni
betidi ba dínyə kanyi kekleke fɛ bábɔ báfe.
Bəflə mə awu éle futufutu lə Lesamubi
nəmə eto kɔtɔ əsuə.
15 Nyasoo,
bəəńyə lə Onanto eto lekakpomɛ nəmə eto
ənəmi
kesumu wə ketsye ku kakɔmi lə wə
Disumuyo.
Itsyise nwə nsi lə lekankpomɛ nəmə əsuə
ebota mə disi lə wə ənəmi.
16 Kukpɛnsɛ nye utukuɛ
esi əmbɔlɛ mə kulefe.
Nya kofe nye utefofo saa ensiembufi mə.
17 Itsyise Lesamubi nə nkpe lə lekankpomɛ
nəmə eto ntinti mfóo, ebɔlɛ mə ola,
obe mə.
Wookpa mə ɔyɛnko usuko kaka nkpə
eto ntu bo laayifə lefe saa nkpe.
Nya Onanto tsya lɔɔsi mə binəntu saa lə
ənəmi."

8

Lesamubi Nəmə Éfe Sitə Siamə Lə Lekpa Kuansele.

1 Se Lesamubi nəmə difə sitə eto etinsa
sia nti lə lekpa kuansele əsuəə, ídi kanana
lə kato itə fe lebombosɔsɔ eto kutsyə.
2 Nnya kamaa, nnyə Onanto eto
batɔnkpe ekuanse ba ləəńyə lə Onanto eto
ənəmi, nya útə mə nkpatsyaku nkuanse.
3 Nya Onanto eto ɔtɔnkpe bamba wə lɛlɛ
sika sia eto dikplibi nə kafo baatonsə lufui
kɔnii, lɛbɔ úńyə lə leba nə əsuə bəətə kedi
ɔflɔ. Bətə wə lufui kpə bə ufi ɔkɔ ku
Onanto eto betidi ba kenke eto olatoto əsuə
lə ufi utə kedi lə sika sia eto kedikətəkɔ eto
leba nə ńyə lə lekankpomɛ nəmə ɔflɔ.
4 Se banlɛ lufui nəmə botonsəə, ni kuyuə
ko nlɛ boto kabɔ lə dikplibi nəmə kafo
ákɔ ku Onanto eto betidi eto olatoto ɛyɛ lə
Onanto eto ɔtɔnkpe wə nńyə lə wə ənəmi
eto ani isu Onanto ɔflɔ.
5 Lə nyamfo eto kamaa, Onanto eto
ɔtɔnkpe əmə ələkə ute lə Disumuyo eto
leba nəmə əsuə úfi úyisə lufui eto dikplibi
nəmə nya úsə wə ókpo lə kasɔ əsuə. Se
úyifo nkoo, nnɔ se kato díkumi bembe-
mbe, nya kato léto ɔsi, nya kasɔ dítinkə.

Onanto Eto Batɔnkpe Bamə Éfe Mə Nkpatsyaku.

6 Mfó nya Onanto eto batɔnkpe ekuanse
ba nlɛ nkpatsyaku dímuə əsue bə beefə mə
nkpatsyaku bomə.
7 Onato eto ɔtɔnkpe tutɛ əmə éfe wə
kakpatsyaku. Lamfolamfo, etubankli ku
ute wə létsyaka ku kɔtɔ ábɔ ékpo lə kasɔ
nya étonsə kawunsiə eto lekpa tsyəfə, nya
eyi eto lekpa tsyəfə léto. Fɛɛ sefaa, semblɛ
kenke áto.
8 Nyamfo eto kamaa, Onanto eto ɔtɔnkpe
nuəfə tsya éfe wə kakpatsyaku. Nya lesa
nə lele kɔtini kplɛ ko nlɛ ute bunyə lɛbɔ
nya báto ko bákpe lə lekpo kəmiə. Nya
lekpo eto ntu bomə eto lekpa tsyəfə léfiani
kɔtɔ.

9 Nya akpɛ ku bebuki ba nkpe lə ntu
bomə eto lekpa tsyəfə kenke díkpe. Nya
ntu eto efue nnya ntəkə lə ntu bomə eto
lekpa tsyəfə lébia.
10 Onanto eto ɔtɔnkpe tsyəfə éfe wə
kakpatsyaku. Mfó nya sefandebi kplɛ
sitsyuə sia nlɛ ute bunyə fe lɛtɛ léfankli
sitsyi kato sídufə lə ntu bo laabɔdi ku mbo
ni ntuyifəyifə eto lekpa tsyəfə əsuə.
11 Baakpo sefandebi siamə bə
Kalokatakata. Ntu eto lekpa tsyəfə áfiani
ntu bo nkpe kalo, nya betidi kpə bətsyuə
díkpə itsyise bənə ntu bomə eso.
12 Mfó nya ɔtɔnkpe nale dífə wə kakpat-
syaku. Ítə bə kofe eto lekpa tsyəfə, kofande
eto lekpa tsyəfə ku befandebi eto lekpa
tsyəfə, nnya ətsyuə saa eto diyənde eto
lekpa tsyəfə áni. Lə nyaso ketsye ku diyi
eto lekpasə nə laakɛ eto lekpa tsyəfə áni.
13 Lə nyamfo eto kamaa, se minyə minlɛ
bobe, ńnyə kɔlikpo kplɛ kutsyuə se kɔnlɛ
bufunini kato fanlo, kafe katɛyi ku ɔkɔɛ
bembembe katɛyi nkə, "Mbɔbɔɛ, mbɔbɔɛ,
mbɔbɔɛ məətə betidi ba luubu besiə lə
kawunsiə lə lefe nə Onanto eto batɔnkpe
fɛfɛ itsyə ba luubu luufe mə nkpatsyaku
ntsyə bomə."

9

1 Mfó Onanto eto ɔtɔnkpe nɔnde dífe wə
kakpatsyaku. Nya mínyə sefandebi sitsyuə
ditsyi kato síbə sɛsɔ lə kasɔ, nya béfi ukpe
kəmiə eto dibiə nə lena sũũ eto safui bətə
se.
2 Sɛsini ukpe kəmiə eto dibiə kplɛ nəmfo
nya kuyuə ko nte fe ditefɛnku əsuə kóbɔ
kutsyii, díti kofe eto ənəmi ku ko diyənde
itə difule kenke lena sũũ lə kuyuə ko lɛbɔ
kutsyi lə dikpəmbiə nəmə eso.
3 Bekpese áló betsyi kuyuə komə əsuə
bəbə bákpo lə kasɔ nya Onanto dítə mə
əsuəale fe bakpoe ba laata seka.
4 Bátɛyi mə bənkə, bambiansə afanto
nye seefa nye kuyi saa enso betidi ba
Onanto díməntəkə mə leba lə mə nto.
5 Bətə bekpese bamə kusu bə bate betidi
bamə ohiã itə afa anɔ, fɛɛ banlo mə. Lə
bata utidi, yeefi fe kanyi ka fuunyə lə
okpoe ata utidi seka.
6 Lə afa anɔ nyamfo nti, bɔɔbɛbɛ ukpe
bə beekpe, fɛɛ bembunyə wə bekpe. Boola
bə beekpe, fɛɛ ukpe ebutsyetsyi udu lə mə
ɔflɔ.
7 Bekpese bamə eto ditsyəbi te fe batɔmli
ba léto akpatsya itə lema bɔkpɔ. Béti mə
akpakpa nnya lele sika sia eto akankpakpa
lə mə esi. Nya mə ənəmi lele betidi eto
ənəmi.
8 Mə disi eto sewɔni ekulə fe besio eto
sele, nya mə anyi lele tsyata eto ale.
9 Nya béfi asa ətsyuə nnya nte fe bitu
eto awu nnya leeti lɛkɔɛsibi bákpe. Kudu
ko nlɛ bɔbɔ ketsyi lə mə mbamba əsuə ale
nkeke bo batɔmini ləənə kpə bo batɔmini
nlɛ bunə bantɔnko lə lema.
10 Bekpese bamfo kpé kəkə ku kabé bo
laata fe okpoe eto ale, nya bankpe əsuəale
lə mə kəkə əsuə boofo bufi keyifo utidi
lesafimfi itə afa anɔ.
11 Bakpé Oka wə nlɛ seka budi lə mə
əsuə. Wə ni ɔtɔnkpe wə nsi lə ukpe eto
dibiə eto kɛnyɛ mfó. Wə diye ni Abadon lə
Sihibri əsuə. Nya lə Sigriki əsuə, Apolion
eto kasɔ ni nwə laabiasə asa.
12 Kanyinyənyə kplɛ tutɛ ébubə káfe.
Nyamfo eto kamaa, nnuə bamba si bɔlɛ
bubə.
13 Nnya kama, nya Onanto eto ɔtɔnkpe
kuande dífə wə kakpatsyaku. Nya mínɔ
se ɔkɔɛ utsyuə lɛbɔ utsyi lə sika sia eto
Disumuyo eto leba nə ńyə lə Onanto eto
ənəmi eto akpɔ ana nyamə əsuə.
14 Ɔkɔɛ əmə átɛyi Onanto eto ɔtɔnkpe
kuande əmə nkə, "Benyankli batɔnkpe ena
ba bákle bətsyə lə Ketukplɛ Frate ɔflɔ!"
15 Mfo báyankli batɔnkpe ena bamə.
Bálɔ mə bətsyə nya bəmuə əsuə itə lebom-
bosɔsɔ nəmə, diyi nənə, kofa komə ku lɛlɛ
nəmə bəmuə əsuə bətsyə lə balo kawunsiə
eto betidi kenke eto lekpa tsyəfə.
16 Bátɛyi mɛ bə bamamanyə ba nsi lə
batɔmli dimuə əsuə bənyə itə lema bɔkpɔ
eto utu. Beyifo awo alofa ənuə.
17 Nya lə ənətətə eto kələkəkate eto
bunyə əsuəə, nnyə batɔmli bamə ku mba
nsi lə mə əsuə. Bakpe lɛkɔɛsibi eto bitu
eti awu nya nlɛ buyənde fe ute eto lɛsɛbi
seka ku safir eto leba eto diyəndebi ku
ətsyuə lɛsɛ fe dikusɛmfɔ eto kasiakɔ seka.
Batɔmli bamə eto esi eyifo fe tsyata eto disi
seka, nya ute kuyuə ku ute ku etenkli eto
aba nlɛ bɔbɔ ketsyiko lə mə nnyɛ.
18 Nya kanyinyənyə eto akpa ətsyə
nyamfo, ini ute, kuyuə ku ute eto leba
nə ditsyi lə batɔmli bamfo eto nnyɛ lelo
kawunsiɛ eto betidi eto lekpa tsyəfə kenke.
19 Batɔmli eto əsuəale nyamfo ábɔ itsyi
lə mə nnyɛ ku mə kəkə əsuə. Nya mə
kəkə eyifo fe bawa ku esi nnya beefi keyifo
betidi asafimfi.
20 Betidi fɛfɛ ba kenke dímenkpe ɛyɛ
lə kanyi kamə əsuəə, ménsinkle lə asa
nnya mə kosate dífi ani béyifo eto busumu
kama. Bénsinkli lə awɔnɔ bua, sika sia ku
sika flubia, bitu sia, abambi ku eyi nnya
báwoe, nnya ləənnyə, laanyɛ nye laannɔ
eto busumu kama.
21 Bántsyi bawuninsə lə mə betidilolo,
asabɔtɔkanɔ, sɛsɔnɔdi ku mə kuyu əsuə.

10

Onanto Eto Ɔtɔnkpe Lɛ Kukue Kɛkɛ Kutsyuə.

1 Nnya kamaa, nnyə Onanto eto ɔtɔnkpe kplɛ utsyuə wə lɛyifə utsyi kato úbə kasɔ. Okpe lə difule əsuə nya kɔlɛsensə letsyilama wə lə disi. Wə ənəmi lɛ buyənde fe kofe seka nya wə akpa nte fe ute eto ala nnya ńyə kasɔ.

2 Ɔlɛ kukue kɛkɛ kutsyuə ko básini lə kɔni. Úfi wə kodianikpa útəkə lə lekpo əsuə, nya úfi wə kəmənikpa útəkə lə kasɔ əsuə.

3 Mfo nya óto ɔkɔɛ bembembe fe tsyata seka. Nya se ófã nkoo, bánɔ bukumi sekuanse eto ɔkuɛ kato.

4 Lefe nə mínɔ bukumi bomfoo, nla lə nwɔni asa nnya mínɔ ntsyə. Fɛɛ nnɔ ɔkɔɛ utsyuə wə lɛbɔ utsyi kato lɛtɛyi nkə, "Ti akulasa nnya bukumi sekuanse siamə lɛtɛyi ətsyə, manwɔni nnya ətsyə."

5 Ete mínyə Onanto eto ɔtɔnkpe wə nńyə lə kasɔ ku lekpo əsuə lébesə wə kodiani kato.

6 Nya óka ntamu lə Onanto wə nsi nkpə lefe saa, wə díyifo kato ku nnya nkpe kasɔ mfo ku asa nnya nkpe lə ke, lekpo ku asa nnya nkpe lə ni eto diye əsuə ɔ́tɛyi nkə, "Lefe biasəbiasə saa ensibə.

7 Nya lə ɔtɔnkpe kuansele əmə efe wə kakpatsyaku koo, ete Onanto eto ketsyue kulakula ka bábe letsya bətə wə bənyɛləkətidi ba ni wə beyifoyifo ebubə itə."

8 Lə nnya kamaa, ɔkɔɛ wə ditsyi kato dídinko mɛ etiki esi ɔ́tɛyi mɛ nkə, "Su afo kukue kɛkɛ ko básini bətsyə nkpe lə Onanto eto ɔtɔnkpe wə nńyə lə lekpo ku kasɔ əsuə eto kɔni."

9 Mfó nya mínsu ɔtɔnkpe əmə ɔflɔ nya míntɛyi wə minkə ufi kukue kɛkɛ komɛ utə mɛ. Ɔ́tɛyi mɛ nkə, "Fo lə ayimi ko. Kɔɔkɛ kalo lə fə kafo, fɛɛ lə kɛnyɛ kɔɔkɛ kamini fe bablɔ seka."

10 Mmfo kukue kɛkɛ komə lə wə kɔni, nya míyimi ko, nya kɔkɛ kamuni fe bablɔ lə mɔ kɛnyɛ. Fɛɛ lefe nə mímmini ko mínlosəə, kɔkɛ kalo lə mɔ kafo kəmiə.

11 Lə nnya kamaa, ɔtɔnkpe əmə átɛyi mɛ nkə, "Ele bə esi abe Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə letsya ətə ese kpə, betidi kpə, bele bele ku baka kpə."

11

Onanto Ƒtə Bənyɛləkətidi Inuə Ƒsuəale.

1 Nyamfo eto kamaa, Onanto éfi uyi wə lele nwə beefi kesusu asa utə mɛ. Nya ɔ́tɛyi mɛ nkə, "Su esusu mɔ kedikətəkɔ ku leba nə əsuə bəətə kedi ku lə akla betidi ba nlɛ busumu lə kedikəteko mfó.

2 Fɛɛ mensusu diyo nəmə eto lekpata, itsyise béfi mfo bətə mba lenni Yudafɔ. Mə ləəbə botaka kəńyə lə umə kɛnkɛ əmə əsuə itə afa fosi ana afa ənuə.

3 Mootsyese mɔ badansiɛ inuə ba lɔɔkɛ lə nkumfia əsuə babé mɔ Ditiki Sɛɛ nəmə letsya itə eyi kɔkpi alofa ənuə awosi akua (1,260) nyamfó."

4 Bənyɛləkətidi inuə bamfo ni nnuəbi eto eyi ənuə ku kakandiɛyi inuə nnya ńyə lə kawunsiɛ eto Onamute eto ənəmi nɛ.

5 Lə utsyuə ala nkə weeyifo mə kabuaa, ute aabɔ ketsyi lə mə nnyɛ katsylɔsə mə. Nyaso utidi wə ke laala nkə weeyifo mə kabuaa, kusu komfo əsuə bɔɔyɛ balo wə nɛ.

6 Bakpe əsuəale baafo ɔsɔmi kusu buti bə woanni lefe nə banlɛ Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə letsya bobe. Bakpe əsuəale tsya lə etubiə kenke əsuə nya bootə bə ntu bomə fiani kɔtɔ. Bakpe əsuəale tsya bə kanyinyənyə ate ate bə lə kawunsiə kenke əsuə lə lefe nə kee baala əsuə.

7 Lefe nə ke babé Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə letsya balosəə, ubutubuki kplɛ wə lɛbɔ utsyi lə dikpembiə kplɛ nəmə ubəə, ebɔkpɔnko mə utəkə mə kato olo mə.

8 Mə əsuə eto sinə kpenkpe siamə ebolabelə obia lə umənkplɛ əmə bətəkə diye kulakula bə Egipte nye Sodom eto obia. Mfo básɔ mə Onamute lə uyikabie əsuə nɛ.

9 Lə eyi ətsyə ku kutsyə əsuəə, betidi ebutsyi ese saa ese, nlɛ saa nlɛ, bele tɛyitɛyi saa beletɛyitɛyi ku kawunsiə eto betidi ba tã bəbə babe mə bakɔ nya bəmbɔtɔnɔ bə bebikə mə.

10 Nya kaawunsiə eto betidi ebunyə disuəyuə lə betidi inuə bamfo eto ukpe eso. Booto keyudu, bətə bətsyuə asa, itsyise Onanto eto bənyɛləkətidi inuə bamfo ekpe esoo, lə kanyi kpə ka bənə baboko betidi əsuə eso.

11 Lə eyi ətsyə ku kutsyə kama, ufiebi wə ləətə nkpə ditsyi Onanto ɔflɔ əbə údufə lə mə nya bátaka bəńyə bəbə nkpə! Sikpi əmuə mba kenke dínyə mə tinti.

12 Nnya kamaa, bənyɛləkətidi inuə bamə ánɔ ɔkɔɛ utsyuə wə lɛbɔ útsyi kato wə lɛtɛyi mə nkə, "Bibə kato mfo!" Kase mə balo ńyə banlɛ mə bobee, bédufə lə lɛsɔmiloku əsuə nya dítsyi mə disuko kato.

13 Lə lefe nəmfó əsuə tututuu, kasɔ étinkə kekleke nya umə eto lekpafosile léba lékpo kasɔ muɛmuɛmuɛ, nya betidi akpi akuanse díkpe. Sikpi əmuə betidi fɛfɛ bamə nya bátɛsə Onanto wə nkpe kato eto diye!

14 Kanyinyənyə nuəfə ébubəkafe, fɛɛ kətsyəfə teke kama ɛlɛ bubə kitikpo.

Béfe Kakpatsyaku Kuansele.

15 Lə nnya kamaa, Onanto eto ɔtɔnkpe
kuansele éfe wə kakpatsyaku, nya mínɔ
kakɔɛ bembembe lə kato ka nlɛ bɔtɛyi nkə,
"Kawunsiə kamfo eto sekakedikɔ áfiani
Boanto Onanto ku Wə Nwə Bákpo
Ɔhile Bətsyə eto kale,
nya wuudi seka idu manlo isu manlo!"
16 Mfó əmə nya beninə fosi ənuə ena ba
nsi lə Onanto eto ənəmi lə mə akankpomɛ
əsuə lékpo kasɔ béfusə ənəmi nya bátɛsə
Onanto
17 banlɛ bɔtɛyi bənkə,
"Bonamute wə ni əsuəalenyə kenke, wə
nkpe nya ɔkɛ!
Bɔasɔ fə ani,
itsyise éfi fə əsuəale kplɛ nyamə
nya fétsyiko seka budi.
18 Kafo ányi betidi ba dímamfo fə bánɔ.
Lefe nə ele bə ləkə fə lɛbləfi ate eboyo.
Lefe nə ele bə bakponko bekpenkpe lekpo
eboyo.
Lefe nəmə eboyo bə lə afo fə
bənyɛləkətidi ba ni fə beyifoyifo,
bamə kayo sɛɛ,
ku fə betidi kenke ba nkpe dibu itə fə,
bakplɛnyə ku betidi wuewue ta kenke.
Nya lefe eboyo bə lə atsyɔlɔsə betidi bua
ba lélo fə betidi lə kawunsiə."
19 Básini Onanto eto kedikətəkɔ kɛnkɛ
ka kato, nya mínyə kɛnyɛklekle eto lelaka
nəmə mfó. Nya difule léto ɔsi díńyə ute ku
kudu kplɛ. Kato ékumi nya kasɔ dítinkə
nya etubankli kplɛ kpə lélo.

12

Usio Ku Kola Komə.

1 Mfo nya ayanisa ətsyuə díləkə əsuə éte
lə difule əsuə.Usio utsyuə wə nkpe awu
nnya nte fe kofe seka, díləkə əsuə óte.
Ómankli kofande uńyə nya lekankpakpa
nə béfi lefo befandebi binuə béyifo nti wə
lə disi.
2 Usio əmə lɛ kafo. Kafo kamə lɛ wə
bunə, nya se kafo nlɛ wə bunə esoo, úkafa
bembembe.
3 Ekpinsa bamba esi ɛbɔ lə difule bio!
Owa kplɛ wə nkpe sikpi, lɛsɛ, nkpe esi
akuanse ku akpɛ lefosi, nya wə disi saa
ntsyi lekankpakpa tsya lɛbɔ.
4 Úfi wə uke únə befandebi eto lekpa
tsyəfə utsyiko difule nəmə əsuə kato ókpo
lə kasɔ əsuə. Nnya kamaa, ótaka uńyə lə
usio əmə eto sɛtɔ nkə lə ole ubi əmə koo,
lə umuə wə ɔmini.
5 Nya usio əmə léle osaibi, wə luudi seka
lə kawunsiə kenke əsuə, ku situ eto oka
eto uyi. Fɛɛ Onanto eto Lɛwɔnɔ étsyi ubi
əmə údunko mlə úsuko Onanto ku wə
lekankpomɛ nəmə ɔflɔ.
6 Usio əmə étsyetsyi úsu mfim nti kaka
Onanto lɛlɔ kəsiəkɔ utsyə wə, kaka bɔɔlɛ
wə ola itə eyi kɔkpi kɔni eyi alofa ənuə eyi
fosiakua (1,260).
7 Mfo nya lema díbə lə kato. Nya Onanto
eto ɔtɔnkpe ninə kenke wə baakpo Mikael
lɛtɔnko Onanto eto batɔnkpe bátaka lema
lə owa kplɛ ku wə batɔnkpe bamə əsuə nya
batsyaka lema.
8 Bətəkə owa kplɛ ku wə batɔnkpe bamə
kato, nya bénsitə wə ku wə batɔnkpe bamə
kusu bə bəsiə lə kato mfó bio.
9 Bála owa kplɛ əmə bələkə lə kato mfó.
Wə ni owa koko kplɛ əmə baakpo olo əmə
nye Obonsam nɛ, wə lɛwɛ kawunsiə kenke
okpe nɛ. Nya bála wə ku wə batɔnkpe
kenke bátsyese kasɔ mfo.
10 Nyamfo eto kamaa, nya mínɔ ɔkɔɛ
kplɛ utsyuə lə kato nlɛ bɔtɛyi nkə,
"Mɔmɔɔ, Onanto eto bofokətə utidi ebubə!
Onanto eto əsuəale ku sekadidi ebubə.
Wuuləkə wə Nwə Onanto Lékpo Ɔhile
Utsyə eto əsuəale ote.
Itsyise bələkə nwə díkala bo bayimi kɛnyɛ
ketsye ku kakɔmi kətə Onanto báto
bákpe itsyi kato.
11 Bətəkə wə kato ɛyɛ lə
Lesamubi nəmə eto kɔtɔ
ku ɔnukualɛtiki nnya əsuə bábe let-
sya.
Itsyise bátɔnɔ faa bə bookpe
nya béfi mə nkpə bətə fe keditətə seka.
12 Nyaso binyə disuəyuə
mimba nkpe kato mfo!
Fɛɛ məətə kasɔ ku lekpo mbəbɔɛ!
Itsyise Obonsam áyifə úbə mi ɔflɔ ku
lɛbləfi.
Itsyise uyi nkə lefe sɛkɛ hã dibu itə
wə."
13 Se owa kplɛ əmə dínyə utsyə lekpo nkə
bála wə báto bakpe lə kasɔ mfóo, ɔ́ti usio
wə léle osaibi əmə kama.
14 Nya béfi kɔlikpo eto mbaba kplɛ nuə
bətə wə lə ufunini usu kaka wɔɔkɛ lə
mfiminti kaka bɔɔlɛ wə ola itə alɛ ətsyə
ku kutsyə bə lə ɔbɔ ofe lə owa kplɛ əmə
eto ani.
15 Lə nnya kamaa, owa kplɛ əmə ala ntu
kpenkpenkpe ntsyuə bə lə bəbɔdi fe ketu
kplɛ busu butsyi usio əmə budunko.
16 Fɛɛ kasɔ áfo kətə usio əmə nya
kéminkli kɛnyɛ kámini ntu boə kenke owa
kplɛ əmə léla.
17 Ete owa kplɛ əmə dínyə ɔblɔ kekleke
ókpe usio əmə, nya údu úsu nkə weesu
ɔkpɔnko usio əmə eto befluflu ba díbu ba
leetsyue Onanto eto etiki koto nya báfo
ɔnukualɛ wə bələkə bate mə lə Yesu əsuə
bánɔ.
18 Nya owa kplɛ əmə díńyə lə lekpo
kɛnyɛ mfó.

13

Yohanes Ǝnyə Bebutubuki Bua Inuə.

1 Nyamfo eto kamaa, nnyə ubutubuki utsyuə nlɛ bɔbɔ ketsyi lekpo kəmiə. Okpe esi akuanse ku aakpɛ lefosi. Lɛɛkpɛ saa tsyi lekankpakpa. Nya báwɔni mbusiotiki nnya ńyə lə Onanto əsuə bətəkə lə wə disi saa əsuə.

2 Ubutubuki əmə ale ɔkplɛle, nya wə akpa te fe ukiti eto ale, nya wə kɛnyɛ te fe tsyata eto kale. Owa kplɛ əmə éfi wə kosate eto əsuəale, wə lekankpomɛ ku wə sekadidi eto əsuəale kplɛ nyamə útə ubuki əmfo.

3 Ubutubuki əmə eto disi lɔni te fenkə léfo dikpemfabe kekleke ditsyuə, fɛɛ lefabe nəmə ébukpe. Nyamfo éyifo kawunsiə eto betidi kenke naa, nya bətəkəko ubutubuki əmə kama.

4 Betidi ésumu owa kplɛ əmə, itsyise kúfi ko əsuəale kútə ubutubuki əmfo. Bémusu ubuki əmə bátɛyi bənkə, "Owoe nte fe ubutubuki əmfo? Nya owoe loofo wə bɔkpɔnko?"

5 Bətə ubutubuki əmə əsuəale údi emutiki nya lə Onanto əsuə, nya ditə únyə əsuəale itə afa fosi ana afa ənuə.

6 Útsyiko Onanto eto diye, wə kəsiəkɔ ku betidi ba kenke nsi lə wə ɔflɔ kato bukudi.

7 Bətə wə kusu bə ɔkpɔnko Onanto eto betidi lə utəkə mə kato, nya besi bətə wə əsuəale lə ese saa ese, betidi saa betidi, bele saa bele ku kafo saa kafo əsuə.

8 Nya betidi ba kenke nsi lə kasɔ mfo ebusumu wə enso betidi ba hã eto aye báwɔni fɛ béyifo kawunsiə bákpe lə nkpə eto kukue ko ni Lesamubi nə bálo eto bale.

9 Nwə ato nkpee, lə ɔnɔ.

10 Utidi wə ele bə bəmuə,
boomuə wə.
Nya nwə tsya ele bə balo ku lesiabi tsyaa,
ele bə balo wə nko.
Nyamfo esoo, mi Onanto eto betidi, ele bə bińyə kekleke lə kanyinyənyə əsuə nya lə bidi ɔnukualɛ bitə wə.

11 Mfo minsi mínyə ubutubuki bua bamba wə lɛbɔ utsyi kasɔ. Ukə aakpɛ ənuə lə disi fe lekposubi eto ale, fɛɛ údi etiki fe owa kplɛ əmə seka.

12 Ófo əsuəale kplɛ nnya nkpe wə utsyiko lə ututɛ əmə ɔflɔ, nya úyifo nnya keyifo lə wə ənəmi. Útə nkə betidi ba nsi kasɔ mfo ku ke betidi kenke lə besumu ubutubuki bua tutɛ əmə wə bətəkə dikpemfabe kekleke fɛ díkəkpə.

13 Ubutubuki nuəfə əmfo éyifo ayanisa kplɛ. Útə ute kulaa tsya ábɔ utsyi kato úbə kasɔ lə betidi ba kenke eto ənəmi.

14 Ɔwɛ betidi ba kenke nsi lə kasɔ lə ayanisa nnya bətə wə kusu bə uyifo lə ubutubuki tutɛ eto ənəmi eso. Ubuki əmə átɛyi kawunsiə eto betidi nkə bato ubutubuki bua wə eto disi bətəkə lefabe ku lesiabi fɛ ɔkɛ nkpə eto ditsyəbi lə befi bakpe wə dibu.

15 Bətə bə ubutubuki bua nuəfə əmə nkpe əsuəale mfoo, wɔnɔ nkpə okpo lə ubukitonto tutɛ əmə əsuə bə lə ofo etiki budi nya lə utə lə balo betidi ba kenke lembusumu wə.

16 Ubutubuki əmə ətə nkə bətəkə betidi ba kenke, betidi wuewue ku beninə, batabinyə ku bakombo, ndomufɔ ku mba nsi lə mə əsuə əsuə leba lə mə kodiani lee lə mə nto.

17 Kuutsyuə saa embofo lesa bote lee oya lə bəntəkə wə leba nəmfo, ini ubutubuki bua əmə eto diye nye leklabi nə nyə itə wə diye.

18 Ditiki nəmfo atɔ itə kobetete. Utsyuə saa wə laanɔ asa kasɔ bu ubutubuki bua eto leklabi nəmfo obe. Itsyise leklambi nəmfo ńyə ditə utidi eto diye. Ni leklabi ni alofa akua awosi akua akua (666).

14

Yohanes Ǝnyə Lesamubi Ku Wə Betidi.

1 Nyamfo eto kamaa, nnyə Lesamubi nəmə se dinyə lə Sion eto kɔtini əsuə. Nnyə betidi akpi kolofa awosi ana ana (144,000) ba eto nto bawɔni wə diye ku wə Anto əmə eto diye bətəkə, nya bəńyə wə lə akɔ.

2 Ete mínɔ ɔkɔɛ utsyuə wə ditsyi kato fe ntu bo nlɛ boto lə ketsyue kplɛ nye ofamfa seka bembembe. Ɔkɔɛ wə minɔ esi ole fe betidi nlɛ kasanku bɔsɔ.

3 Betidi akpi kolofa awosi ana ana bamə ńyə lə lekankpomɛ nəmə ɔflɔ, asa ana nya nsi nkpə ku beninə bamə. Balɛ kusə fɔfɔ ko mə hã lekase busə. Lə betidi kenke ntii, mə hã ni mba dinyə bofo nɛ.

4 Mə ni basani ba lɛlɛ mə əsuə kɛnkɛ betsyiko lə sɛsɔnɔdi əsuə. Mə ni mba dítəkəko Lesamubi nəmə kaka ke lɛntɔ. Mə disi báfo kayo nɛ lə betidi nti nya mə ni betidi tutɛ ba befi bətə Onanto ku Lesamubi nəmə nɛ.

5 Bantɛyi tɔ sidia bənyə, nya bənyə tɔ kabua saa lə mə əsuə bənyə.

Yohanes Ǝnyə Kato Eto Batɔnkpe Itsyə Bətsyuə.

6 Nyamfo eto kamaa, nnyə Onanto eto ɔtɔnkpe bamba utsyuə wə nlɛ bufunini kabe kato fanlofanlo ku nkpə manlo eto Ditiki Sɛɛ nəmə itə betidi ba nkpe kasɔ eto lekpake saa, ese saa, bele saa ku nsɔ saa nsɔ.

7 Ófá ɔ́tɛyi nkə, "Bibu Onanto lə bɛtɛsə wə sɛkplɛ siamə! Itsyise lefe éboyo bə okponko kawunsiə kenke lekpo. Bisumu

wəə diyifo kato ku kasɔ, lekpo ku ntu bo laayifə saa eto okle!”

8 Onato eto ɔtɔnkpe nuəfə ətəkəko ututɛ nya ɔnlɛ bɔtɛyi nkə, “Oba o-o! Babilonia wə lefo diye əmə aba sitinti! Útə betidi kenke ba díkpe nte ɛyɛ lə mə sɛsɔnɔdidi eto lebua əsuə əkpə nte fe bunə bənə mu bəkpə!”

9 Onanto eto ɔtɔnkpe tsyəfə ətəkəko betutɛ inuə kama nya ɔnlɛ bofa bembembe katɛyi nkə, “Utsyuə saa ke lusumu ubutubuki əmə ku wə awesa nyamə nya utə bətəkə leba lə wə kato nye lə wɛ kɔni,

10 ebunə Onanto eto lɛblɔfi ku wə lefonyi kekleke nəmə fe nte bo nkpe ale lɛkɔbetɔ nə béfi bákpo lə wə lɛblɔfi əsuə! Boofi ute ku ute eto leba bətəkə mba diyifo nyamfo bənyə kanyi lə Onanto eto batɔnkpe kɛnkɛ ku Lesamubi nəmə eto ənəmi.

11 Ute wə nlɛ mə botonsə eto kuyuə ko nlɛ bɔbɔ ketsyi lə kanyinyənyə kamɛ əsuə ebukabe kato idu manlo isu manlo. Nya lefe saa, ketsye ku kakɔmii, betidi ba dísumu ubutubuki əmə ku wɛ awesa ku mba əsuə wə diye eto leba ntəkə embɔkɛ diyuə kulefe.

12 “Nyamfo lɛ bote nkə mba ni Onanto eto betidi nya beetsyue Onanto eto etiki koto nya báfo Yesu banɔ, ńyə kekleke lə mə kanyinyənyə əsuə.”

13 Nya mínɔ ɔkɔɛ utsyuə kato ɔnlɛ bɔtɛyi nkə, “Wɔni nyamfo ətsyə bə idu mɔmɔ ɛntɔɔ, bákpo betidi ba diyifo bani ku Bonamute fɛ békpe atsyɔ!” Nya Lɛwɔnɔ nəmə léfo lə nnya əsuə nkə, “Ee, bootsyə ɔnwɛ lə mə nyifo əsuə. Nya boonyə mə kayofofo.”

Kawunsiə Eto Bɛkuɛnke Eto Lefodife Eboyo.

14 Nnya kamaa, nnyə asɔmiloku flubia ətsyuə, nnya əsuə lele utidi eto ditsyəbi nsi. Útí sika eto lekankpakpa lə disi nya ɔnlɛ sɛyikpɛbe sia nkpe kobe lə kɔni.

15 Mfó nya ɔtɔnkpe bamba utsyuə lɛbɔ utsyi lə Disumuyo nəmə kafo nya ófã bembembe ótsyese nwə nsi lə asɔmiloku nyamə əsuə ɔ́tɛyi nkə, “Bike biamə lefodife éboyo, nyaso fi fə sɛyikpɛbe lə afodi bidike biamə itsyise kasɔ eto bidike biamə eboyo lefodife!”

16 Nya nwə nsi lə lɛsɔmiloku nəmə əsuə lɛwunya wə sɛyikpɛbe siamə ofia nya ófodi kawunsiɛ eto bɛkuɛnke biamə kenke.

17 Nnya kama, nnyə Onanto eto ɔtɔnkpe bamba wə lɛbɔ utsyi Onanto eto kedikətəkɔ, nya wə tsya nlɛ sɛyikpɛbe sia nkpe kobe.

18 Nya Onanto eto ɔtɔnkpe bamba tsya wə nsi lə ute eto kɛnyɛ, lɛbɔ utsyi kedikətəkɔ eto leba mfó úbə. Ɔtɔnkpe əmfo áfã ku ɔkɔɛ bembembe ótɛyi ɔtɔnkpe wə nlɛ sɛyikpɛbe nkə, “Fi fə sɛyikpɛbe sia nkpe kobe lə alɛ nte eto eyibibi nnya nkpe lə kawunsiə eto ɔkpɔ əmə kafo, itsyise eyibibi nyamə ebobe itə bɔlɛ.”

19 Nyaso Onanto eto ɔtɔnkpe əmə awunya wə sɛyikpɛbe siamə ofia nya ɔlɛ ebibi nyamə lə kawunsiə kenke ókpo lə kaka bəəkə eyibibi eto ntu kakpo ka ni Onanto eto lɛblɔfi kplɛ nəmə əsuə.

20 Nya béké eyibibi nyamə lə kaka əsuə beeke eyibibi eto ntu kakpo əmə lə uməmflɔ, nya kɔtɔ lɛbɔ kóbɔdi fe esunkpo lofa ənu sɔ̃ɔ̃ lə dikuləbi əsuə nya kotsyo tsya fe akpa anɔ.

15

Onanto Eto Batɔnkpe Bətsyuə Ǝnə Kanyinyənyə Fɛfɛ Báboko.

1 Nyamfo eto kamaa, nsi nnyə ənyəsa kplɛ bamba kato nnya díyifo ənyəsa nnya lɛkɛ ale. Nnyə Onanto eto batɔnkpe ekuanse ba lɛkɔbe kanyinyənyə akuanse fɛfɛ banlɛ, itsyise nnya díləkə Onanto eto lɛblɔfi fɛfɛ éte nɛ.

2 Nya mínyə lesa nə nte fe ahuhɔɛ eto lekpo nnya letsyaka ku nte wə lɛsɛ hee. Nnyə betidi ba tsya díləkə ubutubuki bua əmə ku wə asawenwe nyamə ku nwə eto diyee, aklansa díləkə éte. Bəńyə lə ahuhɔɛ eto lekpo nəmə nya banlɛ kasanku ka Onanto dítə mə. 3 Nya banlɛ Moses, Onanto eto uyifoyifo ku Lesamubi nəmə eto kusə busə katɛyi bənkə,

“Bonamute Onanto, Ǝsuəalenyə Kenke,
ntsyə fə eyifosa lɛmɔ iyifo yanii mmə!
Ǝse nnya kenke eto Oka,
nya fə asayifoyifo lɛflɔ nya fə etiki diyifo ɔnukualɛ.
4 Owoe loofo buńyə fə lə ənəmi nya wəmbote fə sikpi, O Bonamute,
nya wembufi atɛsə utə fə dinye?
Itsyise fə hã diyifo kɛnkɛ,
nya kawunsiə eto betidi kenke luubə bətə fə dibu.
Itsyise bələkə fə asasɛ yifoyifo bate utsyuə saa ənyə.”

5 Lə nyamfo eto kamaa, ńnyə se Kedikətəkɔ lə kato ku kaka ni Kakɛnkɛkɔ Kenke lə mfó lɛsini nte.

6 Nya Onanto eto batɔnkpe ekuanse ba nlɛ kanyinyənyə akuanse nyamə lɛbɔ betsyi lə Disumuyo nəmə. Bakpe awu flubia nya nlɛ buyənde nya béfi sika sia eto kekue bákle mə akɔɛsi.

7 Mfo nya asa ana nyamə nsi nkpə eto ɔni dífi sika sia eto ekplibi akuanse nnya díyi ku Onanto wə nsi nkpə manlo manlo eto lɛblɔfi útə batɔnkpe ekuanse bamə.

8 Nya kuyuə ko lɛbɔ kutsyi lə Onanto eto diyənde ku əsuəale nyamə diyi Disumuyo nəmə kenke, nya kuutsyuə saa

mamfo Disumuyo nəmə budufə ese lefe nə efimbi akuanse nya batɔnkpe ekuanse bamə lébokodibə éfe.

16

Bawuninsə Onanto Eto Lɛblɔfi Eto Ɛkpɛ Ekuanse Nyamə Bákpo Lə Kawunsiə.

1 Mfó minɔ ɔkɔɛ bembembe utsyuə lɛbɔ utsyi Disumuyo nlɛ batɔnkpe ekuanse bamə nlɛ bɔtɛyi nkə, "Bisu bɛwuninsə Onanto eto lɛblɔfi eto ɛkpɛ ekuanse nyamə bekpo lə kawunsiə əsuə!"

2 Onanto eto ɔtɔnkpe tutɛ əmə esu ɔwuninsə wə ɔkpɛ əmə okpo lə kawunsiə əsuə. Nyamfo ətə bə afabe nya nkpe kɛnyɛ ale, leefi, abɔ ekpo lə mba ubutubuki əmə eto leba ntəkə ku mba disumu wə awenwesa.

3 Nya ɔtɔnkpe nuəfə lɛwuninsə wə ɔkpɛ ókpo lə lekpo əsuə, nya ntu bomə lɛtsyi bɔwuninsə bofiani fe betidi kpenkpe eto kɔtɔ seka, itə bə asa nnya nkpe nkpə lə lekpo nəmə kenke ekpe.

4 Nya ɔtɔnkpe tsyəfə lɛwuninsə wə ɔkpɛ ókpo lə ntu ku etubiə kenke əsuə nya nyamblɛ léfiani kɔtɔ.

5 Mfo mínɔ se ɔtɔnkpe wə laabe ntu lɛtɛyi nkə,

"O ɔkɛnkɛnyə, fəə nsi nkpə idu taa kokolefe ke,
fə akpokponkpo kenke aayɛ lə kusu tsyɔntsyɔ əsuə lo!

6 Betidi bamfo ákpo fə betidi ku fə bənyɛləkətidi eto kɔtɔ kasɔ.
Nyaso fətə mə kɔtɔ fə bənə nɛ.
Kotonənə komfo əńyə kutə mə tinti!"

7 Mfo mínɔ ɔkɔɛ lɛbɔ utsyi Onanto eto kedikətəkɔ eto leba əsuə nlɛ bɔtɛyi nkə, "Bonamute Onanto, Ǝsuəalenyə Kenke! Fə lekpokponkpo yɛ lə kɔtsyɔntsyɔsu ku lə ɔnukualɛ əsuə."

8 Nyamfo eto kamaa, Onanto eto ɔtɔnkpe nale áwuninsə nnya nkpe lə wə ɔkpɛ əsuə ókpo lə kofe eto ənəmi əsuə nya Onanto dítə ko əsuəale nkə otonsə betidi ku ko utefofo.

9 Ute eto əsuəale átonsə mə nya békudi Onanto eto diye. Onanto kpé əsuəale lə kanyi kamfo əsuə, fɛɛ báni bə bəmbɔtsyi bawuninsə lə mə abua əsuə batɛsɛ wə sɛkplɛ.

10 Ɔtɔnkpe nɔnde əmə áwuninsə nnya nkpe lə wə ɔkpɛ mə əsuə ókpo lə ubutubuki bua əmə eto lekankpomɛ əsuə. Kale ko léna lə ubutubuki əmə eto sekakedikɔ kenke nya betidi lɛyimi anyi lə kanyi ka banlɛ bunyə eso.

11 Nya betidi bamə díkudi Onanto wə nkpe kato lə kanyi ka banlɛ bunyə lə afabe nyamə eso. Tsyaa, báni bə bəmbɔtsyi bawuninsə lə mə abua əsuə.

12 Nyamfo eto kamaa, Onanto eto ɔtɔnkpe kuande əmə áwuninsə asa nnya nkpe lə wə ɔkpɛ əsuə ókpo lə Ketukplɛ Frate əsuə. Ketu kamə ákpi kətə baka ba ditsyi kofekatokɔ kusu lə bayɛ bafe.

13 Mfó nya mínyə awɔnɔ bua ətsyə nnya nte fe asasa lɛbɔ itsyi lə owa kplɛ əmə, ubutubuki bua əmə ku bidiabidia eto unyɛləkətidi əmə eto nnyɛ.

14 Beyifo awɔnɔ bua nnya leeyifo ayanisa. Awɔnɔ bua etsyə nyamfo leesu kakpadi kawunsiə eto baka kakɔ itə lema bɔkpɔ lə Boanto Onato, Ǝsuəalenyə Kenke əmə, eto Diyi Kplɛ nəmə əsuə.

15 "Bɛnɔ! Muubə fe uyu seka! Disuəyuə itə nwə luutəkə ənə nya umuə əsuə utsyə ku wə awu bikelɛlɛ wəmbɔyɛ leyaleya okpe wə əsuə kofani lə betidi nti."

16 Mfó nya awɔnɔ bua nyamə lékpa baka bamə bətsyə lə kaka baakpo Armagedon lə Hebri eto sele əsuə.

17 Nya Onanto eto ɔtɔnkpe kuansele əmə lɛwuninsə nya nkpe lə wə ɔkpɛ əmə kafo okpo lə difule əsuə. Ete ɔkɔɛ kplɛ utsyuə lɛbɔ utsyi lə lekankpomɛ nə nte lə Disumuyo nəmə nlɛ bɔtɛyi nkə, "Elo o-o!"

18 Mfóo, difule ko ditsyiko ɔsi boto, kafa kekumi nya kasɔ ditinkə kekleke. Kasɔ butinkə kamfo eto okle məmbə tɔ kənyə idu lə kawunsiə eto kasɔ ketsyikokɔ.

19 Umənkplɛ əmə ába lə akpa ətsyə, nya ese ese eto kəmənkplɛ léba. Onanto ákloma Babilonia kplɛ nya utə únə nte útsyiko lə wə lɛkɔbe nəmə kafo wə lɛblɔfi nəmə eto nte.

20 Nsɔ bo ntu letsyilama kenke ánya vi, nya atini kenke tsya lénya.

21 Etubankli kplɛ kplɛ fe nkedibo awosi anɔ seka áni itsyi kato ibə ɛblɛ betidi. Mə dikudi Onanto ɛyɛ lə etubankli nyamə eto kɛnyɛ ale əme eso.

17

Onanto Ebunə Ɔsɔnɔdi Ninə Kenke Koto.

1 Mfo batɔnkpe ekuanse bamə eto ɔni wə nlɛ kakpɛ ekuanse dibə ɔtɛyi mɛ nkə, "Bə lə nte fə kase boonə ɔsɔnɔdi koto. Uyifo umənkplɛ wə bato bənyənsə lə ntu bɔdibɔdi kpə ɔflɔ.

2 Nya kawunsiə eto baka laa labe ko wə fe kase utsyuə leesu ɔsɔnɔdi ɔflɔ, nya kawunsiə eto betidi eto le bua buuyifo te fe kase bəənə nte kekpe seka."

3 Lɛwɔnɔ nəmə əsiə lə mɛ əsuə nya ɔtɔnkpe əmə lékpa mɛ úsu ko mfiminti. Mfó minyə usio utsyuə nsi lə ubutubuki sia utsyuə wə aye nya báwɔni bətəkə lə ubuki əmə əsuə kenke diyifo aka itə Onanto. Ubuki əmə kpe esi akuanse ku akpɛ lefosi.

4 Usio əmə kpe awu nya diyifo tũũ asiasia
kpakpa akpa nya balɔkɔsə wə ku sika sia
ku aba ku atsyabi nya lefo koya nya ɔnlɛ
sika sia eto kɔpo lə kɔni ko diyi ku asa nnya
laanɔ bobe ku asinsa úńyə utsyiko lə wə
sɛsɔnɔdidi əsuə.
5 Bawɔni lɛkulaye bətəkə lə wə kato nə
eto kasɔ ni bənkə
Umənkplɛ Babilonia,
Ɔsɔnɔdi kenke eto ambe
ku asa nnya beekisi lə kawunsiə eto
ambe.
6 Nya minyə usio əmə mfo wə dikpə nte
ku Onanto eto betidi eto kɔtɔ ko únə ku
mba bálo eto kɔtɔ itsyise bətəkəko Yesu
kama eso. Se minyə wəə, iyifo mə yanii
tinti.
7 Mfo nya ɔtɔnkpe əmə lɛtɔmɛ nkə,
“Beso iyifo fə yanii mə? Muuləkə akulasa
nya nkpe lə usio əmfo ku ubutubuki esi
akuanse ku aakpɛ lefo wə əsuə unsi nte
fə.
8 Ubutubuki əmfo ébusiə nkpə uńyə, fɛɛ
unsisi. Ola nkə eni lə ɔbɔ utsyi lə ukpe eto
dibiə kplɛ nəmə kafo udu, nya lə bátsylɔsə
wə. Betidi ba disiə lə kawunsiə ba eto aye
báwɔni bakpe lə nkpə eto kukue fɛ Onanto
diyifo kawunsiə, yuuyifo mə naa lə bənyə
ubutubuki əmə. Itsyise úsiə nkpə uńyəə,
fɛ unsibə, nya usi wuubə bio.
9 “Nyamfo ahiã itə kobe ku kasɔnɔnɔ.
Esi akuanse nyamə ńyə itə atini akuanse
nya əsuə usio əmə ləəsiə. Beyifo baka
ekuanse tsya.
10 Baka ɛnɔ bamə ébusiə nkpə bənyə,
ɔni si lə lekpomɛ, nya ɔfɛfɛ məmbə tɔ. Lə
ubəə, lefe kliminti hã ete wuusiə.
11 Nya ubutubuki wə dísiə nkpə ibə efe
fɛ unsisii, wə kosate eyifo oka flamflale
wə ni ekuanse bamə eto ɔni wə bantɔɔ
katsylɔsəkɔ.
12 “Aakpɛ lefosi nya fənyəə, eyifo baka
lefosi ba eto sekadidi fe dimanyo tɔ. Fɛɛ
bootə mə kusu bedi seka itə lebombosɔsɔ
lɔni ku ubutubuki əmə.
13 Nsusu bɔni ete nkpe baka lefosi bamə,
nya boofi mə əsuəale ku mə kɛnyɛbusiə
bətə ubutubuki əmə.
14 Bɔɔkpɔnko Lesamubi nəmə ku wə
betidi ba bákpadi, ba uləkə, mba léfo wə
banɔ ntəkəko wə, ebutəkə mə kato, itsyise
wə ni banamute eto Onamute, ku baka eto
oka.”
15 Ɔtɔnkpe əmə tsya atɛyi mɛ nkə, “Ntu
bo fənyə bo əsuə ɔtsyetɔ əmə nsi, eyifo ese
ese, betidi betidi, nle nle ku bele bele.
16 Aakpɛ lefosi nyamə fənyə ku ubu-
tubuki əmə, ebukisi otsyetɔnyə əmə. Bɔɔlɛ
lesa saa nə nte wə bafo, usiə leyaleya.
Bɔɔyimi wə əsuə eto sinə nya bootonsə
sinə sia dibu ku ute.
17 Itsyise Onanto éfi nyamfo okpe mə lə
utu kəmiə nkə lə beyifo lesa nə wə ala
əsuə. Nya útə nkə beyifo bani lə befi mə
sekadidi bətə ubutubuki əmə, isu ese lefe
nə Onanto eto etiki luubə itə
18 usio wə fənyə mfo, eyifo umənkplɛ wə
nlɛ seka budi lə kawunsiə eto baka əsuə.”

18

Yohanes Ánɔ Nkə Bába Babilon.

1 Lə nyamfo eto kamaa, nńyə Onanto
eto ɔtɔnkpe bamba utsyuə wə ditsyi kato
ɔnlɛ kasɔ bubə. Okpe əsuəale tinti nya wə
diyənde díyənde lékpo lə kawinsiə kenke
əsuə.
2 Ófa bembembe ɔ́tɛyi nkə,
“Óba o-o! Babilon wə léfo diye sitinti nso
aba kenke!
Ófiani awɔnɔ bua kenke eto ɔkplɛ eto
kabiɔkɔ.
Mfó nya bakləbɛ bua saa eto okle ba bendi
kenke nsi nɛ.
3 Itsyise kawunsiə eto betidi kenke
ənə wə nte bo nkpe ale ini nnya wə
sɛsɔnɔdidi eto lebua dínə éboko.
Kawunsiə eto baka álabeko wə,
nya kawunsiə eto mba laasa asi léfiani
batabinyə ɛyɛ lə wə setsyetɔ kekleke
siamə əsuə.”
4 Nya minsi mínɔ ɔkɔɛ bamba ditsyi kato
nlɛ bɔtɛyi nkə,
“Mɔ betidi, bɛbɔ lə umə əmə bibə!
Bə lə bɛyɛ wə abua nnya ɔnlɛ buyifo
buyifo.
Kase biəmbɔkɛ lekpake lə kotonənə ko
luubə lə wə betidi əsuə.
5 Itsyise wə abua etsyue itəkə lə əsuə itə bə
ísu ítidi taa kato,
nya Onanto laakloma wə esu bua
nyamə.
6 Biyifo wə fe kase wuntsya díyifo mi eto
kɛnyɛ.
Tisə wə oko sinuə lə nnya úyifo mi eto
kɛnyɛ.
Lɛkɔbe nə kafo békuti nte bo nkpe ale bətə
fəə, kuti ni sinuə ətə wə.
7 Bitə lə unyə kanyi,
lə ɔkɛ lə lɛwɛnlo əsuə fe kase inyə itə,
lə wə kɔlɔkɔ kekleke ku nkpə mini-
mini bo údi əsuə.
Itsyise wəəsiə katɛyi wə əsuə nkə,
‘Besio eto Oka mini mfo.
Minni ɔkɔsiə nya membusiə nkewi
keku kulefe!’
8 Mmə eso bule bo ni kanyinyənyə ebutu
wə diyi lɔni.
Wuudufə lə kanyi ka ni bufi,
ukpe ku kukpɛnsɛ kplɛ əsuə.
Itsyise Bonamute Onanto wə laakponko
wə lekpoo eyifo əsuəalenyə.

9 “Lə kawunsiə eto baka ba dídinko wə
sɛsɔnɔ, nya bédi nkpə ku wə əńyə ute wə
nlɛ wə botonsə eto kuyuə ko nlɛ botakaa,
boofa bewi nku bətə wə.
10 Boonyə kɔsɛsɛ ke lə sikpe sia dímuə
mə lə kanyi ka bənyə ɔnlɛ bunyə esoo,
batɛyi bənkə,
‘Mbɔbuɛ! Mbɔbuɛ!
Umənkplɛ Babilonia!
Lebombosɔsɔ lɔni ete béfi bənə fə koto
mə!’
11 “Mba laasa asi kplɛ ba nkpe lə kasɔ
kamə tsya éwi nku bətə wə, ílə mə itə wə
itsyise kuutsyuə saa ensianya fə bike.
12 Kuutsyuə saa anya mə bike bia ni sika
sia ku siflubia, atsyabi ku aba nnya lefo
koya, mfia sia, nkufia ku mfia bo ləəyənde,
eyi akpa akpa eto kakle ku nnya laanyi
fififi, ku asa nnya béfi atonyi ku eyi nnya
lefo koya, bitu ku situnaa ku aba nnya lefo
koya béyifo tsya.
13 Nya ɔklɔ eto bike bamba nsi ni diyikpe
nə laanyi fififi baakpo sinamɔn ku asa fififi
ate ate nnya beefi keyifo ɔklɛ. Nuəbi bo
laanyi fififi, uyudu ku lifui, nte ku nnuə,
bloblo eto nnamfo ku edisa, batobuki ku
banantsyui, batɔmini ku nkenke kplɛ bo
leetsyi bike, ndomufɔ ku betidi ba buufi
bətə kedi kulaa tsya.
14 “Mba laasa asi átɛyi bənkə, ‘Babilo-
nia! Asa sɛɛ nnya fábɛbɛ fətə əsuə,
nnya lɛbɔ fə lə ani mmə nɛ. Fə setabikɛ
ku sisuəlɔ tsya ánya, ensiebunyə nnya
kulefe.’
15 Mba laasa asi ba léfiani batabinyə ɛyɛ
lə biketete əsuəə, ebuńyə kɔsɛsɛ famfamfa
itsyise báte sikpi bə bofo lekpa lə wə kanyi
ka əsuə. Boofa nya buwi kamisə ku batəyi
bənkə,
16 ‘Mbɔbɔɛ! Mbɔbuɛ, umənkplɛ wə lefo
diye.
Umə wə bálɔkɔsɛ ku mfia flubia ku
nsia eto aflanka,
nya bálɔkɔsɛ wə ku sika sia ku aba ku
atsyabi nnya lefo koya ni nwəmfo
nɛ.
17 Fɛɛ lə lebombosɔsɔ lɔni kama, setabi
siamfo kenke áfiani abiabia!’
“Ntu eto efue eto beninə kumba nyɛ
kusu lə ntu əsuə, mba laaka ntu eto efue
ku mba laasa asi lə ntu eto efue əsuə əkənə
bəńyə kɔsɛsɛ.
18 Nya báfá ku keku se bənyə umə əmə
nlɛ ute bunyə eto kuyuə, nya bátɛyi bənkə,
‘Umənkplɛ saa mensikɛ tɔ wə lekateko
nwə mfo!’
19 Mfó bákpa utembu bákpo lə mə esi,
béwi kaminsəku bátɛyi sitinti bənkə,
‘Mbɔbɔɛ, mbɔbɔɛ boətə umə wə lefo diye
mfo.
Wə ni umənkplɛ wə efue kplɛ
nnya laayɛ lə lekpo əsuə eto basate
lɛyɛ bakɛ atabi ɛyɛ lə wə setabikɛ
əsuə.
Nya lə lebombosɔsɔ lɔni əsuəə, áfiani
uməbaba.
20 O mimba nkpe kato kenke, binyə
disuəyuə.
Binyə disuəyuə mi Onanto eto betidi
kenke ku wə bənyɛləkətidi ku Kristo
eto batɔnkpe!
Itsyise Onanto ákponko wə lekpo ólo wə
dikpi lə nnya úyifo mi eso!’ ”
21 Lə nyamfo eto kamaa, nńyə Onanto
eto ɔtɔnkpe wə nkpe ale utsyuə dítsyi
kobansə kplɛ kutsyuə nya óto ko ókpe lə
lekpo katɛyi nkə,
“Mmə ke booto Babilonia eto umənkplɛ
əmə basɔ lə kasɔ bembembe,
nya bensiembunyə wə bio kulefe nɛ.
22 Nya bensiəmbɔnɔ kasanku, katlowoe ku
nkpatsyaku eto
kɔsɔ lə fə kulefe!
Bensiembunyə ani eto kɔsi eto uyifoyifo
saa lə fə bio.
Nya bensimbɔnɔ əkuə saa eto kɔsɔ lə fə
bio.
23 Bensiembunyə kakandiɛ eto buyənde lə
fə bio.
Nya bensiembɔnɔ kusiəkpakpa eto
ese tsya lə fə.
Fə mba laasa asi ni bəsuəalenyə kenke lə
kawunsiə,
nya ɛyɛ lə fə kasayifoyifo əsuə fawɛ
kawunsiə eto betidi kenke fakpe!
24 Bənə Babilonia eto umə koto itsyise
bənyə Onanto eto bənyɛləkətidi ku
Onanto eto betidi
ku mba kenke bálo lə kasɔ mfo
eto kɔtɔ ko bákpo lə kasɔ mfo eso!”

19

1 Lə nyamfo eto kamaa, nnɔ kudu kplɛ
ko lele sitiditu kplɛ eto kɔsɔ kato ko nlɛ
bɔtɛyi nkə,
“Atɛsə itə Onanto!
Bofokətə, diyənde ku əsuəale eyifo bo
Onanto eto ale!
2 Itsyise woakpo lekpo lə ɔnukualɛ
əsuə,
kala etiki kələkə lə kusu tsyɔntsyɔ
əsuə.
Olo otsyetɔsio bua wə nlɛ kawunsiə bobi-
asə ku wə sɛsɔnɔdi dikpi.
Onanto ənə wə koto itsyise ólo Onanto eto
beyifoyifo.”
3 Nya besi báfa bátɛyi bənkə,
“Atɛsə itə Onanto!
Kuyuə ko nlɛ bɔbɔ ketsyi lə ute wə létonsə
umənkplɛ əmə lɛ bɔbɔ isu manlo
manlo!”
4 Beninə fosi ənuə ena bamə ku asa nnya
nsi nkpə ena nyamə ákpo kasɔ nya bátɛsə

Onanto wə dísiə lə wə lekankpomɛ əsuə,
nya bátɛyi bənkə,
“Íbə itə nko! Atɛsə itə Onanto!”

Lesamubi Nəmə Eto Kusiəkpakpa Eto Diyi Sɛ.

5 Ete ɔkɔɛ utsyuə lɛbɔ útsyi lekankpomɛ
nəmə ɔflɔ lɛtɛyi nkə,
“Bɛtɛsə bo Onanto,
mi wə beyifoyifo,
ku betidi ba ta, bakplɛnyə ku betidiwewe kenke
ba laate wə sikpi.”
6 Nnya kamaa, nnɔ ɔkɔɛ utsyuə fe sitid-
itu eto ole nye nwə lele ketu eto ntu bo nlɛ
boto ketsyi ketsyue kato kakpo lə ditumbu
əsuə, nye fe ofamfa wə lɛbɔ utsyi kato
seka, wə nlɛ bɔtɛyi nkə,
“Atɛsə itə Onanto!
Itsyise Bonamute, bo Onanto Ǝsuəalenyə Kenke, ni oka.
7 Bitə lə bunyə disuəyuə, bobesə wə kato,
nya bufi atɛsə butə wə!
Itsyise Lesamubi nəmə eto kusiəkpakpa eto diyi nəmə eboyo,
nya wə kusiə komə dílɔ wə əsuə
utsyə itə diyi nəmə.
8 Béfi aklala flubia nnya lele eto awu nnya nlɛ buyəndɛ bətə wə bə okpe.”
Nya aklala flubia nnya lele əməə, eyifo
Onanto eto betidi eto asa sɛɛ yifoyifo.
9 Mfó nya Onanto eto ɔtɔnkpe əmə lɛtɛyi
mɛ nkə, “Wɔni nyamfo ətsyə. Disuəyuə
itə mba bákpo báboko Lesamubi nəmə
eto kusiəkakpakɔ eto lesakedikɔ.” Nya
ɔtɔnkpe əmə disi ɔ́tɛyi nkə, “Nyamfo eyifo
Onanto kosate eto kɛnyɛ eto etiki.”
10 Mfó mínse akonki lə wə ɔflɔ miə lə
nsumu wə, fɛ ɔtɛyi mɛ nkə, “Menyifo nko!
Uyifoyifo ete mini fe fə ke ku fə bayimi ba
léfo Yesu eto ditiki bánɔ ke. Onanto ete ele
bə busumu!”
Itsyise ɔnukualɛ eto asa nnya Yesu díləkə
ótee, nnya ni lesa nə lékpe Onanto eto
bənyɛləkətidi nkɛale nɛ.

Yohanes Ǝnyə Nwə Nsi Lə Ɔtɔmli Flubia Ǝsuə.

11 Lə nnya kamaa, nnyə se kato lɛsini
kenke nya mínyə ɔtɔmli flubia utsyuə.
Baakpo nwə nsi lə wə bə Nwə leeyifo asa lə
kusu əsuə ku Ɔnukualɛnyə. Woakpo lekpo
kayɛnko lə kusu tsyɔntsyɔ əsuə woakpɔ
lemma kayɛnko lə kusu tsyɔntsyɔ əsuə.
12 Wə ənəmi éyifo fe ute wə nlɛ buńyə
nya unti akankpakpa kpə lə wə disi.
Báwɔni diye ditsyuə bətəkə lə wə nə ku-
utsyuə saa lenyi enso wə kosate hã.
13 Ókpé awu nnya bédi bákpé lə kɔtɔ
əsuə. Wə diye ni Onanto Eto Ditiki Nəmə.
14 Nya kato eto bamamanyə ba nkpe awu
nya lɛlɛkɛ iflubi nnya ele, nya bensi lə
batɔmli flubia əsuə ntəkəko wə kama.
15 Útsyi lesiabi nyɛ nnuə yayaya lə wə
kɛnyɛ nə wuufi ɔkpɔnko, ese ese utəkə
nnya kato. Wuufi situ eto uyi udi seka lə
mə əsuə, nya wɔɔnwɔ wain eto ebibi uləkə
nte lə mu kawakɔ lə Onanto Ǝsuəalenyə
Kenke eto lefonyi ku lɛbləfi kekleke əsuə.
16 Nya báwɔni diye ditsyuə lə wə awu
nnya onkpe ku lə lekpabu əsuə nlɛ bɔtɛyi
nkə,
Baka eto Oka ku Banamute eto Onamute.
17 Lə nnya kamaa, nnyə Onanto eto
ɔtɔnkpe utsyuə wə díńyə lə kofe əsuə,
ófa bembembe ókpadi bakləbɛ ba kenke
leefunini kato ɔ́tɛyi nkə, “Bibə bɛkɔ lə bidi
Onanto eto ditsyitsyosa kplɛ nəmə!
18 Bibə bɛyimi baka, bamamanyə ninə,
bamamanyə, batɔmini ku betidi ba ləəsiə
lə mə əsuə, betidi ba kenke, ndomufɔ ku
mba nsi lə mə əsuə əsuə, bakplɛnyə ku
betidiwewe eto əsuə eto sinə!”
19 Nya mínyə ututubuki bua əmə ku
kasɔ mfo eto baka ku mə bamamanyə lɛkɔ
bátaka lema lə Nwə nsi lə ɔtɔmini ku wə
bamamanyə əsuə.
20 Fɛɛ bəmuə ututubuki bua əmə ku
bidiabidia eto unyɛləkətidi wə díyifo
ayanisa əmə lə wə ənəmi. Ayanisa nyamfó
béfi bawɛ betidi ba ututubuki bua əmə
eto leba nteke ku mba lésumu ututubuki
bua əmə eto ditsyəbiwenwe bákpé. Béfi
ututubuki bua əmə ku bidiabidia eto
unyɛləkətidi bamə báto bakpe ku nkpə
lə ute eto aba nya nlɛ bunyə lə ditumbu
klinklaa kplɛ nəmə kafo.
21 Nya nwə nsi lə ɔtɔmini əmə əsuə lélo
bamamanyə fɛfɛ ku lesiabi nə lɛbɔ ditsyi
lə nwə nsi lə ɔtɔmi əmə əsuə nya bakləbɛ
bamə kenke díbə bétsyuebi sinə sia ke
boofo butsyuebi kamini.

20

Bəmuə Olo Ǝmə Bákpe Lə Amana Itə Alɛ Kɔkpi.

1 Nya mínyə Onanto eto ɔtɔnkpe utsyuə
ditsyi kato ɔnlɛ bɔyifə kəbə kasɔ nya ɔnlɛ
dikpəmbiə eto safui ku kɔnyɔ ko ditidi
kutsyuə lə kɔni.
2 Úmuə owa kplɛ əmə, wə nkpe taa
kokolefe ke wə baakpo Obonsam nye Olo
əmə, nya úmuə wə ókpe lə amana itə alɛ
kɔkpi.
3 Onato eto ɔtɔnkpe əmə áto wə ókpe lə
dikpembiə nəmə kafo, nya úti ni kɛnyɛ kpã
ku sitə, itə lə ɔyɛ kusu bunyə kabɔ kawɛ
ese ese eto betidi isu ese lefe nə alɛ kɔkpi
nyamə díbə éfe. Nya kama fɛ booləkə wə
amana əsuə sɛkɛ nɛ.
4 Nyamfo eto kamaa, nnyə akankpomɛ
ətsyuə, nya bətə mba nsi lə nnya əsuə
əsuəale bə bakpo akpo. Mə ni betidi
ba bálo eto awɔnɔ se bédi adansiɛ bətə

Yesu ku Onanto eto Ditiki Sɛɛ nəmə eso. Báni bénsumu ubutubuki bua əmə ku wə ditsyəbi wenwe nye bətəkə wə leba lə mə nto nye mə ani. Bátaka bəsiə nkpə nya bédi seka ku Kristo itə alɛ kɔkpi.

5 Nyamfo ni bekpenkpe eto botaka kəbə nkpə tutɛ nɛ. Bekpenkpe fɛfɛ mámtaka bəbə nkpə fɛ alɛ kɔkpi komə léyo.

6 Diyuə ku Onanto eto atsyɔkpokpo kplɛ itə betidi ba dínyə kediko lə bekpenkpe eto botaka kəńyə tutɛ bomfo kəmiə. Ukpe nnuəfə əmbɔkɛ əsuəale lə mə, bomu booyifo Onanto ku Kristo eto besumunyə nya buudi seka ku wə itə alɛ kɔkpi.

Bətəkə Obonsam Kato.

7 Nya lə alɛ kɔkpi komə ayoo, nya fɛ booləkə Obonsam lə diyo nəmə nɛ.

8 Nya wuusu kawunsiə eto akpɔ ana nyamə kenke usu ɔwɛ betidi okpé, ba ni Gog ku Magog. Wookpa mə utsyə ditsyu itə lema bɔkpɔ, nya boofui fe lekpo eto kɔwunimi.

9 Bésense bakpo lə kawunsiə kenke nya bátsyalama kaka Onanto eto betidi nsi wə ni wə uməkplɛ lala əmə. Fɛɛ ute áyifə utsyi kato úbə ótonsə məmblɛ kenke.

10 Nya Obonsam əmə lɛwɛ mə ókpee, béfi wə báto bákpe lə ute ku ute bambi eto ditumbu klinklaa kplɛ nəmə kafo kaka báto ubutubuki bua əmə ku bidiabidia eto unyɛləkətidi əmə bákpe. Mfó boonyə kanyi ketsye ku kakɔmi itə manlo manlo.

Onanto Ákponko Kawunsiə Kenke Lekpo.

11 Nya kamaa, nnyə lekankpomɛ kplɛ flubia ditsyuə ku nwə ləəsiə lə ni. Kasɔ ku kato étsyetsyi bánya lə wə ənəmi nya bésinyə mə bio.

12 Nya mínyə bekpənkpe kpə, bakplɛnyə ku betidiwewe ńyə lə lekankpomɛ nəmə eto ənəmi. Básini ekue, nya besi básini kukue kɔni, ko ni mba nsi nkpə eto kukue. Bákponko bekpenkpe bamə lekpo, utsyuə saa lə kase úsiə nkpə fe kase báwɔni bákpe lə ekue nyamə kafo.

13 Lekpo ələkə bekpenkpe ba nkpe lə ni óboko, nya ukpe ku ɔkɔmə tsya díləkə bekpenkpe ba nkpe lə mə bətə. Nya Onanto lékponko utsyuə sa lekpo ɛyɛ mə eyifosa əsuə.

14 Nnya kamaa, béfi ukpe ku ɔkɔmə báto bákpe lə ute eto ditumbu klinklaa kplɛ nəmə kəmiə. Ute eto ditumbu klinkla kplɛ nəmə ni ukpə nuəfə nɛ.

15 Utsyuə saa wə eto diye báwɔni bákpe lə nkpə eto kukue komə kafoo, béfi wə báto bákpe lə ute eto ditumbu klinklaa nəmə kafo.

21

Kato Fɔfɔ Ku Kasɔ Fɔfɔ.

1 Nyamfo eto kamaa, nnyə kato fɔfɔ ku kasɔ fɔfɔ. Itsyise kato tutɛ ku kasɔ tutɛ ébubə kafe nya lekpo tsya lénya.

2 Ete mínyə Umə kɛnkɛ əmə, wə ni Yerusalem fɔfɔ, ditsyi Onanto ɔflɔ kato ɔnlɛ kasɔ bubə. Nya bálɔkɔsɛ wə kukɔnɔ fe okafɔ itə wə usə eto bokpa seka.

3 Nya mínɔ ɔkɔɛ kplɛ utsyuə lɛbɔ utsyi lekankpomɛ nəmə ɔflɔ wə nlɛ bɔtɛyi nkə, "Bebee! Mɔmɔɔ, Onanto eto kəsiəkɔ ébubə kakpé lə betidi nti mfo. Wuusiə lə mə ɔflɔ nya boofiani wə betidi. Onanto kosate ebusiəko mə nya wuuyifo mə Onanto.

4 Nya wɔɔsi mə binəntu kenke lə ənəmi. Nya ukpe tsya ensiəmbɔkɛ. Nko ke ini itə bolo kəsiə, nku buwi ku kanyinyənyə tsya nɛ. Akokosa kenke ébubə efe."

5 Ete nwə nsi lə lekankpomɛ əsuə lɛtɛyi nkə, "Bebee! Mbusinkli nyifo asa nnya kenke afɔfɔ." Nya ɔ́tɛyi nkə, "Wɔni nyamfo ətsyə, itsyise iyifo etiki nnya diyifo sitinti nya utsyuə saa loofo bofo kanɔ."

6 Nya ɔ́tɛyi mɛ nkə, "Lesa saa aflɔ. Mɔ ni ututɛ ku ɔfɛfɛ, ketsyikokɔ ku kalosəkɔ. Utsyuə saa ke utukɔɛ nlɛɛ, muutə wə kusu unə nkpə eto ntu bo laayifə ketsyi ditubiə əsuə nya wəmbofo kayo saa.

7 Utsyuə saa ke ditəkə kato ebofo nyamfo utsyiko mɔ ɔflɔ. Muuyifo wə Onanto nya wuuyifo mɔ ubi.

8 Fɛɛ betidi ba laate asa sikpi, mba leedu bətsyuə kətə, mba leeyifo asinsa, mba laalo betidi ku batsyetɔnyə ku bafate, ku mba leesumu bəfiə, ku badia kenke, eto kəsiəkɔ ni ditumbu klikla kplɛ nə nlɛ bunyə ku ute eto aba kafo. Nyamfo ni ukpe nuəfə nɛ."

Yerusalem Fɔfɔ Ƒmə.

9 Nya kamaa, Onanto eto batɔnkpe nlɛ ɛkpɛ ekuanse ka díyi ku kanyinyənyə ka nkpe kɛnyɛale ekuanse fɛfɛ eto ɔni əbə mɛ ɔflɔ nya ɔ́tɛyi mɛ nkə, "Bə, lə nte fə Okafɔ wə ni Lesamubi nəmə eto kusiə."

10 Lɛwɔnɔ nəmə áfo disiə lə mɛ nya Onanto eto ɔtɔnkpe əmə ditsyi mɛ usuko kɔtini ko letaka fefe eto kato. Óte mɛ Yerusalem, umənkplɛ kɛnkɛ əmə lɛbɔ utsyi Onanto ɔflɔ kato ɔnlɛ kasɔ bubə.

11 Nya ɔnlɛ buyənde ku Onanto eto diyənde. Umənkplɛ əmə əyənde fe leba nə lefo koya tinti. Dite fe Yaspa eto leba seka nya lekpa wuee fe ahuhɔɛ seka.

12 Báto ofati wə ditidi nya otaka bátsyilama wə, nya bákpe lefosi mbɔsie nnuə lə wə. Nya Onanto eto lefosi batɔnkpe inuə ńyə lə mu nnyɛ. Báwɔni Israel eto lefosi atobi ənuə nyamə eto aye bətəkə lə nsie bomə əsuə.

13 Nsie ntsyə lə kofekatokɔ, ntsyə lə ɔnwɛ
kato, ntsyə nkpe lə ɔnwɛ dikue nya ntsyə
nkpe lə diyo kedufəkɔ eti tsya.
14 Bákpe lefosi aba ənuə lə kasɔ fɛ báto
umə əmə eto kafati bəńyənsə. Nya báwɔni
Lesamubi nəmə eto batɔnkpe lefosi inuə
bamə eto aye bətəkə lə nnya əsuə.
15 Onanto eto ɔtɔnkpe wə dídinko mɛ
etikii, lɛ sika sia eto esususa nnya wuufi
ususu umə əmə ku wə nsie bomə ku kafati
lə kɔni.
16 Akpɔ ana nkpe umə əmə, nya wə ak-
pake eto kekulə ku lɛblɛbe lekate. Onanto
eto ɔtɔnkpe əmə ésusu umə əmə ku es-
ususa nyamə, nya unyə nkə umə əmə eto
lekpa lɔni ekulə esunkpo kɔkpi alofa anɔ.
Nya umə əmə eto dikulə, lɛblɛbe ku botaka
akate pɛpɛɛpɛ.
17 Onanto eto ɔtɔnkpe əmə ésusu ofati
əmə tsya, nya únyə nkə wə ditidibi eyifo
akpa alofa ənuə lefosi akpa akua ɛyɛ lə
esususa nnya ɔnlɛ əsuə.
18 Aba nnya béfi báto ofati əmə ni yaspa,
nya béfi sika sia nso bɔlɛkɛ, sia lekpa fe
ahuhuɛ seka báto umə əmə kosate.
19 Nya béfi aba nya léfo koya akpa akpa
bálɔ umə əmə eto aba nnya kasɔ əsuə báto
kafati kamə bətəkə.
Kasɔ eto leba tutɛ ni nə baakpo yaspa.
Dinuəfə ni nə baakpo sapir.
Ditsyəfə ni nə baakpo yalkedon,
nya lenale ni nə baakpo smaragdo.
20 Lɛnɔnde ni nə baakpo sardonik,
nya lekuande baakpo sardis.
Akuansele baakpo krisolit,
nya leflamflale baakpo beril.
Lɛwɔnɔmbəle baakpo topas.
Lefosile baakpo krisopra.
Lefosi ɔnwɛ baakpo yanikint,
nya lefosi unuəfə baakpo ametist.
21 Umə əmə eto lefosi nsie nnuə eyifo lefosi
aba ənuə nnya lefo koya. Leba kplɛ béfi
béyifo kesie saa nɛ. Sika sia lefo koya béfi
bálɔ umə əmə eto usunte kplɛ, nya ebunyə
asa wuee ayɛ lə sika siamə əsuə fe kase
bəənyə asa lə ahuhuɛ əsuə seka.
22 Nya mənnyə Disumuyo saa lə umə
əmə, itsyise Bonamute Onanto Ǝsuəalenyə
əmə ku Lesamubi nəmə ni wə Disumuyo.
23 Kofe nye kofande eto bofa nye
buyənde manfe itə umə əmə, itsyise
Onanto eto diyənde əəyənde kakpo wə nya
Lesamubi nəmə ni wə okandiɛ.
24 Kawunsiə eto betidi ebɔyɛ lə ni
buyənde əsuə, nya kasɔ eto baka ebufi mə
setabikɛ baboko wə.
25 Nya bembuti umə əmə eto nsie ku lefe,
itsyise kale tsya embona lə wə.
26 Ese, ese eto betidi kenke ebufi mə
sɛkplɛ ku mə setabikɛ bəbə baboko mfó.
27 Fɛɛ kɔfiɔ eto kulesa embedufə lə wə
kulefe. Nya badia ku mba leeyifo afanisa
embudufə lə wə. Bomu mba eto aye
báwɔni bákpe lə Lesamubi nəmə eto nkpə
eto kukue komə kafoo, mə hã luudufə
umənkplɛ əmə nɛ.

22

Onanto Eto Ketu KaLəətə Nkpə.

1 Nyamfo eto kamaa, Onanto eto ɔtɔnkpe
əmə áte mɛ ketu ka ləətə nkpə eto ntu.
Ketu kamə aabɔdi ketsyi lə Onanto ku
Lesamubi nəmə eto lekankpomɛ əsuə. Ntu
bomə akpa kɛnkɛnkɛ fe ahuhuɛ.
2 Nya bɔnlɛ bɔbɔdi lə umənkplɛ əmə eto
obia kplɛ. Nya lə ke etukpenkpe ənuə
nyamə əsuəə, nkpə eto kuyi ńyə, nya
kuanwɔ kofa saa kofa. Ko afanto eyifo
afantosi itə ese ese eto betidi kenke.
3 Bembunyə kulesa nə Onanto díkudi
lə umənkplɛ əmə. Onanto ku Lesamubi
nəmə eto lekankpomɛ ebɔkɛ lə umənkplɛ
əmə, nya wə beyifoyifo luusumu wə.
4 Boonyə wə ənəmi nya wə diye luutəkə
lə mə nto.
5 Kale ensi embolo mfó. Nya bembo-
hiã kakandiɛ nye kofe, itsyise Bonamute
Onanto ebudi mə diyənde nya boodi seka
isu manlo manlo.

Yesu Eto Dibəfe

6 Mfó nya Onanto eto ɔtɔnkpe əmə lɛtɛyi
mɛ nkə, “Ɔnukualɛ eto etiki ni nyamfo
nya boofo nya bofo kanɔ sitiniti. Nya
Bonamute Onanto wə leefi wə Lɛwɔnɔ
kətə wə bənyɛləkətidi, wə ni létsyese wə
ɔtɔnkpe nkə ote wə beyifoyifo asa nnya
ləəbə bubə lə lefe kliminti əsuə.”
7 “Bebe! Muubə lə lefe kliminti əsuə.
Disuəyuə itə mba leetsyue etiki nnya bábe
letsya lə kukue komfo kəmiə koto.”
8 Mɔ Yohanes, mɔ ni nwə lɛnɔ nya mínyə
asa nyamfo kenke. Nya lefe nə mínyə nya
mínɔ nnya mínlosəə, nse akonki lə Onanto
eto ɔtɔnkpe wə díləkə asa nyamfo óte mɛ
eto akɔ miə lə nsumu wə.
9 Fɛɛ ɔ́tɛyi mɛ nkə, “Menyifo nko!
Mintsyaa, uyifotsyuə mini fe fə ku fə
bayimi ba ni Onanto eto bənyɛləkətidi ku
mba kenke leetsyue etiki nnya nkpe lə
kukue komfo koto. Onanto mate ete ele bə
sumu.”
10 Mfó nya ɔ́tɛyi mɛ nkə, “Menfi
bənyɛləkətidi eto etiki nnya báwɔni bákpe
lə kukue komfo akula, itsyise lefe nəmə
eboyo lelo nyamfo kenke luubə itə.
11 Utsyuə saa ke leeyifo asa buaa, sukosə
lə ukeyifo asa bua, nwə ke leeyifo asinsa
sukosə lə ukeyifo asinsa, nwə kee leeyifo
kasɛɛ, sukosə lə ukeyifo kasɛɛ, nwə kee
diyifo kɛnkɛ, usukosə lə uyifo nwə diyifo
kɛnkɛ.”
12 Yesu nkə, “Bebe! Muubə lə lefe
kliminti əsuə! Muubə ku kayofofo ka

dińyə kətə utsyuə saa lə keyifo ka úyifo kumə.

13 Mɔ ni Ututɛ ku Ɔfɛfɛ, Kasɔ Ketsyikokɔ ku Kaalosəkɔ.

14 “Disuəyuə itə betidi ba dumuə əsuə bətsyə fe kase bəəflə bikə kɛnkɛ kətsyə. Məə dunyə kusu bedi nkpə eto kuyi komə eto eyibibi nɛ, nya bɔɔyɛ lə kesie kamə bedufə lə kato eto umənkplɛ əmə lafo.

15 Nya mba luunyə lə ɔkpɔ əmə kama ba ni mba leeyifo afanisa, mə ni betidi ba ni bafate, mba ni batsyetɔ, mba laalo betidi, mba ləətə bəfiə kedi ku betidi ba ni badia ba laawɛ betidi kakpe lə etiki ku lə eyifosa əsuə.

16 “Mɔ, Yesu, ni nwə létsyese mɔ ɔtɔnkpe miə lə ubə uləkə asa nyamfo ote mi bafokanɔfɔ eto etsyukpa kenke. Mɔ ni kuyi eto ote kplɛ əmə wə ni Oka David eto ufluflu. Mɔ ni kolensiənto eto sefandebi sia ləəyənde.”

17 Lɛwɔnɔ nəmə ku ɔkafɔ əmə nkə, “Bə!”

Nya nwə ke nlɛ nnya bɔnɔ tsya tɛyi nkə, “Bə!”

Nya nwə ke utukɔɛ nlɛɛ, ubə. Nya nwə ke nlɛ ntu bo ləətə nkpə bɔbɛbɛɛ, ubə ofo mu unə, kayo saa mamfo mamfo.

18 Mɔ Yohanes lɛ utsyuə saa wə laanɔ etiki nnya nkpe lə kukue komfo kafoo ato bukə kekleke miə utsyuə saa ke luufi lesatsyuə okpé lə nnya əsuəə, Onanto ebufi kanyinyənyə ka báwɔni bakpé lə kukue komfo utəkə wə lə əsuə fe kotonənə.

19 Nya lə utsyuə tsya ələkə lesatsyuə utsyiko lə nnya əsuəə, Onanto embutə unyə kayofofo ka báwɔni bákpe lə kukue komfo əsuə. Weebunyə kedikɔ ka untənyə lə nkpə eto kudiyi komə əsuə ku lə umə kɛnkɛ əmə tsya əsuə.

20 Nwə nlɛ adansiɛ budi lə nyamfo əsuə lə bɔtɛyi nkə, “Ee, muubə lə leefe kliminti əsuə!”

Ibə itə. Bonamute Yesu, bə!

21 Bonamute Yesu eto lefonə lə disiəko utsyuə saa.